బమ్మెర పోతరాజ

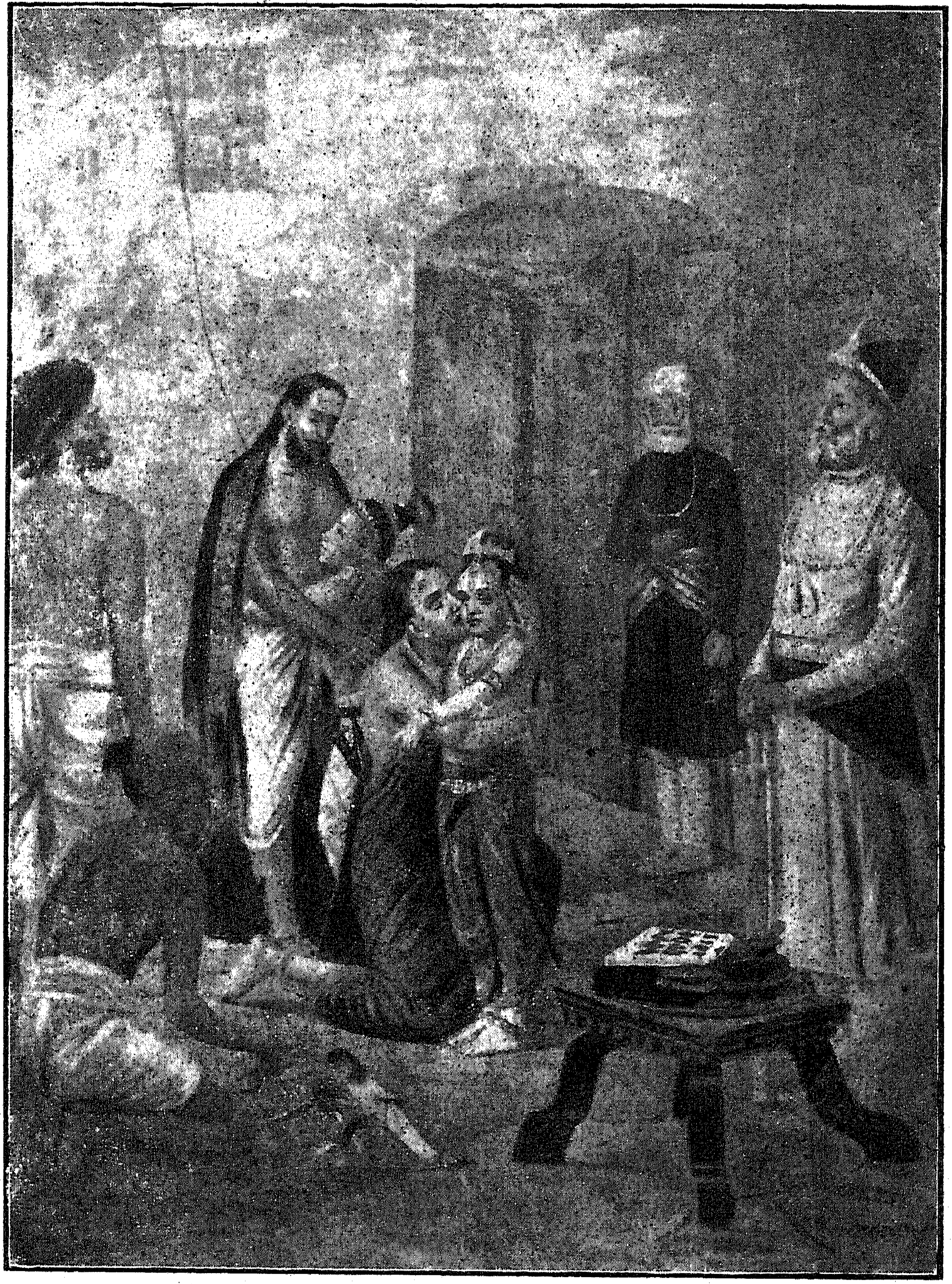
ప్రణీతంబైన

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

చెన్నపురి:

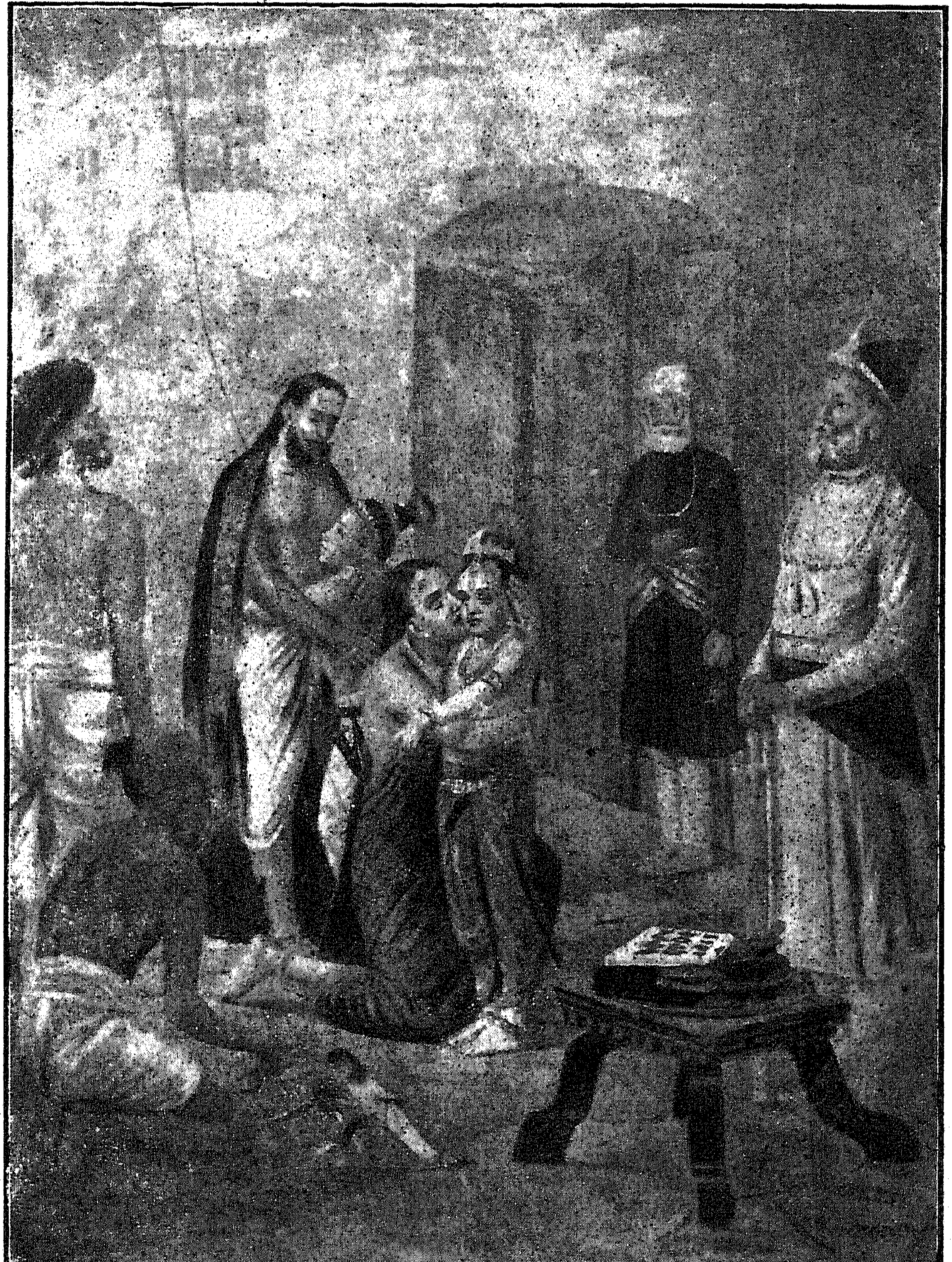
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

వారిచే బ్రకటితము

శ్రీకృష్ణుఁడు కారాగృహస్థులగు తన జననీజనకుల విడిపించుట.

II—Page 1

శ్రీకృష్ణుఁడు కారాగృహస్థులగు తన జననీజనకుల విడిపించుట.

II—Page 1

ఏ కా ద శ స్కం ధ ము

ద్వా ద శ స్కం ధ ము

ఏ కా ద శ స్కం ధ ము

ద్వా ద శ స్కం ధ ము

వ. ఇట్లు తపంబు సేయుచు స్వాయంభువమనువు దన మనంబులోన. 9

సీ. సృష్టిచే నెవ్వఁడు చేతనపడ కుండ సృష్టి యెవ్వనిచేఁతచే జనించు
జగములు నిద్రింప జాగరూకత నొంది యెవ్వఁడు బ్రహ్మాండ మెఱుఁగు చుండు
నాత్మ కాధారంబు నఖిలంబు నెవ్వఁడే నెవ్వనినిజధనం బింతవట్టుఁ
బొడగాన రా కుండఁ బొడగను నెవ్వఁడే నెవ్వనిదృష్టికి నెదురు లేదు

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతిఁ జెందక, యెవ్వఁ డెడప కుండు నెల్ల యెడలఁ
దనమహత్త్వసంజ్ఞఁ దత్త్వ మెవ్వఁడు దాన, విశ్వరూపుఁ డనఁగ విస్తరిల్లు. 10

వ. అని మఱియు నిరహంకృతుండును బుధుండును నిరాశియుఁ బరిపూర్ణుండును ననన్యప్రేరితుండును నృశిక్షాపరుండును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖలధర్మభావనుం డును నైన పరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద నని యుపనిషదర్థంబులు వలుకుచున్న మనువుం గనుంగొని. 11

క. రక్కసులు దినఁగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామవిష్ణుఁడు వారిం
జక్కడిచెఁ జక్రధారల, మిక్కుటముగ వేల్పు లెల్ల మే లని పొగడన్. 12

వ. ఇది ప్రథమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 13

సీ. స్వారోచిషుం డన సప్తార్చిబిడ్డఁడు మనువు వానికి నాద్యుమత్సుషేణ
రోచిష్మదాదు లారూఢపుత్రులు ధాత్రి నేలిరి రోచనుఁ డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తుషితాదు లమరు లూర్జస్తంబముఖ్యు లాద్యులు సప్తమునులు నాఁడు
వేదశిరుం డనువిప్రునిదయితకుఁ దుషితకుఁ బుత్రుఁ డై తోయజాక్షుఁ

ఆ. డవతరించెను విభుఁ డన నశీత్యష్టసహస్రమునులు నధికు లయినవారు
ఘను లనుగ్రహింపఁ గౌమారకబ్రహ్మ,చారి యగుచు నతఁడు సలిపె వ్రతము. 14

వ. తదనంతరంబ. 15

సీ. మనువుమూఁడవవాఁడు మనుజేంద్ర యుత్తముం డనఁ బ్రియవ్రతునకునాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్లఁ బవనసృంజయయజ్ఞహోత్రాదు లాతని పుత్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠునికొడుకులు ప్రమథాదు లైరి సప్తర్షులు నమరవిభుఁడు
సత్యజిత్తనువాఁడు సత్యభద్రాద్యులు సురలు ధర్మునికిని సూనృతకును

ఆ. బుట్టి సత్యనియతిఁ బురుషోత్తముఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్టశీలయుతుల
దనుజయక్షపతుల దండించె సత్యజి, న్మిత్రుఁ డగుచు జగము మే లనంగ. 16

గజేంద్ర మోక్షణ కథా ప్రారంభము

వ. చతుర్థమనువు కాలప్రసంగంబు వివరించెద. 17

సీ. మానవాధీశ్వర మనువు నాలవవాఁడు తామసుం డనఁగ నుత్తమునిభ్రాత
పృథివీపతులు కేతువృషనరఖ్యాత్యాదు లతనిపుత్రులు పద్గు రధికబలులు
సత్యకహరివీరసంజ్ఞులు వేల్పులు త్రిశిఖనామమువాఁడు దేవవిభుఁడు
మునులు జ్యోతిర్వ్యోమముఖ్యులు హరిపుట్టె హరిమేధునకుఁ బ్రీతి హరిణియందు

వ. ఇట్లు తపంబు సేయుచు స్వాయంభువమనువు దన మనంబులోన. 9

సీ. సృష్టిచే నెవ్వఁడు చేతనపడ కుండ సృష్టి యెవ్వనిచేతచే జనించు
జగములు నిద్రింప జాగరూకత నొంది యెవ్వఁడు బ్రహ్మాండ మెఱుఁగు చుండు
నాత్మ కాధారంబు నఖిలంబు నెవ్వఁడే నెవ్వనినిజధనం బింతవట్టుఁ
బొడగాన రా కుండఁ బొడగను నెవ్వఁడే నెవ్వనిదృష్టికి నెదురు లేదు

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతిఁ జెందక, యెవ్వఁ డెడప కుండు నెల్ల యెడలఁ
దనమహత్త్వసంజ్ఞఁ దత్త్వ మెవ్వఁడు దాన, విశ్వరూపుఁ డనఁగ విస్తరిల్లు. 10

వ. అని మఱియు నిరహంకృతుండును బుధుండును నిరాశియుఁ బరిపూర్ణుండును
ననన్యప్రేరితుండును నృశిక్షాపరుండును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖిలధర్మ భావనుం
డును నైన పరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద నని యుపనిషదర్థంబులు వలుకుచున్న
మనువుం గనుంగొని. 11

క. రక్కసులు దినఁగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామవిష్ణుఁడు వారిం
జక్కడిచెఁ జక్రధారల, మిక్కుటముగ వేల్పు లెల్ల మే లని పొగడన్. 12

వ. ఇది ప్రథమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 13

సీ. స్వారోచిషుం డన సప్తార్చిబిడ్డఁడు మనువు వానికి నాద్యమత్సుషేణ
రోచిష్మదాదు లారూఢపుత్త్రులు ధాత్రి నేలిరి రోచనుఁ డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తుషితాదు లమరు లూర్జస్తంబముఖ్యు లాద్యులు సప్తమునులు నాఁడు
వేదశిరుం డనువిప్రునిదయితకుఁ దుషితకుఁ బుత్త్రుఁ డై తోయజాక్షుఁ

ఆ. డవతరించెను విభుఁ డన నశీత్యష్టస,హస్రమునులు నధికు లయినవారు
ఘును లనుగ్రహింపఁ గౌమారకబ్రహ్మ,చారి యగుచు నతఁడు సలిపె వ్రతము. 14

వ. తదనంతరంబ. 15

సీ. మనువుమూఁడవవాఁడు మనుజేంద్ర యుత్తముం డనఁ బ్రియవ్రతునకునాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్లఁ బవనసృంజయయజ్ఞహోత్రాదు లాతని పుత్త్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠునికొడుకులు ప్రమథాదు లైరి సప్తషులు నమరవిభుఁడు
సత్యజిత్తనువాఁడు సత్యభద్రాద్యులు సురలు ధర్మునికిని సూనృతకును

ఆ. బుట్టి సత్యనియతిఁ బురుషోత్తముఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్టశీలయుతుల
దనుజయక్షపతుల దండించె సత్యజి, న్మిత్త్రుఁ డగుచు జగము మే లనంగ. 16

గజేంద్ర మోక్షణ కథా ప్రారంభము

వ. చతుర్థమనువు కాలప్రసంగంబు వివరించెద. 17

సీ. మానవాధీశ్వర మనువు నాలవవాఁడు తామసుం డనఁగ నుత్తమునిభ్రాత
పృథివీపతులు కేతువృషనరఖ్యాత్యాదు లతనిపుత్త్రులు పద్గు రధికబలులు
సత్యకహరివీరసంజ్ఞులు వేల్పులు త్రిశిఖనామమువాఁడు దేవవిభుఁడు
మునులు జ్యోతిర్వ్యోమముఖ్యులు హరిపుట్టె హరిమేధునకుఁ బ్రీతి హరిణియందు

హార కనక కలధౌతమయానేక శిఖరతట దరీవిహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధ చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష మిథున సంతత సరససల్లాప సంగీత ప్రసంగమంగళాయతనంబును గంధగజ గవయ గండభేరుండ ఖడ్గ కంఠీరవ శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ సాలావృక వరాహ మహిష మర్కట మహోరగ మార్జాలాదినిఖిలమృగనాథ సమూహాసమరసన్నాహసంరంభసంచకితశరణాగత శమనకింకరంబు నై యొప్పు నప్పర్వతసమీపంబునందు. 24

క. ఝిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లుక ఫణి ఖడ్గ గవయ వలిముఖ చమరీ
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లాద్భుత కాక ఘూకమయ మగునడవిన్. 25

శా. అన్యాలోకనభీకరంబులు జితాశానేకపానీకముల్
వన్యేభంబులు గొన్ని మత్తతను లై వ్రజ్యావిహారాగతో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదరీద్వారంబులందుండి సా
జన్యక్రీడల నీరుగాలి వడి కాసారావగాహార్థ మై. 26

ఆ. అంధకార మెల్ల నద్రిగుహాంతర, వీథులందుఁ బగలు వెఱచి డాఁగి
యొడరు వేచి సంధ్య నినుఁడు వృద్ధత నున్న, వెడలె ననఁగ గుహలు వెడలెఁ గరులు.

క. తలఁగవు కొండల కైనను, మలఁగవు సింగముల కైన మార్కొనుకడిమిం
గలఁగవు పిడుగుల కైనను, నిల బలసంపన్నవృత్తి నేనుఁగుగున్నల్. 28

సీ. పులుల మొత్తంబులు పొదరిండ్లలోఁ దూఱు ఘోరభల్లూకముల్ గుహలుసొచ్చు
భూదారములు నేలబొఱియలలో డాఁగు హరిదంతముల కేఁగు హరిణచయము
మడువులఁ జొరఁబాఱు మహిషసంఘంబులు గండశైలంబులఁ గపులు ప్రాఁకు
వల్మీకములు సొచ్చు వనభుజంగంబులు నీలకంఠంబులు నింగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు విసరు వాల, చామరంబుల విహరణశ్రమమువాయ
భయదపరిహేల విహరించు భద్రకరుల, గాలివాఱినమాత్రన జాలిఁ బొంది. 29

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకములఁ ద్రావి కడుపులు నిండం
బొదలుచు దుమ్మెదకొదమల, కదుపులు ఝుంఝు మ్మటంచు గానము సేసెన్. 30

క. తేఁటి యొకటి యొరుప్రియకును, మాటికి మాటికిని నాగమదజలగంధం
బేటి కని తన్నుఁ బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోటుఁదనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగన్మా,తంగీమదగంధ మగుచుఁ దద్దయు వేడ్కన్
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రానుపెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాఱి మునుపడ, వల్లభ మని ముసరిరేని వారణదానం
బొల్లక మధుకరవల్లభు, లుల్లంబులఁ బొంది రెల్లయుల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

ంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఘ్రాణించి మట్టాడుచున్
ంబులు రాయుచుం జిప్పరుజొంపంబుల్ వడిన్ మేయుచుం

హార కనక కలధౌతమయానేక శిఖరతట దరీవిహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధ చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష మిథున సంతత సరససల్లాప సంగీత ప్రసంగమంగళాయతనంబును గంధగజ గవయ గండభేరుండ ఖడ్గ కంఠీరవ శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ సాలావృక వరాహ మహిష మర్కట మహోరగ మార్జాలాదినిఖిలమృగనాథ సమూహసమరసన్నాహసం రంభసంచకితశరణాగత శమనకింకరంబు నై యొప్పు నప్పర్వతసమీపంబునందు. 24

క. ఖిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లుక ఫణి ఖడ్గ గవయ వలిముఖ చమరీ
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లాద్భుత కాక ఘూకమయ మగు నడవిన్. 25

శా. అన్యాలోకనభీకరంబులు జితాశానేకపానీకముల్
వన్యేభంబులు గొన్ని మత్తతను లై వ్రజ్యావిహారాగతో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదరీద్వారంబులందుండి సా
జన్యక్రీడల నీరుగాలి వడి కాసారావగాహార్థ మై. 26

ఆ. అంధకార మెల్ల నద్రిగుహాంతర, వీథులందుఁ బగలు వెఱచి డాఁగి
యెడరు వేచి సంధ్య నినుఁడు వృద్ధత నున్న, వెడలె ననఁగ గుహలు వెడలెఁ గరులు.

క. తలఁగవు కొండల కైనను, మలఁగవు సింగముల కైన మార్కొను కడిమిం
గలఁగవు పిడుగుల కైనను, నిల బలసంపన్నవృత్తి నేనుఁగు గున్నల్. 28

సీ. పులుల మొత్తంబులు పొదరిండ్లలోఁ దూఱు ఘోరభల్లూకముల్ గుహలు సొచ్చు
భూదారములు నేలబొఱియలలో డాఁగు హరిదంతముల కేఁగు హరిణచయము
మడువులఁ జొరఁబాఱు మహిషసంఘంబులు గండశైలంబులఁ గపులు ప్రాఁకు
వల్మీకములు సొచ్చు వనభుజంగంబులు నీలకంఠంబులు నింగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు విసరు వాల, చామరంబుల విహరణశ్రమము వాయ
భయదపరిహేల విహరించు భద్రకరుల, గాలివాఱినమాత్రన జాలిఁ బొంది. 29

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకములఁ ద్రావి కడుపులు నిండం
బొదలును దుమ్మెదకొదమల, కదుపులు ఝుంఝు మ్మటంచు గానము సేసెన్. 30

క. తేఁటి యొకటి యొరుప్రియకును, మాటికి మాటికిని నాగమదజలగంధం
బేటి కని తన్నుఁ బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోటుఁదనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగన్మా,తంగీమదగంధ మగుచుఁ దద్దయు వేడ్కన్
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రానుపెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాఱె మునుపడ, వల్లభ మని ముసరిరేని వారణదానం
బొల్లక మధుకరవల్లభు, లుల్లంబులఁ బొంది రెల్లయుల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

ంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఘ్రాణించి మట్టాడుచున్
ంబులు రాయుచుం జివురుజొంపంబుల్ వడిన్ మేయుచుం

తే. త్రిజగదభినవసౌభాగ్యదీప్తమైన, విభవ మీక్షణములకును విందు సేయ
నరిగి పంచేంద్రియవ్యవహారములను, మఱచి మత్తేభయూథంబు మదముగుసొచ్చె.

క. తొండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు గళగళరవముల్
మెండుకొన వలుఁదకడుపులు, నిండఁగ వేదండకోటి నీటిం ద్రావెన్. 45

వ. అప్పుడు. 46

మ. ఇభలోకేంద్రుఁడు హస్తరంధ్రముల నీ రెక్కించి పూరించి చం
డభమార్గంబున కెత్తి నిక్కి వడి నుడ్డాడించి పింజింప నా
రభటిన్ నీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్రగ్రాహపాఠీనముల్
నభమందాడెడుమీనకర్కటముల న్బట్టెన్ సురల్ ప్రాన్పడన్. 47

వ. మఱియు నగ్గజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48

సీ. కరిణీకరోజ్ఝితకంకణచ్ఛటఁ దోఁగి సెలయేటినీలాద్రి చెలువుఁ దెగడు
హస్తినీహస్తవిన్యస్తపద్మంబుల వేయిగన్నులవాని వెరవు సూపుఁ
గలభసముత్కీర్ణకహ్లారరజముఁనఁ గనకాచలేంద్రంబుఘనతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితకుముదకాండంబుల ఫణిరాజమండనప్రభ వహించు

ఆ. మదకరేణుముక్తమౌక్తికశుక్తుల, మెఱుఁగుమొగిలుతోడ మేలమాడు
నెదురులేనిగరిమ నిభరాజమల్లంబు, వనజగేహకేళి వ్రాలునపుడు. 49

వ. మఱియు నాసరోవరలక్ష్మి మదగజేంద్ర వివిధవిహారవ్యాకులిత నూతనలక్ష్మీవిభవ
యై యనంగవిద్యానిరూఢ పల్లవప్రబంధపరికంపిత శరీరాలంకార యగు కుసుమ
కోమలయునుంబోలె వ్యాకీర్ణచికురమత్తమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమలయు
నిజస్థానచలిత కుచరథాంగయుగలయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై యుండె
నంత. 50

సీ. భుగభుగాయితభూరిబుద్బుదచ్ఛటలతోఁ గదలుచు దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరఫూత్కారరవమున ఘోరనక్రగ్రాహకోటి బెగడ
వాలవిక్షేపదుర్వారఝంఝానిలవశమున ఘుమఘుమావర్త మడరఁ
గల్లోలజాలసంఘట్టనంబులఁ దటీతరు లమూలంబులై ధరణిఁ గూల

తే. సరసిలోనుండి పొడగని సంభ్రమించి, యుదరి కుప్పించి లంఘించి హుంకరించి
భానుఁ గబళించి పట్టుస్వర్భానుపగిది, నొక్కమకరేంద్రుఁ డిభరాజు నొడిసిపట్టె.

క. వడిఁ దప్పించి కరీంద్రుఁడు, నిడుదకరం బెత్తివ్రేయ నీరాటంబుం
బొడ వడఁగినట్లు జలములఁ, బడి కడువడిఁ బట్టెఁ బూర్వపదయుగళంబున్. 52

చ. పదములఁ బట్టినం దలఁకుఁబాటొకయింతయు లేక శూరతన్
మదగజవల్లభుండు ధృతిమంతుఁడు దంతయుగాంతఘట్టనం
జెదరఁగఁ జిమ్మె నమ్మకరిచిప్పలు పాదులు దప్ప నొప్పఱన్
వదలి జలగ్రహంబు కరివాలముమూలముఁ జీరె గోరులన్. 53

తే. ద్రిజగదభినవసౌభాగ్యదీప్తమైన, విభవ మీక్షణములకును విందు సేయ
నరిగి పంచేంద్రియవ్యవహారములను, మఱచి మత్తేభయూథంబు మడుఁగుసొచ్చె.

క. తొండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు గళగళరవముల్
మెండుకొన వలుఁదకడుపులు, నిండఁగ వేదండకోటి నీటిం ద్రావెన్. 45

వ. అప్పుడు. 46

మ. ఇభలోకేంద్రుఁడు హస్తరంధ్రముల నీ రెక్కించి పూరించి చం
డభమార్గంబున కెత్తి నిక్కి వడి నుడ్డాడించి పింజింప నా
రభటిన్ నీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్రగ్రాహపాఠీనముల్
నభమం దాడెడుమీనకర్కటముల న్బట్టెన్ సురల్ మ్రాన్పడన్. 47

వ. మఱియు నగ్గజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48

సీ. కరిణీకరోజ్ఝితకంకణచ్ఛటఁ దోఁగి సెలయేటినీలాద్రి చెలువుఁ దెగడు
హస్తినీహస్తవిన్యస్తపద్మంబుల వేయిగన్నులవానివెరవు సూపుఁ
గలభసముత్కీర్ణకహ్లారరజమునఁ గనకాచలేంద్రంబుఘనతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితకుముదకాండంబుల ఫణిరాజమండనప్రభ వహించు

ఆ. మదకరేణుముక్తమౌక్తికశుక్తుల, మెఱుఁగుమొగిలుతోడ మేలమాడు
నెదురు లేనిగరిమ నిభరాజమల్లంబు, వనజగేహకేళి వ్రాలునపుడు. 49

వ. మఱియు నాసరోవరలక్ష్మి మదగజేంద్ర వివిధవిహారవ్యాకులిత నూతనలక్ష్మీవిభవ యై యనంగవిద్యానిరూఢ పల్లవప్రబంధపరికంపిత శరీరాలంకార యగు కుసుమకోమలయునుంబోలె వ్యాకీర్ణచికురమత్తమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమలయు నిజస్థానచలిత కుచరథాంగయుగలయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై యుండె నంత. 50

సీ. భుగభుగాయితభూరిబుద్బుదచ్ఛటలతోఁ గదలుచు దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరఫూత్కారరవమున ఘోరనక్రగ్రాహకోటి బెగడ
వాలవిక్షేపదుర్వారఝంఝానిలవశమున ఘుమఘుమావర్త మడరఁ
గల్లోలజాలసంఘట్టనంబులఁ దటీతరు లమూలంబులై ధరణిఁ గూల

తే. సరసిలోనుండి పొడగని సంభ్రమించి, యుదరి కుప్పించి లంఘించి హుంకరించి
భానుఁ గబళించి పట్టుస్వర్భానుపగిది, నొక్కమకరేంద్రుఁ డిభరాజు నొడిసిపట్టె.

క. వడిఁ దప్పించి కరీంద్రుఁడు, నిడుదకరం బెత్తి వ్రేయ నీరాటంబుం
బోడ వడఁగినట్లు జలములఁ, బడి కడువడిఁ బట్టెఁ బూర్వపదయుగళంబున్. 52

చ. పదములఁ బట్టినం దలఁకుఁబాటొకయింతయు లేక శూరతన్
మదగజవల్లభుండు ధృతిమంతుఁడు దంతయుగాంతఘట్టనం
జెదరఁగఁ జిమ్మె నమ్మకరిచిప్పలు పాదులు దప్ప నొప్పఱన్
వదలి జలగ్రహంబు కరివాలముమూలముఁ జీరె గోరులన్. 53

జలచరుల్ నుగ్గుగఁ దాఁకు ముంచు మునుఁగున్ శల్యంబులన్ దంతముల్
విఱుగన్ వ్రేయుచుఁ బొంచి పొంచి కదియన్ వేదండయూథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానం బడ కుండ డాఁగు వెలికిం బోవంగఁ దా నడ్డ మై
పొడచూపుం జరణంబులం బెనఁగొనుం బో రాక రా రాక బు
గ్గడిలం గూలఁగఁ దాఁచు లేచుతఱి నుద్ఘాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీరుం దలఁగున్ మలంగు నొడియన్ వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్రచక్రం బయి నిర్వక్రవిక్రమంబున నల్పహృదయ జ్ఞానదీపంబు నతిక్రమించు మహామాయాంధకారంబునుం బోలె నంతకంతకు నుత్సాహకలహసన్నాహబహువిధజలావగాహం బయిన గ్రాహంబు మహాసాహసంబున. 64

శా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతకున్ మాఱాకు హత్తించి ని
ష్ఖేదబ్రహ్మపదావలంబనరతిం గ్రీడించు యోగీంద్రుమ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించెఁ గరిపాదాక్రాంతినిర్వక్ర మై. 65

ఆ. వనగజంబు నెగచువనచారిఁ బొడగని, వనగజంబ కాన వజ్రిగజము
వెల్ల నై సురేంద్రు వేచి సుధాంధులు, పట్టఁ బట్ట నీక బయలు ప్రాఁకె. 66

ఉ. ఊహ గలంగి జీవనపుటోలమునం బడి పోరుచున్ మహా
మోహలతానిబద్ధపదమున్ విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందుదేహిక్రియ దీనదశన్ గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖురాగ్రశల్య మై. 67

వ. ఇవ్విధంబున. 68

క. అలయక సొలయక వేసట, నొలయక కరి మకరితోడ నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బో రొక్కవేయిసంవత్సరముల్. 69

మ. పృథుశక్తిన్ గజ మాజలగ్రహముతోఁ బెక్కేండ్లు పోరాడి సం
శిథిలం బై తనలావు వైరిబలముం జింతించి మిథ్యామనో
రథ మింకేటికి దీని గెల్వ సరి పోరం జాల రా దంచు న
వ్యథ మై యిట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదివ్యజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

శా. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁ దేవెంటఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రడ్డ మిఁక నివ్వారిప్రచారోత్తమున్
వారింపం దగువార లెవ్వ రఖిలవ్యాపారపారాయణుల్
లేరే మ్రొక్కెద దిక్కుమాలిన మొఱాలింపం బ్రపుణ్యాత్మకుల్. 71

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములోనం బెద్దకాలంబు స
న్మానింపన్ దశలక్షకోటికరిణీనాథుండ నై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచందనలతాంతచ్ఛాయలం దుండ లే
కీనీరాశ నిటేల వచ్చితి భయం బెట్లో కదే యీశ్వరా. 72

జఱచున్ నుగ్గుగఁ దాఁకు ముంచు మునుఁగున్ శల్యంబులున్ దంతముల్
విఱుగన్ ద్రేయుచుఁ బొంచి పొంచి కదియన్ వేదండయూథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానం బడ కుండ డాఁగు వెలికిం బోవంగఁ దా నడ్డ మై
పొడచూపుం జరణంబులం బెనఁగొనుం బో రాక రా రాక బు
గ్గడిలం గూలఁగఁ దాఁచు లేచుతఱి నుద్ఘాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీరుం దలఁగున్ మలంగు నొడియన్ వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్రచక్రం బయి నిర్వక్రవిక్రమంబున నల్పహృదయ జ్ఞానదీపంబు నతి
క్రమించు మహామాయాంధకారంబునుం బోలె నంతకంతకు నుత్సాహకలహ
సన్నాహబహువిధజలావగాహం బయిన గ్రాహంబు మహాసాహసంబున. 64

శా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతకున్ మాఱాకు హత్తించి ని
ష్ఖేద బ్రహ్మపదావలంబనరతిం గ్రీడించు యోగీంద్రు మ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించెఁ గరిపాదాక్రాంతినిర్వక్ర మై. 65

ఆ. వనగజంబు నెగచువనచారిఁ బొడగని, వనగజంబ కాన వజ్రిగజము
వెల్ల నై సురేంద్రు వేచి సుధాంధులు, పట్టఁ బట్ట నీక బయలు ప్రాఁకె. 66

ఉ. ఊహ గలంగి జీవనపుటోలమునం బడి పోరుచున్ మహా
మోహలతాసిబద్ధపదమున్ విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందుదేహిక్రియ దీనదశన్ గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖురాగ్రశల్య మై. 67

వ. ఇవ్విధంబున. 68

క. అలయక సొలయక వేసట, నొలయక కరి మకరితోడ నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బో రొక్కవేయిసంవత్సరముల్. 69

మ. పృథుశక్తిన్ గజ మాజలగ్రహముతోఁ బెక్కేండ్లు పోరాడి సం
శిథిలం బై తనలావు వైరిబలముం జింతించి మిథ్యామనో
రథ మిం కేటికి దీని గెల్వ సరి పోరం జాల రా దంచు న
వ్యథ మై యిట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదివ్యజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

శా. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁ దేవెంటఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రడ్డ మిఁక నివ్వారిప్రచారోత్తమున్
వారింపం దగువార లెవ్వ రఖిలవ్యాపారపారాయణుల్
లేరే మ్రొక్కెద దిక్కుమాలిన మొఱాలింపం బ్రపుణ్యాత్మకుల్. 71

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములోనం బెద్దకాలంబు స
న్మానింపన్ దశలక్షకోటికరిణీనాథుండ నై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచందనలతాంతచ్ఛాయలం దుండ లే
కీనీరాస నిఁ జేల వచ్చితి భయం బెట్లో కదే యీశ్వరా. 72

వ. మఱియును. 82

సీ. వరధర్మకామార్థవర్జితకాము లై విబుధు లెవ్వాని సేవించి యిష్ట
గతిఁ బొందుదురు చేరి కాంక్షించువారి కవ్యయదేహ మిచ్చు నెవ్వాఁడు కరుణ
ముక్తాత్ము లెవ్వని మునుకొని చింతింతు రానందవార్ధి మగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని నేమియుఁ గోరక భద్రచరిత్రంబుఁ బాడుచుందు

ఆ. రామహేశు నాద్యు నవ్యక్తు నధ్యాత్మ, యోగగమ్యుఁ బూర్ణు నున్నతాత్ము
బ్రహ్మమయినవానిఁ బరుని నతీంద్రియు, నీశు దూరు సూక్ష్ము నే భజింతు. 83

వ. అని మఱియు నిట్లని వితర్కించె. 84

సీ. పావకుం డర్చుల భానుండు దీప్తుల నెబ్బంగి నిగిడింతు రెట్లడంతు
రా క్రియ నాత్మకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల నఖిలజంతు
గణముల జగముల ఘననామరూపభేదములతో మెఱయించి తగ నడంచు
నెవ్వఁడు మనము బుద్ధీంద్రియములుఁ దాన యై గుణసంప్రవాహంబు నెఱపు

తే. స్త్రీనపుంసకపురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదసదసత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువిభుఁ దలంతు. 85

క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు గలఁడో లేఁడో. 86

సీ. కలుగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ గలిమిలేములు లేక కలుగువాఁడు
నా కడ్డపడ రాఁడె నలి నసాధువులచేఁ బడినసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁ జూపులఁ జూడక చూచువారలఁ గృపఁ జూచువాఁడు
లీలతో నామొఱాలింపఁడే మొఱఁగుల మొఱ లెఱుంగుచుఁ దన్ను మొఱఁగువాఁడు

తే. అఖిలరూపముల్ దనరూప మైనవాఁడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులపాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపడె వేగ రాఁడె. 87

క. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యు విశ్వు నవిశ్వున్
శాశ్వతు నజు బ్రహ్మప్రభు, నీశ్వరునిం బరమపురుషు నే భజియింతున్. 88

వ. అని పలికి తన మనంబున నగ్గజేంద్రుం డీశ్వరసన్నిధానంబు కల్పించుకొని
యిట్లనియె. 89

శా. లా వొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దనువుం డస్సెన్ శ్రమం బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షింపు భద్రాత్మకా. 90

క. విను దఁట జీవులమాటలు, చను దఁట చనరానిచోట్ల శరణార్థుల కో

వ. మఱియును. 82

సీ. వరధర్మకామార్థవర్జితకాములై విబుధు లెవ్వాని సేవించి యిష్ట
గతిఁ బొందుదురు చేరి కాంక్షించువారి కవ్యయదేహ మిచ్చు నెవ్వాఁడు కరుణ
ముక్తాత్ము లెవ్వని మునుకొని చింతింతు రానందవార్ధి మగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని నేమియుఁ గోరక భద్రచరిత్రంబుఁ బాడు చుందు

ఆ. రా మహేశు నాద్యు నవ్యక్తు నధ్యాత్మ, యోగగమ్యుఁ బూర్ణు నున్నతాత్ము
బ్రహ్మమయినవానిఁ బరుని నతీంద్రియు, నీశు దూరు సూక్ష్ము నే భజింతు. 83

వ. అని మఱియు నిట్లని వితర్కించె. 84

సీ. పావకుం డర్చుల భానుండు దీప్తుల నెబ్భంగి నిగిడింతు రెట్లడంతు
రా క్రియ నాత్మకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల నఖిలజంతు
గణముల జగముల ఘననామరూపభేదములతో మెఱయించి తగ నడంచు
నెవ్వఁడు మనము బుద్ధీంద్రియములుఁ దాన యై గుణసంప్రవాహంబు నెఱపు

తే. స్త్రీనపుంసకపురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదసదసత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువిభుఁ దలంతు. 85

క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు గలఁడో లేఁడో. 86

సీ. కలుగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ గలిమిలేములు లేక కలుగువాఁడు
నా కడ్డపడ రాఁడె నలి నసాధువులచేఁ బడినసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁ జూపులఁ జూడక చూచువారలఁ గృపఁ జూచువాఁడు
లీలతో నా మొఱాలింపఁడే మొఱుగుల మొఱ లెఱుంగుచుఁ దన్ను మొఱఁగువాఁడు

తే. అఖిలరూపముల్ దనరూప మైనవాఁడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులపాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపడె వేగ రాఁడె. 87

క. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యు విశ్వు నవిశ్వున్
శాశ్వతు నజు బ్రహ్మప్రభు, నీశ్వరునిం బరమపురుషు నే భజియింతున్. 88

వ. అని పలికి తన మనంబున నగ్గజేంద్రుం డీశ్వరసన్నిధానంబు కల్పించుకొని యిట్లనియె. 89

శా. లా వొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దనువున్ డస్సెన్ శ్రమం బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షింపు భద్రాత్మకా. 90

క. విను దఁట జీవులమాటలు, చను దఁట చనరానిచోట్ల శరణార్థుల కో

వ. అని వితర్కించుచు. 101

శా. తాటంకాచలనంబుతో భుజనటద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
శాటీముక్తకుచంబుతో నదృఢచంచత్కాంచితో శీర్ణలా
లాటాలేపముతో మనోహరకరాలగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
గోటీందుప్రభతో నురోజభరసంకోచద్విలగ్నంబుతోన్. 102

క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను, నడిగినఁ దను మగుడ నుడుగఁ డని నెడ నుడుగున్
వెడవెడ చిడిముడి తడఁబడ, నడు గిడు నడుగిడదు జడిమ నడు గిడునెడలన్. 103

సీ. నిటలాలకము లంట నివుర జుంజుమ్మని ముఖసరోజము నిండ ముసరుఁ దేంట్లు
నళులఁ జోఁపఁగ జిల్క లల్ల నల్లన చేరి యోష్ఠబింబద్యుతు లొడియ నుఱుకు
శుకములఁ దోలఁ జక్షుర్మీనములకు మందాకినీపాఠీనలోక మెసఁగు
మీనపంక్తుల దాఁట మెయిదీఁగతో రాయ శంపాలతలు మింట సరణి గట్టు
ఆ. శంపలను జయింపఁ జక్రవాకంబులు, కుచయుగంబుఁ దాఁకి క్రొవ్వు సూపు
మెలఁత మొగిలుపిఱిఁది మెఱుఁగుఁదీవయుఁబోలె, జలదవర్ణు వెనుకఁ జనెడునపుడు.

మ. వినువీథిం జనుదేరఁ గాంచి రమరుల్ విష్ణున్ సురారాతిజీ
వనసంపత్తినిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు యోగీంద్రహృ
ద్వనవర్తిష్ణు సహిష్ణు భక్తజనబృందప్రాభవాలంకరి
ష్ణు నవోఢోల్లసదిందిరాపరిచరిష్ణున్ జిష్ణు రోచిష్ణునిన్. 105

వ. ఇట్లు పొడగని. 106

మ. చనుదెంచెన్ ఘనుఁ డల్లవాఁడె హరిపజ్జం గంటిరే లక్ష్మి శం
ఖనినాదం బదె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ వాఁడె క్ర
న్నన యేతెంచె నటంచు వేల్పులు నమోనారాయణాయేతిని
స్వను లై మ్రొక్కిరి మింట హస్తిదురవస్థావక్రికిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యవసరంబున గుంజరేంద్రపాలనపారవశ్యంబున దేవతానమస్కారంబు లంగీకరింపక మనస్సమానసంచారుం డై పోయి పోయి కొంతదూరంబు శింశుమారచక్రంబునుం బోలె గురుమకరకుళీరమీనమిథునం బై కిన్నరేంద్రుని భాండాగారంబునుం బోలె స్వచ్ఛనరకచ్ఛపం బై భాగ్యవంతుని భాగధేయంబునుం బోలె సరాగజీవనం బై వైకుంఠంబునుంబోలె శంఖచక్రకమలాలంకృతం బై సంసారచక్రంబునుం బోలె ద్వంద్వసంకులపంకసంకీర్ణం బై యొప్పు నప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని. 108

మ. కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరమున్ ఖండింపఁగాఁ బంపె స
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహోద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిధబ్రహ్మాండభాండచ్ఛటాం
తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్. 109

వ. అని వితర్కించుచు. 101

శా. తాటంకాచలనంబుతో భుజనటద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
శాటీముక్తకుచంబుతో నదృఢచంచత్కాంచితో శీర్ణలా
లాటాలేపముతో మనోహరకరాలగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
గోటీందుప్రభతో నురోజభరసంకోచద్విలగ్నంబుతోన్. 102

క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను, నడిగినఁ దను మగుడ నుడుగఁ డని నెడ నుడుగున్
వెడవెడ చిడిముడి తడఁబడ, నడు గిడు నడుగిడదు జడిమ నడు గిడునెడలన్. 103

సీ. నిటలాలకము లంట నివుర జుంజుమ్మని ముఖసరోజము నిండ ముసరుఁ దేంట్లు
నళులఁ జోపఁగ జిల్క లల్ల నల్లన చేరి యోష్ఠబింబద్యుతు లొడియ నుఱుకు
శుకములఁ దోలఁ జక్షుర్మీనములకు మందాకినీపాఠీనలోక మెసఁగు
మీనపంక్తుల దాఁట మెయిదీఁగతో రాయ శంపాలతలు మింట సరణి గట్టు
ఆ. శంపలను జయింపఁ జక్రవాకంబులు, కుచయుగంబుఁ దాఁకి క్రొవ్వు సూపు
మెలఁత మొగిలుపిఱిఁది మెఱుఁగుఁదీవయుఁబోలె, జలదవర్ణు వెనుకఁ జనెడునపుడు.

మ. వినువీథిం జనుదేరఁ గాంచి రమరుల్ విష్ణున్ సురారాతిజీ
వనసంపత్తినిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు యోగీంద్రహృ
ద్వనవర్తిష్ణు సహిష్ణు భక్తజనబృందప్రాభవాలంకరి
ష్ణు నవోఢోల్లసదిందిరాపరిచరిష్ణున్ జిష్ణు రోచిష్ణునిన్. 105

వ. ఇట్లు పొడగని. 106

మ. చనుదెంచెన్ ఘనుఁ డల్లవాఁడె హరిపజ్జం గంటిరే లక్ష్మి శం
ఖనినాదం బదె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ వాఁడె క్ర
న్నన యేతెంచె నటంచు వేల్పులు నమోనారాయణాయేతిని
స్వనులై మ్రొక్కిరి మింట హస్తిదురవస్థావక్రికిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యవసరంబున గుంజరేంద్రపాలనపారవశ్యంబున దేవతానమస్కారంబు లంగీకరింపక మనస్సమానసంచారుం డై పోయి పోయి కొంతదూరంబు శింశుమారచక్రంబునుం బోలె గురుమకరకుళీరమీనమిథునం బై కిన్నరేంద్రుని భాండాగారంబునుం బోలె స్వచ్ఛనరకచ్ఛపం బై భాగ్యవంతుని భాగధేయంబునుం బోలె సరాగజీవనం బై వైకుంఠంబునుంబోలె శంఖచక్రకమలాలంకృతం బై సంసారచక్రంబునుం బోలె ద్వంద్వసంకులపంకసంకీర్ణం బై యొప్పు నప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని. 108

మ. కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరమున్ ఖండింపఁగాఁ బంపె స
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహోద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిధబ్రహ్మాండభాండచ్ఛటాం
తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్. 109

హరికి నవ్యయునకు నతిభక్తితో మ్రొక్కి తవిలి కీర్తించి గీతములు పాడి
యాదేవుకృప నొంది యానంద మఱియును వినతశిరస్కుఁడై వేడ్కతోడ

ఆ. దళితపాపుఁ డగుచుఁ బరలోకమున కేఁగె, నపుడు శౌరి గేల నంటి నడవ
హస్తిలోకనాథుఁ డజ్ఞానరహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచు వెలుఁగు చుండె. 121

మ. అవనీనాథ గజేంద్రుఁ డామకరితో నాలంబు గావించె మున్
ద్రవిళాధీశుఁ డతండు పుణ్యతముఁ డింద్రద్యుమ్ననాముండు వై
ష్ణవముఖ్యుండు గృహీతమౌననియతిన్ సర్వాత్మునారాయణున్
సవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్రభాగంబునన్. 122

మ. ఒకనాఁ డానృపుఁ డచ్యుతున్ మనములో నూహించుచున్ మౌని యై
యకలంకస్థితి నున్నచోఁ గలశజుం డచ్చోటికిన్ వచ్చి లే
వక పూజింపక యున్నమౌనిఁ గని నవ్యక్రోధుఁడై మూఢ లు
బ్ధి కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాపం బిచ్చె భూవల్లభా. 123

క. మునిపతి నవమానించిన, ఘనుఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుఁడు గుంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యవమానింపఁ దగదు ఘనపుణ్యులకున్. 124

క. కరినాథుఁ డయ్యె నాతఁడు, కరివైరి భటాదు లెల్ల గజముగ నయ్యున్
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు నధికముక్తి గలిగె మహాత్మా. 125

ఆ. కర్మతంత్రుఁ డగుచు కమలాక్షుఁ గొల్చుచు, నుభయనియతవృత్తి నుండెనేనిఁ
జెడును గర్మ మెల్ల శిథిలమై మెల్లన, ప్రబలమైనవిష్ణుభక్తి సెడదు. 126

క. చెడుఁ గరులు హరులుధనములుఁ, జెడుదురునిజసతులుసుతులుఁ జెడుచెనఁటులకుం
జెడక మనుష్టిగుణులకుఁ, జెడనిపదార్థములు విష్ణుసేవానిరతుల్. 127

వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగు నప్పరమేశ్వరుండు దరహసితముఖకమల యగు న
క్కమల కి ట్లనియె. 123

క. బాలా నావెనువెంటను, హేలన్ వినువీథినుండి యే తెంచుచు నీ
చేలాంచలంబుఁ బట్టుట, కాలో నేమంటి నన్ను నంభోజముఖి.

క. ఎఱుఁగుదు తెలివా యెప్పుడు, మఱవను సకలంబు నన్ను మఱచినయెడలన్
మఱతు నని యెఱిఁగి యెఱుఁగక, మఱవక యెఱిఁగితిరయేని మఱియన్యములన్.

వ. అని పలికిన నరవిందమందిర యయి నయ్యిందిరాదేవి మందస్మితచంద్రికాసుందర
వదనారవింద యగుచు ముకుందున కి ట్లనియె. 131

క. దేవా దేవరయడుగులు, భావంబున నిలిపి కొలుచుపని నాపని గా
కోవల్లభ యే మనియెద, నీవెంటను వచ్చు చుంటి నిఖిలాధిపతీ. 132

క. దీనులకు యాలింపను, దీనుల రక్షింప మేలు దీవనఁ బొందన్
దీనావన నీ కొప్పును, దీనపరాధీన దేవదేవ మహేశా. 133

వ. అని మఱియును సముచితసంభాషణంబుల నంకించు చున్న యప్పరమ వైష్ణవీ

హరికి నభ్యుదయకు నతిభక్తితో మ్రొక్కి తవిలి కీర్తించి గీతములు పాడి
యాదేవుకృప నొంది యానంద మతియును వినతశిరస్కుఁ డై వేడ్కతోడ

ఆ. కలితపాపుఁ డగుచుఁ దనలోకమున కేఁగె, నపుడు శౌరి గేల నంటి నడవ
హస్తిలోకనాథుఁ డజ్ఞానరహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచు వెలుఁగు చుండె. 121

మ. అవనీనాథ గజేంద్రుఁ డామకరితో నాలంబు గావించె ముం
ద్రవిళాధీశుఁ డతండు పుణ్యతముఁ డింద్రద్యుమ్ననాముండు వై
ష్ణవముఖ్యుండు గృహీతమౌనినియతిన్ సర్వాత్మునారాయణున్
సవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్రభాగంబునన్. 122

మ. ఒకనాఁ డా నృపుఁ డచ్యుతున్ మనములో నూహించుచున్ మౌని యై
యకలంకస్థితి నున్నచోఁ గలశజుం డచ్చోటికిన్ వచ్చి లే
వక పూజింపక యున్నమౌనిఁ గని నవ్యక్రోధుఁ డై మూఢ బు
ద్ధి కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాపం బిచ్చె భూవల్లభా. 123

క. మునిపతి నవమానించిన, ఘనుఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుఁడు గుంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యవమానింపఁ దగదు ఘనపుణ్యులకున్. 124

క. కరినాథుఁ డయ్యె నాతఁడు, కరు లైరి భటాదు లెల్ల గజముగ నయ్యున్
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు నధికముక్తి గలిగె మహాత్మా. 125

ఆ. కర్మతంత్రుఁ డగుచు కమలాక్షుఁ గొల్చుచు, నుభయనియతవృత్తి నుండెనేనిఁ
జెడును గర్మ మెల్ల శిథిల మై మెల్లన, ప్రబల మైనవిష్ణుభక్తి సెడదు. 126

క. చెడుఁ గరులు హరులుధనములుఁ, జెడుదురునిజసతులుసుతులుఁ జెడుచెనఁటులకుం
జెడక మనునట్టిగుణులకుఁ, జెడనిపదార్థములు విష్ణు సేవానిరతుల్. 127

వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగు నప్పరమేశ్వరుండు దరహసితముఖకమల యగు న
క్కమల కిట్లనియె. 128

క. బాలా నావెనువెంటను, హేలన్ వినువీథినుండి యే తెంచుచు నీ
చేలాంచలంబుఁ బట్టుట, కాలో నేమంటి నన్ను నంభోజముఖీ. 129

క. ఎఱుఁగుదు తెఱవా యెప్పుడు, మఱవను సకలంబు నన్ను మఱచినయెడలన్
మఱతు నని యెఱిఁగి మొఱఁగక, మఱవక మొఱయిడిరయేని మఱియనన్యములన్.

వ. అని పలికిన నరవిందమందిర యయి నయ్యిందిరాదేవి మందస్మితచంద్రికాసుందర
వదనారవింద యగుచు ముకుందున కిట్లనియె. 131

క. దేవా దేవరయడుగులు, భావంబున నిలిపి కొలుచుపని నాపని గా
కోవల్లభ యే మనియెద, నీవెంటను వచ్చుచుంటి నిఖిలాధిపతీ. 132

క. దీనులకు య్యాలింపను, దీనుల రక్షింప మేలు దీవనఁ బొందన్
దీనావన నీ కొప్పును, దీనపరాధీన దేవదేవ మహేశా. 133

వ. అని మఱియును సముచితసంభాషణంబుల నంకించుచున్న యప్పరమ వైష్ణవీ

యాయిద్దఱకుఁ బుత్త్రుఁడై తనకళలతో వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి వారిజాక్షుఁ
డవనిపై వైకుంఠ మనియెడిలోకంబుఁ గల్పించె నెల్లలోకములు మ్రొక్క

తే. రమయెదుర్కోలు సేకొనె రాజముఖ్య, తదను భావంబుగుణములుఁదలఁపఁదరమె
యీధరారేణుపటలంబు నెఱుఁగవచ్చుఁ, గాని రాదయ్యహరిగుణగణముసంఖ్య.

వ. తదనంతరంబ. 140

సీ. చక్షుస్తనూజుండు చాక్షుషుం డనువీరుఁ డాఱవమను వయ్యె నవనినాథ
భూమీశ్వరులు పురుగపురుషసుద్యుమ్నాదు లాతనినందను లమరవిభుఁడు
మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డమర్త్యు లాప్యాదికు లాహవిష్మద్వీరకాదిఘనులు
మును లందు విభుఁడు సంభూతికి వైరాజునకుఁ బుట్టి యజితుండు నాఁగ నొప్పె

ఆ. నతఁడ కాఁడె కూర్మ మై మందరాద్రిని, నుదధిజలములోన నుండి మోచె
నతఁడ చువ్వె దివిజు లర్థింప నమృతాబ్ధిఁ ద్రచ్చి యిచ్చె నాసుధారసంబు. 141

క్షీరసాగరమథన కథాప్రారంభము

వ. అని పలికినఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుండు మునీంద్రున కిట్లనియె. 142

మ. విను ము న్నేటికిఁ ద్రచ్చె పాలకడలిన్ విష్ణుండు కూర్మాకృతిన్
వనధిం జొచ్చి య దెట్లు మోచె బలుకవ్వం బైనశైలంబు దే
వనికాయం బమృతంబు నెట్లు వడసెన్ వారాశి నేమేమి సం
జనితం బయ్యె మునీంద్ర చోద్యము గదా సర్వంబుఁ జెప్పంగదే. 143

క. అప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెదుభగవత్కథావిశేషంబులు నా
కెప్పుడుఁ దనివి జనింపదు, సెప్పఁ గదే చెవులు నిండ శ్రీహరికృతముల్. 144

వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁడై యతని నభినందించి హరి ప్రసంగంబు సెప్ప
నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కిట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.

క. కసిమసఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగవ నసువులు వెడలం
బసఁ జెడిరి పడిరి కెడసిరి, యసమసమరవిలసనముల నను వెడలి నృపా. 146

క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖ్యులు గొంద ఱరిగి సురశైలముపై
సురనుతుఁడగునజుఁ గనియా, సురదుష్కృతిఁ జెప్పి రవుడు సొలయుచు నతులై.

క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగము లెల్ల నిశ్శ్రీకము లై
పర్వతరిపుతోఁ గూడ నపర్వము లయి యుండె హతసుపర్వావళు లై. 148

ఆ. నెలవు వెడలి వచ్చి నిస్తేజు లై రట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి వేల్పుఁ బెద్ద
పరమపురుషుఁ దలఁచి ప్రణతుఁడై సంపుల్ల, పద్మవదనుఁ డగుచుఁ బలికెఁ దెలియ.

క. ఏనును మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్లతాద్రుమస్వేదజముల్
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదము గాక వగవఁగ నేలా. 150

క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, సాధ్యుఁడు మాన్యుఁ డని లేక సర్గత్రాణా
వధ్యాదు లొనర్చునతం, డాద్యంతవిధానమునకు నష్టాఁడు మనకున్. 151

యాయిద్దఱకుఁ బుత్రుఁ డై తనకళలతో వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి వారిజాక్షుఁ
డవనిపై వైకుంఠ మనియెడిలోకంబుఁ గల్పించె నెల్లలోకములు మ్రొక్క
తే. రమయెదుర్కోలు సేకొనె రాజముఖ్య, తదను భావంబుగుణములుఁదలఁపఁదరమె
యీధరారేణుపటలంబు నెఱుఁగవచ్చుఁ, గాని రాదయ్యహరిగుణగణముసంఖ్య.
వ. తదనంతరంబ. 140

సీ. చక్షుస్తనూజుండు చాక్షుషుం డనువీరుఁ డాఱవమను వయ్యె నవనినాథ
భూమీశ్వరులు పురుపురుషసుద్యుమ్నాదు లాతనినందను లమరవిభుఁడు
మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డమర్త్యు లాప్యాదికు లాహవిష్మద్వీరకాదిఘనులు
ముని లందు విభుఁడు సంభూతికి వైరాజునకుఁ బుట్టి యజితుండు నాఁగ నొప్పె
ఆ. నతఁడ కాఁడె కూర్మ మై మందరాద్రిని, నుదధిజలములోన నుండి మోచె
నతఁడ చువ్వె దివిజు లర్థింప నమృతాబ్ధిఁ ద్రచ్చి యిచ్చె నాసుధారసంబు. 141

క్షీరసాగరమథన కథాప్రారంభము

వ. అని పలికినఁ బరీక్షిన్న రేంద్రుండు మునీంద్రున కిట్లనియె. 142
మ. విను మున్నేటికిఁ ద్రచ్చె పాలకడలిన్ విష్ణుండు కూర్మాకృతిన్
వనధిం జొచ్చి య దెట్లు మోచె బలుకవ్వం బైనశైలంబు దే
వనికాయం బమృతంబు నెట్లు వడసెన్ వారాశి నేమేమి సం
జనితం బయ్యె మునీంద్ర చోద్యము గదా సర్వంబుఁ జెప్పంగదే. 143
క. అప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెడుభగవత్కథావిశేషంబులు నా
కెప్పుడుఁ దనివి జనింపదు, సెప్పఁ గదే చెవులు నిండ శ్రీహరికృతముల్. 144
వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁ డై యతని నభినందించి హరి ప్రసంగంబు సెప్ప
నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కిట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.
క. కసిమసఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగవ నసువులు వెడలం
బసఁ జెడిరి పడిరి కెడసిరి, యసమసమరవిలసనముల నను వెడలి నృపా. 146
క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖ్యులు గొంద ఱరిగి సురశైలముపై
సురనుతుఁడగునజుఁ గనియా, సురదుష్కృతిఁ జెప్పి రపుడు సొలయుచు నతులై.
క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగము లెల్ల నిశ్శ్రీకము లై
పర్వతరిపుతోఁ గూడ న,పర్వము లయి యుండె హతసుపర్వావళు లై. 148
ఆ. నెలవు వెడలి వచ్చి నిస్తేజు లై రట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి వేల్పుఁ బెద్ద
పరమపురుషుఁ దలఁచి ప్రణతుఁడై సంఫుల్ల, పద్మవదనుఁ డగుచుఁ బలికెఁ దెలియ.
క. ఏనును మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్లతాద్రుమస్వేదజముల్
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదము గాక వగవఁగ నేలా. 150
క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, సాధ్యుఁడు మాన్యుఁ డని లేక సర్గత్రాణా
వధ్యాదు లొనర్చునతం, డాద్యంతవిధానమునకు నష్ఠుఁడు మనకున్. 151

క. ఆపన్నులగుదివిజుల, కోపుణ్య భవన్ముఖాబ్జ మొయ్యన తఱితోఁ
బ్రాపింపఁ జేయు సంపద, నోపరమదయానివాస యుజ్జ్వలతేజా. 157

వ. అని యిట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేకవిధంబుల గీర్తించుచు నున్న పరమేష్ఠి యందుఁ గరుణించి దయాగరిష్ఠుం డగు విశ్వగర్భుం డావిర్భవించె. 158

మ. ఒకవేయర్కులు గూడి గట్టికరులై యుద్యత్ప్రభాభూతితోఁ
నొకరూపై చనుదెంచుమాడ్కి హరి దా నొప్పారె నావేలుపుల్
వికలాలోకను లై విషణ్ణమతు లై విభ్రాంతు లై మ్రోలఁ గా
నక శంకించిరి కొంతప్రొద్దు విభుఁ గానం బోలునే వారికిన్. 159

వ. అప్పుడు. 160

సీ. హారకిరీటకేయూరకుండలపాదకటకకాంచీలతాటంకణాది
కౌస్తుభోపేతంబుఁ గౌమోదకీశంఖచక్రశరాసనసంయుతంబు
మరకతశ్యామంబు సరసిజనేత్రంబుఁ గర్ణాభరణకాంతిగండయుగము
గలితకాంచనవర్ణకౌశేయవస్త్రంబు శ్రీవనమాలికాసేవితంబు

ఆ. నై మనోహరంబు నై దివ్యసౌభాగ్య, మైన యతనిరూపు హర్ష మెసఁగఁ
జూచి బ్రహ్మ హరుఁడు సురలును దానును, బొంగి నమ్రుఁడగుచుఁ బొగడఁదొడఁగె.

క. జననస్థితిలయదూరుని, మునిసుతు నిర్వాణసుఖసముద్రుని సుగుణుం
దనుతనునిఁ బృథులపృథులుని, ననఘాత్ము మహానుభావు నభినందింతున్. 162

క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనపంక్తుల కెల్లన్
స్థిరవైదికయోగంబున, వరుసను మాయంద కానవచ్చెను మాకున్. 163

క. మొదలును నీలోఁ దోఁచెను, దుదియును నటఁ దోఁచె నడుము దోఁచెను నీవే
మొదలు నడుము దుది సృష్టికిఁ, గదియఁగ ఘటమునకుమన్ను గతియగుమాడ్కిన్.

క. నీమాయచేత విశ్వము, వేమాఱు సృజింతు వనుచు విష్ణుఁడ వనుచున్
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణుఁ డైననినుఁ గాంతు రొగిన్. 165

ఆ. అన్న మవనియందు నమృతంబు గోవుల, యందు వహ్ని సమిధలందు నమర
యోగవశతఁ బొందునోజను బుద్ధిచే, నగుణు నిన్నుఁ గాంతు రాత్మవిదులు. 166

మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవిపన్నచిత్తుల మైతి మే
మెట్టకేలకు నిన్నుఁ గంటి మభీప్సితార్థము వచ్చుఁ బె
న్వెట్ట యైనదవానలంబున వేగునేనుఁగు మొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల నీరు గాంచినచాడ్పునన్. 167

మత్తకోకిలము. నీకు నే మని విన్నవింతుము నీవు సర్వమయుండ వై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును లోకపాలకు లేను నీ
నాకవాసులు నీవ వహ్నిఁ దనర్చు కేతుతతిక్రియన్. 168

క. ఆపన్ను లగుదివిజుల, కోపుణ్య భవన్ముఖాబ్జ మొయ్యన తఱితోఁ
బ్రాపింపఁ జేయు సంపద, నోపరమదయానివాస యుజ్జ్వలతేజా. 157

వ. అని యిట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేకవిధంబుల గీర్తించుచు నున్న పరమేష్ఠి యందుఁ గరుణించి దయాగరిష్ఠుం డగు విశ్వగర్భుం డావిర్భవించె. 158

మ. ఒకవేయర్కులు గూడి గట్టికరువై యుద్యత్ప్రభాభూతితో
నొకరూపై చనుదెంచుమాడ్కి హరి దా నొప్పారె నావేలుపుల్
వికలాలోకను లై విషణ్ణమతు లై విభ్రాంతు లై మ్రోలఁ గా
నక శంకించిరి కొంతప్రొద్దు విభుఁ గానం బోలునే వారికిన్. 159

వ. అప్పుడు. 160

సీ. హారకిరీటకేయూరకుండలపాదకటకకాంచీలతాకంకణాది
కౌస్తుభోపేతంబుఁ గౌమోదకీశంఖచక్రశరాసనసంయుతంబు
మరకతశ్యామంబు సరసిజనేత్రంబుఁ గర్ణాభరణకాంతిగండయుగము
గలితకాంచనవర్ణకౌశేయవస్త్రంబు శ్రీవనమాలికాసేవితంబు

ఆ. నై మనోహరంబు నై దివ్యసౌభాగ్య, మైన యతనిరూపు హర్ష మెసఁగఁ
జూచి బ్రహ్మ హరుఁడు సురలును దానును, బొంగి నమ్రుఁడగుచుఁ బొగడఁదొడఁగె.

క. జననస్థితిలయదూరుని, మునినుతు నిర్వాణసుఖసముద్రుని సుగుణుం
దనుతనునిఁ బృథులపృథులుని, ననఘాత్ము మహానుభావు నభినందింతున్. 162

క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనపంక్తుల కెల్లన్
స్థిరవైదికయోగంబున, వరుసను మీయంద కానవచ్చెను మాకున్. 163

క. మొదలును నీలోఁ దోఁచెను, దుదియును నటఁ దోఁచె నడుము దోఁచెను నీవే
మొదలు నడుము దుది సృష్టికిఁ, గదియఁగ ఘటమునకుమన్ను గతియగుమాడ్కిన్.

క. నీమాయచేత విశ్వము, వేమాఱు సృజింతు వనుచు విష్ణుఁడ వనుచున్
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణుఁ డైననినుఁ గాంతు రొగిన్. 165

ఆ. అన్న మవనియందు నమృతంబు గోవుల, యందు వహ్ని సమిధలందు నమర
యోగవశతఁ బొందునోజను బుద్ధిచే, నగుణు నిన్నుఁ గాంతు రాత్మవిదులు. 166

మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవిపన్నచిత్తుల మైతి మే
మెట్టకేలకు నిన్నుఁ గంటి మభీప్సితార్థము వచ్చుఁ బె
న్వెట్ట యైనదవానలంబున వేఁగునేనుఁగు మొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల నీరు గాంచినచాడ్పునన్. 167

మత్తకోకిలము. నీకు నే మని విన్నవింతుము నీవు సర్వమయుండ వై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును లోకపాలకు లేను నీ
నాకవాసులు నీవ వహ్నిఁ దనర్చు కేతుతతిక్రియన్. 168

శంబరునికిం బ్రియంబు సెప్పి యరిష్టనేమి ననునయించి త్రిపురవాసు లగు దాన
వుల నొడంబఱిచి జంభునిసమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి
నముచితారకబాణాదులతో సఖ్యంబు నెఱపి విప్రచిత్తికిం బొత్తు హత్తించి
శకుని విరోచన ప్రహేతులకుఁ బోరామి సూపి మయమాలిసుమాలిప్రముఖు
లకు మైత్రి యెఱింగించి కుంభనికుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పౌలోమకాల
కేయ నివాతకవచాదులయెడ బాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్రికి వశుం డై
యితర దానవదైత్యసమూహంబువలన నతిస్నేహంబు సంపాదించి మనకు నక్క
సెలియండ్ర బిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేకకార్యపరత్వంబున నడ్డంబు లేక
బ్రదుకుద మన్యోన్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి
మిది మొదలు దనుజదివిజసముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన
మందఱ మతనిపంపు సేయంగలవార ముభయకులంబును వర్ధిల్లునట్టి యుపాయం
బెఱింగింతు నని యమృతజలధిమథన ప్రారంభకథనంబు దెలియం జెప్పె నట్లు
సురాసురయూథంబులు బలారాతిబలిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున
సుధాసంపాదనాయత్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున
మందరనగంబునకుం జని. 182

సీ. వాసవవర్ధకి వాఁడిగాఁ జఱచిన కుద్దాలముఖములఁ గొంత ద్రవ్వి
ముసలాగ్రములు చొన్పి మొదలిపాఁ తగలించి దీర్ఘపాశంబులఁ ద్రిండు సుట్టి
పెకలించి బాహులఁ బీడించి కదలించి పెల్లార్చి తమతమపేరు వాడి
పెఱికి మీఁదికి నెత్తి పృథులహస్తంబులఁ దలల భుజంబులఁ దరల కుండ

తే. నాని మెల్లన కుఱుతప్పటడుగు లిడుచు, భారమధికంబు మఱవక పట్టుఁ డనుచు
మందరనగంబుఁ దెచ్చి రమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశితెరువు వట్టి. 183

క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱుపైఁ బడియె నదియు నతిచోద్యముగాఁ
గొందఱు నేలం గలిసిరి, కొందఱు నుగ్గయిరి చనిరి కొందఱు భీతిన్. 184

క. ఏలా హరికడ కేఁగితి, మేలా దొరఁకొంటి మధికహేలన శైలో
న్మూలనము సేసి తెచ్చితి, మేలా పెక్కండ్రు మడిసి రేలా నడుమన్. 185

క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికి మనఁబోటివారి కింతలు పను లిం
కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటి కుపేక్షించె మఱవ నేటికి మనలన్. 186

వ. అని కులకుధరపతనజన్యం బగు దైన్యంబు సహింప నోపక పలవించుచున్న దివిజ
దితిజులభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగు హరి తత్సమీపంబున.

మ. గరుడారోహకుఁ డై గదాదిధరుఁ డై కారుణ్యసంయుక్తుఁ డై
హరికోటిప్రభతో నొహో వెఱవకుం డంచుం బ్రదీపించి త
ద్గిరిఁ గేలన్ నలు వొందఁ గందుకముమాడ్కిం బట్టి క్రీడించుచు
న్గరుణాలోకసుధన్ సురాసురుల ప్రాణంబుల్ సమర్థించుచున్. 188

శంబరునికిం బ్రియంబు సెప్పి యరిష్టనేమి ననునయించి త్రిపురవాసు లగు దానవుల నొడంబఱిచి జంభునిసమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి నముచితారకబాణాదులతోఁ సఖ్యంబు నెఱపి విప్రచిత్తికిం బొత్తు హత్తించి శకుని విరోచన ప్రహేతులకుఁ బోరామి సూపి మయమాలిసుమాలిప్రముఖులకు మైత్రి యెఱింగించి కుంభనికుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పౌలోమకాలకేయ నివాతకవచాదులయెడ బాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్రికి వశుం డై యితర దానవదైత్యసమూహంబువలన నతిస్నేహంబు సంపాదించి మనకు నక్కసెలియండ్ర బిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేకకార్యపరత్వంబున నడ్డంబు లేక బ్రదుకుద మన్యోన్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి మిది మొదలు దనుజదివిజసముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన మందఱ మతనిపంపు సేయంగలవార ముభయకులంబును వర్ధిల్లునట్టి యుపాయం బెఱింగింతు నని యమృతజలధిమథన ప్రారంభకథనంబు దెలియం జెప్పె నట్లు సురాసురయూథంబులు బలారాతిబలిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున సుధాసంపాదనాయత్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున మందరనగంబునకుం జని. 182

సీ. వాసవవర్ధకి వాఁడిగాఁ జఱచిన కుద్దాలముఖములఁ గొంత ద్రవ్వి
ముసలాగ్రములు చొన్పి మొదలిపాఁ దగలించి దీర్ఘపాశంబులఁ ద్రిండు సుట్టి
పెకలించి బాహులఁ బీడించి కదలించి పెల్లార్చి తమతమపేరు వాడి
పెఱికి మీఁదికి నెత్తి పృథులహస్తంబులఁ దలల భుజంబులఁ దరల కుండ

తే. నాని మెల్లన కుఱుతప్పుటడుగు లిడుచు, భారమధికంబు మఱవక పట్టుఁ డనుచు
మందరనగంబుఁ దెచ్చి రమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశితెరువు వట్టి. 183

క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱపైఁ బడియె నదియు నతిచోద్యముగాఁ
గొందఱు నేలం గలిసిరి, కొందఱు నుగ్గయిరి చనిరి కొందఱు భీతిన్. 184

క. ఏలా హరికడ కేఁగితి, మేలా దొరఁకొంటి మధికహేలన శైలో
న్మూలనము సేసి తెచ్చితి, మేలా పెక్కండ్రు మడిసి రేలా నడుమన్. 185

క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికి మనఁబోఁటివారి కింతలు పసు లిం
కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటి కుపేక్షించె మఱవ నేటికి మనలన్. 186

వ. అని కులకుధరపతనజన్యం బగు దైన్యంబు సహింప నోపక పలవించుచున్న దివిజ దితిజులభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగు హరి తత్సమీపంబున.

మ. గరుడారోహకుఁ డై గదాదిధరుఁ డై కారుణ్యసంయుక్తుఁ డై
హరికోటిప్రభతో నొహో వెఱవకుం డంచుం బ్రదీపించి త
ద్గిరిఁ గేలన్ నలు వొందఁ గందుకముమాడ్కిం బట్టి క్రీడించుచు
న్గరుణాలోకసుధన్ సురాసురుల ప్రాణంబుల్ సమర్థించుచున్. 188

శిఖరిశిఖరంబుల నెగఁగలిసి గహనంబుల దహించి కుంజమంజరీపుంజంబుల భస్మంబు సేసి జనపదంబు లేర్చి నదీనదంబు లెరియించి దిక్కుంభికుంభంబులు నిక్కలువడ నిక్కి తరణితారామండలంబులపై మిట్టించి మహర్లోకంబు దరికొని యుపరిలోకంబులకు మాఱుగొన లిడి సుడివడి ముసరుకొని బ్రహ్మాండగోళంబు చిటిలిపడఁ దాఁటి పాతాళాదిలోకంబులకు వెల్లివాఱి సర్వలోకాధికం బై శక్యంబు గాక యొక్కెడం జూచినం దాన యై కురంగంబు క్రియం గ్రేళ్ళుఱుకుచు భుజంగంబువిధంబున నోడియుచు సింగంబుభంగి లంఘించుచు విహంగంబుపగిది నెగయుచు మాతంగంబుపోలికి నిలువంబడుచు నిట్లు హాలాహలదహనంబు జగంబులం గోలాహలంబు సేయుచున్న సమయంబున మెలకువెగల మిడుకం జాలక నీఱైన దేవతలును నేలం గూలిన రక్కసులును దుల్లినతారకలును గీటడంగిన కిన్నరమిథునంబులును గమరినగంధర్వవిమానంబులును జీకాకుపడిన సిద్ధచయంబులును జిక్కువడిన గ్రహంబులును జెదఱిపఁదఱ లయిన వర్ణాశ్రమంబులును నిగిరిపోయిన నదులును నింకిన సముద్రంబులును గాలిన కాననంబులును బొగిలిన పురంబులును బొనుఁగుపడిన పురుషులును బొక్కిపడిన పుణ్యాంగనాజనంబులును బగిలిపడిన పర్వతంబులును భస్మంబు లైన ప్రాణిసంఘంబులును వేఁగిన లోకంబులును వివశ లైన దిశలును నొడ్డగెడవు లైన భూజచయంబులును నఱవఱ లైన భూములును నై యకాలవిలయకాలం బై తోఁచుచున్న సమయంబున. 216

క. ఒడ్డారించి విషంబున, కడ్డము చనుదెంచి కావ నధికులు లేమిన్
గొడ్డేఱి ప్రమ్రంది రా లన, బిడ్డన నెడ లేక జనులు పృథ్వీనాథా. 217

వ. అప్పుడు. 218

మ. చని కైలాసముఁ జొచ్చి శంకరునివాసద్వారముం జేరి యా
శునిదౌవారికు లడ్డపడ్డఁ దల మంచుం జొచ్చి కుయ్యో మొఱో
విను మాలింపుము చిత్తగింపుము దయన్ వీక్షింపు మం చంబుజా
సనముఖ్యుల్ గని రార్తరక్షణకళాసంరంభునిన్ శంభునిన్. 219

క. వారలు దీనత వచ్చుటఁ, గూరిమితో నెఱిఁగి దక్షుకూఁతురు దానుం
బేరోలగమున నుండి ద, యారతుఁడై చంద్రచూడుఁ డవసర మిచ్చెన్. 220

వ. అప్పుడు భోగిభూషణునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి ప్రజాపతి
ముఖ్యు లిట్లని స్తుతియించిరి, 221

సీ. భూతాత్మ భూతేశ భూతభావనరూప దేవ మహాదేవ దేవవంద్య
యీలోకముల కెల్ల నీశ్వరుండవు నీవ బంధమోక్షములకుఁ బ్రభుఁడ వీవ
యార్తశరణ్యుఁడ వగుగురుండవు నిన్నుఁ గోరి భజింతురు కుశలమతులు
సకలసృష్టిస్థితిసంహారకర్త వై బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యఁ బరఁగు దీవు

ఆ. పరమగుహ్య మయిన బ్రహ్మంబు సదసత్త, మంబు నీవ శక్తిమయుఁడ వీవ

శబ్దయోని వీవ జగదంతరాత్మవు, నీవ ప్రాణ మరయ నిఖిలమునకు. 222

క. నీయందఁ సంభవించును, నీయంద వసించి యుండు నిఖిలజగములున్
నీయంద లయముఁ బొందును, నీయుదరము సర్వభూతనిలయము రుద్రా. 223

సీ. అగ్ని ముఖంబు పరాపరాత్మక మాత్మ కాలంబు గతి రత్నగర్భ పదము
శ్వసనంబు నీయూర్పు రసన జలేశుండు దిశలు కర్ణంబులు దివము నాభి
సూర్యుండు గన్నులు శుక్లంబు సలిలంబు జఠరంబు జలధులు చదలు శిరము
సర్వౌషధులు రోమచయములు శల్యంబు లద్రులు మానస మమృతకరుఁడు

తే. ఛందములు ధాతువులు ధర్మసమితి హృదయ
మాస్యపంచక ముపనిషదాహ్వయంబు
నయిననీరూపు పరతత్త్వ మై శివాఖ్య
మై స్వయంజ్యోతి యై యొప్పు నాద్య మగుచు. 224

క. కొందఱు గలఁ డందురు నినుఁ, గొందఱు లేఁ డందు రతఁడు గుణిగాఁ డనుచుం
గొందఱు గలఁ డని లేఁ డని, కొందల మందుదురు నిన్నుఁ గూర్చి మహేశా.

సీ. తలఁపఁ బ్రాణేంద్రియద్రవ్యగుణస్వభావుఁడవు కాలక్రతువులును నీవ
సత్యంబు ధర్మ మక్షరము ఋతంబును నీవ ముఖుండవు నిఖిలమునకు
ఛందోమయుండవు సత్త్వరజస్తమశ్చక్షుండ వై యుందు సర్వరూప
కామపురాధ్వరకాలగరాదిభూతద్రోహభయము చోద్యంబు గాదు

తే. లీల లోచనవహ్ని స్ఫులింగశిఖల, నంతకాదులఁ గాల్చినయట్టి నీకు
రాజఖండావతంస పురాణపురుష, దీనరక్షక కరుణాత్మ దేవదేవ. 226

ఆ. మూఁడుమూర్తులకును మూఁడులోకములకు
మూఁడుకాలములకు మూల మగుచు
భేద మగుచుఁ దుదిని నభేద మై యొప్పారు
బ్రహ్మ మనఁగ నీవ ఫాలనయన. 227

క. సదసత్తత్త్వచరాచర, సదనం బగునిన్నుఁ బొగడ జలజభవాదుల్
పెదవులు గదలుప వెఱతురు, వదలక నినుఁ బొగడ నెంతవారము దేవా. 228

మత్తకోకిలము. బాహుశక్తి సురాసురుల్ చని పాలవెల్లి మథింప హా
లాహలంబు జనించె నేరి కలంఘ్య మై భువనంబు గో
లాహలంబుగఁ జేసి చిచ్చును లాగముం గొని ప్రాణిసం
దోహముల్ బ్రదికింపవే దయ దొంగలింపఁగ నీశ్వరా. 229

క. లంపటము నివారింపను, సంపదఁ గృప సేయ జయము సంపాదింపం
జంపెడివారి వధింపను, సొం పారఁగ నీక చెల్లు సోమార్ధధరా. 230

క. నీకంటె నొం డెఱుంగము, నీకంటెం బరులు గావ నేరరు జగముల్
నీకంటె నొడయఁ డెవ్వఁడు, లోకంబుల కెల్ల నిఖిలలోకస్తుత్యా. 231

వ. అని మఱియు నభినందించు చున్న ప్రజాపతిముఖ్యులం గని సకలభూతసముం డగు నద్దేవుండు దన ప్రియసతి కి ట్లనియె. 232

శివుండు దేవప్రార్థితుం డై హాలాహలమును బానము సేయుట

క. కంఠే జగములదుఃఖము, వింఠే జలజనితవిషము వేఁడిమి ప్రభు వై
యుంటకు నార్తులయాపద, గెంటింపఁగ ఫలము గాదె కీర్తి మృగాక్షీ. 233

క. ప్రాణేచ్ఛ వచ్చి చొచ్చిన, ప్రాణుల రక్షింప వలయుఁ బ్రభువుల కెల్లం
బ్రాణుల కిత్తురు సాధులు, ప్రాణంబులు నిమిషభంగురము లని మగువా. 234

క. పరహితము సేయ నెవ్వఁడు, పరమహితుం డగును భూతపంచకమునకుం
బరహితమె పరమధర్మము, పరహితునకు నెదురు లేదు పర్వేందుముఖీ. 235

క. హరి మది నానందించిన, హరిణాక్షీ జగంబు లెల్ల నానందించున్
హరియును జగములు మెచ్చఁగ, గరళము వారించు టొప్పు గమలదళాక్షీ. 236

క. శిక్షింతు హాలాహలమును, భక్షింతును మధురసూక్ష్మఫలరసము క్రియన్
రక్షింతుఁ బ్రాణికోట్లను, వీక్షింపుము నీవు నేఁడు వికచాబ్జముఖీ. 237

వ. అని పలికిన ప్రాణవల్లభునకు వల్లభ దేవా దేవరచిత్తంబుకొలంది నవధరింతు గాక యని పలికె నని చెప్పిన నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 238

మ. అమరన్ లోకహితార్థ మంచు నభవుం డౌఁ గాక యం చాడెఁ బో
యమరుల్ భీతిని మ్రింగవే యనిరి వో యంభోజగర్భాదులుం
దముఁ గావన్ హర లెమ్ము లె మ్మనిరి వో తాఁ జూచి కన్గంట న
య్యుమ ప్రాణేశ్వరు నెట్లు మ్రింగు మనె నయ్యుగ్రానలజ్వాలలన్. 239

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 240

క. మ్రింగెడువాఁడు విభుం డని, మ్రింగెడిదియు గరళ మనియు మే లని ప్రజకున్
మ్రింగు మనె సర్వమంగళ, మంగళసూత్రంబు నెంత మది నమ్మినదో. 241

మ. తనచుట్టున్ సురసంఘముల్ జయజయధ్వానంబులన్ బొబ్బిడన్
ఘనగంభీరరవంబుతో శివుఁడు లోకద్రోహి హుం పోకు ర
మ్మని కెంగేలఁ దెమల్చి కూర్చి కడిగా నంకించి జంబూఫలం
బని సర్వంకషమున్ మహావిషము నాహారించె హేలాగతిన్. 242

వ. అయ్యవిరళ మహాగరళ దహనపాన సమయంబున. 243

మ. కదలం బాఱవు పాఁపపేరు లొడలన్ ఘర్మాంబుజాలంబు పు
ట్టదు నేత్రంబులు నెఱ్ఱ గావు నిజజూటాచంద్రుఁడుం గందఁడున్
వదనాంభోజము వాడ దావిషము నాహ్వానించుచో డాయుచోఁ
బదిలుం డై కడి సేయుచోఁ, దిరుగుచో భక్షించుచో మ్రింగుచోన్. 244

క. ఉదరము లోకంబులకును, సదనం బగు టెఱిఁగి శివుఁడు చటులవిషాగ్నిం
గుదురుకొనఁ గంఠబిలమున, బదిలంబుగ నిలిపె సూక్ష్మఫలరసము క్రియన్. 245

క. మెచ్చిన మచ్చిగ గలిగిన, నిచ్చిన నీవచ్చుఁ గాక యిచ్చ నొరులకుం
జిచ్చుఁగడిగొనఁగ వచ్చునె, చిచ్చఱరూ పచ్చుపడినశివునకుఁ దక్కన్. 246

ఆ. హరుఁడు గళమునందు హాలాహలము వెట్టఁ, గప్పు గలిగి తొడవుకరణి నొప్పె
సాధురక్షణంబు సజ్జనులకు నెన్న, భూషణంబు గాదె భూవరేంద్ర. 247

వ. తదనంతరంబ. 248

క. గరళంబుఁ గంఠబిలమున, హరుఁడు ధరించుటకు మెచ్చి యా నొ ననుచుం
హరియు విరించియు నుమయును, సురనాథుఁడుఁబొగడి రంత సుస్థిరమతితోన్.

క. హాలాహలభక్షణకథ, హేలాగతి విన్న వ్రాయ నెలమిఁ బఠింపన్
వ్యాళానలవృశ్చికముల, పాలై చెడ రెట్టిజనులు భయవిరహితు లై. 250

వ. మఱియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు ద్రచ్చునెడ. 251

పాలకడలిం దరుచునెడ నైరావతాదులు జనించుట

క. తెల్లనిమేనును నమృతము, జిల్లున జల్లించుపొదుఁగు శితశృంగములుం
బెల్లుగ నర్థులకోర్కులు, వెల్లిగొలుపు మొదవు పాలవెల్లిం బుట్టెన్. 252

ఆ. అగ్నిహోత్రి యనుచు నాసురభిని దేవ, మునులు పుచ్చికొనిరి మున్నె ఱింగి
విబుధసంఘములకు వెరవుతో నధ్వర, హవ్యములు వెట్టుకొఱకు నవనినాథ. 253

వ. మఱియు నాజలరాశియందు. 254

క. సచ్చంద్రపాండురం బై, యుచ్చైశ్శ్రవ మనఁగఁ దురగ మొగిజనియించెం
బుచ్చికొనియె బలి దైత్యుం, డిచ్చగొనం డయ్యె నింద్రుఁ డీశ్వరశిక్షన్. 255

క. ఒఱపగునురమునుబిఱుఁదును, నెఱేఁ దోకయుఁముఖముసిరియునిర్మలఖురముల్
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నులుఁ, దఱచగుకందంబుఁ జూడఁ దగు నాహరికిన్. 256

వ. అంత నప్పాలకుప్పయందు. 257

క. దంతచతుష్టాహతి శై, లాంతంబులు విఱిగి పడఁగ నవదాతకుభృ
త్కాంతం బగునైరావణ, దంతావళ ముద్భవించె ధరణీనాథా. 258

క. తడ లేనినడపువడి గల, యొడలును బెనునిడుదకరము నురుకుంభములుం
బెడఁ గై యువతులమురిపపు, నడకలకుం మూలగురు వనం గజ మొప్పున్. 259

వ. మఱియు నత్తరంగిణీవల్లభు మథించునయ్యెడ. 260

ఆ. ఎల్లఋతువులందు నెలరారి పరువ మై, యింద్రువిరులతోఁట కేపు దెచ్చి
కోరివచ్చువారికోర్కులనీనెడు, వేల్పుమ్రాను పాలవెల్లిఁ బుట్టె. 261

వ. మఱియునుం గొండకవ్వంబునం గడలి మథింప నప్సరోజనంబు జనించె నంత. 262

క. క్రొక్కారుమెఱుఁగు మేనులు, గ్రిక్కిరిసినచన్నుఁగవలుఁ గ్రిస్సినన్నడుముల్
పిక్కటిలి యున్నతుఱుములుఁ, జక్కనిచూపులును దివిజసతులకు నొప్పెన్. 263

వ. మఱియు నారత్నాకరంబునందు సుధాకరుం డుద్భవించి విరించి యనుమతం
బునఁ దన యథాస్థానంబున బ్రవర్తించు చుండె నంత. 264

క. తొలుకారుమెఱుఁగు కైవడిఁ, దళదళ మని మేను మెఱవ ధగధగ మనుచున్
గలుముల నీనెడుచూపులఁ, జెలువంబుల మొదలిటెంకి సిరి పుట్టె నృపా. 265

సీ. పాలమున్నీటిలోపలిమీఁది మీఁగడ మిసిమిజిడ్డునఁ జేసి మేను వడసి
క్రొక్కారుమెఱుఁగులకొనలక్రొత్తళుకుల మేనిచే గలనిగ్గు మెఱుఁగు సేసి
నాఁటినాఁటికిఁ బ్రోదినవకంపుఁదీవల నునుఁబోదనెయ్యంబు నూలుకొలిపి
క్రొవ్వారుకెందమ్మికొలఁకునఁ బ్రొద్దునఁ బొలసినవలపునఁ బ్రోదివెట్టి

తే. పసిఁడిచంపకదామంబుబాగుఁ గూర్చి, వాలుక్రొన్నెలచెలువున వాఁడి దీర్చి
జాణతనమునఁ జేతుల జడ్డు విడిచి, నలువ యీకొమ్మ నొగిఁ జేసినాఁడు నేఁడు.

క. కెంపారెడునధరంబును, జంపారెడినడుము సతికి శంపారుచులన్
సొంపారుమోముఁగన్నులుఁ, బెంపారుచు నొప్పు గొప్పపిఱుఁదును గుచముల్.

వ. అని జనులు పొగడుచుండ. 268

సీ. తరుణికి మంగళస్నానంబు సేయింత మని పెట్టె నింద్రుఁ డనర్ఘ్యమైన
మణిమయపీఠంబు మంగళవతులైన వేలుపుగరితలు విమలతోయ
పూర్ణంబులై యున్నపుణ్యాహకలశంబు లిడిరి పల్లవముల నిచ్చె భూమి
గడిమి గోవులు పంచగవ్యంబులను నిచ్చె మలసి వసంతుఁడు మధు వొసంగె

తే. మునులు కల్పంబుఁ జెప్పిరి మొగిలుగములు, పణవగోముఖకాహళపటహమురజ
శంఖవల్లకీవేణునిస్వనము లిచ్చెఁ, బాడి రాడిరి గంధర్వపతులు సతులు. 269

క. పండితసూక్తులతోడుతఁ దండంబులు సాఁచి తీర్థతోయము లెల్లం
దుండముల ముంచి దిగ్వే, దండంబులు జలక మార్చె దరుణీమణికిన్. 270

సీ. కట్టంగఁ బచ్చనిపట్టుఁబుట్టపుదోయి ముదితకుఁ దెచ్చి సముద్రుఁ డిచ్చె
మత్తాళినికరంబు మధు వాన మూఁగినవైజయంతీమాల వరుణుఁ డిచ్చెఁ
గాంచనకేయూరకంకణకింకిణీకటకాదులను విశ్వకర్మ యిచ్చె
భారతి యొకమంచితారహారము నిచ్చెఁ బాణిపద్మము నిచ్చెఁ బద్మభవుఁడు

ఆ. కుండలివ్రజంబు గుండలముల నిచ్చె, శ్రుతులు భద్రమైననుతులు సేసె
నెల్లలోకములకు నేలికసాని వై, బ్రదికె దనుచు దిశలు పలికె నధిప. 271

వ. మఱియును. 272

సీ. పలుకుల నమృతంబు చిలుక నెవ్వానితో భాషించె వాఁడెపో బ్రహ్మ యనఁగ
నెలయించి కెంగేల నెవ్వని వరియించె వాఁడె లోకములకు వల్లభుండు
మెయిదీఁగె నెవ్వనిమేనితోఁ గదియించె వాఁడెపో పరమసర్వజ్ఞమూర్తి
నెలఁతుక యెప్పుడు నివసించె నేయింట నాయిల్లు పర మగునమృతపదము

ఆ. నింతిచూపు వాఱె నెచ్చోటి కచ్చోటు, జిష్ణుధనదధర్మజీవితంబు
గొమ్మపిన్ననగవు గురుతరదుఃఖని, వారణంబు సృష్టికారణంబు. 273

వ. మఱియు నక్కొమ్మ నెమ్మనంబున. 274

సీ. భావించి యొకమాటు బ్రహ్మాండ మంతయు నాటలబొమ్మరి ల్లని తలంచుఁ
బోలించి యొకమాటు భువనంబు లన్నియుఁ దనయింటిలో దొంతు లని తలంచుఁ
బాటించి యొకమాటు బ్రహ్మాదిసురులను దనయింటిలో బొమ్మ లని తలంచు
గొనకొని యొకమాటు కుంభినీచక్రంబు నలవడ బొమ్మపీఁ టని తలంచు

ఆ. సొలసి యొక్కమాటు సూర్యేందురోచుల, నచటిదీపకళిక లని తలంచు
భామ యొక్కమాటు భారతీదుర్గల, నాత్మసఖు లటంచు నాదరించు. 275

వ. తదనంతరంబ. 276

ఆ. చంచరీకనికరఝంకారనినదంబు, దనరునుత్పలములదండ వెట్టి
మేఘకోటినడిమి మెఱుఁగుఁ బుత్తడిమాడ్కి, సురలనడుమ నిల్చె సుందరాంగి. 277

క. ఆకన్నులు నాచన్నులు, నాకురు లాపిఱుఁదు నడుము నాముఖ మాన
వ్యాకారముఁ గని వేల్పులు, నీకాకునఁ బడిరి కలఁగి శ్రీహరి దక్కన్. 278

వ. అట్లు నిలిచి దశదిశలం బరివేష్టించియున్న యక్షరక్షస్సిద్ధసాధ్య దివిజగరుడగంధర్వ
చారణ ప్రముఖ నిఖిలయూథంబులం గనుంగొని యప్పురాణప్రౌఢకన్య కారత్నంబు
దన మనంబున నిట్లని వితర్కించి. 279

సీ. ఐదువ నై యుండ నలవడ దొకచోట నొకచోట సవతితో నోర్వరాదు
తగ నొకచోట సంతతవైభవంబు గా దొకచోట వేఁడిమి నుండఁ బోల
దొకచోటఁ గరుణ లే దొక్కింత వెదకిన నొకచోట డగ్గఱి యుండ బెట్ట
నెరయంగ నొకచోట నిలుకడ సాలదు చర్చింప నొకచోట జడత గలదు

ఆ. కొన్నిచోట్ల కామగుణగరిష్ఠంబులు, క్రోధసంయుతములు గొన్ని యెడలు
గొన్ని మోహలోభకుంఠితంబులు, గొన్ని, ప్రమదమత్సరానుభావకములు. 280

వ. అని సకలసత్పురుష జనవర్తనంబులు మానసించి పరిహరించి. 281

సీ. అమర ముత్తైదువనై యుండ వచ్చును వరుసకు సవతు లెవ్వరును లేరు
వెలయంగ నశ్రాంతవిభవ మీతనియిల్లు శృంగారచందనశీతలుండు
గలఁడెన్నఁడు శుద్ధకారుణ్యమయమూర్తి విమలుండు గదిసి సేవింప వచ్చు
నెఱి నాడి తిరుగఁడు నిలుకడ గలవాఁడు సకలకార్యములందు జడత లేదు

ఆ. సాధురక్షకుండు షడ్వర్గరహితుండు, నాథుఁ డయ్యెనేని నడప నోపు
నితఁడె భర్త యనుచు నింతి సరోజాక్షుఁ, బుష్పదామకమునఁ బూజసేసె. 282

క. ఇందీవరదామమున ముకుందునిఁ బూజించి తనకుఁ గూడి వసింపన్
మందిరముగఁ దద్వక్షము, నందంద సలజ్జదృష్టి నాలోకించెన్. 283

ఆ. మోహరుచులవలన ముద్దియ దల యెత్తు, సిగ్గువలన బాల శిరము వంచు
నింతి వెఱపువలన నెత్తదు వంపదు, తనదుముఖము ప్రాణదయితుఁ జూచి. 284

క. హరి సూచిన సిరి సూడదు, సిరి సూచిన హరియుఁ జూడ సిగ్గును బొందున్
హరియును సిరియును దమలో, సరిచూపులఁ జూడ మరుఁడు సందడి వెట్టెన్. 285

చ. జగములతండ్రి యై తనరుశౌరి జగంబులతల్లి నిందిరం
దగ నురమందుఁ దాల్చె నటఁ దత్కరుణారసదృష్టిచేఁ బ్రజల్
మగుడఁగఁ దొంటిభంగి నతిమంగళసాధ్విపతిత్వసంపదన్
నెగడినలోకముల్ గని రనేకశుభంబులఁ బొంది రత్తఱిన్. 286

వ. అట మున్న యబ్ధిరాజు దనయందు నున్న యమూల్యం బయిన కౌస్తుభంబు పేరిటి యనర్ఘ్యమణిరాజంబు నయ్యంబుజాక్షునకు సమర్పించిన దానిం దన వక్షస్థ్సలంబున ధరియించె నప్పు డయ్యాదిలక్ష్మియు శ్రీవత్సకౌస్తుభవైజయంతీ వనమాలికాతారహారాద్యలంకృతం బైన పుండరీకాక్షువక్షస్థ్సలంబున వసియించె నయ్యవసరంబున. 287

శా. మ్రోసెన్ శంఖమృదంగవేణురవముల్ మున్నాడి వెంజీఁకటుల్
వాసెన్ నర్తనగానలీలల సురల్ భాసిల్లి రార్యుల్ జగ
ద్వ్యాసుల్ విష్ణుని బ్రహ్మదేవముఖరుల్ దల్లింగమంత్రంబులం
బ్రాసక్తిన్ వినుతించి రుల్లసితపుష్పశ్రేణి వర్షించుచున్. 288

క. ఆపాలవెల్లికూఁతురు, దీపులచూపులను దోఁగి తిలకింపఁ బ్రజల్
చేపట్టిరి సంపదలను, బ్రాపించెను మేలు జగము బ్రదికె నరేంద్రా. 289

క. పాలేటిరాచకన్నియ, మేలారెడుచూపులేక మిడుమిడు కంచుం
జాలిం బురపురఁ బొక్కుచు, దూలిరి రక్కసులు కీడు దోఁచిన నధిపా. 290

క. వారిధిఁ దరువఁగ నంతట, వారుణి యన నొక్కకన్య వచ్చిన నసురల్
వారిజలోచనుసమ్మతి, వారై కైకొనిరి దాని వారిజనేత్రన్. 291

వ. మఱియుం దరువం దరువ నప్పయోరాశియందు. 292

సీ. తరుణుండు దీర్ఘదోర్దండుండు గంబుకంధరుఁడు పీతాంబరధారి స్రగ్వి
లాసితభూషణాలంకృతుం డరుణాక్షుఁ డున్నతోరస్కుఁ డత్యుత్తముండు
నీలకుంచితకేశనివహుండు జలధరశ్యాముండు మృగరాజసత్త్వశాలి
మణికుండలుఁడు రత్నమంజీరుఁ డచ్యుతునంశాంశసంభవుం డమలమూర్తి

ఆ. భూరియాగభాగభోక్త ధన్వంతరి, యనఁగ నమృతకలశహస్తుఁ డగుచు
నిఖిలవైద్యశాస్త్రనిపుణుఁ డాయుర్వేది, వేల్పువెజ్జు గడలి వెడలి వచ్చె. 293

వ. తదనంతరంబ. 294

ఆ. అతనిచేత నున్న యమృతకుంభము సూచి, కెరలు వొడిచి సురలఁ గికురువెట్టి
పుచ్చికొనిరి యసురపుంగవు లెల్లను, మాఱు లేనిబలిమి మానవేంద్ర. 295

వ. వెండియు. 296

ఆ. చావు లేనిమందు చక్కఁగ మన కబ్బె
ననుచుఁ గడవ నసురు లాఁచికొనిన
వెఱచి సురలు హరికి మొఱలువెట్టిరి సుధా
పూర్ణఘటము వోయెఁ బోయె ననుచు. 297

శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీస్వరూపంబు నొందుట.

వ. ఇట్లు శరణాగతు లైన వేల్పులదైన్యంబు వొడగని భృత్యజనకాముదుం డగు నప్పర
మేశ్వరుండు మీరలు దుఃఖింపవలన దేను నామాయాబలంబునం జేసి మీయర్థంబు
మరల సాధించెద నని పలికెఁ దత్సమయంబున నయ్యమృతపూరంబు నేమత్రా
వుదు మని తమకించు దైత్యదానవజనంబులలోపల నమంగళం బగు కలి సంభవిం
చినకతంబునఁ బ్రబలు లగు రక్కసులు విలోకించి సత్త్రయాగంబునందు నడచు
చందంబునఁ దుల్యప్రయాసహేతువు లగు సురలును సుధాభాగంబున కర్హు లగు
దురు గావునఁ బంచి కుడుచుట కర్తవ్యం బిది సనాతనం బగు ధర్మం బగుటం జేసి
యియ్యమృతకుంభంబు విడువుం డని దుర్బలు లగు నిశాచరులు జాతమత్సరు లై
ప్రబలు లైన తమవారల వారించు చున్న సమయంబున. 298

ఆ. ఒకనిచేత నుండ నొకఁడు బలిష్ఠుఁడై, పుచ్చికొనిన వానిఁ బొదుగఁ బట్టి
యంతకంటె నధికుఁ డమృతకుంభము నెత్తి, కొంచుఁ బాఱెఁ బరులు గుయ్యిడంగ.

వ. అంత. 300

సీ. మెత్తనియడుగుల మెఱుఁగారుజానువు లరఁటికంబములదో నైనతొడలు
ఘన మగుజఘనంబుఁ గడు లేఁతనడుమును బల్లవారుణ కాంతిపాణియుగముఁ
గడుదొడ్డపాలిండ్లుఁ గంబుకంఠంబును బింబాధరముఁ జంద్రబింబముఖముఁ
దెలిగన్నుఁగవయును నలికుంతలంబును బాలేందుసన్నిభఫాలతలము

తే. నమరఁ గుండలకేయూరహారకంక, ణాదు లేపార మంజీర నాద మొప్ప
నల్లనవ్వులఁ బద్మదళాక్షుఁ డసుర, పతుల నడఁగింప నాఁడురూపంబు దాల్చె. 301

వ. అయ్యవసరంబున జగన్మోహనాకారంబున. 302

సీ. పాలిండ్లపై నున్నపయ్యెద జాఱించు జాఱించి మెల్లన చక్క నొత్తు
దళ్కుదళ్కనుగండఫలకంబు లొలయించు నొలయించి కెంగేల నుజ్జగించుఁ
గడుమెఱుంగులువాఱుకడకన్ను లల్లార్చు నల్లార్చి తెప్పల నండగొలుపు
సవరనిదరహాసచంద్రికఁ జిలికించుఁ జిలికించి కెమ్మోవిఁ జిక్కువఱచు

తే. దళితధమ్మిల్లకుసుమగంధమ్ము నెఱపుఁ గంకణాదిఝణంకృతుల్ గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టులే కులుకఁబాఱు, విన్నవలిపంపుఁబయ్యెద సౌకళించి. 303

వ. ఇవ్విధంబున నక్కపటయువతిరత్నంబు జగన్మోహనదేవతయునుంబోలె నెమ్మొ
గంబుతావికి మత్తిల్లిన తేఁటిమొత్తంబులఁ గెలిచి చిగురుజొంపంబుల నెడగలుగ
జడియుచు మురియుచుండ రాక్షసవరులు గనుంగొని. 304

సీ. అవుఁగదే లావణ్య మవుఁగదే మాధుర్య మవుఁగదే సతి నవయౌవనాంగి
యెటనుండి వచ్చితి వేమి యిచ్చించెదు నీనామ మెయ్యది నీరజాక్షి
యమరగంధర్వసిద్ధాసురచారణమనుజకన్యలకు నీమహిమ గలదె
ప్రాణచిత్తేంద్రియపరిణామదాయి వై నిర్మించెఁ బో విధి నిన్నుఁ గరుణ

తే. వనిత గశ్యపసంతతివార మేము, ధాత్రితలము సురలకు నిద్ధపౌరుషులము
జ్ఞాతులకు మాకు నేకార్థసంగతులకుఁ, బాలు దీరనియర్థంబు పంచి యిమ్ము. 305

క. సభ్యు రై యుండెద మిందఱ, మభయంబున వచ్చుకొలఁది నమృతంబును నీ
విభరాజగమన తప్పక, విభజింపు విపక్షపక్షవిరహితమతి వై. 306

వ. అని మందలించిన దైత్యులం గని మాయాయువతిరూపుం డగు హరి తన వాఁడి వాలుచూపుటంపఱవలన వారలతాలుముల నగలించి చిఱునగవు లెగయ మొగ మెత్తి యి ట్లనియె. 307

క. సుందరు లగుపురుషులఁ గని, పొందెడునాయందు నిజము పుట్టునె మీకున్
బృందారకరిపులారా, చెందరు కామినుల విశ్వసింపరు పెద్దల్. 308

క. పలుకులు మధురసధారలు, దలఁపులు నానాప్రకారదావానలముల్
సెలుములు సాలావృకములు, సెలువల నమ్ముటలు వేదసిద్ధాంతములే. 309

క. నా నేర్చుకొలఁది మీకును, మానుగ విభజించి యిత్తు మానుఁడు శంకం
గా నిం డనవుడు నిచ్చిరి, దానవు లమృతంపుఁ గడవఁ దరుణీమణికిన్. 310

క. ఆశాంతాలోకనములు, నాశీతలభాషణములు నాలాలితముల్
రాశిపరంపర లగుచుం, బాశము లై వారినోళ్లు బంధించె నృపా. 311

వ. ఇట్లు సుధాకలశంబు కేల నందికొని మందస్మితభాషణంబుల సుందరీరూపుం డగు ముకుందుండు మేలు గీ డనక నేను పంచి యిచ్చినతెఱంగున నంగీకరించుట కర్తవ్యం బనవుడు నగుం గాక యని సురాసురదైత్యదానవసమూహం బుపవసించి కృతస్నాను లై హోమంబు లాచరించి విప్రులకు గోభూహిరణ్యాది దానంబులు సేసి తదాశీఃప్రవచనంబును గైకొని ధవళపరిధాను లై గంధమాల్యధూపదీపాలంకృతం బగు కనకరత్నశాలామధ్యంబునఁ బ్రాగగ్రకుశపీఠంబులం బూర్వదిశాభిముఖు లై పంక్తులు గొని యున్న సమయంబున. 312

క. శ్రోణీభరకుచయుగభర, వేణీభరములను డస్సి వివిధాభరణ
శ్రాణ యయి యువిద వచ్చెను, బాణిసరోజమున నమృతభాండముఁ గొంచున్.

క. భాసురకుండలభాసిత, నాసాముఖకర్ణగండనయనాంచల యై
శ్రీసతి యగుసతిఁ గని దే, వాసురయూథంబు మోహ మందె నరేంద్రా. 314

వ. అప్పుడు. 315

క. అసురుల కమృతము వోయుట, వోసఁగదు పాములకుఁ బాలు వోసినమాడ్కిన్
దోసఁ గగు నంచును వేఱొక, దెసఁ గూర్చుండంగఁబెట్టె దేవాహితులన్. 316

వ. ఇట్లు రెండు పంక్తులుగా నేర్పరించి. 317

సీ. వేగిరపడకుఁడీ వినుఁడు దానవులార తడవు సేయకవత్తు దైత్యులార
యటు సక్కఁగూర్చుండుఁ డని కన్ను లల్లార్చి చనుఁగవపయ్యెద జాఱఁ దిగిచి

వదినెమఱందలి వాపులు కల్పించి మర్మంబు లెడలించి మఱుఁగు సేసి
మెల్లనినగవుల మేనులు మఱపించి కడుజాణమాటలఁ గాకుపఱిచి

ఆ. యసురవరులనెల్ల వడకించి సురలను, దడవు సేయ వలదు ద్రావుఁ డనుచు
వచ్చుకొలఁది నమృతవారి విభాగించెఁ, దరుణి దివిజు లెల్ల దనిసి పొగడ. 318

వ. అయ్యవసరంబున. 319

సీ. మనకు వేల్పులకును మందట లే కుండఁ బంచి పెట్టెద నని పడఁతి పూనెఁ
దా నేల తప్పదు తరళాక్షి గాక రమ్మనుచును గడఁకఁ బిల్వ
దుఱుమాట లాడదో మఱి చూడ కుండునో చనుఁగవఁ గప్పునో చాలు ననుచు
నొండాడఁగలఁగుచునొక్కింత సొలయునో మనయెడఁ గందునో మగువ యనుచు

ఆ. నెలఁతచూడ్కిగముల నీరై కరంగుచుఁ
బ్రణయభంగభీతి బద్ధు లగుచు
నూర కుండ్రు గాని యువిద తే తెమ్మని
యడుగఁ జాల రప్పు డసురవరులు. 320

వ. అప్పుడు. 321

మ. అమరవ్రాతములోనఁ జొచ్చి దివిజుం డై రాహు పీయూషపా
నము సేయం గని చంద్రభాస్కరులు సన్నల్ సేయ నారాయణుం
డమరారాతిశిరంబు చక్రహతిఁ దున్మాడెన్ సుధాసిక్త మై
యమరత్వంబును జెందె మూర్ధము దదన్యాంగంబు నేలం బడెన్. 322

ఆ. అజుఁడు వానిశిరము నంబరవీథిని, గ్రహము సేసి పెట్టి గారవించె
వాఁడు పర్వములను వైరంబు దప్పక, భానుచంద్రములను బట్టు చుండు. 323

క. ఒకబొట్టుఁ జిక్క కుండఁగ, సకలసుధారసము నమరసంఘంబులకుం
బ్రకటించి పోసి హరి దన, సుకరాకృతిఁ దాల్చె నసురశూరులు బెగడన్. 324

మ. అమరుల్ రక్కసులుం బ్రయాసబలసత్త్వార్థాభిమానంబులన్
సము లై లబ్ధవికల్పు లైరి యమరుల్ సంశ్రేయముం బొంది ర
య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ గనిరి తా మత్యంతదోర్దర్పు లై
కమలాక్షున్ శరణంబు వేఁడనిజనుల్ గల్యాణసంయుక్తులే. 325

దేవాసురయుద్ధము

క. దానవు లమృతము ద్రావం, బూని పయోరాశిఁ ద్రచ్చి పొగిలినమాడ్కిన్
శ్రీనాథపరాఙ్ముఖు లగు, హీనులు వొందంగఁ జాల రిష్టార్థంబుల్. 326

క. శోధించి జలధి నమృతము, సాధించి నిలింపవైరిచక్షుర్గతులన్
రోధించి సురల కిడి హరి, బోధించి ఖగేంద్రు నెక్కి పోయె నరేంద్రా. 327

క. శుద్ధముగ సురల కమృతము, సిద్ధించిన నసురవరులు సిడిముడిపడుచున్
గ్రుద్ధులు నానాయుధసన్నద్ధులు నయి యుద్ధమునకు నడచిరి బలిమిన్. 328

క. ధన్వులు వైరోచనిశత, మన్యుప్రముఖులు మదాభిమానులు దమలో
నన్యోన్యవరణము బాహా, సన్న్యాసంబులను జేర్చి చేసిరి కడిమిన్. 329

మ. అరుదై కామగమై మయాసురకృతంబై లోకితాలోక్యమై
వరశస్త్రాస్త్రసమేతమై తరళమై వైహాయసంబై మహా
సురయోధాన్వితమైనయానమున సంశోభిల్లెఁ బూర్ణేందు సు
స్థిరకాంతిన్ బలి చామరధ్వజచమూవిష్టస్థితిన్ ముందటన్. 330

వ. మఱియు నముచి శంబర బాణ ద్విమూర్ధ కాలనాభ శకుని జంభాయోముఖ ప్రహేతి హేతి భూతసంత్రాస హయగ్రీవకపి లేల్వలోత్కల మేఘదుందుభి మయత్రిపురాధిప విప్రచిత్తి విరోచన వజ్రదంష్ట్ర తార కారిష్టారిష్టనేమి శుంభ నిశుంభ శంకుశిరగ్రప్రముఖులును పౌలోమ కాలేయులును నివాతకవచ ప్రభృతులును దక్కిన దండయోధులునుం గూడికొని యరదంబులం దురగంబుల మాతంగంబుల హరిణంబుల హరి కిరి శరభ మహిష గవయ ఖడ్గ గండభేరుండ చమరీ జంబుక శార్దూల గోవృషాదిమృగంబులను గంక గృధ్ర కాక కుక్కుట బక శ్యేన హంసాదివిహంగంబులను దిమి తిమింగిలాది జలచరంబులను నరులను నసురసురనికరవికృత విగ్రహరూపంబు లగు జంతువులను నారోహించి తమకు నడియాలంబు లగు గొడుగులు పడగలు జోడుఁగైదువులు పక్కెరలు బొమిడికంబులు మొదలగుపోటుము ట్లాయితంబుగఁ గైకొని వేఱువేఱ మొనలై విరోచననందనుం బలిముందట నిలువంబడిరి దేవేంద్రుండును నైరావతారూఢుండై వైశ్వానరవరుణవాయుదండధరాద్యనేకనిర్జరవాహినీసందోహంబును దానునెదురుపడి పిలుతివియక మోహరించె నట్లు సంరంభసన్నాహ సముత్సాహంబుల రెండుదెఱంగులవారునుం బోరాడువేడుకల మీఁటగుమాటల సందడించుచున్నసమయంబున. 331

సీ. వజ్రదంష్ట్రాంచితవ్యజనంబులును బర్హచామరంబులు సితచ్ఛత్రములును
జిత్రవర్ణధ్వజచేలంబులును వాతచలితోత్తరోష్ణీషజాలములును
జప్పుళ్ల నెసఁగుభూషణకంకణంబులుఁ జండాంశురోచులశస్త్రములును
వివిధఖేటకములు వీరమాలికలును బాణపూర్ణములైనతూణములును

ఆ. నిండి పెచ్చు రేఁగి నిర్జరాసురవీర, సైన్యయుగ్మకంబు సాల నొప్పె
గ్రాహతతులతోడఁ గలహంబునకు వచ్చు, సాగరములభంగి జనవరేణ్య. 332

క. భేరీభాంకారంబులు, వారణఘీంకారములును వరహరిహేషల్
భూరిరథనేమిరవములు, ఘోరములై పెల్లగించెఁ గులశైలములన్. 333

వ. ఇవ్విధంబున నుభయబలంబులును మోహరించి బలితో నింద్రుండును దారకునితో గుహుండును హేతితో వరుణుండును బ్రహేతితో మిత్రుండునుగాలనాభునితో యముండును మయునితో విశ్వకర్మయు శంబరునితోఁ ద్వష్టయు విరోచనునితో సవితయు నముచితోఁ బరాజితుండును వృషపర్వునితో నశ్విదేవతలును

బలిసుతబాణాదిపుత్రశతంబుతో సూర్యుండును రాహువుతో సోముండును బులోమునితో ననిలుండును శుంభనిశుంభులతో భద్రకాళిదేవియు జంభునితో వృషాకపియును మహిషునితో విభావసుండును నిల్వలవాతాపులతో బ్రహ్మపుత్రులును దుర్మర్షణునితోఁ గామదేవుండును నుత్కలునితో మాతృకాగణంబును శుక్రునితో బృహస్పతియు నరకునితో శనైశ్చరుండును నివాతకవచులతో మరుత్తులును గాలేయులతో వసువులు నమరులును బౌలోములతో విశ్వేదేవగణంబును గ్రోధవశులతో రుద్రులును నివ్విధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయుచు మఱియు రథికులు రథికులను పదాతులు పదాతులను వాహనారూఢులు వాహనారూఢులనుం దాఁకి సింహనాదంబులు సేయుచు నట్టహాసంబు లిచ్చుచు నాహ్వానంబు లొసంగుచు నన్యోన్యతిరస్కారంబులు సేయుచు బాహునాదంబుల విజృంభించుచుఁ బెనుబొబ్బల నుబ్బి రేఁగుచు హుంకరించుచు నహంకరించుచు ధనుర్గుణంబులఁ డంకరించుచు శరంబుల నాఁటించుచు బరశువుల నఱకుచుఁ జక్రంబులం జెక్కుచు శక్తులం దునుముచుఁ గశలం బెట్టుచుఁ గుఠారంబులఁ బొడుచుచు గదల నడచుచు గరంబులఁ బొడుచుచుఁ గరవాలంబుల వ్రేయుచుఁ బట్టిసంబుల నొంచుచుఁ బ్రాసంబులం ద్రెంచుచుఁ బాశంబులం గట్టుచుఁ బరిఘంబుల మొత్తుచు ముసలంబుల మోఁదుచు ముద్గరంబులన్ జడియుచు ముష్టివలయంబుల ఘట్టించుచు దోమరంబుల నుఱుముచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు నఖంబులం జీరుచుఁ దరుశైలంబుల నువ్వుచు నుల్ముకంబులం జూఁడుచు నిట్లు బహువిధంబులం గలహవిహారంబులు సలుపు నవసరంబున భిన్నంబు లైన శిరంబులును విచ్ఛిన్నంబు లైన కపాలంబులును వికలంబు లైన కపోలంబులును జిక్కువడిన కేశబంధంబులును భగ్నంబు లైన దంతంబులును గృత్తంబు లైన భుజంబులును ఖండితంబు లైన కరంబులును విదళితంబు లైన మధ్యంబులును వికృతంబు లైన వదనబింబంబులును వికలంబు లైన నయనంబులును విశీర్ణంబు లయిన కర్ణంబులును విశీర్ణం లైన నాసికలును విఱిగిపడిన యూరుదేశంబులును విసంధు లయిన పదంబులును జిరిఁగిన కంకటంబులును రాలిన భూషణంబులును వ్రాలిన కేతనంబులును గూలిన ఛత్త్రంబులును మ్రొగ్గిన గజంబులును ను గ్గయిన రథంబులును నుఱు మైన హయంబులును జిందఱవందఱ లైన భటసమూహంబులును నొఱలెడు కొఱప్రాణంబులును బొరలెడు మేనులును నుబ్బియాడెడు భూతంబులును బాఱెడు రక్తప్రవాహంబులును గట్టలు గొన్న మాంసంబులును నెగసితిరిగెడి కళేబరంబులును గలకలంబులు సేయు కంకగృధ్రాదివిహంగంబులు నయి యొప్పు నప్పో రతిఘోరం బయ్యె నప్పుడు. 334

శా. నాకాధీశుఁ బదింట మూఁట గజమున్ నాల్గింట గుఱ్ఱంబులన్
ఏకాస్త్రంబున సారథిం జొనిపె దైత్యేంద్రుండు దా నాకస

ల్లోకాధీశుఁడు ద్రుంచి యన్నిటిని దోర్దర్పోన్నతిన్ భల్లంబుల్గ
రా కుందక్ రిపువర్గముం దునిమె గీర్వాణారి యగ్గింపఁగన్. 335

సీ. తనతూపు లన్నియుఁ దర మిడి శక్రుండు నఱికిన జోదువిన్నువు మెఱసి
బలిమహాశక్తిచేఁ బట్టిన నదియును నతఁడు ఖండించె నత్యద్భుతముగ
మఱి ప్రాసశూలతోమరములు గైకొన్నఁ దోర్దర్పోడ నవియును దునిమి వైచె
నంతటఁ బోక యెయ్యది వాఁడు సాగించెఁ దొడరి తా నదియును దుమురుసేసె

ఆ. నసురభర్త విరథుఁ డై తనపగఱకుఁ, గానఁబడక వివిధకపటవృత్తి
నేర్పు మెఱసి మాయ నిర్మించె మింటను, వేల్పుగములు సూచి వెఱఁగుపడఁగ.

వ. ఇట్లు దానవేంద్రుని మాయావిశేషవిధానంబున సురానీకంబులపైఁ బర్వతంబులు పడియె దావాగ్నిదందహ్యమానతరువర్షంబులు గురిసె సటంకశిఖరనికరశిలాసారంబులు గప్పె మహోరగదందశూకంబులు గఱచె వృశ్చికంబులు మీఱె వరాహవ్యాఘ్రసింహంబులు గదిసి విదళింపఁ దొరఁకొనియె వనగజంబులు మట్టి మల్లాడం జొచ్చె శూలహస్తులు దిగంబరులు నై రండు రం డని బలురక్కసులు శతసహస్రసంఖ్యలు భేదనచ్ఛేదనభాషణంబులు సేయం దొడంగిరి వికృతవదనులు గదాదండధారులు నాలంబితకేశభారులు నై యనేకరాక్షసవీరులు పోనీకు పోనీకుఁడు తునుము తునుముం డని వెనుతగిలిరి పరుషగంభీరనిర్ఘాతసమేతంబు లయిన జీమూతసంఘాతంబులు వాతాహతంబు లై యుప్పతిల్లి నిప్పులకుప్పలు మంటలప్రోవులుం గురిసె మహాపవనవిజృంభితం బైన కార్చిచ్చు ప్రళయానలంబుచందంబునం దరికొనియెఁ బ్రచండఝంఝానిలప్రేరితసముత్తుంగతరంగావర్తభీషణం బయిన మహార్ణవంబు సెలియలికట్ట దాఁటి వెల్లివిరిసిన ట్లమేయం బై యుండె నాసమయంబునం బ్రళయకాలంబునుం బోలె మిన్ను మన్నును రేయుం బగలు నెఱుంగ రా దయ్యె నయ్యవసరంబున. 337

క. ఆయసురేంద్రునిబహుతర, మాయాజాలంబులకును మా తెఱుఁగక వ
జ్రాయుధముఖరాదిత్యు ల,పాయంబును బొంది చిక్కువడిరి నరేంద్రా. 338

వ. అప్పుడు. 339

క. ఇయ్యసురులచేఁ జిక్కితి మెయ్యది దెరు వెందుఁ జొత్తు మిటు వోలయఁ గదే
యయ్యా దేవ జనార్దన, కుయ్యో మొఱ్ఱో యటంచుఁ గూయిడి రమరుల్. 340

వ. అని మొఱ యిడునవసరంబున. 341

మ. విహగేంద్రాశ్వనిరూఢుఁ డై మణిరమావిభ్రాజితోరస్కుఁ డై
బహుశస్త్రాస్త్రరథాంగసంకలితుఁ డై భాస్వత్కిరీటాదిదు
స్సహుఁ డై నవ్యపిశంగచేలధరుఁ డై సంఫుల్లపద్మాక్షుఁ డై
విహితాలంకృతితోడ మాధవుఁడు దా వేంచేసె నచ్చోటికిన్. 342

చ. అసురులమాయ లన్నియును నబ్జదళాక్షుఁడు వచ్చినంతటన్
గసిబిసి యై నిరర్థ మయి గ్రక్కునఁ బోయెను నిద్ర నొంది సం

తనమున మేలుకొన్నగతిఁ దాల్చి చెలంగిరి వేల్పు లందఱుం
బస సెడ కేల యుండు హరిపాదపరిష్కృతిసేయ నాపదల్. 343

వ. అయ్యెడ. 344

ఆ. కాల నేమి ఘోరకంఠీరవము నెక్కి, తార్క్ష్యశిరము శూలధారఁ బొడువ
నతనిపోటుముట్టు హరి గేల నంకించి, దానఁ జావఁ బొడిచె దానవునిని. 345

క. పడపడి మాలిసుమాలులు, బెదరించినఁ దలలు ద్రుంచెఁ బృథుచక్రహతిన్
గదఁగొని గరుడునిఱెక్కలు, సెదరించినమాల్యవంతు శిరముం ద్రెసెన్. 346

వ. ఇట్లు పరమపురుషుం డగు హరి కరుణాపరత్వంబునం బ్రత్యుపలబ్ధమనస్కులైన వరుణవాయువాసవప్రముఖులు పూర్వంబున నెవ్వ రెవ్వరితోఁ గయ్యంబు సేయుదురు వారు వారలం దలపడి నొప్పించి రయ్యవసరంబున. 347

క. బాహుబలంబున నింద్రుఁడు, సాహసమున బలిని గెలువ సమకట్టి సము
త్సాహమున వజ్ర మెత్తిన, హాహానినదంబు సేసి రఖిలజనములున్. 348

వ. ఇట్లు సముద్యతభిదురహస్తుం డై యింద్రుండు దన పురోభాగంబునం బరాక్రమించు చున్న విరోచననందను నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 349

మ. జగతిన్ వైరి మొఱంగి గెల్చు టదియున్ శౌర్యంబె ధైర్యంబె తా
మగవాఁ డయ్యును దన్నుఁ దా నెఱిఁగి సామర్థ్యంబునుం గల్గియున్
బగవానిం గని డాఁగెనేని మెయి సూపం జాలఁడేనిం గటా
నగరే బంధులు దిట్టరే బుధులు గన్యల్ గూర్తురే దానవా. 350

శా. మాయల్ సేయఁగ రాదు పో నగవులే మాతోడిపోరాటముల్
డాయా చిక్కితి వ్రక్కలించెదఁ గనద్దంభోళిధారాహతిన్
నీయిష్టార్థము నెల్లఁ జూడుము వెసన్ నీవారలం గూడుకో
నీయాటోపము నిర్జరేంద్రుఁ డడఁచున్ నేఁ డాజిలో దుర్మతీ. 351

వ. అని యుపాలంభించిన విని విరోచననందనుం డి ట్లనియె. 352

శా. నీవే పోటరివే సురేంద్ర తెగడన్ నీ కేల గెల్పోటముల్
లేవే యెవ్వరిపాలఁ బోయినవి మే లీడుల్ విరించాదులుం
ద్రోవం జాలుదు రెవ్విధానమున సంతోషింప శోకింప నా
దైవం బేమి కరస్థలామలక మే దర్పోక్తులుం బాడియే. 353

ఆ. జయము లపజయములు సంపద లాపద, లనిలచలితదీపికాంచలములు
చంద్రకళలు మేఘచయములు దరఁగలు, మెఱుఁగు లమరవర్య మిట్టిపడకు. 354

వ. అని యి ట్లాక్షేపించి. 355

క. వీరుఁడు దానవనాథుఁడు, నారసముల నింద్రు మేన నాటించి మహా
ఘోరాయుధకల్పము లగు, శూరాలాపములు సెవులఁ జొనిపెన్ మరలన్. 356

వ. ఇట్లు తథ్యవాది యైన బలిచే నిరాకృతుం డై. 357

క. శత్రువు నాక్షేపంబునఁ, దోత్త్రాహతగజముభంగిఁ ద్రుళ్లుచు బలి నా
వృత్రారి వీచి వైచిన, గోత్త్రాకృతి నతఁడు నేలఁ గూలె నరేంద్రా. 358

క. చెలికానిపాటు గనుఁగొని, బలిసఖుఁ డగుజంభుఁ డతులబాహాశక్తిం
జెలితనము సాల నెఱపుచు, నిలు నిలు మని వీఁకఁ దాఁకె నిర్జరనాథున్. 359

క. పంచాననవాహనుఁ డై, చంచద్గద జంభుఁ డెత్తి శైలారిని దాఁ
కించి సురేభంబును నొ,ప్పించి విజృంభించి యార్చి పేర్చెం గడిమిన్. 360

క. వీఁక సెడి ఘనగదాహతిఁ, దోఁకయుఁ గదలింప లేక దుస్సహపీడన్
మ్రోఁకరిలఁ బడియె నేలను, సోఁకోర్వక దిగ్గజంబు సుడిసుడిగొంచున్. 361

వ. అయ్యెడ. 362

క. సారథి వేయుహయంబుల, తే రాయితపఱిచి తేర దేవేంద్రుఁడు దా
నారోహించెను దైత్యుఁడు, దారత మాతలిని శూలధారం బొడిచెన్. 363

ఆ. శూలనిహతి నొంది స్రుక్కక యార్చిన, సూతు వెఱపు మంచు సురవిభుండు
వానిశిరముఁ దునిమె వజ్రఘాతంబున, దైత్యసేనలెల్లఁ దల్లడిల్ల. 364

చ. చని సురనాథుచేఁ గలన జంభుఁడు సచ్చుట నారదుండు సె
ప్పిన విని వానిభ్రాతలు గభీరబలాధికుఁ డాబలుండు పా
కనముచు లాపురందరునిఁ గాంచి ఖరోక్తులఁ దూల నాడుచున్
ఘనబలధారలన్ నగముఁ గప్పినచాడ్పునఁ గప్పి రమ్ములన్. 365

సీ. విబుధలోకేంద్రుని వేయుగుఱ్ఱంబుల నన్నికోలల బలుఁ డదర నేసె
నిన్నూట మాతలి నిన్నూట రథమును నారీతి నింద్రు ప్రత్యంగకమును
వేధించెఁ బాకుండు వింట వాఁ డస్త్రంబు లేయుట దొడుగుట యెఱుఁగరాదు
కనకపుంఖంబులకాండంబు లాకపదియేనింట నముచియు నేసి యార్చె

ఆ. బలిమి నిట్లు ముగురు పగవాని రథసూత, సహితు ముంచి రస్త్రజాలములను
వనజలోకసఖుని వానకాలంబున, మొగిలుగములు మునుఁగ మూఁగినట్లు. 366

వ. అయ్యవసరంబున. 367

మ. అమరారాతులబాణజాలములపా లై పోయి తే చెల్ల రే
యమరాధీశ్వర యంచు ఖిన్నతరు లై యంభోధిలోఁ జంచల
త్వమునం గ్రుంకువణిగ్జనంబుల క్రియన్ దైత్యాధిపవ్యూహమ
ధ్యమునం జిక్కిరి వేల్పు లందఱు విపద్ధ్వానంబులం జేయుచున్. 368

శా. ఓహో దేవతలార యియ్యెడకుఁ డే నున్నాఁడ నం చంబుభృ
ద్వాహుం డాశరబద్ధపంజరము నంతం జించి తేజంబునన్
వాహోపేతరథంబుతోడ వెలికిన్ వచ్చెన్ నిశాంతోల్లస
న్మాహాత్మ్యంబునఁ దూర్పునం బొడచు నామార్తాండుచందంబునన్. 369

వ. ఇట్లు వెలువడి. 370

చ. విఱిగినసేనఁ గాంచి సురవీరుఁ డొహో యని బిట్టు చీరి క్ర
మ్మఱఁ బురికొల్పి పాకబలమస్తకముల్ నిశితాస్త్రధారలన్
నఱసినతీక్ష్ణవజ్రమున నేలకు వ్రాల్చెను వానిచుట్టముల్
వెఱచిరి తచ్చమూపతులు విహ్వలులై చెడి పాఱె రార్తితోన్. 371

వ. అప్పుడు నముచి నిలువంబడి. 372

మ. తనచుట్టంబులఁ జంపెఁ వీఁ డనుచు నుద్యత్క్రోధశోకాత్ముఁ డై
కనకాంతంబును నశ్మసారమయముం ఘంటాసమేతంబు నై
జనదృగ్దుస్సహ మైనశూలము నొగిన్ సారించి వైచెన్ సురేం
ద్రునిపై దీన హతుండ వౌ దని మృగేంద్రుం బోలి గర్జించుచున్. 373

శా. ఆకాశంబున వచ్చుశూలమును జంభారాతి ఖండించి నా
నాకాండంబుల వానికంఠము దెగ న్దంభోళియుం వైచెన
స్తోకేంద్రాయుధముం సురారిగళముం ద్రుంపంగ లే దయ్యె వాఁ
డాకంపింపక నిల్చె దేవవిభుఁ డత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 374

వ. ఇట్లు నిలిచి యున్న నముచిం గనుంగొని వజ్రంబు ప్రతిహతం బగుటకు శంకించి
బలభేది దన మనంబున. 375

సీ. కొండలఱెక్కలు ఖండించి వైచుచో వజ్ర మెన్నఁడు నింత వాఁడి సెడదు
వృత్రాసురాదుల విదళించుచో నిది దిరుగ దెన్నఁడు పనిఁ దీర్చికాని
యింద్రుండఁ గానొకో యేను దంభోళియుఁ గాదొకో యిది ప్రయోగంబుసెడెనొ
దనుజాధముఁడు మొనతాఁకుఁ దప్పించెనో భిదురంబు నేఁ డేల బెండువడియె

ఆ. ననుచు వజ్రి వగవ నార్ద్రశుష్కంబులఁ, జావకుండఁ దపము సలిపె నీతఁ
డితర మెద్ది యైన నింద్ర ప్రయోగింపు, వైళ మనుచు దివ్యవాణి పలికె. 376

వ. ఇట్లాదేశించిన దివ్యవాణిపలుకు లాకర్ణించి పురందరుండు. 377

ఆ. ఆత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యార్ద్రంబు శుష్కంబు, గానిసాధనంబు ఫేన మనుచు
నది యమర్చి దాన నమరులు మెచ్చంగ, నముచిశిరముఁ ద్రుంచె నాకవిభుఁడు.

వ. అయ్యవసరంబున. 379

సీ. పురుహూతు నగ్గించి పుష్పాంజలులు సేసి మునులు దీవించిరి ముదముతోడ
గంధర్వముఖ్యులు ఘనులు విశ్వావసుఁడును బరావసుఁడు నింపెనయఁ బాడి
రమరాంగనాజను లాడిరి దేవతాదుందుభులును మ్రోసె దురములోన
వాయువహ్నికృతాంతవరుణాదులను బ్రతిద్వంద్వుల గెల్చి రుద్దండవృత్తి

తే. నల్పమృగముల సింహంబు లట్ల తోలి, రమరవర్యులు దనుజుల నదటు వాయ
నజుఁడు పుత్తేర నారదుఁ డరుగుదెంచె, దైత్యహరణంబు వారింప ధరణినాథ.

వ. వచ్చి సురలకు నారదుం డిట్లనియె. 381

శా. సిద్ధించెన్ సురలార మీ కమృతమున్ శ్రీనాథసంప్రాప్తులై
వృద్ధిం బొందితి రెల్లవారలును విద్వేషుల్ మృతిం బొంది రీ
యుద్ధం బేటికి నింకఁ జాలుఁ బనిలే దోహో పురే యంచు సం
బద్ధాలాపము లాడి మాన్పె సురలం బాండవ్యవంశాగ్రణీ. 382

వ. ఇట్లు నారదవచననియుక్తులై రాక్షసులతోడి సంగ్రామంబు సాలించి సకలదేవ ముఖ్యులును త్రివిష్టపంబునకుం జనిరి హతశేషులైన దైత్యదానవులు విపన్నుండైన బలిం దోడ్కొని పశ్చిమశిఖరిశిఖరంబుఁ జేరిరి విధ్వంసమానకంధరులై వినష్ట దేహు లగు యామినీచరుల నెల్లను శుక్రుండు మృతసంజీవని యైన తన విద్య పెంపునం జేసి బ్రదికించె బలియును భార్గవానుగ్రహంబున విగతశరీరవేదనుండై పరాజితుం డయ్యును లోకతత్త్వవిచక్షణుం డగుటంజేసి దుఃఖింపక యుండె నని చెప్పి రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 383

సీ. కైలాసగిరిమీఁద ఖండేందుభూషణుం డొకనాఁడు గొలువున నున్నవేళ
నంగన యై విష్ణుఁ డసురుల వంచించి సురలకు నమృతంబు సూర లిడుట
విని దేవియును దానువృషభేంద్రగమనుఁడై కడువేడ్కభూతసంఘములుగొలువ
మధుసూదనుం డున్న మందిరంబున కేఁగి పురుషోత్తమునిచేతఁ బూజ వడసి

తే. తాను గూర్చుండిపూజించె దనుజవైరిఁ, గుశలమే మీకును గుశలమనుచు
మధురభాషలహరిమీఁద మైత్రి నెఱపి, హరుఁడుపద్మాక్షుఁజూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.

సీ. దేవజగన్మయ దేవేశ జగదీశ కాలజగద్వ్యాపకస్వరూపి
యఖిలభావములకు నాత్మయు హేతువు నైనయీశ్వరుఁడ వాద్యంతములకు
మధ్యంబు బయలును మఱి లోపలయు లేక పూర్ణమై యమృతమై భూరిసత్య
మానందచిన్మాత్ర మవికార మాద్య మనన్య మశోకంబు నగుణ మఖిల

తే. సంభవస్థితిలయములదంభకంబు, నైనబ్రహ్మంబు నీవ నీయంఘ్రియుగము
నుభయసంగవిసృష్టులై యున్నమునులు, గోరి కైవల్యకాములై కొల్తు రెప్పుడు.

సీ. భావించి కొందఱు బ్రహ్మంబు నీవని తలపోసి కొందఱు ధర్మ మనియుఁ
జర్చించి కొందఱు సదసదీశ్వరుఁ డని సరవిఁ గొందఱు శక్తిసహితుఁ డనియుఁ
జింతించి కొందఱు చిరతరుం డవ్యయుఁ డాత్మతంత్రుఁడు పరుం డధికుఁ డనియుఁ
దొడరి యూహింతురు తుది సద్వయద్వయసదసద్విశిష్టసంశ్రయుఁడ వీవు

తే. తలఁప నొక్కింత వస్తుభేదంబు గలదె, కంకణాదులు పసిఁడి యొక్కటియ కాదె
కడలు పెక్కైన వార్ధి యొక్కటియ కాదె, భేద మందును నిను వికల్పింపవలదు.

సీ. యద్విలాసము మరీచ్యాదు లెఱుంగరు నిత్యుఁడనై యున్న నేను నెఱుఁగ
యన్మాయ నంధులై యమరాసురాదులు వనరెద రఁట యున్నవార లెంత
యేరూపమునఁ బొంద కేపారుదువు నీవు రూపివై సకలంబు రూపు నేయ
రక్షింపఁ జెఱుపఁ గారణ మైనసచరాచరాఖ్యమై విలసిల్లు దంబరమున

తే. ననిలుఁ డేరీతి విహరించు నట్లు నీవు, గలసి వర్తింతు సర్వాత్మకత్వ మొప్ప
జగములకు నెల్ల బంధమోక్షములు నీవ, నీవ సర్వంబుఁ దలపోయ నీరజాక్ష.

మ. ఘనతన్ నీమగపోఁడుముల్ పలుమఱుం గన్నారఁ గన్నార మే
నిను విన్నారము చూడ మెన్నఁడును మున్ నీయాఁడుజందంబు మో
హిని వై దైత్యులఁ గన్నుఁబ్రామి యమృతం బింద్రాదిదేవాళి కి
చ్చిననీరూపముఁ జూపుమా కుతుకముం జిత్తంబునం బుట్టెడిన్. 388

క. మగవాఁడ వై జగంబులఁ, దగిలిచి చిక్కులను బెట్టుదంటకు నీకున్
మగువతనంబున జగములఁ, దగులము బొందింప నెంతపడవు ముకుందా. 389

వ. అని పలుకుచున్న శూలపాణిచే నపేక్షితుండై విష్ణుండు భావగంభీరం బగు
నవ్వు నివ్వటిల్ల నవ్వామదేవున కిట్లనియె. 390

శా. శ్రీకంఠా నిను నీవ యేమఱకుమీ చిత్తంబు రంజించెదన్
నాకద్వేషుల డాఁగురించుటకు నై నాఁ డేను గైకొన్న కాం
తాకారంబు జగన్నిమజ్జనము నీకై చూచెదేఁ జూపెదం
గైకో నర్హము లండ్రు కాముకులు సంకల్పప్రభావంబులన్. 391

హరి తన మోహినీరూపంబుచే నీశ్వరుని మోహింపఁ జేయుట

వ. అని పలికి కమలలోచనుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యుమాసహితుం డయిన
భవుండు విష్ణుం డెటు వోయెనో యెందుఁ జొచ్చెనో యని దశదిశలం గలయ
నవలోకించుచుండం దన పురోభాగంబున. 392

సీ. ఒకయెలదోఁటలో నొకవీథి నొకనీడఁ గుచకుంభములమీఁదికొంగు దలఁగఁ
గబరికాబంధంబు గంపింప నుదుటిపైఁ జికురజాలంబులు సిక్కువడఁగ
ననుమాన మై మధ్య మల్లాడఁ జెక్కులఁ గర్ణకుండలకాంతి గంతు లిడఁగ
నారోహభరమున నడుగులు దడఁబడి దృగ్దీప్తిసంఘంబు దిశలఁ గప్ప

తే. వామకరమున జాఱినవలువఁ బట్టి, కనక నూపురయుగళంబు గల్లనంగఁ
గంకణంబులఝణఝణత్కార మెసఁగ, బంతిచే నాడుప్రాయంపుటింతిఁ గనియె. 393

వ. కని మున్ను మగువ మరగి సగ మయిన మగవాఁ డమ్మగువవయోరూపగుణ
విలాసంబులు దన్ను నూరింపం గనుఱెప్ప వ్రేయక తప్పక చూచి మెత్తనయిన
చిత్తంబున. 394

శా. ఈకాంతాజనరత్న మెవ్వరి దొకో యీయాఁడురూపంబు ము
న్నేకల్పంబులయందుఁ గాన మజుఁ డీయింతిన్ సృజింపంగఁ దా
తే కుం డెల్ల నిజంబు వల్లభత నీలీలావతిం జేరఁ గా
నేకాంతుండు గలండొ క్రీడలకు నా కీయింతి సిద్ధించునే. 395

వ. అని మఱియుం జెఱకువిలుతుని మెఱవడిఁ దరపిన నెఱబిరుదు వెఱంగుపడం
దెఱవ దుఱిమిన తుఱుముబిగిముడిన వదలి కదలి భుజముల మెడల నదరి చెదరిన

కురులు నొసలిమృగమద తిలకంపుటసలు మసల విసవిస నగు మొగముమెఱుం
గులు దశదిశలం బసలుకొలుపఁ జిఱునగవు మెఱయ నునుఁజెమటం దడంబడి
పులకరములు గులకరములు గొన హృదయానందకందంబగు కందుకంబు గరారవిం
దంబునం దమర్చి యక్కునం జేర్చి చెక్కున హత్తించి చుబుకంబు మోపి
చూచుకంబులం గదియించి నఖంబులు మీటుచు మెల్లమెల్లన గెల్లాడుకరకమ
లంబులఁ గనకమణివలయంబుల ఝణఝణ యనం గుచకలశంబు లొండొంటి
నొరయ నెడమఁ గుడిం దడంబడ గ్రమ్మన నెగురఁ జిమ్ముచు నెగురఁ జిమ్మి తనకుఁ
దానె కొన్ని చిన్నపన్నిదంబులు సేసికొని బడుగునడుము బెడఁకి వడవడ
వడంక నఱితిసరులు గలయంబడఁ దిరుగుచు తిరుగునెడఁ బెనఁకువలుగొనఁ జెవుల
తొడవుల రుచులు గటముల నటనములు సలుపఁ బవిరితిరిగి యొడియుచు నొడిసి
కెలంకులఁ జడియుచు జడసి జడనుపడక వలువనెలవు వదలి దిగంబడం గటి
స్థలంబునఁ గాంచీకనకమణికింకిణులు మొరయఁ జరణకటకమ్ములు గల్లుగల్లుమనం
గరకంకణమణిగణములు మెఱయ వెనుకొని యుఱికి పట్టుచుఁ బట్టి పుడమింబడ
వైచి పాటువెంటన మింటి కెగసి గెంటక కరంబునం గరంబు దిరం బయి పలు
మఱు నెగయ నడుచుచు నెగయునెడం దిగంబడుతఱిని నీలంపుమెఱుంగునిగ్గు
సొగపగ్గంబులవలలు వైచి రాఁ దిగిచినపగిది వెనుకొనంగ విలోకనజాలంబులు
నిగిడించుచు మగిడించుచుఁ గరలాఘవంబున నొకటి పది నూఱు వేయి సేసి
నేర్పులు వాటించుచు నరుణచరణకమలరుచుల నుదయశిఖరిశిఖర తరణికరణి
సేయుచు ముఖచంద్రచంద్రికలఁ జంద్రమండలంబులు గావించుచు నెడనెడ
నురోజదుర్గనిర్గతచేలాంచలంబుఁ జక్క నొత్తుచుఁ గపోలఫలకాలోలఘర్మజల
బిందుబృందంబుల నఖాంకురంబుల నోసరించుచు నధరబింబారుణసంభ్రాంతసమా
గతరాజకీరంబులం జోపుచు ముఖసరోజపరిమళాసక్త మత్తమధుపంబుల నివా
రించుచు మందగమనాభ్యాసకుతూహలాయత్త మరాళయుగ్మంబులకుం దలం
గుచు విలాసవీక్షణానందిత మయూరమిథునంబులకు నెడ గలుగుచుఁ బొదరిండ్ల
యీఱములకుంబోక మలంగుచుఁ గరకిసలయాస్వాదకాముకకలకంఠ దంపతులకు
దూర మగుచుఁ దీఁగెయుయ్యెలల నూఁగుచు మాధవీమండపంబు లెక్కుచుఁ
గుసుమరేణుపటలంబులగుబ్బళ్లు ప్రాఁకుచు మకరందస్యందబిందుబృందంబు
నుత్తరించుచుఁ గృతకశైలంబుల నారోహించుచుఁ బల్లవపీఠంబులం బథిశ్రమంబు
వుచ్చుచు లతాసౌధభాగంబులఁ బొడసూపుచు నున్నతకేతకీస్తంభంబుల
నొరగుచుఁ బుష్పదళరచిత వాతాయనంబులం దొంగిచూచుచుఁ గమలకాండపాలి
కల నాలంబించుచుఁ జంపకదేహళీమధ్యంబుల నిలువంబడుచుఁ గదళికాపత్త్ర
కవాటంబున నుద్ఘాటించుచుఁ బరాగనిర్మితసాలభంజికానివహంబుల నాద
రించుచు మణికుట్టిమంబుల ముఱియుచుఁ జంద్రకాంతవేదికల నొలయుచు

రత్నపంజరశారికానివహంబులకుం జదువులు సెప్పుచుం గోరినక్రియం జూచుచుం జూచినక్రియ మెచ్చుచు మెచ్చినక్రియ వెఱఁగుపడుచు వెఱఁగుపడినక్రియ మఱచుచు మఱవక యేకాంతం బగు నవ్వనాంతంబున ననంతవిభ్రమంబుల జగన్మోహిని యై విహరించుచు నున్న సమయంబున. 396

ఆ. వాలుఁగంటివాఁడివాలారుఁజూపుల, శూలి ధైర్య మెల్లఁ గోలుపోయి
తఱలి యెఱుక లేక మఱచె గుణంబుల, నాలి మఱచె నిజగణాలి మఱచె. 397

వ. అప్పుడు. 398

ఆ. ఎగుర వైచి పట్ట నెడలేమిఁ జే దప్పి, వ్రాలుబంతిఁ గొనఁగ వచ్చునెడను
బడఁతివలువ వీడి పడియె మారుతహతిఁ, జంద్రధరునిమనము సంచలింప. 399

మ. రుచిరాపాంగిని వస్త్రబంధనపరన్ రోమాంచవిభ్రాజితం
గుచభారానమితం గరద్వయపుటీగూఢీకృతాంగిం జల
త్కచబంధం గని మన్మథాతురత నాకంపించి శంభుండు ల
జ్జ చలింపం దనకాంత సూడఁ గదిసెం జంద్రాస్యకేల్దమ్మికిన్. 400

ఆ. పదము సేర వచ్చుఫాలాక్షుఁ బొడగని, చీర వీడి పడిన సిగ్గుతోడ
మగువ నగుచుఁ దరులమాటున డాఁగెను, వేల్పుఱేఁడు నబల వెంటఁ బడియె.

మ. ప్రబలోద్యత్కరిణిం గరీంద్రుఁడు రమింపన్ వచ్చులీలన్ శివుం
డబలా పోకుము పోకుమీ యనుచు డాయం బాఱి కెంగేలఁ ద
త్కబరీబంధము పట్టి సంభ్రమముతోఁ గౌఁగిళ్ల నోలార్చి నం
త బహిఃప్రక్రియ నెట్టకేనిఁ గదియం దద్బాహునిర్ముక్త యై. 402

సీ. వీడి వెన్నున నాడు వేణీభరంబుతో జఘనభారాగతశ్రాంతితోడ
మాయావధూటి యై మరలి చూచుచుఁ బాఱువిష్ణు నద్భుతకర్ము వెంటఁ దగిలి
యీశాను మరల జయించె మరుం డనఁ గరిణివెన్నను కరికరణిఁ దాల్చి
కొండలు నేఱులుఁ గొలఁకులు వనములు దాఁటి శంభుఁడు సనం దన్మహాత్ము

తే. నిర్మలామోఘవీర్యంబు నేలమీఁదఁ, బడినచోటెల్ల వెండియుఁ బైఁడియయ్యె
ధరణివీర్యంబువడఁదన్నుఁదా నెఱింగి, దేవమాయాజడత్వంబు దెలిసె హరుఁడు.

క. జగదాత్మకుఁ డగుశంభుఁడు, మగిడెను హరి నెఱిఁగి తనదుమాహాత్మ్యమునన్
విగతత్రపుఁ డై నిలిచెను, మగువతనం బుడిగి హరియు మగవాఁ డయ్యెన్. 404

ఆ. కాము గెలువవచ్చుఁ గాలారి గావచ్చు, మృత్యుజయము గలిగి మెఱయవచ్చు
నాఁడువారిచూపుటంపఱ గెలువంగ, వశము గాదు త్రిపురవైరి కైన. 405

వ. ఇట్లు పురుషాకారంబు వహించిన హరి హరున కిట్లనియె. 406

సీ. నిఖిలదేవోత్తమ నీ వొక్కరుఁడు దక్క నెవ్వాఁడు నామాయ నెఱుఁగనేర్చు
మానిని యైననామాయచే మునుఁగక ధృతిమోహితుండ వై తెలిసి తీవు
కాలరూపంబునఁ గాలంబుతోడ నాయందును నీమాయ యధివసించు
నీమాయ నన్ను జయింప నేరదు నిజ మకృతాత్ములకు నెల్ల ననుపలభ్య

తే. మిపుడు నీ నిష్ఠ పెంపున నెఱిఁగి తనుచు, సత్కరించిన సఖ్యంబు సాల నెఱపి
దక్షతనయగణంబులుఁ దన్నుఁ గొలువ, భవుఁడువిచ్చేసెఁదగనిజభవనమునకు. 407

శా. పారావారముఁ ద్రచ్చుచో గిరిసముద్యద్భార మై కచ్ఛపా
కారుం డైనరమేశువర్తనము నాకర్ణింపఁ గీర్తింప సం
సారాంభోనిధిలో మునుంగుకుజనుల్ సంశ్రేయముం బొంది వి
స్తారోదారసుఖంబుఁ జెందుదురు తథ్యం బెంతయున్ భూవరా. 408

మ. ఎలమిన్ దైత్యుల నాఁడురూపమున మోహింపించి పీయూషముం
జలితాపన్నులకున్ సురోత్తములకుం జక్కన్ విభాగించి ని
ర్మలరేఖల్ విలసిల్లు శ్రీవిభునిఁ దన్మాయావధూరూపముం
దలఁతున్ మ్రొక్కుదు నాత్మలోన దురితధ్వాంతార్కరూపంబుగన్. 409

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 410

తే. నరవరాధీశ యిప్పుడు నడుచు చున్న, వాఁడు సప్తమమనువు వైవస్వతుండు
శ్రాద్ధదేవుం డనం దగు జనవరేణ్య, పదురు నందను లతనికిఁ బ్రకటబలులు. 411

వ. వార లిక్ష్వాకుండును నభగుండును ధృష్టుండును శర్యాతియు నరిష్యంతుండును నాభాగుండును దిష్టుండును గరూశకుండును బృషధ్రుండును వసుమంతుండును ననువారు పదుగురు రాజులు పురందరుం డనువాఁ డింద్రుం డాదిత్యమరుదశ్వి వసురుద్రసంజ్ఞలుగలవారు దేవతలు గౌతమకశ్యపాత్రి విశ్వామిత్రజమదగ్నిభర ద్వాజ వసిష్ఠు లనువారు సప్తర్షు లయి యున్నవా రందుఁ గశ్యపున కదితిగర్భం బున విష్ణుండు వామనరూపుం డై జనియించి యింద్రావరజుం డయ్యె నిప్పు డేడు మన్వంతరంబులు సెప్పంబడియె రాఁ గలమన్వంతరంబులును శ్రీహరిపరా క్రమంబునుం జెప్పెద దత్తావధానుండ వై వినుమని శుకుం డి ట్లనియె. 412

సీ. జననాథ సంజ్ఞయు ఛాయయు ననువారు గల రర్కునకు విశ్వకర్మతనయ
లిరువురు వల్లభ లిట మున్న చెప్పితిఁ బరఁగుఁ దృతీయయు బడబ యనఁగ
సంజ్ఞకు యముఁడును శ్రాద్ధదేవుండును యమునయుఁ బుట్టిరి హర్ష మెసఁగ
ఛాయకుఁ దపతియు సావర్ణియును శనైశ్చరుఁడును గలిగిరి సంవరణుఁడు

తే. దపతి నాలిఁగఁ గైకొనెఁ దా వరించి, యశ్వియుగళంబు బడబకు నవతరించె
వచ్చు నష్టమమనువు సావర్ణి వాఁడు, తపము సేయుచు నున్నాఁడు ధరణినాథ.

క. ఒకపరి సూచిన వెండియు, నొకపరి సూడంగ లేక యుండుసిరులకై
యొకనొకనిచేటువేళకు, నొకఁ డొక్కఁడు మనువుఁ గాచి యుండు నరేంద్రా.

వ. సూర్యసావర్ణిమన్వంతరంబున నతని తనయులు నిర్మోహవిరజస్కాదృలు రాజు లును సుతపోవిరజోమృతప్రభు లనువారు దేవతలును గాఁ గలరు గాలవుండును దీప్తిమంతుండును బరశురాముండును ద్రోణపుత్త్రుం డగు నశ్వత్థామయుఁ

గృపుండును మజ్జనకుం డగు బాదరాయణుండును ఋశ్యశృంగుండును సప్తర్షు
లయ్యెదరు వార లిప్పుడు దమ తమ యోగబలంబుల నిజాశ్రమమండలంబులం
జరియించుచున్నవారు విరోచననందనుం డగు బలి యింద్రుం డయ్యెడు నని చెప్పి
శుకుం డి ట్లనియె. 415

సీ. బలి మున్ను నాకంబు బలిమిమైఁ జేకొన్న వామనుం డై హరి వచ్చి వేఁడఁ
బాదత్రయం బిచ్చి భగవన్నిబద్ధుఁ డై సురమందిరముకంటె సుభగ మైన
సుతలలోకంబున సుస్థితి నున్నాఁడు వెత లేక యట మీఁద వేదగుహికి
నాసరస్వతికిఁ దా నట సార్వభౌముండు నాఁ బ్రభు వయి హరి నాకవిభునిఁ

ఆ. బదవిహీనుఁ జేసి బలిఁ దెచ్చి నిలుపును, బలియు నిర్జరేంద్రపదము నొందు
నింద్రపదము హరికి నిచ్చినకతమున, దానఫలము సెడదు ధరణినాథ. 416

వ. అట మీఁదటికాలంబున వరుణనందనుం డగు దక్షసావర్ణి తొమ్మిదవ మనువయ్యెడు
నతని కొడుకులు ధృతకేతుదీప్తకేతుప్రముఖులు రాజులును బరమరీచిగర్గాదులు
నిర్జరులును నద్భుతుం డనువాఁ డింద్రుండును ద్యుతిమత్ప్రభృతు లగు వారలు
ఋషులును నయ్యెద రందు. 417

ఆ. దనుజహరణుఁ డంబుధార కాయుష్మంతు,నకు జనించి రక్షణంబు సేయ
మూఁడులోకములను మోదంబుతో నేలు, నద్భుతాఖ్య నొప్పు నమరవిభుఁడు. 418

వ. మఱియు నుపశ్లోకసుతుం డగు బ్రహ్మసావర్ణి దశమ మను వయ్యెడిఁ దత్పుత్రులు
భూరిషేణాదులు భూపతులును హవిష్మత్ప్రముఖులు మునులును శంభుం డనువాఁ
డింద్రుండును విబుద్ధాద్యులు నిర్జరులును నయ్యెద రందు. 419

ఆ. విశ్వసృజునియింట విభుఁడు విషూచికి, సంభవించు నంశసహితుఁ డగుచుఁ
జెలిమి శంభుతోడఁ జేయు విష్వక్సేనుఁ, డనఁగ జగముఁ గాచు నవనినాథ. 420

వ. మఱియుం దదాగమిష్యత్కాలంబున ధర్మసావర్ణి పదునొకండవ మను వయ్యెడి
మనుతనూజులు సత్యధర్మాదులు పదుండ్రు ధరణిపతులును విహంగమకామగమన
నిర్వాణరుచు లనువారు సురలును వైధృతుం డనువాఁ డింద్రుండును నరుణా
దులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 421

ఆ. అంబుజాతనేత్రుఁ డాసూర్యసూనుఁ డై, ధర్మసేతు వనఁగఁ దగ జనించి
వైభవాఢ్యుఁడగుచు వైధృతుఁ డలరంగఁ, గరుణఁ ద్రిజగములను గావఁగలఁడు.

వ. మఱియుఁ దద్భవిష్యత్సమయంబున భద్రసావర్ణి పండ్రెండవ మను వయ్యెడి నతని
నందనులు దేవవదుపదేవ దేవశ్రేష్ఠాదులు వసుధాధిపతులును ఋతుధాముం
డనువాఁ డింద్రుండును హంతాదులు వేల్పులును దపోమూర్తితపాగ్నీధ్రగాదులు
ఋషులును నయ్యెద రందు. 423

ఆ. జలజలోచనుండు సత్యతపసూనృ,తలకు సంభవించుఁ దనయుఁ డగుచు
ధరణిఁ గాచు నంచితస్వధామాఖ్యుఁ డై, మనువు సంతసింప మానవేంద్ర. 424

వ. మఱియుం దదేష్యత్కాలంబున నాత్మవంతుం డగు దేవసావర్ణి పదుమూఁడవమను వయ్యెడి మనుకుమారకులు చిత్రసేనవిచిత్రాదులు జగతీనాయకులును సుకర్మ సుత్రామసంజ్ఞలు గలవారు బృందారకులును దివస్పతి యనువాఁ డింద్రుండును నిర్మోహతత్త్వదర్శాద్యులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 425

ఆ. ధరణి దేవహోత్ర దయితకు బృహతికి, యోగవిభుఁడు నాఁగ నుద్భవించి వనజనేత్రుఁ డాదివస్పతి కెంతయు, సౌఖ్య మాచరించు జగతినాథ. 426

వ. మఱియు నట వచ్చుకాలంబున నింద్రసావర్ణి పదునాలవ మను వయ్యెడి మనునంద నులు గంభీరవస్వాదులు రాజులును బవిత్రచాక్షుషు లనువారు దేవగణంబులును శుచి యనువాఁ డింద్రుండును నగ్నిబాహుశుచిశుక్రమాగధాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 427

తే. తనర సత్రాయణునకు వితానయందు, భవము నొందెడి హరి బృహద్భానుఁ డనఁగ విస్తరించుఁ గ్రియాతంతువిసరములను, నాకవాసులు ముదమంద నరవరేణ్య. 428

క. జగతీశ త్రికాలములను, బొగ డొందుమనుప్రకారములు సెప్పఁబడెం దగఁ బదునలువురుమనువులుఁ, దెగయుగములు వేయు నడవ దివ మజున కగున్. 429

వ. అనినఁ బరీక్షిన్న రేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కి ట్లనియె. 430

ఆ. ఈపదంబు లందు నీమనుప్రముఖుల, నెవ్వ రనుచు వార లేమికతన నధికవిభవు లైరి హరి యేల జనియించె, నెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత. 431

వ. అనినం బారాశర్యకుమారుం డి ట్లనియె. 432

సీ. మనువులు మునులును మనుసుతు లింద్రులు నమరులు హరియాజ్ఞ నడఁగువారు
యజ్ఞాదు లందఱు హరిపౌరుషాకృతు లామనువులు దత్సహాయశక్తి
జగముల నడపుదు రొగి నాల్గుయుగములకడపటఁ గాలసంగ్రస్త మైన
నిగమచయంబును నిజతపోబలముల మరలఁ గాంతురు ఋషివరులు దొంటి

తే. పగిది ధర్మంబు నాలుగుపాలును, గలిగి వర్తిల్లు మనువులు గమలనేత్రు నాజ్ఞఁ దిరుగుదు రేలుదు రవనిపతులు, జగతి భాగించి తమతమసమయములను. 433

వ. మఱియుం బ్రాప్తు లయిన వారల నింద్రపదంబులను బహుప్రకారంబుల దేవపదం బులను హరి ప్రతిష్ఠించుచుండు వారలు విహితకర్మంబుల జగత్త్రయంబునుం బరి పాలింతురు లోకంబులు సువృష్టు లై యుండు. 434

సీ. యోగీశరూపుఁడై యోగంబుఁ జూపుచు మౌనిరూపమునఁ గర్మంబు దాల్చు
సర్గంబు సేయుఁ బ్రజాపతిరూపుఁ డై యింద్రుఁ డై దైత్యుల నేపడంచు
జ్ఞానంబు నెఱిఁగించుఁ జతురసిద్ధాకృతిఁ గాలరూపమున బాకంబు సేయు
నానావిధము లైననామరూపంబులఁ గర్మలోచనులకుఁ గానఁబడఁడు

ఆ. చనినరూపములను జనురూపముల నింకఁ, జనఁగ నున్న రూపచయము నతఁడు వివిధుఁ డై యనేకవృత్తుల వెలిఁగించు, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విమలచరిత. 435

వామనచరిత్రకథా ప్రారంభము

వ. అనిన భూవరుం డిట్లనియె. 436

మ. బలి నంభోరుహనేత్రుఁ డేమిటికి నై పాదత్రయిన్ వేఁడె ని
శ్చలుఁడుం బూర్ణుఁడు లబ్ధకాముఁడు రమాసంపన్నుఁ డై తాఁ బర
స్థలికిన్ దీనునిమాడ్కిఁ నేల చనియెం దప్పేమియున్ లేక ని
ష్కలుషున్ బంధన మేల చేసెను వినం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 437

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 438

సీ. పురుహూతుచే నొచ్చి పోయి భార్గవులచే బలి యెట్టకేలకు బ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాఁ గొల్చి శిష్యుఁ డై వర్తింప వారు నాతనిభక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజిద్యాగంబు విధితోడఁ జేయింప భవ్యకాంచనపట్టబద్ధరథము
నర్కవాజులఁ బోలుహరులఁ గంఠీరవధ్వజము మహాదివ్యధనువుఁ బూర్ణ

తే. తూణయుగళంబుఁ గవచంబుఁ దొలుతహోమ, పావకుం డిచ్చె నమ్లానపద్మమాలఁ
గలుషహరుఁ డగుతనతాత కరుణ నొసఁగె, సోమసంకాశశంఖంబు శుక్రుఁ డిచ్చె.

వ. ఇవ్విధంబున. 440

క. పాణియు రథియుఁ గృపాణియుఁ, దూణియు ధన్వియును బ్రగ్రీవతురగియు దేహ
త్రాణియు ధిక్కృతవిమత, ప్రాణియు మణికనకవలయపాణియు నగుచున్. 441

మ. బలుదానంబుల విప్రులం దనిపి తద్భద్రోక్తులం బొంది పె
ద్దలకున్ మ్రొక్కి విశిష్టదేవతల నంతర్భక్తిఁ బూజించి ని
ర్మలుఁ బ్రహ్లాదునిఁ జీరి నమ్రశిరుఁడై రాజద్రథారూఢుఁ డై
వెలిఁగెన్ దానవభర్త శైలశిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్ని ప్రభన్. 442

క. దండితమృత్యుకృతాంతులు, ఖండితసురసిద్ధసాధ్యగంధర్వాదుల్
పిండితదిశు లమరాహిత, దండాధీశ్వరులు సములు దన్నుం గొలువన్. 443

క. చూపుల గగనము మ్రింగుచు, నేపున దివి భువియు నాత లీతల సేయన్
రూపించుచు దనుజేంద్రుఁడు, ప్రాపించెను దివిజనగరపథము నరేంద్రా. 444

వ. ఇట్లు బలవంతుం డగు బలి సురేంద్రుని సాధింప సమకట్టి దండగమనంబులు సేసి
నిడుదపయనంబులం జని చని. 445

మ. కనియెం బుణ్యజనౌకమున్ విగతరోగస్వప్నపీడాన్నఖా
దనసంశోకముఁ బుష్పపల్లవఫలోద్దామద్రుమానీకమున్
స్వనితోద్ధూతపతాకముం బ్రవిచరద్వైమానికానీకమున్
ఘనగంగాసలిలైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్. 446

వ. కని రక్కసులఱేఁడు వెక్కసం బై చాల్పు గల వేల్పులనెలవు దఱియం జొచ్చి
చెచ్చెర ముందటికిం జని చని ముందట నెడపడక మొనమోసి యిగురుచు చిగురు
తలిరాకుజొంపంబు నన మొగుడు మొగ్గ యరవిరి నెఱవిరి గుత్తి పిందె పూఁప

దోరగాయ పండు గెలకతంబుల వ్రేఁగు లాఁగ లేక మూఁగి వీఁగి వ్రేఁక లగు
మ్రాఁకుల ప్రోకలకుఁ బేట లగు పెందోఁటలును దోఁటలగాటంబు లై నివ్వటిల్లు
మవ్వంపుఁ గ్రొవ్విరులకుఁ గవలు వివ్వక కసిమసలు గలిగి ముసరి కొసరి పూని
పోనితేనియ లాని విసరు గలిగి మసరు కవిసి క్రొవ్వి రిమ్మగొని జుమ్ముజు మ్మనుచు
జంజాటించు తేఁటిదాఁటులును దాఁటువడక నాఁటుకొని కూడి జోడువీడక
క్రొమ్మావుల కమ్మనికొమ్మల నిమ్ముల ముసరి పసిమి గలకిసలయమ్ములు వాసంగ
మెసంగి కిసరుపడక కసరు సెడి బిట్టరట్టడితనంబు లలమి మించి కరాళించుకోయిలల
మొత్తంబులును మొత్తంబు లై చిత్తంబులు మత్తంబులుగఁ దత్తఱంబునం
దియ్యనిపండ్లకుఁ గయ్యంబులు సేసి చయ్యన నేసరేఁగి బేసంబులు గాసంబులు
గొని వాసికెక్కు పలుబాస లాడుచు బహుప్రకారంబు లగు కీరంబులును గీరంబు
లకు సరిగడచి మింట నంట నెగసి పెట్టలం బట్టి చీరి యిట్టట్టుఁ జనక నెట్టుకొని
సెలవుల వ్రాలుచు నింపుగలరవమ్ములు గలుగు కలరవమ్ములును గలరవమ్ము లలరం
దొలంకుల కొలంకుల కెలంకులఁ గడంకల బ్రియల నిడుకొని క్రమ్మి దొమ్మిసేసి
యెలదమ్మితూఁడుల వాఁడు లగు చంచువులం జించి మెక్కి చొక్కి మిక్కిలి కలఁ
కలం బడుచు నలబలంబులు సేయు కలహంసంబులును హంసరుచిజనితవికసనముల
వికవిక నగుచుం బస గలిగి మిసమిస మెఱచుపసిఁడికెందమ్ము లిందిరామందిరమ్ముల
చందమ్ములుగ నందమ్ము లగు కొలంకులును కొలంకులకరళ్ళఁ దడిసి వడవడ వడం
కుచు నల్లిబిల్లులు గొని సాఁగినతీఁగెయిండ్ల గండ్లయీఱములం దోరములు సెడి
పలువిరుల కమ్మవలపుల వ్రేఁగునం దూఱ లేక యీడిగిలం బడుగాడ్పులును గాడ్పుల
వలన నెగసి గగనమున విరిసి పలువన్నెలం జెన్నగు మేలుకట్టుఁబుట్టంబుల తెఱం
గున దట్టంబులయిన కుసుమపరాగంబులును బరాగంబుల సరాగంబు లగువాఁగు
వ్రంతలచెంతల గుంపులుగొని గఱికజొంపంబులలంపులు దిని మంపులుగొని
పెల్లునెమర్లు వెట్టుచు నొదుఁగుల పొదుఁగులు గదల వాడలవాడలజాడలం బరుగు
లిడు దూడల క్రీడలవేడుకలం గూడుకొని యిండ్లవాకిండ్లకుం జేరి పౌరులకోరికల
కనుపారిక లగుచు నమృతంబు గురియు కామధేనువులును గామధేనువులకు
నిలువనీడ లగుచు నడిగిన జనమ్ములకు ధనమ్ములు ఘనమ్ముగఁ బుడుకుకల్పతరువు
లును గల్పతరువులపల్లవమంజరులఁ గుంజరులకు విఱిచియిచ్చుచు మచ్చికలకలిమి
నిచ్చ మెచ్చుచుఁ గృతకగిరులచఱులసిరుల నడరుపడఁతులనడలకు గురువు లగుచు
మెఱయుమురువుల నొత్తరించు మత్తేభంబులును నిభంబులసరస నొరసికొని
వరుసఁ బరుసఁదనము లెడలి సుకరము లగు మకరతోరణస్తంభంబులును తోరణ
స్తంభంబులచేరువ నిలిచి చెఱకువిలుతుం డొఱవెఱికిన బెడిదము లగు నవ
కంపు మెఱుఁగుంజిగురుటడిదముల తెఱంగున నిలుకడసంపదలు గలుగుశంపల
సొంపునం గరచరణాదిశాఖలు గల చంద్రరేఖలపోఁడిమిని వాహినిగలమోహినీ

విద్యల గ్రద్దనఁ జూపులకుందీపు లొదవించుచు మర్త్యకర్మంబువశంబు లరయు
యశంబులు గలిగి యనూనంబు లగు విమానంబు లెక్కి చచ్చివచ్చిన సచ్చరిత్రు
లకుం జెచ్చెర వెదురుచని తూకొని తోకొనిపోవు రంభాదికుంభికుంభకుచల కల
కలంబులును గలహంసకారండవ కోకసారసబృంద సుందర సుందరియు నిందీవరా
రవిందనంద దిందిందిరయు నభంగయు సభంగయు నగు గంగ నింగికిం బొంగెనో
యని మిగుల దిగులుపడఁ బొగడ్తల కెక్కిన యగడ్తలును నగడ్తలమిన్నేటి
తేటనీటనీటులీనుపాటి సూటిచల్లులాటల మేటికూటువలు గొనుచు నేచిన ఖేచర
కన్యకావారంబులును వారవనితాసుపూజితరాజిత దేహళిపాటవంటులగు గోపుర
కనకకవాటంబులును గవాటవేది కాఘటితమణిగణ కిరణోదారంబు లగు నింద్ర
నీల స్తంభగంభీరతలును గంభీర విమలకమలరాగ పాలికామాలికావారంబు
లగు చతుర్ద్వారంబులును ద్వారదేశంబులచావిళ్లం గావ ళ్లుండి ప్రొద్దు వోక
రక్కసుల వేల్పుల కయ్యంబులు నెయ్యంబులం జెప్పికొను చున్న యస్త్రశస్త్ర
ధారులు శూరులు నయిన మహాద్వారపాలకవీరులును వీరరసజలధివేలోదా
రంబు లయి శుద్ధస్ఫటికబద్ధమహోత్తానంబు లగు సోపానసుభగాకారంబులును
సుభగాకారప్రదీప్రంబు లగు వజ్రమహారజతవప్రంబులును వప్రోపరివజ్రకుడ్య
శిరోభాగచంద్రకాంత తరుణహిమకరకిరణ ముఖరంబులగు సాలశిఖరంబులును శిఖర
స్తోమధామనికృత్త తారకంబులును దారతారమణిశిలాకఠోరంబు లగుచు మిగుల
గరిత యగు నగరిసిరి మీఱ నమరు మొగులు వాడగని నిలుకడలకు నలువ
నడిగికొని పడసినపసిఁడి తెరలవలువల బెడంగునం దోరంబు లగు ప్రాకారంబులును
ప్రాకారకాంచనాంచిత యుద్ధసన్నద్ధమహాఖర్వ గంధర్వవాహినీపాలకంబు లగు
మరకతాట్టాలకంబులును నట్టాలకోత్తుంగవజ్రమయ స్తంభోదంచనంబులును బర
భటప్రాణవంచనంబులు సముదంచనంబులు నగు దంచనంబులును దంచనం
బులతుదలు రథంబుల యిరుసులు నొరసికొనం గోటయీవలియావలి తివియని
దివియలకరణి రుచిరము లగుచుఁ బచరించు నహిమకరహిమకరమండలంబు
లును హిమకరమండలంబు నిద్దంపుటద్దం బని మూఁగి తొంగిచూచుచు నళికఫల
కంబులఁ గులకములు గొను నలకములం దరపి తిలకములం దెఱఁగుపఱచుకొను
సమయముల వెనుక నొదిఁగి కడిసి ముకురంబులం బ్రతిఫలితు లైన పతు లితర
సతులరతుల కనుమతు లని కనుకనిఁ మరలి నీడ తలంగినం గలంగి చని కాంతులు
వాలయ నలయు ముగుదలకు నేకాంతంబు లై గగనసముత్సేధంబు లైన
రాజసౌధంబులును సౌధంబులసీమల ముత్తియంపుసరులతోడి నిబ్బరపుగుబ్బ
చన్నులచెన్నులం బ్రక్కలం జుక్కపదువు లుండ మండితసౌధశిఖరంబు
లకు శృంగారంబు లయిన భృంగారంబులును భృంగారశయనజాలక డోలి
కానిశ్రేణికాదివిశేషరమ్యంబు లైన హర్మ్యంబులును హర్మ్యకనకగవాక్షరంధ్ర

నిర్గతకర్పూరకుంకుమాగురు ధూపధూమంబులును ధూమంబులు జీమూతస్తో
మంబు లని ప్రేమంబు లుబ్బ గొబ్బునం డబ్బాటు పబ్బంబు లబ్బె నని మరులు
గొని పురులవన్నియల సిరులుసరులుగొనం గుటవిటపములఁ దట పెట నటించుచుఁ
బలుకులునిరిసి కికురువోడుచు వల తేనిమఱువుఁ జదువులటీక లనం గేక లిడునెమి
ళ్లును నెమిళ్లపురులనారలు నారు లగు రతనంపువిండ్లనినదము లను తలంపులం
దోఁకలు జడిసి వీఁకలు మెఱసి మూఁకలు గొని దివి కెగరి రవికిం గవిసిన రాహువు
క్రియం దివిఁ దడంబడు పడగలును బడగలును గొడుగులును దమకు
నాలంబులకు నడియాలంబులుగఁ దోరంబులైన సారంబుల బీరంబులు మెఱసి
బెబ్బులుల గబ్బునం గరులసిరుల సింగంబులభంగుల శరభంబులరభసంబుల
ధూమకేతువులరీతుల వైరిం జీరికిం గొనక శంక లుడిగి అంకె లిడుచు లంకెలై
లెక్కకు మిక్కిలి యగుచు రక్కసులచక్కటి యెక్కటి కయ్యముల డయ్యము
లెఱుంగం దిరుగు వీరభటకదంబంబులును గదంబకరవాలశూలాదుల మెఱుం
గులు మెఱుపుల తెఱంగుల దిశలచెఱంగులం దుఱంగలింప నేమినినదంబులు
దరము లగు నుఱుములుగ నడ మొగిళ్ల పెల్లునం బ్రవర్షితరథికమనోరథంబు లగు
రథంబుల గములును గములు గొని గమనవేగములవలన హరిహరుల నగి గాలిం
జాలిం బడం గేలికొని ఘనంబు లగు మనంబులం దెగడి నెగడు సురంగంబు లగు
తురంగంబులును రంగదుత్తుంగవిశదమదకల కరటికటతటజనిత మదసలిలకణగణ
విగళితదశశతనయన భుజసరళమిళితలలిత నిఖిలదిగధిపతి శుభకరకరకనకకటకఘటిత
మణిసముదయసముదిత రేణువర్గదుర్గమంబు లయిన నిర్వక్రమార్గంబులును మార్గ
స్థలోపరిగతాగత శతశతాయుతానేక గణనాతీతరోహణాచలతటవిరాజమానంబు
లగు విమానంబులును విమానవిహరమాణ సుందరసుందరీసందోహ సంవాదిత
భూరిభేరీవీణాపణవమృదంగ కాహళశంఖాదివాదనానూన గానసాహిత్య నృత్య
విశేషంబులును విశేషరత్నసంఘటితశృంగారశృంగాటక వాటికాదేహ దేహళీ
ప్రదీపంబులును దీపాయమానమానిత సభామండప ఖచిత రుచిర చింతారత్నంబు
లునుం గలిగి రత్నాకరంబునుం బోలె. ననిమిషకౌశికవాహినీవిశ్రుతం బయి
శ్రుతివాక్యంబునుం బోలె నకల్మషసువర్ణప్రభూతం బయి భూతపతికంఠంబునుం
బోలె భోగిరాజకాంతం బయి కాంతాకుచంబునుం బోలె సువృత్తం బయి
వృత్తజాతంబునుం బోలె సదాగురులఘు నియమాభిరామం బయి రామచం
ద్రుని తేజంబునుం బోలె ఖరదూషణాదిదోషాచరానుపలబ్ధం బయి లబ్ధవర్ణుచరి
త్రంబునుంబోలె నమలాంతరంగద్యోతమానం బయి మానధనునినడవడియునుం
బోలె సన్మార్గభాతి సుందరం బయి సుందరోద్యానంబునుం బోలె రంభాంచితాశోక
పున్నాగం బయి పున్నాగంబునుంబోలె సురభిసుమనోవిశేషం బయి శేషాహి
మస్తంబునుంబోలె నున్నతక్షమావిశారదం బయి శారదసముదయంబునుం

బోలె ధవళజీమూతప్రకాశితం బయి సితేతరాజినదానంబునుం బోలె సరస తిలోత్తమం బై యుత్తమపురుషవచనంబునుం బోలె ననేకసుధారసప్రవర్షం బై వర్షాదియునుం బోలె నుల్లసదింద్రగోపం బయి గోపతిమూఁపురంబునుం బోలె విచక్షురార్యాలంకృతం బయి కృతార్థం బయిన యమరావతీనామనగరంబు నేరం జని కోటచుట్టునుం బట్టు గలుగ బలంబులఁ జలంబున విడియం బంచి పొంచి మార్గంబు లెల్ల నరికట్టుకొని యేమఱక యుండె నంత. 447

క. మాయరు నగపులకును గను, మూయరు కాలంబుకతన ముదియరు ఖలులన్
చాయరు పుణ్యజనంబులఁ, బాయరు సురరాజువీటిప్రమదాజనముల్. 448

వ. అప్పుడు. 449

క. దుర్భరదానవశంఖా, విర్భూతధ్వనులు నిండి విబుధేంద్రవధూ
గర్భములు పగిలి లోపలి, యర్భకతతు లావు రనుచు నాక్రోశించెన్. 450

వ. అంత. 451

సీ. బలి వచ్చి విడియుట బలభేది వీక్షించి గట్టిగాఁ గోటకుఁ గాపు వెట్టి
దేవవీరులుఁ దాను దేవతామంత్రిని రప్పించి సురవైరిరాకఁ జెప్పి
ప్రళయానలునిభంగి భాసిల్లు చున్నాఁడు ఘోరరాక్షసులను గూడినాఁడు
మన కోడి చని నేఁడు మరల వీఁ డేతెంచె నేతపంబున వీని కింత వచ్చె

ఆ. నీచురాత్మకునకు నెవ్వాఁడు దోడయ్యె, నింక వీని గెల్వ నేది త్రోవ
యేమి సేయువార మెక్కడిమగఁటిమి, నెదురు మోహరింప నెవ్వఁ డోపు. 452

క. మ్రింగెడు నాకాశంబును, బొంగెడు నమరాద్రికంటెఁ బొడవై వీఁడున్
మ్రింగెడుఁ గాలాంతకుక్రియ, భంగించును మరలఁబడ్డఁ బంకజగర్భున్. 453

క. ఈ రాదు రాజ్య మెల్లను, బోరాదు రణంబు సేయఁ బోయితిమేనిన్
రా రాదు దనుజుచేతను, జా రా దిట మీఁద నేమిజాడ మహాత్మా. 454

వ. అనిన సురరాజునకు నాచార్యుం డి ట్లనియె. 455

సీ. వినవయ్య దేవేంద్ర వీనికి సంపద బ్రహ్మవాదులు భృగుప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి రాక్షసునెదురను నిలువంగ హరి యీశ్వరుఁడు దక్క నన్యజనులు
నీవును నీసముల్ నీకంటెనధికులుఁ జాలరు రాజ్యంబు సాలు నీకు
విడిచి పోవుట నీతి విబుధనివాసంబు విమతులు నలఁగెడువేళ సూచి

తే. మరలి మఱునాఁడు వచ్చుట మామతంబు, విప్రబలమున వీనికి వృద్ధి వచ్చె
వారిఁ గైకొన కిటమీఁద వాఁడి సెడును, దలఁగు మందాఁక రిపు పేరుపడవలదు.

క. పరు గెలువ వలయు నొండెను, సరి పోరఁగ వలయు నొండెఁ జా వలె నొండెన్
సరిగెలుపు మృతియు దొరకమి, సరసంబుగ మున్న తొలఁగి చనవలె నొండెన్. 457

వ. అనినఁ గార్యకాలప్రదర్శి యగు బృహస్పతివచనంబులు విని కామరూపు లై దివిజులు త్రివిష్టపంబు విడిచి తమ తమ పొందుపట్లకుం జనిరి బలియునుం బ్రతిభట

వివర్జిత యగు దేవధాని నధిష్ఠించి జగత్త్రయంబునుం దన వశంబు సేసికొని విశ్వ
విజయుం డై పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేయు చుండె శిష్యవత్సలు లగు భృగ్వాదు
లతనిచేత శతాశ్వమేధంబులు సేయించిరి తత్కాలంబున. 458

శా. అర్థుల్ వేఁడరు దాతలుం జెడరు సర్వారంభముల్ పండుఁ బ్ర
త్యర్థుల్ లేరు మహోత్సవంబులను దేవాగారముల్ వొల్చుఁ బూ
ర్ణార్థుల్ విప్రులు వర్షముల్ గురియుఁ గాలార్హంబు లై ధాత్రికిన్
సార్థం బయ్యె వసుంధరాత్వ మసురేంద్రాధీశురాజ్యంబునన్. 459

వ. అంత. 460

సీ. తనతనూజులప్రోలు దనుజులు గొనుటయు వేల్పు లెల్లను డాఁగ వెడలుటయును
భావించి సురమాత పరితాపమునఁ బొంది వగ ననాథాకృతి వనరు చుండ
నాయమ్మ పెనిమిటి యగుకశ్యపబ్రహ్మ మఱి యొకనాఁడు సమాధి మాని
తనకుటుంబిని యున్న ధామంబునకు నేఁగి నాతిచే విహితార్చనములు వడసి

ఆ. వంది ప్రాలి కుంది వాడినయిల్లాలి, వదనవారిజంబువడువుఁ జూచి
చేరఁ దిగిచి మగువచిబుకంబు పుడుకుచు, వారిజాక్షి యేల వగచె దనుచు. 461

వ. అమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె. 462

మ. తెఱవా విప్రులు పూర్ణు లే చెలఁగు నే దేవార్చనాచారముల్
తఱితో వేలుతు రే గృహస్థులు సుతుల్ ధర్మానుసంధాను లే
నెఱి నభ్యాగతకోటి కన్న మిడు దే నీరంబునుం బోయు దే
మఱి లే కర్థుల దాసులన్ సుజనులన్ మన్నింపు దే పైదలీ. 463

ఆ. అన్న మైనఁ దక్ర మైనఁ దోయం బైన, శాక మైనఁ దనకు జరగుకొలఁది
నతిథిజనుల కడ్డ మాడక యిడ రేని, లేమ వారు గలిగి లేనివారు. 464

వ. మఱియు. 465

ఆ. నెలఁత విష్ణునకును నిఖిలదేవాత్మున, కాననంబు శిఖియు నవనిసురులు
వారు దనియఁ దనియు వనజాతలోచనుఁ, డతఁడు దనియ జగములన్ని దనియు.

క. బిడ్డలు వెఱతురె నీ కఱి, గొడ్డంబులు సేయ కెల్లకోడండ్రును మా
ఱొడ్డారింపక నడతురె, యెడ్డము గాకున్న దే మృగేక్షణ యింటన్. 467

వ. అని పలికినం బతికి సతి యి ట్లనియె. 468

ఉ. ప్రేమ యొకింత లేక దితిబిడ్డలు బిడ్డలబిడ్డలున్ మహా
భీమబలాఢ్యు లై తనదుబిడ్డల నందఱిఁ దోలి సాహసా
క్రామితవైరు లయ్యు నమరావతి నేలుచు నున్నవారు నీ
కే మని విన్నవింతు హృదయేశ్వర మేలు దలంచి చూడవే. 469

క. అక్కాచెల్లెం డ్రయ్యును, దక్కరు నాతోడిపోరు దానున్ దితియున్
రక్కసులు సురల మొత్తఁగ, నక్కట వల దనదు చూచు నౌనౌ ననుచున్. 470

సీ. ఎండకన్నెఱుఁగనియింద్రునియిల్లాలు పలుపంచలను జాలిఁ బడియె నేఁడు
త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబుఁ గోల్పోయి దేవేంద్రుఁ డడవులఁ దిరిగె నేఁడు
గలిమి గారాబుబిడ్డలు జయంతాదులు శబరార్భకులవెంటఁ జనిరి నేఁడు
నమరుల కాధార మగునమరావతి యసురుల కాటపట్టయ్యె నేఁడు

ఆ. బలి జగముల నెల్ల బలియుచు నున్నాఁడు, వాని గెలువ రాదు వాసవునకు
యాగభాగ మెల్ల నతఁ డాహరించుచుఁ, గడఁగి సురల కొక్కకడియు నీఁడు. 471

క. ప్రజలకు నెల్లను సముఁడవు, ప్రజలను గడు పారఁ గన్న బ్రహ్మావు నయ్యుం
ప్రజలందు దుష్టమతులను, నిజముగ శిక్షింప వలదె నీవు మహాత్మా. 472

మ. సురలన్ సభ్యుల నార్తులన్ విరథులన్ శోకంబు వారించి ని
ర్జరధానిన్ నిలుపంగ రాత్రిచరులన్ శాసింప సత్కార్య మే
వెర వేరీతి ఘటిల్లు నట్టిక్రమమున్ వేగంబ చింతింపవే
కరుణాలోకసుధాఝరిం దనుపవే కల్యాణసంధాయకా. 473

వ. అనిన మనోవల్లభపలుకు లాకర్ణించి ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి విజ్ఞానదృష్టి నవలంబించి భావికాలకార్యంబు విచారించి కశ్యపబ్రహ్మ యి ట్లనియె. 474

మ. జనకుం డెవ్వఁడు జాతుఁ డెవ్వఁడు జనిస్థానంబు లెచ్చోటు సం
జననం బెయ్యది మేను లేకొలఁది సంసారంబు లేరూపముల్
వినుమా యింతయు విష్ణుమాయ దలఁపన్ వే ఱేమియున్ లేదు మో
హనిబంధంబు నిదాన మింతటికి జాయా విన్నఁబో నేటికిన్. 475

వ. అగు నయినను గాలోచితకార్యంబు సెప్పెద. 476

మ. భగవంతుం బరముం జనార్దనుఁ గృపాపారీణు సర్వాత్మకున్
జగదీశున్ హరి సేవ సేయు మతఁడున్ సాంగత్యముం బొంది నీ
కగునిష్టార్థము లెల్ల నిచ్చు నిఖిలార్థావాప్తి సేకూరెడిన్
భగవత్సేవలఁ బొంద రాదె బహుసౌభాగ్యంబులం బ్రేయసీ. 477

వ. అనిన గృహస్థునకు గృహిణి యి ట్లనియె. 478

క. నారాయణుఁ బరమేశ్వరు, నేరీతిఁ దలంతు మంత్ర మెయ్యది విహితా
చారంబు లేప్రకారము, లారాధనకాల మెద్ది యానతి యీవే. 479

వ. అనిన గశ్యపప్రజాపతి సతికిఁ బయోభక్షణం బను వ్రతం బుపదేశించి తత్కాలంబును దన్మంత్రంబును దద్విధానంబును దదుపవాసదానభోజన ప్రకారంబులును నెఱింగించిన నదితియును ఫాల్గునమాసంబున శుక్లపక్షంబున బ్రథమదివసంబునన్ దొరఁకొని పండ్రెండుదినంబులు హరిసమర్పణంబుగా వ్రతంబు సేసి వ్రతాంతంబున నియత యై యున్నయెడఁ జతుర్బాహుండును బీతవాసుండును శంఖచక్రగదాధరుండును నై నేత్రంబుల కగోచరుం డైన నారాయణదేవుండు ప్రత్యక్షం బైనం గనుంగొని. 480

క. కన్నులఁ సంతోషాశ్రులు, చన్నులపైఁ బఱవఁ బులకజాలము లెసఁగన్
సన్నుతులును సన్నుతులును, నున్నతరుచిఁ జేసి నిటలయుక్తాంజలి యై. 481

క. చూపుల శ్రీపతిరూపము, నాపోవక త్రావి త్రావి హర్షోద్ధత యై
వాపుచ్చి మందమధురా, లాపంబులఁ బొగడె నదితి లక్ష్మీనాథున్. 482

సీ. యజ్ఞేశ విశ్వంభ రాచ్యుత శ్రవణమంగళనామధేయ లోకస్వరూప
యాపన్నభక్తజనార్తివిఖండన దీనలోకాధార తీర్థపాద
విశ్వోద్భవస్థితివిలయకారణభూత సంతతానంద శశ్వద్విలాస
యాయువు దేహంబు ననుపమలక్ష్మియు వసుధయు దివముఁ ద్రివర్గములును

తే. వైదికజ్ఞానయుక్తియు వైరిజయము, నిన్నుఁ గొలువనిపరులకు నెఱయఁ గలదె
వినుతమందార గుణహార వేదసార, ప్రణతవత్సల పద్మాక్ష పరమపురుష. 483

ఆ. అసురవరులు సురల నవలించి బెదరించి, నాక మేలు చున్న నాఁటనుండి
కన్నకడుపు గాన కంటఁ గూరుకు రాదు, కడుపుఁబొక్కు మాన్పి కావవయ్య. 484

వ. అనిన విని దరహసితవదనుం డయి యాశ్రితకామధేను వైన యప్పరమేశ్వరుం
డి ట్లనియె. 485

శా. నీకోడండ్రును నీకుమారవరులున్ నీనాథుఁడున్ నీవు సం
శ్లోకింపన్ సతులుం బతుల్ మిగుల సమ్మోదింప రాత్రించరుల్
శోకింపన్ భవదీయగర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెదన్
నాకున్ వేడుక పుట్టు నీసుతుఁడ నై నర్తించి వర్తింపఁగాన్. 486

మ. బలిమిన్ దైత్యులఁ జంప రాదు వినయోపాయంబునం గాని సం
చలనం బొందకు నేను నీనియతికిన్ సద్భక్తికిన్ మెచ్చితిన్
బలివిద్వేషియు నానిలింపగణముం బౌలోమియున్ మెచ్చ దై
త్యులరాజ్యంబు హరింతు నింద్రునికి నిత్తున్ దుఃఖ మిం కేటికిన్. 487

క. నీరమణుని సేవింపుము, నారూపము మానసించి నలినీగర్భా
గారంబు వచ్చి చొచ్చెద, గారామునఁ బెంప వమ్మ కరుణన్ నన్నున్. 488

క. ఏలింతు దివము సురలను, బాలింతు మహేంద్రయువతి భాగ్యశ్రీలం
దూలింతు దానవుల నిర్మూలింతు రిపుప్రియాంగములభూషణముల్. 489

వ. అని యిట్లు భక్తజనపరతంత్రుం డగు పురాణపురుషుం డాన తిచ్చి తిరోహితుం
డయ్యె నయ్యదితియుఁ గృతకృత్య యై సంతోషంబునఁ దన మనోవల్లభుం డగు
కశ్యపు నాశ్రయించి సేవించు చుండె నంత నొక్క దినంబున. 490

ఆ. ఘనసమాధినుండి కశ్యపుఁ డచ్యుతు, నంశ మాత్మ నొలయ నదితియందుఁ
దనదువీర్య మధికతరము నేర్చెను గాలి, శిఖిని దారువందుఁ జేర్చినట్లు. 491

వ. ఇట్లు కశ్యపచిరతరతపస్సంభృత వీర్యప్రతిష్ఠితగర్భ యై సురలతల్లి యుల్లంబున
నుల్లసిల్లుచు నుండె నంత. 492

క. చలచల నై పిదపిద నై, గలలం బై కరుడు గట్టి గళనాళముతోఁ
దల యేర్పడి గర్భం బై, నెల మసలం జీరచిక్కె నెలఁతకు నధిపా. 493

క. నెలఁతకుఁ జూలై నెల రె, న్నెల లై మఱి మూఁడు నాల్గునెల లై వరుసన్
నెల లంత కంత కెక్కఁగ, నెలలును డగ్గఱిన నసురనిర్మూలతకున్. 494

క. మహితతర మేఘమాలా, పిహితాయుతచండభానుబింబ ప్రభతో
విహితాంగంబులఁ గశ్యపు, గృహిణీగర్భమున శిశువు గ్రీడించె నృపా. 495

క. తనకడుపు నొకయిరవున, వనరుహగర్భాండభాండవనధిచయంబుల్
గొనకొని జగములు నిడుకొని, తనుగతిఁ గడు నడఁగి మడఁగి తనరెన్ బెడఁగై.

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు క్రమక్రమంబున. 497

మ. నిలిపెన్ ఱెప్పల బృందిమన్ విశదిమన్ నేత్రంబులం జూచుకం
బుల నాకాళిమ మేఖలం ద్రఢిమ నెమ్మో మారఁగాఁ బాండిమ
న్బలిమిం జన్నుల శ్రోణిపాళి గరిమన్మధ్యంబునన్ బృంహిమ
న్లలితాత్మన్ లఘిమన్ మహామహిమ మేనన్ గర్భదుర్వార మై. 498

క. పెట్టుదురు నుదుట భూతిని, బొట్టిడుదురు మేనఁ బట్టుఁబుట్టపుదోయిం
బెట్టుదురు వేల్పులమ్మకుఁ, గట్టుదురు సురక్ష పడఁతిగర్భంబునకున్. 499

వ. ఇవ్విధంబున. 500

తే. విశ్వగర్భుఁడు దనగర్భవివరమందుఁ, బూఁటపూఁటకుఁ బూర్ణుఁడై పొటకరింప
వ్రేఁకఁ జూలాలితనమున వేల్పుఁబెద్ద, పొలఁతి కంతట నీళ్లాడు ప్రొద్దు లయ్యె.

వ. తదనంతరంబున జతురాననుం డరుగుదెంచి యదితిగర్భ పరిభ్రమవిభ్రముం
డగు నప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి యి ట్లని స్తుతియించె. 502

సీ. త్రిభువనజయరూఢ దేవ త్రివిక్రమ పృథులాత్మ శిపివిష్ట పృశ్నిగర్భ
ప్రీతత్రిణాభ త్రిపృష్ఠ జగంబుల కాద్యంతమధ్యంబు లరయ నీవ
జంగమస్థావరజననాది హేతువు నీవ కాలంబ వై నిఖిల మాత్మ
లోపల ధరియింతు లోనిజంతుల నెల్ల స్రోతంబులోఁ గొని సుందరతను

తే. బ్రహ్మలకు నెల్ల సంభవభవన మీవ, దివమునకుఁ బాసి దుర్దశ దిక్కు లేక
శోకవార్ధి మునింగినసురల కెల్లఁ, దేల నాధార మగు చున్న తెప్ప వీవ. 503

క. విచ్చేయు మదితిగర్భము, చెచ్చెర వెలువడి మహాత్మ చిరకాలంబున్
విచ్చలవిడి లే కమరులు, ముచ్చటవడి యున్నవారు ముద మందింపన్. 504

వామనమూర్త్యావిర్భావఘట్టము

వ. అని యిట్లు కమలసంభవుండు వినుతి సేయు నయ్యవసరంబున. 505

మ. రవి మధ్యాహ్నమునం జరింప గ్రహతారాచంద్రభద్రస్థితిన్
శ్రవణద్వాదశినాఁడు శ్రోణ నభిజిత్సంజ్ఞాతలగ్నంబునన్

భువనాధీశుఁడు పుట్టె వామనగతిం బుణ్యవ్రతోపేతకుఁ
దివిజాధీశ్వరుమాతకుం బరమపాతివ్రత్యవిఖ్యాతకున్. 506

వ. మఱియు నద్దేవుండు శంఖచక్రగదాకమల కలితచతుర్భుజుండును బిశంగవర్ణ వస్త్రుండును మకరకుండలమండిత గండభాగుండును శ్రీవత్సవక్షుండును నలిన చక్షుండును నిరంతర శ్రీవిరాజిత రోలంబకదంబాలంబిత వనమాలికా పరిష్కృతుండును మణికనకాంచితకాంచీనిలయాంగద కిరీటహారనూపురాలంకృతుండును గమనీయకంఠకౌస్తుభాభరణుండును నిఖిలజనమనోహరణుండును నై యవతరించిన సమయంబున. 507

శా. చింతం బాసిరి యక్షతార్క్ష్యసుమనస్సిద్ధోరగాధీశ్వరుల్
సంతోషించిరి సాధ్యచారణమునీశబ్రహ్మవిద్యాధరుల్
గాంతిం జెందిరి భానుచంద్రములు రంగద్గీతవాద్యంబులుఁ
గంతుల్ వైచిరి మింటఁ గింపురుషులుఁ గంధర్వులుం గిన్నరుల్. 508

క. దిక్కులకావిరి వాసెను, నెక్కువ నిర్మలత నొందె నేడుపయోధుల్
నిక్కమెయి నిలిచె ధరణియుఁ, జుక్కలత్రోవయును విప్రసురసేవ్యము లై. 509

క. ముంపుగొని విరులవానల, జొంపంబులు గురియు సురలు సుమనోమధువుల్
తుంపర లెగయఁ బరాగపు, రొంపుల భూభాగ మతినిరూషిత మయ్యెన్. 510

వ. తదనంతరంబ. 511

ఆ. ఈమహానుభావుఁ డెట్లింతకాలంబు, నుదరమందు నిలిచి యుండె ననుచు
నదితి వెఱఁగుపడియె నానందజయశబ్ద, ములను గశ్యపుండు మొగి నుతించె. 512

వ. అంత నవ్విభుండు సాయుధసాలంకారం బగు తన దివ్యరూపంబు నుజ్జగించి రూపాంతరం బంగీకరించి కపటవటునిచందంబున నుపనయనవయస్కుం డైన వామన బాలకుం డై తల్లిముంగటఁ గుమారసముచితాలాపంబు లాడుచుఁ గ్రీడించు సమయంబున నదితియుం దనయవిలోకనపరిణామ పారవశ్యంబున. 513

ఆ. నన్నుఁ గన్నతండ్రి నాపాలిదైవమ, నాతపఃఫలంబ నాకుమార
నాదు చిన్నివడుగ నాకులదీపక, రాఁ గదయ్య భాగ్యరాశి వగుచు. 514

క. అన్నా రమ్మని దగ్గఱఁ, జన్నులపాలేఱు వాఱ సంశ్లేషిణి యై
చిన్నారిమొగము నివురుచుఁ, గన్నారం జూచెఁ గన్నకడు పై యుంటన్. 515

క. పురు డీబోటికి నిందిర, పురు డంబిక గాక యొరులు పురుడే యనుచుఁ
బురుటాలికిఁ బదిదినముల, పురుడు ప్రవర్తించి రెలమిఁ బుణ్యపుగరితల్. 516

వ. అంత నబ్బాలునకు సంతసంబున మహర్షులు గశ్యపప్రజాపతిం బురస్కరించుకొని సముచితోపనయనకర్మకలాపంబులు సేయించిరి సవిత సావిత్రి నుపదేశించె బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతంబును గశ్యపుండు ముంజియుఁ గౌపీనం బదితియు ధరణి గృష్ణాజినంబును దండంబు వనస్పతి యగు సోముండును గగనాధిష్ఠాదేవత ఛత్త్రంబును గమండలువు బ్రహ్మయు సరస్వతి యక్షమాలికయు

సప్తర్షులు కుశపవిత్రంబులు నిచ్చిరి మఱియును. 517

క. భిక్షాపాత్రిక నిచ్చెను, యక్షేశుఁడు వామనునకు నక్షయ మనుచున్
సాక్షాత్కరించి పెట్టెను, భిక్షునకు భవాని పూర్ణభిక్ష నరేంద్రా. 518

క. శుద్ధబ్రహ్మర్షిసమా, రాద్ధుం డై విహితమంత్రరాజిఁ జదువుచుం
బ్రోద్ధం బగుననలంబున, వృద్ధాచారమున వటుఁడు వేల్చెం గడఁకన్. 519

బలిచక్రవర్తికడకు వామనమూర్తి యేతెంచుట

వ. ఇట్లు కృతకృత్యుం డైన మాయామాణవకుండు దేశాంతరసమాగతు లగు బ్రాహ్మణులం గొందఱ నవలోకించి యి ట్లనియె. 520

క. వత్తురె విప్రులు వేఁడఁగ, నిత్తురె దాతలును వేడ్క నిష్టార్థములం
దెత్తురె మీరును సంపద, లిత్తెఱఁగున దానవీరుఁ డెవ్వఁడొ చెప్పుఁడా. 521

వ. అనిన నఖిలదేశీయు లగు భూసురు లి ట్లనిరి. 522

మ. కలరున్ దాతలు నిత్తురున్ ధనములుం గామ్యార్థముల్ గొంచు వి
ప్రులు నేతెంతురు గాని యీవిని బలిం బోలన్ వదాన్యుండు లేఁ
డలఘుం డై యొనరించె నధ్వరశతం బాభార్గవానుజ్ఞ చే
బలి వేఁడం బడయంగ వచ్చు బహుసంపల్లాభముల్ వామనా. 523

వ. అని తెలియం జెప్పిన బ్రాహ్మణులవచనంబు లాలకించి లోకంబులకుం బ్రీతి పుట్టింపఁ బయనం బై లాభవచనంబులు గైకొనుచుఁ దల్లిదండ్రుల వీడ్కొని శుభముహూర్తంబునం గదలి. 524

క. ప్రక్షీణదివిజవల్లభ, రక్షాపరతంత్రుఁ డగుచు రాజీవాక్షుం
డాక్షిణమున బలియింటికి, భిక్షాగమనంబు సేసెఁ బేదఱికముతోన్. 525

క. హరిహరి సిరి యురమునఁ గల,హరి హరిహయుకొఱకు దనుజు నడుగం జనియెం
బరహితరతిమతియుతు లగు,దొరలకు నడుగుటయు నొడలితొడవగుఁ బుడమిన్.

క. సర్వప్రపంచగురుభర, నిర్వాహకుఁ డగుటఁ జేసి నెఱిఁ జనుదేరన్
ఖర్వునిప్రేఁగు సహింపక, నుర్వీస్థలి గ్రుంగె మ్రొగ్గె నురగేంద్రుండున్. 527

వ. ఇట్లు సని చని. 528

క. శర్మద యమదండక్షత, వర్మద నతికఠినముక్తివనితాచేతో
మర్మద నంబునివారిత, దుర్మద నర్మదఁ దరించెఁ ద్రోవన్ వటుఁడున్. 529

వ. దాఁటి తత్ప్రవాహంబున కుత్తరతటంబునందు. 530

శా. చండస్ఫూర్తి వటుండు గాంచె బహుధాజల్పన్నిశాటంబు ను
ద్దండాహూతమునీభ్యబిభ్యదమృతాంధస్సిద్ధకూటంబు వే
దండాశ్వధ్వజినీకవాటము మహోద్యద్ధూమసంఛన్నమా
ర్తండస్యందనఘోటమున్ బలిమఖాంత ర్వేదికావాటమున్. 531

వ. కని దానవేంద్రుని హయమేధవాటి దఱియం జొచ్చు నయ్యవసరంబున. 532

శా. శంభుండో హరియో పయోజభవుఁడో చండాంశుఁడో వహ్నియో
దంభాకారత వచ్చెఁ గాక ధరణిన్ ధాత్రీసురుం డెవ్వఁడీ
శుంభద్ద్యోతనుఁ డీమనోజ్ఞతనుఁ డంచున్ విస్మయభ్రాంతులై
సంభాషించిరి బ్రహ్మచారిఁ గని తత్సభ్యుల్ రహస్యంబు గన్. 533

క. గుజగుజలు వోవువారును, గజిబిజిఁ బడువారుఁ జాలఁ గలకలపడుచున్
గజిబిజి యైరి సభాస్థలిఁ, బ్రజ లెల్లను బొట్టివడుగుఁబాపనిరాకన్. 534

వ. ఆసమయంబున బలిసభామండపంబుఁ దఱియం జొచ్చి. 535

సీ. చవులుగాఁ జెవులకు సామగానంబులు సదువులుద్గాతలచదువు వినుచు
మంత్రతంత్రార్థసంబంధభావములు పేర్కొనెడిహోతలతోడఁ గూడికొనుచు
హోమకుండంబులం దున్నత్రేతాగ్నుల వెలిఁగించుయాజకవితతిఁ గనుచు
దక్షులై బహువిధాధ్వరవిధానంబులు సెప్పెడుసభ్యులఁ జేరఁ జనుచు
తే. బెట్టు గోరెడు వేడుక పట్టుపఱుచు, నదితిపుట్టువు లచ్చికి నాటపట్టు
గోరి చరియించె సభలోనఁ గొంతదడవు, పుట్టు వెన్నఁడు నెఱుఁగనిపొట్టివడుగు.

వ. మఱియును. 537

క. వెఱచుచు వంగుచు వ్రాలుచు, నఱిముఱిగుబురులకుఁ జనుచు హరిహరి యనుచున్
మఱుఁగుచు నులుకుచు దిఱదిఱఁ, గుఱుమట్టపుఁబొట్టివడుగు గొంత నటించెన్.

క. కొందఱతోఁ జర్చించును, గొందఱతో జటలు సెప్పు గోష్ఠిం జేయుం
గొందఱతోఁ దర్కించును, గొందఱతో ముచ్చటాడుఁ గొందఱ నవ్వున్. 539

వ. మఱియు ననేకవిధంబుల నందఱకు నన్ని రూపులై వినోదించుచు. 540

క. వెడవెడ నడకలు నడచుచు, నెడనెడ నడు గిడఁగ నదరి యిల దిగఁబడఁగా
బుడిబుడి నొడువులు నొడువుచుఁ, జిడిముడి తడఁబడఁగ వడుగు సేరెన్ రాజున్.

వ. ఇట్లు డగ్గఱి మాయాభిక్షుకుండు రక్షోవల్లభుం జూచి యి ట్లనియె. 542

మ. ఇతఁడే దానవచక్రవర్తి సురలోకేంద్రాగ్ని కాలాదిది
క్పతిగర్వాపనయప్రవర్తి గతలోభస్ఫూర్తి నానామఖ
వ్రతదానప్రవణానువర్తి సుమనోరామామనోభేదనో
ద్ధతచంద్రాతపకీర్తి సత్యకరుణాధర్మోల్లసన్మూర్తి దాన్. 543

వ. అని కుశపవిత్రాక్షతసంయుతం బగు దక్షిణహస్తంబు సాఁచి యి ట్లనియె. 544

ఉ. స్వస్తి జగత్త్రయీభువనశాసనకర్తకు హాసమాత్రవి
ధ్వస్తనిలింపభర్తకు నుదారపదవ్యవహర్తకున్ మునీం
ద్రస్తుతమంగళాధ్వరవిధానవిహర్తకు నిర్జరీగళ
న్యస్తసువర్ణ సూత్రపరిహర్తకు దానవలోకభర్తకున్. 545

వ. అని దీవించి కరచరణాద్యవయవంబులు ధరించిన వేదరాశియుంబోలె ముందట నకుటిలుండును జటిలుండును సదండచ్ఛత్త్రుండును గక్షలంబితభిక్షాపాత్రుం

డును గరకలితజలకమండలుండును మనోహరవదనచంద్రమండలుండును మాయా
వాదననటుండును నగు వటువుం గని దినకరకిరణపిహితంబు లైన గ్రహంబుల
చందంబునఁ దిరోహితు లై భృగువులు గూర్చున్న యెడల లేచి నేమం బడిగి
తియ్యనిమాటల నాదరించిరి బలియును నమస్కరించి తన గద్దియ నునిచి
పాదంబులు దుడిచి తన ప్రాణవల్లభ పసిండిగిండి నుదకంబులు వోయ వడుగుం
గొమరునిచరణంబులు గడిగి తడి యొత్తి తత్సమయంబున. 546

ఆ. వటునిపాదశౌచవారి శిరంబునఁ, బరమభద్ర మనుచు బలి వహించె
నేజలము గిరీశుఁ డిందుజూటుఁడు దేవ, దేవుఁ డుద్వహించె ధృతి శిరమున. 547

వ. మఱియు నయ్యజమానుం డభ్యాగతున కి ట్లనియె. 548

మ. వడుగా యెవ్వరివాఁడ వెవ్వఁడవు సంవాసస్థలం బెయ్య ది
య్యెడకున్ నీ వరుదెంచుటన్ సఫల మయ్యెన్ వంశమున్ జన్మముం
గడు ధన్యాత్ముఁడ నైతి నీమఖము యోగ్యం బయ్యె నాకోరికల్
గడ తేఱెన్ సుహుతంబు లయ్యె శిఖులుం గల్యాణ మిక్కాలమున్. 549

మ. వరచేలంబులొ మాడలో ఫలములో వన్యంబులో గోవులో
హరులో రత్నములో రథంబులొ విమృష్టాన్నంబులో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో గ్రామంబులో భూములో
ధరణీఖండమొ కాక యే మడిగెదో ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా. 550

వ. అని ధర్మయుక్తంబుగాఁ బలికిన వైరోచనివచనంబులు విని సంతోషించి
యీశ్వరుం డి ట్లనియె. 551

సీ. ఇది నాకు నెల వని యేరీతిఁ బలుకుదు నొకచో టనక యెందు నుండ నేర్తు
నెవ్వనివాఁడ నం చే మని పలుకుదు నాయంతవాఁడ నై నడవ నేర్తు
నీనడవడి యని యెట్లు వక్కాణింతుఁ బూని ముప్పోకలఁ బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు నని యేల చెప్పంగ నేరుపు లన్నియు నేన నేర్తు

ఆ. నొరులు గారు నాకు నొరులకు నే నౌదు, నొంటివాఁడఁ జుట్ట మొకఁడు లేఁడు
సిరియుఁ దొల్లి గలదు చెప్పెద నాలెంకి, సుజనులందుఁ దఱచు సొచ్చియుందు.

వ. అది య ట్లుండ నిమ్ము. 553

సీ. జననాథ నీమాట సత్యంబు సత్కీర్తిదంబుఁ గులార్హంబు ధర్మయుతముఁ
గరుణానువర్తులు ఘనతత్త్వమూర్తులు గాని మీకులమందుఁ గలుగ రొరులు
రణభీరువులు వితరణభీరువులు లేరు ప్రత్యర్థు లర్థులు ప్రబ్బికొనిన
దానశౌండిమమునఁ దనుపుదు రధికు లై మీతాత లందఱు మేటిమగలు

ఆ. మీకులంబునందు మెఱయుఁ బ్రహ్లాదుండు, మింటిచంద్రుమాడ్కి మేలిరుచులఁ
బ్రథితకీర్తితోడ భవదీయవంశంబు, నీరరాశిభంగి నెగడు చుండు. 554

వ. తొల్లి మీమూఁడవ తాత హిరణ్యాక్షుండు విశ్వజయంబు నేసి గదాయుధుం డై

భూతలంబునఁ బ్రతివీరులం గానక సంచరింప విష్ణుండు వరాహరూపంబున నతని
సమయించెఁ దద్భ్రాత యగు హిరణ్యకశిపుం డది విని హరిపరాక్రమంబునకు
నాశ్చర్యంబు నొంది తన జయంబును బలంబునుం బరిహసించి గద్దన నుద్దవిడి
నద్దనుజమర్దను మందిరంబునకుం జనియె నప్పుడు. 555

క. శూలాయుధహస్తుం డై, కాలాకృతి వచ్చుదనుజుఁ గని విష్ణుండుం
గాలజ్ఞత మాయాగుణ, శీలత ని ట్లని తలంచెఁ జిత్తములోనన్. 556

మ. ఎదురై పోర జయింప రా దితనిఁ గా కెందేనినిం బోవ భీ
ప్రదుఁ డై ప్రాణులఁ దోలు మృత్యువుక్రియం బై వచ్చు నంచుం గ్రియా
విదుఁ డబ్జాక్షుఁడు సూక్ష్మరూపమున నావేశించి నిశ్శ్వాసరం
ధ్రదిశన్ దైత్యుహృదంతరాళమునఁ బ్రత్యక్షక్రియాభీరుఁ డై. 557

వ. అంత నద్దైత్యవల్లభుండు వైష్ణవాలయంబు సొచ్చి వెదకి హరిం గానక కోపంబు
మానక మిన్ను మన్ను నన్వేషించి త్రిదివంబున నరసి దిశలం బరికించి భూవివరం
బులు వీక్షించి సముద్రంబులు వెదకి పురంబులు శోధించి వనంబులు విమర్శించి
పాతాళంబు పరీక్షించి జగంబున నదృష్టశత్రుం డై మార్గణంబు సాలించి తనలో
ని ట్లనియె. 558

క. పగవాఁడు మడియ నోపును, దెగఁ డేనిని నెదురుపడఁడె దేహధరులకుం
దెగినయెడఁ బగఱమీఁదను, బగ గొనఁ దగదనుచు నుడిగెఁ బ్రాభవశక్తిన్. 559

వ. అతండు మా ప్రపితామహుం డతని గుణంబు లనేకంబులు గల వవి యట్లుండనిమ్ము.

క. ఆతురభూసురగతిఁ బురు, హూతాదులు దన్ను వేఁడ నొగిఁ గొం డనుచున్
మీతండ్రి యిచ్చె నాయువు, నేతన్మాత్రుఁడవె నీవు నీలోకమునన్. 561

క. ఏలితివి మూఁడుజగములుఁ, దోలితి వింద్రాదిసురులఁ దొల్లిటివారిం
బోలితివి దానగుణముల, సోలితివి పిశాచరాక్షసుల రక్షింపన్. 562

వ. అదియుం గాక. 563

క. రాజ్యంబు గలిగెనేనిం, బూజ్యులకును యాచకులకు భూమిసురులకున్
భాజ్యముగ బ్రదుకఁ డేనిం, ద్యాజ్యంబులు వానిజన్మధనగేహంబుల్. 564

క. మున్నెదురు వదాన్యుల, నెన్నెడుచో నిన్నుఁ ద్రిభువనేశుం డనుచున్
ఇన్నిదినంబులనుండియు, నెన్నఁడు నినుఁ బెట్టు మనుచు నీండ్రము సేయన్. 565

ఆ. ఒంటివాఁడ నాకు నొకటి రెండడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము మేర యొల్ల
గోర్కి దీర బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టెద, దానకుతుకసాంద్ర దానవేంద్ర. 566

వ. అనినఁ బరమయాచకునకుఁ బ్రదాత యి ట్లనియె. 567

ఆ. ఉన్నమాట లెల్ల నొప్పును విప్రుండ, సత్యగతులు వృద్ధసమ్మతంబు
లడుగఁ దలఁచి కొంచె మడిగితి వోచెల్ల, దాత పెంపు సొంపుఁ దలఁపవలదె. 568

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 569

మ. వసుధాఖండము వేఁడితో జగములన్ వాంఛించితో వాజులన్
వెస నూహించితొ కోరితో యువతులన్ వీక్షించి కాంక్షించితో
పసిబాలుండవు నేర వీ వడుగ నీభాగ్యంబు లీపాటి గా
కసురేంద్రుండు పదత్రయం బడుగ నీయల్పంబు నీ నేర్పు నే. 570

వ. అనిన మొగంబునం జిఱునగవు మొలకలొత్త గృహమేధికి మేధావి యిట్లనియె.

మ. గొడుగో జన్నిదమో కమండలువొ నాకున్ ముంజియో దండమో
వడు గే నెక్కడ భూము లెక్కడ కరుల్ వామాక్షు లశ్వంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ మదాకాంక్షామితం బైనమూఁ
డడుగుల్ మేరయ త్రోవ కిచ్చు టది బ్రహ్మాండంబు నాపాలికిన్. 572

వ. అదియునుం గాక. 573

క. వ్యాప్తిం బొందక వగవక, ప్రాప్తం బగు లేశ మైనఁ బదివే లనుచుం
దృప్తిం జెందనిమనుజుఁడు, సప్తద్వీపముల నయినఁ జక్కంబడునే. 574

శా. ఆశాపాశము దాఁ గడున్ నిడుపు లే దంతంబు రాజేంద్ర వా
రాశిప్రావృత మేదినీవలయసామ్రాజ్యంబు నేకూడియుం
గాసిం బొందిరి గాక వైన్యగయభూకాంతాదులు న్నర్థకా
మాశం బాయఁగ నేర్చి రే మును నిజాశాంతంబులం జూచిరే. 575

సీ. సంతుష్టుఁ డీమూఁడుజగములఁ బూజ్యుండు సంతోషి కెప్పుడు జరుగు సుఖము
సంతోషి గాకుంట సంసార హేతువు సంతసంబున ముక్తిసతియు దొరకుఁ
బూఁటపూఁటకు జగంబుల యదృచ్ఛాలాభతుష్టిని దేజంబు దోన పెరుఁగుఁ
బరితోషహీనతఁ బ్రభ సెడి పోవును జలధార ననలంబు సమయునట్లు

ఆ. నీవు రాజ వనుచు నిఖిలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకుఁ దగినకొలఁది
యేను వేఁడికొనినయీపదత్రయమును, జాల దనక యిమ్ము చాలుఁ జాలు. 576

వ. అని యిట్లు పలుకు చున్న ఖర్వునకు నుర్వీదానంబు సేయం దలంచి కరకలిత సలిలకలశుం డైన యవ్వితరణముఖరునిం గని నిజవిచారయుక్తదనుజరాజ్యచక్రుం డగు శుక్రుం డి ట్లనియె. 577

సీ. దనుజేంద్ర యీతఁడు ధరణీసురుఁడు గాఁడు దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు
హరి విష్ణుఁ డవ్యయుం డదితిగర్భంబునఁ గశ్యపసూనుఁ డై కలిగె నకట
యెఱుఁగ కీతనికోర్కి నిచ్చెద నంటివి దైత్యసంతతి కుపద్రవము వచ్చు
నీలక్ష్మిఁ దేజంబు నెలవు నైశ్వర్యంబు వంచించి యిచ్చుఁ దా వాసవునకు

ఆ. మొనసి జగము లెల్ల మూఁడుపాదంబుల, నఖిలకాయుఁ డగుచు నాక్రమించు
సర్వధనము విష్ణు సంసర్జనము సేసి, బడుగుపగిది నెట్లు బ్రదికె దీవు. 578

క. ఒక్కపదంబున భూమియు, నొక్కటఁ ద్రిదివంబుఁ ద్రొక్కి యున్నతమూర్తిన్
దిక్కులు గగనముఁ దా నై, వెక్కసమై యున్న నెందు వెడలెదు చెప్పుమా.

సీ. ఇచ్చెదనని పల్కి యీకున్న నరకంబు ద్రోవ నీవును సమర్థుఁడవు గావ
యేదానమున నాశ మేతెంచు నదియును దానంబుగా దండ్రు తత్త్వవిదులు
దానంబు యజ్ఞంబుఁ దపము గర్మంబును దా విత్తవంతుఁడై తలఁపవలయుఁ
దనయింటఁ గలసర్వధనమును నైదుభాగములుగా విభజించి కామమునకు
ఆ. నర్థమునకు ధర్మ యశముల కాశ్రిత, బృందములకు సమతఁ బెట్టునట్టి
పురుషుఁ డిందు నందుఁ బూర్ణుఁడై మోదించుఁ, దన్ను మానిచేత దగవు గాదు.

వ. అదియునుం గాక యీ యర్థంబునందు బహుభంగి బహ్వృచగీతార్థంబు గల
దొక్కటి సావధానుండ వై యాకర్ణింపుము. 581

సీ. అంగీకరించిన నఖిలంబుఁ బోవుచో నన్నృతంబు గాదు లే దనిన నధిప
యాత్మవృక్షముమూల మనృతంబు నిశ్చయ మనృతమూలము గల్గ నాత్మ సెడదు
పుష్పఫలము లాత్మభూజంబునకు సత్య మామ్రాను బ్రదుకమి నదియుఁ జెడును
ఫలపుష్పములు లేక పస సెడి వృక్షంబు మూలంబుతో వృద్ధిఁ బొందుఁ గాదె
తే. చేటుఁ గొఱఁతయు లక్షిమయుఁ జెంద కుండ
నిచ్చుపురుషుండు సెడ కుండు నిద్ధచరిత
కాక యంచితసత్యసంగతి నటంచు
నిజధనం బర్థి కిచ్చిన నీకు లేదు. 582

ఆ. సర్వమయినచోట సర్వధనంబులు, నడుగ లే దటంచు నన్నృత మాడు
చెనఁటిపంద నేమి సెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవము వాఁడు వానిజన్మ మేల. 583

వ. మఱియు నిం దొక్క విశేషంబు గలదు వివరించెద. 584

ఆ. వారిజాక్షులందు వైవాహికములందుఁ, బ్రాణవిత్తమానభంగమందు
జకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు, బొంక వచ్చు నఘము వొందఁ డధిప. 585

మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపుమీ కుబ్జుండు విశ్వంభరుం
డలఁతిం బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁడై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్ప నొకండు నాపలుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులన్
వల దీదానము గీనముం బనుపుమీ వర్ణిన్ వదాన్యోత్తమా. 586

వ. అని యిట్లు హితంబు వలుకు చున్న కులాచార్యునకు క్షణమాత్రనిమీలితలో
చనుం డయి యశస్వి యి ట్లనియె. 587

సీ. నిజ మాన తిచ్చితి నీవు మహాత్మక మహిని గృహస్థధర్మంబు నిదియ
యర్థంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు నెయ్యది ప్రార్థింప నిత్తు ననియు
నర్థలోభంబున నర్థిఁ బొమ్మను టెట్లు పలికి లే దనుకంటెఁ బాప మెద్ది
యెట్టిదుష్కర్ముని నే భరించెదఁ గాని సత్యహీనుని మోవఁ జాల ననుచుఁ
తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవి బ్రహ్మతోడ, సమరమున నుండి తిరుగక చచ్చుకంటెఁ
బలికి బొంకక నిజమునఁ బరఁగుకంటె, మానధనులకు భద్రంబు మఱియుఁ గలదె.

క. ధాత్రిని హలికునకును సు, క్షేత్రము బీజములు నొకటఁ జేకుఱుభంగిం
జిత్రముగ దాత కీవియుఁ, బాత్రము సమకూరునట్టిభాగ్యము గలదే. 589

శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే గర్వోన్నతిం బొందరే
వా రేరీ సిరి మూటఁ గట్టుకొని పోవం జాలిరే భూమిపైఁ
బే రైనం గలదే శిబిప్రముఖులుం బ్రీతిన్ యశఃకాము లై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱచిరే యిక్కాలమున్ భార్గవా. 590

క. ఉడుగని క్రతువుల వ్రతములఁ, బొడగనఁ జననట్టిపొడవు పొడవునఁ గుఱు చై
యడిగెడి నఁట ననుబోఁటికి, నిడ రాదె మహానుభావ యిష్టార్థంబుల్. 591

శా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పుపైఁ దనువుపై నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిం దగుట మీఁ దై నాకరం బుంట మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే కాయంబు నాపాయమే. 592

మ. నిరయం బైన నిబంధ మైన ధరణీనిర్మూలనం బైన దు
ర్మరణం బైనఁ గులాంత మైన నిజమున్ రా నిమ్ము కానిమ్ము పో
హరుఁ డైనన్ హరి యైన నీరజభవుం డభ్యాగతుం డైన నౌఁ
దిరుగన్ నేరదు నాదుజిహ్వ వినుమా ధీవర్య వే యేటికిన్. 593

ఆ. నొడివినంతవట్టు నుసలక యిచ్చుచో, నేల కట్టు విష్ణుఁ డేటిమాట
గట్టనేనిఁ దాన కరుణించి విడుచును, విడువ కుండ నిమ్ము విమలచరిత. 594

క. మేరువు దలక్రిం దైనను, బారావారంబు లింకఁ బాఱిన లోలో
ధారుణి రజ మై పోయినఁ, దారాధ్వము బద్ధ మైనఁ దప్పక యిత్తున్. 595

మత్తకోకిలము. ఎన్నఁడుం బరు వేడఁ బోఁ డఁట యేకలుం డఁట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లే రఁట యన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠి న్నెఱింగినప్రోడగు జ్జఁట చేతు లొగ్గి వసింప నీ
చిన్నిపాపనిఁ ద్రోసి పుచ్చఁగఁ జిత్త మొల్లదు సత్తమా. 596

వ. అని యిట్లు సత్యపదవీప్రమాణ తత్పరుండును వితరణకుతూహల సత్వరుండును విమలయశస్కుండును దృఢమనస్కుండును నియతసత్యసంధుండును నర్థిజనకమలబంధుండును నైన బలిం జూచి శుక్రుండు గోపించి మదీయశాసనం బతిక్రమించితివి గావున శీఘ్రకాలంబున బదభ్రష్టుండవు గమ్మని శాపం బిచ్చె బలియును గురుశాపతప్తుం డయ్యు ననృతమార్గంబున కభిముఖుండు గాకుండె నప్పుడు. 597

ఆ. బ్రదుక వచ్చుఁ గాక బహుబంధనము లైన, వచ్చుఁగాక లేమి వచ్చుఁ గాక
జీవధనము లైనఁ జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగ లేరు మానధనులు. 593

వ. అయ్యవసరంబున. 599

ఆ. దనుజలోకనాథుదయిత వింధ్యావళి, రాజవదన మదమరాళగమన

వటునికాళ్లు గడుగ వరహేమఘటమున, జలము దెచ్చె భర్త సన్న యెఱిఁగి.

వ. అయ్యవసరంబునఁ గపటవటునకు నద్దానవేంద్రుం డిట్లనియె. 601

క. రమ్మా మాణవకోత్తమ, లెమ్మా నీవాంఛితంబు లే దన కిత్తుం
దెమ్మా యడుగుల నిటు రా, నిమ్మా కడుగంగ వలయు నేఁటికిఁ దడయన్. 602

వ. అనిన విని. 603

మ. బలిదైత్యేంద్రకరద్వయీకృతజలప్రక్షాళనవ్యాప్తికిన్
జలజాతాక్షుఁడు సాఁచె యోగిసుమనస్సంప్రార్థిత శ్రీదముం
గలితానమ్రరమాలలాటపదవీకస్తూరికాశాదమున్
నలినామోదము రత్ననూపురితనానావేదముం బాదమున్. 604

క. సురలోకసముద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణ మఖిలనిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె నసురోత్తముఁడున్. 605

వ. ఇట్లు ధరణీసురదక్షిణచరణ ప్రక్షాళనంబు సేసి వామపాదంబు గడిగి తత్పావన జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని వార్చి దేశకాలాదిపరిగణనంబు సేసి. 606

శా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతే విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణిం దాస్యామి యంచుం బ్రియా
క్షిప్రిం దై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం జే సాఁచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీత మ్మని దార వోసె భువనం బాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 607

వ. తత్కాలంబున. 608

ఆ. నీరధారఁ బడఁగనీక యడ్డంబుగాఁ, గలశరంధ్ర మాఁపఁగాను దెలిసి
హరియుఁ గావ్యనేత్ర మటఁ గుశాగ్రంబున, నడువ నేకనేత్రుఁ డయ్యె నతఁడు.

వ. అంత. 610

మ. అమరారాతికరాక్షతోజ్ఝితపవిత్రాంభగకరశ్రేణికిం
గమలాధీశ్వరుఁ డొడ్డె ఖండితదివౌకస్స్వామిజిన్మస్తముం
గమలాకర్షణసుప్రశస్తము రమాకాంతాకుచోపాస్తమున్
విమలశ్రీకుచశాతచూచుకతటీవిన్యస్తమున్ హస్తమున్. 611

క. మునిజననియమాధారను, జనితాసురయువతినేత్రజలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను, వనజాక్షుఁడు గొనియె బలివివర్జితధారన్. 612

ఆ. కమలనాభు నెఱిఁగి కాలంబు దేశంబు, నెఱిఁగి శుక్రుమాట లెఱిఁగి నాశ[గలఁడె.
మెఱిఁగి పాత్రమనుచు నిచ్చెదానము బలి,మహి వదాన్యుఁ డొరుఁడు మఱియుఁ

క. బలి సేసినదానమునకు, నలినాక్షుఁడు నిఖిలభూతనాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశదిక్కులు, బళిబళి యని పొగడె భూతపంచక మనఘా. 614

క. క్షితిదాన మిచ్చునతఁడును, నతికాంక్షఁ బరిగ్రహించునతఁడును దురిత
చ్యుతులై శతవత్సరములు, శతమఖలోకమునఁ గ్రీడ సలుపుదు రెలమిన్. 615

వ. అట్లు గావున నేదానంబును భూదానంబునకు సదృశంబు గానేరదు గావున వసుంధరాదానం బిచ్చితి వుభయలోకంబుల గీర్తిసుకృతంబులు వడయు మని పలికి యమ్మాయావటుం డి ట్లనియె. 616

క. ఇది యేమి వేఁడి తని నీ, మది వగవక ధార వోయుమా సత్యము పెం
పొదవఁగఁ గోరిన యర్థం, బిది యిచ్చుట ముజ్జగంబు లిచ్చుట మాకున్. 617

వ. అని పలికిన వటుని పలుకులకు హర్షనిర్భరచేతస్కుం డై వైరోచనుండు. 618

ఆ. పుట్టి నేర్చుకొనెనో పుట్టక నేర్చెనో, చిట్టిబుద్ధు లిట్టిపొట్టివడుగు
బొట్టి నున్న వెల్ల బూమెలు నని నవ్వి, యొలమి ధరణిదాన మిచ్చె నపుడు. 619

వామనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విజృంభించుట

ఆ. గ్రహమునీంద్రసిద్ధగంధర్వకిన్నర, యక్షపక్షి దేవతాహిపతులు
వొగడి రతని పెంపుఁ బుష్పవర్షంబులు, గురిసె దేవతూర్యకోటి మొరసె. 620

వ. ఇట్లు ధారాపరిగ్రహంబు నేసి. 621

శా. ఇంతిం తై వటుఁ డింత యై మఱియుఁ దా నిం తై నభోవీథిపై
నం తై తోయదమండలాగ్రమున కల్లం తై ప్రభారాశిపై
నం తై చంద్రుని కంత యై ధ్రువునిపై నం తై మహర్వాటిపై
నం తై సత్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతసంవర్ధి యై. 622

మ. రవిబింబం బుపమింపఁ బాత్ర మగు ఛత్త్రం బై శిరోరత్న మై
శ్రవణాలంకృతి యై గళాభరణ మై సౌవర్ణ కేయూర మై
ఛవిమత్కంకణ మై కటిస్థలి నుదంచద్ఘంట యై నూపుర
ప్రవరం బై పదపీఠ మై వటుఁడు దా బ్రహ్మాండమున్ నిండుచోన్. 623

వ. ఇట్లు విష్ణుండు గుణత్రయాత్మకం బగు విశ్వరూపంబు ధరియించి భువియును నభంబును దివంబును దిశలును దిశాచ్ఛిద్రంబులును సముద్రంబులును జలద ఖిలభూతనివహంబులుం దాన యై యేకీభవించి క్రమక్రమంబున భూలోకంబు నకుం బొడ వై భువర్లోకంబు నతిక్రమించి సువర్లోకంబును దలకడచి మహ ర్లోకంబు దాఁటి జనోలోకంబునకు మీఁదై తపంబునకు నుచ్ఛ్రితుం డై సత్యలో కంబుకంటె నౌన్నత్యంబు వహించి యెడ లిఱుములు సందులు రంధ్రంబులు లేకుండ నిండి మహాదేహమహితుం డై చరణతలంబున రసాతలంబును బాదంబుల మహియును జంఘల మహీధ్రంబులును జానువులఁ బతత్త్రిసముదయంబులును నూరువుల నింద్రసేనమరుద్గణంబులును వాసస్స్థలంబున సంధ్యయు గుహ్యం బునఁ బ్రజాపతులును జఘనంబున దనుజులును నాభిని నభంబును నుదరంబున నుదధిసప్తకంబును నురంబునఁ దారకానికరంబును హృదయంబున ధర్మంబును నురోజంబుల ఋతసత్యంబులును మనంబునఁ జంద్రుండును వక్షంబునఁ గమల హస్త యగు లక్ష్మియుఁ గంఠంబున సామాదిసమస్తవేదంబులును భుజంబులఁ

బురందరాది దేవతలును గర్ణంబుల దిశలును శిరంబున నాకంబును శిరోజంబుల మేఘంబులును నాసాపుటంబున వాయువును నయనంబుల సూర్యుండును వదనంబున వహ్నియు వాణి నఖిలచ్ఛందస్సముదయంబును రసనను జలేశుండును భ్రూయుగళంబున విధినిషేధంబులును ఱెప్పల నహోరాత్రంబులును లలాటంబునఁ గోపంబును నధరంబున లోభంబును స్పర్శంబునఁ గామంబును రేతంబున జలంబును బృష్ఠంబున నధర్మంబును గ్రమణంబుల యజ్ఞంబులును ఛాయల మృత్యువును నగవున ననేకమాయా విశేషంబులును రోమంబుల నోషధులును నాడీప్రదేశంబుల నదులును నఖంబుల శిలలును బుద్ధి నజుండును బ్రాణంబుల దేవర్షిగణంబులును గాత్రంబున జంగమస్థావరజంతుసంఘంబులును గలవాఁడై జలధరనినదశంఖ శార్ఙ్గ సుదర్శన గదాదండఖడ్గాక్షయబాణతూణీర విభ్రాజితుండును మకరకుండల కిరీట కేయూరహార కటకకంకణ కౌస్తుభమణి మేఖలాంబర వనమాలికా విరాజితుండును సునందనంద జయ విజయ ప్రముఖపరిచర వాహినీసందోహ పరివృతుండును నమేయ తేజోవిరాజితుండును నై బ్రహ్మాండంబు దన మేనికప్పు తెఱంగున నుండ విజృంభించి. 624

మ. ఒకపాదంబున భూమిఁ గప్పి దివి వే ఱొంటన్ నిరోధించి యొం
డొకటన్ మీఁదిజగంబు లెల్లఁ దొడి యొం డొంటన్ విలంఘించి ప
ట్టక బ్రహ్మాండకటాహముం బగిలి వేండ్రం బై పరుల్ గాన రా
కొకఁ డై వాగ్ధ్రగలభ్యుఁ డై హరి విభుం డొప్పారె విశ్వాకృతిన్. 625

ఆ. ఒకపదంబు క్రింద సుర్వి పద్మము నంటి, కొన్న పంకలవముకొమరుఁ దాల్చె
నొకటి మీఁదఁ దమ్మి కొదిఁగినతేఁటి నా, వెలసె మిన్ను నృప త్రివిక్రమమున.

వ. తత్సమయంబున. 627

ఆ. జగము లెల్లదాఁటి చనినత్రివిక్రము, చరణనఖరచంద్రచంద్రికలను
బొనుఁగుపడియె సత్యమున బ్రహ్మతేజంబు, దివసకరునిరుచుల దివియవోలె. 628

సీ. భవబంధములఁ బాసి బ్రహ్మలోకంబునఁ గాఁపురంబులు సేయుఘనులు రాజు
లామరీచ్యాదులు నాసనందాదులు నాదివ్యయోగీంద్రు లచట నెపుడు
మూర్తిమంతంబు లై మ్రోయుపురాణతర్కామ్నాయనియమేతిహాసధర్మ
సంహితాదులు గురుజ్ఞానాగ్నినిర్దగ్ధకర్ములై మఱియును గలుగునట్టి

ఆ. వార లెల్లఁ జొచ్చి వచ్చి సర్వాధిపు, నంఘ్రిఁ జూచి మ్రొక్కి రధికభక్తి
దమమనంబులందుఁ దలఁచునిధానంబు, గంటి మనుచు నేఁడు మంటి మనుచు.

మ. తనపుట్టి ల్లిదె పొ మ్మటంచు నజుఁడుం దన్నాభిపంకేరుహం
బు నిరీక్షించి నటించి యున్నతపదంబుం జూచి తత్పాదసే
చనముం జేసెఁ గమండలూదకములం జల్లించి తత్తోయముల్
వినువీథిం బ్రవహించె దేవనది నా విశ్వాత్మకీర్తిప్రభన్. 630

వ. తత్సమయంబున. 631

సీ. యోగమార్గంబున నూహించి బహువిధపుష్పదామంబులఁ బూజ సేసి
దివ్యగంధంబులు దెచ్చి సమర్పించి ధూపదీపములఁ దోడ్తోడ నిచ్చి
భూరిలాజాక్షతంబులు సల్లి ఫలములు గానిక లిచ్చి రాగములఁ బొగడి
శంఖాదిరవములు జయ ఘోషములుఁ జేసి కరుణాంబునిధి త్రివిక్రమ యటంచు

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు లోకపాలురు గొనియాడి, రెల్లదిశల వనచరేశ్వరుండు
జాంబవంతుఁ డరిగి చాటె భేరిధ్వని, వెలయఁజేసి విష్ణువిజయ మనుచు. 632

క. అన్ని జగంబులఁ దా నై, యున్న జగన్నాథుఁ జూడ నొగి భావింపం
గ న్నందక మన మందక, సన్నుతులం జేసి రపుడు సభ్యులు బలియున్. 633

వ. అంత నొయ్యన పూర్వప్రకారంబున వామనాకారంబు వహించి యున్న వామ
నునిం గని పదత్రయవ్యాజంబున నితండు సకలమహీమండలంబు నాక్రమించెఁ
గపటవటురూప తిరోహితుం డగు విష్ణుం డని యెఱుంగక మన దానవేంద్రుండు
సత్యసంధుండు గావున మాట దిరుగక యిచ్చె నతనివలన నేరంబు లే దీకుబ్జుం
డప్రతిహతతేజఃప్రభావంబున సజ్జకంబుగా నిజ్జగంబులం బరిగ్రహించి పర్జన్యాదు
లకు విసర్జనంబు సేయం దలంచి యున్న వాఁ డీపాపునిం దూఱి పాఱనీక నిర్జించుట
కర్జం బని తర్జనంబులును గర్జనంబులును జేయుచు వజ్రాయుధాది మరుజ్జేత లగు
హేతిప్రహేతివిప్రచిత్తిముఖ్యు లయిన రక్కసులు పెక్కం డ్రుక్కుమిగిలి
యుద్ధంబునకు సన్నద్ధు లై పరశుపట్టిసభల్లాదిసాధనంబులు ధరియించి కసిమసంగి
ముసరికొని దశదిశలం బ్రసరించినం జూచి హరిపరిచరులు సునందనందజయజయంత
విజయ ప్రబలోద్బల కుముద కుముదాక్ష తార్క్ష్య పుష్పదంత విష్వక్సేనశ్రుతదేవ
సాత్వతప్రముఖు లగు దండనాథు లయుతవేదండ సముద్దండబలులు దమ తమ
యూథంబుల నాయుధంబులతోడం గూర్చుకొని దానవానీకంబులఁ బరలోకంబున
కనుచువార లై వారల నెదుర్కొని కదనంబునకుఁ బరవసంబు సేయు చున్నం
గనుంగొని శుక్రశాపంబుఁ దలంచి దనుజవల్లభుం డి ట్లనియె. 634

సీ. రాక్షసోత్తములార రండు పోరాడక కాలంబు గా దిది కలహమునకు
సర్వభూతములకు సంపదాపదలకుఁ బ్రభు వైనదైవంబుఁ బరిభవింప
మన మోపుదుమె తొల్లి మనకు రాజ్యంబును సురలకు నాశంబు సొరిది నిచ్చి
విపరీతముగఁ జేయువేల్పు నే మందము మనపాలిభాగ్యంబు మహిమ గాక

తే. వెలిచి పలుమాఱుఁ బొడిచెడివిష్ణుభటులు, మిమ్ము నెగచుట దైవంబుమేర గాదె
మనకు నెప్పుడు దైవంబు మంచిదగును, నాఁడు గెలుతము పగవారి నేఁడు వలదు.

వ. అదియునుం గాక. 636

క. బలుదుర్గంబులు సచివులు, బలములు మంత్రౌషధములు బహుశేముషియుం
గలిగియు సామోపాయం, బులఁ గాల మెఱింగి నృపుఁడు వోరుట యొప్పున్. 637

వ. అట్లు గావున రణంబున కిప్పుడు శత్రుల మోహరించుట కార్యంబు గాదు
మనకుం దగు కాలంబున జయింతము నలంగక తొలంగుం డనినఁ దలంగి భాగవత
భటభీతు లై చిక్కి రక్కసులు రసాతలంబునకుం జని రంత హరిహృదయం
బెఱింగి తార్క్ష్యనందనుండు యాగసుత్యాహంబున వారుణపాశంబుల నసుర
వల్లభుని బంధించె నంత. 638

క. బాహులుఁ బదములుఁ గట్టిన, శ్రీహరికృప గాక యేమి సేయుదు నని సం
దేహింపక బలి నిలిచెను, హాహారవ మెసఁగె దశదిగంతములందున్. 639

క. సంపద సెడియును దైన్యముఁ, గంపంబును లేక తొంటికంటెను బెంపుం
దెంపును నెఱుకయు ధైర్యము, వంపనిసురవైరిఁ జూచి వటుఁడి ట్లనియెన్. 640

సీ. దానవ త్రిపదభూతల మిత్తు నంటివి ధరణిఁ జంద్రార్కు లెందాఁక నుందు
రంతభూమియు నొక్కయడుగయ్యె నాకును స్వర్లోకమును నొక్కచరణమయ్యె
నీసొమ్ము సకలంబు నేఁడు రెండడుగులు గడనుపాదమునకుఁ గలదె భూమి
యిచ్చెద నన్నర్థ మీనిదురాత్ముండు నిరయంబుఁ బొందుట నిజము గాదె

తే. కాన దుర్గతికిని గొంతకాల మరుగు, కాక యిచ్చెదవేని వేగంబ నాకు
నిపుడు మూఁడవపదమున కిమ్ముఁ జూపు, బ్రాహ్మణాధీనములు ద్రోవ బ్రహ్మవశమె.

వ. అని యిట్లు వామనుండు వలుక సత్యభంగసందేహ విషదిగ్ధశల్యనికృత్తహృద
యుం డయ్యును విషణ్ణుండు గాక వైరోచని ప్రసన్నవదనంబుతోడఁ జిన్నిప్రోడ
నడుగున కి ట్లనియె. 642

ఆ. సూనృతంబు గాని సుడియదు నాజిహ్వ, బొంకఁ జాల నాకు బొంకు లేదు
నీతృతీయపదము నిజము నాశిరమున, నెలవు సేసి పెట్టు నిర్మలాత్మ. 643

ఆ. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తనిగ్రహంబునకును, బదవిహీనతకును బంధనమున
కర్థభంగమునకు నఖిలదుఃఖమునకు, వెఱవ దేవ బొంక వెఱచినట్లు. 644

వ. అదియునుం గాక. 645

సీ. తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములుఁ జెలికాండ్రు గురువులు శిక్షింపఁ గొఱతవడునె
పిదప మేలగుఁగాక పృథుమదాంధులకును దానవులకు మాకుఁ దఱి యెఱింగి
విభ్రంశచక్షువు వెలయ నిచ్చుటఁ జేసి గురువులలో నాదిగురువ వీవ
నీవు బంధించిన నిగ్రహమో లజ్జయో నష్టియో బాధయో తలంప

తే. నిన్ను నెదిరించి పోరాడి నిర్జరారు, లాదియోగీంద్రు లందెడునట్టిటెంకి
నందరే తొల్లి పెక్కండ్రు హర్షమూర్తి, యీశ నీయెడ దుర్లభ మేమి గలదు.

మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సంసేవార్థులే కింకరుల్
శిలలం జేసెనె బ్రహ్మ దన్ను దృఢమే జీవంబు నోచెల్లరే
చలితం బౌట యెఱుంగ కీకపటసంసారంబు నిక్కంబుగాఁ
దలఁచున్ మూఢుఁడు సత్యదానకరుణాధర్మాదినిర్ముక్తుఁ డై. 647

సీ. చుట్టాలు దొంగలు సుతులు ఋణస్థులు కాంతలు సంసారకారణములు
ధనము లస్థిరములు దను వతిచంచల గార్హ్యస్థ లన్యులు గడచుఁ గాల
మాయువు సత్వర మైశ్వర్య మతిశీఘ్ర మని కాదె తమతండ్రి నతకరించి
మాతాత సాధుసమ్మతుఁడు ప్రహ్లాదుండు నీపాదకమలంబు నియతిఁ జేసె

తే. భద్రుఁ డతనికి మృతి లేనిబ్రదుకు గలిగె, వైరులై కాని తొల్లి మావారుగాన
రక్షి వై వచ్చి నీవు నన్నడుగు టెల్లఁ, బద్మలోచన మాపుణ్యఫలము గాదె. 648

వ. అని యిట్లు పలుకు చున్న యవసరంబున. 649

శా. ఆదైత్యేంద్రుఁడు పీనవక్షు నవపద్మాక్షుం బిశంగాంబరా
చ్ఛాదున్ నిర్మలసాధువాదు ఘనసంసారాదివిచ్ఛేదు సం
శ్రీదున్ భక్తిలతాతిరోహితహరిశ్రీపాదు నిఃఖేదుఁ బ్ర
హ్లాదున్ బోధకళావినోదుఁ గనియెన్ హర్షంబుతో ముందటన్. 650

వ. ఇట్లు సమాగతుం డైన తమ తాతం గనుంగొని విరోచననందనుండు వారుణపాశ
బద్ధుండు గావునఁ దనకుం దగిన నమస్కారంబు సేయ రామింజేసి సంకులాశ్రు
విలోలలోచనుం డై సిగ్గుపడి నతశిరస్కుం డై నమ్రభావంబున మ్రొక్కు
సెల్లించె నంతఁ బ్రహ్లాదుండు ముఖమండపంబున సునందాదిపరికరసమేతుం డై
కూర్చున్న వామనదేవునిం గని యానందబాష్పంబులుఁ బులకాంకురంబులున్
నెఱయ దండప్రణామం బాచరించి యిట్లని విన్నవించె. 651

సీ. ఇతనికి మున్ను నీ వింద్రపదం బిచ్చి నేఁడు త్రిప్పుటయును నెఱయ మేలు
మోహనాహంకృతి మూలంబు గర్వాంధతమసవికారంబు దాని మాన్పి
కరుణ రక్షించుట గాక బంధించుటే తత్త్వజ్ఞునకు మహేంద్రత్వ మేల
నీపాదకమలంబు నియతిఁ గొల్చినదానిఁ బోలునే సురరాజ్యభోగపరత

తే. గర్వ మేపారఁ గన్నులుఁ గానరావు, చెవులు వినరావు చిత్తంబు సిక్కుపడును
మఱచు నీసేవ లన్నియు మహిమ మాన్పి, మేలు సేసితి నీమేటి మేర సూపి.

వ. అని పలికి జగదీశ్వరుండు నిఖిలలోకసాక్షియు నగు నారాయణదేవునకు నమ
స్కరించి ప్రహ్లాదుండు పలుకు చున్న సమయంబున. 653

మ. తతమత్తద్విపయాన యై కుచనిరుంధచ్చోళిసంవ్యాన యై
ధృతబాష్పాంబువితాన యై కరయుగాధీనాలికస్థాన యై
పతిభిక్షాం మమ దేహి కోమలమతే పద్మాపతే యంచుఁ ద
త్సతి వింధ్యావళి సేర వచ్చెఁ ద్రిజగద్రక్షామణిన్ వామనున్. 654

వ. వచ్చి యచ్చేడియ తచ్చరణసమీపంబునం బ్రణత యై నిలువంబడి యిట్లనియె.

క. నీకుం గ్రీడార్థము లగు, లోకంబులఁ జూచి పరులు లోకులు కుమతుల్
లోకాధీశుల మందురు, లోకములకు రాజ వీవ లోకస్తుత్యా. 656

క. కా దనఁడు పొమ్ము లే దీ, రా దనఁడు జగత్త్రయైకరాజ్యము నిచ్చెన్

నావయితుఁ గట్ట నేటికి, శ్రీవనితాచిత్తచోర శ్రితమందారా. 657

వ. అని యిట్లు వింధ్యావళియుం బ్రహ్లాదుండును విన్నవించు నవసరంబున హిరణ్యగర్భుండు సనుదెంచి యిట్లనియె. 658

సీ. భూతలోకేశ్వర భూతభావన దేవదేవ జగన్నాథ దేవవంద్య
తనసొమ్ము సకలంబుఁ దప్పక నీ కిచ్చె దండయోగ్యుఁడు గాఁడు దానపరుఁడు
కరుణింప నర్హుండు కమలలోచన నీకు విడిపింపు మీతని వెఱపు దీర్చి
తోయపూరము సల్లి దూర్వాంకురంబులఁ జేరి నీపదము లర్చించునట్టి

తే. భక్తియుక్తుఁడు లోకేశపదము నందు, నీవు ప్రత్యక్షముగ వచ్చి నేఁడు వేఁడ
నెఱిఁగి తనరాజ్యమంతయు నిచ్చినట్టి, బలికిఁ దగునయ్య దృఢపాశబంధనంబు.

వ. అని పలికిన బ్రహ్మవచనంబులు విని భగవంతుం డిట్లనియె. 660

సీ. ఎవ్వనిఁ గరుణింప నిచ్ఛించితిని వాని యఖిలవిత్తంబు నే నపహరింతు
సంసారగురుమద స్తబ్ధుఁడై యెవ్వఁడు దెగడి లోకము నన్ను ధిక్కరించు
నతఁ డెల్లకాలంబు నఖిలయోనులయందుఁ బుట్టును దుర్గతి బొందుఁ బిదప
విత్తవయోరూపవిద్యాబలైశ్వర్యకర్మజన్మంబులగర్వ ముడిగి

తే. యేకవిధమునవిమలుఁడై యెవ్వఁ డుండు, వాఁడునాకూర్చిరక్షింపవలయువాఁడు
స్తంభలోభాభిమానసంసారవిభవ, మత్తుఁడై చెడ నొల్లఁడు మత్పరుండు. 661

శా. బద్ధుండై గురుశాపతప్తుఁ డయి తా బంధువ్రజత్యక్తుఁ డై
సిద్ధైశ్వర్యముఁ గోలుపోయి విభవక్షీణుండు నై పేద యై
శుద్ధత్వంబును సత్యముం గరుణయుం జొంపేమియుం దప్పఁ డు
ద్బద్ధుం డై యజయాఖ్యమాయ గెలిచెం బుణ్యుం డితం డల్పుఁడే. 662

ఆ. అసురనాథుఁ డనుచు ననఘునిమర్యాద, యేను జూత మనుచు నింత వలుక
నిజము వలికె నితఁడు నిర్మలాచారుండు, మేలు మేలు నాకు మెచ్చువచ్చు. 663

క. సావర్ణిమనువువేళను, దేవేంద్రుం డగు నితండు దేవతలకు దు
ర్భావిత మగునాచోటికి, రావించెద నంతమీఁద రక్షింతు దయన్. 664

క. వ్యాధులుఁ దప్పులు నొప్పులు, బాధలుఁ జెడి విశ్వకర్మభావితదనుజా
రాధితసుతలాలయమున, నేధితవిభవమున నుండు నితఁ డందాఁకన్. 665

వ. అని పలికి బలిం జూచి భగవంతుం డిట్లనియె. 666

సీ. సేమంబు నీకింద్రసేనమహారాజ వెఱవకు మేలు నీవితరణంబు
వేలుపు లుం దుండి వేడుకపడుదురు దుఃఖంబు లిడుమలు దుర్మరణము
లాతురతలు నొప్పు లుం దుండువారికి నొందవు సుతలమం దుండు నీవు
నీపంపు సేయనినిర్జరారాతుల నాచక్ర మేతెంచి నఱకు చుండు

ఆ. లోకపాలకులకు లోను గా వక్కడ, నన్య లెంతవార లచట నిన్ను
నెల్లప్రొద్దు వచ్చి యేను రక్షించెదఁ, గరుణతోడ నీకుఁ గాన వత్తు. 667

క. దానవదైత్యులసంగతిఁ, బూనిననీయసురభావమును దోడ్తో మ
ద్ధ్యానమునఁ దలఁగి పోవును, మానుగ సుతలమున నుండుమా మాయాజ్ఞన్.

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న ముమ్మూర్తుల ముదుకవేల్పు దియ్యనినెయ్యంపుఁ బలుకుఁ జెఱకురసంపుసోనలు వీనుల తెరువులం జొచ్చి లోను బయలు నిండి తెప్పలకప్పు దప్పం ద్రోచికొని కనుఁగవకొలంకుల నలుఁగులు వెడలినచందంబున సంతసంబునం గన్నీరు మున్నీరై పఱవ నురగఫలకంబునం బులకంబులు కులకంబు లయి తిలకంబు లొత్తఁగేలు మొగిడ్చి నెక్కొన్న వేడుకం బ్రొక్కుడు వడుచుఁ జిక్కని చిత్తంబునఁ జక్కనిమాటల రక్కసులఱేఁ డిట్లనియె. 669

ఉ. ఎన్నఁడు లోకపాలకుల నీకృపఁ జూడనినీవు నేఁడు న
న్నున్నతుఁ జేసి నా బ్రదుకు నోజయు నానతి యిచ్చి కాచి తీ
మన్నన లీదయారసము మాటలపెద్దఱికంబుఁ జాలవే
పన్నగతల్ప నిన్నెఱిఁగి పట్టిన నాపద గల్గ నేర్చునే. 670

వ. అని పలికి హరికి నమస్కరించి బ్రహ్మకుం బ్రణామంబు నేసి యిందుధరునకు వందనం బాచరించి బంధవిముక్తుం డై తనవారలతోఁ జేరికొని బలి సుతలంబునకు జనియె నంత హరికృపావశంబునం గృతార్థుం డై కులోద్ధారకుం డయిన మనుమనిం గని సంతోషించి ప్రహ్లాదుండు భగవంతున కిట్లనియె. 671

సీ. చతురాననుఁడు నీప్రసాదంబు గానఁడు శర్వుఁ డీలక్ష్ములజాడఁ బొందఁ
డన్యుల కెక్కడి దసురులకును మాకు బ్రహ్మాదిపూజితపదుఁడ వయిన
దుర్లభుండవు నీవు దుర్గపాలుఁడ వైతి పద్మజాదులు భవత్పాదపద్మ
మకరందసేవనమహిమ నైశ్వర్యంబు లందిరి కాక మే మల్పమతుల

తే. మధికదుర్బోధులము కుత్సితాత్మకులము, నీకృపాదృష్టిమార్గంబు నెలవు సేర
నేమితప మాచరించితి మెన్నఁగలమె, మమ్ముఁ గాచుట చిత్రంబు మంగళాత్మ.

వ. అదియునుం గాక. 673

ఆ. సర్వగతుఁడ వయ్యు సమదర్శనుఁడ వయ్యు, నొకట విషమవృత్తి నుండు దరయ
నిచ్ఛలేనివారి కీవు భక్తులు గోరు, తలఁపు లిత్తు కల్పతరువుమాడ్కి. 674

వ. అని విన్నవించుచున్న ప్రహ్లాదుం జూచి పరమపురుషుం డిట్లనియె. 675

తే. వత్స ప్రహ్లాద మేలు నీవారు నీవు, సొరిది మనుమనిఁ దోడ్కొని సుతలమునకుఁ
బయన మై పొమ్ము నే గదాపాణి నగుచుఁ, జేరి రక్షింప దురితంబు సెంద దచట.

వ. అని యిట్లు నియమించినం బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి వలగొని కరకమలపుటఘటితనిటలతటుం డై వీడ్కొని బలిం దోడ్కొని సకలాసురయూథంబునుం దాను నొక్క మహాబిలద్వారంబు సొచ్చి ప్రహ్లాదుండు సుతలలోకంబునకుం జనియె నంత బ్రహ్మవాదు లయిన యాజకులసభామధ్యంబునం గూర్చున్న శుక్రునిం జూచి నారాయణుం డిట్లనియె. 677

ఆ. ఏమి గొఱంతపడియె నీబలిజన్నంబు, విస్తరింపు కడమ విప్రవర్య
విషమ మయినకర్మవిసరంబు బ్రాహ్మణ, జనులు సూచినంత సమతఁ బొందు. 678

వ. అనిన శుక్రుం డిట్లనియె. 679

సీ. అఖిలకర్మంబుల కధినాథుఁడవు నీవ యజ్ఞేశుఁడవు నీవ యజ్ఞపురుష
ప్రత్యక్షమున నీవు పరితుష్టి నొందినఁ గడ మేల కల్గు నేకర్మములకు
ధనదేశకాలార్హ తంత్రమంత్రంబులఁ గొఱఁతలు నిన్నుఁ జేర్కొనిన మాను
నయినఁ గావింతు నీయానతి భవదాజ్ఞ మెలఁగుట జనులకు మేలుగాదె

తే. యింతకంటెను శుభము నా కెచటఁ గలుగు, ననుచుహరిపంపుశిరమునఁనావహించి
కావ్యుఁడసురేంద్రుజన్నంబుకడమదీర్చె,మునులువిప్రులుసాహాయ్యమునఁజరింప.

వ. ఇవ్విధంబున వామనుం డయి హరి బలి నడిగి మహిం బరిగ్రహించి తనకు నగ్రజుం
డగు నమరేంద్రునకుం ద్రిదివంబు సదయుం డయి యొసంగె నత్తఱి దక్షభృగు
ప్రముఖప్రజాపతులును భవుండును గుమారుండును దేవర్షిపితృగణంబులును
రాజులును దానును గూడికొని చతురాననుండు గశ్యపునకు నదితికి సంతో
షంబుగా లోకంబులకు లోకపాలురకు వామనుండు వల్లభుం డని నియమించి
యంత ధర్మంబునకు యశంబునకు లక్ష్మికి శుభంబులకు దేవతలకు వేదంబు
లకు స్వర్గాపవర్గంబులకు నుపేంద్రుండు ప్రధానుం డని సంకల్పించె నాసమ
యంబున. 681

క. కమలజుఁడు లోకపాలుర, నమరేంద్రునిఁ గూడి దేవయానంబున న
య్యమరావతికిని వామను, నమరం గొనిపోయి రంత నటమీఁద నృపా. 682

ఆ. బల్లిదంపుఁదోడు ప్రాపున నింద్రుని, కింద్రపదము నేరు టిట్లు గలిగెఁ
దనకు నాథుఁ డైనతమ్ముఁడు గలిగిన, గోర్కులన్న కేల కొఱఁత నొందు. 683

క. పాలడుగఁడు మేలడుగం, డేలఁడు భిక్షించి యన్న కిచ్చెఁ ద్రిజగముం
వేలుపులతల్లికడుపటి, చూలుం బోలంగఁ గలరె సొలయనితమ్ముల్. 684

ఆ. కడుపు బడరగాఁగ గొడుకులఁ గనుకంటెఁ, దల్లి కొకఁడె చాలు బల్లిదుండు
త్రిదశగణముఁ గన్నయదితి గానుపు దీఱఁ, జిన్నిమేటివడుగుఁ గన్నయట్లు. 685

వ. ఇట్లు దేవేంద్రుండు వామనభుజపాలితం బగు త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబు మరల
నంగీకరించె నప్పుడు బ్రహ్మయు శర్వుండును గుమారుండును భృగుప్రముఖు
లయిన మునులును బితృదేవతలును దక్షాదిప్రజాపతులును సిద్ధులును వైమాని
కులును మఱియుం దక్కినవారలును బరమాద్భుతం బైన విష్ణుని సుమహాకర్మం
బులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచుఁ బ్రశంసించుచు నాడుచుం బాడుచుఁ దమ తమ
నివాసంబులకుం జని రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 686

తే. మనుజనాథ త్రివిక్రముమహిమకొలఁది, యెఱుఁగఁదర్కింపలెక్కింపనెవ్వఁడోపుఁ
గుంభినీరేణుకణములు గుఱుతుపెట్టు, వాఁడు నేరఁడు దక్కినవారివశమె. 687

క. అద్భుతవర్తనుఁ డగుహరి, సద్భావిత మైనవిమలచరితము వినువాఁ
డుద్భటవిక్రముఁ డై తుది, నుద్భాసితలీలఁ బొందు నుత్తమగతులన్. 688

తే. తగిలి మానుష పైతృక దైవకర్మ, వేళలందుఁ ద్రివిక్రమవిక్రమంబు
లెక్క డెక్కడఁ గీర్తింతు రెవ్వ రేనిఁ బొందుదురు నిత్యసౌఖ్యంబు భూవరేంద్ర.

మత్స్యావతార కథాప్రారంభము

వ. అని యిట్లు శుకుండు రాజునకు వామనావతార చరితంబు సెప్పె నని సూతుండు మునులకుం జెప్పిన విని వార లతని కిట్లనిరి. 690

సీ. విమలాత్మ విన మాకు వేడ్క యయ్యెడు మున్ను హరిమత్స్యమైనవృత్తాంత మెల్ల
గర్మబద్ధునిభంగి ఘనుఁ డీశ్వరుఁడు లోకనిందితం బై తమోనిలయ మైన
మీనరూపము నేల మే లని ధరియించె నెక్కడ వర్తించె నేమి సేసె
నాద్యమై వెలయునయ్యవతారమునకు నెయ్యది కారణంబు గార్యాంశ మెట్లు

ఆ. నీవు దగుదు మాకు నిఖిలంబు నెఱిఁగింపఁ, దెలియఁ జెప్ప వలయు దేవదేవు
చరిత మఖిలలోకసౌభాగ్యకరణంబు, గాదె విస్తరింపు క్రమముతోడ. 691

వ. అని మునిజనంబులు సూతు నడిగిన నతం డిట్లనియె మీర లడిగిన యీయర్థంబుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డడిగిన భగవంతుం డగు బాదరాయణి యిట్లనియె. 692

సీ. విభుఁ డీశ్వరుఁడు వేదవిప్రగోసురసాధుధర్మార్థములఁ గావఁ దనువుఁ దాల్చి
గాలిచందంబున ఘనరూపములయందుఁ దనురూపములయందుఁ దగిలియుండు
నెక్కువ దక్కువ యెన్నఁడు నొందక నిర్గుణత్వంబున నెఱయు ఘనుఁడు
గురుతయు గొఱఁతయు గుణసంగతివహించు మనుజేశ చోద్య మే మత్స్య మగుట

తే. వినుము పోయినకల్పాంతవేళఁ దొల్లి, ద్రవిడదేశపురాజు సత్యవ్రతుండు
నీరు ద్రావుచు హరిఁ గూర్చి నిష్ఠతోడఁ, దపముఁ గావించె నొకయేటితటమునందు.

వ. మఱియు నొక్కనాఁ డమ్మేదినీకాంతుండు కృతమాలిక యను నేటిపొంత హరిసమర్పణంబుగా జలతర్పణంబు సేయు చున్న సమయంబున నారాజు దోసిట నొక్కమీనుపిల్ల దవిలి వచ్చిన నులికిపడి మరలం దరంగిణీజలంబునందు శకులశాబకంబు విడిచె నట్లు విడివడి నీటిలో నుండి జలచరపోతంబు భూతలేశ్వరున కిట్లనియె. 694

మత్తకోకిలము. పాటు వచ్చినజ్ఞాతిఘాతులు పాపజాతిఝషంబు లీ
యేటఁ గొండొకమీనుపిల్లల నేఱి పట్టి వధింప న
చ్చోట నుండక నీదుదోసిలి సొచ్చి వచ్చిననన్ను న
ట్టేటఁ ద్రోవఁగఁ బాడియే కృప యింత లేక దయానిధీ. 695

ఆ. వలలు దారు నింక వచ్చి జాలరివేఁట, కాలు నేలు గలఁచి కార వెట్టి
మిడిసి పోవ నీక మెడఁ బట్టుకొనియెద, రప్పు డెందుఁ జొత్తు ననఘచరిత. 696

క. భక్షించు నొండె ఝషములు, శిక్షింతురు ధూర్తు లొండెఁ జెడ కుండ నన్నుఁ
రక్షింపు దీనవత్సల, ప్రక్షీణులఁ గాచుకంటె భాగ్యము గలదే. 697

వ. అనిన విని కరుణాకరుం డగు నవ్విభుండు మెల్లన యయ్యంభశ్చరడింభకంబును గమండలు జలంబునం బెట్టి తన నెలవునకుం గొనిపోయి నదియు నొక్కరాత్రం బునం గుండిక నిండి తనకు నుండ నిమ్ముసాలక రాజన్యున కి ట్లనియె. 698

క. ఉండ నిడి గొంచె మెంతయు, నొండొకటిం దెమ్ము భూసురోత్తమ యనుడుం
గండకముం దెచ్చి విడిచెను, మండలపతి సలిలకలశమధ్యమునందున్. 699

వ. అదియును ముహూర్తమాత్రంబునకు మూఁడుచేతులనిడుపై యుదంచనంబు నిండి పట్టు సాలక వేఱొండు దెమ్మనవుడు నారాచపట్టి కరుణాగుణంబునకు నాట పట్టు గావున గండకంబు గొండొక్క చిఱుతమడుఁగున నునిచె నదియు నాసరో వరజలంబునకు నగ్గలం బై తనకు సంచరింప నిది గొంచెం బని పలికినం బుడమి ఱేఁడు మంచివాఁ డగుటం జేసి యాకంచరంబు నుదంచితజలాస్పదం బైన హ్రదంబునందు నిడియె నదియు నాసలిలాశయంబునకును నధికం బై పెరుఁగ నిమ్ము సాల దని చెప్పికొనిన నప్పుణ్యుం డొప్పెడి నడవడిం దప్పనివాఁడైన కతంబున నమ్మహామీనంబును మహార్ణవంబున విడిచె నదియును మకరాకరంబునం బడి రాజున కి ట్లనుఁ బెనుమొసళ్లు ముసరికొని కసిమసంగి మ్రింగెడి నింతకాలంబు నడపి కడపట దిగవిడువకు వెడలఁ దిగువు మని యెలింగింపం దెలిసి యన్నిటి తిరుగుడు ప్రోడకుం బుడమిఱేఁ డి ట్లనియె. 700

సీ. ఒకదినంబున శతయోజనమాత్రము విస్తరించెదు నీవు వినము చూడ
మిటువంటిఝషముల నెన్నఁడు నెఱుఁగము మీనజాతుల కిట్టిమేను గలదె
యేమిటి కెవ్వఁడ వీలీలఁ ద్రిప్పెదు కరుణ నాపన్నులఁ గావ వేఁడి
యంభశ్చరం బైనహరివి నే నెఱిఁగితి నవ్యయ నారాయణాభిధాన

తే. జననసంస్థితిసంహారచతురచిత్త, దీనులకు భక్తులకు మాకు దిక్కు నీవ
నీదులీలావతారముల్ నిఖిలభూత, భూతిహేతువుల్ మ్రొక్కెదఁ బురుషవర్య.

క. ఇతరులము గాము చిత్సం, గతులము మాపాల నీవు గలిగితిభక్త
స్థితుఁడ వగునిన్ను నెప్పుడు, నతి సేసినవాని కేల నాశము గలుగున్. 702

క. శ్రీలలనాకుచవేదికఁ, గేళీపరతంత్రబుద్ధిఁ గ్రీడించుసుఖా
లోలుఁడవు దామసాకృతి, నేలా మత్స్యంబ వైతి వెఱిఁగింపు హరీ. 703

వ. అని పలుకుసత్యవ్రతమహారాజునకు నయ్యుగంబు కడపటఁ బ్రళయవేళాసముద్రం బున నేకాంతజనప్రీతుం డయి విహరింప నిచ్ఛించి మీనరూపధరుం డైన హరి యి ట్లనియె. 704

సీ. ఇట మీఁద నీరాత్రి కేడవదినమునఁ బద్మగర్భుని కొక్కపగలు నిండు
భూర్భువాదికజగంబులు మూఁడు విలయాబ్ధిలోన మునుంగు నాలోనఁ బెద్ద
నావ సేరఁగ వచ్చు నాపంపుపెంపున దానిపై నోషధితతులు బీజ
రాసులు నిడి పయోరాశిలో విహరింపఁ గలవు సప్తర్షులుఁ గలసి తిరుగ

ఆ. మ్రోలఁ గాన రాక ముంచుమెంజీఁకటి, మిడుకుచుండు మునుల మేనివెలుఁగు
దోలఁకుచుండు జలధి దోధూయమాన మై, నావ దేలు చుండు నరవరేణ్య. 705

వ. మఱియు నన్నావ మున్నీటికరళ్లకు లోను గాకుండ నిరుగెలంకుల వెనుక ముందట నేమఱ కుండఁ బెన్నెఱు లగు నాగఱుల్ జడియుచుఁ బొడువ వచ్చిన బలుగ్రాహంబుల నోడియుచు సంచరించెద నొక్క పెనుఁబాము చేరువ నాయను మతిం బొడసూపెడు దానంజేసి సుడిగాడ్పులకతంబున నావ వడిం దిరుగం బడకుండ నాకొమ్ముతుదిం బదిలముచేసి నీకును మునులకును నలజడి సెందకుండ మున్నీట నిప్పాటం దమ్మిచూలిరేయి వేగునంతకు మెలంగెద నది కారణంబుగా జలచరరూపంబుఁ గయికొంటి మఱియునుం బ్రయోజనంబు గలదు నామహిమ పరబ్రహ్మం బని తెలియుము నిన్ను ననుగ్రహింతు నని సత్యవ్రతుండు సూడ హరి దిరోహితుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 706

ఆ. మత్స్యరూపి యైనమాధవునడుగులు, దలఁచికొనుచు రాచతపసి యొక్క
దర్భశయ్యఁ దూర్పు దలగడగాఁ బండి, కాచి యుండె నాఁటికాలమునకు. 707

వ. అంతఁ గల్పాంతంబు డాసిన. 708

క. ఉల్లసితమేఘపంక్తులు, జల్లించి మహోగ్రవృష్టి జడిగొని కురియన్
వెల్లి విరిసి జలరాసులు, సెల్లెలికట్టలను దాఁటి సీమల ముంచెన్. 709

వ. తదనంతరంబ. 710

తే. మున్ను పోయినకల్పాంతమున నరేంద్ర, బ్రాహ్మ మనఁగ నైమిత్తిక ప్రళయవేళ
నింగిపై నిట్టతోఁకుమున్నీటిలోనఁ, గూలె భూతాళి జగములకోలఁదు లెడలి.

వ. అంత నమ్మహారాత్రియందు. 712

మ. నెఱి నెల్లప్పుడు నిల్చి ప్రాణిచయముల్ నిర్మించి నిర్మించి వీ
పిఱియన్ నీల్గుచు నావులించుచు నజుం డేసృష్టియున్ మాని మే
నొఱగన్ ఱెప్పలు మూసి కేల్ దలగడై యుండంగ నిద్రించుచున్
గుఱువెట్టం దొడఁగెం గలల్ గనుచు నిర్ఘోషించుచున్ భూవరా. 713

ఆ. అలసి సొలసి నిదుర నందినపరమేష్ఠి, ముఖమునందు వెడలె మొదలిశ్రుతులు
నపహరించె నొకహయగ్రీవుఁడనుదైత్య, భటుఁడు దొంగఁ దొడర బరులవశమె.

క. చదువులు దనచేపడినం, జదువుచుఁ బెఱబయల నుండ శంకించి వడిం
జదువులముదుకఁడు గూరుకఁ, జదువులతస్కరుఁడు సొచ్చె జలనిధికడుపున్. 715

వ. ఇట్లు వేదంబులు దొంగిలి దొంగరక్కసుండు మున్నీట మునింగిన వాని జయింప వలసియు మ్రానుదీఁగెల విత్తనంబుల పాత్తరలు పెన్నీట నాని చెడ కుండ నునుప వలసియు నెల్లకార్యంబులకుం గావలి యగు నాపురుషోత్తముం డప్పెనురేయిచొర్ఘదలయందు. 716

క. కుఱుగఱులు వలుఁద మీసలు, చిఱుదోఁకయుఁ బసిఁడియొడలుసిరిగలపొడలుం
నెఱిమొగము నొక్కకొమ్మును, మిఱుచూపులుఁగలిగి విభుఁడు మీనంబయ్యెన్.

వ. అట్లు లక్షయోజనాయతం బయిన పాఠీనం బై విశ్వంభరుండు జలధి సొచ్చి. 718

సీ. ఒకమాటు జలజంతుయూథంబుతోఁ గూడు నొకమాటు దరులకు నుఱికివచ్చు
నొకమాటు మింటికి నుదరి యుల్లంఘించు నొకమాటు లోపల నొదిఁగి యుండు
నొకమాటువారాశినొడలుముంపఁగఁజూచు నొకమాటుబ్రహ్మాండ మొరయఁదలఁచు
నొకమాటుఝషకోటినొడిసియాహరించు నొకమాటుజలములనుమిసివైచు

తే. గఱులు సారించు మీసలు గడలుకొలుపుఁ
బొడలు మెఱయించుఁ గన్నులపాలప మార్చు
నొడలు జళిపించుఁ దళతళ లొలయుమీన
వేషి పెన్నీట నిగమగవేషి యగుచు. 719

వ. అంతకు మున్న సత్యవ్రతుండు మహార్ణవంబులు మహీవలయంబు ముంచునవ
సరంబున భక్తపరాధీనుం డగు హరిం దలంచుచు నుండ నారాయణప్రేరిత యై
యొక్కనావ వచ్చినం గనుంగొని. 720

మ. చని సత్యవ్రతమేది నీదయితుఁ డోజం బూని మ్రాఁదీఁగవి
త్తనముల్ పెక్కులు నావపై నిడి హరిధ్యానంబుతో దానిపై
మునిసంఘంబులు దాను నెక్కి వెఱతో మున్నీటిపైఁ దేలుచుం
గనియెన్ ముందట భక్తలోకహృదలంకర్మీణమున్ మీనమున్. 721

వ. కని జలచరేంద్రునికొమ్మున నొక్క పెనుఁబాఁపత్రాట నన్నావఁ గట్టి సంతసించి
డెందంబు నివురుకొని తపస్వులుం దాను నారాచపెద్దమీనాకారుం డగు వేల్పు
ఱేని నిట్లని పొగడం దొడంగె. 722

మ. తమలోఁ బుట్టినవిద్య గప్పికొనుడుం దన్మూలసంసారవి
భ్రము లై కొందఱు దేలుచుం గలఁగుచున్ బల్వెంటలన్ దైవయో
గమునం దేపరమేశుఁ గొల్చి ఘను లై కైవల్యసంప్రాప్తు లై
ప్రమదం బందుదు రట్టినీవు కరుణం బాలింపు మ మ్మీశ్వరా. 723

ఉ. కన్నులు గల్గువాఁడు మఱి కానివానికిఁ ద్రోవఁ జూపఁగాఁ
జన్న తెఱంగు మూఢునకు సన్మతి దా గుఱుఁ డౌట సూర్యుఁడే
కన్నులు గాఁగ భూతములఁ గాంచుచు నుండురమేశ మాకు ను
ద్యన్నయమూర్తివై గురువ వై యలసద్గతిజాడఁ జూపవే. 724

క. ఇంగలముతోడిసంగతి, బంగారము వన్నెగలుగుభంగిని ద్వత్సే
వాంగీకృతులయఘంబులు, భంగంబులఁ బొందు ముక్తి ప్రాపించు హరీ. 725

క. హృదయేశ నీప్రసన్నత, పదివేలవపాలిలేశభాగముకతనం
త్రిదశేంద్రత్వము గల దఁట, తుది నిను మెప్పింప నేది దొరకదు శ్రీశా. 726

క. వెఱవాఁడు గురుఁ డటంచును, గొఱగానిపదంబు సూపఁ గుజనుం డగు నీ
నెఱత్రోవ నడవ నేర్చిన, నఱమఱ లేనట్టిపదమునందు దయాబ్ధీ. 727

మ. చెలి వై చుట్టమ వై మనస్స్థితుఁడ వై చిన్మూర్తి వై యాత్మ వై
వల నై కోర్కులపంట వై విభుఁడ వై వర్తిల్లుని న్నొల్లకే
పలువెంటంబడి లోక మక్కట వృథాబద్ధాశ మై పోయెడిన్
నిలువన్ నేర్చునె హేమరాశిఁ గనియున్ నిర్భాగ్యుఁ డంభశ్శయా. 728

ఆ. నీరరాశిలోన నిజకర్మబద్ధ మై, యుచితనిద్రఁ బొంది యున్నలోక
మేమహాత్ముచేత నెప్పటి మేల్కాంచు, నట్టినీవు గురుఁడ వగుట మాకు. 729

క. ఆలింపుము విన్నప మిదె, వేలుపుగమి కేని నిన్ను వేఁడికొనియెదన్
నాలోనిచిక్కు పూనిచి, నీలోనికిఁ గొంచుఁ బొమ్ము నిఖిలాధీశా. 730

వ. అని యిట్లు సత్యవ్రతుండు వలికిన సంతసించి మత్స్యరూపంబున మహాసముద్రంబున విహరించు హరి పురాణపురుషుం డగుటం జేసి సాంఖ్యయోగక్రియాసహిత యగు పురాణసంహిత నుపదేశించె నమ్మహారాజు మునిసమేతుం డై భగవన్నిగదితం బై సనాతనం బగు బ్రహ్మస్వరూపంబు విని కృతార్థుం డయ్యె నంతం డిమ్మహాకల్పంబున వివస్వంతుం డనం బరఁగిన సూర్యునకు శ్రాద్ధదేవుం డన జన్మించి శ్రీహరి కృపావశంబున నేడవమను వయ్యె నంత నవ్విధంబునఁ బెనురేయి నిండునంతకు సంచరించి జలచరాకారుం డగు నారాయణుండు దన్నిశాంతసమయంబున. 731

మ. ఉఱ కంభోనిధి రోసి వేదములకుయ్యున్ దైన్యముం జూచి వే
గఱు లల్లార్చి ముఖంబు సాఁచి బలువీఁకం దోఁక సారించి మే
న్నెఱియన్ దౌడలు దీటి మీస లదరన్ మీనాకృతిన్ విష్ణుఁ డ
క్కఱటిం దాఁకి వధించె ముష్టిదళితగ్రావున్ హయగ్రీవునిన్. 732

వ. అంతం బ్రళయావసాన సమయంబున. 733

సీ. ఎప్పుడు వేగునం చెదురుచూచుచు నుండు మునులడెందంబులు ముదము నొందఁ
దెలివితోఁ బ్రక్కనిద్రించుభారతి లేచి యోరపయ్యెద జక్క నొత్తికొనఁగ
మలిన మై పెనురేయి మ్రక్కిన తేజంబు దొంటిచందంబునఁ దొంగలింపఁ
బ్రాణులసంచితభాగధేయంబులు గన్నులకొలుకులఁ గానఁబడఁగ

తే. నవయవంబులు గదలించి యావులించి
నిదురఁ దెప్పిఱి మేల్కాంచి నీల్గి మలఁగి
యొడలు విఱుచుచుఁ గనుఁగవ లుసుముకొనుచు
ధాత గూర్చుండె సృష్టిసంధాత యగుచు. 734

వ. అయ్యవసరంబున. 735

ఆ. వాసవారిఁ జంపి వానిచే పడియున్న, వేదకోటిచిక్కు విచ్చి తెచ్చి
నిదుర మాని యున్న నీరజాసనునకు, నిచ్చెఁ గరుణతోడ నీశ్వరుండు. 736

క. జలరుహనాభునికొఱకై, జలతర్పణ మాచరించి సత్యవ్రతుఁ డా
జలధి బ్రదికి మను వయ్యెను, జలజాక్షునిఁ గొలువ కెందు సంపద గలదే. 737

ఆ. జనవిభుండు దపసి సత్యవ్రతుండును, మత్స్యరూపి యైనమాధవుండు
సంచరించినట్టి సదమలాఖ్యానంబు, వినినవాఁడు బంధవిరహితుండు. 738

క. హరిజలచరావతారముఁ, బరువడిఁ బ్రతిదినముఁ జదువఁ బరమపదంబుల్
నరుఁ డొందు వాని కోర్కులు, ధరణీశ్వర సిద్ధిఁ బొందుఁ దథ్యము సుమ్మీ. 739

మ. ప్రళయాంభోనిధిలోన మేన్మఱచి నిద్రం జెందువాణీశుమో
ముల వేదంబులు గొన్నదైత్యుని మృతిం బొందించి సత్యవ్రతుం
డలరం బ్రహ్మము మాటలం దెలిపి సర్వాధారుఁ డై మీన మై
జలధిం గ్రుంకుచుఁ దేలుచుం మెలఁగురాజన్మూర్తికిం మ్రొక్కెదన్. 740

వ. అని చెప్పి. 741

క. రాజేంద్రదైత్యదానవ, రాజమహాగహనదహన రాజస్తుత్యా
రాజావతంస మానిత, రాజధరార్చితగుణాఢ్య రాఘవ రామా. 742

మాలిని. దివిజరిపువిదారీ దేవలోకోపకారీ
భువనభరనివారీ పుణ్యరక్షానుసారీ
ప్రవిమలశుభమూర్తీ బంధుపోషప్రవర్తీ
ధవళబహుళకీర్తీ ధర్మనిత్యానువర్తీ. 743

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతపురాణం బను మహా ప్రబంధంబునందు స్వాయంభువస్వారోచిషోత్తమతామస మనువులచరిత్రం బును గరిమకరంబుల యుద్ధంబును గజేంద్రరక్షణంబును రైవతచాక్షుషమను వుల వర్తనంబును సముద్రమథనంబును గూర్మావతారంబును గరళభక్షణం బును నమృతాదిసంభవంబును దేవాసుర కలహంబును హరి గపటకామినీ రూపంబున నసురుల వంచించి దేవతల కమృతంబు వోయుటయు రాక్షసవధం బును హరిహరసల్లాపంబును హరికపటకామినీరూప విభ్రమణంబును వైవస్వత సూర్యసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి భద్రసావర్ణి దేవసావ ర్ణీంద్రసావర్ణి మనువుల వృత్తాంతంబును బలి యుద్ధయాత్రయును స్వర్గవర్ణనంబును దేవపలా యనంబును వామనావతారంబును శుక్రబలి సంవాదంబును త్రివిక్రమవిస్ఫు రణంబును రాక్షసుల సుతలగమనంబును సత్యవ్రతోపాఖ్యానంబును మీనావ తారంబును నను కథలు గల యష్టమస్కంధము.

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

నవమస్కంధము

శ్రీరాజిత మునిపూజిత
వారిధిగర్వాతిరేకవారణబాణా
సూరిత్రాణమహోజ్జ్వల
సారయశస్సాంద్ర రామచంద్ర నరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డయిన సూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయిన పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

సీ. మనువులనడవళ్లు మర్యాదలును వింటి మన్వంతరంబున మాధవుండు
దిరిగినజాడలు దెలిసె సత్యవ్రతుఁ డనురాజు ద్రవిళదేశాధిపుండు
పోయినకల్పాంతమున విష్ణు సేవించి విజ్ఞానమును బొంది వెలుఁగుతేని
కతఁడు వైవస్వతుం డై పుట్టి మను వయ్యె నతనికి నిక్ష్వాకుఁ డాది గాఁగఁ
తే. బదురు గొడుకులు గల రండ్రు పరఁగ వారి, వంశ మేరీతి వర్తించె వారిలోనఁ
జనినవారిని జనువారిఁ జనెడువారిఁ, జెప్పవే వ్యాసనందన చిత్తగించి. 3

క. చెవులార నేఁడు వినియెద, రవివంశమునందుఁ గలుగురాజులకీర్తుల్
వివరింపు వరుసతోడను, భువిఁ బుణ్యులకీర్తి వినినఁ బుణ్యము గాదే. 4

వ. అనినం బరాశరముని మనుమం డిట్లనియె. 5

వైవస్వత మనువంశకథనము

ఆ. వినుము మనువుకులము వేయినూఱేండ్లును, బరఁగ విస్తరించి పలుక రాదు
నాకుఁ దోఁచినంత నరనాథ వేగంబ, యెఱుకపడఁగఁ బ్రీతి నేర్పరింతు. 6

క. ఎక్కువవక్కువపాడవుల, కెక్కటిమొద లయినపురుషుఁ డింతయుఁ జెడఁదా
నొక్కఁడుఁ గల్పాంతంబున, నక్కజ మై నిల్చె విశ్వ మతఁ డై యుంటన్. 7

సీ. భూమీశ యమ్మహాపురుషునినాభిమధ్యమున బంగారుఁ గెందమ్మి మొలచె
నాదమ్మిపూవులో నటమీఁదఁ దనయంత నాలుగుమోములనలువ పుట్టె

నా బ్రహ్మమనమున నట మరీచి జనించెఁ గశ్యపుం డతనికిఁ గలిగె నంత
నా కశ్యపునికి దక్షాత్మజ యదితికిఁ గొమరుఁ డై చీఁకటిగొంగ వొడమె

తే. జలజబంధుని పెండ్లాము సంజ్ఞయందు
శ్రాద్ధదేవుండు మనువు సంజాతుఁ డయ్యె
మనువునకు శ్రద్ధ యనియెడి మగువయందుఁ
బదురు గొడుకులు గలిగిరి భద్రయశులు. 8

వ. వార లిక్ష్వాకుండును నృగుండును శర్యాతియు దిష్టుండును ధృష్టుండును గరూశకుండును నరిష్యంతుండును బృషద్ధ్రుండును నభగుండును గవియు నన నెగడి రట మున్ను మనువు గొడుకులు లేనివాఁ డై మిత్రావరుణుల నుద్దేశించి.

సీ. మనువు బిడ్డలు పుట్ట మఖ మాచరించుచో నతనిభార్యయు హోత నాశ్రయించి
కూఁతురు పుట్ట నాకుం జేయు మని పల్కి వరభక్తితోఁ బయోవ్రతము సలిపె
నానతి సెప్పిన ట్లధ్వర్యుఁడును హోత నగుఁ గాక వేలువు మనుచుఁ బలికె
హవి సందుకొని కూఁతు రయ్యెడు మని వషట్కారంబు సెప్పుచుఁ గదిసి వేల్వ

తే. హోతపెడచేత నిల యనునువిద పుట్టె
దానిఁ బొడగని మనువు సంతాప మంది
కొడుకు మేల్ గాక యేటికిఁ గూఁతు రకట
చెప్పవే యని పోయె వసిష్ఠుకడకు. 10

వ. చని యి ట్లనియె. 11

క. అయ్యా కొడుకులకొఱకై, యియ్యాగము నీయనుజ్ఞ నేఁ జేయం గా
నియ్యాఁడు దేల పుట్టెను, మీయంతటివారి కొండు మేరయుఁ గలదే. 12

వ. అదియునుం గాక మీరు బ్రహ్మవాదులరు మంత్రవాదులరుఁ బాపంబు లంద కుండం జేయించువా రిది యేమి యనవుడు మాతాత వసిష్ఠుండు హోతృవ్యభిచారం బెఱింగి మనువున కి ట్లనియె. 13

తే. అధిప సంకల్పవైషమ్య మగుటఁ జేసి, హోతకల్లతనంబున సువిద గలిగె
నైనఁ గలిగింతు నీకుఁ బ్రియాత్మజునిని, నీవు మెచ్చంగఁ జూడు నానేర్పుబలిమి.

వ. అని పలికి భగవంతుం డగు వసిష్ఠుండు గీర్తితత్పరుండు గావున మనువుకూఁతు మగతనంబుకొఱకు నేకచిత్తంబున నాదిపురుషుం డగు హరిం బొగడిన నప్పరమేశ్వరుండు మెచ్చి తపసికోరినవరం బిచ్చె నది నిమిత్తంబుగా నిలాకన్యక సుద్యుమ్నుం డను కుమారుం డయి రాజ్యంబు సేయుచు. 15

సీ. ప్రొద్దు వో కొకనాఁడు వోయి పేరడవులవెంట వేటాడుచు వేడ్కతోడఁ
గొందఱుమంత్రులు గూడ రా సైంధవం బయినగుఱ్ఱము నెక్కి యంద మైన
బలువిల్లు గ్రొవ్వాఁడిబాణంబులును దాల్చి పెనుమెకంబుల వెంట బిఱుసుతోడ
నుత్తరదిశను మహోగ్రుఁ డై చని చని మేరువుపొంతఁ గుమారవనముఁ

తే. జేరె నందు మహేశుండు శివయు నెపుడు
రతి సలుపుచుండు రందుఁ జొరంగఁ బోవ
నాఁడు దయ్యెను రాజు రాజానుచరులుఁ
బడఁతు లైరి తదశ్వంబు బడబ యయ్యె. 16

వ. ఇట్లు మగతనంబు సెడి మగువ లై యొండొరుల మొగంబులు సూచి మఱుఁగు చుండి రనిన విని శుకునకు రా జి ట్లనియె. 17

ఆ. రాఁ దోడివారు రమణు లై రంటివి, కాంత లగుట యేమికారణమున
నిట్టిదేశ మెఱుఁగ మెన్నఁడు నాకథల్, వేడ్కదీర నాకు విస్తరింపు. 18

వ. అదియునుం గాక. 19

ఆ. మగువతనము మాని మగవాఁడు గావచ్చుఁ, గాక వేఱఁ బెంపు గాసి గాఁగ
మగతనంబు మాని మగువ గా వచ్చునె, మానవంతుఁ డైనమానవునకు. 20

వ. అని యడిగిన నర్జునపౌత్రునకు వ్యాసపుత్త్రుం డి ట్లనియె. 21

సీ. పురవైరి కొకనాఁడు పొడసూపువేడుకఁ దద్దయు దిక్కులతమము లెల్లఁ
దమతమవెలుఁగులు దగిలి గొందులు సొరఁ గొందఱు మానులు గోరి రాఁగఁ
బ్రాణేశుతొడలపై భాసిల్లునంబిక వారలఁ జూచి మై వలువ లేమి
సిగ్గు పుట్టిన లేచి చీరఁ గట్టినఁ జూచి దేవియు దేవుండు దీర్ఘలీల

తే. నొంటి దములోనఁ గ్రీడించు చున్న వారు
మనకు సమయంబు గా దని మరలి మునులు
నరుఁడు నారాయణుండు ననారతంబు
మెలఁగు చోటికి నడచిరి మేదినీశ. 22

వ. అది కారణంబుగా భగవంతుం డగు శివుండు దన ప్రియురాలి వేడుకలకొఱకు ని ట్లని వక్కాణించె. 23

క. ఈనెల వెవ్వఁడు సొచ్చిన, మానిని యగు ననినతొంటిమాటకతమునన్
మానవుఁడు మగువపోఁడిమి, మానక వేరడవులందు మఱియుం దిరిగెన్. 24

వ. ఇట్లు చెలికత్తియల మొత్తంబులుం దానును నారాచపుఁబోడి వాఁడిచూపుల నాఁడుపోఁడిమి నెఱపుచు దైవయోగంబున సోమసుతుండును భగవంతుండును నగు బుధునియాశ్రమంబు సేరి మెలఁగు చున్నయెడ. 25

ఆ. రాజుకొడుకుఁ జూచె రాజీవదళనేత్ర, రాజవదనఁ జూచె రాజుపట్టి
దొంగకాముఁ డంత దొంచడిఁ జిగురాకు, వాలు వెఱికి యుఱికి వారి మొత్తె.

వ. ఇట్లలరువిల్తుని నెఱబిరుదు చిగురుటడిదంబు మొనకు నోహటించి వార లిరువురుం బైపడి వేడుకలకుం జొచ్చిన వారలకుం బురూరవుం డను కుమారుండు పుట్టె నివ్విధంబున. 27

ఆ. మనుసుతుండు ఘనుఁడు మగనాలితనమునఁ, గొడుకుఁ గాంచి విసివి కుందికుంది

చింతఁ బొంది గురు వసిష్ఠుని భావించె, నతనితలఁపుతోన యతఁడు వచ్చె. 28

వ. వచ్చి సుద్యుమ్నుండు మగవాఁ డగుకొఱకు నమ్మునిపుంగవుండు శంకరు నారాధింప నీశ్వరుండును దపస్సిప్రయాసంబునకు సంతసిల్లి యి ట్లనియె. 29

మ. తనము న్నాడినమాటయున్ నిజముగాఁ దన్మౌనికిం బ్రీతిగా
మనుజుండున్ నెల వో నెలం బురుషుఁ డై మాసాంతరం బైనఁ గా
మినియై యీగతి వీడుపా టమర భూమిం దాన రక్షించుఁ బో
మ్మనినన్ వచ్చె వసిష్ఠుఁ డామనుసుతుం డారీతి రాజ్యస్థుఁ డై. 30

ఆ. మగువ యగుచు మరల మగవాఁడు నగుచును, భూతధాత్రి యంత నాతఁ డేలెఁ
బ్రజలు సంతసింప బాహాబలముతోడ, గురునికరుణఁ జేసి కువలయేశ. 31

వ. అతనికి నుత్కలుండును గయుండును విమలుండును నను కొడుకులు ముప్పురు గలిగి ధర్మపరు లై యుత్తరాపథంబునకు రాజు లయిరి సుద్యుమ్నుండు ముదుసలి యై ప్రతిష్ఠానపురంబు విడిచి పురూరవునకు భూమి యిచ్చి వనంబునకుం జనియె నివ్విధంబున. 32

సీ. కొడుకు సుద్యుమ్నుండు ఘోరాటవుల కేఁగ వందుచు మనువు వైవస్వతుండు
దనకు బిడ్డలు గల్గఁ దప మాచరించెను హరిఁ గూర్చి నూఱేండ్లు యమునలోన
హరి యంత నిక్ష్వాకుఁ డాదిగాఁ బదుగురు పుత్త్రుల నిచ్చెను బొసఁగ వారి
యందుఁ బృషధ్రాఖ్యుఁ డనువాఁడు గురునాజ్ఞ విమలధర్మంబులు వెలయఁబూని

తే. పసులకదుపులఁ గాచుచు బలుమొగిళ్లు, వచ్చి నడురేయి జోరున వాన గురియ
మందవిడియించిచుట్టు నేమఱకయుండె, నడవిమెకములు సొరకుండ నరసికొనుచు.

వ. అంత. 34

క. ప్రబ్బికొనినపెంజీఁకటి, నిబ్బరముగ నడిఁకి నడిఁకి నింగికి వడితో
గొబ్బున నెగసి తటాలున, బెబ్బులి మందావుఁ బట్టెఁ బెలుకుఱి యఱవన్. 35

క. ఉల్లములు గలఁగి మొదవుల, వెల్లువ లన్నియును లేచి విచ్చలవిడితోఁ
జెల్లాచెద రై పాఱెను, బెల్లుగ నంబే యటంచు బెబ్బులిగాలిన్. 36

వ. అయ్యవసరంబున. 37

శా. ఆపెంజీఁకటి మ్రోల గాన కడిదం బకొంచి శార్దూల మం
చాపుల్లావుశిరంబుఁ ద్రుంచి తెగదో యంచుం బులిన్ వెండియున్
వాపోవం దెగ వ్రేసి భూవరుఁడు ద్రోవన్ ఖడ్గరక్తంబుచేఁ
బై పై గీయుచుఁ జేరి చూచెఁ దల ద్రెవ్వంబడ్డయద్ధేనువున్. 38

వ. చూచి దుఃఖితుం డై యున్న పృషధ్రునిం గని కులగురుం డగు వసిష్ఠుండు కోపించి నీవు రాజత్వంబునకుఁ బాసి యీయపరాధంబున శూద్రుండవు గమ్మని శపియించె నతండును గృతాంజలి యై తన కులాచార్యునివలన మరలం గైకోలు వడసి యతని యనుమతంబున. 39

సీ. అఖిలాత్ముఁ డగు చున్నహరియందుఁ బరునందు భక్తితోఁ జాలఁ దత్పరత మెఱసి
యూర్ధ్వరేతస్కుఁడై యున్నప్రాణులకెల్ల నాప్తుఁడై సర్వేంద్రియములు గెల్చి
సంగంబునకుఁ బాసి శాంతుండు నపరిగ్రహుండు నై కోరక యుండి తనకు
వచ్చినయదియ జీవనము గావించుచుఁ దనుఁ దాన నిలుపుచు ధన్యబుద్ధి

తే. జడునితెఱఁగున నంధునిచందమునను
జెవిటిభంగిని మహి నెల్లఁ జెల్లఁ దిరిగి
యడవులకు నేఁగి కార్చిచ్చునందుఁ జొచ్చి
చిక్కి నియతుఁడై బ్రహ్మంబుఁ జెందె నతఁడు. 40

క. కవి యనుకడపటికొమరుఁడు, భవనము రాజ్యంబు విడిచి బంధులతో నేఁ
గి వనమునఁ బరమపురుషునిఁ, బ్రవిమలమతిఁ దలఁచి తలఁచి పరముం బొందెన్.

వ. మఱియుఁ గరూశుం డను మానవునివలనం గొందఱు కారూశులు క్షత్త్రియులు
గలిగి ధర్మంబుతోడి ప్రియంబున బ్రహ్మణ్యులై యుత్తరాపథంబునకు రక్షకులైరి
ధృష్టునివలన ధార్ష్టం బను వంశంబు గలిగి భూతలంబున బ్రహ్మభూయంబు నొంది
నెగడె నృగునివంశంబున సుమతి పుట్టె నతనికి భూతజ్యోతి పుట్టె నతనికి వసువు
జనించె వసువునకుం బ్రతీకుండు గలిగెఁ బ్రతీకునికి నోఘవంతుండు జనించె నతని
కూఁతు నోఘవతి యను కన్యకను సుదర్శనుండు వివాహం బయ్యె నరిష్యంతుం
డను మనుపుత్త్రునికి జిత్రసేనుం డావిభునకు దక్షుం డాపుణ్యునకు మీఢ్వాంసుం
డాసుజనునికి శర్వుం డమ్మహాత్మునికి నింద్రసేనుం డారాజునకు వీతిహోత్త్రుం డా
సుమతికి సత్యశ్రవుం డాఘనునికి నురుశ్రవుం డావీరునకు దేవదత్తుం డాపండితు
నకు నగ్నివేశుండు సుతు లయి జనియించి రయ్యగ్నివేశుండుగానీనుం డననెగడి
జాతకర్ణుం డను మహర్షి యై వెలసె నతనివలన నాగ్నివేశ్యాయనం బను బ్రహ్మ
కులంబు గలిగె నివ్విధంబున. 42

క. తెలుపఁబడె నరిష్యంతుని, కుల మెల్లను నీకు దిష్టకులముం దెలియం
దెలిపెద రాజేంద్రోత్తమ, తెలియును సర్వంబు నీకుఁ దేటపడంగన్. 43

వ. దిష్టుని కొడుకు నాభాగుం డనువాఁడు కర్మవశంబున వైశ్యత్వంబు నొందె
నానాభాగునికి హాలంధనుండు కలిగె నతనికి వత్సప్రీతియు వత్సప్రీతికిఁ బ్రాంశువు
నతనికిఁ బ్రమతియుఁ బ్రమతికి ఖమిత్త్రుండు ఖమిత్త్రునికిఁ జాక్షుషుండు నతనికి
వివింశతియు వివింశతికి రంభుండు రంభునికి చార్మికుం డైన ఖనినేత్త్రుండు నతనికిఁ
గరంధనుండు గరంధనున కవిక్షిత్తు నాయవిక్షిత్తునకు మరుత్తుండు జనియించి
రామరుత్తుండు చక్రవర్తి యయ్యె నతని చరిత్రంబు వినుము. 44

సీ. అంగిరస్సుతుఁడు మహాయోగి సంవర్తుఁ డతనియాగమునకు యాజకుండు
దిరిగి యుండెడివారు మరుదాఖ్యగణము లొప్పారువిశ్వేదేవు లచటిసభ్యు

లధికదక్షిణల బ్రాహ్మణకోటిఁ దనిపెను సోమపానంబున సురవరుండు
మది నుబ్బ బంగారుమయము గావించెను యాగవస్తువు లెల్ల నధికనియతి
తే. నామరుత్తుఁడు సేసినయట్టిభంగి, ధీరభావంబుఁ జాగంబుఁ దెంపుఁ గలిగి
మఖముసేసినవారిని మఱియు నెఱుఁగ, మెల్లలోకములందు నరేంద్రముఖ్య. 45

వ. ఆమరుత్తునకు దముండును దమునకు రాజవర్ధనుండును రాజవర్ధనునకు సుధృతియు సుధృతికి సౌధృతేయుండును సౌధృతేయునకుఁ గేవలుండును కేవలునకు బంధుమంతుండును నతనికి వేదవంతుండును వేదవంతునికి బంధుండును బంధునకుఁ దృణబిందుండును సంభవించి రంత. 46

క. అచ్చరకన్య యలంబుస, గ్రచ్చుఱఁ దృణబిందుఁ జూచి కామించి తుదిం
బచ్చవిలుకానియమ్ముల, ముచ్చిచ్చున వెచ్చి పొందె మోహాతుర యై. 47

వ. ఆదంపతులకు నిలబిల యనుఁగూఁతురుం జన్మించె నాకొమ్మను విశ్రవసుండువొందిన నైలబిలుం డనం గుబేరుండు పుట్టె మఱియు నాతృణబిందునకు విశాలుండును శూన్యబంధుండును ధూమ్రకేతుండును నను వారు మువ్వురు గొడుకులు గలిగి రందు విశాలుండు వంశవర్ధనుం డై వైశాలి యను నగరంబు నిర్మించె నారాజునకు హేమచంద్రుం డానరేంద్రునకు ధూమ్రాక్షుం డాపుడమిఱేనికి సహదేవుం డా బలిష్ఠునకుఁ గృశాశ్వుం డాతనికి సోమదత్తుండు జనించె నతండు. 48

ఆ. అమరవిభుఁడు మెచ్చ నశ్వమేధము సేసి, భూరిపుణ్యగతికిఁ బోయె నెలమి
సోమదత్తుకొడుకు సుమతికి జనమేజ,యుం డనంగఁ గొమరుఁ డుప్పతిల్లె. 49

వ. వీరలు వైశాలు రనంబరఁగి తృణబిందుని కీర్తివహించి రాజ్యంబు సేసిరి మఱియును.

సీ. శర్యాతి యనురాజు జనియించె బ్రహ్మపరుం డై మనువుకు రూఢితోడ
నతఁ డంగిరునిసత్త్రమందు రెండవనాఁటి విహితకర్మము లెల్ల వెలయఁ జెప్పె
నతనికూఁతురు సుకన్యక యనువనజాక్షి దనతండ్రితోఁ దపోవనికి నరిగి
చ్యవనాశ్రమముఁ జేరి సఖులును దానును ఫలపుష్పములు గోయఁ బాఱి తిరిగి
ఆ. యొక్కపుట్టలోన నొప్పారుజ్యోతుల, రెంటిఁ గాంచి వాఁడిముంటఁ బొడిచెఁ
గన్య ముగుద మఱచి ఖద్యోతయుగ మంచు, దైవవశముకతనఁ దమకి యగుచు.

క. జ్యోతుల ముంటం బొడిచిన, వాతుల నెత్తురులు గురిసె వసుధేశభట
వ్రాతములకెల్ల నచ్చట, నాతఱి మలమూత్రబంధ మయ్యె నరేంద్రా. 52

వ. వారలం జూచి రాజర్షి యగు శర్యాతి విస్మితుం డై మీర లీయాశ్రమదూషణంబు సేయ నోపుదు రది కారణంబుగా మీకీ నిరోధంబు సిద్ధించె నని పలుకు నవసరంబునఁ దండ్రికి సుకన్యక యిట్లనియె. 53

తే. అయ్య యీపుట్టచేరువ నాఁడి యాడి, యిందులో రెండుజ్యోతుల నేను గాంచి
కంటకంబునఁ బొడువ రక్తంబు గురిసె, నేవిధంబునఁ గురిసెనో యెఱుఁగు మీవు.

వ. అనిన శర్యాతి భీతుం డై కూఁతుం దోడ్కొని వల్మీకంబుకడకుం జని యందుఁ దపంబు సేయుచున్న చ్యవనునిం గని తన నేర్పున నతనివలనఁ బ్రసన్నత వడసి

తపసిచిత్తంబు నెఱింగి తన పుత్రిక నిచ్చి యెట్టకేలకుఁ బ్రదికినవాఁడై మునీశ్వరుని వీడ్కొని పురంబునకుం జనియె నంత. 55

ఆ. పరమకోపుఁ డయినభర్తృపుఁ బతిఁ జేరి, మిగులఁ బనులయెడల మెచ్చఁ దిరిగి
యతనిపర్ణశాల నాసుకన్యక యను, మగువ గొన్ని యేండ్లు మనువు మనియె. 56

వ. అంత నొక్కనాఁ డయ్యాశ్రమంబునకు వేల్పు వెజ్జు లైన యాశ్వినులిద్దఱు వచ్చిన వారలం బూజించి తన ముదిమి సూపి చ్యవనుం డిట్లనియె మీకు మున్ను యాగభాగంబుల లేని సోమపానంబు నేఁడు గల్పించి యిచ్చెద సోమపానసమయంబునఁ బానపాత్రంబు మీకు నందిచ్చెద నాముదిమి మానుపుం డని యిట్లనియె. 57

క. నవకం బగుప్రాయంబున, జవరాండ్రఁ గరంచుమేనిచక్కఁదనంబుల్
శివతరముగఁ గృప సేయుఁడు, దివిజాధిపవైద్యులార దీవింతు మిమున్. 58

వ. అనిన నశ్వి దేవతలు సంతోషించి సిద్ధనిర్మితం బయిన యీమడుఁగున మునుఁగుమని పలికి. 59

సీ. ముసలితాపసుఁ బట్టి మొగి నెత్తుకొని పోయి మడుగు నామడుఁగున మునిఁగి లేచి
వనితాజనము నెల్ల వలపించువార లై సుందరమూర్తు లై సుభగు లగుచుఁ
గమలమాలికలతోఁ గనకకుండలములతో మంచిచీరలతోడఁ దుల్యు
లై సూర్యతేజస్కు లై యున్నవారల మువ్వురఁ బొడగాంచి మగువబాల

తే. యిందుఁ బెనిమిటి వీఁ డని యెఱుఁగ లేక, గరిత గావున నిజనాథుఁ గానఁగోరి
సుభగమతులార నానాథుఁ జూపుఁడనుచు, నశ్వి దేవతలకపు డయ్యబల మ్రొక్కె.

వ. వార లాపతివ్రత నిజమరితనంబునకు మెచ్చి వయోరూపసంపన్నుం డయిన చ్యవనుంజూపి దంపతులవీడ్కొని విమానారూఢు లై వేలుపులప్రోలికిం జనిరంత.

సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి శర్యాతి చ్యవనమునీంద్రు నాశ్రమముకడకుఁ
గూఁతు నల్లునిఁ దోడుకొని పోవువేడుక వచ్చి పుత్రికకుఁ బార్శ్వంబునందు
సూర్యతేజంబున సొంపారునరుఁ గని వీఁ డెవ్వఁడో దీనివిభుఁడు గాఁడు
చెల్లరె యనిపుత్రి సేసినప్రియములు మ్రొక్కులు నొల్లక మోము వాంచి

తే. మాఱుమాటాడ దీపింప మనసు రోసి, చ్యవనుఁ డధికుండు మునిజనసత్తముండు
భువనసన్నుతుఁ డతఁ డెందుఁబోయె నాతఁ, డెట్లు వంచింపఁబడియె వీఁడెవ్వఁ డబల.

మ. తగవే ధర్మమె శీలమే కులజ వై దర్పించి మోదింప నా
జగదారాధ్యుని బుణ్యశీలుఁ దపసిన్ సాధ్వీమనస్స్మతుల్
మగనిన్ మాని భుజంగుఁ బొందఁ దగునే మానంబు వాటింపఁగాఁ
దగదే దుర్గతిఁ ద్రోచితే కఠినవై తండ్రిం బతిం గూఁతురా. 63

ఆ. పద్మనయన మగఁడు ప్రాయంపువాఁ డైనఁ, గాపువెట్టి కొంతఁ గావ నేర్చుఁ
గడఁగి ముసలితపసి గావంగ నేర్చునే, యువతి ముదుకఁ గూర్చ నొప్ప దెందు.

వ. అని పలికిన నప్పరమ పతివ్రతాలలామంబు చిఱునగవు సెక్కుటద్దంబులఁ జిడిముడి

పడఁ దండ్రి కిట్లనియె. 65

క. నీయల్లుఁ డితఁడు భార్గవుఁ, డయ్యా జారుండు గాఁడు హర్షముతోడన్
నెయ్యంబు నిల్పు మంచును, దొయ్యలి సర్వంబు దండ్రితో వినిపించెన్. 66

వ. అంత శర్యాతియు నప్రమత్తుం డై కూఁతుం గౌఁగిలించుకొని గారవంబున నయి దువపు గమ్మని దీవించె నంత భార్యాసహితుం డై చ్యవనుండు సని తన మామకు యాగంబు సేయించి యొక్క పాత్రంబున సోమభాగంబుఁ బట్టి నిజతపో బలంబున నశ్విదేవతల కిచ్చినం జూచి. 67

క. కోపముతోడను వాసవుఁ, డేపున ముని పైని వజ్ర మెత్తిన మరలం
దాపసుఁడు వజ్రిభుజమున, నాపని నిలిపెన్ జగంబు లాశ్చర్యపడన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నశ్విదేవత లిద్దఱు వైద్యు లై సోమభాగంబు లేనివారయ్యుఁ జ్యవను సామర్థ్యంబునఁ బ్రాప్తభాగు లయి చనిరి శర్యాతికి నుత్తానబర్హియు నానర్తుం డును భూరిషేణుండు నను ముప్వురు కొడుకులు గలిగి రందు. 69

సీ. ఆనర్తునకు రైవతాహ్వయుం డుదయించె నతఁడు కుశస్థల యనుపురంబు
నీరధిలోపల నిర్మించి పెంపుతో నానర్తముఖవిషయంబు లేలెఁ
గనియెఁ గకుద్మిముఖ్యం బైననందనశతము రైవతుఁడు విశాలయశుఁడు
దనకూఁతు రేవతి ధాత ముందటఁ బెట్టి తగువరు నడిగెడితలఁపుతోడఁ

తే. గన్యఁ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకమున కేఁగి, యచట గంధర్వకిన్నరు లజుని మ్రోల
నాటపాటలు సలుపఁగ నవసరంబు, గాక నిలు చుండె నతఁ డొక్కక్షణముతడవు.

వ. అంత నవసరం బయిన నజునికి నమస్కరించి రైవతుండు రేవతిం జూపి యిట్లనియె.

ఆ. చాల ముద్దరాలు జవరాలు గోమరాలు, నీశుభాత్మురాలి కెవ్వఁ డొక్కొ
మగఁడు సెప్పు మనిన మదిఁ జూచి పకపక, నవ్వి భూమిపతికి నలువ పలికె. 72

సీ. మనుజేశ దీనికై మదిలోనఁ దలఁచినవార లెల్లను గాలవశతఁ జనిరి
వారలబిడ్డల వారలమనుమల వారలగోత్రంబువారి నైన
వినము మేదినిమీఁద వినుము నీవచ్చినయీలోన నిరువదియేడుమాఱు
లొండొండ నాలుగుయుగములుఁ జనియె నీ వటు గాన ధరణికి నరుగు మిపుడు

తే. దేవదేవుండు హరి బలదేవుఁ డనఁగ, భూమిభారంబు మాన్పంగఁ బుట్టినాఁడు
సకలభూతాత్మకుఁడు నిజాంశంబుతోడ, యువతిమణి నిమ్ము జనమణి కున్నతాత్మ.

వ. అని యాన తిచ్చిన బ్రహ్మకు నమస్కరించి భూలోకంబునకుఁ జనుదెంచి సోదర స్వజనహీనం బగు తన నగరంబున కారాజు వచ్చి బలభద్రుం గాంచి రేవతీకన్య నతని కిచ్చి నారాయణాశ్రమం బగు బదరికావనంబునకు నియమంబునఁ దపంబు సేయం జనియె. 74

క. నభగుఁ డనుమనుజపతికిని, శుభమతి నాభాగుఁ డనఁగ సుతుఁ డుదయించెం
బ్రభు లై కవి యనుతలఁపున, విభజించిరి భ్రాతలతనివిత్తము నధిపా. 75

వ. అంత నాభాగుండును బ్రహ్మచారియై తన తోడంబుట్టువులను ధనంబులపాలడగిన వారలు *దండ్రి చెప్పిన క్రమంబున నిచ్చెద మనిన నాభాగుండు తండ్రి యగు నభగు కడకుం జని విభాగంబుసేయు మని పలికిన నతం డిందు నంగిరసులు మేధ గలవార లయ్యును సత్త్రయాగంబు సేయుచు నాఱవదినంబున నర్హ కర్మంబులు దోఁపక మూఢు లయ్యెదరు వారలకు నీవు వైశ్వదేవసూక్తంబులు రెం డెఱింగించినఁ గవి యనం బ్రసిద్ధి కెక్కెదవు దానంజేసి వారు కృతకృత్యు లై స్వర్గంబునకుఁ బోవుచు సత్త్రపరిశేషితం బైన ధనంబు నీ కిచ్చెద రని పలికినం దండ్రి వీడ్కొని నాభాగుండు సని యట్లు సేసిన నంగిరసులు సత్త్రపరిశేషితధనంబు లతని కిచ్చి నాకంబునకుం జని రంత. 76

క. అంగిరసు లిచ్చుపసిఁడికి, మంగళమతిఁ జేరునృపుని మానిచి యొకఁ డు
త్తుంగుఁడు గృష్ణాంగుఁడు దగ, ముంగల నిలుచుండి విత్తముం జేకొనియెన్. 77

వ. వానిం జూచి నాభాగుండు దనకు మును లిచ్చుటంజేసి తన ధనం బని పలికిన న మ్మహాపురుషుండు మీతండ్రి సెప్పినక్రమంబ కర్తవ్యం బనిన నాభాగుండు నభగు నడిగిన నతండు యజ్ఞమందిరగతం బై యుచ్ఛిష్టం బగు ధనంబు దొల్లి మహా మునులు రుద్రున కిచ్చి రది కారణంబుగా నాదేవుండు సర్వధనంబునకు నర్హుం డనిన విని వచ్చి నాభాగుండు మహాదేవునకు నమస్కరించి దేవా యీధనంబు నీయధీనం బని మాతండ్రి సెప్పె నే నపరాధంబు సేసితి సహింపు మనవుడు భక్త వత్సలుం డగు నమ్మహాపురుషుండు నభగు సత్యవచనంబునకు నాభాగునినిజంబు నకు మెచ్చి నీవు దప్పక పలికితివి కావున సత్త్రపరిశేషితం బగు ధనంబు నీకు నిచ్చితి నని పలికి యంతర్దర్శిత్వంబును సనాతనం బగు బ్రహ్మజ్ఞానంబును నుపదేశించి తిరోహితుం డయ్యె నివ్విధంబున. 78

క. భువిలో నాభాగునికథ, దవిలి మతిఁ రేపు మాపుఁ దలఁచినమాత్రం
గవి యగు మంత్రజ్ఞుం డగుఁ, బ్రవిమలగతిఁ బొందు నరుఁడు భద్రాత్మకుఁ డై.

వ. అంత నాభాగునకు నంబరీషుండు జనియించె నతనియందు జగదప్రతిహతం బైన బ్రాహ్మణశాపంబు నిరర్థకం బయ్యె ననిన విని యేమికారణంబున దురంతం బైన బ్రహ్మదండంబువలన నతండు విడువంబడియె ననిన నప్పుడమి తేనికి శుకుం డి ట్లనియె.

అంబరీషోపాఖ్యానము

శా. సప్తద్వీపవిశాలభూభరము దోస్స్తంభంబునం బూని సం
ప్రాప్తశ్రీయుతుఁ డై మహావిభవసంపచ్చాతురిం గల్గి దు
ర్వ్యాప్తిం జెందక వైష్ణవార్చనలమేరం గాలముం బుచ్చుచుం
సుప్తిం బొందక యొప్పె సద్గుణగరిష్ఠుం డంబరీషుం డిలన్. 81

* ఇచ్చో నిందలి విషయమునకును సంస్కృతభాగవత విషయమునకును భేదము గానంబడియెడు.

సీ. చిత్తంబు మధురిపుశ్రీపాదములయంద పలుకులు హరిగుణపఠనమంద
కరములు విష్ణుమందిరమార్జనములంద శ్రవములు హరికథాశ్రవణమంద
చూపులు గోవిందరూపవీక్షణమంద శిరము గేశవనమస్కృతులయంద
పదము లీశ్వరగేహపరిసర్పణములంద కామంబు చక్రికైంకర్యమంద

తే. సంగ మచ్యుతజనతనుసంగమంద, ఘ్రాణ మసురారిభక్తాంఘ్రికమలమంద
రసన దులసీదళములంద రతులు పుణ్యసంగతులయంద యారాజచంద్రమునకు.

వ. మఱియు నమ్మహీవిభుండు. 83

సీ. ఘనవైభవంబునఁ గల్మషదూరుఁడై యజ్ఞేశు నీశు నబ్జాక్షుఁ గూర్చి
మొనసి వసిష్ఠాదిమునివల్లభులతోడఁ దగిలి సరస్వతీతటమునందు
మేధతో బహువాజిమేధంబు లొనరించె గణుతింప రానిదక్షిణలు వెట్టి
సమలోష్టహేముఁడై సర్వకర్మంబులు హరిపరంబులు గాఁగ నవని యేలె

ఆ. విష్ణుభక్తులందు విష్ణునందుఁ గలంక యొడల మనసు లంకె వెట్టి
విహితరాజ్యవృత్తి విడువనివాఁడునై, యతఁడు రాచతపసి యనఁగ నొప్పె.

వ. వెండియు నమ్మహాభాగవతుండు. 85

క. హరి యని సంభావించును, హరి యని దర్శించు నంటు నాఘ్రాణించున్
హరి యని రుచిగొనఁ దలఁచును, హరి హరి ఘను నంబరీషు నలవియె పొగడన్.

వ. ఇట్లు పుణ్యచిత్తుండు నీశ్వరాయత్తుండునై యల్లనల్లన రాజ్యంబు సేయుచున్న సమయంబున. 87

ఆ. అతని కీహ మానె హరులందుఁ గరులందు, ధనములందుఁ గేళివనములందుఁ
బుత్రులందు బంధుమిత్రులయందును, బురమునందు నంతిపురమునందు. 88

వ. అంతఁ గొంతకాలంబున కమ్మేదినీకాంతుండు సంసారంబువలని తగులంబు విడిచి నిర్మలుండై యేకాంతంబున భక్తిపరవశుం డయి యుండ నారాచతపసికి భక్తలోకవత్సలుం డగు పురుషోత్తముఁడు ప్రతిభటశిక్షణంబును నిజజనరక్షణంబును నిఖిలజగదవక్రంబును నగు చక్రంబు నిచ్చి చనియె నంత. 89

క. తనతోడినీడకైవడి, ననురూపగుణాఢ్యయైనయాత్మమహిషితో
జనవిభుఁడు ద్వాదశీవ్రత, మొనరఁగ హరిఁగూర్చి చేసె నొకయేఁ డధిపా. 90

వ. ఇట్లు వ్రతంబు సేసి యావ్రతాంతంబునం గార్తికమాసంబున మూఁడురాత్రు లుపవసించి కాళిందీజలంబుల స్నాతుం డయి మధువనంబున మహాభిషేకవిధానంబున విహితపరికరసంపన్నుం డయి హరి నభిషేకంబు సేసి మనోహరంబు లయిన గంధంబులు సమర్పించి యభినవామోదంబులైన పుష్పములం బూజించి తదనంతరంబ. 91

శా. పాలేఁతైౘ ప్రవహింప నంగరుచులుం బ్రాయంబులుం రూపము
ల్మేలై ధూర్తలుగాక వెండిగొరిజ ల్హేమోరుశృంగంబులుం

గ్రాలం గ్రేపుల యట్టు నాఁకుచును రంగచ్చేల లై యున్నమం
దాలన్ న్యర్బుదషట్క మిచ్చె విభుఁ డుద్యద్వేదికశ్రేణికిన్. 92

క. పెక్కండ్రు విప్రవరులకు, గ్రక్కున నతిభక్తితోడఁ గడుపులు నిండం
జొక్కపుటన్నం బిడి విభుఁ, డొక్కెడఁ బారణము సేయ నుద్యోగింపన్. 93

వ. అయ్యవసరంబున. 94

క. భాసురనిగమపదోప,న్యాసుఁడు సుతపోవిలాసుఁ డనుపమయోగా
భ్యాసుఁడు రవిభాసుఁడు దు,ర్వాసుఁ డతిథి యయ్యెఁ దన్నివాసంబునకున్. 95

వ. అ ట్లతిథి యై వచ్చిన నమ్మునివల్లభునకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి కూర్చుండ గద్దియ యిడి పాదంబులు గడిగి పూజించి సేమం బరసి తనయింట నన్నంబు గుడువు మని నమస్కరించిన నమ్మహాత్ముండు సంతసించి భోజనంబునకు నంగీకరించి నిర్మలంబు లగు కాళిందీజలంబులం బరమధ్యానంబు సేయుచు మునింగి లేచి రాక తడవు సేసిన ముహూర్తార్థావశిష్ట యగు ద్వాదశియందేఁ బారణ సేయ వలయుటఁ జింతించి బ్రాహ్మణాతిక్రమదోషంబునకు శంకించి విద్వజ్జనంబుల రావించి వారల నుద్దేశించి. 96

క. ముని నీరు సొచ్చి వెడలఁడు, చనియెడు ద్వాదశియు నింత సనియె న్నీలో
నన పారణయ్యన్ వలయును, వినిపింపుం డర్హధర్మవిధ మెట్టిదియో. 97

వ. అని పలికిన నారాజునకు బ్రాహ్మణజను లి ట్లనిరి. 98

ఆ. అతిథి వోయి రామి నధిప యీద్వాదశి, పారణంబు మానఁ బాడి గాదు
గుడువ కుంట గాదు కుడుచుటయును గాదు, సలిలభక్షణంబు సమ్మతంబు. 99

వ. అని ధర్మసందేహంబు వాపిన నారాజర్షిశ్రేష్ఠుండును మనంబున హరిం దలంచి నీరు పారణంబు సేసి జలంబుల మునింగిన తపసిరాక కెదురుచూచు చున్న సమయంబున. 100

సీ. యమునలోఁ గృతకృత్యుఁ డై వచ్చి రాజుచే సేవితుం డై రాజుచేష్టితంబు
బుద్ధిలో నూహించి బొమముడి మొగముతో నదరెడి మేనితో నాగ్రహించి
రెట్టించి యాఁకలి గొట్టు మిట్టాడంగ నీసంపదున్మత్తు నీనృశంసు
నీదురహంకారు నిందఁ గంటిరే విష్ణుభక్తుఁడు గాఁడు వీఁడు నన్నుఁ

తే. గుడువరమ్మని మునుముట్టఁ గుడిచినాఁడు, ధర్మభంగంబు సేసి దుష్కర్ముఁ డయ్యె
నయిన నిప్పుడు సూపెద నన్నిదిశల, నేను గోపింప మాన్పువాఁ డెవ్వఁ డనుచు.

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీటుచును భీకరుఁ డై కనుఁగ్రేవ నిప్పుకల్
పొటపొట రాల గండములు పొంగ మునీంద్రుఁడు హుంకరించుచున్
జట మొద లంటఁగాఁ బెఱికి చక్కన దానన కృత్య నాయుధో
త్కటవరశూలహస్తయుతఁ గా నొనరించి కవించె రాజుపై. 102

వ. అంత, 103

క. కాలానలసన్నిభ యై, శూలాయుధహస్త యగుచు సుఱసుఱ స్రుక్కన్
నేలఁ బదంబులఁ ద్రొక్కుచు, వాలి మహాకృత్య మనుజవల్లభుఁ జేరెన్. 104

ఆ. ఆప్రకార మెఱిఁగి హరి విశ్వరూపుఁడు, వెఱ్ఱితపసి సేయువేడబంబుఁ
జక్కఁబెట్టు మనుచుఁ జక్రంబుఁ బంచిన, వచ్చె నదియుఁ బ్రళయవహ్నిపగిది.

వ. వచ్చి మునిపంచినకృత్యను దహించి తనివి సనక మునివెంటం బడిన మునియును మేరుగుహ సొచ్చిన నదియు వ్యాళంబు వెనుకొను దవానలంబు చందంబునఁ దోన చొచ్చి మఱియును. 106

మ. భువిఁ దూఱన్ భువిఁ దూఱు నబ్ధిఁ జొర నబ్ధుల్ సొచ్చు నుద్వేగి యై
దివిఁ బ్రాఁకన్ దివిఁ బ్రాఁకు దిక్కులకుఁ బో దిగ్వీథులం బోవుఁ జి
క్కి వెసం గ్రుంగినఁ గ్రుంగు నిల్వ నిలుచుం గ్రేడింపఁ గ్రేడించు నొ
క్కవడిన్ దాపసువెంట నంటి హరిచక్రం బన్యదుర్వక్ర మై. 107

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁ బడి తో నేతెంచుచక్రానల
జ్వాలల్ మానుపువారు లేమిఁ జని దేవజ్యేష్ఠు లోకేశు వాఁ
డాలోకించి విధాత విశ్వజననవ్యాపారపారీణ రే
ఖాలీలేక్షణ చూడవే కరుణఁ జక్రంబున్ నివారింపవే. 103

వ. అనిన బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 109

మ. కర మర్థిన్ ద్విపరార్థసంజ్ఞ గలయీకాలంబుఁ గాలాత్ముఁ డై
సొరిదిన్ నిండఁగఁ జేసి లోకములు నాచోటున్ విభుం డెవ్వఁడో
పరిపూర్తిన్ గనుఁగ్రేవఁ గెంపు గదురన్ భస్మంబు గాఁ జేయు నా
హరి చక్రానలకీల కన్యుఁ డొకరుం డడ్డంబు గా నేర్చునే. 110

ఆ. ఏను భవుఁడు దక్షుఁ డింద్రాదులును బ్రజా,పతులు భృగుఁడు భూతపతులుశిరము
లందుఁ దాల్తు మతనియాజ్ఞ జగద్ధితం, బంచు భూరికార్య మతుల మనుచు. 111

వ. కావున సుదర్శనానల నివారణంబులకు నోప నని విరించి పలికిన దుర్వాసుండు కైలాసంబునకుఁ జనుదెంచి శర్వు నాలోకించి చక్రానలంబుతెఱం గెఱింగించిన నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 112

సీ. వినవయ్య తండ్రి యీవిశ్వేశ్వరునియందుఁ జతురాస్యజీవకోశములు పెక్కు
వేలసంఖ్యలు గూడి వేళతో నిబ్బంగి నగు చుండుఁ జను చుండు నదియుఁగాక
యెవ్వానిచే భ్రాంతి నే మందు చున్నార మేను దేవలుఁ డసురేంద్రసుతుఁడు
నారదుఁ డజుఁడు సనత్కుమారుఁడు ధర్ముఁ డాకపిలుఁడు మరీచ్యాదు లన్య

ఆ. పారవిదులు సిద్ధపతులు నెవ్వనిమాయ, నెఱుఁగలేము దాన నింత వడుదు
మట్టినిఖిలనాథునాయుధశ్రేష్ఠంబుఁ, దొలఁగఁజేయ మాకు దుర్లభంబు. 113

వ. మునీంద్రా నీవు నమ్మహాత్ముని శరణంబు వేఁడు మతండు మేలు సేయం గలవాఁ డని పలికిన నీశ్వరునివలన నిరాశుం డై దుర్వాసుండు వైకుంఠనగరంబునకుం జని.

శా. ఆవైకుంఠములోనిభర్మమణిసౌధాగ్రంబుపై లచ్చి దా
గ్రేవన్ మెల్లన నర్మభాషణములం గ్రీడించుపుణ్యున్ హరిన్
దేవాధీశ్వరుఁ గాంచి యోవరద యోదేవేశ యోభక్తర
క్షావిద్యాపరతంత్ర మానుపఁగదే చక్రానలజ్వాలలన్. 115

ఉ. నీమహిమార్ణవంబుతుది నిక్కముగా నెఱుఁగంగ లేక నీ
ప్రేమకు వచ్చుదాసులకుఁ గ్రించుతనంబున నెగ్గు సేసితిన్
నామఅపున్ సహింపు మట నారకుఁడైన మనంబులో భవ
న్నామము చింత సేసిన ననంతసుఖస్థతి నొందకుండునే. 116

వ. అని పలికి పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి లేవక యున్న దుర్వాసునిం గని హరి యి ట్లనియె. 117

చ. చలమున బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నాహృదయంబు లీల దొం
గిలి కొని పోవుచుండుదు రకల్బిషభక్తిలతాచయంబులన్
నిలువఁగఁ బట్టి కట్టుదురు నేరుపుతో మదకుంభికైవడిన్
వలలకుఁ జిక్కి భక్తజనవత్సలతం జన కుండుఁ దాపసా. 118

ఆ. నాకు మేలు గోర నాభక్తులక కాని, భక్తజనుల కేన పరమగతియు
భక్తుఁ డెందు జనినఁ బఱతెంతు వెనువెంట, గోవువెంటఁ దగులుకోడెభంగి. 119

వ. అదియునుం గాక. 120

ఆ. తనువు విడిచి తనయులఁ జుట్టాల, నాలి విడిచి సంపదాలి విడిచి
నన్ను కాని యన్య మెన్నఁడు నెఱుఁగని, వారి విడువ నెట్టివారి నైన. 121

క. పంచేంద్రియముల తెరువుల, వంచించి మనంబునందు వరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి వహింతురు నన్నును, మంచివరుం బుణ్యసతులు మరగినభంగిన్. 122

క. సాధులహృదయము నాయది, సాధులహృదయంబు నేను జగముల నెల్లన్
సాధుల నేన యెఱుంగుదు, సాధు లెఱుంగుదురు నాదుచరితము విప్రా. 123

ఆ. ధారుణీసురులకుఁ దపము విద్యయు రెండు, ముక్తి నేయుచుండు ముదముతోడ
దుర్వినీతు లగుచు దుర్జను లగువారి, కివియె గీడు సేయ కేల యుండు. 124

క. నాతేజము సాధులలో, నాతత మై యుండు వారి నలఁచుజనులకున్
హేతిక్రియ భీతి నిచ్చుం, జేతోమోదంబుఁ జెఱుచు సిద్ధము సుమ్మీ. 125

క. అదె పో బ్రాహ్మణ నీకును, సదయుఁడు నాభాగసుతుఁడ జనవినుతగుణా
స్పదుఁ డిచ్చు నభయ మాతని, మది సంతసపఱచి వేఁడుమా శరణంబున్. 126

మ. అని శ్రీవల్లభుఁ డానతిచ్చిన మహోద్యచ్చక్రకీలావళీ
జనితాయాసుఁడు నిర్వికాసుఁ డుదితశ్వాసుండు దుర్వాసుఁ డ
ల్లన యేతెంచి సుభక్తిఁ గాంచెఁ గరుణాలావణ్యవేషున్ విదో
షు నయోదారమనీషు మంజుమితభాషు న్నంబరీషున్ వెసన్. 127

వ. కని దుఃఖితుం డయి యమ్మహీవల్లభు పాదంబులు వట్టి విడువ కున్న నానరేంద్ర

చంద్రుఁడు చరణస్పర్శనంబునకు నోడుచుఁ గరుణారసభరితహృదయుం డయి
హరిచక్రంబు ని ట్లని స్తుతియించె. 128

సీ. నీవ పావకుఁడవు నీవ సూర్యుండవు నీవ చంద్రుండవు నీవ జలము
నీవ నేలయు నింగి నీవ సమీరంబు నీవ భూతేంద్రియనికర మీవ
నీవ బ్రహ్మంబును నీవ సత్యంబును నీవ యజ్ఞంబును నీవ ఫలము
నీవ లోకేశులు నీవ సర్వాత్మయు నీవ కాలంబును నీవ జగము

తే. నీవ బహుయజ్ఞభోజివి నీవ నిత్య, మూలతేజంబు నీకు నే మ్రొక్కువాఁడ
నీరజాక్షుండు చాల మన్నించునట్టి, శస్త్రముఖ్యమ కావవే చాలు మునిని. 129

మ. హరిచే నీవు విసృష్టమై చనఁగ మున్నాలించి నీధారలన్
ధరణిన్ వ్రాలుట నిక్క మంచు మునుపే దైత్యేశ్వరవ్రాతముల్
శిరముల్ పాదములున్ భుజాయుగళముల్ ఛేదిల్లి యంగంబు ల
ప్పారఁగం బ్రాణసమీరముల్ వదలు నీ యుద్ధంబులం జక్రమా. 130

ఆ. కలఁగి నిద్ర వోవఁ గలలోన వచ్చిన, నిన్నుఁ జూచి దీర్ఘనిద్ర వోదు
రసురవరులు శయ్యలం దున్న సతులు ప్ర, భాతమందు లేచి పలవరింప. 131

ఉ. చీఁకటిఁ బాపుచున్ వెలుఁగు సేయుచు సజ్జనకోటి నెల్ల స
శ్రీకను జేయు నీరుచులు సెల్వుగ ధర్మసమేతలై నినున్
వాకున నిట్టిదట్టి దని వర్ణన సేయ విధాత నేరఁ డ
స్తోకము నీదురూపు గలదుం దుది లేదు పరాత్పరాద్యమై. 132

ఆ. కమలలోచనుండు ఖలుల శిక్షింపంగఁ, బాలు సేయ నీవు పాలు పడితి
వైన నింకఁ జాలు నాపన్నుఁడై యున్న, తపసిఁ గావు మీవు ధర్మవృత్తి. 133

వ. అని వినుతించి కేలుఁదమ్మిదోయి నొసలం బొసంగించి యి ట్లనియె. 134

ఆ. ఏ నమస్కరింతు నింద్రశాత్రవధూమ, కేతువునకు ధర్మసేతువునకు
విమలరూపమునకు విశ్వదీపమునకుఁ, జక్రమునకు గుప్తశక్రమునకు. 135

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 136

ఆ. విహితధర్మమందు విహరింతునేనిని, నిష్టమైనద్రవ్య మిత్తునేని
ధరణిసురుఁడు మాకు దైవతం బగునేని, విప్రునకు శుభంబు వెలయుఁ గాక. 137

క. అఖిలగుణాశ్రయుఁ డగుహరి, సుఖి యై నాకొలువువలనఁ జొక్కెడినేనిన్
నిఖిలాత్మమయుం డగుటకు, సుఖ మందుం గాక భూమిసురుఁ డివ్వేళన్. 138

వ. అని యివ్విధంబునం బొగడు పుడమితేనివలన మన్నించి తపసిని దాహంబు నొందింపక రక్కసులగొంగచక్రంబు తిరిగి చనియె నంత దుర్వాసుండు శాంతిం బొంది మెల్లనిమాటల నారాజున్ దీవించి యి ట్లనియె. 139

మ. నరనాథోత్తమ మేలు సేసితి కదా నాతప్పు మన్నించి శ్రీ
హరిపాదాబ్జము లింత ముట్టఁ గొలుతే యాశ్చర్య మా నెన్నుచో

నరుదం డ్రై నినుబోఁటిసాధునకుఁ దా నై యిచ్చుటల్ గాచుటల్
సౌరిదిన్ నైజగుణంబు లై పరస వచ్చుం గాదె మిత్రాకృతిన్. 140

వ. అదియునుంగాక. 141

మ. ఒక మా టెవ్వనిపేరు కర్ణములలో నొయ్యార మై సోఁకినన్
సకలాఘంబులుఁ బల్లటిల్లి తొలఁగున్ సంభ్రాంతితో నట్టిస
త్కరున్ మంగళతీర్థపాదు హరి విష్ణున్ దేవదేవేశు ని
న్నకలంకస్థితిఁ గొల్చుభక్తులకు లే దడ్డంబు రాజాగ్రణీ. 142

మత్తకోకిలము. తప్పు లోఁగొని చక్రపావకదాహముం బెడఁబాపి తొ
నొప్పు నొప్పు భవద్దయారస మోనరేశ్వర ప్రాణముల్
సెప్పు ముస్నును వోయి క్రమ్మఱఁ జేరె ధన్యుఁడ నైతి నీ
కెప్పుడున్ శుభ మేను గోరెద నింకఁ బోయెద భూవరా. 143

క. అనిన విని రాజముఖ్యుఁడు, మునివల్లభుపాదములకు మ్రొక్కి కడున్ మ
న్నన నేసి యిష్టభోజన, మనుపగఁ బెట్టించెఁ దృప్తుఁ డయ్యె నతండున్. 144

వ. మఱియు నమ్మునీంద్రుం డి ట్లనియె. 145

శా. కంటిన్ నేఁటికి నిన్ను నీవచనముల్ కర్ణద్వయిం బ్రీతిగా
వింటి న్నన్నముఁ గొంటి నీగృహమునన్ వేడ్కన్ ఫలం బబ్బె నే
మంటిం బోయెద నీచరిత్ర మమరుల్ మర్త్యుల్ సుఖాసీను లై
మింటన్ మేదిని సన్నుతింపఁగల రీమీఁదన్ నరేంద్రాగ్రణీ. 146

వ. అని చెప్పి దుర్వాసుం డంబరీషుని దీవించి కీర్తించి మింటితెరువున బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె మునీశ్వరుండు వచ్చి మగుడం జనువేళకు నొక్క వత్సరంబు నిండి వ్రతంబు పరిపూర్ణం బైన. 147

ఆ. అవనిసురుఁడు గుడువ నతిపవిత్రం బైన, వంటకంబు భూమివరుఁడు గుడిచెఁ
దపసినెగులుమాన్పఁ దానెంతవాఁ డను, హరికృపామహత్త్వ మనుచుఁ దలఁచి.

వ. మఱియును. 149

క. హరిఁ గొల్చుచుండువారికిఁ, బరమేష్ఠిపదంబు మొదలు పదభోగంబుల్
నరకసమము లనుతలఁపున, ధరణీరాజ్యంబు తోడితగులము మానెన్. 150

వ. ఇట్లు విరక్తుం డై. 151

ఆ. తనకు సదృశు లైనతనయుల రావించి, ధరణిభరము వారిఁ దాల్పఁ బంచి
కాననంబు సొచ్చెఁ గామాదివిజయుఁ డై, నరవిభుండు హరిసనాథుఁ డగుచు. 152

క. ఈయంబరీషుచరితముఁ, దీయంబున విన్నఁ జదువ ధీసంపన్నుం
డై యుండును భోగపరుం, డై యుండును నరుఁడు పుణ్యుఁ డై యుండు నృపా.

వ. విను మయ్యంబరీషునకు విరూపుండును గేతుమంతుండును శంభుండును నను వారు ముగ్వురు గొడుకు లందుఁ గేతుమంతుండును శంభుండును హరింగూర్చి

తపంబు సేయువారై వనంబునకుఁ జనిరి విరూపునికిఁ బృషదశ్వుండును బృష
దశ్వునకు రథీతరుండును గలిగి రమ్మహాత్మునికి సంతతి లేకున్న నంగిరసుఁ డను
మునీంద్రుం డతని భార్యయందు బ్రహ్మతేజోనిధు లయిన కొడుకులం గలిగించె
వారలు రథీతరగోత్రులు నాంగిరసు లను బ్రాహ్మణులునై యితరులందు ముఖ్యు
లయి ప్రవర్తిల్లి రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 154

ఇక్ష్వాకు వంశానుక్రమము

క. ఒకనాఁడు మనువు దుమ్మిన, వికలుఁడు గా కతనిఘ్రాణవివరము వెంటం
బ్రకటయశుం డిక్ష్వాకుం, డకలంకుఁడు పుట్టె రవికులాధీశుం డై. 155

సీ. ఇక్ష్వాకునకుఁ బుత్రు లెలమిఁ బుట్టిరి నూర్వు రమర వికుక్షియు నిమియు దండ
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వు రార్యావర్తమందు హిమాచలంబు
వింధ్యాద్రిమధ్య ముర్వీమండలము గొంత యేలిరి యిరువదియేవు రొక్క
పొందున నాతూర్పుభూమి పాలించిరి యందఱు పడమటి కధిపులైరి

తే. యున్న నలువదియేడ్వురు నుత్తరోర్వి, దక్షిణోర్వియుఁ గాచిరి తండ్రి యంత
నష్టకాశ్రాద్ధ మొనరింతు ననుచు నగ్ర, సుతు వికుక్షి నిరీక్షించి శుద్ధమైన
మాంసఖండంబు దెమ్మనె మహితయశుఁడు. 156

మ. అగుఁ గాకంచు వికుక్షి వేట సని ఘోరారణ్యభూమిం దగన్
మృగసంఘంబులఁ జంపి బిట్టడవి తా మే నొల్లఁ బో నాఁకటన్
సగమై యొక్కశశంబుఁ బట్టి తిని శేషంబైనమాంసంబు శీ
ఘ్రగతిం దండ్రికిఁ దెచ్చి యిచ్చె నకలంకస్ఫూర్తి వర్ధిల్లగాన్. 157

తరలము. కులగురుండు వసిష్ఠుఁ డంత వికుక్షి కుందెలు దింట లో
పల నెఱింగి యనర్హ మెంగిలి పైతృకం బొనరింపఁగా
వలదు వీఁడు దురాత్మకుం డన వానితండ్రియు వానిఁ జెం
తలను జేరఁగ నీక దేశము దాఁటి పో నడిచెన్ వడిన్. 158

ఆ. కొడుకు వెడలఁగొట్టి గుణవంతుఁ డిక్ష్వాకుఁ, డావసిష్ఠుఁ డేమి యాన తిచ్చె
నదియుఁ జేసి యోగియై వనంబునఁ గళే,బరము విడిచి ముక్తిపదము నొందె. 159

చ. జనకుఁడు ముక్తి కేఁగ నయశాలి వికుక్షి శశాదుఁ డంచు భూ
జనులు నుతింప నీధరణిచక్ర మశేషము నేలి యాగముల్
గొనకొని చేసెఁ బ్రీతి హరిఁ గూర్చి పురంజయుఁ బుత్రుఁ గాంచెఁ జే
ర్కొనె నమరేంద్రవాహుఁడుఁ గకుత్స్థుఁడు నంచును వాని లోకముల్. 160

సీ. కృతయుగాంతంబున దితిసుతామరులకు రణమయ్యె నందు నారాక్షసులకు
నమరవల్లభుఁ డోడి హరితోడఁ జెప్పిన జలజనేత్రుఁడు పురంజయునియందు
వచ్చి నే నుండెద వాసవ వృషభంబవై మోవు మని పల్క నమరవిభుఁడు
గోరాజమూర్తిఁ గకుత్ప్రదేశంబున నాపురంజయు మోచె నంత నతఁడు

తే. విష్ణుతేజంబు దనయందు విస్తరిల్ల, దివ్యచాపంబు చేఁ బట్టి దీర్ఘనిశిత
బాణములఁ బూని వేల్పులు ప్రస్తుతింప, నంతఁ గాలాగ్నిచాడ్పున ననికి నడచె.

చ. నడచి శరావళిన్ దనుజనాథులమేనులు సించి కంఠముల్
దొడిఁదొడిఁ ద్రుంచి కాలపురిత్రోవకుఁ గొందఱఁ బుచ్చి కొందఱన్
వడి సురగాలయంబున నివాసము సేయఁగ దోలి యంత నూ
అడక నిశాచరేంద్రులపురంబులు గూల్చెఁ బురంజయాఖ్యతన్. 162

వ. ఇవ్విధంబున శశాదపుత్త్రుండు రాక్షసుల పురంబులు జయించిన కతనం బురంజ యుండును వృషభరూపుం డైన యింద్రుండు వాహనం బగుటం జేసి యింద్ర వాహనుండును నతని మూఁపురం బెక్కి రణంబు సేసినకారణంబునఁ గకుత్స్థుం డును నన నీమూఁడు నామంబులం బ్రసిద్ధి కెక్కి దైత్యులధనంబుల నింద్రున కిచ్చె నప్పురంజయుని పుత్త్రుం డనేనసుం డతనిపుత్త్రుండు పృథుండు పృథుకొడుకు విశ్వ గంధుండు విశ్వగంధునకు నందనుండు చంద్రుండు చంద్రసుతుండు యవ నాశ్వుండు యవనాశ్వతనూభవుండు శవస్తుం డతండు శావస్తినామ నగరంబు నిర్మించె శవస్తతనయుండు బృహదశ్వుండు బృహదశ్వతనూజుండు గువల యాశ్వుం డానరేంద్రచంద్రుండు. 163

క. లావు మెఱసి యిరువదియొక, వేవుర నందనులుఁ దాను వీరుఁ డతఁడు భూ
దేవుఁ డుదంకుఁడు వనుప దు,రావహుఁ డై చంపె ధుంధు నమరాబంధున్. 164

వ. అదికారణంబుగా ధుంధుమారుం డన నెగడె నయ్యసుర ముఖానలంబునఁ గువల యాశ్వకుమారు లందఱు భస్మం బై రందు దృఢాశ్వుండును గపిలాశ్వుండును భద్రాశ్వుండును ననువారలు ముగ్గురు సిక్కి రందు దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుం డును హర్యశ్వునకు నికుంభుండును నికుంభునకు బర్హిణాశ్వుండును బర్హిణాశ్వు నకుఁ గృశాశ్వుండును గృశాశ్వునకు సేనజిత్తును సేనజిత్తునకు యువనాశ్వుం డును జనించి రయ్యువనాశ్వుండు గొడుకులు లేక నూర్వురు భార్యలుం దానును నిర్వేదపడి యుండ నారాజునకు మునులు గృప చేసి యింద్రునిఁగూర్చి సంతతి కొఱకు నైంద్రయాగంబు సేయించి రందు. 165

సీ. భూమీశుభార్యకుఁ బుత్త్రలాభమునకై పోయుతలంపున భూమిసురులు
జలములు మంత్రించి జలకలశము డాఁచి నియమంబుతోఁ గూడి నిద్ర వోవ
ధరణీశ్వరుఁడు పేరుదప్పితో నారాత్రి ధృతి లేక యజ్ఞమందిరముఁ జొచ్చి
యానీరు ద్రావిన నంత మేల్కని వార లెవ్వఁడు ద్రావె నీ రెందుఁ బోయె

ఆ. ననుచు రాజు ద్రావు టంతయు భావించి, యెఱిఁగి చోద్యమంది యీశ్వరాజ్ఞ
యెవ్వఁ డోపుఁ గడవ నీశ్వరునకు నమ,స్కార మనుచు నేదికార్య మనుచు. 166

వ. వారలు దుగఖించుచుండు నంతఁ గొంతదడవునకు యువనాశ్వునికడుపు వ్రక్క లించుకొని చక్రవర్తిచిహ్నంబులు గల కుమారుండు జన్మించి తల్లి లేనికతంబున

గడుపునకు లేక యేడ్చుచుండ నింద్రుండు వచ్చి శిశువునకు నాఁకలి దీఱుకొఱకు వానినోటం దన దేశిని నిడినం ద్రావిన కతంబున వానిపేరు మాంధాత యని నిర్దేశించి చనియె నివ్విధంబున. 167

ఆ. కడుపు పగుల ముద్దుకొడుకు జన్మించినఁ, దీఱఁ డయ్యెఁ దండ్రి దేవవిప్ర
కరుణ యట్లు కాదె కడిఁది దైవములావు, గలుగువాఁడు బ్రదుకుఁ గాక చెడునె.

వ. ఇట్లు బ్రదికి యున్న యువనాశ్వుండు గొంతకాలమునకుఁ దపంబు సేసి సిద్ధిం బొందె నంత. 169

సీ. పడమటఁ బొడమెడుబాలచంద్రునిమాడ్కిఁ బూటపూటకువృద్ధిఁబొందెబాలుఁ
డల్లన పరిపూర్ణయౌవనారూఢుఁ డై రావణాదిరిపుల రాజవరుల
దండించి తనుఁ ద్రసదస్యుఁ డంచు సురేంద్రుఁ డంకింప శూరుఁ డై యఖిలదేవ
మయు నతీంద్రియు విష్ణు మాధవు ధర్మాత్ము నజుని యజ్ఞాధీశు నాత్మఁ గూర్చి
తే. చేసెఁ గ్రతువులు భూరిదక్షిణల నిచ్చి, ద్రవ్యయజమానవిధిమంత్రధర్మయజ్ఞ
కాలఋత్విక్ప్రదేశముఖ్యంబు లెల్ల, విష్ణురూపంబు లనుచు భావించి యతఁడు.

క. బలిమి నడంచుచు నరులం, జలివెలుఁగుక్ష వేఁడివెలుఁగుఁ జనుదో క్ష్మల్లక్ష
జలరుహనయనునికరుణను, జెలువుగ మాంధాత యేలె సిరి నిండారన్. 171

వ. అంత నారాజునకు శతబిందునికూఁతు రగు బిందుమతియందుఁ బురుకుత్సుండు నంబరీషుండును ముచుకుందుండును ననువారు ముగ్గురు గొడుకులు నేఁబండ్రు గూఁతులును జనియించి పెరుఁగుచున్నయెడ. 172

సీ. యమునాజలములోన నధికుఁడు సౌభరి తపము సేయుచు జలస్థలమునందుఁ
బిల్లలుఁ దనప్రాణవల్లభయును గూడి మెలఁగ నానందించుమీనరాజుఁ
గనుఁగొని సంసారకాంక్షి యై మాంధాత నొకకన్య నడుగ నృపోత్తముండు
దరుణి నిత్తును స్వయంవరమునఁ జేకొను మనవుడు ననుఁ జూచి యౌవనాంగి
ఆ. యేల ముసలిఁ గోరు నిట్టట్టు వడఁకెడి, వాఁడఁ జాల నరసినాఁడ నొడల
జిగియు బిగియు లేని శిథిలుండఁ గరఁగింప, బాలఁ దిగిచికొనునుపాయ మెట్లు.

వ. అదియునుం గాక. 174

ఆ. బాల పువ్వుఁబోడి ప్రాయంపువానిని, జెన్నువాని ధనముఁ జేర్చువాని
మరగెనేనిఁ గొంత మరగుఁగా కెపిరిఁ ద,న్నెఱఁగి ముసలితపసి నేల మరగు. 175

వ. అని విచారించి సౌభరి దన తపోబలంబునం జేసి ముసలితనంబు విడిచి యెల ప్రాయంపుఁ గోమరుం డయి యలంకరించుకొని ముందట నిలువంబడిన మాంధాతయుఁ గన్నియలనగరు గాచికొని యున్నవారికి సెలవు సేసిన వా రమ్మునీంద్రుని నారాజపుత్రిక లున్నయెడకుం గొనిపోయి చూపిన. 176

ఉ. కోమలులార వీఁడు నలకూబరుఁడో మరుఁడో జయంతుఁడో
యేమఱి వచ్చె వీనిఁ దడ వేల వరింతుము నేము థ్యేమ యం

చా మునినాథుఁ జూచి చలితాత్మిక లై సౌరిద్ధిఁ వరించి రా
భామిను లందఱుం గుసుమబాణుఁడు గీ యని ఘంట ప్రేయఁగన్. 177

వ. ఇట్లు రాజకన్యకల నందఱుం జేకొని సౌభరి నిజతపఃప్రభావంబున ననేక లీలావినోదంబులఁ గల్పించి. 178

సీ. గృహరాజములయందుఁ గృతకాచలములందుఁ గలువల విలసిల్లుకొలఁకులందుఁ
గలకంఠశుకమధుకరనినాదములచే వర్ణనీయము లైన వనములందు
మణివేదికలయందు మహనీయపర్యంకపీఠలీలాశైలబిలములందు
శృంగారవతు లగుచెలువలు పలువురు తనపంపు సేయ సుస్థలములందు

తే. వస్త్రమాల్యానులేపసువర్ణహార, భూరిసంపదనిష్టాన్నభోజి యగుచుఁ
బూఁటపూఁటకు నొకవింతపొలుపుఁ దాల్చి, రాజకన్యల నందఱ రతులఁ దేల్చె.

క. పెక్కండ్రు రాజముఖులకు, నొక్కఁడు మగఁ డయ్యుఁ దనియకుండెమునీంద్రుం
డెక్కుడుఘృతధారలచే, నక్కజమై తృప్తి లేని యనలునిభంగిన్. 180

వ. ఇవ్విధంబున. 181

క. ఆరామంబున మునివరుఁ, డారామలతోడ బహువిహారమయుం డై
పోరాములఁ దనకిట్టటు, పోరాములు సేసి కొన్ని ప్రొద్దులు పుచ్చెన్. 182

వ. అంత నొక్కనాఁడు మాంధాతృ మేదినీవల్లభుండు మునీశ్వరుం డెందుఁ బోయెఁ గూఁతు లెక్కడ నలజడి పడుచున్న వారలో యని తలంచి వెదక వచ్చి యొక్క మహాగహనంబున మణిమయసౌధంబులం జక్రవర్తియుం బోలెఁ గ్రీడించుచున్న తాపసరాజుం గని సంతసించి వెఱఁగుపడి మన్ననలం బొంది మెల్లన కూఁతులం బొడగని సత్కరించి యి ట్లనియె. 183

క. నాతోడులార మీపతి, మీతోడే పనులయెడల మే లే యనుడున్
నాతోడిదె నాతోడిదె, తాతా మే లనుచు ననిరి తరుణులు వరుసన్. 184

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు గృహాగతచర్యుం డగు సౌభరి యేకాంతంబునఁ దన్నుఁ దాన చింతించుకొని మీనమిథున సంగదోషంబునం గాఁపురంబు దనకు నగపడుట యెఱింగి పశ్చాత్తాపంబున ని ట్లనియె. 185

మ. ఉపవాసంబుల డయ్యుటో విషయసంయోగంబు వర్జించుటో
తపముం బూని చరించుటో హరిపదధ్యానంబునన్ నిల్చుటో
యపలాపంబున నేల పొందితి హతం బయ్యెం దపం బెల్ల నీ
కపటస్త్రీపరిరంభముల్ మునులకుం గైవల్యసంసిద్ధులే. 186

చ. ముని నఁట తత్త్వవేది నఁట మోక్షము కాని సుఖంబు లెవ్వియుం
జన వఁట కాంత లేబ దఁట సౌధచయం బఁట వాసదేశముం
దనయులు నైదువే లఁట నిదానము మీనకుటుంబి సౌఖ్యముం
గను టఁట చెల్ల రే నగవు గాక మహాత్ములు సూచి మెత్తు రే. 187

ఆ. తపము సేయువాఁడుఁ దత్త్వజ్ఞుఁ డగువాఁడు, నెలమి మోక్ష మిచ్ఛ నెంచువాఁడు
నేకతంబు విడిచి యెప్పుడ నేరఁడు, కాఁపురంబు సేయఁ గఁ డటితపసి. 188

వ. అని దుఃఖించి తన్నుం దాన నిందించుకొని తన వేడబంబు వివేకించుచు నిహపర సాధకుం డై కాఁపురంబు విడిచి సతులుం దానును వానప్రస్థధర్మంబున నడవికిం జని ఘోరతపంబు సేసి శరీరంబు గుదియించి యగ్నిసహితుం డై పరబ్రహ్మంబు సొచ్చె నంత. 189

క. మునిపతి వనమున కరిగిన, వనితలుఁ దో నరిగి ప్రాణవల్లభుగతికిం
జనిరి వెనుతవిలి విడువక, యనలునితో శిఖలు నిలువ కరిగినభంగిన్. 190

వ. అంత మాంధాత పెద్దకొడు కగు నంబరీషునిం దత్పితామహుం డగుటం జేసి యువనాశ్వుండు దనకుఁ బుత్త్రుండు గావలయు నని కోరి పుచ్చుకొనియె నయ్యంబరీషునకు యౌవనాశ్వుం డతనికి హారితుండు జనియించి రది కారణంబుగా నంబరీష యౌవనాశ్వహారితులు మాంధాతృగోత్త్రంబునకుఁ బ్రవరు లై రి మాంధాత రెండవకొడుకు పురుకుత్సుం డతని నురగలోకంబునకుఁ గొనిపోయి భుజంగకుమారులు దమచెల్లెలి నర్మద యను కన్యకను వివాహంబు చేసిరి పురుకుత్సుండు నక్కడ ననేకగంధర్వనాథుల వధించి తన నాగలోకసంచరణంబు దలంచువారికి నురగభయంబు లే కుండ వరంబు వడసి తిరిగి వచ్చె నాపురుకుత్సునకుఁ ద్రసదస్యుండుఁ ద్రసదస్యునకు ననరణ్యుండు నాయనరణ్యునకు హర్యశ్వుండు హర్యశ్వునకు నరుణుండు నరుణునకుఁ ద్రిబంధనుండుఁ ద్రిబంధనునకు సత్యవ్రతుండును జన్మించి రాసత్యవ్రతుండ త్రిశంకుఁ డనం బరఁగె నతండు. 191

సీ. గురుశాపవశమునఁ గూలి చండాలుఁ డై యనఘాత్ముఁ గౌశికు నాశ్రయించి
యతనిలావున దివిజాలయంబున కేఁగ మన్నింప కమరులు మరలఁ ద్రోయఁ
దలక్రిందుగాఁ బడి దైన్యంబుతో రాఁగఁ గౌశికుఁ డెప్పటిఘనత మెఱసి
నిలిపె నాకసమున నేఁడు నున్నాఁడు త్రిశంకుఁ డాతఁడు హరిశ్చంద్రుఁ గనియె

తే. నాహరిశ్చంద్రుఁ గౌశికుఁ డర్థిఁ జేరి
యాగదక్షిణామిషమున నఖిలధనముఁ
గొల్ల గొని మీఁదఁ గులహీనుఁ గొలువఁ బెట్ట
బొంక కలజడిఁ బొందె నాభూవరుండు. 192

వ. అట్లు విశ్వామిత్త్రుండు హరిశ్చంద్రు నెగులుపఱచుట విని వసిష్ఠుండు విశ్వామిత్త్రుని గృధ్రమ్మవు గ మ్మని శపించె విశ్వామిత్త్రుండును వసిష్ఠుని బకంబవు గ మ్మని శపించెఁ బక్షిరూపు లయ్యును వైరంబు మానక యియ్యిరువురును యుద్ధంబు సేసి రంత హరిశ్చంద్రుండు పుత్త్రులు లేక నారదు నుపదేశంబున వరుణోపాసనంబు నతిభక్తితోఁ జేయ నావరుణుండు ప్రత్యక్షుం డైన నతనికి మ్రొక్కి యి ట్లనియె. 193

ఆ. వరుణదేవ నాకు వరవీరగుణముల, గొడుకు పుట్టెనేని గొడుకుఁ బట్టి
పశువుఁ జేసి నీవు పరిణమింపఁగ వేల్తుఁ, గొడుకు నీఁ గదయ్య కొసరు లేక. 194

వ. అని పలికినం గుమారుండు గలిగెడు మని వరం బిచ్చి వరుణుండు సనియె నంత హరిశ్చంద్రునకు వరుణప్రసాదంబున రోహితుం డను కుమారుండు జన్మించె వరుణుండును హరిశ్చంద్రకుమారు నుద్దేశించి. 195

సీ. పురిటిలోపల వచ్చి పుత్రు వేలువు మన్నఁ బురుడువోయినఁగాని పోఁగ దనియెఁ
బలురాకమును వచ్చి బాలు వేలువు మన్నఁ బండ్లు లేకుంట నభావ్యుఁ డనియెఁ
బండ్లు రాఁజూచి డింభకుని వేలువు మన్నఁ బడిపండ్లురామి నభావ్యుఁ డనియెఁ
బడిపండ్లు వొడమినఁ గొడుకు వేలువు మన్నఁ బోరుల కొదవక పోల దనియెఁ

ఆ. దొడరి యిట్లు గొడుకుతోడిమోహంబునఁ, బ్రొద్దు గడపుచుండె భూవరుండు
దండ్రితలఁపుకొలఁదిఁ దనలోనఁ జింతించి, యింట నుండ కడవి కేఁగెఁ గొడుకు.

వ. ఇట్లు వనంబునకుం జని శరశరాసనధరుం డయి రోహితుండు దిరుగు చుండి వరుణగ్రస్తుం డై హరిశ్చంద్రుండు మహోదరవ్యాధిచేఁ బీడితుండుగా నుండుట విని పురంబునకుం దిరిగి రా గమకింప నింద్రుండు ముసలితపసి యై వచ్చి యి ట్లనియె. 197

ఆ. పుణ్యభూము లరుగు పుణ్యతీర్థంబులఁ, గ్రుంకు పుణ్యజనులఁ గోరి చూడు
పుణ్యకథలు వినుము భూపాలపుత్రక, మేలు గలుగునట్టి మేర గలదు. 198

వ. అని యిట్లు మగిడించినం దిరిగి చని రోహితుం డొక్కయేఁడు వనంబునం దిరిగి క్రమ్మఱం జనుదేర నింద్రుండు వచ్చి తొంటియట్ల నివారించె నివ్విధంబున

సీ. ఐదేండ్లు మరలించె నమరేంద్రుఁ డాబాలు నాఱవయేటఁ దా నడవినుండి
యింటికి వచ్చుచు నెలమి నజీగర్తు మధ్యమపుత్రు సన్మాన్యచరితు
ఘను శునశ్శేఫునిఁ గొని యాగపశువుగ నాహరిశ్చంద్రున కాతఁ డిచ్చెఁ
బురుషమేధము నేసి భూపాలవర్యుఁడు వరుణాదినిఖిలదేవతలఁ దనిపె

తే. హోత కౌశికుఁ డధ్వర్యుఁ డొనర భృగువు
బ్రహ్మ జమదగ్ని సామంబు పాడువాఁడు
ముని వసిష్ఠుఁ డామఖమున ముదముఁ బొంది
కనకరథ మిచ్చె నింద్రుఁ డామనుజపతికి. 200

వ. శునశ్శేఫుని ప్రభావంబు వెనుక వివరించెద నంత భార్యాసహితుం డైన హరిశ్చంద్రువలన నత్యంత ప్రీతుం డై విశ్వామిత్రుం డతనికి ముఖ్యజ్ఞానంబు గృప నేసినమనం బన్నమయంబు గావున మనంబున నన్నరూపి యైన పృథివి నెఱింగి పృథివిని జలంబువలన నడంచి జలంబుఁ దేజంబువలన నింకించి తేజంబు వాయువువలనం జెరిచి వాయువు నాకాశంబునం గలిపి యాకసంబు దామసాహంకారంబునందు లయంబు నేసి యహంకారత్రయంబు మహత్తత్త్వంబునందు డిందించి

పరతత్త్వంబునకు లోకంబులు సృజించెద నను తలం పైన మహత్తత్త్వంబునందు విషయాకారంబు నివర్తించి విషయవివర్జితుం డై పరతత్త్వంబు నెఱుంగుచు నయ్యెఱుకవలన సంసారహేతు వైన ప్రకృతిని భస్మంబు సేసి యయ్యెఱుకను నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబునం బరిహరించి సకలబంధవిముక్తుం డై హరిశ్చంద్రుం డవాఙ్మానసగోచరం బయిన నిజరూపంబుతో వెలుంగుచుండె నతని కుమారునకు హరితుండు పుట్టె హరితునకుఁ జంపనామధేయుండు జనియించె నతండు దన పేరం జంపానగరంబు నిర్మించె నాచంపునికి సుదేవుండు సుదేవునికి విజయుండు విజయునకు రురుకుండు రురుకునకు వృకుండు వృకునకు బాహుకుండు జనియించి రందు బాహుకుండు. 201

సగరచక్రవర్తి కథాప్రారంభము

సీ. దండించి పగవారు దనభూమిఁ జేకొన్న నంగనలును దాను నడవి కేఁగి
యడవిలో ముసలి యై యాతఁడు సచ్చిన నాతనిభార్య దా ననుగమింపఁ
గదియుచో నాస్త్రీకి గర్భంబు గలుగుట యౌర్వమునీశ్వరుఁ డాత్మ నెఱిఁగి
వారించె నంత నవ్వనజాక్షి సవతులు సూలు నిం డారినఁ జూడఁజాల
తే. కర్థి నన్నంబు గుడుచుచో నందుఁ గలిపి
విషము వెట్టిరి వెట్టిన విరిసి పడక
గరముతోఁ గూడ సగరుండు ఘనుఁడు పుట్టి
వరయశస్స్ఫూర్తితోఁ జక్రవర్తి యయ్యె. 202

శా. చండస్ఫూర్తి నతండు తండ్రిపగకై సంగ్రామరంగంబులం
జెండెన్ హైహయబర్బరాదుల వధించెం దాళజంఘాదులన్
ముండీభూతులుగా నిరంబరులు గా మూర్తుల్ సబీభత్సు లై
యుండం జేసె నిజారులన్ సగరనామోర్వీవిభుం డల్పుఁడే. 203

క. ఖగరాజరుచులు గలయిల, పగరాజుల నడఁచి యేలె బాహాశక్తిన్
నగరాజధీరు శూరున్, సగరున్ హతవిమతనగరుఁ జను వినుతింపన్. 204

సీ. ఔర్వుండు సెప్పంగ నమర వేదాత్మకు హరి నీశు నమృతు ననంతుఁ గూర్చి
వాజిమేధంబులు వసుధేశ్వరుఁడు సేసె నం దొక్కమఖమున హయము విడువ
నగభేది గొనిపోయి నాగలోకంబునఁ గపిలునిచేరువఁ గట్టి తొలఁగె
నంత గుఱ్ఱముఁ గాన కారాజు దనపుత్రనివహంబు దిశలకు నెమకఁ బంప
తే. వారు నిలయేడుదీవుల వసుస వెదకి, మఖతురంగంబు లేకున్న మగిడి రాక
ప్రాభవంబున దోర్దండబలము మెఱసి, గ్రొచ్చి కోరాడి త్రవ్విరి కుతలమెల్ల. 205

వ. ఇట్లు సుమతికొడుకులు నేలం ద్రవ్వి పాతాళంబునం దూర్పుముట్టి యున్న యుత్తరభాగంబునం గపిలమునిపొంత నున్న తురంగంబుఁ గని. 206

చ. ఎఱిఁగితి మద్దిరయ్య తడ వేటికి గుఱ్ఱపుదొంగ వీఁడె యీ
జఱభినిఁ బట్టి చంపుఁ డతిసాధుమునీంద్రుఁడువోలె నేత్రము

ల్దెలుపక బాకినోరు మెదలింపక బైసుకపట్టి నంచు న
య్యలుపది వేవురుం నిజకరాయుధముల్ జళిపించి డాయుచోన్. 207

చ. కపిలుఁడు నేత్రముల్ దెఱవఁ గాఁ దమ మేనుల మంట వుట్టి తా
రపగతధైర్యులై పడి యహంకరణంబున మూఢచిత్తులై
నృపసుతు లందఱుం ధరణి నీఱయి రాక్షణమంద సాధులం
దపసులఁ గాసిఁ బెట్టెడిమదస్ఫురితాత్ములు నిల్వ నేర్తురే. 208

సీ. కొందఱు కపిలునికోపానలంబున గ్రుంగిరి సగరకుమారు లనుచు
నందు రాముని శాంతుఁ డానందమయమూర్తి తొడరి కోపించునే దువ్వనేలఁ
గాక జన్మించునే గగనస్థలంబున నేసాంఖ్యమతమున నిద్ధమతులు
భవసముద్రము మృత్యుభయముకు లంఘింతు రాబుద్ధిఁ జేయుపరాత్మభూతుఁ

తే. డఖిలబోధకుఁ డతనికి నరసి చూడ, సఖు లమిత్రులు నెవ్వరు సగరసుతులు
దాము దమచేయునేరమిఁ దనువులందు, ననలకీలలు వుట్టి నీఱైరిగాక. 209

వ. మఱియు సగరుండు కేశినియందుఁ గన్నపుత్రుం డసమంజసుం డనువాఁడు సమం
జసగుణంబులు లేక పూర్వజన్మంబున యోగీశ్వరుం డై యుండి సంగదోషంబు
వలన యోగభ్రష్టుం డయి సగరునకు జన్మించి జాతిస్మరజ్ఞానంబు గలిగి లోకంబు
వారలకుఁ దమవారలకు నప్రియం బగు వర్తనంబునం దిరుగుచు నొక్కనాఁడు.

చ. వరుస నయోధ్యలోనఁ గలవారల నాడెడుపిన్నవాండ్ర నా
సరయువులోన వైచి జనసంఘముఁ దండ్రియుఁ దిట్టుచుండ వాఁ
డురుమతిఁ గొన్నిప్రొద్దులకు యోగబలంబునఁ జేసి బాలురం
దిరిగి పురంబులోపలికిఁ దెచ్చిన నివ్వెఱఁ గంది రందఱున్. 211

వ. అయ్యసమంజసుని కొడుకు కంశుమంతుం డనువాఁడు వినీతుం డయి తనయొద్దఁ
బనులు సేయుచుండు నంత సగరుం డమ్మనుమని నంశుమంతు నశ్వంబు వెదకి
తెమ్మని పంచిన నతండు దన తండ్రులచొప్పునం జని వారలు త్రవ్విన మహాఖా
తంబు సొచ్చి యందు భస్మరాసులపొంత నున్న హయంబుఁ గని హయసమీ
పంబునం దున్న కపిలాఖ్యుం డయిన విష్ణునికి దండప్రణామంబు సేసి యిట్లని
స్తుతియించె. 212

సీ. మతి సిక్కఁ బట్టి సమాధిగౌరవమున వ్రాలియుఁ దనకు నవ్వల వెలుంగు
నినుఁ గానఁ డొకనాఁడు నిన్నెఱుంగునె బ్రహ్మ యజునిమనంబున నవయవముల
బుద్ధి జన్మించినభూరిజంతువులందు హీనుల మైనమా కెఱుఁగ వశమె
తమలోన నీవుండఁ దా మెఱుంగరు నిన్ను గుణములఁ జూతురు గుణములైన

తే. గాన రొకవేళఁ జీఁకటిఁ గందు రాత్మ
లందుఁ దెలియరు వెలుపల నమరుబొందు

లరయుదురు దేహధారు లత్యంధు లగుచుఁ
గడిఁదినీమాయ నెన్నఁడుఁ గడవలేక. 213

వ. అని వినుతి సేయుచు హయంబు విడువు మని చెప్పక తన తండ్రులు నీ ఱగుటం దడవక మ్రొక్కి నిలుచున్న యంశుమంతునికిఁ గరుణావిపులుం డగు కపిలుం డి ట్లనియె. 214

క. గుఱ్ఱముఁ గొనిపో బుద్ధుల, కుఱ్ఱఁడ మీతాతయొద్దకుఁ నీతండ్రుల్
వెఱ్ఱులు నీఱై రదె యీ, మిఱ్ఱున గంగాజలంబు మెలఁగ శుభ మగున్. 215

వ. అని పల్కిన నమస్కరించి తురంగంబుఁ గొని వచ్చి యాసగరుని కిచ్చిన సగరుం డాపశువువలన జన్నంబు కడమ నిండించి యంశుమంతునకు రాజ్యం బిచ్చి ముక్తబంధనుం డై యౌర్వుండు సెప్పిమార్గంబున నుత్తమగతికిం జనియె నంత.

క. జనకులు మ్రగ్గినచోటికి, ననిమిషనదిఁ దెత్తు ననుచు నటవీస్థలికిం
జని తపము సేయఁ జాలక, మనమున వగ లొలయ నంశుమంతుఁడు దీఱెన్. 217

క. ఆతనికొడుకు దిలీపుఁడు, భూతలమున గంగ దెచ్చి పొందించుటకై
ప్రీతిం దపంబు సేయుచు, భాతిగఁ దే లేక కాలపరవశుఁ డయ్యెన్. 218

క. అతనిసుతుండు భగీరథుఁ, డతితప మొనరించి కనియె నమృతాపాంగన్
సుతరంగన్ ముఖవనరుహ, రతభృంగన్ శివజటాగ్రరంగన్ గంగన్. 219

వ. కని నమస్కరించిన గంగ గృప సేసి వరంబు వేఁడు మనిన నారాచపట్టి యి ట్లనియె. 220

క. మావారిభస్మరాసుల, నీవారిం గలపికొనుము నెఱి మావారల్
నీవారిఁ గలయ నాకము, మావారికిఁ గలుగు నిది ప్రమాణము దల్లీ. 221

ఇంద్ర. చెల్లన్ మదిన్ నిన్ను భజింతు గంగన్, ఫుల్లాంతరంగన్ బహుపుణ్యసంగం
గల్లోలలక్ష్మీజితకాశమల్లిం, దల్లిన్ సుధీకల్పలతామతల్లిన్. 222

వ. అని వినుతి సేయుచున్న రాజకుమారునకు లోకపావని యి ట్లనియె. 223

మ. వినువీథిం బఱతెంచి నేలఁ బడ నావేగంబునున్ నిల్ప నో
పినవాఁ డెవ్వఁడు మేదినీతలము నే భేదించి పాతాళముం
జనుదున్ వచ్చితినేని నాజలములన్ సంస్నాతు లై మానవుల్
ననుఁ బొందించునఘవ్రజం బెచట నే నాశంబుఁ బొందించెదన్. 224

వ. అది కారణంబుగా విచారించెద నని పలుకుచున్న లోకమాతకు రాజన్యవర్యుం డగు భగీరథుం డి ట్లనియె. 225

మ. పరతత్త్వజ్ఞులు శాంతచిత్తులు తపఃపారీణు లార్యుల్ ఘనుల్
పురుషశ్రేష్ఠులు వచ్చి తల్లి భవదంభోగాహముల్ సేయఁ గా
నరసంఘాఘము నిన్నుఁ బొందునె జగన్నాథుండు నానాఘసం
హారుఁ డావిష్ణుఁడు వారిచిత్తములఁ దా నై యుంట మందాకినీ. 226

గంగావతరణము.

II—Page 103

మ. తనలో నిన్ని జగంబులుం గలుగుటం దా నిన్నిటం గల్గుటన్
జననీ తంతువులందుఁ జీర గలయాచందంబునన్ విశ్వభా
వనుఁడై యొప్పు శివుండు గాక మఱి నీవారిన్ నివారింప నే
ర్చినవా రెవ్వరు నిన్ ధరించుకొఱకై శ్రీకంఠునిం గొల్చెదన్. 227

వ. అని యెఱింగించి వీడ్కొని చని భగీరథుండు మహేశ్వరు నుద్దేశించి శ్రద్ధనఁ దపంబు నేసిన. 228

ఆ. భక్తవత్సలుండు ఫాలాక్షుఁ డాభగీరథుని మెచ్చి నిజశిరంబునందు
శౌరిపాదపూత సలిలయై దివి నుండి, ధరకు వచ్చుగంగఁ దాల్చె నపుడు. 229

శ్రీపరమేశ్వరజటానిర్గత గంగాప్రవాహ మహిమాభివర్ణనము

వ. ఇట్లమ్మహానది పురారాతిజటాజూట రంధ్రంబులవలన దిగంబడి నిరర్గళప్రవాహంబై నేలకు జల్లించి నెఱసి నిండి పెల్లువెల్లిగొని పెచ్చుపెరిఁగి విచ్చలవిడిం గ్రేపువెంబడి నుఱక క్రేళ్ళుఱుకుమఱకప్రాయంపుఁ గామధేనువుచందంబున ముందఱికి నిగుడు ముద్దుఁజందురుతోడి నెయ్యంబునఁ గ్రయ్య నడరి చొప్పుదప్పక సాఁగి చనుదెంచు సుధార్ణవంబుకైవడిఁ బెంపు గలిగి మహేశ్వరు వదనగహ్వరంబువలన నోంకారంబుపిఱుంద వెలువడు శబ్దబ్రహ్మంబుభంగి నవభ్రవిభ్రమంబై యమ్మహీపాలతిలకంబు తెరువువెంట నంటివచ్చు వెలియేనుఁగు తొండంబుల ననుకరించి పఱచు వఱదమొగంబులును వఱదమొగంబులపిఱుంద నందంద క్రందుకొని పొడచూపి తొలంగు బాలశారదాకుచకుంభంబులకు నగ్గలంబైన బుగ్గలును బుగ్గలసంగడంబునం బారిజాతకుసుమస్తబకంబుల చెలువంబులం దెగడు వెలినురువులును వెలినురువులచెంగట నర్ధోన్మీలితకర్పూరతరు కిసలయంబులం గేలిగొను సుళ్ళును సుళ్ళకెలంకుల ధవళజలధరరేఖాకారంబుల బాగు మెచ్చని నిడుదయేఱులును నేఱులం గలసి వాయువశంబున నొండొంటిం దాఁకి బిట్టు మిట్టించి మీఁది కెగయు దురితభంగంబులైన భంగంబులును భంగంబులకొనల ఛిన్నభిన్నంబులై కుప్పించి యుప్పరం బెగసి ముత్తియంపు సరులవడువున మల్లికాదామంబుల తెఱంగునఁ గర్పూరఖండకదంబంబుల చెలువంబున నిందుశకలంబుల తేజంబునఁ దారకానికరంబుల పోలుపున మెఱయుచు మౌక్తికన్యావళీకరంబులైన శీకరంబులునుం గలిగి మధ్యమలోకశ్రీకరంబై శ్రీకరంబు తెఱంగున విష్ణుపదంబు ముట్టి విష్ణుపదంబు భాతి నుల్లసితహంసరుచిరంబై రుచిరపక్షంబు రీతి నతిశోభితకువలయంబై కువలయంబు చెన్నున బహుజీవనంబై జీవనంబు లాగున సుమనోవికాసప్రధానంబై ప్రధానపర్వంబు పోలుపున నేకచక్ర బకభీమ మహాభంగసుభద్రార్జున చరిత్రాభిరామంబై రామచిత్తంబు మెలఁపువం దన వారిలోఁ జొచ్చిన దోషాచరుల కభయప్రదానచరణంబై ప్రదానచణవర్తనంబు భాతి సముపాసితమృత్యుంజయంబై మృత్యుంజయురూపంబుపోలిక విభూతిసుకు

మారం బై కుమారచరిత్రంబు తేవను గ్రౌంచప్రముఖవిజయం బై విజయరథంబు భాతి హరిహయామంథరం బై మంథరవిచారంబు గ్రద్దన మహారామగిరివన ప్రవేశ కామం బై కామకేతనంబు పెల్లున నుద్దీపితమకరం బై మకరకేతనుబాణంబు కై వడి విలీనపరవాహినీ కలితశంబరం బై శంబరారాతి చిగురుగొంతంబుసూటి నధ్వగ వేదనాశమనం బై శమనదండంబుజాడ న్నిమ్నోన్నత సమవృత్తం బై వృత్త శాస్త్రంబు విధంబున వడి గలిగి సదాగురులఘువాక్యచ్ఛటా పరిగణితం బై గణితశాస్త్రంబు కొలఁదిని ఘనఘనమూల వర్గమూల సంకలితభిన్న మిశ్ర ప్రకీర్ణ ఖ్యాతభీష్మం బై భీష్మపర్వంబు పెంపున ననేకభగవద్గీతం బై గీతశాస్త్రంబు నిలుకడను మహాసుషిరతను ఘననానాశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రంబుమర్యాద నచ్చు వడి హల్లు గలిగి మహాభాష్యరూపావతారవృత్తి వృద్ధిగుణసమర్థం బై యర్థ శాస్త్రంబుమహిమను బహుప్రయోజనప్రమాణ దృష్టాంతం బై దృష్టాంతంబు తెఱంగున సర్వసామాన్యగుణవిశేషం బై శేషవ్యాపారంబుకరణిని సుస్థిరోద్ధరణ తత్పరం బై పరబ్రహ్మంబుగరిమ నతిక్రాంతానేకనిగమం బై నిగమంబు నడవడిని బ్రహ్మవర్ణపదక్రమసంగ్రహం బై గ్రహశాస్త్రంబుపరిపాటిని గర్కట మీన మిథున మకరరాశిసుందరం బై సుందరిముఖంబుపోఁడిమిని నిర్మలచంద్రకాంతం బై కాంతాధరంబురుచిని శోణచ్ఛాయావిలాసం బై విలాసవతికొప్పు నొప్పునఁ గృష్ణనాగాధికం బై యధికమతిశాస్త్రసంవాదంబుసొంపున నపారసరస్వతీ విజయవిభ్రమం బై విభ్రమవతిచనుదోయిపగిది నిరంతరపయోవ్యాప్తాఖిలలోక జీవనప్రదతుంగభద్రాతిరేఖాసలలితం బై లలితవతినగవుమించున నపహాసిత చంద్రభాగధేయం బై భాగధేయవంతుని వివాహంబులీల మహామేఖలకన్యకా విస్తారం బై తారకెంగేలియొడికంబున నాక్రాంతసూర్యతనయం బై సూర్యతనయు శరవర్షంబుపోలిక భీమరథ్యాటోపవారణం బై వారణంబుపరుసునం బుష్క రోన్నతసంరంభం బై రంభనెమ్మోముడాలున సురసాతిశయదశం బై దశరథ తనయు బొమముడి చాడ్పున సింధుగర్వప్రభంజనం బై ప్రభంజనతనయుగద పెట్టుమాడ్కిని సమీపగతదుశ్శాసనదుర్మదనివారకం బై వారకన్యకముంజేతి గతిని ముహుర్ముహురుచ్ఛలితకంకణాలంకృతం బై కృతయుగంబునోజ నపంకం బై పంకజాసనముఖంబునొఱపునఁ బ్రభూతముఖ్యవర్ణం బై వర్ణగుణితంబు తెఱఁగువను బహుదీర్ఘబిందువిసర్గం బై సర్గబంధకావ్యంబు విన్ననువున గంభీరభావ మధురం బై మధురాపురంబుసొబగున మహానందనందనం బై నందనవనంబు పొందున విహరమాణకౌశికం బై కౌశికహయంబురీతి సువశధ్రువం బై ధ్రువు తలంపు క్రియం గ్రియాపరిశీలితవిశ్వంభరం బై విశ్వంభరుని శంఖంబురూపున దక్షిణావర్తోత్తరం బై యుత్తరావివాహంబుచందంబునఁ బ్రముదితనరం బై నర సింహునఖరంబులభాతి నాశ్రితప్రహ్లాదగురువిభవప్రధానం బై దానకాండంబు

సిరిం గామధేనుకల్పలతాద్యభినవం బై నవసూతికాకుచంబు పేర్మిని నిరంతర
పయోవర్ధనం బై ధనదునిలయంబు తూనికను సంభృతమకరపద్మమహాపద్మకచ్ఛపం
బై కచ్ఛపకర్పరంబుబలిమిని బలితశైలసముద్ధరణం బై ధరణీధరంబుసాటి నుత్తుం
గతటముఖ్యం బై ముఖ్యవరాహంబుగరిమ నున్నతక్షమం బై క్షమాసుర
హస్తంబుగరగరికను సత్పవిత్రమనోభిరామం బై రామచంద్రుబాణంబుకడింది
నభ్యాగతఖరదూషణ మదాపహరణముఖరం బై ముఖరరామకుఠారంబు రీతిని
భూభృన్మూలచ్ఛేదనప్రబలం బై బలరామహలంబుభాతిని బ్రతికూలసన్నికర్షణ
ప్రబుద్ధం బై బుద్ధదేవునిమేనియొఱపున నభియాతి రక్షోదారమనోహరం బై
హారతాండవంబుమేర నుల్లసితానిమిషం బై యనిమిషావతారంబుకీర్తిని శ్రుతి
మంగళప్రదం బై ప్రదాతయోగిసూక్తి నర్థపరంపరావామనం బై వామనచరణ
రేఖను బలివంశవ్యపనయం బై నయశాస్త్రంబుమార్గంబున సామభేదమాయో
పాయచతురం బై చతురాననాండంబుభావంబున నపరిమితభువనజంతుజాల సేవ్య
మానంబై మానిని యనలోఁతు సూపక గరిత యన సడిచప్పుడు సేయక ముగుద
యన బయలుపడక ప్రమద యన గ్రయ్యంబాఱుచుఁ బతివ్రత యన నిట్టట్టుచనక
తల్లి యన నెవ్వి రైన లోఁగొనుచు దైవం బన భక్తమనోరథంబు లిచ్చుచు నంత
కంతకు గుఱి గడచి యవాఙ్మనసగోచరం బై ప్రవహించి. 230

మ. జగతీనాథురథంబుపజ్జ బహుదేశంబుల్ వడిం దాఁటి త
త్సగరక్ష్మాపకుమారభస్మములమీఁదం ముంచి పాఱం మరు
న్నగరావాసము వారు వొందిరి నవీనశ్రీలతో గంగనీ
రుగలిం గాక మహాదురంతసుజనద్రోహానలం బాఱునే. 231

మ. హరు మెప్పించి మహాతపోనియతుఁ డై యాకాశగంగానదిం
ధరకుం దెచ్చి నితాంతకీర్తిలతికాస్తంభంబుగా నవ్యసు
స్థిరలీలం బితృకృత్య మంతయు నొనర్చెం వారితానేకదు
స్తరవంశవ్యథుఁ డాభగీరథుఁడు నిత్యశ్రీకరుం డల్పుఁడే. 232

క. హరిఁ దమమనములలో నిడి, హరిపాదాంభోజజనిత మైననదిం సు
స్థిరు లై క్రుంకి మునీంద్రులు, హరిఁ గలిసిరి త్రిగుణరహితు లై యవ్వేళన్.

వ. అంత నాభగీరథునకు శ్రుతుండును శ్రుతునకు నాభావరుండును నాభావరునకు
సింధుద్వీపుండును సింధుద్వీపునికి నయుతాయువును నయుతాయువునకు ఋతు
పర్ణుండును జనియించె నతండు. 234

ఆ. నయవిశాలబుద్ధి నలచక్రవర్తితో, సంగడీనితనము సాలఁ జేసి
యక్షహృదయ మతని కవ్యస్తముగ నిచ్చి, యశ్వవిద్య నేర్చె నతనివలన. 235

వ. ఆఋతుపర్ణునకు సర్వకాముండును సర్వకామునకు మదయంతీవల్లభుం డైన సుదా
సుండును బుట్టె నారాజశేఖరుని మిత్రసహుండును గల్మాషపాదుండు నని

చెప్పుదు రాభూవరుండు వసిష్ఠుని శాపంబున రాక్షసుం డయి తన కర్మంబున నన పత్యుం డయ్యె ననిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డేమి కారణంబున సుదాసునకు గురు శాపంబు ప్రాప్తం బయ్యె నని యడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 236

సీ. ఆసుదాసుఁడు వేఁట కై వనంబున కేఁగి గర్వించి యొక్కరక్కసునిఁ జంపి
వానితోఁ బుట్టినవానిఁ బోవిడిచిన వాఁడును దనతోడివానిచావు
వో నీక కపటి యై భూపాలుగృహమున నడబాలతనమున నర్థిఁ గొలిచి
యుండ వసిష్ఠున కుర్వీశుఁ డొక్కనాఁ డన్నంబు సేయంగ నతనిఁ బనుప

తే. వాఁడు మానవమాంసంబు వండితెచ్చి, మునికి వడ్డింపఁ గోపించి మునినరేంద్రుఁ
బిలిచి మనుజామిషంబును బెట్టి తనుచు, నలుకతో రాక్షసుఁడవు గ మ్మని శపించె.

వ. ఇట్లు శపియించి పదంపడి రాక్షసుండు వండి తెచ్చుటయు సుదాసుం డెఱుంగ మియుఁ దన మనంబున నెఱింగి వసిష్ఠుండు పండ్రెండేండ్లు రక్కసుండ వయి యుండు మని నియమించె నయ్యవసరంబున. 238

మ. గురువున్ మాఱు శపింతు నంచు జలముల్ గోపంబుతో దోయిటన్
నరనాథుండు ధరింపఁ దత్సతి పతి న్వారింప మిన్నుం దిశల్
ధరయున్ జీవమయంబ కా నిఖిలముం దాఁ జూచి చల్లెన్ ధరా
వరుఁ డాత్మీయపదంబులం గరపుటీవారిపూరముం బోక్కుచున్. 239

వ. ఇట్లు మిత్రసహుండు గావునఁ గళత్రానుకూలుం డై శపియింప నొల్లక సుదాసుండు రాక్షసభావంబు నొంది కల్మాషవర్ణంబు లయిన పాదంబులతో నడవులం దిరుగుచు. 240

క. ఆఁకట మలమల మాఁడుచు, వీఁక నతం డడవి నున్న విప్రమిథునముం
దాఁకి తటాలున విప్రునిఁ, గూఁకటిచేఁ బట్టి మ్రింగఁ గొనిపోవుతఱిన్. 241

వ. అంత నాబ్రాహ్మణుని భార్య మోఁదికొనుచుం బెగ్గడిల్లి డగ్గుత్తికతోఁ బతికి నడ్డంబు వచ్చి యేడ్చుచు రాచరక్కసున కి ట్లనియె. 242

క. మానుషదేహము గలుగుట, భూనాయక దుర్లభంబు పుట్టినమీఁదన్
దానముఁ బరోపకారము, భూనుతకీర్తియును వలదె పురుషున కెందున్. 243

మ. రవివంశాగ్రణి వై సమస్తధరణీరాజ్యానుసంధాయి వై
భువనస్తుత్యుఁడ వై పరార్థరతి వై పుణ్యానుకూలుండ వై
వివరం బేమియు లేక నాపెనిమిటిన్ విప్రుం దపశ్శీలు స
త్ప్రవరున్ బ్రహ్మవిదున్ జగన్నుతగుణున్ భక్షింపఁగాఁ బాడియే. 244

శా. తండ్రీ మీకు దినేశవంశజులకున్ దైవం బగున్ బ్రాహ్మణుం
డండ్రా మాటలు లేవె భూమిసురగోహత్యాభిలాషంబు గై
కొండ్రే మీయటువంటిసాధువులు రక్షోభావ మి ట్లేల మీ
తండ్రిం దాతలఁ బూర్వులం దలఁపవే ధర్మంబునం బోఁ గదే. 245

శా. అన్నా చెల్లెల నయ్యెదన్ విడువు నీ కన్నంబు వెట్టింతు నా
హృన్నాథున్ ద్విజు గంగిగుజ్జు నకటా హింసింప నే లయ్య నీ
వెన్నం డింతులతోడఁ బుట్టవె నిజం బిట్టైన ముక్కుమ్ముట్టి నా
పన్నన్ నన్ను శిరంబు ద్రుంచి మఱి మత్ప్రాణేశు భక్షింపవే. 246

క. అని కరుణ పుట్ట నాడుచు, వనితామణి పలవరింప వసుధాదేవుం
దినియె నతఁడు పులి పశువుం, దినుక్రియ శాపంబుకతన ధీరహితుండై. 247

వ. అంత నా బ్రాహ్మణి కోపించి కామార్తనయిన నాదు పెనిమిటి భక్షించితివి గావున నీవు నెలంతలం బొందఁజేరినవేళ మరణంబుఁ బొందుమని కల్మాషపాదుని శపించి పతిశల్యంబులతో నగ్నిప్రవేశంబు సేసి సుగతికిం జనియె నంతఁ బండ్రెం డేండ్లు సనిన నారాజు మునిశాపనిర్ముక్తుం డై. 248

ఆ. రతులకొఱకు నాలి రావింప నదియును, బెదరి విప్రసతి శపించు టెఱిఁగి
మగని నడ్డపెట్టి మైథునకర్మంబు, మాన్చె సతులగోష్ఠి మానె నతఁడు. 249

క. అది కారణము గఁ బుత్రా, భ్యుదయము లే దాసుదాసభూపాలునకుం
దదనుమతి నవ్వసిష్ఠుఁడు, మదయంతికిఁ గడుపు సేసె మదనక్రీడన్. 250

వ. ఇట్లు సుదాసునిభార్య యగు మదయంతి వసిష్ఠువలన గర్భిణియై యేడేండ్లు గర్భంబు ధరించి నీళ్ళాడ సంకటపడుచున్న వసిష్ఠుండు వాఁడి యగునశ్మంబున నాగర్భంబుఁ జీరిన నశ్మకుం డను కుమారుండు పుట్టె నతనికి మూలకుండు పుట్టె నతండు. 251

క. వీరుఁ డగుపరశురాముఁడు, ఘోరకుఠారమున నృపులఁ గూలుచువేళన్
నారీజనములు డాఁచిన, నారీకవచుం డనంగ నలి నుతి కెక్కెన్. 252

వ. ఆనారీకవచుండు నిర్మూలం బయిన రవివంశంబునకు మూలం బగుటం జేసి మూలకుం డనం బరఁగె నామూలకునకు విశ్వసహుండు పుట్టె విశ్వసహునకు ఖట్వాంగుండు పుట్టి చక్రవర్తి యయ్యె నతండు. 253

సీ. అమరులు వేఁడిన నసురనాథులఁ జంపి త్రిదశులతోఁ దనబ్రదుకుకాల
మెం తని యడిగిన నిదె నిండుచున్నది తడవు లే దేమైన నడుగు మనిన
వరములు గోరక వరవిమానం బెక్కి తనపురి కేతెంచి తత్త్వబుద్ధిఁ
బరమేశ్వరునియంద భావంబుఁ గీలించి కులదైవతద్విజకులముకంటె

తే. నంగనాప్రాణరాజ్యపుత్రాదు లెల్లఁ
గావు ప్రియములు ధర్మంబు గడచి నాదు
మతి ప్రవర్తింప దెన్నఁడు మది నెఱుంగ
నన్య మాయీశ్వరునిఁ దక్క ననుచు మఱియు. 254

మ. ఇలమీఁదన్ బ్రదుకేల వేల్పులవరం బేలా ధనం బేల చం
చలగంధర్వపురీవిడంబనము లైశ్వర్యంబు లేలా జగం
బులఁ బుట్టించు తలంపునం బ్రకృతితోఁ బొత్తై తుదిం బాసి ని
ర్మల మై వాఙ్మనసామితం బగుపరబ్రహ్మంబు నేఁ జెందెదన్. 255

వ. అని నిశ్చయించి. 256

మ. కలనైన్ సంగము లెల్లఁ బాసి నియతిన్ ఖట్వాంగుఁ డశ్రాంత మై
కల దయ్యున్ మఱి మీఁదలే దనెడి దై కల్యాణ మై యాత్మలోఁ
దలఁపం బల్కఁగరాని దై పరమ మై తత్త్వజ్ఞు లూహించి హృ
జ్జలజాతంబుల వాసుదేవుఁ డని సంస్థాపించు నాబ్రహ్మమున్. 257

వ. అట్టి ఖట్వాంగునకుఁ దీర్ఘబాహుండు దీర్ఘబాహునకు రఘువు రఘువునకుఁ బృథుశ్రవుండుఁ బృథుశ్రవునకు నజుండు నజునకు దశరథుండును బుట్టి రాదశరథునకు సురప్రార్థితుం డై పరబ్రహ్మమయుం డైన హరి నాల్గువిధంబు లై శ్రీరామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ననామంబుల నిజాంశసంభూతుం డై జన్మించెఁ దచ్చరిత్రంబు వాల్మీకిప్రముఖు లైన మునులచేత వర్ణితం బైనది యైనను జెప్పెద సావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపుము. 258

శ్రీరామచరిత్రము

మ. అమరేంద్రాశకుఁ బూర్ణచంద్రుఁ డుదితుం డైనట్లు నారాయణాం
శమునం బుట్టె మదాంధరావణశిరస్సంఘాతసంఛేదన
క్రమణోద్దాముఁడు రాముఁ డాగరితకుం గౌసల్యకున్ సన్నుతా
సమనైర్మల్య కతుల్య కంచితజనుస్సంసారసాఫల్యకున్. 259

మ. సవరక్షార్థము దండ్రి వంపఁ జని విశ్వామిత్రుఁడుం దోడ రా
నవలీలం దునుమాడె రాముఁ డదయుం డై బాలుఁ డై కుంతల
చ్ఛవిసంపజ్జితహాటకం గపటభాషావిస్ఫురన్నాటకన్
జవభిన్నార్యమఘోటకం గరవిరాజత్ఖేటకం దాటకన్. 260

క. గారామునఁ గౌశికమఖ, మారాముఁడు గాచి దైత్యు నధికు సుబాహున్
ఘోరాజిఁ ద్రుంచి తోలెను, మారీచున్ నీకుఁ గపటమంజులరోచున్. 261

మ. ఒకమున్నూఱు గదల్చి తెచ్చిన లలాటోగ్రాక్షుచాపంబు బా
లకరీంద్రంబు సులీలమైఁ జెఱకుఁ గోరం ద్రుంచుచందంబునన్
సకలోర్వీశులుఁ జూడఁగా విఱిచె దోశ్శక్తిన్ విదేహక్షమా
పకగేహంబున సీతకై గుణమణిప్రస్ఫీతకై లీలతోన్. 262

క. భూతలనాథుఁడు రాముఁడు, ప్రీతుం డై పెండ్లి యాడెఁ బృథుగుణమణిసం
ఘాతన్ భాగ్యోపేతన్, సీతన్ ముఖకాంతివిజితసితఖద్యోతన్. 263

క. రాముఁడు నిజబాహుబల, స్థేమంబున భంగపఱిచె దీర్ఘకుఠారో
ద్దామున్ విదళీకృతనృప, భామున్ రణరంగభీము భార్గవరామున్. 264

క. దశరథుఁడు మున్ను గైకకు, వశుఁ డై తా నిచ్చినట్టివరముకతన వా
గ్దశ సెడక యడవి కనిచెను, దశముఖముఖకమలతుహినధామున్ రామున్. 265

క. జనకుఁడు పనిచిన మే లని, జనకజయును లక్ష్మణుండు సంసేవింపన్
జనపతి రాముఁడు విడిచెను, జనపాలారాధ్య ద్విపదసాధ్య నయోధ్యన్. 266

క. భరతున్ నిజపదసేవా,నిరతున్ రాజ్యమున నునిచి నృపమణి యెక్కెన్
సురుచిరరుచిపరిభావిత, గురుగోత్రాచలముఁ జిత్రకూటాచలమున్. 267

ఉ. పుణ్యుఁడు రామచంద్రుఁ డట వోయి ముదంబునఁ గాంచె దండకా
రణ్యము దాపసోత్తమశరణ్యము నుద్ధతబర్హిబర్హలా
వణ్యము గౌతమీవిమలవారికణపర్యటనప్రభూతసా
ద్గుణ్యము నుల్లసత్తరునికుంజవరేణ్యము నగ్రగణ్యమున్. 268

సీ. ఆవనంబున రాముఁ డనుజసమేతుఁ డై సతితోడ నొకపర్ణశాల నుండ
రావణుచెల్లెలు రతిఁ గోరి వచ్చిన మొగి లక్ష్మణుఁడు దానిముక్కు గోయ
నది విని ఖరదూషణాదులు పదునాల్గువేలు వచ్చిన రామవిభుఁడు గలన
బాణానలంబున భస్మంబు గావింప జనకనందనమేనిచక్కఁదనము

తే. విని దశగ్రీవుఁ డంగజవివశుఁ డగుచు
నర్థిఁ బంచినఁ బసిఁడిఱ్ఱి యై నటించు
నీచు మారీచు రాముఁడు నెఱి వధించె
నంతలో సీతఁ గొనిపోయె నసురవిభుఁడు. 269

ఉ. ఆయసురేశ్వరుండు వడి నంబరవీథి నిలాతనూజ న
న్యాయము సేసి నిష్ఠురుఁ డై కొనిపోవఁగ నడ్డ మైన ఘో
రాయతహేతిఁ ద్రుంచె నసహాయత రామనరేంద్ర కార్యద
త్తాయువుఁ బక్షవేగపరిహాసితవాయువు నజ్జటాయువున్. 270

వ. అంత నారామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుం డై సీత వెదక నరుదెంచి నిజకార్యనిహతుం డైన జటాయువునకుఁ బరలోకక్రియలు గావించి ఋశ్యమూకంబునకుం జని.

క. నిగ్రహము నీకు వల దిక, నగ్రజు వాలిన్ వధింతు నని నియమముతో
నగ్రేసరుఁ గా నేలెను, సుగ్రీవుం జరణఘాతచూర్ణగ్రావున్. 272

క. లీలన్ రామవిభుం డొక, కోలం గూలంగ నేసె గురునయశాలిన్
శీలిన్ సేవితశూలిన్, మాలిన్ వాలిన్ దశాస్యమానోన్మూలిన్. 273

క. ఇలమీఁద సీత వెదకఁగ, నలఘుఁడు రాఘవుఁడు పనిచె హనుమంతు నతి
చ్ఛలవంతున్ మతిమంతున్, బలవంతున్ శౌర్యవంతుఁ బ్రాభవవంతున్. 274

క. అలవాటుకలిమి మారుతి, లలితామితలాఘవమున లంఘించెను శై
వలినీగణసంబంధిన్, జలపూరితధరణిగగనసంధిం గంధిన్. 275

వ. అట్లు సముద్రంబు దాఁటి సీతం గని హనుమంతుండు తిరిగి చనుదెంచుచు నక్షకుమారాదుల వధియించి. 276

క. సముదగ్రత ననిలసుతుం, డమరాహితదత్తవాలహస్తాగ్నుల భ
స్మము సేసె నిరాతంకన్, సముదాసురసుభటవిగతశంకన్ లంకన్. 277

వ. ఇట్లు లంకాదహనంబు సేసి వచ్చి వాయుజుండు సీతాకథనంబు సెప్పిన విని రామచంద్రుండు వనచరనాథయూథంబులుం దానును జని చని. 278

శా. ఆరాజేంద్రుఁడు గాంచె భూరివిధరత్నాగారముం మీనకుం
భీరగ్రాహకఠోరముం విపులగంభీరంబు నభ్రభ్రమ
ద్ఘోరాన్యోన్యవిభిన్నభంగభవనిర్ఘోషచ్ఛటాంభఃకణ
ప్రారబ్ధాంబరపారముం లవణపారావారముం జేరువన్. 279

వ. కని తనకుఁ ద్రోవ యి మ్మని వేఁడిన నదియు మార్గంబు సూపక మి న్నందిన నారాచపఙ్క్తి ఱెట్టించిన కోపంబున. 280

క. మెల్లనినగవున నయనము, లల్లార్చి శరంబు విల్లు నందినమాత్రన్
గుల్లలు నాఁచులుఁ జిప్పలుఁ, బెల్లలు నై జలధి పెద్దబీ డై యుండెన్. 281

వ. ఇట్లు విపన్నుం డగు సముద్రుండు నదులతోఁ గూడి మూర్తిమంతుం డయి చనుదెంచి రామచంద్రునిచరణంబులు శరణంబుఁ జొచ్చి యి ట్లని స్తుతియించె. 232

శా. ఓకాకుత్స్థకులేశ యోగుణనిధీ యోదీనమందార నే
నీకోపంబున కెంతవాఁడ జడధిన్ నీ వేమి భూరాజవే
లోకాధీశుఁడ వాదినాయకుఁడ వీ లోకంబు లెల్లప్పుడున్
నీకుక్షిం బ్రభవించు నుండు నడఁగున్ నిక్కంబు సర్వాత్మకా. 283

క. ధాతల రజమున దేవ, వ్రాతము సత్త్వమున భూతరాశిఁ దమమునన్
జాతులఁగా నొనరించు గు, ణాతీతుఁడ వీవు గుణగణాలంకారా. 284

క. కట్టుము సేతువు లంకం, జుట్టుము నీబాణవహ్ని సురవైరితలల్
గొట్టుము నేలం బడఁ జే, పట్టుము నీయబల నధికభాగ్యప్రభలన్. 285

ఆ. హరికి మామ నగుదు నటమీఁద శ్రీదేవి, తండ్రి నూర కేల తా గడింపఁ
గట్టఁ గట్టి దాఁటు కమలాప్తకులనాథ, నీయశోలతలకు నెలవుగాఁగ. 286

వ. అని విన్నవించిన రామచంద్రుండు సముద్రునిం బూర్వప్రకారంబున నుండు పొమ్మని వీడుకొల్పె నంత. 287

క. ఘనశైలంబులుఁ దరువులు, ఘనజవమునఁ బెఱికి తెచ్చి కపికులనాథుల్
ఘనజలరాశిం గట్టిరి, ఘనవాహప్రముఖదివిజగణము నుతింపన్. 288

వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాఁటి రామచంద్రుండు రావణుతమ్ముం డైన విభీషణుండు శరణంబు వేఁడిన నభయం బిచ్చి కూడుకొని లంకకుఁ జని విడిసి వేడె పెట్టించి లగ్గలు పట్టించిన. 289

సీ. ప్రాకారములు ద్రవ్వి పరిఖలు పూడిచి కోటకొమ్మలు నేలఁ గూలఁ ద్రోచి
వప్రంబు లగలించి వాకిళ్లు వెకలించి తలుపులు విఱిచి యంత్రములు నెఱిచి
ఘనవిటంకంబులు ఖండించి పడవైచి గోపురంబులు నేలఁ గూలఁ దన్ని
మకరతోరణములు మహిఁ గూల్చి కేతనంబులు సించి సోపానములు గదల్చి

సీతాకల్యాణ మహోత్సవము.

II—Page 110

ఆ. గృహము లెల్ల వ్రచ్చి గృహరాజముల గ్రొచ్చి, భర్మకుంభచయము పాఱవైచి
కరులు కొలను సొచ్చి కలఁచినక్రైవడిఁ, గపులు లంకఁ జొచ్చి కలఁచి రపుడు. 290

వ. అంత నయ్యసురేంద్రుండు పంచినఁ గుంభ నికుంభ ధూమ్రాక్ష విరూపాక్ష సురాంతక నరాంతక దుర్ముఖ ప్రహస్త మహాకాయ ప్రముఖు లగు దనుజవీరులు శరశరాసనతోమర గదాఖడ్గశూలభిండిపాలపరశుపట్టిస ప్రాసముసలాది సాధనం బులుధరియించి మాతంగతురంగస్యందన సందోహంబుతో బవరంబు సేయ సుగ్రీవ పవనతనయ పనస గజ గవయ గంధమాదన నీలాంగద కుముద జాంబవదాదు లారక్కసుల నెక్కటికయ్యంబులందుఁ దరుల గిరులఁ గరాఘాతంబుల నుక్కడంచి త్రుంచి రంత. 291

క. ఆయెడ లక్ష్మణుఁ డుజ్జ్వల,సాయకములఁ ద్రుంచె శైలసమకాయు సురా
జేయు ననర్గళమాయో,పాయున్ నయగుణవిధేయు నయ్యతికాయున్. 292

ఆ. రామచంద్రవిభుఁడు రణమున ఖండించె, మేటికడిమి నీలమేఘవర్ణు
బాహుశక్తిపూర్ణుఁ బటుసింహనాదసం,కుచితదిగిభకర్ణుఁ గుంభకర్ణు. 293

క. అలవున లక్ష్మణుఁ డాజి,స్థలిఁ గూల్చెన్ మేఘనాదుఁ జటులాహ్లాదున్
బలభేదిజయవినోదున్, బలజనితసుపర్వసుభటభావవిషాదున్. 294

వ. అంత. 295

క. తనవా రందఱు మ్రగ్గిన, ననిమిషపతివైరి పుష్పకారూఢుం డై
యనికి నడచి రామునితో, ఘనరౌద్రముతోడ నంపకయ్యము సేసెన్. 296

వ. అయ్యవసరంబున. 297

క. సురపతిపంపున మాతలి, గురుతర మగుదివ్యరథముఁ గొని వచ్చిన నా
ధరణీవల్లభుఁ డెక్కెను, ఖరకరుఁ డుదయాద్రి నెక్కుక్రైవడి దోఁపన్. 298

వ. ఇట్లు దివ్యరథారూఢుం డయి రామచంద్రుండు రావణున కి ట్లనియె. 299

మ. చపలత్వంబున డాఁగి హేమమృగమున్ సంప్రీతిఁ బుత్తెంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమూర్తి వై యబల నా కాంతారమధ్యంబునం
దపలాపించుటయో మదీయశితదివ్యామోఘబాణాగ్నిసం
తపనం బేగతి నోర్చువాఁడవు దురంతం బెంతయున్ రావణా. 300

క. నీచేసినపాపములకు, నీచాత్మక యముఁడు వలదు నేఁ డిట నానా
రాచములఁ ద్రుంచి వైచెద, ఖేచరభూచరులు గూడి క్రీడం జూడన్. 301

వ. అని పలికి. 302

మ. బలువింటన్ గుణటంకృతంబు నిగుడన్ బ్రహ్మాండభీమంబుగాఁ
బ్రళయోగ్రానలసన్నిభం బగుమహాబాణంబు సంధించి రా
జలలాముం డగురాముఁ డేసె ఖరభాషాశ్రావణున్ దేవతా
బలవిద్రావణు వైరిదారజనగర్భస్రావణున్ రావణున్. 303

క. దశరథసూనుం డేసిన, విశిఖము హృదయంబుఁ దూఱి వివశుం డగుచున్
దశకంధరుండు గూలెను, దశవదనంబులను రక్తధారలు దొరఁగన్. 304

వ. అంత నారావణుండు దెగుట విని. 305

సీ. కొప్పులు బిగి వీడి కుసుమమాలికలతో నంసభాగంబుల నావరింప
నేసముత్యంబులు సెదరఁ గర్ణిక లూడఁ గంఠహారంబులు గ్రందుకొనఁగ
వదనపంకజములు వాడి వాతెఱ లెండఁ గన్నీళ్లవఱద లంగములు దడుప
సన్నపునడుములు జవ్వాడఁ బాలిండ్లబరువులు నడుములఁ బ్రబ్బికొనఁగ
ఆ. నెత్తి మోఁదికొనుచు నెఱేఁ బయ్యెదలు జాఱ, నట్టు నిట్టుఁ దప్పుటడుగులిడుచు
నసురసతులు వచ్చి రట భూతవేతాళ, సదనమునకు ఘోరకదనమునకు. 306

వ. ఇట్లు వచ్చి తమ తమ నాథులం గని శోకించి రందు మందోదరి రావణుం జూచి
యి ట్లనియె. 307

ఉ. హా దనుజేంద్ర హా సురగణాంతక హా హృదయేశ నిర్జరేం
ద్రాదుల గెల్చి నీవు కుసుమాస్త్రునికోలల కోర్వలేక సో
న్మాదముగన్ రఘుప్రవరుమానిని నేటికిఁ దెచ్చి తప్పు డేఁ
గా దని చెప్పినన్ వినక కాలవశంబునఁ బొంది తక్కటా. 308

ఆ. ఎండఁ గాయ వెఱచు నినుఁడు వెన్నెలఁగాయ, వెఱచు విధుఁడు గాలివీవ వెఱచు
లంకమీఁద నిట్టిలంకాపురికి మాకు, నధిప విధవభావ మడరె నేఁడు. 309

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు రెట కైన నిమిషసౌఖ్యంబులకై
పరవనితాసక్తులకును, బరధనరక్తులకు నిహముఁ బరముం గలదే. 310

వ. అని విలపింప నంత విభీషణుండు రామచంద్రునిపంపు వడసి రావణునకు దహ
నాదిక్రియలు గావించె నంత రాఘవేంద్రుండు నశోకవనంబున కేఁగి శింశుపా
తరుసమీపంబునందు. 311

శా. దైతేయప్రమదాపరీత నతిభీతన్ గ్రంథిబంధాలక
వ్రాతన్ నిశ్శ్వసనానిలాశ్రుకణజీవంజీవదారామభూ
జాతన్ శుష్కకపోలకీలితకరాబ్జాతం బ్రభూతం గృశీ
భూతం బ్రాణసమేత సీత గనియెన్ భూమీశుఁ డాముందటన్. 312

వ. కని రామచంద్రుండును దాపంబు నొంది భార్యవలన దోషంబు లేకుండుట
వహ్నిముఖంబునం బ్రకటంబు నేసి దేవతలపంపున దేవిం జేకొని. 313

ఉ. శోషితదానవుండు నృపసోముఁడు రాముఁడు రాక్షసేంద్రతా
శేషవిభూతిఁ గల్పసమజీవివి గ మ్మని నిల్పె నర్థిసం
తోషణుఁ బాపశోషణు నదూషణు శశ్వదరోషణున్ మితా
భాషణు నార్యపోషణుఁ గృపాగుణభూషణు నవ్విభీషణున్. 314

వ. ఇట్లు విభీషణసంస్థాపనుం డై రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుం డై సుగ్రీవ
హనుమదాదులం గూడికొని పుష్పకారూఢుం డై వేల్పులు గురియు పువ్వుల
సోనలం దడియుచుం దొల్లి వచ్చిన తెరువుజాడలు సీతకు నెఱింగించుచు మరలి
నందిగ్రామంబునకు వచ్చె నయ్యవసరంబున. 315

ఆ. రామచంద్రవిభునిరాక వీనుల విని, భరతుఁ డుత్సహించి పాదుకలను
మోచికొనుచు వచ్చి ముదముతోఁ బురజను, లెల్లఁ గొలువ నన్న కెదురువచ్చె.

వ. వచ్చి పాదుకల ముందట నిడికొని యెడ నెడ సాష్టాంగదండప్రణామంబులు
సేయుచు మెల్లన డాసి రామచంద్రుని పాదంబులు దన నొసలం గదియించి తచ్చ
రణ రేణువులు దుడిచి శిరంబునం జల్లికొని తనివి సనక మఱియు నప్పదకమలంబు
లక్కున మోపికొనుచు సంతసంపుఁ గన్నీటం గడిగి నేమంబు లరయుచుండె
నంత సీతాలక్ష్మణసహితుం డై విభుండును దన కెదుర వచ్చిన బ్రాహ్మణజనంబు
లకు నమస్కరించి తక్కినవారలచేత మన్ననలు వొంది వారల మన్నించె నయ్య
వసరంబున. 317

చ. నృపవర పెక్కునాళ్లఁ గొలె నిన్ గన కుండినయట్టి నేఁడు మా
తపములు పండె నిందఱము ధన్యుల మైతి మటంచుఁ బుట్టముల్
చపలతఁ ద్రిప్పి పువ్వులవసంతము లాడుచుఁ బాడుచున్ గత
త్రపు లయి యాడుచుం బ్రజలు దద్దయుఁ బండుగు సేసి రెల్లెడన్. 318

సీ. కవ గూడి యిరుదెసఁ గపిరాజు రాక్షసరాజు నొక్కటఁ జామరములు వీవ
హనుమంతుఁ డతిధవళాతపత్రముఁ బట్టఁ బాదుకల్ భరతుండు భక్తిఁ దేర
శత్రుఘ్నుఁ డమ్ములుఁ జాపంబు, గొని రాఁగ సౌమిత్రి భృత్యుఁడై చనవుసూప
జలపాత్ర చేఁబట్టి జనకజ గూడిరాఁ గాంచనఖడ్గ మంగదుఁడు మోవఁ

ఆ. బసిఁడికేడె మర్థి భల్లూకపతి మోచి
కొలువఁ బుష్పకంబు వెలయ నెక్కి
గ్రహము లెల్లఁ గొలువఁ గడు నొప్పుసంపూర్ణ
చంద్రుపగిది రామచంద్రుఁ డొప్పె. 319

వ. ఇట్లు పుష్పకారూఢుం డై కపిబలంబులు సేరి కొలువ శ్రీరాముం డయోధ్యకుం
జనియె నంతకు మున్న యప్పురంబునందు. 320

సీ. వీథులు సక్కఁ గావించి తోయంబులు సల్లి రంభాస్తంభచయము నిలిపి
పట్టుఁజీరలు సుట్టి బహుతోరణంబులుఁ గలువడంబులు మేలుకట్లుఁ గట్టి
వేదిక లలికించి వివిధరత్నంబుల మ్రుగ్గులు పలుచందములుగఁ బెట్టి
కలయ గోడల రామకథ లెల్ల వ్రాయించి ప్రాసాదముల దేవభవనములను

తే. గోపురంబుల బంగారుకుండ లెత్తి, యెల్లవాకిండ్లఁ గానిక లేర్పరించి
జనులు గై సేసితూర్యఘోషములతోడ, నెదురు నడతెంచి రారాఘవేంద్రుకడకు.

క. సమదగజదానధారల, దుమదుమలై యున్న పెద్దత్రోవలతోడన్
రమణీయ మయ్యె నప్పురి, రమణుండు వచ్చినఁ గరంగురమణియుఁబోలెన్. 322

ఆ. రామభూవరేంద్రురాకఁ దూర్యములతో, రథగజాశ్వసుభటరాజితోడ
నమరెఁ బురము చంద్రుఁ డరుదేర ఘూర్ణిల్లు, జంతుభంగమిళితజలధిభంగి. 323

వ. ఇట్లొప్పుచున్న యప్పురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబున రామచంద్రుం డరుగు
చున్నసమయంబున. 324

మ. ఇతఁడే రామనరేంద్రుఁ డీయబల కా యింద్రారి ఖండించె న
ల్లతఁడే లక్ష్మణు డాతఁడే కపివరుం డాహాంతవాఁడే మరు
త్సుతుఁ డాచెంగట నావిభీషణుఁ డటంచుం జేతులం జూపుచున్
సతు లెల్లం బరికించి చూచిరి పురీసౌధాగ్రభాగంబులన్. 325

వ. ఇట్లు సమస్తజనంబుఁ జూచుచుండ రామచంద్రుండు రాజమార్గంబునం
జనిచని. 326

సీ. పటికంపుగోడలుఁ బవడంపువాకిండ్లు నీలంపుటరుఁగులు నెఱయఁ గలిగి
కమనీయవైదూర్యకస్తంభచయముల మకరతోరణముల మహిత మగుచుఁ
బడగల మాణిక్యబద్ధచేలంబులఁ జిగురుఁదోరణములఁ జెలువు మీఱి
పుష్పదామకముల భూరివాసనలను బహుతరధూపదీపముల మెఱసి

తే. మాఱువేల్పులభంగిని మలయు చున్న, సతులుఁ బురుషులు నెప్పుడు సందడింప
గుఱుతు లిడరాని ధనములకుప్ప లున్న, రాజసదనంబునకు వచ్చె రామవిభుఁడు. 328

వ. ఇట్లు వచ్చి.

ఉ. తల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి తమతల్లికి వందన మాచరించి య
ల్లల్లబుధాళికిన్ వినతుఁడై చెలికాండ్రను దమ్ములం బ్రసం
ఫుల్లతఁ గౌఁగిలించుకొని భూవరుఁ డోలిఁ గృపారసంబు రం
జిల్లఁగఁ జాల మన్ననలు సేసె నమాత్యులఁ బూర్వభృత్యులన్. 329

వ. తత్సమయంబునఁ దల్లులు. 330

చ. కొడుకులఁ బెద్దకోడలును గొబ్బున మ్రొక్కిన నెత్తి చేతులం
బుడుకుచు మోములుం దలలు బోరన ముద్దులు గొంచు నవ్వుచుం
దొడలకు వారి రాఁ దిగిచి తోఁగఁగఁ జేసిరి నేత్రధారలన్
వెడలినప్రాణముల్ దగఁ బ్రవిష్టము లయ్యె నటంచు నుబ్బుచున్. 331

వ. అంత వసిష్ఠుం డరుగుదెంచి శ్రీరామచంద్రుని జటాబంధంబు విడిపించి కులవృద్ధులుం
దానును సమంత్రకంబుగ దేవేంద్రుని మంగళస్నానంబు సేయించు బృహస్పతి
చందంబున సముద్రనదీజలంబుల నభిషేకంబు సేయించె రఘువరుండును సీతా
సమేతుం డై జలకంబు లాడి మంచిపుట్టంబులు గట్టికొని కమ్మనిపువ్వులు దుఱిమి
సుగంధంబు లలందికొని తొడవులు దొడిగికొని తనకు భరతుండు సమర్పించిన

రాజసింహాసనంబునం గూర్చుండి యతని మన్నించి కౌసల్యకుఁ బ్రియంబు సేయుచు జగత్పూజ్యంబుగ రాజ్యంబు సేయు చుండె నప్పుడు. 332

సీ. కలఁగు టెల్లను మానెఁ గంధు లేడింటికిఁ జలనంబు మానె భూచక్రమునకు
జాగరూకత మానె జలజలోచనునకు దీనభావము మానె దిక్పతులకు
మాసి యుండుట మానె మార్తాండవిధులకు, గావిరి మానె దిగ్గగనములకు
నుడిగి పోవుట మానె నుర్వీరుహంబుల కడఁగుట మానెఁ ద్రేతాగ్నులకును
ఆ. గడిది వ్రేఁగు మానెఁ గరిగిరికిటినాగ, కమఠములకుఁ బ్రజలకలఁక మానె
రామచంద్రవిభుఁడు రాజేంద్రరత్నంబు, ధరణిభరణరేఖఁ దాల్చునపుడు. 333

వ. మఱియును. 334

సీ. పొలఁతులవాలుచూపులయంద చాంచల్య మబలలనడుములయంద లేమి
కాంతాలకములంద కౌటిల్యసంచార మతివలనడపులయంద జడిమ
ముగుదలపరిరంభములయంద పీడన మంగనాకుచములయంద పోరు
పడఁతులరతులంద బంధసద్భావంబు సతులఁ బాయుటలంద సంజ్వరంబు
తే. ప్రియులు ప్రియురాండ్ర మనముల బెరసి తార్పు
లంద చౌర్యంబు వల్లభు లాత్మసతుల
నాఁగి క్రొమ్ముళ్లు పట్టులం దక్రమంబు
రామచంద్రుఁడు పాలించు రాజ్యమందు. 335

క. తండ్రిక్రియ రామచంద్రుఁడు, దండ్రుల మఱపించి ప్రజలఁ దా రక్షింపం
దండ్రుల నందఱు మఱచిరి, దండ్రి గదా రామచంద్రధరణిపుఁ డనుచున్. 336

వ. మఱియు నారామచంద్రుండు, రాజర్షిచరితుండును నిజధర్మనిరతుండును నేక పత్నీవ్రతుండును సర్వలోకసమ్మతుండును నగుచు ధర్మవిరోధంబు గాకుండఁ గోరిక లనుభవించుచుఁ ద్రేతాయుగం బైనఁ గృతయుగధర్మంబుఁ గావించుచు బాలమరణంబు మొదలగు నరిష్టంబులు ప్రజలకుఁ గలుగకుండ రాజ్యంబు సేయు చుండె నయ్యెడ. 337

ఆ. సిగ్గు వడుట గల్గి సింగారమును గల్గి, భక్తి గల్గి చాల భయముఁ గల్గి
నయముఁ బ్రియముఁ గల్గి నరనాథుచిత్తంబు, సీత దనకు వశము సేసికొనియె. 338

వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 339

ఆ. భ్రాతృజనులయందు బంధువులందును, బ్రజలయందు రాజభావ మొంది
యెట్లు మెలఁగె రాఘవేశ్వరుం డెవ్వనిఁ, గూర్చి క్రతువు లెట్లు గోరి చేసె. 340

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 341

సీ. భగవంతుఁ డగురామభద్రుండు ప్రీతితో దేవోత్తముని సర్వదేవమయునిఁ
దనుఁ దాన కూర్చి యధ్వరములు సేసెను హోతకుఁ దూరుపు నుత్తరంబు
సామగాయకునికి శమనదిగ్భాగంబు బ్రహ్మకుఁ గ్రమమునఁ బడమ రెల్ల
నధ్వర్యునకు శేష మాచార్యునకు నిచ్చి సొమ్ములఁ బంచి భూసురుల కొసఁగి

తే. తనదు రెండుపుట్టంబులుఁ దనకు నయిన, మెలఁతమంగళసూత్రంబుమినుకుఁదక్క
వినతుఁ డై యుండె నారామువితరణంబు, పాండవోత్తమ యేమని పలుకవచ్చు.

వ. అంత నారామచంద్రుని దానశీలత్వంబునకు మెచ్చి విప్రవరులు దమ తమ భూములు మరల నిచ్చి యిట్లనిరి. 343

ఆ. ధరణి వలదు మాకుఁ దపసుల కేల నీ, వఖిలలోకగురుఁడ వైనహరివి
మామనంబులందు మలయుచీఁకటిఁ బాపు, భవదుదారరుచులఁ బార్థివేంద్ర. 344

వ. అని పలికి బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన రామచంద్రుని వినయోక్తులం బూజించి మునులు చని రిట్లు పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేసి రాఘవేంద్రుం డొక్కదినంబున. 345

సీ. వసుధపైఁ బుట్టెడు వార్త లాకర్ణించుకొఱకు నై రాముండు గూఢవృత్తి
నడురేయి దిరుగుచో నాగరజనులలో నొక్కఁడు దనసతి యొప్పకున్న
నొరునింటఁ గాఁపురం బున్న చంచలురాలిఁ బాయంగ లేక చేపట్ట నేమి
తా వెఱ్ఱి యగురామధరణీశ్వరుండనే జేల పొమ్మనుమాట బిట్టు వలుక

ఆ. నాలకించి మఱియు నామాట చాఁపల, వలన జగములోనఁ గలుగఁ దెలిసి
సీత నిద్రవోవఁ జెప్పక వాల్మీకి, పర్ణశాలఁ బెట్టఁ బనిచె రాత్రి. 346

వ. అంత సీతయు గర్భిణి గావునఁ గుశలవు లనియెడి కొడుకులం గనియె. వారికి వాల్మీకి జాతకర్మంబు లొనరించె లక్ష్మణునకు నంగదుండు జంద్రకేతుండును భరతునకు దక్షుండును బుష్కలుండును శత్రుఘ్నునకు సుబాహుండును శ్రుతసేనుండును సంభవించి రయ్యెడ. 347

క. బంధురబలుఁ డగుభరతుండు, గంధర్వచయంబుఁ ద్రుంచి కనకాదుల స
ద్బంధుఁ డగునన్న కిచ్చెను, బంధువులును మాతృజనులుఁ బ్రజలుఁ మెచ్చన్.

ఆ. మధువనంబులోన మధునందనుం డగు, లవణుఁ జంపి భుజబలంబు మెఱసి
మధుపురంబు సేసె మధుభాషి శత్రుఘ్నుఁ, డన్న రామచంద్రుఁ డౌ ననంగ. 349

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు రామచంద్రుని కొమారు లయిన కుశలవు లిద్దఱును వాల్మీకివలన వేదాదివిద్యలయందు నేర్పరు లై పెక్కుసభల సతానంబుగా రామకథాశ్లోకంబులు వాడుచు నొక్కనాఁడు రాఘవేంద్రుని యజ్ఞశాలకుం జని. 350

మత్తకోకిలము. వట్టి మ్రాకులు పల్లవింప నవారి యై మధుధార దా
నుట్టఁ బాడిన వారిపాటకు నుర్వరాధిపుఁడుం బ్రజల్
బిట్టు సంతస మంది రయ్యెడఁ బ్రీతిఁ గన్నులబాష్పముల్
దొట్ట నొదల లూఁచి వారలతోడిమక్కువ పుట్టఁగాన్. 351

వ. అంత నారామచంద్రుండు కుమారుల కిట్లనియె. 352

ఆ. చిన్నియన్నలార శీతాంశుముఖులార, నళినదళవిశాలనయనులార

మధురభాషులార మహిమీఁద నెవ్వరు, దల్లి దండ్రి మీకు ధన్యులార. 353

వ. అనిన వార లేము వాల్మీకి పౌత్రులము రాఘవేశ్వరుని యాగంబు సూడ వచ్చితి మనవుడు మెల్లన నగి యెల్లి ప్రొద్దున మీతండ్రి నెఱింగెద రుండుం డని యొక్క నివాసంబునకు సత్కరించి పనిచె మఱునాఁడు సీతం దోడ్కొని కుశలవుల ముందట నిడుకొని వాల్మీకి వచ్చి రఘుపుంగవునిం గని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యి ట్లనియె. 354

ఆ. సీత సుద్ధురాలు చిత్తవాక్కర్మంబు, లందు సత్యమూర్తి యమలచరిత
పుణ్యసాధ్వి విడువఁబోలదు చేకొను, రవికులాబ్ధిచంద్ర రామచంద్ర. 355

వ. అని వాల్మీకి పలుక రామచంద్రుండు పుత్రార్థి యై విచారింపఁ గుశలవులను వాల్మీకికి నొప్పగించి రామచంద్రచరణధ్యానంబు సేయుచు నిరాశ యై సీత భూవివరంబు సొచ్చె నయ్యెడ. 356

మ. ముదితా యేటికిఁ గ్రుంకి తివి మనలో మోహంబు చింతింపవే
వదనాంభోజము సూపవే మృదువు నీవాక్యంబు విన్పింపవే
తుది నేయం దగ దంచు నీశ్వరుఁడు నై దుఃఖించె భూపాలుఁ డా
పద గాదే ప్రియురాలిఁ బాసినయెడన్ భావింప నెవ్వారికిన్. 357

వ. అని వగచి రామచంద్రుండు బ్రహ్మచర్యంబు ధరియించి పదుమూఁడువేల యేం డ్లెడతెగకుండ నగ్నిహోత్రంబులు సెల్లించి తా నీశ్వరుండు గావునఁ దన మొదలినెలవునకుం జనియె నివ్విధంబున. 358

ఆ. ఆదిదేవుఁ డైనయా రామచంద్రుని, కబ్ధి గట్టు టెంత యసురకోటిఁ
జంపు టెంత కపులసాహాయ్య మది యెంత, సురలకొఱకుఁ గ్రీడ సూపెఁ గాక.

చ. వశుఁడఁగ మ్రొక్కెదన్ లవణవార్ధివిజృంభణతానివర్తికిన్
దశదిగధీశమౌళిమణిదర్పణమండితదివ్యకీర్తికిన్
దశశతభానుమూర్తికి సుధారుచిభాషికి సాధుపోషికిన్
దశరథరాజుపట్టికిని దైత్యపతిం బొరిగొన్న జెట్టికిన్. 360

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు మహాశుగంబులున్
విల్లును దాల్చువాఁడు గడు విప్పగువక్షమువాఁడు మేలు పైఁ
జల్లెడువాఁడు నిక్కినభుజంబులవాఁడు యశంబు దిక్కులం
జల్లెడువాఁడు నైనరఘుసత్తముఁ డిచ్చుత మా కభీష్టముల్. 361

ఆ. రామచంద్రుఁ గూడి రాకలఁ బోకలఁ, గదిసి తిరుగువారుఁ గన్నవారు
నంటికొన్నవారు నాకోసలప్రజ, లరిగి రాదియోగు లరుగుగతికి. 362

క. మంతనములు సద్గతులకుఁ, బొంతనములు ఘనము లైనపుణ్యముల కిదా
నీంతనపూర్వమహాఘనికృంతనములు రామనామకృతచింతనముల్. 363

వ. ఆరామచంద్రునకుఁ గుశుండును గుశునకు నతిథియు నతిథికి నిషధుండును నిష

ధునకు నభుండును నభునికిఁ బుండరీకుండును బుండరీకునకు క్షేమధన్వుండును క్షేమధన్వునకు దేవానీకుండును దేవానీకునకు నహీనుండును నహీనునకుఁ బారియాత్రుండును బారియాత్రునకు బలుండును బలునకుఁ జలుండును జలునకు నర్కసంభవుం డగు వజ్రనాభుండును వజ్రనాభునకు శంఖణుండును శంఖణునకు విధృతియు విధృతికి హిరణ్యనాభుండును జనియించి రతండు జైమిని శిష్యుం డైన యాజ్ఞవల్క్యమునివలన నధ్యాత్మయోగంబు నేర్చి హృదయకలుషంబులం బాసి యోగచర్యుం డయ్యె నాహిరణ్యనాభునకుఁ బుష్యుండును బుష్యునకు ధ్రువసంధియు ధ్రువసంధికి సుదర్శనుండును సుదర్శనునకు నగ్నివర్ణుండును నగ్నివర్ణునకు శీఘ్రుండును శీఘ్రునకు మరు వను రాజశ్రేష్ఠుండును బుట్టె రారాజయోగి సిద్ధుం డయి కలాపగ్రామంబున నున్నవాఁడు కలియుగాంతంబున నష్టం బయ్యెడు సూర్యవంశంబుఁ గ్రమ్మఱఁ బుట్టింపం గలవాఁ డామరువునకుఁ బ్రశుశ్రుకుండును నాప్రశుశ్రుకునకు సంధియు నతనికి నమర్షణుండును నాయమర్షణునికి మహస్వంతుండును నామహస్వంతునకు విశ్వసాహ్వుండును నావిశ్వసాహ్వునకు బృహద్బలుండును జనియించి రాబృహద్బలుఁడు భారతయుద్ధంబున మీతండ్రి యగు నభిమన్యునిచేత హతుం డయ్యె వినుము. 364

భవిష్యద్రాజేతిహాసము

తే. పరఁగ నిక్ష్వాకుఁడును బృహద్బలుఁడు మొదలుఁ
దుదయుఁ గాఁ గలరాజులఁ దోడుతోడ
నెఱుఁగఁ జెప్పితి నీవారి నింక మీఁదఁ
బుట్టఁ గలవారిఁ జెప్పెద భూవరేంద్ర. 365

వ. ఆబృహద్బలునకు బృహద్రణుండును బృహద్రణునకు నురుక్రియుండును నాతనికి వత్సప్రీతుండును వత్సప్రీతునకు బ్రతివ్యోముండును బ్రతివ్యోమునకు భానుండును భానునకు సహదేవుండును సహదేవునకు బృహదశ్వుండును బృహదశ్వునకు భానుమంతుండును భానుమంతునకుఁ బ్రతీకాశ్వుండును బ్రతీకాశ్వునకు సుప్రతీకుండును సుప్రతీకునకు మేరుదేవుండును మేరుదేవునకు సుతక్షత్రుండును సుతక్షత్రునకు ఋక్షకుండును ఋక్షకునకు నంతరిక్షుండును నంతరిక్షునకు సుతపుండును సుతపునకు నమిత్రజిత్తును నతనికి బృహద్వాజియు నతనికి బర్హియు బర్హికి ధనంజయుండును ధనంజయునకు రణంజయుండును నతనికి సృంజయుండును సృంజయునకు శాక్యుండును శాక్యునకు శుద్ధోదుండును శుద్ధోదునకు లాంగలుండును లాంగలునకుఁ బ్రసేనజిత్తును నతనికి క్షుద్రకుండును క్షుద్రకునకు ఋణకుండును ఋణకునకు సురథుండును సురథునకు సుమిత్రుండును బుట్టుదురు సుమిత్రుని యనంతరకాలంబున సూర్యవంశంబు నశింపఁగలదు వీరలు బృహద్బలునినుండి క్రమంబునం బుట్టం గలవార లని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.

సీ. ధన్యుఁ డా యిక్ష్వాకుతనయుండు నిమి యాగ మాచరింపఁగఁ గోరి యావసిష్ఠు
నార్త్విజ్యమునకుఁ బ్రార్థింపఁ గని యాతఁ డింద్రుని మఖము సేయింప నియ్యు
కొని నాఁడ మఱి వత్తుఁ గొదవ లే దని వచ్చి సంసార మెంతయుఁ జంచలంబు
కాలయాపన మేల క్రతువు సేసెద నని యన్యఋత్విక్కుల నతఁడు గూర్చి
తే. చేయ నింద్రుని యాగంబు సెల్లఁ జేసి, గురుఁడు సనుదెంచి శిష్యుపైఁ గోపమెత్తి
యోరి నావచ్చునందాఁక నుండ వనుచు, నతని దేహంబు పడుఁగాత మని శపించె.

వ. ఇట్లు వసిష్ఠుండు శపించిన నిమియును వసిష్ఠుని దేహంబు పడుఁగాక యని మరల శపియింప నవ్వసిష్ఠుండు మిత్రావరుణులవలనఁ గడపట నూర్వశికి జన్మించె గురుశాపంబున బ్రహ్మజ్ఞాని యైన నిమి విగతదేహుం డైన నతని దేహంబు మునీశ్వరులు గంధవస్తువులం బొదివి దాఁచి దొరఁకొన్న సత్త్రయాగంబు సెల్లించిరి కడపట దేవగణంబులు మెచ్చి వచ్చిన వారలకు నిమిదేహంబు సూపి బ్రదుకం జేయుం డనవుడు వారలు నిమి ప్రాణంబు వచ్చుంగాక యని పలికిన నిమి దన దేహంబు సొర నొల్లక యి ట్లనియె. 368

మ. అతిమోహాకులితంబు సాంద్ర మమతాహంకారమూలంబు సం
తతనానాసుఖదుఃఖపీడిత మనిత్యం బిట్టిదేహంబు సం
కృతి నా కేటికి మీనదేహమునభంగిన్ భీతబాహుళ్య మం
చితవుల్ పెద్దలు దీనిఁ జేకొనరు సర్వేశున్ హరిం గొల్చుచున్. 369

వ. అని పలికిన నిమి మాటలు క్రమ్మఱింప నేరక శరీరులు గన్నులు దెఱచినప్పుడును మూసినప్పుడును నిమి గానవచ్చుం గాక యని పల్కి దేవతలు చని రంత. 370

ఆ. పెద్ద లైన మునులు పృథివీస్థలికి రాజు, లేమిఁ జూచి నిమికళేబరంబు
దరువ నొకఁడు పుట్టెఁ దనయుండు వానిని, జనకుఁ డనుచుఁ బలికె జగము లెల్ల.

వ. మఱియు నతండు విదేహజుండు గావున వైదేహుం డనియు మథనజాతుండు గావున మిథిలుం డనియు ననం బరఁగె నమ్మిథిలునిచేత నిర్మితం బయినది మిథిలానగరంబు నాఁ బరఁగె నాజనకునకు నుదావసుండును నుదావసునకు నందివర్ధనుండును నందివర్ధనునకు సుకేతుండును సుకేతునకు దేవరాతుండును దేవరాతునకు బృహద్రథుండును బుట్టి రాతనికి మహావీర్యుండును నతనికి సుధృతియు నతనికి ధృష్టకేతుండును నతనికి హర్యశ్వుండును నతనికి మరువును నతనికిఁ బ్రతింధకుండును నతనికిఁ గృతరథుండును నతనికిఁ దేవమీఢుండును నతనికి విధృతుండును నతనికి మహాధృతియు నతనికిఁ గీర్తిరాతుండును నతనికి మహారోముండును నతనికి స్వర్ణరోముండును నతనికి హ్రస్వరోముండును నతనికి సీరధ్వజుండును బుట్టిరి. 372

ఆ. అతఁడు మఖము సేయ నవని దున్నింపంగ, లాంగలంబుకొనను లక్షణాంగి
సీత జాత యయ్యె సీరధ్వజుం డనఁ, దానఁ జెప్పఁబడియె ధన్యుఁ డతఁడు. 373

వ. ఆ సీరధ్వజునకుఁ గుశధ్వజుండును గుశధ్వజునకు ధర్మధ్వజుండును ధర్మధ్వజునకు కృతధ్వజ మితధ్వజు లనువా రిద్దఱుఁబుట్టి రందుఁ గృతధ్వజునకు కేశిధ్వజుం డుదయించె నతండు తన్నుఁ దా నెఱింగెడి విద్యయందు నేర్పరి యయ్యె మిత ధ్వజునకు ఖాండిక్యుం డనువాఁడు జన్మించి తండ్రివలన నెఱుక గలవాఁ డై కర్మ తంత్రంబు నేర్చి కేశిధ్వజునివలన భీతుం డై యేఁగె ఖాండిక్యునకు భానుమం తుండును భానుమంతునకు శతద్యుమ్నుండును శతద్యుమ్నునికి శుచియు శుచికి సనద్వాజుండు సనద్వాజునకు నూర్ధ్వకేతుండును నూర్ధ్వకేతునకు నజుండును నజునకుఁ బురుజిత్తును బురుజిత్తునకు నరిష్టనేమియు నరిష్టనేమికి శ్రుతాయు వును శ్రుతాయువునకుఁ బార్శ్వకుండును బార్శ్వకునకుఁ జిత్రరథుండును జిత్ర రథునకు క్షేమాపియు క్షేమాపికి హేమరథుండును హేమరథునకు సత్యరథుం డును సత్యరథునకు నుపగురుండును నుపగురునకు నగ్నిదేవు ప్రసాదంబున నుప గుర్వుండును నుపగుర్వునకు సావనుండును సావనునకు సువర్చసుండును గల్గి రతండె సుభూషణుం డని వినంబడు నాసుభూషణునకు జయుండును జయునకు విజయుండును విజయునకు ధృతుండును ధృతునకు ననఘుండును ననఘునకు వీతి హవ్యుండును వీతిహవ్యునకు ధృతియు ధృతికి బహుళాశ్వుండును బహుళా శ్వునకుఁ గృతియుఁ గృతికి మహావశియును జన్మించిరి వీరలు మైథిలు లగు రాజు లని చెప్పంబడుదురు యోగీశ్వరప్రసాదంబున గృహస్థు లై యుండియు బంధనిర్ముక్తు లై యాత్మజ్ఞానంబు గలిగి నిరంతర బ్రహ్మానుసంధానంబు సేయుచు నుండుదు రని పలికి శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 374

చంద్రవంశ్యు లగు రాజులయితిహాసము

ఆ. చంద్రగౌర మైనచంద్రవంశమునందుఁ, జంద్రకీర్తితోడ జనిత మైన
యట్టిపుణ్యమతుల నైళాదిరాజుల, నింక వినుము మానవేంద్రచంద్ర. 375

సీ. ఒకవేయితలలతో నుండుజగన్నాథుబొడ్డుఁదమ్మిని బ్రహ్మ వుట్టె మొదల
నతనికి గుణముల నతనిఁ బోలినదక్షుఁ డగునత్రి సంజాతుఁ డయ్యె నత్రి
కడగంటిచూడ్కులఁ గలువలసంగడీఁ డుదయించి విప్రుల కోషధులకు
నమరఁ దారాతతి కజునిపంపున నాథుఁ డై యుండి రాజసూయంబు చేసి

తే. మూఁడులోకములను గెల్చి మోఱకమునఁ
జని బృహస్పతిపెండ్లాముఁ జారుమూర్తిఁ
దార నిలు సొచ్చి కొనిపోయి తన్ను గురుఁడు
వేఁడునందాఁక నియ్యంతి విడువఁ డయ్యె. 376

వ. అంత వేల్పులతో రక్కసులకుఁ గయ్యం బయ్యె బృహస్పతితోడి వైరంబునం జేసి రాక్షసులుం దానును శుక్రుండు చంద్రునిం జేపట్టె సురాచార్యునిం బోఁ దోలిన హరుండు భూతగణసమేతుం డై తన గురుపుత్రుం డైన బృహస్పతిం

జేపట్టె దేవేంద్రుండు సురగణంబులుం దానును బృహస్పతికి నడ్డంబు వచ్చె నయ్యవసరంబున బృహస్పతి భార్యానిమిత్తంబున రణంబు సురాసుర వినాశకరం బయ్యె నాలోన బృహస్పతితండ్రి యగు నంగిరసుండు సెప్పిన విని బ్రహ్మదేవుండు వచ్చి చంద్రునిం గోపించి గర్భిణి యైన తారను మరల నిప్పించినం జూచి బృహస్పతి దాని కిట్లనియె. 377

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక పెలచేడియవై వడి ధర్మకీర్తులన్
బొగ్గులు సేసి జారు శశిం బొంది కటా కడు పేల తెచ్చుకొం
టెగ్గు దలంపఁగా వలదె యిప్పుడు గర్భము దించుకొమ్ము నిన్
మ్రగ్గఁగఁ జేసెదం జెనఁటి మానవతుల్ నినుఁ జూచి మెత్తురే. 378

వ. అని కోపించుచుండ నాచెలువకుఁ బసిండిచాయమేను గల కుఱ్ఱఁడు పుట్టె వానిం జూచి మోహంబు సేసి బృహస్పతి దన కొడుకనియునుం జంద్రుండు దన కన్నవాఁ డనియునుం జగడించి రప్పుడు. 379

ఆ. వారివాదు సూచి వారింపఁగా వచ్చి, యేర్పరింప లేక యెల్లమునులు
సమరవరుల నడుగ నావేడుకలకత్తె, యెఱుఁగుఁ గాని యితరు లెఱుఁగ రనిరి.

వ. ఆపలుకులు విని సిగ్గుపడి యున్న తారకుఁ జిన్నికొమరుం డి ట్లనియె. 331

క. ఇలువరుస చెడఁగ బంధులు, దల వంపఁగ మగఁడు రోయఁ దల్లీ కట్టా
వెలి సేల నన్నుఁ గంటివి, కలిగించినవాఁడు శీతకరుఁడో గురుఁడో. 382

వ. అని పలుకుచున్న కొడుకునకు మఱుమాట లాడనేరక యూరక యున్న తార నేకాంతంబునకుం జీరి మంతనంబున బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 383

మ. చెలువా నీయెలసిగ్గు వాసి గురుఁడో శీతాంశుఁడో యెవ్వఁ డీ
లలితాకారుఁ గుమారుఁ గన్నయతఁ డేలా దాఁప నీపాటు నీ
తలనే పుట్టెనె వెచ్చ నూర్పుకుము కాంతల్ గాముకల్ గారె మా
టల నిం దేమియుఁ బోదు పో యెడలతోడం జెప్ప విప్పింపవే. 334

వ. అని పలికిన బ్రహ్మకు నెదురు మాటాడ వెఱచి మంతనంబున నయ్యింతి చంద్రునికిం గన్నదాన ననవుడు నాబాలకునకుం బుధుం డని పేరు వెట్టి చంద్రున కిచ్చి బ్రహ్మ సనియె నంత. 385

ఆ. బుద్ధిమంతుఁ డయినబుధుఁడు పుత్త్రుం డైన, మేను వెంచి రాజు మిన్ను ముట్టె
బుద్ధిగలసుతుండు పుట్టినచోఁ దండ్రి, మిన్ను ముట్ట కేల మిన్నకుండు. 386

వ. ఆబుధునకుఁ దొల్లి చెప్పిన యిళాకన్యకవలనఁ బురూరవుండు పుట్టె నాపురూరవునకుం గల శౌర్యసౌందర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులు నారదునివలన నింద్రసభలోన నూర్వశి విని మిత్రావరుణశాపంబున మనుష్యస్త్రీరూపంబు దాల్చి భూలోకంబునకు వచ్చి ముందట నిలువంబడి. 387

తరలము. సరసిజాక్షు మృగేంద్రమధ్యు విశాలవక్షు మహాభుజున్
సురుచిరాననచంద్రమండలశోభితున్ సుకుమారు నా

పురుషవర్యుఁ బురూరవుం గని పువ్వుటంపఱజోదుచేఁ
దొరఁగుక్రొవ్విరితూపులన్ మది దూలిపోవఁగ భ్రాంత యై. 388

వ. ఊర్వశి నిలిచి యున్నంత. 389

ఉ. భావజుదీమమో మొగులుఁ బాసి వెలుంగుమెఱుంగో మోహినీ
దేవతయో నభోరమయొ దినకరగ్రహణంబు లేనిచో
జీవన మేటి కంచు మరుచేఁ జిగురాకడిదమ్ముజిమ్ములం
దా వడఁకెం బురూరవుఁడు దామరపాకుజలంబుకైవడిన్. 390

వ. ఇట్లారాచపట్టి చెఱకువింటి వానిదాడికి నోడి యెట్టకేలకు సైరణ సేసి నిలుకడఁ
దెచ్చికొని యచ్చెలువ కిట్లనియె. 391

ఉ. ఎక్కడనుండి రాక మన కిద్దఱకుం దగు నీకు దక్కితిన్
మ్రుక్కడి వచ్చెనే యలరుముల్కులవాఁ డడిదంబుఁ ద్రిప్పు చే
దిక్కు నెఱుంగఁ జూడు నను దేహము దేహము గేలుఁ గేల నీ
చెక్కునఁ జెక్కు మోపి తగుచెయ్వుల నన్ను విపన్నుఁ గావవే. 392

వ. అనినఁ బ్రోడచేడియ యిట్లనియె. 393

మ. ఇవె నాకూర్చుఁదగల్లు రెండు దగ నీ వెల్లప్పుడుం గాచె దే
ని వివస్త్రుండవు గాక నాకడఁ దగన్ నీవుండు దేనిన్ విశే
షవిలాసాధిక నీకు నాఘృతము భక్ష్యం బయ్యెనేనిన్ మనో
జవినోదంబుల నన్నుఁ దేల్తు నగునే చంద్రాన్వయగ్రామణీ. 394

వ. అని పలికిన వేల్పులవెలయాలి ప్రతినమాటల కియ్యకొని తన మనంబున. 395

క. మంచి దఁట రూపు సంతతి, నంచిత యా దేవగణిక యఁట మరుచేతన్
సంచలితచిత్తనై కా, మించిన దఁట యింతకంటె మేలుం గలదే. 396

వ. అని నిశ్చయించుకొని. 397

ఆ. రాజు రాజముఖిని రతిఁ దేల్చె బంగారు, మేడలందు దరులనీడలందుఁ
దోఁటలందు రత్నకూటంబులందును, గొలఁకులందు గిరులకెలఁకులందు. 398

వ. అంత నయ్యిద్దఱకుం దగులంబు నెలకొని. 399

క. ఒకదిక్కు కాని చనఁ బో, రొకచోటన కాని నిలిచియుండరు తమలో
నొకటియ కాని తలంపరు, నొకనిమిషముఁ బాయలేరు నువిదయు ఱేఁడున్. 400

క. దయ్య మెఱుంగున్ వారల, నెయ్యంబులు మక్కువలును నిజమరితనముల్
వియ్యములును నెడసంచిని, బయ్యెదకొం గడ్డ మైనఁ బ్రాణము వెడలున్. 401

వ. ఇట్లూర్వశియుం బురూరవుండు నొండొరువులవలన మక్కువలు చెక్కులొత్తం
బగళ్లు రేలు నెల్లెడల విహరింప నొక్కనాఁడు దేవలోకంబున దేవేంద్రుండు
గొలువుండుతఱిఁ గొలువున నూర్వశి లేకుండుటం జూచి. 402

క. ఇన్ని దినంబులకును మన, మున్న సభామధ్యవేది యూర్వశి లేమిన్
విన్నఁదనంబున నున్నది, వన్నె దఱఁగి యున్నపసిఁడివడువున ననుచున్. 403

వ. ఇంద్రుండు గంధర్వులం బనిచిన వారు నడురేయిం జని చీఁకటి నూర్వశి పెంచుచున్న యేడకంబులం బట్టిన నవి రెంటను మొఱ వెట్టిన వాని మొఱ విని రతిఖిన్నుం డై మేను మఱచి కూరుకుచున్న పురూరవుకౌఁగిట నుండి యూర్వశి యి ట్లనియె. 404

మ. అదె నాబిడ్డలఁ బట్టి దొంగలు మహాహంకారు లై కొంచు ను
న్మదు లై పోయెద రడ్డపాటునకు సామర్థ్యంబునన్ హీనుఁ డై
కదలం డీమగపంద కూరుకుగతిం గన్మూసి గుర్వెట్టుచున్
వదలంజాలఁడు నాదుకౌఁగిలియు బా వంధ్యాత్ముఁ డై చెల్ల రే. 405

క. పగతురు దొంగల రేఁపఁగ, మగఁటిమి వాటింప లేక మగతన మెల్లన్
మగువలకౌఁగిటఁ జూపెడు, మగవాఁ డగుకంటె మగఁడు మగు వగు టొప్పున్.

ఆ. అధముఁ డైనవాని కాలగుకంటె నత్యధికునింట దాసి యగుట మేలు
హీనుఁ బొంది యోని హింసింపఁగా నేల, యువతిజనుల కూర కుంట లెస్స. 407

క. ఏటికి నీరాచఱికం, బాఁటది మొఱవెట్టఁ బశువు లాతురపడ నో
యాఁట దని లేచి దొంగల, గీఁటవు వెడలంగ శవముక్రియ నుండె దిదే. 408

క. వినియు వినవు రణభీరువు, మనుజాధము నిదురపోతు మందుని నకటా
నినుఁ జక్రవర్తిఁ జేసిన, వనజాసనుకంటె వెఱ్ఱివాఁడును గలఁడే. 409

వ. అని పెక్కుభంగుల నయ్యింతి పరుసనిపలుకు లను కఱకువాలమ్ములు సెవులఁ జొనుప నారాజశేఖరుం డంకుశంబుపోట్ల నదరు మదగజంబుచందంబునఁ జీర మఱచి దిగంబరుం డై లేచి వాలు కేల నంకించి యానడురేయి దొంగల నఱికి వైచి మేషంబుల విడిపించుకొని తిరిగి వచ్చునెడ. 410

ఆ. చీర లేనిమగనిఁ జెలువ దా నీక్షించి, కన్ను మొఱఁగి పోయెఁ గడకు నతఁడు
వెఱ్ఱివానిభంగి వివశుఁ డై పడి లేచి, పొరల తెరలి ప్రుక్కి పొక్కిపడియె. 411

వ. మఱియుఁ బురూరవుండును మదనాతురుం డై వెదకుచు సరస్వతీనదీతీరంబునం జెలికత్తెలలోఁ గూడియున్న యూర్వశిం గని వికసితముఖకమలుం డై యి ట్లనియె.

మ. తనుమధ్యా యిది యేల వచ్చి తకటా ధర్మంబె శర్మంబె మున్
మనలో నుంకుగ నాడికొన్నపలుకుల్ మర్యాదలుం దప్పెనే
నిను నేఁ బాసినయంతనుండి తనువు న్నేలం బడం బాఱె నీ
దిను నుగ్రంపుమృగాళి దీనుఁ గరుణాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 413

వ. అనిన నూర్వశి యి ట్లనియె. 414

క. మగువలకు నింత లొంగెదు, మగవాఁడవె నీవు పశువుమాడ్కిన్ వగవం
దగవే మానుషపశువును, మృగములుఁ గని రోయుఁ గాక మే లని తినునే. 415

వ. అదియునుంగాక. 416

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ విభుం డైనవ
న్విలుతున్ మెచ్చర యన్యులన్ వలతు రేవిశ్వాసమున్ లేదు క్రూ
రలు తోడుం బతి నైనఁ జంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రెక్కడ వారివేడబము లావేదాంతసూక్తంబులే. 417

ఉ. ఇం కొక యేఁడు వోయిన నరేశ్వర యాతలి రేయి నీవు నా
లంకెకు వచ్చి యాత్మజుల లక్షణవంతులఁ గాంచె దేమియుం
గొంకక పొమ్ము నీ వనుడుఁ గొమ్మను గర్భిణిఁ గాఁ దలంచుచున్
శంక యొకింత లేక నృపసత్తముఁ డల్లన పోయె వీటికిన్. 418

వ. ఇట్లు మరలి చని తన పురంబున నొక్కయేఁ డుండి పిదప నూర్వశికడ కేఁగి యొక్కరేయి పురూరవుం డయ్యింతికడ నున్న నావెలందియు గంధర్వవరుల వేఁడుకొనుము నన్నిచ్చెద రనవుడు నతండు గంధర్వవరులం బ్రార్థించిన వార లతండు వొగడుటకు మెచ్చి యగ్నిస్థాలి నిచ్చిన నయ్యగ్నిస్థాలి నూర్వశింగాఁ దలంచుచు దానితో నడవిం దిరుగుచుండి యొక్కనాఁ డది యూర్వశిగా దగ్నిస్థాలి యని యెఱింగి వనంబునం దిగవిడిచి యింటికిఁ జనుదెంచి నిత్యంబు రాత్రి దానిన చింతించుచుండఁ ద్రేతాయుగంబు సొచ్చిన నారాజుచిత్తంబునఁ గర్మబోధంబు లయి వేదంబులు మూఁడు మార్గంబులం దోఁచిన నాభూవరుండు స్థాలికడకుం జని యందు శమీగర్భజాతం బైన యశ్వత్థంబుఁ జూచి యాయశ్వత్థంబుచేత నరణులు రెండు గావించి ముందటియరణి దానును వెనుకటియరణి యూర్వశియును రెంటినడుమ నున్న కాష్ఠంబు పుత్త్రుండు నని మంత్రంబు సెప్పుచుం ద్రచ్చుచుండ జాతవేదుం డను నగ్ని సంభవించి విహితారాధన సంస్కారంబునం జేసి యాహవనీయాదిరూపి యై నెగడి పురూరవునిపుత్త్రుం డని కల్పింపంబడియె నాయగ్ని పురూరవునిఁ బుణ్యలోకంబునకుఁ బనుపం గారణం బగుటం జేసి. 419

క. ఆయగ్నిచేఁ బురూరవుఁ, డాయజ్ఞేశ్వరు ననంతు హరి వేదమయున్
శ్రీయుతుఁ గూర్చి యజించె గు,ణాయుతుఁ డూర్వశిఁ గనంగ నరిగెడుకొఱకై.

ఉ. ఒక్కఁడ వహ్ని వేల్పు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ సర్వవాఙ్మయం
బొక్కడ వేద మా ప్రణవ మొక్కఁడ వర్ణము దొల్లి త్రేతయం
దెక్కటి మాన్చి మూఁడుగను నేర్పఱిచెం దనబుద్ధిపెంపుచేఁ
జక్కఁగ నాపురూరవుఁ డశక్తులకున్ సులభంబు లాగతిన్. 421

వ. ఇట్లు వేదవిభాగంబు గల్పించి యాగంబుసేసి పురూరవుం డూర్వశి యున్న గంధర్వలోకంబునకుం జనియె నతనికి నూర్వశిగర్భంబున నాయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు రయుండు జయుండు విజయుం డన నార్గురు పుత్త్రులు గలిగి రందు

శ్రుతాయువునకు వసుమంతుండును సత్యాయువునకు శ్రుతంజయుండును రయునకు శ్రుతుండు నేకుం డన నిరువురును జయునకు నమితుండును విజయునకు భీముండును జనించి రాభీమునకుఁ గాంచనుండు కాంచనునకు హోత్రకుండు హోత్రకునకు గంగాప్రవాహంబు పుక్కిటం బెట్టిన జహ్నుండు జహ్నునకుఁ బూరుండు పూరునకు బాలకుండు బాలకునకు నజకుం డజకునకుఁ గుశుండు గుశునకుఁ గుశాంబుండు ధూర్తయుండు వసువు కుశనాభుం డన నలువురును సంభవించి రందుఁ గుశాంబునకు గాధి యనువాఁడు గలిగె నాగాధి రాజ్యంబు సేయుచుండ. 422

సీ. సత్యవతిని గాధిజాతను గన్యను విప్రుఁడు ఋచికుండు వేఁడికొనిన
గాధియు సుత కీడు గాఁ డని తెల్లనివకంపు మేనులు నల్ల చెవులు
గలగుఱ్ఱములు వేయి కన్యకు నీ వుంకు విచ్చినఁ గూఁతు నే నిత్తు ననిన
వసుధామరుండును వరుణునికడ కేఁగి హరులఁ దెచ్చినఁ గూఁతు నాతఁ డిచ్చె

ఆ. నామహాత్మసతియు నత్తయుఁ గొడుకులఁ, గోరి యడుగ నియ్యకొని యతఁడు
విప్రరాజమంత్రవితతుల వేల్పించి, చరువు సేసి క్రుంకఁ జనియె నదికి. 423

వ. అయ్యెడం దల్లి యడిగిన సత్యవతి బ్రహ్మమంత్రంబుల వేల్పించిన చరువు దల్లి కిచ్చి క్షాత్త్రమంత్రంబులం దల్లికి వేల్పించిన చరువు దా నందుకొని యుండ నాముని సనుదెంచి చరువు వీడ్వడుట యెఱింగి భార్య కి ట్లనియె. 424

ఆ. తల్లి చరువు నీవు దాల్చి నీచరు వేల, తల్లిపాల నిడితి తరళనేత్ర
కొమ్మ యింక నీకుఁ గ్రూరుఁడు పుట్టు మీ, యమ్మ బ్రహ్మవిదుని ననఘుఁ గాంచు.

వ. అనిన నయ్యింతి వెఱచి మ్రొక్కి వినయంబు లాడినం బ్రసన్నుం డై నీకొడుకు సాధు వై నీమనుమండు క్రూరుం డగుం గాక యని ఋచికుం డనుగ్రహించిన నాసత్యవతికి జమదగ్ని సంభవించె సత్యవతియుం గౌశికీనది యై లోకపావని యై ప్రవహించె నాజమదగ్నియు రేణుపుకూఁతు రయిన రేణుకను వివాహం బై వసుమనాది కుమారులం గనియె నందు. 426

క. పురుషోత్తమునంశంబున, ధర జమదగ్నికి జనించి ధన్యుఁడు రాముం
డిరువదియొకమరి నృపతుల, శిరములఁ జక్కడిచెఁ దనదుచేగొడ్డంటన్. 427

వ. అనిన విని భూవరుండు శుకున కి ట్లనియె. 428

పరశురాముని చరిత్రము

ఉ. ఏటికిఁ జంపె రాముఁ డవనీశులఁ బల్వుర వారియందుఁ ద
ప్పేటికిఁ గల్గె విప్రుఁ డతఁ డేటికి రాజసతామసంబులన్
వాటముఁ బొందె భూభరము వారిత మౌ టది యేవిధంబు నా
మాటకు మౌనిచంద్ర మఱుమాట ప్రకాశము గాఁగఁ జెప్పవే. 429

వ. అనిన విని శుకుం డి ట్లనియె. 430

సీ. హైహయాధీశ్వరుం డర్జునుం డనువాఁడు ధరణీశ్వరులలోనఁ దగినవాఁడు
పురుషోత్తమాంశాంశుఁ బుణ్యు దత్తాత్రేయు నారాధనముసేసి యతనివలనఁ
బరిపంథిజయమును బాహుసహస్రంబు నణిమాదిగుణములు యశము బలము
యోగీశ్వరత్వంబు నోజయుఁ దేజంబుఁ జెడనియింద్రియములు సిరియుఁ బడసి
తే. గాలికైవడి సకలలోకంబులందుఁ, దనకుఁ బోరాని రారాని తావు లేక
యెట్టిచోనైనఁ దనయాజ్ఞ యేపుమిగుల, ధరణి వెలుఁగొందె వినువీథిఁ దరణిమాడ్కి.

మ. ఒకనాఁ డామనుజేంద్రుఁ డంగనలతో నుద్దాముఁ డై వీట నుం
డక రేవానది కేఁగి యందుఁ దెలినీటం జల్లుపోరాడి దీ
ర్ఘకరాబ్జంబుల నానదీజలములం గట్టన్ వడిన్ నీరు మ్రో
లకుఁ బెల్లుబ్బి రణాగతుం డయినయాలంకేశుపైఁ దొట్టఁగన్. 432

వ. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు వచ్చిన రావణుం డారాజుచే కట్టం దొట్టిన యేటినీటికి సహింపక రోషంబునం బోటరియుంబోలె నమ్మేటిమగనితోడి పోరాటకుం దొడరినఁ బాటింపక దన బాహుపాటవంబున. 433

క. వీఁకమెయి నతఁడు రావణుఁ, గూఁకటు లగలించి పట్టికొని మోఁకాళ్లం
దాఁకించి కోఁతికైవడి, నాఁకం బెట్టించెఁ గింకరావళిచేతన్. 434

వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబున కేతెంచి. 435

క. ఆరాజేంద్రుఁడు రావణు, నోరీ యిటమీఁద నూరకుండుము జగతీ
వీరుఁడ ననకుము కాచితిఁ, బోరా యని సిగ్గు పఱచి పుచ్చెన్ మరలన్. 436

వ. అంత. 437

సీ. ధరణీశుఁ డొకనాఁడు దైవయోగంబున వేఁటకై కాంతారవీథి కేఁగి
తిరిగియాఁకటఁ శ్రాంతదేహుఁడై జమదగ్నిమునియాశ్రమముఁజేరి మ్రొక్కి నిలువ
నామునీంద్రుఁడు రాజు నర్థితోఁ బూజించి యారాజునకు రాజనుచరులకుఁ
దనహోమధేనువుఁ దడయక రప్పించి యిష్టాన్నములు గురియింప నతఁడు
తే. గుడిచి కూర్చుండి మొదవుపైఁ గోర్కెఁజేసి
సంపద యదేల యీయావు చాలుఁగాక
యిట్టిగోవుల నెన్నండు నెఱుఁగ మనుచుఁ
బట్టి తెం డని తనయొద్దిభటులఁ బనిచె. 438

వ. పంచిన వారలు దర్పంబునం జని. 439

క. క్రేపుం బాపకుఁ డంచును, హా పీడం బడితి ననుచు నంబే యనుచుం
జూ పోపదు నృపు లంచును, వాపోవన్ మొదవుఁ గొనుచు వచ్చిరి పురికిన్. 440

వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబునకు వచ్చునెడ రాముం డాశ్రమంబున కేతెంచి తద్వృత్తాంతం బంతయు విని. 441

ఆ. అద్దిరయ్య యింట నశనంబు గుడిచి మా, యయ్య వల దనంగ నాక్రమించి

కోరి మొదవు రాజు గొనిపోయినాఁడఁట, యేను రాముఁ డౌట యెఱుఁగఁడొక్కో. 443

వ. అని పలికి.

మ. ప్రళయాగ్నిచ్ఛటభంగిఁ గుంభి వికళింపం బాఱుసింహాకృతిం
బెలుచన్ రాముఁ డిలేశువెంట నడచెం బృథ్వీతలం బెల్ల నా
కుల మై క్రుంగఁ గుఠారి యై కవచి యై కోదండి యై కాండి యై
ఫలి యై సాహసి యై మృగాజినమనోజ్ఞశ్రోణి యై తూణి యై. 444

వ. చని మాహిష్మతీపురంబుఁ జేరి నిలుచున్న సమయంబున. 445

మ. కనియెన్ ముందటఁ గార్తవీర్యుఁడు సమిత్కాముం బ్రకామున్ శరా
సనతూణీరకుఠారభీము నతికోపప్రోచ్ఛలద్భ్రూయుగా
ననవేత్రాంచలసీము నైణపటనానామాలికోద్దాము నూ
తనసంరంభనరేంద్రదారశుభసూత్రక్షామునిన్ రామునిన్. 446

వ. కని కోపించి. 447

ఉ. బాలుఁడు వెఱ్ఱిబ్రాహ్మణుఁడు బ్రాహ్మణుకైవడి నుంట మాని భూ
పాలురతోడ భూరిబలభవ్యులతోడ భయంబు దక్కి క
య్యాలకు వచ్చినాఁడు మనయం దిఁకఁ బాపము లేదు లెండు లెం
డేల సహింప భూసురుని నేయుఁడు ప్రేయుఁడు గూల్పుఁ డిమ్మహిన్. 448

వ. అని కదలించి దండనాయకులం బురికొల్పిన వారు రథగజతురగపదాతి సమూహంబులతో లెక్కకుం బదియే డక్షౌహిణులతో నెదురునడచి శరచక్రగదాఖడ్గ భిందిపాలశూలప్రముఖసాధనంబుల నొప్పించిన నవ్విప్రుఁడు గన్నుల కొలుకుల నిప్పులు గుప్పలుకొన రెట్టించిన కట్టల్క మిట్టిపడి యజ్ఞోపవీతంబు సక్క నిడికొని కరాళించి బిట్టు దట్టించి కఠోరం బగు కుఠారంబు సారించి మూఁకలపై కుఱికి తొలకరి మొగంబునం గ్రొచ్చెలికపట్టునం జెట్టులు గొట్టు కృషీవలుని తెఱంగునఁ బదంబులు ద్రెంచుచు ననఁటికంబంబులఁ దెగ నడుచు నారామకారుని పగిది మధ్యంబులఁ ద్రుంచుచుఁ దాళఫలంబులు రాల్చు వృక్షారోహకునికైవడి శిరంబులు ద్రుంచుచు మృగంబుల వండం దుండించు సూపకారునిభంగి నవయవంబులం జెక్కుచు నంతటం దనివి సనక విలయకాలకీలికేలిని మంట లుమియుచు విల్లంపి యెల్లెడం బిడుగులసోనలు గురియు బలు మొగిళ్ళవడువున నప్రమాణంబు లగు బాణంబులఁ బఱపి సుభటసైన్యంబుల దైన్యంబు నొందించుచు నడ్డంబు లేని యార్భటంబులు గల బాణవర్షఘృతంబులతో రాహుతులం గోపానలంబున కాహుతులు సేయుచు తురంగంబుల నిరంగంబులఁ గావించుచు రథంబుల విశ్లథంబులఁగా నొనర్చుచు ద్విరదంబుల నరదంబులపైఁ బఱవం దోలుచు నివ్విధంబున సేనల నంపవానల ముంచి రూపు మాపిన. 449

క. మత్తిల్లి భూతజాలము, చిత్తంబులఁ జొక్కి వేడ్కఁ జిందులువాఱన్

జొత్తిల్లి సమిత్తలమున, నెత్తురు మేదంబు పలలనికరం బయ్యెన్. 450

వ. అయ్యవసరంబున. 451

క. మే లీబ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు, నేలం బడఁ గూల్చె సైన్యనిచయము నెల్లన్
బాలార్ప నేల యీతనిఁ, దూలించెదఁ గాక నాదుదోర్బలమువడిన్. 452

వ. అని పలికి. 453

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లత్యుల్లాసియై తాల్చి వే
యొకయేనూట గుణధ్వనుల్ నిగుడ శాతోగ్రాస్త్రముల్ గూర్చి వి
ప్రకుఠారంబును నిన్నుఁ గూల్తు ననుచున్ భర్జించి పుంఖానుపుం
ఖకఠోరంబుగ నేసి యార్చె రయరేఖాధామునిన్ రామునిన్. 454

క. వడిఁ దూపు లెగయ గుడుసులు, పడి కార్ముకపంచశతము పరఁగ విభుఁడు సొం
పడరెఁ బరివేషమండలి, నడుమఁ గరద్యుతుల వెలయునలినాప్తుక్రియన్. 455

వ. ఇట్లర్జునుండు బాణవిలాసంబు సూపిన. 456

మ. ధరణీదేవుఁడు రాముఁ డాఢ్యుఁడు జగద్ధానుష్కరత్నంబు దు
ష్కరచాపం బొక టెక్కు వెట్టి శరముల్ సంధించి పెల్లేసి భూ
వరుకోదండము లొక్కమూఁడ్కిఁ దునిమెన్ వాఁ డంతటం బోక వే
తరువుల్ ఉవ్వఁ గుఠారధార నఱికెన్ దద్బాహుసందోహమున్. 457

క. కరములు దునిసిన నతనికి, శిర మొక్కటి చిక్కె శైలశిఖరముభంగిం
బరశువున నదియుఁ ద్రుంచెను, బరసూదనుఁ డైనఘనుఁడు భార్గవుఁడు వడిన్.

ఆ. తండ్రి వడిన నతనితనయులు పదివేలు, దలఁగి పోయి రతని దాఁకలేక
పరభయంకరుండు భార్గవుం డంతనా, గోవుఁ గ్రేపుతోడఁ గొనుచుఁ జనియె. 459

వ. ఇట్లు హోమధేనువు మరలం దెచ్చి యిచ్చి తన పరాక్రమంబు దండ్రికిం దోఁ
బుట్టువులకుం దెలియం జెప్పిన జమదగ్ని రామున కిట్లనియె. 460

క. కలవేల్పు లెల్లఁ దమతమ, చెలువంబులు దెచ్చి రాజుఁ జేయుదు రకటా
బలువేల్పు రాజు వానిం, జలమున ని ట్లేల పోయి చంపితి పుత్రా. 461

క. తాలిమి మనకును ధర్మము, తాలిమి మూలంబు మనకు ధన్యత్వమునం
దాలిమి గల దని యీశుం, డేలించును బ్రహ్మపదము నెల్లన్ మనలన్. 462

క. క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును, క్షమ గలిగిన వాణి గలుగు సౌరప్రభయున్
క్షమ గలుగఁ దోన గలుగును, క్షమ గలిగిన మెచ్చు శౌరి సదయుఁడు దండ్రీ.

క. పట్టపురాజును జంపుట, గట్టలుకన్ విప్రుఁ జంపుకంటెను బాపం
బట్టిట్టనకుము నీ వీ, చెట్ట సెడం దీర్థసేవ సేయుము తనయా. 464

క. అని తన్నుఁ దండ్రి పనిచినఁ, బని పూని ప్రసాద మనుచు భార్గవుఁడు రయం
బున నొకయేఁడు ప్రయాణము, సని తీర్థము లెల్ల నాడి చనుదెంచె నృపా. 465

ఉ. ఆయెడ నొక్కనాఁడు సలిలార్థము రేణుక గంగలోనికిం
బోయి ప్రవాహమధ్యమునఁ బొల్పుగ నచ్చరలేమపిండుతోఁ

దోయవిహారముల్ సలుపుచున్నభుఁ జిత్రరథుౝ సరోజమా
లాయుతుఁ జూచు చుండెఁ బతియాజ్ఞ దలంపక కొంతప్రేమతోన్. 466

వ. ఇట్లు గంధర్వవల్లభునిం జూచు కారణంబునం దడసి. 467

ఉ. అక్కట వచ్చి పెద్దతడ వయ్యెను హోమము వేళ దప్పె నే
నిక్కడ నేల యుంటి ముని యే మనునో యని భీతచిత్త యై
గ్రక్కునఁ దోయకుంభము శిరస్స్థలమం దిడి తెచ్చి యిచ్చి వే
మ్రొక్కి కరంబు మోడ్చి పతిముందట నల్లన నిల్చె నల్కుచున్. 468

వ. అప్పుడు. 469

క. చిత్తమున భార్య దడసిన, వృత్తాంతం బెఱిఁగి తపసి వే కని సుతులౝ
మత్తం దీనిం జావఁగ, మొత్తుం డన మొత్తరైరి మునుకుచు వారల్. 470

క. కొడుకులు పెండ్లముఁజంపమిఁ, గొడుకులఁ బెండ్లాముఁ జంప గుఱఁ డానతి యీ
నడుగులకు నెఱఁగి రాముం, డదు గిడ కుండంగఁ ద్రుంచె నన్నలఁ దల్లిన్. 471

శా. తల్లిౝ భ్రాతల నెల్లఁ జంపు మనుచోఁ దాఁ జంపి రాకున్నఁ బెం
పెల్లం బోవ శపించుఁ దండ్రి తనపం పేఁ జేయుదుౝ మెచ్చి నా
తల్లిౝ భ్రాతల నిచ్చు నిక్కము తపోధన్యాత్మకుం డంచు వే
తల్లిౝ భ్రాతలఁ జంపె భార్గవుఁడు లేదా చంపఁ జేయాడునే. 472

వ. ఇవ్విధంబున. 473

క. అడ్డము సెప్పక కడపటి, బిడ్డఁడు రాముండు సుతులఁ బెండ్లము నచటౝ
గొడ్డంటం దెగ నడిచిన, జడ్డనఁ దల యూఁచి మెచ్చె జమదగ్ని మదిన్. 474

క. మెచ్చినతండ్రిని గనుఁగొని, చెచ్చెర నీపడినవారిజీవంబులు నీ
విచ్చితి నను మని మ్రొక్కిన, నిచ్చెౝ వారలును లేచి రెప్పటిభంగిన్. 475

ఆ. పడినవారి మరల బ్రతికింప నోపును, జనకుఁ డనుచుఁ జంపె జామదగ్న్యుఁ
డతఁడు సంపె ననుచు నన్నలఁ దల్లిని, జనకునాజ్ఞ యైనఁ జంపఁ దగదు. 476

సీ. పరశురాముని కోడి పరుగులు వెట్టిన యర్జునుపుత్రకు లాత్మయందు
దండ్రి ద్రుగ్గుటకు సంతప్తు లై పొగులుచు నింతట నంతట నెడరు వేచి
తిరిగి యాడుచు నొక్కదివసము దారాముఁ డడవి కన్నలతోడ నరుగఁ బిదప
బగఁదీర్పఁ దఱి యని పఱతెంచి హోమాలయంబున సర్వేశు నాత్మ నిలిపి

తే. నిరుపమధ్యానసుఖవృత్తి నిలిచియున్న, పుణ్యు జమదగ్ని నందఱుఁ బొదివిపట్టి
కుదలకుండఁగఁ దలఁద్రెంచికొనుచుఁ జనిరి, యడ్డమై తెంచి రేణుక యడిచికొనఁగ.

వ. మఱియును. 478

మ. జనకుం జంపినవైరముం దలఁచి రాజన్యాత్మజుల్ నేఁడు మీ
జనకుం జంపిరి రామ రామ రిపులౝ శాసింతు రక్షించు న

మ్మునిపై వ్రాలి లతాంగి మోఁదికొనియెం ముయ్యేడుమాఱుల్ రయం
బున రాముం డరుదెంచి యెన్నికొన నాపూర్ణాపదాక్రాంత యై. 479

వ. అప్పుడు దల్లి మొఱ విని జమదగ్నికుమారులు వచ్చి యి ట్లని విలపించిరి. 480

క. వాకిలి వెడలవు కొడుకులు, రాకుండఁగ నట్టినీవు రాజసుతులచేఁ
జీకాకు నొంది పోవఁగ, నీకాళ్లిట్లాడెఁ దండ్రి నిర్జరపురికిన్. 481

వ. అని విలపించుచున్న యన్నలం జూచి రాముం డి ట్లనియె. 482

ఉ. ఏడువ నేల తండ్రి తను వేమఱకుండుఁడు తోడులార నే
సూడిదె తీర్తునంచుఁ బరశుద్యుతిభీముఁడు రాముఁ డుగ్రుఁ డై
యోడక యర్జునాత్మభవు లున్నపురంబున కేఁగి చొచ్చి గో
డాడఁగఁ బట్టి చంపె వడి నర్జునజాతుల బ్రహ్మఘాతులన్. 483

క. ఖండించి రిపులశిరములు, గొండలు గాఁ బ్రోగు లిడియె గురురక్తనదుల్
నిండికొని పాఱ నుబ్బుచు, భండనమున విప్రరిపులు భయమంద నృపా. 484

వ. మఱియు నంతటఁ బోక. 485

ఆ. అయ్యపగకు రాముఁ డలయక రాజుల, నిరువదొక్కమాఱు నరసి చంపె
జగతిమీఁద రాజశబ్దంబు లేకుండ, సూడు దీర్ప లేనిసుతుఁడు సుతుఁడె. 486

వ. మఱియు నారాముండు శమంతపంచకంబున రాజరక్తంబులం దొమ్మిదిమడుఁగులు గావించి తండ్రిశిరంబు దెచ్చి శరీరంబుతో సంధించి సర్వదేవమయుం డగు దేవుండు దాన కావునఁ దన్ను నుద్దేశించి యాగంబు సేసి హోతకుం దూర్పును బ్రహ్మకు దక్షిణభాగంబును నధ్వర్యునకుఁ బడమటి దిక్కును నుద్గాతకు నుత్తరదిశయు నున్నవారల కవాంతరదిశలును గశ్యపునకు మధ్యదేశంబును నుపద్రష్టకు నార్యావర్తంబును సదస్యులకుం దక్కినయెడలును గలయ నిచ్చి బ్రహ్మనది యైన సరస్వతియం దవభృథస్నానంబు సేసి కల్మషంబులం బాసి మేఘవిముక్తుం డయిన సూర్యుండునుంబోలె నొప్పుచుండె నంత. 487

క. ఆప్పుఁ డగుపుత్రువలనను, బ్రాప్తతనుం డగుచుఁ దపముబలిమిని మింటన్
సప్తర్షిమండలంబున, సప్తముఁ డై వెలుఁగుచుండె జమదగ్ని నృపా. 488

క. ఆజమదగ్నితనూజుఁడు, రాజీవాక్షుండు ఘనుఁడు రాముఁ డధికుఁ డై
యోజను సప్తర్షులలో, రాజిల్లెడు మీఁదిమనువు రా నవ్వేళన్. 489

ఆ. శాంతచిత్తుఁ డగుచు సంగవిముక్తుఁ డై, భవ్యుఁ డై మహేంద్రపర్వతమున
నున్నవాఁడు రాముఁ డోజతో గంధర్వ, సిద్ధవరులు నుతులు సేయుచుండ. 490

క. భగవంతుఁడు హరి యీక్రియ, భృగుకులమునఁ బుట్టి యెల్లపృథివీపతులన్
జగతీభారము వాయఁగఁ, బగ గొని పలుమాఱుఁ జంపె బవరమున నృపా. 491

వ. అంత గాధికి నగ్నితేజుం డగు విశ్వామిత్రుండు జన్మించి తపోబలంబున రాజధర్మంబును మాని బ్రహ్మర్షి యై యేకశతసంఖ్యాగణితు లగు కొడుకులం గనియె

నయ్యెడ భృగుకులజాతుం డయిన యజీగర్తునికొడుకు శునశ్శేఫుండు దల్లి దండ్రులచేత హరిశ్చంద్రుని యాగపశుత్వంబునకు నమ్ముడువడి బ్రహ్మాదుల వినుతి సేయుచు మెప్పించి దేవతలచేత బంధవిముక్తుం డయిన వానియందుఁ గృప గలిగి విశ్వామిత్రుండు పుత్రుల కి ట్లనియె. 492

క. కన్నులఁ గంటిని వీనిని, మన్ననకొమరుండు నాకు మక్కువ మీ రో
యన్నన్న యనుచు నీతని, మన్నింపుం డనినఁ జూచి మదసంయుతు లై. 493

క. ఇతఁ డన్నఁట వో మాకును, గృతకృత్యుల మయితి మనుచు గేలి యొనర్పన్
సుతులన్ మ్లేచ్ఛులు గం డని, ధృతిలేక శపించెఁ దపసి తిరుగుడువడఁగన్. 494

వ. అయ్యెడ నతని శాపంబునకు వెఱచి యాపూర్వురయందు మధ్యముం డయిన మధుచ్ఛందుం డేబండ్రు దమ్ములుం దానును నమస్కరించి తండ్రీ నీచెప్పిన క్రమంబున శునశ్శేఫుండు మా కన్న యని మన్నింపంగలవార మనవుడు సంతసించి మంత్రదర్శి యైన శునశ్శేఫుని వారలయందుఁ బెద్దజేసి మధుచ్ఛందున కి ట్లనియె. 495

ఆ. పాడి సెడక వీఁడు నేఁడు మీకతమునఁ, గొడుకు గలిగె నాకుఁ గొడుకులార
కడుపులార మీరు గొడుకులఁ గనుఁ డింకఁ, బ్రీతితోడ దేవరాతుఁ గూడి. 496

వ. అని పలికె నట్లు శునశ్శేఫుండు దేవతలచేత విడివడుటంజేసి దేవరాతుఁ డయ్యె మధుచ్ఛందుండు మొదలయిన యేబండ్రు నాదేవరాతునకుఁ దమ్ము లైరి పెద్ద లయిన యష్టక హారీత జయంత సుమదాదు లేబండ్రును వేఱై చని రీక్రమంబున విశ్వామిత్రుకొడుకులు రెండువిధంబు లయినఁ బ్రవరాంతరంబు గలిగె నని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె నాపురూరవుకొడు కగు నాయువునకు నహుషుండును క్షత్రవృద్ధుండు రజియును రంభుండును ననేనసుండును ననువారు పుట్టి రందు క్షత్రవృద్ధునకుఁ గుమారుం డగు సుహోత్రునకుఁ గాశ్యుండుఁ గుశుఁడు గృత్స్నమదుండు నన ముగ్గురు గలిగి రాగృత్స్నమదునకు శునకుండును శునకునకు శౌనకుండును నమ్మహాత్మునికి బహ్వృచప్రవరుండు జన్మించి రాబహ్వృచ ప్రవరుండు దపోనియతుం డై చనియెఁ గాశ్యునకుఁ గాశియుఁ గాశికి రాష్ట్రుం డును రాష్ట్రునకు దీర్ఘతపుండును జనియించిరి. 497

క. ఆదీర్ఘతపుని కధికుఁడు, శ్రీదయితాంశమునఁ బుట్టె సేవ్యుం డాయు
ర్వేదజ్ఞుఁడు ధన్వంతరి, ఖేదంబులు వాయ నతనిఁ గీర్తన సేయన్. 498

వ. వాసుదేవాంశసంభూతుం డగు నాధన్వంతరి యజ్ఞభాగంబున కర్హుం డతనికిఁ గేతుమంతుండుఁ గేతుమంతునకు భీమరథుండు నతనికి దివోదాసుం డనంబరఁగు ద్యుమంతుండు నుదయించి రాద్యుమంతునకుఁ బ్రతర్దనుండు జన్మించె నాప్రతర్దనుండు శత్రుజి త్తనియు ఋతధ్వజుం డనియుం జెప్పంబడె నాతనికిఁ గువలయాశ్వుండు సంభవించె. 499

ఆ. వసుమతీశ విను కువలయాశ్వభూభర్త, లలితపుణ్యు ఘను నలర్కుఁ గనియె
నాతఁ డేలె నేల నఱువదియాఱువే, లేండ్లు వానిభంగి నేల రెవరు. 500

వ. అయ్యలర్కునకు సన్నతియును నతనికి సునీతుండును నతనికి సుకేతనుండును నతనికి ధర్మకేతువును నతనికి సత్యకేతువును నాతనికి ధృష్టకేతువును నాధృష్టకేతువునకు సుకుమారుండును సుకుమారునకు వీతిహోత్రుండును వీతిహోత్రునకు భర్గుండును భర్గునకు భార్గభూమియు జనియించిరి. 501

ఆ. వాఁడు తుదయుఁ గాఁగ వరుస నాకాశ్యాది, యైనవారు కాశు లనఁగ నెగడి
రవనిమీఁద వార లాక్షత్రవృద్ధుని, వంశజాతు లగుచు వంశవర్య. 502

వ. మఱియు క్షత్రవృద్ధునికి రెండవకొడు కగు కుశునికిఁ బ్రీతియును వానికి సంజయుండును సంజయునికి జయుండును జయునికిఁ గృతుండును గృతునికి హార్యధ్వనుండును హార్యధ్వనునకు సహదేవుండును సహదేవునికి భీముండును భీమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సంకృతియు సంకృతికి జయుండును జయునికి క్షత్రధర్ముండును బుట్టిరి వీరలు క్షత్రవృద్ధుని వంశంబునం గలరాజులు రంభునికి రభసుండును రభసునికి గంభీరుండును గంభీరునికిఁ గృతుండును గల్గి రాకృతునికి బ్రహ్మకులంబు పుట్టె నయ్యనేనునకు శుద్ధుండును శుద్ధునకు శుచియు శుచికి బ్రహ్మసారథి యైన త్రికకుత్తును జనించి రతనికి శాంతరజుండు పుట్టె నతండు విజ్ఞానవంతుండుఁ గృతకృత్యుండు విరక్తుండు నయ్యె. 503

సీ. రజి యనువానికి రాజేంద్ర యేనూరుకొడుకులు గలిగిరి ఘోరబలులు
వేల్పు లెల్లను వచ్చి వేఁడిన నారజి దైత్యులఁ బెక్కండ్ర ధరణిఁ గూల్చి
నాకంబు దేవేంద్రునకు నిచ్చె నిచ్చిన రజికాళ్ల కెఱఁగి సురప్రభుండు
వెండియు నతనికి విబుధగేహము నిచ్చి సంతోషబుద్ధి నర్చన మొనర్చె

ఆ. నంత నారజి మృతుఁ డైన నతనిపుత్రు, లమరవిభుఁడు తమ్ము నడిగికొనిన
నీక యింద్రలోక మేలిరి యాగభా,గములు పుచ్చికొనిరి గర్వ మంది. 504

క. వేలుపుల ఱేఁడు గురుచే, వేలిమి వేల్పించి బలిమి వెలయఁగ నిజదం
భోళిని రజిసుతులను ని, ర్మూలము గావించి నాకముం గైకొనియెన్. 505

వ. అది యట్లుండె నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియతియుఁ గృతియు నన నార్గురు గొడుకులు దేహికి నింద్రియంబుల చందంబున సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కగు యతికి రాజ్యం బిచ్చిన నతండు విరక్తుం డై. 506

క. రాజ్యంబు పాపమూలము, రాజ్యముతో నొడ లెఱుంగ రాదు సుమతియుఁ
రాజ్యమునఁ బూజ్యు నెఱుఁగఁడు, రాజ్యము గీజ్యమ్ము ముక్తిరతునకు నేలా.

వ. అని పలికి వాఁడు రాజ్యంబునకుం బాసి చనియె. 508

క. ఆనహుషుఁడు మఖశతమును, మానుగఁ గావించి యింద్రమానినిఁ గవయం

బూని మునీంద్రులు మోచిన, యానముపై నుండి కూలె నహియై నేలన్. 509

ఉ. అన్నయుఁ దండ్రియుం జన యయాతి మహీపతి యై చతుర్దశల్
పన్నుగఁ గావఁ బమ్ములకుఁ బా లిడి శుక్రునికూఁతురన్ సుసం
పన్నగుణాభిరామ వృషపర్వునికూఁతురు నోలి నాండ్రు గా
నన్నయశాలి యాధరణిచక్రధురంధరుఁ డయ్యెఁ జేర్మితోన్. 510

వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 511

యయాతిచరిత్రము

ఆ. పార్థివుండు యయాతి బ్రహ్మర్షి భార్గవుఁ, డల్లుఁ డగుట మామ యగుట యెట్లు
రాజు రాచకూఁతు రతి సేయఁ దగుఁ గాక, విప్రకన్య నొంద విహిత మగునె.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 513

సీ. దనుజేంద్రకూఁతురు తరళాక్షి శర్మిష్ఠ పురవనములో నొకనాఁడు ప్రొద్దు వోక
వేవురు బోటులు వెంట రా గురుసుత యగుదేవయానితో నాట మరగి
పూచినయెలదోఁటపొంత జొంపము గొన్న క్రొమ్మావిచేరువకొలఁకుఁ జేరి
యందుఁదమ్ములతేనె లానిచొక్కుచుమ్రోయు నళులఝుంకృతులకు నదరిపడుచు

ఆ. వలువ లూడ్చి కొలఁకు వడిఁ జొచ్చి తమలోనఁ, జెల్లు రేఁగి నీటఁ జల్లులాడ
నంది నెక్కి మౌళి నిందురోచులు పర్వ, శూలి వచ్చెఁ గొండచూలితోడ. 514

చ. మలహరుఁ జూచి సిగ్గుపడి మానిను లందఱు సంభ్రమంబునన్
వలువలు గట్టుచో దనుజవల్లభుకూఁతురు దేవయానిదు
వ్వలువ ధరించి వేగమున వచ్చినఁ జూచి యెఱింగి నా
వలు విడి యెట్లు కట్టికొన వచ్చును దాసికి నంచుఁ దిట్టుచున్. 515

వ. దేవయాని యి ట్లనియె. 516

శా. ఆలోకేశముఖంబునం గలిగె బ్రాహ్మణ్యంబు బ్రహ్మంబు నా
మేమై వైదికమార్గముల్ దెలుపుచున్ మి న్నంది యందున్ మహా
శీలుర్ భార్గవు లందు శుక్రుఁడు సుధీసేవ్యుండు నే వానికిం
జూలన్ నావలు వెట్లు గట్టితివి రక్షోజాత వై చేటికా. 517

క. మహిమవతు లైనభూసుర, మహిళలవిత్తమ్ములు వెఱమగువల కగునే
మహిఁ బసిఁడిగొలుసు లిడినన్, విహితములే కుక్కలకు హవిర్భాగంబుల్. 518

క. మీతండ్రి మాకు శిష్యుఁడు, మాతండ్రి గురుండు గొంతమాత్రం బైనం
బ్రీతిం గావింపక పరి, భూతం జేయుదువె తులువపోఁడిమిఁ జెనఁటీ. 519

వ. అని భర్జించుచున్న దేవయాని పలుకులు విని కరాళించి మ్రోఁగుచున్న భుజంగి
చందంబున నిట్టూర్పులు నిగిడించి పెదవులు గొఱుకుచు శర్మిష్ఠ యి ట్లనియె. 520

శా. భిక్షుం డైతమతండ్రి మాజనకునిన్ భిక్షించినం దన్ను సం
రక్షింపం దుది నింత యై మఱపుతో రాజప్రసూనాకృతి

న్రక్షోరాజతనూజతో సుగుణతో నాతో సమం బాడెడిం
గుక్షిస్ఫోటము గాఁగ దీనిఁ జెలు లీకూపంబునం ద్రోవరే. 521

వ. అని పలికి. 522

ఆ. బోటిపిండుచేతఁ బొదువంగఁ బట్టించి, రాజసమున దైత్యరాజతనయ
దొడరి దేవయానిఁ ద్రోపించె వలు వీక, క్రుంకి నూతిలోనఁ గుతిలకొనఁగ. 523

వ. ఇట్లు సేసి శర్మిష్ఠ వోయిన వెనుక యయాతిభూపాలుండు వేఁటమార్గంబు
నడవిం దిరుగుచు దైవయోగంబున నాదేవయాని యున్న నూయి సేరం జను
దెంచి యందు. 524

క. బంధువుల నెల్లఁ జీరుచు, నంధుజలామగ్నమధ్యయై వగచుచు ని
ర్బంధమునఁ జిక్కి పీడా, సింధువున మునింగి యున్న చేడియఁ గనియెన్. 525

వ. కనుంగొని. 526

దేవయాని యయాతిని వరించుట

శా. సప్తాంభోనిధిమేఖలావృతమహాసర్వంసహాకన్యకా
ప్రాప్త్యోద్యద్వరదక్షుదక్షిణకరప్రాలంబముం జేసి ప్రో
త్క్షిప్తం జేసె యయాతి గట్టుకొనఁ బైచేలంబు ము న్నిచ్చి ప
ర్యాప్తస్వేదజలాంగి నాళిసముదాయస్వర్గవిన్ భార్గవిన్. 527

వ. ఇట్లు నూయి వెడలించిన రాజునకు రాజవదన యి ట్లనియె. 528

మ. ననుఁ బాణిగ్రహణంబు బొనర్చితి కదా నాథ భర్తవున్ నీవ దై
వనియోగం బిది తప్ప దప్పురుషతావాక్యంబు సిద్ధంబు సా
ఖ్యనివాసున్ నిను మాని యొండువరునిం గాంక్షింప నే నేర్తునే
వనజం బానెడితేఁటి యన్యకుసుమావాసం బపేక్షించునే. 529

వ. అదియునుం గాక. 530

సీ. సుగుణాఢ్య విను నేను శుక్రునికూఁతురు దేవయానిని దొల్లి దేవమంత్రి
తనయుండు కచుఁడు మాతండ్రిచేత మృతసంజీవనిఁ దా నభ్యసించువేళ
నతనిఁ గామించిన నతఁ డొల్ల ననవుడు నతఁడు నేర్చినవిద్య యడఁగి పోవ
నతని శపించిన నతఁడు నాభర్త బ్రాహ్మణుఁడు గా కుండెడు మని శపించె

తే. నది నిమిత్తంబు నాకు బ్రాహ్మణుఁడు గాఁడు
ప్రాణనాథుఁడ వీ వని పడఁతి పలుకఁ
దనదుహృదయంబు నెలఁతపైఁ దగులువడిన
దమక మొకయింతయును లేక తలఁచి చూచి. 531

మత్తకోకిలము. దైవయోగము గాక విప్రసుతన్ వరించునె నామనం
బేవిధంబున నీశ్వరాజ్ఞయు నిట్టి దంచు వరించె ధా
త్రీవరుండును దేవయానిని ధీరబుద్ధులకున్ మనో
భావ మొక్కటియే ప్రమాణ మభావ్యభావపరీక్షకున్. 532

వ. ఇట్లు తలంచి యయాతి సనినవెనుక దేవయాని శుక్రునికడకుం జని శర్మిష్ఠ
చేసిన వృత్తాంతం బంతయుం జెప్పి కన్నీరుమున్నీరుగా వగచిన. 533

క. క్రూరాత్ములమందిరముల, బౌరోహిత్యంబుకంటె పాపం బేసం
సారముకంటె శిలల్ దిని, యూరక కాపోతవృత్తి నుండుట యొప్పున్. 534

వ. అని వృషపర్వుకడ నుండుట నిందించుచు శుక్రుం డాకూఁతుం దోడ్కొని
పురంబు వెడలి చన నయ్యసురవల్లభుం డెఱింగి శుక్రునివలన దేవతల గెలువఁ
దలంచి తెరువున కడ్డంబు వచ్చి పాదంబులపైఁ బడి ప్రార్థించి ప్రసన్నుం జేసిన
నాకోపంబు మాని శుక్రుండు శిష్యున కిట్లనియె. 535

తరలము. చెలులు వేవురుఁ దాను నీసుత చేటికై వడి నాసుతం
గొలుచు చుండినఁ దీఱుఁ గోపము గొల్వఁ బెట్టద వేని నీ
వెలఁదిఁ దోడ్కొని వత్తు నావుడు వేగ రమ్మని భార్గవిం
గొలువఁ బెట్టె సురారివర్యుఁడు గూఁతు నెచ్చెలిపిండుతోన్. 536

మ. చల మింకేల నని తన్నుఁ దండ్రి వనుపన్ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్వయస్యలు సహస్రంబు న్నజస్రంబుఁ ద
న్నలరన్ దాసి సుదాసి యయ్యెఁ బగ వాయన్ భూరికోపానలా
కలితగ్లానికి దేవయానికి మహాగర్వోద్యమస్థానికిన్. 537

వ. అంత. 538

ఉ. ఆతత మైనవేడ్క దనుజాధిపమంత్రి సురారినందనో
పేతఁ దనూభవం బిలిచి పెండ్లి యొనర్చె మహావిభూతికిం
బ్రీతి మహోగ్రజాతికి నభీతికి సాధువినీతికిన్ సిత
ఖ్యాతికి భిన్నదుఃఖబహుకార్యభియాతికి నయ్యయాతికిన్. 539

వ. ఇట్లు యయాతికి దేవయాని నిచ్చి శుక్రుండు శర్మిష్ఠాసంగమంబు సేయకు మని
యతని నియమించి పనిచె పిదప దేవయానియు నయ్యయాతివలన యదు
తుర్వసు లను కుమారులం గనియె నొక్కరేయి నెఱుంగు మాసి దేవయాని వెలు
పల నున్నయెడ శర్మిష్ఠ యెడరు వేచి యేకాంతంబున యయాతికడకుం జని
చెఱకువింటి జోదుపువ్వుటంపఱ కోహటించి తన తలంపు సెప్పిన. 540

శుక్రాచార్యులు యయాతికి శాపం బొసంగుట

ఉ. ఆజవరాలిఁ జూచి మన మాఁపఁగ లేక మనోభవార్తుఁ డై
యాజనభర్త మున్ను కవి యాడినమాట దలంచి యైనఁ జే
తోజసుఖంబులం దనిపెఁ ద్రోవఁగ వచ్చునె దైవయోగముల్
రా జఁట సద్రహస్య మఁట రాజకుమారుని మాన నేర్చునే. 541

వ. ఇట్లు యయాతివలన శర్మిష్ఠ గర్భం బై క్రమంబున ద్రుహ్యుండు ననువుఁ
బూరువు నను మువ్వురు తనయులం గాంచె నంత దేవయాని తద్వృత్తాంతం

బంతయు నెఱింగి కోపించి శుక్రుకడకుం జని క్రోధమూర్ఛితయై యున్న సమయంబున యయాతి వెంటం జని యి ట్లనియె. 542

ఆ. మామ కేల చెప్ప మాను సరోజాక్షి, దనుజతనయఁ బొంది తప్పు వడితిఁ
గామి నయిననన్నుఁ గరుణింపు పతిమాట, తండ్రిమాటకంటెఁ దగును సతికి. 543

వ. అని పలికి పాదంబుల కెఱఁగిన నయ్యాంతి యొడంబడక యుండె నంత నది యెఱింగి శుక్రుం డి ట్లనియె. 544

క. నామాట ద్రోచి దానవ, భామను బొందితివి ధరణిపాలక తగవే
యేమాట యేది రూపము, కాముకులకు లోలుపులకుఁ గలవే నిజముల్. 545

వ. అని పలికి నిన్ను వనితాజనహేయం బయిన ముదిమి వొందెదు మని శపియించిన యయాతి యి ట్లనియె. 546

క. మామా నాపైఁ గోపము, మామా నీపుత్రియందు మానవు నాకుం
గామోపభోగవాంఛలు, ప్రేమన్ రమియించి ముదిమిఁ బిదపం దాల్తున్. 547

వ. అని పలికి యనుజ్ఞగొని దేవయానిం దోడ్కొని పురంబునకుం జని పెద్దకొడుకగు యదువుం బిలిచి యయాతి యి ట్లనియె. 548

శా. నీతల్లిం గనినట్టి శుక్రువలనన్ నేఁ డీజరం బొందితిన్
నాతండ్రీ యదునామధేయ తనయా నావృద్ధతం దాల్పవే
నీతారుణ్యము నాకు నీవె తనివో నిం డారఁ గొన్నాళ్లు నేఁ
జేతోజాతసుఖంబులం దిరిగెదన్ శృంగారినై పుత్రకా. 549

వ. అనిన విని తండ్రికి యదుం డి ట్లనియె. 550

శా. కాంతాహేయము దుర్వికారము దురాకంపాతిమిశ్రంబు హృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము ప్రస్వేదవ్రణాకంపన
శ్రాంతిస్ఫోటకయుక్త మీముదిమి వాంఛం దాల్చి నానాసుఖో
పాంతం బైనవయోనిధాన మిది యయ్యా తేర యీ వచ్చునే. 551

వ. అని యదుం డొడం బడ కున్న యయాతి దుర్వసు ద్రుహ్యాదుల నడిగిన వారును యదువు వలికినట్లు పలికినఁ గడగొట్టుకొమారుం డైన పూరువున కి ట్లనియె. 552

ఉ. పిన్నవు గాని నీవు కడుఁ బెద్దవు బుద్ధులయందు రమ్ము నా
యన్న మదాజ్ఞ దాఁటవుగదన్న వినీతుఁడ వన్న నీవు నీ
యన్నలు సెప్పినట్లు పరిహారము సెప్పకు మన్న నాజరన్
మన్ననఁ దాల్చి నీతరుణిమం బొనఁగూర్పుము నాకుఁ బుత్రకా. 553

వ. అనిన విని గురుభక్తిగుణాధారుం డయిన పూరుం డి ట్లనియె. 554

శా. అయ్యా న న్నిటు వేఁడ నేల భవదీయాజ్ఞాసముల్లంఘనం
బయ్యుండం బరిహారమున్ నొడువ నే నన్యాయినే నీజరన్

నెయ్యం బొప్పఁగఁ దాల్చి, నాతరుణిమేర్మా నీ కిచ్చెదం బంపినం
గయ్యం బాడెడిపుత్రకుండు క్రిమిసంకాశుండు గా కుండునే. 555

వ. అదియునుం గాక. 556

క. మునివృత్తి డయ్యె నేటికి, జనపాలక సుగతిఁ గోరుసత్పురుషులకుం
దనుఁ గన్నతండ్రి సెప్పిన, పని సేసిన సుగతి గొంగుపసిఁడియ కాదే. 557

క. పనుపక చేయుదు రధికులు, పనిచిన మధ్యములు వొందుఁగఱుతుర తండ్రుల్
పని చెప్పి కోరి పనిచిన, ననిశము మాఱాడుపుత్రు లధములు దండ్రీ. 558

వ. అని పలికి పూరుండు ముదిమి సేకొని తన లేఁతప్రాయంబు యయాతి కిచ్చె
నయ్యయాతియుం దరుణుం డై. 559

శా. ఏ డౌద్వేషము లేదువాడలు గ సర్వేలాతలం బెల్లఁ బె
న్వీడై పోఁడిగ నేలుచుం బ్రజల నన్వేషించి రక్షించుచుం
దోడ్తో భార్గవి రా మనోజసుఖసంతోషంబులం దేలుచుం
గ్రీడించెన్ నియతేంద్రియుం డగుచు నాక్రీడాతిరేకంబులన్. 560

క. మర్మంబుల నతిసాధ్వి,ధర్మంబుల దేవయాని దనప్రాణేశున్
నర్మముల మనోవాక్తను, కర్మంబుల నొందు లేక కడు మెప్పించెన్. 561

శా. ఆకాశంబున మేఘబృందము ఘనం బై సన్న మై దీర్ఘ మై
యేకం బై బహురూప మై యడఁగున ట్లేదేవుగర్భంబులో
లోకశ్రేణి జనించుచున్ మెలఁగుచున్ లోపించు నాదేవు సు
శ్రీకాంతున్ హరిఁ గూర్చి యాగములు సేసెన్ నాహుషుం డిమ్ములన్. 562

వ. మఱియు. 563

మ. చెలికాండ్రం గరులన్ రథమ్ముల భటశ్రేణిం దురంగంబులం
గలలోఁ గన్నధనావళిన్ సమములం గాఁ జూచుచున్ భార్యతోఁ
బలువే లేండ్లు మనోజభోగలహరీపర్యాప్తుఁ డై తేలియున్
బలుతృష్ణం గడఁ గాన కెంతయు మహాబంధంబులన్ స్రుక్కుచున్. 564

వ. ఒక్కదినంబున నాత్మజ్ఞానంబునం జేసి కాంతానిమిత్తంబున మోసపోవుట యెఱింగి
యయాతి యతివిషాదంబు నొంది దేవయాని కి ట్లనియె. 565

యయాతి దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనెడి వ్యాజంబున స్వవృత్తాంతంబు దెలుపుట

క. మనచారిత్రమువంటిది, విను మితిహాసంబు గలదు వృద్ధజనములున్
మునులును మెత్తురు నీవును, మనమున నంగీకరింపు మంజులవాణీ. 566

వ. అది యెట్టి దనిన. 567

సీ. అజ మొకం డడవిలో నరుగుచుఁ దాఁ గర్మ ఫలమున నూతిలోపలికి జాఱి
లోఁగెడిఛాగి నాలోకించి కామి యై కొమ్మున దరిఁ గొంత గూలఁ ద్రోచి
వెడలింప నచ్ఛాగి విభునిఁ గాఁ గోరిన నగుఁ గాక యని తాను నదియుఁ దిరుగ
నెన్ని యేనిని దన్ను నెంత కామించిన నన్నిటికిని భర్త యై తనర్చి

తే. వాని నేప్రొద్దు రతులకు వశలఁ జేసి, పొరిది గ్రీడించి క్రీడించి చొక్కి చొక్కి
కాముఁ డనియెడుదుస్సహగ్రహముకతనఁ, జిత్తమే మఱచె మత్తిల్లి చెల్లఁ జిక్కి.

క. వెడవిలుతుకేళిఁ జిగురా, కడివప్రప్రేటునకు లోఁగి యతిమోహితుఁ డై
విడువక సతులం దగిలెడు, జడునకు నెక్కడివి బుద్ధిచాతుర్యంబుల్. 569

వ. అంత నచ్ఛాగంబు దన పిడపం దగిలిన ఛాగీనివహంబులోపలం జూడ నొప్పెడి ఛాగియందుఁ దగిలి క్రీడింపం గని నూతిలోపలం బడి వెలువడిన ఛాగి తన పతి వలని నెయ్యంబు లేకుండుటకు విన్న నై తన మనంబున. 570

క. పలికినపలుకులు పలుకఁడు, కలయఁగ నవకాంతఁ జూచి కదుసంచలుఁ డై
నిలిచినచోటఁగ నిలువఁడు, నిలు వెల్లను గల్ల కామి నిజమరి గలఁడే. 571

వ. అని పలికి విడిచి చనిన నయ్యజవల్లభుండు సురతపరతంత్రుం డై మిసి మిసి యను శబ్దంబు సేయుచుఁ దచ్ఛాగి వెంటం జని యొడంబఱుపం జాలకుండె నంత దానికిఁ గర్త యైన బ్రాహ్మణుండు రోషంబున రతిసమర్థంబు గాకుండ నల్లాడుచుండ ఛాగవృషణంబులు ద్రెంచివేసిన నచ్ఛాగంబు గ్రిందఁబడి వేఁడుకొనినఁ బ్రయోజనంబు వాఁడగని యోగవిదుండు గావున బ్రాహ్మణోత్తముండు గ్రమ్మఱ నయ్యజ వృషణంబులు సంధించిన. 572

క. వృషణములు మరలఁ గలిగిన, సుషముండై ఛాగవిభుఁడు సుందరితోడన్
విషయసుఖంబులఁ బొందుచుఁ, దృషతుదిఁ గనఁడయ్యెఁ బెక్కుదివసములయ్యున్.

వ. అని యివ్విధంబున యయాతి దేవయానికి నిజవృత్తాంతంబు గథారూపంబున నెఱింగించి యిట్లనియె. 574

మ. అబలా నీనిబిడాలిదుర్జయసలజ్జాపాంగభల్లంబులం
బ్రబలం బైనమనంబు భగ్నముగ నాప్రావీణ్యము గోలుపో
యి బలిష్ఠుం డగుకాముబారిఁ బడి నే నెట్లోర్తునే బందిక
త్తైబడిం బొపుఁదృష్ణ యిప్పు డకటా దీర్ఘాకృతిం రొప్పెడిన్. 575

క. అదలదు ప్రాణము లదలినఁ, గదలదు సర్వాంగకములుఁ గదలుచు నుండన్
వదలదు బిగువులు వదలినఁ, దుదిలే దీతృష్ణ దీనిఁ ద్రుంపఁగ వలయున్. 576

క. వెయ్యేం డ్లయ్యెను నీతోఁ, గ్రయ్యంబడి యున్నవాఁడ గామసుఖములం
ద్రుయ్య దొకయించుకైన, న్దయ్యెదు కొన లిడియెఁ దృష్ణ నవపద్మముఖీ. 577

క. ముదిసెను దంతావళియును, ముదిసెను గేశములు దనువు ముదిసెం దనకున్
ముదియ నివి రెండు సిక్కెను, బ్రదికెడితీపియును విషయపతుస్పృహయున్. 578

క. కడ లేదాశాలతకుం, గడఁ జూడఁగఁ గాన రాదు కడఁ గని రేనిన్
గడుముదమున సంసారము, గడఁ గందురు తత్త్వవిదులు గమలదళాక్షీ. 579

క. మండనహాటకపశువే, దండాశ్వవధూదుకూలధాన్యాదులు పె

క్కుండియు నాశాపాశము, ఖండింపఁగ లేవు మఱియుఁ గడమయ చుమ్మీ. 580

క. కామోపభోగసుఖములు, వేమాఱును బురుషుఁ డనుభవించుచు నున్నం
గామంబు శాంతిఁ బొందదు, ధూమధ్వజుఁ డాజ్యవృష్టిఁ ద్రుంగుడువడునే. 581

ఆ. అక్క తల్లి చెల్లె లాత్మజ యొక్కెన, పాను పెక్కఁ జనదు పద్మనయన
పరమయోగి కైన బలిమిని నింద్రియ, గ్రామ మధికపీడఁ గలుగఁ జేయు. 582

క. వెంగలివిత్తయి తిరుగుచుఁ, గంగాఱై చెడక ముక్తిఁ గాంక్షించునతం
డంగనలతోడ విడువని, సంగడములు వదల వలయు జలజాతముఖీ. 583

వ. అది గావున నేఁడుమొదలు తృష్ణాఖండనంబు సేసి నిర్విషయుండ నయి యహంకారంబు విడిచి మృగంబులం గలసి వనంబున సంచరించెదఁ బరబ్రహ్మంబు నందుఁ జిత్తంబు నేర్చెద బ్రహ్మనిష్ఠ మనుష్యులకు నాశానివారిణి యగుటం జేసి యే నందుఁ దత్పరుండ నై యాహారనిద్రాది యోగంబులం బరిహరించెద నాత్మవిదుం డై సంసారనాశంబులఁ దలంచినవాఁడె విద్వాంసుం డని పలికి పూరుని యౌవనం బతని కిచ్చి ముదిమి దాను గైకొని విగతలోభుం డై నిజ భుజశక్తిపాలితం బగు భూమండలంబు విభాగించి ద్రుహ్యునకుఁ బూర్వభాగం బును యదువునకు దక్షిణభాగంబును దుర్వసునకుఁ బశ్చిమదిగ్భాగంబును ననువు నకు నుత్తరదిగ్భాగంబును సంరక్షింపుం డని యిచ్చి వారల సమక్షంబున. 584

క. నాలుగుచెఱఁగుల నేలయుఁ, బాలింపుం డనుచు నగ్రభవులను బంచెన్
భూలోక మేలు మనుచును, బాలార్కోదారుఁ బూరుఁ బట్టము గట్టెన్. 585

వ. ఇట్లు పూరునికి రాజ్యం బిచ్చి పెక్కువర్షంబులందు ననుభూతంబు లయిన యింద్రియ సుఖంబులు విసర్జించి. 586

క. మిక్కిలిసుజ్ఞానంబునఁ, జక్కఁగఁ దెగ నడిచి వైరిషడ్వర్గంబున్
ఱెక్కలు వచ్చినవిహగము, గ్రక్కున నీడంబు విడుచుకరణి సువిత్తుఁ డై. 587

క. కారుణికోత్తముఁ డగుహరి, కారుణ్యముకతన నతఁడు ఘనుఁడై గెలిచెం
గ్రూరము లగువిషయంబుల, నూరక గెలువంగ శక్తుఁ డొక్కఁడు గలఁడే. 588

వ. మఱియు నిర్మూలితసంగుం డై సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల దిగనాడి నిర్మలం బయి పరమం బయిన వాసుదేవాభిధాన బ్రహ్మంబునందు యయాతి భూపాలుండు స్వతస్సిద్ధ యయిన భాగవతగతిం జెందె నంత. 589

సీ. ప్రాణేశుఁ డాడినపలుకులు నగవులు గాఁ జూడ కంతరంగమున నిలిపి
పథికు లై పోవుచుఁ బానీయశాలలఁ జల్లగా నుండెడిజనులయట్లు
సంసారమునఁ గర్మసంబంధులై వచ్చి యాలుబిడ్డలు మగం డనుచుఁ గూడి
యుండుట గాని సంయోగంబు నిత్యంబు గా దీశమాయాప్రకల్పితంబు

తే. దీని విడుచుట దగ వని తెగువ మెఱసి, నిద్ర పాలించి మేల్కొన్న నేర్పుసాలఁ
గలిగి భార్గవి సర్వసంగముల విడిచి, హరిపరాధీన యై ముక్తి కరిగె నధిప. 590

వ. అని యిట్లు యయాతిచరితంబు సెప్పి భగవంతుండును సర్వభూతనివాసుండును శాంతుండును వేదమయుండును నైన వాసుదేవునికి నమస్కరించెద నని శుకుం డిట్లనియె. 591

క. భారత నీవు జనించిన, పూరునివంశంబునందుఁ బుట్టినవారిం
జారుయశోలంకారులఁ, ధీరుల వినిపింతు నధిక తేజోధనులన్. 592

వ. పూరునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకుఁ బ్రాచిన్వాంసుండు నాప్రాచిన్వాంసునకుఁ బ్రవిరోధనమన్యువు నతనికిఁ జారువుఁ బుట్టి రాచారువునకు సుద్యువు సుద్యువునకు బహుగతుండును బహుగతునకు శర్యాతియు శర్యాతికి సంయాతియు సంయాతికి రౌద్రాశ్వుండును రౌద్రాశ్వునకు ఘృతాచి యను నచ్చరలేమయందు ఋతేపువుఁ గక్షేపువు స్థలేపువుఁ గృతేపువు జలేపువు సన్నతేపువు ధర్మేపువు సత్యేపువు వ్రతేపువు వనేపువు ననువారు జగదాత్మభూతుండైన ప్రాణునకు నింద్రియంబుల చందంబునఁ బదుగురు గొడుకులు జన్మించి రందు ఋతేపువునకు రంతిసారుండును రంతిసారునకు సుమతియు ధ్రువుండు నప్రతిరథుండు నన ముగ్గురు పుట్టి రందు నప్రతిరథునికిఁ గణ్వుండును గణ్వునికి మేధాతిథియు నతనికిఁ బ్రస్కందుండు మొదలగు బ్రాహ్మణులును జన్మించి రా సుమతికి రైభ్యుండు పుట్టె రైభ్యునకు దుష్యంతుండు పుట్టె. 593

క. పారావారపరీతో, దారధరాభారదక్షదక్షిణహస్త
శ్రీ రాజిల్లఁగ నొకనాఁ, డా రాజేంద్రుండు వేఁటయం దభిరతుఁడై. 594

క. గండకకంఠీరవభే, రుండశశవ్యాళకోలరోహిషరురువే
దండవ్యాఘ్రమృగాదన, చండశరభశల్యభల్లచమరాటవులన్. 595

క. చప్పుడు సేయుచు మృగముల, రొప్పుచు నీరములయందు రోయుచు వలలం
ద్రిప్పుకొని పడఁగఁ బోవుచుఁ, దప్పక ప్రేయుచును వేఁటతమకం బొప్పన్. 596

క. మృగయూథంబుల వెంటను, మృగలాంఛనసన్నిభుండు మృగయాతురుఁడై
మృగయులుగొందఱుగొలువఁగ, మృగరాజపరాక్రమంబు మెఱయఁగ వచ్చెన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి వచ్చి దైవయోగంబునఁ గణ్వమహాముని తపోవనంబు సేరం జని. 598

సీ. ఉరుతర శ్రాంతాహియుగళంబులకుఁ బింఛముల విసరెడి కేకి ముఖ్యములను
గరుణతో మదయుక్తకలభంబులకు మేఁత లిడుచు ముద్దాడుమృగేంద్రములను
ఘనమృగాదనములు గాపుగా లేళ్ళతో రతులు సాగించుసారంగములను
నునుపుగా హోమధేనువులకంఠంబులు దువ్వుచు నాడుశార్దూలములను

తే. దార కలహించు నుందురుదంపతులకు, మైత్రి నంకించుమార్జాలమల్లములను
మఱిని జాతివైరంబులు మాని యిట్లు, గలసి క్రీడించు మృగములఁ గాంచె నతఁడు.

క. ఇత్తెఱఁగున మృగజాతుల, పొత్తులు మే మెఱుఁగ మనుచు భూవల్లభుఁడుం
జిత్తములోపల నా ముని, సత్తము సద్వృత్తమునకు సంతసపడుచున్. 600

క. హల్లకబిసరుహసరసీ, కల్లోలోత్ఫుల్ల యూథికాగిరిమల్లీ
మల్లీమరువక కురవక, సల్లలితానిలమువలన సంతుష్టుం డై. 601

వ. దుష్యంతుండు వచ్చు నవసరంబున. 602

క. ఇందిందిరాలిసుందరి, యిందిందిరచికుర యున్న దిందింద శుభం
బిం దిందువంశ యను క్రియ, నిందీవరవీథి మ్రోసె నిందిందిరముల్. 603

క. మాకందర్పునిశరములు, మాకందము లగుటఁ జేసి మాకందంబుల్
మాకందము లను కైవడి, మాకందాగ్రములఁ బిక సమాజము లులిసెన్. 604

వ. అంత. 605

క. ఇం దున్న కణ్వమునికిని, వందన మొనరించి తిరిగి వచ్చెద ననుచుం
బొందుగ నరుచరులను దా, నందఱ నందంద నిలిపి యటఁ జని మ్రోలన్. 606

శా. ఆకణ్వాశ్రమమందు నీరజనివాసాంతప్రదేశంబులన్
మాకందంబులనీడఁ గల్పలతికామధ్యంబులన్ మంజరం
భాకాండాంచితశాలలోఁ గుసుమసంపన్నస్థలిం జూచె నా
భూకాంతుండు శకుంతలన్ నవనటద్భ్రూ పర్యటత్కుంతలన్. 607

క. దట్టపుఁదుఱుమును మీఁదికి, మిట్టించినచన్నుఁగవయు మిఱుమిఱుచూడ్కుల్
నట్టాడునడుముఁ దేనియ, లుట్టెడు మోవియును మనము నూరింపంగన్. 608

వ. అంత నారాజకుమారుం డలరుటమ్ముల విలుకానివెడవింట ఘుణఘుణాయమాన
లయి మ్రోయు ఘంటలకుం బంటించి తన మనంబున. 609

శా. వన్యాహారములన్ జితేంద్రియత నావాసించునాకణ్వుఁ డీ
కన్యారత్నము నేగతిం గనియెడిం గా దీకురంగాక్షి రా
జన్యాపత్యము గాఁగ నోపు నభిలాషం బయ్యెఁ గాదేని నే
యన్యాయక్రియలందుఁ బౌరవుల కెం దాశించునే చిత్తముల్. 610

క. అడిగిన నృపసుతఁ గా నని, నొడివెడినో యిది మనంబు నొవ్వ నని విభుం
డుడురాజవదన నడుగక, తడుమన యొకకొంత ప్రొద్దు దడఁబడఁ జొచ్చెన్. 611

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ దన చిత్తసంచారంబు సత్యంబు గాఁ దలంచి యి ట్లనియె. 612

క. భూపాలకకన్యక వని, నీపయిఁ జిత్తంబు నాఁటె నీవా రెవరే
నీపే రెవ్వరు నిర్జన, భూపర్యటనంబు దగవె పూర్ణేందుముఖీ. 613

వ. అని పలుకుచున్న రాజకుమారుని వదనచంద్రికారసంబు నేత్రచకోరంబులవలనం
ద్రావుచు నయ్యువిద విభ్రాంత యయి యున్న సమయంబున. 614

క. కంతేకాలునిచేతం, గుంఠితుఁ డగు టెట్లు మరుఁడు కుసుమాస్త్రంబుల్
లుంఠించి గుణనినాదము, ఠంఠ మ్మన బాల నేసె ఠవఠవ గదురన్. 615

వ. ఇట్లు వలరాచవాని క్రొవ్విరికోలల వేఁడిమిఁ దాలిమిపోఁడిమి సెడి యావాలుఁ
గంటి యి ట్లనియె. 616

మ. అనివార్యప్రభ మున్ను మేనకయు విశ్వామిత్రభూభర్తయుం
గని రామేనక డించి పోయె నడవిం గణ్వుండు న న్నింత గా
మనిచెన్ సర్వము నామునీంద్రుఁ డెఱుఁగున్ మద్భాగధేయంబునన్
నినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థ నగుచున్ నేఁ జీవనాంతంబునన్. 617

క. నీవారము ప్రజ లేమును, నీవారము పూజగొనుము నిలువుము నీవున్
నీవారును మాయింటను, నీవారాన్నంబు గొనుఁడు నేఁడు నరేంద్రా. 618

వ. అని పలికిన దుష్యంతుండు మెచ్చి మచ్చికంటి యిచ్చ యెఱింగి యి ట్లనియె. 619

ఆ. రాజతనయ వగుదు రాజీవదళనేత్ర, మాట నిజము లోని మాట లేదు
తనకు సదృశుఁ డయినతరుణునిఁ గైకొంట, రాజసుతకుఁ దగవు రాజవదన. 620

వ. అని మఱియుఁ బియ్యని నెయ్యంపుఁ బలుకులవలన నయ్యువిద నియ్యకొలిపి. 621

క. బంధురయశుండు జగన్నుత, సంధుఁడు దుష్యంతుఁ డుచితసమయజ్ఞుం డై
గంధగజగమన నప్పుడు, గాంధర్వవిధిన్ వరించె గహనాంతమునన్. 622

భ ర తు ని చ రి త్ర ము

వ. ఇవ్విధంబున నమోఘవీర్యుం డగునా రాచపట్టి దపసిరాచూలికిఁ జూలు నిలిపి మఱునాఁడు తన వీటికిం జనియె నయ్యింతియుం గొంత కాలంబునకుఁ గొడుకుం గనినఁ గణ్వమునీంద్రుం డారాచపట్టికి జాతకర్మాదిమంగళాచారంబు లొనర్చె నాడింభకుండును దినదినంబునకు బాలచంద్రుండునుం బోలె నెదుగుచు. 623

క. కుంఠితుఁడు గాక వాఁ డు, త్కంఠం దనపిన్ననాఁడె కణ్వవనచర
త్కంఠీరవముఖ్యంబుల, కంఠములం బట్టి యడుచుఁ గట్టున్ విడుచున్. 624

క. అంత నాకణ్వమునీంద్రుండు బాలకుం జూచి శకుంతల కి ట్లనియె. 625

ఉ. పట్టపురాజు నీమగఁడు పాపఁడు నన్నిట నెక్కుడంతకుం
బట్టపుదేవి వై గఱువబాగున నుండక పాఱువారితో
గట్టువనంబులో నవయఁ గాఁ బని లే దిటఁ దర్లి పోఁ గదే
పుట్టినయిండ్ల మానినులు పోరచి గా ననిశంబు నుందురే. 626

వ. అనిన నియ్యకొని. 627

క. ఆపిన్నవాని నతుల, వ్యాపారు నుదారు వైష్ణవాంశోద్భవునిం
జూపెద నంచు శకుంతల, భూపాలునికడకు వచ్చెఁ బుత్రునిఁ గొనుచున్. 628

వ. వచ్చి దుష్యంతుం డున్న సభామండపంబునకుం జని నిలిచి యున్నయెడ. 629

మ. వలకేలన్ గురుచక్రరేఖయుఁ బదద్వంద్వంబునం బద్మరే
ఖలు నొప్పారఁగ నందు వచ్చినరమాకాంతుండు నాఁ గాంతి న
గ్గల మై యున్నకుమారు మారసదృశాకారున్ విలోకించి తాఁ
బలుకం డయ్యె విభుం డెఱింగి సతి విభ్రాంతాత్మ యై వందురన్. 630

వ. ఆసమయంబున. 631

మ. అదె నీవల్లభ వాఁడు నీసుతుఁడు భార్యాపుత్త్రులం బాత్రులౌ
వదలం గా దలనాటికణ్వవనికావైవాహికారంభముల్
మది నూహింపు శకుంతలావచనముల్ మాన్యంబుగా భూవరేం
ద్ర దయం జేకొను మంచు మ్రోసెను వియద్వాణీవధూవాక్యముల్. 632

వ. ఇట్లశరీరవాణి సర్వభూతంబులకుం దేటపడ భరింపు మని పలికిన నాకుమారుండు భరతుం డయ్యె నంత నారాజు రాజవదన నంగీకరించి తనూభవుం జేకొని కొంత కాలంబు రాజ్యంబు సేసి పరలోకంబునకుం జనియెఁ దదనంతరంబ. 633

క. రెండవహరిక్రియ ధరణీ, మండలభారంబు నిజసముంచితబాహా
దండమున నిలిపి తనకును, ఖండనమున నెదురు లేక భరతుం డొప్పెన్. 634

వ. మఱియును దౌష్యంతి యమునాతటంబున దీర్ఘతముండు పురోహితుండు గా నెబ్బదియెనిమిదియును గంగాతీరంబున నేఁబదియేనునుంగూడ నిట్లు నూటముప్పది మూఁ డశ్వమేధయాగంబులు సదక్షిణంబులుగా నొనర్చి దేవేంద్ర విభవంబున నతిశయించి పదుమూఁడువేలు నెనుబదినాలుగు కదుపుధేనువులు గలయది ద్వంద్వం బనం బరఁగు నట్టి వేయిద్వంద్వంబుల పాఁడిమొదవులఁ గ్రేపులతోడ నలంకారసహితలం జేసి వేదవిద బ్రాహ్మణుల కిచ్చి మష్ణారతీర్థకాలంబున విప్రముఖ్యులకుఁ గనకభూషణశోభితంబు లయి ధవళదంతంబులుఁ గల నల్లని యేనుంగులం బదునాలుగులక్షల నొసంగె దిగ్విజయకాలంబున శకశబర బర్బర కసకిరాతకహూణ మ్లేచ్ఛదేశంబులరాజులం బీఁచం బడంచి రసాతలంబున రాక్షసకారాగృహంబులం దున్న వేల్పులగరితలం బెక్కండ్ర విడిపించి తెచ్చి వారలవల్లభులం గూర్చెఁ ద్రిపురదానవుల జయించి నిర్జరుల నిజమందిరంబుల నునిచె నతనిరాజ్యంబున గగనధరణీతలంబులు ప్రజలు గోరినకోరిక లిచ్చుచుండె నివ్విధంబున. 635

ఆ. సత్యచరితమందుఁ జలమందు బలమందు, భాగ్యమందు లోకపతులకంటె
నెక్కుడైనపేర్మి నిరువదియేడువే, లేండ్లు ధరణి భరతుఁ డేలె నధిప. 636

క. అర్థపతికంటెఁ గలిమిఁ గృ,తార్థుం డై యతులశౌర్య మలవడియు నతం
డర్థములను బ్రాణములను, వ్యర్థము లని తలఁచి శాంతుఁ డయ్యె నరేంద్రా.

క. భరతునిభార్యలు మువ్వురు, వరుసం బుత్త్రకులఁ గాంచి వల్లభుతోడన్
సరి గా రని తోడ్తోడను, శిరములు దునుమాడి రాత్మశిశువుల నధిపా. 633

వ. ఇట్లు విదర్భరాజపుత్త్రికలు శిశువులం జంపిన భరతుం డపుత్త్రకుం డై మరుత్స్తోమం బను యాగంబు పుత్త్రార్థి యై చేసి దేవతల మెప్పించె నయ్యవసరంబున.

సీ. అన్న యిల్లాలిఁ జూలాలిని మమతాఖ్యఁ జూచి బృహస్పతి సురతమునకుఁ
దొరఁకొని పైపడ్డఁ దొల్లి గర్భంబున నున్నబాలుఁడు భయం బొదవి వలదు
తగ దని మొఱసేయఁ దమకంబుతో వాని నంధుండ వగు మన్న నలిగి వాఁడు
యోనిలోపలివీర్య మూడఁ దన్నిన నేలఁ బడి బిడ్డఁడై యున్నఁ బాయలేక

ఆ. నితని వెంపు కొడుకు లిరువురుజన్మించి, రనుచు వెలయఁజేయు మనిన మమతఁ
బెంపఁ జాల నీవ పెంపు భరింపు మీ, ద్వాజు ననుచుఁ జనియె దాని విడిచి. 640

వ. ఇ ట్లుచథ్యునిభార్య యగు మమతయు బృహస్పతియు శిశువుం గని ద్వాజుండైన వీని నీవ నీవ భరింపు మని వదినెమఁజందఁలు దమలో నొండొరువులం బలికిన కారణంబున వాఁడు భరద్వాజుం డయ్యె గర్భస్థుం డైనవాఁడు బృహస్పతిశాపంబున దీర్ఘతముం డయ్యె నంత నాబృహస్పతియు మమతయు నుదయించినవాని విడిచి నిజేచ్ఛం జనిన మరుత్తులు వానిం బోషించి పుత్త్రార్థి యయిన భరతున కిచ్చిరి భరతుండు వానిం జేకొనియె వితథుం డైన భరతవంశంబునకు నాభరద్వాజుండు వంశకర్త యగుటం జేసి వితథుం డనంబరఁగె నావితథునికి మన్యువు మన్యువునకు బృహత్క్షత్త్ర జయ మహావీర్య నర గర్గు లను వా రేవురు సంభవించి రందు నరునికి సంకృతి సంకృతికి గురుండు రంతిదేవుం డన నిరువురు జన్మించి రందు. 641

రంతిదేవుని చరిత్రము

సీ. రాజవంశోత్తమ రంతిదేవుని కీర్తి యేల చెప్పఁగ విను మిందు నందు
నారాజు దనసంచితార్థంబు లన్నియు నెడపక దీనుల కిచ్చి యిచ్చి
సకుటుంబుఁ డై ధైర్యసంయుతుం డై పేద యై కూఁడు నీరు లే కథమవృత్తి
నెందేని నలువదియెనిమిదిదివసముల్ చరియింప నొకదివసంబు రేపు

ఆ. నెయ్యి పాయసంబు నీరును గలిగిన, బహుకుటుంబభారభయముతోడ
నలసి నీరువట్టు నాఁకలియును మిక్కి, లొదవఁ జూచి కుడువ నుత్సహించె. 642

వ. అయ్యవసరంబున. 643

సీ. అతిథిభూసురుఁ డొక్కఁ డాహార మడిగినఁ గడపక ప్రియముతో గారవించి
హారసమర్పణ మంచు నన్నంబులో సగ మిచ్చిన భుజియించి యేఁగె నాతఁ
డంతలో నొకశూద్రుఁ డశనార్థి యై వచ్చి పొడసూప లే దనఁబోక తనకు
నున్నయన్నములోన నొకభాగ మిచ్చిన సంతుష్టుఁ డై వాఁడు సనిన వెనుక

ఆ. కుక్కగమియుఁ దాను నొక్కఁ డేతేర నా, యన్నశేష మిచ్చి సన్నయంబు
లాడిమ్రొక్కి పంప నోడక చండాలుఁ, డొక్కఁ డరుగుదెంచి చక్క నిలిచి. 644

క. హీనుఁడఁ జండాలుండను, మానవకులనాథ దప్పి మానదు నవలం
బో నేర నీకుఁ జిక్కిన, పానీయము నాకుఁ బోసి బ్రదికింపఁగదే. 645

వ. అనిన వాని దీనాలాపంబులకుఁ గరుణించి రా జి ట్లనియె. 646

ఉ. అన్నము లేదు కొన్నిమధురాంబువు లున్నవి త్రావుమన్న రా
వన్న శరీరధారులకు నాపద వచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సుఖంబులు సేయుటకన్న నొండు మే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ చుమ్ము పుల్కసా. 647

వ. అని పలికి. 648

మ. బలవంతం బగునీరువట్టున నిజప్రాణాంతమై యున్నచో
నలయం డేమియు వీనిహృజ్జ్వరము నాయాసంబు ఖేదంబు నా
జలదానంబున నేఁడు మాను ననుచుం సర్వేశ్వరాధీనుఁడై
జలముం బోసెను రంతిదేవుఁడు దయం జండాలపాత్రంబునన్. 649

వ. తదనంతరంబ బ్రహ్మాదిదేవతలు సంతోషించి రంతిదేవునికి మేలు సేయం దలంచి నిజాకారంబులతో ముందట నిలువంబడి యారాజధైర్యపరీక్షార్థంబు దమ చేసిన వృషలాదిరూపంబు లగు విష్ణుమాయ నెఱింగించిన నానరేంద్రుం డంద ఱకు నమస్కరించి. 650

క. వారల నేమియు నడుగక, నారాయణభక్తి దనమనంబున వెలుఁగన్
ధీరుం డాతఁడు మాయా, పారజ్ఞుం డగుచుఁ బరమపదముం బొందెన్. 651

క. ఆరాజర్షిని గొలిచిన, వారెల్లఁ దదీయయోగవైభవమున శ్రీ
నారాయణచింతను లై, చేరిరి యోగీశు లగుచు సిద్ధపదంబున్. 652

వ. ఇట్లు రంతిదేవుండు విజ్ఞానగర్భిణి యగు భక్తివలనఁ బరమపదంబునకుం జనియె నంత గర్గునకు శిని జన్మించె శినికి గార్గ్యుండు గలిగె నాతనినుండి బ్రాహ్మణ కులం బయ్యె మహావీర్యునికి దురితక్షయుండును దురితక్షయునకుఁ ద్రయ్యారుణియుఁ గవియుఁ బుష్కరారుణియు నను ముగ్గురు సంభవించిరి వారును బ్రాహ్మణు లయి చనిరి బృహత్క్షత్త్రునికి సుహోత్రుండు సుహోత్రునకు హస్తియు జన్మించి యాహస్తి దన పేర హస్తినాపురంబు నిర్మించె నాహస్తికి నజమీఢుం డును ద్విమీఢుండును బురుమీఢుండును నన ముగ్గురు జనియించి రం దజమీఢునివంశంబునం బ్రియమేధాదులు గొందఱు పుట్టి బ్రాహ్మణు లయి చని రయ్యజమీఢునికి బృహదిషుఁడు నతని పుత్రుండు బృహద్ధనువు నతనికి బృహత్కాయుండు నతనికి జయద్రథుండు నతనికి విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకు సేనజిత్తు సేనజిత్తునకు రుచిరాశ్వుండు దృఢహనుండుఁ గాశ్యుండు వత్సుండు నన నలుగురు జనించి రందు రుచిరాశ్వునకుఁ బ్రాజ్ఞుండును నతనికిఁ బృథుసేనుండును బృథుసేనునికిఁ బారుండును వానికి నీపుండును నీపునికి నూర్వురు గొడుకులును బుట్టిరి మఱియును. 653

ఆ. శుకునికూఁతు రైనసుందరి సత్కృత్విఁ, బొంది వేడ్క నీపభూమివిభుండు
విమలయోగవిత్తు విజ్ఞానదీపితో, దారచిత్తు బ్రహ్మదత్తుఁ గనియె. 654

వ. ఆబ్రహ్మదత్తుండు జైగిషవ్యోపదేశంబున యోగతంత్రంబునం జేసి గోదేవి యను భార్యవలన విష్వక్సేనుం డను కుమారునిం గనియె విష్వక్సేనునకు సుదక్సేనుండు సుదక్సేనునకు భల్లాదుండు గల్గి వీరలు బార్హదిషవు లనురాజు లైరి ద్విమీఢునకు యమీనరుండు యమీనరునికిఁ గృతిమంతుండు గృతిమంతునికి సత్యధృతి

సత్యధృతికి ధృఢనేమి దృఢనేమికి సుపార్శ్వకృత్తు సుపార్శ్వకృత్తునకు సుపా ర్శ్వుండు సుపార్శ్వునకు సుమతి సుమతికి సన్నతిమంతుండు సన్నతిమంతు కొడుకు కృతి యనువాఁడు హిరణ్యనాభునివలన యోగమార్గం బెఱింగి శోక మోహంబులు విడిచి తూర్పుదేశంబున సామసంహిత పఠియించె నతనికి నుగ్రా యుధుండు నుగ్రాయుధునకు క్షేమ్యుండు క్షేమ్యునకు సువీరుండు సువీరునకుఁ బురంజయుండుఁ బురంజయునకు బహురథుండును జన్మించిరి హస్తికొడుకు పురుమీఢునికి సంతతి లే దయ్యె నయ్యజమీఢునికి నళిని యను భార్యయందు నీలుండు నీలునికి శాంతియు శాంతికి సుశాంతియు సుశాంతికిఁ బురుజుండుఁ బురు జునికి నర్కుండు నర్కునికి భర్మ్యాశ్వుండు భర్మ్యాశ్వునకు ముద్గల యవీనర బృహదిషు కాంపిల్య సృంజయు లనువా రేవురుం బుట్టిరి. 655

క. మించినభర్మ్యాశ్వుఁడు సుత, పంచకమును జూచి విషయపంచకమును వ
ర్జించితిఁ దల మని పల్కినఁ, బాంచాలురు నాఁగ సుతులు పరఁగిరి ధరణిన్. 656

వ. అంత ముద్గలునివలనఁ బ్రాహ్మణకులం బై ముద్గలగోత్రంబు నా నెగడె భర్మ్యా శ్వపుత్రుం డైనయాముద్గలునికి దివోదాసుండు నహల్య యను కన్యకయును బుట్టి రాయహల్యయందు గౌతమునికి శతానందుండు పుట్టె శతానందునికి ధను ర్వేదవిశారదుం డయిన సత్యధృతి పుట్టె నతం డొకనాఁడు వనంబున నూర్వశిం గనిన నతనికి రేతఃపాతం బై తద్వీర్యంబు శరస్తంబంబునం బడి మిథునంబయ్యె నాసమయంబున. 657

క. చపలరతి శంతనుం డను, నృపవరుఁ డడవికిని వేఁటనెపమునఁ జనుచుం
గృపతో శిశుయుగముం గని,కృపియుఁగృపుండనుచుఁదెచ్చిగృహమునఁబెంచెన్.

వ. ఆకృపి ద్రోణునకు భార్య యయ్యె దివోదాసునకు మిత్రాయువు మిత్రాయువు నకుఁ జ్యవనుండుఁ జ్యవనునకు సుదాసుండు సుదాసునకు సహదేవుండు సహ దేవునకు సోమకుండు సోమకునకు సుజన్మకృత్తు సుజన్మకృత్తునకు నూర్వురుగొడు కులుం గలిగిరి వారిలో జంతు వనువాఁడు జ్యేష్ఠుఁడు కడగూాలు పృషతుండు పృషతునకు ద్రుపదుండు ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నాదు లయిన కొడుకులును ద్రౌపది యను కూఁతురుం గలిగిరి ధృష్టద్యుమ్నునకు ధృష్టకేతువు పుట్టె వీరలు పాంచాలరాజు లని యెఱుఁగుము మఱియు నయ్యజమీఢుని కొడుకు ఋక్షుండు ఋక్షునకు సంవరణుం డాసంవరణుండు తపతి యనియెడి సూర్యకన్య యందుఁ గురువుం గనియె నాకురువుపేరం గురుక్షేత్రం బయ్యె నాకురువునకుఁ బరీక్షిత్తు సుధనువు జహ్నువు నిషధుండు ననువారు నలువురు పుట్టి రందుఁ బరీ క్షిత్తు కొడుకులు లేక చనియె సుధనువునకు సుహోత్రుం డతనికిఁ జ్యవ నుండు చ్యవనునకుఁ గృతి గృతికి వసువు వసువునకు బృహద్రథ కుసుంభమత్స్య ప్రత్యగ్ర చేదిపాదులు పుట్టి రందు బృహద్రథునకుఁ గుశాగ్రుండు గుశాగ్రు

నికి ఋషభుండు ఋషభునికి సత్యహితుండు సత్యహితునికిఁ బుష్పవంతుండు పుష్పవంతునకు జహ్ను వనువాఁడు మఱియును. 659

సీ. ఆబృహద్రథునకు నన్యభార్యాగర్భమున రెండు తనుఖండములు జనించె
దునుకలు గని తల్లి తొలఁగంగ వైచిన సంధించె నొకటి గా జర యనంగ
నొకదైత్యకాంత వాఁ డొప్పె జరాసంధుఁ డన గిరివ్రజపుర మాతఁ డేలె
నతనికి సహదేవుఁ డతనికి సోమాపి తనయుఁ డాతనికి శ్రుతశ్రవుండు

తే. జహ్నుపుత్త్రుండు సురథుండు జనవరేణ్య, యతనికొడుకు విదూరథుఁ డతనిపట్టి
సార్వభౌముండు వానికి సంభవుండు, విను జయత్సేను డనువాఁడు విమలకీర్తి.

వ. ఆజయత్సేనునికి రథికుండు రథికునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకుఁ గ్రోధనుండుఁ గ్రోధనునకు దేవాతిథియు దేవాతిథికి ఋక్షుండు ఋక్షునికి భీమసేనుండు వానికిఁ బ్రతీపుండుఁ బ్రతీపునకు దేవాపి శంతను బాహ్లికు లన మువ్వురు గొడుకులు పుట్టి రందు. 661

సీ. దేవాపి రాజ్యంబు దీర్ప నొల్లక వనంబున కేఁగె దమ్ముండు పూర్వజన్మ
మందు మహాభిషుఁ డనియెడువాఁడు శంతనుఁ డయ్యె వాఁడె యీధాత్రి నెల్ల
నేలుచుఁ గరముల నేవృద్ధు ముట్టిన వాఁ డెల్ల నిండుజవ్వనము నొందు
నతఁడు శాంతిప్రాప్తుఁడై యున్నదానఁ బండ్రెండేండ్లు వజ్రి వర్షింప కున్న

ఆ. వృష్టి లేనిచొప్పు విప్రుల నడిగిన, నన్న యుండఁ దమ్ముఁ డగ్నిహోత్ర
దారసంగ్రహంబు దాల్చినఁ బరివేత్త, యండ్రు గాన నీవ యతఁడ వైతి. 662

వ. అది కారణంబు గా నన్న యుండ దమ్ముండు రాజ్యార్హుండు గాఁడు నీవు పరివేత్తవు మీయన్నకు రాజ్యం బిచ్చిన ననావృష్టి దోషంబు సెడు నని బ్రాహ్మణులు వల్కిన శంతనుండు వనంబునకుం జని దేవాపికిఁ బ్రియంబు సెప్పి రాజ్యంబు సేకొమ్మని పల్కె నంతకుమున్న వానితండ్రి దేవాపిని రాజ్యంబున కర్హుం జేయం దలంచి విప్రులం బిలిచిన నావిప్రులు పాషండమత వాక్యంబులు దేవాపికి నుపదేశించిన దేవాపి వేదంబుల నిందించిన పాషండుండును దేవదూషకుండును నయ్యెం గావున దేవాపికి రాజ్యంబు లే దని బ్రాహ్మణులు సెప్పిన శంతనుండు మగిడి వచ్చి రాజ్యంబుఁ జేకొనియె నంత వర్షంబును గురిసె నివ్విధంబున.

క. దేవాపి కలాపపురం, బావాసము గాఁగ యోగి యై యున్నాఁ డు
ర్వీవర కలి నష్టం బగు, జైవాత్మకకులము మీఁద సంస్థాపించున్. 664

వ. బాహ్లికుం డనువానికి సోమదత్తుండు పుట్టె సోమదత్తునకు భూరియు భూరిశ్రవుఁడును శలుండు ననువారు మువ్వురు పుట్టిరి. 665

క. భాతిగ శంతనునకు గం, గాతటినిని వైష్ణవాగ్రగణ్యుఁడు ఘోరా
రాతినయననీలోత్పల, భీతికరగ్రీష్ముఁ డైనభీష్ముఁడు పుట్టెన్. 666

ఆ. పరశురాముతోడఁ బ్రతిఘటించి జయింప, నన్యు నొకనిఁ గాన మతనిఁ దక్క
వీరయూథపతి వివేకధర్మజ్ఞుండు, దివిజనదిసుతుండు దేవసముఁడు. 667

వ. ఆశంతనునకు దాశకన్యక యైన సత్యవతియందుఁ జిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు పుట్టి
రందుఁ జిత్రాంగదుండు గంధర్వులచే నిహతుం డయ్యె మఱియును. 668

ఉ. సత్యవతీవధూటి మును శంతను పెండ్లము గానినాఁడు సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు గర్భము సేసిన బాదరాయణుం
డత్యధికుండు శ్రీహరికళాంశజుఁ డై ప్రభవించె నిత్యముల్
సత్యము లైనవేదముల సాంగములన్ విభజింపఁ దక్షుఁ డై. 669

ఆ. బాదరాయణుండు భగవంతుఁ డనఘుఁడు, పరమగుహ్య మైనభాగవతము
నందనుండ నయిననాకుఁ జెప్పెను శిష్య, జనుల మొఱఁగి యేను జదువుకొంటి.

వ. ఆవిచిత్రవీర్యునికిఁ గాశిరాజుకూఁతుల నంబికాంబాలికల భీష్ముండు బలాత్కా
రంబునఁ దెచ్చి వివాహంబు సేసిన విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజ
రాగమత్తుం డై చిరకాలంబు నానావిధక్రీడల విహరించుచు రాజయక్ష్మపీడితుం
డై మృతుం డయ్యె నంత. 671

క. అతనిసతులవలన సుతుల, సుత కను మని తల్లి పనుప సొరిదిం గనియెన్
ధృతరాష్ట్రపాండువిదురుల, నుతచరితుఁడు బాదరాయణుండు నరేంద్రా. 672

వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధనాదు లగు కొడుకులు నూర్వు
రును దుశ్శల యను కన్యకయును జన్మించిరి. మృగశాపభయంబునం జేసి భార్యం
బొంద వెఱచిన పాండునకుఁ గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రుల ప్రసాదంబున
యుధిష్ఠిరభీమార్జును లను మువ్వురును మాద్రిదేవివలన నాసత్యప్రసాదంబున
నకులసహదేవు లనువారిద్దఱునుగా నేవురు పుట్టి రయ్యేవురకును ద్రుపదరాజ
పుత్రి యైన ద్రౌపదియందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివింధ్యుండును శ్రుతసేనుండును
శ్రుతకీర్తియు శతానీకుండును శ్రుతకర్ముండును నన నేవురు పుట్టిరి మఱియు
యుధిష్ఠిరునకుఁ బౌరవతియందు దేవకుండును భీమసేనునికి హిడింబయందు
ఘటోత్కచుండును గాళియందు సర్వగతుండును సహదేవునికి విజయయందు
సుహోత్రుండును నకులునకు రేణుమతియందు నిరమిత్రుండును నర్జునునకు
నులూపి యను నాగకన్యకయందు నిలావంతుండును మణలూరుపతిపుత్రి యయిన
చిత్రాంగదయందు బభ్రువాహనుండు సుభద్రయందు శౌర్యధైర్యతేజోవిభ
వంబుల నఖిలరాజనికరంబునం బ్రఖ్యాతుం డైన యభిమన్యుండును జన్మించి రందు
బభ్రువాహనుం డర్జుననియోగంబున మాతామహునిగోత్రంబునకు వంశకర్త
యయ్యె. 673

ఉ. అన్యసుపూజ్య నీజనకుఁ డై యభిమన్యుఁడు భూవరేంద్ర మూ
ర్ధన్యుఁడు ధన్యమార్గణకదంబవిదారితవైరివీరరా
జన్యుఁడు జన్యభీతగురుసైన్యుఁడు సైన్యసమూహనాథదౌ
ర్జన్యుఁడు మాన్యకీర్తిమహిమం దనరెం గురువంశకర్త యై. 674

వ. ఆయభిమన్యునకు నుత్తరయందు నీవు జన్మించితివి. 675

క. ద్రోణసుతుతూపు వేడిమిఁ, బ్రాణంబులఁ బాసి హరికృపాదర్శనసం
త్రాణంబున బ్రదికితె కా, క్షోణీశ్వర మున్ను నీకిశుత్వము వేళన్. 676

వ. నీకుమారులు జనమేజయ శ్రుతసేన భీమసేనో గ్రసేను లను నల్వురు వీరలయందు.

ఆ. నీవు తక్షకాహినిహతుండ వని విని, సకలసర్పలోకసంహృతముగ
సర్పయాగ మింక జనమేజయుఁడు సేయఁగలఁడు పూర్వరోషకలితుఁ డగుచు.

వ. మఱియు నతండు సర్వధరణీమండలంబును జయించి కావషేయుండు పురోహితుండు గా నశ్వమేధంబు సేయం గలవాఁడు వానికి శతానీకుండు జనియించి యాజ్ఞవల్క్యునితోడ వేదంబులు పఠించి కృపాచార్యునివలన విలువిద్య నేర్చి శౌనకునివలన నాత్మజ్ఞానంబుఁ బడయం గలవాఁ డాశతానీకుని సహస్రానీకుండు వానికి నశ్వమేధజుం డశ్వమేధజునికి నాసీమకృష్ణుం డాసీమకృష్ణునకు నిచకుం డానిచకుండు గజాహ్వయంబు నదిచే హృతంబు గాఁ గౌశాంబి యందు వసియించు నాతనికి నుష్ణుం డుష్ణునికిఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శుచిరథుండు శుచిరథునికి వృష్టిమంతుండు వృష్టిమంతునికి సుషేణుండు సుషేణునికి సునీతుండు సునీతునికి నృచక్షువు నృచక్షువునకు సుఖానిలుండు సుఖానిలునికిఁ బరిప్లవుండు పరిప్లవునకు మేధావి మేధావికి సునయుండు సునయునికి నృపంజయుండు నృపంజయునికి దూర్వుండు దూర్వునికి నిమి నిమికి బృహద్రథుండు బృహద్రథునకు సుదాసుండు సుదాసునికి శతానీకుండు శతానీకునకు దుర్దమనుండు దుర్దమనునికి విహీనరుండు విహీనరునికి దండపాణి దండపాణికి మితుండు మితునకు క్షేమకుండు క్షేమకునకు బ్రహ్మక్షత్త్రుండు వాఁడు నిర్వంశుం డై దేవర్షిసత్కృతుం డై కలియుగంబునందుఁ జనం గలవాఁడు. 679

క. జగతి నిటమీఁదఁ బుట్టెడు, మగధాధీశ్వరుల నిఖిలమనుజేశ్వరులన్
నిగమాంతవిదులఁ జెప్పెద, సుగుణాలంకార ధీర సుభగవిచారా. 680

వ. జరాసంధపుత్త్రుం డైన సహదేవునికి మార్జాలి మార్జాలికి శ్రుతశ్రవుండు శ్రుతశ్రవునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకు నిరమిత్త్రుండు నిరమిత్త్రునకు సునక్షత్త్రుండు సునక్షత్త్రునికి బృహత్సేనుండు బృహత్సేనునికిఁ గర్మజిత్తు గర్మజిత్తునకు శ్రుతంజయుండు శ్రుతంజయునకు విప్రుండు విప్రునకు శుచి శుచికి క్షేముండు క్షేమునికి సువ్రతుండు సువ్రతునకు ధర్మనేత్త్రుండు ధర్మనేత్త్రునకు శ్రుతుండు శ్రుతునకు దృఢసేనుండు దృఢసేనునికి సుమతి సుమతికి సుబలుండు సుబలునకు సునీతుండు సునీతునకు సత్యజిత్తు సత్యజిత్తునకు విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకుఁ బురంజయుండును జన్మించెద రని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 681

ఆ. వినుము మగధదేశవిభులు జరాసంధ
ప్రముఖధరణిపతులు ప్రబలయశులు
వీరు కలియుగమున వేయేండ్లలోపలఁ
బుట్టి గిట్టఁగలరు భూవరేంద్ర. 682

వ. యయాతికొడుకు కనువునకు సభానరుండుఁ జక్షువుఁ బరోక్షుండు నను వారు ముగ్గురు పుట్టి రందు సభానరునికిఁ గాలనాథుండు గాలనాథునకు సృంజయుండు సృంజయునకుఁ బురంజయుండు పురంజయునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకు మహాశాలుండు మహాశాలునికి మహామనసుండు మహామనసునకు నుశీనరుండు తితిక్షు వన నిరువురు జన్మించి రందు నుశీనరునకు శిబి వన క్రిమి దర్పు లన నలువురు జన్మించి రందు శిబికి వృషదర్ప సువీర మద్ర కేకయులు నలువురు పుట్టిరి తితిక్షునకు రుశద్రథుండు రుశద్రథునకు హేముండు హేమునకు సుతపుండు సుతపునకు బలియుఁ బుట్టి రాబలివలన నంగవంగకళింగ సింహపుంద్రాంధ్రు లను పేళ్లు గలవా రార్వురు కుమారులు పుట్టిరి వారలు దూర్పు దేశంబునకు రాజు లయి దేశంబులకుఁ దమ తమ నామధేయంబు లిడి యేలిరి సువీరునకు సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివిరథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకుఁ జిత్రరథుండుఁ బుట్టి రాచిత్రరథుండు రోమపాదుండు నాఁ బరఁగె. 683

క. సంతతి లేనికతంబునఁ, జింతించుచు నుండ నతనిచెలికాఁ డగుధీ
మంతుఁడు దశరథుఁ డతనికి, సంతతి గా నిచ్చె నాత్మజను శాంతాఖ్యన్. 684

వ. అంత రోమపాదుండు దన కూఁతురు శాంత యని కైకొని మెలంగు చుండు నారాజు రాజ్యంబునఁ గొంతకాలంబు వర్షంబు లేమికిం జింతించి విభాండకసుతుం డైన ఋశ్యశృంగుండు వచ్చిన వర్షంబు గురియు నని పెద్దలవలన నెఱింగి.

క. ఆరాజు ఋశ్యశృంగుని, ఘోరతపోనియముఁ దెచ్చుకొఱకై పనిచెఁ
వారసతుల నేర్పరుల సు,దార స్తనభారభీరుతరమధ్యగలన్. 686

వ. వారలుఁ జని. 687

ఆ. కాంతలార మెకము గన్నది మొదలుగా, నాఁడువారి నెఱుఁగఁ డడవిలోన
గోఁచి బిగియఁగట్టుకొనినయావడుగని, మత్తిఁగాని రతికి మరపవలయు. 688

వ. అని పలుకుచు. 689

క. ఆడుచుఁ జెవులకు నింపుగఁ, బాడుచు నాలోకనిశితబాణౌఘములన్
వీడుచు దగ్గఱ నోడుచుఁ, జేడియ లాతపసికడకుఁ జేరిరి కలఁపన్. 690

వ. అయ్యవసరంబున వారలం జూచి. 691

సీ. మిళితాళినీలధమ్మిల్లభారంబులు చారుజటావిశేషంబు లనియు
భర్మాంచలోజ్జ్వలప్రభదుకూలంబులు తతచర్మవస్త్రభేదంబు లనియు

బహురత్నకీలితభాసురహారంబు లధికరుద్రాక్షమాలాదు లనియు
మలయజమృగనాభిమహితలేపంబులు బహువిధభూతిలేపంబు లనియు

తే. మధురగానంబు శ్రుతియుక్తమంత్రజాతు, లనియు వీణెలుదండంబులనియుసతుల
మూర్తులెన్నఁడు నెఱుఁగనిముగుదతపసి, వారిఁదాపసులని డాయవచ్చి మ్రొక్కె.

వ. ఇట్లు వచ్చి మ్రొక్కిన ఋశ్యశృంగుం జూచి నగుచు డగ్గఱి. 693

సీ. నేమమే యని సతుల్ నేతులఁ గ్రుచ్చి కర్కశకుచంబులు మోవఁ గౌఁగిలించి
చిరతపోనియతి డస్సితి గదా యని మోముఁ గంఠంబు నాభియుఁ గలయఁ బుడికి
క్రొత్తదీవన లివి గొను మని వీనుల పొంత నాలుకలఁ జప్పుళ్లు చేసి
మానసంబులపండ్లు మంచివి తిను మని పెక్కు భక్ష్యంబులు ప్రీతి నొసఁగి

ఆ. నూతనాజినంబు నును పిడి మే లని, గోఁచి విడిచి మృదుదుకూల మిచ్చి
మాని మరగఁ జేసి మాపర్ణశాలకు, బోద మనుచుఁ గొంచుఁ బోయి రతని. 694

వ. ఇట్లు హరిణీసుతుండు కాంతాకటాక్షపాశబద్ధుం డై వారలవెంటం జని రోమ
పాదుకడకుం బోయిన నతండు దన ప్రియనందన యైన శాంత నిచ్చి పురంబున
నునిచికొనియె నమ్మునీశ్వరుండు వచ్చిన వర్షప్రతిబంధదోషంబు సెడి వర్షంబు
గురిసె నంత. 695

ఆ. ఆనృపాలచంద్రుఁ డనపత్యుఁ డై యుండ
నెఱిఁగి మునికులేంద్రుఁ డింద్రుఁ గూర్చి
యిష్టి సేసి సుతుల నిచ్చె నాతనికృపఁ
బంక్తిరథుఁడు పడసె సుతుల. 696

వ. ఆరోమపాదునకుఁ జతురంగుండును జతురంగునకుఁ బృథులాక్షుండును బృథు
లాక్షునికి బృహద్రథుండు బృహత్కర్ముండు బృహద్భానుండు ననువారు
మువ్వురు పుట్టి రందు బృహద్రథునకు బృహన్మనసుఁడు బృహన్మనసునకు జయ
ద్రథుండు జయద్రథునకు విజయుండు విజయునకు సంభూతి యను భార్యయందు
ధృతియు నాధృతికి ధృతవ్రతుండు ధృతవ్రతునకు సత్యకర్ముండు సత్యకర్మునకు
నతిరథుండును జన్మించిరి. 697

ఆ. కుంతి పిన్ననాఁడు గోరి సూర్యునిఁ బొంద, బిడ్డఁ డుదితుఁ డైనఁ బెట్టెఁ బెట్టి
గంగనీట విడువఁ గని యతిరథుఁ డంతఁ, గర్ణుఁ డనుచుఁ గొడుకు గారవించె.

వ. ఇట్లతిరథునకుఁ గానీనుం డైన కర్ణుఁడు కొడుకయ్యెఁ గర్ణునకు వృషసేనుండు వుట్టె
నయ్యయాతికొడు కైన ద్రుహ్యునకు బభ్రుసేతువు బభ్రుసేతువునకు నార
బ్ధుండు నారబ్ధునకు గాంధారుండు గాంధారునకు ఘర్మ్ముండు ఘర్మ్మునకు ఘృతుండు
ఘృతునకు దుర్మదుండు దుర్మదునకుఁ బ్రచేతసుండుఁ బ్రచేతసునకు నూర్గురు పుట్టి
మ్లేచ్ఛాధిపతు లయి యుదగ్దిశ నాశ్రయించిరి తుర్వసునకు వహ్ని వహ్నికి
భర్గుండు భర్గునకు భానుమంతుండు భానుమంతునకుఁ ద్రిసానువుఁ ద్రిసానువు

నకుఁ గరంధముండును గరంధమునకు మరుత్తుండు నతనికి యయాతిశాపంబున సంతతి లేదయ్యె వినుము. 699

యదువంశచరిత్రము

చ. అనఘ యయాతిపెద్దకొడు కైనయదుక్షితిపాలువంశమున్
వినినఁ బఠించినన్ నరుఁడు వెండియుఁ బుట్టఁడు ముక్తిఁబొందున
య్యనుపమమూర్తి విష్ణుఁడు నరాకృతిఁ బొంది జనించెఁ గావునన్
వినుము నరేంద్ర నాపలుకు వీనులపండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్. 700

వ. యదువునకు సహస్రజిత్తుఁ గ్రోష్టువు నలుండు రిపుండు ననువారు నలువురు సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కైన సహస్రజిత్తునకు శతజిత్తు గలిగె నాశతజిత్తునకు మహాహయ వేణుహయ హేహయులనువారు ముప్వురు జనించి రందు హేహయునకు ధర్ముండు ధర్మునకు నేత్రుండు నేత్రునకుఁ గుంతి గుంతికి మహిష్మంతుండు మహిష్మంతునికి భద్రసేనుండు భద్రసేనునకు దుర్మదుండు దుర్మదునికి ధనికుండు ధనికునికిఁ గృతవీర్య కృతాగ్ని కృతకర్మ కృతౌజు లను నలుగురు సంభవించి రందుఁ గృతవీర్యునికి నర్జునుండు జనియించె నతండు. 701

సీ. హరికళాసంజాతుఁ డైనదత్తాత్రేయు సేవించి సద్యోగసిద్ధిఁ బొంది
బహుయజ్ఞదానతపంబులు గావించి సకలదిక్కులు గెల్చి జయముతోడ
సతతంబు హరినామసంకీర్తనము సేసి ధనముల నొంది యుదారవృత్తి
నెనుబదియైదువేలేండ్లు భూచక్రంబు ఘనకీర్తిఁ దనపేరు గాఁగ నేలె

ఆ. ముదిమి లేక తరుణమూర్తియై యురుకీర్తి
నమరెఁ గార్తవీర్యుఁ డనఁగ విభుఁడు
నిజము వానిభంగి నేల యేలినయట్టి
రాజు నెఱుఁగ మెందు రాజముఖ్య. 702

వ. అయ్యర్జునునకుం గల పుత్రసహస్రంబునం బరశురామునిబారికిం దప్పి జయధ్వజుండు శూరసేనుండు వృషణుండు మధువు నూర్జితుండు ననువా రేవురు బ్రదికిరి జయధ్వజునకుఁ దాళజంఘుండును దాళజంఘునకు నౌర్వమునితేజంబున నూర్వురు గొడుకులును గలిగి రందుఁ బ్రథముండు వీతిహోత్రుండు మధువునకు వృష్ణుండు వృష్ణునకుఁ బుత్రశతంబు పుట్టె నందుఁ బ్రథముండు వృష్ణి మఱియు మధు వృష్ణి యదువుల యావంశంబులవారు మాధవులు వృష్ణులు యాదవులు ననం బరఁగిరి యదుపుత్త్రుం డైన క్రోష్టువునకు వృజినవంతుండు వృజినవంతునకు శ్వాహితుండు శ్వాహితునకు భేరుశేకుండు భేరుశేకునకు జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశిబిందుండుఁ బుట్టిరి. 703

మ. కృశమధ్యల్ పదివేవు రంగనలతోఁ గ్రీడం బ్రమోదింప స
త్కుశలుం డై పదివేలలక్షులు సుపుత్రుల్ భక్తి సేయం జతు

ద్దశరథసూనుండును యోగి నాఁ బరఁగి సప్తద్వీపరాజేంద్రుఁ డై
శశిబింబసంకుపనీతిమంతుఁ డమరేశ సత్కాంతిపూర్ణేందుఁ డై. 704

వ. అతని కొడుకుల మొత్తంబునకు ముఖరు లయిన యార్వురలోఁ బృథుశ్రవుం డను వానికి ధర్ముండు పుట్టె ధర్మునకు నుశనుండు పుట్టి నూ అశ్వమేధంబులు సేసె నయ్యుశనునకు రుచకుండు పుట్టె నారుచకునకుఁ బురుజిత్తు రుక్ముండు రుక్మేషువు బృథువు జ్యామఘుండు ననువా రేవురు పుట్టి రందు జ్యామఘుండు. 705

సీ. తొల్లి క్రొవ్వెకుశైబ్యతోడిప్రేమంబున ననపత్యుఁ డయ్యును నన్యభార్యఁ
గైకొన కొకకొంతకాలంబునకుఁ బోయి పగవారియింటను బలిమిఁ బట్టి
యొకకన్యఁ దేరిపై నునిచి తోడ్తేరంగ జననాథుఁ గన్యను శైబ్య సూచి
కోపించి మానవకుహక యీపడుచును దెచ్చియు నే నుండఁ దేరిమీఁదఁ

ఆ. బెట్టినాఁడ వనుచు బిఱుసులు పలుకంగ, నతఁడు వలికె నంత నతివతోడ
నాకుఁ గోడ లింత నమ్ము మీలలితాంగి, సవతి గాదు నీకు సత్య మనుచు. 706

వ. అయ్యవసరంబున శైబ్య కొడుకుం గాంచు నని యెఱింగి విశ్వేదేవతలును బితృదేవతలును సంతసించిరి వారల ప్రసాదంబున. 707

క. తనసవతి మెఱఁగి పెనిమిటి, తనుఁ బొందిన శైబ్య మఱి విదర్భునిఁ గనియెం
దనయుఁ గని జ్యామఘుండును, దనతెచ్చినకన్యఁ దెచ్చి తనయున కిచ్చెన్. 703

వ. ఆకన్యకయందు విదర్భునకుఁ గుశుండును గ్రథుండును రోమపాదుండునుం బుట్టి రారోమపాదునకు బభ్రువు బభ్రువునకు విభువు విభువునకుఁ గృతి గృతికి నుశికుం డుశికునకుం జేది చేదికిఁ జైద్యాదులు పుట్టిరి క్రథునకుఁ గుంతి గుంతికి ధృష్టి ధృష్టికి నిర్వృతి నిర్వృతికి దశార్హుండు దశార్హునకు వ్యోముండు వ్యోమునకు జీమూతుండు జీమూతునకు వికృతి వికృతికి భీమరథుండు భీమరథునకు నవరథుండు నవరథునకు దశరథుండు దశరథునకు శకుని శకునికిఁ గుంతి గుంతికి దేవరాతుండు దేవరాతునకు దేవక్షత్రుండు దేవక్షత్రునకు మధువు మధువునకుఁ గురువశుండు గురువశునకు నను వనువునకుఁ బురుహోత్రుఁ డతనికి నంశు వతనికి సాత్వతుండు సాత్వతునకు భజమానుండును భజియును దివ్యుండును వృష్ణియు దేవావృధుండును నంధకుండు మహాభోజుండును నన నేడ్వురు పుట్టి రందు భజమానునకుఁ బ్రథమ భార్యయందు నిమ్రోచికంకణవృష్ణులు మువ్వురును రెండవభార్యయందు శతజిత్తు సహస్రజిత్తు నయుతజిత్తు నన మువ్వురును బుట్టి రందు దేవావృధునికి బభ్రువు వీర లిరువుర ప్రభావంబులఁ బెద్దలు శ్లోకరూపంబునఁ బఠియింతు రట్టిశ్లోకార్థం బెట్టి దనిన. 709

తే. వినుము దూరంబునం దేమి వినుచు నుండు
మదియ చూతుము దగ్గఱ నరుగు దేర
నరులలో బభ్రుకంటె నున్నతుఁడు లేఁడు
యోజ దేవావృధున కెన యొరుఁడు గలఁడె. 710

క. పదునాలుగువేవురు నలు,వదియేవురు నరులు ముక్తి వడసిరి బభ్రుం
డుదితుఁడు దేవావృధుఁడును, బదపడి యోగంబుఁ దెలియఁ బలికినకతనన్. 711

వ. మహాభోజుం డతిధార్మికుండు వానివంశంబువారు భోజు లని పలుకం బడిరి వృష్ణికి సుమిత్రుండు యుధాజిత్తును జన్మించి రందు యుధాజిత్తునకు శినియు ననమిత్రుండును జనించి రనమిత్రునికి నిమ్నుండు నిమ్నునికి సత్రాజితుండుఁ బ్రసేనుండు నన నిరువురు పుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునికి శిని యనువాఁడు వేఱొకండు గలఁ డతని పుత్రుండు సత్యకుండును నతనికి యుయుధానుం డనం బరఁగిన సాత్యకియు నాసాత్యకికి జయుండును జయునకుఁ గుణియు నాగుణికి యుగంధరుండునుం బుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునకుఁ బృశ్ని యను వేఱొకకొడుకు గలఁడు వానికి శ్వఫల్కచిత్రకులు గలిగి రందు శ్వఫల్కునకు గాందినియం దక్రూరుండును నసంగుండును సారమేయుండును మృదుకుండును మృదువచ్ఛివుండును వర్మదృక్కును ధృష్టవర్ముండును క్షత్రోపేక్షుండు నరిమర్దనుండును శత్రుఘ్నుండును గంధమాదనుండును బ్రతిబాహువును ననువారు పన్నిద్దఱు గొడుకులును సుచారు వను కన్యకయు జనించిరి వారియం దక్రూరునికి దేవలుండును నుపదేవుండునుం బుట్టిరి మఱియుఁ జిత్రునకుఁ బృథుండును విడూరథుండును మొదలుగాఁ గలవారు పెక్కండ్రు వృష్ణివంశజాతు లైరి భజమానుండు కుకురుఁడు శుచి కంబళబర్హిషుండు నన నలువు రంధకునకుఁ బుట్టిరి కుకురునికి వృష్ణి వృష్ణికి విలోమతనయుండు విలోమతనయునికిఁ గపోతరోముండు గపోతరోమునికిఁ దుంబురుసఖుం డైన యనువును ననువునకు దుందుభి దుందుభికి దవిద్యోతుండు దవిద్యోతునకుఁ బునర్వసువు నతనికి నాహుకుం డను కుమారుండు నాహుకి యను కన్యయుం గలిగి రాయాహుకునికి దేవకుం డుగ్రసేనుండు నన నిరువురు జనించి రందు దేవకునికి దేవలుం డనుపదేవుండు సుదేవుండు దేవవర్ధనుం డన నలుగురు గలిగిరి వారలకు ధృతదేవయు శాంతిదేవయు నుపదేవయు శ్రీదేవయు దేవరక్షితయు సహదేవయు దేవకియు ననఁ దోఁబుట్టువు లేడ్వురు గలిగిరి వినుము. 712

క. అసదృశలలితాకారలఁ, గిసలయకరతలల దేవకీముఖ్యల నా
బిసరుహనయనల నందఱ, వసుదేవుఁడు పెండ్లియాడె వసుధాధీశా. 713

వ. ఉగ్రసేనునకుఁ గంసుండును న్యగ్రోధుండును సునామకుండును గహ్వుండును శంకుండును సుభువును రాష్ట్రపాలుండును విసృష్టుండును దుష్టిమంతుండును నను కొడుకులును గంసయుఁ గంసవతియు సురాభువును రాష్ట్రపాలికయు నను కూఁతులుం బుట్టిరి వారు వసుదేవానుజభార్య లైరి భజమానునికి విడూరథుండును విడూరథునికి శినియు నతనికి భోజుండు భోజునికి హృదికుండునుం గలిగి రందు హృదికునికి దేవమీఢుండు శతధనువు కృతవర్మయు నను కొడు

కులు గలిగి రాదేవమీఢుండు శూరుండు ననంబడు శూరునికి మారిష యను భార్యయందు వసుదేవుండును దేవభాగుండును దేవశ్రవుండును నానకుండును సృంజయుండును శ్యామకుండును గంకుండును ననీకుండును వత్సకుండును వృకుండును ననువారు పదుగురు గొడుకులును బృథయు శ్రుతదేవయు శ్రుతకీర్తియు శ్రుతశ్రవసయు రాజాధిదేవియు నను కూఁతు లేవురుమ బుట్టి రందు.

వసుదేవుని వంశక్రమానువర్ణనము

ఉ. ధీనయశాలి యైనవసుదేవుఁడు పుట్టినవెంట మింటిపై
నానకదుందుభుల్ మొరసె నచ్యుతుఁ డీతనికిం దనూజుఁ డై
మానుగఁ బుట్టు నంచు గరిమంబున దేవత లుబ్బ రాజసం
చాసన తన్నిమిత్తమున నానకదుందుభి యయ్యె వాఁ డిలన్. 715

క. తనచెలికాఁ డగుకుంతికిఁ, దనయులు లే కున్నఁ జూచి తనతనయఁ బృథం
దనయఁగ నిమ్మన శూరుఁడు, దనయందలిమైత్రి నిచ్చె ధరణీనాథా. 716

వ. అయ్యింతి కుంతిభోజునింటం బెరుఁగుచుండ నొకనాఁడు దుర్వాసుం డరుగుదెంచిన నమ్మహాత్మునకుఁ గొన్ని దినంబులు పరిచర్యలు సేసి వేల్పులం జేరం జీరువిద్యం బడసి యావిద్యలా వెఱుంగ నొకనాఁ డేకాంతంబున వెలుంగుఱేని నాకర్షించిన నాదేవుండు వచ్చినం జూచి వెఱఁగుపడి యి ట్లనియె. 717

క. మంత్రపరీక్షార్థం బభి,మంత్రించితిఁ గాన దేవ మదనక్రీడా
తంత్రంబుఁ గోరి చీరను, మంత్రించినతప్పు సైఁచి మరలు దినేశా. 718

వ. అనిన నయ్యువిదకుఁ బద్మినీవల్లభుం డి ట్లనియె. 719

మ. తెలవా నీపలు కల్ల యా ననదు లే దేవోత్తమాహ్వానముల్
మొఱఁగం బోలునె వేల్పులం బడయుటల్ మోఘంబు లే నీకు నీ
తలి గర్భం బగుఁ బుత్త్రుఁడుం గలుగు నీతారుణ్యముం బూజ్య మౌ
వెఱవం గార్యము లేదు సిగ్గు దగునే క్రీడావినమ్రాననా. 720

చ. అని తగ నియ్యకొల్పి లలితాంగికి గర్భము సేసి మింటికిం
జనియె దినేశ్వరుం డపుడు సక్కని రెండవసూర్యుఁడో యనం
దనరెడుపుత్త్రుఁ గాంచి కృప దప్పి జగజ్జనవాదభీత యై
తనయుని నీటఁ బో విడిచి తా నరిగెం బృథ దండ్రియింటికిన్. 721

వ. అయ్యువిదను నీప్రపితామహుం డైన పాండురాజు వివాహం బయ్యె నయ్యంగనకుఁ బాండురాజువలన ధర్మజభీమార్జునులు పుట్టి రమ్మగువచెల్లె లగు శ్రుతదేవను గారూషకుం డైన వృద్ధశర్మ పెండ్లి యాడె నయ్యిద్దఱకు మునిశాపంబున దంతవక్త్రుఁ డను దానవుండు జన్మించె దానితోడంబుట్టు వగు శ్రుతకీర్తిని గేకయరాజయిన ధృష్టకేతుండు పెండ్లి యాడె నాదంపతులకుఁ బ్రతర్దనాదు లేవురు పుట్టిరి దాని భగిని యైన రాజాధిదేవిని జయత్సేనుండు పరిణయం బయ్యె నామిథు

నంబునకు విందానువిందులు సంభవించిరి చేదిదేశాధిపతి యైన దమఘోషుండు శ్రుతశ్రవసను బరిగ్రహించె వారలకు శిశుపాలుం డుదయించె వసుదేవుని తమ్ముం డైన దేవభాగునికిం గంసయందుఁ జిత్రకేతు బృహద్బలు లిరువురు జనించిరి వాని భ్రాత యగు దేవశ్రవుం డనువానికిం గంసవతియందు వీరుండును నిషుమంతుం డును నుద్భవిల్లిరి వానిసోదరుం డయిన కంకునికిం గంక యనుదానికి బకుండు సత్యజిత్తుం బురుజిత్తు ననువా రుద్భవిల్లిరి వానిసహజుం డయిన సృంజయునికి రాష్ట్రపాలియందు వృషదుర్మర్షణాదు లావిర్భవించిరి వాని యనుజాతుం డయిన శ్యామకునకు సురభూమియందు హరికేశహిరణ్యాక్షులు ప్రభవించిరి వాని తమ్ముం డైన వత్సుండు మిశ్రకేశి యను నప్సరసయందు వృకాదిసుతులం గనియె వానియనుజుం డైన వృకుండు దూర్వాక్షియందుఁ దక్షపుష్కరసాళ్వాదుల నుత్పాదించె వాని జఘన్యజుం డయిన యనీకుండు సుదామని యనుదానియందు సుమిత్రానీకబాణాదు లయిన కొడుకులం బడసె వానియనుజుం డైన యానకుండు గర్ణికయందు ఋతధామజయులం గాంచె వసుదేవునివలన రోహిణియందు బలుం డును గదుండును సారణుండును దుర్మదుండును విపులుండును ధ్రువుండును గృతాదులును బౌరవియందు సుభద్రుండును భద్రబాహుండును దుర్మదుం డును భద్రుండును భూతాదులుం గూడఁ బన్నిద్దఱును మదిరయందు నందోప నందకృతక శ్రుతశూరాదులును గౌసల్యయందుఁ గేశియు రోచనయందు హస్త హేమాంగాదులును నిళయందు యదుముఖ్యు లయిన యురువల్కలాదులును ధృతదేవయందుఁ ద్రిపృష్ఠుండును శాంతిదేవయందుఁ బ్రశమప్రశ్రితాదులును నుపదేవయందుఁ గల్పవృష్ట్యాదులు పదుండ్రును శ్రీదేవయందు వసుహంస సుధ న్వాదు లార్గురును దేవరక్షితయందు గదాదులు దొమ్మండ్రును సహదేవ యందుఁ బురూఢశ్రుతముఖ్యు లెనమండ్రును దేవకియందుఁ గీర్తిమంతుండును సుషేణుండును భద్రసేనుండును ఋజువును సమదనుండును భద్రుండును సంక ర్షణుండును ననువా రేడ్వురును బుట్టిరి మఱియు. 722

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టజనానుగ్రహంబు సేయుటకొఱకై
యష్టమగర్భమున గుణో, త్కృష్టుండు దేవకికి విష్ణుదేవుఁడు వుట్టెన్. 723

ఆ. విష్ణుఁ డుదితుఁ డైనవెనుక నాదేవకి, భద్రమూర్తి యగుసుభద్రఁ గనియె
నాగుణాఢ్య ముత్త వగు నీకు నర్జును, దయిత యగుటఁజేసి ధరణినాథ. 724

క. ఎప్పుడు ధర్మక్షయ మగు, నెప్పుడు పాపంబు వొడము నీలోకములో
నప్పుడు విశ్వేశుఁడు హరి, దప్పక విభుఁ డయ్యు దన్నుఁ దా సృజియించున్. 725

క. తనమాయ లేక పరునకు, ఘనునకు నీశ్వరున కాత్మకర్తకు హరికిఁ
జనములకుఁ గర్మములకును, మనుజేశ్వర కారణంబు మఱియును గలదే. 726

క. తలఁపఁగ నెవ్వనిమాయా, విలసనములు జననవృద్ధివిలయంబులకుం

గలిమి కనుగ్రహమోక్షం,బులకును జీవునికి మూలములు నా నెగడున్. 727

సీ. అట్టిసర్వేశుని కరయంగ జన్మాదిపరతంత్రభావ మెప్పాటఁ గలదు
రాజలాంఛనముల రాక్షసవల్లభు లక్షోహిణీశులై యవనిఁ బుట్టి
జనులను బాధింప శాసించుకొఱకు నై సంకర్షణునితోడ జనన మంది
యమరులమనముల కైన లెక్కింపంగ రా కుండునట్టికర్మములఁ జేసి

తే. కలియుగంబున జన్మింపఁ గలుగునరుల
దుఃఖశోకతమంబులఁ దొలఁగ జడిసి
నేలవ్రేఁ గెల్ల వారించి నిఖిలదిశల
విమలకీర్తులు వెదచల్లి వెలసె శౌరి. 728

క. మంగళహారికీర్తిమహా, గంగామృత మించు కైనఁ గర్ణాంజలులన్
సంగతము సేసి త్రావఁ దొ,లంగును గర్మంబు లావిలం బగుచు నృపా. 729

క. వనజాక్షునిమందస్మిత, ఘనకుండలదీప్తిగండకలితాననమున్
వనితలుఁ బురుషులుఁ జూచుచు, ననిమిషభావంబులేమి కలయుదు రధిపా. 730

సీ. జనకునిగృహమున జన్మించి మందలోఁ బెరిఁగి శత్రుల నెల్లఁ బీఁచ మడఁచి
పెక్కండ్రుభార్యలఁ బెండ్లియై సుతశతంబులఁ గాంచి తను నాదిపురుషుఁ గూర్చి
క్రతువులు పెక్కులు గావించి పాండవకౌరవులకు నంతఁ గలహ మయిన
నందఱ సమయించి యర్జును గెలిపించి యుద్ధవునకుఁ దత్త్వ మొప్పఁ జెప్పి

తే. మగధపాండవసృంజయమధుదశార్హ, భోజవృష్ణ్యంధకాదిసంపూజ్యుఁ డగుచు
నుర్విభరము నివారించియుండనొల్ల, కామహామూర్తి నిజమూర్తియందుఁ బొందె.

చ. నగుమొగమున్ సుమధ్యమును నల్లనిదేహము లచ్చి కాటప
ట్టగునురమున్ మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపు గాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చునప్పుడున్. 732

వ. అని చెప్పి. 733

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతిశయసంచారా. 734

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవిద్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 735

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బను మహాపురాణంబు నందు సూర్యవంశారంభంబును వైవస్వతమనువు జన్మంబును హైమచంద్ర

కథనంబును సుద్యుమ్నాది మనుసూనులచరిత్రంబును మరుత్త తృణబిందు శర్యాతి కకుత్స్థ సగర నాభాగ ప్రముఖుల చరిత్రంబులును నంబరీషునియందుఁ బ్రయోగింపం బడిన దుర్వాసునికృత్య నిరర్థక యగుటయు నిక్ష్వాకు వికుక్షి మాంధాతృ పురుకుత్స హరిశ్చంద్ర సగర భగీరథ ప్రముఖుల చరిత్రంబులును భాగీరథీ ప్రవాహవర్ణనంబును గల్మషపాదఖట్వాంగప్రముఖుల వృత్తాంతంబును శ్రీరామచంద్రకథనంబును దదీయవంశ పరంపరాగణనంబును నిమికథయును జంద్రవంశారంభంబును బుధపురూరవుల కథయును జమదగ్ని పరశురాముల వృత్తాంతంబును విశ్వామిత్ర నహుష యయాతి పూరు దుష్యంత భరత రంతిదేవ పాంచాలబృహద్రథ శంతను భీష్మ పాండవకౌరవప్రముఖుల వృత్తాంతంబును ఋశ్యశృంగ వ్రతభంగంబును ద్రుహ్యానుతుర్వసుల వంశంబును యదు కార్తవీర్య శశిబిందు జామదగ్న్యాదులచరిత్రంబును శ్రీకృష్ణావతార కథాసూచనంబును నను కథలు గల నవమస్కంధము.

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

దశమస్కంధము, పూర్వభాగము

శ్రీకంఠచాపఖండన
పాకారిప్రముఖవినుతభండన విలస
త్కాకుత్స్థవంశమండన
రాకేందుయశోవిశాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీ
సమేతుం డయిన సూతుం డి ట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం
గనుంగొని. 2

శ్రీకృష్ణ కథాప్రారంభము

క. తెలిపితివి సోమసూర్యుల, కులవిస్తారంబు వారికులము ధరిత్రీ
శులనడవళ్లును వింటిమి, కలరూపము లెల్ల మాకుఁ గడు వెఱఁగులు గన్. 3

క. శీలము గలయదుకులమున, నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ డీశుఁడు విష్ణుం
డేలీల మెలఁగె నేయే, వేళల నేమేమి సేసె వివరింపు తగన్. 4

క. భవములకు మందు చిత్త, శ్రవణానందము ముముక్షుజనపదము హరి
స్తవము పశుఘ్నుఁడుదక్కను, జెవులకుఁ దని వయ్యె ననెడి చెనఁటియుఁ గలఁడే.

క. మాపెద్దలు మును వేల్పులు, నోపనిభీష్మాదికురుకులోత్తమసేనా
కూపారము నేకోలము, ప్రాపున లంఘించి రొక్కబాలపదముగాన్. 6

క. మాయమ్మకుక్షి గురుసుత, సాయకపీడితుఁడ నైనజడు నన్నును గౌం
తేయకురుకులము నిలుపఁగ, నాయుత్తముఁ డాత్తచక్రుఁ డై రక్షించెన్. 7

ఆ. కలసి పురుషమూర్తి కాలరూపములను, లోకజనుల వెలిని లోన నుండి
జన్మమృత్యువులను సంసారముక్తుల, నిచ్చు నతనిచరిత మెల్లఁ జెపుమ. 8

సీ. ఊహించి రాముఁడు రోహిణికొడు కంచు నప్పుడు యోగీంద్ర చెప్పి తీవు
దేవకికడుపున నేవెరవున నాతఁ డుండెను దేహంబు నొందు లేక
తనతండ్రి యిలు వాసి వనజాక్షుఁ డేరీతి మందకుఁ బోయె నేమందిరమున
నుండి యెయ్యది సేయుచుండెను దనమేనమామ కంసుని నేల నామ ఘడఁచె

ఆ. నెన్ని యేండ్లు మనియె నిలమీఁద మనుజుఁడై, యెందఱైరి భార్య లెట్లు మెలఁగె
మఱియు నేమి సేసె మాధవుచారిత్ర, మెంత గలదు నాకు నేర్పరింపు. 9

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 10

ఆ. నీముఖాంబుజాతనిర్ముక్తహరికథా, మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ మేను వొదలె
వంత మానె నీరువట్టు నాఁకలియును, దూర మయ్యె మనము దొంగలించె. 11

వ. అని పలుకు చున్న రాజు మాటలు విని వైయాసి యి ట్లనియె. 12

క. విష్ణుకథారతుఁ డగునరు, విష్ణుకథల్ సెప్పునరుని వినుచుండునరున్
విష్ణుకథాసంప్రశ్నము, విష్ణుపదీజలముభంగి విమలులఁ జేయున్. 13

సీ. రాజేంద్ర విను తొల్లి రాజలాంఛనముల వేలసంఖ్యలదైత్యవిభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార మాఁగఁ జాలక భూమి గోరూప యై బ్రహ్మఁ జేరఁ బోయి
కన్నీరు మున్నీరు గా రోదనము సేయఁ గరుణతో భావించి కమలభవుఁడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి ధాత్రియు వేల్పులుఁ గదలి రా విష్ణునిఁ గాన నేఁగి

తే. పురుషసూక్తంబుఁ జదివి యద్భుతసమాధి
నుండి యొకమాట విని వారిజోద్భవుండు
వినుఁడు వేల్పులు ధరయు నే విన్న యట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ బలికెఁ దెలియ. 14

క. యాదవకులమున నమరులు, మేదినిపైఁ బుట్ట జనుఁడు మీయంశములన్
శ్రీదయితుఁడు వసుదేవున, కాదరమునఁ బుట్టి భార మంతయుఁ బాపున్. 15

క. హరిపూజార్థము పుట్టుఁడు, సురకన్యలు భూమియందు సుందరతను లై
హరి కగ్రజుఁ డై శేషుఁడు, హరికళతోఁ బుట్టు దత్ప్రియారంభుం డై. 16

ఆ. ఈప్రపంచ మెల్ల నేమాయచే మోహి, తాత్మ మగుచు నుండు నట్టిమాయ
కమలనాభునాజ్ఞఁ గార్యార్థ మై నిజాం, శంబుతోడఁ బుట్టు జగతియందు. 17

వ. అని యిట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమిముద్దియ నోడంబఱిచి తమ్మిచూలి దన
మొదలి నెలవునకుం జనియె నంత యదువిభుం డయిన శూరసేనుం డనువాఁడు
మథురాపురంబు దనకు రాజధానిగా మాథురంబులు శూరసేనంబు లనియెడు
దేశంబు లేలెం బూర్వకాలంబున. 18

క. ఏమథురయందు నిత్యము, శ్రీమన్నారాయణుండు సెలఁగుఁ బ్రియము మై
నామథుర సకలయాదవ, భూమీశుల కెల్ల మొదలిపురి యయ్యె నృపా. 19

సీ. ఆశూరసేనున కాత్మజుం డగువసుదేవుఁ డాపురి నొక్కదినమునందు
దేవకిఁ బెండ్లియై దేవకియును దానుఁ గడువేడ్క రథ మెక్కి కదలువేళ
నుగ్రసేనునిపుత్త్రుఁ డుల్లాసి కంసుండు చెల్లెలు మఱఁదియు నుల్లసిల్లి
హరులపగ్గములఁ జే నంది రొప్పఁదొడంగె ముందట భేరులు మురజములును

ఆ. శంఖపటహములును జడిగొని మ్రోయంగఁ, గూఁతుతోడి వేడ్క కొనలుసాఁగ

దేవకుండు సుతకు దేవకీదేవికి, నరణ మిచ్చఁ దలంచి యాదరించి. 20

వ. సార్థంబు లయిన రథంబుల వేయు నెనమన్నూటికి గనకదామ సమున్నతంగంబు లయిన మాతంగంబుల నన్నూటిని బదివేల తురంగంబులను విలాసవతు లయిన దాసీజనంబుల నిన్నూటికి నిచ్చి యనిచినం గదలి వరవధూయుగళంబు దెరువునం జను సమయంబున. 21

క. పగ్గములు వదలి వేగిర, మగ్గలముగ రథముఁ గడపునాకంసుండు లో
బెగ్గిలి యె గ్గని తలఁపఁగ, డిగ్గన నశరీరవాణి దివి ని ట్లనియెన్. 22

క. తుష్ట యగుభగిని మెచ్చఁగ, నిష్టుండ వై రథము గడపె దెఱుఁగవు మీఁదన్
శిష్ట యగునీతలోదరి, యష్టమగర్భంబు నిన్ను హరియించుఁ జుమీ. 23

వ. అని యి ట్లాకాశవాణి వలికిన నులికిపడి భోజకులపాంసనుం డైన కంసుండు సంచలదంసుం డై యడిదంబు బెడిదంబు గాఁ బెఱికి జళిపించి దెప్పరంబుగ ననుజకొప్పుఁ బట్టి కప్పరపాటున నొప్పఱం దిగిచి యొడిసిపట్టి తోఁబుట్టు వని తలంపక తెంపుసేసి తెగవ్రేయ గమకించు సమయంబున వసుదేవుండు డగ్గఱి. 24

క. ఆపాపచిత్తు మత్తుం, గోపాగ్నిశిఖానువృత్తు గొనకొని తనస
ల్లాపామృతధారావి, క్షేపంబునఁ గొంతశాంతుఁ జేయుచుఁ బలికెన్. 25

ఉ. అన్నవు నీవు చెల్లెలికి నక్కట మాడలు సీర లిచ్చుటో
మన్నన సేయుటో మధురమంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నుల మ్రోఁతలే నిజము మే లని చంపకుమన్న మాని రా
వన్న సహింపుమన్న తగదన్న వధింపకుమన్న వేఁడెదన్. 26

వ. అదియుం గాక. 27

మ. చెలియల్ గన్నియ ముద్దరా లబల నీసేమంబ చింతించు ని
ర్మల దీనిన్ బయ లాడుమాటలకు నై మర్యాదఁ బోఁదట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా గోపంబు పాపంబు నె
చ్చెలి నోహో తెగవ్రేయఁ బాడి యగునే చింతింపు భోజేశ్వరా. 28

సీ. మేనితోడన పుట్టు మృత్యువు జనులకు నెల్లి నేఁడైన నూఱేండ్ల కైనఁ
దెల్లంబు మృత్యువు దేహంబు పంచత నందఁ గర్మానుగుఁ డై శరీరి
మాఱు దేహము నూఁది మఱితొంటిదేహంబుఁ బాయును దనపూర్వభాగ మెత్తి
వేఱొంటిపైఁ బెట్టి వెనుకభాగం బెత్తి గమనించుతృణజలూకయును బోలె

ఆ. వెంటవచ్చుకర్మవిసరంబు మును మేలు, గన్నవేళ నరుఁడు గన్న విన్న
తలఁపఁబడినకార్యతంత్రంబు కలలోనఁ, బాడితోడఁ గానఁబడినయట్లు. 29

క. తనతొంటికర్మరాశికి, ననుచర మై బహువికార మై మనసు వడిం
జను నింద్రియముల తెరువులఁ, దనువులు పెక్కైనఁ జెడవు తనకర్మంబుల్. 30

ఆ. జలఘటాదులందుఁ జంద్రసూర్యాదులు, గానఁబడుచు గాలిఁ గదలుభంగి

నాత్మకర్మనిర్మితాంగంబులను బ్రాణి, గదలుచుండు రాగకలితుఁ డగుచు. 31

క. కర్మములు మేలు నిచ్చును, గర్మంబులు గీడు నిచ్చుఁ గర్తలు దనకుం
గర్మములు బ్రహ్మ కైనను, గర్మగుఁ డై పరులఁ దడవఁ గా నేమిటికిన్. 32

క. కావునఁ బరులకు హింసలు, గావింపఁగ వలదు తనకుఁ గల్యాణముగా
భావించి పరుల నొంచినఁ, బోవునె తత్ఫలము పిదపఁ బొందక యున్నే. 33

మత్తకోకిలము. వావిఁ జెల్లెలు గాని పుత్రికవంటి దుత్తమురాలు సం
భావనీయచరిత్ర భీరువు బాల నూత్నవివాహ సు
శ్రీవిలాసిని దీన కంపితచిత్త నీ కిదె మ్రొక్కెదం
గావవే కరుణామయాత్మక కంస మానవవల్లభా. 34

వ. అని మఱియు సామరూపంబు లగు పలుకులు పలికిన వినియు వాఁడు వేఁడి చూపుల రాలునిప్పులు గుప్పలుగొన ననుకంప లేక తెంపుసేసి చంపకగంధిం జంపఁ జూచుట యెఱింగి మొఱంగెడితెఱంగు విచారించి తనలో ని ట్లనియె. 35

క. ఎందును గాలము నిజ మని, పంచతనంబునను బుద్ధిఁ బాయక ఘను లై
యొందాఁక బుద్ధి నెగడెడి, నందాఁకఁ జరింపవలయు నాత్మబలమునన్. 36

వ. అని నిశ్చయించి. 37

సీ. ఆపన్నరా లైనయంగన రక్షించి సుతుల నిచ్చెద నంట శుభము నేఁడు
మీఁ దెవ్వఁ డెఱుఁగును మెలఁత ప్రాణంబుతో నిలిచిన మఱునాఁడు నేరరాదె
సుతులు పుట్టిరయేని సుతులకు మృత్యువు వాలాయ మై వెంట వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీఁడుపా టేమియును లేక యుండునే సదుపాయ మొకటి లేదె

తే. పొంత మ్రాఁకులఁ గాల్పక పోయి వహ్ని, యొగసి దవ్వులవాని దహించుభంగిఁ
గర్మవశమున భవమృతికారణములు,దూరగతిఁ బొందు నిఁక నేల తొట్రుపడఁగ.

క. కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి, విడిపించుట నీతి వీఁడు విడిచినమీఁదం
గొడుకులు పుట్టినఁ గార్యము, దడఁబడదే నాఁటి కొక్కదైవము లేదే. 39

క. ఎనిమిదవచూలు వీనిం, దునుమాడెడి నంచు మింటఁ దోరపు బలుకుల్
వినఁబడియె నేల తప్పును, వనితను విడిపించు టొప్పు వైళం బనుచున్. 40

క. తిన్ననిపలుకులు వలుకుచుఁ, గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి కంసు నృశంసుఁ
మన్నించి చిత్త మెరియఁ బ్రసన్నాననుఁ డగుచు బలికె శౌరి నయమునన్. 41

క. లలనకుఁ బుట్టినకొమరుని, వలనం దెగె దనుచు గగనవాణి వలికె నం
చలిగెదవేని మృగాక్షికి, గలకొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ గ్రమమున నీకున్. 42

వ. అని యిట్లు పలికిన విని కంసుండు కంపితావతంసుం డై సంతసించి గుణగ్రహిత్వంబు గైకొని కొండల మందు చెలియలి ముందల విడిచి చనియె వసుదేవుండును బ్రదుకుమందలఁ గంటి ననుచు సుందరియుం దానును మందిరంబునకుం

బోయి డెందంబున నానందంబు నొంది యుండె నంతఁ గొంతకాలంబు సనిన సమయంబున. 43

క. విడువక కంసునియొగ్గులఁ, బడి దేవకి నిఖిలదేవభావము దనకే
ర్పడ నేఁట నొకనిలెక్కను, గొడుకుల నెనమండ్ర నొక్కకూఁతుం గనియెన్. 44

వ. అందు. 45

ఆ. సుదతి మున్ను గన్నసుతుఁ గీర్తిమంతునిఁ, బుట్టుతడవ కంసభూవరునకుఁ
దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల ధృతి గల్గి వసుదేవుఁ, డాసపడక సత్యమందు నిలిచి. 46

క. పలికినపలుకులు దిరుగక, సొలయక వంచనము లేక సుతుల రిపునకుం
గలఁగక యిచ్చినధీరుం, డిల వసుదేవుండు దక్క నితరుఁడు గలఁడే. 47

ఆ. మానవేంద్ర సత్యమతికి దుష్కర మెయ్యి, దెఱుక గలుగువాని కిష్ట మెయ్యి
దీశభక్తిరతుని కీ రాని దెయ్యది, యెఱుక లేనివాని కేది కీడు. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవుని పలుకు నిలుకడకు మెచ్చి కంసుం డి ట్లనియె. 49

ఆ. కొడుకు నీవు మరలఁ గొనిపొమ్ము వసుదేవ, వెఱపు లేదు నాకు వీనివలన
నల్గ వీనికి భవదష్టమపుత్త్రుండు, మృత్యు వఁట వధింతు మీఁద నతని. 50

వ. అనిన నానకదుందుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక దుష్ట స్వభావుం డగు బావపలుకులు వినియు నులుకుచుండె నంత. 51

సీ. ఒకనాఁడు నారదుం డొయ్యన కంసునియింటికిఁ జనుదెంచి యేకతమున
మందలోపల నున్ననందాదులును వారిభార్యలుఁ బుత్త్రులు బాంధవులును
దేవకి మొదలగు తెఱవలు వసుదేవుఁ డాదిగాఁ గలసర్వయాదవులును
సురలు గాని నిజంబు నరులు గా రని చెప్పి కంసుండ వీవు రక్కసుఁడ వనియు

ఆ. దేవమయుఁడు చక్రి దేవకీదేవికిఁ బుత్త్రుఁ డై జనించి భూతలంబు
నెఱుపఁ బుట్టినట్టిచెనఁటిదైత్యుల నెల్లఁ, జంపు ననుచుఁ జెప్పి చనియె దివికి. 52

క. నారదుమాటలు విని పెల్లారాటముఁ బొంది యదువు లనిమిషు లనియున్
నారాయణకరఖడ్గవి,దారితుఁ డగు కాలనేమి దా ననియు మదిన్. 53

మ. కలఁగం బాఱె మఱందిఁ జెల్లెలి నుదగ్రక్రోధుఁ డై పట్టి బ
ద్ధులఁ గావించి హరిం దలంచి వెసఁ దోడ్తో వారు గన్నట్టిపు
త్త్రులఁ జంపెన్ గురు నుగ్రసేను యదుఁ దద్భోజాంధకాధీశు ని
ర్మలుఁ బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మార్గన్ శూరసేనంబులన్. 54

ఆ. తల్లిఁ దండ్రి నైనఁ దమ్ముల నన్నల, సఖుల నైన బంధుజనుల నైన
రాజ్యకాంక్షఁజేసి రాజులు సంపుదు, రవనిఁ దఱచు జీవితార్థు లగుచు. 55

వ. మఱియు బాణ భౌమ మాగధ మహాశన కేశి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త చాణూర ముష్టి కారిష్ట ద్వివిధ పూతనాదిసహాయసమేతుం డై కంసుండు గదనం

బున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని సదనంబులు విడిచి యదవలై యదువులు పదవులు వదలి నిషధకురుకోసలవిదేహవిదర్భకేకయపాంచాలసాల్వదేశంబులు సొచ్చి మచ్చరంబులు విడిచి కొందఱు కంసునిం గొలిచి నిలిచి రంత.

క. తోడిఁ దోడిఁ గంసుఁడు దేవకి, కొడుకుల నార్వుర వధింప గురుశేషాఖ్యం
దొడ వగుహరిరుచి యాసతి, కడుపున నేడవది నైనగర్భం బయ్యెన్. 57

వ. అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగు హరి తన్ను నమ్మిన యదువులకుఁ గంసుని వలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కి ట్లనియె. 58

సీ. గోపికాజనములు గోపాలకులు నున్న పసులమందకుఁ బొమ్ము భద్ర నీవు
వసుదేవుభార్యలు వరుసఁ గంసునిచేత నాఁకలఁ బడి యుండ నందుఁ జొరక
తలఁగి రోహిణి యనుతరళాక్షి నందగోకులమందు నున్నది గుణగణాఢ్య
దేవకికడుపున దీపించు శేషాఖ్య మైననాతేజ మీ వమరఁ బుచ్చి

ఆ. నేర్పు మెఱసి రోహిణీదేవికడుపునఁ, జొనుపు దేవకికిని సుతుఁడ నగుదు
నంశభాగయుతుఁడ నై యశోదకు నందు, పొలఁతి కంత మీఁదఁ బుట్టె దీవు. 59

క. నానావిధసంపదలకుఁ, దానక మై సర్వకామదాయిని వగు నిన్
మానవులు భక్తిఁ గొలుతురు, కానికలును బలులు నిచ్చి కల్యాణమయీ. 60

వ. మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండిక కృష్ణ మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యంబిక యను పదునాలుగు నామంబులం గొనియాడుదు రస్మత్స్థానంబులయం దని యెఱింగించి సర్వేశ్వరుం డగు హరి పొ మ్మని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని యయ్యోగనిద్ర యియ్యకొని మ్రొక్కి చయ్యన నియ్యెల కమ్యేడ వాసి వచ్చి. 61

తే. దేవకీదేవికడుపులోఁ దేజరిల్లు, దీప్తగర్భంబు మెల్లన తిగిచి యోగ
నిద్ర రోహిణికడుపున నిలిపి చనియెఁ, గడుపు దిగె నంచుఁ బౌరులు గలఁగఁ బడఁగ.

వ. అంత. 63

ఆ. బలము మిగులఁ గలుగ బలభద్రుఁ డన లోక,రమణుఁ డగుటఁ జేసి రాముఁ డనఁగ
సతికిఁ బుట్టె గర్భసంకర్షణమున సం,కర్షణుం డనంగ ఘనుఁడు సుతుఁడు. 64

వ. తదనంతరంబ. 65

క. ఆనకదుందుభి మనమున, శ్రీనాథుం డంశభాగశిష్టతఁ జొరఁగన్
భానురుచి నతఁడు వెలిఁగినఁ, గానఁగఁ బట్టయ్యె భూతగణములకు నృపా. 66

ఉ. ఆవసుదేవుఁ డంతఁ దనయం దఖిలాత్మక మాత్మభూతముం
బావనరేఖమున్ భువనభద్రము నై వెలుఁగొందుచున్న ల
క్ష్మీవిభుతేజ మచ్చుపడఁ జేర్చినఁ దాల్చి నవీనకాంతితో
దేవకి యొప్పెఁ బూర్వ యగుదిక్పతి చంద్రునిఁ దాల్చుకైవడిన్. 67

వ. అనిన విని తరువాతి వృత్తాంతం బె ట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 68

క. గురుతరముగఁ దనకడుపున, సరసిజగర్భాండభాండచయములు గలయా
హరి దేవకికడుపున భూ, భరణార్థము వృద్ధిఁ బొందె బాలార్కక్రియన్. 69

వ. అంత. 70

సీ. విమతులమోములు వెలవెలఁ బాఱంగ విమలాస్యమోము వెల్వెలుకఁ బాఱె
మలయువైరులకీర్తి మాసి నల్లన గాఁగ నాతిచూచుకములు నల్ల నయ్యె
దుష్టాలయంబుల ధూమరేఖలు పుట్టె లేమయారున రోమలేఖ మెఱసె
నరిమానసముల కాహారవాంఛలు దప్ప వనజాక్షి కాహారవాంఛ దప్పె

తే. శ్రమము సంధిల్లె రిపులకు శ్రమము గదుర
జడత వాటిల్లె శత్రులు జడనుపడఁగ
మన్ను రుచి యయ్యెఁ బగతురు మన్ను సొరఁగ
వెలఁదియుదరంబులో హరి వృద్ధిఁ బొంద. 71

వ. మఱియును. 72

సీ. సలిల మాయెలనాఁగ జఠరార్భకునిఁ గానఁ జనినకైవడి ఘర్మసలిల మొప్పె
నొగిఁ దేజమాయింతియుదరడింభకుఁ గొల్వఁ గదిసినక్రియ దేహకాంతి మెఱసెఁ
బవనుఁ డాకొమ్మ గర్భస్థుని సేవింప నొలసె నా మిక్కిలియూర్పు లమరెఁ
గుంభిని యాలేమ కుక్షిగు నర్చింపఁ జొచ్చుభంగిని మంటిచొరవ దనరె

ఆ. గగన మిందువదనకడుపులో బాలు సేవలకు రూపు మెఱసి వచ్చినట్లు
బయలువంటినడుము బహుళమయ్యెను బంచ, భూతమయుఁడులోనఁబొదలసతికి.

వ. తదనంతరంబ. 74

సీ. అతివకాంచీగుణం బల్లన బిగియంగ వైరివధూగుణవ్రజము వదలె
మెల్లన తన్వంగి మెయిదీవ మెఱుఁ గెక్క దుష్టాంగనాతనుద్యుతు లడంగె
నాతి కల్లన భూషణములు పల్పలన గాఁ బరసతీభూషణపంక్తు లెడలెఁ
గలకంఠి కొయ్యన గర్భంబు దొడ్డ గాఁ బరిపంథిదారగర్భములు పగిలెఁ

తే. బొలఁతి కల్లన నీళ్లాడుప్రొద్దు లెదుగ, నహితవల్లభ లైదువ లై తనర్చు
ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమునఁబోవఁదొడఁగె,నువిదకడుపున నసురారి యుంటఁజేసి.

వ. ఇవ్విధంబున. 76

ఆ. జ్ఞానఖలునిలోనిశారదయునుబోలె, ఘటములోనిదీపకళికవోలె
భ్రాంతియింట నాఁకఁ బడి యుండె దేవకీ, కాంత, విశ్వగర్భగర్భ యగుచు. 77

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు నెమ్మొగంబు తెలివియును మేని మెఱుంగును మెలంగెడి
సొబగునుం జూచి వెఱఁగుపడి తఱచు వెఱచుచుఁ గంసుండు దనలో ని ట్లనియె.

క. కన్నులకుఁ జూడ బరువై, యున్నది యెలనాఁగగర్భ ముల్లము గలఁగన్
మున్నెన్నఁడు ని ట్లుండదు, వెన్నుఁడు సొరఁ బోలు గర్భవివరములోనన్. 79

ఉ. ఏమి దలంచువాఁడ నిఁక నెయ్యది కార్యము నాఁటినాఁటికిం
గామినిమేలు పెం పెసఁగె గర్భిణిఁ జెల్లెలి నాఁడుపేద నే

నేమని చంపువాఁడఁ దగ వేలని చంపితి నేని శ్రీయును
ద్దామయశంబు నాయువును ధర్మమునుం జెడిపోవకుండునే. 80

క. వావి యెఱుంగని క్రూరుని, జీవన్మృతుఁ డనుచు నింద సేయుదు రతఁడుం
బోవును నరకమునకు దు,ర్భావముతో బ్రదుకు టొక్క బ్రదుకే తలఁపన్. 81

వ. అని నిశ్చయించి క్రౌర్యంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది గాంభీర్యంబు వాటించి శౌర్యంబు ప్రకటించికొనుచు దిగ్గనం జెలియలిం జంపునగ్గలిక యెగ్గని యుగ్గడించి మాని మానియుంబోలె నూరకుండియు. 82

ఆ. పాపరాని దొడ్డపగ పుట్టె నిఁక నెట్టు, లిందుముఖికిఁ జక్రి యెప్పుడు పుట్టుఁ
బుట్టునపుడె పట్టి పురిటింటిలోఁ దెగఁ, జూతు ననుచు నెదురు సూచుచుండె. 83

వ. మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యానుసంధానంబు మఱచి యతండు. 84

క. తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రాగుచు, నరుగుచుఁ గూర్చుండి లేచు చనవరతంబుం
హరిఁ దలఁచి తలఁచి జగమ్మా,హరిమయ మని చూచెఁ గంసుఁ డాఱనియలుకన్.

వ. వెండియు. 86

సీ. శ్రవణరంధ్రముల నేశబ్దంబు వినఁబడు నది హరిరవ మని యాలకించు
నక్షిమార్గమున నెయ్యది సూడఁబడు నది హరిమూర్తి గానోపు నంచుఁ జూచుఁ
దిరుగుచో దేహంబు తృణ మైన సోఁకిన హరికరాఘాతమో యనుచు నులుకు
గంధంబు లేమైన ఘ్రాణంబు సోఁకిన హరిమాలికాగంధ మనుచు నదరుఁ

ఆ. బలుకు లెవ్వియైనఁ బలుకుచో హరిపేరు, వలుకఁబడియె ననుచు బ్రమసి పలుకుఁ
దలఁపు లెట్టివైనఁ దలఁచి యాతలఁపులు, హరితలంపు లనుచు నలుగఁ దలఁచు.

వ. అయ్యవసరంబున ననుచరసమేతు లైన దేవతలును నారదాది మునులునుం గూడి నడవ నలువయును ముక్కంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవి గర్భంబున నర్భకుండై యున్న పురుషోత్తము నిట్లని స్తుతియించిరి. 88

బ్రహ్మాదిదేవతలు దేవకీగర్భస్థుం డగు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

సీ. సత్యవ్రతుని నిత్యసంప్రాప్తిసాధనుఁ గాలత్రయమునందుఁ గలుగువాని
భూతంబు లైదును బుట్టుచో టగువాని నైదుభూతంబులం దమరువాని
నైదుభూతంబులు నడఁగినపిమ్మటఁ బరఁగువానిని సత్యభాషణంబు
సమదర్శనంబును జరపెడువానిని నిన్నాశ్రయింతుము నీయధీన

తే. మాయచేత నెఱుకమాలినవారలు, పెక్కుగతుల నిన్నుఁ బేరుకొందు
రెఱుఁగ నేర్చువిబుధు లేకచిత్తంబున, నిఖిలమూర్తు లెల్ల నీవ యండ్రు. 89

వ. అదియునుం గాక. 90

సీ. ప్రకృతియొక్కటిపాదుఫలములుసుఖదుఃఖములు రెండుగుణములు మూఁడువేళ్లు
తగురసంబులు నాల్గు ధర్మార్థముఖరంబు లెఱిఁగెడివిధము లై దింద్రియంబు

లాఱు స్వభావంబు లాఱోకమోహాదు లూర్ములు ధాతువు లొక్కయేడు
పైపొర లెనిమిది ప్రంగలు భూతంబు లైదు బుద్ధియు మనోహంకృతులును

తే. రంధ్రములు దొమ్మిదియుఁ గోటరములుప్రాణ,పత్త్రదశకంబు జీవేశపక్షియుగముఁ
గలుగు సంసారవృక్షంబుగలుగఁజేయఁ, గావ నడఁగింప రాజ వొక్కరుఁడ వీవ.

క. నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి, యేదెసలకుఁ బోక కడతు రెఱుక గలుగువా
రా దూడయడుగుక్రియ నీ, పాదం బనునావకతన భవసాగరమున్. 92

ఆ. మంచివారి కెల్ల మంగళప్రద లయ్యు, గల్లరులకు మేలు గానియట్టి
తనువు లెన్ని యైనఁ దాల్చి లోకములకు, నేమ మెల్లఁ బ్రాపుఁ జేయు దీవు. 93

క. ఎఱిఁగినవారల మనుచును, గొఱమాలినయెఱుక లెఱిఁగి కొందఱు నీపే
రెఱిఁగియుఁ దలఁపఁగ నొల్లరు, పఱతు రధోగతులజాడఁ బద్మదళాక్షా. 94

క. నీవారై నీదెసఁ దమ, భావంబులు నిలిపి ఘనులు భయవిరహితులై
యేవిఘ్నంబులఁ జెందక, నీవఱలెడిమేటిచోట నెగడుదు రీశా. 95

క. నిను నాలుగాశ్రమంబుల, జనములు సేవింప నఖిలజగముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం,బును ననుగాత్రంబు నీవు వొందుదువు హరీ. 96

సీ. నలినాక్ష సత్త్వగుణంబు నీగాత్రంబు గా దేని విజ్ఞానకలిత మగుచు
నజ్ఞానభేదకం బగు టెట్లు గుణములయందును వెలుఁగ నీ వనుమతింపఁ
బడుదువు సత్త్వరూపంబు సేవింపంగ సాక్షాత్కరింతువు సాక్షి వగుచు
వాఙ్మనసముల కవ్వలి దైనమార్గంబు గలుగునీగుణజన్మకర్మరహిత

తే. మైనరూపును జేసు నత్యనఘబుద్ధు
లెఱుఁగుదురు నిన్నుఁ గొల్వ నూహించుకొనుచు
వినుచుఁ దలఁచుచుఁ బొగడుచు వెలయువాఁడు
భవము నొందఁడు నీపాదభక్తుఁ డగును. 97

క. ధరణీభారము వాసెను, బురుషోత్తమ యీశ నీదుపుట్టువున భవ
చ్చరణాంబుజములప్రాపున, ధరణియు నాకసముఁ గాంచెదము నీకరుణన్. 98

ఉ. పుట్టువు లేనినీ కభవ పుట్టుట క్రీడయ కాక పుట్టులే
యెట్టనుడుర్ భవాదివశ లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాఁ
జుట్టుచు నుండుఁ గాని నినుఁ జుట్టినదిం బలెఁ బొంత నుండియుం
జుట్టఁగ లేమిఁ దత్క్రియలఁ జొక్కనియొక్కటి వాదు వీశ్వరా. 99

మ. గురుపాఠీనమ వై జలగ్రహమ వై కోలంబ వై శ్రీనృకే
సరి వై భిక్షుఁడ వై హయాననుఁడ వై క్ష్మాదేవతాభర్త వై
ధరణీనాథుఁడ వై దయాగుణగణోదారుండ వై లోకముల్
పరిరక్షించిన నీకు మ్రొక్కెద మిలాభారంబు వారింపవే. 100

క. ముచ్చిరి యున్నది లోకము, నిచ్చలుఁ గంసాదిఖలులు నిర్దయు లేచన్

మచ్చిగఁ గావఁగ వలయును, విచ్చేయుము తల్లికడుపు వెడలి ముకుందా. 101

వ. అని మఱియు దేవకీదేవిం గనుంగొని. 102

మత్తకోకిలము. తల్లి నీయుదరంబులోనఁ బ్రధానపూరుషుఁ డున్నవాఁ
డెల్లి పుట్టెడిఁ గంసుచే భయ మింత లేదు నిజంబు మా
కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెడు నింక నీకడు పెప్పుడుం
జల్లగా వలె యాదవావలి సంతసంబునఁ బొందఁగన్. 103

వ. అని యివ్విధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవత లీశానబ్రహ్మల మున్నిడుకొని చని రంత. 104

శ్రీకృష్ణావతారఘట్టము

క. పంకజముఖి నీళ్లాడను, సంకటపడ ఖలులమానసంబుల నెల్లన్
సంకటము దోఁచె మెల్లన, సంకటములు లేమి దోఁచె సత్పురుషులకున్. 105

సీ. స్వచ్ఛంబు లై పొంగె జలరాసు లేడును గలఘోషణముల మేఘంబు లుఱిమె
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁ దాల్చెఁ
గమ్మనిచల్లనిగాలి మెల్లన వీచె హోమానలంబు చె న్నొంది వెలిఁగెఁ
గొలఁకులు కమలాళికులము లై సిరి నొప్పెఁ బ్రవిమలతోయ లై పాఱె నదులు

తే. వరపురగ్రామఘోష యై వసుధ యొప్పె, విహగరవపుష్పఫలముల వెలసె వనము
లలరుసోనలు గురిసి రయ్యమరులు, దేవదేవుని దేవకీదేవి గనఁగ. 106

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల, వీడిరి చారణులు మొరసె వేల్పులభేరుల్. 107

వ. అయ్యవసరంబున. 108

క. సుతుఁ గనె దేవకి నడురే, యతిశుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు నుండన్
దితిసుతనిరాకరిష్ణున్, శ్రితవదనాలంకరిష్ణు జిష్ణున్ విష్ణున్. 109

క. వెన్నుని నతిప్రసన్నునిఁ, గ్రన్నన గని మెఱుఁగుఁబోఁడి గడు నొప్పారెం
బున్నమనాఁడు కళానిధిఁ, గన్నమహేంద్రాశ చెలువు గలిగి నరేంద్రా. 110

వ. అప్పుడు. 111

సీ. జలధరదేహు నాజానుచతుర్బాహు సరసీరుహాక్షు విశాలవక్షు
జారుగదాశంఖచక్రపద్మవిలాసుఁ గంఠకౌస్తుభమణికాంతిభాసుఁ
గమనీయకటిసూత్రకంకణకేయూరు శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవిహారు
నురుకుండలప్రభాయుతకుంతలలలాటు వైడూర్యమణిగణవరకిరీటు

తే. బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలు భక్తలోక,పాలు సుగుణాలవాలుఁ గృపావిశాలుఁ
జూచి తిలకించి పులకించి చోద్యమంది, యుబ్బి చెలరేఁగి వసుదేవుఁడుత్సహించె.

క. స్నానము సేయఁగ రామిని, నానందరసాబ్ధిమగ్నుఁ డై విప్రులకున్
ధేనువులం బదివేలను, మానసమున దారవోసె మఱి యిచ్చుటకున్. 113

వ. మఱియు వసుదేవుండు. 114

క. ఈపురిటియింటి కుద్యద్దీపంబునుబోలెఁ జాల దీపించె నిజం
బీపాపఁడు నలు మొగముల, యాపాపనిఁ గనినమేటి యగు నని భక్తిన్. 115

ఆ. చాఁగి మ్రొక్కి లేచి సరగున నొసలిపైఁ, గేలుదమ్మిదోయిఁ గీలుకొలిపి
పాపఁ డనక వెఱక పాపని మొదలింటి, పోక లెల్లఁ దలఁచి పొగడఁదొడఁగె.

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను,జ్ఞానానందస్వరూపు సంతతు నపరా
ధీనుని మాయాదూరుని, సూనునిఁ గాఁ గంటి నిట్టిచోద్యము గలదే. 117

క. అచ్చుగ నీమాయను మును, చెచ్చెరఁ ద్రిగుణాత్మకముగఁ జేసిన జగముం
జొచ్చినక్రియఁ జొరకుందువు, చొచ్చుటయును లేదు లేదు చొరకుండుటయున్.

సీ. అదియు నెట్లన మహదాదులఁ బోలెడి వై వేఱు వేఱ యై యన్నివిధము
లగుసూక్ష్మభూతంబు లమర షోడశవికారములతోఁ గూడి విరాట్టనంగఁ
బరమాత్ముకు నీకుఁ బఱపైన మేను సంపాదించి యందులోఁ బడియుఁ బడక
యుండు సృష్టికి మున్న యున్న కారణమున వానికి లోనిభవంబు గలుగ

ఆ. దట్లు బుద్ధి నెఱుఁగ నను వైనలాగునఁ, గలుగునింద్రియములకడల నుండి
వాని పట్టు లేక వరుస జగంబులఁ, గలసి యుండి యైనఁ గలయ వెపుడు. 119

క. సర్వము నీలోనిది గా, సర్వాత్ముఁడ వాత్మవస్తురూపున్నుఁడ వై
సర్వమయుఁడ వగునీకును, సర్వేశ్వర లేవు లోను సంధులు వెలియున్. 120

ఆ. ఆత్మ వలనఁ గలిగి యమరు దేహాదుల, నాత్మకంటె వేఱు లవి యటంచుఁ
దలఁచువాఁడు మూఢతముఁడు గావున నీశ, విశ్వమెల్ల నీవ వేఱు లేదు. 121

వ. అదియునుం గాక. 122

సీ. గుణము వికారంబుఁ గోరికయును లేనినీవలన జగంబు నెఱి జనించుఁ
బ్రబ్బు లే దగు నంచుఁ బలుకుట దప్పుగా దీశుండ వై బ్రహ్మ మీవ యైన
నినుఁ గొల్చుగుణములు నీయానతులు సేయ భటులశౌర్యంబులు పతికి వచ్చు
పగిది నీగుణములబాగులు నీ వని తోఁచును నీమాయతోడఁ గూడి

ఆ. నీవు రక్తధవళనీలవర్ణంబుల, జగము సేయఁ గావ సమయఁ జూడ
దనరు దట్లు నేడు దైత్యుల దండింపఁ, బృథివిఁ గావ నవతరించి తీశ. 123

శా. మింటన్ మ్రోసినమ్రోఁత దాలిమిని లో మేండ్రింప మున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుఁడు దొడిన్ హింసించె నీ యన్నలం
గంటం గూరుకుఁ డేడు నీయుదయ మాకర్ణించు రాజనుల్ సెప్పఁ గా
బంటింపం డెదురేఁగు దెంచు వడి నీపై నేఁడు సన్నద్ధుఁ డై. 124

దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట

వ. అనుచుండ దేవకీదేవి మహాపురుష లక్షణుండును విచక్షణుండును సుకుమారుండును నైన కుమారునిం గని కంసునివలని వెఱపున శుచిస్మిత యై యి ట్లనియె.

సీ. అట్టిట్టి దనరాని దై మొద లై నిండుకొన్న దై వెలుఁగుచు గుణము లేని
దై యొక్కచందంబు దై కల దై నిర్విశేష మై క్రియ లేక చెప్ప రాని
దేరూప మని శ్రుతు లెప్పుడు నొడివెడి నారూప మగుచు నధ్యాత్మదీప
మై బ్రహ్మ రెండవయర్ధంబుతుది జగంబులు నశింపఁగఁ బెద్దభూతగణము

ఆ. సూక్ష్మభూతమందుఁ జొరఁగ నాభూతంబు
ప్రకృతిలోనఁ జొరఁగ బ్రకృతి వోయి
వ్యక్తమందుఁ జొరఁగ వ్యక్త మడంగను
శేషసంజ్ఞ నీవు సెలువ మగుదు. 126

ఉ. విశ్వము లీలఁ ద్రిప్పుచు నవిద్యకుఁ జుట్టమ వైననీకుఁ దా
శాశ్వత మైనకాల మిది సర్వము వేడబ మందు రట్టివి
శ్వేశ్వర మేలుకుప్ప నిను నెవ్వఁడు గోరి భజించు వాఁడ పో
శాశ్వతలక్ష్మిమృత్యుజయసౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా. 127

మత్తకోకిలము. ఒంటినిల్చి పురాణయోగులు యోగమార్గనిరూఢు లై
కంటి మందురు కాని నిక్కము కాన రీభవదాకృతిం
గంటి భద్రముఁ గంటి మాంసపుఁగన్నులం గనఁ బోల దీ
తొంటిరూపుఁ దొలంగఁ బెట్టుము తోయజేక్షణ మ్రొక్కెదన్. 128

ఆ. విలయకాలమందు విశ్వంబు నీపెద్ద, కడుపులోన దాఁచుకడిమిమేటి
నటుఁడ వీవు నేఁడు నాగర్భజుఁడ వౌట, పరమపురుష వేడబంబు గాదె. 129

తరలము. నలినలోచన నీవు నిక్కము నాకుఁ బుట్టిన వంచు నీ
ఖలుఁడు గంసుఁడు పెద్దకాలము కారయింట నడంచె దు
ర్మలినచిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము మమ్ముఁ గావుము భీతులఁ
నులుసు లేక ఫలించె నోఁచిననోము లెల్లను నీవ యై. 130

దేవకీదేవుల పూర్వజన్మముల వృత్తాంతము

వ. అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డి ట్లనియె నవ్వా నీవు దొల్లి స్వాయంభువ మన్వంతరంబునఁ బృశ్ని యను పరమపతివ్రతవు వసుదేవుండును సుతపుం డను ప్రజాపతి మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మపంపునం బెంపున నింద్రియంబుల జయించి తెంపున వానగాలి యెండమంచులకు సైరించి యేకలము లయి యాకలములు దిని యేకలంకంబును లేక వేండ్రంబుగఁ బండ్రెండు వేలదివ్యవర్షంబులు దపంబులు సేసిన నెపంబున మీరూపంబులు మెఱయ నోజ నాజపంబులు సేసి డాసి పేర్చి యర్చింప మీకు నాకుం గలరూపుఁ జూపి యేను దిరంబు లగు వరంబులు వేఁడుం డనిన మీరు నామాయం బాయని మోహంబున బిడ్డలు లేనిదొడ్డయడ్డంబున దుర్గమం బగు నపవర్గంబు గోరక నా యీడు కొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీ కేను బృశ్నిగర్భుం డన నర్భకుండ నయితి మఱియును, 131

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁడును నన, విదితుల రగు మీకుఁ గుఱుచవేషంబున నే
నుదయించితి వామనుఁ డనఁ, ద్రిదశేంద్రానుజుఁడ నై ద్వితీయభవమునన్. 132

క. ఇప్పుడు మూఁడవభవమునఁ, దప్పక మీ కిరువురకును దనయుఁడ నైతిం
జెప్పితిఁ బూర్వము మీయం, దెప్పటికిని లేదు జన్మ మిఁక పై నాకున్. 133

క. నందనుఁ డనియుం బరమా, నందం బగు బ్రహ్మ మనియు ననుఁ దలఁచుచు నా
పెం దెరువు నొందెదరు నా, యందలి ప్రేమమున భవము నందరు మీరల్. 134

వ. అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డారూపంబు విడిచి. 135

క. చెప్ప విడక తలిదండ్రులు, దప్పక తనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుఁ డై
యప్పు డటు గన్నపాపని, యొప్పున వేడుకలు సేసె నొకకొన్ని నృపా. 136

వ. అంత వసుదేవుండు దనకుం జేయవలసిన పను లీశ్వరుం డైన హరివలన నెఱింగిన
వాఁడు గావున. 137

క. ఆపురిటియిల్లు వెలువడి, పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ బఱచెద ననుచున్
రూపింప నందుభార్యకుఁ, బాప యగుచు యోగమాయ ప్రభవించె నృపా. 138

వ. అయ్యవసరంబున. 139

క. బిడ్డనిఁ గరముల ఱొమ్మున, నడ్డంబుగఁ బట్టి పదము లల్లన యిడుచున్
జడ్డన గావలివారల, యొడ్డు గడచి పురిటిసాల యొయ్యన వెడలెన్. 140

వ. అంత నట. 141

క. నందునిసతికి యశోదకుఁ, బొందుగ హరియోగమాయ పుట్టిన మాయా
స్పందమున నొక్కఁ డెఱుఁగమి, క్రందుకొనియె నూరివారిఁ గావలివారిన్. 142

వ. అప్పుడు సప్పుడు గాకుండఁ దప్పుటడుగు లిడుచు సినుపగొలుసుల మెలుసుల వీడినఁ దాళంబులు మహోత్తాళుం డయిన బిడ్డనికి నడ్డంబు గాక కీలూడి వీడి పడ నరళంబులు విరళంబు లయిన సరళంబు లగు మొగసాలలం గడచి పాప ఱేఁడు వాకిండ్లు మరల మూయుచుఁ బడగ లెడ గలుగ విప్పి కప్పి యేచి కాచి కొని వెంట నంటి రాఁగఁ దూఁగి నడచునెడ. 143

క. ఆశౌరికిఁ దెరు వొసఁగెఁ బ్ర, కాశోద్ధతతుంగభంగకలితధరాశా
కాశ యగుయమున మును సీ, తేశునకుఁ బయోధి త్రోవ యిచ్చినభంగిన్. 144

వ. ఇట్లు యమున దాఁటి దూఁటి చని నందుని మందం జేరి యం దమందనిద్రం బొంది యొడ లెఱుంగని గొల్లలం దెలుప నొల్లక నిత్యప్రసాద యగు యశోద శయ్య నొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నునిచి చయ్యన నయ్యవ్వకూఁతు నెత్తుకొని మరల నింటికిఁ బంటింపక వచ్చి యచ్చిఱుతపాపను దేవకిప్రక్కం జక్కనిడి. 145

క. పదముల సంకెల లిడుకొని, మదిఁ దలఁకుచు శూరసుతుఁడు మందుఁడుఁబోలెన్
బెదరు గలరీతి దేహము, గదలించుచు నొదిఁగి యుండె గఱువతనమునన్. 146

క. వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయును, దనసుతఁ గొనిపోవుటయును దా నెఱుఁగక ఘూఁ

గిననిద్రఁ జొక్కి యుండెను, వనజాక్షి యశోద రేయి వసుధాధీశా. 147

సీ. అంత బాలిక యావు రని యేడ్చుచిఱుచప్పు డాలించి వే కన నాఁకయింటి
కావలివారు మేల్కని చూచి తలుపులతాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ
దెలిసి చక్కన వచ్చి దేవకి నీ ల్లాడె రమ్మని యాభోజరాజుతోడఁ
జెప్పిన నాతఁడు సిడిముడిపాటుతోఁ దల్పంబుపై లేచి తత్తఱమున

తే. వెండ్రుకలు వీడఁ బై చీర వ్రేలి యాడఁ
దాల్మి కీ లూడ రోషాగ్ని దర్పమాడ
భూరి వైరంబుతోఁ గూడఁ బురిటియింటి
జాడఁ జనుదెంచి యాపాపఁ జంపఁ గదియ. 148

వ. అంత దేవకీదేవి యడ్డంబు వచ్చి యి ట్లనియె. 149

ఉ. అన్న శమింపుమన్న తగ దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనగోడ లా
మన్నన సేయుమన్న విను మానినిఁ జంపుట రాచపాడిగా
దన్న సుకీర్తి వై మనఁ గదన్న మహాత్ములు వోవుత్రోవఁ బో
వన్న భవత్సహోదరిఁ గదన్న నినున్ శరణంబు వేఁడెదన్. 150

క. కట్టా యార్గురుగొడుకులఁ, బట్టి వధించితివి యాఁడుఁబడుచు చిది గోడల్
నెట్టన చంపఁగ వలెనే, కట్టిఁడివి గదన్న యన్న కరుణింపఁ గదే. 151

క. పుత్రుఁడు నీబ్రతుకునకును, శత్రుం డని వింటి గాన సమయింపఁ దగుం
బుత్రులకు నోఁచ నైతిని, బుత్రీదానంబు సేసి పుణ్యముఁ గనవే. 152

వ. అని పయ్యెదఁ జక్క సవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు భ్రాంతిపడి కూఁతున్
గ్రక్కున నక్కునం జక్క హత్తించుకొని చెక్కుచెక్కున మోపి చయ్యన నుత్తరీ
యాంచలంబున సచలతం గప్పి చప్పుడు గాఁ గుయ్యిడ నయ్యెడం గ్రయ్యం
బడి వాఁడు బోఁడిమి సెడఁ దోఁబుట్టువుం దిట్టి చిట్టిపట్టి నావు రని వాపోవఁ గావ
రంబున నడుగు లొడిసి తిగిచి వడిం బెడిసిపడం బుడమిపయిం బడవైచిన నబ్బా
లయు నేలం బడక యవలీల నెగసి నవ్యదివ్యమాలికాగంధ బంధురమణిహారాం
బరాద్యలంకార మనోహారిణియు గదా శంఖచక్రపద్మశరచాపాసి శూలధారి
ణియు నై యెనిమిదికరంబులం గరం బొప్పుచు సిద్ధచారణకిన్నర గరుడగంధర్వాది
వైమానికనికాయంబు గానిక లిచ్చి పొగడ నెగడుచు నచ్చరల యాటపాట
లకు మెచ్చుచు మింట నుండి కంటఁబడి కంటువడఁ గంసున కి ట్లనియె. 153

ఉ. తెంపరి వై పొరిం బొరిని దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱ్ఱలం
జంపితి వంత నైన నుపశాంతి వహింపక బాలమీఁద నో
ప్పింపఁగ నిస్సిరో యిదియు బీరమె నాసరసన్ జనించి నిన్
జంపెడివీరుఁ డొక్క దెస సత్కృతి నొందెడువాఁడు దుర్మతీ. 154

వ. అని పలికి. 155

క. మహనీయగుణాస్పద యై, మహిలో నాదేవి జనము మన్నింపంగా
బహునామనివాసంబుల, బహునామములం జరించె భద్రాత్మిక యై. 156

వ. అంత నాబోటి వలికిన కలికి పలుకులు ములుకు లై చెవులం జిలికిన నులికిపడి జళుకు గదిరిన మనంబున ఘనంబుగ వెఱఁగంది కంపి కుందెడు దేవకీవసుదేవుల రావించి యాదరంబున సంభావించి చేరి వారితో ని ట్లనియె. 157

ఉ. పాపుఁడ బాలఘాతుకుఁడ బంధువిరక్తుఁడ దుష్టచిత్తుఁడం
గోపనుఁడం జరన్మృతుఁడ క్రూరుఁడ బ్రాహ్మణహంతభంగి మీ
పాపలఁ జంపితిం బయలిపల్కుల నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృపాపరు లై కనరే శమింపరే. 158

ఉ. ఒక్కెడఁ బ్రాణు లందఱు నిజోచితకర్మము లోలిఁ ద్రిప్పఁగా
నొక్కొకమేనితోఁ బొడమి యొక్కొకత్రోవను రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందు చుందురు చెల్మిని సంసృతితోడఁ బాయ రే
నెక్కడిహంత మీశిశువు లెక్కడి హన్యులు దూఱ నేటికిన్. 159

క. పగతురఁ జెఱిచితి ననియును, బగతురచేఁ జెడితి ననియు బాలుఁడు దలఁచుం
బగ చెలుములు లే వాత్మకుఁ, బగ చెలుములకీలు కర్మబంధము సుండీ. 160

వ. అని పలికి కన్నీరు నించి వగచి వెఱచుచు దేవకీవసుదేవుల పాదంబులఁ బట్టుకొని సంకెలలు విప్పించి మిక్కిలి యక్కఱ గల వాక్యంబుల నైక్యంబులు నెఱపిన వారును బరితప్తుం డైన కంసునిం జూచి రోషంబును బాసి రంత నావసుదేవుండు బావ కి ట్లనియె. 161

శా. బావా నీవచనంబు నిక్కము సుమీ ప్రాణుల్ గతజ్ఞాను లై
నీ వే నంచును లోభమోహమదభీనిర్మిత్రతామోదశో
కావేశంబుల నొండొరుం బొడుతు రేకాకారుఁ డై సర్వరూ
పావిష్టుం డగునీశ్వరుం దెలియ లే రన్యోన్యవిభ్రాంతు లై. 162

వ. అని యిట్లు ప్రసన్ను లైన దేవకీవసుదేవుల యనుజ్ఞ వడసి కంసుం డింటికిం జని యా రేయి గడపి మఱునాఁడు ప్రొద్దున గ్రద్దనం దనకుఁ బరతంత్రు లగు మంత్రుల రావించి యోగనిద్రవలనం దా వినిన వృత్తాంతం బంతయు మంతనంబున నెఱింగించిన నపుడు వార లతని కి ట్లనిరి. 163

క. ఇ ట్టయినఁ దడయ నేటికిఁ బట్టణముల మందలందుఁ బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడి పెరిఁగెడి శిశువులఁ, బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ బంపు మధీశా. 164

మ. భవదీయోజ్జ్వలబాహుచాపవిలసద్బాణావళీభగ్ను లై
దివిజాధీశ్వరు లే క్రియం జనిరొ యేదేశంబులన్ డాఁగిరో
శివునిం జొచ్చిరొ బ్రహ్మఁ జెందిరొ హరిన్ సేవించిరో మౌనివృ
త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శోధింపం దగున్ వల్లభా. 165

క. నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును, విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు వివిధాకృతులన్
ముచ్చిలి వత్తురు వారలు, సచ్చినయందాఁక మఱవఁ జన దధిపునకున్. 166

క. ఒత్తికొనుచు రానీఁ జన, దెత్తినరోగముల రిపుల నింద్రియముల ను
త్పత్తిసమయములఁ జెఱుపక, మెత్తన గారాదు రాదు మీఁద జయింపన్. 167

మ. అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం డాచక్రి యే ధర్మమం
దమరున్ గోవులు భూమిదేవులు దితిక్షామ్నాయకారుణ్యస
త్యములున్ యాగతపోదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులున్ విష్ణుదే
హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం డంతంబునుం బొందెడిన్. 168

వ. కావున. 169

ఉ. చంపుదుమే నిలింపులను జంకెల నంకెలఁ దాపసావలిం
బంపుదుమే కృతాంతకునిపాలికిఁ గ్రేపులతోడ గోవులం
ద్రుంపుదుమే ధరామరులఁ దోలుదుమే నిగమంబులన్ విదా
రింపుదుమే వసుంధర హరింపుదుమే జననాథ పంపుమా. 170

వ. అని పలుకు మంత్రుల మంత్రంబుల నిమంత్రితుం డై బ్రాహ్మణనిరోధంబు నిషిద్ధం బని తలంపక కాలపాశబద్ధుం డై విప్రాదిసాధుమానవులఁ జంప దానవులం బంపి యంతిపురంబునకు జనియె ననంతరంబ యారక్కసులు వెక్కసంబు లగు మొక్కలంబుల సజ్జనుల పజ్జలం బడి తర్జనగర్జనభర్జనాది దౌర్జన్యంబులం జేసి నిర్జించి పాపంబు లార్జించిరి. 171

ఆ. వెదకి వెదకి దైత్యవీరులు సాధుల, నడఁప వారిబలము లడఁగి పోయె
యశము సిరియు ధర్మ మాయువు భద్రంబు, నార్యహింసనేయ నడఁగుఁ గాదె.

వ. అంత మందలో నందుండు నందనుండు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున నెఱవాదు లగు వేదవిదులం బిలిపించి జలకంబు లాడి శుచి యై శృంగారించుకొని స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి జాతకర్మంబులు సేయించి పితృదేవతల నర్చించి క్రేపులతోడం గూడఁ గై సేసిన పాఁడిమొదవుల రెండులక్షలను గనక కలశమణివసనవిశాలంబు లైన తిలశైలంబు లేడింటిని భూదేవతల కిచ్చిన. 173

క. ఈయాభీరకుమారుఁడు, శ్రీయుతుఁ డై వీరవైరిజేతయు నై దీ
ర్ఘాయుష్మంతుం డగు నని, పాయక దీవించి రపుడు బ్రాహ్మణజనముల్. 174

క. దుందుభులు మొరసె గాయక, సందోహము పాడె సూతసముదాయముతో
వందిజనులు గీర్తించిరి, క్రందుగ వీతెంచె భద్రకాహళరవముల్. 175

క. పల్లవతోరణసురుచిర, వల్లీధ్వజరాజధూపవాసనములతో
సల్లలితము లై యొప్పెను, పల్లవవల్లభులయిండ్ల వాకిం డ్లెల్లన్. 176

క. పసుపులు నూనెలు నలఁదినఁ, బసఁ దనరి సువర్ణ బర్హి బర్హ ప్రభతోఁ
బసిమి గలిగి వెలుఁగొందుచుఁ, బసు లన్నియు మందలందుఁ బ్రసరించె నృపా.

క. క్రేళ్లుఱికి మసలె లేఁగలు, మల్లడిగొని అంకె లిడియె మదవృషభంబుల్
పెల్లుగ మొదవులపొదుఁగుల, జల్లించెం బాలు బాలుసంభవవేళన్. 178

క. ఆరఁగఁ జదివెడి పొగడెడి, వారికి విద్యలను బ్రదుకువారికి లేమిం
జేరినవారికి నెల్లను, గోరక మును నందుఁ డిచ్చె గోధనచయముల్. 179

వ. ఆసమయంబున. 180

క. కంచుకములుఁ దలచుట్లును, గాంచనభూషాంబరములుఁ గడు మెఱయఁగ నే
తెంచిరి గోపకు లందఱు, మంచిపదార్థములు గొనుచు మాధవుఁ జూడన్. 181

క. ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు, నేతులఁ బెరుఁగులను బాల నీళ్లను వెన్నం
బ్రీతి వసంతము లాడిరి, యేతరులై సరసభాష లెసఁగఁ గొల్లల్. 182

వ. తదనంతరంబ. 183

ఆ. ఏమినోముఫలమొ యింతప్రొద్దొకవార్త, వింటి మబలలార వీను లలర
మనయశోద చిన్నమగవానిఁ గనె నఁట, చూచి వత్త మమ్మ సుదతులార. 184

వ. అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేనిచిత్తంబుల నెత్తిన తత్తఱంబు
లొత్తుకొన సుదారంబు లగు శృంగారంబులతో నిండ్లు వెలువడి. 185

క. జడగతులును బలుపిఱుఁదులుఁ, బిడికెడునడుములును వలుఁదబిగిచనుఁగవలున్
వెడఁదనయనములు సిరి దడఁ, బడుమోములు భ్రమరచికురభరములు నమరన్.

ఉ. వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముడులు వీడఁ గుచోపరిహారరేఖ ల
ల్లాడఁ గపోలపాలికల హాటకపత్త్రరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు లసియాడఁగఁ జేరి యశోదయింటికిం
జేడియ లేఁగి చూచి రొగి జిష్ణుని విష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 187

వ. చూచి సంతసించి తెచ్చిన కానిక లిచ్చి. 188

తే. పాపనికి నూనెఁ దల యంటి పసుపుఁ బూసి
బోరుకాడించి హరిరక్ష పొమ్మటంచు
జలము లొకకొన్ని చుట్టి రాఁ జల్లి తొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి రయ్యువిద లెల్ల. 189

క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య జోజో కృష్ణా
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన జోజో యనుచున్. 190

వ. ఇవ్విధంబున. 191

క. పలుతోయంబుల జగముల, బలుతోయములందు ముంచి భాసిల్లెడి యా
పలుతోయగాఁడు వల్లవ, లలనాకరతోయములఁ జెలంగుచుఁ దడియున్. 192

క. లోకములు నిదుర వోవఁగ, జోకొట్టుచు నిదుర వోనిసుభగుఁడు రమణుల్
జోకొట్టి పాడ నిదురం, గైకొను క్రియ నూరకుండెఁ గను దెఱవకయున్. 193

సీ. ఏబాము లెఱుఁగక యేపాటు మేటికిఁ బసులకాపరియింట బాము గలిగె

నేకర్మములులేక యొనయునెక్కటికిని జాతకర్మంబులు సంభవించె
నేతల్లి చనుఁబాలు నెఱుఁగని ప్రౌఢ యశోదచన్నులపాలఁ జౌరవ నెఱిఁగె
నేహానివృద్ధులు నెఱుఁగని బ్రహ్మంబు పొదిఁగిటిలో వృద్ధిఁ బొందఁ జొచ్చె

ఆ. నేతపములనైన నెలమిఁ బండనిపంట, వల్లవీజనములవాడఁ బండె
నేచదువుల నైన నిట్టట్టి దనరాని, యర్థ మవయవముల నంద మొందె. 194

మ. చెయువుల్ సేయుతఱిన్ విధాతకరణిం జెన్నొందు సంతోషదృ
ష్టియుతుం డై నగుచున్ జనార్దనునిమాడ్కిం బొల్చు రోషించి యు
న్నయెడన్ రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖానందంబునం బొంది త
న్మయుఁ డై బ్రహ్మముభాతి బాలుఁ డమరు న్బాహుళ్యబాల్యంబునన్. 195

వ. అయ్యవసరంబున. 196

ఆ. కొడుకుఁ గన్న వేడ్క గొనసాగ రోహిణిఁ, జీరఁ బంచి చిత్రచేలములను
మండనముల నిచ్చి మన్నించె నందుఁ డా, యంబుజాక్షి ప్రీత యై చరింప. 197

వ. అదిమొదలు మొదవుల కదుపులు బొదువులు గలిగి యుండె నంత నందుండు గోపకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షు లైనవారిని నియమించి మథురకుం జని కంసునికి నేఁటేఁటం బెట్టెడియరిం బెట్టి వీడ్కొని వసుదేవునికడకుం జని యథోచితంబుగ దర్శించిన. 198

క. నందునిఁ గనుఁగొని ప్రాణము,పొందినఁబొందియును బోలెఁ బొలుపారుచు నా
నందాశ్రులు గడకన్నులఁ, గ్రందుకొనం గేలు సాఁచి కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 199

వ. మఱియుఁ గౌఁగిలించుకొని సుఖాసీనునిం జేసి వసుదేవుండు దన కొడుకువలని మోహంబు దీపింప నందున కిట్లనియె. 200

క. సంతతి లే దని మును ఘన, చింతనముల మునిఁగి ముదిసి చిక్కిననీకున్
సంతతి గలిగెను భాగ్యము, సంతతిహీనునికి సౌఖ్యసంతతి గలదే. 201

క. పొడగంటి నిన్ను బ్రదికితిఁ, గడచితి నాపదల నింకఁ గార్యంబుల నే
యొడమడుగు లేనినెచ్చెలిఁ, బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ బుట్టుట గాదే. 202

క. పలుపాటులఁ బడుజనులకు, నిల నొకచో నుండఁ గలదె యేఱుల వెంటం
గలిగి చను ప్రాఁకు లన్నియుఁ,బలువెంటలఁ బోవుఁ గాక పాయక యున్నే.203

మ. పలురోగంబుల నొంద కున్నవె పసుల్ పాలిచ్చునే ధేనువుల్
గోలఁకుల్ వాఁగులు వారిపూరితములే గోష్ఠప్రదేశంబులం
బులులున్ దుప్పులు సంచరింపవు గదా పొల్పారునే ఘోషముల్
కలవే పచ్చనిపూరిజొంపములు తత్కాంతారభాగంబులన్. 204

క. తనపుత్రమిత్రముఖరులఁ, దనుపక చూడకయు వారు దఱిఁగి నశింపన్
మనుచు గృహమేధియాశ్రమ,మున నుండెడివాని కొక్కమోదముఁ గలదే. 205

క. నీకాంతయొద్ద నీవును, నీకాంతయు గారవింప నినుఁ దండ్రిఁ గ నా

లోకించుచు నీమందను, నాకొడు కున్నాఁడె నంద నందాన్వితుఁడై. 206

వ. అనిన నందుం డి ట్లనియె. 207

శా. నీకున్ దేవకికిన్ జనించినసుతానీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె మీసుతఁ దుది న్హింసింపఁ జేఁ దప్పి తా
నాకాశంబున కేఁగె బాల యది దైవాధీన మాపద్దశన్
శోకం బందునె తజ్జ్ఞుఁ డూఱడుము నాసూనుండు నీసూనుఁడే. 208

వ. అనిన వసుదేవుండు నందునికి మఱియు ని ట్లనియె. 209

క. జనపతి కరి యిడితివి మముఁ, గనుఁగొంటివి మేము నిన్నుఁ గంటిమి మేల
య్యెను బొమ్మింకను గోకుల,మున నుత్పాతములు దోఁచె మునుకొనవలయున్.

కంసుని పంపునఁ బూతన యను రాక్షసి వ్రేపల్లెకుఁ జనుదెంచుట

వ. అని పలికి వసుదేవుండు నందాదు లయిన వల్లవుల వీడ్కొలిపిన వారలు గొబ్బున వడి గలగిబ్బలం బూనిన శకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమ తమ పల్లెల త్రోవలు వట్టి చని రానందుండును ప్రతీతంబు లైన యుత్పాతంబులు ముందటఁ బొడగని శౌరి దనతోఁ బలికిన పలుకులు దప్ప వనుచుఁ దలంచుచుం జనియె నంత.

సీ. కంసుపంపున బాలఘాతిని పూతన పల్లెల మందలఁ బట్టణముల
నిల నెల్లచో బాలహింసఁ గావించుచుఁ జనుచు నెవ్వానిపేరు శ్రవణవీథిఁ
బడినయంతన సర్వభయనివారణ మగు నట్టి దైత్యాంతకుం డవతరించి
యున్న నందునిపల్లె కొకనాఁడు ఖేచరి యై వచ్చియందు మాయాప్రయుక్తిఁ

తే. గామరూపిణి యై చొచ్చి కానకుండ, నరిగి యిల్లిల్లుఁ దప్పక యరసికొనుచు
నందగృహమున బాలునినాద మొకటి, విని ప్రమోదించి సుందరీవేష యగుచు.

మత్తకోకిలము. క్రాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులుఁ గందు వొందనిచందురుం
బోలుమోమును గల్గు లే దన బుద్ధిఁ దూఱనికొను నే
రాళ మైనపిఱుందుఁ బల్లవరాగపాదకరంబులుం
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పఁగ సర్వమోహనమూర్తితోన్. 213

మానిని. కాంచనకుండల కాంతులు గండయుగంబునఁ గ్రేళ్ళుఱుకన్ జడపై
మించిన మల్లెలమేలిమితావులు మెచ్చి మదాళులు మింటను రా
సంచితకంకణహారరుచుల్ సెలువారఁగఁ బైవలు వంచల నిం
చించుక జాఱఁగ నిందునిభానన యేఁగెఁ గుమారునియింటికి నై. 214

వ. ఆసమయంబున. 215

మ. సిరి మమ్మున్ బ్రదుకంగఁ జూచుకొఱకై శృంగారవేషంబుతో
నరుదే నోపు నటంచు గోపికలు జిహ్వాల్ రాక మోహించి త
త్పర లై చూడ లతాంగి వోయి కనియెం బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధప్రారంభకున్ డింభకున్. 216

వ. కని కదియ వచ్చు సమయంబున. 217

శా. ఆలోకేశ్వరుఁ డాచరాచరవిభుం డాబాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసిని గొంటు గం టిడి వెసన్ బాలెంతచందంబునం
బాలిండ్లన్ విస మూని వచ్చుట మదిన్ భావించి లో నవ్వుచున్
గాలుం గేలు నెఱుంగ కున్న కరణిం గన్మోడ్చి గుర్వెట్టఁగన్. 218

క. ఆపాపజాతి సుందరి, యాపాపనిపాన్పుఁ జేర నరిగి కరములన్
లేపి చనుంగవ శిశువున్, మోపుచు ముద్దాడి శిరము మూర్కొని పలికెన్. 219

క. చను నీకుఁ గుడుపఁ జాలెడి, చనువారలు లేరు నీవు చన వలె ననుచుం
జను గుడిపి మీఁద నిలుకడఁ, జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ జనుఁ జను గుడుపన్.

క. నాచనుఁబా లొకగ్రుక్కెం, డో చిన్నికుమార త్రావు మొయ్యన పిదపన్
నీచెలువ మెఱుఁగ వచ్చును, నాచెలువము సఫల మగును నలినదళాక్షా. 221

వ. అని బాలు నుద్దేశించి ము ద్దాడెడిభంగి మాటలాడెడి చేడియం జూచి. 222

మ. వనితా ముట్టకు మమ్మ చన్నుగుడుపన్ వ ద్దమ్మ నీచన్ను మా
తనయుం డొల్లఁడు వాసి పొ మ్మని యశోదారోహిణుల్ సీరఁ గై
కొన కీక్షించుచు మాయఁ బన్ని పెలుచం గోశంబులోనాలు మె
ల్పున రాజిల్లుచు మాట మెత్తఁదనమున్ లోవాఁడియు న్నేర్పడన్. 223

వ. కదిసి కలికి పలుకులు వలుకుచు నులుకు సెడి జళుకు సొరక యెదుర నిదుర గదిరిన ఫణిని ఫణి యని యెఱుంగక గుణమతిం దిగుచు జడమతి బెడంగునఁ గఱటి జఱభితెఱవ వెరవునం జనుదెంచి పఱపునడుమ నొఱపు గలిగి మెఱయుచుఁ గన్ను దెఱవక వెఱపు మఱపు నెఱుంగక కొమరు మిగులు చిఱుతకొమరునిం దిగిచి తొడలనడుమ నిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడనెడ మమతం గడలు కొలుపుచు నాఁకొన్న చిన్నియన్న చన్నుగుడువు మని చ న్నిచ్చుసమయంబున. 224

సీ. మేల్కొన్న తెఱఁగున మెల్లన కను విచ్చి క్రేఁగంటఁ జూచుచుఁ గిదికి నీల్గి
యావులించుచుఁ జేతు లాదరంబునఁ జాఁచి యొఁదిగిలియాఁకొన్న యోజనూఁది
బిగిచన్నుఁగవఁ గేలఁ బీడించి కబళించి గ్రుక్కగ్రుక్కకు గుటుగుటుకు మనుచు
నొకరెండు గ్రుక్కలఁ నువిదప్రాణంబులు సైతము మేనిలో సత్త్వ మెల్లఁ

తే. త్రావె నదియును గుండెలు దల్లడిల్లఁ, జిమ్మఁ దిరుగుచు నిలువక శిరము వ్రాల
నితరబాలురక్రియవాఁడ వీవు గావు, చన్ను విడువుము విడువుము చాలు ననుచు.

క. నిబ్బరపు దప్పి మంటలు, ప్రబ్బిన ధృతి. లేక నేత్రపదహస్తంబుల్
గొబ్బున వివృతములు గ నా, గు బ్బగుచున్నట్టిపూఁతఁ గూలెన్ నేలన్. 226

మ. అదరెం గొండలతోడ భూమి గ్రహతారానీకముల్ మింటిపై
బెదరెన్ దిక్కులమాఱుమ్రోఁత లెసఁగెన్ భీతిల్లి లోకంబులుం

గదలం బాతెను వజ్రభిన్నగిరిరేఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యిడినతద్ధీర్ఘోరఘోషంబునన్. 227

క. అప్పుడు దెప్పర మగునా, చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి సందడి వెట్టన్
ముప్పిరిగొని పడి రెలుకలు, దప్పి ధరన్ గొల్ల లెల్ల దల్లడపడుచున్. 228

క. ఆజఱభిరండ రక్కసి, నైజశరీరంబు నేల నలియంబడినన్
యోజనమున్నరమేర ధ,రాజంబులు నుగ్గు లయ్యె రాజవరేణ్యా. 229

సీ. దారుణలాంగలదండదంతంబులు నగగహ్వరముఁ బోలు నాసికయును
గండశైలాకృతి గలకుచయుగమును విరిసీ తూలెడి పల్లవెండ్రుకలును
జీకటినూతులఁ జెనయునేత్రంబులుఁ బెనుదిబ్బఁ బోలెడి పెద్దపిఱుఁదుఁ
జాఁగుకట్టలఁ బోలుచరణోరుహ స్తంబు లింకినమడువుతో నెనయుకడుపుఁ

తే. గలిగి పటుక్రూరశదీర్ఘ మై కదిసి చూడ
భయద మగుదానిఘనకళేబరముఁ జూచి
గోపగోపీజనంబులు గుంపు గూడి
బెగడుచుండిరి మనముల బెదరు గదిరి. 230

వ. ఇవ్విధంబున. 231

క. ఆతఁడేఁ గుఱువఁగ నడచెన్, నూతనఫుల్లాబ్జలోచనుఁడు హరి మృత్యు
ద్యోతనఁ గృతమునిసముదయ, యాతనఁ బూతన నెఱింగి యాతనలీలన్. 232

క. విషధరరిపుగమనునికిని, విషగళసఖునికిని విమలవిషశయనునికిన్
విషభవభవజనకునికిని, విషకుచ చనువిషముఁ గొనుట విషమే తలఁపన్. 233

వ. అంత నాగోపగోపీజనంబులు తెలిసి రోహిణీ యశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక డగ్గఱి. 234

శా. నేలం గూలినదాని పెన్నురముపై నిర్భీతిఁ గ్రీడింప నో
బాలా రమ్మని మూఁపుఁ జేర్చుకొని సంస్పర్శించి యూరార్చుచున్
గోలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోపురజమున్ గోమూత్రముం జల్లి త
ద్బాలాంగంబుల గోమయం బలఁది రాపండ్రెండునామంబులన్. 235

వ. మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబు నేసి దక్షు లయి మును పుగాఁ దమకు రక్షాకరం బగు బీజన్యాసంబు నేసికొని చిన్ని యన్న నీయడుగు లజుండును జానువు లనిలుండును దొడలు యజ్ఞుండును గటితలం బచ్యుతుం డును గడుపు హయాస్యుండును హృదయంబు గేశవుండును నుర మీశుండును గంఠం బినుండును భుజంబులు చతుర్భుజుండును ముఖంబు త్రివిక్రముండును శిరం బీశ్వరుండును రక్షింతురు ముందు చక్రియు వెనుక గదాధరుం డైన హరియుఁ బార్శ్వంబుల ధనుర్ధరుం డైన మధువైరియు నసిధరుం డగు నజనుం డును గోణంబుల శంఖచక్రగదాధరుం డైన యురుకాయుండును మీఁదుపేం

ద్రుండును గ్రిందు తార్క్ష్యుండును నంతటను హలధరుం డగు పురుషుండును కాతురు నీయింద్రియంబుల హృషీకేశుండును బ్రాణంబుల నారాయణుండును జిత్తంబును శ్వేతద్వీపపతియును మనంబును యోగీశ్వరుం డైన కపిలుండును బుద్ధిని పృశ్నిగర్భుండును నహంకారంబును భగవంతుం డైన పరుండును బాలనంబు సేయుదురు నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును శయనించుతఱి మాధవుండును నడచువేళ వైకుంఠుండును గూర్చున్న సమయంబున శ్రీపతియును గుడుచు కాలంబున సర్వభక్షకుం డైన యజ్ఞభుజుండును నేమఱ కుండుదురు నిన్నుఁ బొరిఁగొనిన దుస్స్వప్న వృద్ధబాలగ్రహంబులును గూష్మాండడాకినీయాతుధానులును భూత ప్రేత యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును గోటరా రేవతులును జ్యేష్ఠాపూతనలును మాతృకాదిగణంబులు నశియింతురు నీయందుఁ బ్రాణేంద్రియ శరీరనిరోధంబు లయిన యున్మాదంబులును నపస్మారంబులును మహోత్పాతంబులును బొందకుండును గావుత మని రక్ష సేసి దీవించి రంత. 236

క. ఆపెద్దవేడబంబుల, పాపనికిని జన్ను గుడిచి పానుపుపైను
స్థాపించి కప్పి కూరుకు, మోపాపఁడ యని యశోద యొయ్యన పాడెన్. 237

వ. అంత నందుండు మొదలయిన గోపకులు మధురనుండి వచ్చి రక్కసిమేను గని వెఱఁగుపడి మున్ను వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె నతండు మహాయోగి యని పొగడి కఠోరం బగు పూతనయొడలు కుఠారంబుల నఱికి తమ కుటీరంబులకుం దవ్వగు ప్రదేశంబునఁ బటీరంబుల దహనంబు సంగ్రహించి దహించి రంత. 238

ఆ. పొగిలి పొగిలి కాలు మగువదేహంబున, నగురుపరిమళములపొగలు వెడలె
దేహకల్మషములు శ్రీహరిముఖమునఁ, ద్రావఁబడుటఁ జేసి భూవరేణ్య. 239

క. హరి దనమీఁదం బదములుఁ, గరములు నిడి చన్ను గుడిచి కదిసినమాత్రన్
హరిజననిపగిదిఁ బరగతి, కరిగెను దురితములఁ బాసి యసురాంగనయున్. 240

క. వెన్నుని కొంకమఱి విష మగు, చన్నిచ్చినబాలహంత్రి చనెనఁట దివికిన్
వెన్నునిఁ గని పెంచుచుఁ దన, చన్నిచ్చినసతికి మఱియు జన్మము గలదే. 241

క. హరిఁ గని చన్నులు గుడిపెడి, తరుణులు ప్రాప్తించుపదము దలఁపఁగ వశమే
హరి యారగించుటకు బ్రా,ల్గురిసిన ధేనువులు ముక్తిగొనలఁ జరించున్. 242

క. ఆపూతనమెయిగంధము, గోపాలు రెఱింగి యిట్టి కువనితయొడలం
దీపాటిస్వాదుగంధము, ప్రాపించునె యనుచుఁ జనిరి పల్లెల కధిపా. 243

వ. అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిం జని ప్రేతలచేత రక్కసిచేత లన్నియు నెఱింగి వెఱఁగుపడి పాపని లేపి శిరంబు మూర్కొని ముద్దాడి ముదంబున నుండె నని చెప్పిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 244

క. ఏయేయవతారంబుల, నేయేకర్మములు సేసె నీశుఁడు హరి భ

ద్రాయతనము లన్నియు విన, బాయదు చిత్తంబు సెవులపండువు లయ్యెన్. 245

క. ఉరుసంసారపయోనిధి, తరణంబులుఁ బాపపుంజతరణంబులు శ్రీ
కరణంబులు ముక్తిసమా, చరణంబులు బాలకృష్ణసంస్మరణంబుల్. 246

వ. అని తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి సేసె నాయందుఁ గృప గల దేనిం జెప్పవే
యని యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 247

బాలకృష్ణుండు శకటముం దన పాదమునఁ గూలఁ దన్నుట

సీ. బాలకుం డొదిఁగిలఁ బడ నేర్చె నని జన్మనక్షత్రమం దొకనాఁడు నందు
పొలఁతి వేడుక బోర్కుఁ బోయ ప్రేతలఁ జీరి వాదిత్రగీతారవంబు సెలఁగ
విప్రులతోఁ గూడ వేదమంత్రంబుల నభిషేచనాదిక మాచరించి
వారిదీవన లొంది వారికి మొదవుల నన్నంబుఁ జీరల నడిగినట్టు

ఆ. లిచ్చి బాలుఁ దియ్య మెసఁగఁ బానుపు సేర్చి, నిదురపుచ్చి గోపనివహమునకు
గోపికలకుఁ బూజఁ గొమరారఁ జేయుచు, జనని కొడుకు మఱచి సంభ్రమమున.

వ. ఆసమయంబున. 249

క. నిదురించినశిశు వాఁకొని, కిదుకుచుఁ జను గోరి కెరలి కిసలయవిలస
న్మృదుచక్రచాపరేఖా,స్పదపదమునఁ దన్నె నొక్కబండిన్ దండిన్. 250

క. శకటము హరి దన్నిన డివిఁ, బ్రకటంబై యెగసి యిరుసు భరమునఁ గండ్లున్
వికటంబుగ నేలంబడె, నకటా యని గోపబృంద మాశ్చర్యపడన్. 251

వ. అప్పు డందున్న సరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబులై నేలం గూలుటం జూచి యశో
దానందముఖ్యులైన గోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు మాని
యుబ్బు సెడి వెఱపులు ఘనంబులుగ మనంబులందు. 252

క. మిన్నున కూరక యెగయదు, తన్న సమర్థుండు గాఁడు తల్పగతుం డీ
చిన్నికుమారుఁడు దేరే, విన్ననువున నెగసె దీనివిధ మెట్టిదియో. 253

వ. అని వితర్కించు సమయంబున. 254

క. బాలకుఁ డాఁకొని యేడ్చుచుఁ, గాలెత్తినఁ దాఁకి యెగసెఁ గాని శకట మే
మూలమున నెగయ దని య, బ్బాలునికడ నాడుచుండి పలికిరి శిశువుల్. 255

వ. ఇట్లు శిశువులు వలికిన పలుకులు విని. 256

శా. బాలుం డెక్కడ బండి యెక్కడ నభోభాగంబుపైఁ జేద్పడం
గాలం దన్నుట యెక్క డేల పడుచుల్ గల్లాడి రీజడ్డుఁబ
ల్కేలోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే యేచందమో కాక యం
చాలాపించుచు ప్రేలు ప్రేతలుఁ బ్రభూతాశ్చర్యులై రందఱున్. 257

వ. అప్పు డాబాలుని రోదనంబు విని యశోద పఱతెంచి. 258

ఆ. అలసితివి గదన్న యాఁకొంటివి గదన్న, మంచియన్న యేడ్పు మానుమన్న
చన్ను గుడుపుమన్న సంతసపడుమన్న, యనుచుఁ జన్ను గుడిపె నర్భకునకు. 259

వ. అంత నబ్బాలుని మేన బాలగ్రహంబు సోఁకునుగదా యని శంకించి గోపకు లనేకు లనేక బలివిధానంబులు నేసిరి బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షతంబుల హోమంబు లాచరించిరి ఋగ్యజుస్సామమంత్రంబుల నభిషేచనంబులు సేయించి స్వస్తి పుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం డలంక రించిన పాఁడిమొదవుల విద్వద్ద్విజనంబుల కిచ్చి వారల యాశీర్వాదంబులు గైకొని ప్రమోదించె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 260

క. కొడుకు నొకనాఁడు దొడపై, నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి యెలమి నివురుచోఁ గడుదొడ్డకొండశిఖరము, వడువున వ్రేఁ గయ్యె నతఁడు వసుధాధీశా. 261

తృణావర్తుఁ డను రాక్షసుఁడు సుడిగాలి యై కృష్ణు నెత్తికొని పోవుట

క. బరువై నకొడుకు మోవను, వెరవిఁడి యిలమీఁదఁ బెట్టి వెఱచి జనని దా ధరఁ గావఁ బుట్టినమహా, పురుషుఁడు గాఁ బోలు ననుచు బుద్ధిఁ దలంచెన్. 262

వ. అప్పుడు. 263

క. ఖరుఁ డగుకంసునిపంపున, నరిగి తృణావర్తుఁ డవని కవచాటముగా సురకరువలి యై బిసబిస, నరు దరు దన ముసరి విసరి హరిఁ గొనిపోయెన్. 264

క. సుడి యెఱుఁగని హరి సుడివడ, సుడిగాలి తెఱంగురక్కసుఁడు విసరెడియా సుడిగాలి ధూళి గన్నుల, సుడిసిన గోపకులు బెగడి సుడివడి రధిపా. 265

వ. మఱియు నవ్వాలయపవనదనుజుండు విలయపవనుని తెఱంగునం గసిమసంగి ముసరి మసరు గవిసి విసరెడి సురకరువలిం బొడమిన పుడమిరజంబు వడి నెగసి గగనమున మెఱసి తరణికిరణములకు మఱుఁగువడిన నిబిడ మగు బెడిదంపుఁ దిమిరమున దశ దిశ లెఱుంగఁబడక గోకులం బాకులత నొంద నొండొరుల నెఱుంగక బెండు పడుచున్న జనంబుల మనంబుల ఘనం బగు భయంబు రయంబునం జెంద నదభ్ర పరిభ్రమణశబ్దంబున దిగంతంబులు సెవుడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క ముహూర్తమాత్రంబున భువనభయంకరత్వంబు దోఁచె నాసమయంబున. 266

ఉ. పాపనిఁ జూడఁ గానక విపద్దశ నొంది కలంగి తల్లి యో
పాపఁడ బాలసూర్యనిభ బాలశిరోమణి నేఁడు గాలికిం
జేపడి పోయితే యనుచుఁ జీరుచుఁ దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగల దయ్యుచుఁ గ్రుయ్యుచు బిట్టు గూయుచున్. 267

క. సుడిగాలి వచ్చి నిన్నుఁ, సుడిగొని కొనిపోవ మింట సుడిసుడి గొనుచున్ బెడఁ గడరెడి నాముద్దుల, కొడుకా యే మంటి వనుచు ఘోరం బనుచున్. 268

ఉ. ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడ నుండి వచ్చె శిశు వెక్కడిమార్గము పట్టి పోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమలేక్షణ గ్రేపుఁ దొఱంగి ఖిన్న యై
పొక్కుచు వ్రాలుగోవుక్రియ భూస్థలి వ్రాలె దురంతచింత యై. 269

క. పాపనికై యిటు వాఁగిలెడి, యాపాపనితల్లిఁ జూచి యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాష్పజ, లాపూరితనయన లైరి యార్తిం బడుచున్. 270

శా. ఆలోఁ జక్రసమీరదైత్యుఁడు మహాహంకారుఁడై మింటికిన్
బాలుం దాఁ గొనిపోయి పోయి తుదిఁ దద్భారంబు మోవన్ బల
శ్రీ లేమిం బరిశాంతవేగుఁ డగుచుం జేష్టింపఁగా లేక ము
న్నీలా గర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీఁ దెట్లంచుఁ జింతించుచున్. 271

వ. అట్లు దనుజుండు చింతించుచున్న సమయంబున. 272

క. బాలద్విరదకరంబులఁ, బోలెడికరములను దనుజు బొండుగ బిగియం
గీలింప వ్రేలఁ బడియెను, బాలకుఁ డొకకొండభంగి బరువై యధిపా. 273

క. మెడబిగియఁ బట్టుకొని డిగఁ, బడియెడిబాలకునిచేతఁ బర్వతనిభుచే
విడివడఁ జాలక వాఁ డురిఁ, బడి బెగడెడుఖగముభంగి భయముం బొందెన్. 274

క. హరికరతలపీడనమునఁ, బరవశుఁడై ఱాలమీఁద భగ్నాంగకుఁడై
సురవైరిభటుఁడు గూలెను, బురభంజనుకోలఁ గూలు పురముంబోలెన్. 275

వ. అంత గోపకాంత లంతయు గని రోదనంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్క
విరిసి రక్కసుని యురంబున మురువు గలిగి బరువు లేక వ్రేలుబాలుం గొనివచ్చి
ముచ్చిరుచున్న తల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱుఁ దమలో
ని ట్లనిరి. 276

క. రక్షణము లేక సాధుఁడు, రక్షితుఁ డగు సమతఁజేసి రాయిడులందున్
రక్షణములు వెయి గలిగిన, శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపచిత్తుం డగుటన్. 277

మ. గతజన్మంబుల నేమి నోఁచితిమొ యాగశ్రేణు లేమేమి సే
సితిమో యెవ్వరి కేమి వెట్టితిమొ యేచింతారతిం బ్రొద్దు వు
చ్చితిమో సత్యము లేమి పల్కితిమొ యేసిద్ధప్రదేశంబుఁ ద్రొ
క్కితిమో యిప్పుడు సూడఁ గంటి మిచటం గృష్ణార్భకున్ నిర్భయున్. 278

వ. అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు సెప్పిన మాటలకు
వెఱంగుపడుచుండె మఱియును. 279

సీ. జననాథ యొకనాఁడు చన్ను సేఁపినఁ దల్లి చిన్నిముద్దులకృష్ణుఁ జేరఁ దిగిచి
యెత్తి పెందొడలపై నిడికొని ముద్దాడి చన్నిచ్చి నెమ్మోము సక్క నివిరి
యల్లనినగవుతో నావులించిన బాలువదనగహ్వరమున వారినిధులు
దిశలు భూమియు వనద్వీపశైలంబులు నేఱులు గాలియు నినుఁడు శశియు

ఆ. దహనుఁ డాకసంబుఁ దారలు గ్రహములు, నఖిలలోకములుఁ జరాచరంబు
లైనభూతగణము లన్నియు నుండుటఁ, జూచి కన్ను మోడ్చి చోద్యపడియె.

వ. అంత నొక్కనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుం డైన గర్గుండు మందకుం

జనుదెంచిన నందుం డతనిఁ గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై. 281

క. కోరి భజించెను నందుఁడు, సారగుణాచారమార్గు సత్సంసర్గు
న్నారాధితభర్గుఁ మతి, దూరితషడ్వర్గుఁ గుజనదుర్గుఁ గర్గున్. 282

వ. మఱియుఁ దగిన సత్కారంబులు సేసి యి ట్లనియె. 283

క. ఊరక రారు మహాత్ములు, వా రథములయిండ్లకడకు వచ్చుట లెల్లం
గారణము మంగళములకు, నీరాక శుభంబు మాకు నిజము మహాత్మా. 284

శా. జ్యోతిశ్శాస్త్రుల కెల్ల మేటరివి తేజోమూర్తి వాశాంతవి
ఖ్యాతస్ఫూర్తివి బ్రహ్మబోధనుఁడ వాకర్ణింపు నాపల్కు ని
ర్ణీతుం డైనగురుండు మానవులకు న్విప్రోత్తముం డండ్రు నీ
చాతుర్యంబున నీకుమారులకు సంస్కారంబు గావింపవే. 285

వ. అని రామకృష్ణులం జూపి గర్గుండు మున్ను కంసునిచేత బ్రేటువడి దివి కెగసి పోయిన తెఱవ సెప్పినతెఱంగు దేటపఱిచి దేవకీదేవికొడుకని కృష్ణునిఁ గంసుండు దలంచుం గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు సేయుట కార్యం బని నందానుమతంబున రోహిణీసుకుమారు నుద్దేశించి. 286

క. జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి, యనుపుకలిమి రాముఁ డనియు యదుసంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును, ఘనబలమున బలుఁడు ననియు గణుతించె నృపా.

వ. మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీశిశువు ధవళారుణపీతవర్ణుం డై యిప్పుడు నల్లనైన కతంబునఁ గృష్ణుం డయ్యె వసుదేవునకు నొక్కెడ జన్మించినకారణంబున వాసుదేవుం డయ్యె నీపాపనికి గుణరూపకర్మంబు లనేకంబులు గలుగుటం జేసి నామంబు లనేకంబులు గలవు నీబాలకునివలన మీరు దుఃఖంబులఁ దరియింతు రీయర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జనరక్షణంబును నగు నీకుమారుండు నారాయణసమానుం డని చెప్పి తన గృహమ్మున కమ్మునీశ్వరుండు సనియె నందుండును బరమానందంబున నుండె నంత. 288

శ్రీకృష్ణబలరాముల బాలక్రీడాభివర్ణనము

సీ. జానుభాగముల హస్తమ్ములు వీడ్వడ నిడుచు డిగ్గనఁ బోదు రింత నంత
నవ్వులపయ్యెద లంది జవ్వాడుదు రాలక్రేపులతోఁక లలమి పట్టి
విడువ నేరక వానివెనువెంట జరగుదు రప్పంకముల దుడు కడరఁజొత్తు
రెత్తి చన్నిచ్చుచో నిరుదెసఁ బాలిండ్లు చేతులఁ బుడుకుచుఁ జేఁపు గలుగ

తే. దూఁటుదురు గ్రుక్క గ్రుక్కకుఁ దోర మగుచు
నాడుదురు ముద్దుపలుకు లవ్యక్తములు గఁ
గరము లంఘ్రులు నల్లార్చి కదలుపుదురు
రామకృష్ణులు శైశవరతులఁ దగిలి. 289

క. తడ వాడిరి బలకృష్ణులు, దడ వాడిరి వారిఁ జూచి తగ రంభాదుల్

దడవాడి రరులు భయమునఁ, దడ వాడిరి మంతనములఁ దపసులు వేడ్కన్. 290

సీ. తల లెత్తి మెల్లన తడవి యాడెడువేళఁ జిన్న గాధికులపగిదిఁ దాల్తు
రంగసమ్మృష్టపంకాంగరాగంబుల నేనుఁగుగున్నలయొత్తు వత్తు
రసమంబు లైన జవాతిరేకమ్ముల సింగపుఁగొదమలసిరి వహింతు
రాననంబులఁ గాంతు లంత కంతకు నెక్కు బాలార్క చంద్రులపగిదిఁ దోఁతు

తే. రెలమిఁ దల్లులచన్నుఁబా లెల్లఁ ద్రావి, పరమయోగోద్భవామృతపానలీల
సోలి యెఱుఁగనియోగులసొంపు గందు, రాకుమారులు జనమనోహారు లగుచు.

క. చూడనివారల నెప్పుడుఁ, జూడక లోకములు మూఁడు చూపులఁ దిరుగం
జూడఁగ నేర్చినబాలక, చూడామణి జనుల నెఱిఁగి చూడఁగ నేర్చెన్. 292

క. నగవుల నవిద్యపోఁడిమి, నగుబాటుగఁ జేయ నేర్చునగవరి యంతర్
నగుమొగముతోడ మెల్లన, నగుమొగములసతులఁ జూచి నగ నేర్చె నృపా. 293

క. అవ్వల నెఱుఁగక మువ్వురి, కవ్వల వెలుఁగొందు పరముఁ డర్భకుఁ డై యా
యవ్వలకు సంతసంబుగ, నవ్వా యవ్వా యనంగ నల్లన నేర్చెన్. 294

క. అడుగులు వే గలిగియు రెం, డడుగుల నే మన్ను మిన్ను నలమినబాలుం
డడుగిడఁదొడఁగెను శాత్రవు, లడుగులు సడుగులును వదలి యడుగవనిఁబడన్.

వ. మఱియును. 296

సీ. తనువున నంటినధరణీపరాగంబు పూసిన నెఱిభూతిపూఁత గాఁగ
ముందఱ వెలుఁగొందు ముక్తాలలామంబు తొగలసంగడికానితునుక గాఁగ
ఫాలభాగంబుపైఁ బరఁగు కావిరిబొట్టు కాముని గెల్చినకన్ను గాఁగఁ
గంఠమాలికలోనిఘననీలరత్నంబు కమనీయ మగుమెడకప్పు గాఁగ

ఆ. హారవల్లు లురగహారవల్లులు గాఁగ, బాలలీలఁ బ్రౌఢబాలకుండు
శివునిపగిది నొప్పె శివునికిఁ దనకును, వేఱు లేమిఁ దెల్ప వెలయునట్లు. 297

క. ఆపాపలవిహరణములు, దీపులు పుట్టింప మరగి తేఁకువ లేకా
గోపాలసతులు మక్కువ, నేపనులును మఱచి యుండి రీక్షణపర లై. 293

వ. ఆసమయంబున బాలకుల తల్లులు గోరుగోఱకొమ్ములు గల జంతువులవలన నేమఱక జలదహనకంటకాదులయెడల మోసపోక బాలసంరక్షణంబుసేయుచు నుల్లంబుల నెల్లంబు లైన ప్రేమంబు లభిరామంబులు గా విహరించుచుండి రంత. 299

క. తనయీడుగోపబాలురు, దనుఁ గొలువఁగ రాముఁ గూడి తనువు గలుగుచుం
దనుగమనంబులఁ గృష్ణుఁడు, తనుమధ్యలు మెచ్చ నీలతనురుచి మెఱసెన్. 300

వ. మఱియు నాకుమారుండు దినదినంబునకు సంచార సంభాషణదక్షుం డై. 301

ఉ. చప్పుడు సేయకుండు మని జంకె యొనర్చిన నల్గి పోవఁగా
నప్పుడు బార సాఁచి తనయర్మిలివిందులు వచ్చి రంచు న
వ్వొప్పఁగఁ జీరు తల్లి దెస కొత్తిలి కృష్ణుఁడు రంతు సేయుచు
న్నెప్పటి వచ్చి చ న్గుడుచు నిం పొలయన్ మొలగంట మ్రోయఁగన్. 302

క. వల్లవగృహనవనీతము, లెల్లను భక్షించి వచ్చి యెఱుఁగనిభంగిం
దల్లి గదిసి చిట్టాడుచు, నల్లన చను బువ్వఁ బెట్టు మవ్వా యనుచున్. 303

వ. మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు. 304

సీ. గోవల్లభుఁడ నేను గోవులు మీ రని వడి నంకె వైచుచు వంగి యాడు
రాజ నే భటులు మీరలు రండు రం డని ప్రాభవంబునఁ బెక్కుపనులు వనుచు
నేఁ దస్కరుండ మీరింటివా రని నిద్ర వుచ్చి సొమ్ములు గొనిపోయి డాఁగు
నేసూత్రధారి మీ రిందఱు బహురూపు లని చెలంగుచు నాట లాడఁ బెట్టు

తే. మూలలకుఁబోయి డాఁగిలిమూఁతలాడు,నుయ్యెలలనూఁగుఁజేబంతులొనర వైచు
జారచోరులజాడలఁ జాల నిగుడు, శౌరి బాలురతో నాడుసమయమందు. 305

వ. మఱియు నాకుమారశేఖరుండు గపటశైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప గోపిక లోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యి ట్లనిరి. 306

గోపికలు శ్రీకృష్ణుని దుడుకుఁజేఁతల యశోదాదేవితోఁ జెప్పుట

క. బాలురకుఁ బాలు లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము సేయుచు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచె నంభోజాక్షీ. 307

క. పడఁతీ నీబిడ్డఁడు మా, కడవలలో నున్నమంచికాఁగిన పాలా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కిన, కడవలఁ బోనడిచె నాజ్ఞ గలదో లేదో. 308

క. మీపాపఁడు మాగృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ నగపడకున్నం
గోపించి పిన్నపడుచుల, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు వచ్చెం దల్లీ. 309

మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁ బోయి మాయిలు సొచ్చి తా
నుట్టి యందక ఱోళ్లఁ బీఁటలు నొక్కఁ ద్రోవిడి యెక్కి చే
వెట్టఁజాలక కుండ క్రిం దొకవెజ్జ్వతూఁ టొనరించి మీ
పట్టి మీఁగడ పాలుఁ జేరలఁ బట్టి త్రావెఁ దలోదరీ. 310

క. ఆడం జని వీరలపెరుఁ, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి యొకయించుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం జరిమినఁ, గోడలు మ్రుచ్చనుచు నత్త గొట్టె లతాంగీ. 311

క. వారిల్లు సొచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి తుది నాకడవల్
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డవా దయ్యె సతీ. 312

క. వేలుపుల కొ నాకం బెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడపై నో, హేలావతి నీతనూజుఁ డెంగిలిఁ జేసెన్. 313

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా, పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి పెఱదికిఁ దివియం
జన్నొడిసి పట్టి చీరెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు శీతాంశుముఖీ. 314

క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిటఁ, గ్రుమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపికొని పే రడుగం
గెమ్మోవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుఱ్ఱఁ డల్పుఁడె చెపుమా. 315

క. చేబంతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి భవనము వెనుకన్
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె నెలఁతుక తగునే. 316

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి ముచ్చిలి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁ, డిచ్చిఱుతఁడు సుదతి చిత్ర మిట్టివి గలదే. 317

క. కొడుకులు లే రని యొకసతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగనిఁ గాఁ గైకొనినం
గొడుకులు గలిగెద రని పై, వడినాఁ డిది వినుము శిశువుపను లే తల్లీ. 318

క. తలఁగినడానం దల మనఁ, దలఁగక యాచెలికి నాన తల యెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో సెయ్యది యని, తల యూచెన్ నీసుతుండు దగవె మృగాక్షీ. 319

క. వ్రాలఁగ వచ్చిన నీసతి, చూలాలం దలఁగు మనుచుఁ జూ లగుటకు నే
మూలంబు సెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు సెప్పుదురె సతులు పర్వేందుముఖీ. 320

క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటు వోవఁ జూచి మంతనమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల ము న్నిట్టిశిశువు సదువంబడెనే. 321

ఆ. నమ్మి నిదురవోవ నాపట్టిచుంచు మా, లేఁగతోఁకతోడ లీలఁ గట్టి
వీథులందుఁ దోలె వెలఁది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన అవ్వ మేలె. 322

క. నాపట్టిపొట్ట నిండఁగఁ, బైపడి నీపట్టి వెన్న బానెం డిడినాఁ
డూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నే మైన నీవ చుమ్ము లతాంగీ. 323

క. తెఱవ యొకతె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టినవలువ వీడ్చి నే టగుతేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు, వెఱచుచు నది పఱవ నగియె విహితమె సాధ్వీ. 324

క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమునఁ బెనఁగఁ బాము నీతఁడు వైవం
గోక లెఱుంగక పాఱినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు గుణమె గుణాఢ్యా. 325

ఆ. తరుణియొకతె పెరుఁగు ద్రచ్చుచోఁ దుదివంగి, వెన్నదీయ నొదిఁగి వెనుకఁ గదిసి
మగువ నీసుతుండు మగపోఁడుములు సేయ, సాగినాఁడు తగదె చక్కఁజేయ.

సీ. కలకంఠి మావాడగరితల మెల్ల నీపట్టి రాఁ గలఁ డని పాలుపెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడి యే మెల్లఁ దనత్రోవఁ జూచుచో నెప్పుడు సొచ్చినాఁడొ
తలుపులముద్రలుఁ దాళంబులును బెట్టి యున్నచందంబున నున్న వరయ
నొకయింటిలో నాడు నొకయింటిలోఁ బాడు నొకయింటిలో నవ్వు నొకటఁ దిట్టు

ఆ. నొకట వెక్కిరించు నొక్కొకచో మృగ, పక్షిఘోషణములు పరఁగఁజేయు
నిట్లు సేసి వెనుక నెక్కడఁ బోవునో, కానరాఁడు రిత్తకడవ లుండు. 327

క. కడు లచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక కొడుకుల నగుచున్
బడుగులవాడలపైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు విమలేందుముఖీ. 328

క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుఁగు మననీఁ డమ్మా
పోయెద మెక్కడి కైనను, మాయన్నల సురభులాన మంజులవాణీ. 329

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల బాలకృష్ణుండు సేయు వినోదంబులు దమయందుఁ

జేయు మహాప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱుచున్న గోపికలకు యశోద యి
ట్లనియె. 330

క. చన్ను విడిచి చనఁ డిట్టటు, నెన్నఁడుఁ బొరుగిండ్లత్రోవ లెఱుఁగఁడు నేఁడుం
గన్నులు దెఱవనిమాయీ, చిన్నికుమారకుని ఱవ్వ సేయందగునే. 331

తే. అన్య మెఱుఁగఁడు తనయంత నాడుచుండు, మంచివాఁ డీతఁ డెగ్గులు మానరమ్మ
రామలార త్రిలోకాభిరామలార, తల్లులార గుణవతీమతల్లులార. 332

వ. అని యశోద వారల నొడంబఱిచి పంపి గొడుకుం గోపింపంజాలక యుండె నిట్లు.

మృద్భక్షణ విశ్వరూప ప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము

ఉ. కాంతలు దల్లితోఁ దనవికారము లెల్ల గణింప భీతుఁడై
శాంతునిసొంపునం బరమసాధునిపెంపున గోలమాడ్కి వి
భ్రాంతునికైవడిన్ జడునిభంగిఁ గుమారకుఁ డూరకుండె నే
వింతయు లేక తల్లికుచవేదికపై దల మోపి యాడుచున్. 334

వ. అంత నొకనాఁడు బలభద్రప్రముఖు లైన గోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను
దినె నని చెప్పిన యశోద బాలునికేలు వట్టికొని యి ట్లనియె. 335

క. మ న్నేటికి భక్షించెదు, మన్నియమము లేల నీవు మన్నింపవు మీ
యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మ న్నేల మఱి పదార్థము లేదే. 336

వ. అని పలికిన ముగుదతల్లికి నెఱదంట యైన కొడు కి ట్లనియె. 337

శా. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువనో యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో
నమ్మంజూడకు వీరిమాటలు మదిన్ నన్నీవు గొట్టంగ వీ
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కాదేనిన్ మదీయాస్యగం
ధ మ్మాఘ్రాణము సేసి నావచనముల్ దప్పైన దండింపవే. 338

వ. అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుం డైన
యీశ్వరుండు తన నోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన. 339

క. ఆలలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధిపర్వతవనభూ
గోళశిఖితరణిశశిది, క్పాలాదికరండ మైన బ్రహ్మాండంబున్. 340

వ. కనుంగొని. 341

మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసంకల్పార్థమో సత్యమో
తలఁపన్ నేరక యున్నదాననొ యశోదాదేవిఁ గానో పర
స్థలమో బాలకుఁ డెంత యీతనిముఖస్థం బై యజాండంబు ప్ర
జ్వల మై యుండుట కేమి హేతువొ మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 342

ఆ. బాలమాత్రుఁ డగు సలీలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెట్లు వెలసి యుండు
బాలుభంగి నితఁడు భాసిల్లుఁ గాని స, ర్వాత్ముఁ డాదివిష్ణుఁ డగుట నిజము. 343

వ. అని నిశ్చయించి. 344

ఆ. ఏమహాత్మువలన నీవిశ్వరూపంబు, గానఁబడిన బుద్ధికంప మయ్యె
నామహాత్ము విష్ణు నఖిలలోకాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ నాశ్రయింతు. 345

క. నామగఁడు నేను గోవులు, నీమందయు గోపజనుల నిబ్బాలునినె
మ్మోమున నున్నవిధముఁ గని, యేమఱితిమి గాని యీశుఁ డీతఁడు మాకున్.

వ. అని తన్నుఁ బరమేశ్వరుం డని తలంచుచున్న యశోదయందు నాకృష్ణుండు వైష్ణవమాయం బొందించిన. 347

క. జడనుపడి యెఱుక సెడి యా, పడఁతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ బలుకక యతనిం
గొడు కని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత గావించె నృపా. 348

వ. అనిన విని రాజ ట్లనియె. 349

ఆ. జగదధీశ్వరునకుఁ జన్నిచ్చుతల్లిగా, నేమి నోము నోఁచె నీయశోద
పుత్త్రుఁ డనుచు నవనిఁ బోషించుతండ్రిగా, నందుఁ డేమి నేసె నందితాత్మ. 350

క. ప్రబ్బినభక్తిని హరిపైఁ, గబ్బంబులు సెప్పి కవులు కైవల్యశ్రీ
కబ్బుదు రఁట హరిపోషణ, మబ్బినతలిదండ్రు లెచటి కబ్బుదురో తుదిన్. 351

వ. అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యి ట్లనియె. 352

యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము

సీ. అవనీశ విను ద్రోణుఁ డనువాఁడు వసువులయందు ముఖ్యుఁడు ధర యతనిభార్య
వారి నిద్దఱ బ్రహ్మ వసుధపై జన్మింపుఁ డంచుఁ బంచిన వార లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుఁ డైనవిష్ణుసేవారతి మా కిచ్చితేనిని మహి జనింతు
మనవుడు నట్లకా కనియె వేల్పులపెద్ద యాద్రోణుఁ డీనందుఁ డై జనించె

ఆ. ధర యశోద యయ్యె దనుజేంద్రవైరియుఁ గమలగర్భుమాట గారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ దగ వారి మన్నించె, నధికభక్తితోడ నలరి రిట్లు. 353

వ. అంత నొక్కనాఁడు దన యింటికడపాప లందఱు నన్యపనులవెంటఁ బంపువడి పోయిన నందసుందరి సంరంభంబునం దరికంబంబుకడఁ గుదురున నొక్క దధికుంభంబు వెట్టి మిసిమి గల మీఁగడఁ బెరుఁగుఁ గూడం బోసి వీఁక నాఁకత్రాడు కవ్వంబున నలవరించి. 354

యశోద దధిభాండవికలనాదులు సేసిన కృష్ణునిఁ బట్టుగొనుట

సీ. కరకమలారుణకాంతిఁ గవ్వపుఁద్రాడు పవడంపునునుఁదీవపగిది మెఱయఁ
గ్రమముతో రజ్జు వాకర్షింపఁ బాలిండ్లు వీడ్వడి యొండొంటి వీఁక నొత్తఁ
గుచకుంభములమీఁదికొంగుజాఱఁగఁ జిక్కువడుచు హారావళుల్బయలుపడఁగఁ
బొడమినచెమటతోఁ బొల్పారునెమ్మోము మంచు పైపడిన పద్మంబుఁ దెగడఁ

తే. గౌను నులియంగఁ గంకణక్వణన మెసఁగఁ
దుఱుముబిగి వీడఁ గర్ణికాద్యుతులు మెఱయ
బాలు నంకించి పాడెడిపాటవలనఁ
దరువు లిగురొత్తఁ బెరుఁ గింతి దరువఁ జొచ్చె. 355

వ. ఆసమయంబున. 356

క. సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గిదుకుచు, సడి గొట్టుచు నమ్మ రమ్మ చ న్నిమ్మనుచున్
వెడవెడగంతులు వైచుచుఁ, గడవఁ గదిసి బాలకుండు గవ్వముఁ బట్టెన్. 357

క. కవ్వముఁ బట్టినప్రియసుతు, నవ్వనరుహనేత్ర దిగిచి యంకతలమునన్
నవ్వుచు నిడుకొని కూఁకటి, దువ్వుచుఁ జన్నిచ్చె నతఁడు దూఁటుచుఁ గుడిచెన్.

మ. కడుపారం జనుఁబాలు ద్రావనిసుతుం గంజాక్షి పీఠంబుపై
నిడి పొంగారెడిపాలు డించుటకు నై యేఁగంగఁ దద్బాలుఁ డె
క్కుడుకోపంబున వాఁడిఱాత దధిమత్కుంభంబు వోఁ గొట్టి తెం
పడరం గుంభములోనివెన్నఁ దినె మిథ్యాసంకులద్బాష్పుఁ డై. 359

వ. అంత నాలోలలోచన పాలు డించి వచ్చి వికలంబు లయిన దధికుంభశకలంబులఁ బొడగని తుంటకొడుకు వెన్నదింట యెఱింగి నగుచు నాకలభగామిని యతనిం గానక చని చని. 360

ఆ. వికచకమలనయన వే ఱొకయింటిలో, వెలయ ఱోలు దిరుగ వేసి యెక్కి
యుట్టిమీఁదవెన్న నులుకుచు నొకకోఁతి, పాలు సేయుచున్నబాలుఁ గనియె.

మ. కని చేతన్ సెలగోల వట్టికొనుచుం గానిమ్ము గానిమ్ము రా
తనయా యెవ్వరియందుఁ జిక్కవడ నేదండంబునుం గాన నే
వినివారంబును బొంద నేవెఱపు నేవిభ్రాంతియుం జెంద ము
న్ననియో నీ విటు నన్నుఁ గైకొనమి నేఁ డారీతి సిద్ధించునే. 362

వ. అని యదలించుచుఁ గొడుకు నడవడిం దలంచి తనుమధ్య దన మనంబున. 363

సీ. బాలుఁ డీతం డని భావింతు నందునా యే పెద్దలును నేర రీక్రమంబు
వెఱ వెఱుఁగుటకు నై వెఱపింతు నందునా కలిగి లే కొక్కఁడు గాని లేఁడు
వెఱపుతో నాబుద్ధి వినిపింతు నందునా తనుఁ దానమై బుద్ధిఁ దప్పకుండు
నొం డెఱుంగక యింట నుండెడి నందునా చొచ్చి చూడని దొకచోటు లేదు

ఆ. తన్ను నెవ్వరైనఁ దలపోయఁ బాఱెడి, యోజ లేదు భీతి యొకటి యెఱుఁగఁ
డెలమి నూరకుండఁ డెక్కసక్కెము లాడుఁ, బట్టి శాస్తి సేయుభంగి యెట్లు. 364

వ. అని వితర్కించి. 365

క. లాలనమున బహుదోషము, లోలిం బ్రాపించుఁ దాడనోపాయములం
జాల గుణంబులు గలుగును, బాలురకును దాడనంబ పథ్యం బరయన్. 366

వ. అని నిశ్చయించి కేల నున్నకోల జళిపించి బాలా నిలు నిలు మని బగ్గుబగ్గన నదల్చుచుఁ దల్లి డగ్గఱిన బెగ్గడిలిన చందంబున నగ్గలిక నెడి ఱోలు డిగ్గ నుఱికి.

క. గజ్జెలు గల్లని మ్రోయఁగ, నజ్జలు ద్రొక్కటలు మాని యతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగఁ దల్లియుఁ, బజ్జం జనుదేర నతఁడు పరువిడె నధిపా. 368

వ. అప్పుడు. 369

మ. స్తనభారంబున డస్సి క్రుస్సి యసదై జవ్వాడుమధ్యంబుతో
జనితస్వేదముతోఁ జలత్కబరితో స్రస్తోత్తరీయంబుతో
వనజాతేక్షణ గూడఁబాఱె తిరిగెన్ వారించుచున్ వాకిటన్
ఘనయోగీంద్రమనంబులన్ వెనుకొనంగా లేని లీలారతున్. 370

వ. ఇట్లు గూడం జని. 371

సీ. స్తంభాదికంబులు దనకు నడ్డం బైన నిట్టట్టు సని పట్ట నీనివాని
నీతప్పు సైరింపు మింక దొంగిలఁ బోవనే నని మునుముట్ట నేడ్చువానిఁ
గాటుక నెఱయంగఁ గన్నులు నులుముచు వెడలుకన్నీటితో వెగచువాని
నేదెస వచ్చునో యిది యని పలుమాఱు సురఁగుచుఁ గ్రేగంటఁ జూచువానిఁ

ఆ. గూడఁ బాఱి పట్టుకొని వెఱపించుచుఁ, జిన్ని వెన్నదొంగ సిక్కె ననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు లాడక పూఁబోఁడి, కరుణతోడ బాలుఁ గట్టఁ దలఁచి. 372

వ. ఇ ట్లనియె. 373

క. వీ రెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు, గారా యెన్నఁడును వెన్నఁ గానరఁట కదా
చోరత్వం బించుకయును, నేర రఁట ధరిత్రి నిట్టినియతులు గలరే. 374

క. పట్టినఁ బట్టువడనినినుఁ, బట్టెద నని చలముగొనినఁ బట్టుట బెట్టే
పట్టువడ వండ్రు, పట్టీ, పట్టుకొనన్ నాకుఁగాక పరులకు వశమే. 375

క. ఎక్కడ నైనను దిరిగెద, వొక్కయెడన్ గుణము కలిగి యుండవు నియమం
బెక్కడిది నీకు మఱచినఁ, జక్కఁగఁ బోయెదవు పెక్కుజాడలఁ బుత్రా. 376

సీ. తోయంబు లివి యని తొలఁగక చొచ్చెదు తలఁచెదు గట్టినఁ దరల నెత్త
మంటితో నాటలు మానవు కోరాడె దున్నత స్తంభంబు లూఁపఁ బోయె
దన్యుల నల్పంబు లడుగంగ బాఱెదు రాచవేఁటలఁ జాల నవ్వ దెచ్చె
దలయవు నీళ్లకు నడ్డంబు గట్టెదు ముసలిపై హరివృత్తి మొనయఁ జూచె

ఆ. దంబరంబు మొలకు నడుగవు తిరిగెద, వింకఁ గల్కిచేత లేల పుత్ర
నిన్ను వంప వ్రాల్ప నే నేర ననియొ నీ, విట్టు క్రిందు మీఁదు నెఱుఁగ కునికి.

ఉలూఖలబంధన యమళార్జునభంజనా ద్యభివర్ణనము

వ. అని మర్మంబు లెత్తి పలికి. 378

క. ఆలలన గట్టె ఱోలన్, లీలన్ నవనీతచౌర్యలీలుం బ్రియవా
గ్జాలుం బరివిస్మితగోపాలున్ ముక్తాలలామఫాలున్ బాలున్. 379

క. ఱోలను గట్టువడియు న,బ్బాలుఁడు విలసిల్లె భక్తపరతంత్రుం డై
యాలానసన్నిబద్ధ వి,శాలమదేభేంద్రకలభసమరుచి నధిపా. 330

క. వెలిలోను మొదలు దుది నడు,ములు లేక జగంబుతుదియు మొదలున్ నడుమున్
వెలియును లో నగునీశ్వరు, నలవడు నే కట్టఁ బ్రణతురాల్ గా కున్నన్. 381

ఆ. పట్టి యెల్లబోఁటి పట్టి యీతం డని, గట్టితలఁపుతోడఁ గట్టెఁ గాక
పట్టికడుపు పెక్కు బ్రహ్మాండములు వట్టు, నెఱిఁగనేనిఁ దల్లి యేల కట్టు. 382

క. చిక్కఁడు సిరికౌఁగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగిచిత్తాబ్జములం
జిక్కఁడు శ్రుతిలతికావళిఁ, జిక్కె నతఁడు లీలఁ దల్లిచేతన్ ఱోలన్. 383

వ. ఇట్లు గ్రద్దన నాముద్దియ ముద్దులపట్టియుదరంబు గట్ట నడరుచుఁ జతురంబుగఁ జక్క నొక్కత్రాడు సుట్టిన నది రెం డంగుళంబులు గడమపడియె మఱియు నొక్కబంధనంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱంత యయ్యె వెండియు నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్తి సూపె నిట్లు. 384

క. తజ్జనని లోఁగిటం గల, రజ్జుపరంపరలఁ గ్రమ్మఱన్ సుతుఁ గట్టన్
బొజ్జ దిరిగి రా దయ్యె జ,గజ్జాలము లున్నబొజ్జ గట్టన్ వశమే. 385

వ. అప్పు డాయవ్వయు గోపికలును వెఱఁగుపడిరి తదనంతరంబ. 386

ఆ. ఒడలఁ జెమట లెగయ నుత్తరీయము జాఱ, వీడి యున్నతుఱుమువిరులు రాలఁ
గట్టరానితన్నుఁ గట్టెద నని చింతఁ, గట్టుకొనినతల్లి గరుణఁ జూచి. 387

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బంధింపఁ బెనంగుజననిపా టోర్చి సుహృ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియెఁ బాటించి నృపా. 388

క. సంగడిఁ దిరిగెడుశంభుఁడు, నంగాశ్రయ యైనసిరియు నాత్మజుఁ డై యు
ప్పొంగెడిపద్మజుఁడును గో,పాంగనక్రియఁ గరుణ వడయ రఖిలేశ్వరుచేన్. 389

క. జ్ఞానులచే మానులచే, దానులచే యోగసంవిధానులచేతం
బూని నిబద్ధుం డగునే, శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతులచేతం బోలెన్. 390

వ. అంత నయ్యశోద యింటికడం బనులవెంటం దిరుగఁ గృష్ణుండు దొల్లి నారదు శాపంబున నిరుమద్దు లై యున్న నలకూబరమణిగ్రీవు లను గుహ్యకుల నిద్దఱం గని ఱో లీడ్చుకొని చనియె నని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె.

క. నారదుఁ డేల శపించెను, వా రావృక్షత్వమునకు వచ్చినపనికిం
గారణ మెయ్యది యోగికు,లారాధ్య యెఱుంగఁ జెప్పుమయ్య వినియెదన్. 392

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె మున్ను కుబేరునికొడుకు లిరువురు శంకరకింకరు లై యహంకరించి వెండికొండమీఁద విరులతోఁటలం బాడెడి చేడియలం గూడికొని కరేణుసంగతంబు లైన యేనుంగులభంగి సురంగంబు లైన మందాకినీతరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన నచ్చెలువలు సెచ్చెర వలువలు ధరియించిరి మదిరాపానపరవశులు గావున వార లిరువురు వివస్త్రు లై మెలంగుచున్న నా మునీశ్వరుండు సూచి శపియించువాఁ డై ప్రతీతం బగు గీతంబు వాడె వినుము. 393

శా. సంపన్నుం డొరుఁ గాన లేఁడు తనువున్ సంసారమున్ నమ్మి హిం
సింపం జూచు దరిద్రుఁ డెత్తువడి శుష్కీభూతుఁ డై చిక్కి హిం

సింపం డన్యుల నాత్మకుఁ సములుగాఁ జింతించు నట్టౌటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ దారిద్ర్య మూహింపఁగన్. 394

వ. అని గీతంబు వాడి తన మనంబున. 395

క. కలవానిసుతుల మనుచును, గలకంఠులతోడఁ గూడి కానరు పరులం
గలలో నైనను వీరికిఁ, గల క్రొవ్వడఁగించి బుధులఁ గలుపుట యొప్పున్. 396

వ. అని చింతించి విజ్ఞానవిశారదుం డగు నారదుండు నలకూబరమణిగ్రీవులం జూచి మీరలు స్త్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జునతరువు లై నూఱుదివ్య వర్షంబు లుండుం డఁట మీఁద గోవిందచరణారవింద పరిస్పందంబున. 397

క. ముక్తుల రై నారాయణ, భక్తుల రై పరమసాధుభావశ్రీసం
సక్తుల రై సురలోక, వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాదువాక్యముకతనన్. 393

వ. అని యిట్లు పలికి నారదుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వా రిరువురును సంగడిమద్దు లైరి పరమభాగవతుం డైన నారదుమాటలు వీటింబుచ్చక పాటించి.

క. ముద్దులతక్కరిబిడ్డఁడు, మద్దులఁ గూల్పంగఁ దలఁచి మసలక తా నా
మద్దికవ యున్నచోటికి, గ్రద్దన ఱో లీడ్చుకొనుచుఁ గడఁకం జనియెన్. 400

వ. చని యాయుర్జితమహాబలుండు నిజోదరదామ సమాకృష్యమాణతిర్యగ్భవ దులూఖలుం డై యా రెండు మ్రాఁకులనడుమం జొచ్చి ముందటికి నిగుడుచు.

క. బాలుఁడు ఱో లడ్డము దివ, మూలంబులు పెకలి విటపములు విఱిగి మహా
భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు యమళార్జునముల్. 402

వ. ఇట్లు నిర్మూలంబు లయి పడిన సాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్వడుపోలిక నెక్కుడు తేజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైన సిద్ధు లిద్దఱు వెడలి వచ్చి ప్రబుద్ధు లై భక్తలోకపాలకుం డైన బాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కరకమ లంబులు మోగిచి యి ట్లనిరి. 403

క. బాలుఁడవె నీవు పరుఁడ వ,నాలంబుఁడ వధికయోగి వాద్యుఁడవు తను
స్థూలాకృతి యగువిశ్వము, నీలీలారూప మండ్రు నిపుణులు కృష్ణా. 404

సీ. ఎల్లభూతంబుల కింద్రియాహంకృతి ప్రాణంబులకు నధిపతివి నీవ
ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసంభవమహత్తును నీవ వీని కన్నిటికిని విభుఁడ వీవ
ప్రాకృతగుణవికారములఁ బొందక పూర్వసిద్ధుండ వగునిన్నుఁ జింత సేయ
గుణవృతుం డోపునే గుణహీన నీయంద కలగుణంబుల నీవ కప్పఁబడుదు

తే. మొదల నెవ్వనియవతారములు శరీర, లందు సరిపోడ్డు లేనివీర్యములఁ దనువు
లడర జన్మించి వారలయందుఁ జిక్క, వట్టి పరమేశ మ్రొక్కెదమయ్య నీకు. 405

క. భువనములు సేయఁ గావఁగ, నవతీర్ణుఁడ వైతి కాదె యఖిలేశ్వర యో
గివరేణ్య విశ్వమంగళ కవిసన్నుత వాసుదేవ కల్యాణనిధీ. 406

ఉపేంద్రవజ్రము. తపస్వివాక్యంబులు దప్ప వయ్యెన్
నెపంబునం గంటిమి నిన్నుఁ జూడం

దపంబు లొప్పఁగ మముఁ దావకీయ
ప్రపన్నులం జేయుము భక్తమిత్రా. 407

శా. నీపద్యావళు లాలకించుచెవులున్ నిన్నాడువాక్యంబులున్
నీపేరం బనిసేయుహస్తయుగముల్ నీమూర్తిపైఁ జూపులున్
నీపాదంబులపొంత మ్రొక్కుశిరముల్ నీసేవపైఁ జిత్తముల్
నీపై బుద్ధులు మాకు నిమ్ము కరుణన్ నీరేజపత్రేక్షణా. 408

వ. అని యిట్లు కీర్తించిన గుహ్యకులం జూచి నగుచు నులూఖలబద్ధుం డైన హరి యిట్లనియె. 409

క. తమతమధర్మము దప్పక, సములై నను నమ్మి తిరుగుసభ్యులకును బం
ధము నన్నుఁ జూడ విరియును, గమలాప్తుఁడు పొడమ విరియుఘనతమము క్రియన్.

క. కారుణ్యమానసుం డగు, నారదువచనమునఁ జేసి ననుఁ బొడగనుటన్
మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి, చేరెన్ నామీఁదితలఁపు సిద్ధము మీకున్. 411

వ. అని యీశ్వరుండు మీరు మీనెలవులకుం బొం డని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కు లిడి వీడుకొని నలకూబరమణిగ్రీవు లుత్తర భాగంబున కరిగి రంత నందాదు లయిన గోపాలకులు నిర్మూలంబు లయి పడిన సాలంబుల చప్పుడు పిడుగుచప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి. 412

క. ఈపాదపములు గూలఁగ, నీపాపఁ డులూఖలమున నిటు బద్ధుం డై
యేపగిది బ్రదికెఁ గంటిరె, వాపోవఁడు వెఱవఁ డెట్టివాఁడో యితఁడున్. 413

ఆ. పిడుగు వడదు గాక పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట గానరాదు
బాలుఁ డితఁడు వట్టి వడఁద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ధరణిమీఁద.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్కడ నున్న బాలకు లిట్లనిరి. 415

క. నందునికొమరుఁడు వినుఁ డీ, సందున మునుఁ దూఱె ఱోలు సరి యడ్డముగా
ముందటి కీడ్చిన మద్దులు, గ్రందుకొనం గూలె జనులఁ గంటి మిరువురన్. 416

వ. అని యిట్లు పలికిన బాలకాలాపంబులు విని కొందఱు మిథ్యారూపంబు లనిరి కొందఱు నానావిధంబుల సందేహించి రంత నందుండు వికసిత వదనారవిందుం డగుచుఁ బట్టి కట్టు విడిచె నట్టియెడఁ దన తెఱం గెవ్వరు నెఱుంగ కుండ వలె నని కపటకుమారుండు. 417

శా. పాడున్ మందునిభంగి గోపవనితల్ పాణిధ్వనుల్ సేయఁగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం బరవశుం డై హస్తముల్ ద్రిప్పుచుం
జూడన్ నేరనివానిభంగి జనులం జూచున్ నగున్ బాలురం
గూడుం బెద్దలపంపు సేయఁ జను డాఁగున్ మట్టెఁ జిట్టాడుచున్. 418

క. చుం చెదుగుఁ బాలు ద్రావు ము,దంచితముగ ననుడు బాలు ద్రావి జననితోఁ

జుం చెదుగ దనుచు లీలా, చుంచుం డై యతఁడు చుంచుఁ జూపు నరేంద్రా.

క. నెలగోల పట్టుకొని జల, కలశములో నీడఁ జూచి కలశయుతుం డై
నెలగోలఁ బాపఁ డోకఁ డిదె, తలఁచెఁ నను గొట్ట ననుచుఁ దల్లికిఁ జెప్పెన్. 420

క. భిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన, భిక్షాపాత్రమున వైచి బెగడించి నినుఁ
శిక్షించెద రని చెప్పిన, భిక్షులఁ గని తల్లిఁ గనియు భీతిల్లు నృపా. 421

—— నందాదులు బృందావనంబునకు నరుగుదెంచుట ——

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప బృహద్వనం
బున నందాదు లైన గోపవృద్ధులు మహోత్పాతంబు లగుటయు వానివలన
బాలుం డుత్తరించుటయుఁ జూచి యేకాంతంబున నొక్కనాఁడు విచారింప
నుపనందుం డను వృద్ధగోపకుండు దన యెఱుక మెఱసి యి ట్లనియె. 422

ఉ. ఇక్కడ నుందురే మనుజు లీమనకృష్ణున కెగ్గు సేయఁ గా
రక్కసురాలు చన్నొసఁగె తాలపయిఁ సుడిగాలి వీచెఁ బైఁ
గ్రిక్కిఱియం దరుల్ వడియెఁ గేశవుసత్కృపఁ దప్పెఁ జాలు నేఁ
డెక్కడ కైనఁ బోవలయు నిం కిట గోపకులార వింటిరే. 423

క. కసవు గల దిరవు పసులకు, లసదద్రినదీమహీజలతికావలి పెం
పెసఁగును గాఁపురమునకును, బొసఁగును బృందావనంబు వోదఁ డచ్చటికిన్. 424

వ. అని పలుకు నుపనందుని పలుకుల కార్యు లైన గోపకు లిదియ కార్యంబుమందల
యని కొందల మందక యాలమందల నమందగమనంబున ముందరనడవం బనిచి
పిఱుందం గ్రందుకొనకుండ బాలవృద్ధనారు లెక్కిన తేరులు సాగించి తారు
తనుత్రాణ తూణీరబాణధరు లై విండ్లఁ బట్టుకొని నడవ బండ్లవెనుకం గొమ్ము
లిమ్ములం బూరించుచు నవార్యంబు లగు తూర్యరవంబులు నెలంగ నార్యపురో
హిత సమేతు లై వేడుకలు కొనలు నిగుడ మొన లేర్పఱచుకొని పావనం బగు
బృందావనంబునకుం జని రప్పుడు. 425

తరలము. పసుపు లాడి యురోజకుంకుమపంకశోభిత లై లస
ద్వసన లై కచభారచంపకదామ లై సులలామ లై
పసిఁడిమాడలకాంతు లట్టులఁ బర్వఁ దేరులమీఁదఁ బెం
పెసఁగఁ బాడిరి ప్రేత లాహరి హేల లింపగు నేలలన్. 426

వ. అప్పుడు రోహిణీ యశోద లేకరథంబునఁ బరిపూర్ణమనోరథ లై రామకృష్ణుల
ముందట నిడుకొని వారల వినోదంబులకు బ్రమోదంబు నొందుచుం జని
రిట్లు గోపకులు బృందావనంబు సొచ్చి యం దర్ధచంద్రాకారంబుగ శకటసందో
హంబు నిలిపి మందల విడియించి వసియించిరి. 427

క. చెందిరి బలమాధవు లభి, నందించుచుఁ బరమపావనము నంచితకా
ళిందీసంజీవనముఁ, బృందావనముఁ మునీంద్రబృందావనమున్. 428

వ. ఇట్లు బృందావనంబుఁ జెంది యందుఁ గొంతకాలంబునకు రామకృష్ణులు సమాన
వయస్కులైన గోపబాలకులం గూడికొని వేడుకలాడుకొన దూడలఁ గాచుచు.

సీ. వేణువు లూఁదుచు వివిధరూపములతో గంతులు వైతురు కౌతుకమున
గురుకంబళాదుల గోవృషంబులఁ బన్ని పరవృషభము లని ప్రతిభటింతు
రల్లులు దట్టించి యంఘ్రులగజ్జెలు మొరయఁ దన్నుదు రోలి ముమ్మరముగఁ
బన్నిదంబులు వైచి ఫలమంజరులు గూర్చి వ్రేటు లాడుదురు ప్రావీణ్య మొప్ప

తే. వన్యజంతుచయంబుల వానివాని, పదురు పదురుచు వంచించి పట్టఁబోదు
రంబుజాకరములఁ జల్లులాడఁ జనుదు, రాకుమారులు బాల్యవిహారు లగుచు.

క. పోరుదురు గికురు వొడుచుచుఁ, దూఱుదురు భయంబు లేక తోరపుటిరువుల్
జాఱుదురు ఘనశిలాతటి, మీఱుదు రెన్నంగరాని మెలఁకువల నృపా. 431

వ. అంత నొక్కనాఁడు యమునాతీరంబున నాకుమారులు గోపకుమారులుం దారును
గ్రేపుల మేప నొక్క రక్కసుండు క్రేపురూపున వచ్చి వారల హింసింపం దలంచి.

వత్సాసుర బకాసురులవధ

క. క్రేపులయట్టులు నాకుచుఁ, గ్రేపులలో నిదియె మంచిక్రే పనఁగఁ గడుం
జూపట్టి భక్తసంగతిఁ, గ్రేపై చనువానిమ్రోలఁ గ్రేపై తిరిగెన్. 433

వ. వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి. 434

చ. ఇది యొకమంచిలేఁగ వినుఁ డెంతయు నొప్పెడి నంచు డాసి త
త్పదములుఁ దోఁకయుఁ బిగియఁ బట్టి చెలంగి వెలంగమ్రానితోఁ
జదియఁగ నొక్క పెట్టుగొని చంపెఁ గుమారుఁడు లేఁగరక్కసుం
గుదులుకొనంగ బాలకులు గో యని యార్వ నఖర్వలీలతోన్. 435

వ. ఇట్లు రక్కసుండు వ్రేటువడి విశాలం బగు సాలంబుతో నేలం గూలె నప్పుడు.

క. గొంగడు లెగురఁగ వైచుచుఁ, జంగున దాఁటుచును జెలఁగి చప్పట లిడుచుం
బొంగుచుఁ గృష్ణునిఁ బొగడుచుఁ, ద్రుంగినరక్కసునిఁ జూచి త్రుళ్లిరి కొమరుల్.

వ. ఆసమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రివ్విధంబున. 438

క. వత్సములపగిది జగముల, వత్సలతన్ మనుపఁ జూచువాఁ డై యుండన్
వత్సముల మేపు చుండియు, వత్సాసురుఁ జంపె భక్తవత్సలుఁ డధిపా. 439

వ. మఱియు నొక్కనాఁడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేపులం గొంచు నడవికిం జని
యెండం బడి మెండుకొనిన దప్పిని బెండువడిన తమ తమ లేఁగకదుపుల నేర్ప
రించి నిలువరించుకొని కలంకంబు లేని యొక్క కొలంకున నీరు ద్రావించి తారును
జలపానంబు సేసి వచ్చు నెడ నందు. 440

క. అకలంకులు బాలురు గని, రకుటిలదంభోళిహతసితాద్రిశిఖరరూ
పకమున్ హరిహింసారం,భకమున్ బకమున్ విశాలభయదాంబకమున్. 441

వ. కని దాని యొడలి పొడువునకు వెఱఁగుపడి చూచుచుండ. 442

ఆ. ఎల్లపనులు మాని యేకాగ్రచిత్తుఁ డై, మౌనివృత్తి నితరమమత విడిచి
వనములోన నిలిచి వనజాక్షుపై దృష్టిఁ, జేర్చి బకుఁడు దపసిచెలువుఁ దాల్చె. 443

వ. ఇవ్విధంబున నోదుఁగు వెట్టుకొనియుండి. 444

ఉ. చంచువు దీటి పక్షములు జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
ప్పించి నభంబుపై కెగసి భీషణఘోషణవక్త్రుఁ డై విజృం
భించి గరుత్సమీరమున భిన్నము లై తరు లొలెఁ గూలఁ గా
మించి బకాసురుం డొడిసి మ్రింగె సహిష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 445

క. సంగడి లోకము లన్నియు, మ్రింగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల మెలఁగించుచు ను
ప్పొంగెడి వేడుకకాఁ డటు, మ్రింగుడువడె బకునిచేత మీఁ దెఱిఁగి నృపా. 446

క. దనుజుఁడు మ్రింగినఁ గృష్ణునిఁ, గన లేక బలాదిబాలకప్రముఖు లచే
తను లై వెఱఁ గందిరి చయ్యనఁ బ్రాణము లేనియింద్రియంబులభంగిన్. 447

వ. ఇట్లు మ్రింగుడువడి లోనికిం జనక. 448

శా. కంఠోపాంతము దొడలున్ మెఱముచుం గాలాగ్నిచందంబునం
గుంఠీభూతుఁడు గాక వేండ్ర మగునాగోపాలబాలున్ జయో
త్కంఠున్ బ్రహ్మగురున్ మహామహిముఁ జక్కన్ మ్రింగ రా దంచు ను
ల్లుంఠం బాడుచు వాఁడు గ్రక్కె వెడలన్ లోకం బశోకంబుగన్. 449

క. క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ, జక్కఁగఁ దనుఁ బొడువరాఁగఁ జంచులు రెండున్
స్రుక్కఁగఁబట్టి తృణముక్రియ, గ్రక్కున హరి సీరె బకునిఁ గలహోత్సుకునిన్.

వ. అప్పు డానందనందనునిమీఁద వేలుపులు సాలుపులుగా నందనమల్లికాదికుసుమ
వర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి దేవవాద్యంబులు మొరసె రామాది గోప
కుమారులు ప్రాణంబులతోఁ గూడిన యింద్రియంబులునుంబోలెఁ గ్రమ్మఱఁ
గృష్ణునిం గని రమ్మని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణసహితు లయి లేఁగదాఁటుల మరల
దాఁటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి వారలచేత నావృత్తాంతం
బంతయు విని వెఱంగుపడి గోపగోపికాజనంబులు. 451

క. ఆపదలమీఁద నాపద, లీపాపనిఁ జెంది తొలఁగె నీయర్భకుపై
వేపడినఖలులు దహనుని, వైపున శలభములపగిదిఁ బడిరి ధరిత్రిన్. 452

వ. అని పలికిరి మఱియు నారామకృష్ణులు క్రేపులం గాచుతఱి. 453

సీ. కపులమై జలరాశిఁ గట్టుదమా యని కట్టుదు రడ్డంబు గాలువలకు
మునుల మై తపములు మొనయుదమా యని మౌను లై యుందురుమాట లేక
గంధర్వవరుల మై గానవిద్యలు మీఱఁ బాడుదమా యని పాడఁ జొత్తు
రప్సరోజనుల మై యాడుదమా యని యాఁడురూపులఁ దాల్చి యాడఁ జనుదు

ఆ. రమరదైత్యవరుల మై యబ్ధిఁ ద్రత్తమా, యని సరోవరములయందు హస్త
దండచయముఁ ద్రిప్పి తరుతురు తమయీడు, కొమరు లనుచరింపఁ గొమరుమిగుల.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపకులతో బంతిచల్దులు గుడువ వనమున కేఁగుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు గాంతారంబున బంతిచలుదులు గుడువ నుద్యోగించి ప్రొద్దున లేచి గ్రద్దనం దమ యింటి లేఁగకదుపులఁ గదలించి సురంగంబు లగు శృంగంబులు పూరించిన విని మేలుకని సంరంభంబున గోపడింభకులు చలిదికావడులు మూపుల వహించి సజ్జంబు లగు కజ్జంబులు గట్టికొని పదత్రాణ వేత్రదండధరు లై లెక్కలకు వెక్కసం బైన తమ తమ క్రేపుకదుపులం జప్పుడించి రొప్పుకొనుచుఁ గాననంబు సొచ్చి కాంచనమణిపుంజగుంజాది భూషణభూషితు లయ్యును ఫలకుసుమకోరక పల్లవవల్లరులు దొడవులుగా నిడికొని కొమ్ము లిమ్ముగఁ బూరించుచు వేణువులూఁదుచుఁ దుమ్మెదలం గూడి పాడుచు మయూరంబుల తోడం గూడి యాడుచుఁ బికంబులం గలసి కూయుచు శుకంబులం జేరి రొదలు సేయుచుఁ బులుఁగులనీడలం బాఱుచుఁ బొదరిండ్లం దూఱుచు సరాళంబు లగు వాఁగులు గడచుచు మరాళంబులచెంత నడచుచు బకమ్ములం గని నిలుచుచు సారసంబులం జోపి యలంచుచు నదీజలంబులం దోఁగుచు దీవయుయ్యెలల నూఁగుచుఁ బల్లంబులఁ డాఁగుచు దూరంబుల కేఁగుచు గపులసంగడిఁ దరువు లెక్కుచు ఫలంబుల మెక్కుచు రసంబులకుం జొక్కుచు నింగికి నిక్కుచు నీడలు సూచి నవ్వుచుఁ గయ్యంబులకుం గాలు ద్రవ్వుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు వ్రాలుచు సోలుచు బహుప్రకారంబుల శరీరవికారంబులు సేయుచు మఱియును.

క. ఒకనొకనిచల్దికావడి, నొకఁ డొకఁ డడకించి దాఁచు నొకఁ డొకఁ డది వే
ఱొకఁ డొకని మొఱఁగికొని చన, నొకఁ డొకఁ డది దెచ్చి యిచ్చు నుర్వీనాథా.

క. ఒక్కఁడు మున్నేమఱి చన, నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టు నులికిపడఁగ వే
ఱొక్కఁడు మిట్టి తటాలున, నొక్కనికనుదోయిమూయు నొక్కఁడు నగఁగన్.

క. తీపు గలకజ్జ మన్యుఁడు, గోపింపఁగ నోడిసి పుచ్చుకొని త్రోపాడం
బై పడి యది గొని యొక్కఁడు, క్రేపులలో నిట్టు నట్టుఁ గికురించు నృపా. 458

క. వనజాక్షుఁడు మున్నరిగిన, మునుపడఁగా నతని నేనె ముట్టెద ననుచుం
జని మును ముట్టనివానిన్, మును ముట్టినవాఁడు నవ్వు మొనసి నరేంద్రా. 459

వ. ఇవ్విధంబున. 460

ఉ. ఎన్నఁడునైన యోగివిభు లెవ్వనిపాదపరాగ మింతయుం
గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టఁ బట్టుచుం
దన్నుచుఁ గ్రుద్దుచున్ నగుచు దద్దయుఁ బైపడి కూడి యాడుచున్
మన్నన సేయువల్లవకుమారులభాగ్యము లింత యొప్పునే. 461

క. విందులకును బ్రహ్మసుఖా, నందం బై భక్తగణమునకు దైవత మై
మందులకు బాలుఁ డగుహరి, పొందుఁ గనిరి గొల్ల లిట్టిపుణ్యులు గలరే. 462

వ. అని పలికి శుకయోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె. 463

క. అమరు లమృతపానంబున, నమరినవా రయ్యు నేనిశాటునిపంచ
త్వమునకు నెదురులు సూతురు, తము నమ్మక యట్టి యఘుఁడు దర్పోద్ధతుఁడై.

క. బకునికిఁ దమ్ముఁడు గావున, బకమరణము దెలిసి కంసుపంపున గోపా
లకబాలురతోఁ గూడను, బకవైరిని ద్రుంతు ననుచుఁ బటురోషమునన్. 465

క. బాలుర ప్రాణంబులు గో, పాలురకు మదగ్రజాతుప్రాణముమాఱే
బాలురఁ జంపిన నంతియ, చాలును గోపాలురెల్ల సమసినవారల్. 466

వ. అని నిశ్చయించి యోజనంబు నిడుపును మహాపర్వతంబు పొడువును గొండ తుదల మీఱెనకోఱలును మిన్ను దన్ని పన్ని నసల్ల మొగిళ్ల పెల్లు గల పెదవులును బిలంబులకు నగ్గలంబైన యిగుళ్లసందులును నంధకారబంధురంబైన వదనాంతరాళంబును దావానలజ్వాలాభీలంబైన దృష్టిజాలంబును వేఁడిమికి నివాసంబులైన యుచ్ఛ్వాసనిశ్వాసంబులును మెఱయ నేల నాలుకలు పఱచుకొని ఘోరంబగు నజగరాకారంబున. 467

క. జాపిరము లేక యిప్పుడు, గ్రేపుల గోపాలసుతులఁ గృష్ణునితోడన్
గీ పెట్టఁగ మ్రింగెద నని, పాపపురక్కసుఁడు త్రోవఁ బడి యుండె నృపా. 468

వ. ఆసమయంబున. 469

మ. ఒకవన్యాజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంద్రోత్సేధమై దావపా
వకకీలాపరుషప్రచండతరనిశ్వాసంబుతో ఘోరవ
హ్నికరాళాతతజిహ్వతోడ మనలన్ హింసింప నీక్షించుచున్
వికటంబై పడి సాఁగి యున్నది పురోవీథిం గనుంగొంటిరే. 470

వ. అని యొండొరులకుం జూపుచు. 471

మ. బకునిం జంపినకృష్ణుఁ డుండ మనకుం బాముంచుఁ జింతింప నే
టికి రా పోదము దాఁటి కాక యది కౌటిల్యంబుతో మ్రింగుడున్
బకువెంటం జనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం బద్మాక్షు నీక్షించి యు
త్సుకులై చేతులు వేసికొంచు నగుచున్ దుర్వారులై పోవఁగన్. 472

వ. వారలం జూచి హరి దన మనంబున. 473

ఉ. అర్భకు లెల్లఁ బాము దివిజాంతకుఁ డౌట యెఱుంగ రక్కటా
నిర్భయులై యెదుర్కొనిరి నే గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహత్వమున వెస్తగులం దమలేగపిండుతో
దుర్భరఘోరసర్పఘనతుండబిలాంతముఁ జొచ్చి రందఱున్. 474

వ. అయ్యవసరంబున. 475

శా. వేల్పుల్ సూచి భయంబు నొంద గ్రసనావేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్కల్పాంతో జ్జ్వలమానజిహ్వదహనాకారంబుతో మ్రింగెన

స్వల్పాహీంద్రము మాధవార్పితమనోవ్యాపారసంచారులన్
స్వల్పాకారుల శిక్యభారులఁ గుమారాభీరులన్ ధీరులన్. 476

వ. ఇట్లు పెనుఁబాముచేత మ్రింగుడుపడు సంగడికాఱగమిం జూచి కృష్ణుండు. 477

చ. పడుచులు లేఁగలుం గలసి పైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కొడుకు లదేల రారనుచు గోపిక లెల్లను బల్క నేక్రియన్
నొడివెద నేఁడు పన్నగమునోరికి వీరికి నొక్కలంకె గా
నొడఁబడ నేల చేసె విధి యోడక సేయఁగదయ్య క్రౌర్యముల్. 478

వ. అని తలపోసి యఖిలలోచనుండును నిజాశ్రితనిగ్రహమోచనుండును నైన తమ్మి కంటి మింటితెరువరులు మొఱలిడ రక్కసు లుక్కు మిగుల వెక్కసం బగు నజగరం బయి యున్న యన్నరభోజను కుత్తుకకుఁ బొత్తుగొని మొత్తంబు వెంట నంటం జని తమ్ము నందఱ జిందఱవందఱ నేసి మ్రింగ నగ్గలించు నజగరంబు కంఠద్వారంబున సమీరంబు వెడలకుండఁ దన శరీరంబు వెంచి గ్రద్దన మిద్దె సఱచిన ట్లుండ.

క. ఊపిరి వెడలక కడుపున, వా పొదవినఁ బాముప్రాణవాతంబులు సం
తాపించి శిరము ప్రక్కలు, వాపికొనుచు వెడలి చనియెఁ బటుఘోషముతోన్.

శా. క్రూరవ్యాళవిశాలకుక్షిగతులన్ గోవత్ససంఘంబుతోఁ
గారుణ్యామృతవృష్టిచేత బ్రదుకం గాఁ జూచి వత్సంబులన్
వారుం దాను దదాస్యవీథి మగుడన్ వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుఁడై
తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగు నా తారేశుచందంబునన్. 481

ఆ. అమరవరులకొఱకుఁ గమలజాండం బెల్ల, బలిఁ దిరస్కరించి బలియువడుగు
గోపసుతులకొఱకుఁ బాపపుఁబెనుఁబాము, గళము దూఁటుగట్ట బలియకున్నె.

ఉ. ఆ పెనుఁబాము మేన నొకయద్భుత మైనవెలుంగు దిక్తటో
ద్దీపక మై వడిన్ వెడలి దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచుం
గ్రేపులు బాలురున్ బెదరఁ గృష్ణుని దేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపఁడు సొచ్చి ప్రాణములఁ బాపినయంతన శుద్ధసత్త్వమై. 483

క. తనరూపొకమాత్రైనను, మనమున నిడికొనినఁ బాపమయు నైనను లోఁ
గొని చనుహరి దను మ్రింగిన, దనుజునిఁ గొనిపోవకున్నె తనలోపలికిన్. 484

వ. తదవసరంబున సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియించిరి రంభాదు లాడిరి గంధర్వాదులు పాడిరి మేఘంబులు మృదంగంబులభంగి ఘోషించె సిద్ధగణంబులు జయజయభాషణంబులు భాషించి రంత. 485

శా. ఆ వాద్యంబులు నా మహాజయరవం బా పాట లా యాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుఁడు పద్మజుండు విని ప్రీతిన్ భూమి కేతెంచి నేఁ
డీవత్సార్భకులన్ భుజంగపతి హింసింపంగ నీబాలకుం
డేవెంటన్ బ్రదికించె మే లనుచు నూహించెం గడున్ నివ్వెఱన్. 486

వ. అంత నయ్యజగరచర్మంబు గొన్ని దివసంబుల కెండి పెద్దకాలంబు గోపాలబాలు రకుం గేళిబిలం బై యుండె నిట్లు కౌమారవిహారంబున నైదవయేటం గృష్ణుం డఘాసురునిం దెగంజూచుటయుం దమ్ముం గాచుటయు నాఱవయేఁటి దైన పౌగండవృత్తాంతం బని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచు చుందు రని చెప్పిన నప్పుడమితేఁ డప్పరమయోగీంద్రున కి ట్లనియె. 487

సీ. అయిదేండ్లు కౌమార మటమీఁద నైదేండ్లు పౌగండ మనియెడుప్రాయమందు
నయిదేండ్లవాఁ డైనయబ్జాక్షుచరితంబు పౌగండ మని గోపబాలు రెల్లఁ
దలఁతు రంటివి యెట్లు దలఁతురు వారలు నిరుడు సేసినపని నేఁటి దనఁగ
వచ్చునే యిది నాకు వరుసతో నెఱిఁగింపు మనవుడు యతిచంద్రుఁ డైనశుకుఁడు

ఆ. యోగదృష్టిఁ జూచి యొక్కింత భావించి, వినుము రాజవర్య వినయధుర్య
పరమగుహ్య మనుచుఁ బలుకుదు రార్యులు, శిష్యజనుల కీవు సేయుతలంపు. 488

క. ప్రియురాలివలనివార్తలు, ప్రియజనులకు నెల్లప్రొద్దుఁ బ్రియ మగుభంగిం
బ్రియుఁ డగుహరిచరితంబులు, ప్రియభక్తుల కెల్లయెడలఁ బ్రియములు గావే.

వ. అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె న ట్లఘాసురుముఖంబువలనం గడచనిన లేఁగల గోపకుమారులఁ బ్రదికించి వారును దానునుం జని చని. 490

మ. కనియెం గృష్ణుఁడు సాధునీరము మహాగంభీరముం బద్మకో
కనదాస్వాదవినోదమోదమదభృంగద్వంద్వఝంకారముం
ఘనకల్లోలలతావితానవిహారత్కాదంబకోలాహల
స్వనవిస్ఫారము మందవాయుజకణాసారంబుఁ గాసారమున్. 491

గోపాలబాలురు కృష్ణునితోఁగూడ చల్దు లారగించుట

వ. కని తమ్మికంటి తమ్ములయింటిసొబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి నోలిం గదలెడు కరళ్లతుంపురులజల్లు పెల్లున నొడళ్లగగురుపొడువఁ గొలంకుఁగెలంకులఁ గాయవండుల గొలలప్రేఁగున వీఁగి పట్టు గలచెట్టుఁదుటుమునీడల నొప్పుచున్న యిసుకతిప్పలవిప్పు సూచి వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల కి ట్లనియె. 492

శా. ఎండన్ ద్రిగ్గితి రాఁకటం బడితి రిం కేలా విలంబింపఁగా
రం డోబాలకులార చల్ది గుడువన్ రమ్యస్థలం బిక్కడీ
దండన్ లేఁగలు నీరు ద్రావి యిర వందం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించుచుండఁగ నమందప్రీతి భక్షింతమే. 493

వ. అనిన నగుఁ గాక యని వత్సంబుల నుత్సాహంబున నిర్మలంబు లగు జలంబులు ద్రావించి పచ్చికల మొల్లంబులు గల పల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబు లగు చల్దుల చిక్కంబులు సక్కడించి. 494

మ. జలజాంతస్స్థితకర్ణికం దిరిగి రా సంఘంబు లై యున్న తే
కులచందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగి రాఁ గూర్చుండి వీక్షించుచున్

శిలలుం బల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కంచంబులు గా భుజించి రచటన్ గోపార్భకుల్ భూవరా. 495

సీ. మాటిమాటికి వ్రేలు మడిచి యూరించుచు
నూరుఁగాయలు దినుచుండు నొక్కఁ
డొకనికంచములోని దొడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడ లే దని నోరు సూపు నొక్కఁ
డేగు రార్గురచద్దు లెలమిఁ బన్నిద మాడి
కూర్కొని కూర్కొని కుడుచు నొక్కఁ
డిన్ని యుండఁగఁ బంచి యిడుట నెచ్చెలితన
మనుచు బంతెనగుండు లాడు నొకఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ గికురించి పరుమ్రోల
మేలిభక్ష్యరాశి మెసఁగు నొకఁడు
నవ్వు నొకఁడు సఖుల నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు మరియు నొకఁడు. 496

వ. అయ్యవసరంబున. 497

సీ. కడుపున దిండుగాఁ గట్టినవలువలో లాలితవంశనాళంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును వేత్రదండంబును జాఱి రానీక డాచంక నిఱికి
మీఁగడపెరుఁగుతో మేళవించినచల్దిముద్ద డాపలిచేత మొనయ నునిచి
చెలరేఁగి కొసరి తెచ్చినయూరుఁగాయలు వ్రేళ్లసందులయందు వెలయ నిఱికి

ఆ. సంగడీలనడుమఁ జక్కఁగఁ గూర్చుండి నర్మభాషణముల నగవు నెఱపి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ డమరులు వెఱఁ గంద, శైశవంబు మెఱసి చల్ది గుడిచె.

వ. ఇట్లు కృష్ణసహితు లయిన గోపకుమారులు చల్దులు గుడుచు నెడఁ గ్రేపులు మేపు
లకుం జొచ్చి పచ్చనిగఱికి జొంపంబులగుంపుల కుఱికి లంపులు మేయుచు ఘోరం
బగు నరణ్యంబునడుమఁ దోరం బగు దూరంబు సనిన వానిం గానక వెఱచుచున్న
గోపడింభకులకు నంభోజనయనుం డి ట్లనియె. 499

మ. వినుఁ డోబాలకులార క్రేపు లటవీవీథిన్ మహాదూరముం
జనియెం గోమలఘాసఖాదనరతోత్సాహంబుతో నెందుఁ బో
యెనో యేమయ్యెనో క్రూరజంతువులచే నేయాపదం బొందెనో
కని తెత్తుం గుడుపుండు చల్దిఁ గొఱఁతల్ గా కుండ మీ రందఱున్. 500

వ. అని చెప్పి. 501

బ్రహ్మ గోవత్సములను గోపబాలకులను నంతర్ధానంబు సేయుట

శా. కర్ణాలంబితకాకపక్షములతో గ్రైవేయహారాళితో
స్వర్ణాభాసితవేత్రదండకముతో సత్పింఛదామంబుతోఁ

బూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్నకబళోత్ఫుల్లాబ్జహస్తంబుతోఁ
దూర్ణత్వంబున నేఁగె లేఁగలకునై దూరాటవీవీధికిన్. 502

వ. ఇట్లేఁగుచు. 503

క. ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన, విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ మేఁగిన విచ్చో
నిచ్చోట మంద గొన్నవి, యిచ్చోఁ బాసినవి జాడ యిదె యిదె యనుచున్. 504

క. కంజదళాక్షుఁడు వెదకెను, గుంజక లేఁగల నపారగురుతృణవనికా
పుంజంబుల భీకరమృగ,కుంజంబులఁ దరుల గిరులఁ గొలఁకుల నదులన్. 505

వ. అంత. 506

శా. బాలుం డయ్యు నితం డఘాసురుఁడు ద్రుంపన్ బాలురం గ్రేపులన్
ఏలీలన్ బ్రదికించె నొక్కొ భువి నూహింపం గడుం జోద్య మం
చాలో నంబుజసంభవుండు సని మాయాబాలుశుంభద్బలం
బాలోకింపఁ దలంచి డాఁచె నొకచో నాలేఁగలన్ బాలురన్. 507

వ. ఆసమయంబున దూడలువోయిన జాడయెఱుంగక తప్పి యప్పద్మలోచనుం డెప్పటి కొలంకుకడకు వచ్చి యచ్చోట నెచ్చెలులం గానక వారిం జేరి లే కుండుట నిశ్చయించి గోవిందుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది విరించి మొఱం గని యెఱింగి తిరిగి పోవుచు. 503

శా. వంచింపం బని లేదు బ్రహ్మ కిచటన్ వత్సంబులన్ బాలురన్
వంచించెం గనుఁ బ్రామి తన్ను మరలన్ వంచించు టాశ్చర్యమే
వంచింపన్ మన కేల తెచ్చుటకునై వర్ధించు బ్రహ్మాండము
ల్వంచింపన్ మరలింప నేర్చుహరి లీలన్ మందహాసాస్యుఁడై. 509

క. గోపాలసుతులు లే రని, గోపికలకుఁ జెప్ప నేల గోపాలకులన్
గోపికలు నలర బాలుర, క్రేపులరూపముల నేఁ జరించెద ననుచున్. 510

మ. కరముల్ పాదములున్ శిరంబు లవలగ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం
తరముల్ ముక్కులుఁ గన్నులున్ శ్రవణముల్ దంతాదులున్ దండకాం
బరస్రగ్వేణువిషాణభూషణవయోభాషాగుణాఖ్యానత
త్పరతల్ వీడ్వడకుండఁ దాల్చె విభుఁ డావత్సార్భకాకారముల్. 511

క. రూపంబు లెల్ల నగు బహు,రూపకుఁ డిటు బాలవత్సరూపంబులతో
నేపారు టేమి చోద్యము, రూపింపఁగ నతని కితరరూపము గలదే. 512

క. మరలుపు మనియెడుకర్తయు, మరలించుకుమారకులును మరలెడిక్రేపుల్
పరికింప దాన యై హరి, మరలం జనె లీలతోడ మందకు నధిపా. 513

వ. ఇట్లు బాలవత్సరూపంబులతో విహరించుచు మందకు వచ్చి వారి వారి దొడ్ల నయ్యైవత్సంబుల ముందటికందువల నిలిపి తత్తద్బాలరూపంబుల నందఱి గృహం బులం బ్రవేశించి వేణునాదంబులు సేసిన. 514

చ. కొడుకులవేణునాదములు గొబ్బున వీనులకుం బ్రియంబు లై
ముడివడ లేచి యెత్తికొని మూర్కొని తల్లులు గౌఁగిలించుచుం
జడిగొనఁ జేఁపు వచ్చి తమచన్నులయందు సుధాసమంబు లై
వెడలెడిపాలు నిండుకొనువేడుక నిచ్చిరి తత్సుతాళికిన్. 515

వ. మఱియుఁ దల్లు లుల్లంబులఁ బెల్లుగ వెల్లిగొనువేడుకలం దమ నందనులకు నలుంగు లిడి మజ్జనంబులు గావించి గంధంబు లలంది తొడవులు దొడిగి నిటల తటంబుల రక్షాతిలకంబులు వెట్టి సకలపదార్థసంపన్నంబు లయిన యన్నంబు లొసంగి సన్నములు గాని మన్ననలు సేసిరి. 516

క. ఏతల్లుల కేబాలకు, లేతెఱఁగునఁ దిరిగి ప్రీతి నెసఁగింతురు ము
న్నాతల్లుల కాబాలకు, లాతెఱఁగునఁ బ్రీతిఁ జేసి రవనీనాథా. 517

వ. ఆసమయంబున. 518

ఉ. పాయనివేడ్కతో నునికిపట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
బే యని చీరి హుమ్మనుచుఁ బేరిచి మూర్కొని పంచితిల్లి పె
ల్లై యతిరేక మై పొదుగులం దెడలేక స్రవించుచున్న పా
లాయెడ నాకుచున్ సుముఖ లై యొసఁగెన్ నిజవత్సకోటికిన్. 519

క. వ్రేతలకును గోవులకును, మాతృత్వముసాలఁ గలిగె మఱి మాధవు పై
మాత లని హరియు నిర్మల, కౌతూహల మొప్పఁ దిరిగెఁ గడుబాల్యమునన్.

ఆ. ఘోషజనుల కెల్లఁ గుఱ్ఱలపై వేడ్క, పూఁటపూఁట కెలమిఁ బొటకరించె
నిచ్చ క్రొత్త యగుచు నీరజాక్షునిమీఁద, వేడ్కఁ దమకుఁ దొల్లి వెలసినట్లు.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్సరూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు మందను వనంబున నమందమహిమంబున నొక్కయేఁడు క్రీడించె నాయేటికి నైదాఱుదినంబులు కడమపడియుండ నం దొక్కనాఁడు బలభద్రుండును దానును వనంబునకుం జని మందచేరువ లేఁగల మేప నతిదూరంబునం గోవర్ధనశైలశిఖరంబున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొనుచున్న గోవు లాలేఁగలం గని. 522

చ. మదమున హుంకరించుచును మూఁపులపై మెడ లెత్తి చాఁచుచుం
బదములు నాల్గు రెం డయిన బాగుగఁ గూడఁగఁ బెట్టి దాఁటుచున్
వదనములన్ విశాలతరవాలములన్ వడి నెత్తి పాఱి యా
మొదవులు సన్నులం గుడిపె మూతుల మ్రింగెడి భంగి నాకుచున్. 523

వ. అంత గోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడిసిగ్గు లగ్గలంబుగ దుర్గమమార్గంబున వానివెంట నంటి వచ్చి లేఁగల మేపుచున్న కొడుకులం గని. 524

ఉ. అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బులకాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱలం
జయ్యన డాసి యెత్తుకొని సంతస మందుచుఁ గౌఁగిలించి తా

రయ్యెడ నౌదలల్ మనము లారఁగ మూర్కొని ముద్దు సేయుచున్
దయ్యు మెఱుంగు గోపకులు దద్దయు నుబ్బిరి నిబ్బరంబుగన్. 525

వ. ఇట్లు బాలకాలింగనంబుల నానందబాష్పపూరితనయను లై గోపకులు గోవుల మరలించుకొని తలంగి చన వారలం జూచి బలభద్రుండు దనలో నిట్లని తలంచె.

సీ. చన్ను మానినయట్టిశాబకశ్రేణిపై గోగణంబులకును గోపకులకు
నిబ్భంగి వాత్సల్య మెబ్భంగి నుదయించె హరిఁ దొల్లి మన్నించునట్లు వీరు
మన్నించుచున్నారు మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి నంబుజాక్షునిఁ గన్నయట్లు నాకు
బ్రేమమయ్యెడి డింభబృందంబుఁగనుఁగొన్న నిదిమహాద్భుత మెఁదు నెఱుఁగరాదు

తే. మనుజదైవతదానవమాయయొక్కొ
కాక నాభర్త యగుచున్న కమలనయను
మాయయో కాక యితరులమాయ నన్నుఁ
గలప నోపదు విభుమాయ గాఁగనోపు. 527

క. అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యును, దనయందులదివ్యదృష్టి దప్పక బుద్ధిం
దనచెలికాండ్రను గ్రేపుల, వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె వసుధాధీశా. 528

వ. ఇట్లు విజ్ఞానదృష్టిం జూచి యెఱింగియు నమ్మక బలదేవుండు గొందలంపడుచుఁ గృష్ణుం జూచి మహాత్మా తొల్లి యెల్లక్రేపులును ఋషులయంశం బనియును గోపాలకులు వేల్పులయంశం బనియును దోఁచుచుండు నిపుడు వత్సబాలకసందోహంబు సందేహంబు లేక నీవ యని తోఁచుచున్న దిది యేమి యని యడిగిన నన్నకు నున్న రూపు వెన్నుండు మన్నన నేసి క్రన్నన యెఱింగించె నతండు నెఱింగె నివ్విధంబున హరి బాలవత్సంబులు దాన నై సంచరించినయేఁడు విరించికిఁ దన మానంబున నొక్క త్రుటిమాత్రం బయిన విరించి చనుదెంచి వత్సబాలకాకారుం డైన కృష్ణబాలకుం జూచి వెఱఁగుపడి యి ట్లని వితర్కించె. 529

శా. మందం గల్గిన వత్సబాలకులు నామాయాగుహాసుప్తులై
యెందుం బోవరు లేవ రిప్పుడును వేఱే చేయ నాకన్యు లొం
డెందున్ లేరు విధాతలుం బరులు వీ రెవ్వార లెట్లైరొకో
యెం దేతెంచిరొ కృష్ణుతో మెలఁగువా రేఁ డయ్యెడిన్ నేఁటికిన్. 530

మత్తకోకిలము. బ్రహ్మపంపునఁ గాని పుట్టదు ప్రాణిసంతతి యెప్పుడున్
బ్రహ్మ నొక్కఁడఁ గాని వేఱొకబ్రహ్మ లేఁడు సృజింపఁగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొండొకబాలవత్సకదంబ మే
బ్రహ్మమందు జనించె నొక్కట బ్రహ్మ మానది చూడఁగాన్. 531

వ. అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబున నెఱింగెడి నెఱవాదిముదుక యెఱుక గలప్రోఢ వెఱంగుపడి గ్రద్దనఁ బెద్దప్రొద్దు దగ్గయుం దలపోసి కర్జంబు మందల యెఱుంగక కొందలంపడుచు నాందోళనంబున. 532

క. మోహము లేక జగంబుల, మోహింపఁగఁజేయ నేర్చి మొనసినవిష్ణుఁ
మోహింపించెద ననియెడు, మోహమున విధాత దాన మోహితుఁడయ్యెన్.

తే. పగలు ఖద్యోతరుచి చెడుపగిది రాత్రి, మంచు చీఁకటి లీనమై మాయుమాడ్కి
విష్ణుపై నన్యమాయలు విశద మగునె, చెడి నిజేశులగరిమంబుఁ జెఱుచుఁగాక.

వ. మఱియును. 535

క. పుట్టితి బుద్ధి యెఱింగితిఁ, బుట్టించితి జగము సగము వోయెను బ్రాయం
బిట్టివి నూతనసృష్టులు, పుట్టుట లే దౌర యిట్టి బూమెలు భూమిన్. 536

వ. అని యిట్లు దలవాకిట వాణి గల పోఁడిమిచే వాఁడిమి కెక్కిన నలుమొగం
బుల తక్కరిగొంటు వెనుదంట పలువెంటలం దన మనంబున వితర్కించి విచారించు
నెడ నతండు గనుంగొనుచుండ నబ్బాలకులు మేఘశ్యాములును హారకుండల
కిరీట వనమాలికాభిరాములును శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనకకటక కంకణ
కటిఘటితకాంచీగుణోద్దాములును నాపాదమస్తక తులసీదళదాములును విలస
దంగుళీయకస్తోములును శంఖచక్రగదా కమలహస్తులును జతుర్భుజప్రశస్తు
లును బీతకౌశేయవాసులును జంద్రికాధవళహాసులును గరుణాకటాక్షవీక్షణ
విలాసులును రవికోటిభాసులును ననంతసచ్చిదానంద రూపమహితులును నణి
మాదిగుణోపేతులును విజాతీయభేదరహితులును శ్రీమన్నారాయణ ప్రతిమాన
విగ్రహస్వరూపులును నయి తమకుఁ బరతంత్రు లగుచు నృత్తగీతాదిసేవా
విశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు మూర్తిమంతంబు లయిన బ్రహ్మాదిచరా
చరంబులు నణిమాదిసిద్ధులును మాయాప్రముఖంబులైన శక్తులును మహదాది
చతుర్వింశతి తత్త్వంబులును గుణక్షోభ కాలపరిణామ హేతుసంస్కార కామ
కర్మగుణంబులు సేవింప వేదాంతవిదులకైన నెఱుంగ రాని తెఱంగున మెఱయుచు
గానంబడిన వారలం గనుంగొని. 537

ఉ. బాలురఁ గంటి నాచెయిదిఁ బాసినవారిని మున్న వారి నేఁ
బోలఁగఁ జూచునంతటన భూరినిరర్గళదుర్గమప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ జాలమిఁ దెచ్చుచు నున్నవార లే
మూలమొ మార్గ మెయ్యదియొ మోసము వచ్చెఁ గదే విధాతకున్. 538

వ. అని సకలేంద్రియంబులకు వెక్కసం బయిన స్రుక్కి. 539

ఉ. ఏపరమేశు తేజమున నీసచరాచరమైన లోకము
ద్దీపిత మయ్యె నట్టివిభు తేజముఁ గన్నులఁ జక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును నొందుచు సంస్తిమితాఖిలేంద్రియుం
డై పరమేష్ఠి మై మఱచె నప్పుడు చిత్రపురూపుకైవడిన్. 540

వ. ఇట్లు మాయాతీతుండును వేదాంతవిజ్ఞాన దుర్లభుండును స్వప్రకాశానందుండును
నైన తన బాహుళ్యంబుఁ జూచి నివ్వెఱ పడిన బ్రహ్మం గని యీశ్వరుండు. 541

శా. బాలుం డై చతురాననుండు తన యీ బ్రహ్మాభిమానంబునన్
లోలుం డై మతి దప్పి నామహిమ యాలోకింప నేతెంచెఁ దా
నాలోకింపఁగ నెంతవాఁ డనుచు మాయాజాలమున్ విప్పి త
ల్లీలారూపము లెల్ల డాఁచె నటఁ గేళీచాతురీధుర్యుఁ డై. 542

వ. అంతలోన నజీవుండు సజీవుం డైన తెఱంగున నెనిమిది కన్నులు గల వేలుపుగమి కాఁడు తేఱి తెప్పిరి కాలుఁ గేలుఁ గదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చి చూడ సమర్థుం డై ముందటఁ గని వెనుకఁ జూచి దివి విలోకించి దిక్కులను వీక్షించి యెల్లయెడలం గలయ దర్శించి తన పురోభాగంబున హరి సంచరించుటం జేసి జాతి వైరంబులు లేని నరపక్షిమృగాదులకు నాటపట్టయి సిరి గలిగి కామక్రోధాది రహితులకు జీవనం బైన బృందావనంబుం బొడగాంచి యందె. 543

సీ. తన కన్యములు లేక తనరారి ముమ్మూలవిభుఁ డయ్యుఁ గ్రేపుల వెదకువాని
నఖిలజ్ఞుఁ డై యొక్కఁ డయ్యు నజ్ఞాకృతిఁ జెలికాండ్రఁ బెక్కండ్ర జీరువాని
బహిరంతరాద్యంతభావశూన్యుం డయ్యు నంతంత నడుగుచో ప్పరయువాని
గురుగభీరుం డయ్యు గురువులు వాఱుచు నట్టిట్టుఁ బొతరలాడువాని

ఆ. జాతిరహితుఁ డయ్యు జతురగోపార్భక, భావ మెల్ల నచ్చువడిన మేని
చెలువువాని హస్తశీతాన్నకబళంబు, వానిఁ గాంచె నపుడు వాణిమగఁడు. 544

వ. కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ డిగ్గ నుఱికి కనకదండ సుకుమారం బైన శరీరంబుతోడ నేలం జాఁగిలంబడి మణిగణసుప్రకాశంబు లైన తన కిరీటశిఖరప్రదేశంబు లా కుమారుని పాదపద్మంబులు మోవ మ్రొక్కి తోరంబు లగు నానందబాష్పజలపూరంబుల నతని యడుగులు గడిగి మఱియును. 545

క. అడుగులపైఁ బడు లేచుం, బడుఁ గ్రమ్మఱ లేచు నిట్లు భక్తిన్ మును తాఁ
బొడగనినపెంపుఁ దలఁచుచు, దుడుకనిమహిమాబ్ధి నజుఁడు దుడు కడిచె నృపా.

వ. అంత నల్లనల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి గోవిందుని సందర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలి యై దగ్గన డగ్గుత్తిక యిడుచు నేకచిత్తంబునఁ జతుర్ముఖంబుల నిట్లని స్తుతియించె. 547

సీ. శంపాలతికతోడిజలదంబు కైవడి మెఱుఁగుటొల్లియతోడిమేనివానిఁ
గమనీయమృదులాన్నకబళవేత్రవిషాణవేణుచిహ్నంబులు వెలయువానిఁ
గుంజావినిర్మితకుండలంబులవాని శిఖిపింఛవేష్టితశిరమువాని
వనపుష్పమాలికావ్రాతకంఠమువాని నలినకోమలచరణములవానిఁ

ఆ. గరుణ గడలుకొనినకడగంటివాని గో, పాలబాలుభంగిఁ బరఁగువానిఁ
నగుమొగంబువాని నను గన్నతండ్రిని, నిను భజింతు మ్రొక్కి నీరజాక్ష. 548

మ. నను మన్నించి భవజ్జనంబులకు నానందంబు నిండించు నీ
తనురూపం బిదె నామనంబున కచింత్యం బయ్యె నీయుల్లస

ఘనవిశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు నెఱుఁగం గైవల్యమై యొప్పు నా
త్మనివేద్యం బగు నీదువైభవముచందం బెట్టిదో యీశ్వరా. 549

క. విజ్ఞానవిధము లెఱుఁగక, తజ్జ్ఞులు నీవార్తఁ జెప్పఁ దనువాఙ్మనముల్
యజ్ఞేశ నీకు నిచ్చిన, యజ్ఞులు నినుఁ బట్టి గెలుతు రజితుఁడ వైనన్. 550

క. శ్రేయములు గురియు భక్తిని, జేయక కేవలము బోధసిద్ధికిఁ దపముం
జేయుట విఫలము పొల్లున, నాయము సేకుఱునె తలఁప నధికం బైనన్. 551

క. నిజముగ నిన్నెఱుఁగఁగ మును, నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి నీకథ వినుచున్
నిజకర్మలబ్ధభక్తిన్, సుజనులు నీ మొదలిటెంకిఁ జొచ్చి రధీశా. 552

సీ. విక్రియాశూన్యమై విషయిత్వమును లేని దగుచు నాత్మాకారమై తనర్చు
నంతగికరణ మొక్కయధికసాక్షాత్కారవిజ్ఞానమునఁబట్టి వేఱొరులకు
నెఱుఁగంగరాని దై యేపారి యుండుటఁజేసి నీనిర్గుణశ్రీవిభూతి
బహిరంగవీథులఁ బాఱక దిరములై యమలంబు లగు నింద్రియములచేత

ఆ. నెట్టకేలకైన నెఱుఁగంగ నగుఁ గాని, గుణవిలాసి వగుచుఁ గోమరుమిగులు
నీగుణవ్రజంబు నేర రా దెఱుఁగంగ, నొక్కమితము లేక యుంట నీశ. 553

క. తారాతుషారశీకర, భూరజముల కైన లెక్క బుధు లిడుదురు భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు, నీరమ్యగుణాలి నెన్న నేర రగణ్యా. 554

శా. ఏవేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడు హరిన్ వీక్షింతు నం చాధ్యుఁ డై
నీవెంటం బడి తొంటికర్మచయమున్ నిర్మూలముం జేయుచున్
నీవాఁ డై తనువాఙ్మనోగతుల ని న్సేవించువిన్నాణి వో
కైవల్యాధిపలక్ష్మి నుద్ధవడిఁ దాఁ గైకొన్నవాఁ డీశ్వరా. 555

ఉ. మాయలు గల్గువారలను మాయలఁ బెట్టెడిప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీమహిమమానముఁ జూచెద నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం గరుణ సేయుము కావుము యోగిరాజవా
గ్గేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనితకీలము గెల్చి వెలుంగ నేర్చునే. 556

సీ. సర్వేశ నే రజోజనితుండ మూఢుండఁ బ్రభుఁడ నే నని వెఱ్ఱిప్రల్లదమున
గర్వించినాఁడను గర్వాంధకారాంధనయనుండఁ గృపఁ జూడు ననుఁ బ్రధాన
మహదహంకృతినభోమరుదగ్నిజలభూమిపరివేష్టితాండకుంభంబులోన
నేడుజేనలమేన నెనయునే నెక్కడ నీదృగ్విధాండంబు లేరికైన

తే. సంఖ్య సేయంగరానివి సంతతంబు, నోలిఁ బరమాణువులభంగి నొడలిరోమ
వివరములయందె వర్తించు విపులభాతి, నెనయుచున్న నీ వెక్కడ నెంత కెంత.

తరలము. కడుపులోపల నున్నపాపఁడు గాలఁ దన్నినఁ గిన్కతో
నడువఁ బోలునె క్రాఁగి తల్లికి నాథ సన్నము దొడ్డు నై

యడఁగి కారణకార్యరూపము నైన యీసకలంబు నీ
కడుపులోనిది గాదె పాపఁడఁ గాక నే మఱి యెవ్వఁడన్. 558

క. భూరిలయజలధినిద్రిత, నారాయణనాభికమలనాళమున నజుం
డారయఁ బుట్టె ననుట నిజ, మోరాజీవాక్ష పుట్టె నోటు తలంపన్. 559

సీ. నళినాక్ష నీ వాదినారాయణుండవు జలము నారము జీవచయము నార
మందు నీ వుంట నీయం దవి యుంటను నారాయణుం డను నామ మయ్యె
సకలభూతములకు సాక్షి వధీశుండ వబ్ధి నిద్రించు నారాయణుండ
నీమూర్తి యది నీకు నిజమూర్తి యనరాదు నలిననాళముత్రోవ నడచి మున్ను
తే. కడఁగి నూఱేండ్లు వెదకి నేఁ గాన నయితి, నేకదేశస్థుఁడవు గా వనేకరుచివి
జగములో నుండు నీలోన జగములుండు, నరుదునీమాయ నెట్టైన నగుచునుండు.

మ. విను మాయీశ్వర వెల్వలన్ వెలుఁగు నీవిశ్వంబు నీమాయ గా
క నిజం బైన యశోద యెట్లు గనియెం గన్నార నీకుక్షిలోఁ
గనెఁబో క్రమ్మఱఁ గాంచెనే భవదపాంగశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్కన లో నా వెలి యాను లోను వెలియుం గాదేఁ దదన్యం బగున్. 561

మ. ఒకఁడై యుంటివి బాలవత్సములలో నొప్పారి తీ వంతటన్
సకలోపాసితు లై చతుర్భుజులు నై సంప్రీతి నేఁ గొల్వఁగాఁ
బ్రకటశ్రీగలవాఁడ వైతి వటపై బ్రహ్మాండముల్ సూపి యొ
ల్లక యిట్లొక్కఁడ వైతి నీవివిధలీలత్వంబుఁ గంటిం గదే. 562

క. ఎఱిఁగినవారికిఁ దోఁతువు, నెఱిఁ బ్రకృతిం జేరి జగము నిర్మింపఁగ నా
తెఱఁగున రక్షింపఁగ నీ, తెఱఁగున బ్రహరింప రుద్రు తెఱఁగున నీశా. 563

క. జలచరమృగసురమునినా, కులముల జన్మించి తీవు కుజనులఁ జెఱుపం
జెలిమిని సుజనుల మనుపను, దలపోయఁగ రాదు నీవిధంబు లనంతా. 564

ఆ. ప్రబ్బుగొలిపి యోగమాయ నిద్రించిన, యోపరాత్మభూమ యోగిరాజ
యే తెఱంగు లెన్ని యెప్పు డెచ్చోట నీ, హేల లెవ్వఁ డెఱుఁగు నీశ్వరేశ. 565

సీ. అది గాన నిజరూప మనరాదు కలవంటి దై బహువిధదుఃఖ మై విహీన
సంజ్ఞాన మై యున్న జగము సత్సుఖబోధతనుఁడ వై తుది లేక తనరు నీదు
మాయచేఁ బుట్టుచు మనుచు లే కుండుచు నున్నచందంబున నుండుచుండు
నొకఁడ వాత్ముఁడ వితరోపాధిశూన్యుండ వాద్యుండ వమృతుండ వక్షరుండ
ఆ. వద్వయుండవును స్వయంజ్యోతి వాపూర్ణుఁ
డవు పురాణపురుషుఁడవు నితాంత
సౌఖ్యనిధివి నిత్యసత్యమూర్తివి నిరం
జనుఁడ వీవు దలఁపఁ జనునె నిన్ను. 566

వ. దేవా యిట్టి నీవు జీవాత్మస్వరూపుండవును సకలాత్మలకు నాత్మయైన పరమాత్మ
స్వరూపకుండవు నని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారు గదా గురు వనియెడు దినకరుని
వలనఁ బ్రాప్తం బైన యుపనిషదర్థజ్ఞానం బను సునేత్రంబునం జేసి సంసారమిథ్యా
సాగరంబుఁ దరించిన చందంబున నుండుదురు రజ్జువందు రజ్జు వని యెఱింగెడి
యెఱుక లేకుండ నయ్యెఱుంగమి నది సర్పరూపం బయి తోఁచినపిదప నెఱింగిన
వారివలన రజ్జువు రజ్జు వని యెఱుంగుచుండ సర్పరూపంబు లేకుండు కైవడి నాత్మ
యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు, వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకలప్రపం
చంబుఁ గలిగి తోఁచు నాత్మ యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారి
కయ్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞానసంభావితనామకంబు లైన సంసార
బంధమోక్షంబులు జ్ఞానవిజ్ఞానంబులలోనివి గావు కావునఁ గమలమిత్రున కహో
రాత్రంబులు లేని తెఱంగునఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమూర్తి యగు నాత్మయందు నజ్ఞానంబు
లేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు లేమిని మోక్షంబును లే వాత్మ వైన నిన్ను
దేహాదికం బని తలంచియు దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచియు నాత్మ వెలి నుండు
నంచు మూఢులు మూఢత్వంబున వెదకుచుందురు వారిమూఢత్వంబుఁ జెప్ప
నేల బుద్ధిమంతు లై పరతత్త్వంబుగాని జడంబును నిషేధించుచున్న సత్పురు
షులు తమ శరీరంబులయంద ని న్నరయుచుందు రది గావున. 567

శా. దేవా నీచరణప్రసాదకణలబ్ధిం గాక లే కున్న నొం
డేవెంటం జను నీమహామహిమ నూహింపంగ నెవ్వారికిన్
నీవా రై చనువారిలో నొకఁడ నై నిన్ గొల్చుభాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం డెం దైన నో యీశ్వరా. 568

తరలము. క్రతుశతంబులఁ బూర్ణకుక్షివి కాని నీ విటు క్రేపులున్
సుతులు నై చనుఁబాలు ద్రావుచుఁ జొక్కియాడుచుఁ గౌతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లు లై విలసిల్లు గోపుల గోపికా
సతులధన్యత లెట్లు సెప్పఁగఁ జాలువాఁడ గృపానిధీ. 569

క. పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ, బరమానందంబు నైన బ్రహ్మమె చెలికా
డరు దరుదు నందఘోష, స్థిరజనములభాగ్యరేఖ చింతింపంగన్. 570

సీ. ఏకాదశేంద్రియాధీశులు చంద్రాదు లేను ఫాలాక్షుండు నిట్లు సూడఁ
బదుమువ్వురము నెడపడక నింద్రియపాత్రముల నీపదాంభోజముల మరంద
మమృతంబుగాఁ ద్రావి యమర నేకైకేంద్రియాభిమానులమయ్యు నతికృతార్థ
భావుల మైతిమి పరఁగ సర్వేంద్రియవ్యాప్తులు నీమీఁద వ్రాల్చి తిరుగు
తే. గోపగోపికాజనముల గురువిశిష్ట, భాగ్యసంపదఁ దలపోసి ప్రస్తుతింప
నలవి గా దెవ్వరికి నైన నంబుజాక్ష, భక్తవత్సల సర్వేశ పరమపురుష. 571

శా. ఏలా బ్రహ్మపదంబు వేదములకున్ వీక్షింపఁగా రాని ని
న్నీలోకంబున నీవనాంతరమునం దీమందలోఁ గృష్ణ యం

చాలాపాడిసమస్తభావములు నీయందే సమర్పించు నీ
ప్రేలం దొక్కనిపాదరేణువులు పై వేష్టించినం జాలదే. 572

మ. నిను హింసించినపూతనాదులకు మర్గా నీమేటిసంకేత మి
చ్చిన నీకుం బురదారపుత్త్రగృహగోస్త్రీప్రాణదేహాదు లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చుగోపకులకున్ లక్షింప నే మిచ్చెదో
యని సందేహము దోఁచుచున్నది ప్రసన్నానీకరక్షామణీ. 573

క. దేహము కారాగేహము, మోహము నిగళంబు రాగముఖరములు రిపు
వ్యూహములు భక్తితో ని, న్నూహింపనియంతతడవు నోకమలాక్షా. 574

ఆ. ఆశ్రయించుజనుల కానందసందోహ, మీఁదలంచి వివిధ హేలతోడ
నప్రపంచకుండ వయ్యుఁ బ్రపంచంబు, వెలయఁజేయు దీవు విశ్వమూర్తి. 575

క. ఎఱిఁగినవారియెఱుంగమి, యెఱుఁగమె బహుభాష లేల యీశ్వర నీపెం
పెఱుఁగ మనోవాక్కులకున్, గుఱి సేయం గొలఁది గాదు గుణరత్ననిధీ. 576

క. సర్వము నీవ యెఱుంగుదు, సర్వవిలోకనుఁడ వీవ జగదధిపతివిన్
సర్వాపరాధు నను నో, సర్వేశ యనుగ్రహింపు చనియెద నింకన్. 577

క. జిష్ణు నిశాటవిపాటన, వృష్ణికులాంభోజసూర్య విప్రామరగో
వైష్ణవసాగరహిమకర, కృష్ణా పాషండధర్మగృహదావాగ్నీ. 578

వ. దేవా నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు నమస్కరించెద నని యివ్విధంబున సంస్తుతించి ముమ్మాఱు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్కొని బ్రహ్మ దన నెలవునకుం జనియె నతని మన్నించి భగవంతుండైన హరి తొల్లి చెడి తిరిగి వచ్చిన వత్సబాలకులం గ్రమ్మఱం గైకొని పులినంబుకడఁ జేర్చె నిట్లు. 579

క. క్రించుతనంబున విధి దము, వంచించినయేఁడు గోపవరనందను లొ
క్కించుకకాలంబుగ నీక్షించిరి రాజేంద్ర బాలకృష్ణునిమాయన్. 580

ఆ. ఏమహాత్మమాయ నీవిశ్వ మంతయు, మోహితాత్మక మయి మునిఁగి యుండు
నట్టి విష్ణుమాయ నర్భకు లొక్కయేఁ, డెఱుఁగకుండి రనుట యేమివెఱఁగు. 581

వ. అప్పుడు. 582

మ. చెలికాఁడా యరుదెంచితే యిచటికిన్ నేమంబునం గ్రేపులున్
నెలవుల్ సేరె నరణ్యభూమివలనన్ నీవచ్చునందాఁకఁ జ
ల్దులు వీ రించుక యెవ్వరుం గుడువ రాలోకింపు రమ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగన్ భుజించి రచటన్ సంభాషలన్ డింభకుల్. 583

వ. ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్ది గుడిచి వారలకు నజగరచర్మంబు సూపుచు వనంబున నుండి తిరిగి. 584

పంచచామరము. ప్రసూనపింఛమాలికాప్రభావిచిత్రితాంగుఁడుం
బ్రసిద్ధశృంగవేణునాదపాశబద్ధలోకుఁడుం

ప్రసన్నగోపబాలగీతబాహువీర్యుఁ డయ్యు న
ల్లసించి యేఁగె గోపకుల్ సెలంగి చూడ మందకున్. 585

వ. ఆసమయంబున. 586

క. పెనుఁబాము దమ్ము మ్రింగిన, మననందసుతుండు పాము మర్దించి మముం
మనిచె నరణ్యములోపల, నని ఘోషించిరి కుమారు లాఘోషములోన్. 587

వ. అనిన విని నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 588

క. కని మనిచి యెత్తి పెంచిన, తనుజన్ములకంటె నందతనయుం డాఘో
షనివాసులకు మనోరం,జనుఁ డె ట్లయ్యెను బుధేంద్ర చను నెఱిఁగింపన్. 589

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 590

సీ. అఖిలజంతువులకు నాత్మ వల్లభుఁ డైనభంగి బిడ్డలు నిండ్లుఁ బసిఁడి మొదలు
వస్తువు లెవ్వియు వల్లభంబులు గావు సకలాత్మకుం డైన జలజనేత్రుఁ
డఖిలజంతువులకు నాత్మ గావున ఘోషవాసుల కెల్లను వల్లభత్వ
మునను మిక్కిలి యొప్పె మూఁడులోకములకు హితముసేయఁగ జలజేక్షణుండు

ఆ. మాయతోడ మూర్తిమంతుఁడై యొప్పారుఁ, గలఁ డతండు నిఖిలగణములందు
భవతిధాతు వెట్లు భావార్థమై సర్వ,ధాతుగణమునందుఁ దనరు నట్లు. 591

క. శ్రీపతిపద మను నావను, బ్రాపించి భవాబ్ధి వత్సపదముగ ధీరుల్
రూపించి దాఁటి చేరుదు, రాపత్పదరహితు లగుచు నమృతపదంబున్. 592

ఆ. అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ డాప్తులుఁ దానును, జల్ది గుడిచి జలజసంభవునకుఁ
జిద్విలాస మైన చెలువు సూపిన కథఁ, జదువ వినినఁ గోర్కి సంభవించు. 593

వ. అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డి ట్లనియె. 594

క. రాగంబున బలకృష్ణులు, పౌగండవయస్కు లగుచుఁ బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన, భాగంబునఁ గాంచి రంతఁ బశువుల నధిపా. 595

వ. అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాఁడు రేపకడ లేచి వేణువు పూరించి బలభద్ర
సహితుం డై గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు గై వారంబులు సేయ
మ్రేల నాలకదుపుల నిడికొని నిరంతర ఫలకిసలయ కుసుమంబులును గుసుమమక
రందనిష్యందపానానందదిందిందిర కదంబంబును గదంబాది నానాతరులతా గుల్మ
సంకులంబును గులవిరోధరహిత మృగపక్షిభరితంబును భరితసరస్సరోరుహ పరి
మిళిత పవనంబును నయిన వనంబుఁ గని యందు వేడుకం గ్రీడింప నిశ్చయించి
వెన్నుం డన్న కి ట్లనియె. 596

శా. శాఖాపుష్పఫలప్రభార నతలై చర్చించి యోదేవ మా
శాఖిత్వంబు హరింపు మంచు శుకభాషల్ నీ కెఱింగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రసూనఫలముల్ సక్కన్ సమర్పించుచున్
శాఖిశ్రేణులు నీపదాబ్జముల కోర్కిన్ మ్రొక్కెడిం జూచితే. 597

సీ. నిఖలపావన మైన నీకీర్తిఁ బాడుచు నీతుమ్మెదలు వెంట నేఁగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండ వైనయీశుఁడ వని మునరి కొల్వఁగ వచ్చె మునిగణంబు
నీలాంబరముతోడ నీవు జీమూతమ వని నీలకంఠంబు లాడఁదొడఁగెఁ
బ్రియముతోఁ జూచుగోపికలచందంబున నినుఁ జూచె నదె హరిణీచయంబు
ఆ. నీవు విందవనుచు నిర్మలసూక్తులు, వలుకుచున్న విచటఁ బరభృతములు
నేఁడు విపినచరులు నీవు విచ్చేసిన, ధన్యు లైరిగాదె తలఁచి చూడ. 593

సీ. నీపాదములు సోఁకి నేఁడు వీరుత్తృణపుంజంబుతో భూమి పుణ్య యయ్యె
నీనఖంబులు దాఁకి నేఁడు నానాలతాతరుసంఘములు గృతార్థంబు లయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే నేఁడు నదీశైలఖగమృగంబులు దివ్యకాంతిఁ జెందె
నీపెన్నురము మోవ నేఁడు గోపాంగనాజనములపుట్టువు సఫల మయ్యె
ఆ. నని యరణ్యభూమి నంకించి పసులను, మిత్రజనులు దాను మేపుచుండి
నలినలోచనుండు నదులందు గిరులందు, సంతసంబు మెఱయ సంచరించె. 599

వ. మఱియు నయ్యీశ్వరుండు. 600

సీ. ఒకచోట మత్తాళియూథంబు జుమ్మని మ్రోయంగ జుమ్మని మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁ గలహంసయూథంబుగూడి కేంకృతులు సేయంగఁ గేంకృతులు సేయు
నొకచోట మదకేకియూథంబు లాడంగ హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి యాడఁదొడఁగు
నొకచోట వనగజయూథంబు నడవంగ నయముతో మెల్లన నడవఁజొచ్చు
ఆ. గ్రౌంచచక్రముఖరఖగము లొక్కొకచోటఁ, బలుక వానియట్ల పలుకుఁ గదిసి
పులులసింహములనుబొడగనియొకచోటఁ,బఱచుమృగములందుఁదఱచు గూడి.

వ. మఱియును. 602

సీ. రా పూర్ణచంద్రిక రా గౌతమీ గంగ రమ్ము భగీరథరాజతనయ
రా సుధాజలరాశి రా మేఘబాలిక రమ్ము చింతామణి రమ్ము సురభి
రా మనోహారిణి రా సర్వమంగళ రా భారతీదేవి రా ధరిత్రి
రా శ్రీమహాలక్ష్మి రా మందమారుతి రమ్ము మందాకిని రా శుభాంగి
ఆ. యనుచు మఱియుఁ గలుగునాఖ్యలు గల గోవు, లడవిలోన దూరమందు మేయ
ఘనగభీరభాషఁ గడు నొప్పఁ జీరు నా, భీరజనులు వొగడఁ బెంపు నెగడ. 603

క. కాంతారవిహారమ్ముల, శ్రాంతుం డై గోపకాంకశయుఁ డగునన్నన్
సంతుష్టిఁ బొందఁజేయు ని,రంతరకరచరణమర్దనాదుల నధిపా. 604

క. పాడుచు నాడుచు మందట, లాడుచు నొండొరులఁ దాఁకు నాపులఁ గని బి
ట్టాడుచు జేతల వ్రేయుచుఁ, గ్రీడింతురు నగుచు బలుఁడు గృష్ణుఁడు నొకచోన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 606

సీ. వేదాంతవీథుల విహరించువిన్నాణి విహరించుఁ గాంతారవీథులందు
ఫణిరాజశయ్యపైఁ బవళించుసుఖభోగి పల్లవశయ్యలఁ బవ్వళించు

గురుయోగిమానసగుహలఁ గ్రుమ్మరుమేటి గ్రుమ్మరు నద్రీంద్రగుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి కడు డయ్యుచతురుఁ డాభీరజనులతోడఁ బెనఁగి డయ్యు

ఆ. నఖిలలోకములకు నాశ్రయం బగు ధీరుఁ, డలసి తరులనీడ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము లాహరించుమహాత్ముఁ, డడవిలోనిఫలము లాహరించు. 607

వ. ఆసమయంబున. 608

సీ. అలసినచోఁ గొంద ఱతిమోదమున వీఁపు లెక్కించుకొని పోదు రేపు మెఱసి
సొలసి నిద్రించినచో నూరుతల్పంబు లిడుదురు కొందఱు హితవు గలిగి
చెమరించి యున్నచోఁ జిగురుటాకులఁ గొంద ఱొయ్యన విసరుదు రుత్సహించి
ద వ్వేఁగి నిలుచుచోఁ దడయక కొందఱు పదము లొత్తుదు రతిబాంధవమున

ఆ. గోపవరులు మఱియుఁ గొందఱు ప్రియమున, మాధవునకుఁ బెక్కుమార్గములను
బనులు సేసి రెల్లభవములఁ జేసిన, పాపసంచయములు భస్మములుగ. 609

వ. అయ్యవసరంబున శ్రీదామనామధేయుం డైన గోపాలకుండు రామకేశవులం
జూచి యి ట్లనియె. 610

గార్దభాకారుం డైన ధేనుకాసురుని బలభద్రుఁడు వధించుట

క. దూరంబునఁ దాలతరు,స్ఫారం బగు వనము గలదు పతితానుపత
ద్భూరిఫలసహిత మది యే, ధీరులు సొర వెఱతు రందు ధేనుకుఁ డుంటన్. 611

వ. ఆధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును ఖరాకారుండును నై సమానసత్త్వసమేతు
లైన జ్ఞాతులుం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించుచుండు నయ్యెడఁ బరిమళో
పేతంబు లైన నూతన ఫలవ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు వినుఁడు. 612

క. ఫలగంధము నానాపుట,ములఁ జొచ్చి కలంచి చిత్తముల గొనిపోయెన్
ఫలముల నమలింపుఁడు మము, బలియురకును మీకు దైత్యభటు లడ్డంబే. 613

వ. అని పలికిన చెలికాని పలుకు లాదరించి విని నగి వారునుం దారును నుత్తాలం
బగు తాలవనంబునకుం జని యందు. 614

క. తత్తఱమున బలభద్రుఁడు తత్తాలానోకహములఁ దనభుజబలసం
పత్తిఁ గదల్చుచు గ్రక్కున, మత్తేభముభంగిఁ బండ్లు మహిపై రాల్చెన్. 615

వ. అప్పుడు పండ్లు రాల్చినచప్పుడు సెవులకు దెప్పరం బయిన నదిరిపడి రిపుమర్దన
కుతుకంబున గార్దభాసురుండు. 616

మ. పదవిక్షేపములన్ సవృక్షధరణీభాగంబు గంపింపఁగా
రదముల్ దీటుచుఁ గత్తిరించిన చెవుల్ రాజిల్ల వాలంబు భీ
తిద మై తూలఁగఁ గావరంబున సముద్దీపించి గోపాలకుల్
బెదరన్ రాముని ఱొమ్ము దన్నె వెను కై బీరంబు దోరంబుగన్. 617

క. మఱియును దనుజుఁడు రామునిఁ, గఱవఁగ గమకించి తెఱపి గానక యతనిం
జొఱచుటఁ జూచుచు శౌర్యము, పఱవోవఁగ నింత నంతఁ బదములఁ దన్నెన్.

వ. అంత బలభద్రుండు రౌద్రాకారంబున గర్దభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్క కేల నంటంబట్టి బెట్టు దట్టించి త్రిప్పి విగతజీవునిం జేసి. 619

మ. ఒకతాలాగ్రముఁ దాఁకి వైవ నది కంపోద్రిక్తమై త్రుళ్లి వే
ఱొకతాలాగ్రముపైఁబడ న్నదియు నయ్యుగ్రాహతిన్ నిల్వ కొం
డొకతాలాగ్రముపైఁ బడన్ విఱిగి యిట్లొండొంటిపైఁ దాలవృ
క్షకముల్ గూలెఁ బ్రచండమారుతము దాఁకం గూలుచందంబునన్. 620

ఉ. తంతువులందుఁ జేలమువిధంబున నే పరమేశమూర్తియం
దింతయుఁ బుట్టు నట్టి జగదీశుఁ డనంతుఁడు దైత్యమాత్రు ని
ట్లంతయు సేయు టెంతపని యద్భుతమే విను మంతలోన వాఁ
డంతముఁ బొందు టెల్లఁ గని యాతనిబంధులు గార్దభంబులై. 621

క. బలకృష్ణులపైఁ గవిసిన, బలియుర ఖరదైత్యభటులఁ బశ్చిమపాదం
బులు వట్టి తాలశిఖరం,బుల కెగురఁగ వైచి వారు పోరిగొని రధిపా. 622

వ. అప్పుడు. 623

క. ఆలమున నోలిఁ గూలిన, తాలద్రుమఖండదైత్యతనుఖండముల
గీలిత యై ధర జలధర,మాలావృత మైన మింటిమాడ్కిన్ వెలిఁగెన్. 624

క. ధేనుకవనమున నమలిరి, మానవు లావేళఁ దాటిమ్రాఁకులఫలముల్
ధేనువులు మెసఁగెఁ గసవులు, ధేనుకహరభక్తకామధేనువు గలుగన్. 625

వ. ఆసమయంబున సురలు విరుల వానలు గురియించి దుందుభులు మొరయించి రంతఁ గమలలోచనుండు గోపజనజేగీయమానవర్తనుం డై యన్నయుం దానును గోగణంబులం దోలుకొని మందకుం జనియె నయ్యెడ. 626

ఉ. గోపదరేణుసంకలితకుంతలబద్ధమయూరపింఛు ను
ద్దీపితమందహాసశుభదృష్టిలసన్ముఖు నవ్యపుష్పమా
లాపరిపూర్ణు గోపజనలాలితవేణురవాభిరాము నా
గోపకుమారునిం గనిరి గోపసతుల్ నయనోత్సవంబుగన్. 627

ఆ. కమలనయనువదనకమలమరందంబుఁ, దవిలి నయనషట్పదములవలనఁ
ద్రావి దినవియోగతాపంబు మానిరి, గోపకాంత లెల్ల గోర్కు లలర. 628

వ. ఇట్లు గోపికలు సాదరంబుగం జూడ వ్రీడాహాస వినయంబులం జూచుచుఁ గ్రీడాగరిష్ఠుం డయిన ప్రోఢ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నంత రోహిణీ యశోదలు గుఱ్ఱలవలని మచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకు వచ్చిన ట్లయ్యై వేళల దీవించిరి వారును మజ్జనోన్మర్దనాదు లంగీకరించి సురభికుసుమగంధంబులు గైకొని రుచిరచేలంబులు గట్టికొని రసోపపన్నంబు లయిన యన్నంబులు గుడిచి తృప్తు లై మంజులశయ్యల సుప్తు లయి యుండి రందు. 629

శ్రీకృష్ణుఁడు కాళియమర్దనము గావించుట

సీ. ఒకనాఁడు బలభద్రుఁ డొక్కఁడు రాకుండ గోపాలకులు దానుఁ గూడి కృష్ణు
డడవికిఁ జని యెండ నాఁగోవులును గోపకులు నీరువట్టునఁ గుంది డస్సి
కాళిందిలో విషకలితతోయముఁ ద్రావి ప్రాణానిలంబులు వాసి పడిన
యోగీశ్వరేశుండు యోగివంద్యుఁడు గృష్ణుఁ డీక్షణామృతధార లెలమిఁ గురిసి

ఆ. పసుల గోపకులను బ్రదికించె మరలంగ, వారు దమకుఁ గృష్ణువలన మరల
బ్రదుకు గలిగె నంచు భావించి సంతుష్ట,మానసములఁ జనిరి మానవేంద్ర. 630

క. కాళియఫణిదూషిత యగు, గాళిందిఁ బవిత్రఁ జేయఁగా నుత్సుకుఁ డై
కాళిందీజలవర్ణుఁడు, కాళియు వెడలంగ నడిచెఁ గౌరవముఖ్యా. 631

వ. అనిన నయ్యగాధ జలంబువలన మాధవుం డెట్టినేర్పున సర్పంబుదర్పంబు మాపి
వెడలించె నందుఁ బెద్దకాలం బావ్యాళం బేల యుండె నెఱింగింపుము. 632

క. తొఱ్ఱులఁ గాచిన నందుని, కుఱ్ఱనిచరితామృతంబు గొనకొని చెవులన్
జుఱ్ఱంగఁ దనివి గల్గునె, వెఱ్ఱుల కయినను దలంప విప్రవరేణ్యా. 633

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 634

సీ. మానవేశ్వర యొక్కమడుఁగు కాళిందిలోఁ గల దది యెప్పుడుఁ గాళియాహి
విషవహ్నిశిఖలచే వేఁచుచుండును మీఁదఁ బఱతెంచినంతన పక్షు లైనఁ
బడి మ్రగ్గు నందుఁ దద్భంగశీకరయుక్త పవనంబు సోఁకినఁ బ్రాణు లెవ్వి
యైన నప్పుడ చచ్చు నట్టి యా మడుఁగులో నుదకంబు వొంగుచు నుడుకుచుండఁ

తే. జూచి వెఱఁగంది కుజనుల స్రుక్కఁజేయ
నవతరించిన బలువీరుఁ డాగ్రహించి
భుజగవిషవహ్నిదోషంబు వొలియఁజేసి
సుజలఁ గావించి యీనదిఁ జూతు ననుచు. 635

వ. కృతనిశ్చయుం డై పూర్వజన్మభాగ్యంబులం దన చరణసంస్పర్శంబునకు యోగ్యం
బై తత్సమీపంబున విశాలవిటప శాఖాకదంబంబుతో నున్న కదంబభూజంబు నెక్కి.

మ. కటి చేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జక్కం గొప్పు బంధించి దో
స్తటసంస్ఫాలన మాచరించి చరణద్వంద్వంబుఁ గీలించి త
త్కుటశాఖాగ్రముమీఁదనుండి యుఱికెన్ గోపాలసింహంబు ది
క్తటముల్ మ్రోయ హ్రదంబులో గుభగుభధ్వానం బనూనంబుగన్. 637

ఉ. భూరిమహాప్రతాపపరిపూర్ణ భయంకరగోపబాలకం
ఠీరవపాతవేగవికటీకృతదుర్విషభీషణోర్మిసం
పూరిత మై వడిం గలఁగి పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగవి
స్తారము వొంగె నమ్మడుఁగు తప్తపయఃకణబుద్బుదోగ్రమై. 638

శా. పాఠీనాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ భాసిల్లి మున్నాథుఁడై
కాఠిన్యక్రియ నీఁదు నేర్పు దనకుం గల్మిన్ భుజంగేంద్రహృ
త్పీఠాగ్రంబున రోషవహ్ని లెగయన్ భీమంబుగా నీఁదె ను
ల్లోలోత్తుంగతరంగమై మడుఁగు దుర్లోక్యంబుగా బాహులన్. 639

వ. ఆ సమయంబున. 640

శా. బాలుం డొక్కఁడు వీఁడు నామడుఁగు విభ్రాంతోచ్ఛలత్కీర్ణక
ల్లోలంబై కలఁగం జరించె నిట నే లో నుండఁ జూడండు మ
త్కీలాభీలవిశాలదుస్సహవిషాగ్నిజ్వాలలన్ భస్మమై
కూలం జేసెద నేఁడు లోకులకు నా కోపంబు దీపింపఁగన్. 641

వ. అని తలంచి విజృంభించి. 642

ఉ. ఘోరవిషానలప్రభలు గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్పసైన్యవి
స్ఫారుఁడు గాళియోరగుఁడు వాఁడి వడిం గఱచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయకంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవపీతశుభాంబరధారు ధీరునిన్. 643

క. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱవక నిజవదనజనితవిషదహనశిఖల్
మెఱయఁ దననిడుదయొడలిని, నెఱి హరిఁ బెనఁగొనియె భుజగనివహపతి వడిన్.

వ. ఇట్లు భోగిభోగపరివేష్టితుం డై చేష్టలు లేనివానితెఱంగునఁ గానంబడుచున్న ప్రాణసఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక తత్సమర్పితధనదారమనోరథమానసులు గావున. 645

చ. అదె మనకృష్ణునిం గఱచె నంతటఁ బోక భుజంగమంబు దు
ర్మదమున మేనఁ జుట్టికొని మానక యున్నది యింక నేమి సే
యుద మెటఁ జొత్తు మేపురుషు లోపుదు రీయహి నడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ మంచుఁ బడి రార్తరవంబులఁ దూలి గోపకుల్. 646

క. గోపకుమారకశేఖరు, నేపున సర్పంబు గఱచు టీక్షించి వగన్
మేపులకుఁ దొలఁగి గోవులు, వాపోవుచు నుండె వృషభవత్సంబులతోన్. 647

క. భూతలము వడంకె నుల్కా,పాతంబులు మింటఁ గానఁబడె ఘోషములో
వ్రేతలకును గోపకసం, ఘాతముల కదరె వలకడకన్ను లిలేశా. 648

వ. అంత నాదుర్నిమిత్తంబులు వొడగని బెగడు గదిరిన చిత్తంబుల నుత్తలపడుచు మంద నున్న నందయశోదాదు లైన గోపగోపికాజనంబులు హరిదళసరి యెఱుంగక గోపాలగోగణపరివృతుం డైన కృష్ణుం డెక్కడ నైనం జిక్కువోపు నని పొక్కుచుం బెక్కువ లయిన మక్కువలు చెక్కు లొత్తనొక్కపెట్ట బాలవృద్ధసమేతు లై మహాఘోషంబున నాఘోషంబు వెలువడి. 649

క. వా రిబ్భంగి నెఱుంగని,వారై హరిఁ జూడఁబోవ వడిగొని నగుచున్
వారింపఁడయ్యె రాముఁడు, వారిని హరిలా వెఱుంగువాఁ డయ్యు నృపా. 650

వ. అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు వట్టి పోవుచు నెడనెడ గోష్పదంబుల సందుల నింత నంత నక్కడక్కడ యవాంకుశహలకమలకులిశ చక్రచాపకేతనాది రేఖాలంకృతంబు లై మార్గాభరణంబు లైన హరిచరణంబుల జాడఁ గని చొప్పు దప్పక చని దుర్ఘటం బయిన యమునాతటంబు నేరి వారి మధ్యంబున నితరుల కసాధ్యం బైన సర్పంబుచేతఁ గాటువడి దర్పంబుసూపక భోగిభోగ పరివృతుం డైన కృష్ణునిఁ గృష్ణకృష్ణేతివిలాపంబులఁ దాపంబులం బొందుచుఁ దత్కాలంబునం బ్రతికూలం బయ్యె నని దైవంబుఁ దిట్టు గోపకులను గోపకులం గలసి మేత లుడిగి తెప్ప లిడక కృష్ణునిం దప్పక చూచుచు నొరలుచున్న గోవులం గని రందు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని విలపించుచుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 651

సీ. ఎదురువచ్చినఁ జాల నెదురుగాఁ జనుదెంతు వెదురువచ్చిన నేఁ డదేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ జూచుచుందువు నీవు సూచినఁ గనువిచ్చి చూడ వేల
డాసిన నఱలేక డాయంగ వత్తువు డాసిన నేటికి డాయ విచటఁ
జీరిన నో యని చెలరేఁగి పలుకుదు విది యేమి సీరిన నెలుఁగ కుంట

ఆ. తలఁపు నేయునంతఁ దలపోయుచుందువు, తలఁపు నేయ నేఁడు దలఁప వకట
యనుచు భక్తివివశ లాడెడికై వడి, వ్రేత లెల్ల నాడి వివశ లైరి. 652

వ. ఆ సమయంబున నందయశోదాదులు హరిం జూచి యధికం బైన శోకంబున ని ట్లనిరి. 653

క. విషకుచయుగ యగు రక్కసి, విషకుచదుగ్ధంబు ద్రావి విషవిజయుఁడ వై
విషరుహలోచన యద్భుత, విషయుం డగు నీకు సర్పవిష మెక్కెఁగదా. 654

క. కట్టా క్రూరభుజంగము, గట్టలుకఁ నిన్నుఁ గఱవఁ గంపించితివో
తిట్టితివో పాపపునిధిఁ, బట్టి మముం దలఁచి కాఁకఁ బలవించితివో. 655

క. పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక, ని న్నేటికిఁ గఱచెఁ గుజ్జ నెమ్మి గలిగి నీ
వున్నను మము రక్షింతువు, నిన్నుఁ గ రక్షింప నేము నేరము తండ్రీ. 656

ఉ. చూడ వదేమి గారవపుఁజూపుల మమ్ము సఖాలితోడ మా
టాడ వదేమి నర్మముగ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నేఁ
డాడ వదేమి నర్తనము లవ్వలమ్రోలను గోపికావళిం
గూడ వదేమి నవ్వులకు గోపకుమారవరేణ్య చెప్పుమా. 657

సీ. శ్రవణరంధ్రంబులు సఫలతఁ బొందంగ నెలమి భాషించువా రెవ్వ రింకఁ
గరచరణాదులకలిమి ధన్యత నొంద నెగిరి పైఁ బ్రాఁకువా రెవ్వ రింక
నయనయుగ్మంబు లున్నతిఁ గృతార్థములు గా నవ్వులు సూపువా రెవ్వ రింక
జిహ్వలు గౌరవశ్రీఁ జేరఁ బాటలయెడఁ బలికించువా రెవ్వ రింకఁ

ఆ. దండ్రి నీవు సర్పదష్టుండ వై యున్న, నిచట మాకుఁ బ్రభువు లెవ్వ రింక

మరగి పాయలేము మాకు నీతోడిద, లోక మీవు లేనిలోక మేల. 658

వ. అని యొండొరులం బట్టుకొని విలపించుచుం గృష్ణునితోడన మడుఁగుఁజొత్తము చత్తమనుచుం గృష్ణవిరహవేదనానల భారతప్తులై మడుఁగుఁజొరఁ బాఱుచున్న వారలఁ గనుంగొని భగవంతుం డైన బలభద్రుండు మీరు మీఁ దెఱుంగరు ధైర్యంబు విడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం డనుచు వారిని వారించె.

క. తనుఁ గూర్చి యివ్విధంబున, వనితలు బిడ్డలును దాను వాపోయెడి ఘో
షనివాసులఁ గని కృష్ణుఁడు, మనుజుని క్రియనొకముహూర్తమాత్రము జరపెన్.

శా. అంతం గృష్ణుఁడు మేను వెంప భుజగుం డావృత్తులం బాసి తా
సంతప్తాయతభోగుఁడై కఱచుటల్ సాలించి నిట్టూర్పుతో
శ్రాంతుం డై తల లెత్తి దుర్విషము నాసావీథులం గ్రమ్మ దు
శ్చింతన్ దిక్కులు సూచుచుం దలఁగి నిల్చెన్ ధూమకాష్ఠాకృతిన్. 661

చ. వెఱ మెర లేనియట్టి బలువీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ
జఱచి ఖగేంద్రుచందమునఁ జక్కన దౌడలు వట్టి కన్నులం
జొఱచొఱ దుర్విషానలము జొబ్బిలుచుండఁగ నెత్తి లీలతోఁ
జిఱజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరిశేషితదర్పముఁ గ్రూరసర్పమున్. 662

వ. ఇట్లు వేగంబుగ నాగంబు వీచి వైచి జగజెట్టి యైన నందునిపట్టి రెట్టించిన సంభ్రమంబున. 663

సీ. ఘనయమునానదీకల్లోలఘోషంబు సరసమృదంగఘోషంబు గాఁగ
సాధుబృందావనచరచంచరీకగానంబు గాయకసుగానంబు గాఁగ
కలహంససారసకమనీయమంజుశబ్దంబులు దాళశబ్దములు గాఁగ
దివినుండి వీక్షించు దివిజగంధర్వాదిజనులు సభాసీనజనులు గాఁగ

తే. బద్ధరాగాదిరత్నప్రభాసమాన, మహితకాళియఫణిఫణామండపమున
నళినలోచనవిఖ్యాతనర్తకుండు, నిత్యనైపుణ్యమునఁ జేర్చె నృత్య మాడె. 664

శా. కుక్షిన్ లోకము లున్న గౌరవముతో గోపాకృతి న్నున్నయా
రక్షోహంత వడిన్ మహాఫణిఫణారంగప్రదేశంబుపై
నక్షీణోద్ధతి నాడుఁ బాడుఁ జెలఁగున్ హాసంబుతోడం బద
ప్రక్షేపంబులు సేయుఁ గేళిగతులం బ్రాణైకశేషంబుగన్. 665

క. ఘనతరసుషిరానంద,స్వనములతో సిద్ధసాధ్యచారణగంధ
ర్వనిలింపమునిసతులు చ,య్యనఁ గురిసిరి విరులవాన లాడెడుహరిపై. 666

వ. ఇట్లు దుష్టజన దండధరావతారుం డైన హరి వడి గలిగిన పడగలమీఁదఁ దాండవంబు సలుప బెండుపడి యొండొండ ముఖంబుల రక్తమాంసంబు లుమియుచుఁ గన్నుల విషంబు గ్రక్కుచు నుక్కసెడి చిక్కి దిక్కులు సూచుచుం గంతగతప్రాణుం డై ఫణీంద్రుండు తన మనంబున. 667

ఉ. వేలుపులైన లావు సెడి వేదనఁ బొందుచు నావిషానల
జ్వాలలు సోఁకినంతటన చత్తురు నేఁ డిది యేమిచోద్య మా
భీలవిషాగ్ని హేతిచయపీడకు నోర్చియు గ్రమ్మఱంగ నీ
బాలుఁడు మత్ఫణాశతము భగ్నము గా వెసఁ ద్రొక్కి యాడెడిన్. 668

క. ఈతఁడు సర్వచరాచర,భూతేశుం డైన పరమపురుషుఁడు సేవా
ప్రీతుఁడు శ్రీహరి యగు నని, భీతిన్ శరణంబు నొందె బిట్టలసి నృపా. 669

కాళియుని భార్య లైన నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట

వ. ఇట్లు క్రూరంబు లైన హరిచరణప్రహారంబులం బడగ లెడసి నొచ్చి చచ్చిన క్రియం బడి యున్న పతిం జూచి నాగకాంతలు దురంతం బైన చింతాభరంబున నివ్వటిల్లెడు నెవ్వగల నొల్లంబోయి పల్లటిల్లిన యుల్లంబుల. 670

మ. కచబంధంబులు వీడ భూషణము లాకంపింప గోఁదీవియల్
కుచయుగ్మంబులవ్రేఁగునం జడియఁ బైకొంగుల్ వడిన్ జాఱఁగాఁ
బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుదద్బాలావలిం గొంచు స్రు
క్కుచు భక్తిం జని కాంచి రాగుణమణిన్ గోపాలచూడామణిన్. 671

వ. కని దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతట ఘటితకరకమలలై యి ట్లనిరి. 672

క. క్రూరాత్ముల దండింపఁగ, ధారుణిపై నవతరించి తనరెడి నీ కీ
క్రూరాత్ముని దండించుట, క్రూరత్వము గాదు సాధుగుణము గుణాఢ్యా. 673

క. పగవారిసుతులయందును, బగ యించుక లేక సమతఁ బరఁగెడి నీకుం
బగ గలదె ఖలుల నడఁచుట, జగదవనముకొఱకుఁ గాక జగదాధారా. 674

క. నిగ్రహమె మము విషాస్యుల, నుగ్రుల శిక్షించు టెల్ల నూహింప మహా
నుగ్రహము గాక మాకీ, నిగ్రహము విషాస్యభావనిర్గతిఁ జేసెన్. 675

ఉ. ఎట్టితపంబు సేసెనొకొ యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్కెనొకొ యీఫణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు నెన్నఁడుఁ జేరువ గాని నీవు నేఁ
డిట్టివినోదలీలఁ దల లెక్కి నటించెద వీఫణీంద్రుపై. 676

మ. బహుకాలంబు దపంబు సేసి వ్రతముల్ వాటించి కామించి నీ
మహనీయోజ్జ్వలపాదరేణుకణసంస్పర్శాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము దొల్లి కాంచె నిదె నేమం బేమియున్ లేక యీ
యహి నీపాదయుగాహతిం బడసె నేఁ డత్యద్భుతం బీశ్వరా. 677

ఉ. ఒల్లరు నిర్జరేంద్రపద మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొందఁగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
న్నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱి యొండుభవంబుల నొందనీని నీ
సల్లలితాంఘ్రిరేణువులసంగతి నొందినధన్యు లెప్పుడున్. 678

క. ఘనసంసారాహతు లగు, జను లాకాంక్షింపఁ గడు నశక్యం బగు శో
భనము సమక్షంబున నహి, గనియెం దామసుఁడు రోషకలితుం డయ్యున్. 679

వ. దేవా సకలపురుషాంతర్యామి రూపత్వంబువలనఁ బరమపురుషుండ వయ్యును నప
రిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండ వయ్యును నాకాశాదిభూత సమాశ్రయత్వంబు
వలన భూతవాసుండ వయ్యును భూతమయత్వంబువలన భూతశబ్దవాచ్యుండ
వయ్యును గారణాతీతత్వంబువలనఁ బరమాత్ముండ వయ్యును జ్ఞానవిజ్ఞానపరిపూర్ణ
త్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వనిర్వికారత్వంబువలన బ్రహ్మంబ వయ్యును బ్రకృతిప్రవర్త
కత్వంబువలన ననంతశక్తి వై యప్రాకృతుండ వయ్యును గాలచక్రప్రవర్తక
త్వంబువలనఁ గాలుండ వయ్యును గాలశక్తిసమాశ్రయత్వంబువలన గాలనాభుండ
వయ్యును సృష్టిజీవన సంహారాది దర్శిత్వంబువలనం గాలావయవసాక్షి వయ్యును
నొప్పు నీకు నమస్కరించెదము మఱియును. 680

సీ. విశ్వంబు నీవ యై విశ్వంబుఁ జూచుచు విశ్వంబు సేయుచు విశ్వమునకు
హేతువ వై పంచభూతమాత్రేంద్రియములకు మనఃప్రాణబుద్ధి చిత్త
ముల కెల్ల నాత్మ వై మొనసి గుణంబుల నావృత మగుచు నిజాంశభూత
మగునాత్మచయమున కనుభూతి సేయుచు మూఁడహంకృతులచే ముసుఁగువడక

తే. నెఱి ననంతుఁడ వై దర్శనీయరుచివి, గాక సూక్ష్ముఁడ వై నిర్వికారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁ డన సమస్తంబు నెఱుఁగు, నీకు మ్రొక్కెద మాలింపు నిర్మలాత్మ.

వ. మఱియు గలండు లేఁడు సర్వంబు నెఱుంగు నించుక యెఱుంగు బద్ధుండు
విముక్తుం డొకం డనేకుండు నను నివిమొదలుగాఁ గల వాదంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ వయ్యును నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబువలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యును జక్షురాదిరూపంబుల
వలనఁ బ్రమాణరూపకుండ వయ్యును నిరపేక్షజ్ఞానంబు కలిమిం గవి వయ్యును
వేదమయ నిశ్శ్వాసత్వంబువలన శాస్త్రయోని వయ్యును సంకర్షణవాసుదేవ
ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధరూపంబులవలనఁ జతుర్మూర్తి వయ్యును భక్తజనపాలకుండ
వయ్యును నంతఃకరణప్రకాశకత్వంబు గలిగి సేవకజన ఫలప్రదానంబుకొఱకు
గుణాచ్ఛాదకుండ వయ్యును జిత్తాదివర్తనంబులఁ గానంబడిన గుణంబులకు
సాక్షి వై యొరుల కెఱుంగరామి నగోచరుండ వయ్యును దర్కింపరాని పెంపు
వలన నవ్యాహతవిహారుండ వయ్యును సకలకార్య హేతు వయ్యు నంతఃకరణ
ప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండ వయ్యును సాధనవశంబు గాని యాత్మారా
మత్వంబువలన ముని వయ్యును స్థూలసూక్ష్మగతుల నెఱుంగుచు నెందుం
జెందక నీవు విశ్వంబు గాకయు విశ్వంబు నీవ యయ్యును విశ్వభావాభావ
సందర్శనంబు సేయుచు విద్యావిద్యలకు హేతు వయిన నీకుం బ్రణామంబు
లాచరించెద మవధరింపుము. 682

క. లోకజనిస్థితిలయములు, గైకొని చేయుదువు త్రిగుణకలితుఁడ వై కా
లాకారమున నమోఘు, శ్రీకలితుడ వగుచు నిచ్చ నెందక యీశా. 683

క. నీశాంతలు గానితనువు, లీశా యీమూఢజాతు లీసజ్జాతుల్
నీశాంతతనువులందుఁ బ్రకాశింతువు ధర్మహితముగా సుజనులలోన్. 684

ఉ. నేరము లెన్న నెక్కుడివి నేము దలంచుతలంపులోపలన్
నేరుపు లున్నవే సుతుల నేరమిఁ దండ్రులు త్రోచి పుచ్చరే
నేరము సేయువారి ధరణీపతు లొక్కొకమాటు గావరే
నేరము గల్గు మద్విభుని నేఁడిటుఁ గావఁగదే కృపానిధీ. 685

శా. బాలుం డీతఁడు మంచివాఁ డనుచుఁ జెప్పన్ రాము క్రూరుండు దు
శ్శీలుం డౌ నవు నైన నేము సుభగశ్రీఁ బాసి వైధవ్యదు
ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనాథాలాప మాలింపవే
చాలున్ నీపదతాండవంబు పతిభిక్షం బెట్టి రక్షింపవే. 686

ఉ. ఆకుల మయ్యె భోగ మిదె యాఁదల లన్నియు వ్రస్సెఁ బ్రాణముల్
రాకలఁ బోకలం బొలిసె రాయిడి వెట్టక మానిజేశుపై
నీకరుణాకటాక్షములు నిల్పఁగదే తగ నోసమస్తలో
కైకశరణ్య యోయభయకారణ యోకమలామనోహరా. 687

ఆ. మమ్ముఁ బెండ్లిసేయు మాప్రాణవల్లభు, ప్రాణ మిచ్చి కావు భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి నిత్యంబు భద్రంబుఁ, బిన్ననాఁటిపెండ్లి పెండ్లి గాదు. 688

ఇంద్ర. నీ యాన యెవ్వారిని నిగ్రహింపం, డాయుగ్రపాపాకృతి నందఁ డింకన్
నీయాజ్ఞలో నుండెడు నేఁటఁగోలెన్, మాయీశుప్రాణంబులు మాకు నీవే. 689

వ. అని యిట్లు తమ పెనిమిటి బ్రదుకుఁ గోరెడి భుజగసతులయందు శరణాగతరక్షకుం డైన పుండరీకాక్షుండు గరుణించి చరణఘట్టనంబు సాలించి తలంగిన నెట్టకేలకు బ్రాణేంద్రియంబుల మరలం బడసి చిదిసి నలఁగినతలలు సంవరించుకొని వగర్చుచు భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలి సేసి మెల్లన యి ట్లనియె. 690

చ. మలఁకలు మాప్రచారములు మాముఖముల్ విషవహ్నిఘోరముల్
ఖలులము రోషజాతులము గర్వుల మే మొక మంచివారమే
నళినదళాక్ష ప్రాణులకు నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే
వెలయవె మావికారములు వింతలె మే లొనరించి తీశ్వరా. 691

సీ. వివిధభావాకారవీర్యబీజాశయజవయోనియుతముగా జగము లెల్ల
నీవ చేసితి మున్న నే మాజగంబులో సహజకోపనులము సర్పములము
దుర్వార మైన నీతోరంపుమాయ నే మెఱిఁగి దాఁటెడుపని కెంతవార
మంతకుఁ గారణ మఖిలేశ్వరుండవు సర్వజ్ఞుఁడవు నీవు జలజనయన

తే. మనిచెదేనిని మన్నించి మనుపు నన్ను, నిగ్రహించెదవేనిని నిగ్రహింపు

మింక సర్వేశమాయిమ్ము లెందుఁగలవు, చిత్తమందున్న క్రమమునఁ జేయఁదగును.

క. నాపుణ్య మేమి సెప్పుదు, నీపాదరజంబుఁ గంటి నే సనకాదుల్
నీపాదరజము గోరుదు, రేపదమం దున్ననైన నీక మేలు హరీ. 693

వ. అని విన్నవించినఁ గాళియు పలుకులు విన నవధరించి కార్యమానసుం డయిన సర్వేశ్వరుం డతని కి ట్లనియె. 694

క. గోవర్గముతో మనుజులు, ద్రావుదు రీమడుఁగునీరు దగ దిం దుండకా
నీవును నీబాంధవులును, నీవనితలు సుతులుఁ జనుఁడు నేఁ డంబుధికిన్. 695

క. నిను నే శాసించినకథ, మనమునఁ జింతించి రేపు మాపును గీర్తిం
చిన మనుజులు నీభయమును, విను మెన్నఁడుఁ బొంద రెందు విషవిజయముతోన్.

చ. ఇది మొద లెవ్వరైన నరు లీయమునాతటినీప్రదంబులో
వదలక తోఁగి నన్ను నుపవాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం
గదలక దేవతాదులకుఁగా జలతర్పణ మాచరించినన్
సదమలచిత్తులై దురితసంఘముఁ బాయుదు రాక్షణంబునన్. 697

ఆ. గరుడభీతి రమణకద్వీప మెల్ల కీ, మడుపుఁ జొచ్చి తీవు మత్పదాబ్జ
లాంఛనములు నీతలను సుంటఁజూచి యా, పక్షిరాజు నిన్నుఁ బట్టఁ డింక. 698

వ. అని యిట్లు విచిత్రవిహారుం డైన గోపాలకృష్ణకుమారుం డానతిచ్చిన నియ్యకొని చయ్యన నయ్యహీంద్రుండు దొయ్యలులుం దానును నెయ్యంబున నయ్యీశ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణ రత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేఁటి తండంబులకు దండ యగు నీలోత్పలంబుల దండయిచ్చి పుత్రమిత్రకళత్రసమేతుం డై బహువారంబులు నైవారంబు నేసి వలగొని మ్రొక్కి లేచి వీడ్కొని రత్నాకరద్వీపంబునకుం జనియె నిట్లు. 699

క. వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు, వారింపఁగ లేని ఫణినివాసత్వంబున్
వారించిన యమున సుధా,వారిం బోలుపారె నెల్లవారికిఁ బ్రియమై. 700

కాళియుని పూర్వకథ

వ. అనిన విని మునీంద్రా యేమికారణంబునఁ గాళియుండు భుజగనివాసం బయిన రమణకద్వీపంబు విడిచె నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి తప్పు దలంచె నని నరవరుం డడిగిన మునివరుం డి ట్లనియె. 701

సీ. సర్పభీరువు లైనజను లెల్ల నెలనెల సరసభక్ష్యములు వృక్షముల మొదల
సర్పంబులకుఁ బెట్ట సర్పంబులును మును సర్పాంతకుఁడు దమ్ముఁ జంపకుండఁ
బ్రతిమాసమును దమభాగభక్ష్యంబు లాపక్షిరాజున కిచ్చి బ్రదుకుచుండ
విషవీర్యదుర్మదావిష్టుఁడై కాళియుఁ డహికులాంతకునిపా లపహరించి

తే. యాక తనపాలిబలిభాగ మెల్లఁ దినిన, విని ఖగేంద్రుఁడు కోపించి వీనితలలు
సీరి చెండాడి భోగంబు చించివైచి, ప్రాణములఁబాపి వచ్చెదఁ బట్టి యనుచు.

క. అక్షీణకనకసన్నిభ, పక్షయుగోద్భూతఘోరపవమానమహా
విక్షేపకంపితానే,కక్షోణిధరేంద్రుఁ డగుచు గరుడుఁడు వచ్చెన్. 703

ఉ. వచ్చినసర్పవైరిఁ గని వ్రాలక లేచి మహాఫణావళుల్
విచ్చి దృగంచలంబుల నవీనవిషాగ్నికణంబు లొల్కఁగా
నుచ్చలదుగ్రజిహ్వలు మహోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్పులందుఁ గా
ర్చిచ్చెగయంగఁ బాఱి కఱచెన్ విహగేంద్రు నహీంద్రుఁ డుగ్రతన్. 704

క. కఱచినభుజగమురదములు, విఱుగఁగ వదనములు విషము వెడలఁగ శిరముల్
పఱియలుగ నడిచె గరుడుఁడు, తఱిమి కనకరుచులు గలుగుతనడాఱెక్కన్. 705

వ. ఇట్లహికులారాతిచేత వ్రేటువడి వెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీగభీరం బయిన మడుఁగుఁ జొచ్చె మఱియు నొక్క విశేషంబు గలదు. 706

సీ. మున్ను సౌభరి యనుముని యీహ్రదంబునఁ దపముసేయుచునుండ ధరణిలోన
నాఁకలిగొని పన్నగాంతకుఁ డొకనాఁడు సనుదెంచి యిందులజలచరేంద్రు
నొడిసి భక్షించిన నున్నమీనము లెల్ల ఖిన్నంబులై వగఁ గ్రిస్సి యున్నఁ
జూచి యామునిరాజు శోకించి కోపించి గరుడుఁడు నేఁడాదిగాఁగ నిందుఁ

తే. జొచ్చి మీనంబులను మ్రింగఁ జూచెనేని
జచ్చుఁ గావుత మని యుగ్రశాప మిచ్చెఁ
గాళియుం డొక్కఁ డా శాపకథ యెఱుంగు
నితరభుజగంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ వధిప. 707

వ. అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డీమడుఁగుఁ జొచ్చియున్న గోమనుజ రక్షణార్థంబు కృష్ణుం డతని వెడలించె నిట్లు దివ్యగంధాంబర సువర్ణమణిగణమాలికాలంకృతుం డై మడుఁగు వెడలి వచ్చిన మాధవుం గని ప్రాణలాభంబులం బొందిన యింద్రియంబులంబోలె యశోదారోహిణీసమేత లయిన గోపికలును నందసునందాదు లైన గోపకులును మూర్ఛలం బాసి తేఱి తెప్పిఱి లేచి పరమానందంబునం బొందిరి బలభద్రుండు తమ్ముని నాలింగనంబు సేసె నప్పుడు. 708

క. అంకెలు వైచె వృషభము ల,హంకారముతోడ లేఁగ లట్టిట్టుఱికెం
బొంకముల నొప్పె ధేనువు, లంకురితము లయ్యెఁ దరువు లాహరిరాకన్. 709

క. నీసుతుఁ డహిచే విడివడె, నీసురుచిరభాగ్యమహిమ నిశ్చల మనుచున్
భూసురులు సతులు దారును, భాసురవచనముల నందుఁ బలికి రిలేశా. 710

శా. నిన్నా యుగ్రభుజంగమంబు గఱవన్ నీవాపదం బొందుచున్
నన్నేమంటి తనూజ యోడవు గదా నాకూన నాతండ్రి రా
వన్నా యంచు శిరంబు మూర్కొని నిజాంకాగ్రంబుపై నిల్పుచుం
గన్నీ రొల్కఁగఁ గౌఁగిలించెఁ దనయుం గారాముతోఁ దల్లి దాన్. 711

వ. ఇట్లు పరమసంతోషు లై ఘోషజను లారేయి కాళిందీతటంబున నాఁకలి నీరు

వట్టుల డస్సి క్రుస్సి గోవులుం దారు నుండ నగణ్యం బగు నయ్యరణ్యంబున నొక్క దవానలంబు పుట్టి చుట్టు ముట్టికొని నడురేయి నిద్రితం బైన వ్రజంబుమీఁద గదిసిన నదిరిపడి లేచి దందహ్యమానదేహు లయి సకలజనులును మాయామనుజ బాలకుం డైన హరికి శరణాగతు లై యిట్లనిరి. 712

గోగోపగోపికాసంఘముఁ గార్చిచ్చు చుట్టుకొనుట

మ. అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకణకీలాభీలదుర్వార మై
యిదె కప్పెన్ మము నెల్లవారి నిట మీఁ దేలాగు రక్షింపు నీ
పదపద్మంబుల కాని యొం డెఱుఁగ మోపద్మాక్ష యోకృష్ణ మ్రొ
క్కెద మోరామ మహాపరాక్రమ దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే. 713

క. నీపాదంబులు నమ్మిన, నాపద లెక్కడివి జనుల కత్యుగ్రమహా
దీపితదావజ్వలనము, పైపడ కుండెడివిధంబు భావింపఁగదే. 714

వ. అని ఘోషించు ఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుం డగు ననంతుం డనంతశక్తియుతుం డై గహనంబు నిండిన దావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె నంతం గృష్ణుండు గోగణజ్ఞాతిసహితుం డై మందయానంబున మందకుం జనియె నిట్లు రామకేశవులు గోపాలబాలవేషంబులం గ్రీడించు సమయంబున. 715

గ్రీష్మర్తువర్ణనము

సీ. దినము లంతంతకు దీర్ఘంబు లై యుండ దిననాథుఁ డుత్తరదిశఁ జరించె
నాఁటినాఁటికి నెండ నవ్యమై ఖర మయ్యె వెచ్చనిగాడ్పులు విసరఁజొచ్చె
మేదినీరేణువుల్ మింట సంకుల మయ్యె నేఱులుఁ గొలఁకులు నిగిరిపోయెఁ
బానీయశాలలఁ బథికసంఘము నిల్చెఁ జప్పరంబుల భోగిచయము డాఁగెఁ

ఆ. దరులఁ గుసుమచయము దళములతో వాడె, మిథునకోటికి రతి మెండు దోఁచె
నఖిలజంతుభీష్మ మైనగ్రీష్మము రాకఁ, గీలి యడవులందుఁ గేలి సలిపె. 716

ఆ. వాఁడిరుచులు గలుగువానివేఁడిమి గ్రీష్మ, కాలమందు జగము గలయఁబడిరొ
బ్రహ్మ జనులకొఱకు బ్రహ్మాండఘటమున, నుష్ణరసముఁ దెచ్చి యునిచె ననఁగ.

వ. ఇట్లాభీలం బయిన నిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామగోవిందమందిరం బైన కతంబున నిదాఘకాల లక్షణంబులం బాసి నిరంతరగిరినిపతిత నిర్ఝరశీకర పరంపరాభాసితపల్లవిత కుసుమితతరులతం బయ్యును దరులతా కుసుమపరిమళ మిళితమృదులపవనం బయ్యును బవనచలితకమలకహ్లార సరోవరమహాగభీరనదీ హ్రదం బయ్యును నదీహ్రదకల్లోలకంకణ ప్రభూతపంకం బయ్యును బంకసంజనితహరితాయమాన తృణనికుంజం బయ్యును జనమనోరంజనం బై వసంతకాల లక్షణంబులు గలిగి లలితమృగపక్షిశోభితం బయి యొప్పుచుండె మఱియు నందు.

క. పికములకోలాహలమును, శుకసంఘముకలకలంబు శుభగమయూర
ప్రకరముకేకారవ మళి, నికరమురొదయును జెలంగె నెఱి నయ్యడవిన్. 719

క. ఆతతయమునాసరసీ, జాతతరంగాభిషిక్తజలరుహగంధో
పేతానిల మడఁచె నిదా, ఘూతతదావాగ్నిపీడ నవ్వనమందున్. 720

వ. ఇట్లామనికందువ తెఱంగు గల్గి సుందరం బై బృందావనంబునకు బలకృష్ణులు గోవుల రొప్పికొని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచుఁ దెగడుచుఁ జెలంగుచుఁ దలంగుచు జిఱజిఱం దిరుగుచుఁ దరులసందుల కరుగుచు దాఁగిలిమూఁత లాడుచు గీతంబులు వాడుచు వేణునాదంబులు ఘటియించుచు నటియించుచు గతులు దప్పినక్రియ నొఱఁగుచుఁ గుప్పల కుఱుకుచుఁ జప్పటలు గొట్టుచుఁ గందుకంబులఁ దట్టుచు నుప్పరం బెగసి దర్దురంబుల చందంబున దాఁటుచు నామలకబిల్వాదిఫలంబుల మీటుచుఁ గుటవిటపంబులఁ గదల్చుచు మృగంబుల నదల్చుచుఁ బెరల రేఁపుచు మధుమక్షికలఁ జోపుచుఁ దేనియలు ద్రావుచు సొమ్మలు వోవుచు గురుశిష్య కల్పనంబులం బనులు సేయుచుఁ గాకపక్షధరు లై ముష్టియుద్ధంబులకు డాయుచుఁ బన్నిదంబులు సఱచుచుఁ బులుఁగులభంగి నఱచుచు బహురూపంబులు వన్నుచు నెగిరి తన్నుచు సేవ్యసేవకమిత్రామిత్రభావంబులు వహించుచు నుత్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ గ్రీడించి రందు. 721

క. మాపాలికి బలకృష్ణులు, భూపాలకు లంచు నెరిగి బొబ్బ లిడుచు న
గ్గోపాలురు మోతురు ప్రమ, దాపాదకు లగుచు వల్లికాందోళికలన్. 722

క. గోపకు లందఱు నాడుచు, దీపింపఁగ రామవాసుదేవుల వెనుకం
బై పడి పాఠక గాయక, రూపంబులఁ బొగడుదురు నిరూఢాత్మకు లై. 723

క. ప్రీతిఁ గోపకు లందఱు, గీతంబులు వాడఁ దరులక్రిందను నగుచుం
జేతులు ద్రిప్పుచు వెడవెడ, పాతర లాడును యశోదపాపం డడవిన్. 724

మ. జలజాక్షుండును రాముఁడుం నటనముల్ సల్పంగ గోపాలమూ
ర్తులతో వారలఁ గొల్చునిర్జరులు సంతోషించి వేణుస్వనం
బులు గావించుచు గొమ్ము లూఁదుచు శిరంబుల్ ద్రిప్పుచుం బాడుచుం
వల నొప్పం వినుతించి రప్పుడు నటుల్ వర్ణించుచందంబునన్. 725

బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీతీరంబులఁ గొలంకుల సమీపంబుల గిరులచఱుల సెలయేఱులపొంతల మడుఁగులచెంతలఁ బొదలక్రేవలఁ బసిమి గల కసవుజొంపంబులఁ బసుల మేపుచుండఁ బ్రలంబుం డను రక్కసుం డుక్కు మిగిలి గోపాలరూపంబున వచ్చి వారల హింస సేయం దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనుం డగు సుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున. 726

క. ఆరామునిసహజన్ముఁడు, రా రమ్మని వానిఁ జీరి రాకం బోకన్
గారాము నేసి మెల్లన, పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ బొరిగొనుకొఱకున్. 727

వ. ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి సేయుచుఁ గృష్ణుండు గోపాలకులకు ని ట్లనియె. 728

ఆ. మనకుఁ బ్రొద్దువోదు మనమిందఱము రెండు, గములవార మగుచుఁ గందుకముల
శిలలు గుఱులు సేసి చేరి క్రీడింతము, రండు వలయు జయపరాజయములు. 729

వ. అని యిట్లు వలికి తానును బలభద్రుండును బెన్నుద్దు లై యితర వల్లవులెల్ల నుద్దించుకొని చిట్టుద్దు లై వచ్చిన సమయంబున విభజించికొని రెండుగములవా రై మార్గంబులందుఁ దృణదారుశిలాకల్పితంబు లగు గుఱు లొడ్డి కందుకశిలాది ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాఁక వైచి జయపరాజయనిర్ణయంబులు గైకొని వాహ్యావాహక లక్షణంబుల నిర్జితులు జేతల వహించ క్రీడించుచు బలరామునికి వానిచందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల వెల్చుచు భాండీరకం బను వటంబు సేరి నాసమయంబునఁ గ్రీడయందు శ్రీదామనామధేయుం డైన గోపకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె భద్రసేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు. 730

మ. వనజాక్షున్ బలిమిన్ బలాఢ్యుఁడు దృణావర్తుండు మున్ మింటికిం
గొని పోఁజాలక చిక్కినాఁ డితని నాకున్ మోవ రా దంచు నా
దనుజారిన్ గొనిపోఁ దలంపక వడిన్ దైత్యేశుఁ డయ్యాటలోఁ
గొని పోయెన్ గిటి దాఁటి రాము నఖిలక్రూరక్షయోద్దామునిన్. 731

వ. ఇట్లు క్రీడాకల్పితవాహనుం డైన ప్రలంబుండు బలభద్రునిం గొనిపోవుచు. 732

మ. గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగునాగోపాలకున్ మోవ లే
క రయోద్రేకము మాని దైత్యుఁడు నరాకారంబు సాలించి భీ
కరదైత్యాకృతి నేఁగె హేమకటకాకల్పంబుతో రాముతో
మురు వొప్పంగఁ దటిల్లతేందుయుతజీమూతంబుచందంబునన్. 733

ఉ. మోసము లేక వాని పెనుమూఁపున నుండుచు నాహలాయుధుం
డాసమయంబునం గనియె హాటకరత్నకిరీటకుండలో
ద్భాసితమస్తకున్ భ్రుకుటిభాసురదారుణనేత్రు నుగ్రదం
ష్ట్రాసహితుం బ్రలంబు నురుశౌర్యవిలంబు మదావలంబునిన్. 734

వ. కని నక్తంచరుం డని యించుక శంకించి వెఱవక. 735

క. కడువడిఁ దను దివికిం గొని, వడిఁ జనియెడు దనుజుశిరము వ్రయ్య హలధరుం
డడరి పటుచటులతర మగు, పిడికిట వెస విసరి పొడిచె బిఱుసున నలుకన్. 736

క. హలధరుబలుపిడికిటిహతిఁ, దల వగిలినరుధిరజలము దనువివరములం
దొలఁక మొఱ యిడుచు దనుజుఁడు, బలరిపుపవినిహతనగముపగిదిం బడియెన్.

మత్తకోకిలము. మేలు మేలుగదయ్య రాముఁడు మేటిరక్కసు నొక్కఁడున్
నేలఁ గూలిచె నొక్కపోటున నేఁడు విస్మయ మంచు గో

పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చిన భ్రాంతిఁ గన్న విధంబునం
జాల దీవన లిచ్చి రాముని సత్కరించిరి వేడుకన్. 738

క. బలవంతుఁ డగు ప్రలంబుఁడు, బలుముష్టిని నిహతుఁ డైన బ్రదికితి మనుచున్
బలసూదనాదిదివిజులు, బలుపైఁ గుసుమములవానఁ బరఁగించి రొగిన్. 739

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగి గోపకగోసంఘమును కాపాడుట

వ. ఇట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతఁ గాంతారంబున వింతకసవులు మెసవుచు మేఁతవడి నొం డడవికి దూరంబు సని యందు దవదహనపవన సంస్పర్శంబు సైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పు నెడి ఘోషించిన. 740

శా. ఆగోపాలకు లందఱుం బసులకు య్యాలించి కౌమారకే
ళిగాఢత్వము మాని గోఖురరజాళిచ్ఛిన్న ఘాసంబుతో
బ్బాగై యున్న పథంబునం జని దవాపన్నంబు గాకుండ వే
వేగన్ గోగణముల్ మరల్చి రటవీవీథిన్ జనం బొప్పఁగన్. 741

క. జలధరగభీరరవమున, నలినదళాక్షుండు దమ్ము నామాంకములం
బిలిచిన విని ప్రతిఘోషణములు సేయుచుఁ బసులు దిరిగె ముదమున నధిపా.

వ. అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం బుట్టినకార్చిచ్చు బిట్టు విసరెడి కరువలి వలన మిన్నుముట్ట మిట్టిపడి గట్టు చెట్టనక దరికొని యట్టె ప్రాలుచుఁ జుట్టుకొని పఱువం గని పల్లటిల్లిన యుల్లంబులతో వల్లవు లెల్లఁ దల్లడిల్లి సబలుం డైన హరికి మృత్యుభీతులరీతిం జక్క మ్రొక్కి యి ట్లనిరి. 743

క. అభ్రంకషధూమాయిత, విభ్రాంతమహాస్ఫులింగవిసరోగ్రశిఖా
విభ్రష్టదగ్ధలోకా, దభ్రం బై వచ్చెఁ జూడు దవశిఖి కృష్ణా. 744

శా. నీచుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే నే మెల్ల నీవార మ
న్యాచారంబు లెఱుంగ మీశుఁడవు మా కాభీలదావాగ్ని నేఁ
డేచందంబున నింక దాఁటుదుము మ మ్మీక్షించి రక్షింపవ
న్నా చంద్రాభ విపన్నులన్ శిఖివితానచ్ఛన్నులన్ ఖిన్నులన్. 745

వ. అని విన్నవించి రంత. 746

ఉ. బంధుజనంబుచేత నిటు ప్రార్థితుఁ డై హరి విశ్వరూపుఁ డో
బంధువులార మీనయనపంకజముల్ ముకుళింపుఁ డగ్ని నీ
సంధి నడంతు నే ననినఁ జక్కన వారలు నట్ల చేయుడున్
బంధురదావపావకముఁ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్. 747

వ. ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబు పానంబు సేసి నిమిషమాత్రంబున గోపకుల నందఱ భాండీరకవట సమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు వికసిత నయనకమలు లయి కృష్ణునియోగమాయా ప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చు మ్రగ్గె నని యగ్గించుచుఁ దమ మనంబులందు. 748

క. కార్చి చ్చార్పుపటుత్వము, నేర్చునె నరుఁ డొకఁడు శౌరి నేఁ డిదె కార్చి
చ్చార్చి మరల రక్షింపఁగ, నేర్చె నితం డజుఁడొ హరియొ నిటలాక్షుండో. 749

వ. అని వితర్కించి రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్నసమయంబున రామసహితుం డై వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణజేగీయమానుం డై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నప్పుడు. 750

క. కమలాక్షుఁ డొద్ద నుండని, నిమిషము యుగశతము గాఁగ నెగడినగోప
ప్రమదలు సంభ్రమమున నా, కమలాక్షునిఁ జూచి ముదము గనిరి మహీశా. 751

వ. ఆసమయంబున గోపకు లిండ్లకడ నున్న వృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల చిత్రచరిత్రంబులు సెప్పిన విని వారు వారిని గార్యార్థు లై వచ్చిన వియచ్చరవరు లని తలంచి రంత. 752

వర్షర్తువర్ణనము

సీ. పూర్వవాయువులు ప్రభూతంబు లై వీచెఁ బడమట నింద్రచాపంబు దోఁచెఁ
బరివేషయుక్త మై భానుమండల మొప్పె మెఱపు లుత్తరదిశ మెఱవఁదొడఁగె
దక్షిణగాము లై తనరె మేఘంబులు జలచరానీకంబు సంతసించెఁ
జాతకంబులపిపాసలు కడపలఁ జేరెఁ గాంతారవహ్నులగర్వ మడఁగె

ఆ. నిజకరాళివలన నీరజబంధుండు, ద్రొల్లి పుచ్చుకొన్నతోయ మెల్ల
మరల నిచ్చుచుండె మహికర్ష కానంద, కంద మైనవానకందువ నొగి. 753

క. వర్షాకాలభుజంగుఁడు, హర్షముతో నిడిననవనఖాంకము లని యు
త్కర్షింప భూమిసతిపైఁ, గర్షకహలరేఖ లమరె గహనాంతమునన్. 754

క. చెలువుఁడు ప్రావృట్కాలుఁడు, పొలసినఁ బులకించుభూమిపులకము లనఁగా
మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు, సలలితగతి జాలువాఱె సస్యము లధిపా. 755

వ. మఱియుఁ జటులపవనచలితంబు లై పన్ని మిన్ను దన్ని లెక్కకు మిక్కిలి యై తెక్కలు గల నీలగిరులసిరుల మీఱి కాఱుకొని తెఱపిపడక నిబిడంబు లై శిశిర కిరణతరణిమండలంబులచొప్పు దప్పించి విప్పు గలిగి చదలు గప్పుకొనిన లీలం గ్రాలు నీలమేఘంబులును మేఘవిముక్తంబు లయి జలదసమయవిటుండు సరస గతి ధరణిసతియురమ్మున దర్పించి నేర్పున సమర్పించు కర్పూరఖండంబులవడు వునఁ బుడమిం బడు కరకలును గరకానుగతంబు లై యసితభోగిభోగంబులబా గున నీలమణిమాలికావిశేషంబుల విధంబున నెడపడక పడు సలిలధారలును ధారా ధరవిగళిత విమలసలిలంబులం దోఁగుచు మదజలాభిషిక్తమత్తమాతంగంబుల సొబగున నుండు కొండలును గొండలతుదలనుండి గండశైలంబులపైఁబడి వికీర్య మాణంబు లగు గిరినిర్ఝరంబుల శీకరంబులును శీకరపరంపరలఁ జొదుగులు మదు గులుగొనినఁ బిదపిద నగుచుఁ జిదుకుచిదుకు మను రొంపులును రొంపులు గ్రొచ్చి క్రచ్చఱ నుచ్చలితంబు లయి పఱచు వఱదలును వఱదలవలన మెదలి కదలి

పాతెడి యేఱులును నేఱులవెంట గఱులు త్రిప్పుచు గములు గొని క్రొన్నీటి కెదురు నడచు మీనంబులును మీననయనల మెఱుంగుసొంపు పెంపు నై రింపక కంపించి తిరిగి సుఱఁగి చనియెడికరణి మేఘమధ్యంబులం బొలసి మలసి నిలువక మరలి చను క్రొమ్మెఱుంగులును మెఱుంగుల తెఱంగున మగువలు పురుషులం దగిలి నిలువ రని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱయిడినతెఱంగున మొరయు నుఱుములును నుఱుముల క్రులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ బింఛెంబులు గొంచెంబులు సేయక విప్పి దెప్పరంబుగ రొప్పుచు నర్తనంబులు సేయు మయూరంబులును మయూరఘోషంబులు భీషణంబు లై చెవులు సోక ననూనంబు లైన మానంబుల నాసలు సెడి యొండొరులకుఁ గ్రిందుపడి క్రందుకొను విరహిజనులును జనులకు రేపు మా పని నిరూపింప రాక మాలతీకుసుమవిసర వికసనవిదితావసానంబు లగు దుర్దినంబులును దినావసానసమయంబున మినుకుమినుకు మని మెఱయుచుం దిరుగు ఖద్యోతంబులును ఖద్యోతసందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక విడువక కురియు జడిం బడి వలిగొని వడఁకుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి ఖర్జూరజంబూఫల భక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు లాచరించు వనచరులును వనచరానందకారిణు లయి వారరమణులరుచి ననవరతభుజగసమేత లగు కేతకులును గేతకీకదంబయూథికాకుటజ కుసుమ పరిమళమిళితంబు లగు విపిన మార్గంబులును మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిఁగి రసికంబు లై పసరు దొలంకుచు హరిన్మణికిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జొంపంబులు గొనిన కసవులును గసవులు మెసవి మిసమిసం దనువులు మెఱవ వలుఁదపొదుఁగుల బరువునం గదలక నిలిచి నెమ రమర నిడు ధేనువులును గలిగి ధేనువ్రజంబు కై వడిఁ బయఃకణమనోహరం బై హారకరంబు భంగిఁ బరిపూర్ణసారంగభాసురం బై సురగిరిచెలువున హరిశరాసనవిభీషణం బై విభీషణహృదయంబు పోలికం బ్రకటితహరిశబ్దవైభవం బై భవపూజనంబుచందంబున నింద్రగోపాదివిభవ జనకం బై జనకయాగంబుభాతి సీతాప్రకరణాలంకృతం బైన కృతయుగంబుసొంపున బహువర్షంబు నై వర్షాగమంబు చెలువొందె నప్పుడు. 756

క. వాడక వ్రాలక తెవులులఁ, గూడక తన నల్ల గెఱలుకొని నవకము లై
చూడఁగ భద్రము లగుచును, వీడెఁ సస్యంబు లిడుమ వీడెం బ్రజకున్. 757

క. జీవనము సాలఁ గలిగియుఁ, గావరమున మిట్టిపడని ఘనునిక్రియ నదీ
జీవనములు సొర జలనిధి, ప్రావృట్కాలమున డిందుపడి యుండె నృపా. 758

శా. ఆవర్షాగమమందు గోవుల నరణ్యాంతంబులన్ మేపుచున్
గోవిందుండు ప్రలంబవైరియుతుఁ డై గోపాలవర్గంబుతోఁ
బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ భక్షించుచున్ మంజుల
గ్రావాగ్రంబులఁ బ్రీతిఁ జల్ది గుడిచెం గాసారతీరంబులన్. 759

వ. ఆసమయంబున. 760

సీ. విశ్వమోహనమైన వేణునినాదంబు సరసగంభీరగర్జనము గాఁగ
మహనీయనిర్మలమందహాసద్యుతి లలితసౌదామనీలతిక గాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ దనరుపింఛపుదండ శైలభేదనశరాసనము గాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధావర్షంబు సలిలధారాప్రవర్షంబు గాఁగఁ

తే. జాడ నేతెంచుగోపాలజనమునింద్ర, చాతకంబులదురవస్థ సక్కఁజేసి
కృష్ణమేఘంబు బహుతరకీర్తినొప్పె, విమలబృందావనాకాశవీథియందు. 761

క. గోవులవృషవత్సంబుల, వావిరిఁ బూజించి పిదప వర్షాకాల
శ్రీవనితను బూజించెను, శ్రీవల్లభుఁ డయ్యు గోపశేఖరుఁ డధిపా. 762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబు పుచ్చె నంత. 763

శరదృతువర్ణనము

క. జొంపములు గొనియె వనములు, రొంపు లిగిరె నెమిలిగములరొదలుడిగెనదుల్
పెంపులకుఁ బాసె నుఱుముల, శంపలసంపదలు మానె శారదవేళన్. 764

వ. మఱియు జీవనంబులు విడిచి విమలజ్ఞానవశంబున ముక్తు లగు పురుషరత్నంబుల చెన్నున నన్ను వదలి మిన్ను విడిచి వాయువశంబు లై వెల్లివిరిసి చను మేఘంబులును మేఘపటలరహితంబును గలశభవమునిసహితంబును నై విజ్ఞానదీపవిలసితం బగు యోగిహృదయంబు చందంబున శుభ్రం బయిన యభ్రంబును నభ్రంబున నీలదుకూలవితాన సంయుక్తముక్తాఫలంబుల వడువున నెగడు నుడుగణంబులును నుడుగణమయూఖంబు క్రొవ్వు లువ్వెత్తుగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాండకరండ కర్పూరఖండాయమానంబు లగు చంద్రకిరణంబులును జంద్రకిరణ సంస్పర్శనంబున సగర్భంబు లై భూమికి దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హాలికకరనిశితలవిత్ర ధారాసంరంభంబుఁ దలంచి తల్లడిల్లి వెలువెలుకం బాఱుచుఁ దల్లి యగు విశ్వంభరకు మునుకొని ప్రణతంబు లై వడంకుచు నెఱుఁగ మొఱ యిడుచున్న పెంపున సంపన్నంబు లయిన యెన్నులప్రేగున వ్రాలి గాలిం దూలుచు మర్మరధ్వనులసారస్యంబు లగు కమలాదిసస్యంబులును సస్యకమంజరీపుంజంబులఁ గొంచక చంచువులఁ ద్రుంచి కబళించి పిల్లపెంటితండంబులం గూడి కడుపులు నిండ మెక్కి విక్కవిరిసి చొక్కుచుఁ ద్రిక్కలు గొని మహోత్తుంగ సమంచితమంచ ప్రదేశంబు లెక్కి సంచరించుచు వెన్నుల కావలియున్న యన్నులకెమ్మోవులు బింబఫలంబు లని కఱచి తత్కరాస్ఫాలనంబుల నులికిపడి యెగసి చను శుకనికరంబుల కలకలంబులును గలహంసకోకసారస కోలాహలమండితంబు లై నిండిన నిర్మలజలంబులుగల జలాశయంబులును జలాశయంబుల జలంబు లనుదినంబు నిగుర గృహంబుల బ్రదుకు దినంబులు సనుట యెఱుంగని మనుజులగమనికం దిరుగు జల

చరంబులును జలచరహృదయంబుల బెదరు గదుర డొంకి యింకిన నదులును నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల తెఱంగున మణికుట్టిమంబులమాడ్కిని సౌధసోపానమార్గంబులజాడను విలోకితంబు లగు నూతనసైకతంబులును సైకతప్రదేశంబుల నుదయవేళల నిత్యకర్మానుష్ఠాననిరతు లగు మునులును మునికన్యకాకరకలశసలిలాభిషిక్తమూలంబు లగు తపోవన బాలరసాలసాలంబులును సాలవిటపివాసంతికాకుంజ పుంజంబులతఱచున నిముడుకొని దినకరకిరణంబులకుం గరువలికిం జొర వెరవుపడని వనమ్ములును వనమ్ములం దరులకొనల నాకలములు నేకలములై మెసంగి మసరుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ముకొనల సూటి నేటిదరులు త్రవ్వి చిమ్మి కుమ్మి కోరాడెడి వనగజంబులును గజకుంభకనకకుంభరుచిర కుచభారభీరుమధ్యసమంచిత లగు చెంచితలును జెంచితలక్రూరమ్ము లగు వాలమ్ములసారమ్ములు సెడి ఖేదమ్మునఁ బాదమ్ములు దొట్రుపడఁ బెనుగాతమ్ములం బడు వరాహపుండరీకంబులును బుండరీకకుముద కురంటకాది కుసుమమకరందంబులు గ్రోలి తేలి సోలి వాలి మహాహంకృతుల ఝుంకృతులు సేయు తేఁటికదుపులును గదుపులం గలయక యెడ గలిగి మదమున నదనుపద నెఱింగి వదనమార్గణప్రేరితంబు లై పెంటితుటుములవెంటం జని యొండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి గర్భంబులు నెక్కొలుపు మృగవృషభరాజంబులును గలిగి రాజరాజగృహంబుపగిది విలసితకుందపద్మసౌభాగ్యం బై భాగ్యహీనుకర్ణంబు రేఖ గతి నశ్రుతనీలకంఠశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రవేది హృదయంబుభాగున విశ్వప్రకాశాభిరామం బై రామసంగ్రామంబు కైవడి బాణాసనాలంకృతం బై కృతాంతహృదయంబు కరణి నపంకం బై పంకజాసనుగేహంబుసొంపున రాజహంసవిరాజమానం బై మానధనునిచరిత్రంబు సొబగున నకల్మషజీవనం బై వననిధిపొలుపున సమ్మిళిత భూభృద్వాహినీసంకులం బై కులవధూరత్నంబుచెలువున నదృష్టపయోధరం బై ధరణికిం దొడ వగుచు శరత్కాలంబు వచ్చె నంత. 765

క. వాజులనీరాజనములు, రాజులజయగమనములును రాజితలక్ష్మీ
పూజలు దేవోత్సవములు, రాజిల్లెను జగతియందు రాజకులేంద్రా. 766

క. చేగ గల చెఱకువింటను, బాగుగ నీలోత్పలంబు బాణంబుగ సం
యోగంబు సేసి మదనుఁడు, వేగంబున విరహిజనుల వేఁటాడె నొగిన్. 767

వ. ఇట్లు భాసురంబు లయిన శరద్వాసరంబుల గోవిందుఁడు గోబృందసమేతుం డై బృందావనంబునఁ బసులఁ బోసంగ మేపుచు. 768

సీ. కర్ణావతంసితకర్ణికారప్రభ గండభాగద్యుతిఁ గడలుకొలుప
భువనమోహన మైన భ్రూవిలాసంబుతో వామభాగానతవదన మొప్ప
నపసవ్యకరమృదులాంగుళిచాతురి షడ్జధ్వనికి మర్మసరణిఁ జూప
డాకాలిమీఁద నడ్డము సాఁచి నిల్పిన పదనఖద్యుతి భూమిఁ బ్రబ్బికొనఁగ

తే. నాళిపింఛముఁ గంఠదామమును మెఱయ, విలసిత గ్రామముగ నొక్క వేణువందు
బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు పరఁగఁ జేసెఁ, జతురనటమూర్తి గోపాలచక్రవర్తి. 769

వ. ఇట్లు హరి వేణునాదంబు పూరించిన మారవికారహేతు వగు తద్గీతం బాలించి సిగ్గులు పాలింప మక్కువలు పెక్కు లొత్త గోపిక లోపికలు లేక తమ తమ పొత్తుకత్తెలుం దారును దత్తఱంబునఁ బదుగురు నేగురుఁ దుటుములు గట్టి జిలిబిలిముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన. 770

మ. శ్రవణోదంచితకర్ణికారకముతో స్వర్ణాభచేలంబుతో
నవతంసాయితకేకిపింఛకముతో నంభోజదామంబుతో
స్వవశుం డై మధురాధరామృతముచే వంశంబు బూరించుచు
న్నువిదా మాధవుఁ డాలవెంట వనముం దొప్పారెడిం జూచితే. 771

శా. రావే సుందరి యేమె బోటి వినవే రాజీవనేత్రుండు బృం
దావీథిం దగ వేణు వూఁదుచు లసత్సవ్యానతాస్యంబుతో
భ్రూవిన్యాసము లంగుళీక్రమములుం బొల్పార షడ్జంబుగాఁ
గావించెన్ నటుభంగి బ్రహ్మ మగు తద్గాంధర్వసంగీతమున్. 772

క. తలఁకెను గొబ్బునఁ జిత్తము, నలినాక్షునిమధురవేణునాదము నావీ
నులు సోఁకినంతమాత్రన, చెలియా యిఁక నేటివెఱపు చింతింపఁగదే. 773

క. నాతోడ వెఱవ వలదే, నాతోడనె కొనుచుఁ బోయి నలినదళాక్షున్
నీతోడుతఁ బలికించెద, నీతోడిజనంబు మెచ్చ నీతోడు సుమీ. 774

వ. అని పెక్కుభంగుల నొండొరు నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు బృందావనంబునకు గోవిందున కెదురు చని పరమానందంబున నతనిం దమ మనంబులఁ బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు సేసినవార లగుచు రామకృష్ణుల నుద్దేశించి. 775

మ. నవగోష్ఠానకరంగమందుఁ బరమానందంబుతోఁ జూతప
ల్లవనీలోత్పలపింఛపద్మదళమాలావస్త్రసంపన్ను లై
కవ లై వేణువు లూఁదుచున్ బహునటాకారంబులం గేళితాం
డవముల్ సేసెద రీ కుమారకులు వేడ్కం గామినుల్ గంటిరే. 776

క. ఓచెలువలార వినుఁడీ, వాచాశతకంబు లేల వర్ణింపంగా
లోచనములకలిమికి ఫల, మీచెలువురఁ జూడఁగలుగు టింతియ సుండీ. 777

వ. అని పలికి రందుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి. 778

మ. ఒనరన్ వ్రేతల కించుకేని నట లే కుండంగ గోపాలకృ
ష్ణునికెమ్మోవిసుధారసంబు గొనుచుం జోద్యంబుగా మ్రోయుచుం
దనపర్వంబులు నేత్రపర్వములుగా దర్పించెఁ బూర్వంబునన్
వనితా యెట్టితపంబు సేసెనొకొ యీవంశంబు వంశంబులోన్. 779

మ. ముదితా యేతటినీపయఃకణములన్ మున్ వేణు విం తయ్యె నా
నది సత్పుత్త్రునిఁ గన్నతల్లిపగిదిన్ నందంబుతో నేఁడు స

మ్మద హంసధ్వనిపాటగా వికచపద్మశ్రేణిరోమాంచ మై
యొదవం దుంగతరంగ హస్తనటనోద్యోగంబు గావింపదే. 780

క. నలినోదరుభక్తునిఁ గని, కులజును నందాశ్రుజలము గురియుపగిది వ్రాఁ
కులు పూఁదేనియ లొలికెడు, నలినాక్షునిచేతివంశనాళము మ్రోఁతన్. 781

శా. నామోసంబున కెద్ది మేర వినవే నాపూర్వజన్మంబులన్
లేమా నోములు నోఁచుచో నకట కాళిందీతటిన్ వేణు వై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే బోధిల్లి య ట్లైన నీ
బామం దిప్పుడు మాధవాధరసుధాపానంబు గల్గుం గదే. 782

క. కాళిందీకూలంబున, నాళీ యీనందతనయునధరామృతముం
గ్రోలెడివేణువ నగునో, మేలాగున నోఁచవచ్చు నెఱిఁగింపఁగదే. 783

క. వనితా కృష్ణుఁడు నల్లని, ఘన మనియున్ వేణురవము గర్జన మనియున్
మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు, ననవరతము నెమిలితుటుము లాడెడిఁ గంటే. 784

క. గిరిచరమిథునము లోలిం, బరికింపఁగఁ గృష్ణపాదపద్మాంకిత మై
సురరాజునగరికంటెను, దరుణీ బృందావనంబు దద్దయు నొప్పెన్. 785

మ. అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమానారూఢ లై పోవుచుం
గమలాక్షున్ శుభమూర్తిఁ గాంచి మురళీగానంబు లం దంద క
ర్ణములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా నాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా వ్రాలిరి చూచితే వివశ లై పంచాశుగభ్రాంత లై. 786

ఉ. కానల నుండుచున్ సరసగానవివేకవిహీనజాతు లై
వీనుల నేఁడు కృష్ణముఖవేణురవామృతధార సోఁకినన్
మేనులు మేఁతలున్ మఱచి మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని చూడ వమ్మ బహుమానము నేసెఁ గృతార్థచిత్త లై. 787

ఉ. తల్లులచన్నుఁబాలు మును ద్రావుతఱిన్ దమకర్ణవీథులన్
వల్లభ మైనమాధవునివంశరవామృతధార సొచ్చినం
దుల్లక పాలు రాఁ దివక దూఁటక మానక కృష్ణుమీఁద దృ
గ్వల్లులు సేర్చి నిల్చె నదె వత్సము లంగనలార కంటిరే. 788

మ. మమతన్ మోములు మీఁది కెత్తుకొని రోమంథంబు సాలించి హృ
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణు నిల్పి మురళీగానామృతశ్రేణి క
ర్ణములం గ్రోలుచు మేఁతమాని గళితానందాశ్రు లై చిత్రితో
పము లై గోవులు సూచుచున్న వదిగోఁ బద్మాక్షి వీక్షించితే. 789

మ. జగతీజంబులశాఖ లెక్కి మురళీశబ్దామృతస్యందమున్
మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి వ్రేఁగుపడి నెమ్మిం గృష్ణురూపంబు చి

త్తగ మై యుండఁగ నడ్డపెట్టుక్రియ నేత్రంబుల్ దగన్ మూసి యీ
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనాకారంబులం గామినీ. 790

మ. క్రమ మొప్పన్ నదు లెల్ల వంశరవ మాకర్ణించి సంజాతమో
హముల న్మన్మథసాయకక్షతవిశాలావర్తలై హంసవా
క్యములం జీరి తరంగహస్తముల నాకర్షించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ రామా విలోకించితే. 791

ఆ. వనిత నేఁడు కృష్ణువంశనినాదంబు, విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తనశరీర మెల్ల ధవళాతపత్త్రంబుఁ, జేసి మింట నీడఁ జేసెఁ గంటె. 792

క. మంచిఫలంబులు హరిచే, నించి కరాలంబనముల నెగడుచు నిదె క్రీ
డించెద రంగన చూడుము, చెంచితలం బింఛపత్త్రచేలాంచితలన్. 793

క. ఉల్లసితకుచభరంబుల, నల్లాడెడి నడుముతోడ నలరులదండన్
భిల్లి యొకతె హరి కిచ్చెను, హల్లోహలకలిత యగుచు నంగన కంటే. 794

క. గిరు లెల్ల జగము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె ధరణిగగనభూ
చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళీరవామృతము సోఁక ముద్దియ కంటే. 795

మ. బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే భాసిల్లుచున్ ధన్యమై
ఫలపుష్పంబులఁ గానికల్ గురిసి సంభావించి మి న్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చంచద్వ్యాజరోమాంచ మై
వెలసెం జూడఁ గ దమ్మ యీగిరి పురోవీథిన్ సరోజాననా. 796

వ. అని యిట్లు బృందావనవిహారి యైన గోవిందుని సందర్శించి పంచబాణభల్లభగ్న హృదయ లయి వల్లవకాంత లేకాంతంబులఁ జింతించుచుఁ దత్పరతంత్ర లయి యుండి రంత. 797

హేమంతఋతువర్ణనము

క. శామంతికాస్రగంచిత, సీమంతవతీకుచోష్ణశితశీతభయ
శ్రీమంతం బయి గొబ్బున, హేమంతము దోఁచె మదనుఁ డేఁచె విరహులన్.

క. ఉత్తరపుగాలి విసరె వి,యత్తలమున, దుహినకిరణుఁ డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు, నెత్తమ్ములు దఱిఁగె హిమము నెలకొనియె నృపా.

క. అహములు సన్నము లయ్యెను, దహనము హిత మయ్యె దీర్ఘదశ లయ్యె నిశల్
బహుశీతోపేతం బయి, యుహుహుహూ యని వడఁకె లోక ముర్వీనాథా. 800

క. అన్నులచన్నులదండ వి,పన్నులు గా కెల్లవారు బ్రదికిరి గాకీ
చన్నులు మీఱిన వలి నా,పన్నులు గా కుండఁదరమె బ్రహ్మాదులకున్. 801

ఆ. పొడుపుఁగొండమీఁదఁబొడుచుట మొదలుగాఁ, బరువువెట్టియినుఁడుపశ్చిమాద్రి
మఱుఁగుఁజొచ్చెఁగాక నుసలినఁ జలిచేత, జిక్కెఁజిక్కె ననఁగ జిక్కుకున్నె. 802

క. చెంగల్వవిరులగంధము, మంగళముగఁ గ్రోలుచున్న మధుపము లొప్పె
న్నంగజవహ్నులపై నుప్పొంగి విజృంభించు పొగలపోలిక నధిపా. 803

ఆ. శంభుకంఠ నొకటి జలరాశి నొక్కటి, మఱియు నొకటి మనుజమందిరముల
నొదిఁగెఁ గాక మెఱసి యున్న మూఁడగ్నులు, చలికి నులికి భక్తి సలుపకున్నె.

శా. ఈహేమంతము రాకఁ జూచి రమణీహేలాపరిరంభస
త్సాహాయ్యంబునఁ గాని దీని గెలువన్ శక్యంబు గా దంచుఁ దా
రూహాపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీయుక్తాంగు లై నారుగా
కోహో వార లదేమి సంతతవధూయోగంబు రాఁ గందురే. 805

క. ఈహేమంతము రాకకు, శ్రీహరి యొక్కింత వడఁకి చింతింపంగా
నోహో వెఱవకు మని తా, మాహరికిని శ్రీకుచంబు లభయం బిచ్చెన్. 806

వ. ఇట్లు నితాంతం బగు హేమంతంబున మొదలినెల తొలిదినంబునందు నందుని
మందం గల గోపకుమారికలు రేపకడ లేచి చని కాళిందీజలంబులం దోఁగి జల
తీరంబున నిసుమునం గాత్యాయనీరూపంబుఁ జేసి సురభికుసుమగంధంబు లిడి
ధూపదీపంబు లిచ్చి బహువిధోపహారంబులు సమర్పించి. 807

క. ఓకాత్యాయని భగవతి, నీకున్ మ్రొక్కెదము నేము నేఁ డనుకంపన్
మా కిందఱకును వైళమ, శ్రీకృష్ణుఁడు మగఁడు గాఁగఁ జేయుము తల్లీ. 808

క. ఓతల్లి మాకుఁ గృష్ణుఁడు, చేతోవిభుఁ డైననాఁడు చెలువల మెల్లన్
నేతివసంతము లాడుచు, జాతర సేసెదము భక్తిచాతురితోడన్. 809

వ. అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నివ్విధంబున మాసవ్రతంబు సలిపి
రం దొక్కనాఁడు. 810

గోపికావస్త్రాపహరణము

మ. రమణుల్ ప్రొద్దున మేలుకాంచి సఖులన్ రం డంచు నాత్మీయనా
మములం జీరి కుచద్వయీభరములన్ మధ్యంబు లల్లాడఁగాఁ
బ్రమదోద్దామగజేంద్రయాన లగుచుం బద్మాక్షునిం బాడుచున్
యమునాతీరముఁ జేరఁబోయిరి గృహీతాన్యోన్యహస్తాబ్జ లై. 811

వ. ఇట్లానదీతీరంబు సేరం జని గజగమనలు విజనస్థలంబున వలువలు విడిచి యిడి
మది శంక లేక యకలంక లై క్రుంకు లిడఁ జలంబుల జలంబులు సొచ్చి. 812

క. వారిజలోచనుఁ బాడుచు, వారిజలోచనలు వారివారికి వేడ్కన్
వారివిహారము సలిపిరి, వారివిహారములు జగతి వారికిఁ గలవే. 813

వ. ఆసమయంబున. 814

క. తోయజనయనలు యమునా, తోయములం దుండు టెఱిఁగి దూరగుఁ డయ్యుం
దోయజనయనుఁడు హరి తన, తోయముగోపకులు దానుఁ దోఁతెంచె నృపా.

తరలము. కదలకుం డని తోడివారలఁ గన్నుసన్నల నిల్పుచుం

బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ బద్మనేత్రుఁడు మౌని యై
పాదలమాటున నల్లనల్లన పొంచి పొంచి నతాంగుఁ డై
యదను గోరుచు డాసి ప్రేతలయంబరంబులు దొంగిలెన్. 816

వ. ఇట్లు దొంగిలి. 817

శా. ఉద్యద్గంధగజేంద్రగౌరవముతో యోషాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో హాసార్థి యై కొంచుఁ ద
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితానందంబుతో నెక్కెఁ దా
సద్యోముక్తదురంతపాదపజనుస్సంతాపమున్ నీపమున్. 818

వ. అప్పు డయ్యింతు లి ట్లనిరి. 819

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకు పోకు మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెదు, మామానసహరణ మేల మానుము కృష్ణా. 820

సీ. బహుజీవనముతోడ భాసిల్లి యుండుటో గోత్రంబు నిల్పుటో కూర్మితోడ
మహి నుద్ధరించుటో మనుజసింహంబ వై ప్రజలఁ గాచుటొ కాక బలిఁ దెరల్చి
పిన్న వై యుండియుఁ బెంపు వహించుటో రాజుల గెల్చుటో రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో గుణనిధి వై బలప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో భద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చుభువిఁ బ్రబుద్ధత మెఱయుటో, కల్కితనముసేయ ఘనత గలదె
వావి లేదు వారువాడు నావా రను, నెఱుక వలదె వలువ లిమ్ము కృష్ణ. 821

క. కొంటివి మాహృదయంబులు, గొంటివి మానంబు లజ్జఁ గొంటివి వలువల్
గొంటి విఁక నెట్లు నేసెదో, కొంటెవు గద నిన్ను నెఱిఁగికొంటిమి కృష్ణా. 822

సీ. రాజసంబున నీవు రంజిల్లు టెఱుఁగమే చెలరేఁగి వింతలు సేయుచుండ
సత్త్వసంపద గల్గి జరగుటఁ దలఁపమే సిరి గల్గి యన్యులఁ జెనకుచుండ
గురుతరశక్తియుక్తుఁడ వౌట యెఱుఁగమే తామసంబున నెగ్గు దలఁచుచుండ
నొకభంగితో నుండకుంటఁ జింతింపమే మాయావి వై మాఱుమలయుచుండ

ఆ. నేమిజాడవాఁడ వేపాటి గలవాఁడ, వేగుణంబు నెఱుఁగ వెల్లయెడల
నొదిఁగి యుండనేర వోరంతప్రొద్దును, బటము లీఁగదయ్య పద్మనయన. 823

క. రాజుల నెఱుఁగవు బలిమిని, రాజిల్లెడుచీర లీవు రమణుల మింకన్
రాజున కెఱిఁగించెద మో, రాజీవదళాక్ష నీవు రాజవె ధరకున్. 824

వ. అని పలికిన కన్నియల పలుకు లాలించి మందహాససుందరవదనారవిందుఁ డై గోపాలబాలకుల కరంబులం గరంబులు ప్రేసి యమ్ముద్దియల నుద్దేశించి నెఱవాది చతురుం డి ట్లనియె. 825

శా. రామల్ రాజులతోడ నీపనికి నారంభింతురే మీ క్రియన్
మోమోమో టేమియు లేక దూలెదరు మీమోసంబు చింతింప రం
భోమధ్యంబుననుండి వెల్వడి వెసం బూర్ణేందుబింబాననల్
మీమీచీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుఁడా మీ కిచ్చెదం జెచ్చెరన్. 826

వ. అనిన నమ్మానవతు లొండొరుల మొగంబులు సూచి నగుచు మర్మంబులు నాఁటు నమ్మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గుపడుచు నగ్గలం బయిన చలిని వలిగొని కంఠ ప్రమాణజలంబులం దుండి డోలాయమానమానస లై యి ట్లనిరి. 827

క. మావలువ లాగడంబున, నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి నీ వల్వుఁడవే
నీవెఱుఁగని దే మున్నది, నీ వింద ఱిలోన ధర్మనిరతుఁడవు గదే. 828

శా. ఇంతుల్ తోయము లాడుచుండ మగవా రేతెంతురే వచ్చిరా
యింతల్ సేయుదురే కృపారహితు లై యేలోకమం దైన నీ
వింతల్ నీతలఁ బుట్టెఁ గాక మఱి యేవీ కృష్ణ యోచెల్ల నీ
చెంతన్ దాసుల మై చరించెదము మాచేలంబు లిప్పింపవే. 829

క. వచ్చెదము నీవు పిలిచిన, నిచ్చెద మే మైనఁగాని యెటఁ జోరు మనినం
జొచ్చెదము నేఁడు వస్త్రము, లిచ్చి మముం గరుణతోడ నేలుము కృష్ణా. 830

వ. అనిన దరహసితవదనుం డై హరి యి ట్లనియె. 831

క. ఏతరుణుఁడు మగఁ డౌటకు, మీతపములు సెప్పఁ డింక మీయానలు సుం
డీ తప్పిన నీకూరిమి, మీతలలనె పుట్టెనోటు మేమిని లేదే! 832

క. ఎవ్వనిఁ గని మోహించితి, రెవ్వఁడు మీమానధనము లెల్ల హరించెన్
నివ్వటిలె మీకుఁ గూరిమి, యెవ్వనిపైఁ బలుకరాదె యే నవ్వుఁడనే. 833

వ. అనిన విని సుందరు లన్యోన్యసందర్శనంబులు సేయుచు హృదయారవిందంబు లందుఁ గందర్పుండు సందడింప నగుచు నిరుత్తర లయి యున్న లోకోత్తరుం డి ట్లనియె. 834

క. నాయింటికి దాసుల రై, నాయాజ్ఞ వహించి మీరు నడచెద రేనిన్
మీయంబరంబు లిచ్చెదఁ, దోయంబులు వెడలి రండు తొయ్యలులారా. 835

వ. అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిలమధ్యంబున నిలువ నోపక. 836

క. కొందఱు వెడలుద మందురు, కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁ గొను గోవిందుం
డందురు కొందఱు దమలోఁ, గొందలమందుదురు వడఁకుగొని మనుజేంద్రా. 837

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ జిత్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయమధ్యంబు వెలువడి. 838

క. చంచత్పల్లవకోమల, కాంచననవరత్నఘటితకంకణరుచిరో
దంచితకరసంఛాదిత, పంచాయుధగేహ లగుచుఁ బడఁతులు వరుసన్. 839

వ. చని ప్రౌఢ లైన సుందరుల ముందట నిడుకొని మందగమనలు మందహాసంబు తోడ నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డి ట్లనియె. 840

సీ. శృంగారవతులార సి గ్గేల మిముఁ గూడి పిన్ననాఁటను గోలెఁ బెరిఁగినాఁడ
నెఱుఁగనే మీలోన నెప్పుడు నున్నాఁడ నేను జూడనిమర్మ మెద్ది గలదు

వ్రతనిష్ఠ లై యుండి వలువలు గట్టక నీరు సొత్తురె మీరు నియతి దప్పి
కాత్యాయనీదేవిఁ గల్ల సేయుట గాక యీరీతి నోఁచువా రెందుఁ గలరు
ఆ. వ్రతఫలంబు మీరు వలచినఁ జక్కఁగ, నింతు లెల్లఁ జేతు లెత్తి మ్రొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుఁడు చీరలు సిగ్గు వో, నాడ నేల యొగ్గు లాడ నేల. 841

వ. అనిన విని మానవతులు దమలోన. 842

మ. వ్రతముల్ సేయుచు నొక్క మా టయిన నెవ్వారిన్ విచారించినన్
వ్రతభంగంబులు మాను నట్టి వరదున్ వామాక్షు లీక్షించియున్
గతచేలాప్లవనంబు నేఁడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఫా
లతటన్యస్తకరాబ్జ లై సరసలీలన్ మ్రొక్కి ర ట్లందఱున్. 843

క. బాలలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీతపవనాగమనా
లోలలకు నంబరములు గృపాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తపాలకుఁ డగుటన్. 844

ఆ. చీర లపహరించి సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి యైనఁ బరఁగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొఱఁత గాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరి నుతించి రబల లెల్ల.

క. ఉల్లములు నొవ్వ నాడినఁ, గల్లలు సేసినను నగినఁ గలఁచిన నైనన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు గాదు వల్లభ మధిపా. 846

వ. ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినం గట్టుకొని సతు లతనియందు బద్ధానురాగ లయ్యుఁ
జలింపక తెప్ప లిడక తప్పక చూడ నాప్రౌఢ యొఱంగి చేరి వారి కి ట్లనియె. 847

సీ. లక్షణవతులార లజ్జించి చెప్పరు గాని మీమర్మముల్ గానఁ బడియె
నను గొల్వఁ జింతించినారు నాచేతను సత్యంబు మీనోము సఫల మగును
గామితార్థంబులకలిమిఁ జెప్పఁగ నేల ననుఁ గొల్వ ముక్తికి నడవ వచ్చుఁ
గడమ కూడఁగ నంబికాదేవి నోఁచంగ నటమీఁద రాత్రులయందు మీకు
ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్గు నమ్మి పొం డని హరి, వల్క నింతు లెల్ల భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ దత్పదాంభోజముల్, మానసించుకొనుచు మందకడకు.

మునిభార్య లన్నముఁ దీసికొని వచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపఁజేయుట

వ. ఇట్లు గోపకన్యకలందఱుఁ బ్రసన్నుం డై గోవిందుండు బృందావనంబు దాఁటి
దూరంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ జండకిరణుని యెండం బడి దండించెడి తరుల
దండ నండగొనుచు నాతపత్రాకారంబులై నీడలు సేయుచున్న వృక్షంబుల నీక్షించి
కృష్ణబలశ్రీదామదేవప్రస్థవిశాలార్జున ప్రముఖులకుం దక్కిన గోపకు లి ట్లనిరి. 849

మ. అపకారంబులు సేయ మెవ్వరికి నేకాంతంబులం దుండు నా
తపశీతానిలవర్ష వారణము లై త్వగ్గంధనిర్యాసభ
స్మపలాశాగ్రమరందమూలకుసుమచ్ఛాయాఫలశ్రేణిచే
నుపకారంబులు సేయు నర్థులకు నీయుర్వీజముల్ గంటిరే. 850

వ. అని చిగురాకు పువ్వు గాయ పండు తండంబులబ్రేఁగున వీఁగిన తరువులనడిమి

తెరువునం బసుల దాఁటుల దాఁటించి యమునకుం జని వెడఁదమడుఁగుల మెల్లన
చల్లనినీరు ద్రావించి తత్సమీపంబున మేపుచు వల్లవులెల్ల మూఁకలుగొని
యాఁకలిగొంటి మని విన్నవించినఁ దనకు భక్తురాం డ్రగు విప్రభార్యలవలనం
బ్రసన్నుఁ డై వారలం జూచి రామసహితుం డైన హరి యి ట్లనియె. 851

సీ. వల్లవులార యీవనమునవిప్రులు బ్రహ్మవాదులు దేవభవనమునకు
నరుగుట కాంగిరిసాహ్వయసత్త్రంబు సలుపుచు నున్నారు సనుఁడు మీరు
మానామములు సెప్పి మైత్రితో నడిగిన నన్నంబు వెట్టెద రనుచుఁ బలుక
వారలు చని విప్రవరుల కెల్లను మ్రొక్కి పసుల మేపుచు బలభద్రకృష్ణు
తే. లలసి పుత్తెంచి రిట మమ్ము నన్న మడుగ, ధర్మవిదులార యర్థిప్రదాతలార
పెట్టుఁ డన్నంబు శ్రాంతులఁ బిలిచి తెచ్చి, పెట్టుదురుగాదె మిముబోఁటిపెద్ద లెల్ల.

క. ఘనదీక్షితునకు నైనం, జనుఁ గుడువఁగఁ బశువధంబు సౌత్రామణియుం
జనినవెనుక దోషములే, దనఘాత్మకులార పెట్టుఁ డన్నము మాకున్. 853

వ. అని గోపకులు పలికిన. 854

మ. క్రతువున్ మంత్రముఁ దంత్రమున్ ధనములుం గాలంబు దేశంబు దే
వతయున్ ధర్మము నన్యముల్ దలఁప నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశ్వరున్
మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచున్ మందస్థితిం జూచి దు
ర్మతు లై యన్నము లేదు లే దనిరి సమ్మానక్రియాశూన్యు లై. 855

వ. అంత గోపకులు నిరాశు లై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లౌకికానుసారి యగుచు
మీ రయ్యార్యుల నడుగక వారి భార్యలకు మా రాకఁ జెప్పుం డన్నంబు వెట్టెద
రని పంచిన వారలు సని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితు లై
యి ట్లనిరి. 856

క. గోవుల మేపును నాఁకొని, గోవిందుం డన్న మడిగి కొని రం డని మ
మ్మీవేళం బుత్తెంచెను, ధీవిలసితలార రండు తెం డన్నంబుల్. 857

వ. అనిన విని గోవిందదర్శన కుతూహల లై ధరణీసురసుందరులు సంభ్రమానం
దంబులు డెందంబుల సందడింప భక్ష్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయభేదం
బులుం గలిగి సంస్కారసంపన్నంబు లైన యన్నంబులు కుంభంబుల నిడికొని
సంరంభంబుల సముద్రంబునకు నడచునదుల తెఱంగున. 858

క. బిడ్డలు మగలును భ్రాతలు, నడ్డము చని వల దనంగ నటు దలఁ డని మా
ఱొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు, జడ్డన నన్నంబు గొనుచుఁ జని రాసుదతుల్. 859

వ. చని యమునా సమీపంబున నవపల్లవాతిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును నైన
యశోకంబుక్రింద నిర్మలస్థలంబున. 860

సీ. ఒకచెలికానిపై నొకచేయి సాఁచి వే ఱొకచేత లీలాబ్జ మూఁచువానిఁ
గొప్పున కందనికొన్ని కుంతలములు సెక్కుల నృత్యంబు సేయువానిఁ

గుఱిచచుంగులు పుచ్చికొమ రారఁ గట్టిన పసిఁడివన్నియ గలపటమువాని
నొదలఁ దిరిగి రా నలవడఁ జుట్టిన దట్టంపుఁ బించెపుదండవాని

తే. రాజితోత్పలకర్ణపూరములవాని, మహితపల్లవపుష్పదామములవాని
భువనమోహననటవేషభూతివానిఁ, గనిరి కాంతలు కన్నులకఱవు దీఱ. 861

క. కనిలోచనరంధ్రంబుల, మును మిడి హరిలలితరూపమును లోఁగొని నె
మ్మనములఁ బరిరంభించిరి, తనుమధ్యలు హృదయజనితతాపము వాయన్. 862

వ. ఇవ్విధంబున. 863

క. వారితసర్వస్పృహలై, వా రంచఱుఁ దన్నుఁ జూడ వచ్చుట మదిలో
వారిజనయనుఁడు వొడగని, వారికి ని ట్లనియె నగి యవారితదృష్టిన్. 864

శా. కాంతారత్నములార మీగృహములం గల్యాణమే యేమి గా
వింతుర్ మీ కిటు రండు మమ్ము నిచటన్ వీక్షింప నేతెంచినా
రెంతేవేడుకతో నెఱుంగుదును నిర్వ్యాజస్థితిన్ నన్ను ధీ
మంతుల్ మీ క్రియఁ జేరి కందురు గదా మత్సేవలన్ సర్వమున్. 865

వ. కావున గృహస్థు లైన మీపతులు మిమ్ముం గూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా
సమాప్తి సేసెదరు మీరు యాగవాటంబునకుం జనుం డనిన విప్రభార్య లి ట్లనిరి.

మ. తగునే మాధవ యిట్టివాఁడిపలుకుల్ ధర్మంబులే మాయెడన్
మగలున్ బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ మమ్మున్ నివారింప మ
చ్చిగ నీయంఘ్రులు సేరినార మటఁ బోఁ జేకొందురే వార లా
పగి దే మొల్లము కింకరీజనులఁ గా భావించి రక్షింపవే. 867

వ. అనిన జగదీశ్వరుండు. 868

సీ. నాసమీపమున నున్నా రంచు నలుగరు బంధులు భ్రాతలు పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవత లైన మెత్తు రంగనలార నాదేహసంగంబు నరుల కెల్ల
సౌఖ్యానురాగసంజనకంబు గాదు ముక్తిప్రదాయకము నాకీర్తనమున
దర్శనాకర్ణనధ్యానంబులను గర్మబంధదేహంబునఁ బాసి మీరు

తే. మానసంబులు నాయందు మరగఁజేసి,నన్నుఁ జేరెద రటమీఁద నమ్ముఁ డనుచుఁ
బలికి వారలు దెచ్చినభక్షణాదు, లాప్తవర్గంబుతో హరి యారగించె. 869

క. పరమేశ్వరార్పణంబుగఁ, బరజనులకు భిక్ష యిడినఁ బరమపదమునం
బరఁగెద రట తుది సాక్షా, త్పరమేశుఁడు భిక్ష గొన్న ఫల మెట్టిదియో. 870

వ. ఇట్లు సర్వేశ్వరుం డయిన హరికి భిక్ష యిడి తమ భార్య లతనివలనం గృతార్థ
లగుట యెఱింగి భూసురవరులు తమలో ని ట్లనిరి. 871

చ. కటకట మోసపోయితిమి కాంతలపాటియు బుద్ధి లేదు నేఁ
డిట హరిఁ గానఁ బో నెఱుఁగ మేము దురాత్ముల మేము కల్మషో
ద్భటులము విష్ణుదూరగుల ప్రాజ్ఞత లేల తపంబు లేల ప
ర్యటనము లేల శీలములు యాగములున్ మఱి యేల కాల్పనే. 872

క. జపహోమాధ్యయనంబులుఁ, దపములు వ్రతములును లేనితరుణులు హరిస
త్కృపఁ బడసి రన్నిగలిగియుఁ, జపలతఁ బొందితిమి భక్తిసలుపమి నకటా. 873

క. సురగురులగు యోగీంద్రుల, నరుదుగ మోహితులఁ జేయు హరిమాయ మముం
నరగురుల మూఢవిప్రుల, నరవడి మోహితులఁ జేయ నోపక యున్నే. 874

మ. క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ గాలంబు దేశంబు దే
వతయుం వహ్నులు మేదినీసురులు నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశుఁ డీ
క్షితి రక్షింప జనించినాఁ డెఱుఁగ మాశ్రీభర్తకుం గర్తకుం
గుతలోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము రక్షో నాథసంహర్తకున్. 875

నందాదు లింద్రయాగము సేయ శ్రీకృష్ణునితో నాలోచించుట

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబులం బొంది హరిం దలంచి శమింపు
మని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతు లయి బలకృష్ణసందర్శనంబు సేయం జనరై
రంత నక్కడ నఖిలదర్శనుం డైన హరి యింద్రయాగంబు సేయం దలంచి తన
కడకు వచ్చిన నందాదిగోపవృద్ధులం గని నందున కి ట్లనియె. 876

సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి వచ్చితి రీయాగమున ఫల మేమి గలుగు
నెవ్వాఁడు దీనికి నీశ్వరుం డధికారి యెవ్వాఁడు సాధన మెంత వలయు
శాస్త్రీయమో జనాచారమో కార్యంబు వైరుల కెఱిఁగింపవలదు గాని
యెఱిఁగెడిమిత్రుల కెఱిఁగింపఁదగుఁ జేరి యెఱిఁగిచేసినఁ గోర్కు లెల్లఁ గలుగుఁ

ఆ. బగయుఁ జెలిమి లేక పరఁగినమిముబోఁటి, మంచివారి కేల మంతనంబు
తలఁపు లెల్ల మాకుఁ దగ నెఱిఁగింపవే, తాత వాక్సుధాప్రదాత వగుచు 877

వ. అని పలికిన ప్రౌఢకుమారునికిఁ దండ్రి యి ట్లనియె. 878

సీ. పర్జన్యుఁ డధికుండు భగవంతుఁ డమరేంద్రుఁ డతనికిఁ బ్రియమూర్తులగుచునున్న
మేఘబృందంబులు మేదినీతలముపై నతనిపంపున భూతహర్షణముగ
జలములు గురియుఁదజ్జలపూరములఁ దోఁగి పండు సస్యంబు లాపంట దమకు
ధర్మార్థకామప్రదాయకంబుగ లోకు లెల్లను బ్రదుకుదు రింత యెఱిఁగి

తే. మేఘవిభుఁ డైన యింద్రుండు మెచ్చుకొఱకు
నింద్రయాగము సేయుదు రెల్లనృపులు
కామలోభభయద్వేషకలితు లగుచుఁ
జేయకుండిన నశుభంబు సెందుఁ బుత్ర. 879

వ. అదియునుం గాక. 880

ఆ. మఖము సేయ వజ్రి మది సంతసించును, వజ్రి సంతసింప వాన గురియు
వాన గురియఁ గసవు వసుమతిఁ బెరుఁగును, గసవు మేసి ధేనుగణము బ్రదుకు.

క. ధేనువులు బ్రదికెనేనిఁ, మానదు ఘనమైన పాడి మందలఁ గలుగున్

మానుగను బొంది గలిగిన, మానవులును సురలుఁ దనిసి మనుదురు పుత్రా. 882

వ. అని యిట్లు నొడివిన నందుని వచనంబులు విని యింద్రునికిఁ గోపంబు దీపింప వనుజవమనుండు తండ్రి కిట్లనియె. 883

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మమునన వృద్ధిఁ బొందుఁ గర్మమునఁజెడుం
గర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా. 884

క. కర్మములకుఁ దగుఫలములు, కర్ములకు నిడంగ రాజు గాని సదా ని
ష్కర్ముఁ డగునీశ్వరుండును, గర్మవిహీనునికి రాజు గాఁడు మహాత్మా. 885

వ. కావునఁ గర్మానుయాతంబు లయిన భూతలంబులకుఁ బురుహూతునివలని భీతి యేటికి పురాతనజన్మ సంస్కారంబులు గుప్పలు గొని కప్పినఁ గర్మంబులఁ దప్పించి పెంపువడయ నప్పర మేశ్వరుండును నేరఁ డితరులం జెప్ప నేల సురా సుర నరా నీకంబులతోడిలోకంబు నిజసంస్కారవశం బై యంద డిందివ యున్నది సందేహంబు లేదు దేహి కర్మవశంబున గురుతను దేహంబులం జొచ్చి వెడలు నొజ్జ వేలుపు నెచ్చెలి పగఱు చుట్టంబులు కర్మంబు జీవుండు కర్మంబుతోడన వర్తించు నతనికిఁ గర్మంబు దైవతంబు కర్మంబునం బ్రతుకుచు నితరసేవ సేయుట సతి పతి విడచి జారుం జేరిన చందం బగు విప్రుండు వైదికకర్మంబున మెలంగు నృపతి ధరణీపాల నంబున సంచరించు వైశ్యుండు వాణిజ్యకృషికుసీదగోరక్షణాదుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్ముల సేవించి బ్రదుకు సత్త్వరజస్తమోగుణంబు లుత్పత్తిస్థితి లయకారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు రజోగుణ ప్రేరితంబు లయి మేఘంబులు వర్షించు వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు నింద్రుం డేమి సేయం గలవాఁ డదియునుం గాక. 886

శా. కోపింపం బని లేదు శక్రునికిఁ దాఁ గోపించుఁ గా కేమి సం
క్షేపం బయ్యెడి దేమి పట్టణములుం గేహంబులుం దేశముల్
వ్యాపారంబులు మాకుఁ బోయెడినె శైలారణ్యభాగంబులన్
గోపత్వంబున నుండుచున్ మనకు సంకోచింపఁగా నేటికిన్. 887

సీ. పసులకుఁ గొండకు బ్రాహ్మణోత్తములకు మఖము గావించుట మంచిబుద్ధి
యింద్రయాగంబున కేమేమి దెప్పింతు రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ డరసి మీరు
పాయసంబులు నపూపములు సైఁదపుఁ బిండి వంటలుఁ బప్పును వలయునట్టి
ఫలశాకములు వండఁ బంపుఁడు హోమంబు సేయుఁడు ధేనుదక్షిణల నిచ్చి

తే. బహురసాన్నంబు వెట్టుండు బ్రాహ్మణులకు
నచలు లై పూజ లొనరింపుఁ డచలమునకు
నధమచండాలశునకసంహతికిఁ దగిన
భక్ష్యముల నిండు కసవులు పసుల కిండు. 888

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచేఁ గై సేసి యిష్టాన్నముల్
బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నాభాషారతిన్ వేడుకల్

సంధిల్లన్ గిరిగోద్విజానలనమస్కారంబు గావింపుఁ డో
జం ధర్మం బని తోఁచెనేని జనకా జన్మంబు ధన్యం బగున్. 889

వ. అని మఱియు నిలింపపతిసొంపు దింపు తలంపున నిమ్మఖంబు దనకు సమ్మతం బని గోవిందుండు పలికిన నందాదులు మేలు మే లని తద్వచనప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి ధరణిసురులకు భోజనంబు లిడి పసులకుం గసవు లొసంగి రప్పుడు. 890

మ. సకలాభీరులు వీఁడె కృష్ణుఁ డన నైజం బైన రూపంబుతో
నకలంకస్థితి నుండి శైల మిదె మీ రర్చింప రం డంచుఁ దా
నొకశైలాకృతిఁ దాల్చి గోపకులతో నొండొండ పూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డాప్రత్యక్షశైలాకృతిన్. 891

మ. వినుఁడీ శైలము కామరూపి ఖలులన్ వేధించు నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పించిన నాహరించె మనలన్ మన్నించెఁ జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు సేసె మనపై నంచున్ సగోపాలుఁడై
వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికిన్ వందారుమందారుఁడై. 892

వ. ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతులై గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి గోధనంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాదవచనంబులతో గిరికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి రాసమయంబున. 893

క. గుఱ్ఱములపరువు మెచ్చని, నఱ్ఱులఁ గట్టిన రథంబు నందప్రముఖుల్
గుఱ్ఱలయార్పులు సెలఁగఁగఁ, దొఱ్ఱులగమి వెంట నంటఁ దోలి రిలేశా. 894

క. పాటించి గానవిద్యా, పాటవమునఁ దేరు లెక్కి బహుతానములం
బాటలగంధులు కృష్ణునిఁ, బాటలఁ బాడిరి విరోధిపాటనుఁ డనుచున్. 895

క. కుండనిభాపీనంబులు, మండితవర్ణములు వివిధమహితాకృతులన్
నిండినకడుపులుఁ గన్నుల, పండువులుగఁ బాఁడికుఱ్ఱిపదువులు నడచెన్. 896

క. పొగ రెక్కినమూఁపురములుఁ, దెగ గల వాలములు శైలదేహంబులు భూ
గగనములు నిండుఱంకెలు, మిగుల మెఱయువృషభగణము మెల్లన నడచెన్.

వ. ఇట్లు పర్వతప్రదక్షిణంబు సేసి గోపకులు మాధవసమేతులై మందకుం జని రంత మహేంద్రుం డంతయు నెఱింగి మహాకోపంబునఁ బ్రళయప్రవర్తకంబు లగు సంవర్తక మేఘంబులం జీరి యి ట్లనియె. 898

మ. పెరుఁగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి భువి నాభీరుల్ మదాభీరులై
గిరిసంఘాతకఠోరపత్త్రదళనక్రీడాసమారంభదు
ర్భరదంభోళిధరుం బురందరు ననుం బాటించి పూజింప క
గ్గిరికిం బూజలు సేసి పోయి రిదె పో కృష్ణుండు ప్రేరేపఁగన్. 899

క. గురుదేవహీను బాలుని, గిరిభూజప్రముఖవాసుఁ గృష్ణు ననీశుం
బరిణామశీలుఁ గులగుణ,విరహితుఁ జేపట్టి యింద్రు విడిచిరి గొల్లల్. 900

ఆ. విమలఘనతరాత్మవిజ్ఞానవిద్యచే, నిగుడలేక యుడుపనిభము లగుచుఁ
గర్మమయము లైన క్రతువుల భవమహా,ర్ణవము గడవఁ గోరినారు వీరు. 901

శా. ఉద్యత్సంపద నమ్మి నందతనయోద్యోగంబునం బెట్టు లై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని రీ మర్త్యుల్ వడిం బాఱు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములం బేధించి గోవుల్ జనుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద ఱాల్ గురియుఁడీ శౌర్యం బవార్యంబుగన్. 902

క. మీవెంట వత్తు నే నై,రావణనాగంబు నెక్కి రయ మొప్పంగా
దేవగణంబులతోడను, గోవిందునిమంద లెల్లఁ గొంచలపెట్టన్. 903

వ. అని యిట్లు వలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జళిపించి బింకంబున శంకింపక కింకతోడ సంకలియ లూడ్చిన మహానిలప్రేరితంబు లయి చని నందుని మందమీఁద నమోఘంబు లైన మేఘంబులు మహౌఘంబు లై పన్ని ప్రచండగతిం జండమరీచిమండలంబుఁ గప్పి దివి నిండి దిశ లావరించి రోదోంతరాళంబు నిరంతర నీరంధ్రనిబిడాంధకార బంధురంబుగ నిరోధించి బలిభంజనద్వితీయపాదపల్లవభగ్నం బైన బ్రహ్మాండభాండంబుచిల్లుల జల్లించి తొరఁగు బహిస్సముద్రసలిలనిర్ఝరంబుల వడువున నెడతెగక తోరంబు లైన నీరధారలం గురియుచు శిలల వర్షించుచుఁ బిడుగుల ఉవ్వచు నుండ మిట్టపల్లంబులు సమతలంబు లయి యేకార్ణవంబు రూపుసూపిన నందు దుడుకడుచుచు నీఁదుచు విలయశిఖిశిఖాసంరంభవిజృంభమాణవిద్యుల్లతావిలోకంబున రిమ్మలుగొని సొమ్మలు వోవుచున్న లేఁగలును లేఁగలకుమూఁతు లడ్డంబు లిడి ప్రళయభైరవ భేరీభాంకారభీషణంబు లగు గర్జనఘోషణంబులఁ జెవుడువడి చిందఱవందఱ లైన డెందంబులం గంది కుంది వ్రాలు ధేనువులును ధేనువుల వెనుక నిడుకొని దురంతకల్పాంత కాలకీలికరాళకాలకంఠకరవిశాల గదాఘాతప్రభూతంబు లైన నిర్ఘాతపాతంబులకు భీతంబు లై హరికి మ్రొక్కి రక్షరక్షేతిశబ్దంబులు సేయుకైవడి విడువని జడిం బడి సైరింపక శిరంబులు వంచుకొని గద్గదకంఠంబున నంభారవంబులు సేయు వృషభంబులును వృషభాదిగోరక్షణంబు సేయుచు దుర్వారఘోర శిలాసారంబుల సారంబులు సెడి శరీరంబులు భారంబు లైన మ్రానుపడు గోపకులును గోపకులం బట్టుకొని దట్టం బయిన వానకొట్టునం బెట్టువడి బడుగునడుములు నుసులువడ వడవడ వడంకుచు గోవిందుని జీరు గోపికలును కోపికాజనకఠినకుచకలశ యుగళంబుల మాటుం గునం దలలు వెట్టుకొని పరవశు లైన శిశువులునుం గలిగి మహాఘోషంబుతోడ నష్టం బైన ఘోషంబుఁ జూచి ప్రబుద్ధు లైన గోపవృద్ధులు గొందఱు దుర్జనశిక్షకుండును సజ్జనరక్షకుండును నైన పుండరీకాక్షునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 904

ఉ. అక్కట వానఁ దోఁగి వ్రజ మాకుల మయ్యె గదయ్య కృష్ణ నీ
వెక్కడ నుంటి వింతదడ వేలసహించితి నీపదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్నగోపకులు దీనత నొంద భయాపహారివై
గ్రక్కునఁ గావ కిట్లునికి కారుణికోత్తమ నీకుఁ బాడియే. 905

క. ఈయురుములు నీమెఱుములు, నీయశనులఘోషములు నీజలధారల్
నీయాన ద్రొల్లి యెఱుఁగము, కూయాలింపంగదయ్య గుణరత్ననిధీ. 906

క. వారి బరు వయ్యె మందల, వారికి నిదె పరులు లేరు వారింపంగా
వారిదపటలభయంబును, వారిరుహదళాక్ష నేఁడు వారింపఁగదే. 907

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుం డైన కృష్ణుం డంతయు నెఱింగి. 908

ఉ. తన్నొకయింత గైకొనరు తప్పిరి యాగము సేసి రంచుఁ దా
మిన్నుననుండి గోపకులమీఁద శిలల్ గురియించుచున్నవాఁ
డున్నతనిర్జరేంద్రవిభవోత్థితగర్వనగాధిరూఢుఁ డై
కన్నులఁ గాన డింద్రుఁ డిటు గర్వపరుం డొరుఁ గాన నేర్చునే. 909

క. దేవత లందఱు నన్నును, సేవింతురు రాజ్యమదముఁ జెందరు చెఱుపం
గా వలదు మానభంగము, గావింపఁగ వలయు శాంతి గలిగెడుకొఱకై. 910

వ. అని చింతించి శిలావర్షహతు లై శరణాగతు లైన ఘోషజనుల రక్షించుట
తగ వని సకలలోకరక్షకుం డయిన విచక్షణుండు. 911

చ. కలఁగకుఁడీ వధూజనులు కంపము నొందకుఁడీ వ్రజేశ్వరుల్
తలఁగకుఁడీ కుమారకులు తక్కినవారలు తాలవానచే
నలఁగకుఁడీ పశువ్రజము నక్కడ నక్కడ నిల్వనీకుఁ డీ
మెలఁపున మీకు నీశ్వరుఁడు మే లొసఁగుం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డై. 912

వ. అని పలికి. 913

శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధన పర్వతము నెత్తుట

క. కిరియై ధర యెత్తినహరి, కరిసరసిజముకుళ మెత్తుగతిఁ ద్రిభువనశం
కరకరుఁ డై గోవర్ధన,గిరి యెత్తెం జక్క నొక్కకేలన్ లీలన్. 914

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెండులక్రియఁ బట్టి యెగురఁజిమ్మెడుహరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపని గాక యొక్కకొండా తలఁపన్. 915

వ. ఇట్లు గిరి యెత్తి. 916

శా. బాలుం డాడుచు నాతపత్ర మని సంభావించి పూగుత్తి కెం
గేలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁ గృష్ణుండు దా నమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపులచ్ఛత్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రచ్యుతదుశ్శిలాచకితగోపీగోపగోపంక్తికిన్. 917

వ. ఇట్లు గోత్రంబు ఛత్త్రంబుగాఁ బట్టి గోపజనులకు గోపాలశేఖరుం డి ట్లనియె. 918

క. రా తల్లి రమ్ము తండ్రీ, ప్రేతలు గోపకులు రండు వినుఁడీ గర్త
స్థాతలమున నుండఁడు గో, వ్రాతముతో మీరు మీకు వలసినయెడలన్. 919

శా. బాలుం డీతఁడు కొండ దొడ్డది మహాభారంబు సైరింపఁగాఁ
జాలండో యని దీని క్రింద నిలువన్ శంకింపఁగాఁ బోల దీ
శైలాంభోనిధి జంతుసంయుతధరాచక్రంబు పైఁబడ్డ నా
కే లల్లాడదు బంధులార నిలుఁ డీక్రిందం బ్రమోదంబునన్. 920

వ. అని పలుకుచున్న హరి పలుకులు విని నెమ్మనమ్ముల నమ్మి కొండయడుగునం దమ తమ యిమ్ములం బుత్రమిత్రకళత్రాదిసమేతు లై గోవులుం దారును గోపజనులు జనార్దన కరుణావిలోకనామృతవర్షంబున నాఁకలినీరువట్టులచేఁ బ్రేలుంగక కృష్ణ కథావినోదంబుల నుండి రివ్విధంబున. 921

మ. హరిదోర్దండము గామ గుబ్బ శిఖరం బాలంబిముక్తావళుల్
పరఁగన్ జాలెడుతోయబిందువులు గోపాలాంగనాపాంగహా
సరుచుల్ రత్నచయంబు గాఁగ నచలచ్ఛత్త్రంబు శోభిల్లెఁ ద
ద్గిరిభిద్దుర్మదభంజి యై జలధరాక్లిన్నప్రజారంజి యై. 922

క. రాజీవాక్షునిచే నొక, రాజీవముభంగి శైలరాజము మెఱసెన్
రాజేంద్ర మీఁద మధుకర, రాజిక్రియన్ మేఘరాజి రాజిల్లెఁ గడున్. 923

క. వడిగొని బలరిపుపనుపున, నుడుగక జడి గురిసె నేడహోరాత్రము ల
య్యెడ గోపజనులు బ్రదికిరి, జడిఁ దడియక కొండగొడుగుచాటున నధిపా. 924

వ. ఇట్లు హరి యే డహోరాత్రంబులు గిరి ధరించిన గిరిభేది విసిగి వేసరి కృష్ణు చరితంబులు విని వెఱఁగుపడి విఫలమనోరథుం డై మేఘంబుల మరలించుకొని చనియె నంత నభోమండలంబు విద్యోతమాన ఖద్యోతమండలం బగుట విని గోవర్ధనధరుండు గోపాలకుల కి ట్లనియె. 925

క. ఉడిగెను వానయు గాలియు, వడి నెడి నదు లెల్లఁ బొలిచె వఱద లిగిరెఁ గొం
డడుగున నుండక వెడలుఁడు, కొడుకులుఁ గోడండ్రుసతులు గోవులు మీరున్.

వ. అనిన విని సకలగోపజనులు శకటాద్యుపకరణసమేతు లయి గోవులుం దారును గొండ యడుగు విడిచి వచ్చి రచ్యుతుండును జెచ్చెరఁ దొల్లింటియట్ల నిజస్థానం బున గిరి నిలిపె నంత వల్లవు లెల్లం గృష్ణుం గౌఁగిలించుకొని సముచిత ప్రకా రంబుల సంభావించి దీవించిరి గోపికలు నేస లిడి దధ్యన్నకబళంబు లొసంగుచు నాశీర్వదించిరి నందబలభద్ర రోహిణీయశోద లాలింగనంబు సేసి భద్రవాక్యం బులు పలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులు విరులు గురియించిరి సురలు శంఖదుందు భులు మ్రోయించిరి తుంబురుప్రముఖు లయిన గంధర్వులు పాడి రప్పుడు. 927

క. వల్లవకాంతలు దనకథ, లెల్లను బాడంగ నీరజేక్షణుఁ డంతన్
వల్లవబలసంయుతుఁ డై, యొల్లన గోష్ఠంబు సేరె నుర్వీనాథా. 928

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణు చరిత్రంబులు దలంచి వెఱఁగుపడి గోపజనులు నందున కిట్లనిరి. 929

సీ. కన్నులు దెఱవనికడుఁ జిన్నిపాపఁడై దానవిచనుఁబాలు ద్రాగి చంపె
మూఁడవనెలనాఁడు ముద్దులబాలుఁడై కోపించి శకటంబుఁ గూలఁ దన్నె
నేఁడాదికుఱ్ఱఁడై యెగసి తృణావర్తు మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి మృతునిఁ జేసెఁ
దల్లి వెన్నలకునై తను ఱోలఁ గట్టినఁ గోమరుఁడై మద్దులు గూల నీడ్చెఁ

తే. బసులఁ గ్రేపులఁ గాచుచు బకునిఁ జీరె, వెలఁగతో వత్సదైత్యుని వ్రేసి గెడపె
సబలుఁడై ఖరదైత్యుని సంహరించె, నితఁడు కేవలమనుజుఁడే యెంచి చూడ. 930

క. తెంపరియై రామునిచేఁ, జంపించెఁ బ్రలంబు మ్రింగెఁ జటులదవాగ్నిన్
సొంపు సెడఁ ద్రొక్కి కాళియుఁ, ద్రుంపక కాళింది వెడలఁ దోలెన్ లీలన్. 931

క. ఏడేండ్లబాలుఁ డెక్కడ, క్రీడం గరి తమ్మియెత్తు క్రియ నందఱముం
జూడ గిరి యెత్తు టెక్కడ, వేడుక నొకచేత నేఁడు వెఱఁ గౌఁ గాదే. 932

క. ఓనందగోపవల్లభ, నీనందనుఁ డాచరించు నేర్పరితనముల్
మానవులకు శక్యంబులె, మానవమాత్రుండె నీకుమారుఁడు దండ్రీ. 933

వ. అనిన విని నందుండు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని చెప్పిన సంకేతంబు దెలిసి శంక లేదు కృష్ణుండు లోకరక్షకుం డయిన పుండరీకాక్షుని నిజాంశంబ యనుచు నంతరంగంబునం జింతింతు నని పలికిన వెఱఁగుపడి గోపకులు గృష్ణుం డనంతుం డని పూజించి రంత. 934

మ. హరి గేలన్ గిరి యెత్తి వర్షజలఖిన్నాభీరగోరాజికిన్
శరణం బైనఁ ద్రిలోకరాజ్యమదముం జాలించి నిర్గర్వుఁడై
సురభిం గూడి బలారి వచ్చి కనియెన్ సొం పేది దుష్టప్రజే
శ్వరదుర్మాననిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు శ్రీకృష్ణునిన్. 935

క. కని యింద్రుఁడు పూజించెను, దినకరనిభనిజకిరీటదీధితిచేతన్
మునిహృదలంకరణంబులు, సునతోద్ధరణములు నందసుతుచరణంబుల్. 936

వ. ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరిహయుం డిట్లనియె. 937

సీ. పరమ నీధామంబు భాసురసత్త్వంబు శాంతంబు హతరజస్తమము నిత్య
మధికతపోమయ మట్లు గావున మాయ నెగడెడిగుణములు నీకు లేవు
గుణహీనుఁడవు గాన గుణముల నయ్యెడి లోభాదికములు నీలోనఁ జేర
వైన దుర్జననిగ్రహము శిష్టరక్షయుఁ దగిలి చేయఁగ దండధారి వగుచు

తే. జగముభర్తవు గురుఁడవు జనకుఁడవును, జగదధీశుల మను మూఢజనులు దలఁక
నిచ్చపుట్టినరూపంబు లీవు దాల్చి, హితము సేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ. 938

క. నావంటి వెఱ్ఱివారిని, శ్రీవల్లభ నీవు శాస్తి సేసితి వేనిం
గావరము మాని పెద్దల, త్రోవన్ జరుగుదురు బుద్ధితోడుత నీశా. 939

క. ఒక్కొకలోకముఁ గాచుచు, నెక్కుడుగర్వమున నేమె యీశుల మనుచుం
జొక్కి నను బోఁటి వెఱ్ఱులు, నిక్కము నీమహిమఁ దెలియనేర రనంతా. 940

ఆ. వాసుదేవ కృష్ణ వరద స్వతంత్ర వి,జ్ఞానమయ మహాత్మ సర్వపుణ్య
పురుష నిఖలబీజభూతాత్మక బ్రహ్మ, నీకు వందనంబు నిష్కలంక. 941

శా. నీసామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే నీఘోషముల్ భీషణో
గ్రాసారంబున ముంచితిన్ మఖము నాకై వల్లవుల్ సేయ రం
చోసర్వేశ భవన్మహత్త్వమున నాయుద్యోగ మిట్లయ్యె నీ
దాసున్ నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణన్ దర్శింపవే మాధవా. 942

మ. నినుఁ బ్రహ్మాదు లెఱుంగ లేరు జడతానిష్ఠుండ లోకత్రయా
వనదుర్మానగరిష్ఠుఁడన్ విపులదుర్వైదుష్యభూయిష్ఠుఁడన్
వినయత్యాగవరిష్ఠుఁడం గుజనగర్విశ్రేష్ఠుఁడన్ దేవ నీ
ఘనలీలావిభవంబు పెంపుఁ దెలియంగా నెవ్వఁడన్ సర్వగా. 943

వ. అనిన విని నగుచు జలధర గంభీరరవంబుల శక్రునకుం జక్రి యి ట్లనియె. 944

మ. అమరాధీశ్వర లక్ష్మితోఁ దగిలి యి ట్లంధుండ వై యున్న నీ
సమదోద్రేకము ద్రుంచివైచుటకు నీజన్నంబు దప్పించితిం
బ్రమదశ్రీకులు దండధారి నగు నన్ భావింప రెవ్వాని ని
క్కము రక్షింపఁ దలంతు వాని నధనుం గావింతు జంభాంతకా. 945

క. నాయాజ్ఞ సేయుచుండుము, నీయధికారంబునందు నిలువు సురేంద్ర
శ్రీయుతుఁడ వై మదింపకు, శ్రేయంబులు గల్గుఁ బొమ్ము సితకరిగమనా. 946

వ. అని యిట్లు జిష్ణునిం బలుకుచున్న కృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన
కామధేనువు భక్తజనకామధేను వయిన యీశ్వరున కి ట్లనియె. 947

క. విశ్వేశ విశ్వభావన, విశ్వాకృతి యోగివంద్య విను నీచేతన్
శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు, శాశ్వతముగఁ గంటి మధికసౌఖ్యంబు హరీ. 948

వ. దేవా మాకుం బరమదైవతంబ వింద్రుండవు భూసురగోసుర సాధుసౌఖ్యంబుల
కొఱకు ని న్నింద్రునిం జేసి పట్టంబు గట్టు మని విరించి నియమించి పుత్తెంచె
నీవు భూతలభూరిభార నివారణంబు సేయ నవతరించిన హరి వని పలికి యంత.

మ. సురభిక్షీరములన్ సురద్విపమహాశుండాలతానీతని
ర్జరగంగాంబువులున్ నిలింపజననీసన్మౌనిసంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికెన్ సొంపార గోవిందుఁ డం
చు రణాక్రాంతవిపక్షు దోయజదళాక్షున్ సాధుసంరక్షణున్. 950

సీ. తుంబురునారదాదులు సిద్ధచారణగంధర్వులును హరికథలు వాడి
రమరకాంతలు మింట నాడిరి వేల్పులు గురియించి రంచితకుసుమవృష్టి
జగములు మూఁడును సంతోషమును బొందెఁ గుఱ్ఱులచన్నులఁ గురిసెఁ బాలు
నవజలంబులతోడ నదు లెల్లఁ బ్రవహించె నిఖిలవృక్షములుఁ దేనియలు వడిసె

తే. సర్వలతికల ఫలపుష్పచయము లమరెఁ, బర్వతంబులు మణిగణప్రభల నొప్పెఁ
బ్రాణులకు నెల్లఁ దమలోనిపగలు మానె, వాసుదేవునియభిషేకవాసరమున. 951

వ. ఇట్లు గోపగోగణ పతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుం జేసి వీడ్కొని పురందరుండు దేవగణంబులతో దివంబున కరిగె నంత. 952

శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని వరుణనగరమునుండి కొని తెచ్చుట

సీ. నందుఁ డేకాదశినాఁ డుపవాసంబు సేసి శ్రీహరిపూజ సేసి దనుజ
వేళ యెఱుంగక వేగకముందర ద్వాదశీస్నానంబు దగ నొనర్ప
యమునాజలము సొర నప్డు వరుణుదూత నందుని వరుణునినగరమునకుఁ
గొనిపోవఁ దక్కినగోపకు లందఱు నందగోపకునిఁ గానక కలంగి

తే. రామకృష్ణులఁ బేర్కొని రవము సేయఁ
గృష్ణుఁ డీశుండు తమతండ్రిఁ గిఁకురువెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి వరుణుఁ జేర్చు
టెఱిఁగి రయమున నచ్చోటి కేఁగె నధిప. 953

వ. అప్పుడు. 954

క. వచ్చినమాధవుఁ గనుఁగొని, చెచ్చెర వరుణుండు పూజ సేసి వినతుఁడై
యచ్చుగ ని ట్లని పలికెను, విచ్చేసితి దేవ నానివేశంబునకున్. 955

ఉ. ఏవిభుపాదపద్మరతు లెన్నఁడు నెవ్వరుఁ బొంద లేనిపెం
ద్రోవఁ జరింతు రట్టి బుధతోషక నీ వరుదెంచుటం బ్రమో
దావృత మయ్యెఁ జిత్తము గృతార్థత నొందె మనోరథంబు నీ
సేవఁ బవిత్రభావమును జెందె శరీరము నేఁడు మాధవా. 956

ఉ. ఏపరమేశ్వరుణ్ జగము లిన్నిటిఁ గప్పిన మాయ గప్పఁగా
నోపక పారతంత్ర్యమున నుండు మహాత్మక యట్టినీకు ను
ద్దీపితభద్రమూర్తికి సుధీజనరక్షణవర్తికిం దనూ
తాపము వాయ మ్రొక్కెద నుదారతపోధనచక్రవర్తికిన్. 957

చ. ఎఱుఁగఁడు వీఁడు నాభటుఁ డొకించుకయైన మనంబులోపలం
దెలుపువ లేక నీజనకుఁ దెచ్చె దయం గొని పొమ్ము ద్రోహమున్
మఱవుము నన్ను నీభటుని మన్నన సేయుము నీదుసైరణన్
వఱలుదుఁ గాదె యోజనకవత్సల నిర్మల భక్తవత్సలా. 958

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న వరుణునిం గరుణించి తండ్రిం దోడ్కొని హరి దిరిగి వచ్చె నంత నందుండు దన్ను వెన్నుండు వరుణనగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన వృత్తాంతం బంతయు బంధువుల కెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం డీశ్వరుం డని తలంచి రఖిలదర్శనుం డయిన యీశ్వరుండును వారల తలం పెఱింగి వారికోరిక

సఫలంబు సేయుదు నని వారి నంతఱ బ్రహ్మహ్రదంబున ముంచి యెత్తి. 959

ఆ. ప్రకృతి కామకర్మ పరవశ మై యుచ్చ
నీచగతులఁ బొంది నెఱయ భ్రమసి
తిరుగుచున్న జనము తెలియనేరదు నిజ
గతివిశేష మీజగంబునందు. 960

మ. అని చింతించి దయాళుఁ డైనహరి మాయాదూర మై జ్యోతి యై
యనిరూప్యం బయి సత్య మై యెఱుక యై యానంద మై బ్రహ్మ మై
యనఘాత్ముల్ గుణనాశమందుఁ గను నిత్యాత్మీయలోకంబు గ్ర
క్కునఁ జూపెం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచుం గోపాలకశ్రేణికిన్. 961

వ. ఇట్లు హరి మున్న క్రూరుండు వొందినలోక మంతయుం జూపి బ్రహ్మలోకంబు సూపినం జూచి నందాదులు పరమానందంబునం బొంది వెఱఁగుపడి హంస స్వరూపకుం డైన కృష్ణునిం బొడగని పొగడి పూజించి రంత. 962

చ. కలువల మేలికందువలు కాముని కయ్యపుఁబాళెముల్ వియో
గులఁ దలఁకించువేళలు చకోరకపంక్తులభోగకాలముల్
సెలువలు సైరణల్ విడిచి చిక్కుతఱుల్ ఘనచంద్రచంద్రికా
జ్వలితదిశల్ శరన్నిశలు జారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్. 963

ఆ. కామతంత్రటీక కలువలజోక కం, దర్పుడాక విటులతాల్మి పోక
చకితచక్రవాక సంప్రీతజనలోక, రాక వచ్చె మేలురాక యగుచు. 964

క. పతి దనకరములఁ గుంకుమ, సతిమొగమున నలఁదుభంగి సముదయవేళాం
చితకరరాగమున నిశాపతి రంజించెన్ నరేంద్ర ప్రాక్సతిమొగమున్. 965

సీ. విటసేనపై దండు వెడలెడువలఱేనిగొల్లెనపై హేమకుంభ మనఁగఁ
గాముకధృతివల్లికలు ద్రెంప నెత్తిన శంబరాంతకుచేతి చక్ర మనఁగ
మారుండు పాంథులమానాటవులు గాల్పఁ గూర్చిననిప్పులకుప్ప యనఁగ
విరహిమృగమ్ముల వేటాడ మదనుండు దెచ్చినమోహనదీప మనఁగ

ఆ. వింతనునుపు గల్గి వృత్త మై యరుణ మై, కాంతితోఁ జకోరగణము లుబ్బఁ
బొడుపుఁగొండచక్కిఁ బొడిచె రాకాచంద్ర, మండలంబు గగనమండలమున. 966

శరద్రాత్రిం గాన మొనర్చు కృష్ణుసన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట

వ. ఇట్లు వొడిచి నవకుంకుమాంకిత రమాముఖమండలంబునుం బోలె నఖండం బైన చంద్రమండలంబుఁ బొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటవనంబున జగన్మోహనంబుగా నొక్క గీతంబుఁ బాడిన విని పరాయత్తచిత్త లై తత్తఱంబున ప్రేత లేపనులకుం జేతు లాడకయు గోవులకుం గ్రేపుల విడువకయు విడిచి విడిచియు నీడకయు నీడి యీడియు నీడినపాలు కాపకయు గాచి కాచియుఁ గాఁగినపాలు డింపకయు డించి డించియు డించిన పాలు బాలురకుం బోయకయుఁ

బోసి పోసియుఁ బతులకుఁ బరిచర్యలు సేయకయుఁ జేసి చేసియు నశనంబులు గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ గుసుమంబులు ముడువకయు ముడిచి ముడిచియుఁ దొడవులు దొడుగకయుఁ దొడిగి తొడిగియు గోష్ఠంబుల పట్టుల నుండకయుఁ బాయసంబు నెఱియ వండకయు నర్భకులయెడల నిలువం బడకయుఁ గాటుకలు సూటి నిడకయుఁ గురులు సక్కనొత్తకయుఁ గుచంబుల గంధంబులు గలయ మెత్తకయుఁ బయ్యెదలు విప్పి కప్పకయు సఖులకుం జెప్పకయు సహోదరులు మగలు మామలు మఱందులు బిడ్డలు నడ్డంబు చని నివారింపం దలారింపకయు సంచలించి పంచభల్లునిభల్లంబుల మొల్లంపుజల్లుల పెల్లునం దల్లడిల్లి డిల్లపడి మొగిళ్ళగమి వెలువడి యుల్లసిల్లు తటిల్లతల పొందున మందగమనలమందగమనంబుల మంద వెలువడి గోవింద సందర్శనంబునకుం జని రప్పుడు. 967

మ. తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల నుద్దండించి రా రాక త
ద్విరహాగ్నిం బరితాప మొందుచు మనోవీథిన్ విభున్ మాధవుం
బరిరంభంబులు సేసి జారుఁ డనుచున్ భావించియుం జొక్కి పొం
దిరి ముక్తిన్ గుణదేహమున్ విడిచి ప్రీతిన్ బంధనిర్ముక్తలై. 968

వ. అనిన నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 969

క. జారుఁ డని కాని కృష్ణుఁడు, భూరిపరబ్రహ్మ మనియు బుద్ధిఁ దలంపన్
నేరరు గుణమయదేహము, లేరీతిన్ విడిచి రింతు లెఱిఁగింపు శుకా. 970

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 971

మ. మును నేఁ జెప్పితిఁ జక్రికిం బగతుఁడై మూఢుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొందెఁ బ్రియలై పొందంగ రా కున్న దే
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణుం డైనట్టి గోవిందుమూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ తెల్లంబు భూవల్లభా. 972

ఆ. బాంధవముననైనఁ బగనైన వగనైనఁ, బ్రీతినైనఁ బ్రాణభీతినయిన
భక్తి నైన హరికిఁ బరతంత్రులైయుండు, జనులు మోక్షమునకుఁ జనుదు రధిప.

వ. అటు గావునఁ బరమపురుషుండును నజుండును యోగీశ్వరుండును నైన హరిని సోఁకిన స్థావరం బయిన ముక్తం బగు వెఱఁగుపడ వలవ దివ్విధంబున. 974

క. ఘనమధురగీతనినదము, విని వచ్చినగోపికలను వీక్షించి నయం
బున మేటి సుగుణి నేర్పరి, తనవాగ్వైభవము మెఱయఁ దగ ని ట్లనియెన్. 975

శా. మేలా మీకు భయంబు పుట్టదు గదా మీమందకున్ సింహశా
ర్దూలానేకపముఖ్యముల్ దిరిగెడిన్ దూరంబు లేతెంతు రే
యేలా వచ్చితి రీనిశాసమయమం దిచ్చోటి వర్తింతు రే
చాలుం జాలు లతాంగులార చనుఁడీ సంప్రీతితో మందకున్. 976

శా. మీ రేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ మీతల్లులుం దండ్రులున్
మీ రాముల్ మఱఁదుల్ తనూజులు గురుల్ మీసోదరుల్ బంధువుల్
మేరల్ మీఱిరి లేరు పోయి రనుచున్ మీఘోషభూభాగమం
దేరీతిం బరికించిరో తగవులే యీసాహసోద్యోగముల్. 976

చ. ఇలువడి సున్నసేసి హృదయేశుల సిగ్గులు వుచ్చి యత్తమా
మల నెరియించి సోదరులమానము సూఱలు వుచ్చి తల్లిదం
డ్రులరుచి మాన్చి బంధులకు రోఁత యొనర్చుచు జారవాంఛలన్
వలనఱె సత్కులాంగనలు వత్తురె లోకులు సూచి మెత్తురే. 977

సీ. ప్రాణేశుఁ డెఱిఁగినఁ బ్రాణంబునకుఁ దెగు దండించు నెఱిఁగిన ధరణివిభుఁడు
మామ యెఱింగిన మనువెల్లఁ జెడిపోవుఁ దలవరి యెఱిఁగినఁ దగులు సేయుఁ
దలిదండ్రు లెఱిఁగినఁ దల లెత్త కుండుదు రేరా లెఱింగిన నెత్తి పొడుచు
నాత్మజు లెఱిఁగిన నాదరింపరు చూచి బంధువు లెఱిఁగిన బహి యొనర్తు

ఆ. రితరు లెఱిఁగిరేని నెంతయుఁ జుల్కఁగా, జూతు రిందు నందు సుఖము లేదు
యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు, జారుఁ జేరఁ జనదు చారుముఖికి. 978

క. నడవడి గొఱ గాకున్నను, బడుగైన గురూపి యైనఁ బామరుఁ డైనన్
జడుఁ డైన రోగి యైనను, విడుచుట మరియాద గాదు విభు నంగనకున్. 979

చ. ఇది యమునానదీజలసమేధితపాదపపల్లవప్రసూ
నదళవిరాజితం బగువనంబు మనంబుల మేర దప్పెనో
పొదిఁగిట నేడ్చుబిడ్డలకుఁ బోయుఁడు పాలు విడుండు లేఁగలన్
మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల ముద్దియలార భజింపుఁ డొప్పుగన్. 980

చ. వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట వచ్చితి రింతఁ గొఱంత లేదు మే
లానరె సమస్తజంతువులు నోలిఁ బ్రియంబులు గావె నాకు నై
నను నిలువంగఁ బోలదు సనాతనధర్మము లాఁడువారికిం
బెనిమిటులన్ భజించుటలు పెద్దలు సెప్పుచు నుందు రెల్లెడన్. 931

క. ధ్యానాకర్ణనదర్శన, గానంబుల నాతలంపు గలిగినఁ జాలుం
బూనెదరు కృతార్థత్వము, మానవతుల్ చనుఁడు మరలి మందిరములకున్. 932

వ. అని పలికిన విని. 933

సీ. విరహాగ్నిశిఖలతో వెడలునిట్టూర్పుల ముమ్మరంబులఁ దాఁకి మోము లెండ
గన్నుల వెడలెడికజ్జలధారలు కుచకుంకుమంబుల గ్రొచ్చి పాఱఁ
జెక్కులఁ జేర్చినచేతుల వేఁడిమి మోముఁదమ్ముల మేలిమురువు డిందఁ
బోరిఁబోరిఁ బుంఖానుపుంఖంబు లై తాఁకుమదనుకోలల ధైర్యమహిమ సెదర

తే. దుఃఖభరమున మాటలు దొట్రుపడఁగఁ, బ్రియము లాడని ప్రియుఁ జూచి బెగ్గడిల్లి
చరణముల నేల వ్రాయుచు సంభ్రమమునఁ, గాంత లెల్లను వగల నాక్రాంత లగుచు.

985

వ. ఇట్లనిరి.

మ. అకటా నమ్మితి మేము క్రూరుఁ డని నిన్నర్థించె మాయిండ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపదసరోజాతంబు లర్చింపఁ జో
క్కక యేతెంచితి మీరుఁ డాధ్యుఁడవు మోక్షాసక్తులం గాచుపో
లిఁక గావం దగుఁ గావవే విడువ మేలే కాంతలన్ భ్రాంతలన్. 986

మ. పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం బాటించుటే ధర్మప
ద్ధతి యౌ నంటివి దేహధారిణులకున్ ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్రాదికనామమూర్తి వగుచున్ భాసిల్లు నీయందుఁ ద
త్పతిపుత్రాదికవాంఛలన్ సలిపి సంభావించు టన్యాయమే. 987

మత్తకోకిలము. నీపయిన్ రతి సేయుచుందురు నేర్పరుల్ సతతప్రియో
ద్దీపకుండవు గాన నెవ్వగఁ దెచ్చు నాథసుతాదులం
జూప నేటికి మన్మహాశలు సుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాప నేల మదీయతాపముఁ బాపఁ బోలుఁ గృపానిధీ. 988

సీ. నీపాదకమలంబు నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు
నీకరాబ్జంబులు నెఱి నంటి తివఁ గాని తక్కినపనికి హస్తములు సొరవు
నీవాగమృతధార నిండఁ గ్రోలఁగఁ గాని చెవు లన్యభాషలు సేరి వినవు
నీసుందరాకృతి నియతిఁ జూడఁగఁ గాని చూడ వన్యంబులఁ జూడ్కికవలు

ఆ. నిన్న కాని పలుకనేరవు మాజిహ్వ, లొల్ల ననుచుఁ బలుకనోడ వీవు
మామనంబు లెల్ల మరపించి దొంగలి, తేమి సేయువార మింకఁ గృష్ణ. 939

చ. సిరికి నుదారచిహ్నములు సేయుభవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర మాతపముసంపదఁ జేరితి మెట్టకేలకున్
మరలఁగ లేము మామగలమాటల నొల్లము పద్మగంధముల్
మరగినతేఁటు లన్యకుసుమంబులచెంతను జేర నేర్చునే. 990

ఆ. సవతు లేక నీవిశాలవక్షస్స్థలిఁ, దొలసితోడఁ గూడఁ దోయజాక్షు
మనువు మనుచు నెపుడు మాకాంత నీపాద,కమలరజముఁ గోరుఁగాదె కృష్ణ.

ఉ. అత్తలు మామలున్ వగవ నాఱడి కోడక నాథులన్ శుగా
యత్తులఁ జేసి యిల్వరుస లాఱడి వోవఁగ నీదునవ్వులన్
మెత్తనిమాటలన్ మరుఁడు మేకొని యేఁచిన వచ్చినార మే
పొత్తుల నొల్లమోపురుషభూషణ దాస్యము లిచ్చి కావవే. 992

మ. మగువల్ సిక్కరె తొల్లివల్లభులకున్ మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు దలంపరే తగులముల్ మాపాలనే పుట్టెనే
మగవా రాడెడుమాటలే తగవు నీమాటల్ మనోజాగ్ని చేఁ
బొగులం జాలము కౌఁగిలింపుము మముం బుణ్యంబు పుణ్యాత్మకా. 993

ఉ. కుండలదీప్తగండమును గుంచితకుంతలఫాలముం సుధా
మండితపల్లవాధరము మంజులహాసవిలోకనంబు నై
యుండెడునీముఖంబుఁ గని యుండఁగ వచ్చునె మన్మథేక్షుకో
దండవిముక్తబాణముల దాసుల మయ్యెద మాదరింపవే. 994

సీ. నీయధరామృతనిర్ఝరంబుల నేఁడు సేరి వాతెఱలపైఁ జిలుక కున్న
నీవిశాలాంచితనిర్మలవక్షంబుఁ గుచకుట్మలంబులఁ గూర్ప కున్న
నీరమ్యతరహస్తనీరజాతంబులు చికురబంధంబులఁ జేర్ప కున్న
నీకృపాలోకననివహంబు మెల్లన నెమ్మొగంబులమీఁద నెఱప కున్న

ఆ. నీనవీనమాననీయసల్లాపంబు, కర్ణరంధ్రదిశలఁ గప్పకున్న
నెట్లు బ్రదుకువార మెందుఁ జేరెడువార, మధిప వినఁగఁదగదె యాఁడుకుయులు.

మ. భవదాలోకనహాసగీతజము లై భాసిల్లుకామాగ్నులన్
భవదీయాధరపల్లవామృతముచేఁ బాపం దగుం బాపవే
ని వియోగానలహేతిసంహతులచే నీ త్రైభవచ్చింతలన్
భవదంఘ్రిద్వయపీఠిఁ బొందెదము నీపాదంబులానం బ్రియా. 996

క. తరుమృగఖగగోగణములు, కర మొప్పెడునిన్నుఁ గన్న గానము విన్నం
గరఁగి పులకించు నబలలు, గరఁగరె నినుఁ గన్న నీదుగానము విన్నన్. 997

సీ. ఈపంచబాణాగ్ని నేమిట నార్తుము నీమంజువాగ్వృష్టి నెగడ దేని
నీమన్మథాంభోధి నేత్రోవఁ గడతుము నీదృష్టి నావ యై నిలువ దేని
నీచిత్తజధ్వాంత మేజాడఁ జెఱుతుము నీహాసచంద్రిక నిగుడ దేని
నీదర్పకజ్వర మేభంగి నడఁతుము నీనవాధరసుధ నింప వేని

ఆ. నెట్లు నిర్వహింతు మేలాగు మాలాగు, కరుణ సేయవేనిఁ గదియ వేని
మరుఁడు నిర్దయుండు మన నిచ్చునే యశో,దాకుమార యువతిధైర్యహార.

క. అమరులఁ గాచిన హరిక్రియఁ, గమలేక్షణ నీవు నేఁడు కరుణ నభయహ
స్తము మాయురముల శిరములఁ, బ్రమదంబున నిడుము మూర్ఛపాల్పడకుండన్.

క. కట్టా తలమునుకలునై, దట్టపువిరహాబ్ధితెరలు తరుణుల నేచన్
నెట్లున్ దరిఁజేర్ప వయో, కట్టిఁడివి గదా కుమార కరుణోదారా. 1000

వ. అని యిట్లు కుసుమశరుని శరపరంపరాపరవశ లై యోపికలు లేక పలికిన గోపి
కలదీనాలాపంబు విని నవ్వి యోగేశ్వరేశ్వరుం డయిన కృష్ణుం డాత్మారాముం
డై వారలతో రమించె నప్పుడు. 1001

మ. కరుణాలోకములం బటాంచలకచాకర్షంబులన్ మేఖలా
కరబాహుస్తనమర్దనంబుల నఖాంకవ్యాప్తులన్ నర్మవా
క్పరిరంభంబుల మంజులాధరసుధాపానంబులం గాంతలం
గరఁగించెన్ రతికేళిఁ గృష్ణుఁడు గృపం గందర్పుఁ బాలార్చుచున్. 1002

క. మక్కువ వికసితవదనలు, సక్కఁగఁ దనుఁ గొల్వ హాసచంద్రికతోడన్
మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుఁడు, చుక్కలగమినడిమిపూర్ణసోమునిభంగిన్. 1003

ఆ. సతులు దన్నుఁ బాడ సంప్రీతి నాడుచు, నఱుత నున్న వైజయంతితోడ
వనజలోచనుండు వనభూషణుం డయ్యె, యువతిజనశతంబు లోలిఁ గొలువ. 1004

ఉ. చిక్కక యీశుఁ డై యెదిరిఁ జిక్కుల బెట్టెడిమాయలానికిం
జిక్కి కృతార్థ లై మరునిచిక్కులఁ జొక్కి లతాంగు లుండఁగా
మక్కువ శాంతి సేయుటకు మన్నన సేసి ప్రసన్నుఁ డౌటకుం
జక్కన నావిభుండు గుణశాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 1005

వ. ఇట్లు హరి గను మొఱంగి చనినతఱిం గానక కరిం బాసి తిరుగు కరేణుల పెల్లున నుల్లంబు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయగమనహాసలీలా విలాసవీక్షణవిహార వచనరచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధచేష్టలకుం బాల్పడి తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని కృష్ణగుణావేశంబులం జరియించుచు. 1006

క. భూతములలోనఁ వెలిఁ బ్ర,ఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ గాంతలు కాళిం
దీతీరవనాంతరముల, భ్రాంతిన్ వెదకంగఁ జనిరి పాడుచు నధిపా. 1007

సీ. పున్నాగ కానవే పున్నాగవందితుఁ దిలకంబ కానవే తిలకనిటలు
ఘనసార కానవే ఘనసారశోభితు బంధూక కానవే బంధుమిత్రు
మన్మథ కానవే మన్మథాకారుని వంశంబ కానవే వంశధరునిఁ
జందన కానవే చందనశీతలుఁ గుందంబ కానవే కుందరదను

తే. నింద్రభూజమ కానవే యింద్రవిభవుఁ
గువలవృక్షమ కానవే కువలయేశుఁ
బ్రియకపాదప కానవే ప్రియవిహారు
ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్జముఖులు. 1003

వ. మఱియును. 1009

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు కృపారసంబు పైఁ
జల్లెడువాఁడు మౌళిపరిసర్పితపింఛమువాఁడు నవ్వు రా
జిల్లెడుమోమువాఁ డొకఁడు చెల్వలమానధనంబుఁ దెచ్చె నో
మల్లియలార మీపొదలమాటున లేఁడు గ దమ్మ చెప్పరే. 1010

ఉ. అంగజు నైనఁ జూడ హృదయంగముఁ డై కరఁగించువాఁడు శ్రీ
రంగదురంబువాఁడు మధురం బగు వేణురవంబువాఁడు మ
మ్మంగజుపువ్వుఁదూపులకు నగ్గము సేసి లవంగలుంగనా
రంగములార మీకడకు రాఁడు గదా కృప నన్నుఁ జూపరే. 1011

సీ. మానినీమన్మథు మాధవుఁ గానరే సలలితోదారవత్సకములార
సలలితోదారవత్సకవైరిఁ గానరే సుందరోన్నతలతార్జునములార

సుందరోన్నతలతార్జునభంజుఁ గానరే ఘనతరలసదశోకంబులార
ఘనతరలసదశోకస్ఫూర్తిఁ గానరే నవ్యరుచిరకాంచనంబులార
ఆ. నవ్యరుచిరకాంచనకిరీటుఁ గానరే, గహనపదవికురవకంబులార
గహనపదవికురవకనివాసిఁ గానరే, గణికలార చారుగణికలార. 1012

సీ. అదె నందనందనుం డంతర్హితుం డయ్యెఁ బాటలీతరులార పట్టరమ్మ
హేలావతులఁ గృష్ణ యేల పాసితి వని మైలేయలతలార యడుగరమ్మ
వనజాక్షుఁ డిచటికి వచ్చి డాఁగఁడు గదా చూతమంజరులార చూడరమ్మ
మానినీమదనుతో మారాక యెఱిఁగించి మాధవీలతలార మనుపరమ్మ
ఆ. జాతిసతుల బాయ నీతియే హరి కని, జాతులార దిశలఁ జాటరమ్మ
కదళులార పోయి కదలించి శిఖిపింఛ, జూటుఁ దెచ్చి కరుణఁ జూపరమ్మ. 1013

క. హరిచరణములకుఁ బ్రియవై, హరి నిను మన్నింప భద్ర మందెడుతులసీ
హరి నీదెస రాఁడు గదా, హరిచొప్పెఱిఁగించి శుభము లందింపఁగదే. 1014

తే. పొగడఁ దగువానిఁ గానరె పొగడలార, యీ డెఱుంగనివిభుఁ జూపుఁ డీడలార
మొల్ల మగుకీర్తివాఁడేడి మొల్లలార, శుకనిగదితునిఁ జెపుడు కింశుకములార.

క. తరుణీకుచకుంకుమయుత, హరికంధరదామగంధ మడరెడుఁ జూడ్కుల్
హరిఁ గనినపగిదిఁ దనరెడి, హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్య మయ్యెడిఁ జెపుమా. 1016

క. కిటి యై కౌఁగిటఁ జేర్చెను, వటుఁ డై వర్ధిల్లి కొలిచె వడిఁ గృష్ణుం డై
యిటఁ బద చిహ్నము లిడెఁ గ్రిం, దటిబామున నేమి నోఁచి తమ్మ ధరిత్రీ. 1017

వ. అనుచు మదనోన్మాదచిత్త లై తదాత్మకత్వంబునఁ గృష్ణలీలల ననుకరించుచు. 1018

సీ. పూతన యై యొక్క పొలఁతి చరింపంగ శౌరి యై యొకకాంత చన్నుగుడుచు
బాలుఁ డై యొకభామ పాలకు నేడ్చుచో బండి నే నను లేమఁ బాఱఁ దన్ను
సుడిగాలి నని యొక్క సుందరి గొనిపోవ హరి నని వర్తించు నబ్జముఖియు
బకుఁడ నే నని యొక్క పడఁతి సంరంభింప బద్మాక్షుఁ డనుకొమ్మ పరిభవించు
ఆ. నెలమి రామకృష్ణు లింతు లిద్దఱు గాఁగ, గోపవత్సగణము గొంద ఱగుదు
రసురవైరి ననుచు నబల యొక్కతె చీరుఁ, బసుల మనెడిసతుల భరతముఖ్య.

ఆ. లోక మెల్ల గుక్షిలోపల నున్నది, మాధవుండ నేను మాత వీవు
చూడు మనుచు నొక్కసుందరియొకతెకు, ముఖముఁ దెఱచిచూపు ముఖ్యచరిత.

క. వెన్నలు దొంగిలి తినియెడి, వెన్నుఁడ నని యొకతె నుడువ వేఱొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును, గ్రన్నన కుసుమములదండఁ గట్టు నిలేశా. 1021

క. కాళియఫణి యిది వీరలు, కాళియఫణిసతులు మ్రొక్కఁ గడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుఁడ ననుచును, లీలాగతి నాడు నొక్కలేమ నరేంద్రా. 1022

క. తరుణులు గోపకు లందఱు, హరిహయుఁ డిదె వాన గురిసె హరి నే నని భా
సురచేలాంచల మొక్కతె, గిరి నెత్తెద ననుచు నెత్తుఁ గెంగేల నృపా. 1023

క. మీరలు గోపకు లే ననుఁ,రారిని దావాగ్ని వచ్చె నటు సూడకుఁడీ
వారించెద నని యొక్కఁడు తె, నేరి బయల్ కబళనంబు నేయు నరేంద్రా. 1024

వ. ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునం గల తరులతాదుల హరి నడుగుచు దుర్గమంబు లయిన విపినమార్గంబుల సరోజాతకేతన హలకులిశకల శాంకుశాది శుభలక్షణలక్షితంబు లయి మనోహరంబు లయిన హరిచరణంబుల చొప్పుఁ గని తప్పక చెప్పికొనుచుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1025

సీ. కొమ్మకుఁ బువ్వులు గోసినాఁ డిక్కడ మొనసి పాదాగ్రంబు మోపినాఁడు
సతి నెత్తుకొని వేడ్క జరిగినాఁ డిక్కడఁ దృణములోఁ దోఁపదు తెఱవజాడ
ప్రేయసికి ధమ్మిల్లంబు వెట్టినాఁ డిక్కడఁగూర్చున్న చోటిదె కొమరుమిగులు
నింతికిఁ గెమ్మోవి యిచ్చినాఁ డిక్కడ వెలఁది నిక్కినగతి విశదమయ్యె

ఆ. సుదతితోడ నీరు సొచ్చినాఁ డిక్కడఁ, జొచ్చి తా వెడలిన చోటు లమరెఁ
దరుణిఁ గాముకేళిఁ దనిపినాఁ డిక్కడ, ననఁగి పెనఁగి యున్న యంద మొప్పె.

వ. మఱియును. 1027

సీ. ఒకయెలనాఁగచే యూఁదినాఁ డిక్కడ సరస నున్నవి నాల్గుచరణములును
నొకనీలవేణితో నొదిఁగినాఁ డిక్కడ మగజాడలో నిదె మగువజాడ
యొకలేమ మ్రొక్కిన నురివినాఁ డిక్కడ రమణిమ్రొక్కినచొప్పు రమ్యమయ్యె
నొకయింతి కెదురుగా నొలసినాఁ డిక్కడ నన్యోన్యముఖములై యంఘ్రులొప్పె

ఆ. నొకతె వెంటఁ దగుల నుండక యేఁగినాఁ, డడుగుమీఁదఁదరుణియడుగులమరె
నబల లిరుగెలంకులందు రాఁ దిరిగినాఁ డాలుపదము లున్నవమ్మ యిచట. 1028

సీ. ఈచరణంబులే యిందునిభానన సనకాదిమునియోగసరణి నొప్పు
నీపాదతలములే యెలనాఁగ శ్రుతివధూసీమంతవీథులఁ జెన్ను మిగులు
నీపదాబ్జంబులే యిభకులోత్తమయాన పాలేటిరాచూలిపట్టుఁగొమ్మ
లీసుందరాంఘ్రులే యిందీవరేక్షణ ముక్తికాంతామనోమోహనంబు

ఆ. లీయడుగులరజమె యింతి బ్రహ్మేశాది, దివిజవరులు మౌళిదిశలఁ దాల్తు
రనుచుఁ గొంద ఱబల లబ్జాక్షు, డేఁగిన,క్రమముఁ గనియు నతనిఁ గానరైరి.

వ. అప్పుడు. 1030

సీ. పతులదైన్యంబును భామలక్రౌర్యంబుఁ జూపుచు విభుఁ డొక్కసుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల వెలఁదుల వర్జించి నాయొద్ద నున్నాఁడు నాథుఁ డనుచు
గర్వించి రాఁ జాలఁ గమలాక్ష మూపున నిడుకొనుమనుఁడు నయ్యాశ్వరుండు
మొఱఁగిపోయినఁ దాపమును బొంది యోకృష్ణ యెక్కడఁ జనితి ప్రాణేశరమణ

తే. నీకు వరవుడ నయ్యెద నిలుపు మనుచు, వగవఁ గొందఱు కాంత లా వనితఁ జూచి
వరుఁడు మన్నింప గర్వించి వనజనేత్ర,చిక్కె నేఁ డని వెఱఁగును జెంది రపుడు.

వ. మఱియును. 1032

సీ. ఈపొదరింటిలో నిందాఁకఁ గృష్ణుండు నాతోడ మన్మథనటన మాడె
నియ్యాల మగుచోట నిందాఁకఁ జెలువుండు గాఢంబుగా నన్నుఁ గౌఁగిలించె
నీమహీజమునీడ నిందాఁక సుభగుండు చిట్టంటుచేతల సిగ్గుగొనియె
నీపుష్పలతపొంత నిందాఁక దయితుండు నను డాసి యధరపానంబు నేసె
ఆ. నీప్రసూనవేది నిందాఁక రమణుండు, గుసుమదామములను గొప్పుఁ దీర్చె
ననుచుఁ గొంద ఱతివ లంభోజనయనుని, పూర్వలీలఁ దలఁచి పొగడి రధిప. 1033

మ. అని యిబ్భంగి లతాంగు లందఱును బృందారణ్యమం దీశ్వరున్
వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్ వర్ణించుచుం బాడుచున్
మనముల్ మాటలుఁ జేష్టలుం గ్రియలు నమ్మానాథుపైఁ జేర్చి వే
చని రయ్యామునసైకతాగ్రమునకున్ సంత్యక్తగేహేచ్ఛలై. 1034
వ. చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 1035

గోపికాగీతలు

క. నీవు జనించినకతమున, నోవల్లభ లక్ష్మి మంద నొప్పె నధికమై
నీవెంటనె ప్రాణము లిడి, నీవా రరసెదరు చూపు నీరూపంబున్. 1036
క. శారదకమలోదరరుచి, చోరక మగుచూపువలన సుందర మిమ్ముం
గోరి వెల యీని దాసుల, ధీరత నొప్పించు టిది వధించుట గాదే. 1037
ఆ. విషజలంబువలన విషధరదానవు, వలన ఱాలవానవలన వహ్ని
వలన నున్నవానివలనను రక్షించి, కుసుమశరునిబారిఁ గూల్పఁదగునె. 1038
ఉ. నీవు యశోదబిడ్డఁడవె నీరజనేత్ర సమస్తజంతుచే
తోవిదితాత్మ వీశుఁడవు తొల్లి విరించి దలంచి లోకర
క్షావిధ మాచరింపు మని సన్నుతి సేయఁగ సత్కులంబునన్
భూవలయంబుఁ గావ నిటు పుట్టితి గాదె మనోహరాకృతిన్. 1039
ఆ. చరణసేవకులకు సంసారభయమును, బాపి శ్రీకరంబు పట్టు గలిగి
కామదాయి యైనకరసరోజంబు మా, మస్తకముల నునిచి మనుపు మీశ. 1040
ఉ. గోవులవెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ గొల్చినవారలపాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁ దనరి దుష్టభుజంగఫణాలతాగ్రసం
భావితమైన నీచరణపద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవబాధ హరింపు వరింపు మాధవా. 1041
క. బుధరంజనియును సూక్తయు, మధురయు నగునీదువాణి మరగించెను నీ
యధరామృతసంసేవన,విధి నంగజతాప మెల్ల విడిపింపఁగదే. 1042
క. మగువలయెడ నీక్రౌర్యము, దగునే నిజభక్తభీతిదమనుఁడ వకటా
తగదు భవద్దాసులకును, నగుమొగముం జూపి కావు నలినదళాక్షా. 1043
మ. ఘనలక్ష్మీయుత మై విన్ శుభద మై కామాదివిధ్వంసి యై
సనకాదిస్తుత మై నిరంతరతపస్సంతప్తపున్నాగజీ

వన మై యెప్పుడునీకథామృతము ద్రావం గల్గునే భూరిదా
ననిరూఢత్వము లేనివారలకు మానారీమనోహారకా. 1044

క. నీనగవులు నీచూడ్కులు, నీనానావిహరణములు నీధ్యానంబుల్
నీనర్మాలాపంబులు, మానసముల నాఁటి నేఁడు మగుడవు కృష్ణా. 1045

ఆ. ఘోషభూమి వెడలి గోవుల మేపంగ, నీరజాభమైన నీపదములు
గసవు శిలనుఁ దాఁకి కడునొచ్చునో యని, కలఁగుమామనములు కమలనయన.

ఉ. మాపటివేళ నీవు వనమధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపితధూళిధూసరితభాసితకుంతల మై సరోరుహో
ద్దీపిత మైననీమొగము ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతోఁ
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ జూపుదు గాదె క్రమక్రమంబునన్. 1047

ఆ. భక్తకామదంబు బ్రహ్మసేవిత మిలా, మండనంబు దుఃఖమర్దనంబు
భద్రకరమునైనభవదంఘ్రియుగము మా, యురములందురమణ యునుపఁదగదె.

ఆ. సురతవర్ధనంబు శోకాపహరణంబు, స్వరితవంశనాళసంగతంబు
నన్యరాగజయము నైననీమధురాధ, రామృతమునఁ దాప మాప్పు మీశ. 1049

ఉ. నీ వడవిం బగల్ దిరుగ నీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్ఛావిధిఁ జూడ కున్న నిమిషంబులు మాకు యుగంబు లై చనుం
గావున రాత్రు లైన నినుఁ గన్నుల నెప్పుడుఁ జూడ కుండ ల
క్ష్మీవర ఱెప్ప లడ్డముగఁ జేసె నిదేల విధాత క్రూరుఁ డై. 1050

ఉ. అక్కట బంధులన్ మగలు నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బుత్రకాదులన్
నెక్కొని రాత్రిఁ బోకుఁ డన నీమృదుగీతరవంబు వీనులన్
వెక్కస మైన వచ్చితిమి వేగమె మోహము నొంది నాథ నీ
వెక్కడఁ బోయితో యెఱుఁగ మీక్రియ నిర్దయుఁ డెందుఁ గల్గునే. 1051

తే. మదనుఁ డార్వంగ నీ వాడుమంతనములు, నవరసాలోకనం బగు నగుమొగంబు
కమల కిరవైనమహితవక్షస్థ్సలంబు, మామనంబుల లోఁగొని మరపెఁ గృష్ణ.

మ. అరవిందంబులకంటెఁ గోమలము లై యందంబు లైయున్న నీ
చరణంబుల్ కఠినంబు లై మొనయు మాచన్నుంగవల్ మోవఁగా
నెరియం బోలు నటంచుఁ బొక్కుదుము నీ యీకర్కశారణ్యభూ
పరిసంచారము కృష్ణ నీప్రియులకుం బ్రాణవ్యథం జేయదే. 1053

క. కట్టా మన్మథుకోలల, నెట్టన నో నాఁట బెగడి నీపాదంబుల్
పట్టికొనఁగ వచ్చినమము, నట్టడవిని డించి పోవ నాయమె కృష్ణా. 1054

క. హృదయేశ్వర మాహృదయము, మృదుతరముగఁ జేసి తొల్లి మిక్కిలి కడ నీ
హృదయము కఠినము చేసెను, మదీయసౌభాగ్య మిట్టిమందము గలదే. 1055

ఉ. క్రమ్మి నిశాచరుల్ సురనికాయములన్ వడిఁ దాఁకి వీఁక వా
లమ్ముల తెట్టెముల్ వఱప నడ్డము వచ్చి జయింతు వండ్రు ని
న్నమ్మినముగ్ధలన్ రహితనాథల నక్కట నేఁడు రెండుమూఁ
డమ్ములయేటుకాఁ డెగువ నడ్డము రాఁ వగదే కృపానిధీ. 1056

క. తియ్యవిలుకాఁడు డీకొని, ప్రయ్యలుగాఁ దూఱనేసె వనితలమనముల్
వియ్యాన నింక నయినం, గుయ్యాలింపం గదయ్య గోవింద హరీ. 1057

మ. అని యిట్లంగన లంచితస్వరముతో నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యని చేరి యేడువ జగత్త్రాణుండు త్రైలోక్యమో
హనుఁడై మన్మథమన్మథుం డయి మనోజ్ఞాకారి యై హారి యై
ఘనపీతాంబరధారియై పొడమెఁ దత్కాంతాసమీపంబునన్. 1058

క. వచ్చినవల్లభుఁ గనుఁగొని, విచ్చేసె నటంచు సతులు వికసితముఖులై
యచ్చుగ ప్రాణము లొడలికి, వచ్చిన నిలుచుండు నవయవంబులభంగిన్. 1059

సీ. అబల యొక్కతె భక్తి నంజలి గావించి ప్రాణేశు కెంగేలు వట్టుకొనియె
నింతి యొక్కతె జీవితేశ్వరుబాహువు మూఁపున నిడికొని ముదము నొందె
వనిత యొక్కతె తనవల్లభుతాంబూలచర్వితమాత్మహస్తమునఁ దాల్చెఁ
బడఁతి యొక్కతె ప్రియుపదములు విరహాగ్నితప్తకుచంబులఁ దాపుకొనియె
ఆ. భామయొకతె భ్రుకుటిబంధంబు గావించి, ప్రణయభంగరోషభాషణమున
దష్టదశన యగుచు దండించుకైవడి, వాఁడిచూడ్కిగముల వరునిఁ జూచె. 1060

క. హరిముఖకమలముఁ జూచుచుఁ, దరుణి యొకతె ఱెప్పలిడక తనియక యుండెన్
హరిపదకమలముఁ జూచుచు, మరగి తనివి లేనిసుజనుమాడ్కి నరేంద్రా. 1061

ఉ. ఒక్కలతాంగి మాధవునియుజ్జ్వలరూపము సూడ్కితీవలం
జిక్కఁగఁ బట్టి హృద్గతముఁ జేసి వెలిం జన కుండ నేత్రముల్
గ్రక్కున మూసి మేనఁ బులకంబులు గ్రమ్మఁగఁ గౌఁగిలించుచుం
జొక్కము లైనలోచవులఁ జొక్కుచు నుండెను యోగికైవడిన్. 1062

సీ. ఎలయించి ప్రాణేశ యెందుఁ బోయితి వని తోరంపుటలుకతో దూఱె నొకతె
జలజాక్ష ననుఁ బాసి చనఁగ నీపాదంబు లెట్లాడె నని వగ నెయిదె నొకతె
నాథ నీ వరిగిన నాప్రాణ మున్నది కూర్మి యే యిది యని కుందె నొకతె
యీశ్వర నను నిన్ను నిందాఁకఁ బాపెనే పాపవునిధి యని పలికె నొకతె
ఆ. తలఁగి పోవునట్టితప్పేమి సేసితి, నధిప పలుకు ధర్మ మనియె నొకతె
యేమినోముఫలమొ హృదయేశనీమోము, మరలఁ గంటి మనుచు మసలె నొకతె.

క. పలికినఁ బ్రతిజ్ఞఁ దప్పెడిఁ, బలికించినఁ గాని రమణుఁ బలుక నటంచుం
గలకంఠి యొకతె చెలితోఁ, బలుకుల నమృతములు గురియువగిదిం బలికెన్. 1064

క. పట్టినఁ గాని మనోవిభుఁ, బట్టఁ గదా యంచు నొక్క బాలిక సఖిచేఁ
బట్టుకొని చెప్పెధైర్యము, పట్టెల్లను మరునిటెంకిపట్టుగ నధిపా. 1065

క. చెలువుఁడు సెప్పక పోయిన, సొలపున నొకముగ్ధ మున్నుచూడ ననుచు నొ
దల వంచి యుండఁ జాలక, దల యెత్తును లోన మఱఁడు దల యెత్త నృపా. 1067

వ. ఇవ్విధంబున.

క. హరిసురుచిరలలితాకృతిఁ, దరుణులు గని ముక్తవిరహతాపజ్వర లై
పరమోత్సవంబు సలిపిరి, పరమేశ్వరుఁ గనినముక్తబంధులభంగిన్. 1068

వ. అంత నక్కాంతుండు కాంతాజనపరిక్రాంతుం డై వనాంతరంబున శక్తినికరసంయుక్తుం డైన పరమపురుషుండునుం బోలె వారలం దోడ్కొని మందారకుంద కుసుమపరిమళమిళిత పవమానమానిత మధుకరనికరఝంకార సుకుమారంబును శరత్కాల చంద్రకిరణసందోహ సందళితాంధకారంబును యమునాతరంగ సంగత కోమల వాలుకాస్ఫారంబును నై యమలినం బైన పులినంబు ప్రవేశించె వారును జ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుం గని శ్రుతులు ప్రమోదంబునం గామానుబంధంబులు విడిచినవిధంబున హరిం గని విరహవేదనలు విడిచి పరిపూర్ణమనోరథ లై. 1069

క. పాఠీననయన లెల్లన, కాఠిన్యపటాంచలముఁ గౌతుకములు హృ
త్పీఠముల సందడింపఁగఁ, బీఠముఁ గల్పించి రంతఁ బ్రియునకు నధిపా. 1070

ఆ. పరమయోగిహృదయభద్రపీఠంబుల, నుండు మేటి వ్రజవధూత్తరీయ
పీఠమున వసించి పెంపారెఁ ద్రిభువన, దేశలక్ష్మి మేనఁ దేజరిల్ల. 1071

మ. మదనోద్దీపకుఁ డైననాథునికి సమ్మానంబు గావించుచున్
ముదితల్ హాసవిలోకవిభ్రమములన్ మోదించుచుం జేరి త
త్పదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం బై ముట్టుచున్ దూఱుచుం
జదురుల్ వల్కుచుఁ గూర్మి నిట్లనిరి యీషత్కోపదీప్తాస్య లై. 1072

క. కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు, గొలుతురు దముఁ గొలువకున్నఁ గొందఱుపతులం
గొలిచినను గొలువకున్నను, గొలువరు మఱి కొంద ఱెలమి గోపకుమారా. 1073

వ. అని తన్నుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బలికిన సుందరుల పలుకులు విని గోపాల సుందరుం డి ట్లనియె. 1074

సీ. కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు పశువులభజనముభంగిని ఫలముకొఱకు
నై సఖ్యధర్మములందు సిద్ధింపవు కొందఱు తండ్రులగుణముఁ దాల్చి
దయ గలవారలు తగినసుహృత్తులు గొలువనివారలఁ గొల్తు రెపుడు
ధర్మకామంబులు దనరంగఁ గొందఱు కొలువనివారిని గొలుచువారిఁ

ఆ. గొలుచుతలఁపులేమిఁ గొలువ రాత్మారాము, లాప్తకాము లజ్ఞు లతికఠినులు
వారియందుఁ బిడప వానిఁగాఁ జింతించి, యే లతాంగులార యిట్టు లనుట. 1075

క. ఏనిం దెవ్వాఁడ నయినం, గా నంగనలార పరమకారుణికుండన్
మానసబంధుఁడ నిత్య, ధ్యానము మీ కొసఁగవలసి తలఁగితిఁ జుండీ. 1076

మ. నను సేవించుచు నున్నవారలకు నే నారూపముం జూపఁ జూ
చినఁ జాలించి మదించి వారు మఱి నన్ సేవింపరో యంచు ని
గ్గనికుం డాత్మధనంబు సెడ్డ నెపుడుం దత్పారవశ్యంబుఁ దా
ల్చినభంగిన్ ననుఁ బాసి మత్ప్రియుఁడు దాఁ జింతించు నారూపమున్. 1077

తరలము. తగవు ధర్మముఁ జూడనొల్లక తల్లిదండ్రుల బంధులన్
మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చినమన్నిషక్తల మిమ్ము నేఁ
దగదు పాసితిఁ దప్పు నైపుడు తద్వియోగభరంబునన్
వగలఁ బొందుచు మీర లాడినవాక్యముల్ వినుచుండితిన్. 1078

ఉ. పాయనిగేహశృంఖలలఁ బాసి నిరంతరమత్పరత్వముం
జేయుచు నున్నమీకుఁ బ్రతి సేయ యుగంబుల నైన నేర నన్
బాయక కొల్చుమానసము ప్రత్యుపకారము గాఁ దలంచి నా
పాయుట దప్పుగాఁ గొనక భామినులార కృపన్ శమింపరే. 1079

క. చక్కగ హరి యిటు పలికిన, చక్కనివాక్యముల నతనిసంగమమున లో
నిక్కినవియోగతాపము, లొక్కట విడిచిరి లతాంగు లుర్వీనాథా. 1080

రాసక్రీడాభివర్ణనము

ఉ. ఆసమయంబున న్విభుఁ డనంతుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై
చేసెను మండలభ్రమణశీలపరస్పరబద్ధబాహుకాం
తాసువిలాసముల్ బహువిధస్ఫురితాననహస్తపాదవి
న్యాసము రాసముం గృతవియచ్చరనేత్రమనోవికాసమున్. 1081

వ. ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్పరి యగు హరి దర్పించి తన యిరుగెలంకుల నలం
కృత లయి కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱుముద్దియ లుద్దిగొని వీణ లందుకొని
వీణలం బ్రవీణ లై సొంపు మెఱసి యింపుగ వాయించుచు నానందలహరీ నిధానం
బగు గానంబు సేయ సవిరళం బై తరళంబు గానివేడుక సరళం బగు మురళంబు
లీలం గేల నందుకొని మధురం బగు నధరంబునం గదియించి మించి కామినీ
జనకబరికాసౌగంధిక గంధబంధుర కరాంగుళీకిసలయంబులు యతిలయంబులం
గూడి వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారించి పూరించుచు సరిలేని భంగిం
ద్రిభంగి యై కమలకర్ణికాకారంబున నడుమ నిలిచి మఱియు గోపసుందరు
లెంద అందఱకు నంద అయి సుందరుల కవలియెడలం దానును దన కవలియెడల
సుందరులును దేజరిల్లు నృత్తవిద్యామహార్ణవ వేలావలయవలయితం బై విస్మితా
ఖండలం బైన రాసమండలంబు గల్పించి వేల్పులు హర్షంబునం గుసుమవర్షం
బులు గురియ నందుఁ బ్రసూనమంజరీ సహచరంబు లైన చంచరీకంబులమించు
ప్రకటించుచు సువర్ణమణిమధ్యగంబు లైన మహేంద్రనీలంబుల తెఱంగు నెఱ
పుచుఁ గరిణీవిహారబంధురంబు లై సింధురంబులచెలువుఁ గైకొనుచుఁ బల్లవితకుసు

మితలతానుకూలంబు లైన తమాలంబులసొబగు నెగడించుచు మెఱపుఁదీవల నెడ
నెడం బెడం గడరునల్ల మొగిళ్ల పెల్లు సూపుచు తరంగిణీసంగతంబు లయిన రోహణా
చల శృంగంబుల బాగు లాగించుచు జగన్మోహనుం డై యుండి రక్తకమలారు
ణంబులును జంద్రసకలనిర్మల నఖరసంస్ఫురణంబులును సనకసనందనాది యోగింద్ర
మానసాభరణంబులును నయిన చరణంబులు గదియ నిడి సమస్థితి నంజలిపుటంబులం
బుష్పంబు లుల్లసిల్లఁ జల్లి సల్లలితకమల ప్రశస్తంబు లయిన హస్తంబులు వల్ల
వీజనులకంఠంబులపై నిడి తాను గీతానుసారంబుగ విచిత్రపాదసంచారం
బులు సలుపుచు వర్తులాకార రాసబంధంబుల నర్తనంబునం బ్రవర్తించి వెండియు
వ్రేతలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతుర్భద్ర
సౌభద్ర నాగ నంద్యావర్త కుండలీకరణ ఖురరీబంధ ప్రముఖంబు లయిన
విశేష రాసబంధంబులకుం జొచ్చి యేకపాద సమపాద వినివర్తిత గతాగత
వలిత వైశాఖమండల త్రిభంగిప్రముఖంబు లైన తానకంబుల నిలుచుచుఁ గనక
కింకిణీమంజుల మంజీరశింజనంబులు జగజ్జనకర్ణరజనంబు లై చెలంగ ఘటిత
మర్దితపార్శ్వగప్రముఖంబు లైన పాదకర్మభేదంబులు సేయుచు సమపాదశకట
వదనమతల్లీశుక్తి ప్రముఖంబు లైన పార్థివచారి విశేషంబులును నపక్రాంత
డోలాపాదసూచీప్రముఖంబు లైన వ్యోమచారివిశేషంబులనుం జూపుచు
సురేంద్ర శాఖిశాఖామనోహరంబులును నపహసితదిక్కరీంద్ర కరంబులును
త్రిలోకక్షేమం కరంబులును నగు కరంబులం దిరంబు లగు రత్నకటకంబుల
మెఱుంగులు నింగిచెఱుంగులందఱచుకొన నర్ధచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ
శుకతుండలాంగూల పద్మకోశ పతాక ప్రముఖంబు లైన స్వస్వభావసూచక నానా
విధకరభావంబు లాచరించుచుఁ గటినిబద్ధసువర్ణ వర్ణచేలాంచల ప్రభానికరంబులు
సుకరంబు లై దిశాంగనాముఖంబులకు హారిద్రాలేపన ముద్రాలంకారంబు లొసం
గుచు నాస్కందితభ్రమర శకటాసనప్రముఖంబు లైన జానుమండల భేదంబులును
నలాత దండలాత లలిత విచిత్ర ప్రముఖంబు లైన దైవమండలంబులు నొనర్చుచుఁ
గమనీయకంబు కంఠాభిరామంబులు నుద్దామతేజస్తోమంబులు నైన నీలమౌక్తిక
వజ్రవైడూర్యదామంబుల రుచు లిందిరాసుందరీమందిరంబు లయి సుందరంబు
లైన యురంబులం దిరుగుడువడి కలయం బడ నంగాంతరవాహ్యాలకు ఛత్త్రప్రము
ఖంబు లైన భ్రమణవిశేషంబుల విలసించుచు నిద్ధంబు లగు చెక్కుటద్దంబులనుద్ద
విడిం దద్దయుం బ్రభాసితచంద్రమండలంబు లగు కుండలంబు మెఱుంగుమొత్తం
బులు నృత్యంబు లొనరింపఁ గటిభ్రాంతదండరచిత లలాటతిలకమయూర లలిత
చక్రమండల నికుంచితగంగావతరణ ప్రముఖంబు లైన కరణంబు లెఱింగించుచు
వెలిదమ్మివిరులసిరులఁ జెన్ను మిగులు కన్నులవలన దీనజనదైన్యకర్కశంబు లై

తనరు కటాక్షదర్శనజాలంబులు జాలంబు లై కామినీజననయన మీనంబుల నావరింప లలితకుంచితవికాస ముకుళ ప్రముఖంబు లయిన చూడ్కులం దేజరిల్లుచు ననేకపరిపూర్ణచంద్ర సాభాగ్యసదనంబు లగు వదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబులు ప్రకటించుచు నుదంచిత పింఛమాలికామయూఖంబు లకాలశక్రచాపంబుల సొంపు సంపాదింప నికుంచితాకుంచిత కంపితాకంపిత పరివాహిత పరావృత్త ప్రముఖంబులైన శిరోభావంబులు నెఱపుచు మృగనాభితిలకంబులు గల నిటలఫలకంబులఁ జికురంబుల నికరంబులు గప్ప నపరాజిత సూచికావిద్ధపరిచ్ఛిన్న విష్కంభ రేచిత ప్రముఖంబు లగు నంగహారంబుల విలసిల్లుచుఁ జరణకటికర కంఠరేచకంబు లాచరించుచు నొప్పె నప్పు డారాసంబు సంజనితసకలజన మానసోల్లాసకరం బై సుధార్ణవంబునుం బోలె నుజ్జ్వలరసాభిరామం బై రామరాజ్యంబునుంబోలె రాగపరిపూర్ణం బై పూర్ణచంద్రమండలంబునుం బోలెఁ గువలయానందం బై నందనవనంబునుం బోలె భ్రమరవిరాజమానం బై మానధనుచిత్తంబునుంబోలెఁ బ్రధాన వృత్తిసమర్థం బై సమర్థకవి విలసనంబునుంబోలె బహుప్రబంధభాసురం బై సురలోకంబునుంబోలె వసుదేవనందనవిశిష్టం బై శిష్టచరితంబునుంబోలె ధరణి గగనమండలసుందరం బై సుందరీరత్నంబునుంబోలె నంగహారమనోహరం బై హారవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచారి సుకుమారం బై సుకుమారవృత్తంబునుంబోలె నుద్దీపితవంశం బై యుండె నందు. 1082

చ. నడుములు వీఁగి యాడఁ జిఱునవ్వులు నివ్వటిలంగ హారముల్
సుడివడ మేఖలల్ వదలఁ జూడ్కి మెఱుంగులు వర్వ ఘర్మముల్
వొడమఁ గురుల్ చలింప శ్రుతిభూషణముల్ మెఱయంగ సకృష్ణ లై
పడఁతుక లాడుచుం జెలఁగి పాడిరి మేఘతటిల్లతాప్రభన్. 1083

క. అంకరహితేందువదనలు, పంకజలోచనునిఁ గూడి పరఁగ నటింపం
గింకిణుల నూపురంబుల, కంకణముల మ్రోఁత లెసఁగెఁ గర్ణోత్సవ మై. 1084

క. హరిణీనయనలతోడను, హరి రాసక్రీడ సేయ నంబరవీథిన్
సురనాథులు భార్యలతో, సొరిది విమానంబు లెక్కి చూచి రిలేశా. 1085

క. కురిసెం బువ్వులవానలు, మొరసెన్ దుందుభులు మింట ముదితలు దారున్
సరసన్ గంధర్వపతుల్, వరుసన్ హరిఁ బాడి రపుడు వసుధాధీశా. 1086

క. రామలతోడను రాసము, రామానుజుఁ డాడఁ జూచి రాగిల్లి మనో
రాములమీఁద వియచ్చర, రామలు మూర్ఛిల్లి పడిరి రాజకులేంద్రా. 1087

క. తారాధిపనిభవదనలు, తారాధిపవంశ్యుఁ గూడి తారు నటింపం
దారలతోడ సుధాంశుఁడు, దారున వీక్షింప రేయి దడవుగ జరగెన్. 1088

మ. యమునాకంకణచారి నై వనజపుష్పామోదసంచారి నై
రమణీఘర్మనివారి నై మదవతీరాసశ్రమోత్తారి నై

ప్రమదామానసనవ్యభవ్యసుఖసంపత్కారిణై చేరి యా
కమలాక్షుం డలరంగ గాలి విసరెం గల్యాణభావంబునన్. 1089

వ. అప్పుడు. 1090

చ. ప్రమద యొకర్తు మాధవుఁడు పాడ విపంచి ధరించి కేల సం
భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ దిరంబుగ తాయము సేసి యొక్క రా
గము దగ నాలపించి సుభగస్వరజాతులు వేలువేలు కా
నమరఁగఁ బాడెఁ దత్ రమణుఁ డౌనన దారువు లంకురింపఁగన్. 1091

క. ఆడుచుఁ బాడుచు నం దొక, చేడియ మంజీరమంజుశింజిత మమరం
గూడి హరికరము సనుఁగవ, పై డాయఁగ దిగిచె జఘనభారాలస యై. 1092

క. చందన లిప్తం బై యర, విందామోదమున నొప్పువిపులభుజము గో
విందుఁ డొకతరుణిమూఁపునఁ, బొందించిన నది దెమల్చి పులకించె నృపా. 1093

సీ. చెలువయొక్కతె చెక్కుఁ జెక్కుతో మోపిన విభుఁడు దాంబూలచర్వితము వెట్టె
నాడుచు నొకలేమ యలసినఁ బ్రాణేశుఁ డున్నతదోఃస్తంభ మూఁత సేసెఁ
జెమరించి యొకబాల సేరినఁ గొనగోరఁ జతురుఁడు కుచఘర్మజలము వాపె
నలకంబు లొకయింతి కలిక చిత్రకరేఖ నంటినఁ బ్రియుఁడు వాయంగ దువ్వెఁ

ఆ. బడఁతి యొకతె పాట వాడి డస్సిన, నధ, రామృతమున నాథుఁ డాదరించె
హార మొక్కసతికి నంసావృతం బైనఁ, గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి కౌఁగిలించె.

క. హాసంబులఁ గరతలవి,న్యాసంబుల దర్శనముల నాలాపములన్
రాసశ్రాంతల నాహరి, సేసెన్ మన్ననలు కరుణసేసి నరేంద్రా. 1095

క. హరి తనుసంగసుఖంబునఁ, బరవశ లై ప్రేత లెల్లఁ బయ్యెదలు నిజాం
బరములు నెఱుఁగమి చోద్యమె, సురసతు లీక్షించి కరఁగి చొక్కిరి మింటన్.

వ. ఇట్లు భగవంతుం డైన కృష్ణుం డాత్మారాముం డయ్యును గోపసతు లెందఱందఱకు నందఱై నిజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించు బాలుపోలిక రాసకేలి సలిపిన.

క. తగఁ గూడి యాడి మనముల, నగెఁ జూచెం బలికె నందనందనుఁ డనుచున్
మగువలు పెద్దఱికముతోఁ, బొగడిరి తమపూర్వజన్మపుణ్యశ్రేణిన్. 1093

జలక్రీడాభివర్ణనము

వ. ఇట్లు హరి రాసకేళి సాలించి కరకాంచిత లగు తటిల్లతల చెలువున ఘర్మసలిలకణాక్రాంత లగు కాంతలం గూడి జలక్రీడాకుతూహలుం డై యమునాజలంబులు సొర నందు ముందర సుందరులు సొచ్చి పదప్రమాణంబు జానుదఘ్నంబు కటిద్వయసంబు మధ్యమాత్రంబు కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచనయననాభివివరకుంతలంబులు చక్రవాకజలచరావర్తశైవాలంబులచందంబున నందంబుగ నీడు వొందినయేఱు లని కళిందనందన గరంబులు సాఁచి పరిరంభంబులకు నారంభించుకై వడి నెదురు చనుదెంచి తాఁకు తరంగంబులకు నులుకుచు

సారసంబులకుం గరంబులు సాఁచుచు మరాళంబులం జోపుచుఁ జెన్ను మిగిలిన యన్నులచన్నుల యెత్తువత్తుమను నెపంబులం దపంబుల నీటఁ గావించుమాడ్కిని సంచరించు చక్రవాకంబులం దోలుచు నితాంతకాంతిసదనంబు లగు వదనంబులకు నోడి వ్రీడం జెంది కంది చందురుండు సలం బుడిగి జలంబునం బడి కంపించు కరణి నిజకరచలితజలప్రతిబింబితుం డై కదలుచంద్రుని గని మెచ్చి సోలుచు సలిలావగాహ సమయసముచ్చలిత వారిశీకరపరంపరలవలన మకరందపాన మత్తమధుకరపక్షవిక్షేపణ సంజాతవాతసముద్ధూత కుముదాదిపరాగపటలంబులం జేరుచు మోముఁదమ్ముల కమ్మఁదనంబునకు మూఁగి ఝుమ్మురను తుమ్మెదలకు వెఱచుచుఁ గరంబుల నీరెగయం జఱచుచు నీలనీరదనిపతితపయోబిందు సందోహంబులం దడియు పువ్వుఁదీవియలబాగునఁ గృష్ణకరద్వయతోయంబులం బెక్కుతోయంబులం దడియుచుఁ గ్రందుకొని సుడియుచు నసమబాణునిపులుగడిగిన కుసుమబాణంబుల పగిది మేనులు మెఱయ సలిలావగాహన పరాయత్తచిత్త లగుచు మొత్తంబు లై సరసభాషణంబులం ద్రుళ్లుచుఁ గరంబుల నీరు నించి హరిమీఁదం జల్లుచుఁ జల్లునెడం దడఁబడక దాఁటుచు దాఁటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప హరియుం గరేణుకరవికీర్ణ నీరధారాభిషిక్తం బగు శుండాలంబులీల నాభీరకామినీకరసముజ్ఝిత జలాసారంబులం దోఁగుచు వ్రజవధూజనహస్తప్రయుక్త కహ్లారకైరవపరాగపటలంబువలన భూతిభూషణుసిరి వహించుచు గోపికాజనపాణికిసలయ సమున్ముక్తకమలదళంబులవలన సహస్రనయనునిరూపుఁ జూపుచు గోపాలబాలికాకుచకలశ కుంకుమపంకంబువలనఁ బ్రభాతబాలభానునిభంగి భాసిల్లుచు ఘోషయోషాకటాక్ష విక్షేపణంబువలన మధుపపరివృతహరిచందన సౌందర్యంబు నొందుచు వల్లవీహాసరుచులవలనఁ జంద్రికాప్రభాభాసిత నీలశైలంబు క్రియ నమరె నంత. 1099

మ. సతులుం దానును నీటిలో వెడలి భూషాగంధచేలాద్యలం
కృతుఁ డై కుంభికరేణుయూథములతోఁ గ్రీడించుచందంబునన్
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయలీలాశయ్యలందున్ సుఖో
న్నతుఁ డై కృష్ణుఁడు క్రీడలం దనిపె నా నారీలలామంబులన్. 1100

వ. ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్ఖలనంబు సేయక గోపికలతోడ రమించె
నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 1101

మత్తకోకిలము. ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైన స
త్కర్ముఁ డీశుఁడు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయుఁ జేయఁగా
నర్మిలిన్ ధరమీఁదఁ బుట్టి పరాంగనాజనసంగ మే
ధర్మ మంచుఁ దలంచి చేసె నుదాత్తమానస చెప్పుమా. 1102

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 1103

ఆ. సర్వభక్షకుఁ డగ్ని సర్వంబు భక్షించి, దోషి గానిపగిది దోష మైనఁ
జేసి దోషపదముఁ జెందరు తేజస్వు, లగుటఁ జంద్రవాసవాదు లధిప. 1104

క. ఈశ్వరుఁడు గానివాఁడు న,రేశ్వర పరకాంతఁ దలఁచి యెట్లు బ్రదుకు గౌ
రీశ్వరుఁడు దక్క నన్యుఁడు, విశ్వభయదవిషము మ్రింగి వెలయంగలఁడే. 1105

క. సత్యము ప్రభువులవచనము, నిత్యముఁ దద్వచనవీథి నిలుతురు పెద్దల్
సత్యాసత్యము గావున, సత్య మనుచుఁ జనరు వారిచరితమున నృపా. 1106

మ. ఘను లై యెవ్వనిపాదపంకజపరాగధ్యానసంప్రాప్తయో
గనిరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహాకర్మంబులం బాసి బం
ధనిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిన్ దర్పింతు రాదివ్యశో
భనుఁ డె ట్లుండిన నుండెఁ గాక కలవే బంధంబు లుర్వీశ్వరా. 1107

ఆ. గోపజనములందు గోపికలందును, సకలజంతులందు సంచరించు
నామహాత్మునకుఁ బరాంగన లెవ్వరు, సర్వమయుఁడు లీల సలిపెఁ గాక. 1108

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె నంత బ్రాహ్మముహూర్తంబునం గృష్ణు వీడ్కొని గోపిక లిచ్చ లేకయు నిండ్లకడ కేఁగినం గృష్ణమాయామోహితు లై గోపకులు వారలం గోపింప నేర రై రివ్విధంబున. 1109

ఇంద్ర. గోపాలకృష్ణుండును గోపకాంతల్, ప్రాపించి క్రీడించినభంగు లెల్లన్
రూపించి వర్ణించి నరుండు హృత్సం,తాపంబులన్ బాయును దత్ప్రసక్తిన్. 1110

సర్పరూపి యగు సుదర్శనుం డను గంధర్వుని శాపవిమోచనము

వ. అంత నొక్కనాఁడు నందాదు లైన గోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి జాతరకుం జని సరస్వతీనదీజలంబుల స్నానంబులు సేసి యుమామహేశ్వరుల నర్చించి కానుక లిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గోహిరణ్యవస్త్రాన్నదానంబు లొసంగి జలప్రాశనంబు సేసి నియమంబున నుండ దైవయోగంబున నాఁకొని యొక్క మహోరగంబు నిదుర వోయిన నందునిం గఱచి మ్రింగ నగ్గలింప నతండు కృష్ణ కృష్ణేతివచనంబులం దన్ను విడిపింపు మని మొఱ యిడిన విని. 1111

క. గోపకు లందఱు మేల్కొని, కోపముతోఁ బెద్దగు దెలఁ గొఱవుల మొత్తం
దాపము నొందియు వదలక, పాపపుఁ బెనుబాము నందుఁ బట్టె నృపాలా. 1112

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుఁడు దర్పించి పాదతాడనంబు సేసి త్రొక్కిన సర్పంబు సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్రరూపంబుఁ దాల్చి హరికి మ్రొక్కిన నతనికి హరి యి ట్లనియె. 1113

ఉ. మండితమూర్తితోఁ గనకమాలికతో శుభలక్షణుండ వై
యుండెడునీకుఁ గష్టపుమహోరగదేహ మి దేల వచ్చె నె
వ్వండవు నామ మెయ్యది భవంబున కెద్ది మిషంబు నాకు నొం
డొండ యెఱుంగఁ జెప్పుము బుధోత్తమ నీపని చోద్య మయ్యెడిన్. 1114

వ. అనిన వాఁ డి ట్లనియె దేవా యేను సుదర్శనుం డను విద్యాధరుండ విమానారూఢుండ నై రూపసంపద్గర్వంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు నొక్కయెడ నాంగిరసు లైన ఋషులం గురూపు లైనవారలం గని నగిన వారును నీవు రూపదర్పంబున మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబ వై యుండు మని శపించి పిదప నే వేఁడుకొనిన ని ట్లనిరి. 1115

చ. యదుకులమందు భక్తులభయంబు హరించుటకుం జనార్దనుం
డుదయము నొంది యీ యడవి నొక్కదినంబున రాఁగలండు త
త్పదమున నీవు దన్నఁబడి పన్నగదేహము తోడఁ బాసి నీ
మొదలిటిమేను గాంచెదవు మూఢుఁడ పొ మ్మని రాదయానిధుల్. 1116

మ. నినుఁ జింతించిన విన్నఁ జేసుకొనినన్ నిర్మూలమై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినష్ట మౌ నఁట భవత్పాదంబు నామీఁదఁ బె
ట్టినఁ దద్బ్రాహ్మణశాపసంజనితకౌటిల్యంబు దా నిల్చునే
వనజాతేక్షణ నేఁడు వాసె నురగత్వం బెల్ల నేఁ బోయెదన్. 1117

వ. అని విన్నవించి హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి మ్రొక్కి సుదర్శనుండు దివంబునకుం జనియె సర్పంబువలన నందుండు విముక్తుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబు విని వెఱఁగు పడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తి నొందించి కృష్ణకీర్తనంబు సేయుచు మరల మందకుం జని రంత. 1118

కుబేరభటుం డగు శంఖచూడుం డను గుహ్యకుని సంహరించుట

చ. మఱి యొకనాఁటిరాత్రి బలమాధవు లుజ్జ్వలవస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణధారులు నై చని మల్లికాదిపు
ష్పరసనిమగ్నమత్తమధుపంబులగీతము వించుఁ దద్వనాం
తరమున వెన్నెలం బ్రజనితంబిను లుండఁగఁ బాడి రింపుగన్. 1119

క. ఆపాట సెవుల సోఁకిన, నేపాటియు దేహలతల నెఱుఁగక దృగ్వా
చాపాటవములు సెడి పడి, రాపాటలగంధు లెల్ల నటవీవీథిన్. 1120

వ. ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనం బగు గానంబు సేయుచు నిచ్ఛావర్తనంబులం బ్రమత్తులచందంబున రామకృష్ణులు క్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డనువాఁడు రామకృష్ణరక్షిత లగు గోపికలం దన యోగబలంబున నుత్తరపు దిక్కునకుం గొనిపోవ నయ్యోషిజ్జనంబులు రామకృష్ణేతిభాషణంబులం జీరి పులికి నగపడిన మొదవులక్రియ మొఱ లిడిన విని. 1121

ఉ. గ్రద్దన సాలవృక్షములు గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా
యిద్దఱుఁ గాలమృత్యువులయేపున వే చని యోడకుండుఁ డో
ముద్దియలార యంచుఁ దను ముట్టినఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం
డుద్దవడిం దగం బఱచె నుత్తర మింతుల డించి భీతుఁ డై. 1122

వ. ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడిన గోపికల రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రునిఁ బలికి. 1123

శా. ఓరీ గుహ్యక పోకు పోకు మని రోషోక్తిన్ బకారాతి వాఁ
డేరూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నటఁ బోయెం దోడఁ దా నేఁగి దు
ర్వారోదంచితముష్టి వానితలఁ ద్రెవ్వం బట్టి తద్వీరుకో
టీరభ్రాజితరత్నముం గొనియె దండిన్ గోపికల్ సూడఁగన్. 1124

వ. ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వాని శిరోరత్నంబు దెచ్చి బలభద్రుని కిచ్చి మెప్పించె మఱియు నొక్క దినంబునం గృష్ణుండు వనంబులకుం జనిన నతని లీలలు వాడుచు నిండ్లకడఁ దద్విరహవేదనానలభరంబు సహింపక గోపికలు దమలో ని ట్లనిరి. 1125

శా. భ్రూవిక్షేపముతోడ దాపలిభుజంబుం జెక్కుఁ గీలించి కె
మ్మోవిన్ వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా మ్రోయించుచు న్నంగుళీ
ప్రావీణ్యంబు విభుండు సూపఁ గని సప్రాణేశలై యుండియున్
నీవీబంధము లూడఁ బొక్కుదురువో నింగిన్ నిలింపాంగనల్. 1126

మ. నవమాధుర్యము గల్గు కృష్ణమురళీనాదామృతస్యందముల్
సెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భాసిల్లన్ సవత్సంబులై
యువిదా మేపులకుం దొఱంగి మృగగోయూథంబు లుత్కంఠతో
దివికిం గంఠము లెత్తి లో వదలుఁ బో దేహేంద్రియవ్యాప్తులన్. 1127

శా. ఓకంజేక్షణ కృష్ణుఁ డుజ్జ్వలితహారోద్దాముఁ డై గానవి
ద్యాకౌతూహలితన్ మనోజ్ఞమురళీధ్వానంబు గావింపఁగా
నాకర్ణించి సశంపమై మొరయునీలాభ్రంబుగాఁ జూచుచుం
గేకారావము లిచ్చుచున్ మురియుఁ బో కేకీంద్రసంఘాతముల్. 1128

మ. లలనా యేటికిఁ దెల్లవాఱె రవి యేలా తోఁచెఁ బూర్వాద్రిపైఁ
గలకాలంబు నహంబు గాక నిసి గాఁ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మ దా
వలఱేఁడుం గృప లేఁడు కీరములు దుర్వారంబు లెట్లో కదే
కలదే మాపటివేళయుం గలుగునే కంజాక్షుసంభోగముల్. 1129

ఉ. ఎప్పుడు ప్రొద్దు గ్రుంకు హరి యెప్పుడు గోవుల మేపి వచ్చు నా
కెప్పుడు తన్ముఖాంబుజసమీక్షణ మబ్బు నతండు వచ్చి న
న్నెప్పుడు గారవించుఁ దుది యెప్పుడు మద్విరహాగ్ని రాశికిం
జెప్పఁ గదమ్మ బోటి మరుచేతల నుల్లము దల్లడిల్లెడిన్. 1130

మ. చెలియా కృష్ణుఁడు నన్నుఁ బాసి వనముం జేరంగ నయ్యాక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండ నుండఁ గడు నాపూర్ణంబు లై సాఁగి లో
పలఁ దోఁచుం బ్రహరంబు లై దినము లై పక్షస్వరూపంబు లై
నెల లై యబ్దము లై మహాయుగము లై నిండారుకల్పంబు లై. 1131

వ. అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహదుఃఖంబున బహువిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచు గోపిక లోపికలు లేక యెట్టకేలకు దివసంబు గడపి దినాంతసమయంబు నందు. 1132

మ. అదె భానుం డపరాద్రిఁ జేరె నిదె సాయంకాల మేతెంచె న
ల్లదె గోపాదపరాగ మొప్పెసఁగె బృందారణ్యమార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్రఘోషము ప్రియుం డేతెంచె రం డంచుఁ దా
మెదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి నయ్యింతుల్ పరిభ్రాంతలై. 1133

వ. ఇట్లు దన కెదురు వచ్చిన మచ్చిక నచ్చెలువల నచ్యుతుం డిచ్ఛానువర్తనంబుల గారవించె నంత నొక్కనాఁడు. 1134

వృషభాసురసంహారము

సీ. ఎవ్వనిమూఁపుర మీక్షించి మేఘంబు లద్రిశృంగం బని యాశ్రయించు
నెవ్వనిఱంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక గర్భపాతం బగు గర్భిణులకు
నెవ్వనిపదహతి నెగయుపరాగంబు లంధకారారాతి నావరించు
నెవ్వఁడు గొమ్ముల నెదిరించి చిమ్మినఁ బృథ్వీధరంబులు వెల్లగిల్లు

తే. నట్టివృషభాసురేంద్రుఁ డహంకరించి, వాలలత యెత్తి వెనుఱంకె వైచి నేలఁ
గాలు ద్రవ్వుచు నిశితశృంగములు సాఁచి, మందబెగడంగఁ గవిసె నమందగతిని.

వ. ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టుండు హరికి నరిష్టంబు సేయం దలంచి పైకురికిన.

ఉ. క్రేపులు వాఱె గోవులకుఁ గ్రేపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె వత్సధేనువృషభంబులు గోపకులందుఁ జొచ్చె నా
గోపకు లావృషేంద్రములు గోవులు లేఁగలు విచ్చి పాఱఁ గా
గోపచమూవిభుండు గనె గోవృషదైత్యుఁడు వెంట నంటఁగన్. 1137

వ. ఇట్లు భయభ్రాంతులై కాంతలుం దారును గృష్ణకృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మని యెడు గోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుం డైన పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె.

ఉ. బాలుర నింతులం బసులఁ బాఱఁగఁ దోలుట బంటుపంతమే
చాలు వృషాసురేంద్ర బలసంపదఁ జూపఁగ నెల్లబోఁటిగో
పాలురమంద గాదు చనఁ బైపడితేనిఁ బ్రచండకృష్ణశా
ర్దూలము నేఁడు నీగళముఁ ద్రుంపక చంపక పోవ నిచ్చునే. 1139

ఆ. అనుచు ధిక్కరించి హస్తతలంబులఁ, జప్పుడించి నగుచుఁ జలము మీఱఁ
బన్నగేంద్రభయదబాహుదండము సాఁచి, దండి మెఱసి దనుజుదండ నిలిచె.

వ. అప్పుడు. 1141

చ. ఖురముల నేలఁ ద్రవ్వుచు నకుంఠితవాలసమీరణంబులన్
విరవిరఁ బోయి మేఘములు విచ్చ విషాణము లొడ్డికొంచు దు
స్తరతరమూర్తియై వృషభదైత్యుఁడు గన్నుల నిప్పు లొల్కఁగా
దురదుర వచ్చి తాఁకె రిపుదుర్మదమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 1142

ఉ. యాదవకుంజరుండు వృషభాసురుకొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గజంబు గజంబును ద్రొబ్బుకైవడిన్
ఖేదిల ద్రొబ్బ నయ్యసుర బిమ్మిటి నొంది చెమర్చి మ్రొగ్గి దు
ర్వాదముతోడ డీకొనె ప్రమత్తవిమర్దను నా జనార్దనున్. 1143

ఆ. అంత గోపసింహుఁ డసురకొమ్ములు వట్టి, ధరణి ద్రొబ్బి త్రొక్కి దైత్యభటుల
కొమ్ము వీఁగ సురలకొమ్ము వర్ధిల వాని, కొమ్ము వెఱికి మొత్తికూల్చె నధిప.

క. ఉక్కఱి నెడి రోఁజి నెత్తురు, ముక్కున వాతను స్రవింప మూత్రశకృత్తుల్
మిక్కిలి విడుచుచుఁ బసరపు, రక్కసుఁ డని సమసె బ్రజకు రాగం బమరన్.

వ. ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులుగొని విరులు వర్షింప గోపకులు హర్షింప గోపసతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును దానును గోవిందుండు పరమానందంబున మందకుం జనియె నంత. 1146

చ. ఘనుఁ డొకనాఁడు నారదుఁడు గంసునితోడ యశోద గూఁతుఁ దాఁ
గనుటయుఁ జక్రి దేవకికి గర్భజుఁ డౌటయు మున్ను రోహిణీ
తనయుఁడు రాముఁ డౌటయును దద్విభు లిద్దఱు మంద నున్నవా
రని యెఱుఁగంగఁ జెప్పిన మహాద్భుత మంచుఁ జలించి కిన్కతోన్. 1147

చ. కొడుకుల మందలోన నిడి గొంటుతనంబున మోసపుచ్చె నీ
బడుగును బట్టి చంపు టిది భావ్య మటంచుఁ గృపాణపాణియై
వడి వసుదేవునిం దునుమ వచ్చిన కంసునిఁ జూచి నారదుం
డుడుగుము చంపఁ బోల దని యొడక మానిచి పోయె నింటికిన్. 1148

వ. మఱియు నలుక దీఱక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశబద్ధులం జేసి కేశి యనువానిం బిలిచి రామకేశవులం జంపు మని పంపి మంత్రిభట గజారోహక చాణూరముష్టిక సాల్వకోసలప్రముఖుల రావించి యి ట్లనియె. 1149

శా. ఎందున్ న న్నెదిరించి పోవుటకు దేవేంద్రాదులుం జాల రీ
బృందారణ్యమమంద నిప్పుడు మదాభీరార్భకుల్ రామగో
విందుల్ వర్ధిలు చున్నవా రఁట రణోర్విం గంసునిం ద్రుంతు మం
చున్ దర్పంబులు వల్కు చుందు రఁట యీ చోద్యంబులన్ వింటిరే. 1150

క. పట్టణజనములు నూతురు, దట్టంబుగ మల్లరంగతలపార్శ్వములం
బెట్టింపుఁడు తమగంబులు, పుట్టింపుఁడు వీట మల్లుపో రనుమాటన్. 1151

శా. విన్నాణంబులఁ బోర నేర్తురు మహావీర్యప్రతాపాదిసం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం బ్రఖ్యాతులై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనఁకువన్ మర్దించి మత్ప్రీతి గా
నన్నుల్ గందు పురీజనుల్ వొగడ నోచాణూర యో ముష్టికా. 1152

శా. రారా హస్తిపకేంద్ర గండమదధారాగంధలోభాంధగం
భీరాళివ్రజ మైన మత్కువలయాపీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్ద్వారోదంచితదేహళీపరిసరస్తంభంబు డాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకొలుపు నీ బీరంబు తోరంబుగన్. 1153

క. పశువిశసనములు సేయుఁడు, పశుపతికిం బ్రియముగాఁగ భావించి చతు
ర్దశినాఁడు ధనుర్యాగము, విశదంబుగఁ జేయవలయు విజయముకొఱకున్. 1154

వ. అని తనవారి నందఱ నయ్యైపనులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగు నక్రూరునిం
బిలిపించి చెట్ట వట్టికొని యి ట్లనియె. 1155

శా. అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనఁగా నక్రూరనామంబు ని
ర్వక్రత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి సలుపన్ వచ్చున్ నినుం జేరి నీ
వక్రోధుండవు మందలోన బలకృష్ణాభీరు లస్మద్వినా
శక్రీడారతు లై చరింతురఁట యోజం దెచ్చి యొప్పింపవే. 1156

ఆ. నాకు వెఱచి సురలు నారాయణుని వేఁడి,కొనిన నతఁడు వచ్చి గోపకులము
నందుఁ గృష్ణమూర్తి నానకదుందుభి, కుదితుఁ డయ్యె ననఁగ నొకటి వింటి. 1157

వ. కావున నీవు గోపకులచేత నరులుగొని ధనుర్యాగంబుఁ జూడ రం డని వారలం
దోడ్కొని రమ్ము వచ్చిన. 1158

శా. కొండల్ గూలఁగ ద్రొబ్బుకొమ్ములతుదిం గోపించి కోరాడుచో
దండిన్ దండి నధఃకరించు నొకవేదండంబు నాయింట బ్ర
హ్మాండం బైనఁ గదల్ప నోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలో
ఖండింపం దడ వెంత దాని కదియం గాదేని నక్రూరకా. 1159

శా. చాణూరుండును ముష్టికుండును సభాసంఖ్యాతమల్లుల్ జగ
త్ప్రాణుల్ మెచ్చరు సత్త్వసంపదల బాహాబాహిసంగ్రామపా
రీణుల్ వారలు రామకృష్ణులబలోద్రేకంబు సైరింతురే
క్షీణప్రాణులఁ జేసి చంపుదురుసూ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1160

సీ. ఆ రామకేశవు లంతరించిన వసుదేవముఖ్యులఁ జంపి తెగువ మెఱసి
వృష్ణిభోజదశార్హవీరులఁ దెగటార్చి ముదుకఁడు రాజ్యకాముకుఁడు ఖలుఁడు
నగునుగ్రసేను మాయయ్య గీటడఁగించి పినతండ్రి దేవకుఁ బిలుకుమార్చి
మఱియు వైరుల నెల్ల మర్దించి నే జరాసంధ నరక బాణ శంబరాది

ఆ. సఖులతోడ భూమిచక్ర మేలెదఁ బొమ్ము, తెమ్ము వేగమ వసుదేవసుతుల
మఖము పేరు సెప్పి మంత్రభేదము సేయ, వలయు బెంపఁ జనదు వైరిజనుల.

వ. అనిన నక్రూరుం డి ట్లనియె. 1162

ఉ. పంపినఁ బోనివాఁడనె నృపాలక మానవు లెన్నఁ దమ్ము నూ
హింపరు దైవయోగముల నించుక గానరు తోఁచినట్లు ని

ష్కంపగతిం జరింతు రది గా దన వచ్చునె యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపఁగ రాదు నీపగతుబిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్. 1163

శ్రీకృష్ణుండు కేశివ్యోమాసురుల సంహరించుట

వ. అని పలికి రథం బెక్కి యక్రూరుండు సనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం
డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ గంసప్రేరితుం డై. 1164

సీ. ఖురపుటాహతిఁ దూలి కుంభినీచక్రంబు ఫణిరాజఫణులకు బరువు సేయ
భీషణహేషావిభీషితు లై మింట నమృతాంధు లొండొరు నండ గొనఁగఁ
జటులచంచలసటాచ్ఛటలగాడ్పుల మేఘములు విమానములపై ముసుఁగుపడఁగ
వివృతాస్యగహ్వరవిపులదంతంబులు ప్రళయాగ్నికీలల పగిది మెఱయ

ఆ. గాలపాశలీల గా వాల మే పార, వాహ మగుచు గంధవాహగతుల
విజితశక్రపాశి వీర్యపయోరాశి, కేశి వచ్చె మంద క్లేశ మంద. 1165

క. భీషణఘోటకదానవ, హేషానిర్ఘోషభిన్నహృదయనిఖిలగో
యోషాపురుషార్భక మై, ఘోషము హరి సూడ దైన్యఘోషం బయ్యెన్.

వ. అయ్యవసరంబున. 1167

ఉ. పేదల ఘోషగోపకుల బిట్టదలించుట వీరధర్మమా
కాదు వ్రజంబులో దనుజఘస్మరుఁ డేఁ డని తన్ను రోయు క్ర
వ్యాదునిఁ జూచి గోపకుల కడ్డము వచ్చి నిశాట యింకఁ బో
రా దని శౌరి సీరె మృగరాజుక్రియ న్నెదిరించె దైత్యుఁడున్. 1168

ఆ. నిష్ఠురోగ్రసింహనినదంబుతో నింగి, మ్రింగుభంగి నోరు మిగులఁ దెఱచి
కఱవ రాఁగ నతఁడు గాటు దప్పించినఁ, దన్నె నెగసి తురగదానవుండు. 1169

ఉ. తన్నినతన్నునం బడక దానవహంత సమీకరంత యై
కన్నులఁ గెంపు వెం పెనయ గ్రక్కున ఘోటనిశాటుపాదముల్
వన్నె సెడంగఁ బట్టి వడి వైచె ధనుశ్శతమాత్రదూరముం
బన్నగడింభమున్ విసరి పాఱఁగ వైచుఖగేంద్రుకై వడిన్. 1170

ఉ. వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెస వాజినిశాటుఁడు హుంకరించి సం
కోచము లేక పైపడిన గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్రశుం
డాచటులప్రభాబలవిడంబక మైనభుజార్గళంబు దో
షాచరునోటిలో నిడియెఁ జండఫణిన్ గుహ నుంచుకై వడిన్. 1171

శా. దంభోళిప్రతిమానకర్కశమహోద్యద్వామదోః స్తంభమున్
శుంభల్లీల నఘారి వానిరదముల్ చూర్ణంబు లై రాలఁగా
గంభీరంబుగఁ గుక్షిలోఁ జొనిపి వీఁకన్ వృద్ధిఁ బొందించుచుం
గుంభించెం బవనంబు పిక్కటిలఁ దత్కుక్షిన్ నరేంద్రోత్తమా. 1172

క. వాయువు వెడలక నిలిచినఁ, గాయంబు సెమర్పఁ గన్నుఁగవ వెలి కుఱుకన్
మాయసెడి తన్నుకొనుచును, గూయుచు నశ్వాసురుండు గూలెన్ నేలన్. 1173

ఆ. ఘోటకాసురేంద్రుకుక్షిలోఁ గృష్ణుని, బాహు వధికమైనఁ బట్టలేమిఁ
బగిలి దోసపండుపగిదిఁ దద్దేహంబు, వసుమతీశ రెండువ్రయ్య లయ్యె. 1174

క. నలినాక్షుఁడు లీలాగతి, విలయముఁ బొందించె నిట్లు వీరావేశం
బలరాశిన్ జగదభినవ, బలరాశిన్ విజితశక్రపాశిం గేశిన్. 1175

వ. ఆసమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి రంత హరిభక్తివిశారదుం డైన నారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున ని ట్లనియె. 1176

సీ. జగదీశ యోగీశ సర్వభూతాధార సకలసంపూర్ణ యీశ్వర మహాత్మ
కాష్ఠగతజ్యోతికైవడి నిఖిలభూతములందు నొకఁడ వై తనరు దీవు
సద్గూఢుఁడవు గుహాశయుఁడవు సాక్షివి నీయంతవాఁడ వై నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు గుణముల వానిచేఁ బుట్టించి రక్షించి పొలియఁజేయు

ఆ. దీప్రపంచ మెల్ల నిట్టినీ విప్పుడు, రాజమూర్తు లయినరాక్షసులను
సంహరించి భూమిచక్రంబు రక్షింప, నవతరించినాఁడ వయ్య కృష్ణ. 1177

వ. దేవా నీచేత నింకఁ జాణూర ముష్టిక గజ కంస శంఖ యవన ముర నరక పౌండ్రక శిశుపాల దంతవక్ర సాల్వప్రముఖులు మడిసెదరు పారిజాతం బపహృతం బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిముక్తుం డగు శ్యమంతకమణి సంగ్రహం బగు మృత బ్రాహ్మణపుత్రప్రదానంబు సిద్ధించు నర్జునసారథి వై యనేకాక్షౌహిణీ బలంబుల వధియించెదవు మఱియును. 1178

శా. కృష్ణా నీ వొనరించుకార్యములు లెక్కింపన్ సమర్థుండె వ
ర్ధిష్ణుం డైన విధాత మూఁడుగుణముల్ దీపించు లోపించు రో
చిష్ణుత్వంబున నుండు నీవలన నిస్సీమంబు నీరూపు నిన్
విష్ణున్ జిష్ణు సహిష్ణు నీశు నమితున్ విశ్వేశ్వరున్ మ్రొక్కెదన్. 1179

వ. అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె నంత నొక్కనాఁడు కృష్ణసహితు లయి గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్క కొండదండ నిలాయనక్రీడల నేసి రందు. 1180

క. కొందఱు గొఱియల మంచును, గొందఱు పాలకుల మంచుఁ గుటిలత్వమునం
గొందఱు దొంగల మనుచును, జెంది కుమారకులు గ్రీడ సేసిరి తమలోన్. 1181

శా. ఆలో దొంగలలో మయాసురసుతుం డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుం డై చని మేషకల్పనలతో భాసిల్లి క్రీడించుచు
న్బాలవ్రాతము నెల్ల మెల్లన చతుఃపంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్గుహలోనికిం గొని చనెం జౌర్యం బవార్యంబుగన్. 1182

వ. ఇట్లు కొండగుహలోనఁ గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్క పెను
ఱాతఁ దద్ద్వారంబు గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన. 1183

ఉ. వీఁడు మాధవుం డఖిలవేది నిశాచరభేది నవ్వుతో
నౌర నిశాట దొంగతన మచ్చుపడెన్ నెఱదొంగ వాఁడు వా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ బెట్టితె చిక్కినవారిఁ బెట్ట రా
రార యటంచుఁ బట్టె మృగరాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టుకైవడిన్. 1184

ఉ. పంకజలోచనుం డొడిసి పట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడిపించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకిలి బిట్టు తన్నుకొనఁ జక్కన యా రణభీము వ్యోమునిం
గొంకక గూల్చె నవ్విభుఁడు గో యని మింట సుపర్వు లార్వఁగన్. 1185

ఆ. ఘోరదనుజు నేలఁ గూల్చి పర్వతగుహా, వాత నున్న ఱాయి వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించుచున్న గోపాలకులఁ గొంచు, బల్లిదుండు గొల్లపల్లె కరిగె. 1186

వ. అంత నా రాత్రి మథురానగరంబున నక్రూరుండు వసియించి మఱునాఁడు రేప
కడ లేచి నిత్యకృత్యంబు లాచరించి రథం బెక్కి కదలి నందగోపకులంబునకుం
బోవుచుం దెరువునఁ దనలో ని ట్లనియె. 1187

కంసునిపంపున నక్రూరుండు బృందావనంబునకుఁ జనుదెంచుట

ఉ. ఎట్టితపంబు సేయఁబడె నెట్టిచరిత్రము లబ్ధ మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్హులకు నీఁబడెనో తొలిబామునందు నా
యట్టి వివేకహీనునకు నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగ లేని యీశ్వరుని బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్. 1188

ఉ. సూరులు దొల్లి యేవిభునిశోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ జిక్కక దాఁటుదు రట్టిదేవునిన్
వైరముతోడ నైనఁ బిలువన్ ననుఁ బంచి శుభంబు సేసె ని
ష్కారణ మైన ప్రేమ నిదె కంసునిఁ బోలు సఖుండు గల్గునే. 1189

మ. ఇతఁ డా కంసునిచేతఁ బంపువడి నన్ హింసింప నేతెంచినాఁ
డతిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూతాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుంగాఁ జూచునో యెట్టియు
న్నతి గావించునో యేక్రియం బలుకునో నాభాగ్య మె ట్లున్నదో. 1190

వ. అని మఱియును. 1191

మ. అలకభ్రాజిత మై సుధాంశునిభ మై హాసప్రభోద్దామ మై
జలజాక్షం బయి కర్ణకుండలవిరాజద్గండ మై యున్న యా
జలజాతాక్షుముఖంబు సూడఁ గలుగున్ సత్యంబు వో నాకు నా
వల దిక్కేఁగుచు నున్న వీ వనమృగవ్రాతంబు లీత్రోవలన్. 1192

ఉ. మాపటివేళ నేను జని మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండనైన నతఁ డాశుగ కాలభుజంగ వేగ సం
తాపితభక్తలోకభయదారణ మైన కరాబ్జ మాదలన్
మోపి హసించి నాకభయముం గృపతోడుత నీయకుండునే. 1193

వ. అని మఱియు నక్రూరుం డనేకవిధంబుల గోవిందసందర్శనంబు గోరుచు నమంద
గమనంబున సుందరస్యందనారూఢుం డై చని చని. 1194

క. ముందటఁ గనె ఘనచందన, కుంద కుటజ తాల సాల కురవక వట మా
కందన్ నందితబలగోవిందన్ వికచారుణారవిందన్ బృందన్. 1195

వ. కని బృందావనంబు దఱియం జొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱిగల
మేఁతలవెంబడిం దిగంబడి రాక చిక్కిన కుఱ్ఱగోడె పడ్డతండంబులం గానక పొద
యిఱుము మిఱ్ఱు పల్లం బనక తూఱి పాఱి వెదకి కానక చీరెడు గోపకుల
యాహ్వానశబ్దంబు లాకర్ణించుచుఁ గోమలఘాసఖాదన కుతూహలంబులం జిక్కి
మక్కువం గ్రేపులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమ తమ యంత నంభార
వంబులు సేయుచు నూధంబులు స్రవింపఁ బరువులిడు ధేనువులును ధేనువులకు
నోసరించుచు సద్యోజాతంబు లగు తర్ణకంబుల వహించి నవసూతికలు వెను
తగులుటవలన దామహస్తు లై చను వల్లవుల మెల్లన విలోకించుచు మందయిరు
గెలంకులం గలంకరహితు లై పులి చివంగి వేఁగి లోనగువాలు మెకంబుల మొత్తం
బులవలన నప్రమత్తు లయి కుఠారకుంతశరాసన ప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి
కావలి తిరుగువ్రేలం గడచి నానావిధసరసతృణ కబళఖాదన గరిష్ఠ లై గోష్ఠంబులు
ప్రవేశించి రోమంథలీలాలస లై యున్న, ధేనువులును జన్నులు గుడిచి తల్లుల
మ్రోలఁ బెల్లు రేఁగి క్రేళ్లుఱుకులేఁగలును వెద లైన మొదవులం బైకొని
పరస్పరవిరుద్ధంబు లై డీకొని కొమ్ముల యుద్ధంబులు సలుపు వృషభంబులును
నకుంఠితబలంబులం గంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పొద లుఱికి దాఁటి తల్లులం
దూఁటి కుడుచు తఱపిదూడల దట్టించి పట్టనోపక గ్రద్దనఁ బెద్దలం జీరు గోప
కుమారులును గొడుకుల మగల మామల మఱందుల వంచించి పంచాయుధభల్ల
భగ్నహృదయ లై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణా
గమతత్పర లై యున్న గోపకామినులను గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేపుల
విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీడ్చుచుం గ్రీడించు గోపకులును గోఖురసము
ద్ధూతకరీష పరాగపటలంబులవలన నుల్లారి దులదుల నైన ధేనుదోహనవేళా
వికీర్ణపయోబిందుసందోహ పరంపరా సంపాదిత పంకంబులును దోహనసమయ
గోపకరాకృష్టగోస్తన నిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారల
చప్పుళ్లును మహోత్కంఠసమ్మర్దనస్నిగ్ధంబు లైన మందిరద్వార దారుస్తంభంబులు
పొంతల నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని నూతన జనవిలోకన కుపి

తంబు లై కరాళించు సారమేయంబునుం గలిగి బలకృష్ణబాహుదండ ప్రాకార
రక్షావిశేషభూషం బైన ఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 1196

క. జలజాంకుశాదిరేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ గని మోదముతోఁ
బులకించి రథము డిగి యు,త్కలికన్ సంతోషబాష్పకలితాక్షుండై. 1197

మ. కనె నక్రూరుఁడు పద్మనేత్రులను రంగద్గాత్రులన్ ధేనుదో
హనవాటీగతుల న్నలంకృతుల నుద్యద్భాసులం బీతనీ
లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమాలాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగద్వంద్యక్రమోద్దాములన్. 1198

క. కని వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్కి భక్తివివశుం డగుచుం
దనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడిగురియన్.

వ. తదనంతరంబ. 1200

క. అక్రూరు లైనజనుల న,వక్రగతిం గాచు భక్తవత్సలుఁ డంత
న్నక్రూరుఁ గౌఁగిలించెను, జక్రాంకితహస్తతలముఁ జాఁచి నరేంద్రా. 1201

వ. మఱియు నక్రూరుండు బలభద్రునికిం బ్రణతుం డైన నతండు గౌఁగిలించి చెట్టపట్టు
కొని కృష్ణసహితుం డై గృహంబునకుం గొనిపోయి మే లడిగి గద్దియయిడి పాద
ప్రక్షాళనంబు నేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి యాదరంబున రసవ
దన్నంబు వెట్టించి తాంబూలగంధమాల్యంబు లొసంగె నయ్యవసరంబున
నందుం డుపవిష్టుం డైన యక్రూరుని సత్కరించి యి ట్లనియె. 1202

క. చెలియలు మొఱ యిడ నల్లుర, ఖలుఁడై పొరిగొనినయట్టికంసుఁడు బ్రదుకం
గలదే మనికి దశార్హుల, కిలపై మీ సేమ మింక నే మని యడుగన్. 1203

వ. అని పలికె నంత నక్రూరుం డొక పర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుం డై యుండ
హరి యి ట్లనియె. 1204

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమోదమే సఖులకుం జుట్టాలకున్ సేమమే
యభయంబే ప్రజ కెల్ల గోత్రజుల కాత్మానందమే మామ ము
క్తభయుండే వసుదేవదేవకులు తత్కారాగృహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజనిబద్ధు లై బ్రతికిరే ప్రాణానిలోపేతు లై. 1205

మ. నెఱి నేఁ డిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో నీతోడ నే మైన నా
కెఱుఁగం జెప్ప మటంచుఁ జెప్పరు గదా యే మందు రా వార్త యే
తెఱఁగున్ లేదని డస్సిరో వలచిరో దీనత్వముం జెందిరో
వెఱతో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో విన్పింపు మక్రూరకా. 1206

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చి తని హరి యడిగిన నతఁడు కంసునికి నార
దుండు వచ్చి చెప్పిన వైరానుబంధప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల
వధియింపన్ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్యాగంబు పేరు సెప్పి పుత్తెంచిన

ప్రాకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముం బరివేష్టించిన నందాది గోపకులం జూచి కృష్ణుం డి ట్లనియె. 1207

శా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం బుత్తెంచినాఁ డవ్విభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యి పెరుఁగుల్ గట్నంబులుం గానికల్
మీనే ర్పొప్పఁగ గూడఁ బెట్టుఁడు తగన్ మీమీనివాసంబులన్
యానంబుల్ గొని రండు పొండు మథురాయాత్రాభిముఖ్యంబుగన్. 1208

వ. అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మథురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి వ్రేతలు గలంగి. 1209

మ. హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనోజ్ఞాలాపముల్ లీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరాబ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరినీలోచన లందఱున్ మఱి యుపాయం బెట్లొకో యంచు లో
నెరియన్ ముచ్చట లాడి రంత గము లై యేకాంత గేహంబులన్. 1210

వ. మఱియుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1211

ఉ. మేటిగృహస్థు బ్రహ్మ యని మిక్కిలి నమ్మితి మమ్మ చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరిపాలకుఁ డైన సరోజనేత్రు ని
చ్చోట వసింప నీక యొకచోటికిఁ బో విధియించి పిన్నబి
డ్డాటలు చేసె నీదుడుకు లక్కట భారతి కైనఁ జెప్పరే. 1212

వ. అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయత్తచిత్త లై. 1213

ఉ. రమ్మని చీరినంతన పురంబున కేఁగెడుఁ గాని నన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరుకోలల కగ్గము నేసి పోవఁ గా
ముమ్మర మైనతాపమున మ్రొగ్గుదురో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులుఁ బ్రయాణము వ ల్దన రైరి చెల్లరే. 1214

శా. అక్రూరుం డని పేరు వెట్టుకొని నేఁ డస్మన్మనోవల్లభుం
జక్రిన్ మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం జర్చించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డఁట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం బక్రూరుఁ డౌనేని ని
ర్వక్రత్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తనత్రోవం బో విచారింపఁడే. 1215

ఉ. ఫుల్లసరోజలోచనలు పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యెల్లి పట్టణముమేడలనుండి సువర్ణలాజముల్
సల్లఁగ వారిఁ జూచి హరి సంగతి సేయఁ దలంచుఁ గాక వ్రే
పల్లె వసించుముద్దియలపైఁ బడ నేల తలంచు నక్కటా. 1216

క. పురసతులవిలోకనములు, సరసాలాపములు నర్మసంభోగములున్
మరగి హరి మనల నొల్లఁడు, నరవరు లోయమ్మ నూతనప్రియులు గదే. 1217

క. పుట్టిన్నఁడు హరి నెఱుఁగని, పట్టణసుందరుల కితనిఁ బతిఁ జేసి కదున్

దట్టపువిరహాగ్నులకును, గట్టిడిదైవంబు ఘోషకాంతల వెదకెన్. 1218

మ. హరి నేలా కొనిపోయె దంచు మన మాయక్రూరుఁ బ్రార్థింతమా
హరిఁ బో నీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ డర్చింతమా వేల్పులన్
హరిపాదంబులకడ్డముల్ వడుదమా హా దైవమా యంచు నా
తరుణుల్ మేనులుఁ జీరలున్ మఱచి కందర్పజ్వరభ్రాంతలై. 1219

మ. ఉవిదల్ సిగ్గులు మాని కన్గవల నీ రొండొండ వర్షింపఁగా
వివశత్వంబులతోఁ గపోలతటసంవిన్యస్తహస్తాబ్జలై
పవనోద్ధూతలతాభలై మముఁ గృపం బాలింపు గోవింద మా
ధవ దామోదర యంచు నేడ్చిరి సుజాతం బైన గీతంబులన్. 1220

వ. అంత మఱునాఁడు సూర్యోదయకాలంబునం గృష్ణుండు దనతోడఁ బయనంబు
నకు గమకించి నడుచు గోపికలను మరలి వత్తు నని దూతికాముఖంబున నివ
ర్తించి శకటంబులందుఁ గానికలు గోరసంబు నిడికొని నందాదు లయిన గోప
కులు వెనుతగుల నక్రూరచోదితం బయిన రథం బెక్కి మథురాభిముఖుం డై
చను సమయంబున. 1221

చ. అదె చనుచున్నవాఁడు ప్రియుఁ డల్లదె తేరదె వైజయంతి య
ల్లదె రథఘోటకాంఘ్రిరజ మాదెస మార్గము చూడుఁ డంచు లో
నొదవెడి మక్కువన్ హరిరథోన్ముఖలై గములై వ్రజాంగనల్
గదలక నిల్చి చూచి రటు గన్నుల కబ్బినయంతదూరమున్. 1222

వ. ఇట్లు బలభద్రాక్రూరసహితుం డై చని. 1223

క. అవలోకించెను గృష్ణుఁడు, ప్రవిమలకల్లోలపవనభాసితజన్య
న్నవసన్నపాపసైన్యం, గవిజనమాన్యం గళిందకన్యన్ ధన్యన్. 1224

వ. కని తత్కాళిందియందుఁ బరితుణ్ణమణిగణ సముజ్జ్వలంబు లగు జలంబులు ద్రావి
తరుసమూహసమీపంబున రామసహితుం డై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించె
నంత నక్రూరుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్కొని కాళిందీహ్రదంబు సొచ్చి
విధిపూర్వకంబుగ వేదమంత్రంబుల జపించుచు. 1225

అక్రూరుండు యమునలో రామకృష్ణుల దర్శించి నుతించుట

ఉ. స్నానము సేసి చేసి నదిచల్లనినీరను రామకృష్ణులన్
మానుగఁ జూచి వీరు రథమధ్యమునన్ వసియించి యున్నవా
రీనదినీరిలోపలికి నెప్పుడు వచ్చి ర టంచు లేచి మే
ధానిధి సూచె వారిని రథస్థుల భక్తమనోరథస్థులన్. 1226

వ. చూచి వెఱఁగుపడి. 1227

శా. కంటిన్ మున్ను రథంబుపై జలములోఁ గంటిన్ దుదిం గ్రమ్మఱం
గంటిం దొంటిరథంబుమీఁద నిదె యీకల్యాణచారిత్రు లే

వెంటం దోఁచిరి రెండుదిక్కుల మనోవిభ్రాంతియో నీరిలో
నుం టాశ్చర్యము చూతు నంచు మఱియు న్స్నానించి మగ్నాంగుఁ డై. 1228

ఉ. పోషితబాంధవుండు యదుపుంగవుఁ డా జలమందుఁ గాంచె స
ద్భాషు సహస్రమస్తకవిభాసితభూషు నహీశు భూమిభృ
ద్వేషుఁ గృపాభిలాషుఁ బ్రతివీరచమూవిజిగీషు నిత్యసం
తోషు నరోషు నిర్దళితదోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్. 1229

వ. మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాది సన్నుతుండును నై యొప్పు నప్పాపఁడతేనిం దప్పక కనుంగొని. 1230

సీ. ఆభోగిభోగపర్యంకమధ్యంబున వలనొప్పు పచ్చనివలువవాని
మేఘంబుపైనున్న మెఱుఁగుచందంబున నురమున శ్రీదేవి యొప్పువాని
ముసరుతేఁటులు విప్ప ముఖచతుష్కము గల తనయుఁ డాడెడిబొడ్డుఁదమ్మివానిఁ
గదలినబహుంపదక్రమవిశేషంబుల రవము సూపెడి నూపురములవాని

ఆ. జలజగర్భరుద్రసనకసనందన, సద్ద్విజామరప్రశస్యమాన
చరితుఁ డైనవాని సౌందర్యఖని యైన, వాని నొక్కపురుషవర్యుఁ గాంచె. 1231

వ. మఱియును జారులక్షణలక్షిత నఖపాదగుల్ఫజానుజంఘోరు కటినాభిమధ్యోదరుండును సాదరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికా విరాజితవిశాలవక్షుండును బుండరీకాక్షుండును శంఖచక్రగదాపద్మహస్తుండును సత్త్వగుణప్రశస్తుండును బ్రహ్మసూత్రకటిసూత్ర హారకేయూరకటకకంకణకుండల కిరీటాదివిభూషణుండును భక్తజనపోషణుండును సుందరకపోల ఫాలనాసాధరవదనకర్ణుండును నీలనీరద వర్ణుండును గంబుకంధరుండును గరుణాగుణబంధురుండును బ్రహ్మాదనారదసునంద నందప్రముఖ సంభావితుండును శ్రీపుష్టి తుష్టి కీర్తికాంతిలోర్జావిద్యావిద్యాశక్తి మాయాదిసేవితుండును నై యొప్పు నప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తి సంభ్రమంబు లగ్గలంబులుగ గద్గదకంఠుం డై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె. 1232

దండ. శ్రీమానినీమానచోరా శుభాకార వీరా జగద్ధేతుహేతుప్రకారా సమస్తంబు నస్తంగతం బై మహాలోలకల్లోలమాలాకులాభీల పాథోనిధింగూలఁగా బాలకేళీగతిందేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతిశోభిల్లు నీనాభికంజంబులో లోకపుంజంబులం బన్ను విన్నాణి యై మన్న యాబ్రహ్మ యుత్పన్నుఁ డయ్యెంగదా పావకాకాశవాతావనీవార్యహంకార మాయామహామానసాదుల్ హృషీకాదులున్ లోకముల్ లోకబీజంబులున్ నిత్యసందోహ మై నీమహాదేహమం దుల్లసించున్ వసించున్ నశించున్ జడత్వంబు లే కాత్మ యై యొప్పు నీయొప్పిదం బెల్ల నోచెల్ల చెల్లన్ విచారింపఁ డా రెంతవా రెంతవా రైన మాయాదు లామాయతోఁ గూడు క్రీడించు లోకానుసంధాత యాధాత నిర్ణేతయే నీకళారాశికిం గొంద

అంభోజగర్భాదు లధ్యాత్మలందు న్నశేషాధిభూతంబులందు న్ననేకాధిదైవంబు
లందున్ సదా సాక్షి వై యుందు వందుం దదంతర్గతజ్యోతి వీశుండ వందుం
గ్రియాపద్ధతిం గొంద ఱింద్రాదిదేవాభిధానంబులన్ నిన్నుఁ జొక్కుండ వంచున్
మఱిం గొంద ఱారూఢకర్మంబులం ద్రుంచి సంసారముం ద్రెంచి సన్న్యస్తులై మించి
విజ్ఞానచక్షుండ వంచున్ మఱిం బాంచరాత్రానుసారంబుగాఁ దన్మయత్వంబుతోఁ
గొంద ఱీ వాత్మ వంచున్ మఱిం గొంద ఱా వాసుదేవాదిభేదంబులన్ నల్వురై
చెల్వు వాటింతు వంచున్ మఱిన్ నీవు నారాయణాఖ్యుండ వంచున్ శివాఖ్యుండ
వంచున్ మఱిం బెక్కుమార్గంబులన్ నిన్ను నగ్గింతు రెగ్గేమి యేఱుల్ పయో
రాశినే రాసులై కూడుక్రీడన్ విశేషంబు లెల్ల న్నశేషంబులై డింది నీయం
దనూనంబు లీనంబులౌ నేకరాకేందుబింబంబు కుంభాంతరంభంబులం బింబితం బైన
వే లున్నదే యున్న నేలా ఘటాంతర్గతాకాశముల్ దద్ఘటాంతంబులం దేక
మౌ రేఖ లోకావధిన్ వీఁక నేపోకలం బోక యేకాకి వై యుందు దీశా కృశా
నుండు నెమ్మోము సోముండు భానుండుఁ గన్నుల్ దిశల్ గర్ణముల్ భూమి
పాదంబు లంభోనిధుల్ గుక్షిశల్యంబు లద్రుల్ లతాసాలముల్ రోమముల్
గాలిప్రాణంబు బాహుల్ సురేంద్రుల్ ఘనంబుల్ గచంబుల్ నభోవీథి నాభి
ప్రదేశంబు రేలుం బగళ్లున్ నిమేషంబు లంభోజగర్భుండు గుహ్యంబు వర్షంబు
వీర్యంబు నాకంబు మూర్ధంబు గా నేక మై యున్న నీమేనిదండం బయోజాత
గర్భాండముల్ మండితోదుంబరానోకహానేకశాఖాఫలాపూరితానంత జంతు
ప్రకాండంబులీలం బ్రసిద్ధోదరాశిష్ట జంతుప్రకారంబుగా నిండియుండున్ మహా
రూప నీరూపముల్ వెగ్గలం బుగ్గడింపన్ లయాంభోధిలో మీనుమేనన్ విరోధిన్
నిరోధించి సాధించి మున్ వేధకున్ వేదరాశిం బ్రసాదింపవే త్రుంపవే కైటభ
శ్రీమధుం జక్రి వై మొత్తవే యెత్తవే మందరాగంబు రాగంబుతోఁ గూర్మ
లీలాపరిస్పంది వై పంది వై మేదినిన్ మీఁదికిం ద్రోచి దోషాచరుం గొమ్ములన్
నెమ్ములం జిమ్ముచున్ గ్రువ్వవే త్రవ్వవే ఘోరవైరిన్ నృసింహుండ వై దండి
వై దండివైరోచనిం జూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండము న్నిండఁ
బాలుండ వై రాజకోటిన్ విపాటింపవే రాజ వై రాజబింబాస్యకై దుర్మదారిన్
విదారింపవే నొంపవే క్రూరులన్ వాసుదేవాదిరూపంబులన్ శుద్ధబుద్ధుండ వై
వైరిదారాంత రంగంబుల న్నంతరంగంబులుంగా గరంగింపవే పెంపు దీపింపవే
కల్కిమూర్తిం బ్రవర్తించి ని న్నెన్న నే నెవ్వఁడన్ నన్ను మాయావిపన్నున్
విషణ్ణుం బ్రపన్నుం బ్రసన్నుండ వై ఖిన్నతం బాపి మన్నింపవే పన్నగాధీశ
తల్పా కృపాకల్ప వందారుకల్పా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 1233

మ. కలలం బోలెడి పుత్త్రమిత్త్రవనితాగారాదిసంయోగముల్
జలవాంఛారతి నెండమావులకు నాసల్ సేయుచందంబునం

దలఁతుర్ సత్యము లంచు మాధుఁడ వృథాత త్త్వజ్ఞుఁడర్ నాకు నీ
విలసత్పాదయుగంబు సూపి కరుణన్ వీక్షింపు లక్ష్మీపతీ. 1234

వ. అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబులలోనన తన మొదలి
మేను సూపి చాలించి నటునికైవడిం దిరోహితుం డైన నక్రూరుండు నీరు వెడలి
వెఱఁగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు సేసిన హరి యి ట్లనియె. 1235

క. జలములు చేరువ నున్నవి, తలపోయఁగ నీవు పోయి తడ వయ్యె నదీ
జలముల నభమున ధరణిం, గలుగనిచోద్యములు నీకుఁ గానంబడెనే. 1236

వ. అనిన నతం డి ట్లనియె. 1237

క. నీలోన లేనిచోద్యము, లేలోకములందుఁ జెప్ప రీశ్వర నీటన్
నేలన్ నింగిని నున్నవె, నీలోఁ జోద్యంబు లెల్ల నెగడె మహాత్మా. 1238

వ. అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్రూరుండు మథురానగరంబు సేర రథంబు
గడపె నంత నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ వారలం
గూడికొని కృష్ణుం డక్రూరునిం జూచి నీవు రథంబు గొనుచు నగరంబునకుం
జనుము మేము వెనుక వచ్చెద మనిన నతం డి ట్లనియె. 1239

క. నాయింటికి విచ్చేయుము, నీయంఘ్రిసరోజరేణునికరము సోఁకన్
నాయిల్లు పవిత్రం బగు, శ్రీయుత నీభటునిఁ బెద్ద సేయం దగదే. 1240

వ. అని మఱియుఁ బ్రార్థించిన హరి యి ట్లనియె. 1241

శ్రీకృష్ణమూర్తి మథురానగర ప్రవేశము సేయుట

క. యదుకులవిద్వేషణుఁ డై, ముదమున వర్తించుకంసు మర్దించి భవ
త్సదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ, బొద యీస్యందనము గొనుచుఁ బురమున కనఘా.

వ. అని పలికిన నక్రూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చి రని కంసున
కెఱింగించి తన గృహంబునకుం జనియె నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్రగోపాల
సహితుం డై కృష్ణుండు. 1243

మ. పరిఖల్ గోటలుఁ గొమ్మలుం బడగలుం బ్రాసాదముల్ వీథులున్
హరులుం దేరులు వీరులున్ గజములున్ హర్మ్యంబులున్ వాద్యముల్
తరుణుల్ ధాన్యములున్ ధనంబులు మహోద్యానంబులున్ దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చుమథురన్ గాంచెన్ విభుం డంతటన్. 1244

వ. కని యప్పురంబు ప్రవేశించి వచ్చు సమయంబున. 1245

ఉ. నందతపఃఫలంబు సుగుణంబులపుంజము గోపకామినీ
బృందమునోముపంట సిరివిందు దయాంబుధి యోగిబృందముల్
డెందములందుఁ గోరెడుకడిందినిధానము సేరవచ్చె నో
సుందరులార రం డని చని మ్మాత్రము కన్నులకోర్కి దీఱఁగన్. 1246

వ. అని మఱియు గోవిందసందర్శన కుతూహలంబులం బౌరసుందరులు పరస్పరా
హూయమాన లై భుంజాన లై భోజనభాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు శయాన
లై లేచియు నభ్యజ్యమాన లై జలంబు లాడకయు గురుజనశిక్ష్యమాణ లై
యోడకయు గృహకార్యప్రవర్తమాన లై పరిభ్రమింపకయు రమణరమమాణ
లై రమింపకయు శిశుజనబిభ్రాణ లై డించియు నలంకుర్వాణ లై యన్యోన్య
వస్త్రాభరణమాల్యానులేపనంబులు వీడ్వడ ధరించియు నరిగి. 1247

క. వీటఁ గల చేడె లెల్లను, హాటకమణిఘటితతుంగహర్మ్యాగ్రములం
గూటువలు గొనుచుఁ జూచిరి, పాటించి విశాలవక్షుఁ బద్మదళాక్షున్. 1248

సీ. వీఁడ కే రక్కసి విగతజీవఁగఁ జన్నుఁబాలు ద్రావినమేటిబాలకుండు
వీఁడ కే నందునివెలఁదికి జగమెల్ల ముఖమందుఁ జూపినముద్దులాఁడు
వీఁడ కే మందలో వెన్నలు దొంగిలి దర్పించి మెక్కినచాఁపరీఁడు
వీఁడ కే యలయించి ప్రేతలమానంబు సూఱలాడిన లోకసుందరుండు

తే. వీఁడు లేకున్నపుర మటవీస్థలంబు, వీనిఁ బొందనిజన్మంబు విగతఫలము
వీనిఁ బలుకనివచనంబు విహగరుతము, వీనిఁ జూడనిచూడ్కులు వృథలువృథలు.

మ. చెలియా గోపిక లీకుమారతిలకుం జింతించుచుం బాడుచుం
గలయం బల్కుచు నంటుచున్ నగుచు నాకర్షించుచున్ హస్తగా
మలకక్రీడకుఁ దెచ్చి నిచ్చలును సమ్మానంబులం బొందఁగాఁ
దొలిజన్మంబుల నేమి నోఁచిరొ కదే దుర్గప్రదేశంబునన్. 1250

క. అని మఱియుఁ బౌరకాంతలు, మునుకొని హరిరూపు నేత్రములవెంటను లోఁ
గొని తాల్చిరి హృదయములను, జనితప్రమదమున విరులు సల్లుచు నధిపా. 1251

వ. మఱియును. 1252

క. నానావిధగంధములుఁ బ్రసూనఫలాదులును హరితశుభలాజములుం
గానిక లిచ్చుచు విప్రులు, మానుగఁ బూజించి రా కుమారోత్తములన్. 1253

వ. ఆసమయంబున నగరద్వారంబుననుండి వచ్చు రాగకారుం డగు నొక్క రజకుం
గని హరి యి ట్లనియె. 1254

శ్రీకృష్ణుండు రజకునిఁ జంపి వాయకసుదాము లొసంగు పూజల నంగీకరించి మేలొసంగుట

ఉ. విందుల మై నరేశ్వరునివీటికి వచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన మంచి పటంబులు లేవు నీముడిన్
సుందరధౌతచేలములు శోభిలుచున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెదు నిమ్ము రాజుదెస నల్లుర మో రజకాన్వయాగ్రణీ. 1255

వ. అనిన రోషించి వాఁ డి ట్లనియె. 1256

శా. ఎట్టెట్టా మనుజేంద్రుచేలములు మీ కీ బాడియే మీరలుం
గట్టం బోలుదురే పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తు లై

యిట్టాడం జనఁ గాక గొల్లలకు మీ కెబ్బంగి నోరాడెడిఁ
గట్టా ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ కంసోద్ధతిన్ బాలకా. 1257

క. మారాజుసొమ్ముఁ గైకొన, నేరాజులు వెఱతు రింతయెల్లిదమే నీ
కీరాజరాజగృహమున, నీరాజస మేల గొల్ల యేఁగుము తలఁగన్. 1258

వ. అనిన విని రోషించి. 1259

క. ఘోరకరాగ్రతలంబున, ధీరుఁడు కృష్ణుండు శిరము దెగిపడఁ గొట్టెం
బౌరులగుండెలు వగులఁగ, వీరోద్రేకిన్ మదావివేకిన్ జాకిన్. 1260

వ. ఇట్లు భగ్నుం డైన రజకునిం జూచి వానివారలు పటంబులు డించి వెఱచి పఱచిన రామకృష్ణులు వలసిన వస్త్రంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి చను చుండ. 1261

క. అంతట నొకవాయకుఁ డా, క్రాంతిన్ వసుదేవసుతులఁ గని బహువర్ణా
త్యంతమృదుపటాభరణము, లెంతయు సంతసముతోడ నిచ్చెన్ మెచ్చన్. 1262

శా. కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలంకారంబు గావించి శృం
గారోదంచితదిగ్గజేంద్రకలభాకారంబులం బోల్చి రా
శూరుల్ మాధవుఁ డంత వాయకునికున్ బ్రాప్తిన్ మహాప్రీతుఁ డై
సారూప్యంబును లక్ష్మియు న్నొసఁగె నైశ్వర్యాదిసంధాయి యై. 1263

వ. అంత నారామకృష్ణులు సుదాముం డను మాలాకారు గృహంబునకుఁ జనిన నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన యర్ఘ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి సానుచరు లయిన వారలకుఁ దాంబూల కుసుమగంధంబు లొసంగి యి ట్లనియె.

ఉ. పావన మయ్యె నాకులము పండెఁ దపంబు గృహంబు లక్ష్మికిన్
సేవిత మయ్యె నిష్టములు సేకుఱె విశ్వనిదానమూర్తు లై
భూవలయంబు గావ నిటు పుట్టినమీరలు రాకఁజేసి నే
నేవిధ మాచరింతుఁ బను లెయ్యవి బంట నెఱుంగఁ జెప్పరే. 1265

వ. అని పలికి. 1266

క. దామోదరరాముల కు,ద్దామయశోహసితతుహినధాములకు వధూ
కాములకుఁ దెచ్చియిచ్చె సు,దాముఁడు ఘనసురభికుసుమదామము లధిపా. 1267

క. వారును మాలికుఁ డిచ్చిన, భూరికుసుమదామములను భూషితు లై నీ
కోరినవర మిచ్చెద మని, కారుణ్యము సేయ నతఁడు గని యి ట్లనియెన్. 1268

క. నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడినెయ్యమును నితాం
తాపారభూతదయయును, దాపసమందార నాకు దయసేయఁ గదే. 1269

వ. అని వేఁడికొనిన నిచ్చి మఱియు మాధవుం డమ్మాలికునకు బలాయుఃకాంతికీర్తి సంపద లొసంగి వానిగృహంబు వెడలి రాజవీథిం జని చని. 1270

క. ఆనలినాక్షుఁడు గాంచెను, నానాలేపములభాజనము సేకొనుచుం

బూని చనుదెంచుదానిని, నాననరుచినిచయవినమితాబ్జం గుబ్జన్. 1271

వ. కని యి ట్లనియె. 1272

క. ఎవ్వరిదానవు లేపము, లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు నేఁగెదు నీవే
రెవ్వాతె మా కిమ్మిన్నియు, నివ్వటిలెదు చక్కఁ నగుచు నీరజనేత్రా. 1273

వ. అనిన నయ్యబల యి ట్లనియె. 1274

ఉ. చక్కనివాఁడ వౌదు సరసంబుల నొంపకు మెల్ల వారికిన్
జక్కఁదనంబు లెక్కఁడివి చారుశరీర త్రివక్ర యండ్రు నే
నిక్కము కంసుదాసిని వినిర్మలలేపనవిద్యదాన నన్
మిక్కిలి రాజు మెచ్చుఁ దగ మీరు విలేపనముల్ ధరింపరే. 1275

క. అని పలికి యాకుమారుల, తనువులు నగవులును వీక్షితమ్ములు మాటల్
దనచిత్తముఁ గరఁగించిన, ననులేపము లిచ్చె వారి కబల ప్రియముతోన్. 1276

సీ. ఇవ్విధంబునఁ గుబ్జ యిచ్చినలేపంబు లన్నియుఁ దానుదేహమున నలఁది
కొని ప్రసన్నతనొంది కుబ్జమువ్వంకల యొడలు సక్కఁగ నొత్తి యునుపఁదలఁచి
తత్పదంబులమీఁదఁ దనపదంబులు ద్రొక్కి హస్తాంగుళద్వయ మబలగౌద
క్రింద విప్పుగ నిడి కృష్ణుఁడు మీఁదికి నెత్తిన వక్రత లెల్ల మాని

ఆ. చక్క నైనచిత్తజన్ముబాణముక్రియఁ, గొమరు మిగిలి పిఱుఁదు గుచయుగంబు
సొంపు సేయఁ దరుణి సుందరమూర్తి యై, కమలనయనుఁ జూచి కాంక్షతోడ.

క. వేంచేయుము నాయింటికిఁ, బంచశరాకార యనుచుఁ బైకొం గాక
ర్షించి హరిఁ దిగిచెఁ గామిని, పంచాశుగబాణజాలభగ్నహృదయ యై. 1278

క. కామిని తిగిచినఁ గృష్ణుఁడు, రాముని వీక్షించి నగుచు రాజానన మ
త్కామితముఁ దీర్చి పిదపన్, నీమందిరమునకు వత్తు నేఁ డలుగకుమీ. 1279

వ. అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు విపణిమార్గంబునం జని చని తాంబూలమాలికా
గంధంబులును బహువిధంబు లయిన కానికలును బౌరు లిచ్చినఁ బరిగ్రహిం
చుచు ధనుశ్శాల కరిగి యందు. 1280

క. సురరాజువింటికైవడి, గురుతర మై భూరివీరగుప్తం బయి దు
స్తర మైనవిల్లు పొడగని, నరులు వల దనంగ బట్టు నగి వికసితుఁ డై. 1281

శా. బంధుల్ మే లన వామహస్తమునఁ జాపం బెత్తి మౌర్వీలతా
సంధానం బొనరించి కొంచెపుఁదెగన్ శబ్దించుచున్ ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ జేసెన్ జనుల్ చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ ఖండించుచందంబునన్. 1282

క. కోదండభంగనిర్గత, నాదము వీనులకు భీషణం బయి యాశా
రోదోంతరములు నిండుచు, భేదించెన్ భోజవిభుని బింకము నధిపా. 1283

వ. అప్పుడు. 1284

ఉ. అద్దిర రాచవిల్ విఱిచె నర్భకుఁ డెంతయు శంక లేక నేఁ
డుద్ధవిడిక్ సహింపఁ దగ దుగ్రతఁ బట్టుఁడ మంచుఁ గ్రుద్ధు లై
గ్రద్దన లేచి తద్ధనువు కావలివా రరుదేర వారి న
య్యద్దలుఁ గూడి పట్టి మడియించిరి కార్ముకఖండహస్తు లై. 1285

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు మథురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదలకుం జని రంత.

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయముల వర్ణనము

మ. గగనారణ్యచరాంధకారగజముం గాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ
చ్చుగఁ బట్టన్ గమకించి మ చ్చిడుట కై చూతాంకురశ్రేణిచే
నొగిఁ గల్పించినకందుకం బనఁగ సూర్యుం డంత వీక్షింపఁగాఁ
దగె మందప్రభతోడఁ బశ్చిమమహాధాత్రీధరేంద్రంబునన్. 1287

క. తరుణుఁ డగుశీతకరునిన్, మరగి వియల్లక్ష్మి దన్ను మాని ముదుకఁడున్
ఖరకరుఁడు ననుచు ద్రోబ్బిన, కరణిన్ రవి పశ్చిమాద్రికడఁ గ్రుంకె నృపా. 1288

ఆ. కళలు గలుగు గాక కమల తోడగుఁగాక, శివునిమౌళిమీఁదఁ జేరుఁగాక
నన్యు నొల్లఁ దపనుఁ డైన మత్పతి యని, సాధ్వి భంగిఁ గమలజాతి మొగిడె.

క. సుందరసాయంసంధ్యా,వందనవిప్రార్ఘ్యతోయవజ్రహతోద్య
న్మందేహాసురరక్త,స్యందముక్రియఁ గెంపుసొం పెసఁగ నపరదిశన్. 1290

ఆ. భూమి నిండి మింటఁ బూర్ణ మై కర్కట, మకర మీనరాశి మహిత మైన
హరియశస్సుధాబ్ధియందలితుంపుర, లనఁగఁ జుక్క లొప్పె నాకసమున. 1291

క. ఎల్లదిశలు నిండినశ్రీ, వల్లభుగుణమహిమ బ్రహ్మ వాసించుట కై
చల్లినమృగమద మనఁగా, వెల్లివిరిసెఁ దమము గగనవీథుల నెల్లన్. 1292

క. ఆచీఁకటి వెనుతగిలినఁ, బ్రాచీదిశనుండి గంతుఁబరువున రవి భ
ర్మాచలముమలఁకత్రోవను, వే చనియెం గాక నిలిచి విఱుగక యున్నే. 1293

ఉ. మీకును వైరి యెప్పుడును మిక్కిలి మాకును వైరి రాజు దో
షాకరుఁ డింక వచ్చు జలజాతములార మదీయబాలురం
జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ జీఁకటి దాఁచినభంగిఁ జిక్కి రా
రాక వసించెఁ దుమ్మెదలు రాత్రి సరోరుహకుట్మలంబులన్. 1294

సీ. ప్రాచీదిశాంగనాఫాలతలంబున దీపించుసిందూరతిలక మనఁగ
దర్పించి విరహులధైర్యవల్లులు ద్రెంప దర్పకుం డెత్తినదాత్ర మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ డంధకారమృగంబు ఖండింప మెఱయించు ఖడ్గ మనఁగ
గగనతమాలవృక్షముతూర్పుకొమ్మను లలిత మై మెఱయుపల్లవ మనంగఁ

ఆ. దొంగలు సంతసిల్ల దొంగలు భీతిల్లఁ, గడలి మిన్ను ముట్టి కడలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు భూరిచకోరక, ప్రీతికరుఁడు జారభీతికరుఁడు. 1295

క. దర్పితతారాధిపహరి, సర్పితకిరణౌఘమిళితసకలదివం బై

యేర్పడి కమలభవాండము, గర్పూరపుఁ గ్రోవిభంగిఁ గనుపట్టె నృపా. 1296

క. ఆరేయి గోపయుతు లై, క్షీరాన్నము గుడిచి రామకృష్ణులు మదిఁ గం
సారంభ మెఱిఁగి యిష్టవి,హారంబుల నప్రమత్తు లై యుండి రిటన్. 1297

క. తనపురికి రామకృష్ణులు, సనుదెంచి నిజానుచరులఁ జంపుటయు మహా
ధనువుఁ గదిసి విఱుచుటయును, విని కంసుఁడు నిద్ర లేక విహ్వలమతి యై. 1298

సీ. కర్ణరంధ్రములు చేఁ గప్పిన లోపలి ప్రాణఘోషము వినఁబడక డిందెఁ
దోయాదికములందుఁ దొంగిచూచినయంతఁ దల గానరాదయ్యెఁ దనువుమీఁదఁ
గరశాఖ నాసికాగ్రంబుపై నిడిచూడ గ్రహతారకలు రెండుగా నగపడె
వెలుఁగున నిలుచుండి వీక్షింపఁగా మేని నీడ సరంధ్రమై నేలఁ దోఁచె

ఆ. నడుగుజాడ దృష్ట మాట లే దయ్యెను
దరువులెల్ల హేమతరువు లగుచు
మెఱయుచుండెఁ గాలమృత్యువు డగ్గఱ
బుద్ధి యెల్లఁ గలఁగె భోజపతికి. 1299

క. గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతముఁ, బరిరంభించుటయు నగ్నభావుఁ డవుటయుఁ
శిరమునఁ దైలము వడుటయు, ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు కలలోఁ గనియెన్.

వ. మఱియు రక్తకుసుమమాలికాధరుం డై యొక్కరుండ నెక్కడనేనియుం జను
చున్నవాఁడ ననీ కల గాంచి మరణహేతుకభ్రాంతిం జింతాక్రాంతుం డై నిద్రఁ
జెందక వేగించుచున్న సమయంబున. 1301

సూర్యోదయవర్ణనము

క. అరుణహరినఖరవిదళిత, గురుతిమిరేభేంద్రకుంభకూటవినిర్ము
క్తరుధిరమౌక్తికముల క్రియ, సురపతిదిశఁ గెంపుతోడఁ జుక్కలు మెఱసెన్.

సీ. పౌలోమి దనబాలుపాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ బన్నినపవడంపుబంతి యనఁగ
నాయురర్థములవ్యయంబు లొత్తిలి చాటుకాలజాంఘికుచేతిఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవితకాలరాసుల విధి కొలువ నెత్తినహేమకుంభ మనఁగ
బశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁ గైసేయుచో ముందట నిడుకొన్న ముకుర మనఁగఁ

తే. గోకతాపోపశమదివ్యఘుటిక యనఁగఁ
బద్మినీకాంతనోములఫల మనంగ
మూఁడుమూర్తులసారంపుముద్ద యనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రిమీఁద నొప్పె. 1303

క. వచ్చెం జల్లనిగాడ్పులు, విచ్చెం గమలములు దమము విరిసి బిలంబుల్
చొచ్చెం బద్మమరందము, మెచ్చెం దుమ్మెదలు గ్రోలి మిహిరుఁడు వొడమన్.

క. సంకాశితోదయాచల, పంకజసఖకిరణరాగపరిపూర్ణం బై
పంకేరుహగర్భాండము, కుంకుమసలిలంపుఁ గ్రోవికొమరున నొప్పెన్. 1305

వ. తదనంతరంబున. 1306

సీ. పాషాణవల్మీకపంకాదిరహితంబు మృదులకాంచననిభమృణ్మయంబు
గమనీయకస్తూరికాజలసిక్తంబు బద్ధచందనదారుపరివృతంబు
మహనీయకుసుమదామధ్వజతోరణమండితోన్నతమంచమధ్యమంబు
బ్రాహ్మణక్షత్త్రాదిపౌరకోలాహలం బత్క్రాంతతూర్యత్రయాంచితంబు
ఆ. నిర్మలంబు సమము నిష్కంటకంబు నై, పుణ్యపురుషుమనముఁ బోలి కంస
సైన్యతుంగ మగుచు సంతుష్టలోకాంత,రంగ మైన మల్లరంగ మొప్పె. 1307

క. ఆమల్లరంగపరిసర, భూమిస్థితమంచమందు భోజేంద్రుఁడు మా
న్యామాత్యసంయుతుం డై, భూమీశులు గొలువ నుండెఁ బొక్కుచు నధిపా.

మ. సకలాంభోనిధిమేఖలావహనముం జాలించి యేతెంచునా
గకులాగంబులభంగి నొప్పుచుఁ దగం గైసేసి చాణూరము
ష్టికకూటుల్ శలతోసలుల్ గురువులన్ సేవించుచున్ రంగధా
త్రికి నేతెంచిరి తూర్యఘోషముల నుద్రేకం బనేకంబుగన్. 1309

క. నందాదు లైన గోపకు, లందఱుఁ జని కానుకలు సమర్పించి నృపున్
సందర్శించి తదనుమతిఁ, జెంది మహామంచముల వసించిరి వరుసన్. 1310

వ. అంత రామకృష్ణులు నలంకృతు లై మల్లదుందుభి నినదంబు విని సందర్శనకుతూహలంబున. 1311

క. ఓడక రంగద్వారము, జాడం జని వారు కనిరి సమదకువలయా
పీడంబున్ భిన్నపరా,క్రీడంబుం బ్రమదకంటకితచూడంబున్. 1312

వ. కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠుం డైన యంబష్ఠునికి మేఘనాదగంభీర భాషణంబుల రిపుభీషణుం డగు హరి యి ట్లనియె. 1313

శ్రీకృష్ణుండు కువలయాపీడ మను గజంబును వధించుట

శా. ఓరీ కుంజరపాల మాదెసకు నీయుద్యన్మదేభేంద్రముం
బ్రేరేపం బనిలేదు త్రిప్పు మరలం బ్రేరేచితేన్ నిన్ను గం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతులన్ భేదించి నేఁ డంతకుం
జేరం బుత్తు మహోత్తరద్విపముతో సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1314

వ. అని పలికి. 1315

ఉ. మించినకొప్పుఁ జక్కనిడి మే లనఁ బచ్చనిచీర కాసె బం
ధించి లలాటకుంతలతతిన్ మరలించుచు సంగరక్రియా
చుంచుతఁ బేర్చి బాలకుఁడు చూచుజనంబులు దన్ను బాపురే
యంచు నుతింప డగ్గఱియె హస్తిజితాగము గంధనాగమున్. 1316

క. అంజక బాలకుఁ డనియును, గొంజక దయ మాలి రాజకుంజర యంతం
గుంజరమును డీకొలిపెను, గుంజరపాలకుఁడు గోపకుంజరుమీఁదన్. 1317

వ. మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపపాలకప్రేరితం బయి మహావాతసంఘాత సముద్ధూతం బగు విలయకాలకీలికేళిని బిట్టు మిట్టిపడి మృత్యుదేవతయెత్తునం గాలు పోలిక శమనునిగమనిక నెదిరి మదసలిలపరిమళ లుబ్ధపరిభ్రమ ద్భ్రమరగాయక ఝుంకృతు లహంకృతి సంపాదింపం గులకుంభినీధర గుహాకుంభకుంభనంబుగా ఘీంకరించి రోషభీషణ శేషభోగిభోగ భయంకరం బగు కరంబున శౌరిం జీరి చీరికిం గొనక పట్టిన నట్టిట్టు గెంటి విధుంతుదవదనగహ్వరంబువలన విడివడి యుఱుకుతరణికరణి దర్పించి కుప్పించి పాదమధ్యంబునకు నసాధ్యుం డై దాఁటి దాఁటి మాటుపడినం గ్రోధబంధురం బై సింధురంబు మహార్ణవమధ్య మంథాయమానమంథర మహీధరంబుకై వడి జిఱజిఱం దిరిగి కానక భయానకం బై గాలి వెరవునం గని పొంగి చెంగటం బ్రళయదండి దండప్రశస్తం బగు హస్తంబు వంచి వంచించి చుట్టిపట్టి పడప్రేయం గమకించినం జలింపక తెంపున హరి కరిపిఱంది కుఱికి మహారాహువాల వల్లికాకర్షణోదీర్ణుం డగు సుపర్ణు తెఱంగున నెగిరి శుండాలంబువాలంబు లీలం గేల నొడిసిపట్టి జళిపించి పంచవింశతిబాణాసన ప్రమాణ దూరంబు బీరంబునం ద్రిప్పి వైవ నవ్వారణంబు దుర్నివారణం బై రణంబున గోహటింపక సవ్యాపసవ్య పరిక్రమణంబుల నవక్రం బై కవిసిన నపసవ్యసవ్య క్రమంబులం దప్పించి రొప్పి కుప్పించి యెదుర్కొనినఁ గర్కశుం డయి మేచకాచల తుంగశృంగనిభం బగు కుంభికుంభంబుచక్కటి వ్రక్కలై చెక్కలెగయ దురంతకల్పాంతజీమూత ప్రభూతనిర్ఘాతనిష్ఠురం బగు ముష్టి సారించి యూఁచి పొడిచినం దద్వికీర్ణపూర్ణ రక్తసిక్త మౌక్తికంబులు వసుంధరకు సంధ్యారాగరక్త తారకాచ్ఛన్నం బగు మిన్ను చెన్నలవరింప నిలువరింపక మ్రొగ్గిమోఁకరిలి మ్రొగ్గక దిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడచి సంహారసమయ సముద్రసంఘాత సంభూతసముత్తుంగభంగ సంఘటితం బగు కులాచలంబు క్రియఁ గ్రమ్మర నమ్మహాభుజుని భుజాదండంబులవలన ఘట్టితం బై కట్టలుక ముట్టి నెట్టుకొను ముమ్మరంబుగం గొమ్ములం జిమ్మిన నమ్మేటి చేసూటి మెఱసి హస్తాహస్తిసంగరంబునఁ గరంబొప్పి దప్పింబడక నొప్పించిన నకుంఠితకాలకంఠ కఠోరభల్లభగ్నుం బగు పురంబు పగిది జలధిం జటులఝంఝానిలవికలం బగు కలంబుకై వడి నమ్మదకలంబు బలంబు దక్కి చిక్కి స్రుక్కిపడి లోభికరంబునుం బోలె దానసలిలధారావిరహితం బై విరహితలంపునుం బోలె నిరంతరచిత్తజాతవిగ్రహం బై గ్రహణకాలంబునుం బోలెఁ బరాధీన ఖరకరం బై ఖరకరోదయంబునుం బోలె భిన్నపుష్కరం బై పుష్కరవైరివిలసనంబునుం బోలె నభాసితపద్మకం బై యున్న సమయంబున.1318

శా. కాలం ద్రొక్కి సలీలుఁడై నగవుతోఁ గంఠీరవేంద్రాకృతిం
గేల్ భీషణదంతముల్ వెఱికి సంక్షీణంబుగా మొత్తి గో

పాలగ్రామణి వీరవరాళిమణి యై ప్రాణంబులం బాపె నా
శైలేంద్రాభముఁ బ్రాణలోభము నుదంచత్సారగంధేభమున్. 1319

వ. మఱియు దంతిదంత తాడనంబుల దంతావళపాలకులం గాలుప్రోలి కనిపి తత్ప్రదేశంబు వాసి. 1320

మ. కరిదంతంబులు మూఁపులందు మెఱయన్ ఘర్మాంబువుల్ మోములన్
నెరయం గోపకు లంత నంత మలయన్ నిత్యాహవస్థేము లా
హరిరాముల్ సనుదెంచి కాంచిరి మహోగ్రాడంబరాపూరితా
మరమర్త్యాదిజనాంతరంగము లసన్మల్లావనీరంగమున్. 1321

సీ. మహితరౌద్రంబున మల్లుర కశని యై నరుల కద్భుతముగ నాథుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బురస్త్రీలకుఁ గాముఁ డై నిజమృత్యు వై కంసునికి భయముగ
మూఢులు బీభత్సమును బొంద వికటుఁడై తండ్రికి దయరాఁగఁ దనయుఁ డగుచు
ఖలులకు విరసంబుగా దండి యై గోపకులకు హాస్యంబుగాఁ గులజుఁ డగుచు

ఆ. బాంధవులకుఁ బ్రేమ భాసిల్ల వేలుపై, శాంత మొనర యోగిజనుల కెల్లఁ
బరమతత్త్వ మగుచు భాసిల్లె బలునితో, మాధవుండు రంగమధ్యమందు. 1322

వ. అప్పుడు. 1323

క. చచ్చినకుంభీంద్రంబును, వచ్చినబలమాధవులను వరుసం గని తా
నొచ్చినచిత్తముతోడుతఁ, జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజసింహుం డధిపా. 1324

ఉ. ధీరుల వస్త్రమాల్యమణిదీప్తవిభూషణధారులన్ మహా
కారుల సర్వలోకశుభకారుల మానవమానినీమనో
హారుల రంగభూతలవిహారుల గోపకుమారులన్ మహా
వీరులఁ జూచి చూచి తనివిం దుదిముట్టక లోకు లందఱున్. 1325

ఉ. సన్నుతరామకృష్ణముఖచంద్రమయూఖసుధారసంబులం
గన్నులఁ ద్రావుచందమునఁ గాంచుచు జిహ్వల నంటి చూచులీ
ల న్నుతి సేయుచుం గరములం బరిరంభము సేయుభంగి న
త్యున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి యొండొరుతోడ రహస్యభాషలన్. 1326

క. వసుదేవునివాసంబున, వసుధన్ రక్షింప వీరు వైష్ణవతేజో
లసనమునఁ బుట్టినా రఁట, పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు పర దేవతలన్. 1327

సీ. చంపె రక్కసిఁ బట్టి చక్రవాకునిఁ గూల్చెఁ బడఁ ద్రొబ్బె మద్దుల బకుని జీరె
నఘదైత్యుఁ బొరిగొనె నడరివత్సకుఁ ద్రుంచె గిరియెత్తి దేవేంద్రుఁ గ్రిందుపఱిచెఁ
గాళియు మర్దించె గహనానలముఁ ద్రావెఁ గేశి నంతకుపురిక్రేవ కనిచె
మయపుత్రుఁ బరిమార్చె మఱియును దానవభటుల మర్దించి గోపకులఁ గాచె

తే. గోపకాంతలమనములఁగోర్కిఁ దీర్చె, నీసరోరుహలోచనుం డీశుభాంగుఁ
డీమహామహుఁ డీదిగ్గజేంద్రనిభుఁడు,మనుజమాత్రుఁడె తలపోయ మాధవుండు.

శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికులను వధించుట

వ. అని పలుకుచుఁ బౌరజనులు సూచుచుండ రామకృష్ణులకుఁ జాణూరుం డి ట్లనియె.

మ. వనమార్గంబున గోపబాలకులతో వత్సంబులన్ మేపుచుం
బెనఁగన్ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీపృథ్వీజనుల్ సెప్ప మా
మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ముఁ జీరఁ బనిచెన్ మల్లాహవక్రీడకుం
జనదే కొంతపరాక్రమింప మనకున్ సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్. 1330

మ. జవసత్త్వంబులు మేలె సాము గలదే సత్త్రాణమే మేను భూ
ప్రవరుం బోసన మిమ్మనంగవలెనే పాళీ లభీష్టంబు లే
పవివో కాక కృతాంతదండకమవో ఫాలాక్షునేత్రాగ్నివో
నవనీతంబులముద్ద గాదు మెసఁగన్ నాముష్టి గోపార్భకా. 1331

క. జనములు నేర్చినవిద్యలు, జననాథునికొఱకుఁ గాదె జననాథుఁడు నీ
జనములు మెచ్చఁగ యుద్ధంబున మనముం గొంత ప్రొద్దు పుత్తమె కృష్ణా. 1332

వ. అనిన విని హరి యి ట్లనియె. 1333

ఉ. సాములు లేవు పిన్నలము సత్త్వము గల్దనరాదు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ గులిశకర్కశదేహులు మీరు మీకడ
న్నేము చరించు టెట్లు ధరణీపతివేడ్కలు సేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుపఁ గా దన వచ్చునె యొక్కమాటికిన్. 1334

క. నీతోడుత నేఁ బెనఁగెదఁ, బ్రీతిన్ ముష్టికునితోడఁ బెనఁగెడి బలుఁ డు
గ్రాతతమల్లాహవమున, భూతలనాథునికి మెచ్చుఁ బుట్టింతు సభన్. 1335

వ. అనిన విని చాణూరుం డి ట్లనియె. 1336

శా. నాతోఁ బోరఁగ నెంతవాఁడ విసిరో నాపాటియే నీవు వి
ఖ్యాతుండం గులజుండ సద్గుణుఁడ సత్కర్మస్వభావుండ నీ
కేతాదృగ్విభవంబు లెల్లఁ గలవే యీపీటఁ బోరాడుటల్
వ్రేతల్ సూడఁగఁ గుప్పిగంతు లిడుటే వీక్షింపు గోపార్భకా. 1337

శా. స్థాణున్ మెచ్చఁడు బ్రహ్మఁ గైకొనఁడు విష్వక్సేను నవ్వున్ జగ
త్ప్రాణున్ రమ్మనఁ డీడు గాఁ డని మహాబాహాబలప్రౌఢి న
క్షీణుం డాజికి నెల్లి నేఁ డనఁడు వైచిత్రిన్ వినోదించున
చ్చాణూరుం డొకగోపబాలుపనికిన్ శక్తుండు గాకుండునే. 1338

క. ప్రల్లద మేటికి గోపక, బల్లిదుఁడను లోకమందు బ్రఖ్యాతుఁడ నా
చల్లడము క్రిందఁ దూఱని, మల్లుప లే రెందు ధరణిమండలమందున్. 1339

సీ. చలమున నను డాసి జలరాశిఁ జొరరాదు నిగిడి గోత్రముదండ నిలువరాదు
కేడించి కుంభిని క్రిందికిఁ బోరాదు మనుజసింహుఁడ నని మలయ రాదు

చేరినఁ బడవైతుఁ జెయి సాఁపగా రాదు బెరసి నాముందటఁ బెరుఁగ రాదు
భూనాథహింసకుఁ బోరాదు నను మీఱి శోధింతుః గావలఁ జొరఁగ రాదు

ఆ. ప్రబలమూర్తి ననుచు భాసిల్లఁగా రాదు, ధరఁ బ్రబుద్ధుఁడ నని తలఁపరాదు
కల్కితనము చూపి గర్వింపఁగా రాదు, తరము గాదు కృష్ణ తలఁగు తలఁగు.

వ. అది గాక నీవు శ్రీహరి నంటేని. 1341

సీ. మహిమతో నుండంగ మథురాపురము గాని పొలుపార వైకుంఠపురము గాదు
గర్వంబుతో నుండఁ గంసునిసభ గాని సంసారరహితులసభయుఁ గాదు
ప్రకటించి వినఁగ నాబాహునాదము గాని నారదువీణాస్వనంబు గాదు
చదురు లాడఁగ మల్లజనవిగ్రహము గాని రమతోడిప్రణయవిగ్రహము గాదు

తే. వెలసి తిరుగంగ వేదాంతవీథి గాదు, మొఱఁగి పో మునిమనములమూల గాదు
సాఁగి నడువంగ భక్తులజాడ గాదు, శౌరి నాప్రోల నీ వెందుఁ జనియె దింక.

వ. అని పలికి. 1343

సీ. రోషాగ్నిధూమప్రరోహంబుకైవడి శిరమున సన్నపుశిఖ వెలుంగ
నాశామదేభేంద్రహస్తసన్నిభము లై బాహుదండంబులు భయదములుగ
లయసమయాంతకోల్లసితదంష్ట్రలభంగిఁ జాఁగినకోఱమీసములు మెఱయ
నల్లనితెగ గలనడగొండచాడ్పున నాభీలనీలదేహంబు మెఱయఁ

ఆ. జరణహతుల ధరణి సంచలింపఁగ నభో,మండలంబు నిండ మల్ల సఱచి
శౌరిదెసకు నడచెఁ జాణూరమల్లుండు, పౌరలోకహృదయభల్లుఁ డగుచు. 1344

వ. ఇట్లగ్గలం బగు నగ్గలిక డగ్గఱిన మల్లునిం గని మెల్లన మొల్లం బగు బీరంబు
వెల్లిగొన వల్లవవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహాబూనాదంబున రోదోంతరాళంబు
పూరించి మించి కవిసె నిట్లిద్దఱు నుద్దవిడి నున్నతవిషమంబు లగు శాణ లిడి కరి
కరియును హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకువీఁకం దలపడి యితరేతర
హేతిహింసితంబు లగు దవానలంబుల తెఱఁగునఁ బరస్పరదీర్ఘనిర్ఘాత ఘట్టితంబు
లగు మహాభ్రంబుల విభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగతాడితంబు లగు కల్పాంత
కాలసముద్రంబులరౌద్రంబున నొండొరుల ముష్టిఘట్టనంబుల ఘట్టిత శరీరు
లై దద్దరిలక డగ్గఱి గ్రద్దన నయ్యిద్దఱుం దిరుగునెడ హరి సొచ్చి వేర్చి యార్చి
జెట్టిం బట్టి పడం దిగిచి పాదంబుల జాడించి సముల్లాసంబున నెసకంబు
నకు వచ్చిన మెచ్చి నొచ్చి యచ్చపలుండు మీఱి మోర సారించి తెరలక
పొరలం ద్రొబ్బిన నబ్బలానుజుం డుబ్బి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్ధాంగకంబున
నుండి జానువుల నొత్తుచు నురవడిం గరవడంబున నున్న నాదుర్నయుండును
బాల మేలుమే లని లీలం గాలు సొర నిచ్చి త్రోచినం జూచి యేచి ఖేచరు
లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమారుండు పాటవంబునను రాటవంబునకుం జని
వెన్నెక్కి నిక్కిన నక్కంసభటుండు మదజలరేఖాబంధురం బగు గంధసింధురంబు
చందంబునఁ బదంబును బదంబునం గరంబును గరంబునం గ్రహించి సహించి

వహించి నైపుణంబున లోపలం దిరిగి యట్టిట్టు దట్టించిన దిట్టతనంబునం దిటవు దప్పక యప్పద్మలోచనుండు కేడించి యేచి సమతలంబున వైచి ప్రచండం బగు వాని పిచండంబు వాఁగించి కాలంగాలు గీలించి డొక్కరంబు గొనిన నయ్య భ్యాసి సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మఱించి జడ్డనం గా లడ్డగించి రక్షించు కొనిన నారక్షోవైరి వానికటిచేలంబు వట్టి యొత్తి యొత్తి నడుమ రాఁగెయిడి సందువెట్టి నవ్వీన నవ్విరోధి కాలు కాలిలో నిడి వేధించిన నిరోధించిన విరోధంబుఁ బాసి తిరిగి వసుదేవుపట్టి పట్టిసంబు గొని దట్టించిన నుబ్బరికచేసి చాణూరుండు హరికరంబు పట్టి హుమ్మని నెమ్మొగంబునం గా లిడి మీఁదైనం గేళిబాలకుండు కాలిం గాల నివారించి మీఁదై నెగడి యుండనీక దుర్వారబలంబున విదలించి లేచి గృహీతపరిపంథిచరణుం డై విపక్షునివక్షంబు వజ్రవజ్రసన్నిభం బగు పిడికిటం బొడిచిన వాఁడు వాఁడిచెడక విజృంభించి యంభోరాశి మధ్యంబునం దిరుగు శైలంబుపోలిక నేల జిఱజిఱం దిరిగి తన్నిన వెన్నుండు కుప్పించి యుప్పరం బెగసి మీఁద నుఱికిన నతండు కృష్ణపాదసంధి పరిక్షిప్తపాదుం డై యెగసి రేచి సముద్ధతుం డయ్యె నయ్యెడ. 1345

క. బలభద్రుఁడు ముష్టికుఁడును, బలములు మెఱయంగఁజేసి బాహాబాహిం
బ్రళయాగ్నులక్రియఁ బోరిరి, వెలయఁగ బహువిధము లైనవిన్నాణములన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 1347

క. వల్లవులు పెనఁగి రున్నత, గల్లులతో భిన్నదిగిభకరవల్లులతో
మల్లులతో రిపుమానస, భల్లులతో భీతగోపవల్లులతోడన్. 1348

వ. ఆసమయంబునఁ బౌరకాంతలు మూఁకలు గట్టి వెచ్చ నూర్చుచు ముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలో ని ట్లనిరి. 1349

ఉ. మంచికొమారులం గుసుమమంజులశరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
యంచితవజ్రసారులు మహాద్రికఠోరులు నైనమల్లురం
గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనఁగించుచుఁ జూచుచు నున్నవాఁడు మే
లించుక లేదు మాను మనఁ డిట్టి దురాత్ముని మున్ను వింటిమే. 1350

క. చూచెదరు గాని సభికులు, నీచిన్నికుమారకులను నీమల్లురకున్
ఓచెల్ల యీడు గా దని, సూచింపరు పతికిఁ దమకు శోకము గాదే. 1351

సీ. వేణునాళముల మై వెలసిన మాధవుం డధరామృతము లిచ్చి యాదరించుఁ
బింఛదామముల మై పెరిఁగిన వెన్నుఁడు మస్తకంబునఁ దాల్చి మైత్రి నెఱపుఁ
బీతాంబరము మై బెరసిన గోవిందుఁ డంసభాగమునఁ బాయక ధరించు
వైజయంతికలమై వాలినఁ గమలాక్షుఁ డతికుతూహలమున నఱుతఁ దాల్చుఁ
తే. దనరుబృందావనంబునఁ దరులమైనఁ, గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి క్రీడ సల్పు
నెట్టినోముల నయిన మున్నిట్టివిధము, లేల కామైతి మోయమ్మ యింక నెట్లు.

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికలపల్లెలలోన సృజింపరాదె ము
న్నీ పురిలోపలన్ మనల నేల సృజించె నట్లైన నిచ్చలుం
జేపడుఁగాదె యీసుఖముఁ జెందెడిభాగ్యము సంతతంబు నీ
గోపకుమారుఁ బొంద మును గోపకుమారిక లేమి నోఁచిరో. 1353

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపాలనవేళలందుఁ గూడి తిరుగు నా
గోపాలు రెంత ధన్యులొ, గోపాలుర కైన నిట్టి గుఱుచి గలదే. 1354

క. శ్రమజలకణసిక్తం బై, కమలదళేక్షణునివదనకమలము మెఱసెన్
హిమజలకణసిక్తం బై, కమనీయం బగుచు నున్న కమలముభంగిన్. 1355

ఆ. సభకుఁ బోవరాదు సభవారిదోషంబు, నెఱిఁగి యూరకున్న నెఱుఁగకున్న
నెఱిఁగి యుండి యైన నిట్టట్టు వలికినఁ, బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబులం బలుకుచుండఁ దద్బాహుయుద్ధంబున. 1357

క. ధృతి సెడి లోఁబడె మల్లుం, డతులితభవజలధితరికి హతరిపుపురికిన్
హితకరికిన్ ధృతగిరికిం, దతహరిరవభరితశిఖరిదరికిన్ హరికిన్. 1358

క. హరికిని లోఁబడి బెగడక, హరియురము మహోగ్రముష్టి నహితుఁడు పొడువన్
హరి కుసుమమాలికాహత, కరిభంగిఁ బరాక్రమించెఁ గలహోద్ధతుఁ డై. 1359

క. శౌరి నెఱిఁ జొచ్చి కరములు, క్రూరగతిన్ బట్టి త్రిప్పి కుంభిని వైచెన్
శూరుం గలహగభీరున్, వీరుం జాణూరు ఘోరు వితతాకారున్. 1360

క. శోణితము నోర నొలుకఁగఁ, జాణూరుం డట్లు కృష్ణసంభ్రామణసం
క్షీణుం డై క్షోణిం బడి, ప్రాణంబులు విడిచెఁ గంసుప్రాణము గలఁగన్. 1361

క. బలభద్రుండును లోకులు, బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి పటుబాహుగతిన్
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను, బలవన్ముష్టికునిఁ గంసుబలములు బెగడన్. 1362

క. త్రిప్పి నేల వైవ దిగ్గన రక్తంబు, వదనగహ్వరమున వఱదవాఱ
ముష్టికుండు ఘోరముష్టి సత్త్వము సెడి, కూలె గాలిఁ దరువు గూలినట్లు. 1363

వ. మఱియును. 1364

ఆ. పాటవమునఁ బలుపిడికిట, గూటిం బడఁబొడిచె బలుఁడు శోషితఘనబా
హాటోపనృపతికీటుం, గూటున్ వాచాటు నధికఘోరలలాటున్. 1365

వ. అంత నద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహారణంబుల భిన్నమస్తకులం జేసి వానిచెలులం
గూటతోసలశలులు నంతకాంతికంబున కనిచిన. 1366

క. వల్లవబాలకు లని మన, మల్లవరులు పెనఁగి నేఁడు మడిసిరి వీరల్
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ డని, చెల్లాచెద రైరి పాఱి చిక్కిన మల్లుర్. 1367

ఉ. మల్లురఁ జంపి గోపకసమాజములో మృగరాజురేఖ శో
భిల్లఁగఁ బాదపద్మములఁ బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చు నా
వల్లవరాజనందనుల వారక చూచి మహీసురాదు ల
ల్లల్లన సంస్తుతించిరి ప్రియంబుగఁ గంసుఁడు దక్క నందఱున్. 1368

శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట

వ. అంత సభాజనంబుల కలకలంబు నివారించి మంత్రులం జూచి కంసుం డిట్లనియె.

ఉ. వల్లవబాలురన్ నగరివాకిటికిన్ వెడలంగ ద్రొబ్బుఁ డీ
గొల్లల ముట్టికోల్ గొనుఁడు క్రూరుని నందునిఁ గట్టుఁ డుర్వికిం
దెల్లము గాఁగ నేఁడు వసుదేవునిఁ జంపుఁడు తండ్రి గాఁడు వీఁ
డెల్లవిధంబులం బరుల కిష్టుఁడు కావకుఁ డుగ్రసేనునిన్. 1370

వ. అని పలుకు సమయంబున. 1371

శా. జంఘాలత్వముతో నగోపరిచరత్సారంగహింసేచ్ఛ ను
ల్లంఘింపన్ గమకించు సింహముక్రియన్ లక్షించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కంసప్రాణహింసార్థి యై
లంఘించెం దమగంబుమీఁదికి రణోల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్. 1372

క. తమగమున కెగురు యదుస,త్తమగణ్యునిఁ జూచి ఖడ్గధరుఁ డై యెదిరెం
దమగమివారలు వీరో,త్తమగణవిభుఁ డనఁగఁ గంసధరణీపతియున్. 1373

శా. పక్షీంద్రుం డురగంబుఁ బట్టువిధ మొప్పం గేశబంధంబు లో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి మౌళిమణు లాకల్పాంతవేళాపత
న్నక్షత్రంబులభంగి రాల రణసంరంభంబు డిందించి రం
గక్షోణిం బడద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెసం గంసున్ నృపోత్తంసునిన్. 1374

శా. మంచాగ్రంబుననుండి రంగధరణీమధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లాశ్చర్యంబునుం బొందఁగాఁ
బంచత్వంబును బొంది యున్న విమతుం బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిన్
బంచాస్యంబు గజంబు నీడ్చుపగిదిన్ బాహాబలోల్లాసి యై. 1375

క. రోషప్రమోదనిద్రా, భాషాశనపానగతులఁ బాయక చక్రిన్
దోషరతిఁ జూచి యైన వి,శేషరుచిం గంసుఁ డతనిఁ జెందె నరేంద్రా. 1376

వ. ఆసమయంబున. 1377

క. గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర, భూపాలకుఁ జంపె వీనిఁ బొదువుం డేక
ద్రూపాలస్యము లే లని, తాపాలఘురోషు లగుచు దర్పోద్ధతులై. 1378

శా. న్యగ్రోధుండును గహ్వుఁడున్ మొదలుగా నానాయుధానీకసా
మగ్రిం గంసునిసోదరుల్ గవియుచున్ మాద్యద్గజేంద్రాభుఁ డై
యుగ్రుం డై పరిఘాయుధోల్లసితుఁ డై యొండొండ చెండాడి కా
లాగ్రక్షోణికిఁ బుచ్చె రాముఁడు గరీయస్థేముఁ డై వారలన్. 1379

వ. అయ్యవసరంబున. 1380

క. చేతులఁ దాళము లొత్తుచుఁ, జేతోమోదంబుతోడ సిగముడి వీడం

బాతర లాడుచు మింటను, గీతము నారదుఁడు వాడెఁ గృష్ణా యనుచున్. 1381

క. వారిజభవరుద్రాదులు, భూరికుసుమవృష్టిఁ గురిసి పొగడిరి కృష్ణున్
భేరులు మ్రోసెను నిర్జర, నారులు దివి నాడి రధికనటనముల నృపా. 1332

వ. అంతటఁ గంసాదుల కాంతలు భర్తృమరణదుఃఖాక్రాంత లై కరంబుల శిరంబులు మోఁదుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్తవదన లై సదనంబులు వెలువడి వచ్చి వీరశయ్యానిద్రితు లైన విభులం గౌఁగిలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి రందుఁ గంసభార్య లి ట్లనిరి. 1383

సీ. గోపాలసింహంబు గోపించి వెల్వడి నిను గజేంద్రముభంగి నేఁడు గూల్చె
యాదవేంద్రానిల మాభీలజవమున నిను మహీజముమాడ్కి నేల వ్రాల్చె
వాసుదేవాంభోధివారి యుద్వేల మై నిను దీవికై వడి నేఁడు ముంచె
దేవకీసుతవజ్రి దేవత లలరంగ నినుఁ గొండక్రియ నేఁడు నిహతుఁ జేసె

తే. హా మనోనాథ హా వీర హా మహాత్మ
హా మహారాజ నీ విట్లు హతుఁడ వైన
మనుచు నున్నార మక్కట మమ్ముఁ బోలు
కఠినహృదయులు జగతిపైఁ గలరె యొందు. 1384

క. భూతముల కెగ్గు సేసిన భూతంబులు నీకు నెగ్గు పుట్టించె వృథా
భూత మగుమనికి యెల్లను, భూతద్రోహికిని శుభము పొంద దధీశా. 1385

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, భూపాలక మున్ను తొడరి పోలిసినవారిన్
నీపాల బుధులు సెప్పరె, కోపాలస్యములు విడిచి కొలువం దగదే. 1386

వ. అని విలపించు చున్న రాజవల్లభల నూరార్చి జగద్వల్లభుం డైన హరి కంసాదులకుం బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచి దేవకీవసుదేవుల బంధనంబు విడిపించి బలభద్రసహితుం డై వారలకుం బ్రణామంబులు సేసిన. 1387

మ. కని లోకేశులు గాని వీరు కొడుకుల్ గా రంచుఁ జిత్తంబులన్
జనయిత్రీజనకుల్ విచారపరు లై శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహిని యైనమాయఁ దదభిజ్ఞానంబు వారించి యి
ట్లనియెన్ సాగ్రజుఁ డై మహావినతుఁ డై యానందసంధాయి యై. 1388

శ్రీకృష్ణుఁడు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్పి యుగ్రసేనునికిఁ బట్టంబు గట్టుట

సీ. మమ్ముఁ గంటిరిగాని మాబాల్యపౌగండకైశోరవయసులఁ గడిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు నెలమి మన్నించుచు నుండుసౌభాగ్యంబు నొంద రైతి
రాకాంతఁ గలిగియు నది దైవయోగంబు తల్లిదండ్రులయొద్దఁ దనయు లుండి
యేయవసరమున నెబ్భంగి లాలితు లగుచు వర్ధిల్లుదు రట్టిమహిమ

తే. మాకు నిన్నాళ్లు లే దయ్యె మఱియు వినుఁడు
నిఖిలపురుషార్థహేతు వై నెగడు చున్న

మేని కెవ్వార లాఢ్యులు మీర కారె•
యాఋణము దీర్ప నూతేండ్ల కైనఁ జనదు. 1389

క. చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు, తల్లికిఁ దండ్రికిని దేహధనముల వృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టుఁడు, ప్రల్లదుఁ డామీఁద నాత్మ పలలాశి యగున్. 1390

క. జననీజనకుల వృద్ధులఁ, దనయుల గురువిప్రసాధుదారాదుల నే
జనుఁడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రోవక, వనరును జీవన్మృతుండు వాఁడు ధరిత్రిన్.

వ. అదియునుం గాక. 1392

శా. కారాశాలల మానిమిత్తము మిమ్ముం గంసుండు గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియున్ వారింపఁగా రాక ని
ష్కారుణ్యాత్ముల మైన క్రూరుల మహాకౌటిల్యసంచారులన్
సారాతిక్షములార మమ్ముఁ గొఱఁతల్ సైరించి రక్షింపరే. 1393

వ. అని యిట్లు మాయామనుష్యుం డైన హరి పలికిన పలుకులకు మోహితులై వారల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌఁగిలించుకొని వారివదనంబులు కన్నీటం దడుపుచుఁ బ్రేమపాశబద్ధులై దేవకీవసుదేవు లూర కుండి రంత వాసుదేవుండు మాతామహుం డైన యుగ్రసేనుం జూచి. 1394

చ. అనఘ యయాతిశాపమున యాదవవీరులకున్ నరేశ్వరా
సనమున నుండరాదు నృపసత్తమ రాజవు గమ్ము భూమి కే
నినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు నీ కరిఁ బెట్టుదు రన్యరాజులం
బనిగొను టెంత రమ్ము జనపాలనశీలివి గమ్ము వేడ్కతోన్. 1395

వ. అని పలికి. 1396

క. మన్నించి రాజుఁ జేసెను, వెన్నుఁడు సత్యావధాను విశ్రుతదానున్
సన్నుతమానున్ గదన, చ్ఛిన్నాహితసేను నుగ్రసేనున్ దీనున్. 1397

వ. తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతులై విదేశంబులం గృశియించుచున్న యదువృష్ణి భోజమరుదశార్హ కుకురాంధకప్రముఖు లగు సకలజ్ఞాతిసంబంధులను రావించి చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారివారి నివాసంబుల నుండ నియోగించి నిర్విఘ్నంబున. 1398

క. మధుసూదనసత్కరుణా, మధురాలోకనవిముక్త మానసభయులై
మధురవచనములఁ దారును, మధురానగరంబు ప్రజలు మనిరి నరేంద్రా. 1399

వ. అంత నొక్కనాఁడు సంకర్షణసహితుం డై నందునిం జీరి గోవిందుం డిట్లనియె.

శా. తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశోదాదేవియున్ నీవు మా
తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము సద్ధర్మంబులం దొల్లి యే
తండ్రుల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి భవత్సౌజన్యభావంబులన్
దండ్రీ యింతటివార మైతిమి గదా తత్తద్వయోలీలలన్. 1401

ఉ. ఇక్కడ నున్న బాంధవుల నెల్లను సౌఖ్యము నేసి వత్తు మే
మక్కడికిన్ మదీయులకు నందయశోదల కెఱింగింపు మయ్య నే
మెక్కడ నున్న మాకు మది నెన్నఁడుఁ బాయవు మీ వ్రజంబులో
మక్కువతోడ మీరు కృప మాకొనరించు క్రియావిశేషముల్. 1402

వ. అని పలికి వస్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబుగం గౌఁగిలించుకొని గోవిందుం డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుం డై బాష్పజలపూరితలోచనుం డగుచు వల్లవులుం దానును వ్రేపల్లెకుఁ జనియె నంత. 1403

క. గర్గాదిభూసురోత్తమ, వర్గముచే నుపనయనము వసుదేవుఁడు స
న్మార్గంబునఁ జేయించెను, నిర్గర్వచరిత్రులకును నిజపుత్రులకున్. 1404

క. ద్విజరాజవంశవర్యులు, ద్విజరాజముఖాంబుజోపదిష్టవ్రతు లై
ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజాదికజనంబు దీవింపంగన్. 1405

వ. ఉపనయనానంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు సదక్షిణంబులుగా ననేక గోహిరణ్యాది దానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణుల జన్మసమయంబులందు నిజ మనోదత్త లైన గోవుల నుచ్చరించి యిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టె నిట్లు బ్రహ్మచారు లై. 1406

శా. ఉర్విన్ మానవు లెవ్వ రైన గురువాక్యోద్యుక్తు లై కాని త
త్త్వార్థారంభము సేయఁ బోల దనుచున్ బోధించుచందంబునన్
సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువు లై సంపూర్ణు లై యుండియుం
గుర్వంగీకరణంబు సేయఁ జని రా గోవిందుఁడున్ రాముఁడున్. 1407

వ. చని మహావైభవరాశి యైన కాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపురనివాసియు సకల విద్యావిలాసియు నైన సాందీపని యను బుధవర్యునిం గని యథోచితంబుగ దర్శించి శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి సేయు చుండ వారలవలన సంతుష్టుం డై.

శా. వేదశ్రేణియు నంగకంబులు ధనుర్వేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృతధర్మశాస్త్రములు నుద్యన్న్యాయయముం దర్కవి
ద్యావదక్షత్వము రాజనీతియును శుద్ధప్రక్రియం జెప్పె నా
భూదేవాగ్రణి రామకృష్ణులకు సంభూతప్రమోదంబునన్. 1409

క. అఱువదినాలుగువిద్యలు, నఱువదినాలుగుదినంబు లంతన వారల్
నెఱవాదు లైనకతమున, నెఱి నొక్కొకనాఁటివినికి నేర్చి రిలేశా. 1410

క. గురువులకు నెల్ల గురు లై, గురులఘుభావములు లేక కోమ రొందుజగ
ద్గురులు త్రిలోకహితార్థము, గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్. 1411

వ. ఇట్లు కృతకృత్యు లైన శిష్యులం జూచి వారల మాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁగుపడి సభార్యుం డైన సాందీపని యి ట్లనియె. 1412

శా. అంభోరాశిఁ బ్రభాసతీర్థమున మున్నస్మత్తనూసంభవుం
డంభోగాహము సేయుచున్ మునిఁగి లేఁ డయ్యెం గృపాంభోనిధుల్

శుంభద్వీర్యులు మీరు మీగురునికిం జోద్యంబుగా శిష్యతా
గాంభీర్యంబునఁ బుత్రదక్షిణ యిడం గర్తవ్య మూహింపరే. 1413

క. శిష్యులు బలాఢ్యు లైన వి, శేష్యస్థితి నొంది గురువు జీవించును ని
ర్దూష్యగుణబలగరిష్ఠులు, శిష్యుల రై గురునికోర్కి సేయం దగదే. 1414

వ. అనిన విని రామకృష్ణులు గుర్వర్థంబుగా దుర్వార రథారూఢు లై రయంబునం
జని రౌద్రంబున సముద్రంబుఁ జేరి యి ట్లనిరి. 1415

క. సాగర సుబుద్ధితోడను, మాగురుపుత్రకునిఁ దెమ్ము మా తాడిన నీ
వాగడ మవుదువు దుస్సహ, వేగరణాభీలనిశితవిశిఖాగ్ను లకున్. 1416

వ. అనిన వారలకు జలరాశి యి ట్లనియె. 1417

ఉ. వంచన యింత లేదు యదువల్లభులార ప్రభాసతీర్థమం
దంచితమూర్తి విప్రసుతుఁ డార్యుఁడు తోయము లాడు చుండ ను
త్పంచలితోర్మి యొక్కటి ప్రచండగతిం గొనిపోయెఁ జోవఁగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె నతిభాసురశీలుని విప్రబాలునిన్. 1418

వ. అని వాని వసియించుచో టెఱింగించిన. 1419

శా. శంఖారావముతోడఁ బంచజనుఁడున్ శంకించి చిత్తంబులో
సంక్షున్నుండుగ వార్ధిఁ జొచ్చి దహనజ్వాలాభహేమోజ్జ్వల
త్పుంఖాస్త్రంబునఁ గూల్చి వానిజఠరంబున్ వ్రచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుఁడు బాలుఁ గానక గురుప్రేమోదితోద్యోగుఁ డై. 1420

క. దానవుని దేహజం బగు, మానితశంఖంబు గొనుచు మసలక బలుఁడుం
దో నే తేరఁగ రథి యై, దానవరిపుఁ డరిగె దండధరుపురికి నృపా. 1421

వ. చని సంయమనీనామనగరంబుఁ జేరి తద్ద్వారంబునఁ బ్రళయకాలమేఘగంభీర
నినదభీషణం బగు శంఖంబు పూరించిన విని వెఱఁగుపడి. 1422

శా. అస్మద్బాహుబలంబుఁ గైకొనక శంఖారావమున్ మానసా
పస్మారంబుగ నెవ్వఁ డొక్కొ నగరప్రాంతంబునం జేసె మ
ద్విస్మేరావహరోషపావకునిచే విధ్వస్తుఁ డై వాఁడు దా
భస్మం బై చెడు నంచు నంతకుఁడు కోపప్రజ్వలన్మూర్తి యై. 1423

వ. వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లయిన విష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి
భక్తితోడం బూజ చేసి సర్వభూతమయుం డగు కృష్ణునకు నమస్కరించి యేమి
సేయుదు నాన తి మ్మనిన నమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె. 1424

క. చెప్పెద మాగురునందనుఁ, దప్పు గలుగఁ జూచి నీవు దండనమునకున్
దెప్పించినాఁడ వాతని, నొప్పింపుము మాకు వలయు నుత్తమచరితా. 1425

క. అనిన విని నీఁడె వీనిం, గొనిపొం డని భక్తితోడ గురునందను ని

చ్చినఁ గృష్ణుఁడు వీడ్కొనియెను, ఘనదుర్జనదమను మహిపగమనుఁ శమనున్.

వ. ఇట్లు జము నడిగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపనికిం బుత్త్రుని సమర్పించి యింక నేమి సేయు వలయు నానతిం డనిన నతం డి ట్లనియె. 1427

క. గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, గరుణన్ మున్నెవ్వఁ డిచ్చె ఘనులార భవ
ద్గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు దీపితయశు లై. 1428

క. కాలునివీటికిఁ జని మృత, బాలకుఁ దే నోరులవశమె భవదీయకృపన్
మేలు దొరకొనియె మాకు వి,శాల మగుం గాత మీయశము లోకములన్.

వ. మహాత్ములారా యేను గృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపని వీడ్కొని కృతకృత్యు లై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు చేసి మథురకుం జనుదెంచి పాంచజన్యంబు పూరించినఁ గని నష్టధనంబులు గనిన వారిభంగిం బ్రజలు ప్రమోదించి రంత నొక్కనాఁ డేకాంతంబున. 1430

శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట

శా. నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడున్ నిలుపుచున్ నారాకఁ గాంక్షించుచున్
నాపే రాత్మల నావహించుచు వగన్ నానాప్రకారంబులన్
గోపాలాంగన లెంతజాలిఁ బడిరో కోపించిరో దూఱిరో
ప్రేపల్లెన్ నిజధర్మగేహములలో విభ్రాంతచైతన్య లై. 1431

వ. అని చింతించి. 1432

క. సిద్ధవిచారు గభీరున్, వృద్ధవచోవర్ణనీయు వృష్ణిప్రవరున్
బుద్ధినిధి నమరగురుసము, నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ డొయ్యన పలికెన్. 1433

శా. రమ్మాయుద్ధవ గోపకామినులు నారాకల్ నిరీక్షించుచున్
సమ్మోహంబున నన్నియున్ మఱచి యేచందంబునం గుందిరో
తమ్మున్ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువన్ ధర్మంబు గా దంద్రు వే
పొమ్మా ప్రాణము లేక్రియన్ నిలిపిరో ప్రోద్యద్వియోగాగ్నులన్. 1434

క. లౌకిక మొల్లక న న్నా, లోకించు ప్రసన్నులకును లోఁబడి కరుణా
లోకనములఁ బోషింతును, నా కాశ్రితరక్షణములు నైసర్గికముల్. 1435

క. సందేహము మానుం డర,విందాననలార మిమ్ము విడువను వత్తున్
బృందావనమున కని హరి, సందేశము పంపె ననుము సంకేతములన్. 1436

వ. అని మందహాససుందర వదనారవిందుం డై కరంబు కరంబున నవలంబించి సరస వచనంబు లాడుచు వీడుకొలిపిన నుద్ధవుండును రథారూఢుం డై సూర్యాస్తమయ సమయంబునకు నందవ్రజంబు సేరి వనంబులనుండి వచ్చు గోవులచరణరేణువులం బ్రచ్ఛన్నరథుం డై మెచ్చి నందుమందిరంబు ప్రవేశించిన. 1437

శా. ఆపుణ్యాత్ముని గౌఁగిలించుకొని నందాభీరుఁ డానంది యై
మాపాలింటికిఁ గృష్ణుఁ డీతఁ డనుచున్ మన్నించి పూజించి వాం

ఛాపూర్ణంబుగ మంజులాన్న మిడి మార్గాయాసముం బాపి స
ల్లాపోత్సాహముతోడ ని ట్లనియె సంలక్షించి మోదంబునన్. 1438

క. నామిత్త్రుఁడు వసుదేవుఁడు, నేమంబున నున్నవాఁడె చెలువుగఁ బుత్త్రుల్
నేమంబున సేవింప మహామత్తుం డై నకంసుఁ డడఁగినపిదపన్. 1439

శా. అన్నా భద్రమె తల్లిదండ్రుల మముఁ హర్షించి చింతించునే
తన్నుం బాసిన గోపగోపికల మిత్త్రవ్రాతముఁ గోగణం
బు న్నిత్యంబుఁ దలంచునే వననదీభూముల్ ప్రసంగించునే
వెన్నుం డెన్నఁడు వచ్చునయ్య యిటు మావ్రేపల్లెకు న్నుద్ధవా. 1440

క. అంకిలి కలుగక మా కక,లంకేందునిపగిది గాంతిలలితం బగుత
త్పంకజనయనుని నెమ్మొగ, మింక విలోకింపఁ గలదె యీజన్మమునన్. 1441

క. అని హరి ము న్నొనరించిన, పను లెల్లను జెప్పి చెప్పి బాష్పాకులలో
చనుఁ డై డగ్గుత్తికతో, వినయంబున నుండె గోపవీరుం డంతన్. 1442

క. వెనిమిటి బిడ్డనిగుణములు, వినుతింప యశోద ప్రేమవిహ్వలమతి నై
చను మొనలఁ బాలు గురియఁగఁ, గనుఁగొనలనుజలము లొలుకఁగా బెగ్గిలియెన్.

వ. ఇట్లు గోవింద సందర్శనాభావవిహ్వల లైన యశోదానందులకు నుద్ధవుం డి
ట్లనియె. 1444

క. జననీజనకుల మిమ్ముం, గనుఁగొన శీఘ్రింబె వచ్చుఁ గని భద్రంబుల్
వనజాక్షుం డొనరించును, మనమున వగవకుఁడు ధైర్యమండనులారా. 1445

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు మర్త్యులే వసుమతీభారంబు వారింప వా
రలరూపంబులఁ బుట్టినాఁడు హరి నిర్వాణప్రభుం డెవ్వఁ డు
జ్జ్వలుఁ డై ప్రాణవియోగకాలమునఁ దత్సర్వేశుఁ జింతించు వాఁ
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుఁ డై యర్కాభుఁ డై నిత్యుఁ డై. 1446

సీ. అట్టినారాయణుం డఖిలాత్మభూతుండు కారణమానవాకారుఁ డైనఁ
జిత్తంబు లతనిపైఁ జేర్చి సేవించితి రతికృతార్థుల రైతి రనవరతము
శోభిల్లు నింధనజ్యోతిచందంబున నఖిలభూతములందు నతఁ డతనికి
జననీజనకదారసఖిపుత్త్రబాంధవశత్త్రుప్రియాప్రియజనులు లేరు

ఆ. జన్మకర్మములును జన్మంబులును లేవు, శిష్టరక్షణంబు సేయుకొఱకు
గుణవిరహితుఁ డయ్యు గుణి యయి సర్వర,క్షణవినాశకేళి సలుపు చుండు. 1447

వ. అని మఱియుఁ బెక్కువిధంబుల హరిప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నారేయి
గడపి మఱునాఁడు దధిమథనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానుం డై
యుద్ధవుం డొక్క రహస్యప్రదేశంబున నున్న సమయంబున. 1448

శా. రాజీవాక్షుఁడు సుందరాస్యుఁడు మహోరస్కుండు పీతాంబరుం
డాజానుస్థితబాహుఁ డంబురుహమాలాలంకృతుం డుల్లస

ద్భ్రాజత్కుండలుఁ డొక్కవీరుఁ డిచటన్ రాజిల్లుచున్నాఁడు మా
రాజీవాక్షునిభంగి నంచుఁ గని రారాజాన్వయుల్ గోపికల్. 1449

వ. అని లజ్జాసహిత హాసవిలోకనంబులు ముఖంబులకుం జెలువొసంగ ని ట్లనిరి.

భ్రమరగీతము

చ. ఎఱుఁగుదు మేము నిన్ను వనజేక్షణమిత్త్రుఁడ వీవు కూరిమిన్
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు మే లెఱుఁగింపఁ బ్రియుండు పంపఁగా
వఱలెడుభక్తి వచ్చితివి వారల నైన మనంబులోపలన్
మఱవఁడు శౌరి మేలు మఱిమాన్యులు రాజున కెవ్వ రిచ్చటన్. 1451

క. మునివరు లైనను బంధుల, ఘనసఖ్యము విడువ లేరు గాక విడుతురే
యనిమిత్తసఖ్య మాఁకటి, పని దీఱిన నళులు విరులఁ బాయునొ లేదో. 1452

చ. అని యిటు గోపికల్ వలుక నం దొకగోపిక కృష్ణపాదచిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్స్వనిశితసద్వివేకముఁ బ్రసూనమరందమదాతిరేకముల్
ఘనమృదునాదసంచలితకాముకలోకముఁ జంచరీకమున్. 1453

వ. కని హరి తన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్తెంచిన దూత యని కల్పించుకొని యుద్ధవునికి
నన్యాపదేశం బై యెఱుకపడ నయ్యళికిం దొయ్యలి యి ట్లనియె. 1454

మ. భ్రమరా దుర్జనమిత్ర ముట్టకుము మాపాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకితలసత్ప్రాణేశదామప్రసూ
నమరందారుణితాననుండ వగుటన్ నాథుండు మన్నించుఁ గా
క మము న్నేఁపుచుఁ బౌరకాంతలశుభాగారంబులన్ నిత్యమున్. 1455

మ. ఒకపువ్వుందలితేనె ద్రావి మధుపా యుత్సాహి వై నీవు వే
ఱొకటిం బొందెడుభంగి మ మ్మధరపీయూషంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయౌవనంబు గొని యన్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె సిరి! మిథ్యాకీర్తి నమ్మెం జుమీ. 1456

శా. భృంగా కృష్ణుఁడు మంచివాఁ డనుచు సంప్రీతిం బ్రశంసించె దీ
సంగీతంబున నేము సొక్కుదుమె తచ్చారిత్రముల్ వింతలే
యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాంతాగ్రప్రదేశంబులన్
సంగీతం బొనరింపు వా రిడుదు రోజ న్నీకు నిష్టార్థముల్. 1457

మ. సమదాళీశ్వర చూడు ముజ్జ్వలితహాసభ్రూవిజృంభంబులన్
రమణీయుం డగుశౌరిచేఁ గరఁగరే రామల్ త్రిలోకంబులం
బ్రమదారత్నము లక్ష్మి యాతనిపదాబ్జాతంబు సేవింప ని
క్కము నే మెవ్వర మాకృపాజలధికిం గారుణ్యముం జేయఁగన్. 1458

శా. రోలంబేశ్వర నీకు దౌత్యము మహారూఢంబు నీ నేరుపుల్
చాలున్ మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మస్మన్నాథపుత్త్రాదులన్

లీలం బాసి పరంబు డించి తనకున్ లీనత్వముం బొందుమ
న్మేలా పాసె విభుండు ధార్మికులు ము న్నీ చందముల్ మెత్తురే. 1459

శా. వాలిం జంపెను వేఁటకానిపగిదిన్ వంచించి దైత్యానుజన్
లోలం బట్టి విరూపఁ జేసెను బలిన్ లోభంబుతోఁ గట్టి యీ
త్రైలోక్యంబు మొఱంగి పుచ్చుకొనియెన్ ధర్మజ్ఞుఁడే మాధవుం
డేలా షట్పద యెగ్గు మావలన నీ కెగ్గింపఁగా నేటికిన్. 1460

ఉ. పన్నుగ మింటిపై కెగసి పాఱువిహంగము లైన వీనులం
ద న్నొకమాటు విన్న గృహదారసుతాదులఁ బాసి విత్తసం
పన్నత డించి సంసరణపద్ధతిఁ బాపెడువాఁడు నిత్యకాం
తు న్నెఱి నున్నమాబ్రదుకు నైఁచునె యేల మధువ్రతోత్తమా. 1461

మ. కమనీయం బగువేఁటకానిపలు కాకర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచిత్తంబులఁ జేర్చి చేరి హరిణుల్ తద్బాణనిర్భిన్న లై
యమితోగ్రవ్యథ నొందుభంగి హరిమాయాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితోగ్రశ్రాంతి నిందిందిరా. 1462

ఉ. బంధుల బిడ్డలన్ మగల భ్రాతలఁ దల్లులఁ దండ్రులన్ మనో
జాంధతఁజేసి డించి శరణందినమమ్ము వియోగదుర్దశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు నేరక పోవుట పాడి గాదు పు
ష్పంధయ మీయధీశునకుఁ బాదములం బడి యొత్తి చెప్పవే. 1463

సీ. కాంచనరత్నసంఘటితసౌధంబులే మాకుటీరంబులు మాధవునకు
వివిధనరేంద్రసేవితరాజధానియే మాపల్లె యదువంశమండనునకు
సురభిపాదపలతాశోభితారామమే మాయరణ్యము సింహమధ్యమునకుఁ
గమనీయలక్షణగజతురంగంబులే మాధేనువులు కంసమర్దనునకు

తే. రూపవిభ్రమనైపుణరూఢ లైన
మగువలమె మేము మన్మథమన్మథునకు
నేల చింతించు మముఁ గృష్ణుఁ డేల తలఁచుఁ
బృథివి నధిపులు నూతనప్రియులు గారె. 1464

వ. అని మఱియు నిట్లనేకవిధంబులఁ గృష్ణసందర్శనలాలస లయి పలుకుచున్న గోపి
కల వచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు నిట్లనియె.

మ. జపదానవ్రతహోమసంయమతపస్స్వాధ్యాయముఖ్యంబులన్
నిపుణుల్ గోరియు నేవిభున్ మనముల న్నిల్పంగ లే రట్టిస
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై విశ్వేశుపై మీ కజ
స్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్చునె భవచ్చారిత్రముల్ చిత్రముల్. 1466

క. నను మీకడకుం గృష్ణుఁడు, పని పంపెడువేళఁ బిలిచి పలికినపలుకుల్
వినుఁ డన్నియు వివరించెద, వనజేక్షణలార మీఱు వగవకుఁ డింకన్. 1467

వ. అని హరి వచనంబులు గా ని ట్లనియె. 1468

సీ. ఎల్ల కార్యములకు నేను ప్రధానకారణము గావున మీకు రమణులార
కలుగదు మద్వియోగము చరాచరరూపములలో మహాభూతములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వగతుఁడ నై నే మనఃప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రియాశ్రయుండ
నాత్మయం దాత్మచే నాత్మఁ బుట్టింతు రక్షింతును ద్రుంతు వ్యాపికభూత

తే. గుణగణాకార మాత్మకుఁ గొమరుమిగులు
నిబిడమాయానుభవమున నిత్యశుద్ధ
మాత్మ విజ్ఞానమయము నై యమరుగుణముఁ
బ్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ బట్టి పొందు. 1469

చ. కలఁ గని లేచి మున్ను గలఁ గన్నసమస్తవిధంబుఁ గల్ల గాఁ
దలఁచినభంగి మానసపదార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి తజ్జ్ఞుఁడు ప్రపంచము లే దనుఁ దన్మనంబుఁ దా
రలయక కట్టుఁడుం బుధుల కవ్వల నొండొకభేద మున్న దే. 1470

ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమసత్యతపోదమ,ములు మనోనిరోధమును గడపల
గాఁగ నుండు జలధికడపలగాఁ గల, నదులభంగి నళినసయనలార. 1471

మ. చెలువల్ దవ్వుల నున్నవల్లభులపైఁ జిత్తంబులం గూర్తురు
త్కలికం జేసినవారికంటె నదియుం గా కెప్పుడు న్నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁగోరి యిటు దూరస్థత్వముం బొందితిం
దలఁకం బోలదు నన్నుఁ గూడెదరు నిత్యధ్యానపారీణ లై. 1472

వ. అని మీకుం జెప్పు మని కృష్ణుండు సెప్పె ననవుడు నుద్ధవునికిం గోపికలు సంత
సించి యి ట్లనిరి. 1473

ఉ. ఇమ్ముల నున్నవాఁడె హరి యిక్కడి కెన్నఁడు వచ్చు వచ్చి మా
యమ్మలికంబు వాపునె ప్రియుం డిట వచ్చెద నన్న నైఁతు రే
యమ్మథురాపురీరమణు లడ్డము వత్తురు గాక చెల్ల రే
మమ్ము విధాత నిర్దయుఁడు మన్మథవేదనపాలు సేసెనే. 1474

చ. మఱచు నొకో మదిం దలఁచి మాధవుఁ డాయమునాతటంబునం
దఱచుగ దివ్యసౌరభలతాగృహసీమల నేము డాఁగఁగా
మఱువులనుండి నీడలకు మ మ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱచినఁ దేర్చి నూల్కొలిపి మన్మథలీలలఁ దేల్చుచందముల్. 1475

శా. నీతో నర్మగృహంబులం బలుకునే నే మెల్ల వంశోల్లస
ద్గీతభ్రాంతల మై కళిందతనయాతీరంబునం జేరినం

జేతోజాతసుఖంబులం దనిపి మాచిత్తస్థితుల్ చూడ లీ
లాతంత్రజ్ఞత దాఁగి మెల్లన మదాలాపంబు లాలించుటల్. 1476

క. ముచ్చటవేళలఁ జెప్పునె, యచ్చుగ మును నేము నోమునప్పుడు జలముల్
సొచ్చినమాచేలంబులు, ముచ్చిలి యిచ్చినవిధంబు మూలం బెల్లన్. 1477

శా. ఏకాంతంబున నీదుపై నొరగి తా నే మేని భాషించుచో
మాకాంతుండు వచించునే రవిసుతామధ్యప్రదేశంబునన్
రాకాచంద్రమయూఖముల్ మెఱయఁగా రాసంబు మాతోడ నం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం గ్రీడించువిన్నాణముల్. 1478

సీ. తనుఁ బాసి యొక్కింతతడవైన నిటమీఁద నేలపై మేనులు నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు నిలువక యటమున్న ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగు ననుము
ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగినపిమ్మటఁ జిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్క వనుము
చిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్కక వచ్చినఁ బ్రాణంబు లుండక పాయు ననుము

తే. ప్రాణములువోవ మఱివచ్చి ప్రాణవిభుఁడు, ప్రాణిరక్షకుఁడగు తన్నుఁ బ్రాణు లెల్లఁ
జేరి దూఱంగ మఱి యేమి సేయువాఁడు, వేగ విన్నప మొనరింపవే మహాత్మ.

క. తగులరె మగలను మగువలు, దగులదె తను మున్ను కమల దగవు విడిచియుం
దగిలినమగువల విడుచుట, దగుఁ దగ దని తగవు వలుకఁ దగుదువు హరికిన్.

సీ. విభుఁడు మావ్రేపల్లెవీథుల నేతేరఁ జూతుమే యొకనాఁడు చూడ్కు లలరఁ
బ్రభుఁడు మాతో నర్మభాషలు భాషింప విందుమే యొకనాఁడు వీను లలరఁ
దనువులు పులకింప దయితుండు డాసినఁ గలుగునే యొకనాఁడు కౌఁగిలింపఁ
బ్రాణేశ మమ్మేల పాసితి వని దూఱ దొరకునే యొకనాఁడు తొట్రుపడఁగ

తే. వచ్చునేహరి మేమున్నవనముఁజూడఁ, దలఁచునేభర్త మాతోడితగులు తెలఁగుఁ
దెచ్చునేవిధి మన్నాథుఁ దిట్టువడక, యెఱుఁగఁబలుకు మహాత్మ నీకెఱుఁగవచ్చు.

వ. అని దుఃఖార్ణవమగ్నం బైన గోకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ యని గోపి
కలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవ నిగదితం బయిన కృష్ణసందేశంబువలన
విరహవేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి రిట్లు కృష్ణలీలవర్ణనలు సేయుచు
వ్రేపల్లె నుద్ధవుండు గొన్ని నెల లుండి నందాదుల వీడ్కొని మరలి రథా
రూఢుం డై చనిచని. 1482

క. సారమతిఁ బ్రణుతి సేయుచు, నారయ నుద్ధవుఁడు గాంచె నఘసంహారిన్
హారిన్ మథురానగరవి,హారిన్ రిపుజనమదాపహారిన్ శౌరిన్. 1483

వ. కని యథోచితంబుగా సంభాషించుచుఁ దనచేత నందాదులు పుత్తెంచిన కాని
కలు బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేఱువేఱ యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు పరీక్షి
న్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1484

కృష్ణుం డుద్ధవునితోఁ జేరుకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట

మ. తను మున్నంగజకేళిఁ గోరినలతాతన్విన్ రతిక్రీడలం

దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె రత్నస్వర్ణమాల్యాను లే
పనభూషాంబరధూపదీపపరిదీప్తం బై మనోజప్రదీ
పన మై యున్నతదీయగేహమునకుం బంచేషుసంచేషుఁ డై. 1485

వ. ఇట్లరిగి తద్గేహమధ్యంబున. 1486

ఆ. కాముశరమువోలెఁ గమలారికళవోలె, మెలఁగి యాడ నేర్చు మెఱుపుఁబోలె
నిఖిలభువనమోహినీదేవతయుఁబోలెఁ, జెలువు మెఱసి యున్న చెలువఁ గనియె.

మ. హరి యేతెంచిన లేచి సంభ్రమముతో నాళీసమూహంబుచే
సిరియొప్పన్ విహితోపచారములు తాఁ జేయించి సౌవర్ణసుం
దరతల్పస్థితుఁ జేసి యుద్ధవుని సుద్యత్ప్రీతిఁ బూజించి భా
సురపీఠంబున నుండు మంచు మది నౌత్సుక్యంబు శోభిల్లఁగన్. 1488

క. ఆళీనివహానివేదిత, మాలామృగనాభిపంకమణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును, హేలావతి గోరె వనరుహేక్షణుఁ గవయన్. 1489

క. లీలావతీకృతోల్లస, దేలాకర్పూరమిళితహితమధురమహా
హాలారసపానమద, శ్రీలాలిత యగుచు నబల చేరెం గృష్ణున్. 1490

మ. సరసాలోకనవృష్టి పైఁ గురియుచున్ సమ్యగ్వచోవైఖరిం
గరఁగం జేసి సువర్ణకంకణసమగ్రం బైన సైరంధ్రికేల్
కరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున కాకర్షించి గంభీరతం
బరిరంభాదుల నాన వుచ్చి మది సంభావించుచున్ వేడుకన్. 1491

ఉ. జాతియుఁ గాలముం గళయు సత్త్వము దేశము భావచేష్టలున్
ధాతువుఁ బ్రాయముం గుణముఁ దద్దశయున్ హృదయంబుఁ జూడ్కియుం
బ్రీతివిశేషముం దెలిసి పెక్కువిధంబులఁ దోయ్యలిన్ మనో
జాతసుఖంబులం దనిపె శౌరి వధూహృదయాపహారి యై. 1492

క. కరపద్మంబుల మాధవుఁ, గర మొప్పం గౌఁగిలించి కామానలముం
గరభోరువు వర్జించెను, గర మరు దని తోడిశీతకరముఖు లలరన్. 1493

మ. సనకాదుల్ తలపోసి కాననివిభున్ సర్వప్రభున్ దుర్లభున్
మును దా నిచ్చినయంగరాగసుకృతామోదంబునం గూడియున్
ఘననిర్వాణవిభూతి యిమ్మనక యాకంజాక్షి యేఁ బాయఁ జా
ల ననుం గొన్నిదినంబు లంగభవలీలం దేల్పవే నావుడున్. 1494

ఆ. వనిత గోరుకొనినవర మిచ్చి శౌరి యా, యుద్ధవుండుఁ దాను నువిదయిల్లు
వెడలె నపుడు తియ్యవిలుకాఁడు సురభితోఁ, దీఁగయిల్లు వెడలు తెఱఁగు మెఱయ.

క. ఏ వేదంబులఁ గానని, దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తి తెరువడుగక రా
జీవేక్షణ రతి యడిగెను, భావింపఁ దదీయకర్మఫల మెట్టిదియో. 1496

క. కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుఁడు, తారుణ్యము మెఱసి మదనతంత్రంబుల లీ

లారణ్యవీథిఁ దేల్చెను, సైరంధ్రిన్ విభవవిజితశక్రపురంధ్రిన్. 1497

వ. తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవరామసహితుం డై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరునిం బనుపం దలంచి తద్గృహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి రామకృష్ణులకు నమస్కరించి యుద్ధవుం గౌఁగిలించుకొని వారి నందఱ యథావిధిం బూజించి హరిపాదంబులు దన తొడలమీఁద నిడుకొని యి ట్లనియె. 1498

క. అనుచరులుఁ దానుఁ గంసుఁడు, సనియెన్ నీచేత జమునిసదనంబునకున్
ఘనులార మీబలంబున, నొనరఁగ యాదవులవంశ ముద్ధృత మయ్యెన్. 1499

వ. మహాత్ములారా మీరు విశ్వాది పురుషులరు విశ్వకారణులరు విశ్వమయుల రగు మీకుం గార్య కారణంబులు లే వవధరింపుము పరమేశ్వరా నీవు రజోగుణంబున నఖిలంబు సృజియించి కారణరూపంబునఁ దదనుప్రవిష్టుండ వై శ్రుతదృష్టకార్యరూప ప్రపంచాకారంబున దీపించుచుందువు కార్యరూప చరాచరదేహంబులు నై ప్రకాశించు చందంబున నొక్కండవు కారణరహితుఁడవు నాత్మతంత్రుండవు నై యుండియు విశ్వాకారంబునఁ బెక్కగుదువు సృష్టిస్థితిలయంబులం జేయు చుండియు విజ్ఞానమూర్తి వగుటం బరిభ్రాంతుం డైన జీవునిభంగి గుణకర్మబద్ధుండవు కావు కావున సిద్ధంబు తన్నిమిత్తంబు బంధహేతువును సిద్ధింపదు. 1500

సీ. పరఁగ జీవునికైన బంధమోక్షము లంట వంటునే పరతత్త్వ మైననిన్ను
నంటునే యీశ దేహాద్యుపాధులు ననిర్వచనీయములు గాన వరుస నీకు
జన్మంబు జన్మసంశ్రయభేదమును లేవు కావున బంధమోక్షములు లేవు
గణుతింప నిన్నులూఖలబద్ధుఁ డనుటయు నహిముక్తుఁ డనుటయు నస్మదీయ

ఆ. బాలబుద్ధి గాదె పాషండముఖరమార్గములచేత నీజగద్ధితార్థ
మైనవేదమార్గ మడఁగి పోవచ్చిన, నవతరించి నిలుపు దంబుజాక్ష. 1501

క. ఆనీవు ధరణిభారము, మానిచి రక్కసుల నెల్ల మర్దించుటకై
యానకదుందుభియింటను, మానుగ జన్మించితివి సముచితకీర్తిన్. 1502

మ. త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే దీపించి వేదావర
ద్విజముఖ్యాకృతి వైననీవు కరుణన్ విచ్చేయుటంజేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరెఁ బో నిన్నార్యు లర్చింపఁగా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకంపాయత్తచిత్తుండ వై. 1503

శా. ఏపుణ్యాతిశయప్రభావముననో యీజన్మమం దిక్కడన్
నీపాదంబులు గంటి నిన్నెఱిఁగితిన్ నీవుం గృపాళుండ వై
నాపై నర్మిలిఁ జేసి మన్నఁ గదవే నానాధనాగారకాం
తాపుత్త్రాదులతోడిబంధనము భక్తవ్రాతచింతామణీ. 1504

వ. అని పలికిన నగుచు నక్రూరునికి మాటలవలన సంసారబంధం బగు మోహంబుఁ గీలుకొలుపుచు హరి యి ట్లనియె. 1505

కృష్ణుం డక్రూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట

క. బంధుండవు సద్గోష్ఠీహిత, సంధుండవు వావిఁ జూడ జనకుఁడవు కృపా
సింధుండ వెల్లగుణముల, నంధుండవు గావు ప్రోవ నర్హుఁడ వెందున్. 1506

చ. కొలుతురు మర్త్యు లిష్టములు గోరి శిలామయదేవసంఘముల్
జలమయతీర్థసంఘమును సంతతము న్నటు వారు గొల్వఁగా
వల దన రాదు గాక భగవత్పదభక్తుల రైనమీక్రియన్
సొలయక దేవతీర్థములు చూచినయంతనె కోర్కు లిచ్చునే. 1507

వ. మహాత్మా పరమభాగవతుండ వైన నీవు మా కభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు వినుము పాండురాజు పరలోకగతుం డైనఁ గుంతీసహితు లైన పాండవులు ధృతరాష్ట్రశాసనంబునఁ గరిపురంబున నున్నవా రట నిజపుత్రమోహితుం డగు నయ్యంధనృపతి వారియందు సమత్వంబునం జరింపం డటుగావున. 1508

క. వారలు బంధులు గావున, వారలకును మే లొనర్చి వా రలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితి, వారిజరిపువంశ పొమ్ము వారిం జూడన్. 1509

వ. అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుం డై హరి నిజగృహంబునకుం జనుటయు నక్రూరుండు కౌరవరాజధాని యగు కరిపురి కరిగి యందు ధృతరాష్ట్రభీష్మ విదురబాహ్లీక భారద్వాజగౌతమదుర్యోధన కర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితు లైన పాండవులం దక్కిన బంధువులనుం గని యథోచితసత్కారంబుల నంది తద్వర్తనంబు లెఱింగికొనుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాఁడు విదురుండు విన నేకతంబున నక్రూరునికిం గుంతి యి ట్లనియె. 1510

శా. అన్నా తల్లులుఁ దండ్రులున్ భగినులు న్నల్లుండ్రు మద్భ్రాతలున్
నిన్నుం బో మ్మనువేళ నే మనిరి మా నెవ్వాల్ విచారింతురే
యున్నారా సుఖయుక్తు లై మృగి వృకవ్యూహంబులో నున్న రే
ఖ న్నే నిక్కడ నున్నదానఁ గుమనఃకౌరవ్యమధ్యంబునన్. 1511

మ. కఱపించెన్ ఫణికోటిచే లతికలం గట్టించి గంగానదిన్
నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెన్ నిద్రారతిం జెంది యే
మఱి యుండం బొడిపించె నాయుధములన్ మత్పుత్రులం దేమియుం
గొఱఁగాఁ డీధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహాక్రూరుండు గార్యంబులన్. 1512

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు నెన్నఁ డైన దమలో భాషించి మేనత్తబి
డ్డలకున్ మేలు దలంతురే వగపులన్ డయ్యంగఁ బా లై రయో
జలజాతాక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁ డిలాచక్రంబు భాగించి యి
మ్ముల నిప్పించునె నాకుమారకులకున్ ముఖ్యప్రకారంబునన్. 1513

వ. అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్పి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు చేసి సర్వాత్మక సర్వపాలక పుండరీకాక్ష శరణాగత నైన నన్ను రక్షింపు మని వగచు చున్న కుంతికి నక్రూరుండు విదురసమేతుం డై ప్రియవచనంబుల దుఃఖోపశమనంబు సేసి వీడ్కొని బంధుమిత్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుం డై యున్న ధృతరాష్ట్రున కి ట్లనియె. 1514

ఉ. నీయనుజుండు పాండుధరణీవిభుఁ డీల్గిన నీవు భూమి ధ
ర్మాయతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్రజావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బాయక లోకులందు సమభావన చేసితివేనిఁ గీర్తియుం
శ్రేయము గల్గు వే ఱొకటి సేసిన దుర్గతి గల్గు భూవరా. 1515

సీ. అవనీశ పాండవులందు నీనందనులందు సమానుండ వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితో యోగ మిం దెవ్వనికి నిత్య మంగనాగారపుత్రాదికముల
వలన నయ్యెడి దేమి వసుమతి నొకజంతు వుదయింప నొకజంతు వుక్కడంగు
నొకఁడు పుణ్యముఁ జెంద నొకఁడుపాపమునొందు మీనజీవనభూతమిళితజలము

ఆ. తత్తనూజ లెట్లు త్రావుదు రట్లు మూఢాత్మువిత్త మెల్ల నపహరింతు
రహితు లైనకొడుకు లటమీఁద మనియైనఁ, జచ్చియైనఁ దండ్రిఁ జూడఁ జనరు.

క. కావున మూఢాత్ముఁడ వై, నీ వార్జించినధనంబు నీపుత్త్రులు దు
ర్భావులు పుచ్చుకొనంగా, భూవర నిందితుఁడ వగుదు భూనాకములన్. 1517

శా. నిందం బొందకు మయ్య యీతనువు దా నిద్రాకళాదృష్ట మా
సందోహంబువిధంబు నిల్వదు సుమీ జాత్యంధతం బొందియుం
మందప్రజ్ఞత లేల చేసెదవు సమ్యగ్జ్ఞానచక్షుండ వై
. సందేహింపక యిమ్ము పాండవులకుం సర్వంసహాభాగమున్. 1518

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 1519

సీ. నీమాట మంచిది నిశ్చయ మగు నైన నస్థిరం బైన నాయంతరంగ
మందు నిల్వదు సుధామాచలస్ఫటికశిలాతలోద్యతతటిల్లతికభంగి
నమృతంబు నొందియు నానందితుఁడు గాని నరుమాడ్కి నేను నానంద మొంద
నీశ్వరాజ్ఞావిధ మెవ్వఁడు దప్పింపనోపు విజ్ఞాని యై యుండి యైన

ఆ. విశ్వ మెల్లఁ జేసి విభజించి గుణముల, నెవ్వఁ డనుసరించె నెవ్వఁ డవని
భార మెల్లఁ బాయఁ బ్రభవించె దేవకి, కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు. 1520

వ. అట్టి కృష్ణునకు నమస్కరించెద నానందనందనుని దివ్యచిత్తంబునం గల తెఱంగున బ్రదుకం గలవార మని వీడ్కొలిపిన నక్రూరుం డతనితలం పెఱింగి యి ట్లనియె నీ తలంపుఁ గనుంగొంటి నీ కిష్టం బగునట్లు వర్తింపు మని పలికి మరలి మథురకుం జను దెంచి తదీయవృత్తాంతంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె నంతఁ గంసభార్యలగునస్తియుఁ బ్రాప్తియు విధవ లై దుఃఖించుచుం దమ తండ్రి యైన జరాసంధుకడకుం జని.

శా. వాండ్రుర్క వీండ్రును రాజులే యనుచు గర్వప్రాఢితో యాదవుల్
వేండ్రం బైనబలంబుతో మథురకుఁ వే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్రుర్క బిడ్డలు బంధులుఁ వగవఁ గంసాదికక్ష్మానాథులం
దండ్రీ చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వైధవ్యంబు వచ్చెం జుమీ. 1522

వ. అనిన విని ప్రళయకాలానలంబు తెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు బంధురంబులుగా జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1523

శా. ఏమీ కృష్ణుఁడు కంసునిఁ రణములో హింసించె నో చెల్ల నా
సామర్థ్యంబు దలంపఁ డించుకయు మచ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్చుల్ వడి నేఁడు గాల్చు యదుసంతానాటవీవాటికఁ
భూమిం గ్రుంగిన నింగిఁ బ్రాఁకిన మహాంభోరాశిలోఁ జొచ్చినన్. 1524

క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో, మేదిని నాచేత నేఁడు మీఁదుమిగిలి సం
పాదితబలు లై హరిరుద్రాదులు నింద్రాదు లెవ్వ రడ్డం బైనన్. 1525

జరాసంధుఁడు మథురమీఁద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధము సేయుట

వ. అని పలికి సమరసన్నాహసంకులం బగు చిత్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభేరి వ్రేయించి కదలి. 1526

క. దక్షుం డై యిరువదిమూఁ, డక్షౌహిణు లైనబలము లనుగతములుగా
నాక్షణమ జరాసంధుఁడు, ప్రక్షోభముతోడ మథురపైఁ జనియె నృపా. 1527

క. గంధేభతురగరథభట, బంధురచరణోత్థితోగ్ర పాంసుపటలయో
గాంధీభూతము లై దివి, మంథరగతి నడచె నపుడు మార్తాండహయుల్. 1528

వ. ఇట్లు చని నిరంతరకిసలయ పత్త్రకోరకకుసుమ ఫలభారవినమితవృక్ష విలసితమహోద్యానంబును నుద్యానవనభాగ వలమాన జలోన్నయన దారుయంత్ర లతానిబద్ధ కలశ విముక్తసలిలధారాశీకర పరంపరా సంపాదిత వర్షాకాలంబును గాలకింకర సదృశ వీరభట రథ తురగసామజానీకసంకులంబును గులాచారధర్మప్రవీర పౌరజన భాసురంబును సురాభేద్యమాన మహోన్నతాట్టాలకయంత్ర భయంకర ప్రాకార చక్రంబును జక్ర సారస హంసాది కలకలారావ కలిత సరోవరంబును సరోవరసంఫుల్లహల్లక కమలపరిమళమిళిత పవనవిరాజితంబును జితానేకమండలేశ్వర భూషణ మణిగణరజోనివారిత మదగజేంద్రదానజల ప్రభూతపంకంబును బంకరహిత యాదవేంద్రదత్తసువర్ణాచల కల్పతరు కామధేను సమ్మర్దిత విద్వజ్జననికేతనంబును కేతనసన్నిబద్ధచామర మయూరచాపశింజినీనినద పరిపూరితాభ్రంబును నభ్రంలిహ మహాప్రాసాద సౌధ గవాక్షరంధ్ర నిర్గత ఘనసారధూపధూమపటల విలోకనసంజనిత జలధర భ్రాంతివిభ్రాంతశిఖండి తాండవరుచిరంబును జిరతరానేక దేవాలయ ఘోషుష్యమాణతూర్యనినద పరిభావిత పారావారకల్లోల ఘోషంబును ఘోష

కామినీప్రాణవల్లభ బాహుదండపరిరక్షితంబు నై పరులకు నలక్షితం బైన మధురా నగరంబు సేరి వేలాలంఘనంబు సేసి వెల్లివిరిసిన మహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్టణంబునకు ముట్టణంబు చేసి చుట్టును విడిసిన జరాసంధునివేలంబుఁ గనుంగొని బలానుజుం డగు హరి దన మనంబున. 1529

శా. ఐదున్నాలుగునాలు రెండునిరుమూఁడక్షౌహిణుల్ సుట్టి సం
ఛాదించెం బుర మెల్ల మాగధు నెదుర్కన్ సామంబు దానంబు సం
భేదంబుం బని లేదు దండవిధి శోభిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీవరభార మెల్ల నుడుపం బోలున్ జయోద్భాసి నై. 1530

క. ఏ నవతరించు టెల్లను, మానుగఁ జతురంతధరణిమండలభరమున్
మానుపుకొఱకుం గాదే, పూనెద నిది మొదలు దగిలి భూభర ముడుపన్. 1531

ఆ. మగధనాథుఁ బోర మడియింపఁ బోలదు
మడియ కున్న వీఁడు మరలి మరలి
బలముఁ గూర్చుకొనుచుఁ బఱతెంచుఁ బఱతేరఁ
ద్రుంప వచ్చు నేలదోసఁగు దొఱఁగ. 1532

వ. అని యిట్లు తలపోయు చున్న సమయంబున నభోభాగంబున నుండి మహాప్రభా సమేతంబులును సపరిచ్ఛద సూతంబులును ననేకబాణబాణాసన చక్రాదివివిధాయుధోపేతంబులు నైన రథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప దైవయోగంబునఁ జేర వచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె. 1533

శా. కంటే రామ రథంబు లాయుధములున్ గాఢప్రకాశంబు లై
మింటన్ వచ్చెను వీనిఁ గైకొని సురల్ మెచ్చన్ నృపశ్రేణులన్
బంటింపం బని లేదు చంపుము ధరాభారంబు వారింపు మీ
వెంటన్ నీయవతారమున్ సఫల మౌ వేవేగ లె మ్మాజికిన్. 1534

వ. అని పలికి. 1535

క. ఖరు లై దృఢకవచధను, శ్శరు లై యధిగతరథానుచరు లై మదవ
త్కరు లై ఘనహరు లై బల, హరు లయ్యెడ నాజి కేఁగి రతిభీకరు లై. 1536

వ. ఇట్లు సమరసన్నాహంబునఁ బురంబు వెడలి. 1537

ఉ. అన్యులు దల్లడిల్ల దనుజాంతకుఁ డొత్తె గభీరఘోషకా
ఠిన్యమహాప్రభావవికటీకృతపద్మభవాండజంతుచై
తన్యము ధన్యమున్ దివిజతాపసమాన్యముఁ బ్రీతభక్తరా
జన్యము భీతదుశ్చరితశాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1538

క. సింధురభంజనపూరిత, బంధురతరశంఖనినదభారమున జరా
సంధునికిం గలసైన్యము, లంధము లై సంచలించె నాహవభూమిన్. 1539

వ. అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె. 1540

సీ. అదలించి రొప్పంగ నాలమందలు గావు గంధగజేంద్రసంఘములు గాని
పరికించి వినఁగ నంభారవంబులు గావు వాజీంద్రహేషారవములు గాని
పదహతిఁ గూల్పంగఁ బ్రాంతబంజ్జీవి గావు నగసమానస్యందనములు గాని
ప్రియము లాడంగ నాభీరలోకము గాదు కాలాభవైరివర్గంబు గాని
తే. యార్ప వనవహ్ని గాదు బాణాగ్ని గాని
మఱియ బృందావనము గాదు మొనలు గాని
యమున గాదు నటింప ఘోరాజి గాని
పోరు నీ కేల గోపాల పొమ్ము పొమ్ము. 1541

మ. తరుణిం జంపుటయో బకుం గెడపుటో ధాత్రీజముల్ గూల్చుటో
ఖరముం ద్రుంచుటయో ఫణిం బఱపుటో గాలిన్ నిబంధించుటో
గిరి హస్తంబునఁ దాల్చుటో లయమహాగ్నిస్ఫారదుర్వారదు
ర్భరబాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు సప్రాణుండ వై గోపకా. 1542

వ. అదియునుం గాక. 1543

సీ. గోపికావల్లకీఘోషణంబులు గావు శింజినీరవములు చెవుడుపఱుచు
వల్లవీకరముక్తవారిధారలు గావు శరవృష్టిధారలు చక్కు సేయు
ఘోషాంగనాపాంగకుటిలాహతులు గావు నిశితాసినిహతులు నిగ్రహించు
నాభీరకామినీహస్తాబ్జములు గావు ముష్టిఘాతంబులు మురువుడించు
తే. నల్లవ్రేపల్లె గాదు ఘోరావనీశ, మకరసంభూతసంపూర్ణమగధరాజ
వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర, నెఱపి నిను దీవికై వడి నేఁడు ముంచు. 1544

వ. అనిన శ్రీహరి యి ట్లనియె. 1545

ఉ. పంతము లేల తొల్లి జనపాలురఁ బోరుల గెల్చినాఁడ వం
డ్రంతియ చాలదే బిరుదు లాడుట బంటుతనంబు త్రోవయే
యింతటఁ దీఱెనే మగధ యేటికి బ్రేలెదు నీవ యేల క
ల్పాంతమహోగ్రపావకుని నైన హరింతు వరింతు సంపదన్. 1546

క. గోపాలుఁడ వని పలికితి, భూపాలక దీన నేమి పోరాడంగా
గోపాలమహీపాల, వ్యాపారాంతరము దెలియ వచ్చుం బిదపన్. 1547

వ. అనిన రోషబంధురుం డై జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1548

ఉ. బాలుఁడ వీవు కృష్ణ బలభద్రునిఁ బంపు రణంబు సేయ గో
పాలకబాలుతోడ జనపాలశిఖామణి యైనమాగధుం
డాలము సేసె నంచు జను లాడెడిమాటకు సిగ్గు పుట్టెడిం
జాలుఁ దొలంగు దివ్యశరజాలుర మమ్ము జయింప వచ్చునే. 1549

వ. అనిన నగధరుం డి ట్లనియె. 1550

క. పొగడుకొనుధురే శూరులు, మగఁటిమిఁ జూపుదురు గాక మాగధ నీకున్

మగతనము గలిగెనేనిం, దగు మెఱయ వికత్థనములు దగ వీపోరన్. 1551

వ. అనిన రోషించి. 1552

చ. పవనుఁడు మేఘరేణువుల భానుకృశానులఁ గప్పుకైవడిన్
వివిధబలౌఘముం బనిచి వేగమ మాగధుఁ డావరించె భూ
మ్యవనచరిష్ణులం గువిమతావనినాథనిరాకరిష్ణులన్
దివిషదలంకరిష్ణుల నతిస్థిర జిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1553

మ. హయహేషల్ గజబృంహితంబులు రథాంగారావముల్ శింజినీ
చయటంకారములున్ వివర్ధితగదాచక్రాస్త్రనాదంబులున్
జయశబ్దంబులు భేరిభాంకృతులు నిస్సాణాదిఘోషంబులున్
భయదప్రక్రియ నొక్కవీఁక నెగసెన్ బ్రహ్మాండభేదంబుగన్. 1554

వ. మఱియు నయ్యేడ మాగధమాధవ వాహినులు రెండు నొండొంటిం దాఁకి రౌద్రంబున సంవర్తసమయ సముద్రంబులుభంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి చలంబునం దలపడి పోరునెడ మసరు కవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి మార్కొను మదగజంబులమాడ్కిని మహోత్కంఠంబు లగు కంఠీరవంబుల తెఱంగున దుర్లభంబు లగు శరభంబులచాడ్పునం బ్రచండంబు లగు గండభేరుండంబుల గమనికం దమ తమ మొనలకుం దలకడచి వీరరసంబు వివిధరూపంబు లైన విధంబునం బదుగురు నూర్వురు వేవురు గము లై కులకుధరగుహాంతరాళంబులు నిండ సింహనాదంబు లొనర్చుచు నార్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు నరివీరుల రోయుచుఁ బటహకాహళభేరీశంఖ శబ్దంబులకు నుబ్బుచు గర్వంబునం బ్రబ్బుచు గదల వ్రేయుచుఁ గాండంబుల నేయుచు ముద్గరంబుల నొత్తుచు ముసలంబుల మొత్తుచు గుంతంబుల గ్రుచ్చి యెత్తుచుఁ గరవాలంబులం ద్రెంచుచుఁ జక్రంబులం ద్రుంచుచు శస్త్రంబులం దఱుఁగుచుఁ జిత్రంబుగఁ దిరుగుచుఁ బరిఘంబులఁ ద్రిప్పి కొట్టుచుఁ బ్రాసంబులం బెట్టుచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సురియలఁ గ్రుమ్ముచు బహుభంగులఁ బరాక్రమించు వీరభటులను నిబిడనీరంధ్ర నేమి నిర్ఘోషంబుల నాకాశంబు నిరవకాశంబుగ ననర్గళచక్రమార్గంబులం బడు పదాతులు చదియ నరదంబులు దోలి వివిధాయుధ ప్రయోగంబుల వైరుల వ్రచ్చి చిందఱవందఱలాడు రథికులును రథికశరపరంపరలఁ గంపింపక మహామోఘ మేఘధారలకుఁ జలింపని ధరణీధరంబులచాడ్పున రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాలదండిదండ ప్రచండంబు లగు శుండాదండంబులు సాఁచి పూఁచి కడనొగ లొడిసి తిగిచి కుదిచి విఱిచి కూబరములు నుఱుములుగ జిఱజిఱం ద్రిప్పివైచియు భటులఁ జటులగతిం బంతుల క్రియ నెగుర వైచి దంతంబుల గ్రుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు విచ్చలవిడిం దిరుగు కరులును వజ్రివజ్రధారలకుం దప్పి కకుప్పులకు నెగయు ఱెక్కలు గల గిరులసిరులం బక్కెరలతోడ హేషారవభీషణంబు లై మనోజవంబు లగు తురం

గంబులం బఱపి తురంగపద పాంసుపటలప్రఘాతబహుళాంధకారంబులు గరకలిత కఠోరఖడ్గమరీచిజాలంబు నివారించుచు నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యూహంబులం జించి చెండాడు రాహుత్తులు గలిగి సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు.

క. చెడురథములఁ దెగుహయములును, బడుకరులును మడియుభటులుఁ బఱచురుధిరముల్
మడియుతల లొఱఁగుతనువులు, పొడియగుతొడవులును మధురిపుని దెసఁ గలిగెన్.

క. భీతం బై హతసుభట, వ్రాతం బై భగ్నతురగవారణరథసం
ఘాతం బై విజయశ్రీ, వీతం బై యదుబలంబు విఱిగె నరేంద్రా. 1557

శా. యోధాగ్రేసరుఁ డీహలాయుధుఁడు లోకోత్కృష్టబాహాబల
శ్రీధౌరేయుఁడు కృష్ణుఁ డిట్టిఘనులం జిత్రంబు నేఁ డిట్లు సం
రోధించెన్ బలముం దెరల్చె మగధేంద్రుం డంచు నీక్షించుచున్
సౌధాగ్రంబులఁ బౌరకాంతలు మహాసంతప్త లై రెంతయున్. 1558

వ. ఇట్లు దన మొనలు విఱిగి పాఱినం గనుంగొని సమరసంరంభంబున హరి విశ్వంభరాభరణ వేదండశుండాభంబు లగు బాహుదండంబులు వెంచి విజృంభించి బ్రహ్మాండకుహరకుంభపరిస్ఫోటనం బగు పాంచజన్యనినదంబు నిబిడనిర్ఘాతశబ్దంబుగా నుదంచితపించదామంబు సంక్రందన చాపంబుగాఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవంబున శరాకర్షణసంధానమోక్షణంబు లేర్పడక నిర్వక్రచక్రాకారంబుతోడ మార్తాండమండల ప్రభాప్రచండం బగు శార్ఙ్గకోదండంబులు క్రొమ్మెఱుంగుగా దిగ్గజేంద్రకర్ణభీషణంబు లగు గుణఘోషణంబులు ఘుమఘుమారావదుస్సహంబు లయిన గర్జనంబులుగా రథతురంగమరింఖా సముద్ధూతపరాగపటల పరంపరాసంపాదిత పుంజీభూతం బగు పెంజీకటి యిరులు గా నసమసమర సన్నాహచాతురీ విశేషంబులకుం జొక్కి నిక్కి కరంబు లెత్తి నర్తనంబులం బ్రవర్తించు నారదహస్తవిన్యాసంబులు లీలాతాండవమండిత మహోత్కంఠంబు లగు నీలకంఠంబులు గా సుందరస్యందన నేమినిర్ఘోషభీతు లయి కుంభికుంభంబులపై వ్రాలువీరులు మత్తమయూరకేకారవచకితు లై యువతికుచకుంభములమీఁద వ్రాలెడు కాముకులు గా నానానరేంద్ర రక్తపిపాసాపరవశంబు లై వాచఱచు చున్న భూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షేతినిస్వనంబు లొసంగు చాతకంబులుగా నభంగసంగరప్రేరకుం డగుహలాయుధుండు వృష్టికారణం బగు మంద సమీరణంబులుగా ననల్పకల్పాంతకాలనీలవలాహకంబుభాతిం బరఁగు మేనిచాయతోడం దోయజనాభుం డరాతిచతురంగ దేహక్షేత్రంబులం బుంఖానుపుంఖంబులుగ నసంఖ్యాతబహువిధదివ్యబాణవర్షంబులు గురియు నెడ శస్త్రాస్త్ర పరంపరాసంఘట్టన జనితంబు లగు మిడుఁగుఱులు వర్షాకాలవిహితవిద్యోతమాన ఖద్యోతంబులును విశిఖవికీర్ణవీరకోటీర ఘటితపద్మరాగశకలంబు లింద్రగోపంబులును మహితమార్గణవిదళిత మత్తమాతంగకుంభమౌక్తికంబులు వడగండ్లును

జటులార్ధచంద్ర శరచ్ఛిన్న చరణంబు లయి కృష్ణ కృష్ణ నిలు నిలు మని పలుకుచుం గూలెడు మేనులు కృషీవలకరపరశుధారావిదళిత మూలవిశాలసాలంబులును భాసురభల్లభగ్నంబు లయిన వదనగహ్వారంబులవలన డుల్లెడు దంతపుంజంబులు మాలతీకుసుమమంజరులును నవ్యనారాచభిన్న దేహంబు లయి దిగ్గనఁ గ్రొగ్గండ్ల వలన వెడలు రక్తస్యందసందోహంబులతో సంచరింపక ప్రాణంబులు విడుచు శుండాలంబులు సెలయేఱులతోడి కొండలును గఠోరకాండఖండితంబు లయిన భుజాదండంబులతోడఁ గలసి పడిన వజ్రమయకంఠికాభరణంబులు భోగిభోగ సమేతకేతకీసుమంబులును ప్రళయార్ణవకల్లోలశబ్దసన్నిభంబు లయిన భేరీరవంబులు భీకరభేకనికరారావంబులును దారుణేషువిలూన వాహవారణ మనుజమస్తిష్కంబు రొంపియు నై సొంపు మెఱయ నాభీలకీలాలప్రవాహంబులు ప్రవహించె నందు భుజంబులు భుజంగంబులుగఁ గపాలంబులు కమఠంబులుగ శిరోజంబులు శైవాలంబులుగఁ గరంబులు మీనంబులుగ హయంబులు నక్రంబులుగ గజంబులు దీవులుగ ధవళచ్ఛత్రంబులు నురువులుగఁ జామరంబులు గలహంసంబులుగ భూషణరత్న రేణురాసులు పులినంబులుగ నొప్పె నప్పుడు. 1559

లయవిభాతి. హసితహరినీలనిభవసనము విశాలకటి
 నసమనయనాద్రిపరిలసిత మగు మేఘో
ల్లసనము వహింపఁ గరకిసలయము హేమమణి
 విసరవలయద్యుతులు దెసలతుదలందుం
బసలు గురియంగ సరభసమున బలుండు దర
 హసితము ముఖాబ్జమున నెసఁగ ఘనకాలా
యసమయమహోగ్రతరముసలము వడిన్ విసరి
 కసిమసఁగి శత్రువుల నసువులకుఁ బాపెన్. 1560

లయవిభాతి. ప్రలయసమయాంతకుని చెలువునఁ గటాక్షముల
 నలఘుచటులాగ్నికణములు సెదరఁ గోలా
హలముగ సువర్ణమణివలయనిచయోజ్జ్వలిత
 హలము వడిఁ జాఁచి శిరములు నురములు న్ని
ర్దలితములుగన్ శకలములుగ నొనరింపఁ గని
 బెలుకుఱె జరాసుతునిబలము రణవీధిం
జలితదనుజావలికి బలికి భయభీతసుర
 ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛలికి హలికిఁ దలడించెన్. 1561

శా. రోషోద్రేకకళాభయంకరమహారూపంబుతో నొక్కచే
 నీషాదండము సాఁచి లాంగలము భూమీశోత్తమగ్రీవలన్
 భూషల్ రాలఁ దగిల్చి రాఁ దిగిచి సంపూర్ణోద్ధతిన్ రోఁకటన్
 వేషంబుల్ సెడ మొత్తె రాముఁడు రణోర్విన్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్. 1562

క. హలిహలహ్రతకరికుంభ, స్థలముక్తాఫలము లోలిఁ దనరెఁ గృషికలాం
గలమార్గకీర్ణబీజా, వళిక్రైవడి నద్భుతాహవక్షేత్రమునన్. 1563

క. తఱిమి హలి హలము విసరుచు
నెఱిఁ గదిసిన బెగడి విమతనికరము లెడ లై
వెఱఁగుపడు నొదుఁగు నడఁగును
మఱుపడుఁ జెడు మడియుఁ బొరలు మరలుం దెరలున్. 1564

క. హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పునాకృతిఁ గడిమిన్
హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె నతిభీకరుఁ డై. 1565

సీ. పదుగు రేగురు దీర్ఘబాణముల్ గాఁడిన గుదులు గ్రుచ్చినభంగిఁ గూలువారుఁ
దలలు ద్రెవ్విన మున్ను దారు వీక్షించిన వారల నొప్పించి వ్రాలువారుఁ
బదములు దెగి పడ్డ బాహులఁ బోరి నిర్మూలితబాహు లై మ్రొగ్గువారు
క్షతముల రుధిరంబు జల్లింప నిర్ఝరయుతశైలములభంగి నుండువారు

ఆ. భ్రాతృపుత్రమిత్రబంధువుల్ వీఁగిన, నడ్డ మసఁగుదెంచి యడఁగువారు
వాహనములు దెగిన వడి నన్యవాహనా, ధిష్ఠు లగుచు నెదిరి త్రెళ్లువారు. 1566

వ. మఱియును. 1567

శా. ఈకాయంబులఁ బాసినంతటనె మా కెగ్గేమి జేతృత్వముల్
నీకుం జెల్లదు కృష్ణ నిర్జరుల మై నిన్నోర్తు మాహిరిఁదటన్
వై కుంఠంబున నంచుఁ బల్కుక్రియ దుర్వారాస్త్రభిన్నాంగు లై
యాకంపింపక కొంద ఱాడుదురు గర్వాలాపముల్ కృష్ణునిన్. 1568

వ. ఇవ్విధంబున. 1569

క. జగతీశ యేమి సెప్పుదు, నగణితలయవార్ధిభయద మై మూఁగినయు
మ్మగధేశుబలము నెల్లను, దెగఁ జూచిరి హరియు హలియుఁ దీవ్రక్రీడన్. 1570

క. భువనభవస్థితివిలయము, లవలీలం జేయుహరికి నరినాశన మెం
తవిషయ మైన మనుజుఁ డై, భవ మొందుటఁజేసి పొగడఁబడియెం గృతులన్.

వ. ఆసమయంబున. 1572

శా. అంహస్కర్ములు దల్లడిల్ల భయదాహంకారుఁ డై సీరి దో
రంహం బొప్ప హలాహతిన్ రథధనూరథ్యంబులం గూల్చి త
త్సంహారస్ఫృహఁ జొచ్చి పట్టెను జరాసంధున్ మదాంధున్ మహా
సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బలశ్రీఁ బట్టునేర్పేర్పడన్. 1573

వ. ఇట్లు పట్టుకొని. 1574

ఉ. కుంఠితు లై పరుల్ బెగడ ఘోరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంఠము లాడుచున్ దిగిచి లోకభయంకర మైనముష్టిచేఁ

గంతగతాసుఁ జేసి తమకంబున మొత్తఁగ భూభరక్షయో
త్కంఠుఁడు చక్రి మీఁ దెఱిఁగి కార్యము గల్దని మాన్పి యిట్లనున్. 1575

శా. దుఃఖింపం బనిలేదు పొమ్ము బలసందోహంబులం దెమ్ము చే
తఃఖేదం బెడలంగ రమ్ము రిపులం దండింపు కాదేని భూ
స్వఃఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృప నీశౌర్యోన్నతుల్ సూపి మే
దఃఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దనుత్యాగంబు సేయం దగున్. 1576

వ. అని నగుచు విడిపించిన చిడిముడికి నగ్గలం బయిన సిగ్గున మ్రగ్గి నెమ్మొగంబు సూపక కోపకపటభావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు చేసి యైన వీరలం జయించెద నని పలాయితు లైన రాజులం గూడికొనుచు జరాసంధుండు దిరిగి చనియె సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు హరియును మథురానగరజన వందిమాగధజేగీయమాను లై వీణావేణుమృదంగశంఖ దుందుభినినదంబు లాకర్ణించుచు మృగమదజలసిక్తవిమల వీథికాశతంబును వివిధచిత్రకేతనాద్యలంకృతంబును సువర్ణమణిమయజయస్తంభ నిబద్ధతోరణసంయుతంబును వేదనాదనినాదితంబును సంతుష్టజనసంకులగోపురంబు నైన పురంబుఁ బ్రవేశించి రందు.

ఉ. వెల్లువ లైనవైరినృపవీరుల నెల్ల జయించి వీటికిన్
బల్లిదు లైనకృష్ణబలభద్రులు వచ్చుచు నున్నవార రం
డుల్లము లారఁ జూత మని యున్నతసౌధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవపుష్పలాజములు పౌరపురంధ్రులు సల్లి రెల్లెడన్. 1578

వ. ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారం బెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం డిచ్ఛావిహారంబుల నుండె మఱియు నెక్కువ మత్సరంబున నమ్మాగధుండు మహీమండలంబునం గల దుష్టమహీపతులనెల్లం గూడికొని సప్తదశవారంబులు సప్తదశాక్షౌహిణీ బలసమేతుం డై మథురానగరంబుపై విడిసి మాధవభుజాప్రాకారరక్షితు లగు యాదవులతోడ నాలంబు చేసి నిర్మూలితబలుం డై పోయి క్రమ్మఱ నష్టాదశయుద్ధంబునకు వచ్చునెడం గలహవిద్యావిశారదుం డగు నారదుండు కాలయవనుకడకుం జని యిట్లనియె. 1579

మ. యవనా నీవు సమస్తభూపతులబాహాఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రములన్ హరించుపగిదిన్ భంజించియు న్నేల యా
దవులన్ గెల్వవు వారలన్ మఱచియో దర్పంబు లే కుండియో
యవివేకస్థితి నొందియో వెఱచియో హైన్యంబునుం జెందియో. 1580

క. యాదవులలోన నొక్కఁడు, మేదినిపై సత్త్వరేఖ మెఱసి జరాసం
ధాదులఁ దూలం దోలెను, దాదృశుఁ డిల లేఁడు వినవె తత్కర్మంబుల్. 1581

వ. అనిన విని కాలయవనుం డిట్లనియె. 1582

శా. ఏమీ నారద నీవు చెప్పిననరుం డేరూపువాఁ డెంతవాఁ
డేమేరన్ విహరించు నెవ్వఁడు సఖుం డెం దుండు నేపాటిధీ

స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యముల్ సలుపు నస్మద్బాహుశౌర్యంబు సం
గ్రామక్షోణి భరించి నిల్వఁ గలఁడే గర్వాఢ్యుఁడే చెప్పుమా. 1583

వ. అనిన విని దేవముని యి ట్లనియె. 1584

సీ. నీలజీమూతసన్నిభశరీరమువాఁడు తామరసాభనేత్రములవాఁడు
పూర్ణేందుబింబంబుఁ బోలెడిమోమువాఁ డున్నతదీర్ఘబాహువులవాఁడు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితమహోరమువాఁడు కౌస్తుభమణిపదకంబువాఁడు
శ్రీకరపీతకౌశేయచేలమువాఁడు మకరకుండలదీప్తి మలయువాఁడు

తే. రాజ యింతంతవాఁ డన రానివాఁడు, మెఱసి దిక్కుల నెల్లను మెఱయువాఁడు
దెలిసి యేవేళలం దైనఁ దిరుగువాఁడు పట్టనేర్చినఁ గాని లోఁబడనివాఁడు. 1585

వ. అని మఱియు నతని లక్షణంబులు చెప్పిన విని సరకు సేయక. 1586

ఉ. యాదవుఁ డెంతవాఁడు ప్రళయాంతకుఁ డైన నెదిర్చె నేనియుం
గా దనఁ బోర మత్కలహకర్కశబాహుధనుర్విముక్తనా
నాదృఢహేమపుంఖకఠినజ్వలదస్త్రపరంపరాసము
త్పాదితవహ్నికీలముల భస్మము సేసెదఁ దాపసోత్తమా. 1587

వ. అని పలికి కాలయవనుండు మూఁడుకోట్ల మ్లేచ్ఛవీరులం గూడుకొని శీఘ్రగమ
నంబున దాడివెడలి మథురాపురంబుమీఁద విడిసినం జూచి బలభద్రసహితుం
డై కృష్ణుం డి ట్లని వితర్కించె. 1588

సీ. యవనుండు పుర మెల్ల నావరించెను నేఁటియెల్లింటిలోపల నీనడుమను
మాగధుండును వచ్చి మనమీఁద విడియును యవనమాగధులు మహాప్రబలులు
పురిరెండువంకల బోరుదు రట్టిచో నోపినభంగి నొక్కొక్కచోట
మనము యుద్ధము సేయ మఱి యొక్కఁ డెడసొచ్చి బంధులనందఱఁ బట్టిచంపు

తే. నొండెఁ గొనిపోయి చెఱఁ బెట్టు నుగ్రకర్ముఁ
డైనమాగధుఁ డది గాన నరివరులకు
విడియఁ బోరాడఁగా రానివిషమభూమి
నొక్కదుర్గంబు సేసి యం దునుప వలయు. 1589

వ. అని వితర్కించి సముద్రు నడిగి సముద్రమధ్యంబునఁ బండ్రెండు యోజనంబుల
నిడుపు నంతియ వెడల్పుం గల దుర్గప్రదేశంబు సంపాదించి తన్మధ్యంబునం
గృష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్క నగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వకర్మం బంచిన.

ఆ. వరుణుపురముకంటె వాసవుపురికంటె, ధనదుపీటికంటె దండధరుని
నగరికంటె బ్రహ్మనగరంబుకంటెఁ బ్రస్ఫుటము గాఁగ నొక్కపురముఁ జేసె. 1591

వ. అందు. 1592

క. ఆకసము తోడిచూ లనఁ, బ్రాకారము పొడవు గలదు పాతాళమహా
లోకముకంటెను లోఁ తెం,తో కల దాపరిఖ యెఱుఁగ దొరక దొకరికిన్. 1593

క. కోటయు మిన్నును దమలోఁ, బోటికి జగడింప నడ్డపడి నిల్చినవా
చాటులరుచిఁ దారకములు, కూటువ లై కోటతుదలఁ గొమరారుఁబురిన్. 1594

శా. సాధుద్వారకవాటకుడ్యవలభిస్తంభార్గళాగేహళీ
వీథీవేదిగవాక్షచత్వరసభావేశ్మప్రఘాణప్రపా
సౌధాట్టాలకసాలహర్మ్యవిశిఖాసోపానసంస్థానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁ గాంచనమణిస్నిగ్ధంబు లై యప్పురిన్. 1595

క. కూడిగ్రహంబులు దిరుగఁగ, మేడలతుదినిలువులందు మెలఁగెడిబాలల్
క్రీడింపరు పురుషులతోఁ, వ్రీడం దద్వేళలందు విను మాపీటన్. 1596

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణిహాటకనిర్మితహర్మ్యసౌధవా
తాయనరంధ్రనిర్గతసితాభ్రమహాగరుధూపధూమముల్
తోయదపంక్తులో యనుచుఁ దుంగమహీరుహరమ్యశాఖలం
జేయుచు నుండుఁ దాండవవిశేషము లప్పురిఁ గేకిసంఘముల్. 1597

ఆ. సరస నడచు చుండి సౌధాగ్రహేమకుంభములలోన నినుఁడు ప్రతిఫలింప
నేర్పరింప లేక నినులు పెక్కండ్రంచుఁ, బ్రజలు సూచి చోద్యపడుదు రందు.

ఉ. శ్రీరమణీయగంధములఁ జెన్ను వహించుఁ బురీవనంబులం
గోరకజాలకస్తబకకుట్మలపుష్పమరందపూరవి
స్ఫారలతాప్రకాండవిటపచ్ఛదపల్లవవల్లరీశిఫా
సారపరాగమూలఫలసంభృతవృక్షలతావిశేషముల్. 1599

క. శ్రీకరములు జనహృదయవ, శీకరములు మందపవనశీర్ణమహాంభ
శ్శీకరములు హంసవిహంగాకరములు నగరికువలయాబ్జాకరముల్. 1600

క. నవకుసుమామోదభరా, జవనము రతిఖిన్నదేహజస్వేదాంభో
లవనము సమధిగతవనము, పవనము విహరించుఁ బౌరభవనములందున్. 1601

క. బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని, బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి పట్టఁడు గాకా
బ్రహ్మాదికళలఁ దత్పురి, బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కు పఱుపరె చర్చన్. 1602

క. నగరీభూసురకృతలస, దగణితమఖధూమపిహిత మై కాక మహా
గగనము నీలం బగునే, మిగులఁగ బెడఁ గగునె గ్రహసమృద్ధం బయ్యున్. 1603

క. తిరుగరు పలు కర్థులకును, సురుఁగరు ధన మిత్తు రితరసుదతీమణులక్
మరుగరు రణమునఁ బిఱిదికి, నరుగరు రాజన్యతనయు లానగరమునన్. 1604

క. రత్నాకర మై జలనిధి, రత్నము లీ నేర దేటిరత్నాకరమో
రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు, రత్నాకరజయులు వైశ్యరత్నములు పురిన్. 1605

క. తుంగంబులు కరహతగిరి, శృంగంబులు దానజలవశీకృతభంగీ
భృంగంబులు పటుశైలసమాంగంబులు నగరిమత్తమాతంగంబుల్. 1606

క. ప్రియములు జితపవనమనో
రయములు కృతజయము లధికరమణీయగుణా
న్వయములు సవినయములు ని
ర్భయములు హతరిపుచయములు పట్టణహయముల్. 1607

క. పులులపగిదిఁ గంఠీరవ,ములక్రియ శరభములమాడ్కి ముదితమదేభం
బులతెఱఁగున నానావిధ,కలహమహోద్భటులు భటులు గల రాపీటన్. 1608

క. ఆపీట నుండువారికి, భావింపఁగ లేవు క్షుత్పిపాసాదులు త
ద్గోవిందకృపావశమున, దేవప్రతిమాను లగుచు దీపింతు రిలన్. 1609

సీ. ఆసక్తి కృష్ణముఖావలోకనమంద హరిపాదసేవనమంద చింత
వెఱపు నారాయణవిముఖకార్యములంద పారవశ్యము విష్ణుభక్తియంద
బాష్పనిర్గతి చక్రిపద్యసంస్తుతులంద పక్షపాతము శార్ఙ్గిభక్తులంద
లేమి గోవిందాన్యలీలాచరణమంద శ్రమము గోవిందపూజనములంద

తే. బంధ మచ్యుతేతరదుష్టపదములంద, జ్వరము మాధవవిరహితక్షణములంద
మచ్చరము లీశకైంకర్యమతములంద, నరవరోత్తమ వినుము తన్నాగరులకు. 1610

వ. మఱియు నప్పురవరంబున హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ యనియెడి దేవసభయును దేవేంద్రుం డిచ్చె కర్ణైకదేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబులును శుక్లవర్ణంబులు నైన తురంగంబుల వరుణుం డొసంగె మత్స్యకూర్మపద్మమహాపద్మశంఖ ముకుందకచ్ఛపనీలంబు లను నెనిమిది నిధులఁ గుబేరుండు సమర్పించె నిజాధికారసిద్ధికొఱకుఁ దక్కిన లోకపాలకులును దొల్లి తమకు భగవత్కరుణాకటాక్ష వీక్షణంబుల సంభవించిన సర్వసంపదల మరల నతిభక్తితో సమర్పించి రివ్విధంబున.

క. దర్పించి చేసి పురము స,మర్పించెను విశ్వకర్మ మంగళగుణసం
తర్పితగహ్వరికిని గురు,దర్పితదురితాఖప్రవాహతరికిఁ హరికిన్. 1612

వ. ఇట్లు విశ్వకర్మనిర్మితం బైన ద్వారకానగరంబునకు నిజయోగప్రభావంబున మథురాపురజనుల నందఱం జేర్చి బలభద్రున కెఱింగించి తదనుమతంబున నందన వనంబు నిర్గమించు పూర్వదిగ్గజంబు పెంపున మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడు కంఠీరవంబు తెఱంగున హరిహయదిగంతరాళంబున నుదయించు నంధకారపరిపంథి కైవడి మథురానగరంబు వెలువడి నిరాయుధుం డై యెదురువచ్చుచున్న హరిం గని. 1613

శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుం డై కాలయవనుఁడు వెంట నంటఁ బరుగెత్తుట

మ. కరిసంఘంబులు లేవు రావు తురగౌఘంబుల్ రథవ్రాతముల్
పరిసర్పింపవు రారు శూరులు ధనుర్బాణాసిముఖ్యాయుధో
త్కరముం బట్టఁడు శక్రచాపయుతమేఘస్ఫూర్తితో మాలికా
ధరుఁ డొక్కం డదె నిర్గమించె నగరద్వారంబునం గంటిరే. 1614

శా. ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీనగరిపై నేతెంచి పోరాటకున్
ము న్నెవ్వండును రాఁడు వీఁ డొకఁడు నిర్ముక్తాయుధుం డేఁగుదెం
చె న్నన్నోర్వఁగనో ప్రియోక్తులకునో శ్రీఁ గోరియో చూడుఁ డం
చు న్నాత్మీయజనంబుతోడ యవనేశుం డిట్లు తర్కింపఁగన్. 1615

క. విభు లగు బ్రహ్మప్రముఖుల, కభిముఖుఁ డై నడప కుండు నట్టిగుణాఢ్యుం
డిభరాజగమన మొప్పఁగ, నభిముఖుఁ డై నడచెఁ గాలయవనున కధిపా. 1616

వ. ఆసమయంబున నయ్యాదవేంద్రు నేర్పడం జూచి. 1617

మ. వనజాతాక్షుఁడు సింహమధ్యుఁడు రమావక్షుండు శ్రీవత్సలాం
ఛనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డంచద్దీర్ఘబాహుండు స
ద్వనమాలాంగదహారకంకణసమిద్యత్కుండలుం డితఁ డా
ముని సూచించినవీరుఁ డౌ ననుచు నమ్మ్లేచ్ఛుండు గాఢోద్ధతిన్. 1618

సీ. చటులవాలాభీలసైంహికేయునిభంగి లాలితేతరజటాలతిక దూలఁ
బ్రళయావసరబృహద్భానుహేతిద్యుతిఁ బరుషారుణశ్మశ్రుపటలి ప్రేలఁ
గాదంబినీచ్ఛన్నకాంచనగిరిభాతిఁ గవచసంవృతదీర్ఘకాయ మమర
వల్మీకసుప్తదుర్వారాహికై వడిఁ గోశంబులో వాలు కొమరు మిగుల

ఆ. నార్చి పేర్చి మించి యశ్వంబు గదలించి, కమలసంభవాదిఘనుల కైనఁ
బట్ట రానిప్రోడఁ బట్టెద నని జగ, దవనుఁ బట్టఁ గదిసె యవనుఁ డధిప. 1619

క. ఇటు దన్నుఁ బట్ట వచ్చినఁ, బటుతరజవరేఖ మెఱసి పట్టువడక ది
క్తటము లదుర హరి వాఱెం, జటులగతిన్ వాఁడు దోడఁ జనుదేరంగన్. 1620

వ. అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె. 1621

మ. యదువంశోత్తమ పోకు పోకు రణ మీ నర్హంబు గంసాదులన్
గదనక్షోణి జయించి తీ వని సమిత్కామంబునన్ వచ్చితిన్
విదితఖ్యాతులు వీఁటిబోవ నరికిన్ వెన్నిచ్చి యిబ్భంగి నేఁ
గుదురే రాజులు రాజమాత్రుఁడవె వైగుణ్యంబు వచ్చుం జుమీ. 1622

మ. బలిమిన్ మాధవ నేఁడు నిన్ను భువనప్రఖ్యాతిగాఁ బట్టుదున్
జలముల్ సొచ్చిన భూమిక్రిందఁ జనినన్ శైలంబుపై నెక్కినన్
బలిదండన్ విలసించినన్ వికృతరూపంబుం బ్రవేశించినన్
జలధిన్ దాఁటిన నగ్రజన్మహలికాశ్వాటాకృతుల్ దాల్చినన్. 1623

వ. అదియునుం గాక. 1624

మ. శరముల్ దూఱవు మద్ధనుర్గుణలతాశబ్దంబు లేతేర వా
హారిరింఖోద్ధతధూళి గప్ప దకటా హాస్యుండ వై పాఱె దు
ర్వారపై నేక్రియఁ బోరితో కదిసి మున్ వాతాశితోఁ గేశితోఁ
గరితో మల్లురతో జరాతనయుతోఁ గంసావనీనాథుతోన్. 1625

వ. అని పలుకుచుఁ గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుసేయక మందహాసంబు ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ వేగిరపడకు రమ్ము రమ్మనుచు హరియును. 1626

సీ. అదె యిదె లోఁబడె నని పట్టవచ్చినఁ గుప్పించి లంఘించుఁ గొంతదవ్వు
పట్టరా దితని పరువ వగ్గలం బని భావింపఁగా సమీపమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబుల కడ్డంబు వచ్చినఁ గేడించి యిట్టట్టు గికురుపెట్టు
వల్మీకతరుసరోవరము లడ్డం బైన సవ్యాపసవ్యసంచరతఁ జూపుఁ

తే. బల్లముల డాఁగు దిబ్బల బయలుపడును, నీడలకుఁ బోవు నిలువుల నిగిడి తాఁకు
నన్నుఁ బట్టిననీవు మానవుఁడ వనుచు, యవనుఁ డెగవంగ బహుజగదవనుఁ డపుడు.

వ. మఱియును. 1628

సీ. సకలభూతవ్రాతసంవాసుఁ డయ్యును వనములు నగములు వరుస దాఁటు
లోకోన్నతుండును లోకచక్షుఁడు నయ్యు మాటిమాటికి నిక్కి మగిడిచూచుఁ
బక్షవిపక్షసంబంధశూన్యుం డయ్యుఁ దను విపక్షుఁడు వెంటఁ దగుల నిగుడు
విజయాపజయభావవిరహితుం డయ్యుఁ దా నపజయంబును జెందినట్ల తోఁచు

ఆ. సభయభయవిహీనుఁ డయ్యు భీతునిమాడ్కిఁ, గానఁబడును సర్వకాలరూపుఁ
డయ్యుఁ గాలచకితుఁ డైనకైవడి వనమాలి పఱచు వెఱపు మాలి యధిప. 1629

వ. ఇవ్విధంబున. 1630

క. దారితశాత్రవభవను న,పారమహావేగవిజితపవనుఁ యవనుఁ
దూరము గొని చని కృష్ణుఁడు, ఘోరంబగునొక్కశైలగుహ వడిఁ జొచ్చెన్.

క. అదె లోఁబడె నిదె లోఁబడె, నదె యిదె పట్టెద నటంచు నాశావశుఁ డై
యదుసింహునిపదపద్ధతి, వదలక గిరిగహ్వరంబు వాఁడుం జొచ్చెన్. 1632

వ. ఇట్లు సొచ్చి మూఢహృదయంబునుం బోలెఁ దమఃపూర్ణం బయిన గుహాంతరాళంబున దీర్ఘతల్పనిద్రితుం డై గుఱువెట్టుచున్న యొక్క మహాపురుషునిం గని శ్రీహరిగాఁ దలంచి. 1633

ఉ. ఆలము సేయ లేక పురుషాధమ దుర్గ భకంటకద్రుమా
భీలమహాశిలాసహితభీకరకుంజరఖడ్గసింహశా
ర్దూలతరక్షుసంకలితదుర్గపథంబునఁ బాఱుతెంచి యీ
శైలగుహన్ సనిద్రుక్రియఁ జాఁగి నటించినఁ బోవ నిత్తునే. 1634

క. ఎక్కడ నెవ్వారలకును, జిక్క వనుచు నారదుండు సెప్పెను నాకుం
జిక్కితి వెక్కడఁ బోయెదు, నిక్కముగా నిద్రవుత్తు ని న్నీకొండన్. 1635

ఆ. అనుచు యవనుఁ డట్టహాసంబు గావించి, చటులకఠినకులిశసదృశ మైన
పాద మెత్తి తన్నెఁ బాఱి తద్దేహంబు, నగగుహాం బ్రతిస్వనంబు నిగుడ. 1636

ఉ. తన్నిన లేచి నీల్గి కనుఁదమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపలన్
సన్నపుఁగిన్క వర్ధిల దిశల్ గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో
త్పన్నమహాగ్నికీలముల భస్మము సేసె నతండు సాయక
చ్ఛిన్నవిరోధికంఠవను శ్రీభవనున్ యవనున్ లఘుక్రియన్. 1637

వ. ఇ ట్లేకక్షణమాత్రంబున యవనుండు నీఱయ్యె ననిన విని రా జి ట్లనియె. 1638

ముచుకుందుని పూర్వకథాభివర్ణనము

ఆ. ఎవ్వఁ డాతఁ డతని కెవ్వండు దండ్రి ఘో, రాద్రిగుహకు నేటి కతఁడు వచ్చి
నిద్రవోయె యవను నిటు గాల్ప నెట్లోపెఁ, దెలియఁ బలుకు నాకు ధీవరేణ్య.

వ. అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డిట్లనియె నిక్ష్వాకుకులసంభవుండు మాంధాతకొడుకు ముచుకుందుం డను రాజు రాక్షసభీతు లైన వేల్పులం బెద్దకాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి వా రమరలోకరక్షకుం డైన యారాజుకుమారునికడఁ జేరి యి ట్లనిరి. 1640

మ. జగతి న్నిర్గతకంటకం బయిన రాజ్యంబున్ విసర్జించి శూ
రగణాగ్రేసర పెద్దకాలము మమున్ రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్ మిత్రులు బంధులున్ సుతులు సంబంధుల్ భువిన్ లేరు కా
లగతిం జెందిరి కాల మెవ్వరికి దుర్లంఘ్యంబె దా నారయన్. 1641

క. కాలము ప్రబలులకును బలి, కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుఁడు జనులం
గాలవశులఁ గాఁ జేయును, గాలము గడవంగ లేరు ఘను లెవ్వారున్. 1642

క. వర మిచ్చెద మర్థింపుము, ధరణీశ్వర మోక్షపదవి దక్కను మే మె
వ్వరమును విభులము గా మీ,శ్వరుఁ డగుహరి దక్క మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

వ. అని పలికిన దేవతలకు నమస్కరించి ముచుకుందుండు నిద్రం గోరి దేవదత్తనిద్రావశుం డై పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె యవనుండు నీఱైన పిమ్మట హరి ముచుకుందుని ముందఱ నిల్చిన. 1644

సీ. వనరుహాలోచను వైజయంతీదామశోభితు రాకేందుసుందరాస్యు
మకరకుండలకాంతిమహితగండస్థలుఁ గౌస్తుభాలంకృతు ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవక్షు మృగరాజమధ్యుఁ జతుర్బాహు మందహాసుఁ
గాంచనసన్నిభకౌశేయవాసు గాంభీర్యసౌందర్యశోభితుఁ బ్రసన్ను

ఆ. నమ్మహాత్ముఁ జూచి యాశ్చర్యమును బొంది, తన్మనోజ్ఞదీప్తి దనకుఁ జూడ
నలవి గాక చకితుఁ డై యెట్టకేలకుఁ బలికెఁ బ్రీతి నవనిపాలకుండు. 1645

మ. శశివో యింద్రుఁడవో విభావసుఁడవో చండప్రభారాశివో
శశిచూడామణివో పితామహుఁడవో చక్రాంకహస్తుండవో
దిశలున్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీతేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వశ మై యెవ్వఁడ వేల వచ్చి తిచటన్ వర్తించె దేకాకి వై. 1646

క. ఈయడవి విషమకంటక, భూయిష్ఠము ఘోరసత్త్వపుంజాలభ్యం
బో యయ్య యెట్లు వచ్చితి, నీయడుగులు కమలపత్త్రనిభములు సూడన్. 1647

వ. మహాత్మా యేను నీశుశ్రూషణంబు సేయం గోరెద నీజన్మగోత్త్రంబు లే నెఱుంగ నర్హుండ నేని నెఱింగింపుము నే నిక్ష్వాకువంశసంభవుండ మాంధాతృ నంద నుండ ముచుకుందుం డనువాఁడ దేవహితార్థంబు చిరకాలజాగరశ్రాంతుండ నయి నిద్ర నొంది యింద్రియసంచారంబులు మఱచి. 1648

శా. ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్కమనుజుం డేతెంచి దుష్కర్ముఁ డై
తా నీకై చెడె నాత్మకిల్బిషమునన్ దర్పోగ్రుఁ డై యంతటన్
శ్రీనాథాకృతి వైననిన్నుఁ గని వీక్షింప న్నశక్తుండ నై
దీనత్వంబును జెందితిన్ ననుఁ గృపాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 1649

వ. అనిన విని మేఘగంభీరభాషణంబుల హరి యి ట్లనియె. 1650

సీ. భూరజంబుల నైన భూనాథ యెన్నంగఁ జనుఁ గాని నాగుణజన్మకర్మ
నామంబు లెల్ల నెన్నంగ నెవ్వరుఁ జాల రటి యేల నాకును నలవి గాదు
నేలకు వ్రేఁ గైననిఖిలరాక్షసులను నిర్జించి ధర్మంబు నిలుపఁ బెట్ట
బ్రహ్మచే మున్ను నేఁ బ్రార్థింపఁ బడి వసుదేవునింటను వాసుదేవుఁ డనఁగఁ

ఆ. గరుణ నవతరించి కంసాఖ్యతో నున్న, కాలనేమిఁ జంపి ఖలుల మఱియుఁ
ద్రుంచు చున్నవాఁడఁ దొడరి నీచూడ్కి న్నీ,త్రైనవాఁడు కాలయవనుఁ డనఘ.

వ. వినుము తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించిన కతంబున ని న్ననుగ్రహింప నీశైల గుహకు నేతెంచితి నభీష్టంబు లయిన వరంబు లడుగు మిచ్చెద మద్భక్తు లగు జనులు గ్రమ్మఱ శోకంబున కర్హులు గా రనిన హరికి ముచుకుందుండు నమస్క రించి నారాయణదేవుం డగుట యెఱింగి యిరువదియెనిమిదవ మహాయుగంబు నందు నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండు చెప్పుటఁ దలంచి. 1652

ముచుకుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్త్రము చేయుట

క. నీమాయఁ జిక్కిపురుష, స్త్రీమూర్తికజనము నిన్ను సేవింపదు వి
త్తామయగృహాగత మై సుఖ, తామస మై కామవంచితం బయి యీశా. 1653

ఉ. పూని యనేకజన్మములఁ బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మసం
తానముపేర్మిఁ గర్మవసుధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణ దేహుఁ డై
మానవుఁ డై గృహేచ్ఛఁ బడు మందుఁ డజంబు తృణాభిలాషి యై
కానక పోయి నూతఁ బడుకై వడి నీపదభక్తిహీనుఁ డై. 1654

క. తరుణీపుత్త్రధనాదుల, మరగి మహారాజ్యవిభవమదమత్తుండ నై
నరతనులుబ్ధుఁడ నగునా, కరయఁగ బహుకాల మీశ యాఱడివోయెన్. 1655

క. ఘటకుడ్యసన్నిభం బగు, చటులకళేబరముఁ జొచ్చి జనపతి నంచుం
బటుచతురంగంబులతో, నిటు నటు దిరుగుదును నిన్ను నెఱుఁగక యీశా. 1656

ఆ. వివిధకామభోగవిషయలాలసు మత్తు, నప్రమత్తవృత్తి నంతకుండ
వైననీవు వేళ యరసి త్రుంతువు సర్ప, మొదిఁగి మూషికంబు నొడియునట్లు. 1657

క. నరవరసంజ్ఞిత మై రథ, కరిసేవిత మైనయొడలు కాలగతిఁ భీ
కరమృగభక్షిత మై దు, స్తరవిట్క్రిమిభస్మసంజ్ఞితం బగు నీశా. 1658

ఆ. సకలదిశలు గెలిచి సములు వర్ణింపంగఁ, జారుపీఠ మెక్కి సార్వభౌముఁ
డైన సతులగృహములందుఁ గ్రీడాభోగ,వృత్తి నుండునిన్ను వెదకలేఁడు. 1659

ఆ. మానసంబుఁ గట్టి మహితభోగంబులు, మాని యింద్రియములమదము లడఁచి
తపము సేసి యింద్రతయ కోరుఁగాని నీ, యమృతపదము గోరఁ డజ్ఞుఁ డీశ. 1660

సీ. సంసారియై యున్న జనునకు నీశ్వర నీకృప యెప్పుడు నెఱయఁ గల్గు
నప్పుడు బంధంబు లన్నియుఁ దెగిపోవు బంధమోక్షం బైనఁ బ్రాప్త మగును
సత్సంగమంబు సత్సంగమంబున నీదుభక్తి సిద్ధించు నీభక్తివలన
సన్ముక్తి యగు నాకు సత్సంగమముకంటె మును రాజ్యబంధనిర్మూలనంబు

తే. గలిగినది దేవనీయనుగ్రహము గాదె
కృష్ణ నీసేవ గాని దక్కినవి వలదు
ముక్తిసంధాయి వగునిన్ను ముట్టఁ గొలిచి
యాత్మబంధంబు గోరునే యార్యుఁ డెందు. 1661

వ. కావున రజస్తమస్సత్త్వగుణంబుల యనుబంధంబు లగు నైశ్వర్యశత్రుమరణ
ధర్మాది విశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండును విజ్ఞానఘనుండును నిరంజనుండును
నిర్గుణుండును నద్వయుండును నైన పరమపురుషుని నిన్నాశ్రయించెద జిరకా
లంబు గర్మఫలంబులచేత నార్తుండ నై క్రమ్మఱం దద్వాసనల సంతప్తుండ నై
తృష్ణంబాయక శత్రువు లైన యింద్రియంబు లాఱింటిని గెలువ లేని నాకు శాంతి
యెక్కడిది విపన్నుండ నైన నన్ను నిర్భయుం జేసి రక్షింపు మనిన ముచుకుందు
నికి హరి యి ట్లనియె. 1662

ఉ. మంచిది నీదుబుద్ధి నృపమండన నీవు పరార్థ మెట్లు వ
ర్తించిన నైనఁ గోరికల దిక్కునఁ జిక్కవు మేలు నిర్మలో
దంచితవృత్తి నన్ గొలుచుధన్యు లబద్ధులు నెట్లు నీకు ని
శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని సర్వము నేలుము మాన నేటికిన్. 1663

వ. నరేంద్రా నీవు తొల్లి క్షత్రధర్మంబున నిలిచి మృగయావినోదంబుల జంతువుల
వధియించినాఁడవు తపంబునఁ దత్కర్మవిముక్తుండ వై తర్వాతిజన్మంబున సర్వ
భూతసఖత్వంబు గలిగి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండ వై నన్నుం జేరెద వని వీడ్కొలిపిన
హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహంబు
లతో నున్న మనుష్యపశువృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని
తలంచి యుత్తరాభిముఖుం డై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి

సంగంబులు పరిహరించి విష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి గంధమాదనంబు ప్రవే
శించి మఱియు నరనారాయణనివాసం బైన బదరికాశ్రమంబు చేరి శాంతుం డై
హరి నారాధించు చుండె నిట్లు ముచుకుందుని వీడ్కొని. 1664

శా. అచ్ఛిద్రప్రకటప్రతాపరవిచే నాశాంతరాళంబులం
బ్రచ్ఛాదించుచుఁ గ్రమ్మఱన్ మథురకుం బద్మాక్షుఁ డేతెంచి వీ
డాచ్ఛాదించి మహానిరోధముగఁ జక్రాకారమై యున్న యా
మ్లేచ్ఛవ్రాతము నెల్లఁ ద్రుంచె రణభూమిం బెంపు సొంపారఁగన్. 1665

జరాసంధుండు ప్రవర్షణ గిరిని దహించుట

వ. ఇట్లు మ్లేచ్ఛులం బొరిగొని మఱియు నమ్మథురానగరంబునం గల ధనంబు ద్వారకా
నగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవునెడ. 1666

సీ. ఘోటకసంఘాతఖురసమున్నిర్గతధూళి జీమూతసందోహముగను
మహనీయ మదకలమాతంగకటదానధారలు కీలాలధారలుగను
నిరుపమస్యందననేమినిర్ఘోషంబు దారుణగర్జిత ధ్వానముగను
నిశితశస్త్రాస్త్రమానితదీర్ఘరోచులు లలితసౌదామినీలతికలుగను

తే. శత్రురాజప్రతాపాగ్ని శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చునవ్విధము దోఁప
నేఁగుదెంచె జరాసంధుఁ డిరువదియును
మూఁడునక్షౌహిణులు దన్ను మొనసి కొలువ. 1667

చ. ఇటు చనుదెంచి యున్న మగధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధసం
ఘటనము మాని మానవులకైవడి భీరులభంగి నోడి ముం
దటిధన మెల్ల డించి మృదుతామరసాభపదద్వయుల్ క్రియా
పటువులు రామకేశవులు పాఱిరి ఘోరవనాంతరంబులన్. 1668

వ. ఇట్లు పఱచు చున్న కృష్ణబలభద్రులం జూచి వారల ప్రభావంబు లెఱుంగక
పరిహసించి. 1669

ఉ. ఓయదువీరులార రభసోద్ధతిఁ బాఱకుఁ డిట్లు పాఱినం
బోయెడువాఁడఁ గాను మిము భూమి నడంగిన మిన్ను ప్రాకినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి త్రుంచెద నంచు సమస్తసేనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁ బడి బాహుబలాఢ్యుఁడు మాగధేశుఁడున్. 1670

వ. మఱియుం బలాయమాను లై బహుయోజనంబుల దూరంబు సని విశ్రాంతు లై
తమకు డాఁగ నెల వగు నని యింద్రుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణాఖ్యం బై
పదునొకండుయోజనంబుల పొడవును నంతియ వెడలుపును గల గిరి యెక్కి రంత.

శా. ఆశైలేంద్రముఁ జుట్టి రా విడిసి రోషావిష్టుఁ డై మాగధో
ర్వీశుం డావసుదేవనందనులఁ దా వీక్షింపఁగా లేక త

న్నా శేచ్ఛఁ బిలసానుశృంగములఁ బూర్ణక్రోధుఁడై కాష్ఠముల్
రాసుల్ గా నిడి చిచ్చు వెట్టఁ బనిచెన్ రౌద్రంబుతో భృత్యులన్. 1672

వ. ఇట్లు జరాసంధ పరిజనప్రదీపితం బైన మహానలంబు దరికొనియె నందు. 1673

క. పొగ లెగసెఁ బొగలతుదలను, మిగులుచు మిడుఁగురులు నిగిడె మిడుఁగురు లుగమిము
న్నుగ బ్రహ్మాండము నిండెను, భగభగమని మంటలొదవె భయదము లగుచున్.

వ. మఱియు నమ్మహానలంబు బిలసానుశృంగవృక్షలతా కుంజపుంజంబుల దరికొని శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగంబులు విరులుగ సముద్ధూత ధూమపటలంబులు బంధురస్కంధశాఖావిసరంబులుగ వనోహకంబునై వడి నభ్రంకషం బై ప్రబ్బి కఠోరసమీరణసమున్నత మహోల్కాజాలతిరోహిత వియచ్చరవిమానంబును వివిధ విధూమవిస్ఫులింగ విలోకనప్రభూతనూతన తారకాభ్రాంతి విభ్రాంతగగనచరంబును సంతప్యమానసరోవరసలిలంబును విశాలజ్వాలాజాలజాజ్వల్యమాన తక్కోలచందనాగరుకర్పూర ధూమవాసనావాసిత గగనకుహరంబును గరాళ కీలాజాలదందహ్యమాన కీచకనికుంజపుంజసంజనితచిటచిటారావ పరిపూరిత దిగంతరాళంబును భయంకరబహుళతర శిఖాభిద్యమాన పాషాణఘోషణపరిమూర్ఛిత ప్రాణిలోకంబును సంతప్యమానశాఖిశాఖాంతరనిబిడ నీడనిహితశాబకవియోగ దుఃఖడోలాయమాన విహంగకులంబును మహాహేతిసందీప్యమాన కటిసూత్ర సంఘటితమయూర పింఛకుచకలశయుగళభారాలసశబర కామినీసమాశ్రిత నిర్ఝరంబును దగ్ధానేక మృగ మిథునంబు నై యేర్చు నెడ. 1675

క. ఇల నేకాదశయోజన, ములపొడ వగు శైలశిఖరమునుండి వడిన్
బలకృష్ణులు రిపుబలముల, వెలి కుఱికిరి కానఁబడక విలసితలీలన్. 1676

వ. ఇట్లు శత్రువుల వంచించి యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖం బైన ద్వారకానగరంబునకుం జనిరి జరాసంధుండు వారలు దగ్ధులై రని తలంచుచు బలంబులుం దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె నంత. 1677

రుక్మిణీకల్యాణ కథాప్రారంభము

క. ఆనజగర్భుపంపున, రైవతుఁ డనురాజు దెచ్చి రామున కిచ్చెన్
రేవతి యనియెడుకన్యను, భూవర మును వింటి కాదె బుద్ధిం దెలియన్. 1678

వ. తదనంతరంబ. 1679

మ. ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ మున్ గైకొన్న చందంబునన్
జగతీనాథులఁ జైద్యపక్షచరులన్ సాళ్వాదులం గెల్చి భ
ద్రగుఁడై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ రాజీవగంధిన్ రమా
భగవత్యంశభవన్ మహాగుణమణిన్ బాలామణిన్ రుక్మిణిన్. 1680

వ. అనిన రాజి ట్లనియె మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరంబునకు వచ్చిన

హరి రుక్మిణిం గొనిపోయె నని పలికితివి కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున సాళ్వా
దులం జయించి తన పురంబునకుం జనియె నది యునుం గాక. 1681

శా. కల్యాణాత్మక మైనవిష్ణుకథ లాకర్ణించుచున్ ముక్తికై
కల్యుం డెవ్వఁడు తృప్తుఁ డౌ నవి వినంగాఁ గ్రొత్తలై యుండు సా
కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ యెఱుంగం బల్కవే రుక్మిణీ
కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 1682

క. భూషణములు సెవులకు బుధ, తోషణము లనేకజన్మదురితౌఘవిని
శ్శోషణములు మంగళతర, ఘోషణములు గరుడగమనుగుణభాషణముల్. 1683

వ. అని రా జడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 1684

చ. వినుము విదర్భదేశమున వీరుఁడు కుండినభర్త భీష్మకుం
డనునొకవొడ్డరాజు గలఁ డాతని కేవురు పుత్రు లగ్రజుం
డనఘుఁడు రుక్మి నాఁ బరఁగు నందఱకుం గడగొట్టుచెల్లెలై
మనుజవరేణ్య పుట్టె నొకమానిని రుక్మిణి నాఁ బ్రసిద్ధయై. 1685

క. బాలేందురేఖ దోఁచిన, లాలిత యగునపరదిక్కులాగున ధరణీ
పాలునిగేహము మెఱసెను, బాలిక జన్మించి యెదుగ భాసుర మగుచున్. 1686

వ. మఱియు దినదినప్రవర్ధమాన యై. 1687

సీ. పేర్వేర బొమ్మలపెండ్లిండ్లు సేయుచు నబలలతోడ వియ్యంబు లందు
గుజ్జెనగూళ్లను గోమ రొప్ప వండించి చెలులకుఁ బెట్టించుఁ జెలువు మెఱసి
రమణీయమందిరారామదేశంబులఁ బువ్వుఁదీఁగెలకును బ్రోది వెట్టు
సదమలమణిమయసౌధభాగంబుల లీలతో భర్మడోలికల నూఁగు

తే. బాలికలతోడఁ జెలరేఁగి బంతు లాడు, శారికాకీరపంక్తికిఁ జదువు సెప్పు
బర్హిసంఘములకు మురిపములు గఱపు, మదమరాళంబులకుఁ జూపు మందగతులు.

వ. అంత. 1689

సీ. దేవకీసుతుకోర్కి తీఁగెలు వీడంగ వెలఁదికి మైదీఁగె వీడఁ దొడఁగెఁ
గమలనాభునిచిత్తకమలంబు వికసింపఁ గాంతి నింతికి ముఖకమల మొప్పె
మధువిరోధికిలోన మదనాగ్ని పొడచూపఁ బొలఁతికి జనుదోయి పొడవుసూపె
శౌరికి ధైర్యంబు సన్న మై డయ్యంగ జలజాక్షిమధ్యంబు సన్న మయ్యె

ఆ. హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబు గాఁ గేశ, బంధ మధిక మగుచు బాల కమరెఁ
బద్మనయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండార, నెలఁతయౌవనంబు నిండి యుండె. 1690

వ. ఇట్లు రుక్మి రుక్మరథ రుక్మబాహు రుక్మకేశ రుక్మనేత్రు లను నేవురకుం జెలియ
లైన రుక్మిణీదేవి దన యెలప్రాయంబున. 1691

క. తనతండ్రి గేహమునకుం, జనుదెంచుచు నున్న యతిథిజనులవలనఁ గృ
ష్ణునిరూపబలగుణాదులు, విని కృష్ణుఁడు దనకుఁ దగినవిభుఁ డని తలఁచెన్. 1692

క. ఆలలనరూపు బుద్ధియు, శీలము లక్షణము గుణముఁ జింతించి తగన్
బాలారత్నముఁ దన కిల్లాలుగఁ జేకొందు ననుచు హరియుం దలఁచెన్. 1693

వ. అంత. 1694

ఉ. బంధువు లెల్లఁ గృష్ణునకు బాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువు లై విచారములు సేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుఁడు రుక్మి కృష్ణునెడఁ జాల విరోధముఁ జేసి మత్తపు
ష్పంధయవేణి నిత్తు శిశుపాలున కంచుఁ దలంచె నంధుఁ డై. 1695

ఉ. అన్నతలంపు దా నెఱిఁగి యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది యాప్తుఁ డగు బ్రాహ్మణు నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
ఛన్నుఁడు రుక్మి నేఁడు ననుఁ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్నివిధంబులం జని బుధేశ్వర చక్రికి విన్నవింపవే. 1696

క. అయ్యా కొడుకువిచారము, లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ డటు గాకుండన్
నెయ్యమెఱిఁగించి చీరుము, చయ్యన నిజసేవకానుసారిన్ శౌరిన్. 1697

వ. అని కొన్ని రహస్యవచనంబులు సెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వారకానగరంబునకుం జని ప్రతిహారులవలనఁ దనరాక యెఱింగించి యన్నగధరుం డున్న నగరు ప్రవేశించి యందుఁ గనకాసనాసీనుం డయి యున్న పురుషోత్తముం గాంచి పెండ్లికొడుకవు గమ్మని దీవించిన మునిమునినగవులు నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన హరి దన గద్దియ డిగ్గన డిగ్గి బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ నియోగించి తనకు దేవతలు సేయు చందంబునం బూజలు సేసి సరసపదార్థసంపన్నం బైన యన్నంబుఁ బెట్టించి రెట్టించిన ప్రియంబున నయంబున భాసురుం డైన భూసురుం జేరి లోకరక్షణప్రశస్తం బయిన హస్తంబున నతని యడుగులు పుడుకుచు మెల్లన యి ట్లనియె. 1698

సీ. జగతీసురేశ్వర సంతోషచిత్తుండ వై యున్న నీధర్మ మతిసులభము
వృద్ధసమ్మత మిది విత్త మెయ్యది యైనఁ బ్రాపింప హర్షించు బ్రాహ్మణుండు
దనధర్మమున నుండుఁ దరలఁ డాధర్మంబు గోరిక లతనికిఁ గురియుచుండు
సంతోషి గాఁ డేని శక్రుఁ డైన నశించు నిర్ధనుం డైనను నిద్రవోవు

ఆ. సంతసించె నేని సర్వభూతసుహృత్త, ములకుఁ బ్రాప్తలాభ ముదితమాన
సులకు శాంతులకును సుజనులకును గర్వ, హీనులకును వినతు లే నొనర్తు. 1699

ఉ. ఎవ్వనిదేశమం దునికి యెవ్వనిచేఁ గుశలంబు గల్గు మీ
కెవ్వనిరాజ్యమందుఁ బ్రజ లెల్ల సుఖింతురు వాఁడు మత్ప్రియుం
డివ్వనరాశిదుర్గమున కెట్లరుదెంచితి వయ్య నీవు లే
నవ్వులు గావు నీతలఁపునం గలమే లొనరింతు ధీమణీ. 1700

వ. అని యిట్లు లీలాగృహీతశరీరుం డైన యప్పరమేశ్వరుం డడిగిన ధరణీసురవరుం డతనికి సవినయంబుగా ని ట్లనియె దేవా విదర్భదేశాధీశ్వరుం డైన భీష్మకుం డను

రాజు గలం డారాజుకూఁతురు రుక్మిణి యను కన్యకామణి గల దయ్యిందువదన
నీకుం గైంకర్యంబు సేయం గోరి వివాహమంగళప్రశస్తం బయిన యొక్క సందే
శంబు విన్నవింపు మని పుత్తెంచె నవధరింపుము. 1701

సీ. ఏనీగుణములు కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక దేహతాపంబులు దీఱి పోవు
నేనీశుభాకార మీక్షింపఁ గన్నుల కఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నేనీచరణసేవ లేప్రొద్దుఁ జేసిన భువనోన్నతత్వంబుఁ బొందఁ గలుగు
నేనీలసన్నామ మేప్రొద్దు భక్తితోఁ దడవిన బంధసంతతులు వాయు

తే. నట్టి నీయందు నాచిత్త మనవరతము, నచ్చి యున్నది నీయాన నాన లేదు
కరుణఁ జూడుము కంసారి ఖలవిదారి, శ్రీయుతాకార మానినీచిత్తచోర. 1702

శా. ధన్యుల్ లోకమనోభిరాముఁ గులవిద్యారూపతారుణ్యసౌ
జన్యశ్రీబలదానశౌర్యకరుణాసంశోభితున్ నిన్ను నే
కన్యల్ గోరరు కోరదే మును రమాకాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ నావలననే జన్మించెనే మోహముల్. 1703

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి యోపురుషసింహమ సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు గోరుచందమున మత్తుఁడు చైద్యుఁడు నీపదాంబుజ
ధ్యాయిని యైననన్ను వడిఁ దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
డాయధమాధముం డెఱుఁగఁ డద్భుత మైనభవత్ప్రతాపమున్. 1704

మ. వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మబుధసేవల్ దానధర్మాదులున్
గతజన్మంబుల నీశ్వరున్ హరి జగత్కల్యాణుఁ గాంక్షించి చే
సితినేనిన్ వసుదేవనందనుఁడు నాచిత్తేశుఁ డౌఁ గాక ని
ర్జితు లై పోదురు గాక సంగరములోఁ జేదీశముఖ్యాధముల్. 1705

ఉ. అంకిలి సెప్ప లేదు చతురంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాభ నీవు శిశుపాలజరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవివాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ సేసి కృష్ణ పురుషోత్తమ చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్. 1706

సీ. లోపలిసౌధంబులోన వర్తింపంగఁ దే వచ్చునే నిన్నుఁ దెత్తు నేనిఁ
గావలివారలఁ గలబంధువులఁ జంపి కాని తే రా దని కమలనయన
భావించితేని నుపాయంబు సెప్పెద నాలింపు కులదేవయాత్రఁ జేసి
నగరంబు వెలువడి నగజాతకును మ్రొక్కఁ బెండ్లికి మునుపడఁ బెండ్లికూఁతు

తే. నెలమి మావారుఁ బంపుదు రేను నట్లు, పురము వెలువడి యేతెంచి భూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగ నీవు నాసమయమందు, వచ్చి కొనిపొమ్ము నన్ను నవార్యచరిత.

మ. ఘనులాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై గౌరీశుమర్యాద నె
వ్వనిపాదాంబుజతోయమందు మునుఁగన్ వాంఛింతు రే నట్టినీ

యనుకంపఁ విలపింపనేని వ్రతచర్యఁ నూఱుజన్మంబులఁ
నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదఁ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా. 1708

సీ. ప్రాణేశ నీమంజుభాషలు విన లేనికర్ణరంధ్రంబులకలిమి యేల
పురుషరత్నమ నీవు భోగింపఁగా లేనితనులతవలనిసౌందర్య మేల
భువనమోహన నిన్నుఁ బొడగానఁగా లేనిచక్షురింద్రియములసత్త్వ మేల
దయిత నీయధరామృతం బానఁగా లేనిజిహ్వకు ఫలరససిద్ధి యేల

ఆ. నీరజాతనయన నీవనమాలికా, గంధ మబ్బ లేనిఘ్రాణ మేల
ధన్యచరిత నీకు దాస్యంబు సేయని, జన్మ మేల యెన్నిజన్మములకు. 1709

వ. అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్తెంచిన సందేశంబును రూపసౌందర్యాది విశేషంబులును బ్రాహ్మణుండు హరికి విన్నవించి కర్తవ్యం బెద్ది సేయ నవధరింపు మని సవర్ణనంబుగా మఱియు నిట్లనియె. 1710

సీ. పల్లవవైభవాస్పదములు పదములు గనకరంభాతిరస్కారు లూరు
లరుణప్రభామనోహరములు గరములు గంబుసౌందర్యమంగళము గళము
మహితభావాభావమధ్యంబు మధ్యంబు చక్షురుత్సవదాయి చన్నుదోయి
పరిహసితార్ధేందుపటలంబు నిటలంబు జితమత్తమధుకరశ్రేణి వేణి

ఆ. భావజాశుగముల ప్రాపులు చూపులు, కుసుమశరునివింటికోమలు బొమలు
చిత్తతోషణములు చెలువభాషణములు, జలజనయనముఖము చంద్రసఖము.

ఉ. ఆయెలనాఁగ నీకుఁ దగు నంగనకుం దగు దీవు మాయుపా
ధ్యాయులయాన పెండ్లియగుఁ దప్పదు జాడ్యము లేల నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని తోయరుహాననఁ దెత్తు గాని వి
చ్ఛేయుము శత్రులఁ నుఱుముసేయుము సేయుము శోభనం బిలన్. 1712

శ్రీకృష్ణుండు కుండినగరంబునకు రథారూఢుండై చనుట

వ. అని యిట్లు పలికిన బ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్తెంచిన సందేశంబును రూపసౌందర్యాది విశేషంబులును విన నవధరించి నిజకరంబున నతని కరంబు పట్టి నగుచు నయ్యాదవేంద్రుం డిట్లనియె. 1713

ఉ. కన్నియమీఁద నాతలఁపు గాఢము కూరుకు రాదు రేయి నా
కెన్నఁడు నావివాహము సహింపక రుక్మి దలంచుకీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదుం బరులమూఁక వధించి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్వన్నుత మ్రాను ద్రచ్చి నవవహ్నిశిఖఁ బడిఁ దెచ్చుకైవడిన్. 1714

క. వచ్చెద విదర్భభూమికిఁ, జొచ్చెద భీష్మకునిపురము సురుచిరలీలం
దెచ్చెద బాలఁ బ్రేల్మిడి, వ్రచ్చెద నడ్డంబు రిపులు వచ్చినఁ బోరన్. 1715

వ. అని పలికిన రుక్మిణీదేవి పెండ్లినక్షత్రంబు దెలిసి తన పంపున రథసారథి యైన దారుకుండు శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబు లను తురంగంబులం బూన్చి రథ

మాయత్తంబు చేసి తెచ్చిన నమోఘమనోరథుం డై హరి దాను బ్రాహ్మణుం డును రథారోహణంబుఁ జేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి విదర్భ దేశంబునకుం జనిరి యందుఁ గుండినపురీశ్వరుం డైన భీష్మకుండు కొడుకునకు వశుం డై కూఁతు శిశుపాలున కిత్తు నని శోభనోద్యోగంబులు సేయించె నప్పుడు.

సీ. రచ్చలు క్రంతలు రాజమార్గంబులు విపణిదేశంబులు విశదములు గఁ
జేసిరి చందనసిక్తతోయంబులు గలయంగఁ జల్లిరి కలువడములు
రమణీయవివిధతోరణములు గట్టిరి సకలగృహంబులుఁ జక్కఁ జేసి
కర్పూరకుంకుమాగరుధూపములు వెట్టి రతివలుఁ బురుషులు నన్నియెడల

ఆ. వివిధవస్త్రములను వివిధమాల్యాంబరా, భరణలేపనములఁ బరఁగియుండి
రఖిలవాద్యములు మహాప్రీతి మ్రోయించి, రుత్సవమున నగర మొప్పి యుండె.

వ. అంత నాభీష్మకుండు విహితప్రకారంబునం బితృదేవతల నర్చించి బ్రాహ్మణులకు భోజనంబులు వెట్టించి మంగళాశీర్వచనంబులు సదివించి రుక్మిణీదేవి నభిషిక్తం జేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడం జేసె ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ మంత్రంబుల మంగళాచారంబు లొనరించి భూసురులు రక్షాకరణంబు లాచరించిరి పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు నిగమనిగదిత న్యాయంబున హోమంబుఁ గావించె మఱియు నారాజు దంపతుల మేలుకొఱకుఁ దిలధేను కల ధౌతకనకచేలాది దానంబులు ధరణిదేవతల కొసంగె నయ్యవసరంబున. 1718

మ. భటసంఘంబులతో రథావళులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
బటువేగాన్వితఘోటకవ్రజముతో బంధుప్రియశ్రేణితోఁ
గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం గైకొందు నంచున్ విశం
కటవృత్తిం జనుదెంచెఁ జైద్యుఁడు గడుం గర్వించి యవ్వీటికిన్. 1719

ఉ. బంధులఁ గూడి కృష్ణబలభద్రులు వచ్చినఁ బాఱఁ దోలి ని
ర్బంధరవృత్తిఁ జైద్యునికి మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస
త్సింధురవీరరథ్యరథసేనలతోఁ జనుదెంచి రాజరా
సంధుఁడు దంతవక్రుఁడును సాల్వవిదూరకపౌండ్రకాదులున్. 1720

వ. మఱియు నానాదేశంబులరాజు లనేకు లేతెంచి రందు శిశుపాలు నెదుర్కొని పూజించి భీష్మకుం డొక్క నివేశంబున నతని విడియించె నంత నావృత్తాంతంబు విని. 1721

చ. హరి యొకఁ డేగినాఁడు మగధాదులు చైద్యహితానుసారు లై
నరపతు లెంద ఱేని జనినారు కుమారికఁ దెచ్చుచోట సం
గర మగుఁ దోడు గావలయుఁ గంసవిరోధికి నంచు వేగ దా
నరిగె హలాయుధుండు గమలాక్షునిజాడ ననేకసేనతోన్. 1722

క. ఆలోపల నేకతమున, నాలోలవిశాలనయన యగురుక్మిణి త

న్నాలోకలోచనుఁడు హరి, యాలోకము చేసి కదియఁ డని శంకిత యై. 1723

శా. లగ్నం బెల్లి వివాహముం గదిసె నేలా రాఁడు గోవిందుఁ డు
ద్విగ్నం బయ్యెడి మానసంబు వినెనో వృత్తాంతమున్ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నాయత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నం బై చనునో విరించికృత మెబ్భంగిన్ బ్రవర్తించునో. 1724

మ. ఘనుఁ డాభూసురుఁ డేఁగెనో నడుమ మార్గశ్రాంతుఁ డై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది తప్పుగాఁ దలఁచెనో విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుఁగదో నాభాగ్య మె ట్లున్నదో. 1725

వ. అని వితర్కించుచు. 1726

ఉ. పోఁ డను బ్రాహ్మణుండు యదుపుంగవువీటికి వాసుదేవుఁడున్
రాఁ డను నింకఁ బోయి హరి ర మ్మని చీరెడియిష్టబంధుఁడున్
లేఁ డను రుక్మికిం దగవు లే దిటఁ జైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నాఁ డను గౌరి కీశ్వరికి నావలనం గృప లేదు నేఁ డనున్. 1727

ఉ. చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁజిక్కు దిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్త్రతామరసగంధసమాగతభృంగసంగమున్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొన దురోజపరస్పరసక్తహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గగతవీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్. 1728

చ. తుడువదు కన్నులన్ వెడలుతోయకణంబులు కొప్పుఁ జక్కఁగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి ముచ్చటకుం జన దన్న మేమియుం
గుడువదు నీరముం గొనదు కూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యమున్
నొడువదు వల్లకీగుణవినోదము సేయదు డాయ దన్యులన్. 1729

సీ. మృగనాభి యలఁదదు మృగరాజమధ్యమ జలముల నాడదు జలజగంధి
ముకురంబు సూడదు ముకురసన్నిభముఖి పువ్వులు దుఱుమదు పువ్వుఁబోఁడి
వనకేళిఁ గోరదు వనజాతలోచన హంసంబుఁ బెంపదు హంసగమన
లతలఁ బోషింపదు లతికాలలితదేహ తొడవులు దొడవదు తొడవుతొడవు

ఆ. తిలక మిడదు నుదుటఁ దిలకినీతిలకంబు, కమలగృహముఁ జొరదు కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ గరుణఁ గైకొన వనమాలి రాఁడు తగవు మాలి యనుచు.

వ. మఱియును. 1731

మ. మలఁగున్ మెల్లనిగాలికిం బటురటన్మత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁగుం గోయిలమ్రోఁతకై యలఁగు నుద్యత్కీరసంభాషలం
గలఁగున్ వెన్నెలవేఁడిమి న్నలఁగు మాకందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖాదోదూయమానాంగి యై. 1732

వ. ఇట్లు హరి రాక కెదురుచూచుచు సకలప్రయోజనంబులయందును విరక్తయై మనోజానలంబునం బొగిలెడి మగువకు శుభంబుఁ జెప్పు విధంబున వామలోచనభుజంబు లదరునంతఁ గృష్ణునియోగంబున వేగంబున బ్రాహ్మణుండు సనుదెంచిన నతని ముఖలక్షణం బుపలక్షించి యాకలకంఠి మహోత్కంఠతోడ నకుంఠితయై మొగంబునం జిఱునగవు నిగుడ నెదురు సని నిలువంబడిన బ్రాహ్మణుండి ట్లనియె. 1733

ఉ. మెచ్చె భవద్గుణోన్నతి కమేయధనావళు లిచ్చె నాకుఁ దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుఁడు వాఁడె సురాసురు లెల్ల నడ్డమై
వచ్చిన నైన రాక్షసవివాహమునం గొనిపోవు నిన్ను నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును సర్వము నేఁడు ఫలించెఁ గన్యకా. 1734

వ. అనిన వైదర్భి యి ట్లనియె. 1735

మ. జలజాతేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నాసందేశముం జెప్పి నన్
నిలువంబెట్టితి నీకృపం బ్రదికితిన్ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం గావింప నే నేర నం
జలిఁ గావించెద భూసురాన్వయమణీ సన్బంధుచింతామణీ. 1736

వ. అని నమస్కరించె నంత రామకృష్ణులు దన కూఁతు వివాహంబునకు వచ్చుట విని తూర్యఘోషంబులతో నెదుర్కొని విధ్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి మధుపర్కంబు లిచ్చి వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైన కానిక లొసంగి భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతు లైనవారలకుఁ దూర్ణంబున సకలసంపత్పరిపూర్ణంబు లైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె నిట్లు గూడిన రాజుల కెల్లను వయోవీర్యబలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరిన పదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి పూజించె నంత విదర్భపురంబు ప్రజలు హరి రాక విని వచ్చి చూచి నేత్రాంజలులం దదీయవదనకమల పానంబు సేయుచు. 1737

మ. తగు నీచక్రి విదర్భరాజసుతకుం దథ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీచక్రికి నింతమంచి దగు నే దాంపత్య మీయిద్దఱిం
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరి గదా దర్పాహతారాతి యై
మగఁ డౌఁ గావుతఁ జక్రి యీరమణికిన్ మాపుణ్యమూలంబునన్. 1738

వ. అని పలికి రాసమయంబున. 1739

సీ. సన్నద్ధు లై బహుశస్త్రసమేతు లై బలసి చుట్టును వీరభటులు గొలువ
ముందట నుపహారములుఁ గానికలుఁ గొంచు వర్గంబు లై వారవనిత లేఁగఁ
బుష్పగంధాంబరభూషణకలిత లై పాడుచు భూసురభార్య లరుగఁ
బణవమర్దళశంఖపటహకాహళవేణుభేరీధ్వనుల మిన్ను పిక్కటిలఁగఁ

ఆ. దగిలి సఖులు గొలువఁ దల్లులు బాంధవ, సతులుఁ దోడ రాఁగ సవినయముగ

నగరు వెడలి నడచె నగజాతకును మ్రొక్క, బాల చికురపిహితఫాల యగుచు.

వ. మఱియు సూతమాగధవందిగాయక పాఠకజను లంతంత నభినందించుచుం జను దేర మందగమనంబున ముకుందచరణారవిందంబులు డెందంబునం దలంచుచు నిందుధర సుందరీమందిరంబు సేరి సలిలధారాధౌత కరచరణారవింద యై వార్చి శుచి యై గౌరీసమీపంబునకుం జనియె నంత ముత్తైదువ లగు భూసురోత్తముల భార్యలు భవసహిత యైన భవానికి మజ్జనంబు గావించి గంధాక్షతంబు లిడి వస్త్ర మాల్యభూషణాదుల నలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి నానావిధోపహారం బులు సమర్పించి కానిక లిచ్చి దీపమాలికల నివాళించి రుక్మిణీదేవిని మ్రొక్కించి రప్పుడు. 1741

ఉ. నమ్మితి నామనంబున సనాతను లైనయుమామహేశులన్
మిమ్ముఁ బురాణదంపతుల మేలు భజింతుఁ గదమ్మ మేటిపె
ద్దమ్మ దయాంబురాశివి గదమ్మ హరిం బతిఁ జేయు మమ్మ నిన్
నమ్మినవారి కెన్నఁడును నాశము లేదు గదమ్మ యీశ్వరీ. 1742

వ. అని గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోడం గూడిన బ్రాహ్మణభార్యలకు లవణాపూ పంబులును దాంబూలకంఠసూత్రంబులును నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణీదేవి వారలం బూజించిన. 1743

ఆ. వార లుత్సహించి వలనొప్ప దీవించి, సేస లిడిరి యువతిశిరమునందు
సేస లెల్లఁ దాల్చి శివవల్లభకు మ్రొక్కి, మౌనయతి మాని మగువ వెడలె.

వ. ఇట్లు మేఘమధ్యంబు వెలువడి విలసించు క్రొక్కారుమెఱుంగు తెఱంగున మృగ ధరమండలంబు నిర్గమించి చరించు మృగంబుచందంబునం గమలభవన ర్తకుం డెత్తిన జవనికమఱుంగు దెరలి పొడసూపిన మోహినీదేవత కైవడి దేవదానవసంఘాత కరతలసవ్యాపసవ్య సమాకృష్యమాణ పన్నగేంద్రపాశపరివలయిత పర్యాయపరి భ్రాంతమందరాచల మంథానమథ్యమానఘూర్ణిత ఘుమఘుమాయిత మహార్ణవ మధ్యంబుననుండి చనుదెంచు నిందిరాసుందరీవైభవంబున బహువిధప్రభా భాసమాన యై యిందుధరగేహినీ మందిరంబు వెలువడి మానసకాసార హేమకమల కాననవిహారమాణ మదమరాళంబుభంగి మందగమనంబునం గనకకలశయుగళ సంకాశకర్కశపయోధరభార పరికంప్యమానమధ్య యై రత్నముద్రికాలంకృతం బైన కెంగేల నొక్క సఖీలలామంబు కైదండ గొని రత్నవివహాసమంచిత కాంచనకర్ణపత్త్రమయూఖంబులు గండభాగంబుల నర్తనంబులు సలుప నరవింద పరిమళ కుతూహలావతీర్ణ మత్తమధుకరంబుల మాడ్కి నరాళంబు లైన కుంతల జాలంబులు ముఖమండలంబునం గ్రందుకొన సుందరమందహాసరోచులు దిశలందు బాలచంద్రికాసౌందర్యంబు నావహింప నధరబింబఫలారుణమరీచి మాలికలు రదనకుందకుట్మలంబుల కనురాగంబు సంపాదింప మనోజాతకేతన

సన్నిభం బైన పయ్యెదకొంగు దూఁగ సువర్ణ మేఖలాఘటిత మణికిరణపటలంబుల కాలశక్రచాపజనకంబు లై మెఱయఁ జెఱకువిలుతుం డొర వెడలి వాఁడియిడి జళిపించిన ధగద్ధగాయమానంబు లగు బాణంబులపగిది సుకుచిరవిలోకన నికరం బులు రాజవీరుల హృదయంబులు భేదింప శింజానమంజుమంజీరనినదంబులు సెవుల పండువులు సేయఁ బాదసంచారంబున హరిరాక కెదురుచూచుచు వీరమోహిని యై చనుదెంచు సమయంబున. 1745

మ. అళినీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖి నేణాక్షిం బ్రవాళాధరం
గలకంఠిన్ నవపల్లవాంఘ్రియుగళిన్ గంధేభకుంభస్తనిం
బులినశ్రోణి నిభేంద్రయాన నరుణాంభోజాతహస్తన్ మహో
త్పలగంధిన్ మృగరాజమధ్యఁ గని విభ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 1746

వ. మఱియు నయ్యింతిదరహాస లజ్జావలోకనంబులం జిత్తంబు లేమఱి ధైర్యంబులు దిగనాడి గాంభీర్యంబులు విడిచి గౌరవంబులు మఱచి చేష్టలు మాని యెఱుక లుడిగి యాయుధంబులు దిగవైచి గజతురగరథారోహణంబులు సేయనేరక రాజు లెల్ల నేలకు వ్రాలి రాయేణీలోచన తన వామకరనఖంబుల నలకంబులు దలంగం ద్రోయుచు నుత్తరీయంబు సక్కనొత్తుచుఁ గడగంటిచూపులం గ్రమం బున నారాజలోకంబు నాలోకింపుచు. 1747

మ. కనియెన్ రుక్మిణి చంద్రమండలముఖుం గంఠీరవేంద్రావల
గ్ను నవాంభోజదళాక్షుఁ జారుతరవక్షున్ మేఘసంకాశదే
హు నగారాతిగజేంద్రహస్తనిభబాహుం జక్రిఁ బీతాంబరున్
ఘనభూషాన్వితుఁ గంబుకంఠు విజయోత్కంఠున్ జగన్మోహనున్. 1748

కృష్ణుఁడు శత్రురాజులు సూచుచుండ రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట

వ. కని తదీయరూపవయోలావణ్య వైభవగాంభీర్యచాతుర్య తేజోవిశేషంబులకు సంతసించి మనోభవశరాక్రాంత యై రథారోహణంబు గోరుచున్న వరారోహం జూచి పరిపంథిరాజలోకంబు సూచుచుండ మందగమనంబున గంధసింధురంబు లీలం జనుదెంచి భేరవంబుల నడిమిభాగంబు గొని చను కంఠీరవంబుకైవడి నిఖిల భూపాలగణంబుల గణింపక తృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి దన రథంబు మీఁద నిడికొని భూనభోంతరాళంబులు నిండ శంఖంబు పూరించుచు బలభద్రుండు తోడ నడవ యాదవవాహినీపరివృతుం డై ద్వారకానగర మార్గంబు వట్టి చనియె నంత జరాసంధవశు లయిన రాజు లందఱు హరిపరాక్ర మంబు విని సహింపనోపక. 1749

మ. ఘనసింహంబులకీర్తి నీచమృగముల్ గైకొన్నచందంబునన్
మనకీర్తుల్ గొని బాలఁ దోడ్కొనుచు నున్మాదంబుతో గోపకుల్
సనుచున్నా రదె శౌర్య మెన్నఁటికి మీశస్త్రాస్త్రముల్ గాల్పనే
తనుమధ్యన్ విడిపింపమేని నగరే ధాత్రీజనుల్ క్రంతలన్. 1750

వ. అని యొండొరులం దెలుపుకొని రోషంబులు హృదయంబుల నిలుపుకొని సంరంభించి తనుత్రాణంబులు వహించి ధనురాది సాధనంబులు ధరియించి పంతంబు లాడి తమ తమ చతురంగబలంబులం గూడికొని జరాసంధాదులు యదువీరుల వెంటనంటి తాఁకి నిలునిలుం డని ధిక్కరించి పలికి యుక్కు మిగిలి మహీధరంబుల మీఁద సలిలధారలు గురియు ధారాధరంబుల చందంబున బాణవర్షంబులు గురిసిన యాదవసేనలం గల దండనాయకులు కోదండంబు లెక్కిడి గుణంబులు మ్రోయించి నిలువంబడి రప్పుడు. 1751

క. అరిబలభటసాయకముల, హరిబలములు గప్పఁబడిన నడరెడుభీతిన్
హరిమధ్య సిగ్గుతోడను, హరివదనముఁ జూచెఁ జకితహరిణేక్షణ యై. 1752

వ. ఇట్లు చూచిన. 1753

క. వెఱచెద వదె యదువీరులు, ప్రచ్చెద రరిసేన నెల్ల వైరులు వెలుచన్
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును, జచ్చెదరును నేఁడు చూడు జలజాతాక్షీ. 1754

వ. అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూఱడించె నంత బలభద్రప్రముఖు లైన యదువీరులు ప్రళయవేళల మిన్నునం బన్ని బలుపిడుగు లడరించు పెనుమొగిళుల వడువున జరాసంధాదిపరిపంథి రాజచక్రంబుమీఁద నవక్రపరాక్రమంబున శిఖిశిఖాసంకాశనిశితశిలీముఖ నారాచభల్లప్రముఖంబు లైన బహువిధబాణపరంపరలు గురియ నదియును విదళితమత్తమాతంగంబును విచ్ఛిన్నతురంగంబును విభిన్నరథవరూథంబును వినిహతపదాతి యూథంబును విఖండితవాహవారణరథారోహణమస్తకంబును విశకలితవక్షోమధ్యకర్ణ కంఠకపోలహస్తంబును విస్ఫోటిత కపాలంబును వికీర్ణకేశజాలంబును విపాటితచరణజాను జంఘంబును విదళిత దంతసంఘంబును విఘటితవీరమంజీర కేయూరంబును విభ్రష్టకుండలకిరీటహారం బును విస్మృతవీరాలాపంబును విదార్యమాణగదాకుంతతోమర పరశుపట్టిస ప్రాసకరవాలశూల చక్రచాపంబును వినిపాతితకేతనచ్ఛత్ర చామరంబును విలూన తనుత్రాణంబును విలీయమానఘోటకసంఘరింఖాసముద్ధూత ధరణీపరాగంబును వినష్టరథవేగంబును వినివారితసూతమాగధ వందివాదంబును వికుంఠితహయ హేషాపటహభాంకార కరటిఘటాఘీంకార రథనేమిపటపటాత్కార తురగ నాభిఘంటా ఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణఝణఝణాత్కార నిస్సాణధణధణాత్కార మణినూపురక్రేంకారకింకిణీకిణకిణాత్కార శింజినీటంకార భటపరస్పరధిక్కారనాదంబును వినిర్భిద్యమాన రాజసమూహంబును విద్యమాన రక్తప్రవాహంబును విశ్రూయమాణభూతవేతాళకలకలంబును విజృంభమాణ ఫేరవకాకగృధ్రకంకాదిసంకులంబును బ్రచలితకబంధంబును బ్రభూత పలలగంధం బును బ్రదీపితమేదోమాంస రుధిరఖాదంబును బ్రవర్తితడాకినీప్రమోదం

బును నై యుండె నప్పుడు. 1755

చ. మగిడి చలించి పాఱుచును మాగధముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలిఁ గోల్పడినవానిక్రియం గడు వెచ్చ నూర్చుచున్
మొగమున దప్పి దేరఁ దమముందటఁ బొక్కుచు నున్న చైద్యుతోఁ
బగతురచేతిలోఁ బడక ప్రాణముతో డుత నున్నవాఁడవే. 1756

వ. అని మఱియును. 1757

ఆ. బ్రదుకవచ్చు నొడలఁ బ్రాణంబు లుండిన, బ్రదుకు గలిగె నేని భార్య గలదు
బ్రదికి తీవు భార్యపట్టు దయ్యె మెఱుంగు, వగవ వలదు చైద్య వలదు వలదు.

వ. వినుము దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు జంత్రగానిచేతిజంత్రపు బొమ్మకైవడి నీశ్వరతంత్రపరాధీనుం డై సుఖదుఃఖంబులందు నర్తనంబులు సలుపు తొల్లి నేను మథురాపురంబుమీఁదఁ బదియేడుమాఱులు పరాక్రమంబున విడిసి చక్రిచేతం బరాజిత బలచక్రుండ నై కామపాలుచేతం బట్టువడి కృష్ణుండు కరుణసేసి విడిపించిన వచ్చి క్రమ్మఱ నిరువదిమూఁడక్షౌహిణులం గూడికొని పదునెనిమిదవమాఱు దాడిచేసి శత్రులం దోలి విజయంబు చేకొంటి నిట్టి జయాపజయంబులందు హర్షశోకంబుల నెన్నండును జెంద దైవయుక్తం బయిన కాలంబునం జేసి లోకంబులు పరిభ్రమించుచుండు నదియునుం గాక. 1759

మ. తమకుం గాలము మంచిదైన మనలం ద్రైలోక్యవిఖ్యాతవి
క్రములన్ గెల్చిరి యాదవుల్ హరిభుజాగర్వంబునన్ నేఁడు కా
లము మేలై చనుదెంచెనేని మనముం లక్షించి విద్వేషులన్
సమరక్షోణి జయింత మింతపనికై శంకింప నీ కేటికిన్. 1760

వ. అని యిట్లు జరాసంధుండు నతని యొద్దిరాజులును శిశుపాలుని పరితాపంబు నివారించి తమ తమ భూములకుఁ జనిరి శిశుపాలుండు ననుచరసేనాసమేతుం డై తన నగరంబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహంబునం దన చెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక నేకాక్షౌహిణీబలంబుతోడ సమరసన్నాహంబునం గృష్ణుని వెనుతవిలి పోవుచుఁ దన సారథితో ని ట్లనియె. 1761

ఉ. బల్లిదు నన్ను భీష్మజనపాలకుమారకుఁ బిన్నచేసి నా
చెల్లెలి రుక్మిణిం గొనుచుఁ జిక్కనికిక్కపుబంటపోలె నీ
గొల్లఁడు వోయెడిన్ రథముఁ గూడఁగఁ దోలుము తేజితోల్లస
ద్భల్లపరంపరన్ మదముఁ బాపెదఁ జూపెద నా ప్రతాపమున్. 1762

వ. అని యిట్లు రుక్మి యనువాఁడు హరికొలంది యెఱుంగక సారథి నదలించి రథంబు గూడం దోలించి గోపాలక వెన్నముచ్చ నిమిషమాత్రంబు నిలు నిలు మని తిరస్కరించి బలువింట నారి యెక్కించి మూఁడువాఁడితూపుల హరి నొప్పించి యి ట్లనియె. 1763

సీ. మాసరివాఁడవా మాపాపఁ గొనిపోవ నేపాటిగలవాఁడ వేది వంశ
మెందు జన్మించితి వెక్కడఁ బెరిగితి వెయ్యది నడవడి యెవ్వఁ డెఱుఁగు
మానహీనుఁడ వీవు మర్యాదలును లేవు మాయ గైకొని కాని మలయ రావు
నిజరూపమున శత్రునివహంబుపైఁ బోవు వసుధేశుఁడవు గావు వావి లేదు

ఆ. కొమ్మ నిమ్ము నీవు గుణరహితుండవు, విడువు విడువ వేని విలయకాల
శిఖిశిఖాసమానశితశిలీముఖముల, గర్వ మెల్లఁ గొందుఁ గలహమందు. 1764

వ. అని పలికిన నగధరుండు నగి యొక్క బాణంబున వాని కోదండంబు ఖండించి యాఱుశరంబుల శరీరంబు దూఱ నేసి యెనిమిదివిశిఖంబుల రథ్యంబులం గూల్చి రెండమ్ముల సారథిం జంపి మూఁడు వాఁడితూపులఁ గేతనంబుఁ ద్రుంచి మఱియు నొక్కవి ల్లందినం దునిమి వెండియు నొక్క ధనువు పట్టిన విదళించి క్రమంబునం బరిఘపట్టిసశూలచర్మాసి శక్తితోమరంబులు ధరియించిన దునుకలు చేసి క్రమ్మఱ నాయుధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు గావించె నంతటఁ దనివి సనక వాఁడు రథంబు డిగ్గి ఖడ్గహస్తుం డై దవానలంబుపయిం బడు మిడుత చందనంబునం గదిసిన ఖడ్గకవచంబులు చూర్ణంబులు చేసి మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు వెఱికి జళిపించి వానిశిరంబు తెగ వ్రేయ గమికించి నడుచుచున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీదేవి హరిచరణారవిందంబులు పట్టుకొని యి ట్లనియె. 1765

మత్తకోకిలము. నిన్ను నీశ్వర దేవదేవుని నిర్ణయింపఁగ లేక యో
సన్నుతామరకీర్తిశోభిత సర్వలోకశరణ్య మా
యన్న యీతఁడు నేఁడు చేసె మహాపరాధము నీయెడన్
నన్ను మన్ననసేసి కావు మనాథనాథ దయానిధీ. 1766

మత్తకోకిలము. కల్ల లే దని విన్నవించుట గాదు వల్లభ యీతనిన్
బ్రల్లదుం దెగఁ జూచితేనియు భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ డంచు మోదితు లైన మా
తల్లిదండ్రులు పుత్రశోకముఁ దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా. 1767

మ. అని డగ్గుత్తికతో మహాభయముతో నాకంపితాంగంబుతో
వినతశ్రాంతముఖంబుతో శ్రుతిచలద్వేణీకలాపంబుతోఁ
గనుదోయిం జడిగొన్న బాష్పములతోఁ గన్యాలలామంబు మ్రొ
క్కిన రుక్మిం దెగ వ్రేయఁ బోక మగిడెం గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ డై. 1768

వ. ఇట్లు చంపక బావా ర మ్మని చిఱునగవు నగుచు వానిం బట్టి బంధించి గడ్డంబును మీసంబును దలయును రేవులు వాఱఁ గొఱిగి విరూపిం జేసె నంత యదువీరులు పరసైన్యంబులం బాఱఁ దోలి తత్సమీపంబునకు వచ్చి రప్పుడు హతప్రాణుం డై కట్టువడి యున్న రుక్మిం జూచి కరుణసేసి బలభద్రుండు బంధంబులు విడిచి హరి డగ్గఱి యి ట్లనియె. 1769

క. తల మనక భీష్మనందను, తలయును మూతియును గొఱుగఁ దగవే బంధుం
దలయును మూతియు గొఱుగుట, తలఁ దఱుగుటకంటెఁ దుచ్ఛతరము మహాత్మా.

క. కొందఱు రిపు లని కీడును, గొందఱు హితు లనుచు మేలుఁ గూర్పవు నిజమీ
వందఱియందును సముఁడవు, పొందఁగ నే లయ్యె విషమబుద్ధి ననంతా. 1771

సహోదరుని భంగమునకు ఖిన్న యగు రుక్మిణీదేవిని బలభద్రుం డూరార్చుట

వ. అని తర్జించి పలికి రుక్మిణీదేవి నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 1772

శా. తోడంబుట్టినవానిభంగమునకుం దుఃఖించి మాకృష్ణు నె
గ్గాడం జూడకు మమ్మ పూర్వభవకర్మాధీన మై ప్రాణులం
గీడుం మేలును జెందు లేఁ డొకఁడు శిక్షింపంగ రక్షింప నీ
తోడంబుట్టువు కర్మశేషపరిభూతుం డయ్యె నేఁ డియ్యెడన్. 1773

క. చంపెడిదోషము గలిగినఁ, జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ జను విడువంగాఁ
జంపిన దోషము సిద్ధము, చంపను మఱి యేల మున్న చచ్చినవానిన్. 1774

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమిపతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు రాజ్యకాంక్షఁ జేసి
తోడిచూలు నయినఁ దోడఁబుట్టినవాఁడు
చంపుచుండుఁ గ్రూరచరితుఁ డగుచు. 1775

క. భూమికి ధనధాన్యములకు, భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవములకుం
గామించి మీఁదు గానక, శ్రీమదమున మానధనులు చెనకుదు రొరులన్. 1776

వ. వినుము దేవమాయం జేసి దేహాభిమాను లైన మానవులకుఁ బగవాఁడు బంధుం డుదాసీనుం డగు మోహంబు సిద్ధం బయి యుండు జలాదులయందుఁ జంద్రసూర్యాదులు ఘటాదులందు గగనంబును బెక్కయి కానంబడుభంగి దేహధారుల కందఱికి నాత్మ యొక్కం డయ్యును బెక్కండ్రై తోఁచు నాద్యంతంబులు గల యీదేహంబు ద్రవ్యప్రాణగుణాత్మకం బయి యాత్మయందు నవిద్యచేతఁ గల్పితం బై దేహిని సంసారంబునం ద్రిప్పు సూర్యుండు తటస్థుం డై యుండఁ బ్రకాశమానంబు లయిన దృష్టిరూపంబులుబోలె నాత్మ తటస్థుం డై యుండు దేహేంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగు నాత్మకు వేఱొక్కటితోడ సంయోగ వియోగంబులు లేవు వృద్ధిక్షయంబులు చంద్రకళలకుం గాని చంద్రునికి లేనిక్రియ జన్మనాశంబులు దేహంబునకుం గాని యాత్మకుఁ గలుగ నేరవు నిద్రవోయినవాఁ డాత్మను విషయఫలానుభోగంబు సేయించు తెఱంగున నెఱుకలేనివాఁడు నిజము గాని యర్థంబునందును భవంబు నొందుచుండుఁ గావున. 1777

క. అజ్ఞానజ మగుశోకము, విజ్ఞానవిలోకనమున విడువుము నీకుం
బ్రజ్ఞావతికిం దగునే, యజ్ఞానులభంగి వగవ నంభోజముఖీ. 1778

వ. ఇట్లు బలభద్రుచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె నట రుక్మి

యనువాఁడును బ్రాణావశిష్టుం డై విడువంబడి తన విరూపభావంబునకు నెరియుచు హరిం గెలిచికాని కుండినపురంబు చొరనని ప్రతిజ్ఞ నేసి తత్పుర సమీపంబున నుండె నివ్విధంబున. 1779

శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బెండ్లియాడుట

క. రాజీవలోచనుఁడు హరి, రాజసమూహముల గెలిచి రాజస మొప్పన్
రాజిత యగుతనపురికిని, రాజాననఁ దెచ్చె బంధురాజి నుతింపన్. 1780

వ. అంత నయ్యాదవేంద్రుని నగరంబున సమారబ్ధవివాహ కృత్యంబును బ్రవర్తమాన గీతవాద్యనృత్యంబును బ్రతిగృహాలంకృత విలసితాశేష నరనారీవర్గంబును బరిణయమహోత్సవ సమాహూయమానమహీపాలగజఘటాగండమండల దానసలిల ధారాసిక్తమార్గంబును బ్రతిద్వారమంగళాచార సంఘటిత క్రముక కదళికా కర్పూరకుంకుమాగరుధూప పరిపూర్ణకుంభంబును విభూషితసకలగృహవేదికా కవాటగేహళీ స్తంభంబును విచిత్రకుసుమాంబర రత్నతోరణవిరాజితంబును సముద్ధూతకేతనవిభ్రాజితంబును నై యుండె నయ్యవసరంబున. 1781

మ. ధ్రువకీర్తిన్ హరి పెండ్లియాడె నిజచేతోహారిణిన్ మానవై
భవగాంభీర్యవిహారిణిన్ నిఖిలసంపత్కారిణిన్ సాధుబాం
ధవసత్కారిణిఁ బుణ్యచారిణి మహాదారిద్ర్యసంహారిణిన్
సువిభూషాంబరధారిణిన్ గుణవతీచూడామణిన్ రుక్మిణిన్. 1782

క. సతులుం దారును బౌరులు, హితమతిఁ గానికలు దెచ్చి యిచ్చిరికరుణో
న్నతవర్ధిష్ణులకును మా,నితరోచిష్ణులకు రుక్మిణీకృష్ణులకున్. 1783

క. హరిపెండ్లికిఁ గైసేయక, కురుసృంజయయదువిదర్భకుంతినరేంద్రుల్
పరమానందముఁ బొందిరి, ధరణీశులలోన గాఢతాత్పర్యములన్. 1784

క. హరి యీతెఱఁగున రుక్మిణి, నరుదుగఁ గొనివచ్చి పెండ్లియాడుట విని దు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱఁగం,దిరి రాజులు రాజసతులు దిక్కుల నెల్లన్. 1785

ఆ. అనఘ యాదిలక్ష్మి యైనరుక్మిణితోడఁ గ్రీడ సలుపుచున్నకృష్ణుఁ జూచి
పట్టణంబులోనిప్రజ లుల్లసిల్లిరి, ప్రీతు లగుచు ముక్తభీతు లగుచు. 1786

వ. అని చెప్పి. 1787

క. కువలయరక్షాతత్పర, కువలయదళనీలవర్ణకోమలదేహా
కువలయనాథశిరోమణి, కువలయజనవినుతవిమలగుణసంఘాతా. 1788

మాలిని. సరసిజనిభహస్తా సర్వలోకప్రశస్తా
నిరుపమశుభమూర్తీ నిర్మలారూఢకీర్తీ
పరహృదయవిదారీ భక్తలోకోపకారీ
గురుబుధజనతోషీ ఘోరదైతేయశోషీ. 1789

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బను పురాణంబు
నందు దేవకీదేవివివాహంబును గగనవాణీశ్రవణంబును గంసోద్రేకంబును వసు
దేవప్రార్థనంబును యోగమాయా ప్రభావంబును బలభద్రుజన్మంబును బ్రహ్మాది
సురస్తోత్రంబును గృష్ణావతారంబును ఘోషప్రవేశంబును యోగనిద్రాచరి
తంబును నందపుత్రోత్సవంబును బూతనాసంహారంబును శకటభంజనంబును
దృణావర్తమరణంబును గర్గాగమనంబును నారాయణాది నామనిర్దేశంబును
బాలక్రీడయును మృద్భక్షణంబును వాసుదేవవదన గహ్వరవిలోక్యమాన
చరాచరసమస్తలోకవిలోకనంబును నవనీతచౌర్యంబును యశోదారోషం
బును నులూఖలబంధనంబును నర్జునతరుయుగళ నిపాతనంబును నలకూబరమణి
గ్రీవుల శాపమోక్షణంబును బృందావనగమనంబును వత్సపాలనంబును వత్సా
సురవధయును బకదనుజవిదారణంబును నఘాసురమరణంబును వత్సాపహర
ణంబును నూతన వత్సబాలకల్పనంబును బ్రహ్మవినుతియు గోపాలనంబును
గార్దభాసురహింసనంబును గాళియఫణిమర్దనంబును గరుడకాళియనాగవిరోధ
కథనంబును బ్రలంబాసుర హింసనంబును దవానలపానంబును వర్షర్తువర్ణనంబును
శరత్కాలలక్షణంబును వేణువిలాసంబును హేమంతసమయ సమాగమంబును
గోపకన్యాచరితహవిష్య వ్రతంబును గాత్యాయనీసేవనంబును వల్లవీవస్త్రాపహర
ణంబును విప్రవనితాదత్తాన్నభోజనంబు నింద్రయాగనివారణంబును నంద
ముకుందసంవాదంబును బర్వతభంజనంబును బాషాణసలిలవర్షంబును గోవర్ధ
నోద్ధరణంబును వరుణకింకరుండు నందునిం గొనిపోయిన హరి దెచ్చుటయును
వేణుపూరణంబును గోపికాజనఘోష నిర్గమనంబును యమునాతీరవనవిహరణం
బును గృష్ణాంతర్ధానంబును ఘోషకామినీగణ పరిదేవనంబును గోపికాన్వేష
ణంబును గోపికాగీతలును హరి ప్రసన్నతయును రాసక్రీడనంబును జలకేళియును
సర్పరూపకుం డయిన సుదర్శనవిద్యాధరుండు హరిచరణతాడనంబున నిజరూ
పంబు వడయుటయును శంఖచూడుం డను గుహ్యకుని వధించుటయు వృష
భాసురవిదళనంబును నారదవచనంబున హరిజన్మకథ యెఱింగి కంసుండు దేవకీ
వసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును ఘోటకాసురుం డయిన కేశి యను దనుజుని
వధియించుటయును నారదస్తుతియును వ్యోమదానవమరణంబును నక్రూరాగమ
నంబును నక్రూరరామకృష్ణుల సల్లాపంబును ఘోషనిర్గమనంబును యమునా
జలాంతరాళంబున నక్రూరుండు హరి విశ్వరూపంబు గాంచుటయు నక్రూరస్తవం
బును మథురానగరప్రవేశంబును రజకవధయును వాయకమాలాకారసమ్మానం
బును గుబ్జాప్రసాదకరణంబును ధనుర్భంగంబును గంసు దుస్స్వప్నంబును గువల
యాపీడపీడనంబును రంగస్థలప్రవేశంబును జాణూరముష్టికులవధయును గంస

వధయును వసుదేవదేవకీ బంధమోక్షణంబును నుగ్రసేనురాజ్యస్థాపనంబును రామకృష్ణులు సాందీపనివలన విద్య లభ్యసించుటయును సంయమనీనగర గమనంబును గురుపుత్రదానంబును నుద్ధవుని ఘోషయాత్రయును భ్రమరగీతలును గుబ్జావాసగమనంబును గరినగరంబునకు నక్రూరుండు సని కుంతీదేవి నూరార్చుటయు కంసభార్యలగు నస్తిప్రాస్తులు జరాసంధునకుం గంసుమరణం బెఱింగించుటయును జరాసంధుని దండయాత్రయును మథురానగరనిరోధనంబును యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశవారంబులు పలాయితుం డగుటయును నారదప్రేరితుం డై కాలయవనుండు మథురపై దాడివెడలుటయును ద్వారకానగరనిర్మాణంబును మథురాపురనివాసులం దన యోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును గాలయవనుండు హరివెంటం జని గిరిగుహాయందు నిద్రితుం డైన ముచుకుందుని కోపదృష్టివలన నీఱగుటయును ముచుకుందుండు హరిని సంస్తుతిచేసి తపంబునకుం జనుటయును జరాసంధుండు క్రమ్మఱ రామకృష్ణులపై నేతెంచుటయును బ్రవర్షణపర్వతారోహణంబును గిరిదహనంబును గిరి డిగ్గ నుఱికి రామకృష్ణులు ద్వారకానగరంబునకుం జనుటయును రుక్మిణీజననంబును రుక్మిణీసందేశంబును వాసుదేవాగమనంబును రుక్మిణీగ్రహణంబును రాజలోకపలాయనంబును రుక్మి యనువాని భంగంబును రుక్మిణీకల్యాణంబును నను కథలు గల దశమస్కంధంబునందలి పూర్వభాగము. 1790

శ్రీ ర స్తు

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

దశమస్కంధము, ఉత్తరభాగము

క. శ్రీకర పరిశోషితర
త్నాకర కమనీయగుణగణాకర కారు
ణ్యాకర భీకరశరధా
రాకంపితదానవేంద్ర రామనరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డైన సూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైన పరీక్షిన్నరేంద్రుండు రుక్మిణీపరిణయానంతరంబున నైన కథావృత్తాంతం బంతయు వినిపింపు మనిన శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 2

ప్రద్యుమ్నకుమారచరిత్ర ప్రారంభము

ఉ. తామరసాక్షునంశమున దర్పకుఁ డీశ్వరుకంటిమంటలం
దా మును దగ్ధుఁడై పిదపఁ దత్పరమేశుని దేహలబ్ధికై
వేమఱు నిష్ఠఁ జేసి హరివీర్యమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ
కామినిగర్భమం దసురఖండనుమాఱటమూర్తియో యనన్. 3

వ. అంత నాడింభకుండు ప్రద్యుమ్నుం డనుపేర విఖ్యాతుం డయ్యె నాశిశువు సూతికాగృహంబునం దల్లి పొదిఁగిట నుండం దనకు శత్రుం డని యెఱింగి శంబరుం డను రాక్షసుండు దన మాయాబలంబునం గామరూపి యై వచ్చి కొనిపోయి సముద్రంబులో వైచి తన గృహంబునకుం జనియె నంత నాబాలకుండు జలధి జలంబునం దిగంబడ నొడిసి యొక మహామీనంబు మ్రింగె నందు. 4

క. జాలిం బడి పాఱుజలచర, జాలంబులఁ బోవనీక చని రోషాగ్ని
జ్వాలలు నిగుడఁగ నూరక, జాలంబులు వైచిపట్టుజాలరు లంతన్. 5

వ. సముద్రంబులోన నామీనంబును దత్సహచరంబు లైన మీనంబులనుం బట్టికొని తెచ్చి శంబరునకుం గానికఁగా నిచ్చిన నతఁడు వండి తెం డని మహానస గృహంబునకుం బంచిన, 6

క. రాజునగరియడబాలలు, రాజీవముకడుపు వ్రచ్చి రాజనిభాస్యున్
రాజశిశువుఁ గని చెప్పిరి, రాజీవదళాక్షి యైనరతికి నరేంద్రా. 7

వ. అంత నారదుండు వచ్చి బాలకుని జన్మంబును శంబరోద్యోగంబును మీనోదర
ప్రవేశంబునుం జెప్పిన విని యారతి మాయావతి యనుపేర శంబరునియింటఁ
బాతివ్రత్యంబు సలుపుచు దహనదగ్ధుం డయిన తన పెనిమిటి శరీరధారణంబు
సేయుట కెదురుచూచుచున్న యది గావున నయ్యర్భకుండు దర్పకుం డని తెలిసి
మెల్లన పుత్రార్థిని యైనతెఱంగున శంబరుని యనుమతి వడసి సూపకారుల
యొద్ద నున్న పాపనిం దెచ్చి పోషించుచుండె నాకుమారుండును శీఘ్ర
కాలంబున నారూఢయౌవనుం డై. 8

క. సుందర మగుతనరూపము, సుందరు లోకమాఱు దేఱి చూచినఁ జాలున్
సౌందర్య మేమి చెప్పను, బొందెద మని డాయుబుద్ధిఁ బుట్టించు నృపా. 9

సీ. చక్కని వారలచక్కఁదనంబున కుపమింప నెవ్వాఁడు యోగ్యుఁ డయ్యె
మిక్కిలితపమున మెఱయునంబికకు నై శంకరు నెవ్వాఁడు సగము సేసె
బ్రహ్మత్వమును బొంది పరఁగువిధాతను వాణికై యెవ్వాఁడు వాఁడి సెఱిచె
వేయిడాఁగులతోడివిబుధలోకేశుని మూర్తికి నెవ్వాఁడు మూల మయ్యె

తే. మునులతాలిమి కెవ్వాఁడు ముల్లుసూపు, మగలమగువల నెవ్వాండు మరులుకొలుపుఁ
గుసుమధనువున నెవ్వాండు కొనువిజయము, చిగురువాలున నెవ్వాండుసిక్కుపఱుచు.

వ. అని తన్ను లోకులు వినుతించు ప్రభావంబులు గలిగి పద్మదళలోచనుండును
బ్రలంబబాహుండును జగన్మోహనాకారుండు నైన పంచబాణునిం గని లజ్జాహాస
గర్భితంబు లైన చూపులం జూచుచు మాయావతి సురతభ్రాంతిఁ జేసినం జూచి
ప్రద్యుమ్నుం డి ట్లనియె. 11

మత్తకోకిలము. నాతనూభవుఁ డీతఁ డంచును నాన యించుక లేక యో
మాత నీ విది యేమి నేఁ డిటు మాతృభావము మాని సం
ప్రీతిఁ గామినిభంగిఁ జేసెదు పెక్కువిభ్రమముల్ మహా
ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మము గాదు మోహము సేయఁగాన్. 12

వ. అనిన రతి యి ట్లనియె నీవు నారాయణనందనుండ వైన కందర్పుండవు పూర్వ
కాలంబున నేను నీకు భార్య నైన రతిని నీవు శిశు వై యుండునెడ నిర్దయుం
డై దొంగిలి తల్లిం దొఱంగఁ జేసి శంబరుండు కొనివచ్చి నిన్ను నీరధిలో వైచిన
నొక్కమీనంబు మ్రింగె మీనోదరంబు వెడలితీవు మీఁదటి కార్యమాకర్ణింపుము.

క. మాయావి వీఁడు దుర్మతి, మాయఁడు సంగరములం దమర్త్యుల గెలుచున్
మాయికరణమున వీనిన్, మాయింపుము మోహనాదిమాయలచేతన్. 14

మత్తకోకిలము. పాపకర్ముఁడు వీఁడు ని న్నిటఁ బట్టి తెచ్చిన లేచి నా
పాపఁ డెక్కడఁ బోయెనో సుతుఁ బాపితే విధి యంచుఁ దాఁ

గ్రేపుఁ బాసినగోవుభంగిని ఖిన్న యై పడి గాఢసం
తాప యై నిను నోఁచి కాంచినతల్లి కు య్యెడ కుండునే. 15

వ. అని పలికి మాయావతి మహానుభావుం డైన ప్రద్యుమ్నునికి సర్వశత్రుమాయా వినాశి యయిన మహామాయావిద్య నుపదేశించె న వ్విధంబున. 16

మ. గురుమాయారణవేది యై కవచియై కోదండి యై బాణి యై
హరిజుం డోరి నిశాట వై చితివి నాఁ డంభోనిధిన్ నన్ను ఘో
రరణాంభోనిధి వైతు నిన్ను నిదె వే రమ్మంచుఁ జీరెన్ మనో
హరదివ్యాంబరు నుల్లసద్దనుజసేనాడంబరున్ శంబరున్. 17

చ. అదలిచి యిట్లు కృష్ణసుతుఁ డాడిననిష్ఠురభాషణంబులం
బదహత మై వడిం గవియుపన్నగ రాజముఁ బోలి శంబరుం
డదరుచు లేచి వచ్చి గద నచ్యుతనందను వ్రేసె నుజ్జ్వల
ద్భిదురకఠోరఘోషసమభీషణనాదము చేసి యార్చుచున్. 18

క. దనుజేంద్రుఁడు వ్రేసినగదఁ, దనగదచేఁ బాయ నడిచి దనుజులు బెదరన్
దనుజాంతకునికుమారుఁడు, దనుజేశునిమీఁద నార్చి తనగద వైచెన్. 19

వ. అంత నారక్కసుండు వెక్కసం బగు రోసంబునఁ దనకుఁ దొల్లి మయుం డెఱింగించిన దైతేయమాయ నాశ్రయించి మింటికి నెగసి పంచబాణునిపై బాణవర్షంబు గురిసిన నమ్మహారథుండు నొచ్చియు సంచలింపక మచ్చరంబున సర్వమాయావినాశని యైన సాత్త్వికమాయం బ్రయోగించి దనుజుని బాణవృష్టి నివారించె మఱియు వాఁడు భుజగగుహ్యకపిశాచమాయలు పన్ని నొప్పించిన నన్నియుం దప్పించి. 20

క. దండధరమూర్తిఁ గైకొని, యొం డాడక చక్రిసూనుఁ డుగ్రతరాసిన్
ఖండించె శంబరునితలఁ, గుండలకోటీరమణులు గుంభిని రాలన్. 21

క. చిగురాకడిదపుధారను, జగములఁ బరవశము సేయుచలపాదికి దో
డ్డగునుక్కడిదంబునఁ దన, పగతుం దెగ వ్రేయు టెంతపని చింతింపన్. 22

క. బెగడుచు నుండఁగ శంబరుఁ, దెగడుచుఁ బూవింటిజోదుధీరగుణంబుల్
వొగడుచుఁ గురిసిరి ముదమున, నెగడుచుఁగుసుమములముసురు నిర్జరు లధిపా.

రతీదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట

వ. ఇట్లు శంబరుని వధియించి విలసిల్లుచున్న యించువిలుకానిం గొంచు నాకాశచారిణి యైన యారతీదేవి గగనపథంబుఁ బట్టి ద్వారకానగరోపరిభాగంబునకుం జనుదెంచిన. 24

ఆ. మెఱుఁగుఁదీఁగెతోడి మేఘంబుకై వడి, యువిదతోడ మింటి నుండి కదలి
యరుగుదెంచె మదనుఁ డంగనాజనములు, మెలఁగుచున్నలోనిమేడకడకు. 25

మ. జలదశ్యాముఁ బ్రలంబబాహుయుగళుం జంద్రాననున్ నీలసం

కులవక్త్రాలకుఁ బీతవాసు ఘనవక్షున్ సింహమధ్యున్ మహో
త్పలపత్త్రేక్షణు మందహాసలలితుం బంచాయుధున్ నీరజా
క్షులు దా రేమఱుపాటు చూచి హరి యంచుం డాఁగి రయ్యైయెడన్. 26

క. కొందఱు హరి యగునందురు, కొందఱు చిహ్నములు కొన్నికొన్ని హరికి లే
వందురు మెల్లనె తెలియుద, మందురు మఱుఁ జూచి కొంద ఱబలలు గుము లై.

క. హరి యని వెనుచని పిదపన్, హరిఁ బోలెడువాఁడు గాని హరి గాఁ డనుచున్
హరిమధ్య లల్లనల్లన, హరినందను డాయ వచ్చి రాశ్చర్యమునన్. 28

ఉ. అన్నులు సేర వచ్చి మఱు నందఱుఁ జూడఁగఁ దాను వచ్చి సం
పన్న గుణాభిరామ హరిపట్టపుదేవి విదర్భపుత్త్రి క్రేఁ
గన్నుల నాకుమారకుని కైవడి నేర్పడఁ జూచి బోటితోఁ
జన్నులు సేప ని ట్లనియె సంభ్రమదైన్యము లుల్లసిల్లఁగన్. 29

శా. ఈకంజేక్షణుఁ డీకుమారతిలకుం డీయిందుబింబాననుం
డీకంఠీరవమధ్యుఁ డిచ్చటికి నేఁ డెందుండి యేతెంచెనో
యీకల్యాణునిఁ గన్న భాగ్యవతి మున్నే నోములన్ నోఁచెనో
యేకాంతామణియందు వీఁగి కనెనో యేకాంతుఁ డీకాంతునిన్. 30

శా. ఆళీ నాతొలుచూలిపాపనికి బోర్కాడించి నే సూతికా
శాలామధ్యవిశాలతల్పగత నై చన్నిచ్చి నిద్రింప నా
బాలున్ నాచనుఁబాలకుం జెఱిచి యేపాపాత్ము లెత్త్రోవ ము
న్నే లీలం గొనిపోయిరో శిశువుఁ దా నేతల్లి రక్షించెనో. 31

క. కొడుకఁడు నాపాదిగిటిలోఁ, జెడి పోయిననాఁటనుండి చెలియా తెలియం
బడ దేవార్తయు నతఁడే, వడువున నెచ్చోట నిలిచి వర్తించెడినో. 32

క. ఇందాఁక వాఁడు బ్రదికిన, సందేహము లేదు దేహచాతుర్యవయ
స్సౌందర్యంబుల లోకులు, వందింపఁగ నితనియంతవాఁ డగుఁజుమ్మీ. 33

మ. అతివా సిద్ధము నాఁటిబాలకున కీయాకార మీవర్ణ మీ
గతి యీహాసవిలోకనస్వరము లీగాంభీర్య మీకాంతి వీఁ
డతఁడే కాఁ దగు నున్నవారలకు నాయాత్మేశుసారూప్యసం
గతి సిద్ధింపదు వీనియందు మిగులం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 34

క. పొదలెడి ముదమునఁ జిత్తము, గదలెడి నాయెడమమూఁపు గన్నులవెంటం
బొదలెడి నానందాశ్రులు, మెదలెడిఁ బాలిండ్లఁ బాలు మే లయ్యెడినో. 35

వ. అని డోలాయమానమానస యై వితర్కించుచు. 36

క. తనయుఁ డని నొడువఁ దలఁచును, దనయుఁడుగాకున్న మిగులఁ దతిగొనిసవతుల్
దను నగియెద రని తలఁచు న,తనుసంశయ మలమికొనఁగఁ దనుమధ్య మదిన్. 37

వ. ఇట్లు రుక్మిణీదేవి విచారించుచుండ లోపలినగరి కావలివారివలన విని కృష్ణుండు

దేవకీవసుదేవులం దోడ్కొని చనుదెంచి సర్వజ్ఞుం డయ్యు నేమియు వివరింపక యూరకుండె నంత నారదుండు సనుదెంచి శంబరుండు గుమారునిం గొనిపోవుట మొదలైన వార్త లెఱింగించిన. 38

క. చచ్చినబాలుఁడు గ్రమ్మఱ, వచ్చినక్రియ వచ్చెఁ బెక్కువర్షములకు నీ
సచ్చరితు నేఁడు గంటిమి, చెచ్చెర ము న్నెట్టి తపము సేయంబడెనో. 39

వ. అని యంతఃపురకాంతలును దేవకీవసుదేవ రామకృష్ణులును యథోచితక్రమంబున నా దంపతుల దివ్యాంబరాభరణాలంకృతుల సత్కరించి సంతోషించిరి రుక్మిణీ దేవియు నందనుం గౌఁగిలించుకొని. 40

శా. అన్నా నాచనుఁ బాపి నిన్ను దనుజుం డంభోనిధిన్ వైచెనే
యెన్నేవర్షము లయ్యెఁ బాసి సుత నీ వేరీతి జీవించి యే
సన్నాహంబున శత్రు గెల్చితివొ యాశ్చర్యంబు సంధిల్లెడిన్
నిన్నుం గాంచితి నింతకాలమునకున్ నే ధన్యతం జెందితిన్. 41

వ. అని కొడుకుం జూచి సంతోషించి కోడలిగుణంబులు కైవారంబు సేసి వినోదించుచుండె నంత ద్వారకానగరంబు ప్రజలు విని హర్షించి రందు. 42

క. సిరిపెనిమిటిపుత్త్రకుఁ డగు, మరుఁ గని హరిఁ జూచినట్లు మాతలు దమలోఁ
గరఁగుదురఁట పరకాంతలు, మరుఁ గని మోహాంధకారమగ్నలు గారే. 43

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 44

శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాద నివృత్తికొఱకు స్యమంతకమణిం దెచ్చుట

క. సత్రాజిత్తు నిశాచర, శత్రునకుం గీడు సేసి సద్వినయముతోఁ
బుత్త్రి స్యమంతకమణియును, మైత్రిం గొని తెచ్చి యిచ్చె మనుజాధీశా. 45

వ. అనిన విన రా జి ట్లనియె. 46

ఆ. శౌరి కేమితప్పు సత్రాజితుఁడు సేసె, గూఁతు మణిని నేల కోరి యిచ్చె
నతని కెట్లు గలిగె నా స్యమంతకమణి, విప్రముఖ్య నాకు విస్తరింపు. 47

వ. అనిన విని శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె సత్రాజిత్తనువాఁడు సూర్యునకు భక్తుండై చెలిమి సేయ నతనివలన సంతసించి సూర్యుండు స్యమంతకమణి నిచ్చె నా మణి కంఠంబున ధరియించి సత్రాజిత్తు భాస్కరునిభంగి భాసమానుం డై ద్వారకా నగరంబునకు వచ్చిన దూరంబున నతనిం జూచి జనులు మణిప్రభాపటలతేజో హృత దృష్టు లయి సూర్యుం డని శంకించి వచ్చి హరి కి ట్లనిరి. 48

క. నారాయణ దామోదర, నీరజదళనేత్ర చక్రి నిఖిలేశ గదా
ధారణ గోవింద నమస్కారము యదుపుత్త్ర నిత్యకల్యాణనిధీ. 49

మ. దివిజాధీశ్వరు లిచ్చగింతురు గదా దేవేశ నిన్ జూడ యా
దవవంశంబున గూఢమూర్తివి జగత్త్రాణుండ వై యుండఁగా

భవదీయాకృతిఁ జూడ నేఁ డిదె రుచిప్రచ్ఛన్నదిగ్భాగుఁ డై
రవియో నీరజగర్భుఁడో యొకఁడు సేరన్ వచ్చె మార్గంబునన్. 50

వ. అని యిట్లు పలికిన మూఢజనులం జూచి గోవిందుండు నగి మణిసమేతుం డైన సత్రాజితుండు గాని సూర్యుండు గాఁ డని పలికె నంత సత్రాజితుండు శ్రీయుతం బయి మంగళాచారసంచారం బైన తన గృహంబునకుం జని మహీసురులచేత నిజదేవతామందిరంబున నమ్మణిశ్రేష్ఠంబు ప్రవేశంబు సేయించె నదియును బ్రతిదినంబు నెనిమిది బారువుల సువర్ణంబు గలిగించుచుండు. 51

క. ఏరా జేలెడు వసుమతి, నారత్నము పూజ్యమాన మగు నక్కడ రో
గారిష్టసర్వమాయిక, మారీదుర్భిక్షభయము మాను నరేంద్రా. 52

క. అమ్మణి యాదవవిభునకు, ని మ్మని హరి యడుగ నాతఁ డీక ధనేచ్ఛం
బొమ్మని పలికెను జక్రికి, నిమ్మణి యీఁకున్న మీఁద నే మా ననుచున్. 53

వ. అంత. 54

చ. అడ రెడు వేడ్కఁ గంఠమున నమ్మణిఁ దాల్చి ప్రసేనుఁ డొక్కనాఁ
డడవికి ఘోరవన్యమృగయారతి నేఁగిన వానిఁ జంపి పైఁ
బడి మణిఁ గొంచు నొక్కహరి పాఱఁగ దాని వధించి డాసి యే
ర్పడఁ గనె జాంబవంతుఁడు ప్రభాత్తదిగంతము నాస్యమంతమున్. 55

క. కని జాంబవంతుఁ డామణిఁ, గొనిపోయి సమీపశైలగుహఁ జొచ్చి ముదం
బునఁ దనకూరిమిసుతకును, ఘనకేళీకందుకంబుగాఁ జేసె నృపా. 56

వ. అంత సత్రాజితుండు తన సహోదరుం డైన ప్రసేనునిం గానక దుఃఖించుచు. 57

మ. మణి కంఠంబునఁ దాల్చి నేఁ డడవిలో మావాఁడు వర్తింపఁగా
మణికై పట్టి వధించినాఁడు హరికిన్ మర్యాద లే దంచు దూ
షణముం జేయఁగ వానిదూషణముఁ గంసధ్వంసి యాలించి యే
వ్రణముల్ నాయెడ లేదు నింద గలిగెన్ వారించు టేరీతియో. 58

వ. అని వితర్కించి. 59

మ. తనవా రెల్లఁ బ్రసేనుజాడఁ దెలుపం దర్కించుచున్ వచ్చి త
ద్వనవీథిం గనె నేలఁ గూలిన మహాశ్వంబుం బ్రసేనుం బ్రసే
నుని హింసించిన సింహముల్ మృగపతిన్ నొప్పించి ఖండించి యేఁ
గిన భల్లూకము సొచ్చి యున్నగుహయుం గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ డై. 60

వ. కని తనవెంట వచ్చిన ప్రజల నెల్ల గుహాముఖంబున విడిచి సాహసంబున మహానుభావుం డైన హరి నిరంతరనిబిడాంధకారబంధురం బయి భయంకరం బై విశాలం బయిన గుహాంతరాళంబు సొచ్చి చని యక్కడ నొక్కబాలిక కెదుర దర్శనీయకేళికందుకంబుగాఁ ప్రేలం గట్టఁబడిన యమ్మణిశ్రేష్ఠంబుఁ గని హరింప నిశ్చయించి.

క. మెల్లనె పదము లిడుచు యదు, వల్లభుఁ డా శిశువుకడకు వచ్చిన గుండెల్

జల్లనఁగఁ జూచి కంపము, మొల్లంబుగ దానిదాడి మొఱవెట్టె నృపా. 62

వ. అంత నాధ్వని విని బలవంతుం డైన జాంబవంతుండు వచ్చి తన స్వామి యని కృష్ణు నెఱుఁగక ప్రాకృతపురుషుం డని తలంచి కృష్ణునితో రణంబుచేసె నందు.

క. పలలమునకు బోరెడుడే, గల క్రియ శస్త్రములఁ దరులఁ గరముల విజయే
చ్ఛల నిరువదియెనిమిది దిన, ములు వోరిరి నగచరేంద్రముఖ్యుఁడు హరియున్.

క. అడిదములఁ దరులు విఱిగిన, బెడిదము లగు మగతనములఁ బిఱుతివక వడిం
బిడుగులవడువునఁ బడియెడి, పిడికిటిపోటులను గలన బెరసి రిపువురున్. 65

శా. స్పష్టాహంకృతు లుల్లసిల్ల హరియున్ భల్లూకలోకేశుఁడున్
ముష్టాముష్టి నహర్నిశంబు జయసమ్మోహంబునం బోరుచోఁ
బుష్టిం బాసి ముకుందముష్టిహతులం బూర్ణశ్రమోపేతుఁ డై
పిష్టాంగోరుశరీరుఁడై యతఁడు దా భీతాత్ముఁ డై యి ట్లనున్. 66

వ. దేవా నిన్నుఁ బురాణపురుషు నధీశ్వరు విష్ణుం బ్రభవిష్ణు నెఱుంగుదు సర్వభూతంబులకుం బ్రాణప్రతాపధైర్యబలంబులు నీవ విశ్వంబునకు సర్గస్థితిలయంబు లెవ్వ రాచరింతురు వారికి సర్గస్థితిలయంబులఁ జేయు నీశ్వరుండవు నీవ యాత్మవు నీవ యని మఱియును. 67

సీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు పఱపి పయోరాశి నింకించి బంధించి యేపు మాపెఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతాపప్రభారాశిచే దానవగర్వాంధతమస మడఁచెఁ
గంజాతములు ద్రెంచు కరిభంగి నెవ్వఁడు దశకంఠుకంఠ బృందములు ద్రుంచె
నాచంద్రసూర్య మై యమరు లంకారాజ్యమునకు నెవ్వఁడు విభీషణుని నిలిపె

తే. నన్ను నేలినలోకాధినాథుఁ డెవ్వఁ, డంచితోదారకరుణారసాబ్ధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవ కావె మహాత్మ నేఁడు, మాఱుపడి యెగ్గు సేసితి మఱువవలయు.

వ. అని యిట్లు పరమభక్తుం డైన జాంబవంతుండు వినుతించిన నతని శరీరనిగ్రహనివారణంబుగా భక్తవత్సలుం డైన హరి దన కరంబున నతనిమేను నిమిరి మేఘగంభీరభాషణంబుల ని ట్లనియె. 69

క. ఈ మణి మాచేఁ బడె నని, తామసు లొనరించునింద దప్పెడుకొఱకై
నీమందిర మగు బిలమున, కే మరుదెంచితిమి భల్లుకేశ్వర వింటే. 70

వ. అనిన విని సంతసించి జాంబవంతుఁడు మణియునుం దన కూఁతు జాంబవతి యను కన్యకామణియునుం దెచ్చి హరికిఁ గానికఁగా సమర్పించె నటమున్న హరి వెంట వచ్చినవారలు బిలంబువాకిటం బండ్రెండుదినంబులు హరి రాక కెదురు చూచి వేసరి వగచి పురంబునకుం జని రంత దేవకీవసుదేవులును రుక్మిణియును మిత్రబంధుజ్ఞాతిజనులును గుహ సొచ్చి కృష్ణుఁడు రాక చిక్కె నని శోకించి. 71

క. దుర్గమ మగు బిలమున హరి, నిర్గతుఁ డై చేరవలయు నేఁ డని పౌరుల్
వర్గము లై సేవించిరి, దుర్గం గృతకుశలమార్గఁ దోషితభర్గన్. 72

క. ధోలాయితమానసు లై, జాలింబడి జనులు గొలువఁ జండిక పలికెన్

బాలామణితో మణితో, హేలాగతి వచ్చు నంబుజేక్షణుఁ డనుచున్. 73

క. యత్నము సఫలం బయిన స, పత్నసమూహములు బెగడఁ బద్మాక్షుం డా
రత్నముతోఁ గన్యాజన, రత్నముతోఁ బురికి వచ్చె రయమున నంతన్. 74

క. మృతుఁ డైనవాఁడు పునరా, గతుఁడై నక్రియం దలంచి కన్యామణిసం
యుతుఁడై వచ్చిన హరిఁ గని, వితతోత్సవకౌతుకముల వెలసిరి పౌరుల్. 75

వ. ఇట్లు హరి దన పరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి రాజసభకు సత్రా
జిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చె
నతండును సిగ్గువడి మణిం బుచ్చుకొని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరో
ధంబునకు వెఱచుచు నింటికిఁ జని. 76

క. పాపాత్ములపాపములం, బాపంగా నోపునట్టి పద్మాక్షునిపైఁ
బాపము గల దని నొడివిన, పాపాత్మునిపాపమునకుఁ బారము గలదే. 77

మ. మితభాషిత్వము మాని యేల హరిపై మిథ్యాభియోగంబు నే
సితిఁ బాపాత్ముఁడ నర్థలోభుఁడను దుశ్చిత్తుండ మత్తుండ దు
ర్మతి నీదేహముఁ గాల్పనే దురిత మే మార్గంబునం బాయు నే
గతిఁ గంసారి ప్రసన్నుఁ డై మనుచు నక్కారుణ్యభావంబునన్. 78

ఆ. మణిని గూఁతు నిచ్చి మాధవుపదములు, పట్టుకొంటినేని బ్రదుకు గలదు
సంతసించు నతఁడు సదుపాయ మగు నిది, సత్య మితరవృత్తిఁ జక్కఁబడదు. 79

మ. అని యిబ్భంగి బహుప్రకారముల నేకాంతస్థుఁ డై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతిగని సత్రాజిత్తు సంప్రాప్తశో
భనుఁడై యిచ్చె విపత్పయోధితరికిన్ భామామనోహారికిన్
దనుజాధీశవిదారికిన్ హరికిఁ గాంతారత్నమున్ రత్నమున్. 80

ఉ. తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁ డుదారయశోనిధి పెండ్లియాడె నా
నామనుజేంద్రవందితగుణస్థితిలక్షణ సత్యభామ ను
ద్దామపతివ్రతాత్వనయధర్మవిచక్షణతాదయాయశో
కామను సత్యభామను ముఖద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యెడన్. 81

క. మణి యిచ్చినాఁడు వాసర, మణి నీకును మాకుఁ గలవు మణులు కుమారీ
మణి చాలు నంచుఁ గృష్ణుఁడు, మణి సత్రాజిత్తునకును మరలఁగ నిచ్చెన్. 82

వ. అంత నక్కడఁ గుంతీసహితు లయిన పాండవులు లాక్షాగారంబున దగ్ధు లై రని
విని నిఖిలార్థదర్శనుం డయ్యును గృష్ణుండు బలభద్రసహితుం డై కరినగరం
బునకుం జని కృప విదుర గాంధారీ భీష్మ ద్రోణులం గని దుఃఖోపశమనాలాపంబు
లాడుచుండె నయ్యెడ. 83

శతధన్వుఁడు సత్రాజితునిఁ జంపి మణి నపహరించుట

సీ. జగతీశ వినవయ్య శతధన్వుఁ బొడగని యక్రూరకృతవర్మ లాప్తవృత్తి
మన కిత్తు ననుచు సమ్మతిఁ జేసి తనకూఁతుఁ బద్మాక్షునకు నిచ్చి పాఁడి దప్పె

ఖలుఁడు సత్రాజితుఁ డలయ కేక్రియనైన మణిపుచ్చుకొనుము నీమతము మెఱసి
యని తన్నుఁ బ్రేరేప నాశతధన్వుండు పశువుఁ గటికివాఁడు పట్టి చంపు

ఆ. కరణి నిదురవోవఁ గడఁగి సత్రాజిత్తుఁ, బట్టి చంపి వానిభామ లెల్ల
మొఱలువెట్ట లోభమునఁ జేసి మణి గొంచుఁ,జనియె నొక్కనాఁడు జనవరేణ్య.

వ. ఇట్లు హతుం డైన తండ్రిం గని శోకించి సత్యభామ యతనిం దైలద్రోణియందుఁ బెట్టించి హస్తిపురంబునకుం జని సర్వజ్ఞుం డైన హరికి సత్రాజిత్తు మరణంబు విన్నవించిన హరియును బలభద్రుండు నీశ్వరు లయ్యును మనుష్యభావంబుల విలపించి రంత బలభద్ర సత్యభామా సమేతుం డై హరి ద్వారకానగరంబునకు మరలి వచ్చి శతధన్వుం జంపెద నని తలంచిన నెఱింగి శతధన్వుండు ప్రాణ భయంబునఁ గృతవర్మనింటికిఁ జని తనకు సహాయుండవు గ మ్మని పలికినం గృత వర్మ యి ట్లనియె. 85

ఉ. అక్కట రామకృష్ణులు మహాత్ములు వారల కెగ్గు సేయఁగా
నిక్కడ నెవ్వఁ డోపు విను మేర్పడఁ గంసుఁడు బంధుయుక్తుఁ డై
చిక్కఁడె మున్ను మాగధుఁడు సేనలతోఁ బదియేడుతోయముల్
దిక్కులఁ బాఱఁడే మనకు దృష్టము వారలలావు వింతయే. 86

వ. అని యుత్తరంబు సెప్పిన విని శతధన్వుం డక్రూరునియింటికిం జని హరితోడి పగకుం దోడు రమ్మని చీరిన నక్రూరుండు హరి బలపరాక్రమధైర్యస్థైర్యంబు లుగ్గ డించి మఱియు ని ట్లనియె. 87

సీ. ఎవ్వఁడు విశ్వంబు నెల్ల సలీలుఁ డై పుట్టించు రక్షించుఁ బొలియఁజేయు
నెవ్వనిచేష్టల నెఱుఁగరు బ్రహ్మాదు లెవ్వనిమాయ మోహించు భువన
మేడేండ్లపాపఁడై యేవిభుఁ డొకచేత గోరక్షణమునకై కొండ నెత్తె
నెవ్వఁడు కూటస్థుఁ డీశ్వరుఁ డద్భుతకర్ముఁ డనంతుండు కర్మసాక్షి

తే. యట్టి ఘనునకు శౌరికి ననవరతము, మ్రొక్కెదము గాక విద్వేషమునకు నేము
వెఱతు మొల్లము నీ వింద వెంటఁబొమ్ము,చాలుఁబడి వేలువచ్చె నీసఖ్యమునను.

వ. అని యి ట్లక్రూరుం డుత్తరంబు పలికిన నమ్మహామణి యక్రూరునియొద్ద నునిచి వెఱచి శతధన్వుండు తురగారూఢుం డై శతయోజనదూరంబు సనియె గరుడ కేతనాలంకృతం బైన తే రెక్కి రామకృష్ణులు వెనుచని రంత నతండును మిథి లానగరంబుఁ జేరి తత్సమీపంబునందు. 89

చ. తురగము డిగ్గి తల్లడముతో శతధన్వుఁడు పాదచారి యై
పరువిడఁ బోకుపోకు మని పద్మదళాక్షుఁడు గూడఁ బాఱి భీ
కరగతి వానిమస్తకము ఖండితమై పడ వ్రేసెఁ జక్రముం
బరిహృతదైత్యచక్రముఁ బ్రభాచయమోదితదేవశక్రమున్. 90

వ. ఇట్లు హరి శతధన్వుని వధియించి వానివస్త్రంబులందు మణి వెదకి లే కుండుటc దెలిసి బలభద్రునికడకు వచ్చి శతధన్వుం డూరక హతుం డయ్యె మణి లే దనిన బలభద్రుc డి ట్లనియె. 91

సీ. ఆమణి శతధన్వుc డపహరించుట నిక్క మెవ్వరిచే దాcప నిచ్చినాcడొ
వేగమె నీ వేగి వెదకుము పురిలోన వైదేహు దర్శింప వాంఛ గలదు
పోయి వచ్చెద నీవు పొ మ్మని వీడ్కొని మెల్లన రాముండు మిథిలc జొచ్చి
పోయిన జనకుండు పొడగని హర్షించి యెంతయుc బ్రియముతో నెదురు వచ్చి

తే. యర్ఘ్యపాద్యాదికృత్యంబు లాచరించి, యిచ్చగించినవస్తువు లెల్ల నిచ్చి
యుండు మని భక్తిచేసిన నుండె ముసలి,కువలయేశ్వర మిథిలలోc గొన్ని యేండ్లు.

వ. అంత దుర్యోధనుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుదెంచి జనకరాజుచేత సమ్మానితుం డై. 93

క. చలమున గాంధారేయుcడు, లలితగదాయుద్ధగౌశలము నేర్చెc దగc
హలిచే నాశ్రితనిర్జర, ఫలిచేc ద్రైలోక్యవీరభటగణబలిచేన్. 94

వ. అటc గృష్ణుండును ద్వారకానగరంబునకుం జని శతధన్వుని మరణంబును మణి లే కుండుటయును సత్యభామకుం జెప్పి సత్యభామా ప్రియకరుండు గావున సత్రాజిత్తునకుc బరలోకక్రియలు సేయించె నక్రూరకృతవర్మలు శతధన్వు మరణంబు విని వెఱచి ద్వారకానగరంబు వెడలి బహుయోజనదూరభూమికిం జని రక్రూరుండు లేమింజేసి వానలు లేక మహోత్పాతంబులును శరీరమానసతాపంబులును ద్వారకానగరవాసులకు సంభవించిన నందుల వృద్ధజనులు బెగడి హరికి ట్లనిరి. 95

సీ. కమలాక్ష వినవయ్య కాశీశుc డేలెడి కుంభిని వానలు గురియకున్నc
గోరి శ్వఫల్కునిc గొనిపోయి యతనికిc గాందిని యనియెడు కన్య నిచ్చి
కాశీవిభుండు సత్కారంబు సేసిన వానలు గురిసె నా వసుధమీcద
నాతనిపుత్రకుc డైన యక్రూరుండు నంతటివాcడు మహాతపస్వి

ఆ. మరలి వచ్చెనేని మాను నుత్పాతంబు, లెల్ల వాన గురియు నీ స్థలమున
దేవ యతనిc దోడి తెప్పింపు మన్నింపు, మానవలయుc బీడ మానవులకు. 96

వ. అని పలుకు పెద్దలపలుకు లాకర్ణించి దూతలం బంపి కృష్ణుం డక్రూరుని రావించి పూజించి ప్రియకథలు కొన్ని సెప్పి సకలలోకజ్ఞుండు గావున మృదుమధుర భాషణంబుల నతని కి ట్లనియె. 97

సీ. తా నేcగుచో శతధన్వుండు మణిc దెచ్చి నీయింటc బెట్టుట నిజము దెలిసి
నాcడ సత్రాజిత్తునకుc బుత్రకులు లేమి నతనికిc గార్యంబు లాచరించి
విత్తంబు ఋణమును విభజించుకొనియెద రతనిపుత్రిక లెల్ల నతcడు పరుల
చేత దుర్మరణంబుc జెందినాc డతనికై సత్కర్మములు మీcద జరుపవలయు

ఆ. మణి గ్రహింపు మీవ మాయన్న నను నమ్మఁ, దెలమి బంధుజనుల కెల్లఁ జూపు
మయ్య నీగృహమున హాటకవేదికా, సహితమఖము లమరు సంతతమును. 98

వ. అని యిట్లు సామవచనంబులు హరి వలికిన నక్రూరుండు వస్త్రచ్ఛన్నం బైన మణిం
దెచ్చి హరి కిచ్చిన. 99

ఉ. సంతస మంది బంధుజనసన్నిధికిన్ హరి దెచ్చి చూపె న
శ్రాంతవిభాసమానఘృణిజాలపలాయితభూనభోంతర
ధ్వాంతము హేమభారచయవర్షణవిస్మితదేవమానవ
స్వాంతముఁ గీర్తిపూరితదిశావలయాంతము నా స్యమంతమున్. 100

క. చక్రాయుధుఁ డీక్రియఁ దన, యక్రూరత్వంబు జనుల కందఱకును ని
ర్వక్రముగఁ దెలిపి క్రమ్మఱ, నక్రూరుని కిచ్చె మణిఁ గృపాకలితుం డై. 101

క. ఘనుఁడు భగవంతుఁ డీశ్వరుఁ, డనఘుఁడు మణి దెచ్చి యిచ్చినట్టి కథనముల్
వినినఁ బఠించినఁ దలఁచిన, జనులకు దుర్యశముఁ బాపసంఘముఁ దలఁగున్. 102

శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు పాండవులం జూడ నిశ్చయించి సాత్యకిప్రముఖ యాదవులు
గొలువఁ బురుషోత్తముం డింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనినం బ్రాణంబుం గనిన
యింద్రియంబులభంగి వారఖిలేశ్వరుం డైన హరిం గని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణుని
దివ్యదేహసంగమంబున నిర్ధూతకల్మషు లై యనురాగహాసవిభాసితం బైన
ముకుందముఖారవిందంబు దర్శించి యానందంబు నొందిరి గోవిందుండును యుధి
ష్ఠిరభీమసేనుల చరణంబులకు నభివందనంబులు సేసి యర్జును నాలింగనంబున సత్క
రించి నకులసహదేవులు మ్రొక్కిన గ్రుచ్చి యెత్తి యుత్తమపీఠంబున నాసీనుం
డై యుండె నప్పుడు. 103

క. చంచద్ఘనకుచభారా, కుంచిత యై క్రొత్తపెండ్లికూఁతు రగుట నిం
చించుక సిగ్గు జనింపఁగ, బాంచాలతనూజ మ్రొక్కెఁ బద్మాక్షునకున్. 104

వ. అంత సాత్యకి పాండవులచేతం బూజితుం డై యొక్క పీఠంబున నాసీనుం డై
యుండెఁ దక్కిన యనుచరులును వారిచేతఁ బూజితు లై కొలిచి యుండిరి
హరియుం గుంతీదేవికడకుం జని నమస్కరించి యి ట్లనియె. 105

క. అత్తా కొడుకులుఁ గోడలు, జిత్తానందముగ బనులు సేయఁగ నాత్మా
యత్తానుగవై యాజ్ఞా, సత్తాదులు గలిగి మనుదె సమ్మోదమునన్. 106

చ. అనవుఁడుఁ బ్రేమ విహ్వలత నందుచు గద్గదభాషణంబులం
గనుఁగవ నశ్రుతోయములు గ్రమ్మఁగ గుంతి సుయోధనుండు సే
సిన యపకారముం దలఁచి చెందిన దుఃఖము లెల్లఁ జెప్పి యా
దనుజవిరోధి కి ట్లనియె దద్దయుఁ బెద్దఱికంబు సేయుచున్. 107

సీ. అన్న నీచుట్టాల నరయుచు మఱవవు నీవు ప్రత్తెంచిన నెమ్మితోడ
మాయన్న యేతెంచి మముఁ జూచి పోయెను నిల్చి యున్నారము నీబలమున
నాపిన్నవాండ్రకు నాకు ది క్కేవ్వరు నేఁ డాదిగా నింక నీవె కాక
యఖిలజంతువుల కీ వాత్మవు గావునఁ బరులు నావా రని భ్రాంతి సేయ
తే. నయ్య నాభాగ్య మెట్టిదో యనవరతముఁ, జిత్తమునసుండి కరుణ మాచిక్కు లెల్లఁ
బాపుచుందువుగాదె యోపరమపుణ్య,యదుకుమారవరేణ్య బుధాగ్రగణ్య. 108
వ. అనిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 109
ఉ. పట్టఁగ లేరు నిన్నుఁ దమభావములందు సనందనాదు లే
పట్టుననైన నట్టి గుణభద్రచరిత్రుఁడ వీవు నేఁడు మా
చుట్టమ వంచు వచ్చెదవు చూచెద వల్పుల మైన మమ్ము నే
మెట్టితపంబు చేసితి మధీశ్వర పూర్వశరీరవేళలన్. 110
వ. అని ధర్మజుండు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నింద్రప్రస్థపురంబు వారలకు నయనానందంబు
సేయుచు హరి గొన్ని నెలలు వసియించి యుండె నం దొక్కనాఁడు. 111
మ. తురగశ్రేష్ఠము నెక్కి కంకటధనుస్తూణీశరోపేతుఁ డై
హరితోడన్ వనభూమి కేఁగి విజయుం డాసక్తుఁ డై చంపె శం
బరశార్దూలతరక్షుశల్యచమరీభల్లూకగంధర్వకా
సరకంఠీరవఖడ్గకోలహరిణీసారంగముఖ్యంబులన్. 112
క. అచ్చోటఁ బవిత్రము లై, చచ్చినమృగరాజి నెల్ల జననాథునకుం
దెచ్చి యొసంగిరి మెచ్చుగఁ, జెచ్చెర నరుఁ గొల్చి యున్నసేవకు లధిపా. 113
వ. అంత నర్జునుండు నీరువట్టున డస్సిన యమునకుం జని యమ్మహారథు లైన నరనారా
యణు లందు వార్చి జలంబులు ద్రావి యొక పులినప్రదేశంబున నుండి. 114
ఉ. ఉపగతు లైనయట్టిపురుషోత్తమపార్థులు గాంచి రాపగా
విపులవిలోలనీలతరవీచికలందు శిరోజభారరు
చ్యపహసితాళిమాలిక నుదంచితబాలశశిప్రభాలికం
దపనునిబాలికన్ మదనదర్పణతుల్యకపోలపాలికన్. 115
వ. కని యచ్యుతుండు వంచిన విప్వచ్చుండు సని యాకన్య కి ట్లనియె. 116
మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వేమికొఱ కిచ్చోటం బ్రవర్తించె దె
య్యది నీనామము గోర్కి యెట్టిది వివాహాకాంక్షతోఁ గూడి యీ
నదికిన్ వచ్చినజాడ గానఁబడె ధన్యుం బయ్యె నీరాక నీ
యుదయాదిస్థితి నెల్లఁ జెప్పు మబలా యుద్యత్కురంగేక్షణా. 117
వ. అనిన నర్జునునకుఁ గాళింది యి ట్లనియె. 118
మ. నరవీరోత్తమ యేను సూర్యునిసుతన్ నాపేరు కాళింది భా
స్కరసంకల్పితగేహమందు నదిలోఁ గంజాక్షు విష్ణుం బ్రభున్
వరుఁ గాఁ గోరి తపంబు సేయుదు నొరున్ వాంఛింపఁ గృష్ణుండు వ

న్యరతిఁ వచ్చి వరించు నంచుఁ బలికెఁ నాతండ్రి నాతోఁ డుతన్. 119

వ. అనిన విని ధనంజయుండు నా నీలవేణిపలుకులు హరికిం జెప్పిన విని సర్వజ్ఞుం డైన హరియు హరిమధ్యను రథంబుమీఁద నిడుకొని ధర్మరాజుకడకుం జని వారలు గోరిన విశ్వకర్మను రావించి వారిపురం బతివిచిత్రంబు సేయించె. 120

క. దేవేంద్రునిఖాండవ మ,ప్పావకునకు నీఁ దలంచి పార్థుని రథికుం
గావించి సూతుఁ డయ్యెను, గోవిందుఁడు మఱఁదితోడికూరిమి వెలయన్. 121

వ. ఇట్లు నరనారాయణులు సహాయులుగా దహనుండు ఖాండవవనంబు దహించి సంతసించి విజయునకు నక్షయతూణీరంబులు నభేద్యకవచంబును గాండివ మనియెడి బాణాసనంబును దివ్యరథంబును ధవళరథ్యంబులు నిచ్చె నందు. 122

ఉ. వాసవసూనుచేఁ దనకు వహ్నిశిఖాజనితోగ్రవేదనల్
వాసినఁ జేసి యొక్కసభ పార్థున కిచ్చె మయుండు ప్రీతుఁడై
యాసభలోనఁ గాదె గమనాగమనంబులఁ గౌరవేంద్రుఁ డు
ల్లాసముఁ బాసి యుండుట జలస్థలనిర్ణయబుద్ధిహీనుఁ డై. 123

శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రవింద నాగ్నజితి భద్రలక్షణ యను వారలఁ బరిణయం బగుట

వ. అంతం గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రముఖుల వీడుకొని సాత్యకిప్రముఖ సహచరులు గొలువ మరలి తన పురంబునకుం జనుదెంచి బంధుజనంబులకుఁ బరమానందంబు సేయుచు నొక్క పుణ్యదివసంబున శుభలగ్నంబునం గాళిందిం బెండ్లి యయ్యె మఱియు నవంతిదేశాధీశ్వరు లైన విందానువిందులు దుర్యోధనునకు వశ్యు లై హరికి మేనత్త యైన రాజాధిదేవికూఁతు రైన తమచెలియలివివాహంబు సేయ నుద్యోగించి స్వయంవరంబుఁ జాటించిన. 124

క. భూరమణులు సూడఁగ హరి, వీరతఁ జేకొనియె మిత్రవిందను నిత్యా
పూరితసుజనానందం, జారుచికురకాంతివిజితషట్పదబృందన్. 125

సీ. జననాథ వినుము కోసలదేశ మేలెడి నగ్నజిత్తను నరనాథుఁ డొకఁడు
సుమతి ధార్మికుఁడు దత్సుత నాగ్నజితి యను కన్యక గుణవతి గలదు దానిఁ
బెండ్లియాడుటకు నై పృథివీశు లేతెంచి వాఁడికొమ్ములు గలవాని వీర
గంధంబు సోఁకినఁ గాలుద్రవ్వెడివాని నతిమదమత్తంబు లైనవాని

తే. గోవృషంబుల నేడింటిఁ గూర్చి తిరిగి, బాహుబలమున నెవ్వఁడు పట్టి కట్టు
నతఁడు కన్యకుఁ దగు వరుం డనిన వానిఁ, బట్టఁజాలక పోదురు ప్రజలు బెగడి.

వ. ఇట్లు గోవృషంబుల జయించినవాఁ డక్కన్యకు వరుం డనిన భగవంతుం డైన హరి విని సేనాపరివృతుం డై కోసలపురంబునకుం జనినఁ గోసలాధీశ్వరుండు హరి నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి పీఠంబు సమర్పించి ప్రతివందితుం డై యున్న యెడ. 127

క. ఆరాజకన్య ప్రియమున, నారాజీవాక్షు మోహనాకారుఁ ద్రిలో

కారాధితు మాధవుఁ దన, కారాధ్యుం డైన నాథుఁ డని కోరె నృపా. 128

వ. మఱియు నక్కన్యకారత్నంబు తన మనంబున. 129

ఆ. విష్ణుఁ డవ్యయుండు విభుఁడు గావలె నని, నోఁచినట్టి తొంటినోముఫలము
సిద్ధ మయ్యెనేని జేకొనుఁ బో నన్నుఁ, జక్రధరుఁడు వైరిచక్రహరుఁడు. 130

మ. సిరియుం బద్మభవేశదిక్పతులు మున్ సేవించి యెవ్వానిశ్రీ
చరణాంభోజపరాగముల్ శిరములన్ సమ్యగ్గతిం దాల్తురీ
ధరణీచక్రభరంబు వాపుటకు నుద్యల్లీలమూర్తుల్ దయా
పరుఁ డై యెవ్వఁడు దాల్చు నట్టిహరి యెబ్భంగిం బ్రవర్తించునో. 131

వ. అని యిట్లు నాగ్నజితి విచారించునెడఁ గృష్ణుం డారాజుం జూచి మేఘగంభీర నినదంబున ని ట్లనియె. 132

క. అన్యుల యాచింపరు రా, జన్యులు సౌజన్యకాంక్షఁ జనుదెంచితి మీ
కన్యక వేఁడెద నిమ్మా, కన్యాశుల్కాదుల మేము గాము నరేంద్రా. 133

వ. అనిన విని రా జి ట్లనియె. 134

శా. కన్యం జేకొన నిన్నిలోకముల నీకన్నన్ ఘనుం డైన రా
జన్యుం డెవ్వఁడు నీగుణంబులకు నాశ్చర్యంబునుం బొంది తా
నన్యారంభము మాని లక్ష్మి భవదీయాంగంబునన్ నిత్య యై
ధన్యత్వంబునఁ జెంది యున్నది గదా తాత్పర్యసంయుక్త యై. 135

శా. చంచద్గోవృషసప్తకంబుఁ గడిమిన్ సైరించి యెవ్వాఁడు భం
జించున్ వానికిఁ గూఁతు నిత్తు నని యేఁ జీరించినన్ వైభవో
దంచద్దర్వులు వచ్చి రాజతనయుల్ తత్పాదశృంగాహతిం
గించిత్కాలము నోర్వ లేఁగుదు రనిం గేడించి భిన్నాంగు లై. 136

శా. ఉష్ణాంశుండు తమంబుఁ దోలుక్రియ నీ వుగ్రాహవక్షోణిలోఁ
గృష్ణా వైరులఁ దోలినాఁడవు రణక్రీడావిశేషంబులన్
నిష్ణాతుండవు సప్తగోవృషములన్ నేఁ డాజి భంజించి రో
చిష్ణుత్వంబున నేఁడు సేకొనుము మాశీతాంశుబింబాననన్. 137

వ. అని నగ్నజిత్తు దన కూఁతు వివాహంబునకుం జేసిన సమయంబు సెప్పిన విని. 138

చ. కనియె నఘారి వత్సబకకంసవిదారి ఖలప్రహారి దా
ఘనతరకిల్బిషంబుల నగణ్యభయంకరపౌరుషంబులన్
సునిశితశృంగనిర్దళితశూరసమూహముఖామిషంబులన్
హననగుణోన్మిషంబుల మహాపరుషంబుల గోవృషంబులన్. 139

ఉ. చేలము సక్కఁ గట్టుకొని చిత్రగతిన్ వడి నేడుమూర్తులై
బాలుఁడు దారురూపములఁ బట్టెడుకైవడిఁ బట్టి వీరశా
ర్దూలుఁడు క్రుద్ధి నేలఁ బడఁద్రోచి మహోద్ధతిఁ గట్టి యీడ్చె భూ
పాలకు లెల్ల మెచ్చ వృషభంబులఁ బర్వతసన్నిభంబులన్. 140

వ. ఇట్లు వృషభంబుల నన్నింటిని గట్టి యీడ్చినం జూచి హరికి నగ్నజిత్తు నాగ్న
జితి నిచ్చిన విధివత్ప్రకారంబునం బెండ్లియయ్యె నా రాజసుందరు లానందం
బునం బొంది రా సమయంబున బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులును గీతపటహశంఖకాహళ
భేరీమృదంగనినదంబులును జెలంగె నంత నాకోసలేంద్రుండు దంపతుల రథా
రోహణంబు సేయించి పదివేల ధేనువులును విచిత్రాంబరాభరణభూషిత లైన
యువతులు మూఁడువేలును దొమ్మిదివేలగజంబులును గజంబులకు శతగుణము
లైన రథంబులును రథంబులకు శతగుణంబు లైన హయంబులును హయంబులకు
శతగుణాధికం బైన భటసమూహంబును నిచ్చి పుత్తెంచిన వచ్చునప్పుడు. 141

ఉ. భూతి యెలర్పఁ గోసలునిపుత్త్రికకై చనుదెంచి తొల్లి యాఁ
బోతులచేత నోటువడి పోయినభూపతు లెల్ల మాధవుం
డా తరుణిన్ వరించుట చరావలిచే విని త్రోవ సైన్యసం
ఘాతముతోడఁ దాఁకి రరిగర్వవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 142

ఉ. దండి నరాతు లెల్ల హరిఁ దాఁకిన నడ్డము వచ్చి వీఁకతో
భండనభూమియందుఁ దనబాంధవు లెల్లను సంతసింపఁగా
గాండివచాపముక్తవిశిఖంబుల వైరుల నెల్లఁ జంపె నా
ఖండలనందనుండు శశకంబుల సింహము చంపుకైవడిన్. 143

వ. ఇట్లు హరి నాగ్నజితిం బెండ్లి యై యరణంబు పుచ్చుకొని ద్వారకానగరంబునకు
వచ్చి సత్యభామతోడం గ్రీడించుచుండె మఱియును. 144

మ. జనవంద్యన్ శ్రుతకీర్తి నంద్యఁ దరుణిన్ సుదర్శనక్షోణిపా
ద్యనుజన్ మేనమఱందలిన్ విమలలోలాపాంగఁ గైకేయి ని
ర్ధనయోన్నిద్రఁ బ్రపూర్ణ సద్గుణసముద్రన్ భద్ర నక్షుద్ర నా
వనజాతాక్షుఁడు పెండ్లియాడె నహితవ్రాతంబు భీతంబుగన్. 145

వ. మఱియును. 146

చ. అమరులఁ బాఱఁదోలి భుజగాంతకుఁ డైన ఖగేశ్వరుండు ము
న్నమృతముఁ దెచ్చుకైవడి మదాంధుల రాజుల నుక్కడంచి యా
కమలదళాయతేక్షణుఁడు గైకొని తెచ్చెను మద్రకన్యకన్
సమదమృగేక్షణన్ నయవిచక్షణలక్షణఁ బుణ్యలక్షణన్. 147

వ. ఇట్లు హరికి రుక్మిణియు జాంబవతియు సత్యభామయుఁ గాళిందియు మిత్రవిం
దయు నాగ్నజితియు భద్రయు మద్రరాజనందన యైన లక్షణయు ననంగా నెన
మండ్రు భార్య లైరి మఱియు నరకాసురుని వధియించి తన్నిరుద్ధకన్యల షోడశ
సహస్రసంఖ్యల రోహిణి మొదలైనవారిం బరిగ్రహించె ననిన విని. 143

క. ధరకుం బ్రియనందనుఁ డగు, నరకుని హరి యేల చంపె నరకాసురుఁ డా
వరకుంతల లగు చామీ, కరకుంభస్తనుల నేల కారలఁ బెట్టెన్. 149

వ. అనిన నరేంద్రునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె నరకాసురునిచేత నదితికర్ణకుండలంబులును వరుణచ్ఛత్త్రంబును మణిపర్వత మనియెడు నమరాద్రిస్థానంబును గోలుపడుటయు నింద్రుండు వచ్చి హరికి విన్నవించిన హరి నరకాసురవధార్థంబు గరుడవాహనారూఢుం డై చను సమయంబున హరికి సత్యభామ యి ట్లనియె.

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోఁగూడ నరిగి నరకాసురుని వధించుట

శా. దేవా నీవు నిశాటసంఘముల నుద్దీపించి చెండాడ నీ
ప్రావీణ్యంబులు సూడఁగోరుదుఁ గదా ప్రాణేశ మన్నించి న
న్నీ వెంటం గొనిపొమ్ము నేఁడు కరుణ న్నేఁ జూచి యేతెంచి నీ
దేవీసంహతికెల్లఁ జెప్పుదు భవద్దీప్తప్రతాపోన్నతుల్. 151

వ. అనినఁ బ్రాణవల్లభకు వల్లభుం డిట్లనియె. 152

సీ. సమదపుష్పంధయఝంకారములు గావు భీషణకుంభీంద్రబృంహితములు
వాయునిర్గతపద్మవనరేణువులుగావు తురగరింఖాముఖోద్ధూతరజము
లాకీర్ణజలతరంగాసారములు గావు శత్రుధనుర్ముక్తసాయకములు
గలహంససారసకాసారములు గావు దనుజేంద్రసైన్యకదంబకములు

తే. గమలకహ్లారకుసుమసంఘములు గావు, చటులరిపుశూలఖడ్గాదిసాధనములు
కన్య నీ వేడ రణరంగగమన మేడ, వత్తు వేగమ నిలువుము వలదు వలదు. 153

వ. అనినఁ బ్రియునకుం బ్రియంబు జనియింప డగ్గఱి. 154

ఉ. దానవు లైన నేమి మఱి దైత్యసమూహము లైన నేమి నీ
మానితబాహుదుర్గములమాటున నుండఁగ నేమిశంక నీ
తో నరుదెంతు నంచుఁ గరతోయజముల్ ముకుళించి మ్రొక్కి న
మ్మానిని దన్ను భర్త బహుమానపురస్సరదృష్టిఁ జూడఁగన్. 155

వ. ఇట్లు తనకు మ్రొక్కిన సత్యభామను గరకమలంబులఁ గ్రుచ్చి యెత్తి తోడ్కొని గరుడారూఢుం డై హరి గగనమార్గంబునం జని గిరిశస్త్రసలిలదహనపవనదుర్గమం బై మురాసురపాశపరివృతం బయిన ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డగ్గఱి. 156

మ. గదచేఁ బర్వతదుర్గముల్ శకలముల్ గావించి సత్తేజిత
ప్రదరశ్రేణుల శస్త్రదుర్గచయముం భంజించి చక్రాహతిం
జెదరన్ వాయుజలాగ్ని దుర్గముల నిశ్శేషంబులం జేసి భీ
ప్రదుఁడై వాలునఁ ద్రుంచెఁ గృష్ణుఁడు ముర ప్రచ్ఛన్న పాశంబులన్. 157

వ. మఱియును. 158

శా. ప్రాకారంబు గదాప్రహారముల నుత్పాటించి యంత్రంబులుం
నాకారాతులమానసంబులును భిన్నత్వంబు నెందంగ న
స్తోకాకారుఁడు శౌరి యొత్తె విలయోద్ధూతాభ్రనిర్ఘాతరే
ఖాకాఠిన్యముఁ బాంచజన్యము విముక్తప్రాణిచైతన్యమున్. 159

వ. అంత లయకాలకాలాభ్రగర్జనంబుపగిది నొప్పు నమ్మహాధ్వని విని పంచశిరుం
డైన మురాసురుండు నిదుర సాలించి యావులించి నీల్గి లేచి జలంబులు వెడలి
వచ్చి హరిం గని ప్రళయకాలకీలికైవడి మండుచు దుర్నిరీక్ష్యుం డై కరాళిం
చుచుం దన పంచముఖంబులం బంచభూతమయం బయిన లోకంబుల మ్రింగ నప్ప
ళించుచందంబునం గదిసి యాభీలకీలాజటాలం బగు శూలంబున గరుడుని వైచి
భూనభోంతరంబులు నిండ నార్చుచు. 160

క. దురదురఁ బరువిడి బిరుసున, హరిహరి నిలునిలువు మనుచు నసురయుఁ గదిసెన్
మురమురదివిజులహృదయము, మెరమెరయిదెయడఁగుననుచు మెఱసెన్ హరియున్.

వ. అప్పుడు. 162

క. గరుడునిపైఁ బడ వచ్చిన, మురశూలము నడుమ నొడిసి ముత్తునియలుగాఁ
గరముల విఱిచి ముకుందుఁడు, మురముఖములనిశితవిశిఖములు వడిఁ జొనిపెన్.

మ. గద ప్రేసెన్ మురదానవుండు హరిపైఁ గంసారియుం దర్పతన్
గదచేఁ ద్రుంచి సహస్రభాగములుగాఁ గల్పించె నాలోన వాఁ
డెదురై హస్తము లెత్తికొంచు వడి రా నీక్షించి లీలాసమ
గ్రదశన్ వానిశిరంబు లైదును వడిన్ ఖండించెఁ జక్రాహతిన్. 164

వ. ఇట్లు శిరంబులు చక్రిచక్రధారాచ్ఛిన్నంబు లయిన వజ్రివజ్రధారాదళితశిఖరం
బై కూలెడి శిఖరిచందంబున మురాసురుండు జలంబులందుఁ గూలిన వాని
సూనులు జనకవధజనితశోకాతురు లై జనార్దను మర్దింతు మని రణకుర్దనంబునం
దామ్రుండు నంతరిక్షుండు శ్రవణుండు విభావసుండు వసుండు నభస్వంతుండు
నరుణుండు నన నేడ్వురుయోధులు సక్రోధు లై కాలాంతకచోదితం బైన
ప్రళయపవనసప్తకంబు భంగి నరకాసురప్రేరితు లై రయంబునఁ బీఠుం డనియెడు
దండనాథుం బురస్కరించుకొని పఱతెంచి హరిం దాఁకి శరశక్తిగదాఖడ్గ కరవాల
శూలాదిసాధనంబులు ప్రయోగించిన. 165

ఉ. ఆదనుజేంద్రయోధవివిధాయుధసంఘము నెల్ల నుగ్రతన్
మేదినిఁ గూల నేయుచు సమిద్ధనిరర్గళమార్గణాళిఁ గ్ర
వ్యాదకులాంతకుం డసురహస్తభుజాననకంఠజానుజం
ఘాదులఁ ద్రుంచివైచెఁ దిలలంతల ఖండములై యిలం బడన్. 166

వ. మఱియు హరి శరజాలచక్రనిహతు లయి తనవారలు మడియుటకు వెఱంగుపడి
రోషించి గరుడగమనుని దూషించి తన్ను భూషించుకొని సరకుసేయక నర
కుండు వరకుండల ప్రముఖాభరణభూషితుం డయి దానసలిలధారాసిక్తగండంబు
లును మహోద్దండశుండంబులు నైన వేదండదండంబులు నడవ వెడలి భండనంబు
నకుం జని. 167

మ. బలవంతుండు ధరాసుతుండు గనె శుంభద్రాజబింబోపరి
స్థలశంపాన్విత మేఘమో యన ఖగేంద్రస్కంధపీఠంబుపై
లలనారత్నముఁ గూడి సంగరకథాలాపంబులం జేయు ను
జ్జ్వలనీలాంగుఁ గనన్నిషంగుఁ గుహనాచంగుః రణాభంగునిన్. 168

వ. కని కలహంబునకు నరకాసురుండు గమకింపం దమకింపక విలోకించి సంభ్ర మంబున. 169

శా. వేణిం జొల్లెము వెట్టి సంఘటితనీవీబంధ యై భూషణ
శ్రేణిం దాల్చి ముఖేందుమండలమరీచీజాలముల్ పర్వఁగాఁ
బాణిం బయ్యెదఁ జక్కఁగాఁ దుఱిమి శుంభద్వీరసంరంభ యై
యేణీలోచన లేచి నిల్చెఁ దనప్రాణేశాగ్రభాగంబునన్. 170

సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధంబు సేయుట

క. జన్యంబున దనుజుల దో, ర్జన్యము లుడుపంగఁ గోరి చనుదెంచిన సౌ
జన్యవతిఁ జూచి యదురా, జన్యశ్రేష్ఠుండు సరససల్లాపములన్. 171

క. లేమా దనుజుల గెలువఁగ, లేమా నీవేల కడఁగి లేచితి విటు రా
లే మాను మాన వేనిః, లే మా విల్లందికొనుము లీలం గేలన్. 172

వ. అని పలికి. 173

క. హరిణాక్షికి హరి యిచ్చెను, సురనికరోల్లాసనమును శూరకఠోరా
సురసైన్యత్రాసనమును, బరగర్వనిరాసనమును బాణాసనమున్. 174

శా. ఆవిల్లంది జలంబు నొందిదగణ్యానంతతేజోవిశే
షావిర్భూతమహాప్రతాపమున వీరాలోకదుర్లోక యై
తా వేగః సగుణంబుఁ జేసె ధనువుం దన్వంగి దైత్యాంగనా
గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణక్రీడామహోత్కంఠతోన్. 175

క. నారి మొరయించె రిపునే, నారింఖణ హేతు వైన నాదము నిగుడః
నారీమణి బలసంప, న్నారీభాదికము మూర్ఛ నంద నరేంద్రా. 176

సీ. సౌవర్ణకంకణఝణఝణానినదంబు శింజినీరవముతోఁ జెలిమి సేయఁ
దాటంకమణిగణధగధగదీప్తులు గండమండలరుచిఁ గప్పికొనఁగ
ధవళతరాపాంగధళధళరోచులు బాణజాలప్రభాపటలి నడఁప
శరపాతఘుమఘుమశబ్దంబు పరపంథిసైనికకలకలస్వనము నుడుప

తే. వీరశృంగారభయరౌద్రవిస్మయములు
గలసి భామిని యయ్యెనో కాక యనఁగ
నిషువుఁ దొడుగుట దివుచుట యేయు టెల్ల
నెఱుఁగరాకుండ నని సేసె నిందువదన. 177

మ. పరుఁ జూచుః వరుఁ జూచు నొంప నలరింపః రోషరాగోదయా

విరతభ్రూకుటిమందహాసములతో వీరంబు శృంగారముం
జరగం గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం జండాస్త్రసందోహముం
సరసాలోకసమూహముం నెఱపుచుం జంద్రాస్య హేలాగతిన్. 178

మ. అలినీలాలక చూడ నొప్పెసఁగెఁ బ్రత్యాలీఢపాదంబుతో
నలికస్వేదవికీర్ణకాలకలతో నాకర్ణికానీతస
ల్లలితజ్యానఖపుంఖదీధితులతో లక్ష్యావలోకంబుతో
వలయాకారధనుర్విముక్తవిశిఖవ్రాతాహతారాతి నై. 179

సీ. బొమ్మపెండ్లిండ్లకుఁ బోనొల్ల నను బాల రణరంగమున కెట్లు రాఁ దలంచె
మగవారిఁ గనినఁ దా మఱుఁగుఁ జేరెడునింతి పగవారి గెల్వ నేపగిదిఁ జూచెఁ
బసిఁడియుయ్యెల లెక్క భయమందు భీరువు ఖగపతిస్కంధ మేకడిఁది నెక్కె
సఖులకోలాహలస్వనము లోర్వనికన్య పటహభాంకృతుల కెట్టుంగి నోర్చె

ఆ. నీలకంఠములకు నృత్యంబుఁ గఱపుచు, నలసి తలఁగి పోవునలరుఁబోఁడి
యేవిధమున నుండె నెలమి నాలీఢాది, మానములను రిపులమాన మడఁప. 180

సీ. వీణెఁ జక్కఁగఁ బట్టవెర వెఱుంగనికొమ్మ బాణాసనం బెట్లు పట్ట నేర్చె
మ్రాఁకునఁ దీగెఁ గూర్పంగ నేరనిలేమ గుణము నేక్రియ ధనుఃకోటిఁ గూర్చె
సరవి ముత్యము గ్రువ్వఁ జాలనియబల యేనిపుణత సంధించె నిశితశరముఁ
జిలుకకుఁ బద్యంబు సెప్ప నేరని తన్వి యస్త్రమంత్రము లెన్నఁ డభ్యసించెఁ

ఆ. బలుకు మనినఁ బెక్కుపలుకనిముగుద యే, గతి నొనర్చె సింహగర్జనములు
నన(గ మెఱసెఁ ద్రిజగదభిరామగుణధామ, చారుసత్యభామ సత్యభామ. 181

శా. జ్యావల్లీధ్వని గర్జనంబుగ సురల్ సారంగయూథంబుగా
నావిల్లింద్రశరాసనంబుగ సరోజాతుండు మేఘుంబుగాఁ
దా విద్యుల్లతభంగి నింతి సురజిద్దావాగ్ని మగ్నంబుగాఁ
బ్రావృట్కాలము సేసె బాణచయ మంభశ్శీకరశ్రేణిగాన్. 182

సీ. రాకేందుబింబ మై రవిబింబ మై యొప్పు నీరజాతేక్షణనెమ్మొగంబు
కందర్పకేతు వై ఘనధూమకేతు వై యలరుఁ బూఁబోఁడిచేలాంచలంబు
భావజుపరిధి యై ప్రళయార్కపరిధి యై మెఱయు నాకృష్ట మై మెలఁతచాప
మమృతప్రవాహ మై యనలసందోహ మై తనరారు నింతిసందర్శనంబు

ఆ. హర్షదాయి యై మహారోషదాయి యై, పరఁగు ముద్దరాలిబాణవృష్టి
హరికి నరికిఁ జూడ నందంద శృంగార, వీరరసము లోలి విస్తరిల్ల. 183

వ. ఇవ్విధంబున. 184

క. శంపాలతాభ బెడిదపు, టంపఱచె ఘోరదానవానీకంబుల్
పెంపఱి సన్నాహంబుల, సొంపఱి భూసుతునివెనుకఁ జొచ్చెఁ విచ్చెన్. 185

వ. అయ్యవసరంబునం గంససంహారి మనోహారిణిం జూచి సంతోషకారియుం గరుణా

రసావలోకనప్రసారియు మధురవచన సుధారసవిసారియుం దదీయసమరసన్నాహ
నివారియు నై యి ట్లనియె. 186

క. కొమ్మా దానవనాథుని, కొమ్మాహవమునకుఁ దోలఁగె గురువిజయముఁ గై
కొమ్మా మెచ్చితి నిచ్చెదఁ, గొమ్మాభరణములు నీవు గోరిన వెల్లన్. 187

వ. అని పలికి సమ్మానరూపంబులును మోహనదీపంబులును దూరీకృతచిత్తవిక్షే
పంబులు నైన సల్లాపంబులం గళావతిం దద్దయుఁ బెద్దఁజేసి తత్కరకిసల
యోల్లసిత బాణాసనంబు మరల నందుకొనియె నప్పుడు సురవైరి మురవైరి
కి ట్లనియె. 188

క. మగువ మగవారిముందఱ, మగతనములు సూప రణము మానుట నీకుఁ
మగతనము గాదు దనుజులు, మగువలదెసఁ జనరు మగలమగ లగుట హరీ. 189

వ. అనిన హరి యి ట్లనియె. 190

క. నరకా ఖండించెద మ, త్కరకాండాసనవిముక్తఘనశరముల భీ
కరకాయు నిన్ను సురకిన్నరకాంతలు సూచి నేఁడు నందం బొందన్. 191

వ. అని పలికి హరి నరకాసురయోధులమీఁద శతఘ్నియను దివ్యాస్త్రంబు ప్రయో
గించిన నొక్క వరుసను వార లందఱు మహావ్యథం జెందిరి మఱియును. 192

మ. శరవిచ్ఛిన్నతురంగమై పటుగదాసంభిన్నమాతంగమై
యురుచక్రాహతవీరమధ్యపదబాహుస్కంధముఖ్యాంగమై
సురభిత్సైన్యము దైన్యముం బొరయుచుం జోషించి హైన్యంబుతో
హరిమ్రోలన్ నిలువంగ లేక పఱచెన్ హాహానినాదంబులన్. 193

వ. అప్పుడు. 194

ఆ. మొనసి దనుజయోధముఖ్యులు నిగిడించు, శస్త్రసముదయముల జనవరేణ్య
మురహరుండు వరుస మూఁడేసి కోలల, ఖండితంబు సేసెఁ గదనమందు. 195

క. వెన్నుని సత్యను మోచుచుఁ, బన్నుగఁ బదనఖరచంచుపక్షాహతులన్
భిన్నములు సేసె గరుడుఁడు, పన్నిన గజసముదయములఁ బౌరవముఖ్యా. 196

వ. మఱియు విహగరాజపక్ష విక్షేపణసంజాతవాతంబు సైరింపం జాలక హతశేషం
బైన సైన్యంబు పురంబు సొచ్చుటం జూచి నరకాసురుండు మున్ను వజ్రాయు
ధంబుం దిరస్కరించినఁ దన చేతిశక్తిం గొని గరుడుని వైచె నతండును విరుల
దండవ్రేటునఁ జలింపని మదోద్దండవేదండంబునుం బోలె విలసిల్లె నయ్యవస
రంబున గజారూఢుం డై కలహరంగంబున. 197

మ. సమదేభేంద్రము నెక్కి భూమిసుతుఁ డా చక్రాయుధున్ వైవ శూ
లము చేఁ బట్టినయంతలోన రుచిమాలాభిన్న ఘోరాసురో
త్తమచక్రం బగు చేతిచక్రమున దైత్యధ్వంసి ఖండించె ర
త్నమయోదగ్రవినూత్నకుండలసమేతం బైన తన్మూర్ధమున్. 198

శా. ఇల్లాలం గిటి నైనకాలమున ము న్నే నంచు ఘోషింతు వో
తల్లీ నిన్నుఁ దలంచి నైన నిచటం దన్నుం గృపం గావఁడే
చెల్లం బో తలఁ ద్రెంచె నంచు నిల నాక్షేపించుచందంబునన్
ద్రెళ్లెం జప్పుడు గాఁగ భూమిసుతుఁ డుద్దీప్తాహవక్షోణిపై. 199

క. కంటిమి నరకుఁడు వడఁగా, మంటిమి నేఁ డనుచు వేల్పు నమర్త్యులు మునులున్
మింటం బువ్వులు గురియుచుఁ, బంటింపక పొగడి రోలిఁ బద్మదళాక్షున్. 200

వ. అంత భూదేవి వాసుదేవుని డగ్గఱ నేతెంచి జాంబూనదరత్నమండితం బైన కుండలంబులును వైజయంతి యను వనమాలయును వరుణదత్తం బైన సితచ్ఛత్త్రంబు నొక్క మహారత్నంబును సమర్పించి మ్రొక్కి భక్తితాత్పర్యంబులతోడం గరకమలంబులు ముకుళించి విబుధవందితుండును విశ్వేశ్వరుండును నైన దేవదేవుని ని ట్లని వినుతించె. 201

భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

సీ. అంభోజనాభున కంభోజనేత్రున కంభోజమాలాసమన్వితునకు
నంభోజపదున కనంతశక్తికి వాసుదేవునకును దేవదేవునకును
భక్తులు గోరినభంగి నేరూపైనఁ బొందువానికి నాదిపురుషునకును
నఖిలనిదాన మై యాపూర్ణవిజ్ఞానుఁ డైనవానికి బరమాత్మునకును

ఆ. ధాతఁ గన్న మేటితండ్రికి నజునికి, నీకు వందనంబు నే నొనర్తు
నిఖిలభూతరూప నిరుపమ యీశ ప, రాపరాత్మ మహిత యమితచరిత. 202

వ. దేవా నీవు లోకంబుల సృజియించుటకు రజోగుణంబును రక్షించుటకు సత్త్వగుణంబును సంహరించుటకుఁ దమోగుణంబును ధరియింతువు కాలమూర్తివి ప్రధానపూరుషుండవు పరుండవు నీవ నేనును వారియు వహ్నియు ననిలుండు నాకాశంబుఁ దన్మాత్రలు నింద్రియంబులును దేవతలును మనంబును గర్తయును మహత్తత్త్వంబును జరాచరం బైన విశ్వంబు నద్వితీయుండ వైన నీయందు సంభవింతుము. 203

చ. దయ నిటు సూడుమా నరకదైత్యునిబిడ్డఁడు వీఁడు నీదెసన్
భయమున నున్నవాఁడు గడుబాలుఁ డనన్యశరణ్యుఁ డార్తుఁ డా
శ్రయరహితుండు దండ్రిక్రియ శౌర్యము నేరఁడు నీపదాంబుజ
ద్వయిఁ బొడగాంచె భక్తపరతంత్ర సువీక్షణ దీనరక్షణా. 204

వ. అని యిట్లు భూదేవి భక్తితోడ హరికిం బ్రణమిల్లి వాక్కుసుమంబులం బూజించిన నర్చితుం డై భక్తవత్సలుం డయిన పరమేశ్వరుండు నరకపుత్త్రుం డయిన భగదత్తున కభయం బిచ్చి సర్వసంపద లొసంగి నరకాసురగృహంబు ప్రవేశించి యందు. 205

శ్రీకృష్ణుఁడు పదాఱువేల కన్నియల వరించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట

ఉ. రాజకులావతంసుఁడు పరాజితకంసుఁడు సొచ్చి కాంచె ఘో
రాజుల రాజులం బటుశరాహతి నొంచి ధరాతనూజుఁ డు
త్తేజితశక్తిఁ ద్రొల్లి చెఱదెచ్చినవారిఁ బదాఱువేలధా
త్రీజనమాన్యలన్ గుణవతీవ్రతధన్యల రాజకన్యలన్. 206

మ. కని రారాజకుమారికల్ పరిమళత్కౌతూహలాక్రాంత లై
దనుజాధీశచమూవిదారు నతమందారున్ శుభాకారు నూ
తనశృంగారు వికారదూరు సుగుణోదారున్ మృగీలోచనా
జనచేతోధనచోరు రత్నమకుటస్ఫారున్ మనోహారునిన్. 207

వ. కని యతని సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యాది గుణంబులకు మోహించి తమకంబులు జనియింప ధైర్యంబులు సాలించి సిగ్గులు వర్జించి పంచశరసంచలితహృదయ లై దైవయోగంబునం బరాయత్తంబు లైన చిత్తంబుల నమ్మత్తకాశినులు దత్తఱంబున మనోజుం డుత్తలపెట్ట నతండు దమకుఁ బ్రాణవల్లభుం డని వరియించి. 208

ఉ. పాపపురక్కసుండు సెఱ పట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడుం
బాపుఁడె వానిధర్మువునఁ బద్మదళాక్షునిఁ గంటి మమ్మ ము
న్నీపురుషోత్తముం గదియ నేమి వ్రతంబులు సేసినారమో
యాపరమేష్ఠి పుణ్యుఁడు గదమ్మ హరిన్ మముఁ గూర్చె నిచ్చటన్. 209

క. ఉన్నతి నీతఁడు గౌఁగిట, మన్నింపఁగ నింక బ్రదుకు మానిని మనలో
ము న్నేమినోము నోఁచెనొ, సన్నుతమార్గముల విపినజలదుర్గములన్. 210

క. విన్నారమె యీచెలువముఁ, గన్నారమె యిట్టిశౌర్యగాంభీర్యంబుల్
మన్నార మింతకాలముఁ, గొన్నారమె యెన్నఁ డయినఁ గూరిమి చిక్కన్. 211

సీ. వనజాక్షి నేఁ గన్న వైజయంతిక నైనఁ గదిసి వ్రేలుదుఁ గదా కంఠమందు
బింబోష్ఠి నేఁ గన్నఁ బీతాంబరమ నైన మెఱసి యుండుదుఁ గదా మేను నిండఁ
గన్నియ నేఁ గన్నఁ గౌస్తుభమణి నైన నొప్పుసూపుదుఁ గదా యురమునందుఁ
బాలిక నేఁ గన్నఁ బాంచజన్యమ నైన మొనసి చొక్కుదుఁ గదా మోవిఁ గ్రోలి

ఆ. పద్మగంధి నేను బర్హదామమ నైనఁ, జిత్రరుచుల నుందు శిరమునందు
ననుచుఁ బెక్కుగతుల నాడిరి కన్యలు, గములు గట్టి గరుడగమనుఁ జూచి. 212

శా. భూనాథోత్తమకన్యకల్ వరుస నంభోజాతనేత్రుండు న
న్నే నవ్వెం దగఁ జూచె డగ్గఱియె వర్ణించెన్ వివేకించె స
మ్మానించెం గరుణించెఁ జే రడిగె సన్మార్గంబుతోఁ బెండ్లి యా
నేనే చక్రికి దేవి నంచుఁ దమలో నిర్ణీత లై రందఱున్. 213

వ. ఇట్లు బహువిధంబులం దమ తమ మన్ననలకు నువ్విళ్లూరు కన్నియలం బదాఱు వేల ధవళాంబరాభరణ మాల్యానులేపనంబు లొసంగి యందలంబుల నిడి వార

లను నరకాసురభాండాగారంబునం గల నానావిధంబు లయిన మహాధనంబులను రథంబులను దురంగంబులను ధవళంబు లై వేగవంతంబు లై యైరావతకుల సంభవంబు లైన చతుర్దంతదంతావళంబులను ద్వారకానగరంబునకుం బనిచి దేవేంద్రుని పురంబునకుం జని యదితిదేవిమందిరంబు సొచ్చి యా పెద్దమ్మకు ముద్దు సూపి మణికిరణపటలపరిభావిత భానుమండలంబు లైన కుండలంబు లొసఁగి శచీసమేతుం డైన మహేంద్రునిచేత సత్యభామతోడం బూజితుం డై పిదప సత్యభామ కోరిన నందనవనంబు సొచ్చి. 214

మ. హరి కేలం బెకలించి తెచ్చి భుజగేంద్రారాతిపైఁ బెట్టె సుం
దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనాదవ్రాతముం బల్లవాం
కురశాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికాగుచ్ఛాదికోపేతముం
గిరిభిత్త్రాతముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలోకీయాచకాఖ్యాతమున్. 215

వ. ఇట్లు పారిజాతంబును హరించి యదువల్లభుండు వల్లభయుం దానును విహగ వల్లభారూఢుం డయి చనుచున్న సమయంబున. 216

సీ. నరకాసురునిబాధ నలఁగి గోవిందునికడ కేఁగి తత్పాదకమలములకుఁ
దనకిరీటము సోఁక దండప్రణామముల్ గావింప నాచక్రి కరుణ నేసి
చనుదెంచి భూసుతు సమయించి తనవారిఁ దన్ను రక్షించుటఁ దలఁప మఱచి
యింద్రుండు బృందారకేంద్రత్వమదమునఁ బద్మలోచన పోకు పారిజాత

ఆ. తరువు విడువు మనుచుఁ దాఁకె నడ్డము వచ్చి, తఱిమి సురలు నట్లు దాఁకి రకట
యెఱుక వలదె నిర్జరేంద్రత గాల్పనే, సురలతామసమును జూడ నరిది. 217

వ. ఇట్లు దనకు నొడ్డారించి యడ్డంబు వచ్చిన నిర్జరేంద్రాదుల నిర్జించి తన పురంబునకుం జని నిరంతరసురభికుసుమ మకరందమాధురీవిశేషంబులకుఁ జొక్కి చిక్కక నాకలోకంబుననుండి వెంట నరుగుదెంచు తుమ్మెదలకు నెమ్మి దలంచుచున్న పారిజాతమ్ము నాశ్రితపారిజాతుం డయిన హరి మహాప్రేమాభిరామ యగు సత్యభామతోఁ గ్రీడించు మహోద్యానంబున సంస్థాపించి నరకాసురుని యింటం దెచ్చిన రాజకన్యక లెంద ఱందఱకు నన్నినివాసంబులు కల్పించి గృహోపకరణంబులు సమర్పించి. 218

చ. అమితవిహారుఁ డీశ్వరుఁ డనంతుఁడు దా నొకనాఁడు మంచిల
గ్నమునఁ బదాఱువేలభవనంబులలోనిఁ బదాఱువేలరూ
పములఁ బదాఱువేలనృపబాలలఁ బ్రీతిఁ బదాఱువేలచం
దముల విభూతి నొందుచు యథావిధితో వరియించె భూవరా. 219

ఉ. దానములందు సమ్మదవిధానములం దవలోకభాషణా
హ్వానములందు నొక్కక్రియ నాలలితాంగుల కన్నిమూర్తు లై
తా ననిశంబుఁ గానఁబడి తక్కువ యెక్కువ లేక యుత్తమ
జ్ఞానగృహస్థధర్మమునఁ జక్రి రమించెఁ బ్రపూర్ణ కాముఁ డై. 220

క. తరుణులు పెక్కండ్రయినను, బురుషుఁడు మన లేఁడు సవతిపోరాటమునన్
హరి దాఁ బదాఱువేవురు, తరుణులతో సమత మనియె దక్షత్వమునన్. 221

శా. ఎన్నే భంగుల యోగమార్గముల బ్రహ్మేంద్రాదు లీక్షించుచున్
మున్నే దేవునిఁ జూడఁ గానక తుదిన్ మోహింతు రామేటి కే
విన్నాణంబుననో సతుల్ గృహిణులై విఖ్యాతి సేవించి ర
చ్ఛిన్నాలోకనహాసభాషణరతిశ్లేషానురాగంబులన్. 222

సీ. ఇంటికి వచ్చిన నెదు రేఁగుదెంచుచు నానీతవస్తువు లందుకొనుచు
సౌవర్ణమణిమయాసనములు వెట్టుచుఁ బదములు గడుగుచు భక్తితోడ
సంవాసితస్నానజలము లందిచ్చుచు సద్గంధవస్త్రభూషణము లొసఁగి
యిష్టపదార్థంబు లిడుచుఁ దాంబూలాదు లొసఁగుచు విసరుచు నోజ మెఱసి
తే. శిరము దువ్వుచు శయ్యపైఁ జెలువుమిగుల, నడుగు లొత్తుచు దాసీసహస్రయుక్త
లయ్యుఁ గొలిచిరి దాసులై హరి నుదారుఁ, దారకాధిపవదనలు దార దగిలి. 223

శా. నన్నే పాయఁడు రాత్రులన్ దినములన్ నన్నే కృపం జెందెడిన్
నన్నే దొడ్డుగఁ జూచు వల్లభలలో నాథుండు నాయింటనే
యున్నాఁ డంచుఁ బదాఱువేలు దమలో నూహించి సేవించి రా
యన్నుల్ గాఢపతివ్రతాత్వపరిచర్యాభక్తియోగంబులన్. 224

క. ఆరామలతో నెప్పుడుఁ, బోరాములు సాల నెఱపి పురుషోత్తముఁడున్
గారామునఁ దిరిగెను సౌ, ధారామలతాసరోవిహారముల నృపా. 225

క. ఏదేవుఁడు జగముల ను, త్పాదించును మనుచుఁ జెఱుచుఁ బ్రాభవమున మ
ర్యాదారక్షణమునకై, యాదేవుం డట్లు మెఱసె యాదవులందున్. 226

శ్రీకృష్ణుండు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తు లాడుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు రుక్మిణీదేవి లోఁగిట మహేంద్రనీలమరకతాది మణిస్తంభవలభివిటంకపటల దేహళీకవాట విరాజమానంబును శాతకుంభ కుడ్యగవాక్షవేదికాసోపానంబును విలంబమాన ముక్తాఫలదామ విచిత్ర కౌశేయవితానంబును వివిధ మణిదీపికావిసర విభ్రాజమానంబును మధుకరకులకలితమల్లికాకుసుమమాలికాభిరామంబును జాలకరంధ్రవినిర్గత కర్పూరాగరుధూపధూమంబును వాతాయన విప్రకీర్ణ శిశిరకరకిరణస్తోమంబును పారిజాతవనామోద పరిమిళిత పవనసుందరంబు నయిన లోపలిమందిరంబున శరచ్చంద్రచంద్రికా ధవళపర్యంక మధ్యంబున జగదీశ్వరుం డయిన హరి సుఖాసీనుండై యుండ సఖీజనంబులుం దానును డగ్గఱి కొలిచి యుండి. 227

సీ. కుచకుంభములమీఁదికుంకుముతోఁ రాయుహారంబు లరుణంబు లగుచు మెఱయఁ
గరపల్లవము సాఁచి కదలింప నంగుళీయకకంకణప్రభ లావరింపఁ

గదలినబహురత్నకలితనూపురముల గంభీరనినదంబు గడలుకొనఁగఁ
గాంచనమణికర్ణికామయూఖంబులు గండపాలికలపై గంతు లిడఁగఁ
తే. గురులు నర్తింపఁ బయ్యెదకొంగు దూఁగ, బోటిచే నున్న చామర పుచ్చుకొనుచు
జీవితేశ్వరు రుక్మిణి సేర నరిగి, వేడ్క లిగురొత్త మెల్లన వీవఁ దొడఁగె. 228

వ. అప్పుడు. 229

మ. పతి యేరూపము దాల్చినం దదనురూపం బైనరూపంబుతో
సతి దా నుండెడునట్టిరూపవతి నాచంద్రాస్య నాలక్ష్మి నా
సుతనుం రుక్మిణి నాయనన్యమతి నాశుద్ధాంతరంగం గళా
చతురత్వంబున శౌరి యి ట్లనియెఁ జంచన్మందహాసంబుతోన్. 230

మ. బలశౌర్యంబుల భోగమూర్తి కులరూపత్యాగసంపద్గుణం
బుల దిక్పాలురకంటెఁ జైద్యముఖరుల్ పూర్ణుల్ ఘనుల్ వారికి
నెలఁతా తల్లియుఁ దండ్రియుం సహజుఁడుం ని న్నిచ్చినం బోక యీ
బలవద్వైరుల వార్ధిలీనుల మముం బాటింప నీ కేటికిన్. 231

సీ. లోకులనడవడిలోనివారము గాము పరులకు మాజాడ బయలు పడదు
బలమదోపేతులు పగగొంద్రు మాతోడ రాజపీఠములకు రాము తఱచు
శరణంబు మాకు నీజలరాశి సతతంబు నిష్కించనుల మేము నిధులు లేవు
కలవారు చుట్టాలు గారు నిష్కించనజనబంధులము ముక్తసంగ్రహులము
ఆ. గూఢవర్తనులము గుణహీనులము భిక్షు, లైనవారిఁ గాని నాశ్రయింప
మిందుముఖులు దగుల రిటువంటిమముబోఁట్టి, వారి నేల దగుల వారిజాక్షి.

క. సిరియును వంశము రూపును, సరిగ్గాను వివాహసఖ్యసంబంధంబుల్
జరగును సరి గా కున్నను, జరగవు లోలాక్షి యొట్టిపంసాపులకున్. 233

క. తగ దని యెఱుఁగవు మమ్ముం, దగిలితివి మృగాక్షి దీనఁ ద ప్పగు నీకుం
దగినమనుజేంద్రు నొక్కని, దగులుము గుణహీనజనులఁ దగు నే తగులన్. 234

సీ. సాల్వజరాసంధచైద్యాదిరాజులు చెలఁగి నన్ వీక్షించి మలయుచుండ
నది గాక రుక్మి నీయన్నయు గర్వించి వీర్యమదాంధుఁ డై వెలయు చున్న
వారిగర్వంబులు వారింపఁగాఁ గోరి చెలువ ని న్నొడిచి తెచ్చితిమి గాని
కాంతాతనూజార్థకాముకులము గాము కామమోహాదులఁ గ్రందుకొనము
తే. విను ముదాసీనులము క్రియావిరహితులము
పూర్ణులము మేము నిత్యాత్మబుద్ధితోడ
వెలుఁగు చుందుము గృహదీపవిధము మెఱసి
నవలతాతన్వి మాతోడ నవయ వలదు. 235

వ. అని యిట్లు భగవంతుం డైన హరి దన్నుఁ బాయక సేవించుటం బ్రియురాలను
బట్టంపుదేవి ననియెడి రుక్మిణీదర్పంబు నేర్పున నుపసంహరించి యూర కుండిన

నమ్మానవతి యప్రియంబులు నపూర్వంబులు నైన మనోవల్లభుమాటలు విని
దురంతంబైన చింతాభరంబున సంతాపంబు నొందుచు. 236

సీ. కాటుక నెఱయంగఁ గన్నీరు వఱపలై కుచకుంభయుగళకుంకుమము దడియ
విడువక వెడలెడు వేఁడినిట్టూర్పుల లాలితాధరకిసలయము గంద
జెలువంబు నెఱిదప్పి చిన్న వోవుచు నున్న వదనారవిందంబు వాడు దోఁప
మారుతాహతిఁ దూలుమహితకల్పకవల్లివడువున మేఁ వడ వడ వడఁకఁ

తే. చిత్త మెఱియంగఁ జెక్కిటఁ జెయ్యి సేర్చి
కౌతుకం బేది పదతలాగ్రమున నేల
వ్రాసి పెంపుచు మో మరవాంచి వగలఁ
బొందె మవ్వంబు గందినపువ్వుఁబోలె. 237

చ. అలికులవేణి తన్నుఁ బ్రియుఁ డాడినయప్రియభాష లిమ్మెయిన్
సొలవక కర్ణరంధ్రముల సూదులు చొన్పినరీతి గాఁగ బె
బ్బులిరొద విన్న లేడిక్రియఁ బొ ల్పఱి చేష్టలు దక్కి నేలపై
వలనఱి వ్రాలెఁ గీ లెడలి వ్రాలినపుత్తడిబొమ్మకైవడిన్. 238

వ. ఇట్లు వ్రాలిన. 239

మ. ప్రణతామ్నాయుఁడు కృష్ణుఁ డంతఁ గదిసెన్ బాష్పావరుద్ధారుణే
క్షణ విస్రస్తవినూత్నభూషణ దురుక్తక్రూరనారాచశో
షణ నాలింగితధారుణిన్ నిజకులాచారైకసద్ధర్మచా
రిణి విశ్లేషిణి వీతతోషణిఁ బురంధ్రీగ్రామణిన్ రుక్మిణిన్. 240

సీ. కని సంభ్రమంబునఁ దనువునం దనువుగా ననువునఁ జందనం బల్ల నలఁది
కన్నీరు పన్నీటఁ గడిగి కర్పూరంపుఁబలుకులు సెవులలోఁ బాఱ నూఁది
కరమొప్ప ముత్యాలసరులచిక్కెడలించి యురమునఁ బొందుగా నిరవుకొలిపి
తిలకంబు నునుఫాలఫలకంబుపైఁ దీర్చి వదలినభూషణావలులు దొడిగి

తే. కమలదళచారుతాలవృంతముల విసరి
పొలుచుపయ్యెదఁ గుచములఁ బొందుపఱిచి
చిత్త మిగురొత్త నొయ్యన సేదఁ దేర్చి
బిగియఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి నెమ్మొగము నిమిరి. 241

తే. నెఱులుగలమఱునీలంపుటుఱులసిరుల, నఱులుగొనఁ జాలి నఱులను మఱులుగొలిపి
యిఱులు గెలిచినతుమ్మెద గఱులఁ దెగడు, కురుల నులిదీర్చి విరు లిడి కొప్పువెట్టి.

క. మురసంహరుఁ డిందిందిర, గరుదనిలచలత్ప్రసూనకలికాంచితసుం
దరశయ్యఁ జేర్చె భీష్మక, వరపుత్త్రిన్ నుతచరిత్ర వారిజనేత్రన్. 243

వ. ఇట్లు పానుపునం జేర్చి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించిన. 244

రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలిత యై యతని స్తుతించుట

క. పురుషోత్తముముఖకోమల, సరసిజ మయ్యిందువదన సవ్రీడాహా
సరుచిస్నిగ్ధాపాంగ, స్ఫురదవలోకనము లోలయఁ జూచి ట్లనియెన్. 245

క. మురహర దివసాగమగళ, దరవిందదళాక్ష తలఁప నది యట్టిద లే
నిరవధికవిమలతేజో, వరమూర్తివి భక్తలోకవత్సల యెందున్. 246

తే. సంచితజ్ఞానసుఖబలైశ్వర్యశక్తు, లాదిగాఁ గలసుగుణంబు లమరు నీకు
నేను దగుదునె సర్వలోకేశ్వరేశ, లీలమై సచ్చిదానందశాలి వనఘ. 247

సీ. రూఢిమైఁ బ్రకృతిపూరుషకాలములకు నీశ్వరుఁడ వై భవదీయచారుదివ్య
లలితకళాకౌశలమున నభిరతుఁ డై కడఁగునీరూప మెక్కడ మహాత్మ
సత్త్వాదిగుణసముచ్చయయుక్తమూఢాత్మ నయిన నే నెక్కడ ననఘచరిత
కోరి నీమంగళగుణభూతి దానంబు నేయంగఁ బడు నని చెందుభీతి

తే. నంబునిధిమధ్యభాగమం దమృతఫేన, పటలపాండురనిభమూర్తి పన్నగేంద్ర
భోగశయ్యను బవ్వళింపుచును దనరు, నట్టియున్నతలీల దివ్యంబు దలఁప. 248

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లనియెడు గుణంబులచేతఁ బరిగ్రహింపఁబడిన మంగళ
సుందరవిగ్రహుండ వై యజ్ఞానాంధకార నివారకం బైన రూపంబుఁ గైకొని భవ
దీయు లైన సేవకులకు ననుభావ్యుండ వైతి భవత్పాదారవిందమకరంద రసాస్వాద
లోలాత్ము లైన యోగీంద్రులకైనను భవన్మార్గంబు స్ఫుటంబు గా దట్లగుటం జేసి
యీమనుజపశువులకు దుర్విభావ్యం బగుట యేమి సెప్ప నిట్టియీశ్వరుండ వైన
నీకు నిచ్ఛ స్వతంత్రంబు గావున నదియును నా కధికంబు గావున నిన్ను నే
ననుసరింతు దేవా నీ వకించనుండ వై తేని బలిభోక్త లయిన బ్రహ్మేంద్రాదు
లెవ్వనికొఱకు బలిసమర్పణంబు నేసిరి నీవు సమస్తపురుషార్థమయుండ వనియును
ఫలస్వరూపి వనియును నీయందలి ప్రేమాతిశయంబులం జేసి విజ్ఞానదీపాంకురం
బున నిరస్తసమస్త దోషాంధకారు లై యిహసౌఖ్యంబులు విడిచి సుమతులు
భవదీయదాససంగంబు గోరు చుండుదు రట్లు నేయ నేరక నిజాధికారాంధకార
మగ్ను లైనవారు భవత్తత్త్వంబు దెలిసి బలిప్రక్షేపణంబులు నేయం జాలక
మూఢు లై సంసారచక్రంబునం బరిభ్రమింతు రదియునుం గాక. 249

ఆ. వరమునీంద్రయోగివరసురకోటిచే, వర్ణితప్రభావవైభవంబు
గలిగి యఖిలచేతనులకు విజ్ఞానప్రదుండ వగుదు వభవ దురితదూర. 250

వ. దేవా భవదీయకుటిల భ్రూవిక్షేపోదీరితకాలవేగంబుచేత విధ్వస్తమంగళు లగు
కమలభవ భవ పాకశాసనాదులం దిరస్కరించినట్టి మదీయచిత్తంబున. 251

చ. నిను వరియించినం జెలుచ నీరజలోచన శార్ఙ్గసాయకా
సననినదంబులన్ సకలశత్రుధరాపతులన్ జయించి బో

రనఁ బశుకోటిఁ దోలుమృగరాజు నిజాంశము భూరిశక్తిఁ గై
కొనినవిధంబునన్ నను నకుంఠితశౌర్యతఁ దెచ్చి తీశ్వరా. 252

ఉ. అట్టినృపాలకీటముల నాజి నెదుర్పఁగ లేనివానియ
ట్లొట్టినభీతిమై నిటు పయోధిశరణ్యుఁడ వైతి వింతయున్
నెట్టన మాయ గాక యివి నిక్కములే భవదీయభక్తులై
నట్టినరేంద్రమౌళిమణు లంచితరాజ్యముషుల్ ముదంబునన్. 253

ఆ. వితతరాజ్యగరిమ విడిచి కాననముల, నాత్మలందు మీపదాబ్జయుగము
వలఁతి గాఁగ నిలిపి వాతాంబుపర్ణాశ, నోగ్రనియతు లగుచు నుందు రభవ. 254

మ. విమలజ్ఞాననిరూఢు లైనజనముల్ వీక్షింప మీపాదకం
జమరందస్ఫుటదివ్యసౌరభము నాస్వాదించి నిర్వాణరూ
పము సత్పూరుషవాగుదీరితము శోభాశ్రీనివాసంబు నౌ
మిము సేవింపక మానవాధముని దుర్మేధాత్ము సేవింతురే. 255

వ. మఱియును దేవా భూలోకమునందును నిత్యనివాసంబునందును సకలప్రదేశంబులందును జగదీశ్వరుండ వయిన నిన్ను నభిమతంబు లయిన కామరూపంబులు గైకొని వరియింతు భవదీయచరణారవింద మకరందాస్వాదనచాతుర్యధుర్య భృంగి యైన కామిని యతిహేయం బైనత్వక్శ్మశ్రురోమనఖకేశంబులచేతఁ గప్పంబడి యంతర్గతం బయిన మాంసాస్థిరక్తక్రిమివిట్కఫపిత్తవాతంబు గల జీవచ్ఛవం బయిన నరాధముని మూఢాత్మ యై కామించునే యదియునుం గాక. 256

సీ. నీరదాగమమేఘనిర్యత్పయఃపానచాతకం బేఁగునే చౌటిపడెకుఁ
బరిపక్వమాకందఫలరసంబులు గ్రోలుకీరంబు సనునె దుత్తూరములకు
ఘనరవాకర్ణనోత్కలికమయూరము గోరునే కఠినఖిల్లీరవంబుఁ
గరికుంభపిశితసద్గ్రాసమోదితసింహ మరుగునే శునకమాంసాభిలాషఁ

తే. బ్రవిమలాకార భవదీయపాదపద్మ, యుగసమాశ్రయనైపుణోద్యోగచిత్త
మనుజుఁ జేరునె తన కుపాస్యంబు గాఁగ, భక్తమందార దుర్భవభవవిదూర. 257

క. వాసవవందిత భవకమ, లాసనదివ్యప్రభాసభావలి కెపుడున్
నీసమధికచారిత్రక, థాసురుచిరగాన మవితథం బయి చెల్లున్. 258

క. ధరణీనాథులు దమతమ, వరవనితామందిరముల వసియించుచు గో
ఖరమార్జాలంబులగతి, స్థిరబద్ధు లగుదురు నిన్నుఁ దెలియనికతనన్. 259

ఆ. జలజనాభ సకలజగదంతరాత్మ వై, నట్టిదేవ నీపదారవింద
యుగళి సానురాగయుక్తమై నామదిఁ, గలుగునట్లుగాఁగఁ దలఁపు మనఘ. 260

ఆ. పృథురజోగుణప్రవృద్ధ మైనట్టినీ, దృష్టిచేత నన్నుఁ దేరకొనఁగఁ
జూచు టెల్లఁ బద్మలోచన నామీఁది, ఘనదయార్ద్రదృష్టి గాఁ దలంతు. 261

వ. అదియునుంగాక మధుసూదనా నీవాక్యంబులు మిథ్యలు గావు తల్లివచనంబు కూఁతున కభిమతంబు గాదె యౌవనారూఢమదంబున స్వైరిణి యగు కామిని

పురుషాంతరాసక్త యగుట విచారించి పరిజ్ఞాని యైనవాఁడు విడుచు నవివేకి
యయిన పురుషుం డింద్రియలోలుం డై రతిం దగిలి దాని విడువనేరక పరి
గ్రహించి యుభయలోకచ్యుతుం డగు నటు గావున నీయెఱుంగని యర్థంబు గలదే
యని విన్నవించిన రుక్మిణీదేవి వచనంబులకుఁ గృష్ణుండు సంతసిల్లి యి ట్లనియె. 262

కృష్ణుఁడు రుక్మిణీదేవి నూఱడించుట

చ. అలికులవేణి నవ్వులకు నాడినమాటల కింత నీమదిం
గలఁగఁగ నేల వేటలను గయ్యములన్ రతులందు నొవ్వఁగా
బలికినమాట లెగ్గు లని పట్టుదురే భవదీయచిత్తముం
దెలియఁగఁ గోరి యేఁ బలికితిన్ మదిలో నిటు గుంద నేటికిన్. 263

వ. అదియునుం గాక. 264

ఉ. కింకలు ముద్దుఁబల్కులును గెంపుఁగనుంగవ తియ్యమోవియున్
జంకెలు తెఱచూపు లెకసక్కెములున్ నెలవంకబొమ్మలుం
గొంకక పీడ నాడుటలుఁ గూరిమియుం గలకాంతఁ గూడుటల్
అంకిలిలేక జన్మఫల మబ్బుట గాదె కురంగలోచనా. 265

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 266

ఉ. నీవు పతివ్రతామణివి నిర్మలధర్మవివేకశీలస
ద్భావవు నీమనోగతులఁ బాయక యెప్పుడు నస్మదీయసం
సేవయ కాని యన్యము భజింపవు పుట్టిననాఁటనుండి నీ
భావ మెఱింగి యుండియును బల్కినతప్పు సహింపు మానినీ. 267

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె నీవాక్యంబులు శ్రవణసుఖంబులు గావించె నీవు వివి
ధంబు లైన కామంబులు గోరితి వేని నవి యన్నియు నాయంద యుండుటం
జేసి యేకాంతసేవాచతుర వైన నీకు నవి యన్నియు నిత్యంబు లై యుండు నీ
పాతివ్రత్యంబును నాయందలిస్నేహంబు నతివిశదంబు లయ్యె నావాక్యంబుల
చేత భవదీయచిత్తంబు చంచలంబుగాక నాయందులబుద్ధి దృఢం బగుం గావున
సకలసంపద్విలసితం బైన ద్వారకానగర దివ్యమందిరంబులందు నీదు భాగ్యం
బునం జేసి సంసారికై వడి నీయందు బద్ధానురాగుండ నై వర్తింతుఁ దక్కిన
ప్రాణేంద్రియపరవశత్వంబున వికృతశరీరధారిణి యైన సతి నన్నుం జెందుట దుష్క
రం బదియునుంగాక మోక్షప్రదుండ నైన నన్నుఁ గామాతుర లైన యల్పమతులు
వ్రతతపోమహిమలచేత దాంపత్యయోగంబుకై సేవింతు రదియంతయు నా
మాయావిజృంభితంబు దానం జేసి వారు మందభాగ్య లై నిరయంబు నొందుదు
రట్లు గావున నీసమాన యైన కాంత యేకాంతలం దైనఁ గలదె నీవివాహ
కాలంబున ననేకరాజన్యవరులఁ గైకొనక భవదీయమధురాలాప శ్రవణాత్త
కుండ నయిన న్నా సన్నిధికి నాశరీరం బితరయోగ్యంబు గాదు నీకు క్షేమంబ నయి

యున్నదాన నని యేకాంతంబునఁ బ్రాప్తంబుఁ బుత్తెంచిన నేనును జనుదెంచి నీపరిణయ విషయంబున భవత్సహోదరుం బట్టి విరూపుం గావించిన నది గనుంగొనియును నాయందుల విప్రయోగంబున నూర కుండితి వది గావున బహుప్రకారంబు లై వర్తించు నీసద్గుణంబులకు సంతసింతు నని యివ్విధంబున దేవకీసుతుండు నరలోకవిడంబనంబుగ గృహస్థునిభంగి నిజగృహకృత్యంబు లాచరించు చుండె నని శుకుండు మఱియు ని ట్లనియె. 268

క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన, వినయవివేకానులాపవితతామృతసే
చనముదితహృదయ యై య, వ్వనితామణి వికచవదనవనరుహ యగుచున్. 269

క. నగ వామతించుచూపులు, నగధరు మొగమునను నిలిపి నయమునఁ గరముల్
మొగిచి వినుతించెఁ గృష్ణుఁ, ఖగవాహుఁ రుచిరదేహుఁ గలితోత్సాహున్.

చ. అతులవిరాజమానముఖుఁ డై వివిధాంబరచారుభూషణ
ప్రతతులతోడఁ గోరినవరంబులు దద్దయు నిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డు
న్నతశుభమూర్తి దేవగణనందితకీర్తి దయానువర్తి యై
యతిమృదువాణికిం గిసలయారుణపాణికి నీలవేణికిన్. 271

వ. ఇట్లు సమ్మానించి కృష్ణుండు రుక్మిణియుం దానును దదనంతరంబ. 272

చ. ఎలమి ఘటింపఁగాఁ గలసి యాడెలనీడల మల్లికాలతా
వలిఁ గరవీరజాతి విరవాదులవీథులఁ గమ్మదెమ్మెరల్
వాలయునవీనవాసములఁ బొన్నలఁ దిన్నెలఁ బచ్చరచ్చలం
గొలఁకుల లేఁగెలంకులను గోరిక లీరిక లొత్తఁ గ్రొత్త లై. 273

క. ఆరామభూములందు వి,హారామలసౌఖ్యలీల నతిమోదముతో
నారామానుజుఁ డుండెను, నారామామణియుఁ దాను నభిరామముగన్. 274

వ. మఱియు ననేకవిధవిచిత్రమణివితానాభిశోభిత ప్రాసాదోపరిభాగంబులను లాలిత నీలకంఠ కలకంఠ కలవింక శుకకలాపకలితమకరందపాన మదవదిందిందిర ఝుంకార సంకుల కమలకహ్లార సుధాసార నీహారపూరిత కాసారతీరంబులను ధాతు నిర్ఝర రంజితసానుదేశ గిరికుంజపుంజంబులను గృతకశైలంబులను గ్రీడాగృహంబులనుం జెలంగి నందనందనుండు విదర్భరాజనందనం దగిలి కందర్పకేళిలోలాత్ముం డయ్యె ననంతరం బాసుందరీలలామంబువలనఁ బ్రద్యుమ్నుండు చారుదేష్ణుండు సుదేష్ణుండు సుచారువు చారుదేహుండు చారుగుప్తుండు భద్రచారువు చారుచంద్రుండు విచారువు చారువు ననియెడు పదుగురు తనయులం బడసె నట్లు సత్యభామాజాంబవతీనాగ్నజితి కాళిందీమాద్రీమిత్రవిందాభద్రలకు వేఱువేఱ పదుగురేసి భద్రమూర్తు లైన కుమారు లుదయించి రివ్విధంబున మఱియును. 275

చ. అనఘ పదాఱువేలసతులందు జనించిరి వేఱువేఱ నం
దనదశకంబు తత్సుతవితానము గాంచి రనేకసూనుల

న్నెనయఁగ నిట్లు పిల్లచెలఁ గీనిన కైవడిఁ బుత్త్రపౌత్త్రవ
ర్ధనమున నొప్పెఁ గృష్ణుఁడు ముదంబునఁ దామరతంప రై భువిన్. 276

తే. అట్లు యాదవవృష్ణిభోజాంధకాది
నామధేయాంతరముల నెన్నంగ నూట
యొక్క పైచాల వర్ధిల్లు నక్కులంబు
నృపకుమారులఁ జదివించు నేర్పు గలుగు. 277

తే. గురుజనంబులు విను మూఁడుకోట్లమీఁద, నెనుబదెనిమిదివేలపై నెసఁగనూర్వు
రన్నఁ దద్బాలకావలి నెన్నఁదరమె, శూలి కైనను దామరచూలి కైన. 278

వ. అందు గోవిందనందనుం డైన ప్రద్యుమ్నునకు రుక్మికూఁతువలన ననిరుద్ధుండు సంభవించె ననిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 279

క. బవరమునఁ గృష్ణుచే ము, న్నవమానము నొంది రుక్మి యచ్యుతు గెలువం
దివురుచుఁ దనసుత నరిసం,భవునకు నెట్లిచ్చె నెఱుఁగఁ బలుకు మునీంద్రా. 280

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాయకోత్తమ నీవు చెప్పినయట్ల నెమ్మనమునఁ
బద్ధాయతాక్షుచేఁ బడినబన్నమునకుఁ గనలుచు నుండియు ననుజతోడి
నెయ్యంబునను భాగినేయున కిచ్చెను గూఁతు నంచితపుష్పకోమలాంగిఁ
దనపూన్కి దప్పినఁ దగ విదర్భేశుఁడు విను మెఱిఁగింతు నవ్విధము దెలియఁ

తే. బరఁగ రుక్మవతీస్వయంవరమున కొగి, నరుగుదెం డని భీష్మభూవరసుతుండు
వరుస రప్పించె రాజన్యవరకుమార, వరుల ననువార్త కలరి యాహరిసుతుండు.

చ. వరమణిభూషణప్రభలవర్గ మనర్గళభంగిఁ బర్వఁ బ్ర
స్ఫురితరథాధిరోహణవిభూతి దలిర్ప మనోహరైకసు
స్థిరశుభలీల నేఁగె యదుసింహకిశోరము రాజకన్యకా
పరిణయమై భవాగతనృపాలకకోటికి రుక్మిపీటికిన్. 282

చ. చని పురిఁ జొచ్చి వృష్ణికులసత్తముఁ డచ్చట మూఁగి యున్నయ
మ్మనుజవరేణ్యనందనులు మానము దూలి భయాకులాత్ము లై
చనఁగ ననేకచండతరసాయకసంపదఁ జూపి రుక్మినం
దనఁ గొని వచ్చి వేడ్క నిజధామము సొచ్చె నవార్యశౌర్యుఁ డై. 283

వ. ఇట్లు తెచ్చి ప్రద్యుమ్నుండు హరిణనయనం బరిణయం బయిన యనంతరంబ. 284

క. ధీరుఁడు కృతవర్మనిసుకు, మారుఁడు వరియించె రుచిరమండనయుత నం
భోరుహముఖి రుక్మిసుతం, జారుమతీకన్యఁ బ్రకటసజ్జనమాన్యన్. 285

తే. ప్రకటచరితుండు భీష్మభూపాలసుతుఁడు
మనము మోదింపఁ దనకూర్మి మనుమరాలి
రుక్మలోచన నసమానరుక్మకాంతిఁ
జెలిమి ననిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి సేయునపుడు. 286

క. పొలుపుగ రత్నవిభూషో, జ్జ్వలు లై శుభవేళ నవ్వివాహార్థము ని
ర్మలబహువైభవశోభన, కలితవిదర్భావనీశకటకంబునకున్. 287

చ. హరియును రుక్మిణీపతియు నాబలభద్రుఁడు శంబరారియున్
నరిమదభేది సాంబుఁడును నాదిగ రాజకుమారకోటి సిం
ధురరథవాజిసద్భటులతోఁ జని యందు సమగ్రవైభవా
పరితవివాహయుక్తదివసంబులు వేడుకఁ బుచ్చి యంతటన్. 288

క. ఒకనాఁడు యదుకుమారకు, లకలంకసమగ్రవైభవాటోపమహో
త్సుకు లై యుండఁగఁ జూపో, పక యెకసక్కెమున నవనిపాలురు వరుసన్. 289

ఉ. ఎచ్చరికం గళింగధరణీశుఁడు రుక్మి మొగంబు సూచి నీ
యొచ్చెము దీర్చుకో నిదియ యొప్పగువేళ బలుండు జూదమం
దిచ్చ గలండు గాని పొలు పెక్కిన నేర్పరి గాఁడు గాన నీ
కిచ్చు నవశ్యమున్ జయము నీఁగుము తొల్లిటఁ బడ్డబన్నమున్. 290

క. అని పురికొల్పిన రుక్మియుఁ, దనచేటు దలంప లేక తాలాంకునితో
డను జూదమాడఁ దివిరెను, వనజాసనుకృతము గడచువా రెవ్వ రిలన్. 291

వ. అంత. 292

క. కోరి విదర్భుఁడు కుటిలవి, హారుం డై పిలిచె జూద మాడ జితారిన్
హారిన్ సన్నుతసూరిన్, సీరిన్ రైవతసుతార్ద్రచిత్తవిహారిన్. 293

ఆ. పూని మనము గొంత ప్రొద్దువోకకు రామ, నెత్త మాడ నీవు నేర్తు వనఁగ
విందు మిపుడు గొంతవెల యొడ్డియాడుద, మనిన బలుఁడు లెస్స యని చెలంగి.

క. మదిలోనిచలము డింపక, పది యిరువది నూఱు వేయి పదివే లిదె ప
న్నిద మని యొడ్డుచు నాడిరి, మదమున నిద్దఱును దురభిమానము పేర్మిన్. 295

ఉ. ఆడినయాట లెల్లను హలాయుధుఁ డోడిన రుక్మి గెల్చెడున్
దోడినృపాలకోటి పరితోషముఁ జెందఁ గళింగభూవిభుం
డోడె బలుం డటంచుఁ బ్రహసోక్తుల నెంతయు రాముఁ జుల్కఁగా
నాడెను దంతపంక్తివెలి యై కనుపట్టఁగఁ జాల నవ్వుచున్. 296

తే. బలుఁడు కోపించి యొకలక్షపణము సేసి
యాడెఁ బ్రకటంబుగా జూద మప్పుడు గెల్చె
గెల్చినను రుక్మి యిది యేను గెల్చియుండ
గెలుపు నీ దని కికురింప నలవి యగునె. 297

క. అనవుడు హలధరుఁ డచ్చటి, జనపాలకసుతులఁ జూచి సత్యము వలుకుం
డని యడిగిన వారలు రు, క్మనిహితు లై పలుక రైరి మొగమోటమునన్. 298

ఉ. అప్పటియట్ల యొడ్డి ముసలాయుధుఁ డేపున నాడి జూదముం
జొప్పడ గెల్చి యీగెలుపు సూడఁగ నాదియొ వీనిదో జనుల్

దప్పక చెప్పఁ డన్న విదితధ్వనితో నశరీరవాణి తా
నిప్పటియాట రాముఁడె జయించె విదర్భుఁడె యోడె నావుడున్. 299

వ. విని సకలజనంబులు నద్భుతానందనిమగ్నమానసు లైరి కుటిలస్వభావు లయిన భూవరులు రుక్మిం గైకొల్పిన నతండు దన తొల్లింటి పరాభవంబు దలంచి యెకిరిం దన్ను నెఱుంగక బలాబలవివేకంబు సేయనేరక విధివశానుగతుం డై చలంబున బలునిం గని యిప్పటియాటయు నేన గెల్చి యుండ వృథాజల్పకల్పనుండ వయి నీవు గెల్చితి నని పలికెద వక్షవిద్యానైపుణ్యంబు గల భూపకుమారులతోఁ బసులకాపరు లెత్తువత్తురే యని క్రొవ్వున నవ్వుచుం బలికిన నప్పలుకులు సెవులకు ములుకుల క్రియం దాఁకినఁ గోపోద్దీపితమానసుం డై పెటపెటఁ బండ్లుగొఱుకుచుం గన్నుల నిప్పు లుప్పతిల్లఁ గినుకం దోఁక ద్రొక్కిన మహోరగంబునోజ రోఁజుచు దండతాడితం బయిన పుండరీకంబులీల హుష్మని మ్రోయుచుఁ బ్రచండ బాహుదండంబులు సాఁచి పరిఘం బందుకొని పరిపంథి యైన రుక్మిని నతని కనుకూలం బయిన రాజలోకంబును బడలుపడ నడిచె నయ్యవసరంబున. 300

క. మును దంతపంక్తి వెలి గాఁ, దను నవ్వినయక్కళింగుఁ దల వట్టి రయం
బునఁ బడఁ దిగిచి వదన మే,పునఁ బెడచే వ్రేసి దంతములు వెస డులిచెన్. 301

క. అంతం బోవక రుక్మిని, దంతంబులు మున్ను డులిచి తను వగలింపన్
అంతకుపురి కేఁగెను వాఁ, డెంతయు భయ మంది రాజు లెల్లం గలఁగన్. 302

వ. అట్లు చేసి యయ్యాదవసింహం బసహ్యవిక్రమంబునం జెలంగె నంత. 303

క. భూవర పద్మాక్షుఁడు దన, బావ హతుం డగుట గనియుఁ బలుకక యుండెన్
భావమున రుక్మిణిబల, దేవుల కే మనఁగ నెగ్గు దేరునో యనుచున్. 304

వ. అంత నావిదర్భానగరంబు నిర్గమించి. 305

క. పరమానురాగరససం, భరితాంతఃకరణు లగుచుఁ బాటించి వధూ
వరులను రథమం దిడి హల, ధరహరిరుక్మిణులఁ గొల్చి తగ యదువీరుల్. 306

ఉ. మంగళతూర్యఘోషము లమందగతిం జెలఁగంగ మత్తమా
తంగతురంగసద్భటకదంబముతోఁ జని కాంచి రంత నా
రంగలవంగలుంగవిచరన్మదభృంగసురంగనాదస
త్సంగతరంగిణీకలితసంతతనిర్మల నాకుశస్థలిన్. 307

వ. ఇట్లు పురోపవనోపకంఠంబునకుం జని. 308

క. అందు వసించిరి నందిత, చందనమందారకుంద చంద్రలసన్మా
కందములనీడ హృదయా, నందము సంధిల్ల నందనందనముఖ్యుల్. 309

వ. తదనంతరంబ పురప్రవేశంబు సేసి రని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 310

బాణాసురుం డీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట

తే. అనఘ బలినందనులు నూర్వు రందులోన
నగ్రజాతుండు బాణుఁ డత్యుగ్రమూర్తి
చిరయశోహారి విజితపూజితపురారి
యహితతిమిరోష్ణకరుఁడు సహస్రకరుఁడు. 311

క. బాణుఁడు విక్రమజితగీ, ర్వాణుఁడు సని కాంచె భక్తివశుఁ డై సుగణ
స్థాణుక్షా నిర్దళితాసమ,బాణుం దాండవధురీణు భక్తత్రాణున్. 312

క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ గడలుకొనఁగ ధరఁ జాఁగిలి వం
దన మాచరించి మోదము, దనరఁగఁ దాండవము సలుపుతఱి నయ్యభవున్. 313

ఉ. సంచితభూరిబాహుబలసంపద పెంపున నారజంబు వా
యించి యనేకభంగుల నుమేశుఁ ద్రిలోకశరణ్యు నాత్మ మె
చ్చించి ప్రమోది యై నిజవశీకృతనిశ్చలితాంతరంగుఁ గా
వించి తదాననాంబురుహవీక్షణుఁ డై తగ మ్రొక్కి యిట్లనున్. 314

ఉ. శంకర భక్తమానసవశంకర దుష్టమదాసురేంద్రనా
శంకర పాండునీలరుచిశంకరవర్ణనిజాంగ భోగిరా
ట్కంకణ పార్వతీహృదయకైరవకైరవమిత్ర యోగిహృ
త్పంకజపంకజాప్త నిజతాండవఖేలన భక్తపాలనా. 315

వ. అని వినుతించి. 316

ఉ. దేవ మదీయవాంఛితము తేటపడ న్నిటు విన్నవించెదన్
నీవును నద్రినందనయు నెమ్మిని నాపురికోటవాకిటం
గావలి యుండి నన్నుఁ గృపఁ గావుము భక్తఫలప్రదాత యో
భావభవారి నీచరణపద్మము లెప్పుడు నాశ్రయించెదన్. 317

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై భక్తవత్సలుం డగు పురాంతకుండు గౌరీ సమేతుం డై తారకాంతకాదిభూతగణంబులతోడ బాణనివాసం బగు శోణ పురంబు వాకిటం గాఁపుండెఁ బదంపడి యొక్కనాఁ డబ్బలినందనుండు. 318

తే. దర్పమునఁ బొంగిరుచిరమార్తాండదీప్త, మండలముతోడ మార్పడుమహితశోణ
మణికిరీటము త్రిపురసంహారునిపాద, వనజములు సోఁక మ్రొక్కి యిట్లని నుతించె.

సీ. దేవ జగన్నాథ దేవేంద్రవందిత వితతచారిత్ర సంతతపవిత్ర
హాలాహలాహార యహిరాజకేయూర బాలేందుభూష సద్భక్తపోష
సర్వలోకాతీత సద్గుణసంఘాత పార్వతీహృదయేశ భవవినాశ
రజతాచలస్థాన గజచర్మపరిధాన సురవైరివిధ్వస్త శూలహస్త

తే. లోకనాయక సద్భక్తలోకవరద, సురుచిరాకార మునిజనస్తుతవిహార
భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత, నిన్ను నెవ్వఁడు నుతిసేయ నేర్చు నభవ. 320

వ. అని స్తుతియించి. 321

మ. అనిలో నన్ను నెదిర్చి బాహుబలశౌర్యస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁ జా
లినవీరుం డొకఁ డైన బం దెమునకుఁ లేఁ డయ్యె భూమండలి
న్ననయంబుఁ భవదగ్రదత్తకరసాహస్రంబుకండూతి వా
యునుపాయంబును లేద యీభరము నె ట్లోర్తు న్నుమానాయకా. 322

సీ. హుంకారకంకణక్రేంకారశింజినీటంకారనిర్ఘోషసంకులంబు
చండదోర్దండభాస్వన్మండలాగ్రప్రకాండఖండితరాజమండలంబు
శూలాహతక్షతోద్వేలకీలాలకల్లోలకేళీసమాలోకనంబు
శుంభదున్మదకుంభికుంభస్థలధ్వంససంభూతశౌర్యవిజృంభణంబు

తే. గలుగునుద్దామభీమసంగ్రామకేళి, ఘనపరాక్రమవిక్రమక్రమము గాఁగ
జరపలేనట్టికరములు కరము దుఃఖకరము లగుఁ గాక సంతోషకరము లగునె. 323

ఉ. కాన మదీయచండభుజగర్వపరాక్రమకేళికిఁ సముం
డీనిఖిలావనిం గలఁడె యిందుకళాధర నీవు దక్కఁగా
నా నిటలాంబకుండు దనుజాధిపుమాటకుఁ జాల రోసి లో
నూనినరోషవార్ధి గడ లొత్తఁగ ని ట్లని పల్కె భూవరా. 324

క. విను మూఢహృదయ నీకేతన మెప్పు డకారణంబ ధారుణిపైఁ గూ
లును నపుడ నీభుజావలి, దునియఁగ నాయంతవానితో నని గల్గున్. 325

వ. అని పలికిన నట్లు సంప్రాప్తమనోరథుం డై నిజభుజవినాశకార్యధురీణుం డగు బాణుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు నిజనివాసంబునకుం జని తన ప్రాణవల్లభలయుల్లంబులు పల్లవింపం జేయుచు నిజధ్వజనిపాతంబు నిరీక్షించుచుండెఁ దదనంతరంబ. 326

సీ. ఆదానవేశ్వరుననుఁగుఁగుమారి యుషాకన్య విమలసౌజన్యధన్య
రూపవిభ్రమకళారుచిరకోమలదేహ యతనునాఱవబాణ మనఁగఁ బరఁగు
సుందరీరత్నంబు నిందునిభానన యలినీలవేణి పద్మాయతాక్షి
యొకనాఁడు రుచిరసౌధోపరివేదికాస్థలమున మృదుశయ్య నెలమిఁ గూర్కి

తే. మున్ను దనచౌల నెన్నఁడు విన్న యతఁడుఁ
గన్నులారంగఁ డాఁ బొడగన్న యతఁడుఁ
గానియసమానరూపరేఖావిలాస
కలితు ననిరుద్ధు నర్మిలిఁ గవసినటుల. 327

చ. కల గని యంత మేలుకని కన్నుల బాష్పకణంబు లొల్కఁగాఁ
గలవలెఁ గాక నిశ్చయముగాఁ గమనీయవిలాసవిభ్రమా
కలితతదీయరూపము ముఖంబున వ్రేలినయట్ల తోఁచినం
గళవళ మందుచుఁ బిగియఁ గౌఁగిటిచే బయ లప్పళించుచున్. 328

వ. మఱియును. 329

చ. సరసమృదూక్తులుం గుసుమసాయకకేళియు శాటికాకచా
కరషణముల్ నఖక్రియలుఁ గమ్రకపోలలలాట మేఖలా
కరకుచబాహుమూలములుఁ గైకొనియుండుట లాదిగాఁ దలో
దరిమది గాఢమై తగిలె దర్పకుఁ డచ్చున నొత్తినట్లయై. 330

సీ. కలికిచేష్టలు భావగర్భంబు లైనను బ్రియుమీఁదికూరిమి బయలుపఱుపఁ
బిడపిడనై లజ్జ మదిఁ బద నిచ్చినఁ జెలిమేనఁ బులకలు చెక్కు లొత్త
మదనాగ్నిసంతప్తమానస యగుటకు గురుకుచహారవల్లరులు గందఁ
జిత్తంబు నాయకాయత్తమై యుంటకు మఱుమాట లాడంగ మఱపు గదుర

తే. నతివమనమున సిగ్గు మోహంబు భయముఁ
బొడమ నునుమంచు నెత్తమ్మిఁ బొదువుమాడ్కిఁ
బ్రథమచింతాభరంబునఁ బద్మనయన
కోరి తలఁచీర వాటింప నేర దయ్యె. 331

వ. ఇట్లు విరహావేదనా దూయమానమానస యై యుండె నంత నెచ్చెలులు డాయం జను దెంచిన దన మనంబునం బొడము మనోజవికారంబు మఱుపెట్టుచు నప్పుడు. 332

చ. పొరిఁ బొరిఁ బుచ్చునూర్పుగమిఁ బుక్కిట నుంచి కుచాగ్రసీమపైఁ
బెరసినసన్న లేఁజెమటబిందువు లొయ్యన నార్చుఁ గన్నులం
దొరఁగెడుబాష్పపూరములు దొంగలిఱెప్పల నాని చుక్కలం
దరుణులు రండు చూత మని తా మొగ మెత్తును గూఢరాగయై. 333

వ. ఇవ్విధంబునం జరియించుచుండె నట్టియెడ. 334

తే. అంత కంతకు సంతాప మతిశయించి
వలుఁదచన్నులు గన్నీటివఱదఁ దడియఁ
జెలులదెసఁ జూడఁ జాల లజ్జించి మొగము
వాంచి పలుకక యుండె నవ్వనరుహాక్షి. 335

వ. అంత. 336

తే. బలితనూభవుమంత్రి కుంభాండుతనయ, తనబహిఃప్రాణ మిది యనఁ దనరునట్టి
కామినీమణి ముఖపద్మ కాంతివిజిత, శిశిరకరచారురుచిరేఖ చిత్రరేఖ. 337

వ. కదియ వచ్చి యబ్బాల నుపలక్షించి. 338

తే. భామినీమణి సొబగుని బయల వెదకు
విధమునను నాత్మవిభుఁ బాసి విహ్వలించు
వగను జేతికి లోనైనవానిఁ బాసి
భ్రాంతి బొందినభావంబు ప్రకట మయ్యె. 339

తే. వనిత నాకన్న నెవ రైనవారు నీకుఁ, గలుగ నేర్తురె నీకోర్కిఁ దెలియఁ జెప్ప

కున్న మీయన్నతోఁ దన్నుఁ గన్నుఁగవను, నలరునునుసిగ్గుతో నగ వామతింప.

వ. ఇవ్విధంబునఁ జిత్రరేఖం గనుంగొని యి ట్లనియె. 341

చ. చెలి కలలోన నొక్కసరసీరుహనేత్రుఁడు హారరత్నకుం
డలకటకాంగుళీయకరణన్మణినూపురభూషణుండు ని
ర్మలకనకాంబరుండు సుకుమారతనుండు వినీలదేహుఁ డు
జ్జ్వలరుచినూతనప్రసవసాయకుఁ డున్నతవక్షుఁ డెంతయున్. 342

చ. నను బిగియారఁ గౌఁగిట మనం బలరారఁగఁ జేర్చి మోదముం
దనుకఁగ నంచితాధరసుధారస మిచ్చి మనోజకేళికిం
బనుపడఁ జేసి మంజుమృదుభాషలఁ దేలిచి యంతలోననే
చనియెను దుఃఖవార్ధిఁ బెలుచన్ ననుఁ ద్రోచి సరోరుహాననా. 343

వ. అనుచు నమ్మత్తకాశిని చిత్తంబు చిత్తజాయత్తం బయి తత్క్షణంబున విరహానలం బుత్తలపెట్టఁ గన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచు విన్న నయినవదనారవిందంబు వాంచి యూర కున్నఁ జిత్రరేఖ దన మనంబున నయ్యింతిసంతాపంబు చింతించి యి ట్లనియె. 344

చ. సరసిజనేత్ర యేటికి విచారము నాకుశలత్వ మేర్పడన్
నరసురయక్షకింపురుషనాగనభశ్చరసిద్ధసాధ్యకి
న్నరవరముఖ్యులం బటమునన్ లిఖియించినఁ జూచి నీమనో
హరుఁ గని వీఁడె పొ మ్మనిన నప్పుడె వానిని నీకుఁ దెచ్చెదన్. 345

వ. అని యొడంబఱిచి మిలమిలని మించుతోడం బురుడించు ధళధళ మను మెఱుంగులు దుఱంగలిగొనుపటంబు నావటంబు సేసి వజ్రంబున మేదించి పంచవన్నియలు వేఱువేఱ కనకరజతపాత్రంబుల నించి కేలం దూలిక ధరించి యొక్క విజనస్థలంబునకుం జని ముల్లోకంబులం బేసు గలిగి వయోరూపసంపన్ను లయిన పురుషముఖ్యుల నన్వయగోత్రనామధేయంబులతోడ వ్రాసి యాయితం బయిన యప్పటంబు దనముందటఁ దెచ్చి పెట్టి యిప్పటంబునం దగులనివారు లేరు వారిం జెప్పెద సావధానంబుగ నాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 346

సీ. కమనీయసంగీతకలితకోవిదులు కింపురుషగంధర్వకిన్నరులు వీరె
సతతయావనయదృచ్ఛావిహారులు సిద్ధసాధ్యచారణనభశ్చరులు వీరె
ప్రవిమలసౌఖ్యసంపద్వైభవులు సుధాశనమరుద్యక్షరాక్షసులు వీరె
నిరుపమరుచికళాన్వితకామరూపు లై పొగ డొందునట్టిపన్నగులు వీరె

తే. చూడు మని నేర్పు దీపింపఁ జూపుటయును, జిత్తము నిజమనోరథసిద్ధి వడయఁ
జాల కుండిన మధ్యమక్ష్మాతలాధి, పతులఁ జూపుచు వచ్చె నప్పద్మనయన. 347

ఉ. మాళవ కొంకణ ద్రవిడ మత్స్య పుళింద కళింగ భోజ, నే
పాళ విదేహ పాండ్య కురు బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్ర బం

గాళ కరూశ కేంకణ త్రిగర్త సుదేష్ణ మరాట లాట పాం
చాల నిషాద ఘూర్జరక సాళ్వ మహీశులు వీరె కోమలీ. 348

ఉ. సింధురవైరివిక్రముఁడు సీతమయూఖమరాళికాపయ
స్సింధుపటీరనిర్మలవిశేషయశోవిభవుండు శౌర్యద
ర్పాంధరిపుక్షితీశనికరాంధతమఃపటలార్కుఁ డీజరా
సంధునిఁ జూడు మాగధుని సద్బృహదశ్వసుతుం గృశోదరీ. 349

మ. సకలోర్వీతలనాథసన్నుతుఁడు శశ్వద్భూరిబాహాబలా
ధికుఁ డుగ్రాహవకోవిదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రకుం
డకలంకోజ్జ్వలదివ్యభూషుఁడు విదర్భాధీశ్వరుం డైనభీ
ష్మకభూపాలకుమారుఁ జూడు మితనిన్ మత్తద్విరేఫాలకా. 350

ఉ. సంగరరంగనిర్దళితచండవిరోధివరూథినీశమా
తంగతురంగసద్భటరథప్రకరైకభుజావిజృంభణా
భంగపరాక్రమప్రకటభవ్యయశోమహనీయమూర్తి కా
ళింగుఁడు వీఁడె చూడు తరళీకృతచారుకురంగలోచనా. 351

మ. సుగుణాంభోనిధి ఫాలలోచను నుమేశు న్నాత్మ మెప్పించి శ
క్తిగరిష్ఠం బగుశూలముం బడసె నక్షీణప్రతాపోన్నతిన్
జగతిన్ మిక్కిలి మేటివీరుఁడు రణోత్సాహుండు భూపాత్రుఁ డీ
భగదత్తుం గనుఁగొంటె పంకజముఖీ ప్రాగ్జ్యోతిషాధీశ్వరున్. 352

మ. వికచాంభోరుహపత్త్రనేత్రుఁ డగుగోవిందుండు దాఁ బూనునం
దకచక్రాబ్జగదాదిచిహ్నములచేతన్ వాసుదేవాఖ్య ను
త్సుకుఁ డై యెప్పుడు మచ్చరించు మదిఁ గృష్ణుం డన్న నేమేటి పౌం
డ్రకుఁ గాశీశసఖుం గనుంగొనుము వేడ్కం జంద్రబింబాననా. 353

మ. ద్విజశుశ్రూషయు సూనృతవ్రతము సద్వృత్తిన్ భుజాగర్వమున్
విజయాటోపముఁ జాపనైపుణియు ధీవిస్ఫూర్తియుం గల్గునీ
రజనీనాథకులప్రదీపకులఁ బాఱం జూడు పద్మాక్షి ధ
ర్మజభీమార్జునమాద్రినందనుల సంగ్రామైకపారీణులన్. 354

మ. బలిమిన్ సర్వనృపాలుర న్నదిమి కప్పంబుల్ దగం గొంచు ను
జ్జ్వలతేజోవిభవాతిరేకమున భాస్వత్కీర్తి శోభిల్లఁగాఁ
బొలు పొందం దను రాజరా జన మహాభూరిప్రతాపంబులుం
గలదుర్యోధనుఁ జూడు సోదరయుతుం గంజాతపత్త్రేక్షణా. 355

వ. అని యిట్లు సకలదేశాధీశ్వరు లగు రాజవరుల నెల్లఁ జూపుచు యదువంశసంభవు
లైన శూరసేనవసుదేవోద్ధవాదులం జూపి మఱియును. 356

ఉ. శారదనీరదాబ్జఘనసారసుధాకరకాశచంద్రికా
సారపటీరవర్ణు యదుసత్తము నుత్తమనాయకుం బ్రమ

త్తారిన్నృపాలకాననహుతాశమూర్తిఁ బ్రలంబదైత్యసం
హారునిఁ గామపాలుని హలాయుధుఁ జూడుము దైత్యనందనా. 357

సీ. కమనీయశుభగాత్రుఁ గంజాతదళనేత్రు వసుధాకళత్రుఁ బావనచరిత్రు
సత్యసంకల్పు నిశాచరోగ్రవికల్పు నతపన్నగాకల్పు నాగతల్పు
గౌస్తుభమణిభూషు గంభీరమృదుభాషు శ్రితజనపోషు సంచితవిశేషు
నీలనీరదకాయు నిర్జితదైతేయు ధృతపీతకౌశేయు నతవిధేయు

తే. నఘమహాగదవైద్యు వేదాంతవేద్యు, దివ్యమునిసన్నుతామోదుఁ దీర్ఘపాదు
జిష్ణు వరసద్గుణాలంకరిష్ణుఁ గృష్ణుఁ, జూడు దైతేయకులబాల సుభగలీల. 358

చ. స్ఫురదళిశింజినీరవవిభూషితపుష్పధనుర్విముక్తభా
స్వరనవచూతకోరకనిశాతశిలీముఖపాతభీతపం
కరుహభవాదిచేతననికాయు మనోజనిజాంశు రుక్మిణీ
వరసుతు రాజకీరపరివారుని మారునిఁ జూడు కోమలీ. 359

వ. ఇవ్విధంబునం జూపిన. 360

మ. వనితారత్నము కృష్ణనందనునిభావప్రౌఢిఁ దాఁ జూచి గ్ర
ద్దనఁ దన్మూర్తి వరించి చన్న సుగుణోత్తంసంబ కా నాత్మలో
ననుమానించి యనంతరంబ యనిరుద్ధాఖ్యుఁగా సరోజాక్షు నా
తనచేతోభవమూర్తిఁ జూచి మది సంతాపించుచు న్నిట్లనున్. 361

ఉ. ఇంతి మదీయమానధన మెల్ల హరించినముచ్చు నిమ్మెయిం
బంత మెలర్ప వ్రాసి పటభాగనిరూపితుఁ జేసినట్టినీ
యంతటిపుణ్యమూర్తిఁ గొనియాడఁగ నేర్తునె నీచరిత్రముల్
వింతలె నాకు నీమహితవీరకులంబు బలంబుఁ జెప్పుమా. 362

చ. అనవుడుఁ జిత్రరేఖ జలజాక్షికి నిట్లను నీకుమారకుం
డనఘుఁడు యాదవాన్వయసుధాంబుధిపూర్ణసుధాకరుండు నాఁ
దనరినకృష్ణపౌత్త్రకుఁ డుదారచరిత్రుఁడు భూరిసింహసం
హననుఁ డరాతిసైన్యతిమిరార్కుఁడు పేరనిరుద్ధుఁ డంగనా. 363

వ. అని చెప్పి యే నతిత్వరితగతిం జని యక్కుమారరత్నంబుఁ దోడ్కొనివత్తు
నంతకు సంతాపింప కుండు మని యాక్షణంబ వియద్గమనంబునం జని ముందట.

క. సరసిజముఖి గనుఁగొనె శుభ, భరితవిలోకనవిధూతభవవేదనముం
బరసాధనమును సుకృత, స్ఫురణాపాదనముఁ గృష్ణుపుటభేదనమున్. 365

వ. కని డాయం జని తదీయసుషమావిశేషంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుం
గామినీచరణరణితమణినూపుర ఝణంఝణధ్వనిత మణిగోపురంబును నతివిభవ
విజితగోపురంబును నగు ద్వారకాపురంబు నిశాసమయంబునం బ్రచ్ఛన్నవేషం

బునం జొచ్చి కనకకుంభకలితసౌధాగ్రంబున మణిదీపనిచయంబు ప్రకాశింపఁ జంద్రకాంత శిలాభవనంబున సుధాధామరుచినిచయంబు నపహసించు హంస తూలికాతల్పంబున నిజాంగనారతిశ్రమంబున నిద్రాసక్తుం డై యున్న యని రుద్ధుం జేరి తన యోగవిద్యామహత్త్వంబున నతని నెత్తుకొని మనోవేగంబున శోణపురంబునకుం జని బాణాసురనందన యగు నుషాసుందరీతల్పంబునం దునిచి యి ట్లనియె. 366

క. వనజాక్షీ చూడు నీవిభు, ననిమిషనగధీరు సూరు నభినవమారున్
వనధిగభీరు నుదారుని, ననిరుద్ధకుమారు విదళితాహితవీరున్. 367

క. అనిన నుషాసతి దనమన, మున ననురాగిల్లి మేనఁ బులకాంకురముల్
మొనయఁగ నానందాశ్రులు, గనుఁగవ జడి గురియ ముఖవికాస మెలర్పన్. 368

వ. ఇట్లు మనంబున నుత్సహించి చిత్రరేఖం గనుంగొని యయ్యింతి యి ట్లనియె. 369

సీ. అతివ నీసాంగత్య మనుభానురుచి నాకుఁ గలుగుటఁ గామాంధకార మడఁగెఁ
దరలాక్షి నీసఖిత్వం బనునావచేఁ గడిఁదివియోగాబ్ధిఁ గడవఁ గంటి
నబల నీయనుబంధ మనుసుధావృష్టిచే నంగజసంతాప మార్పఁ గంటి
వనిత నీచెలితనం బనురసాంజనముచే నామనోహరనిధానంబుఁ గంటిఁ

తే. గలలఁ దోఁచినరూపు గ్రక్కున లిఖించి
వారు నా నన్నుఁ దోడ్తెచ్చువారుఁ గలరె
నీటిలో జాడఁ బుట్టించునేర్పు నీక
కాక గల్గునె మూఁడులోకములయందు. 370

వ. అని వినుతించి చిత్రరేఖను నిజమందిరంబునకుఁ బోవం బనిచినం జనియె నంత వింతజనుల కెవ్వరికిం బ్రవేశింప రాని యంతఃపురసౌధాంతరంబున ననిరుద్ధుండు మేల్కని యయ్యింతిం గనుంగొని యప్పుడు. 371

క. సురుచిరమృదుతల్పంబునఁ, బరిరంభణసరసవచనభావకళాచా
తురి మెఱసి రాకుమారుఁడు, తరుణీమణిఁ బొందె మదనతంత్రజ్ఞుం డై. 372

వ. ఇవ్విధంబున నతిమనోహర విభవాభిరామంబు లగు దివ్యాంబరాభరణమాల్యాను లేపనంబులఁ గర్పూరతాంబూలంబుల వివిధాన్నపానంబుల సురుచిరమణిదీప నీరాజనంబుల సుగంధబంధురాగరు ధూపంబుల నాటలఁ బాటల వీణావినోదంబులం బరితుష్టిం బొంది కన్యాకుమారకు లానందసాగరాంతర్నిమగ్న మానసు లై యుదయాస్తమయ నిరూపణంబు సేయ నేరక ప్రాణంబు లొక్కటి యైన తలంబులం గలసి యిష్టోపభోగంబుల సుఖియించుచుండి రంత. 373

క. ఆలోచన యతిచిర మగు, కాలము సుఖలీల జరగఁగా వరుస నుషా
బాలాలలామ కొయ్యన, చూ లేర్పడి గర్భ మొదవె సురుచిరభంగిన్. 374

క. ఆచిన్నె లంగజాలలు, సూచి భయాకులత నొంది స్రుక్కుచుఁ దమలో

నోచెల్ల యెట్టులో యీ, రాచూలికిఁ జాలు నిలిచెరా యిబ్భంగిన్. 375

క. అని గుజగుజవోవుచు ని,ష్పని దప్పక దనుజలోకపాలునితోడన్
వినిపింప వలయు నని వే, చని బాణునిఁ జేరి మ్రొక్కి సద్వినయమునన్. 376

క. మంతనమున దేవరక, న్యాంతఃపుర మేము గాచి యరయుచు నుండన్
వింతజనములకుఁ జొరఁగ దు,రంతము విను పోతుటీఁగ కైన సురారి. 377

తే. ఇట్టిచోఁ గావలున్న మేమెవ్వరమును,నేమికనుమాయయోకానియెఱుఁగ మధిప
నీకుమారిక గర్భంబు నివ్వటిల్లి, యున్నదన్నను విని రోషయుక్తుఁ డగుచు. 378

వ. అట్టియెడ దానవేంద్రుండు రోషభీషణాకారుం డై కటము లదర బొమలు ముడివడం గనుంగవల ననలకణంబు లుప్పతిల్ల సటలు వెఱికినం జటులగతి నెగయు సింగంబు విధంబున లంఘించుచు భీకరకరవాలంబు గేలం దాల్చి సముద్దండగతిం గన్యాసౌధాంతరంబునకుం జని. 379

బాణాసురుం డనిరుద్ధుని నాగపాశబద్ధునిఁ జేయుట

సీ. కనియె శుభోపేతుఁ గందర్పసంజాతు మానితదేహు నాజానుబాహు
మకరకుండలకర్ణు మహితప్రభాపూర్ణుఁ జిరయశోల్లాసుఁ గౌశేయవాసుఁ
గస్తూరికాలిప్తు ఘనకాంతికుముదాప్తు హారశోభితవక్షు నంబుజాక్షు
యదువంశతిలకు మత్తాలినీలాలకు నవపుష్పచాపుఁ బూర్ణప్రతాపు.

తే. నభినవాకారు నక్షవిద్యావిహారు, మహితగుణవృద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధుఁ
గలితపరిబుద్ధు నఖిలలోకప్రసిద్ధుఁ, జతురు ననిరుద్ధు నంగనాజననిరుద్ధు. 380

చ. కని కన లగ్గలింప సురకంటకుఁ డుద్ధతి సద్భటావళిం
గనుఁగొని యీనరాధమునిఁ గట్టుఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డన్న వా
రనుపమ హేతిదీధితు లహర్పతితేజము మాయఁ జేయ డా
సిన నృపశేఖరుండు మదిఁ జేవయు లావును నేర్పు దర్పమున్. 381

చ. కలిగి మహోగ్రవృత్తిఁ బరిఘంబు గరంబున లీలఁ దాల్చి దో
ర్బలఘనవిక్రమప్రళయభైరవుభంగి విజృంభణక్రియా
కలన నెదిర్చి దానవనికాయముతోఁ దలపాటుఁ బోటునుం
జలము బలంబు ధైర్యమును శౌర్యము ప్రేటును వాటుఁ జూపుచున్. 382

చ. పదములు బాహులుం దలలు ప్రక్కలు సెక్కులు జానుయుగ్మముల్
రదములు గర్ణముల్ మెడ లురంబులు మూఁపులు వీఁపు లూరువుల్
చిదురుప లై ధరం దొరఁగఁ జిందఱవందఱ సేయ సైనికుల్
కదనపరాఙ్ముఖక్రమముఁ గైకొని పాఱిరి కాందిశీకు లై. 383

వ. ఇవ్విధంబున సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది వెఱచియుం బఱచియు వచ్చియుం జచ్చియుఁ గలంగియు నలంగియు విఱిగియు సురిఁగియుఁ జెదరియుఁ బెదరియుఁ జేవ దఱిఁగి నుఱుము లై తన మఱుఁగు సొచ్చిన బాణుండు శౌర్యధురీణుండును

గోపోద్దీపితమానసుండై కదిసి యేసియు వ్రేసియుఁ బొడిచియు నడచియుఁ బెనంగి. 384

క. క్రుద్ధుం డై యహిపాశని, బద్ధుం గావించె నసురపాలుఁడు రణస
న్నద్ధుఁ శరవిద్ధు న్ననిరుద్ధుఁ మహితప్రబుద్ధు రూపసమృద్ధున్. 385

వ. ఇట్లు కట్టి త్రోచిన నుషాసతి శోకవ్యాకులితచిత్త యై యుండె నంత. 386

క. నీలపటాంచిత మై సువిశాలం బై వాయునిహతిఁ జండధ్వని నా
భీల మగునతని కేతన, మాలోన నకారణంబ యవనిం గూలెన్. 387

క. అది చూచి దనుజపాలుఁడు, మదనాంతకుఁ డాడినట్టిమాట నిజముగాఁ
గదనంబు గలుగు ననుచును, ఎదురెదురే చూచు చుండె నెంతయుఁ బ్రీతిన్. 388

వ. అంత నక్కడ. 389

క. ద్వారకలో ననిరుద్ధకుమారునిపోకకును యదుసమాజము వగలం
గూరుచు నొక వార్తయు విన, నేరక చింతింప నాల్గునెల లరిగె నృపా. 390

వ. అయ్యవసరంబున. 391

నారదునివలన ననిరుద్ధుని వృత్తాంతమును విని కృష్ణుఁడు బాణాసురునిపై దండెత్తుట

క. శారదకోమలనీరద, పారదరుచిదేహుఁ డతులభాగ్యోదయుఁ డా
నారదముని యేతెంచె న,పారదయామతి మురారిభజనప్రీతిన్. 392

వ. అట్లు సనుదెంచిన యద్దివ్యమునికి నిర్మలమణివినిర్మిత సుధర్మాభ్యంతరమున యదు వృష్ణిభోజాంధకవీరులు గొలువం గొలువున్న కమలలోచనుండు ప్రత్యుత్థానంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి సముచితకనకాసనాసీనుం జేసిన నత్తాపసోత్తముండు పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం బొగడి యనిరుద్ధవృత్తాంతం బంతయుఁ దేటపడ నెఱింగించి యప్పుండరీకాక్షునిచేత నామంత్రణంబు వడసి యంతర్ధానంబు నొందెఁ దదనంతరంబ కృష్ణుండు శుభముహూర్తంబున దండయాత్రాభిముఖుం డై ప్రయాణభేరి వ్రేయించి బలంబుల వెడలింప బ్రద్దలవారిం బనిచి తానును గట్టాయితం బయ్యె నంత. 393

సీ. హారకిరీటకేయూరకంకణకటకాంగులీయకనూపురాదివివిధ
భూషణప్రతతిచేఁ బొలుపారి కరముల ఘనగదాశంఖచక్రములు దనర
సురభిచందనలిప్తసురుచిరోరస్థలిఁ బ్రవిమలకౌస్తుభప్రభలు నిగుడఁ
జెలువారుపీతకౌశేయచేలము కాసె వలను గా రింగులు వాఱఁ గట్టి

తే. శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పకవలాహ
కములఁ బూన్చినతేరు రాయితముగఁ జేసి
దారుకుఁడు దేర నెక్క మోదం బెలర్ప
భానుఁ డుదయాచలం బెక్కుపగిది మెఱయ. 394

వ. ఇట్లు రథారోహణంబు నేసి భూసురాశీర్వచనపూతుండును మహితదూర్వాం

కురాలంకృతుండును లలితపుణ్యాంగనా కరకిసలయకలితశుభాక్షత విన్యాసభాసుర
మస్తకుండును మాగధమంజులగానానుమోదితుండును వందిజనసంకీర్తనానందితుం
డును బౌరకపఠనరవవికాసిత హృదయుండును నయి వెడలు నవసరంబున. 395

సీ. బలభద్రసాత్యకిప్రద్యుమ్నముఖయదువృష్ణిభోజాంధకవీరవరులు
దుర్వారపరిపంథిగర్వభేదనకళాచతురబాహాబలోత్సాహకేళి
వారణస్యందనవాజిసందోహంబు సవరణ సేయించి సంభ్రమమున
సముచితప్రస్థానచటులభేరీభూరిఘోష మంభోనిధిఘోష మడఁప

తే. ద్వాదశాక్షౌహిణీబలోత్కరము లోలి, నడచెఁ గృష్ణునిరథము వెన్నడి చెలంగి
పృథులగతి మున్ను భగీరథురథము వెనుక, ననుగమించువియన్నది ననుకరించి. 396

వ. ఇవ్విధంబునం గదలి కతిపయప్రయాణంబుల శోణపురంబు సేరం జని వేలాలంఘ
నంబు సేసి యదువీరు లంత. 397

మ. సరిదారామసరోవరోపవనయజ్ఞస్థానముల్ మాపి వే
పరిఖల్ పూడిచి యంత్రముల్ దునిమి వప్రవ్రాతముల్ ద్రొబ్బి గో
పురముల్ గూలఁగఁ ద్రోచి సౌధభవనంబుల్ నూకి ప్రాకారముల్
ధరణిం గూల్చి కవాటముల్ విఱిచి రుద్దండక్రియాలోలురై. 393

వ. ఇట్లనేకప్రకారంబుల గాసి చేసి పురంబు నిరోధించి పేర్చి యార్చినం జూచి
యాగ్రహసముగ్రోగ్రమూర్తియుం బోలె సమరసన్నాహసంరంభ విజృంభమాణుం
డై బాణుండు సంగరభేరి వ్రేయించిన. 399

సీ. ఆచక్రవాళానలాచక్ర మంతయు బలసి కుమ్మరసారెపగిదిఁ దిరిగె
ఘనఘోణిఖురకోటిఘట్టితోదకములకరణి నంభోనిధుల్ గలఁగి పొరలెఁ
గాలరుద్రాభీలకరశూలహతి రాలుపిడుగులగతి నుడుబృంద మెడలెఁ
జటులానిలోద్ధూతశాల్మలీతూలంబుచాడ్పున మేఘముల్ సదలఁ దూలె

తే. గిరులు వడఁకాఁడె దివి పెల్లగిల్లె సురల, గుండె లవిసె రసాతలక్షోభ మొదవె
దిక్కులురిసె విమానముల్ దెరలిచెదరెఁ,గలఁగి గ్రహరాజచంద్రుల గతులు దప్పె.

వ. అట్టి సమరసన్నాహంబునకుఁ గట్టాయితం బై మణిఖచితభర్మవర్మ నిర్మలాంశు
జాలంబులును శిరస్త్రాణకిరీటకోటిఘటిత వినూత్నరత్నప్రభాపటలంబులును గనక
కుండలగ్రైవేయ హారకంకణతులాకోటివివిధభూషణవ్రాత రుచినిచయంబులును
బ్రచండబాహాదండసహస్రంబు వెలుంగుచు శరశరాసనశక్తి ప్రాసతోమరగదా
కుంత ముసల ముద్గర భిండిపాల కరవాలపట్టిసశూలక్షురికా పరశుపరిఘాదినిశాత
హేతివ్రాతదీధితులును వియచ్చరకోటినేత్రంబులకు మిఱుమిట్లుగొలుపఁ గనకా
చలశృంగసముత్తుంగం బగు రథం బెక్కి యరాతివాహినీసందోహంబునకుం
దుల్యం బైన నిజసేనాసమూహంబు లిరుగడల నడవ బాణుం డక్షీణప్రతాపంబు
దీపింప ననికి వెడలె నయ్యవసరంబున. 401

బాణాసురునికి సహాయభూతుం డగు శివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధ మగుట

చ. వరదుఁ డుదారభక్తజనవత్సలుఁ డైనహరుండు బాణునిం
గర మనురక్తి నాత్మజులకంటె దయామతిఁ జూచుఁ గాన తా
దుర మొనరించువేడ్కఁ బ్రమథుల్ గుహుఁడున్ నిజభూతకోటియున్
సరస భజింప నుజ్జ్వలనిశాతభయంకరశూలహస్తుఁ డై. 402

సీ. ఖురపుటాహతి రేఁగుధరణీపరాగంబు పంకేరుహాప్తబింబంబుఁ బొదువ
విపులవాలాటోపవిక్షేపజాతవాతాహతి వారివాహములు విరియఁ
గుఱుచతిన్ననివాఁడికొమ్ములఁ జిమ్మిన బ్రహ్మాండభాండకర్పరము వగుల
నలివోకవలె ఖణిల్లని అంకె వైచిన రోదసీకుహరంబు ఛేదిలంగ

తే. గళచలద్ఘర్మఘంటికాఘణఘణప్రఘోషమున దిక్తటంబు లాకులత నొంత
లీల నడతెంచుకరధౌతశైల మనఁగ, నుక్కు మిగిలిన వృషభేంద్రు నెక్కి వెడలె.

వ. ఇట్లు వెడలి సమరసన్నాహ సముల్లాసంబు మొగంబులకు వికాసంబు నాపాదింపం బ్రతిపక్షబలంబులతోడం దలపడిన ద్వంద్వయుద్ధం బయ్యె నప్పు డప్పురాతన యోధుల యాయోధనంబుఁ జూచువేడ్కం జనుదెంచిన సరసిజసంభవ ప్రముఖ నిఖిలసురమునియక్షరాక్షస సిద్ధసాధ్యచారణ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష గరుడోరగాదులు నిజవిమానారూఢు లై వియత్తలంబున నిలిచి రట్టియెడం గృష్ణుండును హరుండును మారుండును గుమారుండును గూపకర్ణకుంభాండులును గామపాలుండును బాణపుత్త్రుం డగు బలుండును సాంబుండును సాత్యకియును బాణుండును రథికులు రథికులును నాశ్వికులు నాశ్వికులును గజారోహకులు గజారోహకులును బదాతులు పదాతులుం దలపడి యితరేతర హేతిసంఘట్టనంబుల మిణుంగురులు సెదరం బరస్పరాహ్వానబిరుదాంకిత సింహనాదహుంకార శింజినీటంకార వారణఘీంకార వాజిహేషారవంబులను బటహకాహళభేరీ మృదంగశంఖ తూర్యఘోషంబులను బ్రహ్మాండకోటరంబు పరిస్ఫోటితం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 404

చ. జలరుహనాభుఁ డార్చి నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్తసాయకా
వలి నిగిడించి నొంచెఁ బురవైరిపురోగములన్ రణక్రియా
కలితుల గుహ్యకప్రమథకర్బురభూతపిశాచడాకినీ
బలవదరాతియోధులను బమ్మెరపోయి కలంగి పాఱఁగన్. 405

వ. ఇ ట్లేసి యార్చిన కుంభినీధరుభుజావిజృంభణ సంరంభంబునకు సహింపక నిటలాంబకుండలకణంబు లుమియు నిశితాంబకంబులం బీతాంబరుని నేసినవాని నన్నింటి నడుమన ప్రతిబాణంబు లేసి చూర్ణంబులు సేసినం గనుంగొని మఱియును. 406

మ. అనలాక్షుండు త్రిలోకపూజ్య మగుబ్రహ్మాస్త్రం బరిం బోసి యా
వనజాతేక్షణుమీఁదఁ గ్రోధమహిమవ్యాకీర్ణుఁ డై యేసె నే

సినఁ దద్దివ్యశరంబుచేతనె మరల్చెం గృష్ణుఁ డత్యుద్ధతిన్
జనితాశ్చర్యరసాబ్ధిమగ్ను లగుచున్ శక్రాదు లగ్గింపఁగన్. 407

శా. వాయవ్యాస్త్ర ముపేంద్రుపై నలిగి దుర్వారోద్ధతి న్వైయ దై
తేయధ్వంసియుఁ బార్వతాశుగముచేఁ ద్రెంచెం గ్రతుధ్వంసి యా
గ్నేయాస్త్రం బడరించె నుగ్రగతి లక్ష్మీనాథుపై దాని వే
మాయం జేసెను నైంద్రబాణమునఁ బద్మాక్షుండు లీలాగతిన్. 408

వ. మఱియును. 409

ఉ. పాయనికిన్కతో హరుఁడు పాశుపతాస్త్రము నారిఁ బోసినన్
దోయరుహాయతాక్షుఁడును దోడన లోకభయంకరోగ్రనా
రాయణబాణరాజము రయంబున నేసి మరల్చె దానిఁ జ
క్రాయుధుఁ డత్తెఱంగునఁ బురారిశరావలి రూపుమాపినన్. 410

క. ఊహ కలంగియు విగతో, త్సాహుం డగుహరునిమీఁద జలజాక్షుఁడు స
మ్మోహనశిలీముఖం బ,వ్యాహతజయశాలి యగుచు నడరించె నృపా. 411

వ. అ ట్లేసిన. 412

క. జృంభణశరపాతముచే, శంభుఁడు నిజతనువు పరవశం బయి సోలన్
జృంభితుఁ డై ఘననిద్రా, రంభమున వృషేంద్రుమూఁపురముపై వ్రాలెన్. 413

వ. ఇట్లు వ్రాలినం జక్రపాణి పరబలంబుల నిశితబాణపరంపరలం దునిమియు నొక్క
యెడం గృపాణంబుల గణికలు సేసియు నొక్కచోట గదాహతులం దుత్తు
మురుగా మొత్తియు నివ్విధంబునఁ బీనుంగుఁబెంటలు గావించి నంత. 414

చ. తఱిమి మురాంతకాత్మజుఁ డుదాత్తబలంబున బాహులేయుపైఁ
గరికరిఁ దాఁకి తీవ్రశితకాండపరంపర లేసి నొంపఁగా
నెఱఁకులు గాఁడి పైఁ దొరఁగునెత్తుట జొత్తిలి వైరులార్వఁ దాఁ
బఱచె మయూరవాహనముఁ బైకొని తోలుచు నాజిభీతుఁ డై. 415

ఉ. పంబి రణక్షితిన్ శరవిపాటితశాత్రవవీరుఁ డైనయా
సాంబుఁడు హేమపుంఖశితసాయకజాలము లేర్చి భూరికో
పంబున నేసినన్ బెదరి బాణతనూభవుఁ డోడి పాఱె శౌ
ర్యంబును బీరముం దగవు నాఱడి వోవ బలంబు లార్వఁగన్. 416

మ. వరబాహాబలశాలి యాహలి రణావష్టంభసంరంభవి
స్ఫురదుగ్రాశనితుల్య మైనముసలంబుం బూన్చి వ్రేసెన్ బొరిం
బొరిఁ గుంభాండకకూపకర్ణులు శిరంబుల్ వ్రస్సి మేదంబు నె
త్తురుఁ గర్ణంబుల వాతనుం దొరఁగ సంధుల్ వ్రీలి వే చావఁగన్. 417

వ. అట్టియెడ సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది యనాథం బయి చెడి విఱిగి పాఱినం గని
బాణుండు సాత్యకిం గేడించి ప్రళయాగ్నియుం బోలె విజృంభించి చెయి వీచి

బలంబుల మరలం బురికొల్పి తానును ముంగలి యై నడచె నప్పు డుభయసైన్యంబు లన్యోన్యజయకాంక్షం దలపడు దక్షిణోత్తర సముద్రంబుల రౌద్రంబున వీఁకం దాఁకినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడ గదల నడచియుఁ గుఠారంబులఁ బొడిచియు సురియలం గ్రుమ్మియు శూలంబులం జిమ్మియు శక్తుల నొంచియుఁ జక్రంబులం ద్రుంచియు ముసలంబుల మొత్తియు ముద్గరంబుల నొత్తియుఁ గుంతంబుల గ్రుచ్చియుఁ బంతంబు లిచ్చియుఁ బరిఘంబుల నొంచియుఁ బట్టిసంబులం ద్రుంచియు శరంబుల నేసియుఁ గరవాలంబుల వ్రేసియు సత్రాసు లై పాసియు విత్రాసు లై డాసియుఁ బెనంగినం దునిసిన శిరంబులును దునుక లైన కరంబులును దెగిన కాళ్లును ద్రెస్సిన వ్రేళ్లును దుమురు లైన యెముకలును బ్రోవు లైన ప్రేవులును నలిసిన మేనులును నలిసిన జానువులును నొగిలిన వర్మంబులును బగిలిన చర్మంబులును వికలంబు లయిన సకలావయవంబులును విశీర్ణంబు లయిన కర్ణంబులును విచ్ఛిన్నంబు లైన నయనంబులును వెడలు రుధిరంబులును బడలుపడు బలంబులును గొండలవడువునం బడు మాంసఖండంబులును వాచఱచు కొఱప్రాణంబులును వ్రాలిన తేరులును గూలిన కరులును నొఱలిన గుఱ్ఱంబులును దెరలిన కాలుబలంబులును గలిగి పలలఖాదన కుతూహలజనితమదాంధీభూత పిశాచడాకినీభూత బేతాళసమాలోల కోలాహల భయంకరారావ బధిరీకృత సకలదిశావకాశం బయి సంగరాంగణంబు భీషణం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 418

చ. శరకుముదంబు లుల్లసితచామరఫేనము లాతపత్రభా
సురనవపుండరీకములు శోణితతోయము లస్థిసైకతో
త్కరము భుజాభుజంగమనికాయము కేశకలాపశైవల
స్ఫురణ రణాంగణం బమరెఁ బూరితశోణనదంబుపోలికన్. 419

వ. అట్టియెడ బాణుండు గట్టలుకం గృష్ణునిపైఁ దన రథంబుఁ బఱపించి యఖర్వ బాహాసహస్రదుర్వారగర్వాటోపప్రదీప్తుం డై కదిసి. 420

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లత్యుగ్రాకృతిం దాల్చి త
క్కక యొక్కొక్కట సాయకద్వయము వీఁకం బూన్చునాలోన నం
దకహస్తుండు తదుగ్రచాపచయవిధ్వంసంబుఁ గావించి కొం
జక తత్సారథిఁ గూల నేసి రథముం జక్కాడి శౌర్యోద్ధతిన్. 421

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాతభయదభూరి, భైరవారావముగ నొత్తెఁ బాంచజన్య
మఖిలజనులు భయభ్రాంతు లై చలింపఁ, గడఁగి నిర్భిన్నరాక్షసీగర్భముగను.

వ. అట్టి యవక్రవిక్రమ పరాక్రమంబునకు వెగడుపడి బాణుండు లేటమొగంబువడి నేయునది లేక విన్ననయి యున్నయెడ. 423

సీ. అత్తఱిఁ గోటర యనుబాణజనయిత్రి సుతుఁ గాచుమతము సన్నతిఁ దలంచి
వీడి. శిరోజముల్ వ్రేలంగ నిర్ముక్తపరిధాన యై మురాసురవిభేది

యెదురు నిల్చినఁ జూడమదిఁ జాల రోసి పరాఙ్ముఖుఁ డై యున్న ననువు వేచి
తల్లడించుచు బాణుఁ డుల్లంబు గలఁగంగఁ దలచీర వీడ యాదవులు నవ్వ

తే. నవ్య కాంచనమణిభూషణములు రాలఁ, బాదహతి నేలఁ గంపింపఁ బాఱి యాత్మ
పురముపడిఁజొచ్చెనప్పుడు భూతగణము,లాకులతతోడ నెక్కడే నరుగుటయును.

క. శిరములు మూఁడును ఘనభీ,కరములు మూఁడుఁ గలిగి కనలి మహేశ
జ్వర మురుఘోరాకృతితో, నరుదేరఁగఁ జూచి కృష్ణుఁ డల్లన నగుచున్. 425

చ. పరువడి వైష్ణవజ్వరము బంచిన నయ్యుభయజ్వరంబులుక్
వెరవును లావుఁ జేవయును వీరము బీరముఁ గల్గి ఘోరసం
గర మొనరింప నందు గరకంఠకృతజ్వర ముగ్రవైష్ణవ
జ్వరమున కోడి పాఱె ననివారణ వైష్ణవి వెంట నంటఁగన్. 426

తే. పాఱి యేదిక్కుఁ గానక ప్రాణభీతి
నెనసి యేడ్చుచు యాహృషీకేశుపాద
కంజములఁ బడి ననుఁ గావు కావు మనుచు
నిటలతటఘటితాంజలిపుటయు నగుచు. 427

వ. ఇట్లు వినుతించె. 428

సీ. అవ్యయు ననఘు ననంతశక్తిని బరులై నట్టిబ్రహ్మరుద్రామరేంద్ర
వరుల కీశ్వరుఁ డైనవాని సర్వాత్మకు జ్ఞానస్వరూపు సమానరహితు
వరదుని జగదుద్భవస్థితిసంహార హేతుభూతుని హృషీకేశు నభవు
బ్రహ్మచిహ్నంబు లై పరఁగుసుజ్ఞానశక్త్యాదుల నొప్పుబ్రహ్మంబు నీశు

ఆ. నజుషడూర్మిరహితు నిజయోగమాయావి, మోహితాఖిలాత్ము ముఖ్యచరితు
మహితతేజు నాదిమధ్యాంతహీనునిఁ, జిన్మయాత్ము నిను భజింతుఁ గృష్ణ. 429

వ. అదియునుంగాక లోకంబున దైవం బనేకప్రకారంబు లై యుండు నది యెట్టి దనినం గలాకాష్ఠాముహూర్తంబు లనం గలకాలంబును సుకృతదుష్కృతాను భవరూపంబు లైన జీవకర్మంబులును స్వభావంబులు సత్త్వరజస్తమోగుణా త్మకం బైన ప్రకృతియును సుఖదుఃఖాశ్రయం బైన శరీరంబును జగజ్జంతు నిర్వాహకం బైన ప్రాణంబును సకలపదార్థపరిజ్ఞానకారణం బైన యంతఃకరణం బును మహదహంకార శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ తన్మాత్రతత్కార్యభూత గగనపవ నానలసలిలధరాదిపంచభూతంబు లాదిగాఁ గల ప్రకృతివికారంబులును నన్నింటి సంఘాతంబును బీజాంకురన్యాయంబునం గార్యకారణరూప ప్రవాహంబును నై జగత్కారణశంకితం బై యుండు నది యంతయు భవదీయమాయావిడం బనంబు గాని యున్నది కాదు తదీయమాయానివర్తకుండ వైన నీవు నానావిధ దివ్యావతారాదిలీలలం జేసి దేవగణంబులను సత్పురుషులను లోకనిర్మాణచణు లైన బ్రహ్మాదులను బరిరక్షించుచు లోకహింసాప్రవర్తకు లైన దుష్టమార్గగతులం

క్రూరాత్ముల హింసించు చుందువు విశ్వవిశ్వంభరా భారనివారణంబు సేయు
టకుఁ గదా భవదీయదివ్యావతారప్రయోజనంబు గావున నిన్ను శరణంబు
వేఁడెద. 430

సీ. శాంత మై మహితతీక్ష్ణసుదుస్సహం బై యుదార మై వెలుఁగొందుతావకీన
భూరిభాస్వత్తేజమునఁ దాప మొందితిఁ గడుఁ గృశించితి నన్నుఁ గరుణఁ జూడు
మితరదేవోపాస్తిరతి మాని నీపాదకమలముల్ సేవించువిమలబుద్ధి
యొందాఁక మది దోఁప దందాఁకనే కదా ప్రాణులు నిఖిలతాపములఁ బడుట

తే. యవికళానన్యగతికుల నరసి ప్రోచు, బిరుదు గలనీకు ననుఁ గాచు టరుదె దేవ
ప్రవిమలాకార సంసారభయవిదూర, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష. 431

చ. అనినఁ బ్రసన్నుఁ డై హరి యనంతుఁడు దైత్యవిభేది దాని కి
ట్లనియె మదీయసాధన మనన్యనివారణ మౌట నీమదిం
గని నను నార్తిఁ జొచ్చితివి గావున మజ్జ్వరతీవ్రదాహవే
దన నినుఁ బొంద దింకఁ బరితాపము దక్కుము నీమనంబునన్. 432

వ. అని మఱియు నప్పుండరీకాక్షుం డిట్లను నెవ్వ రేని నీయుభయజ్వరవివాదం
బును నీవు మత్ప్రపత్తిం జొచ్చుటయుఁ జిత్తంబుల దలంతు రట్టి పుణ్యాత్ములు
శీతోష్ణజ్వరాదితాపంబులం బొరయ రని యాన తిచ్చిన నమ్మహేశ్వరజ్వరంబు
పరమానందభరితహృదయం బై యారథాంగపాణికి సాష్టాంగదండప్రణామం
బాచరించి నిజేచ్ఛం జనియె నంత బాణాసురుండు నక్కడ. 433

బాణాసురుండు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట

సీ. కమనీయకింకిణీఘంటికాసహస్రఘణఘణాధ్వనిచేత గగన మగల
నన్యజనాలోకనాభీలతరళోగ్రకాంచనధ్వజపతాకలు వెలుంగఁ
బృథునేమిఘట్టనఁ బృథివి కంపింపంగ వల నొప్పఁ బటుజవాశ్వములఁ బూన్చి
నట్టియున్నతరథం బత్యుగ్రగతి నెక్కి కరసహస్రమున భీకరతరాసి

తే. శరశరాసనముఖదివ్యసాధనములు
దనరఁ జలమును బలము నుత్కటము గాఁగ
హర్ష మిగురొత్తఁ గయ్యంపుటాయితమునఁ
బురము వెలువడె బలిపుత్రుఁ డురుజవమున. 434

క. చని రణభూమిని మధ్యం, దినమార్తాండప్రచండదీప్తాకృతితోఁ
దనరుచుఁ బరిపంథిబలేం, ధనదవశిఖి యైనకృష్ణుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 435

ఉ. తాఁకి భుజావిజృంభణము దర్పము నేర్పును నేర్పడంగ నో
క్కూఁకున వేయిచేతుల మహోగ్రశరావళి పింజ పింజతోఁ
దాఁకఁగ నేసినన్ మురవిదారుఁడు తోడన తచ్ఛరావళి
న్నాఁక గొనంగఁ ద్రుంచె నిశితార్ధశశాంకశిలీముఖంబులన్. 436

వ. అంత. 437

చ. నుతనవపుండరీకనయనుం డన నొప్పుమురారి రోషఘూ
ర్ణితమహితారుణాబ్జదళనేత్రుఁడు దానటు పంచె దైత్యుపై
దితిసుతకాననప్రవరదీపితశుక్రము రక్షితాంచితా
శ్రితజనచక్రముం గ్ సతతసేవితశక్రము దివ్యచక్రమున్. 438

వ. మఱియును బ్రచండమార్తాండమండల ప్రభావిడంబితంబును భీషణశతసహస్ర కోటిదంభోళినిబిడనిశిత ధారాసహస్ర ప్రభూతజ్వాలనజ్వాలికాపాస్తసమస్తకుటిల పరపంథిదుర్వారబాహాఖర్వ గర్వాంధకారంబును సకలదిక్పాలదేవతాగణజేగీయమానంబును సమదదానవజనశోకకారణభయంకరవర్ధనంబును సమంచిత సజ్జనలోకప్రియంకరస్పర్శనంబును నగు సుదర్శనం బసురాంతకప్రేరితం బై చని యారామకారుండు కదళికాకాండంబుల నేర్పుచందంబునం జేర్చి సమదవేదండశుండాదండంబుల విడంబించుచుఁ గనకమణివలయకేయూర కంకణాలంకృతంబు నగు తదీయబాహాసహస్రంబుఁ గరచతుష్టయావశిష్టంబుగాఁ దునుము నవసరంబున. 439

శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

తే. కాలకంఠుఁడు బాణుపైఁ గరుణ గలఁడు
గాన యఖిలాండపతిఁ గృష్ణుఁ గదియ వచ్చి
పురుషసూక్తంబు సదివి సంపుటకరాబ్జుఁ
డగుచుఁ బద్ధాయతాక్షు నిట్లని నుతించె. 440

వ. దేవా నీవు బ్రహ్మస్వరూపం బగు జ్యోతిర్మయుండవు నిఖిలవేదవేదాంతనిగూఢుండవు నిర్మలుండవు సమానాధికరహితుండవు సర్వవ్యాపకుండ వైన నిన్ను నిర్మలాంతఃకరణు లైన వార లాకాశంబుపగిది నవలోకింతు రదియునుం గాక పంచోపనిషన్మయం బయిన భవదీయదివ్యమంగళ మహావిగ్రహపరిగ్రహంబు సేయు నెడ నాభియం దాకాశంబును ముఖంబునం గృశానుండును శిరంబున స్వర్గంబును శ్రోత్రంబుల దిశలును నేత్రంబుల సూర్యుండును మనంబునఁ జంద్రుండును బాదంబుల వసుంధరయు నాత్మయం దహంకారంబును జఠరంబున జలధులును రేతంబున నంబువులును భుజంబుల నింద్రుండును రోమంబుల మేఘమహీరుహౌషధి వ్రాతంబులును శిరోజంబుల బ్రహ్మలును జ్ఞానంబున సృష్టియు నవాంతరప్రజాపతులును హృదయంబున ధర్మంబును గలిగి మహాపురుషుండ వై లోకకల్పనంబుకొఱకు నీయకుంఠితతేజంబు గుప్తంబు సేసి జగదుద్భవంబుకొఱకుఁ గైకొన్న భవదీయదివ్యావతారవైభవం బెఱింగి నుతింప నెంతవారము నీవు సకల చేతనాచేతననిచయంబులకు నాద్యుండవు నద్వితీయుండవు పురాణపురుషుండవు సకలసృష్టి హేతుభూతుండవు నీశ్వరుండవు దినకరుఁడు కాదంబినీ

కదంబావృతుం డగుచు భిన్నరూపుం డైన బహువిధచ్ఛాయలం దోఁచువిధంబున నీయఘటితఘటనానిర్వాహకం బైన సంకల్పంబునఁ ద్రిగుణాతీతుండ వయ్యును సత్త్వాదిగుణవిధానంబుల ననేకరూపుఁడ వై గుణవంతు లైన సత్పురుషులకుఁ దమోనివారకం బైన దీపంబురూపంబునం బ్రకాశించు చుందువు భవదీయ మాయావిమోహితు లయిన జీవులు పుత్త్రదారగృహక్షేత్త్రాది సంసారరూపం బైన పాపపారావార మహావర్తగర్తంబున మునుంగుచుం దేలు చుందురు దేవా భవదీయదివ్యరూపానుభవంబు సేయం జాలక యింద్రియపరతంత్త్రుం డై భవత్పాదసరసీరుహంబులఁ జేర నెఱుంగని మూఢాత్ముం డాత్మవంచకుం డనంబడు విపరీతబుద్ధిం జేసి ప్రియుండ వైన నిన్ను నొల్లక యింద్రియార్థానుభవంబు సేయుట యమృతంబు మాని హాలాహలంబు సేవించుట గాదె జగదుదయపాలనలయ లీలాహేతు వై శాంతుండ వయి సుహృజ్జనభాగధేయుండ వై సమానాధికవస్తుశూన్యుండ వైన నిన్ను నేనును బ్రహ్మయుం బరిణతాంతఃకరణు లైన మునిగణంబులును భజియించుచుందుము మఱియును. 441

తే. అవ్యయుండ వనంతుండ వచ్యుతుండ
వాదిమధ్యాంతశూన్యుండ వఖిలధృతివి
నిఖిలమం దెల్ల వర్తింతు నీవు దగిలి
నిఖిల మెల్లను నీయంద నెగడుఁ గృష్ణ. 442

సీ. అని సన్నుతించిన హరి యాత్మ మోదించి మొగమునఁ జిఱునవ్వు మొలక లెత్త
లలితబాలేందుకళామౌళి కిట్లను శంకర నీమాట సత్య మరయ
నేది నీకిష్ట మై యొసఁగెడు దానిన వేఁడుము నీ కిత్తు వీఁ డవధ్యుఁ
డది యెట్టి దనినఁ బ్రహ్లాదుండు మద్భక్తుఁ డతనికి వరము నీయన్వయమున
తే. జనన మందినవారలఁ జంప ననుచుఁ, గడఁక మన్నించితిని యది కారణముగ
విశ్వవిశ్వంభరాభారవిపులభూరి, బలభుజాగర్వ మడఁపంగ వలయుఁ గాన. 443

క. కరములు నాలుగు సిక్కం, బరిమార్చితి వీఁడు నీదుభక్తుల కగ్రే
సరుఁ డై పొగ డొంది జరా, మరణాదిభయంబుఁ దక్కి మను నిటమీఁదన్. 444

వ. అని యాన తిచ్చిన నంబికావరుండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నబ్బలినందనుం డట్లు రణరంగవేదిం గృష్ణదేవతాసన్నిధిం బ్రజ్వలితచక్రకృశాను శిఖాజాలంబులందు నిజబాహాసహస్రశాఖా సమిత్ప్రచయంబును దత్క్షతోద్వేలకీలాలమహితాజ్యధారాశతంబును బరభయంకర వీరహుంకారమంత్త్రంబులతోడ వేల్చి పరిశుద్ధిం బొంది విజ్ఞానదీపాంకురంబున భుజాఖర్వగర్వాంధకారంబు నివారించి యనవరతపూజితస్థాణుం డగు నబ్బాణుండు భువనవిచ్ఛేదజనిత నిరూపితస్థాణుం డయ్యును దదీయవరదానకలితానంద హృదయారవిందుం డగుచు గోవిందచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యనంతరంబ. 445

ఉషానిరుద్ధసహితుం డై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట

క. పురమున కేఁగి యుషాసుం, దరికిని ననిరుద్ధునకు ముదంబున భూషాం
బరదాసదాసికాజన, వరవస్తువితాన మొసఁగి వారనిభక్తిన్. 446

క. కనకరథంబున నిడికొని, ఘనవైభవ మొప్పఁ గన్యకాయుక్తముగా
ననిరుద్ధుని గోవిందుం, డనుమోదింపంగఁ దెచ్చి యర్పించె నృపా. 447

ఉ. అంత మురాంతకుండు త్రిపురాంతకు వీడ్కొని బాణు నిల్పి య
త్యంతవిభూతిమై నిజబలావలితోఁ జనుదేర నాయుషా
కాంతుఁడు మున్నుగాఁ బటహకాహళతూర్యనినాదపూరితా
శాంతరుఁ డై వెసం జనియె నాత్మపురీముఖుఁ డై ముదంబునన్. 418

మ. కనియెన్ గోపకుమారశేఖరుఁడు రంగత్ఫుల్లరాజీవకో
కనదోత్తుంగతరంగసంగతలసత్కాసారకన్ భూరిశో
భననిత్యోన్నతసౌఖ్యభారకను శుంభద్వైభవోదారకన్
జనసంతాపనివారకన్ సుజనభాస్వత్తారకన్ ద్వారకన్. 449

వ. కని డాయం జని పురలక్ష్మీ కృష్ణసందర్శనకుతూహల యై చేసన్నలం జీరుచందంబున నందంబు నొందు సుధూతతరళవిచిత్రకేతుపతాకాభిశోభితంబును మహానీయ మరకత తోరణమండితంబును గనకమణివినిర్మితగోపురసౌధప్రాసాదవీథికావిలసితంబును మౌక్తికవితానవిరచితమంగళ రంగవల్లీవిరాజితంబును శోభనాకలితవిన్యస్త కదళికాస్తంభ సురభికుసుమమాలికాక్షతాలంకృతంబును గుంకుమ సలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును శంఖదుందుభిభేరీమృదంగ పటహకాహళాది మంగళారావకలితంబును వందిమాగధసంగీతప్రసంగంబును నై యతిమనోహరవిభవాభిరామం బైన యప్పురవరంబు సచివపురోహిత సుహృద్బాంధవ ముఖ్యు లెదురుకొన భూసురాశీర్వాదంబులను బుణ్యాంగనాకరకలిత లలితాక్షతలను గైకొనుచుం గామినీమణులు గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింపం బ్రవేశించి నిజమందిరంబున కేఁగి యప్పుండరీకాక్షుండు పరమానందంబున సుఖం బుండె నంత. 450

క. శ్రీకృష్ణునివిజయం బగు, నీకథఁ బఠియించువార లెప్పుడు జయముం
గైకొని యిహపరసౌఖ్యము, లాకల్పోన్నతి వహింతు రవనీనాథా. 451

క. అని చెప్పిన శుకయోగికి, జననాయకుఁ డనియెఁ గృష్ణచరితము విన నా
మన మెపుడుఁ దనియ దింకను, విన వలతుం గరుణఁ జెప్పవే మునినాథా. 452

వ. అనిన బరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 453

నృగమహారాజు చరిత్రము

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు హరితనూజులు రతీశ్వరసాంబగదచారుచారుభాను
లాదిగా యదుకుమారావలి యుద్యానవనమున కతివైభవమున నేఁగి

వల నొప్ప నిచ్ఛానువర్తులై సుఖలీలఁ జరియించి ఘనపిపాసలను జెంది
నెఱి దప్పి సలిల మన్వేషించుచును వేగ వచ్చుచో నొకచోట వారిరహిత

తే. కూపమును నందులో నొకకొండవోలె, విపుల మగు మేనియూసరవెల్లిఁ గాంచి
చిత్తముల విస్మయం బంది తత్తఱమున, దాని వెడలించువేడుక దగులుటయును.

చ. పరు విడి పోయి తెచ్చి ఘనపాశచయంబుల నంటఁగట్టి య
గ్గురుభుజు లందఱుం గదిసి కో యని యార్చుచు దాని నెమ్మెయిం
దరలఁగఁ దీయ లేక దగ దట్టముగా మది దుట్టగిల్ల నొం
డొరుఁ గడవంగ వే చని పయోరుహనాభున కంతఁ జెప్పినన్. 455

ఉ. విని సరసీరుహాక్షుఁ డతివిస్మితుఁడై జలశూన్యకూప మ
ల్లన కదియంగ నేఁగి కృకలాసము నొక్కతృణంబుఁబోలె గొ
బ్బున వెడలించె వామకరపద్మమున న్నది యంతలోనఁ గాం
చనరుచి మేనఁ గల్గుపురుషత్వముతోఁ బొడసూపి నిల్చినన్. 456

వ. చూచి కృష్ణుం డతని వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగియు నక్కడి జనంబులుం గుమార
వర్గంబును దెలియుకొఱకు నతనిచేతఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱిఁగించువాఁ
డై యి ట్లనియె. 457

చ. కనదురురత్నభూషణనికాయుఁడవై మహనీయమూర్తివై
యనుపమకీర్తిశోభితుఁడవై విలసిల్లుచు ధాత్రిమీఁదఁ బెం
పొనరిననీకు నేమిగతి నూసరవెల్లితనంబు చొప్పడెన్
విన నిది చోద్య మయ్యె సువివేకచరిత్ర యెఱుంగఁ జెప్పుమా. 458

క. అని యడిగిన మురరిపుపద, వనజంబులఁ దనకిరీటవరమణు లొరయన్
వినయమున మ్రొక్కి యి ట్లను, ఘనమోదముతోడ నిటలఘటితాంజలియై. 459

తే. విశ్వసంవేద్య మహిత యీవిశ్వమందుఁ
బ్రకటముగ నీ వెఱుంగని దొకటి గలదె
యైన నాచేత విన నిష్ట మయ్యె నేని
నవధరింపుము వినిపింతు నంబుజాక్ష. 460

శా. ఏనిక్ష్వాకుతనూజుఁడన్ నృగుఁడు నా నేపారుభూపాలుఁడన్
దీనవ్రాతము నర్థిఁ బ్రోచుచు ధరిత్రీనాయకుల్ గొల్చి స
న్మానింపం జతురంతభూభరణసామర్థ్యుండనై సంతత
శ్రీ నిండారినవాఁడ నుల్లసితకీర్తిస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 461

చ. పలుకులఁ దన్నుఁ దాఁ బొగడఁ బాతక మందు ర టుండెఁ దారకా
వని సికతావ్రజంబు హిమవారికణంబులు లెక్కవెట్టఁగా
నలవడుఁ గాని యేను వసుధామరకోటికి దాన మిచ్చుగో
వుల గణుతింప ధాతయును నోపఁడు మాధవ యేమి సెప్పుదున్. 462

వ. అదియునుం గాక. 463

చ. పొలుచుసువర్ణశృంగఖురముల్ దనరం దొలుచూలు లై సువ
త్సలు గలపాఁడియావుల నుదాత్తతపోవ్రతవేదపాఠముల్
గలిగి కుటుంబు లై విహితకర్మములం జరియించుపేదవి
ప్రులకు సదక్షిణంబుగ విభూతి దలిర్పఁగ నిత్తు నచ్యుతా. 464

వ. మఱియు న్యాయసముపార్జితవిత్తముల గోభూహిరణ్యరత్ననివాస హస్తివాజి కన్యాసరస్వతీ వస్త్రతిలకాంచనరజతశయ్యాది బహువిధదానంబు లనూనంబులుగా ననేకంబులు సేసితిఁ బంచమహాయజ్ఞంబు లొనరించితి వాపీకూపతటాకవన నిర్మాణంబులు సేయించితి నివ్విధంబునం జేయుచో నొక్కనాఁడు. 465

క. అనఘా మునుపడఁ గశ్యపుఁ, డనువిప్రున కే నకల్మషాత్ముఁడ నై యి
చ్చినగోవు దప్పి నామం, దను గలసినఁ దెలియ లేక తగ నాగోవున్. 466

క. ఒండొకభూమీసురకుల, మండనునకు దాన మీయ మసలక యావి
ప్రుం డాగోవుం గొని చను,చుండఁగ మును ధార గొన్నయుర్వీసురుఁడున్. 467

క. మది రోష మొదవ దోవతి, వదలిన బిగియించికొనుచు వడిఁ గది సిది నా
మొదవు నడివీథి దొంగిలి, వదలక కొనిపోయె దిట్టివారుం గలరే. 468

చ. అనవుడు నాతఁ డి ట్లనియె నాతనితో నిపు డేను దీని నీ
జనపతిచేత ధారగొని సాధుగతిం జన నీది యంట యె
ట్లనిన నతండు నేనును ధరాధిపుచే మును ధారగొన్నయా
వని వినిపింప నిద్దఱకు నయ్యె నపారవివాద మచ్చటన్. 469

వ. ఇట్లు విప్రు లిద్దఱుం దమలో నంతకంతకు మచ్చరంబు పెచ్చుపెరిఁగి కలహించి నాయున్నయెడకుం జనుదెంచిరి మున్ను నాచేత గోదానంబు గొన్న బ్రాహ్మణుం డి ట్లనియె. 470

సీ. మనుజేంద్ర ప్రజ లధర్మప్రవర్తనముల నడవ కుండఁగ నాజ్ఞ నడపునీవు
మనమున నేధర్మ మని యాచరించితి మును నాకు నిచ్చిన మొదవు దప్పి
వచ్చి నీమందలోఁ జొచ్చిన నిప్పు డీభూసురునకు ధార వోసి యిచ్చి
తగవు మాలితివి దాతవు నపహర్తవు నైన ని న్నే మందు నవనినాథ

తే. యనినమాటలు సెవులు సోఁకినఁ గలంగి, భూసురోత్తమ యజ్ఞానపూర్వకముగ
నిట్టిపాపంబు దొరసె నే నెఱిఁగి సేయఁ, గొనుము నీ కిత్తు నొకలక్షగోధనంబు.

క. అని మఱియును నవ్విప్రుని, సునయోక్తుల ననునయించుచును ని ట్లంటిన్
ననుఁ గావు నరకకూపం,బునఁ బడఁగాఁ జాలఁ బురుషపుంగవ యనుచున్. 472

తే. ఎంత వేఁడిన మచ్చరం బంత పెరిఁగి, మొదల నా కిచ్చినట్టియీమొదవె కాని
యొనయ నీరాజ్య మంతయు నిచ్చితేని, నొల్ల నని విప్రుఁ డచ్చట నుండ కరిగె.

వ. అ ట్లతం డరిగిన నారెండవ బ్రాహ్మణునిం బ్రార్థించిన నతండును జలంబు

డింపక పదివే లేటి కోరికపాఁడి మొదవుల నిచ్చిన నైనను దీనిన కాని యొల్ల నని నిలువక చనియె నంతఁగాలపరిపక్వం బైన నన్ను దండధరకింకరులు గొనిపోయి వైవస్వతుముందటం బెట్టిన నతండు నన్ను నుద్దేశించి యి ట్లనియె. 474

మ. మనుజేంద్రోత్తమ వంశపావన జగన్మాన్యక్రియాచార నీ
ఘనదానక్రతుధర్మముల్ త్రిభువనఖ్యాతంబు లై చెల్లెడిన్
మును దుష్కర్మఫలంబు నొంది పిదపం బుణ్యానుబంధంబు లై
చనుసౌఖ్యంబులఁ బొందు పద్మజనియాజ్ఞం ద్రోవఁగా వచ్చునే. 475

వ. అని వేగంబున ద్రొబ్బించిన నేను బుడమిం బడునపుడ యీనికృష్టం బయిన యూసరవెల్లిరూపంబుఁ గైకొంటి నింతకాలంబు తద్దోషనిమిత్తంబున నిద్దురవస్థం బొందవలసెఁ బ్రాణులకుఁ బుణ్యపాపంబు లనుభావ్యంబులు గాని యూరక పో నేరవు నేఁడు సమస్తదురితనిస్తారకం బయిన భవదీయపాదారవింద సందర్శనంబు నం జేసి యీఘోరదుర్దశలం బాసి నిర్మలాత్మకుండ నైతి నని పునఃప్రణామంబు లాచరించి మఱియు ని ట్లనియె. 476

ఆ. కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ పరమాత్మ, యప్రమేయ వరద హరి ముకుంద
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి నీకృపఁ గనుఁగొంటి, నఖిలసౌఖ్యపదవు లందఁ గంటి. 477

వ. అని యనేకభంగులం గొనియాడి గోవిందుని పాదారవిందంబులు దన కిరీటంబు సోఁకం బ్రణమిల్లి దేవా భవదీయపాదారవిందంబులు నాహృదయారవిందం బునం బాయ కుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింపవే యని తదనుజ్ఞాతుం డై యచ్చటిజనం బులు సూచి యద్భుతానందంబులం బొంద నతులతేజోవిరాజిత దివ్యవిమానా రూఢుం డై దివంబున కరిగె నంత నమ్మాధవుండు నచ్చట నున్న పార్థివోత్తము లకు ధర్మబోధంబు గా ని ట్లనియె. 478

సీ. నరనాథకులకాననము దహించుటకును నవనీసురులవిత్త మగ్నికీల
జననాయకులనిజైశ్వర్యాబ్ధి నింకింప బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు బాడబంబు
పార్థివోత్తములసంపచ్ఛైలములఁ గూల్ప భూసురధనము దంభోళిధార
జగతీవరులకీర్తిచంద్రికమాప విప్రోత్తముధనము సూర్యోదయంబు

తే. విప్రతతిసొమ్ముకంటెను విషము మేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి గలదు గాని
దాని మాన్పంగ భువి నౌషధములు లేవు,గాన బ్రహ్మస్వములుగొంట గాదు పతికి.

క. ఎఱుఁగమి నైనను భూసుర, వరులధనం బపహరింప వలవదు పతికిన్
మఱపున ననలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ గాల్చు కున్నె తను వెరియంగన్. 480

వ. మఱియును దన ధనంబు పరులచేతఁ గోల్పడిన విప్రునిం పు దుఃఖమున రోదనంబు సేయ రాలిన యశ్రుకణంబుల నవనిరేణువు లెన్ని తడియు నన్ని వేలేండ్లు తదుపే క్షాపరుం డైన పతి దారుణవేదనలు గల కుంభీపాకనరకంబులం బొందు మఱియు నతనితోడఁ గ్రిందటఁ బదితరంబులవారును ముందటఁ బదితరంబులవారును మహా

నరకవేదనలం బొందుదురు స్వదత్తం బైనం బరదత్తం బైన నర్థలోభంబునం జేసి దుశ్శీలుం డై బ్రాహ్మణక్షేత్రసంభూత ధాన్యధనాదికంబు భుజించు నప్పాపాత్ముం డఱువదివేల సంవత్సరంబులు మలకూపంబునం గ్రిమిరూపంబున వర్తించు నట్లగుట యెఱింగి విప్రుం డెంత దప్పుసేసిన నెన్ని నొగ్గెన నెన్ని దిట్టిన నతని కెదురు పలుకక వినయంబున వందనం బాచరించు పుణ్యాత్ములు నాదుపాలింటివా రదియునుంగాక యేనును బ్రతిదినంబును భూసురుల నతివినయంబునం బూజింతు నిట్లు సేయక విపరీతవర్తను లైన తామసుల నేను వెదకి దండింతు నది గావున మీరలు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బరమభక్తి గలిగి మెలంగుం డని యాన తిచ్చి యాదవప్రకరంబులు సేవింప నఖిలలోకశరణ్యుం డైన యప్పుండరీకాక్షుండు నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 481

క. ఈకథఁ జదివిన వారలుఁ, గైకొని వినువారు విగతకలుషాత్మకు లై
లౌకికసౌఖ్యము నొందుదు, రాకైవల్యంబుఁ గరతలామలక మగున్. 482

బలరాముండు సుహృద్బంధుజన దర్శనార్థ మై వ్రేపల్లెకుం బోవుట

సీ. నరనాథ విను మొకనాఁడు తాలాంకుండు చుట్టాల బంధులఁ జూచువేడ్క
సుందరకాంచన స్యందనారూఢుఁ డై భాసిల్లు చున్న వ్రేపల్లె కరిగి
చిరకాలసంగతస్నేహు లై గోపగోపాంగనానికర మాలింగనములు
సముచితసత్కృతుల్ సలుపఁ గైకొని మహోత్సుకలీల నందయశోదలకును
తే. వందనం బాచరించిన వారు మోద, మంది బిగియారఁ గౌఁగిళ్ల నొందఁ జేర్చి
సమత దీవించియంకపీఠమునఁ జేర్చి,శిరముమూర్కొని చుబుకంబుఁగరము పుణికి.

వ. మఱియు నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలయుగళంబులతోడం గుశలప్రశ్నంబుగా ని ట్లని రన్నా నీవును నీచిన్నితమ్ముం డగు వెన్నుండును లెస్స యున్నవారె మ మ్మెప్పుడు నరసి రక్షింపవలయు మాకు నేడుగడయు మీర కాక యొరులు గలరే యని సముచితసంభాషణంబులం బ్రొద్దు వుచ్చు చుండునంత. 484

క. గోపాలవరులు ప్రమదం, బాపోవనిమది నివర్తితాఖిల గేహ
వ్యాపారు లగుచు హలధరు, శ్రీపాదంబులకు నతులు సేసిరి వరుసన్. 485

క. సీరియు వారికిఁ గరుణో, దారుం డై నడపె సముచితక్రియ లంతం
గోరి తనయీడుగోపకు,మారులఁ జేఁ జఱచి బలుఁడు మందస్మితుఁ డై. 486

క. నిజసుందరదేహద్యుతి, రజతాచలరుచులఁ దెగడ రాముఁడు వారల్
భజియింప నేఁగి యొకచో, విజనస్థలమున వసించి విలసిల్లునెడన్. 487

కవిరాజవిరాజితము. చరణములం గనకస్ఫుటనూపురజాలము గల్లనుచుం జెలఁగం
గరములఁ గంకణముల్ మొరయన్ నలికా నసియాడఁ గుచాగ్రములన్
సరులు నటింపఁ గురుల్ గునియన్ విలసన్మణికుండలకాంతులు వి
స్ఫురితకపోలములన్ బెరయన్ వ్రజసుందరు లంద ఱమందగతిన్. 488

కవిరాజవిరాజితము. చని బలభద్రుని శౌర్యసముద్రుని సంచితపుణ్యు నగణ్యునిఁ జం
దనఘనసారపటీరతుషారసుధారుచికాయు విధేయు సుధా
శనరిపుఖండను సన్మణిమండను సారవివేకు నశోకు మహా
త్మునిఁ గని గోపిక లోపిక లేక యదుప్రభు నిట్లని రుత్కలికన్. 489

చ. హలధర నీ సహోదరుఁ డుదంచితకంజవిలోచనుండు స
ల్లలితపురాంగనాజనవిలాసవిహారసమగ్రసౌఖ్యముల్
గలిగిసుఖించునే మము నొకానొకవేళనయేని బుద్ధిలోఁ
దలఁచునొ నూతనప్రియులఁ దార్కొని యేమియుఁ బల్కకుండునో. 490

క. జననీజనకుల ననుజులఁ, దనుజుల బంధువుల మిత్రతతుల విడిచె నె
మ్మనమున నొండు దలంపక, తను నమ్మినవారి విడువఁ దగునే హరికిన్. 491

సీ. సలలితయామునసైకతస్థలముల నుండి మమ్మే మని యూఱడించెఁ
విమలబృందావనవీథి మాచుబుకముల్ పుడుకుచు నే మని బుజ్జగించెఁ
బుష్పవాటికలలోఁ బొలుచుమాకుచయుగ్మ మంటుచు నే మని యాదరించెఁ
గాసారములపొంతఁ గౌఁగిట మముఁ జేర్చి నయ మొప్ప నే మని నమ్మఁ బలికె
తే. నన్నియుఁ మఱచెఁగాఁబోలు వెన్నుఁ డాత్మఁ, గోరి తాఁ జాయఁగా నైన వారివిడుచు
నట్టికృష్ణుఁడు దము బట్టువెట్టు ననక, యేల నమ్మిరి పురసతుల్ బేల లగుచు. 492

మ. అని యిబ్బంగి సరోజలోచనుని నర్మాలాపముల్ నవ్వులు
న్ననుబంధుల్ పరిరంభణంబులు రతివ్యాసంగముల్ భావముల్
వినయంబుల్ సరసోక్తులుం దలఁచి యువ్విళ్లూరుచిత్తంబులన్
జనితానంగశరాగ్నిచేత దురవస్థం బొంది శోకించినన్. 493

వ. అంత బలభద్రుండు వారలమనంబుల సంతాపంబులు వాయు నుపాయంబు లగు సరసచతురవచనంబులఁ గృష్ణునిసందేశంబులు సెప్పి విగతఖేదలం జేసి యచ్చట మాసద్వయంబు నిలిచి వసంతవాసరంబులు గడపుచుఁ గాళిందీతీరంబున. 494

సీ. మాకందజంబీరమందారఖర్జూరఘనసారశోభితవనములందు
నేలాలతాలోలమాలతీమల్లికావల్లీమతల్లికావాటికలను
దరళతరంగశీకరసాధుశీతలసైకతవేదికాస్థలములందు
మకరందరసపానమదవదిందిందిరపుంజరంజితమంజుకుంజములను
తే. విమలరుచి గల్గుసానుదేశములయందు, లలితశశికాంతఘనశిలాతలములందు
లీల నిచ్ఛావిహారవిలోలుఁ డగుచు, సుందరీజనములు గొల్వఁ జూడ నొప్పె. 495

తే. అట్లు విహరింప వరుణునియాజ్ఞఁ జేసి, వారుణీదేవి మధ్యభావంబు నొంది
నిఖిలతరుకోటరములందు నిర్గమించి, మించువాసనచేత వాసించె వనము. 496

వ. అట్టియెడ. 497

మ. కర మొప్పారుననీనవాసనల నాఘ్రాణించి గోపాలసుం
దరులుం దానును డాయ నేగి యతిమోదం బొప్ప సేవించి యా

తరళాక్షుల్ మణిహేమకంకణరఝుణత్కారానుకారంబులై
కరతాళంబులు మ్రోయఁ బాడుచును వేడ్కన్నాడుచుం గొల్చుచున్. 498

సీ. తనమీఁదిబిరుదాంకితములైనగీతముల్ వాడుచు రా బలభద్రుఁ డంత
మహితకాదంబరీమధుపానమదవిహ్వలాక్షుండు లలితనీలాలకుండు
నాలోలనవపుష్పమాలికోరస్థ్సలుఁ డనుపమమణికుండలాంచితుండు
ప్రాలేయసంయుక్తపద్మంబుగతి నొప్పు సలలితాననఘర్మజలకణుండు

తే. నగుచు వనమధ్యమున సలిలావగాహ, శీలుఁడై జలకేళికిఁ జేరి యమున
నిందు రమ్మని పిలువఁ గాళింది యతని, మత్తుఁడని సడ్డసేయక మసలుటయును.

చ. ఘనకుపితాత్ముఁడై యమునఁ గన్గొని రాముఁడు వల్కెఁ డాయఁ జీ
రినఁ జనుదేక తక్కితి పురే నిను నిందఱుఁ జూడ మద్భుజా
సునిశితలాంగలాగ్రమున సొంపఱ నిప్పుడు నూఱుత్రోవలై
చన వెసఁ జించివైతు నని చండపరాక్రమ మొప్ప నుగ్రుఁడై. 500

వ. అట్లు కట్టలుక రాముం డుద్దామం బగు బాహాబలంబున హలంబు సాఁచి యమ్మహావాహినిం దగిల్చి వెకలి రాఁ దిగిచిన నన్నది భయభ్రాంతయై సుందరీరూపంబు గైకొని యతిరయంబునం జనుదెంచి యయ్యదువంశతిలకుం డగు హలధరుని పాదారవిందంబులకు వందనం బాచరించి యి ట్లనియె. 501

మ. బలరామా ఘనబాహ నీయతులశుంభద్విక్రమం బంగనల్
దెలియం జాలెడివారె యీయఖిలధాత్రీభారధారేయని
శ్చలసత్త్వుం డగుకుండలీశ్వరుఁడునుం జర్చింప నీసత్కళా
కలితాంశప్రభవుండు నీగురుభుజాగర్వంబు సామాన్యమే. 502

చ. అని వినుతించి యేను భవదంఘ్రిసరోజము లాశ్రయించెదన్
ననుఁ గరుణింపు మన్న యదునందనుఁ డన్నదిఁ బూర్వమార్గవై
చను మని కామినీనికరసంగతుఁడై జలకేళి సల్పె నిం
పెనయఁ గరేణుకాయుతమదేభముచాడ్పున నమ్మహానదిన్. 503

తే. అంత జలకేళి సాలించి సంతసంబు, నందుచుండ వినీలవస్త్రాదిరత్న
మండనంబులుఁ గాంచనమాలికయును, దెచ్చి హాలి కిచ్చి చనె నానదీలలామ. 504

క. అవి యెల్లఁ దాల్చి హలధరుఁ, డవిరళగతి నొప్పి వల్లవాంగనలును దా
దివిజేంద్రుఁ బోలి మహితో, త్సవమున వర్తించుచుండె సౌఖ్యోన్నతుఁడై.

క. అవనీశ యిట్లు హలమునఁ, దివిచిన కాళింది వ్రయ్య దెలుపై నేఁడున్
భువి నుతికెక్కెను రాముని, ప్రవిమలతర మైనబాహుబలసూచకమై. 506

వ. అంత బలభద్రుండు వ్రజసుందరీసమేతుండై నందఘోషంబునం బరితోషంబు నొందుచుండె నంత నక్కడఁ గరూశాధిపతి యైన పౌండ్రకుండు తన దూతం బిలిచి యి ట్లనియె. 507

శ్రీకృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తిపోయి వానిఁ జంపుట

సీ. మనుజేశ బలగర్వమున మదోన్మత్తుఁడై యవనిపై వాసుదేవాఖ్యుఁ డనఁగ
నే నొక్కరుఁడఁ గాక యితరుల కీనామ మలవడునే యని యదటు మిగిలి
తెగి హరి దా వాసుదేవుఁడ ననుకొను నఁట పోయి వల దను మనుచు దూతఁ
బద్మాయతాక్షునిపాలికిఁ బొమ్మన్న నరిగి వాఁ డంబుజోదరుఁడు పెద్ద
తే. గొలువుఁ గైకొని యుండ సంకోచపడక, వినుము మారాజుమాటగా వనజనాభ
యవని రక్షింప వాసుదేవాఖ్య నొంది, నట్టి యే నుండ సిగ్గు వోఁ దట్టి నీవు. 508

క. నాపేరును నాచిహ్నము, లేపున ధరియించి తిరిగె దిది పంతమె యిం
తె పో మదిఁ బరికించిన, నేపంత మెఱుంగు గొల్లఁ డేమిట నైనన్. 509

ఆ. ఇంతనుండి యైన నెదిరిఁ దన్నెఱిఁగి నా
చిన్నె లెల్ల విడిచి చేరి కొలిచి
బ్రదుకు మనుము కాక పంతంబు లాడెనా
యెదురు మనుము ఘోరకదనమునకు. 510

క. అనుదుర్భాషలు సభ్యులు, విని యొండొరు మొగము సూచి విస్మితు లగుచున్
జనులార యెట్టిక్రొత్తలు, వినఁబడియెడు నిచట లెస్స వింటిరె యనఁగన్. 511

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణుండు వాని కిట్లనియె. 512

మ. వినరా మీనృపుఁ డన్నచిహ్నములు నేనే వచ్చి ఘోరాజిలోఁ
దనమీఁదన్ వెస వైవఁ గంకముఖగృధ్రవ్రాతముల్ మూఁగఁగా
ననిలో దర్పము దూలి కూలి వికలం బై సారమేయాలికి
న్ననయంబున్ శరణంబ వయ్యెదను మే నన్నట్లుగా వానితోన్. 513

క. అని యుద్రేకముగా నాడినమాటల కులికి వాఁడు డెందము గలఁగం
జని తనయేలిక కంతయు, వినిపించెను నతనిమదికి విరసము గదురన్. 514

వ. అంతఁ గృష్ణుండు దండయాత్రోత్సుకుం డై వివిధాయుధకలితంబును విచిత్ర కాంచనపతాకాకేతువిలసితంబునునగు సుందరస్యందనంబుఁ బటుజవతురంగంబులం బూన్చి దారుకుండు దెచ్చిన నెక్కి యతిత్వరితగతిం గాశికానగరంబున కరిగినం బౌండ్రకుండును రణోత్సాహంబు దీపింప నక్షౌహిణీద్వితయంబుతోడం బురంబు వెడలె నప్పు డతని మిత్త్రుం డైన కాశీపతియును మూఁ డక్షౌహిణులతోడం దోడుపడువాఁ డై వెడలె నిట్లాప్తయుతుం డై వచ్చువాని. 515

సీ. చక్రగదాశంఖశార్ఙ్గాదిసాధనుఁ గృత్త్రిమకౌస్తుభశ్రీవిలాసు
మకరకుండలహారమంజీరకంకణమణిముద్రికావనమాలికాంకుఁ
దరళవిచిత్రపతంగపుంగవకేతుఁ జెలు వొందుపీతకౌశేయవాసు
జవనాశ్వకలితకాంచనరథారూఢుని రణకుతూహలుఁ సన్మణికిరీటు

తే. నాత్మసమవేషు రంగవిహారకలిత
నటసమానునిఁ బౌండ్రభూనాథుఁ గాంచి
హర్ష మిగురొత్త నవ్వెఁ బద్మాయతాక్షుఁ
డంత వాఁడును నుద్వృత్తుఁ డగుచు నడరి. 516

క. పరిఘుశరాసనపట్టిస, శరముద్గరముసలకుంతచక్రగదాతో
మరభిందిపాలశక్తి, క్షురికాసిప్రాసపరశుశూలముల వేసెన్. 517

చ. పరువడి వైచినన్ దనుజభంజనుఁ డంత యుగాంతకాలభీ
కరమహితోగ్రపావకునికై వడి నేచి విరోధిసాధనో
త్కరముల నొక్కటన్ శరనికాయములన్ నిగిడించి త్రుంచి భా
స్వరగతి నొత్తె సంచలితశాత్రవసైన్యము బాంచజన్యమున్. 518

ఉ. వారనియల్కతోఁ గినిసి వారిజనాభుఁడు వారిసైన్యముల్
మారిమసంగినట్లు నుఱుమాడినఁ బీనుఁగుఁ బెంట లై వెసం
దేరులు వ్రాలె నశ్వములు ద్రెళ్లె గజంబులు మ్రొగ్గె సద్భటుల్
ధారుణిఁ గూలి రిట్లు నెఱి దప్పి చనెన్ హతశేషసైన్యముల్. 519

వ. అట్టియెడ రుధిరప్రవాహంబులును మేదోమాంస పంకంబును నై సంగరాంగ
ణంబు ఘోరభంగి యయ్యె నయ్యవసరంబునం గయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వ
నప్పౌండ్రకునిం గనుంగొని హరి సంబోధించి యి ట్లనియె. 520

మ. మనుజేంద్రాధమ పౌండ్రభూపసుత నీమానంబు బీరంబు నేఁ
డనిలో మాపుదు నెద్దు క్రొవ్వి వెలుచ న్నాఁబోతుపై ఱంకె వై
చినచందంబున దూతచేత నను నాక్షేపించి వ ద్దన్న పే
రును జిహ్నంబులు నీపయిన్ విడుతు నస్చుల్ పర్వ నేఁ డాజిలోన్. 521

క. అది గాక నీదుశరణము, పదపడి యేఁ జొత్తు నీవు బలవిక్రమసం
పద గలపోటరి వేనిం, గదలక నిలు మనుచు నిశితకాండము లంతన్. 522

మ. చల మొప్పన్ నిగిడించి వానిరథముం జక్కాడి తత్సారథిం
దల వే త్రుంచి హయంబులన్ నఱికి యుద్దండప్రతాపక్రియం
బ్రళయార్కప్రతిమానచక్రమున నప్పౌండ్రున్ వెసం ద్రుంప వాఁ
డిలఁ గూలెం గులిశాహతి న్నొరగుశైలేంద్రాకృతిన్ భూవరా. 523

చ. మడవక కాశికావిభునిమస్తక ముద్ధతిఁ ద్రుంచి బంతికై
వడి నది పింజ పింజ గఱవన్ విశిఖాళి నిగిడ్చి వానియొ
లెడిపురిలోన వైచె నవలీల మురాంతకుఁ డిట్లు వైరులం
గడఁగి జయించి చిత్తమునఁ గౌతుకముం జిగురొత్త నత్తఱిన్. 524

క. సురగంధర్వనభశ్చర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగణము నుతింపన్
మరలి చనుదెంచి హరి నిజ,పురమున సుఖ ముండె నతివిభూతి దలిర్పన్. 525

క. వనజోదరుచిహ్నంబులు, గొనకొని ధరియించి పౌండ్రకుఁడు మచ్చరి యై
యనవరతము హరి దనతలఁ, పున గలుగుటఁ జేసి ముక్తిఁ బొందె నరేంద్రా. 526

సీ. అక్కడఁ గాశిలో నారాజు మందిరాంగణమునఁ గుండలకలిత మగుచుఁ
బడి యున్నతలఁ జూచి పౌరజనంబులు దమరాజుతలయఁ కాఁ దగ నెఱింగి
చెప్పిన నానృపుజీవితేశ్వరులును సుతులు బంధువులును హితులు గూడి
మొనసి హాహాకారమున నేడ్చి రత్తఱిఁ దత్తనూభవుఁడు సుదక్షిణుండు

తే. వెలయఁ దండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి
జనకు ననిలో వధించినచక్రపాణి
నడరి మర్దింపఁ దగునుపాయంబు దలఁచి
చతురుఁ డగునట్టితనపురోహితునిఁ బిలిచి. 527

క. అతఁడుం దానును జని పశు,పతిపదసరసిజములకును బ్రమదముతో నా
నతుఁ డై యద్దేవుని బహు,గతులం బూజింప నతఁడు కరుణాన్వితుఁ డై. 528

క. మెచ్చితి నేవర మైనను, నిచ్చెద నను వేఁడు మనిన నీశ్వర నిన్నుఁ
నచ్చిన రక్షింతువు పార,పొచ్చెము సేయక మహేశ పురహర యభవా. 529

క. దేవా మజ్జనకుని వసు,దేవాత్మజుఁ డాజిలో వధించెను నే నా
గోవిందుని ననిలోపల, నేవిధమున గెలుతు నాన తీవె పురారీ. 530

తే. అనిన శంకరుఁ డతనికి ననియె ననఘ, నీవు ఋత్విజులును భూసురావళియును
బ్రీతి నభిచార మొనరింప భూతయుక్తుఁ, డగుచు ననలుండుదీర్చు నీయభిమతంబు.

తే. అనిన నాచంద్రమౌళివాక్యములభంగి, భూరినియమముతో నభిచారహోమ
మొనరఁ గావింప నగ్నియథోచితముగఁ, జెలఁగి దక్షిణవలమానశిఖల వెలిఁగె. 532

వ. అందుఁ దామ్రశ్మశ్రుకేశ కలాపంబులును నశనిసంకాశంబు లైన నిడుకోఱలును
నిప్పు లుప్పతిల్లు చూడ్కులును ముడివడిన బొమలును జేవుఱించిన మొగంబును
గలిగి కృత్య యతిరౌద్రాకారంబునఁ బ్రజ్వరిల్లుచుఁ గుండంబు వెలువడి యనుదిన
నిహన్యమాన ప్రాణిరక్తారుణమృత్యుకరవాలంబు లీలం జూపట్టునాలుకను సెలవుల
నాకికొనుచు నగ్నికీలాభీలం బగు శూలంబు గేలం దాల్చి భువనకోలాహలంబుగా
నార్చుచు నుత్తాలతాలప్రమాణపాదద్వయహతులం దూలు పెందూళి నింగి
మ్రింగ భూతంబులు సేవింప నగ్నవేష యై నిజవిలోచనసంజాత ముద్ధూత
నిఖిల భయంకరజ్వాలికాజాలంబున దిశాజాలంబు నోలిం బ్రేల్చుచు నుద్వేగ
గమనంబున నగధరునగరంబుల కరుగుదేరఁ బౌరజనంబులు భయాకులమానసు లై
దావదహనునిం గని పఱచు వనమృగంబులచాడ్పునం బఱచి సుధర్మాభ్యంతరం
బున జూదం బాడు దామోదరునిం గని రక్షరక్షేతిరవంబుల నార్తు లయి కృష్ణ
కృష్ణ పెనుమంటలం బురంబు గాల్పం బ్రళయాగ్ని సనుదెంచె నన వారిం జూచి

యోడ కోడకుఁ డని భయంబు నివారించి సర్వరక్షకుం డైన పుండరీకాక్షుండు జగదంతరాత్ముండు గావునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దన దివ్యచిత్తంబున నెఱింగి కాశీరాజపుత్త్రప్రేరిత యైన యమ్మహాకృత్యను నిగ్రహింపం దలంచి నిజ పార్శ్వవర్తి యై యున్న యద్దివ్యసాధనంబు గనుంగొని యప్పుడు. 533

సీ. భీమ మై బహుతీవ్రధామ మై హతరిపుస్తోమ మై సుమహితోద్ధామ మగుచుఁ
జండ మై విజితమార్తాండ మై పాలితాజాండ మై విజయప్రకాండ మగుచు
దివ్య మై నిఖిలగంతవ్య మై సుజనసంభావ్య మై సద్భక్తసేవ్య మగుచు
నిత్య మై నిగమసంస్తుత్య మై వినమితాదిత్య మై నిర్జితదైత్య మగుచు
తే. విలయసమయసముద్భూతవిపులభాస్వ
దళికలోచనలోచనానలసహస్ర
ఘటితపటుసటాజ్వాలికాజటిలసర్వ
భయదచక్రంబు కృత్యపైఁ బంపె శౌరి. 534

వ. అదియును బ్రళయవేళాసంభూత జీమూతసంఘాతప్రభూత ఘుమఘుమాటోప నినదాధరీకృత మహాదుస్సహ కహకహ నిబిడనిస్వన నిర్ఘోషపరిపూరిత బ్రహ్మాండ కుహరంబును నభ్రంలిహకీలా సముత్కటపటు చిటచిట స్ఫుట స్ఫుట ద్విస్ఫులింగ విసరంబును సకలదేవతాగణ జయజయశబ్దకలితంబును ననంతతేజోవిరాజితంబును నగుచుం గదిసినం బంటింపక కంటగించుకృత్యను గెంటి వెంటనంటిన నది తన తొంటిరౌద్రంబు విడిచి మగిడి కాశీపురంబు సొచ్చి పౌరలోకంబు భయాకులతం బొంది వాపోవ రోషభీషణాకారంబుతో నప్పుడు ఋత్విజ్నికాయయుతంబుగా సుదక్షిణుని దహించె నత్తఱిఁ జక్రంబును దన్నగరంబు సౌధప్రాకార గోపురాట్టాలకాది వివిధవస్తువాహన నికరంబుతో భస్మంబు గావించి మరలి యమరులు వెఱఁ గందఁ గమలలోచనపార్శ్వవర్తి యై నిజప్రభాపుంజంబు వెలుఁగొందఁ గొల్చి యుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 535

క. మురరిపువిజయాంకిత మగు, చరితము సద్భక్తిఁ దగిలి చదివిన వినినన్
దురితములఁ బాసి జనులిహ,పరసౌఖ్యము లతనిచేతఁ బడయుదు రధిపా. 536

వ. అనిన శుకయోగికి రాజయోగి యి ట్లనియె. 537

బలరాముండు ద్వివిదుఁ డను వానరుని సంహరించుట

క. బలభద్రుఁ డప్రమేయుం, డలఘుఁ డనంతుండు నతనియద్భుతకర్మం
బులు వినియుఁ దనియ దింకను, దెలియఁగ నా కాన తిమ్ము దివ్యమునీంద్రా. 538

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 539

క. జననాయక విను సుగ్రీ, వునిసచివుఁడు మైందునకు సహోదరుఁ డనఁగా
వినుతికి నెక్కినద్వివిదుం, డనుప్లవగుఁడు నరకసఖ్యుఁ డతిదర్పితుఁ డై. 540

సీ. చెలికానిపగఁ దీర్పఁ దలఁచి కృష్ణుం దేలుపురములు జనపదంబులు దహించి
సరిదుపవనసరోవరములు గోశాడి మందలఁ గొందలమందఁ జేసి

ప్రాసాదములు ద్రొబ్బి పరిఖలు మాయించి చతురంగబలముల సమయఁ జేసి
పురుషుల సతులను భూధరగుహలలోఁ బెట్టి వాకిలి గట్టి బిట్టు నొంచి

తే. ఫలితతరువులఁ ద్రుంచి సాదుల నలంచి
కోట లగలించి పడుచుల నీట ముంచి
ధరణి నిబ్బంగిఁ బెక్కుబాధలఁ జలంబు
పరఁగఁ జేయుచు నొకనాఁడు ప్లవగవరుఁడు. 541

క. చతురమృదుగీతరవ మున్నతి వీతెంచినఁ జెలంగి నగచరుఁ డా రై
వతగిరికందరమున కాయతగతిఁ జని యందు నెత్తమాడెడువానిన్. 542

చ. లలితవినీలవస్త్రుని విలాసవతీయుతుఁ జంద్రచంద్రికా
కలితమహోన్నతాంగు మణికాంచనదివ్యవిభూషణోన్నతున్
విలసితవారుణీసమదవిహ్వలలోచనుఁ గాంచె సీరని
ర్దళితరిపుక్షితీశనిజధాముని రామునిఁ గామపాలునిన్. 543

సీ. కనుఁగొని తత్పురోగమభూమిరుహశాఖ లెక్కి యూఁచుచుఁ జాల వెక్కిరించుఁ
గికురించుచును బండ్లిగిల్చి చూపుచు వెసఁ గొమ్మకొమ్మకు నుఱుకుచు నదల్చుఁ
దోఁక నూరక మేను సోఁకఁగ నులివెట్టు వెడవెడ నాలుక వెడలఁ బెట్టు
బరుల నఖంబుల గిరగిర గోఁకుచుఁ బోరిఁ బోరి ఫలములు గఱచి వైచు

తే. గోళ్లు తెగఁ గొర్కి యుమియును గుదము సూపు
బలసి మర్కటజాతి యిప్పగిదిఁ జూపఁ
గోపమున హలధరుఁ డొకగుండు వైవ
దానిఁ దప్పించుకొని ప్రల్లదమున నతని. 544

క. నగి యాసవకలశముఁ గొని, జగతీరుహశాఖ యెక్కి చాపలమున న
జ్జగతిపయి వైచెఁ దద్ఘట, మగలఁగ నది చూచి కోప మగ్గల మొదవన్. 545

వ. మఱియును. 546

క. సీరిని దనమనమున నొక, చీరికిఁ గైకొనక కదిసి చీరలు చింపన్
వారక దా భువిజనములఁ, గారించుట మాన్పఁ దలఁచి ఘనకుపితుం డై. 547

వ. ఇట్లు కోపోద్దీపితమానసుం డై కనుంగొని హలాయుధుం డప్పుడు. 548

చ. ముసలముఁ దీవ్రశాతహలమున్ ధరియించి సమస్తచేతన
గ్రసనమునాఁడు పొంగులయకాలునిభంగి నదల్చి నిల్వ వాఁ
డసదృశవిక్రమక్రమవిహార మెలర్ప సమీపభూజమున్
వెసఁ బెకలించి మస్తకము వ్రేసెఁ జలంబు బలంబు చొప్పడన్. 549

వ. ఇట్లు వ్రేయ బలుం డప్పుడు. 550

చ. ఉరవడి దండతాడితమహోరగుభంగిఁ గడంగి వీరసా
గరమున నేచి హేమకటకంబుల నొప్పుసునందనామభీ

కరముసలంబునఁ ద్వివిదుకంఠము వ్రేసినఁ బొల్చె వాఁడు జే
గురు గలకొండచందమునఁ గోయని యార్చి సురల్ నుతింపఁగన్. 551

మత్తకోకిలము. అంతవాఁ డొకయింత మూర్ఛిలి యంతలోఁ దెలివొంది దు
ర్దాంతభూరిభుజావిజృంభణుఁ డై మహీజము వ్రాల్చి వై
త్యాతంకాగ్రజు వ్రేసె వ్రేసిన నాగ్రహంబున దాని నిం
తింత లై ధర రాలఁ జేసె నహీనవిక్రమశాలి యై. 552

క. మఱియును జల ముడుగక వెసఁ, దరుచరుఁ డొకతరువు వ్రేయఁ దాలాంకుం డా
తరువును దునిమిన వెండియుఁ, దొరఁగించెఁ గుజంబు లతఁడు దోర్దర్పమునన్.

క. ఆచందంబున వనచరుఁ, డేచి మహీరుహచయంబు లెల్లను హలిపై
వైచి యవి శూన్య మగుటయుఁ, జూచి శిలావృష్టిఁ గురిసె సుర లగ్గింపన్. 554

క. బలుఁ డవుడు తాలు దుము రై, యిల రాలఁగఁ జేసి యార్వ నే వుడుగక యా
వలిముఖుఁడు తాలసన్నిభ,ము లయిననిజబాహుదండముల నుగ్రుం డై. 555

క. వడిఁ బిడుగుఁబోనిపిడికిటఁ, బొడిచిన వడి సెడక బలుఁడు ముసలము హలముం
విడిచి ప్లవంగునిమెడఁ గడు, వెడ వెడ బిగియించె గ్రుడ్లు వెలి కుఱుకంగన్. 556

క. వదనములఁ జెవుల రుధిరము, మెదడును దొరఁగంగ వాఁడు మేదినిమీఁదం
జదికిలఁ బడి యొకయింతయు, మెదలక మిడుకంగ లేక మృతిఁ బొందె నృపా. 557

తే. వానిపాటున కప్పుడు వనసమేత
మగుచు నాశైలరాజ మల్లల్ల నాడె
సురగణంబులు రాముపై సురభికుసుమ
వృష్టి గురియించి రతులసంతుష్టి మెఱసి. 558

వ. ఇవ్విధంబున భువనకంటకుం డైన దుష్టశాఖామృగేంద్రుని వసుంధరకుం బలిచేసి సకలజనంబులుఁ బరమానందకందలిత హృదయారవిందు లై తన్ను నందింప నయ్యదునందనుండు నిజనగరంబున కరుగుదెంచె నని శుకుండు వెండియు నమ్మనుజపతి కి ట్లనియె. 559

బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁ బూనుట

సీ. కోరి సుయోధనుకూఁతురు సర్వలక్షణములు గల్గి లక్షణ యనంగ
మహి నొప్పుకన్యకామణి వివాహంబునఁ జక్రహస్తునితనూజాతుఁ డైన
సాంబుండు బలసాహసమున నెత్తుక పోవఁ గౌరవుల్ వీక్షించి కడఁగి క్రొవ్వి
పడుచువాఁ డొకఁ డదె బాలికఁ గొనిపోవు చున్నాఁడు వైకొన కుక్కుమిగిలి

తే. యిట్టిదుర్మదుఁ గయిముట్టి పట్టి తెచ్చి
జనులు వెఱఁ గందఁ జెఱపట్టి యునిచితేని
యదువులు మనల నేమి సేయంగఁ గలరొ
యనుచుఁ గురువృద్ధజనములయనుమతమున. 560

వ. ఇట్లు గడంగి యుద్ధసన్నద్ధు లై బలశౌర్యోపేతు లగు కర్ణశల్యభూరిశ్రవోయజ్ఞకేతుసుయోధనాదులు సమున్నతరథారూఢు లై కూడ నరిగిన వారలం గనుంగొని జాంబవతీనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు సింగంబుభంగి గర్జించుచు మణిదీప్తం బైన చాపంబుఁ బూని నిల్చిన వారను సాంబు నదల్చి నిలు నిలు మని.

తే. చండకోదండముక్తనిశాతవిశిఖ, జాల మందంద పఱపి యాభీలముగను
నందనందననందనస్యందనంబు, ముంచి రచలేంద్రమును ముంచు మంచుపగిది. 562

వ. మఱియును. 563

శా. శౌర్యాటోపవిజృంభణంబుల సరోజాతాక్షుసూనున్ సురా
హార్యస్థైర్యుని మీఱ నేయ నతఁ డుద్యద్భూరిబాహాబలా
వార్యుం డై శితసాయకాళి నవి మాయం జేసిన్ దేవతా
తూర్యంబుల్ దివి మ్రోసె నంత నతఁ డస్తోకప్రతాపోన్నతిన్. 564

వ. ఇట్లు గడంగి బాణజాలంబులు పరఁగించి యందఱ కన్ని రూపు లై రథరథ్యసూతధ్వజపతాకాతపత్రంబులు చూర్ణంబులు గావించి విరథులం జేసి వారల మెయిమఱవు లఱువుల్లు గావించి యొక్కొక్కనిఁ బెక్కు బాణంబుల నుచ్చిపో నేసిన వారలు శోణితదిగ్ధాంగు లై కుసుమితకింశుకంబులుంబోలె నుండి రంత. 565

ఉ. వార లనేకు లయ్యు బలవంతులు నయ్యు మహోగ్రసంగరో
దారపరాక్రమప్రకటదక్షులు నయ్యుఁ గుమారకున్ జగ
ద్వీరుని నొక్కనిం జెనకి ప్రేలును వంపఁగ లేక సిగ్గునం
గూరినచింత నొండొరులఁ గూడుచు విచ్చుచు వెచ్చ నూర్చుచున్. 566

వ. మగిడి సమరసన్నద్ధు లై సంరంభించి. 567

ఉ. అందఱు నొక్కపెట్ట దనుజాంతకనందనుఁ జుట్టు ముట్టి యం
దంద నిశాతసాయకచయంబుల ముంచి రథంబు నుగ్రలీ
లం దునుమాడి చాపము చలంబునఁ ద్రుంచి హయాళిఁ జంపి సూ
తుం దెగటార్చి యంత విరథుం డగుడున్ వెసఁ జొచ్చి పట్టినన్. 568

తే. బాలకుఁడు చేయునది లేక పట్టువడియెఁ
గౌరవులు దమమనములఁ గౌతుకంబు
లొలయ సాంబునిఁ గన్యకాయుక్తముగను
బురమునకుఁ దెచ్చి రతులవిభూతి మెఱసి. 569

వ. అంత ద్వారకానగరంబున. 570

ఉ. జాంబవతేయువార్త యదుజాతులు నారదయోగిచే సమ
స్తంబును విన్నవా రగుచు సంగరకౌతుక ముప్పతిల్లఁ జి

త్తంబులఁ గౌరవాన్వయకదంబము నొక్కట నుక్కడంచుకో
పంబున నుగ్రసేనజనపాలుననుజ్ఞ ననూనసైన్యముల్. 571

తే. కూడి నడవంగఁ గని వారితోడ బలుఁడు
ధార్తరాష్ట్రులు మనకు నెంతయును డాసి
నట్టిబంధులు వారిపై నిట్టియలుక
నెత్తి చను చుంట యిది నీతియే తలంప. 572

వ. అని వారల వారించి తత్క్షణంబ బంధుప్రియుం డైన బలరాముం డనలార్కసంకాశం బగు కాంచనరథం బెక్కి యనురక్తు లైన భూసురులు నుద్ధవాది కులవృద్ధులును సేవింపం గరిపురంబునకుం జని తత్పురోపకంఠవనంబున సురభికుసుమఫలభరిత తరుచ్ఛాయావిరచిత చంద్రకాంతశిలాతలంబునందు వసియించి మహిత గ్రహమధ్యగతుం డైన పూర్ణచంద్రు ననుకరించి యుండె నంతఁ గార్యబోధనంబు సేయుటకై కౌరవులకడకుఁ బ్రబుద్ధుం డైన యుద్ధవునిం బనిచినం జని యతం డాంబికేయ ధనురాచార్యాపగా తనూభవసుయోధనులకుం బ్రణమిల్లి వారిచేత నభినందితుం డై యి ట్లనియె. 573

సీ. భూరియశోధనులార తాలాంకుండు సనుదెంచి నగరోపవనమునందు
నున్నవాఁ డనిన వా రుత్సాహమున బలుఁ బొడగను వేడుక బుద్ధిఁ దోఁపఁ
దనరారుకానికల్ గొని చని యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కృతులు నెయ్యమునఁ జేసి
ధేనువు నిచ్చి సమ్మానించి యందఱు నందంద వందనం బాచరించి

తే. యుచితభంగిని నచటఁ గూర్చున్నయెడను
గుశలమే మీకు మాకును గుశల మనుచుఁ
బలికి రాముఁడు కురునరపాలుఁ జూచి
యచటిజనములు వినఁగ ని ట్లనియెఁ దెలియ. 574

ఉ. మానరనాథునాజ్ఞ నిజమస్తములన్ ధరియించి కౌరవుల్
మానుగఁ జేయు టొప్పగుఁ గుమారకు నొక్కనిఁ బెక్కుయూథపుల్
పూనినలావుమై నెదిరి పోర జయించుట మీఁదితప్పు త
పై నను గాచె బాంధవహితాత్మకుఁ డై మనుజాధినాథుఁడున్. 575

క. అనుమాటలు విని కౌరవ, జననాయకుఁ డాత్మ నలిగి చాలుఁ బురే యే
మనఁ గలదు కాలగతి చ, క్కనగాలం దొడుగుపాదుకలు దల కెక్కెన్. 576

ఆ. మనము బంధువరుస మన్నించుమన్ననఁ, గాదె రాజ్యభోగగరిమఁ బొదలి
వసుధఁ బేరు గలిగి వాసికి నెక్కుటఁ, దమకు ననుభవింపఁ దగనియట్టి. 577

వ. సితచ్ఛత్త్రచామర శంఖకిరీటచిత్రశయ్యాసౌధ సింహాసనంబులు సైకొంట మన మందెమేలంబునం గాదె యిట్టిచో సరివారునుం బోలె మారక గర్వించు యదుకులులతోడి సంబంధసఖ్యంబులు సాలుఁ బాములకుఁ బాలు వోసి పెంచిన

విషంబు దప్పునే మమ్ముం దమ పంపు సేయ మనుట సిగ్గులేకుంటఁ గాదె యదియు
నుంగాక దివ్యాస్త్రకోవిదు లైన గంగానందన గురుకురుకుమారకర్ణాది యోధు
లకు లోఁబడ్డవానిని మహేంద్రునకైనను విడిపింప వచ్చునే యహహా వృథా
జల్పంబుల కేమి పని యని దుర్భాషలాడుచు దిగ్గన లేచి నిజమందిరంబునకుం
జనియె నప్పుడు హలాయుధుం డమ్మాటల కదిరిపడి. 578

ఉ. కౌరవుఁ డాడి పోయినయగౌరవభాషల కాత్మఁ గిన్కదై
వాఱఁగ నుల్లసత్ప్రళయభానునికైవడి మండి చండరో
షారుణితాంబకుం డగుచు యాదవవృద్ధులఁ జూచి పల్కెఁ బెం
పారిన రాజ్యవైభవమదాంధులమాటలు మీరు వింటిరే. 579

తే. శ్రీమదాంధులు సామంబుచేతఁ జక్కఁ
బడుదురే యెందు బోయఁడు పసులఁ దోలు
పగిది నుగ్రభుజావిజృంభణసమగ్ర
సుమహితాటోప మనిలోనఁ జూప కున్న. 580

క. కౌరవుల సమయఁజేయ ను,దారత యదువీరవరులు దామోదరుఁడుఁ
రా రావల దని యచ్చట, వారించితిఁ గాదె బంధువత్సలయుక్తిన్. 581

వ. అదియునుం గాక. 582

సీ. ఏదేవుభృత్యులై యింద్రాదిదిక్పాలవరులు భజింతురు వరుసతోడ
నేదేవుమందిరం బేపారు దేవతాతరుసభావిభవసుందరతఁ జెంది
యేదేవుపదయుగం బెప్రొద్దు సేవించు నఖిలజగన్మాత యైనలక్ష్మి
యేదేవుచారుసమిద్ధకళాంశసంభవులము పద్మజభవులు నేను

తే. నట్టిదేవుండు దుష్టసంహారకుండు, హరి ముకుందుఁడు పంపుసేయంగ నొప్పు
నుగ్రసేనునిరాజ్యసమగ్రగరిమ, యంతయును దార యిచ్చినదఁట తలంప. 583

చ. అదియును గాక యెవ్వనిపదాంబుజచారురజోవితాన మా
త్రిదివవరాదిదిక్పతికిరీటములందు నలంకరించు భూ
విదితపుఁదీర్థముం గడుఁ బవిత్రము సేయును నట్టికృష్ణుచేఁ
బొదలినరాజ్యచిహ్నములఁ బొందఁగ రా దఁట యేమిచోద్యమో. 584

క. తామఁట తలఁపం దల లఁట, యే మఁట పాదుకల మఁట గణింపఁగ రాజ్య
శ్రీమదమున నిట్లాడిన, యీమనుజాధమునిమాట కే మన వచ్చున్. 585

వ. అని సక్రోధమానసుం డై యప్పుడు. 586

క. ధారుణి నిటమీఁదట ని, ష్కౌరవముగఁ జేయ కున్నఁ గా దని యుగ్రా
కారుం డై బలభద్రుఁడు, సీరము వెసఁ బూన్చి లావుఁ జేవయు నెసఁగన్. 587

వ. ఇట్లు పూన్చి కౌరవరాజధాని యైన కరినగరంబుకడతల హలాగ్రంబును జొనిపి
యప్పుటభేదనవిస్తారం బగు గడ్డ భుజాగర్వదుర్వారుం డై పెకలించి తిగిచి

గంగాప్రవాహంబునం బడఁద్రోయ గమకించిన నప్పుడు మహాజల మధ్యవిలోలం బగు నావచందంబున నన్నగరంబు వడవడ వడంకుచు గోపురవప్రప్రాకార సౌధాట్టాలకతోరణ ధ్వజద్వారకవాటకుడ్యవీథీయుతంబుగా నొడ్డగెడ వైనఁ బౌరజనంబులు పుడమి నడుగు లిడంగ రాక తడంబడుచు నార్తులై కుయ్యిడు చుండి రట్టియెడ నమ్మహోత్పాతంబులు గనుంగొని తాలాంకుండు గినుక నొడమి కావించిన యుపద్రవంబుగా నెఱింగి దానికిఁ బ్రతీకారంబు లేమిని గళవళంబున భయాకులమానసు లై పుత్త్ర మిత్త్ర కళత్త్ర బంధుభృత్య పౌరజనసమేతంబుగా భీష్మ దుర్యోధనాదికౌరవులు వేగంబున నతనిచరణంబుల శరణంబుగాఁ దలంచి సాంబునిం గన్యకాయుక్తంబుగా ననేకమణిమయ భూషణాంబరజాలంబులతోఁ గొనివచ్చి దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి యి ట్లనిరి. 588

క. రామ సమంచితముక్తా, దామ యశోగకామ ఘనసుధాధామ రుచి
స్తోమ జయసీమ జగదభి, రామ గుణోద్దామ నిఖిలరాజలలామా. 589

క. నీమహిమ యెఱిఁగి పొగడఁగ, నే మెంతటివార మఖిలనేతవు త్రిజగ
త్క్షేమంకరుఁడవు సుమతివి, తామసులము మమ్ముఁ గావఁ దగు హలపాణీ. 590

క. భూచక్ర మెల్లఁ దాల్చిన, యాచక్రీశ్వరుఁడు దావకాంశుఁడు బలదే
వాచక్రికి నగ్రజుఁడవు, నీచక్రియ లుడుపఁ జెల్లు నీకు జితారీ. 591

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము,పేక్షింపక నమితనిఖిలబృందారక ఘో
రక్షణదాచరవిపనిట, లాక్ష భయాతురుల మమ్ము నరయు మనంతా. 592

వ. మఱియును దేవా యీసచరాచరంబు లయిన జగంబుల నీలీలావినోదంబులం జేసి దుష్టజన మర్దనంబును శిష్టజన రక్షణంబునుం జేయుచు జగదుత్పత్తిస్థితిలయ హేతు వైన నీకు నమస్కరింతు మని వెండియు ని ట్లనిరి. 593

తే. అవ్యయుండవు సర్వభూతాత్మకుఁడవు, సర్వశక్తిధరుండవు శాశ్వతుఁడవు
విశ్వకరుఁడవు గురుఁడవు విమలమూర్తి, వై ననిన్ను నుతింప బ్రహ్మకును దరమె. 594

చ. అని వినుతించినం బ్రముదితాత్మకుఁ డై హలపాణి వారలం
గనుఁగొని యోడ కోడకుఁడు కార్యగతిం దగి లిట్లు మీరు సే
సినయవినీతిచేత నిటునేసితి నింక భయంబు దక్కిపొం
డనిన సుయోధనుండు వినయంబున నల్లునిఁ గూతునుం దగన్. 595

క. అనుపుచు నరణము దాసీ, జనముల వేయింటి లక్షసైంధవములఁ దా
నినుమడియేనుంగులఁ గాం,చనరథముల నాలువేల సమ్మతి నిచ్చెన్. 596

వ. ఇ ట్లిచ్చి యనిచిన బలభద్రుండు గొడుకునుం గోడలిం దోడ్కొనుచుఁ బరమా నందంబు నొందుచు నక్కడక్కడి జనంబులు పదివేలవిధంబులం బొగడ నిజపురం బున కరిగి యచ్చట యాదవులతోడఁ దాఁ గరిపురంబునకుం బోయిన విధంబును వార లాడిన దురాలాపంబులును దా నందుల కై యొనర్చిన ప్రతీకారంబును

నెఱింగించి సుఖం బుండె వారణపురంబు నేఁడును దక్షిణం బెగసి యుత్తరభాగం
బొకించుక గంగకై క్రుంగి బలభద్రుని మాహాత్మ్యంబుఁ దెలుపు చున్న దని
యమ్మహాత్ముని భుజవీర్యం బవార్యం బని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేం
ద్రున కిట్లనియె. 597

షోడశసహస్ర స్త్రీసంగతుం డైన శ్రీకృష్ణునిమహిమ నారదుం డరయుట

చ. నరవర యొక్కనాఁడు విను నారదసంయమి మాధవుండు దా
నరకునిఁ ద్రుంచి వానిభవనంబున నున్నపదాఱువేలసుం
దరులను నొక్కమాటు ప్రమదంబున నందఱ కన్నిరూపు లై
పరిణయ మయ్యె నా విని శుభస్థితిఁ దద్విభవంబుఁ జూడఁగన్. 598

వ. ఇట్లు దలంచి కృష్ణపరిపాలితం బయిన ద్వారకానగరంబు డాయం జని ముందట. 599

సీ. శుకశారికాశిఖిపికకూజితప్రసవాంచితోద్యానవనౌఘములను
గలహంససారసకైరవకమలకహ్లారశోభితకమలాకరములఁ
గలమాదిసస్యసంకులవరేక్షుక్షేత్రభూరిలసన్నదీతీరములను
గిరిసానుపతితనిర్ఝరకణసందోహసంతతహేమంతసమయములను

తే. గమలసంభవకాంచనకారరచిత, చిరతరైశ్వర్యనగరలక్ష్మీకరాబ్జ
ఘటితనవరత్నమయహేమకటక మనఁగ,సొబగుమీఱినకోటయుఁ జూచె మౌని.

వ. మఱియును సముత్తుంగమణిసౌధ గవాక్షరంధ్రనిర్గతనీరంధ్ర ఘనసారచందనాగరు
ధూపధూమపటల విలోకనసంజనిత పయోధరాభిశంకాంగీకృత తాండవకేళీవిలోల
పురకామినీ జనోపలాలిత నీలకంఠసముదయంబును జంద్రకాంతమణిస్ఫటికస్తంభ
సంభృతమరకత పద్మరాగఘటితనవరత్నకాంచన ప్రాసాదశిఖరాగ్రవిన్యస్త బహు
సూర్యవిభ్రమకృదంచిత శాతకుంభకుంభనిచయంబును సమస్తవస్తువిస్తార సమర్పిత
వైశ్యాగారవీథీవేదికాకలితంబును మహితాతపనివారణ తరళవిచిత్ర కేతనాబద్ధ
మయూరశింజినీనినద పూరితాశాంతరిక్షంబును సరోజనాభ పూతనా చేతనాప
హారాది నూతన విజయ సందేశలిఖిత స్వర్ణవర్ణావళీ విభాసిత గోపురమణివిటంక
ప్రదేశంబును యాదవేంద్రదర్శనోత్సవాహూయమాన సమాగత నానాదేశా
ధీశభూరివారణ దానజలప్రభూతపంక నిరసనైకతాగతజనసమ్మర్ద కరకంకణకషణ
వికీర్యమాణరజగిపుంజంబును వినూత్నరత్నమయమంగళరంగవల్లీవిరాజిత ప్రతి
గృహప్రాంగణంబును గుంకుమసలిలసిక్త విపణిమార్గంబును వందిమాగధసంగీత
మంగళారావవిలసితంబును భేరీమృదంగకాహళ శంఖతూర్యరవాధరీకృత సాగర
ఘోషంబును నై యమరావతీపురంబునుం బోలె వసుదేవనంద నివాసం బై
యనలపుటభేదనంబునుం బోలెఁ గృష్ణమార్గసంచారభూతం బై సంయమనీనామ
నగరంబునుం బోలె హరితనూభవాభిరామం బై నైరృతినిలయంబునుం బోలెఁ
బుణ్యజనాకీర్ణం బై వరుణనివాసంబునుం బోలెఁ గోత్రరక్షణభువనప్రశస్తం బై

ప్రభంజనపట్టణంబునుం బోలె మహాబలసమృద్ధం బై యలకాపురంబునుంబోలె ముకుంద వర శంఖమకరాంక కలితం బయి రజతాచలంబునుంబోలె నుగ్రసేనాధి పార్శ్వాలంకృతం బయి నిగమంబునుంబోలె వివిధవర్ణక్రమవిధ్యుక్తసంచారం బయి గ్రహమండలంబునుం బోలె గురుబుధకవిరాజమిత్రవిరాజితం బయి సంతతకల్యాణవేదియుంబోలె వైవాహికోపేతం బై బలిదానవకరతలంబునుం బోలె సంతతదానవారియుక్తం బై యొప్పు నప్పురంబు ప్రవేశించి యందు విశ్వకర్మనిర్మితం బైన యంతఃపురంబున నుండు షోడశసహస్రహర్మ్యంబులందు. 601

సీ. పటికంపుఁగంబముల్ పవడంపుఁబట్టెలు మరకతరచితముల్ మదిర లమర
వైడూర్యమణిగణవలభులఁ బద్మరాగంబుల మొగడులకాంతు లొలయ
సజ్జాతివజ్రలసజ్జాలరుచులతో భాసిల్లు నీలసోపానములును
గరుడపచ్చలవిటంకములును ఘనరుచి వెలసినశశికాంతవేదికలును

తే. వఱలు మౌక్తికఘటితకవాటములును, బ్రవిమలస్వర్ణమయసాలభంజికలును
మించుకలరవ మెసఁగఁ గ్రీడించుమిథున, లీల నొప్పుకపోతపాలికలుఁ గలిగి. 602

తే. చేటికానీకపదతులాకోటిమధుర, నినదభరిత మై రుచిరమాణిక్యదీప
మాలికయుఁ గల్గి చూపట్టఁ గ్రాలు నొక్క, జలజలోచననిజసౌధతలమునందు. 603

తే. కనక కంకణఝుణఝుణత్కారకలిత, చంద్రబింబాననాహస్తజలజఘటిత
చామరోద్ధూతమారుతచలితచికుర, పల్లవునిఁ గృష్ణు వల్లవీపల్లవునిని. 604

వ. మఱియు హాటకనిష్కంబు లఱ్ఱులందు వెలుంగొందఁ గంచుకంబులు శిరోవేష్టనంబులుఁ గనకకుండలంబులు ధరించి సంచరించు కంచుకులును సమాన వయోరూప గుణవిలాసవిభ్రమకలిత లయిన విలాసినీసహస్రంబులును గొలువం గొలు వున్న యప్పద్మలోచనం గాంచన సింహాసనాసీనుం గాంచె నప్పుండరీకాక్షుండును నారదుం జూచి ప్రత్యుత్థానంబు నేసి యప్పుడు. 605

క. మునివరుపాదాంబుజములు, దనచారుకిరీటమణివితానము సోఁకన్
వినమితుఁ డై నిజసింహా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి సద్వినయమునన్. 606

క. తనపాదకమలతీర్థం, బున లోకములం బవిత్రముగఁ జేయుపురా
తనమౌని లోకగురుఁ డ, మ్మునిపదతీర్థంబు మస్తమున ధరియించెన్. 607

వ. ఇట్లు బ్రహ్మణ్యదేవుండును నరసఖుండును నైన నారాయణుం డశేషతీర్థోపమానం బయిన మునీంద్రపాదతీర్థంబు ధరియించినవాఁ డయి సుధాసారంబు లైన మితభాషణంబుల నారదున కి ట్లనియె. 608

క. ఏపని పంచినఁ జేయుదుఁ, దాపసవర యనుడు నతఁడు దామోదర చి
ద్రూపక భవదవతార, వ్యాపారము దుష్టనిగ్రహార్థము గాదే. 609

తే. అఖిలలోకైకపతివి దయార్ద్రమతివి, విశ్వసంరక్షకుండవు శాశ్వతుఁడవు
వెలయ నేపనికైనను గావింతు ననుట, యార్తబంధుండ విది నీకు నద్భుతంబె. 610

తే. అబ్జసంభవహరదేవతార్చనీయ, భూరిసంసారసాగరోత్తారణంబు
నవ్యయానందమోక్షదాయకము నైన, నీపదధ్యాన మాత్మలో నిలువ నీవె. 611

వ. అని యభ్యర్థించి యద్దేవునివలనం బ్రసన్నత వడసి తన్మందిరంబు వెడలి మునివరుం డమ్మహాత్ముని యోగమాయాప్రభావంబు దెలియం గోరి వేఱొకచంద్రబింబాననాగేహంబునకుం జని యందు నెత్తమాడుచున్న పురుషోత్తము నుద్ధవయుతుం గని యద్భుతంబు నొందుచు నతనిచేత సత్కృతుం డై యచ్చోటు వాసి చని. 612

క. మునివరుండు గాంచె నొండొక, వనజాయతనేత్రనిజనివాసంబున నం
దనయుతు జిష్ణు సహిష్ణుం, వినుతగుణాలంకరిష్ణు విష్ణుం గృష్ణున్. 613

క. నారదుఁ డట చని కనె నొక, వారిజముఖియింట నున్నవాని మురారిన్
హారిన్ దానవకులసం, హారిన్ గమలామనోవిహారిన్ శౌరిన్. 614

వ. ఇట్లు కనుంగొనుచుం జనుచుండ నొక్కయెడ నమ్మునీంద్రునకు ముకుందుండు ప్రత్యుత్థానంబుచేసి మునీంద్రా సంపూర్ణకాము లయిన మిమ్ము నపూర్ణకాముల మైన మే మేమిటఁ బరితృప్తి నొందఁ జేయం గలవారము భవదీయదర్శనంబున నిఖిల శోభనంబుల నందెద మని ప్రియపూర్వకంబుగాఁ బలికిన నానందనందను మాటలకు నానందకందళితహృదయారవిందుండును మందస్మితసుందర వదనారవిందుండును నగుచు నారదుండు వెండియుఁ జని చని. 615

క. అనఘాత్ముఁడు గనుఁగొనె నొక, వనితామణిమందిరమున వనకేళీసం
జనితానందుని ననిమిష, వినమితచరణారుణారవిందు ముకుందున్. 616

క. పరమేష్ఠిసుతుఁడు గనె నొక, తరుణీభవనంబునందుఁ దను దాన మనోం
బురుహమునఁ దలంచు చుండెడి, నరకాసురదమనశూరు నందకుమారున్. 617

వ. మఱియునుం జని చని. 618

సీ. ఒకచోట నుచితసంధ్యోపాసనాసక్తు నొకచోటఁ బౌరాణికోక్తికలితు
నొకచోటఁ బంచయజ్ఞోచితకర్ముని నొకచోట నమృతోపయోగలోలు
నొకచోట మజ్జనోద్యోగానుషక్తుని నొకచోట దివ్యభూషోజ్జ్వలాంగు
నొకచోట ధేనుదానోత్కలితాత్ముని నొకచోట నిజసుతప్రకరయుక్తు

తే. నొక్కచోటను సంగీతయుక్తచిత్తు, నొక్కచోటను జలకేళియుతవిహారు
నొక్కచోటను సన్మంచకోపయుక్తు, నొక్కచోటను బలభద్రయుక్తచరితు. 619

వ. మఱియును. 620

సీ. సకలార్థసంవేది యొకయింటిలోపలఁ జెలితోడ ముచ్చటల్ సెప్పుచుండు
విపులయశోనిధి వేఱొకయింటిలో సరసిజాననఁ గూడి సరస మాడుఁ
బుండరీకదళాక్షుఁ డొండొకయింటిలోఁ దరుణికి హారవల్లరులు గ్రుచ్చుఁ
గరుణాపయోనిధి మఱియొకయింటిలోఁ జెలిగూడి విడియము సేయుచుండు

ఆ. వికచకమలనయనుఁ డొకయింటిలో నవ్వుఁ
బ్రవిమలాత్ముఁ డొకటఁ బాడుచుండు
యోగిజనవిధేయుఁ డొకయింట సుఖగోష్ఠి
సలుపు ననఘుఁ డొకటఁ జెలఁగుచుండు. 621

వ. ఇట్లు సూచుచుం జని చని. 622

క. చతురాననందనుఁ డం, చితమతిఁ జని కాంచె నొక్కచెలిగేహమునన్
గ్రతుకర్మాచరణుని నా, శ్రితభయహరణున్ సురేంద్రసేవితచరణున్. 623

క. వృత్రారిసుతునిఁ బరమప, విత్రుని నారదుఁడు గాంచె వేఱొకయింటం
బుత్రకపౌత్రకదుహితృక, ళత్రసమేతుని ననంతు లక్షణవంతున్. 624

క. సుందర మగునొకసుందరి, మందిరమునఁ బద్మభవకుమారుఁడు గాంచెన్
నందితనందున్ సుజనా, నందున్ గోవిందు నతసనందు ముకుందున్. 625

క. జలజభవసుతుఁడు గనె నొక, నలినాక్షీనివాసమందు నతభద్రేభున్
జలదాభున్ గతలోభు, న్నలకాళిజితద్విరేఫు నంబుజనాభున్. 626

మ. ఒకయింటం గజవాజిరోహకుఁడు నై యొక్కింట భుంజానుఁ డై
సకలాత్ముండు పరుండు షోడశసహస్రస్త్రీనివాసంబులం
దొకబోటింటను దప్ప కుండ నిజమాయోత్సాహుఁ డై యుండ న
య్యకలంకున్ వరదున్ మహాపురుషు బ్రహ్మణ్యున్ నతాబ్జాసనున్. 627

క. అస్తోకచరితు నమితస, మస్తసుధాహారు వేదమస్తకతలవి
న్యస్తపదాంబుజయుగళు న, పాస్తశ్రితనిఖిలపాపుఁ బరము ననంతున్. 628

ఆ. పరమభాగవతుఁడు పరమేష్ఠితనయుండు, మనుజలీలఁ జెంది మహితసౌఖ్య
చిత్తుఁ డైనయాహృషీకేశుయోగమా, యాప్రభావమునకు నాత్మ నలరి. 629

క. మాయురె హరిహరి వరద య, మేయగుణా యనుచు నాత్మ మెచ్చి మునీంద్రుం
డాయదునాయకు సుజనవి, ధేయుని నిట్లనియె దేవ త్రిజగములందున్. 630

క. నీమాయఁ దెలియువారలె, తామరసాసనసురేంద్రతాపసు లైనన్
ధీమంతులు నీభక్తిసు, ధామాధుర్యమునఁ బొదలుధన్యులు దక్కన్. 631

క. అని హర్షించుచు నిఁక నే, బనివినియెద నిఖిలలోకపావనమును స
జ్జనహితము నైననీకీ, ర్తన మఖిలజగంబులందుఁ దగ నెఱిఁగింతున్. 632

క. అని తద్వచనసుధాసే, చనమున ముదితాత్ముఁ డగుచు సంయమి చిత్తం
బునఁ దన్మూర్తిం దగ నిడు, కొని చనియెను హరినుతైకకోవిదుఁ డగుచున్. 633

క. ఈపగిది లోకహితమతి, నాపరమేశ్వరుఁడు మానవాకృతిఁ ద్రిజగ
ద్దీపితచారిత్రుఁడు బహు, రూపములం బొందె సుందరుల నరనాథా. 634

చ. అని హరి యిట్లు షోడశసహస్రవధూమణులం బ్రియంబునన్
మనసిజకేళిఁ దేల్చినయమానుషలీల సమగ్రభక్తితో

వినినఁ బఠించినం గలుగు విష్ణుపదాంబుజభక్తియున్ మహా
ధనపశుపుత్రమిత్రవనితాముఖసౌఖ్యములున్ నరేశ్వరా. 635

వ. అని చెప్పి యప్పారాశర్యనందనుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె. నా నిశావ
సానంబునఁ బద్మబాంధవాగమనంబును గమలినీలోకంబునకు మును కలుగ
నెఱింగించు చందంబునంగల హంససారసరథాంగముఖజల విహంగంబుల రవంబులు
సెలంగ నరుణోదయంబున మంగళపాఠక సంగీత మృదుమధుర గాననినదంబును
లలితమృదంగవీణావేణు నినాదంబును వీతేర మేలుకని తన చిత్తంబునఁ జిదానంద
మయుం బరమాత్ము నవ్యయు నవికారు నద్వితీయు నజితు ననంతు నచ్యుతు
నమేయు నాద్యు నాద్యంతవిహీనుఁ బరమబ్రహ్మంబు నైన తన్నుం దా నొక్కింత
చింతించి యనంతరంబ విరోధిరాజన్యనయన కల్హారంబులు ముకుళింప భక్తజన
నయనకమలంబులు వికసింప నిరస్తనిఖిలదోషాంధకారుం డైన గోవిందుండు
మొగిచిన లోచనసరోజంబులు వికసింపం జేయుచుఁ దల్పంబు డిగ్గి చనుదెంచి
యంత. 636

సీ. మలయజకర్పూరమహితవాసితహేమకలశోదకంబుల జలక మాడి
నవ్యలసన్మృదుదివ్యవస్త్రంబులు వల నొప్ప రింగులువాఱఁ గట్టి
మకరకుండలహారమంజీరకేయూరవలయాదిభూషణావలులు దాల్చి
ఘనసారకస్తూరికాహరిచందనమిళితపంకము మేన నలర నలఁది

తే. మహితసౌరభనవకుసుమములు దుఱిమి
పొసఁగ రూపైన శృంగారరస మనంగ
మూర్తిఁ గైకొన్న కరుణాసముద్ర మనఁగ
రమణ నొప్పుచు లలితదర్పణము చూచి. 637

తే. కడఁగి సారథి దెచ్చినకనకరథము, సత్యకసుతప్రియోద్ధవసహితుఁ డగుచు
నెక్కి నిజకాంతి దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁ, బూర్వగిరిఁ దోఁచుభానునిఁబోలి వెలిఁగె.

సీ. అభినవనిజమూర్తి యంతఃపురాంగనానయనాబ్జములకు నానంద మొసఁగ
సలలితముఖచంద్రచంద్రికాతతి పౌరజనచకోరముల కుత్సవము సేయ
మహనీయకాంచనమణిమయభూషణదీప్తులు దిక్కులఁ దేజరిల్ల
నల్లనల్లన వచ్చి యరదంబు వెస డిగ్గి హలకులిశాంకుశజలజకలశ

తే. లలితరేఖలు ధరణి నలంకరింప, నుద్ధవునికరతల మూని యొయ్య నడిచి
మహితగతి దేవతాసభామధ్యమునను, రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండె నెలమి.

చ. అతివిభవంబునం దనరి యాత్మతనుద్యుతి తేజరిల్లఁగా
హితులు పురోహితుల్ వసుమతీశులు మిత్రులు బాంధవుల్ బుధుల్
సుతులును మాగధుల్ కవులు సూతులు మంత్రులు భృత్యులున్ శుభ
స్థితిఁ గొలువంగ నొప్పె నుడుసేవితుఁ డైన సుధాంశుఁడో యనన్. 640

క. కరుణార్ద్రదృష్టిఁ బ్రజలం, బరిరక్షించుచు వివేకభావకళాచా
తురి మెఱసి యిష్టగోష్ఠిం, బరమానందమున రాజ్యభారకుఁ డగుచున్. 641

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిదివసంబును నుండు నవసరంబున నొక్కనాఁ డపూర్వదర్శనుం డైన భూసురుం డొక్కరుండు సనుదెంచి సభామధ్యంబునం గొలువున్న ముకుందునిం బొడగని దండప్రణామం బాచరించి వినయంబునఁ గరంబులు మొగిచి యి ట్లనియె. 642

క. కంజవిలోచన దానవ, భంజన యోగీంద్రవిమలభావలసద్బో
ధాంజన దీప్తినిదర్శన, రంజితశుభమూర్తి కృష్ణ రాజీవాక్షా. 643

తే. అవధరింపు జరాసంధుఁ డతులబలుఁడు, దనకు మ్రొక్కనిధారుణీధవుల నెల్ల
వెదకి తెప్పించి యిరువదివేల నాఁకఁ, బెట్టినాఁడు గిరివ్రజపట్టణమున. 644

తే. వారు పుత్తేరవచ్చినవాఁడ నేను, నరవరోత్తమ నృపులవిన్నపము గాఁగ
విన్నవించెద నామాట వినిన మీఁద, ననఘ నీదయ వారిభాగ్యంబుకొలఁది. 645

వ. అని ధరాధిపుల విన్నపంబుగా ని ట్లనియె. 646

ఉ. వారిజనాభ భక్తజనవత్సల దుష్టమదాసురేంద్రసం
హార సరోరుహాసనపురారి ముఖామరవంద్యపాదపం
కేరుహ సర్వలోకపరికీర్తితదివ్యమహాప్రభావ సం
సారవిదూర నందతనుజాత రమాహృదయేశ మాధవా. 647

ఆ. ఆర్తజనుల మమ్ము నరసి రక్షింపు మ, హాత్మ భక్తజనభయాపహరణ
నిన్ను మది నుతించి నీకు మ్రొక్కెదము నీ,చరణయుగము మాకు శరణ మనఘ.

క. బలియుర దండింపఁగ దు,ర్బలులను రక్షింప జగతిపై నిజలీలా
కలితుఁడ వై యుగయుగమున, నలవడ నుదయింతు కాదె యభవ యనంతా.

క. నీమదిఁ దోఁపనియర్థం, బీమేదినియందుఁ గలదె యీశ్వర భక్త
స్తోమసురభూజ త్రిజగ, త్క్షేమంకర దీనరక్ష సేయు మురారీ. 650

క. నీసంపు సేయ కుండఁగ, నాపద్మభవాదిసురుల కైనను వశమే
శ్రీపతి శరణాగతులం, జేపట్టి నిరోధ ముడుగఁ జేయుము కృష్ణా. 651

క. అభవుఁడ వయ్యును జగతిం, బ్రభవించుట లీల గాక భవ మందుటయే
ప్రభువులకుం బ్రభుఁడవు మము, సభయాత్ముల నరసి కావఁ జను నార్తిహరా.

క. కదనమున నీభుజావలి, కెదిరింపఁగ లేక పాఱఁడే విక్రమసం
పద సెడఁగ జరాసంధుఁడు, పదునెనిమిదిమార్లు ధరణిపాలుర నవ్వున్. 653

వ. ఇట్లు తన పడినబన్నములం దలంపక సింహంబు సమదదంతావళంబుల నరికట్టి కావరించు చందంబున మమ్ముం జెఱపట్టి బాధించుచున్న యప్పాపాత్ముని మర్దించి కారాగృహాబద్ధుల మగు మానిర్బంధంబులు వాపి సుతదారమిత్రవర్గంబులం గూర్చి యనన్యశరణ్యుల మైన మమ్ము రక్షింపు మని విన్నవించి రని బ్రాహ్మణుండు విన్నపంబు సేయు సమయంబున. 654

నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మజురాజసూయము సెఱవేర్పు మని చెప్పుట

సీ. శారదచంద్రికాసారంగరుచితోడ జడముడికెంపు చేఁ జఱచి నవ్వ
శరదంబుదావృతసౌదామనీలతాశోభఁ గాంచనకటిసూత్ర మలర
లలితపూర్ణేందుమండలకలంకముగతి మృదుమృగాజినరుచి మించుఁ జూపఁ
గల్పశాఖాగ్రసంగతపుష్పగుచ్ఛంబులీలఁ గేలను నక్షమాల యమర

తే. భూరిపుణ్యనదీతోయపూరణమునఁ, దగుకమండలు వొక్కహస్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిద మఱుత శోభిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిశారదుండు. 655

క. చను దెంచె నట్లు ముని నిజ, తనుకాంతుల నఖిలదిగ్వితానము వెలుఁగన్
వనజాప్తుఁ బోలి యయ్యెడు, జనములుఁ గృష్ణుండు లేచి సంప్రీతిమెయిన్. 656

క. వినయమున మ్రొక్కి కనకా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి సముచితవివిధా
ర్చనములఁ దనిపి మురాంతకుఁ, డనియె వినయంబు దోఁప నమ్మునితోడన్. 657

తే. ఇప్పు డెందుండి వచ్చితి విందులకును, నఖిలలోకైకసంచారి వగుటఁ జేసి
నీయెఱుంగనియర్థంబు నిఖిలమందు, నరయ లేదండ్రు మి మ్మొకఁ డడుగవలయు.

తే. పాండునందను లిప్పు డేపగిది నెచట
నున్నవారలొ యెఱిఁగింపు మన్న మౌని
కరసరోజాతములు మోడ్చి కడఁకతోడఁ
బలికెఁ గమలాక్షుఁ జూచి సద్భక్తి మెఱసి. 659

వ. దేవా విశ్వనిర్మాణకర్త వై మాయి వై సకలకార్యోత్పాదనాదిశక్తియుక్తుండ వై పావకుండు దారువులందు నంతర్హితప్రకాశుం డై యున్న చందంబున వర్తించుచున్న నీదు దురత్యయం బయిన మాయాశతంబులఁ బెక్కుమాఱులు పొడగంటి నదియు నాకు నద్భుతంబుగా దదియునుం గాక నీ సంకల్పంబున జగం బుద్భవం బై భవత్పరతంత్రంబు నగు నట్టినీ కిష్టం బైన వస్తువు సాధుతరంబుగాఁ దెలియ నెవ్వండు సమర్థుం డేపదార్థంబు ప్రమాణమూలంబునం దోఁచునదియును లోకవిచక్షణుండ వైన నీదురూపంబు మఱెయును ముక్తిమార్గంబు నెఱుంగక సంసారపరవశు లైన జీవులమాయాంధకారంబు నివర్తింపఁ జేయ సమర్థం బగు నీదివ్యలీలావతారంబులం గలుగు కీర్తి యనుప్రదీపంబుఁ బ్రజ్వలింపంజేసి కృప సేయు దట్టి నీకు నమస్కరించెద నదిగావున నీప్రపంచంబున నీ యెఱుంగని యర్థం బును గలదే యని కృష్ణునకు నారదుం డిట్లనియె. 660

సీ. అయినను వినిపింతు నవధరింపుము దేవ పాండుతనూజుండు పారమేష్ఠ్య
కామానుమోది యై కావింప నున్నాఁడు రాజసూయమహాధ్వరంబు నిష్ఠ
తవణింప లోకవిడంబనార్థము గాక పరికింపఁ దన కాత్మబాంధవుఁడవు
భక్తవత్సలుఁడవు పరమపూరుషుఁడవు యజ్ఞరక్షకుఁడవు యజ్ఞభోక్త

తే. నగుభవత్సేవ చాలదే సుగతి వడయ,నైన నీమేనబావ ధర్మాత్మజుండు
అతనియజ్ఞంబు రక్షింప నంబుజాక్ష,వలయు విచ్చేయు మచ్చటికి వలను మెఱసి.

క. నీపేరు వినిన నొడివినఁ, బాపంబులు దూలి పోవు పద్మాక్ష జగ
ద్దీపక నీదర్శనమున, నేపారవె భక్తజనుల కిహపరసుఖముల్. 662

మ. భవదీయోజ్జ్వలకీర్తిదిగ్వితతులన్ భాసిల్లు యుష్మత్పదో
ద్భవనైర్మల్యజలంబు లుత్కలికఁ బాతాళంబునం బాఱుభో
గవతీనామమునం దనర్చి ధరణిం గంగానదీరూప మై
దివి మందాకిని యై జగత్త్రయమునం దీపించుఁ గాదే హరీ. 663

క. ఆమఖవేళ సమస్తధ,రామండలి గల్గు మేటిరాజులు వారి
స్తోమంబును భవదీయమ,హామహిమముఁ జూచి సత్కృతార్థతఁ బొందన్. 664

క. కల రని చెప్పిన నమ్ముని, పలుకులకు ముదంబు నొంది పంకజనాభుం
డెలనవ్వు మొగమునకుఁ జెలు, వొలయఁగ బాటించి యుద్ధవున కిట్లనియెన్. 665

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవుని యాలోచనచొప్పున ధర్మరాజుపాలికిఁ బోవుట

క. ఉద్ధవ మహితవివేకస, మిద్ధవచోవిభవ కార్య మేగతి నడచున్
వృద్ధవరానుమతంబుగ, బోద్ధవ్యము గాఁగఁ జెప్పు పురుషనిధానా. 666

తే. అనఘచారిత్ర నీవు మా యక్షియుగము, వంటివాఁడవు మనకు నవశ్య మగుచుఁ
జేయఁ దగినట్టికార్యంబుఁ జెప్పు నీవు, ఏమి పంచినఁ గావింతు నిద్ధచరిత. 667

వ. అని సర్వజ్ఞుం డైన హరి యజ్ఞుండపోలెఁ దన్ను నడిగినఁ బురుషోత్తముని భాషణంబులకు మనంబున సంతసిల్లి యతని పాదాంబుజంబులు దన మనంబున నిడికొని వృద్ధానుమతంబుగా నాయెఱింగిన తెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము దేవా దేవముని సెప్పినట్లు భవదీయభక్తుం డైన యుధిష్ఠిరయాగపాలనంబు సేయం గైకొనుట కార్యం బదియునుం గాక నిఖిలదిగ్విజయమూలం బగు రాజసూయకృత్యంబునందు జరాసంధమర్దనంబును నతనిచేత బద్ధు లైన రాజులం గారాగృహవిముక్తులం గావించుటయుం జేకూరు నదియునుం గాక నాగాయుతసత్త్వుండును శతాక్షౌహిణీ బలాన్వితుండును నగు మాగధుని వధియింప మన ప్రభంజననందనుండు గాని యొండొరులు సమర్థులు గార ట్లగుట నతండు భూసురు లేమి గోరిన నయ్యర్థంబు వృథ సేయక యిచ్చుం గావునఁ గపటవిప్రవేషంబునం జని యాజరాసంధుని నాహవభిక్ష వేఁడి భవత్సన్నిధానంబున నప్పవమానతనయుం డతని వధియించునట్టి కార్యంబు సేత బహుళార్థసాధనం బగునని పలికిన విని నారదుండును యాదవజనంబులును సభ్యులునుం బొగడి రంత. 668

సీ. తరలవిచిత్రకస్థగితప్రభావలిఁ దనరారుగరుడకేతనము వెలుఁగఁ
గాంచనచక్రసంఘటితఘంటాఘణఘణానినాదముల దిక్కరులు బెదర
సలలితమేఘపుష్పకవలాహకశైబ్యసుగ్రీవతురగవిస్ఫురణ దనర
బాలసూర్యప్రభాభాసమానద్యుతి దిగ్వితానంబెల్ల దీటుకొనఁగ

తే. బ్రకటరుచి నొప్పు తేరు దారకుఁడు దేర
నెక్కి వెడలెడునపుడు పెం పెనయఁ జెలఁగె
శంఖకాహళపటహనిస్సాణడిండి
మాదిరవములు భరితదిగంతములుగ. 669

క. మనుజేశ్వరునకుఁ దాలాం, కునకును గురువృద్ధజనులకును జెప్పి ప్రియం
బున ననుపఁ గాంచనస్యం, దనసామజవాజిభటకదంబము గొలువన్. 670

తే. వందిమాగధసూతకై వారరవము, వసుమతీసురకోటిదీవనలమ్రోఁత
లనుగమింపంగ సతులు సౌధాగ్రశిఖర, సీమలందుండి ముత్యాల సేస లొలుక. 671

క. లీలం జని కృష్ణుఁడు వా, హ్యాళిఁ నవకుసుమఫలభరానతశాఖా
లోలఘనసారసాలర, సాలవనస్థలములందుఁ జతురత విడిసెన్. 672

వ. అట్టియెడ సరోజనాభుశుద్ధాంతంబున. 673

సీ. వికచమరందనవీనసౌరభరసన్మందారకుసుమదామములు దుఱిమి
చారుసుగంధకస్తూరికాఘనసారమిళితచందనపంక మెలమి నలఁది
కనకకుండలరణత్కంకణనూపురముద్రికాభూషణములు ధరించి
యంచితముక్తాఫలాంచలమృదులదివ్యాంబరములు సెలువారఁ గట్టి
తే. యర్ధచంద్రుని నెకసక్కె మాడునట్టి, యలికఫలకలఁ దిలకము లలరఁ దీర్చి
పెంపుదీపింప నుడురాజబింబముఖులు, నవచతుర్విధశృంగార మవధరించి. 674

తే. జలజలోచనుకడకు నుత్కలికతోడఁ, దనరుశిబికల నెక్కి నందనులఁ దామఁ
గనఁగ నేతేరఁ బ్రతిహారజనులు వేత్ర, కలితులై పౌరులను నెడగలుగ జడియ. 675

క. అసమాస్త్రుఁడు పులు గడిగిన, కుసుమాస్త్రములఁ హసించుకోమలతనువుల్
మిసమిస మెఱవఁగ వేశ్యా, విసరము దాసీజనంబు విభవ మెలర్పన్. 676

ఆ. హరుల వేసడములఁ గరులను నెక్కి తో, నరుగుదేర బహువిధాయుధములు
దాల్చి సుభటకోటి దగిలి రా నంతఃపు, రాంగనలు సితాంబుజాక్షుకడకు. 677

వ. వచ్చి రంత. 678

క. నారదుని మాధవుఁడు స, త్కారంబున వీడుకొలుప నతఁడును హృదయాం
భోరుహమునఁ గృష్ణునకును, వారక మ్రొక్కుచును వెస దివంబున కరిగెన్. 679

క. నరవరులదూతయును ముర, హరుచే నభయప్రదాన మంది ధరిత్రీ
వరులకడ కేఁగి పద్మో, దరువచనము సెప్పి సమ్మదంబునఁ దేల్చెన్. 680

వ. అంతఁ గృష్ణుండు నిజకాంతాతనయ బంధుసుహృజ్జనసమేతుం డై కదలి చనునెడ.

చ. కటపటరత్నకంబళనికాయకుటీరము లుల్లసిల్ల ను
త్కటపటుచామరధ్వజపతాకకిరీటసితాతపత్త్రవి

స్ఫుటఘనహేతిదీధితి నభోమణిఁ గప్పఁగఁ దూర్యఘోషముల్
చటులతిమింగిలోర్మిరవసాగరఘోషము నాక్రమింపఁగన్. 682

క. కరిహరిరథసుభటసము, త్కరములు సేవింప మురవిదారుఁడు గడచెన్
సరిదుపవనదుర్గసరో, వరజనపదపురపుళిందవనగోష్ఠములన్. 683

వ. ఇట్లు గడచి చనుచు నానర్తకసౌవీర మరుదేశంబులు దాఁటి యిందుమతిని దర్శించి దృషద్వతి నుత్తరించి సరస్వతీనది దాఁటి పాంచాలమత్స్యవిషయంబులు లోనుగాఁ గడచి యింద్రప్రస్థనగరంబు డాయం జని తత్పురోప కంఠవనంబున విడిసిన. 684

పాండవులు శ్రీకృష్ణు నెదుర్కొని తోడ్కొని పోవుట

క. హరిరాక యెఱిఁగి ధర్మజుఁ, డెఱ లేనిముదంబుతోడ ననుజులు బంధుల్
గురుజనసచివపురోహిత, పరిచారకకరిరథాశ్వభటయుతుఁ డగుచున్. 685

క. చిందములు మొరయ గాయక, బృందంబులనుతులు సెవుల బెరయఁగ భక్తిన్
డెందము దగులఁగఁ బరమా, నందంబున హరి నెదుర్కొనం జనుదెంచెన్. 686

వ. అట్లు చనుదెంచి ధర్మనందనుండు సమాగతుం డైన సరోజనాభునిం బెద్దతడవు గాఢాలింగనంబు చేసి రోమాంచకంచుకితశరీరుం డై యానందబాష్పధారా సిక్తకపోలుం డై నిర్భరానంద కందళిత హృదయుం డై బాహ్యంబు మఱచి యుండె నప్పుడు హరిని వాయునందన వాసవతనూభవులు కౌఁగిటం జేర్చి సమ్మదంబు నొందిరి మాద్రేయులు దండప్రణామంబు లాచరించి రంతఁ బుండరీకాక్షుండు విప్రవృద్ధజనంబులకు నమస్కారంబులు చేసి వారలు గావించు వివిధార్చనలం బరితుష్టుం డై కేకయసృంజయాది భూవిభుల మన్నించి సూతమాగధాదుల కనేకపదార్థంబు లొసంగి చతురంగబలసమేతుం డై వివిధమణితోరణాదివిచిత్రాలంకృతంబు నతివైభవోపేతంబు నైన పురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జను చుండఁ బౌరకామిను లట్టియెడ. 687

సీ. కొఱనెలపైఁ దోఁచునిరులునాఁ జెలువొంది
నొసలిపైఁ గురులు తుంపెసలు గునియ
హాటకమణిమయతాటంకరోచులు
గండభాగంబుల గంతులిడఁగ
స్ఫురితవిద్రుమనిభాధరబింబరుచితోడ
దరహాసచంద్రిక సరసమాడ
నొండొంటితో రాయునుత్తుంగకుచకుంభ
ములు మొగంబులకును బుటము లెగయ

తే. బడుగునడుములు వడఁకంగ నడుగు లిడఁగ
రవళిమట్టెలు మణినూపురములు మొరయఁ

బోలుచుకచబంధములు భుజంబుల నటింపఁ
బయ్యెదలు వీడి యాడ సంభ్రమముతోడ. 688

వ. ఇట్లు కృష్ణసందర్శనకుతూహల పరస్పరాహూయమాన లై గురుపతి సుతబంధు జనంబులు వారింప నతిక్రమించి సమున్నతభర్మహర్మ్యశిఖరాగ్రంబు లెక్కి కృష్ణుం జూచి తమలో ని ట్లనిరి. 689

సీ. విశ్వగర్భుండునా వెలయువే ల్పిల యశోదానందులకుఁ బ్రియసూనుఁ డయ్యె
బ్రహ్మాదిసురులకు భావింపఁగా రానిబ్రహ్మంబు గోపాలబాలుఁ డయ్యె
వేదశాస్త్రంబులు వెదకి కానఁగ లేనిగట్టి ప్రేతలతోలఁ గట్టువడియె
దివిజుల కమృతంబు దవిలి యిచ్చినభక్తసులభుండు నవనీతచోరుఁ డయ్యె

తే. నెనయఁ గమలాసతికిఁ జిత్తమానివేల్పు, గొల్లయిల్లాండ్ర యుల్లముల్ పల్లవింపఁ
జేసె నని కామినులు సౌధశిఖరములను, గూడి తమలోన ముచ్చటలాడి రధిప.

వ. మఱియును. 691

సీ. గోపాలబాలురఁ గూడి యాడెడినాఁడు ప్రేపల్లెలోపల నేపు రేఁగి
చల్ల లమ్మఁగఁ బోవుసతుల కొంగులు వట్టి మెఱుఁగుఁజెక్కిళ్లను మీటిమీటి
కలికి యై ముద్దాడఁ గౌఁగిటఁ జేర్చినపూఁబోఁడికుచములు పుణికి పుణికి
పాయనియనురక్తి డాయఁ జీరినయింతియధరసుధారసం బాని యాని

తే. యురుసమాధిపరాష్టాంగయోగయుక్తు, లైనయోగీశ్వరులు గాన నట్టిజెట్టి
వల్లవీజనవకల్పవల్లి యయ్యె, ననుచుఁ బొగడిరి కృష్ణు నయ్యబ్జముఖులు. 692

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనలు సౌధాగ్రంబులందుండి య
వ్వనజాతాక్షునిదివ్యమూర్తి దమభావం బందు గీలించి సం
జనితానందరసాబ్ధిమగ్న లగుచుఁ సంప్రీతిఁ దద్భవ్యకీ
ర్తన లై చల్లిరి నవ్యలాజములు మందారప్రసూనావలుల్. 693

వ. తదనంతరంబ శోభనపదార్థంబులు గొనివచ్చి ధరామరధరావర వణిక్పుంగవులు దామోదరునకు కానిక లిచ్చిరి పుణ్యాంగనాజనంబులు పసిండిపళ్లెరంబులఁ గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింప నంతగపురంబు సొత్తెంచె నంతం గుంతిభోజ నందనయుం గృష్ణునిం గని పర్యంకంబు డిగ్గి కౌఁగిలింప నాయదువల్లభుఁడు మేనత్తకుం బ్రణామం బాచరించెఁ బాంచాలియు ముకుందునకు నభివందనం బొనరించి కుంతిపంపున గోవిందుభామిను లగు రుక్మిణి మొదలగువారికి గంధాక్షత కుసుమతాంబూలంబు లిడి లలితదుకూల మణిభూషణంబులం బూజించె యుధిష్ఠిరుండును గమలనయనుని వధూజనుల ననుగతబంధుమిత్రపుత్ర సచివపురోహిత పరిచారకసముదయంబుల నుచితంబు లగు స్థలంబుల విడియింప నియమించి దిన దినంబు నభినవంబు లగు వివిధోపచారంబులు గావించు చుండె. 694

క. హరియు యుధిష్ఠిరుసముచిత, పరిచర్యల కాత్మ నలరి పార్థుఁడు దాన్నుఁ

సరసవిహారక్రియలను సురుచిరగతిఁ గొన్నినెలలు సుఖ ముండె నృపా. 695

వ. అంత. 696

ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణు ననుమతంబున భీమాదుల దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు ధర్మతనూజుండు ప్రవిమలనిజసభాభవనమందు
హితులుమంత్రులుపురోహితులును సుతులును మిత్రులు బంధువుల్ క్షత్రవరులుఁ
బరిచారకులు సూతపాఠకకవిబుధవరులును మునులును వరుసఁ గొలువఁ
జిరలీల నవరత్నసింహాసనస్థుఁ డై కొలు వుండి వినతుఁ డై నలిననాభు

తే. భువనరక్షణదక్షు నద్భుతచరిత్రు, యదుకులేశ్వరు మురదైత్యమదవిభేది
నాప్తు నయవేదిఁ జతురుపాయప్రవీణుఁ, జూచి యి ట్లని పలికె నస్తోకచరిత. 697

తే. అనఘచారిత్ర రాజసూయాధ్వరంబు, నెమ్మిఁ గావించువేడుక నెమ్మనమున
నెనయుచున్నది యది నిర్వహింపనీవ, కాక నాకాత్మబంధువుల్ గలరె యొరులు.

ఉ. ఎవ్వరు నీపదాంబుజము లెప్పుడుఁ గొల్తురు భక్తినిష్ఠు లై
యెవ్వరు నిన్నుఁ బ్రేమ నుతియింతురు భూరివివేకశాలు రై
యవ్విమలాత్ము లందుదు రుదంచితశోభననిత్యసౌఖ్యముల్
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను నేర్చి భజించిన రిత్త వోవునే. 699

వ. అనినఁ గృష్ణుండు ధర్మనందనున కి ట్లనియె. 700

చ. నయగుణశాలి పాండునృపనందన నీతలఁ పొప్పు నీక్రతు
క్రియ మునిదేవతాపితృసుకృత్యము నై నిఖిలోగ్రశాత్రవ
క్షయమును బాంధవప్రియము నంచితపుణ్యము నిత్యకీర్తియుఁ
జయము నొసంగు దీనిఁ గురుసత్తమ వేగ యుపక్రమింపవే. 701

క. మనుచరిత నీసహోదరు, లనుపమదివ్యాస్త్రవేదు లాహవభూమిం
జెనకినవైరినృపాలురఁ దునుమఁగఁ జాలుదురు శౌర్యదుర్దమభంగిన్. 702

క. గెలువుము విమతనృపాలుర, వెలయుము బుధవినుత మైనవిశ్రుతకీర్తిన్
నిలువుము నిఖిలధరామం, డలిని భవచ్ఛాసనము దృఢంబుగఁ జెల్లన్. 703

క. నీపంచుకార్య మొరులం, జూపక యేఁ జేయ నిన్ను జుట్టనవ్రేలం
జూపఁగ వచ్చునె సకలధ, రాపతులకుఁ జేయరానిది గలదే. 704

వ. కావున. 705

క. విమలమతి నిట్టిమఖరా, జమునకుఁ దెప్పింప వలయు సంభారంబుల్
సమకూర్పుము నీయనుజుల, సమదగతిం బంపు నిఖిలశత్రుల గెల్వన్. 706

క. అనుమాటలు విని కుంతీ, తనయుఁడు మోదమునఁ బొంగి తామరసాక్షున్
వినుతించి శౌర్యకలితుల, ననుజుల దెసఁ జూచి పలికె హర్షముతోడన్. 707

క. సృంజయభూపాలకులును, గుంజరరథవాజిసుభటకోటులు నినుఁ గొ
ల్వం జను మని సహదేవుని, నంజక పొమ్మనియె దక్షిణాశ జయింపన్. 708

క. ప్రకటచతుర్విధసేనా, ప్రకరంబులు గొలువఁ బంచెఁ బడమటిదిశకున్
నకులున్ విదళితరిపుభూ, పకులున్ శౌర్యంబు మెఱసి పార్థివముఖ్యా. 709

క. దుర్జనభంజను శౌర్యో, పార్జితవిజయప్రకాండు నాహవనిపుణు
న్నర్జునమహితయశోనిధి, నర్జును నుత్తరపుదిశకు ననిచె నరేంద్రా. 710

ఆ. మహితశౌర్యనిధులు మత్స్యకేకయమద్ర, భూతలేంద్రబలసమేతముగను
దర్పమొప్పఁ బంచెఁ దూర్పుదిక్కునకు ను, ద్దామనిహతవైరిధాము భీము. 711

చ. పనిచినవార లేఁగి ఘనబాహుపరాక్రమవిక్రమంబుల
న్ననుపమశౌర్యులైనచతురంతమహీశుల నోర్చి కప్పముల్
కనకవినూత్నరత్నతురగప్రముఖాఖిలవస్తుజాతముల్
గొని చనుదెంచి ధర్మజునకుం బ్రణమిల్లి యుదాత్తచిత్తులై. 712

చ. తమతమపోయివచ్చినవిధంబుల భూపతులన్ జయించుటల్
క్రమమునఁ జెప్ప నందుల జరాతనయుం డరివెట్టఁ డయ్యె నం
చమరవరేణ్యనందనుఁ డహంకృతి దక్కఁగ విన్నవించినన్
యమసుతుఁ డూర కుండె వికలాత్ముకుఁడై విని యంతఁ గృష్ణుఁడున్. 713

తే. ధర్మనందనుఁ జూచి యుత్కలికతోడఁ
బలికె మాగధుఁ బోరఁ జంపఁగ నుపాయ
మొకటి గల దది సెప్పెద నుద్ధవుండు
నాకుఁ జెప్పినచందంబు నయచరిత్ర. 714

చ. విను మగధేశ్వరుం డెపుడు విప్రజనావళియందు భక్తియున్
వినయముఁ గల్గి యెద్దియును వేఁడినచో వృథ సేయ కిచ్చుఁ గా
వున విజయుండునుం బవనపుత్త్రుఁడు నేనును బ్రాహ్మణాకృతిం
జని రణభిక్ష వేఁడిన వశంవదుఁడై యతఁ డిచ్చుఁ గోరికల్. 715

వ. అట్టియెడ. 716

శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని వధింపఁ బోవుట

తే. తవిలి యప్పుడు మల్లయుద్ధమున వానిఁ, బిలుకుమార్పింప వచ్చును భీముచేత
ననిన ధర్మజుఁ డిది లెస్స యనిన విప్ర,వేషములు దాల్చి యరిగిరి విశదయశులు.

వ. అట్లు కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణవేషంబులు దాల్చి త్రేతాగ్నులుంబోలెఁ దమ శరీరతేజోవిశేషంబును వెలుంగ నతిత్వరితగతిం జని గిరివ్రజంబు సొచ్చి యందు నతిథిపూజలు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై కావించుచున్న జరాసంధునిం గనుంగొని యి ట్లనిరి. 718

క. ధరణీశ యతిథిపూజా, పరుఁడవు నీ వనుచు దిశలఁ బలుకఁగ విని మే
మరుదెంచితిమి మదీప్సిత, మఱి సేయక యిమ్ము సువ్రతాచారనిధీ. 719

క. అతిథిజనంబుల భక్తిన్, సతతముఁ బూజించి యుచితసత్కారము లు

న్నతి నడపు సజ్జనులు శా, శ్వతకీర్తులు ధరణిఁ బడయఁ జాలుదు రనఘా. 720

క. పరికింపఁగ దేహం బ, స్థిర మని నిజబుద్ధిఁ దలఁచి చిరతరకీర్తి
స్ఫురణం బ్రస్తుతి కెక్కని, పురుషుఁడు జీవన్మృతుండు భూరివివేకా. 721

క. ధారుణిలోన వదాన్యుల, కీ రానిపదార్థ మొక్కఁ డేనిం గలదే
కోరినఁ దనమేయెముకలు, ధీరుం డై యిచ్చె నని దధీచిని వినమే. 722

క. అడిగిన వృథ సేయక తన, యొడ లాఁకలిగొన్నయెఱుకు కోఁగిరముగ నే
ర్పడ నిచ్చి కీర్తిఁ గనె నని, పుడమిన్ మును వినమె యలకపోతము ననఘా. 723

క. ఆయింద్రాగ్నులు శ్యేనక, వాయసరూపములఁ దన్ను వలఁతిగ వేఁడన్
ధీయుతుఁ డై మును శిబి తన, కాయము గోసిచ్చె నన జగంబుల వినమే. 724

ఆ. ధీరమతులు రంతిదేవహరిశ్చంద్ర, బలుల నుంఛవృత్తి బ్రాహ్మణునిని
మున్ను సెప్ప వినమె సన్నుతచరితులు, సన్న నైన నేఁడు నున్నవారు. 725

వ. అనిన విని జరాసంధుండు వారల రూపంబులును మేఘగంభీరభాషణంబులును గుణకిణాంకంబులును మహాప్రభావంబులును జూచి తన మనంబున వీరలు బ్రాహ్మణవేషధారు లైన రాజేంద్రులు గా నోపుదు రని తలంచి యిమ్మహాత్ములు గోరిన పదార్థంబ కాదు ప్రాణంబులేనియు నిత్తు నవియునుం గాక తొల్లి బలీంద్రుండు విప్రవ్యాజంబున నడిగిన విష్ణుదేవునకు నాత్మపదభ్రష్టత్వం బెఱింగియు విచారింపక జగత్త్రయంబు నిచ్చి కీర్తిపరుం డయ్యె క్షత్త్రబంధుం డనువాఁడు బ్రాహ్మణార్థంబు నిజప్రాణపరిత్యాగంబు సేసి నిర్మలం బగు యశంబు వడసె నది గావున ననిత్యం బైన కాయంబు విచారణీయంబు గాదు కీర్తి వడయుట లెస్స యని తలంచి యుదారుం డై కృష్ణార్జునభీములం గని యి ట్లనియె. 726

క. భూరిగుణులార మీమది, కోరిక యెఱిఁగింపుఁ డేమికోరిన నైనన్
ధీరత నొసఁగుటయే కా, దారయ నాశిరము ద్రుంచి యైనను నిత్తున్. 727

ఉ. నావుడుఁ గృష్ణుఁ డమ్మగధనాథున కి ట్లను భూవరేణ్య నీ
భావము సూనృతవ్రతశుభస్థితిఁ జెందు టెఱుంగ వచ్చె మా
కీవలె నాజిభిక్ష యితఁ డింద్రతనూభవుఁ డే నుపేంద్రుఁడం
బావని యీతఁ డిం దొకనిఁ బైకొని యొక్కటి పోరఁగాఁ దగున్. 728

చ. అన విని వాఁడు నవ్వి యహహా విన వింతలు పుట్టె మున్ను న
న్ననిమొన నోర్వఁ జాలక భయంబునఁ బాఱితి పెక్కుమార్లు వం
చన మథురాపురిన్ విడిచి సాగరమధ్యమునందు డాఁగవే
వనరుహనాభ నీబిరుదు వాఁడితనంబును నాకు వింతయే. 729

క. ఇ న్నేల సెప్ప మాయలఁ, బన్నినఁ బో విడువ గోపబాలక బలసం
పన్నుని మాగధభూవరు, న న్నెఱుఁగవె తొల్లి నందనందన పోరన్. 730

ఉ. కాన రణోర్వి న న్నెదురఁ గష్టము గాన తలంగు గోత్రభి
త్సూనుఁడు భూరిబాహుబలదుర్దముఁ డయ్యును బిన్న యీమరు

తప్పనుఁడు మామకప్రకటదోర్బలశక్తికిఁ జూడఁ దుల్యుఁ డౌ
వీనినెదుర్తు నంచుఁ జెయివీచె జరాసుతుఁ డుగ్రమూర్తి యై. 731

క. కరువలిసుతునకు నొకభీ, కరగద నిప్పించి యొక్కగదఁ దనకేలన్
ధరియించి నలువురును గ్రచ్చుఱఁ బురివెలి కేఁగి యచట సమతలభూమిన్. 732

శ్రీకృష్ణసహాయుం డగు భీముండు జరాసంధునితో యుద్ధము సేయుట

సీ. పర్వతద్వంద్వంబు పాథోధియుగళంబు మృగపతిద్వితయంబు వృషభయుగము
పావకద్వయము దంతావళియుగళంబు దలపడువీఁక నుద్దండలీలఁ
గడిసి యన్యోన్యభీకరగదాహతుల నుగ్రంబుగ విస్ఫులింగములు సెదరఁ
గెరలుచు సవ్యదక్షిణమండలభ్రమణములను సింహచంక్రమణములను

తే. గదిసి పాయుచుఁ బాసి డగ్గఱచు మింటి
కెగసి క్రుంగుచుఁ గ్రుంగి వే యెగసి భూమి
పగుల నార్చి ఛటచ్ఛటోద్భటమహోగ్ర
ఘనగదాఘట్టనధ్వని గగన మగల. 733

వ. పోరునంత. 734

మ. గద సారించి జరాతనూభవుఁడు హుంకారప్రఘోషంబులం
జద లల్లాడఁగ బాధఘట్టనములన్ సర్వాంసహాభాగముం
గదలన్ వాయుజు వ్రేసె వ్రేయ నతఁ డుగ్రక్రోధదీప్తాస్యుఁ డై
యది తప్పించి విరోధిమస్తకము వ్రేయన్ వాఁడు వోఁ దట్టుచున్. 735

చ. మడవక భీమసేనుఁడును మాగధరాజుఁ గడంగి బెబ్బులుల్
విడివడు లీల నొండొరులవీఁపులు మూఁపులునుం బ్రకోష్ఠముల్
నడితల లూరుజానుజఘనప్రకరంబులు బిట్టు వ్రయ్యఁగాఁ
బిడుగులఁ బోలుపెన్గదల బెట్టుగ వ్రేయుచుఁ బాయుచున్ వెసన్. 736

లయవిభాతి

బెడ గడరుపెన్గదలు పొడిపొడిగఁ దాఁకఁ బెను
పిడుగు లవనిం దొరఁగ నుడుగణము రాలన్
మిడుఁగుఱులు పోరిఁ జదల నడర హరిదంతములు
వడఁక జడధుల్ గలఁగఁ బుడమి చలియింపన్
వెడచఱువ మొత్తియును దడ బడఁగ నొత్తియును
నెడమగుడు లాఁచి తిరుగుడు వడఁగ వ్రేయన్
వడవడవడంకుచును సుడివడక డాసి చల
ముడుగ కపు డొండొరులు వడి చెడక పోరన్. 737

వ. ఇవ్విధంబునం బోరు చుండ నొండొరుల గదాదండంబులు దుమురు లైనన్

బెండు వడక సమదదిగ్వేదండశుండాదండ మండితప్రచండంబు లగు బాహుదండంబు లప్పళించి ముష్టియుద్ధంబునకు డగ్గఱి. 738

లయగ్రాహి.

కాల వెస డాఁచియును గీ లెడలఁ ద్రోచియును
దాలుములు దూలఁ బెడకేల వడి వ్రేయన్
ఫాలములుఁ గక్షములుఁ దాలువులు వక్షములు
వ్రీల నెముకల్ మెదడు నేలఁ దుమురై వే
రాల విపులక్షతవిలోల మగునెత్తురులు
జాలుగొని యోలిఁ బెనుఁగాలువలుగం బే
తాలమదభూతములు ఖేలనలఁ జేతులను
దాళములు తట్టుచు సలీలగతి నాడన్. 739

ఉ. ప్రక్కలుఁ జెక్కులున్ మెడలుఁ బాణితలంబులచేఁ బగుల్చుచున్
ముక్కులు నక్కులుం జెవులు ముష్టిహతిన్ నలియంగ గ్రుద్దుచున్
డొక్కలుఁ బిక్కలున్ ఘనకఠోరపదాహతి నొంచుచున్ నెఱుల్
దక్కక ద్రుక్క కొండొరులఁ దాఁకొని పేర్కొని పోరి రుగ్రతన్. 740

ఉ. హుమ్మని మ్రోఁగుచుం బెలుచ హుంకృతు లిచ్చుచుఁ బాసి డాసి కో
కో మ్మనుచు న్నొడ ళ్ళగల గుల్లలతిత్తులుగాఁ బదంబులం
గ్రుమ్ముచు ముష్టిఘట్టనల ద్రుక్కుచు నూర్పులు సందడింపఁగా
సొమ్మలు వోవుచుం దెలియుచున్ మదిఁ జేవయు లావుఁ జూపుచున్. 741

వ. ఇవ్విధంబున వజ్రివజ్రసన్నిభంబు లగు నితరేతరముష్టిఘట్టనంబుల భిన్నాంగులై రక్తసిక్తశరీరంబులతోడం బుష్పితాశోకంబులవీఁకను జేగుఱుఁగొండల చందంబునను జూపట్టి పోరుచుండఁ గృష్ణుండు జరాసంధుని జన్మమరణప్రకారంబు లాత్మ నెఱుంగుటంజేసి వాయుతనూభవున కలయికలేక లావును జేవయుఁ గలుగునట్లుగాఁ దద్గాత్రంబునందుఁ దనదివ్యతేజంబు నిలిపి యరినిరసనోపాయం బూహించి సమీరనందనుండు సూచుచుండ నొక్క శాఖాగ్రంబు రెండుగాఁ జీరి వైచి వాని నట్లచేరి చంపు మని సంజ్ఞగాఁ జూపిన నతండు నాకీలు దెలిసి యవక్రపరాక్రముం డై మాగధుం బడఁ ద్రోచి వానిపదంబు పదంబునఁ ద్రొక్కి బాహుయుగళంబున రెండవపదంబుఁ గదల కుండం బట్టి మస్తకపర్యంతంబుఁ బెళపెళ యను చప్పు ళ్లుప్పతిల్ల మత్తదంతావళంబు దాళవృక్షంబు సీరుచందంబునఁ బాద జానుజంఘోరుకటి మధ్యోదరాంసకర్ణనయనంబులు వేఱువేఱు భాగంబులుగా వ్రయ్యలు వాపి యార్చినఁ బౌరజనంబులు గనుంగొని భయాకులు లై హాహాకారంబులు సేసి రంత, 742

కారాగృహవిముక్తు లగు రాజులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

క. అనిలజుని దేవపతినం, దనుఁడును బద్మాక్షుఁడును సుదారత నాలిం
గనములు సేసి పరాక్రమ, మున కద్భుత మంది మోదమునఁ బొగడి రొగిన్. 743

క. వనజాక్షుఁ డంతఁ గరుణా, వననిధియును భక్తలోకవత్సలుఁడును గా
వున మాగధసుతు సహదే, వునిఁ బట్టము గట్టెఁ దన్నవోన్నతపదవిన్. 744

క. మగధాధినాథునకు ము, న్నగపడి చెఱసాలలను మహాదుఃఖములన్
నొగులుచుఁ దనపాదాంబుజ, యుగళము చింతించు చున్నయుర్వీశ్వరులన్. 745

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దన దివ్యచిత్తంబున మఱవ నవధరింపక చెఱలు విడిపించిన వారలు పెద్దకాలంబు కారాగృహంబులఁ బెక్కుబాధలం బడి కృశీభూతశరీరు లగుటంజేసి రక్తమాంసశూన్యంబు లై త్వగస్థిమాత్రావశిష్టంబులును ధూళిధూసరంబులు నైన దేహంబులు గలిగి కేశపాశంబులు మాసి జటాబంధంబు లైన శిరంబులతో మలినవస్త్రు లై చను దెంచి యప్పుడు. 746

సీ. నవపద్మలోచను భవబంధమోచను భరితశుభాకారు దురితదూరుఁ
గంకణకేయూరుఁ గాంచనమంజీరు వివిధశోభితభూషు విగతదోషుఁ
బన్నగాంతకవాహు భక్తమహోత్సాహు నతచంద్రజూటు నున్నతకిరీటు
హరినీలనిభకాయు వరపీతకౌశేయుఁ గటిసూత్రధారు జగద్విహారు

తే. హారవనమాలికామహితోరువక్షు, శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గహస్తు
లలితశ్రీవత్సశోభితలక్షణాంగు, సుభగచారిత్రు దేవకీసుతునిఁ గాంచి. 747

చ. భరితముదాత్ము లై విగతబంధను లై నిజమస్తముల్ మురా
సురరిపుపాదపద్మములు సోఁకఁగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి నమ్రు లై
కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ సజ్జనార్తిసం
హరణ వివేకశీల మహితాశ్రితపోషణ పాపశోషణా. 748

ఆ. వరద పద్మనాభ హరి కృష్ణ గోవింద, దాసదుఃఖనాశ వాసుదేవ
యవ్యయాప్రమేయ యనిశంబుఁ గావింతు, మిందిరేశ నీకు వందనములు. 749

ఉ. ధీరవిచార మమ్ము భవదీయపదాశ్రయులన్ జరాసుతో
దారనిబంధనోగ్రపరితాపము నీకరుణావలోకనా
సారముచేత నార్చితివి సజ్జనరక్షయు దుష్టశిక్షయు
న్నారయ నీకుఁ గార్యములు యాదవవంశపయోధిచంద్రమా. 750

సీ. అవధరింపుము మాగధాధీశ్వరుఁడు మాకుఁ బరమబంధుఁడుగాని పగయ కాఁడు
ప్రకటితరాజ్యవైభవమదాంధీభూతచేతస్కులము మమ్ముఁ జెప్ప నేల
కమనీయజలతరంగములకై వడి దీపశిఖవోలెఁ జూడ నస్థిరము లైన
గురుసంపదలు నమ్మి పరసాధనక్రియాగమ మేది తద్బాధకంబు లగుచుఁ

తే. బరఁగునన్యోన్యవైరానుబంధములను
ప్రజలఁ గారించుచును దుష్టభావచిత్తు
లగుచు నాసన్నమృత్యుభయంబు దక్కి
మత్తులై తిరుగుదురు దుర్మనుజు లంత. 751

చ. కడపటిచేత నైహికసుఖంబులఁ గోల్పడి రిత్తకోర్కి వెం
బడిఁ బడి యెండమావులను బాలిశులై సలిలాశ డాయుచుం
జెడుమనుజుల్ భవాబ్ధిదరిఁ జేరఁగ లేక నశింతు రట్టియా
యిడుమలఁ బొందఁ జాలము రమేశ త్రిలోకశరణ్య మాధవా. 752

ఉ. వేదవధూశిరోమహితవీథులఁ జాల నలంకరించు మీ
పాదసరోజయుగ్మము శుభస్థితి మాహృదయంబులందు ని
త్యోదితభక్తిమైఁ దగిలి యుండునుపాయ మెఱుంగఁ బల్కు దా
మోదర భక్తదుర్భవపయోనిధితారణ సృష్టికారణా. 753

క. అని తను శరణము వేఁడిన, జననాథులవలను సూచి సదమలభక్తా
వనచరితుఁడు పంకజలో, చనుఁ డిట్లను వారితోడ సదయామతియై. 754

చ. జనపతులార మీపలుకు సత్యము రాజ్యమదాంధచిత్తులై
ఘనముగ విప్రులం బ్రజలఁ గాఱియఁ బెట్టుటఁజేసి కాదె వే
న నహుష రావణార్జునులు నాశము నొందిరి కాన ధర్మపా
లనమునఁ గాక నిల్చునె కులంబు బలంబుఁ జిరాయురున్నతుల్. 755

వ. అదిగావున మీమనంబుల దేహం బనిత్యంబుగాఁ దెలిసి. 756

ఉ. మీరలు ధర్మముం దగవు మేరయుఁ దప్పక భూజనాళిఁ బెం
పారుచు సౌఖ్యసంపదల నందఁగఁ బ్రోచుచు భూరియజ్ఞముల్
గౌరవవృత్తి మత్పరము గా నొనరించుచు మామకాంఘ్రిపం
కేరుహముల్ భజించుచు నకల్మషులై చరియింపుఁ డిమ్ములన్. 757

వ. అట్లయిన మీరలు బ్రహ్మసాయుజ్యప్రాప్తు లయ్యెదరు మదీయపాదారవిందంబు లందుఁ జలింపని భక్తియుఁ గలుగు నని యాన తిచ్చి యారాజవరుల మంగళ స్నానంబులు సేయించి వివిధమణిభూషణమృదులాంబర మాల్యానులేపనంబు లొసంగి భోజనతాంబూలంబులం బరితృప్తులంజేసి యున్నతరథాశ్వసామజాధి రూఢులం గావించి నిజరాజ్యంబులకుఁ బూజ్యులంజేసి యనిచిన. 758

క. నరవరు లీచందంబున, మురసంహారుచేత బంధమోక్షణులై సు
స్థిరహర్షంబులతో నిజ, పురములకుం జనిరి శుభవిభూతి దలిర్పన్. 759

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, నిరతముఁ గావించుచును వినిర్మలమతులై
గురుబంధుపుత్రజాయా, పరిజన మలరంగఁ గృష్ణుఁ బద్మదళాక్షున్. 760

వ. బహుప్రకారంబులం బొగడుచుఁ దమ తమ దేశంబులకుం జని. 761

క. నళినదళలోచనుఁడు దముఁ, దెలిపినసద్ధర్మపద్ధతిని దగవరులై

యిలఁ బరిపాలించుచు సుఖ, ములనుండిరి మహితనిజవిభుత్వము లలరన్. 762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు జరాసంధవధంబును రాజలోకంబునకు బంధమోక్షణంబును గావించి వాయునందన వాసవతనయులుం దానును జరాసంధతనయుం డగు సహదేవుండు సేయువివిధంబు లగు పూజలు గైకొని యతని నుండ నియమించి యచ్చోటు గదలి కతిపయప్రయాణంబుల నింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనుదెంచి తద్ద్వారప్రదేశంబున విజయశంఖంబులు పూరించినఁ బ్రతిపక్షభయదంబును బాంధవప్రమోదంబును నగు నమ్మహాఘోషంబు విని పౌరజనంబులు జరాతనయు మరణంబు నిశ్చయించి సంతసిల్లిరి వారిజాక్షుండును భీమసేనపార్థులతోఁ బురంబు ప్రవేశించి ధర్మనందనునకు వందనం బాచరించి తమ పోయినతెఱంగును నచ్చట జరాసంధుని వధియించిన ప్రకారంబును సవిస్తరంబుగా నెఱింగించిన నతండు విస్మయవికచలోచనంబుల నానందబాష్పంబులు గురియ నమ్మాధవు మాహాత్మ్యంబునకుం దమయందలి భక్తిస్నేహదయాదిగుణంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుఁ గృష్ణునిం జూచి యి ట్లనియె. 763

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములకు గురుఁడ వై తేజరిల్లెడుభవదీయమూర్తి
యంశాంశసంభవు లగులోకపాలురు నీయాజ్ఞఁ దలమోచి నిఖిలభువన
పరిపాలనిపుణు లై భాసిల్లుచున్నవా రట్టినీ కొకనృపు నాజ్ఞ సేయు
టరయ నీమాయ గా కది నిక్క మే యేక మై యద్వితీయ మై యవ్యయంబు

తే. నైననీతేజమున కొకహాని గలదె, చిన్మయాకార నీపాదసేవకులకు
నాత్మపరభేదబుద్ధి యెందైనఁ గలదె, పుండరీకాక్ష గోవింద భువనరక్ష. 764

ధర్మరాజు చేసెడు రాజసూయంబునందు శ్రీకృష్ణుఁడు శిశుపాలుని వధించుట

వ. అని గోవిందునిం బొగడి యద్దేవునినుమతంబునం గుంతీసుతాగ్రజుండు పరతత్త్వవిజ్ఞాను లైన ధరణీసురులను ఋత్విజులం గా వరియించి. 765

సీ. సాత్యవతేయకశ్యపభరద్వాజోపహూతివిశ్వామిత్ర వీతిహోత్ర
మైత్రేయపైలసుమంతుమధుచ్ఛందగౌతమసుమతిభార్గవవసిష్ఠ
వామదేవాకృతవ్రణకణ్వజైమినిధౌమ్యపరాశరాథర్వకవషు
లసితవైశంపాయనాసురిభార్గవక్రతువీరసేనగర్గత్రికవ్య

ఆ. ముఖ్యు లైనపరమమునులను గృపుని గాంగేయకుంభజాంబికేయవిదుర
కురుకుమారబంధుకులవృద్ధధారుణీ, సురనరేంద్రవైశ్యశూద్రవరుల. 766

క. రప్పింప వారు హర్షము, లుప్పతిలఁగ నేఁగుదెంచి యుచితక్రియలం
దప్పక కనుఁగొను చుండఁగ, నప్పుడు విధ్యుక్తనియతు లై భూమిసురల్. 767

ఆ. కడఁగి సవనభూమిఁ గనకలాంగలముల, నర్థి దున్ని పాండవాగ్రజునకు
నచట దీక్ష చేసి యంచితస్వర్ణమ, యోపకరణముల నలోపముగను. 768

వ. ఇట్లు నియమంబున సముచితక్రియాకలాపంబులు నడపు చుండి రప్పుడు. 769

క. సకలావనీశు లిచ్చిన, యకలంకసువర్ణరత్నహయధనవస్త్ర
ప్రకరంబులు మొదలగుకానుక లందుకొనఁగ సుయోధనుని నియమించెన్. 770

సీ. అర్థిజాతము గోరినట్టివస్తువు లెల్లఁ దగఁ బంచి యిడఁగ రాధాతనూజు
సరసాన్నపానాదిసకలపదార్థముల్ పాకముల్ సేయింపఁ బవనతనయుఁ
బంకజోదరునొద్దఁ బాయక పరిచర్య దవిలి కావింప వాసవతనూజు
సవననిమిత్తంబు సంచితద్రవ్యంబు పెంపుతో వేగ తెప్పింప నకులు

తే. దేవగురువృద్ధధాత్రీసురావలులను
నరసి పూజింప సహదేవు నఖిలజనుల
బోలుచుమృష్టాన్నతతులఁ దృప్తులను జేయ
ద్రౌపదిని నియోగించెను ధర్మసుతుఁడు. 771

వ. అయ్యవసరంబున. 772

చ. హరి శిఖి దండపాణి నికషాత్మజ పాశి సమీర గుహ్యకే
శ్వర శశిమౌళి పంకరుహసంభవ చారణ సిద్ధ సాధ్య కి
న్నర గరుడోరగామరగణంబులు వచ్చి మఖంబుఁ జూచి య
చ్చెరువడి తొల్లి యెవ్వరును జేయుమఖంబులు నింత యొప్పునే. 773

క. అది గాక యిందిరావిభు, పదములు సేవించునట్టిభాగ్యము గలుగం
దుదిఁ బడయరాని బహుసంపద లెవ్వియుఁ గలవె యనుచుఁ బ్రస్తుతిసేయన్. 774

వ. అప్పుడు. 775

చ. అమరసమానులై తనరుయాజకవర్గము లోలి రాజసూ
యమఖవిధానమంత్రముల నగ్నిముఖంబుగఁ జేసి ధర్మజుం
గ్రమమున వేలిపింపఁ గ్రతురాజసమాప్తిదినంబునన్ నృపో
త్తముఁడు గడంగి యాజకసదస్యగురుద్విజకోటిఁ బెంపునన్. 776

వ. పూజించునప్పు డం దగ్రపూజార్హు లెవ్వ రని యడిగిన సదస్యులు దమకుఁ దోఁచిన విధంబులం బలుక వారిభాషణంబులు వారించి వివేకశీలుండును జతుర వచనకోవిదుండును నగు సహదేవుండు భగవంతుండును యదుకులసంభవుండును నైన శ్రీకృష్ణునిం జూపి యిమ్మహాత్ముని సంతుష్టుం జేసిన భువనంబు లన్నియుం బరితుష్టిం బొందు నని చెప్పి ధర్మజుం జూచి యి ట్లనియె. 777

ఉ. కాలము దేశముం గ్రతువుఁ గర్మముఁ గర్తయు భోక్తయుం జగ
జ్జాలము దైవమున్ గురువు సాంఖ్యము మంత్రము నగ్ని యాహుతుల్
వేళలు విప్రులుం జననవృద్ధిలయంబుల హేతుభూతముల్
లీలలఁ దాన యై తగ వెలింగెడు నెక్కటితేజ మీశుఁడున్. 778

చ. ఇతఁడె యితండు గన్ను లొకయించుక మోడ్చిన నీచరాచర
స్థితభువనంబు లన్నియు నశించు నితం డవి విచ్చి చూచినన్

వితతము లై జనించుఁ బ్రభవిష్ణుఁడు విష్ణుఁడు నైనయట్టియీ
క్రతుఫలదుండు గాఁ గొరుఁ డొకం డెటు లర్హుఁడు శిష్టపూజకున్. 779

ఉ. ఈపురుషోత్తముఁ జగదధీశు ననంతుని సర్వశక్తుఁ జి
ద్రూపకు నగ్రపూజఁ బరితోషితుఁ జేయ సమస్తలోకముల్
వే పరితుష్టిఁ బొందుఁ బృథివీవర కావున నీవు కృష్ణునిన్
శ్రీపతిఁ బూజసేయు మెడసేయక మాటలు వేయు నేటికిన్. 780

క. అని సహదేవుఁడు పలికిన, విని యచ్చటిజనులు మనుజవిభులును ఋషులున్
మునుకొని మనముల మోదము, దనుకఁగ నిది లెస్స యనిరి ధర్మజుఁ డంతన్. 781

క. మునిజనమానసమధుకర, వనజాతము లైనయట్టివారిజవళులో
చనుపదయుగళ ప్రక్షాళన మొగిఁ గావించి తజ్జలంబులు భక్తిన్. 782

క. తానును గుంతియు ననుజులు, మానుగ ద్రుపదాత్మజయును మస్తకములఁ బెం
పూనినయతి ధరించి మహానందముఁ బొంది రతిశయప్రీతిమెయిన్. 783

క. చంచత్కాంచనరుచిరో, దంచితవస్త్రముల నూతనార్కప్రభలన్
మించినరత్నములం బూజించెన్ ధర్మజుఁడు కృష్ణు జిష్ణు సహిష్ణున్. 784

వ. ఇట్లు పూజించి యానందబాష్పజలబిందుకందళిత నయనారవిందంబులం గోవిం దునిసుందరాకారంబు దర్శింపఁజాల కుండె నట్లు పూజితుం డై తేజరిల్లు పుండరీ కాక్షు నిరీక్షించి హస్తంబులు నిజమస్తకంబుల ధరించి వినుతులు సేయుచు నఖిలజనంబులు జయజయశబ్దంబు లిచ్చిరి దేవతలు వివిధతూర్యఘోషంబుల తోడం బుష్పవర్షంబులు గురియించి రయ్యవసరంబున. 785

క. దమఘోషసుతుఁడు దద్విభ, వము సూచి సహింప కలుక వట్రిలఁగాఁ బీ
ఠము డిగ్గి నిలిచి నిజహస్తము లెత్తి మనోభయంబు దక్కినవాఁ డై. 786

వ. అప్పుండరీకాక్షుండు విను చుండ సభాసదులం జూచి యి ట్లనియె. 787

క. చాలుఁ బురే యహహా యీ, కాలము గడపంగ దురవగాహం బగు నీ
తేలా తప్పెను నేఁ డీ, బాలకువచనములచేతఁ బ్రాజ్ఞులబుద్ధుల్. 788

వ. ఇట్లు దప్పినతెఱం గె ట్లనిన పాత్రాపాత్రవివేకంబుసేయ నేర్చిన విజ్ఞాననిపుణులు నున్నతసత్త్వగరిష్ఠులు బహువిధతపోవ్రత నియమశీలురు ననల్పతేజులు మహై శ్వర్యశక్తిధరులుఁ బరతత్త్వవేదులు నఖిలలోకపాలపూజితులు విగతపాపులుఁ బరమయోగీంద్రులు నుండ వీరిం గైకొనక వివేకరహితు లై గోపాలబాలునిం బూజ సేయుటకు నెట్లు సమ్మతించిరి పురోడాశంబు సృగాలంబున కర్హం బగునే యదియునుం గాక. 789

సీ. గురుదేవశూన్యుండు కులగోత్రరహితుండు దలిదండ్రు లెవ్వరో తడవఁ గాన
మప్పులఁ బొర లేదు నాదిమధ్యావసానంబులం దరయ మానంబు లేదు
బహురూపి యై పెక్కుభంగుల వర్తించు హావివర్తనములు వరుస లేవు
పరికింప విగతసంబంధుండు దలపోయ మానిమిత్తంబున మాని సయ్యెఁ

తే. బరఁగ మున్ను యయాతిశాపమునఁజేసి, వాసి కెక్కఁద యీయదువంశమెల్ల
బ్రహ్మతేజంబునెల్లఁ గోల్పడినయితఁడు, బ్రహ్మఋషి సేవ్యుఁ డగునె గోపాలకుండు.

క. జారుఁడు జన్మావధియును, జోరుఁడు ముప్పోకలాఁడు సుమహితపూజా
చారక్రియలకు నర్హుఁడె, వారక యితఁ డనుచు నశుభవాక్యస్ఫూర్తిన్. 791

చ. అని తను దూఱ నాడిన మురాంతకుఁ డాశిశుపాలువాక్యముల్
విని మదిఁ జీరికిం గొనఁడు విశ్రుతఘేరవరావ మాత్మఁ గై
కొననిమృగేంద్రురీతి మునికోటియు రాజులుఁ బద్మనాభు నా
డినయవినీతభాషలకు డెందమునం గడు వంత నొందుచున్. 792

ఉ. వీనులు మూసికొంచు విన విస్మయ మంచు ముకుంద మాధవ
శ్రీనిధి వీని నేగతికిఁ జేర్చెదో యంచు దురాత్ముఁ దిట్టుచు
న్నానరనాథులున్ మునులు నచ్చట నిల్వక పోవఁ బొందుసం
తానము లప్రమేయబలదర్పమహోద్ధతరోషచిత్తులై. 793

వ. అప్పుడు కేకయసృంజయ భూపతులుం దాముసు వివిధాయుధపాణులై యదల్చి నిల్చిన వాఁడునుం బిఱుతివక యదల్చి పలుకయు వాలునుం గైకొని భుజాగర్వ దుర్వారుం డై గోవిందునిఁ దదనువర్తులైనవారలం గుపితుం డై నిందింప నమ్ము కుందుం డాగ్రహంబున లేచి తనక ట్టెదుర నెదిర్చి యున్న శిశుపాలుని రూక్షే క్షణంబుల నీక్షించుచు నాక్షణంబ తన్మస్తకంబు నిశితధారాకరాళం బైన చక్రం బున నవక్రపరాక్రముం డై రుధిరంబు దొరఁగం దునుమ నమ్మహాకలకలం బాకర్ణించి చైద్యబలంబులు దదీయపక్షచరు లైన భూపతులును గనుకనిం బఱచి రయ్యవసరంబున. 794

క. మునివరులును జనపతులును, గనుఁగొని వెఱఁ గందఁ జైద్యుగాత్రమునందుం
డనుపమతేజము వెలువడి, వనజోదరుదేహమందు వడిఁ జొచ్చె నృపా. 795

వ. అనిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 796

క. కమలాక్షుని నిందించిన, దమఘోషతనూభవుండు దారుణమలరూ
పమునం బొందక యేక్రియ, సుమహితమతిఁ గృష్ణునందుఁ జొచ్చె మునీంద్రా. 797

వ. అనిన శుకయోగి కి ట్లనియె. 798

మ. మధుదైత్యాంతకుమీఁదిమత్సరమునన్ మత్తిల్లి జన్మత్రయా
వధి యేప్రొద్దుఁ దదీయరూపగుణదివ్యధ్యానపారీణధీ
నిధి యౌటన్ శిశుపాలభూవిభుఁడు తా నిర్ధూతసర్వాఘుఁ డై
విధిరుద్రాదుల కందరానిపదవిన్ వే పొందె నుర్వీశ్వరా. 799

వ. అంత ధర్మనందనుండు ఋత్విగ్గణంబులను సదస్యులను బహుదక్షిణలం దనిపి వివి ధార్చనలం బూజించి యవభృథస్నాన క్రియాపరితోషంబున. 800

సీ. మురజమృదంగగోముఖశంఖడిండిమపణవాదిరవము లంబరము నిండఁ
గవిసూతమాగధగాయకవందివైతాళికవినుతు లందంద బెరయ
వితతమర్దళవేణువీణారవంబులగతులకు నర్తకీగతులు సెలఁగఁ
దరళవిచిత్రకధ్వజపతాకాంకితస్యందనగజవాజిచయము లెక్క

తే. సుతసహోదరహితపురోహితజనంబు, గటకకేయూరహారకంకణకిరీట
వస్త్రమాల్యానులేపనవ్రాతములను, విభవ మొప్పారఁ గైసేసి వెడల నంత. 801

వ. మఱియు యదు సృంజయ కాంభోజ కురు కేకయ కోసలభూపాలముఖ్యులు చతుర్విధసేనాసమేతు లై ధరణి గంపింప వెన్నడి నడతేర ఋత్విజ్నికాయంబును సదస్యులను బ్రహ్మఘోషంబు లొలయ మున్నిడికొని శోభమానానూన ప్రభాభాసమానసువర్ణమయమాలికా దివ్యమణిహారంబులు గంఠంబునం దేజరిల్ల నున్నతజవాశ్వంబులం బూన్చిన పుష్పరథంబు గళత్రసమేతుం డై యెక్కి యతి మనోహరవిభవాభిరాముం డై చనుదెంచుచుండె నప్పుడు వారాంగనాజనంబులు దమ తమ వారలం గూడికొని. 802

సీ. కనకాద్రిసానుసంగతకేకినులభాతిఁ గ్రొమ్ముళ్లు వీఁపుల గునిసి యాడఁ
దరళతాటంకముక్తాఫలాంశుద్యుతుల్ చెక్కుటద్దములతోఁ జెలిమిసేయ
బొలసి యదృశ్య మై పోని క్రొమ్మెఱుఁగుల గతులఁ గటాక్షదీధితులు దనర
మంచుపై నెగయ నూఁకించుజక్కవ లనఁ జన్నులు జిలుఁగుకంచలల నఱుమ

తే. మహితకుచభారకంపితమధ్య లగుచు
నర్థి మొలనూళ్లు మెఱయఁ బయ్యెదలు జీరఁ
గరసరోజాతకంకణక్వణనములును
జరణనూపురఘోషముల్ సందడింప. 803

వ. మఱియు నయ్యిందువదన లందంద మందగమనంబునం జెందు ఘర్మజలబిందుసందోహకందళితమందహాస చంద్రికాసుందరవదనారవిందంబుల నిందిందిరరుచిర చికురబృందంబులు చిందఱవందఱ లై సందడిగొన నమందానందహృదయ లై సువర్ణశృంగసంగతంబు లైన సంకుమదమలయజముఖ సురభితోయంబులు సముదాయంబు లై తమతోయంబుల వారిపయిం జల్లుచుఁ జెందొవలఁ గెందలిరుల రచియించిన చిమ్మఁగ్రోవులం దావులు గలపూఁదేనియలు నించి వావులు దెలిపి తేవలు మీఱఁ గ్రేవల నుండి యిమ్ములం గని చిమ్ముచు మృగమదకుంకుమపంకంబును గొంకక బింకంబుల జంకె లొలయం బంకజసన్నిభంబు లగు మొగంబుల నేమఱించి చరుముచు నల్లంబులు పల్లవింపం బెల్లడరి యందియలు గల్లుగల్లని మొరయఁ గ్రేళ్లు దాఁటుచుం జారుచంద్రికాసార ఘనసారధూళిమిళిత రజనీపరాగంబు రాగంబు రంజిల్లం గరంబులం బుచ్చికొని శిరంబులం జల్లుచుఁ జిత్తంబుల నమ్మత్తకాశినులవృత్తంబు లగు కుచంబుల కెత్తు వత్తు మని బిత్తరించు

పువ్వుగుత్తులం దత్తఱంబున వ్రేయుచుం బరిహసించుచు ననోన్యకరకిసలయ కనక కరండభరితం బగు పన్నీటం జెంగావిజిలుఁగుఁబుట్టంబులు దట్టంబుగాఁ దోఁగి మర్మంబులు బయలు పడిన నగ్గలంబు లగు సిగ్గులకు నొప్పిదంబు లగు తమ కనుఱెప్ప లడ్డంబు సేయుచుం బురుషులుం దాము నారామ లభిరామలీలారసోక్తు లెనయ నంతరంగంబుల సంతసంబునం బంతంబులిచ్చుచు వసంతంబు లాడి రవ్వేళ నతులవిమానారూఢు లైన యింద్రపురంధ్రీజనంబులుంబోలె హాటకశిబిక లెక్కి నిజచేటికాజనంబులు సేవింపం జనుదెంచు భూకాంతకాంతాజనంబులుం దమ సర సంబులకు నర్హంబు లైన ధరణీపాలవధూలలామంబు లాదరించు చెలులపైఁ దమ సఖీజనంబులం బురికొల్పి చల్లించుచు భావగర్భితంబు లగు వారిచతురసర సోక్తుల మందహాసచంద్రికలు ముఖకమలలీలావిలాసలక్ష్మిం బ్రోది సేయం జని రివ్విధంబున నిజసామ్రాజ్యవిభవంబు పూజ్యంబుగా నజాతశత్రుండు గంగా ప్రవాహంబున కరిగి యందు నిజవధూయుక్తుం డై శాస్త్రోక్తప్రకారంబున నవ భృథస్నానం బాచరించె నాసమయంబున. 804

క. అనిమిషదుందుభిఘనని,స్వనములు వీతెంచెఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్
మునిదేవపితృమహీసుర, వినుతులరవ మెసఁగె నపుడు విమలచరిత్రా. 805

క. నరు లెట్టిపాపు లైనను, గర మర్థిని నెద్దిసేసి గతకల్మషు లై
చరియింతు రట్టియవభృథ, మరుదుగఁ గావించి రెలమి నఖిలజనంబుల్. 806

ఆ. అంత ధర్మతనయుఁ డభినవమృదులదు, కూలసురభికుసుమమాలికాను
లేపనములు రత్నదీపితభూషణా, వళులు దాల్చి వైభవమున నొప్పె. 807

వ. అంత నవభృథస్నానాంతరంబున మరలి చనుదెంచి. 808

ఉ. పాండుతనూభవాగ్రజుఁడు పాండుయశోనిధి భాసమానమా
ర్తాండవిభుండు యాజకసదస్యమహీసురమిత్రబంధురా
ణ్మండలిఁ బూజ చేసి బుధమాన్యచరిత్రుఁడు వారి కిచ్చె నొం
డొండ దుకూలరత్నకనకోజ్జ్వలభూషణముఖ్యవస్తువుల్. 809

వ. అట్లు నారాయణపరాయణు లై దేవసమానప్రకాశ ప్రభావంబుల సకలనరనారీ లోకంబు లనర్ఘ్యరత్నమయభూషణ మాల్యానులేపనంబులు ధరియించి పరమా నందభరితాత్ము లై యొప్పి యుండి రంత. 810

చ. సునిశితభక్తిఁ దన్ముఖముఁ జూడఁగ వచ్చినయట్టిదేవతా
మునిధరణీసురప్రకరభూవరవిడ్జనశూద్రకోటి య
జ్ఞనవరచంద్రుచే నుచితసత్కృతులం బరితోషచిత్తు లై
వినయముతోడ ధర్మజుని వీడ్కొని పోవుచుఁ బెక్కుభంగులన్. 811

చ. హరిచరణాంబుజాతయుగళార్చకుఁ డై పెనుపొందుపాండుభూ
వరసుతురాజసూయమఖవైభవముల్ నుతియించుచుల్ సమా

దరమున నాత్మభూముల కుదారత నేఁగిరి ధర్మసూనుఁడుం
సరసిజనేత్రుఁ డా ననుపఁజాలక యుండు మటంచు వేఁడినన్. 812

వ. ఇట్లు పాండవాగ్రజు ప్రార్థనం గైకొని దామోదరుండు సమస్తయాదవులను గుశస్థలికిఁ బోవం బనిచి కతిపయపరిజనంబులుం దానును నతనికిం బ్రియంబుగాఁ దన్నగరంబునఁ బ్రమోదంబున నుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 813

చ. జనవర పాండుభూపతనుజాతుఁడు దుస్తర మై మనోరథా
బ్ధిని సరసీరుహాక్షుఁ డను తెప్పకతంబున దాఁటి భూరిశో
భనయుతుఁ డై మనోరుజయుఁ బాసి ముదాత్మకుఁ డై వెలింగె న
వ్వనరుహనాభుదాసజనవర్యులకుం గలవే యసాధ్యముల్. 814

వ. అట్టియెడ. 815

ఆ. రాజసూయమఖవరప్రభావమునకు
నఖిలజనులు మోదమంది రపుడు
కలుషమానసుండు కులపాంసనుఁడు సుయో
ధనుఁ డొకండు దక్కఁ ధరణినాథ. 816

వ. అనిన విని శుకయోగీంద్రునకుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 817

ఆ. అఖిలజనులకెల్ల నానందజనక మై, యెనయుమఖము కురుకులేశ్వరునకుఁ
గర మసహ్య మైనకారణ మెయ్యది, యెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత. 818

చ. అనినమునీంద్రుఁ డి ట్లను ధరాధిపుతోఁ గురురాజు పాండునం
దను లదెసన్న నేకదురితంబులు నిచ్చలుఁ జేయు చుండు నై
నను నొకనాఁడు పంకరుహనాభదయాపరిలబ్ధభూరిశో
భనజిత దేవదైత్యనరపాలకరాజ్యరమామహత్త్వ మై. 819

చ. వెలయుననూనసంపదల విశ్రుతకీర్తులు మిన్ను ముట్టఁ బెం
పలరినపాండుభూవరసుతాగ్రజుఁ డంతిపురంబులోన ను
జ్జ్వలమణిభూషణాంశురుచిజాలము పర్వఁ బయోజనాభు ను
త్కలిక భజించుచుం ఘనసుఖస్థితి భూరిమనోహరాకృతిన్. 820

వ. ఉండం గనుంగొని యదియునుం గాక యొక్కనాఁడు లలితాష్టమీశశాంకబింబంబుల విడంబించుచు నింద్రనీలరుచినిచయంబు నపహసించు కుటిలకుంతలంబులు నటనంబు సలుపం దనరు నిటలఫలకంబులును బుష్పచాపుచాపంబురూపు నేపు మాపు భ్రూయుగోపాంతంబు లై సౌదామనీదామరుచిస్తోమంబు లై కర్ణాంతసీమంబు లై యంజనంబులతోడ రంజిల్లు నేత్రకంజంబులును నవమల్లికాముకుళవిభాసితదంతమరీచికానిచయోద్దీపితమందహాసచంద్రికా ధవళితంబులును ముకురోపమితంబులు నై కర్ణకుండలమణిమరీచిజాలంబులు బెరసి బహుప్రకారంబులఁ బర్వం బొలుచు కపోలపాలికలును విలసితగ్రైవేయక ముక్తాఫలహారనిచ

యంబుల కిమ్ముచూపక మిసమిసని పసగల మెఱుంగులు గిఱికొనమీఱినం బగులు
ననం బొగడం దగి మొగంబులకుం బుటంబులెగయు నుత్తుంగపీనకుచభారంబుల
వ్రేఁగు లాఁగ లేక తూఁగాడుచుం గరతలపరిమేయంబు లగు మధ్యభాగంబులును
ఘనజఘనమండలావతీర్ణ కాంచనకాంచీకలాపకింకిణీకలకలనినా దోల్లసితంబు లగు
కటిప్రదేశంబులును సల్లలితహల్లకపల్లవకాంతుల మొల్లంబులఁ గొల్లలు గొని
యభిరామంబు లై శోభిల్లు పదపాణితలంబులును నలసగతులం బదంబులం
దనరు మణినూపురంబులు గోపురంబులం బ్రతిస్వనంబు లొలయ మొరయ నలరు
చరణారవిందంబులును రత్నవలయ కంకణాంగుళీయకాదివివిధ భూషణ ద్యుతి
నిచయంబు లుష్ణమరీచికరనిచయంబుల ధిక్కరింప వెలుంగు కరకంజంబులును
మృగమదఘనసార హరిచందనాగరుకుంకుమపంకంబుల భాసురంబు లగు వాసనలు
నాసారంధ్రంబులకు వెక్కసంబు లై పొలయు సౌభాగ్యంబులు గలిగి చైతన్యంబు
నొందిన మాణిక్యపుబొమ్మలవిధంబున గగనమండలంబు నిర్గమించి వసుధా
తలంబున సంచరించు చంద్రరేఖలచెలువున శృంగారరసంబు మూర్తిభవించి
జగంబుల మోహపఱుచు మోహినీదేవతల చందంబున విలసించు మాధవ
వధూసహస్రంబులసంగతిని సౌదామనీలతయునుం బోలె నొప్పు చుండెడు
ద్రుపదరాజనందన విభవంబును రాజసూయమహాధ్వరోత్సవంబునం జూచి చిత్తం
బుత్తలపడ సుయోధనుండు సంతాపానలంబునం గ్రాఁగుచుండె నంత నొక్క
నాఁడు ధర్మనందనుండు నిర్మలం బగు సభాభవనంబునకుం జని. 821

సీ. సుతసహోదరపురోహితబాంధవామాత్యపరిచారభటకోటి బలసి కొలువఁ
గలితమాగధమంజుగానంబుఁ బాఠకపఠనరవంబును బ్రమద మొసఁగఁ
గంకణఝణఝణత్కారంబు శోభిల్ల సరసిజాననలు చామరము లిడఁగ
మయవినిర్మితసభామధ్యంబునను భాసమానసింహాసనాసీనుఁ డగుచు

తే. నమరగణములు గొలువఁ బెంపారునిమి
షేంద్రుకైవడి మెఱసి యుపేంద్రుఁ డలర
వరుసఁ గొలు వున్న యత్తఱి దురభిమాని
క్రోధమాత్సర్యధనుఁడు సుయోధనుండు. 822

ఉ. కాంచనరత్నభూషణనికాయముఁ దాల్చి సముజ్జ్వలప్రభో
దంచితమూర్తి నొప్పి పణిహారులు ముందటఁ గ్రందు వాయ వా
రింప సహోదరుల్ నృపవరేణ్యులు పార్శ్వములన్ భజింప నే
తెంచెను రాజసంబున యుధిష్ఠిరుపాలికి వైభవవోన్నతిన్. 823

వ. అట్లు సనుదెంచి మయమాయామోహితం బైన సభాస్థలంబునందు. 824

క. సలిలములు లేనిత్రోవున, వలువలు వెస నెగయఁ దిగిచి వారక తోయం
బులు గలచోటను జేలం,బులు దడియఁగఁ బడియె నిజవిభుత్వము దఱఁగన్. 825

క. ఆవిధ మంతయుఁ గనుఁగొని, పావని నవ్వుటయు నచటిపార్థివులును గాం
తావలియును యమతనయుఁడు, వావిరిఁ జేసన్నఁ దమ్ము వారింపంగన్. 826

వ. దామోదరానుమోదితు లయి మహారవంబుగాఁ బరిహాసంబులు సేసిన సుయోధనుండు లజ్జావనతవదనుం డై కుపితమానసుం డగుచు నయ్యెడ నిలువక వెలువడి నిజపురంబున కరిగె నయ్యవసరంబున ధీవిశాలు రైన సభాసదు లగు నచ్చటి జనంబుల కోలాహలంబు సంకులం బైన నజాతశత్రుండు చిత్తంబున విన్నుఁ నై యుండె నప్పుండరీకాక్షుండు భూభారనివారణకారణుం డగుటం జేసి దుర్యోధను నపహాసంబునకుం గారణుం డయ్యె నంత. 827

క. హరి ధర్మసుతుని వీడ్కొని, తరుణీహితబంధుజనకదంబము గొలువం
బరితోషమునఁ గుశస్థల, పురమునకుం జనియె మోదమున నరనాథా. 828

చ. జనవరబంధమోక్షణముఁ జైద్యవధంబును బాండురాజనం
దనమఖరక్షణంబును నుదారతఁ జేసినయట్టిదేవకీ
తనయుచరిత్రభాసురకథాపఠనాత్ములు గాంతు రిష్టశో
భనబహుపుత్రకీర్తులును భవ్యవివేకము విష్ణులోకమున్. 829

క. అని శుకయోగీంద్రుం డ, మ్మనుజేంద్రునిఁ జూచి పలికె మఱియును శ్రీకృ
ష్ణునియద్భుతకర్మంబులు, వినిపింతుం జిత్తగింపు విమలచరిత్రా. 830

సాల్వుండు శివప్రసాదంబున సౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాపురిపై దండెత్తుట

సీ. వసుధేశ విను మును వైదర్భిపరిణయవేళ దుర్మదశిశుపాలభూమి
వరునకుఁ దోడ్పడ నరుదెంచి సైనికావలితోడఁ దొడరి దోర్బలము దూలి
హరిచేత నిర్జితు లైనరాజులలోనఁ జైద్యునిచెలికాఁడు సాల్వభూమి
పతి జరాసంధాదిపార్థివప్రకరంబు విని మత్సరానలవిపులశిఖల

తే. ధాత్రి నిటమీఁద వీతయాదవము గాఁగఁ
గడఁగి సేయుదు నని దురాగ్రహముతోడఁ
బంతములు పల్కి యటఁ జని భరితనిష్ఠఁ
దపము గావింపఁ బూని సుస్థలమునందు. 831

క. ధృతి వదలక యుగ్రస్థితిఁ, బ్రతిదినమును బిడికెఁ డవనిరజ మశనము గా
నతినియమముతో నాపశు, పతి శంకరు ఫాలనయను భర్గు నుమేశున్. 832

క. చెదరనినిజభక్తిని దత్పదపద్మము లాత్మ నిలిపి పాయక యొకయేఁ
డుదితక్రియ భజియించిన, మదనారియు వానిభక్తిమహిమకు వశుఁ డై. 833

క. బోరనఁ బ్రత్యక్షుం డై, కోరినవర మేమి యైనఁ గొసరక యిత్తుం
గ్రారక వేఁడు మ టన్నను, నారాజతపోధనుండు హరునకుఁ బ్రీతిన్. 834

తే. వందనం బాచరించి యానందవికచ, వదనుఁ డై నొస లంజలిఁ గదియఁ జేర్చి
శ్రితదయాకార నన్ను రక్షించె దేని, నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము మదీప్సితంబు.

తే. గరుడగంధర్వయక్షరాక్షససురేంద్ర, వరులచే సాధ్యపడక నావలయునెడల
నభ్రపథమునఁ దిరిగెడునట్టిమహిత, వాహనము నాకు దయసేయు వరద యీశ.

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై హరుండు వానికోర్కి కనురూపం బైన పురంబు నిర్మింప మయుని నియోగించిన నతండును నట్ల చేసెద నని కామగమనంబును నతివిస్తృతంబును గా లోహంబున నిర్మించి సౌభకం బను నామం బిడి సాల్వున కిచ్చిన వాఁడును బరమానందంబునం బొంది తద్విమానారూఢుం డై యాదవులవలని పూర్వవైరంబుఁ దలంచి దర్పాంధచేతస్కుం డై ద్వారకానగరంబుపైఁ జని నిజసేనాసమేతంబుగాఁ దత్పురంబు నిరోధించి. 837

సీ. సరిదుపవనసరోవరములు మాయించి బావులు గలఁచి కూపములు సెఱిచి
కోటలు వెస వీటతోటముల్ గావించి పరిఖలు పూడ్చి వప్రములు ద్రొబ్బి
యట్టళ్లు ధరఁ గూల్చి యంత్రముల్ దునుమాడి కాంచనధ్వజపతాకములు నఱికి
భాసురగోపురప్రాసాదహర్మ్యేందుశాలాంగణములు భస్మములు చేసి

తే. విమలకాంచనరత్నాదివివిధవస్తు
కోటి నెల్లను నందంద కొల్ల వుచ్చి
ప్రజలఁ జెఱపట్టి దొరలను భంగపెట్టి
దఱిమి యిబ్బంగిఁ బెక్కుబాధల నలంచి. 838

చ. మదమున నంతఁ బోవక విమానయుతంబుగ నభ్రవీథికిన్
గొదకొని యేపుమై నెగసి కొంకక శక్తిశిలామహీరుహ
ప్రదరము లోలిమైఁ గురిసి బంధురభూమిపరాగశర్కరల్
వదలక చల్లుచున్ వలయవాయువుచే దిశ లావరించుచున్. 839

వ. అట్టియెడ. 840

క. చటులపురత్రయదనుజో,త్కటదుస్తరబాధ్యమానధారుణిగతి న
ప్పుటభేదన మెంతయు వి,స్ఫుటపీడం జెంది వగల సుడివడు చుండన్. 841

చ. కని భగవంతుఁ డున్ రథిశిఖామణియు న్నగరొక్కి ణేయుఁ డ
జ్జనముల నోడ కుండుఁ డని సంగరకౌతుక మొప్ప దివ్యసా
ధనములఁ బూని సైనికకదంబము గొల్వ ననూనమీనకే
తనరుచి గ్రాల నున్నతరథస్థితుఁ డై వెడలెన్ రణోర్వికిన్. 842

వ. అయ్యవసరంబున. 843

చ. సమధికబాహుశౌర్యజితచండవిరోధులు వెల్లి రున్నత
క్షమ గద భాను వింద శుక సాత్యకి సారణ చారుదేష్ణ సాం
బ మకరకేతనాత్మజ శ్వఫల్కతనూభవ తత్సహోదర
ప్రముఖయదూత్తముల్ విమతభంజను లై కృతవర్మ మున్నుగన్. 844

క. వారణవాజిస్యందన, వీరభటావలులు సనిరి విశ్వము వడఁకన్

ఘోరాకృతి వివిధాయుధ, భూరిద్యుతు లర్కబింబముం గబళింపన్. 845

వ. అని యాగోవింద నందనస్యందనంబుఁ బలసందోహంబునుం దలకడచి యదు సైన్యంబులు సాల్వబలంబులతోడం దార్కొని పెనయునప్పుడు దేవదానవ సంకులసమరవిధంబునం దుములం బయ్యె నయ్యెడ. 846

మ. వితతజ్యాచయటంకృతుల్ మదజలావిర్భూతశుండాలఘీం
కృతు లుద్యద్భటహుంకృతుల్ మహితభేరీభాంకృతుల్ భీషణో
ద్ధతనిస్సాణధణంకృతుల్ ప్రకటయోధవ్రాతసాహంకృతుల్
కుతలంబుఁ దివి నిండ మ్రోసె రిపుసంక్షోభంబుగా భూవరా. 847

మ. హరిరింఖారథనేమిసద్భటపదవ్యాఘట్టనోద్ధూతదు
స్తరధూళీపటలప్రభూతనిబిడధ్వాంతప్రవిధ్వంసకృ
త్కరశాతాసిగదాదిహేతిరుచు లాకాశంబు నిండఁ బియ
చ్చరవృక్కుల్ మిఱుమిట్లు గొల్ప సమరోత్సాహంబు సంధిల్లఁగన్. 848

చ. తలకొని సైనికుల్ గవిసి తార్కొని పేర్కొని పాసి డాసి యం
కిలి గొన కెమ్ములమ్ములఁ బగిల్చి నొగిల్చితరేతరుల్ తలల్
నలియఁగ మొత్తియొత్తి నయనంబుల నిప్పులు రాల లీల నొ్ఁ
దలలు లలాటముల్ ఘనగదాహతి నొంచి కలంచి పోరఁగన్. 849

వ. అయ్యవసరంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు గనుంగొని. 850

మ. అనయంబుం గలుషించి సౌభపతి మాయాకోట్లు చంచచ్ఛరా
సననిర్ముక్తనిశాతదివ్యమహితాస్త్రశ్రేణిచేఁ దక్షణం
బున లీలాగతి నభ్రగుల్ మనములం భూషింప మాయించె న
వ్వనజాతాప్తుఁడు భూరిసంతమసముం వారించుచందంబునన్. 851

వ. మఱియును. 852

చ. అతిరథికోత్తముం డన నుదంచితకాంచనపుంఖపంచవిం
శతివిశిఖంబుల న్నతనిసైనికపాలుని నొంచి యుగ్రుఁడై
శతశతకోటికోటినిభసాయకముల్ వరఁగించి సాల్వభూ
పతికకుదంబు నొంచి లయభైరవుఁడై వడిఁ బేర్చి వెండియున్. 853

చ. పదిపదియమ్ములం మనుజపాలవరేణ్యుల నొంచి రోషముం
గదురఁగ మూఁడుమూఁడుశితకాండములం రథదంతివాజులం
జదియఁగ నేసి యొక్కొకనిశాతకరంబున సైనికావలిఁ
మదము లడంచి యిట్లతఁ డమానుషలీలఁ బరాక్రమించినన్. 854

క. దుర్మానవహరునద్భుత, కర్మమునకు నుభయసైనికప్రకరంబుల్
నిర్మలమతి నుతియించిరి, భర్మాచలధైర్యు విగతభయుఁ బ్రద్యుమ్నున్. 855

వ. అయ్యవసరంబున. 856

ఉ. సాంబుని సాల్వభూవిభుఁడు సాయకజాలము లేసి నొంచినన్
జాంబవతీతనూభవుఁడు చాపము సజ్యము సేసి డాసి సా
ల్వుం బదియేనుతూపుల నవోన్నతవక్షము గాఁడ నేసి శా
తాంబకవింశతి న్నతనిసౌభక మల్లలనాడ నేసినన్. 857

చ. గదుఁడు మహోగ్రవృత్తి నిజకార్ముకనిర్గతవిస్ఫురద్విధుం
తుదవదనాభబాణవితతుల్ వరఁగించి విరోధిమస్తముల్
గుదులుగ గ్రుచ్చి యెత్తుచు నకుంఠితవిక్రమకేళిలోలుఁ డై
చదల సురల్ నుతింప రథిసత్తముఁ డొప్పె నరేంద్రచంద్రమా. 858

ఉ. సాత్యకి చండరోషమున సాల్వమహీవరుభూరిసౌభసాం
గత్య చతుర్విధోగ్రబలగాఢతమఃపటలంబు భాసురా
దిత్యమయూఖపుంజరుచితీవ్రశరంబులఁ జూపి సైనిక
స్తుత్యపరాక్రమప్రకటదోర్బలుఁ డై విలసిల్లె భూవరా. 859

ఉత్సాహము. భానువిందుఁ డుద్ధతిన్ విపక్షపక్షసైన్యదు
ర్మానకాననానలోపమానచండకాండసం
తాన మూన నేసి చూర్ణితంబు చేసెఁ జూపవి
ద్యానిరూఢి దేవతావితాన మిచ్చ మెచ్చఁగాన్. 860

ఉత్సాహము. చారుదేష్ణుఁ డాగ్రహించి శత్రుభీషణోగ్రదో
స్సారదర్ప మేర్పడన్ నిశాతబాణకోటిచే
దారుణప్రతాపసాల్వదండనాథమండలిన్
మారి రేఁగినట్లు పిల్కుమార్చి పేర్చి యార్చినన్. 861

క. శుకుఁ డాయోధనవిజయో, త్సుకమతి బాహాబలంబు సొప్పడ విశిఖ
ప్రకరంబులఁ దను శౌర్యా, ధికుఁ డన విద్వేషి బలతతిం బరిమార్చెన్. 862

ఉ. సారణుఁ డేపుమై గదిసి శాత్రవవీరులు సంచలింప దో
స్సార మెలర్పఁ గుంతశరశక్తిగదాక్షురికాదిహేతులన్
వారక వాజిదంతిరథవర్గములం దునుమాడి కాల్వురన్
వీరముతోడఁ బంపె జమువీటికిఁ గాఁపుర ముగ్రమూర్తి యై. 863

క. అక్రూరుఁడు దదనుజులు న,వక్రపరాక్రమము మెఱసి వైరుల బాహా
విక్రమమున వధియించిరి, చక్రప్రాసాదివివిధసాధనములచేన్. 864

మ. కృతవర్మ క్షితినాయకుండు విశిఖశ్రేణిం బ్రమత్తార్యధి
శ్రితవర్మంబులఁ జించి మేనుల శతచ్ఛిద్రంబులం జేయ న
ద్భుతకర్మం బని సైనికుల్ వొగడ శత్రుల్ దూలుచో సంగర
క్షితిధర్మంబుఁ దలంచి కాచె రథికశ్రేష్ఠుండు భూమీశ్వరా. 865

వ. అయ్యవసరంబున సాల్వుండు గోపోద్దీపితమానసుం డై యుండ మాయావిడంబకం
బైన సౌభకం బప్పుడు. 866

సీ. ఒకమాటునభమునఁ బ్రకటంబుగాఁ దోఁచు నొకమాటు ధరణిపై నొయ్యనిలుచు
నొకమాటు శైలమస్తకమున వర్తించు నొకపరి చరియించు నుదధినడుమ
నొక్కతోయంబున నొక్కటిగ్గైయుండు నొక్కెడఁ గనుఁగొనఁ బెక్కు లగును
నొకమాటు సాల్వసంయుక్తమై పొడసూపు నొకతోయ మన్నియు నుడిగితోఁచు

ఆ. నొక్కతేప కొఱవి యుడుగక త్రిప్పిన, గతి మహోగ్రవృత్తిఁ గాన వచ్చు
మఱియుఁ బెక్కుగతుల నరివరుల్ గలఁగఁగఁ, దిరిగె సౌభకంబు ధీవరేణ్య. 867

వ. ఇవ్విధంబున సౌభకంబు వర్తించుటంజేసి యదుసైన్యంబులచే దైన్యంబు నొందిన
నిజసైన్యంబుల మరలం బురికొల్పి సాల్వుం డప్పుడు. 868

క. స్ఫురదనలాభశరంబులు, పొరిఁ బొరిఁ బుంఖానుపుంఖములుగా నేయం
దెరలియు మరలియు మురిసియు, విరిసియుఁ బిఱుతివక పోరె వెస యదుబలముల్.

క. అయ్యెడ మానము వదలక, దయ్యక మగపాడితో దృఢంబుగఁ బోరన్
దయ్య మెఱుంగును నెక్కటి, కయ్యం బపు డయ్యెఁ జేవ గలయోధులకున్. 870

క. మును ప్రద్యుమ్నకుమారుని, ఘననిశితాస్త్రములచేతఁ గడు నొచ్చినసా
ల్వునిమంత్రి ద్యుమనాముఁడు, సునిశితగద చే నమర్చి సుమహితశక్తిన్. 871

చ. వెరవును లావుఁ జేవయును వీరముఁ బీరముఁ గల్గి డాసి యా
సరసిజనాభనందనువిశాలభుజాంతరముం బగిల్చినన్
విరవిరవోయి మేను నిడువెంద్రుక వెట్టఁగఁ జేతిసాధనో
త్కరములు దేరిపై వదలి కన్నులు మూయుచు మూర్ఛ నొందినన్. 872

ఆ. సమరధర్మవేది సమధికనయవాది, దారుకునిసుతుండు ధైర్యయుతుఁడు
రథముఁ దోలికొనుచు రణభూమి వెడలి వే, చనియె మూర్ఛ దేఱె శంబరారి. 873

ఉ. సారథిఁ జూచి యి ట్లనియె శాత్రవవీరులు సూచి నవ్వఁగా
దేరు రణక్షితిన్ వెడలఁ దెచ్చితి తెచ్చితి దుర్యశంబు పం
కేరుహనాభుఁడున్ హలియు గేలి గొనన్ యదువంశసంభవుల్
బీరము దప్పి యిప్పగిదిఁ బెల్కుఱె పోవుదురే రణంబునన్. 874

వ. అనిన నతం డతని కి ట్లనియె. 875

క. రథి రిపుచే నొచ్చిన సా,రథియును సారథియు నొవ్వ రథియును గావం
బృథుసమరధర్మ మిఁక న,వ్యథచిత్తుఁడ వగుచుఁ గడఁగు వైరుల గెలువన్. 876

వ. అనిన విని. 877

ఉ. సంచితభూరిబాహుబలశౌర్యుఁడు సారథిమాట కాత్మ మో
దించి రవిప్రకాండరుచిదీపితచాపముఁ దాల్చి మౌర్వి సా
రించి గుణధ్వనిన్ బృహదరిప్రకరంబుల భీతి ముంచి తో
లించె రథంబు మేదిని చలింపఁగ నాద్యుమిమీఁద నేర్పునన్. 878

వ. అట్లు డగ్గఱి. 879

చ. అరితను వష్టబాణముల నాగ్రహవృత్తిఁ బగిల్చి నాల్గిటం
దురగముల న్వధించి యొకతూపునసారథిఁ ద్రుంచి రెంట ని
ష్ఠురతరకేతుచాపములు చూర్ణము చేసి యొకమ్మునన్ భయం
కరముగఁ ద్రుంచె నాద్యుమునికంఠ మకుంఠితవిక్రమోద్ధతిన్. 880

మ. కని సాంబప్రముఖాదియోధవరు లుత్కంఠాత్ములై మానకే
తను నగ్గించి సువర్ణపుంఖనిశితాస్త్రశ్రేణి సంధించి సా
ల్వునిసైన్యావలి మస్తముల్ వెరవు లావున్ మీఱఁగా నొక్కయె
త్తున వే త్రుంచిరి తాటిపండ్లు ధరఁ దోడ్తో రాల్చుచందంబునన్. 881

వ. అట్టియెడ. 882

స్రగ్ధర. కాలున్ గుఱ్ఱంబు లేనుంగులు ధరఁ గెడయున్ గుప్పలై నుగ్గునూచై
వ్రాలున్ దేరుల్ హతంబై వడిఁ బడు సుభటవ్రాతముల్ శోణితంబుల్
గ్రోలున్ మాంసంబు నంజుం గొఱకు నెముకలన్ గుంపులై సోలుచున్ బే
తాళక్రవ్యాదభూతోత్కరములు జతలై తాళముల్ దట్టి యాడున్. 883

వ. మఱియు నొక్కయెడ. 884

సీ. ఖండితశుండాలగండముల్ నక్రముల్ భూరితుండంబులు భుజగసమితి
పదతలంబులు గచ్ఛపంబులు దంతముల్ శుక్తులు గుంభనిర్ముక్తమౌక్తి
కములు రత్నములు వాలములు జలూకముల్ మెడలు భేకంబులు మెదడురొంపి
ప్రేవులు పవడంపుఁదీవెలు నరములు నాఁచు మజ్జంబు ఫేనంబు లస్థి

ఆ. సైకతములు రక్తచయము తోయంబులు, నొరగునెడల నొరలు మొఱలు ఘనత
రంగరవముగా మతంగజాయోధన, స్థలము జలధిఁ బోల్పఁ దగె నరేంద్ర. 885

వ. ఇవ్విధంబున యదుసాల్వబలంబులు సలంబునఁ బరస్పరజయకాంక్షలం దలపడి
పోరు పూర్వపశ్చిమసముద్రంబుల వడువున నిరువదియేడుదినంబు లతిఘోరం
బుగాఁ బోరునెడ నింద్రప్రస్థపురంబుననుండి ద్వారకానగరంబునకు నగధరుండు
సనుదేర ముందటం గాన వచ్చు దుర్నిమిత్తంబులం గనుంగొని కృష్ణుండు దారు
కునిం జూచి యిట్లనియె. 886

శా. కంటే దారుక దుర్నిమిత్తము లనేకంబుల్ మహాభీలముల్
మింటన్ మేదినిఁ దోఁచు చున్నయవి నెమ్మిన్ ఖాండవప్రస్థ మే
నుంటం జైద్యహితక్షితీశ్వరులు మాయోపాయులై మత్పురి
న్గెంటింపం జనుదేరఁ బోలుదురు పోనీ తేరు వేగంబునన్. 887

వ. అని యతిత్వరితగతిం జనుదెంచి తత్పురంబు డగ్గఱి మహాబలపరాక్రమంబులం
బ్రతిపక్షబలంబుతోడం దలపడి పోరు యదుబలంబులను నభోవీథి నభేద్యమా
యావిడంబనంబునఁ బ్రతివీరు లెంతకాలంబునకు నేయుపాయంబునను సాధింప
నలవి గాని సౌభకవిమానంబునం దున్న సాల్వునిం గని తద్విమానంబు డాయం

దన తేరు దోల సారథిని నియమించి కదియం జనుమురాంతకుని వీక్షించి యదు
సైనికప్రకరంబులు పరమానందంబునం బొందిరి మృతప్రాయంబులై యున్న
సైన్యంబులం గనుంగొని సౌభకపతి విక్రమక్రియాకలాపుం డగుచు నురవడించి.

చ. మిడుఁగుఱు లెల్లెడం జెదర మింటను మంటలు వర్వ ఘంటికా
ఘణఘణభూరినిస్స్వననికాయమునన్ హరిదంతరాళముల్
వణఁక మహోగ్రశక్తిఁ గొని వారక దారుకుమీఁద వైవ దా
రుణగతి నింగినుండి నిజరోచులతోఁ బడుచుక్కకైవడిన్. 889

క. వడిఁ జనుదేరఁగఁ గని యప్పుడు నగధరుఁ డలఁతిలీలవోలెన్ దానిం
బొడిపొడి నై ధరఁ దొరఁగఁగ, నడుమన వెసఁ ద్రుంచె నొక్క నారాచమునన్.

చ. గురుభుజుఁ డంతఁ బోవక యకుంఠితశూరత శత్రుసైన్యముల్
దెరలఁగ నుగ్రతం గొఱవిఁ ద్రిప్పినకైవడి మింట దిర్దిరం
దిరుగుచు దుర్నిరీక్ష్యమగుదీపితసౌభము సాల్వుఁ జండభా
స్కరకిరణాభషోడశనిశాతశరంబుల గాఢ నేసినన్. 891

చ. కడు వడి నల్గి వాఁడు నిజకార్ముకమున్ జలదస్వనంబుకై
వడి మొరయించుచున్ వెడఁదవాతిశరంబులఁ బద్మలోచను
న్నెడమభుజంబు గాఢ వడి నేసినఁ దెం పఱి చేతిశార్ఙ్గమున్
విడిచె రథంబుపై గగనవీథి సురల్ భయ మంది చూడఁగన్. 892

క. హాహా యని భూతావలు, లాహాకారములు సేయ నంతట దేఱి
న్నా హరిఁ గనుఁగొని యతఁ డు, త్సాహంబునఁ బలికె బాహుశౌర్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నళినదళాక్ష మత్సఖుఁడు నాఁ దగుచైద్యుఁడు గోరినట్టికో
మలి నవినీతిమైఁ దగవు మాలి వరించితి వంతఁ బోక దో
ర్బలమున ధర్మనందనుసభాస్థలి నేమఱి యున్నవాని న
చ్ఛలమునఁ జంపి తట్టికలుషంబున నేఁడు రణాంగణంబునన్. 894

క. తల చెడి పాఱక బాహా, బల మొప్పఁగ నాదుదృష్టిపథమున ధృతితో
నిలిచిన నిష్ఠురవిశిఖా, ర్చుల ముంచి మదీయసఖుని సూ డిటు దీర్తున్. 895

చ. అనిన మురాంతకుండు దరహాసము మోమునఁ దొంగలింప సా
ల్వునిఁ గని యోరి లావు బలువుం గలపోటరివోలెఁ బ్రేలె దే
మనినను బాటు సన్నిహిత మూట యెఱుంగవు మూఢచిత్త వా
మ్మని గదఁ గేలఁ ద్రిప్పి యభియాతిని శత్రుని వ్రేసె నుద్ధతిన్. 896

వ. అట్లు వ్రేసిన. 897

క. పెనుమూర్ఛ నొంది వెస ముక్కున వాతను నెత్తు రొల్కఁ గొంతవడికి నొ
య్యన తెలిసి నిలువరింపక, చనె వాఁడు నదృశ్యుఁ డగుచు సౌభముఁ దానున్.

వ. అయ్యవసరంబున. 899

తే. గగనమందుండి యొకఁ డార్తుఁ డగుచు వచ్చి, నందనందనుపాదారవిందములకు
వందనము నేసి యానకదుందుభిని మహోగ్రుఁ డై పట్టితెచ్చె సాల్వుండు గడఁగి.

తే. దేవ మీ కెఱిఁగింపఁగాఁ దివిరి యిటకు, దేవకీదేవి నన్నుఁ బుత్తెంచె ననఁగ
విని సరోరుహనాభుండు ఘనవిషాదమగ్నుఁ డయ్యెను గురుమీఁదిమమతఁ జేసి.

క. నరగంధర్వసురాసుర, వరులకు నిర్జింప రానివాఁడు బలుం డే
మఱి కరయ హీనబలుచే, బరికింపఁగ నెట్లు పట్టువడెనొకో యనుచున్. 902

వ. మఱియును. 903

క. భావంబు గలఁగ నాహా, దైవకృతం బెవ్వరికిని దప్పింపఁగ రా
దేవిధి నైనను నని శో, కావిలమతిఁ బలుకుచున్న నత్తఱి వాఁడున్. 904

వ. తన మాయాబలంబునఁ గ్రమ్మఱం దోఁచి కృతకవసుదేవునిం గల్పించి యతనిం బంధించి కొనితెచ్చి పుండరీకాక్ష నిరీక్షింపు భవజ్జనకుండు వీఁడె యిప్పుడు నీవు గనుంగొన వీనితలఁ ద్రుంతు నింక నెవ్వనికిం గా మనియెదు కావం గల శక్తిగల దేనిం గావు మని దురాలాపంబు లాడుచు మృత్యుజిహ్వాకరాళం బైన కరవాలంబు గేలంబూని జళిపించుచు నమ్మాయావసుదేవునిశిరంబు దునిమి తన్మస్తకంబు గొని వియద్వర్తి యై చరియించు సౌభకవిమానంబు సొచ్చె నంత గోవిందుండు గొంతదడవు మనంబున ఘనం బగు శోకంబునం గుందుచుండి యాత్మ నైనికులు దెలుపం దెలివొంది యది మయోదితం బైన సాల్వునిమాయోపాయం బని యెఱింగె నంతం దనకు వసుదేవుండు పట్టువడె నని చెప్పిన దూతయు నమ్మాయా కళేబరంబును నాక్షణంబ విచిత్రంబుగా మాయం బై పోయె ననంతరంబ. 905

క. మును లపుడు గొంద ఱచ్చటికిఁ, జనుదెంచి విమోహి నైనజలజదళాక్షుం
గనుఁగొని సమధికభక్తిన్, వినయంబునఁ బలికి రంత విష్ణున్ జిష్ణున్. 906

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములందు సర్వమానవులు సంసారనానావిధైక
దుఃఖాబ్ధిమగ్ను లై తుదిఁ జేర నేరక వికలత్వమునఁ బొందువేళ నిన్నుఁ
దలఁచి దుఃఖంబులఁ దరియింతు రట్టిసద్గుణనిధి వై దేవకోటి కెల్లఁ
బట్టుఁగొమ్మై పరబ్రహ్మాఖ్యఁ బొగ డొంది పరమయోగీశ్వరప్రకరగూఢ

తే. పరచిదానందదివ్యరూపమున వెలుఁగు, దనఘ నీ వేడ నీచజన్మాత్మజనిత
ఘనభయస్నేహమోహశోకంబు లేడ, ననుచు సంస్తుతి నేసి వా రరిగి రంత. 907

చ. హరి దనమీఁద ఘోరనిశితాశుగజాలము లేయుసాల్వభూ
వరు వధియింపఁ గోరి బహువారిదనిర్గతభూరివృష్టివి
స్ఫురణ ననూనతీవ్రశరపుంజములన్ గగనంబుఁ గప్పి క్ర
చ్చఱ రిపుమౌళిరత్నమును జాపము వర్మముఁ ద్రుంచి వెండియున్. 908

మ. వితతక్రోధముతోడఁ గృష్ణుఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యక్రియో
ద్ధతశక్తిన్ వడిఁ ద్రిప్పి మింట మెఱుఁగుల్ దట్టంబుగాఁ బర్వ ను

గ్రతఁ జంచద్గద వైచి త్రుంచె వెసఁ జూర్ణంబై ధరం రాలనా
యతభూరిత్రిపురాభమున్ మహితమాయాశోభమున్ సౌభమున్. 909

వ. అట్లు కృష్ణుం డమ్మయనిర్మితమాయా విమానంబు నిజగదాహతి నింతింతలు తునియలై సముద్రమధ్యంబునం దొరంగం జేసిన సాల్వుండు గోటలు వెటికిన భుజంగంబుభంగి గం డడంగి విన్నునై విగతమాయాబలుం డయ్యును బొలివోవనిబీరంబున వసుధాతలంబునకు డిగ్గి యాగ్రహంబున. 910

క. కరమునఁ బవినిభ మగుభీ,కరగద ధరియించి కదియఁగాఁ జనుదేరన్
మురహరుఁ డుద్ధతి సాల్వుని,కరము గదాయుక్తముగను ఖండించె నృపా. 911

క. అంతం బోవక కినుక న,నంతుఁడు విలయార్కమండలాయతరుచిదు
ర్దాంతం బగుచక్రంబు ని,తాంతంబుగఁ బూన్చి సాల్వధరణిపుమీఁదన్. 912

క. గురుశక్తి వైచి వెస భా,సురకుండలమకుటరత్నశోభిత మగుద
చ్ఛిరము వడిఁ ద్రుంచె నింద్రుఁడు, వరకులిశముచేత వృత్రువధియించుక్రియన్.

శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట

వ. ఇట్లు మాయావి యైన సాల్వుండును సౌభకంబును గృష్ణుచేతం బొలియుటఁ గనుంగొని నిజసఖు లగు సాల్వపౌండ్రకశిశుపాలురకుఁ బారలౌకికక్రియలు మైత్రిం గావించి దంతవక్త్రుం డతిభీషణాకారంబుతో నప్పుడు. 914

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీఁటుచును బెట్టుగ మ్రోయుచుఁ గన్నుఁగ్రేవలం
జిటచిట విస్ఫులింగములు సింద మహోద్ధతపాదఘట్టనన్
నట నిటనై ధరిత్రి వడఁకాడ వడిన్ గద కేలఁ ద్రిప్పుచున్
మిటమిట మండువేసవిని మించుదివాకరుఁ బోలి యుగ్రతన్. 915

చ. వడిఁ జనుదేరఁ జూచి యదువల్లభుఁ డుల్లము పల్లవింప న
ప్పుడు గదఁ గేలఁ బూని రథమున్ రయ మొప్పఁగ డిగ్గి యుగ్రతం
గడఁగి విరోధికి న్నెదురుగాఁ జన వాఁ డతినీచవర్తి యై
యడరుచు నట్టహాసముఖుఁ డై వలచే గదఁ ద్రిప్పుచున్ హరిన్. 916

వ. కనుంగొని పరిహాసోక్తులుగా ని ట్లనియె నీవు మదీయభాగ్యంబునంజేసి నేఁడు నాదృష్టిపథంబునకు గోచరుండ వైతివి మిత్రద్రోహి వైన నిన్ను మాతులేయుండ వని మన్నింపక దేహంబునందు వర్తించు నుగ్రవ్యాధి నౌషధాదిక్రియల నివర్తింపం జేయు చికిత్సకునిచందంబున బంధురూపశాత్రవుండవు గావున నిన్ను దంభోళిసురంభగంభీరం బైన మదీయగదాదండహతిం బరేతనివాసంబున కనిచి మున్ను నీచేత నిహతు లైన నాదుసఖులఋణంబుఁ దీర్తు నని దుర్భాష లాడుచు డగ్గఱె. 917

చ. పెనుగదఁ బూన్చి కృష్ణుతల బెట్టుగ మొత్తిన నంకుశాహతిన్
గనలెడిగంధసింధురముకై వడి సింధురభంజనుండు వ్రేం

పున పవిభాసమానగదఁ బూని మహోగ్రతఁ ద్రిప్పి దంతవ
క్త్రునియురముం బగిల్చినఁ బగుల్కొనుచున్ రుధిరంబు గ్రక్కుచున్. 918

వ. తత్క్షణంబ పర్వతాకారం బగు దేహంబుతో నొఱలుచు నేలం గూలి కేశపాశం బులు సిక్కువడఁ దన్నుకొనుచుఁ బ్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు నిఖిలభూతం బులు నాశ్చర్యంబు నొందఁ దద్గాత్రంబుననుండి యొక్క సూక్ష్మతేజంబు వెలు వడి గోవిందునిదేహంబుఁ బ్రవేశించె నయ్యవసరంబున నగ్రజుమరణంబు గనుం గొని కుపితుం డై కనుంగవల నిప్పు లుప్పతిల్ల విదూరథుండు గాలానలజ్వాలా భీలకరాళం బైన కరవాలంబును బలకయుం గేలం దాల్చి దామోదరు దెసకుఁ గవయుటయుం గనుంగొని. 919

చ. జలరుహలోచనుండు నిజసాధన మై తనరారుచక్రమున్
వలనుగఁ బూన్చి వైవ నది వారక వానిశిరంబు ద్రుంచె న
బ్బలియుఁడు సౌభసాల్వశిశుపాలసహోదరతత్సహోదరా
వలుల వధించి తత్కులమువారి ననేకులఁ ద్రుంచె నీగతిన్. 920

వ. అయ్యవసరంబున. 921

క. నరమునియోగిసురాసుర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వఖ
శ్చరకిన్నరకింపురుషులు, హరిమహిమ నుతించి రద్భుతానందములన్. 922

వ. మఱియు నప్సరోజనంబులు నృత్యంబులు సలుప వేల్పులు కుసుమవర్షంబులు గురియ దేవతూర్యంబు లవార్యంబు లై మొరయ యదువృష్ణిప్రవరులు సేవింపఁ బరమానందంబునుం బొంది నిజవిజయాంకితంబు లైన గీతంబుల వందిజనంబులు సంకీర్తనంబులు సేయ నతిమనోహరవిభవాభిరామంబును నూతనాలంకారంబును నైన ద్వారకానగరంబు శుభముహూర్తంబునం బ్రవేశింపం జనునెడ. 923

క. పురసతులు విరులు లాజలు, గురుసౌధాగ్రములనుండి కురియఁగ వికచాం
బురుహాక్షుం డంతగిపుర, వర మర్థిం జొచ్చి వైభవం బలరారన్. 924

వ. అట్లు యోగీశ్వరేశ్వరుండును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండును నిఖిలజగదీశ్వరుం డును నైన పురుషోత్తముండు సుఖం బుండె నంత. 925

క. కౌరవపాండవపృథునను, రారంభ మెఱింగి తీర్థయాత్ర నెపము గా
సీరాంకుఁ డుభయకులులకు, నారయ సముఁ డగుటఁ జేసి యరిగె నరేంద్రా. 926

బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట

వ. అట్లు సని మొదలం బ్రభాసతీర్థంబున నవగాహంబు సేసి యందు దేవర్షిపితృ తర్పణంబులు సంప్రీతిం గావించి విమలతేజోధను లగు భూసురప్రవరులు దనతో నరుగుదేరం గదలి చని క్రమంబున సరస్వతియు బిందుసరోవరంబును వజ్ర తీర్థంబును విశాలానదియు సరయువును యమునయు జాహ్నవీతీర్థంబునుం

గనుంగొనుచు నచట నచట నవగాహన దేవర్షిపితృతర్పణ బ్రాహ్మణసంతర్ప
ణంబులను భూసురయుక్తుం డై నడపుచుం జని సకలలోకస్తుత్యంబును నిఖిల
మునిశరణ్యంబు నగు నైమిశారణ్యంబు సొచ్చి యందు దీర్ఘసత్త్రంబు నడపు
చున్న మునిజనంబులం గనుంగొనిన వారును బ్రత్యుత్థానంబు సేసి రామునకు
వినతు లై యాసనపూజావిధానంబులు గావించిన నతండును బ్రముదితమానసుం
డగుచు సపరివారంబుగాఁ గూర్చున్న యెడ. 927

క. ఆనెఱిఁ దనుఁ గని ప్రత్యు, త్థాననమస్కారవిధులు దగ నడపక పెం
పూనినపీఠముపై నా, సీనుం డగుసూతు శేముషీవిఖ్యాతున్. 928

వ. కనుంగొని యతని సమీపంబున నున్న విప్రవరులం జూచి రాముండు రోషించి
వీఁడు నన్నుఁ గని లేవ కుండుటకు హేతు వెయ్యదియొకో యీప్రతిలోమజా
తుండు మునిగణసభాస్థలంబునఁ దా నొక్క ముఖ్యుండపోలె దురభిమానంబున
శక్తిమనుమనివలనం గొన్నికథలు గాథలు గఱచి విద్వద్గణ్యునివిధంబున విఱ్ఱ
వీఁగెడును నీచాత్ముం డభ్యసించు విద్య లెల్లను మనంబున విచారించి చూచిన
మదకారణంబులు గాని సత్త్వగుణగరిష్ఠంబులు గావు ధర్మసంరక్షణంబు సేయ
నవతరించిన మాకు నిట్టిదుష్టమర్దనం బవశ్యకర్తవ్యం బని తలఁచి హస్తంబున
ధరించిన కుశాగ్రంబున నాసూతుని వధించిన నక్కడి మునీంద్రు లెల్ల హాహాకారం
బులతోడం దాలాంకునిం జూచి యి ట్లనిరి. 929

క. అనఘా యితనికి బ్రహ్మా, సన మే మిచ్చుటను నీవు సనుదే నితఁ డా
సనము దిగఁ డయ్యె నింతయు, మును నీమది నెఱుఁగనర్థముం గలదె హలీ. 930

క. ఎఱిఁగెఱిఁగి బ్రహ్మహత్యా, దురితంబున నీమనంబు దూఁకొనెఁ బాపో
త్తరణప్రాయశ్చిత్తము, దొరఁకొని కావింపు మయ్య దుర్జనహరణా. 931

వ. అదియునుం గాక పరమపావనుండ వైన నీవు ధర్మంబు దప్పిన నెవ్వరు మాన్పం
గలరు కావునఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గైకొని నడప కున్న ధర్మంబు నిలువ దట్లు
గావున దీనికిం బ్రతీకారంబు పుట్టింపు మనిన నతండు వారలం గనుంగొని తామ
సంబున నిట్టి పాపంబు సేయంబడియె దీనికి ముఖ్యపక్షంబునఁ బ్రకృతి యెఱిం
గింపుండు వీనికి నాయువును బహుసత్త్వంబును నొసంగిన మీకిష్టం బగునే
నట్లు నాయోగమాయచేఁ గావింతు నన నమ్మునులు నీయస్త్రమాహాత్మ్యం
బునకు మృత్యువునకు మాకు నెవ్విధంబున వైకల్యంబు నొంద కుండు నట్లు
గావింపు మనిన నతం డందఱం జూచి యప్పుడు. 932

క. ధాత్రీవరసమధికచా, రిత్రుఁడు హలపాణి పలికె ధృతి నాత్మా వై
పుత్రకనామాసి యనుప, విత్రశ్రుతివాక్యసరణి విశదం బగుటన్. 933

క. ఈసూతసూనుఁ డిపుడు మ, హాసత్త్వము నాయువును ననామయమును వి
ద్యాసామర్థ్యము గలిగి సు, ధీసత్తములార యీక్షితిఁ విలసిల్లున్. 934

వ. అని సూతుం బునర్జీవితుంగాఁ జేసి మునులం జూచి యిట్లనియె. 935

తే. ఏ నెఱుంగక చేసినయీయవజ్ఞ, శాంతి వొంద నేయది యభీష్టంబు మీకు
దానిఁ గావింతు ననిన మోదంబు నొంది, పలికి రత్తాపసులు హలపాణిఁ జూచి. 936

చ. హలధర యిల్వలుం డనుసురారితనూజుఁడు పల్వలుండు నాఁ
గలఁ డొకదానవుండు బలగర్వమునం బ్రతిపర్వమందు న
చ్చలమున వచ్చి మాసవనశాలల మూత్రసురాస్రపూయవి
ట్పలలము లోలిమైఁ గురిసి పాడఱఁ జేయును యజ్ఞవాటముల్. 937

వ. కావున నాదుష్టదానవుం ద్రుంచుటయు మాకుం గరంబు సంతసం బగు నంత
మీఁద నీవు విమలచిత్తుండ వై భారతవర్షమునం గల తీర్థంబుల ద్వాదశమాసంబు
లవగాహనంబు సేయు మ ట్లయిన సర్వపాపనిష్కృతి యగు నని పలుకునంతం
బర్వసమాగమం బైన. 938

సీ. మునులు యజ్ఞక్రియోన్ముఖు లౌటఁ గనుఁగొని
పఱతెంచి యసుర తద్భవనములను
రక్తవిణ్మూత్రసురామాంసజాలంబు
నించి హేయంబు గావించి పెలుచ
బెందూళి ఱాలును బెల్లలు నురలెడు
చక్రానిలము వీచి చదల నపుడు
గాటుకకొండసంగతిఁ బొల్చు మేను తా
మ్రశ్మశ్రుకేశసమాజములును

తే. నవ్యచర్మాంబరము భూరినాసికయును, గఱకుమిడిగ్రుడ్లు నిప్పులు గ్రక్కుదృష్టి
వ్రేలుపెదవులు దీర్ఘకరాళజిహ్వ, కయును ముడివడ్డబొమలును గలుగువాని. 939

మహాస్రగ్ధర. కనియెం దాలాంకుఁ డుద్యత్కటచటులనటత్కాలదండాభశూలుల్
జనరక్తాసిక్తతాలుః సమధికసమరోత్సాహలోలుం గఠోరా
శనితుల్యోదగ్రదంష్ట్రాజనితశిఖికణాచ్ఛాదితాశాంతరాళుః
హననవ్యాపారశీలు న్నతిదృఢఘనమస్తాస్థిమాలుం గరాళున్. 940

ఉ. వెండియుఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లుడువీధి వెలుంగఁగ నుల్లసద్గదా
దండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నుదారత రా బలభద్రుఁ డాసురో
ద్దండవిఘాతు లౌముసలదారుణలాంగలముల్ దలంప మా
ర్తాండనిభంబులై యెదురఁ దత్క్షణమాత్రన తోఁచినః వేసన్. 941

వ. అట్లు సన్నిహితంబు లైన తన కార్యసాధనంబు లగు నిజసాధనంబులు ధరియించి
యప్పుడు. 942

చ. గగనమునం జరించుసురకంటకుకంఠము చేతినాఁగటం
దగిలిచి రోఁక లెత్తి బెడిదం బడరః నడునెత్తి మొత్తినః

బుగబుగ నెత్తు రొల్కఁ నిల బోరగిలం బడె వజ్రధారచేఁ
దెగి ధరఁ గూలుభూరిజగతీధరముం బురుడింప బెట్టుగాన్. 943

వ. అట్లు పల్వలుండు మడిసిన. 944

క. మునివరులు గామపాలుని, వినుతించిరి వేయువేలవిధముల వృత్రుం
దునిమినయింద్రుని నమరులు, వినుతించినరీతి నపుడు విమలచరిత్రా. 945

తే. అంత నభిషిక్తుఁ జేసి యత్యంతసురభి, మంజులామ్లానకంజాతమాలికయును
నంచితాభరణములు దివ్యాంబరములు, నర్థి నిచ్చినఁ దాల్చి యాహాలధరుండు. 946

క. దేవేంద్రుఁ బోలి యొప్పెను, ధీవిలసితుఁ డగుచు మునితతిన్ వీడ్కొని తన్
సేవించుచుఁ గతిపయవి, ప్రావలి సనుదేరఁ గౌశికాఖ్యంబునకున్. 947

వ. చని యమ్మహానదిం గృతస్నానుం డై యచ్చోటు వాసి సరయువునందుఁ గ్రుంకు
లిడి ప్రయాగ నవగాహనంబు సేసి దేవర్షిపితృతర్పణంబు లాచరించి పులస్త్యాశ్ర
మంబు సొచ్చి గోమతిం దర్శించి గండకీనది నుత్తరించి విదళితభవపాశ యగు
విపాశయందుఁ దోఁగి శోణనదంబున నాప్లావితుం డై గయ నాడి గంగాసాగర
సంగమంబు దర్శించి మహేంద్రనగరంబున కరిగి. 948

క. రాముఁడు గనుఁగొనె భార్గవ, రామున్ రజనీశకులధరావరనగసు
త్రామున్ సన్నుతసుగుణ, స్తోముం గారుణ్యసీము సుజనలలామున్. 949

ఆ. కని నమస్కరించి కౌతుకం బలరార, నతని వీడుకొని హలాయుధుండు
గోమరు మిగిలి సప్తగోదావరికి నేఁగి, యందుఁ దీర్థమాడి యచటు గదలి. 950

వ. వేణీపంపాసరస్సులం జూచి భీమనది కేఁగి యందుఁ గుమారస్వామిని దర్శించి
శ్రీశైలంబునకుం జని వేంకటాచలంబు దర్శించి కామకోటిశక్తిని నిరీక్షించి కాంచీ
పురంబుఁ గాంచి కావేరికిం జని యమ్మహావాహిని నవగాహనంబు సేసి. 951

స్రగ్ధర. సేవించెన్ రంగధామున్ శ్రితనివహపయస్సింధుసంపూర్ణసోముం
గావేరీమధ్యసీమున్ ఘనకలుషమహాకాలకూటోగ్రభీమున్
దేవారిశ్రీవిరామున్ దివిజవినుతసందీపితానంతనామున్
ధీవిజ్ఞానాభిరాముం ద్రిభువనవిలసద్దేవతాసార్వభౌమున్. 952

వ. అచ్చోటు వాసి వృషభాద్రి నెక్కి హరిక్షేత్రంబు ద్రొక్కి మధురాపురంబున
కరిగి సేతుబంధనంబు మెట్టి యచటం బదివేలపాఁడిమొదవుల భూసురుల కిచ్చి
రామేశ్వరుం దర్శించి తామ్రపర్ణికిం జని మలయాచలం బెక్కి యగస్త్యునిం
గని నమస్కరించి దక్షిణసముద్రంబు దర్శించి కన్యాఖ్యదుర్గాదేవి నుపాసించి
పంచాప్సరం బను తీర్థంబున నాప్లవనం బాచరించి గోకర్ణంబున నిందుమౌళిని
దర్శించి ద్వీపవతి యైన కామదేవిని వీక్షించి తాపిం బయోష్ణిని దర్శించి నిర్విం
ధ్యంబు గడచి దండకావనంబున కరిగి మాహిష్మతీపురంబున వసియించి మను

తీర్థం బాడి క్రమ్మఱం బ్రభాసతీర్థంబునకు వచ్చి యచ్చటి బ్రాహ్మణజనంబుల వలనం బాండవధార్తరాష్ట్రుల ఖండనంబునందు సకలరాజలోకంబు పరలోకగతు లగుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధు లై యుండుటయు నెఱింగి వారల వారించు తలంపున నచ్చటికిం జని. 953

తే. ధర్మనందనుఁ దనకు వందనము సేయ
కృష్ణు నరు మాద్రిసుతుల వీక్షించి యేమి
పలుక కుగ్రగదాదండపాణు లగుచుఁ
గ్రోధమునఁ బోరుభీమదుర్యోధనులను. 954

వ. చూచి వారల డాయం జని యిట్లనియె. 955

సీ. వీరపుంగవులార వినుఁడు మీలోపల భూరిభుజాసత్త్వమున నొకండు
ప్రకటితాభ్యాససంపద్విశేషంబున నొక్కండు నధికుఁ డై యుంటఁ జేసి
సమబలు లటు గాన చర్చింపఁగా నిందు జయ మొక్కనికి లేదు సమరమందుఁ
గాన యూరక పోరఁగా నేల మీ కని వారింప నన్యోన్యవైరములను

తే. నడరి తొల్లింటిదుర్భాష లాత్మలందుఁ
దలఁచి తద్భాషణము లపథ్యములు గాఁగ
మొక్కలంబునఁ బోర నాముష్టికాసు
రారి వీక్షించి వీరిశుభాశుభములు. 956

వ. ఎట్లు గావలయు నట్ల య్యెడుం గాక యని యచ్చోట నిలువక యుగ్రసేనాది బంధుప్రకరంబులు పరితోషంబున నెదుర్కొన ద్వారకాపురంబు సొచ్చి యందుండి మగిడి నైమిశారణ్యంబునకుం జని యందుల మునిపుంగవు లనుమతింప నచ్చట నొక్కమఖంబు గావించి బహుదక్షిణ లొసంగి యంచితజ్ఞానపరిపూర్ణు లగునట్లుగా వరం బిచ్చి రేవతియునుం దానును బంధుజ్ఞాతియుతంబుగా నవభృథస్నానం బాచరించి యనంతరంబ. 957

చ. విలసితమాల్యచందననవీనవిభూషణరత్నవస్త్రముల్
పొలుపుగఁ దాల్చి యంచితవిభూతిఁ దలిర్చెను బూర్ణచంద్రికా
కలితసుధాంశురేఖ నెసకం బెసఁగన్ నిజబంధులోచనో
త్పలచయ ముల్లసిల్లఁ బరిపాండురచారుయశోవిలాసుఁ డై. 958

వ. ఇవ్విధంబున ననంతుండు నప్రమేయుండును మాయామానుషవిగ్రహుండు నసంఖ్యబలశాలియు నైన బలదేవుం డతివైభవంబున నిజపురంబు ప్రవేశించి సుఖం బుండె నని చెప్పి యిట్లనియె. 959

కుచేలోపాఖ్యానము

క. హలధరుఁ డమర్త్యచరితుం, డలఘుభుజాబలుఁ డొనర్చునద్భుతకర్మం
బులు పెక్కు నాల్గుమోములు, గలమేటియు లెక్క వెట్టఁ గలఁడె నరేంద్రా. 960

చ. అనిన మునీంద్రుఁ గన్గొని ధరాధిపుఁ డిట్లను బద్మపత్త్రలో
చనునియనంతవీర్యగుణసంపద వేమఱు విన్న నైనను
దనియదు చిత్త మచ్యుతకథావిభవం బొకమాటు వీనులన్
వినిన మనోజపుష్పశరవిద్ధుఁడు నైన విరామ మొందునే. 961

వ. అదియునుం గాక. 962

చ. హరి భజియించుహస్తములు హస్తము లచ్యుతుఁ గోరి మ్రొక్కుత
చ్ఛిరము శిరంబు చక్రధరుఁ జేరినచిత్తము చిత్త మిందిరా
వరుఁ గనుదృష్టి దృష్టి మురవైరి నుతించినవాణి వాణి య
క్షరుకథ లానుకర్ణములు కర్ణములై విలసిల్లుఁ బో భువిన్. 963

క. హరిపాదతీర్థసేవా, పరుఁడై విలసిల్లునట్టిభాగవతునివి
స్ఫురితాంగము లంగము లా, పరమేశ్వరు నెఱుఁగ నాకుఁ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. అనుడు వేదవ్యాసతనయుఁ డాయభిమన్యుతనయునిఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి
జనవర గోవిందసఖుఁడు కుచేలుండు నానొప్పువిప్రుండు మానధనుఁడు
విజ్ఞానరాగాదివిరహితస్వాంతుండు శాంతుండు ధర్మవత్సలుఁడు ఘనుఁడు
విజితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మవేత్త దారిద్ర్యంబు బాధింప నొరులఁ గార్పణ్యవృత్తి
తే. నడుగఁ బోవక తనకుఁ దా నబ్బినట్టి, కాసు పదివేలనిష్కముల్ గాఁ దలంచి
యాత్మ మోదించి పుత్త్రదారాభిరక్ష, యొకవిధంబున నడపుచు నుండు నంత. 965

సీ. లలితపతివ్రతాతిలకంబు వంశాభి
జాత్య తద్భార్య దుస్సహదరిద్ర
పీడచేఁ గడు నొచ్చి పెదవులు దడుపుచు
శిశువు లాఁకటిచిచ్చుచేఁ గృశింప
మలమల మాఁడుచు మానసం బెరియంగఁ
బట్టెఁ డోరెము మాకుఁ బెట్టు మనుచుఁ
బత్త్రభాజనధృతపాణులై తనుఁ జేరి
వేఁడిన వీనులు సూఁడినట్లు
తే. యైన నొకనాఁడు వగచి నిజాధినాథుఁ, జేరి యి ట్లని పలికె నోజీవితేశ
తట్టుముట్టాడునిట్టిపేదఱిక మిట్లు, నొంప దీని కుపాయ మూహింప వైతి. 966

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 967

తే. బాలసఖుఁ డైనయప్పద్మపత్త్రనేత్రుఁ, గాన నేఁగి దారిద్ర్యాంధకారమగ్ను
లైనమము నుద్ధరింపుము హరికృపాక, టాక్షరవిదీప్తి వడసి మహాత్మ నీవు. 968

వ. మఱియును. 969

చ. వరదుఁడు సాధుభక్తజనవత్సలుఁ డార్తశరణ్యుఁ డిందిరా
వరుఁడు దయాపయోధి భగవంతుఁడు కృష్ణుఁడు దాఁ గుశస్థలీ

పురమున యాదవప్రకరముల్ భజియింపఁగ నున్న వాఁడు నీ
వరిగిన నిన్నుఁ జూచి విభుఁ డప్పుడ యిచ్చు ననూనసంపదల్. 970

మ. కలలోనం దను మున్నెఱుంగనిమహాకష్టాత్ముఁ డైనట్టిదు
ర్బలుఁ డాపత్సమయంబునన్ నిజపదాబ్జాతంబు లుల్లంబులోఁ
దలఁప న్నంతన మెచ్చి యార్తిహరుఁ డైతనై నిచ్చున్ సుని
శ్చలభక్తిన్ భజియించువారి కిడఁడే సంపద్విశేషోన్నతుల్. 971

క. అని చెప్పిన నమ్మానిని, సునయోక్తుల కలరి భూమిసురుఁ డాకృష్ణుం
గన నేఁగుట యిహపరసాధన మగు నని మదిఁ దలంచి తనసతితోడన్. 972

తే. నీవు సెప్పినయట్ల రాజీవనేత్రు, పాదపద్మంబు లాశ్రయింపంగఁ జనుట
పరమశోభన మాచక్రపాణి కిపుడు, గానికేమైనఁ గొంపోవఁ గలదె మనకు. 973

తే. అనిన నయ్యింతి యాఁగాక యనుచు విభుని
శిథిలవస్త్రంబుకొంగునఁ బృథుకతండు
లముల నొకకొన్ని ముడిచి నెయ్యమున ననుపఁ
జనియె గోవిందదర్శనోత్సాహి యగుచు. 974

వ. అట్లు సనుచుం దన మనంబున. 975

సీ. ద్వారకానగరంబు నేరీతిఁ జొత్తును భాసురాంతఃపురవాసి యైన
యప్పుండరీకాక్షు నఖిలేశు నెబ్భంగిఁ దర్శింపఁగలనొ తద్ద్వారపాలు
రెక్కడివిప్రుఁడ విం దేల వచ్చెద వని యడ్డపెట్టిరే నపుడు వారి
కేమైనఁ బరిదాన మిచ్చి చొచ్చెద నన్న నూహింప నర్థశూన్యుండ నేను

తే. ఐన నాభాగ్య మతనిదయార్ద్రదృష్టి
గాక తలపోయఁగా నొండు గలదె యాతఁ
డేల నన్ను నుపేక్షించు నేటిమాట
లనుచు నాద్వారకాపుర మతఁడు సొచ్చి. 976

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునఁ జని చని కక్ష్యాంతరంబులు గడచి చని
ముందట. 977

సీ. విశద మై యొప్పుషోడశసహస్రాంగనాకలితవిలాససంగతిఁ దనర్చి
మహనీయతపనీయమణిమయగోపురప్రాసాదసౌధహర్మ్యములు సూచి
మనము బ్రహ్మానందమును బొందఁ గడునుబ్బి సంతోషబాష్పముల్ జడిగొనంగఁ
బ్రకట మై విలసిల్లునొకవధూమణిమందిరమున నింతులు చామరములు వీవఁ

తే. దనరుమృదుహంసతూలికాతల్పమందుఁ
దానుఁ బ్రియయును బహువినోదములఁ దనరి
మహితలావణ్యమన్మథమన్మథుండు
ననఁగఁ జూపట్టుపుండరీకాయతాక్షు. 978

సీ. ఇందీవరశ్యాము వందితసుత్రాముఁ గరుణాలవాలు భాసురకపోలుఁ
కౌస్తుభాలంకారుఁ గామితమందారు సురుచిరలావణ్యు సురశరణ్యు
హర్యక్షనిభమధ్యు నఖిలలోకారాధ్యు ఘనచక్రహస్తు జగత్ప్రశస్తు
ఖగకులాధిపయానుఁ గౌశేయపరిధానుఁ బన్నగశయను నబ్జాతనయను

తే. మకరకుండలసద్భూషు మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసాగరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాంభోధిచంద్రు
విష్ణు రోచిష్ణు జిష్ణు సహిష్ణుఁ గృష్ణు. 979

మ. కని డాయం జనునంతఁ గృష్ణుఁడు దళత్కంజాక్షుఁ డప్పేదవి
ప్రుని నశ్రాంతదరిద్రపీడితుఁ గృశీభూతాంగు జీర్ణాంబరున్
ఘనతృష్ణాతురచిత్తు హాస్యనిలయున్ ఖండోత్తరీయుం గుచే
లుని నల్లంతనె చూచి సంభ్రమవిలోలుం డై దిగెం దల్పమున్. 980

క. కర మర్థి నెదురుగాఁ జని, పరిరంభణ మాచరించి బంధుస్నేహ
స్ఫురణం దోడ్తెచ్చి సమా,దరమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెఁ దనతల్పమునన్. 981

తే. అట్లు గూర్చుండఁ బెట్టి నెయ్యమునఁ గనక,కలశసలిలంబుచేఁ గాళ్లు గడిగి భక్తి
దజ్జలంబుల తనదుమస్తమునఁ దాల్చి, లలితమృగమదఘనసారమిళిత మైన. 982

తే. మలయజము మేన జొబ్బిల్ల నలఁది యంత
శ్రమము వాయంగఁ దాళవృంతమున విసరి
బంధురామోదకలితధూపంబు లొసఁగి
మించుమణిదీపముల నివాళించి మఱియు. 983

వ. సురభికుసుమమాలికలు సిగముడిం దుఱిమి కర్పూరమిళితతాంబూలంబు నిడి ధేనువు నొసంగి సాదరంబుగా స్వాగతం బడిగిన నప్పు డవ్విప్రుండు మేనం బులకాంకురంబు లంకురింప నానందబాష్పజల బిందుసందోహం డయ్యె నట్టియెడం బద్మలోచనుండు మన్నించు నంగనామణి యగు రుక్మిణి కరకంకణరవంబు లొలయం జామరలు వీవఁ దజ్జాతవాతంబున ఘర్మసలిలంబు నివారించు చుండఁ జూచి శుద్ధాంతకాంతానివహంబులు దమ మనంబుల నద్భుతం బంది యి ట్లనిరి. 984

ఉ. ఏమితపంబు సేసె నొకో యీధరణీదివిజోత్తముండు తొల్
బామున యోగివిస్ఫురదుపాస్యకుఁ డై తనరారునీజగ
త్స్వామి రమాధినాథునిజతల్పమునన్ వసియించి యున్నవాఁ
డీమహనీయమూర్తి కెనయే మునిపుంగవు లెంతవారలున్. 985

వ. అదియునుం గాక. 936

చ. తనమృదుతల్పమందు వనితామణి యైనరమాలలామపొం
దును నెడఁగాఁ దలంపక యదుప్రవరుం డెదు రేఁగి మోదముం

దనుకఁగఁ గౌఁగిలించి యుచితక్రియలం బరితుష్టుఁ జేయుచున్
వినయమునన్ భజించె ధరణీసురుఁ డెంతటిభాగ్యవంతుఁడో. 937

వ. అను నయ్యవసరంబున. 983

క. మురసంహారుఁడు కుచేలుని, కరము గరంబునఁ దెమల్చి కడఁకన్ మన మా
గురుగృహమున వర్తించిన, చరితము లని కొన్ని నుడివి చతురత మఱియున్.

సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ వేదపాఠనలబ్ధకుశల గలచారువంశంబువలనఁ
బరిణయం బైనట్టిభార్య సుశీలవర్తనములఁ దగ భవత్సదృశ యగునె
తలఁప గృహక్షేత్రధనదారపుత్రాదులందు నీచిత్తంబు సెంద కుంట
తోఁచు చున్నది యేను దుదిలోకసంగ్రహార్థంబు కర్మాచరణంబు సేయు

తే. గతి మనంబుల గామమోహితులు గాక, యర్థిమై యుక్తకర్మంబు లాచరించి
ప్రకృతిసంబంధములు వాసి భవ్యనిష్ఠ,నవిలియుందురు కొంద ఱుత్తములు భువిని.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 991

క. ఎఱుఁగుదువె మనము గురుమందిరమున వసియించి యతఁడు దెలుపఁగ వరుసన్
ఎఱుఁగఁగ వలసినయర్థము, లెఱిఁగి పరిజ్ఞానమహిమ లెఱుఁగుట లెల్లన్. 992

వ. అని మఱియు గురుప్రశంస సేయం దలంచి యిట్లనియె. 993

తే. తివిరి యజ్ఞానతిమిరప్రదీప మగుచు
నవ్యయం బైన బ్రహ్మంబు ననుభవించు
భరితసత్త్వుండు సత్కర్మనిరతుఁ డతుల
భూసురశ్రేష్ఠుఁ డనఘుండు బుధనుతుండు. 994

వ. అమ్మహాత్మునివలన సకలవర్ణాశ్రమంబులవారికి నేను విజ్ఞానప్రదుండ నగు గురుండ
నై యుండియు గురుభజనంబు పరమధర్మం బని యాచరించితి నది గావున. 995

క. భూసురుల కెల్ల ముఖ్యుఁడ, నై సకలకులాశ్రమంబులందును నెపుడున్
ధీసుజ్ఞానప్రదుఁ డన, దేశికుఁ డన నొప్పు చుందు ధృతి నెల్లెడలన్. 996

తే. అట్టి వర్ణాశ్రమంబులయందు నర్థ
కుశలు లగువారు నిఖిలైకగురుఁడ నైన
నాదువాక్యంబుచే భవార్ణవము వెలుచ
దాఁటుదురు మత్పదాంబుజధ్యానపరులు. 997

వ. అదియునుం గాక సకలభూతాత్మకుండ నైన యేను దపోవ్రతయజ్ఞదానశమద
మాదులచేత సంతసింపను గురుజనంబులఁ బరమభక్తి సేవించువారలం బరిణ
మింతు నని చెప్పి మఱియు మనము గురుమందిరంబున నున్నయెడ నొక్కనాఁడు
గురుపత్నీనియుక్తుల మై యింధనార్థం బడవికిం జనిన నయ్యవసరంబున. 998

సీ. ఘుమఘుమారావసంకులఘోరజీమూతపటలసంఛన్నాభ్రభాగ మగుచుఁ
జటులఝంఝానిలోత్కటసముద్ధూతనానావిధజంతుసంతాన మగుచుఁ

జండదిగ్వేదండతుండనిభాఖండవారిధారాపూర్ణవసుధ మగుచు
విద్యోతమానోగ్రఖద్యోతకిరణజిద్విద్యుద్ద్యుతిచ్ఛటావిభవ మగుచు
తే. నడరి జడి గురియఁగ నిముఁడ స్తమింప, భూరినీరంధ్రనిబిడాంధకార మేచి
సూచికాభేద్య మై వస్తుగోచరంబు, గానియట్లుండ మనము నవ్వానఁ దడిసి.
తే. బయలు గొందియుఁ బెనుమిట్టు పల్లములును
రహితసహితస్థలంబు లేర్పఱుప రాక
యున్న యత్తఱి మనము నొండొరులచేతు
లూఁతఁగాఁ గొని నడుచుచు నుండునంత. 1000
క. బిసబిస నెప్పుడు నుడుగక, విసరెడివలిచేత వడఁకు విడువక మనముం
బస చెడి మార్గముఁ గానక, మసలితి మంతటను నంశుమంతుఁడు పొడిచెన్. 1001
క. తెలతెలవాఱెడివేళం, గలకల మని పలికెఁ బక్షిగణ మెల్లెడలన్
మిలమి లని ప్రొద్దుపొడుపున, ధళధళ మనుచు మెఱుఁగు దిగ్వితానము నిండెన్.
క. అప్పుడు సాందీపని మన, చొప్పరయుచు వచ్చి వానసోఁకునను వలిం
దెప్పిఱిలుటఁ గని ఖేదం, బుప్పతిలం బలికె నకట యోపటులారా. 1003
చ. కటకట యిట్లు మాకొఱకుఁగాఁ జనుదెంచి మహాటవిన్ సము
త్కటపరిపీడ నొందితిరి గావున శిష్యులు మాఋణంబు నీఁ
గుట కిది కారణంబు సమకూరెడిఁ బో యిట మీఁద మీకు వి
స్ఫుటధనబంధుదారబహుపుత్త్రవిభూతిజయాయురున్నతుల్. 1004
క. అని గారవించి యాయన, మనలం దోడ్కొనుచు నాత్మమందిరమునకుం
జనుదెంచుట లెల్లను నీ, మనమునఁ దలఁతే యటంచు మఱియుం బలికెన్. 1005
వ. అనఘా మన మధ్యయనంబు సేయుచు నన్యోన్యస్నేహవాత్సల్యంబులం జేయు
కృత్యంబులు మఱవవు గదా యని యవి యెల్లం దలంచి యాదుమాధవు మధు
రాలాపంబులు విని యతనిఁ గనుంగొని కుచేలుం డిట్లనియె. 1006
క. వనజోదర గురుమందిర,మున మనము వసించునాఁడు ముదమునఁ గావిం
పనిపను లెవ్వియుఁ గలవే, విను మవి యట్లుండ నిమ్ము విమలచరిత్రా. 1007
క. గురుమతిఁ దలఁపఁగఁ ద్రిజగ, ద్గురుఁడ వనం దగిననీకు గురుఁ డనఁగా నొం
డొరుఁ డెవ్వఁ డింతయును నీ, కరయంగ విడంబనంబ యగుఁ గాదె హరీ. 1008
వ. అని సాభిప్రాయంబుగాఁ బలికిన పలుకులు విని సమస్తభావాభిజ్ఞుం డైన పుండరీ
కాక్షుండు మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నతనిం జూచి నీ విచ్చటికి
వచ్చునప్పుడు నాయందులభక్తిం జేసి నాకు నుపాయనంబుగా నేమిపదార్థంబు
దెచ్చితి వప్పదార్థంబు లేశమాత్రం బైనఁ బదివేలుగా నంగీకరింతు నట్లుగాక
నీచవర్తనుం డై మద్భక్తిం దగులని దుష్టాత్ముండు హేమాచలతుల్యం బైన
పదార్థంబు నొసంగిన నది నామనంబునకు సమ్మతంబు గాదు కావున. 1009

క. దళ మైనఁ బుష్ప మైనను, ఫల మైనను సలిల మైనఁ బాయనిభక్తిం
గొలిచినజను లర్పించిన, నెలమిఁ గ రుచిరాన్నముగనె యేను భుజింతున్. 1010

క. అని పద్మోదరుఁ డాడిన, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి విప్రుఁడు దాఁ దె
చ్చినయడుకులు దగ నర్పిం, పను నేరక మోము వాంచి పలుకక యున్నన్.

వ. అవ్విప్రుండు సనుదెంచిన కార్యంబు కృష్ణుండు దన దివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యితండు పూర్వభవంబున నైశ్వర్యకాముం డై నన్ను సేవింపం డైన నిక్కుచే లుండు నిజకాంతాముఖోల్లాసంబుకొఱకు నాయొద్దకుఁ జనుదెంచినవాఁ డితనికి నింద్రాదులకుం బడయ రానిబహువిధంబు లైన సంపద్విశేషంబు లీక్షణంబ యొదఁ గూర్పవలయు నని తలంచి యతండు జీర్ణవస్త్రంబుకొంగున ముడిచితెచ్చిన యడుకులముడియఁ గని యిది యేమి యని యొయ్యన యమ్ముడియఁ దన కర కమలంబుల విడిచి యయ్యడుకులు కొన్ని పుచ్చుకొని యివియ సకలలోకంబులను నన్నును బరితృప్తిం బొందింపఁ జాలు నని యప్పుడు. 1012

క. మురహరుఁడు పిడికెఁడడుకులు, గర మొప్పఁగ నారగించి కౌతూహలి యై
మఱియును బిడికెఁడు గొనఁ ద,త్కర మప్పుడు పట్టెఁ గమల కరకమలములన్.

క. నొం పారఁగ నతనికి బహు,సంపద లందింప నివియ చాలును నీక భ
క్షింపఁగ వలవదు త్రిజగ,త్సంపత్కర దేవదేవ సర్వాత్మ హరీ. 1014

వ. అని యిట్లు వారించె నక్కుచేలుండును నారాత్రి గోవిందుమందిరంబునఁ దనకు హృదయానందకరంబు లగు వివిధపదార్థంబు లనుభవించి మృదులశయ్యాతలం బున నిద్రించి తన మనంబునం దన్ను సమధికస్వర్గభోగానుభవుం గాఁదలంచుచు మఱునాఁ డరుణోదయంబున మేల్కాని కాలోచితకృత్యంబులు దీర్చి యిందిరా రమణుండు దన్నుఁ గొంతద వ్వనిపి యామంత్రితుం జేయఁ జనుచు నందనందన సందర్శనానందలోలాత్ముం డై తన మనంబున ని ట్లనియె. 1015

క. నాపుణ్య మరయ నెట్టిదొ, యాపుణ్యనిధిం బ్రశాంతు నచ్యుతు నఖిల
వ్యాపకు బ్రహ్మణ్యునిఁ జి, ద్రూపకుఁ బురుషోత్తమునిఁ బరుం గనుఁగొంటిన్.

సీ. పరికింపఁ గృపణస్వభావుండ నైనట్టియే నేడ నిఖిలావనీశ్వరి యగు
నిందిరాదేవికి నెనయంగ నిత్యనివాసుఁ డై యొప్పునవ్వాసుదేవుఁ
డేడ న న్నర్థి మైఁ దోడఁబుట్టినవానికై వడిఁ గౌఁగిటఁ గదియఁ జేర్చి
దైవంబుగా నన్ను భావించి నిజతల్పమున నుండి సత్క్రియల్ పూని నడపి

తే. చారునిజవధూకరసరోజాతకలిత, చామరానిలమున గతశ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలిప్తచందనాంచితకరాబ్జ, తలములను నడ్గు లొత్తె వత్సలత మెఱసి.

వ. కావున. 1018

ఉ. శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుఁ బచరించి ఘనంబున విత్తమేమియు
న్నీని తెఱంగు గానఁబడె నెన్న దరిద్రుఁడు సంపదంధుఁ డై

కానక తన్నుఁ జేరఁ డని కాక శ్రితార్తిహరుండు సత్కృపాం
భోనిధి సర్వవస్తుపరిపూర్ణునిఁగా ననుఁ జేయ కుండునే. 1019

వ. అని తన మనంబున వితర్కించుచు నిజపురంబునకుం జని చని ముందట. 1020

సీ. భానుచంద్రప్రభాభాసమానస్వర్ణచంద్రకాంతోపలసౌధములును
గలకంఠశుకనీలకంఠసముత్కంఠమానితకూజితోద్యానములును
ఫుల్లసితాంభోజహల్లకకల్హారకైరవోల్లసితకాసారములును
మణిమయకనకకంకణముఖాభరణవిభ్రాజితదాసదాసీజనములుఁ

తే. గలిగి చెలువొందుసదనంబు గాంచి విస్మ
యమును బొందుచు నెట్టిపుణ్యాత్ముఁ డుండు
నిలయ మొక్కొ యపూర్వ మై నెగడె మహిత
వైభవోన్నతలక్ష్మీనివాస మగుచు. 1021

వ. అని తలపోయు చున్న యవసరంబున. 1022

తే. దివిజవనితలఁ బోలెడుతెఱవ లప్పుడు, డాయ నేతెంచి యిందువిచ్చేయుఁ డనుచు
విమలసంగీతనృత్యవాద్యములు సెలఁగ, గరిమఁదోడ్కొనిచనిరంతిపురమునకును.

వ. ఇట్లు సనుదేర నతనిభార్య యైన సతీలలామంబు దన మనంబున నానందరసమగ్న
యగుచు. 1024

సీ. తనవిభురాక ముందటఁ గని మనమున హర్షించి వైభవం బలర మనుజ
కామినీరూపంబు గైకొన్న యిందిరావనితచందంబున దనరు చున్న
కలకంఠి తనవాలుఁగన్నుల క్రేవల నానందబాష్పంబు లంకురింప
నతనిపాదంబుల కాత్మలో మ్రొక్కి భావంబున నాలింగనంబు సేసె

తే. నాథరాదేవుఁ డతులదివ్యాంబరాభ, రణవిభూషిత యై రతిరాజుసాయ
కములగతి నొప్పుపరిచారికలు భజింప, లలితసౌభాగ్య యగునిజలలనఁ జూచి.

క. ఆనారీరత్నంబును, దానును ననురాగరసము దళుకొత్తఁగ ని
త్యానందము నొందుచుఁ బెం, పూనినహరిలబ్ధవైభవోన్నతి మెఱయన్. 1026

సీ. కమనీయపద్మరాగస్తంభకంబులుఁ గొమరారుపటికంపుఁగుడ్యములును
మరకతనవరత్నమయకవాటంబులుఁ గీలితహరినీలజాలకములు
దీపితచంద్రకాంతోపలవేదులు నంచితవివిధపదార్థములును
దగుహంసతూలికాతల్పంబులును హేమలాలితశయనస్థలములుఁ దనరు

తే. సమధికోత్తుంగభద్రపీఠములసిరులు, మానితోన్నతచతురంతయానములును
వలయుసద్వస్తుపరిపూర్ణవాటికలును, గలిగిచెలువొందుమందిరం బెలమిఁ జొచ్చి.

వ. సుఖంబున నుండునట్టియెడం దనకు మనోవికారంబులు వొడమ కుండ వర్తించుచు
నిర్మలం బగు తన మనంబున ని ట్లను నింతకాలం బత్యంతదురంతం బగు దారిద్ర్య
దుఃఖార్ణవంబున మునింగియున్న నాకుం గడపటఁ గలిగినవిధంబున నిప్పుడు. 1028

ఆ. ఎన్నఁగ్రొత్తలైనయిట్టిసంపదలు నా, కబ్బు టెల్ల హరిదయావలోక
నమునఁజేసి కాదె నళినాక్షుసన్నిధి, కర్థి నగుచు నేను నరుగుటయును. 1029

క. నను నావృత్తాంతంబును, దనమనమునఁ గనియు నేమి దడవక ననుఁ బో
మ్మని యీసంపద లెల్లను, నొనరఁగ నొడఁగూర్చి నన్ను నొడయనిఁ జేసెన్. 1030

వ. అట్టిపురుషోత్తముండు భక్తినిష్ఠు లైన సజ్జనులు లేశమాత్రం బగు పదార్థం బైన
భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించిన నది కోటిగుణితంబుగాఁ గైకొని మన్నించుటకు
నిదియ దృష్టాంతంబు గాదె మలినదేహుండును జీర్ణాంబరుండు నని చిత్తంబున
హేయంబుగాఁ బాటింపక నాచే నున్న యడుకు లాదరంబున నారగించి నన్నుం
గృతార్థునిం జేయుట యతని నిర్హేతుకదయ యకాదె యట్టికారుణ్యసాగరుం
డైన గోవిందుని చరణారవిందంబులయందుల భక్తి ప్రతిభవంబును గలుగుం గాక
యని యప్పుండరీకాక్షునియందుల తాత్పర్యంబునం దగిలి పత్నీసమేతుం డై
నిఖిలభోగంబులయందు నాసక్తిం బొరయక రాగాదివిరహితుండును నిర్వికారుం
డును నై యఖిలక్రియలందు ననంతునియనంతధ్యానసుధారసంబునం జొక్కుచు
విగతబంధనుం డై యపవర్గప్రాప్తి నొందె మఱియును. 1031

ఆ. దేవదేవుఁ డఖిలభావజ్ఞుఁ డాశ్రిత, వరదుఁ డైనహరికి ధరణిసురులు
దైవతములు గాన ధారుణీవిబుధుల, కంటె దైవ మొకఁడు గలదె భువిని. 1032

క. మురహరుఁ డిట్లు కుచేలునిఁ జరితార్థునిఁ జేసినట్టిచరితము విను స
త్పురుషుల కిహపరసుఖములు, హరిభక్తియు యశముఁ గలుగు నవనీనాథా. 1033

శ్రీకృష్ణుఁడు సకుటుంబముగా గ్రహణస్నానమునకుఁ బోవుట

వ. అనిన మఱియుఁ బరాశరపౌత్రున కర్జునపౌత్రుం డిట్లనియె. 1034

ఆ. దుష్టశిక్షణంబు దురితసంహారణంబు, శిష్టరక్షణంబుఁ జేయఁ దలఁచి
భువిని మనుజుఁ డగుచుఁ బుట్టినశ్రీకృష్ణు, విమలచరిత మెల్ల విస్తరింపు. 1035

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 1036

సీ. ధరణీశ బలుఁడును సరసిజోదరుఁడు నవోన్నతసుఖలీల నుండు నంతఁ
జటులోగ్రకల్పాంతసమయమందును బోలె దృగసహ్యమై సముద్దీప్త మగుచు
రాజిల్లుసూర్యోపరాగంబు సనుదెంచు టెఱిఁగి భూజను లెల్ల వరుసఁ గదలి
మును జమదగ్నిరాముఁడు పూని ముయ్యేడుమాఱులు ఘనబలోదారుఁ డగుచు

తే. నిజభుజాదండమండితనిబిడనిశిత, చటులదంభోళిరుచిరభాస్వత్కుఠార
మహితధారావినిర్భిన్నమనుజపాల, దేహనిష్కృత్తరుధిరప్రవాహములను. 1037

తే. ఏనుమడుగులు గావించె నెచట నేని, నట్టిపావనసుక్షేత్ర మగుస్యమంత
పంచకంబున కపుడు సంభ్రమముతోడఁ, జనిరి బలకృష్ణులును సంతసం బెలర్ప. 1038

వ. ఇట్లు నిష్కర్షు లైన రామకృష్ణులు లోకధర్మానుపాలనప్రవర్తను లై ద్వారకా
నగర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నగదసాంబసుచంద్రశుకసారణానిరుద్ధకృతవర్మాది

యోధవరుల నియమించి తాము నక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాది సకలయాదవులుం గాంతాసమేతు లై స్రక్చందనాభరణవస్త్రాదులు ధరియించి శోభనాకారంబుల తోడం బుష్పకవిమానంబు లనం బొలుచు నరదంబులను మేఘంబుల ననుకరించు గజంబులను మనోవేగంబు లైన తురంగంబుల నెక్కి వియచ్చరులం బురుడించు పురుషులు దమ్ము సేవింపం జని యప్పుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేసి యుపవ సించి యనంతరంబ. 1039

క. భూసురవరులకు ననుపమ, వాసోలంకారధేనువసురత్నధరి
త్రీసుమహితవస్తువు లుల్లాసంబున దాన మిచ్చి లాలితు లగుచున్. 1040

క. పునరవగాహనములు పెం, పొనరం గావించి బంధుయుక్తముగా భో
జనకృత్యంబులు దీర్చి స,దనురాగము లుల్లసిల్ల నచ్చోటం దగన్. 1041

క. ఘనశాఖాకీర్ణము లై, యినరశ్ములు దూఱ నీక యెసకం బెసఁగన్
ననిచినపొన్నలనీడల, ననిచినవేడుకల నందనందనముఖ్యుల్. 1042

క. తనరినపల్లవరుచిరా, సనముల నాసీను లగుచు సత్సుఖగోష్ఠిం
బెను పొందఁగ నట వసియిం, చినచోఁ దత్పుణ్యతీర్థసేవారతు లై. 1043

వ. మున్న చనుదెంచి యున్న మత్స్యోశీనరకోసలవిదర్భ కురుసృంజయకాంభోజ కేకయమద్రకుంత్యారట్ట కేరళాదిభూపతులును మఱియుం దక్కిన రాజవరులును హితులును నందగోపాదిగోపాలురును గోపికాజనంబులును ధర్మరాజానుగతు లై వచ్చిన భీష్మద్రోణధృతరాష్ట్ర గాంధారీకుంతీపాండవతద్దారనివహ సంజయ విదుర కృప కుంతిభోజ విరాట భీష్మక నగ్నజిద్ద్రుపద శైబ్యధృష్టకేతు కాశిరాజ దమ ఘోషవిశాలాక్షమైథిల యుధామన్యుసుశర్మలును సపుత్త్రకుం డైన బాహ్లికుం డును మొదలుగా ననేకులు నుగ్రసేనాదియాదవప్రకరంబులం బూజలం దృప్తులం జేసిన వారునుం బ్రముదితాత్ము లై రయ్యెడ. 1044

క. ఆరాజులు గాంచిరి నిజ, నారీయుతు లగుచు నంగనాపరివారున్
ధీరున్ దానవకులసం, హారున్ గోపీమనోవిహారు నుదారున్. 1045

వ. కని యమ్మాధవబలదేవులు సేయు సముచిత పూజావిధానంబులఁ బరితృప్తు లై యమ్ముకుందుసాన్నిధ్యంబు గలిగి తదీయసంపద్విభవాభిరాము లై విలసిల్లుచున్న యుగ్రసేనాది యదువృష్ణిపుంగవులం జూచి వారలతోడ నారాజవరులు మాధ వుండు విన ని ట్లనిరి. 1046

మ. మనశాస్త్రంబులు వాక్కులున్ మనములున్ మాంగల్యముం బొంది పా
వన మై యెప్పుడి నేరమావిభునిభాస్వత్పాదపంకేజసే
చనతోయంబుల నేమహాత్మునిపదాబ్జాతంబు లెందేని సోఁ
కినచో నెల్లను ముక్తిహేతు వగు నీకృష్ణుండె పో చూడఁగన్. 1047

చ. సనకసనందనాదిమునిసత్తము లంచితయోగదృష్టిచేఁ
బనివడి యాత్మలన్ వెదకి పట్ట నగోచర మైనమూర్తి యి

ట్లనవరతంబు మాంసనయనాంచలగోచరుఁ డయ్యె నక్కట యే
మన నగు వీరిపుణ్యమున కాదట నెట్టితపంబు సేసిరో. 1048

మ. నిరయస్వర్గము లాత్మఁ గైకొనక తా నిర్వాణమూర్తియై
హరిఁ జూడన్ హరితోడఁ బల్కఁ హరిమే నంటన్ హరిం బాడఁగా
హరితో నేఁగ సహాసనాస్తరణశయ్యావాసులై యుండఁగన్
హరిబంధుత్వసఖిత్వముల్ గలుగుభాగ్యం బెట్లు సిద్ధించెనో. 1049

తే. అనుచు యాదవవృష్ణిభోజాంధకులును
హరిదయాలబ్ధనిఖిలార్థు లగుచు నున్న
మనికిఁ దమచిత్తములఁ బలుమాఱుఁ బొగడి
పరిణమించిరి యంత నప్పాండుమహిషి. 1050

వ. అప్పుడు. 1051

క. తనసుతులకు గాంధారీ, తనయులు గావించు నపకృతంబుల కాత్మన్
ఘనముగ నెరియుచు నచ్చటఁ, గనుఁగొనె వసుదేవు విగతకల్మషభావున్. 1052

వ. అట్లు గనుంగొని యతనితో ని ట్లనియె. 1053

క. ఓయన్న పాండుతనయులు, నీయల్లు రడవులయందు నెఱి మృగములలోఁ
బాయనియిడుమలఁ బడ గరు, ణాయత్తుల రగుచు మీర లరయఁగ వలదే. 1054

వ. అని బహుప్రకారంబుల సంతాపించుచు మఱియు ని ట్లనియె. 1055

క. అతిబలవంతపువిధి దాఁ, బ్రతికూలం బైనఁ గలరె బంధువు లనుచున్
ధృతి గలఁగ బాష్పజలపూ, రితలోచన యగుసహోదరిం జూచి యనెన్. 1056

సీ. తల్లి నీ కేల సంతాపింప మనమునఁ దలఁపక విధి నేల సొలసె దింత
యఖిలనియామకుం డగునీశ్వరుఁడు మాయ యవనికాంతరుఁ డైనయట్టిసూత్ర
ధారునికై వడిఁ దగిలి నటింపఁగ మనుజులు కీలుబొమ్మలు దలంపఁ
గావున విధినేతఁ గడచి వర్తింపంగ దేవతలకు నైనఁ దీఱ దట్లు

తే. క్రోధచిత్తుఁడు కంసుండు బాధ పఱుప, నిలయములు దప్పి నే మడవులఁ జరింప
ఘనకృపానిధి యీహరి గలుగఁబట్టి, కోరి మా కిందఱు గ్రమ్మఱఁ జేరఁ గలిగె.

వ. అని యాఱడిలం బలుకు నవసరంబున. 1058

క. నందయశోదలు గోపక, బృందంబులు గోపికలును బిరిగొని పరమా
నందంబునఁ జనుదెంచిరి, మందరధరుఁ జూచువేడ్క మనములఁ బొడమన్. 1059

వ. ఇట్లు సనుదెంచి. 1060

క. అతిచిరకాలసమాగతు, నతని నిరీక్షించి వృష్ణియాదవభోజ
ప్రతతులు నెదు రేఁగి సము, న్నతితో నాలింగనములు నడపిరి వరుసన్. 1061

క. వసుదేవుఁడు వారికి సం, తసమునఁ గావించె సముచితక్రియ లంతన్
ముసలియు హరియును మ్రొక్కిరి, వెస నందయశోదలకును వినయం బెసఁగన్.

వ. అట్లు నమస్కృతులు సేసి యాలింగనంబులు గావించి నయనారవిందంబుల నానందబాష్పంబులు దొరఁగ నెఱ లేనిస్నేహంబులు చిత్తంబుల నత్తమిల్ల నేమి యుం బలుక కుండి రంత నయ్యశోదాదేవి రామకృష్ణుల నిజాంకపీఠంబుల నునిచి యక్కునం గదియం దిగిచి చెక్కులు ముద్దుగొని శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుడుకుచుఁ బునఃపునరాలింగనంబులు గావించి పరమానందంబునం బొందుచు నున్నంతఁ బదంపడి. 1063

చ. స్థిరమతితోడ రోహిణియు దేవకియుం దగ నందగోపసుం
దరిఁ గని కౌఁగిలించికొని తత్కృతు లెల్లఁ దలంచి యింతి నీ
వరుఁడును నీవు బంధుజనవత్సలతన్ మును చేయుసత్కృతుల్
మఱవఁగ వచ్చునే తలఁప మా కిఁక నెన్నఁటికిం దలోదరీ. 1064

క. జననం బందుట మొదలుగ, ఘనమోహముతోడఁ బెంచుకతమునఁ దమకున్
జననీజనకులు వీ రని, మనములఁ దలపోయ లేరు మము నీతనయుల్. 1065

క. అంటినప్రేమను వీరిం, గంటికి ఱెప్పడ్డ మైనగతిఁ బెంపఁగ మా
కంసున్ నెన కౌటను మీ, యింటన్ వసియించి యుండి రిన్నిదినంబుల్. 1066

వ. అని యిట్లు ప్రియాలాపంబులు పలుకుచుండ నవసరంబున గోపాలసుందరు లమందానందకందళితహృదయ లయి హృదయేశ్వరుం డైన గోవిందుండు చిరకాల సమాగతుం డగుటం జేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి.

చ. నళినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్వఁగఁ జాల కాత్మలన్
వలచి తదీయమూర్తివిభవంబు దలంచుచుఁ గౌఁగిలించుచుం
బులకలు మేనజాదుకొనఁ బొల్తులు సొక్కిరి బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁ గని చొక్కు యోగిజనముం బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా. 1068

చ. పొలఁతులభావ మాత్మఁ గని ఫుల్లసరోరుహలోచనుండు వా
రల నపు డేకతంబునకు రమ్మని తోకొని పోయి యందు న
ర్మిలిఁ బరిరంభణంబు లొనరించి లసద్దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలుఁ డై పలికెఁ గాంతల భక్తినితాంతచిత్తలన్. 1069

చ. వనజదళాక్షులార బలవద్రిపువర్గములన్ జయింపఁగాఁ
జని తడ వయ్యె దీనికి భృశంబుగ మీమది నల్గ కుండుఁడీ
యనయము దైవ మిట్లు సచరాచరజాలము నొక్కవేళఁ గూ
ర్చును నొకవేళఁ బాపును మరుద్ధతతూలతృణంబులుం బలెన్. 1070

సీ. తరలాక్షులార మద్భక్తి చేతనులకుఁ దనరుమోక్షానందదాయకంబు
జపతపోవ్రతదానసత్కర్మముల ముక్తి కలుగంగ నేరదు కాన తలఁప

విధిశివసనకాదివిమలచిత్తంబులఁ బొడమనిభక్తి మీబుద్ధులందు
జనియించె మీపూర్వసంచితసౌభాగ్య మెట్టిదో యది తుదముట్టె నింక

తే. నటమటము గాదు మీకు నెన్నఁటికినైనఁ, గలుగ నేరవు నిరయసంగతము లైన
జన్మకర్మము లిటమీఁద మన్ననీయ, సుమహిత ధ్యానలార యోకమణులార.1071

సీ. అఖిలభూతములకు ననయంబు నాదిమధ్యాంతకాంతర్బహిర్వ్యాప్తి నేన
ఘటపటాదికభూతకార్యంబులకు నుపాదానకారణము లై తనరునట్టి
గగనానిలానలకక్షోణులను భూతపంచకం బైక్యత వడయుఁ గాదె
లోకంబులందుఁ బంచీకరణవ్యవస్థలచేత నట్టిభూతములరీతి

తే. గగనముఖభూతతత్కార్యకారణములఁ, దగిలి యాధారహేతుభూతంబ నైన
నాకుఁ బర మన్య మొక్కఁ డెన్నంగ లేదు, విమలమతులార మాటలు వేయు నేల.

తే. అనినఁ దెలివొంది వారు దేహాభిమాన,ములు సమస్తంబు విడిచి యోనలిననాభ
నిఖిలజగదంతరాత్మ మానితచరిత్ర, భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత. 1073

తే. ఘోరసంసారసాగరోత్తారణంబు, ధీయుతజ్ఞానయోగి హృద్ధ్యేయవస్తు
వగుచుఁ జెలువొందునీచరణాంబుజాత, యుగళము మామనంబులఁ దగులనీవె.

క. అని వేఁడినఁ గృష్ణుఁడు ముని, వినుతుఁడు కరుణించి వల్లవీజనములు గో
రినయట్ల యిచ్చెఁ గరుణా, వననిధి సద్భక్తలోకవత్సలుఁ డంతన్. 1075

ఉ. ధర్మతనూభవుం గని పదంబులకున్ నతుఁడై సపర్యలన్
నిర్మలభక్తిమై నడపి నీవును దమ్ములు బంధుకోటి స
త్కర్మ చరిత్రులై తగుసుఖంబుల నొప్పుచు నున్నవారె నా
నర్మిలిఁ బాండవాగ్రజుఁడు నమ్మధుసూదనుతోడ ని ట్లనున్. 1076

క. సరసిజనాభ భవత్పద, సరసీరుహ మాశ్రయించుజను లతిసౌఖ్య
స్ఫురణం బొలుపారుచు భువి, జరియింపరె భక్తపారిజాత మురారీ. 1077

వ. అదియునుం గాక. 1078

సీ. సుమహితస్వప్నసుషుప్తిజాగరములన్ మూఁడవస్థలఁ బాసి వాఁడి మిగిలి
వెలి నుండు లో నుండు విశ్వమై యుందువు విశ్వంబు నీయందు వెలుఁగుచుండు
భవదీయమహిమచేఁ బాటిల్లుభువనంబు లుదయించు నొకవేళ నుడిగి మడుఁగు
సంచితాఖండితజ్ఞాని వై యొప్పుచు నవిహతయోగమాయాత్మఁ దనరి.

తే. దురితదూరులు నిత్యముక్తులకుఁ జెంద, నలవి యై పెంపు దీపింతు వంబుజాక్ష
ఘనకృపాకర నిఖలవికారదూర, నీకు మ్రొక్కెద సర్వలోకైకనాథ. 1079

క. అని వినుతించిన నచ్చటి, జనపాలకబంధుమిత్రసకలజనములున్
విని యనురాగిల్లిరి నె, మ్మనముల నానందజలధిమగ్నులు నగుచున్. 1030

తే. అట్టియొప్పగువేళ నెయ్యంబు మెఱసి, యొక్కచోటను సంతోషయుక్త లగుచు
దానవాంతకసతులును ద్రౌపదియును, గూడి తమలోన ముచ్చట లాడు చుండి.

—లక్షణ యను శ్రీకృష్ణుని యష్టమభార్య ద్రౌపదీదేవికిఁ దన వివాహవృత్తాంతంబు దెలుపుట—

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణకథావిశేషంబులు పరితోషంబున నుగ్గడించుచుఁ బ్రసంగ వశంబున నారుక్మిణీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణుభార్యలం గనుంగొని పాంచాలి యి ట్లనియె మిమ్ముఁ బుండరీకాక్షుండు వివాహం బయిన తెఱంగులు వినిపింపుం డనిన వారును దమ పరిణయంబుల తెఱంగులు మున్ను నే నీకుం జెప్పినవిధం బున వినిపించి రందు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియం బలుకని మద్రరాజకన్యకా వృత్తాంతం బామానిని పాంచాలికిం జెప్పినవిధంబు విను మని శుకుండు పరీక్షిన్న రేంద్రున కి ట్లనియె. 1082

సీ. పాంచాలితో మద్రపతిసుత యి ట్లను సంగీతవిద్యావిశారదుండు
నారదుచేతివీణాస్వనకలిత మైనట్టిగోవిందకథామృతంబు
దవిలి యేఁ గ్రోలి చిత్తము దన్మయత్వంబు నొంది మోదించుచు నుండునంత
దుహితృవత్సలుఁడు మద్గురుఁడు దా నది విని సదుపాయ మొక్కటి మదిఁ దలంచి

తే. చదల నెబ్భంగి నైన గోచరము గాక, వారిమధ్యములో నభివ్యాప్తిఁ దోఁచు
మత్స్యయంత్రంబు కల్పించి మనుజు లెంత, వారి కైనను దివ్వ మోవంగరాని.

తే. ధనువుఁ బవిచండనిష్ఠురాస్త్రంబు నచట, నంచితం బైనగంధపుష్పాక్షతలను
బూజగావించి యునిచి యేపురుషుఁ డేని, నిద్ధబలమున నీచాప మెక్కు వెట్టి.

క. ఈసాయకంబు నారిం బోసి వెసన్ మత్స్యయంత్రముఖ్ ధరఁ గూలన్
వేసినశౌర్యధురీణుఁడు, నాసుత వరియించు నని జనంబులు వినఁగన్. 1085

క. చాటించిన నవ్వార్తకు, బాటించినసంభ్రమముల బాణాసనమౌ
ర్వీటంకారమహారవ, పాటితశాత్రవులు బాహుబలసంపన్నుల్. 1086

క. సుందరతనులు దదుత్సవ, సందర్శనకుతుకు లమితసైన్యులు భూభృ
న్నందను లేతెంచిరి జన, నందితయశు లగుచు మద్రనగరంబునకున్. 1087

క. చనుదెంచిన వారికి మజ్జనకుఁడు వివిధార్చనములు సమ్మతిఁ గావిం
చిన నాబాహుబలాఢ్యులు, ధనువుం జేరంగ నరిగి ధైర్యస్ఫూర్తిన్. 1088

వ. ఇట్లు డగ్గఱి యద్ధనువుం గనుంగొని. 1089

ఉ. కొందఱు పూన లేక చనఁ గొందఱు పూని కదల్ప లేక పోఁ
గొంద ఱొకింత యెత్త నొకకొందఱు మోపిడ లేక దక్కఁగాఁ
గొంద ఱొకింత యెక్కిడుచుఁ గోరి నృపాలకు లిట్లు సిగ్గునుం
జెంది తలంగి పోవుచును సీ యిట కేఁగుట నీతిత ప్పనన్. 1090

వ. అట్టియెడ. 1091

క. భీముఁడు రాధేయుఁడు నుద్ధామగతి నెక్కు ద్రోచి తగ నమ్మీనం
బేమఱక దిరుగు చుంటయుఁ, దా మేమియు నెఱుఁగ లేక తలఁగినపిదపన్. 1092

క. అమరేంద్రతనయుఁ డమ్మత్స్యము నేయ నుపాయ మెఱిఁగి తగ నేసియు మీఁ

నము ద్రుంప లేక సిగ్గున, విముఖుం డై చనియె నంత వికలుం డగుచున్. 1093

వ. ఇట్లు సకలరాజకుమారులుం దమ తమ ప్రయత్నంబులు విఫలంబు లైన ముఖార విందంబులు ముకుళించి దైన్యంబున విన్న నై చూచు చున్నయెడ. 1094

చ. సరసిజపత్త్రలోచనుఁడు చాపము సజ్యము సేసి యుల్లస
చ్ఛర మరిఁ బోసి కార్ముకవిశారదుఁ డై యలవోకవోలె ఖే
చర మగుమీనముం దునిమె సత్వరతన్ సురసిద్ధసాధ్యఖే
చరజయశబ్ద మొప్పఁ బెలుచం గురిసెం దివిఁ బుష్పవర్షముల్. 1095

వ. అయ్యవసరంబున నేను బరితుష్టాంతరంగ నై పరమానంద వికచవదనారవింద నగుచు నిందిందిరసన్నిభంబు లగు చికురబృందంబులు విలసదలికఫలకంబునం దళుకు లొలుకు ఘర్మజలకణంబులం గరంగు మృగమదతిలకంపుటసలున మసలు కొనినం గరకిసలయంబున నోసరించుచు మిసమిస మను మెఱుంగుగములు గిఱి కొను నెఱిఁగొను వడవడ వడంక నప్పుడు మందగమనంబున. 1096

చ. లలితపదాబ్జనూపురకలధ్వనితో దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలపాలికలఁ గప్పుసువర్ణవినూత్నరత్నకుం
డలరుచు లొప్పఁ గంకణఝణంకృతు లింపెసలార రంగభూ
తలమున కేఁగుదెంచి ముఖతామరసం బపు డెత్తి చూచుచున్. 1097

చ. నరపతులం గనుంగొని మనంబున వారిఁ దృణీకరించి మ
త్కరజలజాతదివ్యమణికాంచనమాలిక నమ్మురారికం
ధరమున లీలమై నిడి పదంపడి నవ్యమధూకదామ మా
హారికబరిం దగిల్చితి నయంబునఁ గన్నుల లజ్జ దేరఁగన్. 1098

వ. అప్పుడు. 1099

చ. కొలఁదికి మీఱఁగా డమరుగోముఖడిండిమమడ్డుశంఖకా
హళమురళీమృదంగపణవానకదుందుభిఢక్కకాంస్యమ
ర్దళమురజాఝరాదివివిధధ్వను లేపున భూనభోంతరం
బులఁ జెలఁగెన్ నటీనటనముల్ దనరారె మనోహరాకృతిన్. 1100

వ. అంత. 1101

చ. అమరగణంబుఁ దోలి యురగారి సుధాకలశంబుఁ గొన్న చం
దమున సమస్తశత్రువసుధావరకోటిఁ దృణీకరించి య
క్కమలవిలోచనుండు ననుఁ గౌఁగిట నొప్పఁగఁ జేర్చి సింహచం
క్రమణ మెలర్పఁ గొంచుఁ జనెఁ గాంచనచారురథంబుమీఁదికిన్. 1102

వ. అట్లు రథారోహణంబు సేసిన. 1103

చ. తురగచతుష్కముల్ విమతదుర్దమశూరతఁ బూన్చి దారకుం
డరదము ఱొప్ప శత్రునికరాంధతమఃపటలప్రచండభా

స్ఫురదురుచి నొప్పునట్టినిజకార్ముకయుక్తగుణప్రఘోషసం
భరితదిగంతరుం డగుచుఁ బద్మదళాక్షుఁడు వోవు చుండఁగన్. 1104

వ. అట్టియెడ సకలరాజలోకంబును గృష్ణుని విభవంబునకుఁ జూపోపక యసంఖ్యంబు లగు మూఁకలు గట్టి యమ్మహాత్ముని మాహాత్మ్యంబు దెలియక దర్పాంధులై కడంగి. 1105

ఉ. భావభవప్రసూనశరబాధితమానసులై సమస్తధా
త్రీవరనందనుల్ బలుపుఁ దెంపును బెంపును సొంపు నేర్పడన్
దేవకిరీటరత్నరుచిదీపితపాదసరోజుఁ డైన రా
జీవదళాక్షుఁ దాఁకిరి విశృంఖలవృత్తి నతిప్రయత్నులై. 1106

వ. అంత. 1107

చ. సరసిజలోచనుండు నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్త హేమపుం
ఖరుచిరశాతసాయకనికాయములన్ రిపుకోటి నేసి సిం
ధురరిపువిక్రమప్రకటదోర్బలుఁ డై విలసిల్లి యొత్తె దు
స్తరచలితాన్యసైన్యమును సజ్జనమాన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1108

ఉ. ఆతతి భూరిబాహుబలులై నవిరోధినరేశ్వరుల్ మృగ
వ్రాతము లొక్క పెట్ట మృగరాజకిశోరముపై నెదిర్చిన
ట్లేతరులై చతుర్విధసమిద్ధబలంబులతోడఁ గూడి ని
ర్ధూతకళంకుఁ డైననవతోయజనేత్రునిఁ జుట్టు ముట్టినన్. 1109

చ. అలిగి మురాంతకుండు గులిశాభశరంబుల నూత్నరత్నకుం
డలములతో శిరంబులు రణన్మణినూపురరాజితోఁ బదం
బులుఁ గటకాంగుళీయకవిభూషణచాపశరాలితోడఁ జే
తులు నిలఁ గూలఁగా విజయదోహలి యై తునుమాడె వెండియున్. 1110

క. హతశేషులు సొక్కాకుల, గతిఁ దూల నిశాతపవనకాండముల సము
ద్ధతి నేసి తోలి విజయోన్నతుఁ డై నిజనగరి కేఁగె నగధరుఁ డంతన్. 1111

వ. అట్లు మహితమంగళాలంకృతంబును నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు నగు ద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచిన మజ్జనకుండును బ్రియంబునఁ దోడన చనుదెంచి.

చ. రణితవినూత్నరత్నరుచిరస్ఫుటనూపురహారకర్ణభూ
షణకటకాంగుళీయకలసత్పరిధానకిరీటతల్పవా
రణరథవాజిహేతినికరంబులనుం బరిచారికాతతిన్
బ్రణుతగుణోత్తరుం డయినపద్మదళాక్షున కిచ్చె నెమ్మితోన్. 1113

వ. ఇట్లు మహనీయతేజోనిధి యైన మాధవు దయాపరిలబ్ధనిఖిలవస్తువిస్తారుండయ్యును నిజాధికారశుద్ధికొఱకు మరలం గన్యారత్నంబును వినూత్నరత్నవ్రాతంబును సమర్పించె నని భూసురవిసరంబులు వినుతింప మాతండ్రి యైన బృహత్సేనుండు

నన్నును సమస్తవస్తువులను గృష్ణునకు సమర్పించి క్రమంబున సకలయాదవులనుం బూజించి మరలి నిజపురంబునకుం జనియె నని చెప్పినఁ గుంతియు గాంధారియుఁ గృష్ణయు నఖిలనృపాలకాంతాజనంబును గోపికలుం దమ తమ మనంబుల సర్వభూతాంతర్యామియు లీలామానుషవిగ్రహుండును నైన పుండరీకాక్షు చరణారవిందస్మరణానందపరవశ లై కృష్ణుం బ్రశంసించి రంత. 1114

నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబు సేసికొని వసుదేవునిచేఁ గ్రతువు సేయించుట

చ. బలవదరాతిమర్దనులఁ బాండురనీలనిభప్రభాంగులం
గలితనిజాననాంబుజవికాసజితాంచితపూర్ణచంద్రమం
డలులఁ బరేశులన్ నరవిడంబనులం గరుణాపయోధులన్
విలసదలంకరిష్ణుల నవీనసహిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1115

వ. సందర్శించు తలంపులఁ దమ హృదయారవిందంబులఁ బ్రేమంబు సందడిగొన నప్పుడు. 1116

ఉ. ధీరమతిన్ ద్వితత్రితక దేవల సాత్యవతేయ కణ్వులున్
నారద గౌతమ చ్యవన నాకుజ గార్గ్య వసిష్ఠ గాల వాం
గిరస కశ్య పాసిత సుకీర్తి మృకండుజ కుంభసంభ వాం
గిరులు యాజ్ఞవల్క్య మృగశృంగముఖాఖిలతాపసోత్తముల్. 1117

వ. చనుదెంచినం గృష్ణుండు వారలకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి వందనంబు లాచరించి వివిధార్చనలు గావించి యి ట్లనియె. 1118

సీ. సన్మునీశ్వరులార జన్మభాక్కుల మైనమాకు నిచ్చోట సమ్మతిని దేవ
నికరదుష్ప్రాపులు నిరుపమయోగీంద్రు లైనమీదర్శనం బబ్బెఁ గాదె
ధృతి మందభాగ్యు లింద్రియపరతంత్రులు నైనమూఢాత్మలకనఘులార
భవదీయదర్శనస్పర్శనచింతనపాదార్చనలు దుర్లభంబు లయ్య
తే. నేఁడు మా కిట సులభ మై నెగడెఁ గాదె, జగతిపైఁ దీర్థభూతులు సాధుమతులు
మిమ్ము దర్శించుటయ చాలు నెమ్మితోడ, వేఱ తీర్థంబు లవనిపై వెదక నేల. 1119

వ. అదియునుం గాక యుదకమయంబు లైన తీర్థంబులును మృచ్ఛిలామయంబు లైన దేవగణంబులును దీర్థదేవతారూపంబులు గా కుండుట లే దయిన నవి చిరకాలసేవనార్చనలం గాని పావనంబులు సేయవు సత్పురుషులు దర్శనమాత్రంబునం బావనంబు సేయుదు రని వెండియు. 1120

సీ. ఆదిత్యచంద్రాగ్ని మేదినీతారాంబుమారుతాకాశవాఙ్మనము లోలిఁ
బరికింపఁ దత్తదుపాసనంబులఁ బవిత్రములు సేయఁగ సమర్థములు గావు
సకలార్థగోచరజ్ఞానంబు గలమహాత్మకులు దారు ముహూర్తమాత్రసేవఁ
జేసి పావనములు సేయుదు రదియు న ట్లుండె ధాతుత్రయయుక్త మైన
తే. కాయమం దాత్మబుద్ధియుఁ గామి నీకు
మారులందు స్వకీయాభిమానములును

దివిరి జలమునఁ దీర్థబుద్ధియును జేయు
నట్టిమూఢుండు పశుమార్గుఁ డనఁగఁ బరఁగు. 1121

వ. అని యివ్విధంబునం గృష్ణుం డాడిన సాభిప్రాయంబు లగు వాక్యంబులు విని యమ్మునీంద్రులు విభ్రాంతహృదయు లై యూర కుండి ముహూర్తమాత్రంబున కమ్మహాత్ము ననుగ్రహంబు వడసి మందస్మితముఖు లై యప్పుండరీకాక్షున కి ట్లనిరి దేవా నేమును దత్త్వవిదుత్తము లయిన బ్రహ్మరుద్రాదులును భవదీయమాయా విమోహితుల మై యుందుము నిగూఢం బయిన నీయిచ్ఛచేత మమ్ము ననుగ్రహించితివి భవదీయచరిత్రంబు విచిత్రంబు లిమ్మేదిని యొక్కటి యయ్యును బహురూపంబులఁ గానంబడువిధంబున నీవు మొదలఁ గారణరూపంబున నేకం బయ్యును ననేకరూపంబులు గైకొని జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు హేతుభూతంబు నానద్భుతకర్మంబులం దగిలి లీలావతారంబులు గైకొని దుష్టజన నిగ్రహంబును శిష్టజనరక్షణంబును గావించు చుందు వదియునుంగాక వర్ణాశ్రమధర్మంబు లంగీకరించి పురుషరూపంబున వేదమార్గంబు విదితంబు సేసిన బ్రహ్మగోవింద రూపివి తపస్స్వాధ్యాయ నియమంబులచేత నీహృదయంబు పరిశుద్ధంబు గావున బ్రహ్మస్వరూపం బైన వేదంబునందు వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబు లేర్పడఁగా నుందువు కావున బ్రాహ్మణకులంబు నెల్ల బ్రహ్మకులాగ్రణి వై రక్షించిన మహానుభావుండవు మాయాజవనికాంతరితుండ వైన నిన్ను నీభూపాలవర్గంబును నేమును దర్శింపం గంటిమి మాజన్మవిద్యాతపోమహిమలు సఫలంబు లయ్యె నీకు నమస్కరించెద మని బహువిధంబులఁ గృష్ణు నభినందించి యమ్మురాంతకు చేతనామంత్రణంబు వడసి తమ తమ నివాసంబులకుఁ బోవం దలంచు నవసరంబున. 1122

సీ. అమ్మునీశ్వరులకు నానకదుందుభి యతిభక్తి వందనం బాచరించి
తాపసోత్తములార ధర్మతత్త్వజ్ఞులు మన్నించి వినుఁడు నావిన్నపంబు
సత్కర్మవితతిచే సంచితకర్మచయంబు వాపెడునుపాయంబు నాకు
ఘనదయామతిఁ జెప్పుఁ డనిన నమ్మునివరుల్ భూవరుల్ విన వసుదేవుఁ జూచి

తే. యెలమిఁ బలికిరి నిఖిలయజ్ఞేశుఁ డైన
కమలలోచనుఁ గూర్చి యాగంబు సేయు
కర్మమునఁ బాయు నెట్టి దుష్కర్మమైన
నిదియె ధర్మంబు గాఁగ నీమదిఁ దలంపు. 1123

వ. అదియునుంగాక. 1124

క. దేవర్షి పితృఋణంబులు, భూవర మఖవేదపాఠపుత్రులచేతన్
వావిరి నీఁగనిపురుషుఁడు, పోవు నధోలోకమునకుఁ బుణ్యచ్యుతుఁ డై. 1125

వ. అట్లగుటం జేసి నీవును. 1126

క. వరతనయాధ్యయనంబులఁ, దరియించితి ఋణయుగంబు దడయక ధరణీ
వరదేవ ఋణము సవనా, చరణంబున వైయఁగు టొప్పు సమ్మతితోడన్. 1127

క. అనవుడు నవ్వసుదేవుఁడు, మునివరులకు ననియె వినయమున మీరలు సె
ప్పినయట్లు మఖము సేసెద, దినకరనిభులార మీరు దీర్పఁగ వలయున్. 1128

వ. అని యభ్యర్థించి యమ్మునీంద్రుల యాజకులఁ గా వరించి యప్పుణ్యతీర్థోపాంతంబున మహేంద్రామిత వైభవంబున నష్టాదశభార్యాసమేతుం డై దీక్షఁ గైకొని యమ్మహాధ్వరంబు వేదోపదిష్టవిధిం బరిసమాప్తించి ఋత్విక్సికాయంబుల బహుదక్షిణలఁ దనిపి భార్యాసమేతుం డై యవభృథస్నానం బాచరించి వివిధమణివిభూషణ విచిత్రాంబరసురభి కుసుమానులేపనంబులు ధరించి నిఖిలభూదేవముని బంధురాజలోకంబుల నుచితసత్కారంబులఁ బ్రీతులం గావించినవారును గృష్ణానుమతి నాత్మనివాసంబులకుం జని రందు. 1129

ఉ. ఆతఁడె నుగ్రసేనవసుధాధిపపంకజనాభముష్టికా
రాతులు దమ్ము నర్థి మధురప్రియభాషల నిల్వ వేఁడినం
గౌతుక మాత్మ నివ్వటిలఁగా వసియించిరి గోపగోపికా
వ్రాతముతోడ నచ్చట ధరావర నందయశోద లిమ్ములన్. 1130

క. హరినయముల హరిప్రియముల, హరిమధురాలాపములను హరికథల మనో
హరలీలఁ దగిలి నందుఁడు, నిరుపమగతి నచట మూఁడునెల లుండె నృపా. 1131

చ. జలరుహలోచనాదియదుసత్తము లందఱు నన్ని భంగులం
గలితవిభూషణాంబరనికాయము లిచ్చి బహూకరించి వీ
డ్కొలిపిన నందముఖ్యులు ముకుందపదాబ్జమరందపానస
ల్లలితనిజాత్మ షట్పదముల్గా మరలించుచు నెట్టకేలకున్. 1132

వ. చని చని. 1133

ఆ. మరలి మరలి కృష్ణ మాధవ గోవింద, పద్మనాభ భక్తపారిజాత
దేవదేవ యనుచుఁ దివిరి చూచుచు మథు, రాభిముఖులు నగుచు నరిగి రంత. 1134

క. క్రమమున నచ్చటఁ బ్రావృ, ట్సమయం బగుటయును బంధుజనయాదవవ
ర్గము లోలిఁ గొలువ సురగణ, నమితులు బలకృష్ణు లాత్మనగరంబునకున్. 1135

వ. వచ్చి సుఖం బుండునంత. 1136

శ్రీకృష్ణబలభద్రులు మృతు లైన తమ సహోదరులఁ దెచ్చి దేవకీదేవికిఁ గనఁబఱుచుట

సీ. అవనీశ యొక్కనాఁ డానకదుందుభిభార్య పద్మాక్షుఁడు బలుఁడుఁ దొల్లి
శరధిలోఁ జొచ్చినగురుతనూభవునిని మరలంగఁ దెచ్చినమహిమ లెల్ల
జనములు దమలోన సన్నుతుల్ సేయంగ విని తనసుతులు దుర్వృత్తుఁ డైన
కంసుచే నిహతు లై కాలునిపురి నున్నవారి నందఱఁ జూడఁ గోరి కృష్ణ
తే. బలులకడ కేఁగి కన్నుల బాష్పకణము
లొలుక నోరామ రామ నితో్యన్నతాత్మ

పరమపావనమూర్తి యోమురవిభేది
యిందిరానాథ యోగీశ్వరేశ కృష్ణ. 1137

క. మురకంసచైద్యపౌండ్రక, నరకజరాతనయయవనరనాయకులన్
దురితాత్ములఁ బోరిగొని భూ, భర ముడిపినయట్టిమేటిబలులు దలంపన్. 1138

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతి నిఖిలంబుఁ బొందఁ జేయుపరమపురుషులార
మీకు లీల బోట మీ రని నమ్మిన,దాన నేను వినుఁ డుదారులార. 1139

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించుచు నిట్లనియె మీరలు మహానుభావులరు మీరు దొల్లి యనేకకాలంబు సనినక్రిందట మృతుం డై దండధరుమందిరంబున నున్న గురుకుమారుని మీమహాప్రభావంబుల లోకంబులఁ బరిపూర్ణంబు లై ప్రకాశింప నక్కాలునిచేంతనుండి మగుడం దెచ్చి గురుదక్షిణగా నొసఁగితి రివ్విధంబునం గంసునిచేత హతు లైన మత్పుత్రుల నందఱ మరలం దెచ్చి నామనంబున నున్న దుఃఖంబు నివారింప వలయు నని దేవకీదేవి ప్రార్థించినం దమ తల్లి యాడిన మృదుమధురవాక్యంబు లత్యాదరంబున నాదరించి యప్పుడు బలకృష్ణులు దమ యోగమాయామహత్త్వంబున సుతలంబునకుం జని రట్టియెడ. 1140

మ. కనియెన్ దానవుఁ డింద్రసేనుఁడు దళత్కంజాక్షులన్ దక్షులన్
ఘనసారాంబుదవర్ణులన్ నిఖిలలోకైకప్రభాపూర్ణులం
దనరారన్ హలచక్రపాణులను భక్తత్రాణులన్ నిత్యశో
భనవర్ధిష్ణుల రామకృష్ణుల జయభ్రాజిష్ణులన్ జిష్ణులన్. 1141

చ. కని హితకోటితో నెదురుగాఁ జనుదెంచి మనోనురాగసం
జనితకుతూహలుం డగుచుఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సమగ్రకాంచనా
సనముల నుంచి తచ్చరణసారససేచనసర్వలోకపా
వనసలిలంబు లొఁదల ధ్రువంబుగఁ దాల్చి సుభక్తియుక్తుఁ డై. 1142

సీ. సురభికాలాగరుహరిచందనాదిధూపంబు లావిశ్వరూపకులకుఁ
గాంచనపాత్రసంగతరత్నకర్పూరదీపంబు లాజగద్దీపకులకుఁ
బాయసాపూపాన్నపక్వఫలాదినైవేద్యంబు లావేదవేద్యులకును
దనరువినూత్నరత్నప్రభాభాసితాభరణంబు లాదైత్యహరణులకును

తే. మిలమిలనిమంచుతోఁ బొలుపలరుబహువి
ధాంబరంబులు నీలపీతాంబరులకు
సలలితకుసుమమాలికామలయజాను
లేపనంబులు భూరినిర్లేపులకును. 1143

వ. సమర్పించి యప్పుండరీకాక్షుని చరణారవిందంబు లొత్తుచు నానందబాష్పపూరంబు దోరంబుగా రోమాంచకంచుకితశరీరుం డగుచుం గరకమలంబుల ఫాలభాగంబునం గదియించి. 1144

ఉ. ధీయుతుఁ డై నమోభగవతే హరయే పరమాత్మనే ముకుం
దాయ సమస్తభక్తవరదాయ నమః పురుషోత్తమాయ కృ
ష్ణాయ మునీంద్రవంద్యచరణాయ సురారిహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ వినీల భాస్వదలకాయ రథాంగధరాయ వేధసే. 1145

వ. అని యభినందించి యిట్లనియె. 1146

ఉ. రాజసతామసాత్ములకు రాదు గదా నినుఁ గాన నవ్యయం
కంజదళాయతాక్ష మునిగేయపవిత్రచరిత్ర విస్ఫుర
ద్భ్రాజకళాధరాజసురరాజముఖామరమౌళిరత్నవి
భ్రాజితపాదపీఠ భవబంధవిమోచన పద్మలోచనా. 1147

మ. మది నూహింపఁగ యోగివర్యులు భవన్మాయాలతాబద్ధు లై
యిద మిత్థమ్మన లేరు తామసుల మై యేపారుమాబోఁటిదు
ర్మదు లేరీతి నెఱుంగఁ జాలుదురు సమ్యగ్జ్ఞానధీయుక్తి నీ
పదముల్ సేరెడిత్రోవఁ జూపి భవరూపంబుం దరింపపవే. 1148

ఉ. వైరముచేతఁ జేదినృపవర్గముఁ గామముచేత గోపికల్
మీఱినభక్తినాశ్రితులు మిమ్ము నహర్నిశముల్ మనంబులం
దారఁగ నీక రూపగుణతత్పరు లై నినుఁ బొందుకైవడిన్
భూరివివేక సత్త్వగుణముల్ గలదేవత లంద నేర్తురే. 1149

క. కాన భవత్పదపద్మ, ధ్యానంబుననఁగాని శాస్త్రతత్త్వంబులచేఁ
గానరు శ్రుతిసంవేద్యం, బైనభవత్పదముఁ జిన్మయాకార హరీ. 1150

వ. దేవా యేనరుం డైన నేమి శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై నిన్ను సేవించు నట్టి మహా
త్ముండు విధిచోదితం బయిన ప్రమాణంబువలన విముక్తుం డై వర్తించునట్లు
గావున యోగీశ్వరేశ్వరుండ వైన నీ వీక్షితవ్యుల మైన మమ్ము నిష్పాపులం జేయు
మని నుతించి మఱియు నిట్లనియె. 1151

మత్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాబ్ధి దాఁటఁగఁ గంటి ముక్తినిధానముం
గంటి నీకరుణావలోకముఁ గంటిఁ బాపము వీడ ము
క్కంటి తామరచూలియుం బొడఁ గాననట్టిమహాత్మ నా
యింటికిం జనుదెంచితీశ్వర యేఁ గృతార్థతఁ బొందితిన్. 1152

వ. దేవా యేను భవద్దాసుండ నేది పంచినం జేయుదు నిచ్చటికి మీరలు విజయంబు
చేసినకార్యం బాన తీయ వలయు నని కరంబులు మొగిచి విన్నవించినం బుండరీ
కాక్షుం డతని వాక్యంబులకు సంతసిల్లి యిట్లనియె. 1153

సీ. బలదైత్య విను మున్ను ప్రథమయుగంబున నామరీచికి భార్య యైనయూర్ణ
యనునింతివలన నందను లార్వు రుద్భవ మైరి వా రొక్కనాఁ డబ్జభవుఁడు

దనపుత్త్రిపై మోహమునఁగూడి రతికేళి యొనరింప మాఱి నవ్వుటయుఁ గ్రోధ
మంది యాసురయోనియందుఁ బుట్టుం డని ఘనశాప మిచ్చె నవ్వనజజుండు

తే. తన్నిమిత్తమునను వారు దగిలి హేమ, కశిపునకుఁ బుట్టి రంత నాకౌకసులకు
నొదవ వీరలఁ దెచ్చి యయ్యోగమాయ యడరి దేవకిగర్భంబులందుఁ జొనుప.

క. దొరఁకొని కంసుఁడు ద్రుంచెఁ, బొరిఁగొనెఁ దత్పుత్త్రశోకమునఁ దనచిత్తం
బెరియఁగ దేవకి వారల, దరిసింపఁగఁ గోరె పనుపఁ దగ వసురేంద్రా. 1155

క. వచ్చితిమి వారిఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చెద మని తల్లికోర్కెఁ దీర్పఁగ నిపు డే
మిచ్చుటకిని నీకడఁ బొర, పొచ్చెము లే కున్న వారె పో వీర నఘా. 1156

క. వీరలఁ దోకొని యిపుడే, ధారుణికి న్నేఁగి జననితాపము వాపన్
వీరలు నంతట శాపముఁ దీఱ మదీయప్రసాదధీయుతు లగుచున్. 1157

క. పొలుపుగ సుగతిం బొందఁగఁ, గల రని హరి యాన తిచ్చి కరుణాన్వితుఁ డై
బలిచే ననుమతిఁ గొని వారలఁ దోకొని వచ్చె నిద్ధరామండలికిన్. 1158

వ. అట్లు వారలం దోడితెచ్చి తల్లి కిట్లనియె. 1159

క. కనుఁగొనుము వీరె నీసం, దను లని జనయిత్రికడ ముదంబున వారి
న్నునిచిన నద్దేవకియును, ఘనపుత్త్రస్నేహమోహకలితాత్మక యై. 1160

క. చన్నులు దిగ్గనఁ జేఁపఁగ, గన్నుల నానందబాష్పకణములు దొరఁగం
గ్రన్నన కౌఁగిట నిడి ననుఁ, గన్నన్నలు వచ్చి రనుచుఁ గౌతుక మొప్పన్. 1161

వ. అట్లు కౌఁగిటం జేర్చి నిజాంకపీఠంబున నునిచి శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుణుకుచుం బ్రేమాతిశయంబున మేనఁ బులక లొలయం జన్నిచ్చినవారును వైష్ణవమాయామోహితు లై స్తన్యపానంబు సేయుచు భగవంతుం డయిన రథాంగపాణి యంగసంగంబున విగతకల్మషు లై విధిశాపసాగరంబు హరి దయాకటాక్షం బను నావచేతం దరించి స్వరూపంబులు ధరించి కృష్ణునకుఁ దల్లిదండ్రులకు వందనం బాచరించి గగనపథంబున నిజస్థానంబున కరిగి రంత. 1162

క. చచ్చినబాలురఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చుట గడుఁ జిత్ర మనుచు దేవకి మదిలో
నచ్చెరువడి యిది యంతయు, నచ్చపుహరిమాయ గాక యని తలఁచె నృపా. 1163

క. పరమాత్ముఁ డఖిలజగదీ, శ్వరుఁ డగుకృష్ణుండు సేయుసత్కృత్యంబుల్
పరికింప నెన్నఁ బెక్కులు, ధరణీవర యనిన రాజు దా ముని కనియెన్. 1164

సుభద్రాపరిణయము

సీ. మునినాథ పార్థుండు వనజనాభునిసహోదరి సుభద్రను నేవిధమునఁ బెండ్లి
యయ్యెను నావిధం బంతయు నాకును దెలియంగ నెఱిఁగింపు ధీవిశాల
యనవుడు నావ్యాసతనయుఁ డాతనిఁ జూచి వినవయ్య నృప దేవవిభునిసుతుఁడు
మును తీర్థయాత్రాసముత్సుకుం డై చని రమణఁ బ్రభాసతీర్థమున నుండి

తే. యాతలోదరితోడి నెయ్యంబుకలిమిఁ
జూడఁ గోరుచు రాముండు సుందరాంగి
గౌరవేంద్రున కీ సమకట్టె ననుచుఁ
దనకు నెఱుంగ రా నాపురందరసుతుండు. 1165

వ. ఇట్లు సుభద్రా దర్శనోత్సాహంబు దన మనంబున సందడిగొనం ద్రిదండివేషంబు ధరియించి ద్వారకాపురంబునకుం జనుదెంచి యప్పౌరజనంబులు భక్తిస్నేహంబుల ననిశంబుఁ బూజింపం దన మనోరథసిద్ధి యగునంతకుం గనిపెట్టుకొని వానకాలంబు సనునంతకు నప్పట్టణంబున నుండు సమయంబున. 1166

క. రాముఁడు తత్కపటాకృతిఁ, దా మదిఁ దెలియంగ లేక దగ నొకనాఁ డా
భూమీవరతాపసుఁ బో,రామిం గని యాత్మమందిరమునకుఁ దెచ్చెన్. 1167

ఆ. తెచ్చి భిక్షసేయ దేవేంద్రతనయుండు, గుడుచు చుండి యచటఁ గోరి మెలఁగు
నసమబాణమోహనాస్త్రంబుకైవడి, వీరమోహి నన విహారలీల. 1168

వ. అట్లు సుభద్ర విహరించు చున్న సమయంబున. 1169

చ. జలరుహపత్రనేత్రు ననుసంభవ చారువధూలలామ స
ల్లలితవిహారవిభ్రమవిలాసము లాత్మకు విందు సేయ న
బ్బలరిపునందనుండు గని భావజసాయకబాధ్యమానవి
హ్వలహృదయాబ్జుఁడై నిలిపె నత్తరుణీమణియందుఁ జిత్తమున్. 1170

ఉ. ఆతరుణీశిరోమణియు నర్జును నర్జునచారుకీర్తివి
ఖ్యాతుని నింద్రనందను నకల్మషమానసుఁ గామినీమనో
జాతునిఁ జూచి పుష్పశరసాయకజర్జరితాంతరంగ యై
భీతిలి యుండె సిగ్గు మురిపెంబును మోహముఁ దేఱుచూపులన్. 1171

వ. అట్లానృపసత్తముత్తకాశిను లొండొరుల చిత్తంబులు చిత్తజాయత్తంబులై కోర్కులు దత్తఱింపం దాల్ములు వీడ సిగ్గునం జిట్టుముట్టాడు చున్నయంత నొక నాఁడు దేవతామహోత్సవనిమిత్తం బత్తలోదరి పురంబువెలుపలికి నరుగుదెంచిన నర్జునుండు గృష్ణదేవకీవసుదేవుల యనుమతంబు వడసి తానును దోడన చని యప్పుడు. 1172

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాస్ఫూర్తిచే రాజిల్లుపూర్ణిమారజనివోలెఁ
బూర్ణేందుబింబావతీర్ణమై యిలమీఁద భాసిల్లుహరిణడింభంబుఁబోలె
సులలితమేఘమండలమును నెడఁబాసి వసుధ గ్రుమ్మరుతటిద్వల్లివోలె
మాణిక్యరచితసన్మహితచైతన్యంబు వొందినపుత్తడిబొమ్మవోలె

తే. లలితవిభ్రమరుచికళాలక్షణములఁ, బొసఁగ రూపైనశృంగారరసముఁబోలె
నర్థిఁ జరియించు చున్నపద్మాయతాక్షిఁ, బ్రకటసద్గుణభద్ర సుభద్రఁ జూచి. 1173

వ. అప్పుడు డాయం జని యరదంబుపై నిడికొని పోవు చుండఁ గనుంగొని యదు బలంబులు మదంబున నంటం దాఁకిన నప్పు డయ్యాఖండల నందనుండు ప్రచండ

గాండీవకోదండ నిర్ముక్తకాండంబులం దూలించి యఖండబాహుదండ విజయ
ప్రకాండుం డై ఖాండవప్రస్థపురంబున కరిగె నట బలభద్రుండు డవ్వార్త విని
విలయసమయసమీరసఖుని కైవడిం బటురోషభీషణాకారుం డై క్రోధించినం
గని కృష్ణుం డాదిగాఁ గల బంధుజనంబు లతని చరణంబులకుం బ్రణమిల్లి మృదు
మధురభాషణంబుల ననునయించి యొడంబడునట్లుగా నాడిన నతండును సంతుష్టుం
డయి మనంబునఁ గలంక దేఱి యప్పుడు. 1174

క. కరులం దేరుల నుత్తమహరులన్ మణిహేమభూషణాంబరభృత్యో
త్కరదాసికాజనంబుల, నరణంబుగ నిచ్చిపంపె ననుజకుఁ బ్రీతిన్. 1175

వ. ఇట్లు కృష్ణున కభిమతంబుగా నజ్జనసుభద్రల కరణం బిచ్చి పంపె నని శుక
యోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె. 1176

శ్రీకృష్ణుండు ఋషిసమేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ బోవుట

సీ. నరనాథ విను భువనప్రసిద్ధంబుగ దీపించునట్టి విదేహదేశ
మందు భూకాంతకు నానదర్పణం బనఁ దనర్చినమిథి లనుపురమునఁ
గలఁడు శ్రీహరిపాదకంజాతభక్తుండు గళితరాగాదివికారుఁ డమల
చరితుఁ డక్రోధుండు శాంతుండు నిగమార్థకోవిదుం డగు శ్రుతిదేవుఁ డనెడి
తే. భూసురోత్తముఁ డొకఁ డనిచ్ఛాసమాగతంబు తుషమైన హేమశైలంబుగాఁగఁ
దలఁచి పరితోషమందుచుఁ దనగృహస్థ ధర్మమున నుండె సముచితకర్ముఁ డగుచు.

ఉ. ఆపురి నేలువాఁడు బహుళాశ్వుఁడు నా నుతి కెక్కినట్టి ధా
త్రీపతి యాధరాసురునిరీతిని నిష్కలుషాంతరంగుఁ డై
యేపనులందు ధర్మగతి నేమఱ కర్థిఁ జరించు చుండె ల
క్ష్మీపతి వారిపైఁ గరుణ నేసి ప్రసన్నముఖాంబుజాతుఁ డై. 1178

వ. అట్లు కృష్ణుండు వారలం జూచువేడ్కన్ నిజస్యందనారూఢుం డయి నారద
వామదేవాత్రికృష్ణరామాసితారుణభృగుగురుకణ్వమైత్రేయచ్యవనులును నేనును
మొదలైన మును లనుగమింపం జనుచుఁ దత్తద్దేశనివాసు లగు నానర్తధన్వ
కురుజాంగలకంక మత్స్యపాంచాల కుంతిమధుకేకయకోసలార్ణ భూవరులు వివిధ
వస్తుప్రచయంబులు గానిక లిచ్చి సేవింప గ్రహమధ్యగతుం డై దీపించు
సూర్యునిం బోలి యప్పుండరీకాక్షుండు మందస్మిత సుందర వదనారవిందుం
డగుచు వారలం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యోగక్షేమంబు లరసి సాదర
భాషణంబుల నాదరించుచుఁ గతిపయప్రయాణంబులం జని చని విదేహనగరంబు
డాయం జనుటయు నాబహుళాశ్వుండు నమ్మాధవు రాక విని మనంబున హర్షిం
చుచు వివిధపదార్థంబులు గానికలుగాఁ గొని తానును శ్రుతదేవుండును నెదు
రుగాఁ జనుదెంచి యప్పుడు. 1179

ఉ. ఆమునికోటికిన్ వినయ మారఁగ వందన మాచరించి యా
తామరసాభలోచనుఁ డుదారచరిత్రుఁడు పాపగోత్రసు
త్రాముఁడు భక్తలోకశుభదాయకుఁ డైనరమేశు సద్గుణ
స్తోముని పాదపద్మములు సోఁకఁగ మ్రొక్కి వినమ్రు లై తగన్. 1180

చ. కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ నీవు నీమునీ
శ్వరులును మద్గృహంబునకు వచ్చి మముం గృప సేసి యిచ్చటం
గర మనురక్తిఁ బూజనలు గైకొనుఁ డంచు నుతించి వేఁడ నా
హరి మనమందు వారివినయంబుల కెంతఁ బ్రమోద మందుచున్. 1181

చ. తిరముగ వారియిష్టములు దీర్పఁ దలంచి మురాసురారి యొం
డొరుల కెఱుంగ కుండ మునియూథముఁ దానును నేఁగె వారిమం
దిరముల కేకకాలమున ధీరత నాధరణీవరుండు వా
రిరుహదళాయతాక్షు మునిబృందములం గనకాసనంబులన్. 1182

సీ. కూర్చుండ నియమించి కొమరారు కాంచనకలధౌతకలశోదకములచేతఁ
బాదముల్ గడిగి తత్పావనజలములు దానును సతియు బాంధవజనంబుఁ
గర మర్థి నిజమస్తకంబుల ధరియించి వివిధార్చనములు సద్విధి నొనర్చి
మణిభూషణాంబరమాల్యానులేపనరాజితధూపనీరాజనములు

తే. భక్తిఁ గావించి పరిమృష్టబహువిధాన్న, పాయసాపూప పరిపక్వఫలము లోలి
నారగింపఁగఁ జేసి కర్పూరమిళిత, లలితతాంబూలములు నెయ్య మలర నొసఁగె.

వ. ఇట్లు సమర్పించి యనంతరంబ యమ్మిథిలేశ్వరుం డైన జనకుండు పరమానందంబును
బొంది. 1184

చ. హరిపదపద్మయుగ్మము నిజాంకతలంబునఁ జేర్చి యొత్తుచుం
బురుషవరేణ్య యీనిఖిలభూతగణావలియాత్మలందు సు
స్థిరమతిఁ గర్మసాక్షివి సుధీవర నీపదభక్తికోటితో
నరయ సుమాధినాథచతురాస్యులుఁ బోల రటందు వెప్పుడున్. 1185

వ. అట్టిలోకవిదితం బయిన భవద్వాక్యంబు నిక్కంబుగా భవదీయపాదారవిందంబు
లందు నొకానొకవేళ లేశమాత్రధ్యానంబు గల నాగృహంబున కకించనుం డని
చిత్తంబునం దలంపక భక్తవత్సలుండ వగుటంజేసి విజయం చేసితివి భవత్పాదపంకే
రుహసేవారతిం దగిలిన మహాత్ములు త్వద్ధ్యానంబు వదలం జాలుదురే నిరంతరం
బును శాంతచిత్తు లై నిష్కించను లైన యోగీంద్రులకు నీవలనం గోరిక గలవార
లకు నిన్నైన నిత్తువు గదా యని వెండియు నిట్లనియె. 1186

తే. కృష్ణ పరమాత్మ యదుకులక్షీరవార్ధి, పూర్ణచంద్రమ దేవకీపుత్ర సుజన
వినుత నారాయణాచ్యుత వేదవేద్య, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష. 1187

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాఖ్య యదుసింహకిశోరక భక్తలోకర
క్షాపరతంత్ర నీవు మునిసంఘముఁ గొన్నిదినంబు లుండరే

నీపదపద్మరేణువులు నెమ్మి మదీయగృహంబు సోఁకినం
దాపసవంద్య యే నిపుడ ధన్యుఁడ నయ్యెదఁ గాదె మాధవా. 1188

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై యప్పుండరీకాక్షుండు నిమికుల ప్రదీపకుం
డైన జనకచక్రవర్తిం గరుణించి యమ్మిథిలానగరంబునఁ బౌరజనంబులకు నున్నత
శోభనంబులు గావించుచుం గొన్ని దినంబు లుండె నంత. 1189

మ. శ్రుతదేవుండును మోది యై మునిజనస్తోమంబుతో నిందిరా
పతిఁ దోకొంచు నిజాలయంబునకు నొప్ప న్నేఁగి యచ్చోట స
మ్మతి దర్భాస్తరణంబుల న్నునిచి సమ్యగ్జ్ఞానపారీణుఁ డై
సతియుం దానుఁ బదాబ్జముల్ గడిగి చంచద్భక్తిఁ దత్తోయముల్. 1190

చ. శిరములఁ దాల్చి నవ్యతులసీదళదామకుశప్రసూన వి
స్ఫురదరవిందమాలికలఁ బూజ లొనర్చి గృహాంధకూపసం
చరణుఁడ నైననాకడకుఁ జక్రి దనంతనె వచ్చునట్టి సు
స్థిరమతి నేతపంబు మును సేసితినో యని సంతసించుచున్. 1191

తే. మఱియుఁ దత్పాదతీర్థంబు మందిరమునఁ, గలయఁ జిలికించి సంప్రీతి గడలుకొనఁగఁ
బత్త్రఫలపుష్పతోయముల్ భక్తి నొసఁగి, హరిమురాంతకుమూర్తి నిజాత్మ నిలిపి.

తే. మానితంబుగ విశ్వనిదానమూర్తి, యైనకృష్ణుండు దనయింట నారగించెఁ
దమనోరథసిద్ధియుఁ దనకు నబ్బె, ననుచుఁ బైపుట్ట మల్లార్చి యాడుచుండె. 1193

చ. తరుణియుఁ దానుఁ బుత్త్రులుఁ బదంపడి కృష్ణు భజించుచుండి త
చ్చరణము లంకపీఠమునఁ జాఁచిన మెల్లన యొత్తుచుం రమా
వరుఁ గని పల్కె భక్తజనవత్సల మామకభాగ్య మెట్టిదో
హరచతురాస్యులు న్నెఱుఁగనట్టినినుం గనుఁగొంటి నెమ్మితోన్. 1194

క. మునియోగిమానసస్ఫుట, వనజంబుల నెల్లప్రొద్దు వర్తించుభవ
ఘ్నదివ్యమూర్తి నాలోఁ, చనగోచర మయ్యెఁ గాదె సర్వాత్మహరీ. 1195

వ. దేవా నీసచ్చరితంబులు కర్ణరసాయనంబులుగా నాకర్ణించుచు నీకుం బూజ లొన
ర్చుచు నీచరణారవిందంబులకు వందనంబులు సేయుచు నీదివ్యనామసంకీర్తనంబులు
సేయుచుం దమ శరీరంబులు భవదధీనంబులుగా మెలంగు నిర్మలబోధాత్ము లగు
వారిచిత్తంబు లనుదర్పణంబులం గానంబడుచుండుదు కర్మవిక్షిప్తచిత్తు లైన వారి
హృదయంబుల నుండియు దూరగుండ వగుదు వని మఱియు నిట్లనియె. 1196

సీ. నీకు మ్రొక్కెదఁ గృష్ణ నిగమాంతసంవేద్య లోకరక్షక భక్తలోకవరద
నీపాదసేవనిరతుని నన్ను నేపనిఁ బంపె దాన తిమ్మనినఁ గృష్ణుఁ
డెలనవ్వు మోమున జెలు వొంద నావిప్రుకర మాత్మకరమునఁ గదియఁ జేర్చి
పాటించి యతనితోఁ బలికెఁ దపశ్శక్తి వఱలినయమ్మునివర్యు లెపుడుఁ

తే. దమపదాంబుజరేణువితానములను, దవిలి లోకంబులను బవిత్రంబు సేయు
వారు ననుఁ గూడి యెప్పుడువలయునెడల,కరుగుదెంతురు నీభాగ్యగరిమ నిటకు.

వ. చనుదెంచిరి పుణ్యస్థలంబులును విప్రులును దేవతలను సంస్పర్శనదర్శనార్చనం బులం బ్రాణులను సమస్తకిల్బిషంబులం బాయం జేయుదు రదియునుం గాక బ్రాహ్మణుండు జననమాత్రంబున జీవకోటియందు ఘనుం డై యుండు జపతపోధ్యానాధ్యయనాధ్యాత్మలం జతురుం డై మత్కలాశ్రయుం డయ్యె నేని నతం డుత్తముం డై వెలుంగు నతనిం జెప్ప నేల యని వెండియు ని ట్లనియె. 1198

క. నామది విప్రులపైఁ గల, ప్రేమము నాతనువునందుఁ బెట్టనికతనన్
భూమిసురు లర్హులు నీ, వీమునులం బూజ సేయు మిద్ధచరిత్రా. 1199

క. ఇదియే నాకిష్టము ననుఁ, బదివేలవిధంబు నొలయ భజియించుటగా
మది కిం పగు నటు గావున, వదలనిభక్తిన్ భజింపు వసుధామరులన్. 1200

క. అని సర్వలోకవిభుఁ డగు, వనజోదరుఁ డానతిచ్చువాక్యంబులజా
డన భూమీసురుఁ డమ్ముని, జనులకు సద్భక్తిఁ బూజ సలిపెన్ వరుసన్. 1201

చ. ఎనయఁగ గృష్ణుఁ డంత మిథిలేశ్వరభూసురులం గృపావలో
కన మొలయ న్ననూనసుభగస్థితిఁ బొందఁగఁ జేసి వారి వీ
డ్కొని రథ మెక్కి దివ్యమునికోటియుఁ దానును వచ్చెఁ గృష్ణుఁడున్
జనవర మోక్షదం బగుకుశస్థలికిం బ్రమదాంతరంగుఁ డై. 1202

శ్రుతి గీతలు

వ. అని చెప్పిన బాదరాయణికి నభిమన్యునందనుం డి ట్లనియె మునీంద్రా ఘటపటాది వస్తుజాతంబుభంగి నిర్దేశింప నర్హంబు గాక సత్త్వాదిగుణశూన్యం బైన బ్రహ్మంబునందు సత్త్వాదిగుణగోచరంబు లైన వేదంబు లేక్రమంబున వర్తించు నట్టిచందంబు నా కెఱింగింపు మనిన భూవరునకు మునివరుం డి ట్లనియె సకలచేతనాచేతనాంతర్యామి యైన సర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దవాచ్యుండు గావున సకలజంతునివహంబులకు బుద్ధీంద్రియ మనఃప్రాణశరీరంబులను సృజియించి చేతనవర్గంబునకు జ్ఞానప్రదుం డగుం గావున సకలనిగమసమూహంబులును దత్స్వరూపగుణ వైభవప్రతిపాదకంబులు గావున ముఖ్యం బై ప్రవర్తించు శ్రుతిస్తోత్రం బుపనిషత్తుల్యంబు ననేకపూర్వఋషి పరంపరాయాతంబును నైన దీనిని శ్రద్ధాయుక్తుం డై యెవ్వం డనుసంధించు నతనికి మోక్షంబు సులభంబు దీనికి నారాయణాఖ్యాతం బగు నొక్క యుపాఖ్యానంబు గలదు వినిపింతు వినుము భగవత్ప్రియుం డైన నారదుం డొక్కనాఁడు నారాయణాశ్రమంబు నకుం జని ఋషిగణసమేతుం డైన నారాయణఋషిం గనుంగొని నీవు న న్నడిగి నట్ల యమ్మహాత్ముని నడిగిన నతండు మున్నీయర్థంబు శ్వేతద్వీపవాసు లైన సనకసనందనాది దివ్యయోగీంద్రులు ప్రశ్న సలిపిన వారలకు సనందనుండు సెప్పిన

ప్రకారంబు నీ కెఱింగించెద నని చెప్పం దొడంగె శయానుం డైన రాజశ్రేష్ఠునిం
దత్పరాక్రమదక్షతాది చిహ్నంబులను నుతియించు వందిజనంబులచందంబున జగ
దవసానసమయంబున ననేకశక్తియుతుం డై యోగనిద్రావశుం డైన సర్వేశ్వరుని
వేదంబులు స్తోత్రంబు సేయువిధంబు నారాయణుండు నారదునకుం జెప్పినతెఱం
గున విను మని యి ట్లనియె. 1203

సీ. జయజయ హరి దేవ సకలజంతువులకు జ్ఞానప్రదుండవు గాన వారి
వలన దోషంబులు గలిగిన సుగుణసంతానంబుగాఁ గొని జ్ఞానశక్తి
ముఖ్యషడ్గుణపరిపూర్ణతఁ జేసి మాయాత్మవిశిష్టుండ వగుచుఁ గార్య
కారణాత్మకుఁడ వై కడఁగి చరించుచు నున్ననీయందు బయోరుహాక్ష
తే. తివిరి యామ్నాయములు ప్రవర్తించుఁగాన
ప్రకటత్రిగుణాత్మకం బైనప్రకృతితోడి
యోగ మింతయు మాన్పవే యోగిమాన
సాంబుజాతమధువ్రత యని నుతించి. 1204

వ. అదియునుం గాక. 1205

సీ. పరమవిజ్ఞానసంపన్ను లై నట్టియోగీంద్రులు మహితనిస్తంద్రలీలఁ
బరిదృశ్యమాన మై భాసిల్లునిమ్మహీపర్వతముఖరప్రపంచ మెల్లఁ
బరఁగ బ్రహ్మస్వరూపము గాఁగఁ దెలియుదు రెలమి నీవును జగద్విలయవేళ
నవశిష్టుఁడవుగాన యనఘ నీయందు నీవిపులవిశ్వోదయవిలయము లగు
తే. ఘటశరావాదు లగుమృద్వికారములుమృ, దాత్మకంబైనయట్లు పద్మాయతాక్ష
తవిలి కారణరూపంబుఁ దాల్చి లీలఁ, గడఁగునీయందు బుద్ధివాక్కర్మములను.

క. అలవడఁ జేయుచు నందఱు, బలకొని యిలఁ బెట్టఁబడినపదవిన్యాసం
బులు పతనకారణముగా, నలవున సేవించుచును గృతార్థులు నగుచున్. 1207

క. లీలం బ్రాకృతపూరుష, కాలాదికనిఖిల మగుజగంబుల కెల్లన్
మాలిన్యనివారక మగు, నీలలితకథాసుధాబ్ధినిం గ్రుంకి తగన్. 1208

చ. భరితనిదాఘతప్తుఁ డగుపాంథుఁడు శీతలవారిఁ గ్రుంకి దు
ష్కర మగుతాపముం దొరఁగుకైవడి సంసరణోగ్రతాపముల్
వెరవునఁ బాయు చుందురు నిన్ను భజించుమహాత్మకుల్ జరా
మరణమనోగుణంబులఁ గ్రమంబునఁ బాయుట సెప్ప నేటికిన్. 1209

వ. అదియునుం గాక. 1210

సీ. అనయంబు దేహి నిత్యానిత్యసద్విలక్షణమునఁ బంచకోశవ్యవస్థ
నభివృద్ధిఁ బొరయుచు నందులోపల నున్నప్రాణాన్నబుద్ధివిజ్ఞానమయము
లనుచతుష్కోశంబు లవ్వల వెలుఁ గొందునానందమయుఁడవు గాన దేవ
సురుచిరస్వప్రకాశుండవు నీపరిగ్రహము గల్గుటఁ జేసి కాదె ప్రకృతి

తే. మహదహంకారపంచతన్మాత్రగగన, పవన తేజోంబుభూభూతపంచకాది
కలితతత్త్వముల్ బ్రహ్మాండకార్యకరణ,మందు నెపుడుసమర్థంబు లగుటఁజూడ.

క. కోరి శరీరులు భవదను, సారంబుల నిహపరైకసౌఖ్యంబులఁ బెం
పారఁగ నందుచు నుందురు, ధీరజనోత్తము లనంగ దివిజారిహరా. 1212

ఆ. నిన్ను ననుసరింప నేరనికుజనులు, పవనపూర్ణచర్మభస్త్రిసమితి
యోజఁ జేయు చుందు రుచ్ఛ్వసనంబులు, బలసి యాత్మదేహభజను లగుచు.

సీ. దేవ కొందఱు సూక్ష్మదృక్కు లైనట్టిమహాత్మకు లుదరస్థుఁ డైనవహ్ని
గా మదిఁ దలఁతురు కైకొని మఱికొంద ఱారుణు లనుపేర నమరఋషులు
లీల సుషుమ్నానాళీమార్గగతుఁడ వై హృత్ప్రదేశమునఁ జరించు చున్న
రుచిదహరాకాశరూపిఁ గా భావింతు రట్టిహృత్పద్మంబునందు వెడలి

తే. వితతమూర్ధన్యనాడికాగతుల నోలి
బ్రహ్మరంధ్రంబుఁ బ్రాపించి పరమపురుష
సుమహితానందమయపరంజ్యోతిరూపి
వైననినుఁ బొంది మఱి పుట్ట రవనియందు. 1214

వ. మఱియు వివిధకాష్ఠాంతర్గతుం డయిన వాయుసఖుండు తద్గతదోషంబునం బొర
యక నిత్యశుద్ధుం డై తరతమభావంబున వర్తించుచందంబున స్వసంకల్పకృతంబు
లయిన విచిత్రశరీరంబులందు నంతర్యామి వై ప్రవేశించి తత్తద్విచిత్రయోనిగతం
బైన హేయంబులం బొరయక సకలాత్మసమం బై యేకరసం బై బ్రహ్మం బైన
నిన్ను నైహికాముష్మికఫలసంగమంబు లేక విగతరజోగుణంబులు గలిగి
కొందఱు భజియించు చుండుదు రదియునుం గాక దేవా భవదీయసంకల్పా
ధీనంబులయిన శరీరంబులం బ్రవేశించి యున్న జీవసమూహంబు నీకు శేషభూతం
బని తెలిసి కొందఱు భవనివారకం బయిన శ్రీమత్త్వచ్చరణారవిందంబులు
సేవించి కృతార్థు లగుదురు మఱియును. 1215

సీ. అనఘ దుర్గమ మైనయాత్మతత్త్వంబుఁ బ్రవర్తించుకొఱకు దివ్యంబు లైన
యంచితరామకృష్ణాద్యవతారముల్ భజియించి యున్న నీభవ్యచరిత
మనుసుధాంభోనిధి నవగాహనము సేసి విశ్రాంతచిత్తు లై వెలయుచుండి
మోక్షంబు బుద్ధి నపేక్షింప నొల్లరు మఱియుఁ గొందఱు భవచ్చరణపంక

ఆ. జములఁ దగిలి పుణ్యతము లైనహంసల, వడువు నొంది భాగవతజనముల
నొనరువారు ప్రకటయోగిజనప్రాప్య, మైనముక్తిఁ గోర రాత్మలందు. 1216

ఉ. కొందఱు నీశరీరము లకుంఠితభక్తి భవద్వశంబు లై
చెందఁగ నీపదాబ్జములు సేరి భజించుచుఁ దత్సుఖాత్ము లై
యుందురు కొంద ఱీతనువు లోలి ధరించి భవత్పదాబ్జముల్
పొందుగఁ గొల్వ లేక నిలఁ బుట్టుచుఁ జచ్చుచు నుందు రవ్వయా. 1217

చ. యమనియమాదియోగమహితాత్మకు లైనమునీంద్రులున్ విరో
ధమునఁ దలంచుచైద్యవసుధావరముఖ్యనృపుల్ ఫణీంద్రభో
గము లన నొప్పుబాహువులు గల్గిననిన్ను భజించుగోపికల్
క్రమమున నేమునున్ సరియ కామె భవత్కృప కంబుజోదరా. 1218

మ. అరవిందాక్ష భవత్స్వరూప మిలఁ బ్రత్యక్షంబునం గాన నె
వ్వరికిం బోలదు శాస్త్రగోచరుఁడ వై వర్తింతు నీసృష్టిముం
దర సద్రూపుఁడ వైననీవలననే ధాత్రాద్యమర్త్యుల్ జనిం
చిరి నిన్నంతకుమున్నె ఱుంగఁ గలమే చింతింప నే మచ్యుతా. 1219

వ. అట్టి నిన్నుఁ బరమాణుకారణవాదు లైన కణ్వగౌతమాదులును బ్రకృతికారణ
వాదు లయిన సాంఖ్యులును దేహాత్మవాదు లయిన బౌద్ధులును వివిధంబు లైన
కుతర్కంబులచేతం బరస్పరవ్యాహతంబు లైన మతంబులు దమ తమ తర్క
వాదంబుల సమర్థించుచు నిన్నుం దెలియ లేరు మహాభాగ్యవంతు లయిన
యోగీంద్రులకు నీవు ప్రత్యక్షుం బైన నివి యన్నియు నసత్యంబు లని కానవచ్చు
వెండియుఁ గొందఱు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి వై సర్వంబు నీవ
యగుటం దెలియలేక నిత్యం బనియు ననిత్యం బనియు విపరీతబుద్ధిం దెలియు
దురు గాని భవదీయదివ్యతత్త్వంబు నిక్కంబుగఁ దెలియఁ జాలరు కొందఱు
జగచ్ఛరీరుండవు గాన జగద్రూపకుండ వైన నిన్నుఁ గటకమకుటకర్ణికాదివివిధ
భూషణభేదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబున
జగద్వికారానుగతుండ వయ్యును నిఖిలహేయప్రత్యనీక కల్యాణగుణాత్మకుండ
వై యుండుదు వని యాత్మవిదు లయినవారు దెలియుదు రదియునుం గాక. 1220

మ. వనజాతాక్ష భవత్పదాబ్జయుగసేవాసక్తు లైనట్టియ
జ్జనముల్ మృత్యుశిరంబుఁ దన్ని ఘనసంసారాంబుధిన్ దాఁటి పా
వను లై లోకములుం బవిత్రములు గా వర్తించుచున్ నిత్యశో
భన మై యొప్పెడిముక్తిఁ బొందుదురు శుంభద్వైభవోపేతు లై. 1221

మ. మిము సద్భక్తి భజింప నొల్ల కిల దుర్మేధం బ్రవర్తించునీ
చమతివ్రాతము నేర్పునం బసులఁ బాశశ్రేణి బంధించుచం
దమునం బెక్కుగునామరూపములచేతన్ వారి బంధించి దు
ర్గమసంసారపయోధిఁ ద్రోతువు దళత్కంజాతపత్రేక్షణా. 1222

వ. దేవా కర్మమూలంబు లయిన పాణిపాదంబులు లేనివాఁడ వయ్యును స్వతంత్రుఁ
డవు గావున బ్రహ్మాదులు భవత్పరతంత్రు లై యుండుదురు స్థిరచరరూపంబులు
గల చేతనకోటికి నీవు సర్వవిధనియంతవు గావున నీకృపావలోకనంబు గలవారికి
మోక్షంబు కరస్థితం బై యుండు భవత్కృపావలోకనంబు లేని కష్టాత్ములు
దుర్గతిం గూలుదు రట్టిజీవులు దేవతిర్యఙ్మనుష్య స్థావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యణు

రూపు లై యుండు రందును నీ వుండు వంతరాత్మ వగుచు మఱియును. 1223

క. మది(దలపోయ(గ జలబు, ద్బుదములు ధర(బుట్టి పొలియుపోలిక గలయీ
త్రిదశాదిదేహములలో, వదలక వర్తించునాత్మవర్గము నోలిన్. 1224

ఆ. ప్రళయవేళ నీవు భరియింతు వంతకు(, గారణంబ వగుట(గమలనాభ
భక్తపారిజాత భవభూరితిమిరది,నేశ దుష్టదైత్యనాశ కృష్ణ. 1225

చ. అనఘు జితేంద్రియస్ఫురణు లయ్యును జంచల మైనమానసం
బనుతురగంబు బోధమహితాత్మవివేకపునూలిత్రాట న
ల్లన కుదియంగ(బట్టను దలంచుచు ముక్తి కుపాయలాభ మే
యనువున లేమిక్రిఁ వగల నందెడు నాత్మలు వో తలంపఁగన్. 1226

చ. గురుపదపంకజాతములు గొల్వనివారలువో మహాబ్ధిని
స్తరణకు(గర్ణధారరహితం బగునావను సంగ్రహించుచే
హరిగతి భూరిదుస్తరభవాంబుధిలోన మునుంగు చుందు రం
బురుహదళాక్ష నీవు పరిపూర్ణుఁడ వై తనరారఁగా నొగిన్. 1227

తే. పుత్రదారగృహక్షేత్రభూరివిషయ, ఘనసుఖాసక్తు(డగుచు నేమనుజు(డేని
నర్థి(జరియించు వాఁడు భవాబ్ధిలోన(, జెంది యెన్నాళ్లకును దరి(జేర లేఁడు.1228

సీ. జగతిపై బహుతీర్థసదనంబు లన(గల్గి బుణ్యానువర్తనస్ఫురితు లగుచు(
బాటించి నీయందు బద్ధమత్సరములు లేక భక్తామరానోకహంబ
వగుభవత్పాదాబ్జయుగళంబు సేవించి భవపాశముల నెల్ల(బాఱ(దోలి
సమమతు లై యదృచ్ఛాలాభతుష్ట మేసుసమముగా(గైకొని సాధు లగుచు(

తే. బాదతీర్థంబు గలమహాభాగవతజ
నోత్తమోత్తము లైనట్టియోగివరుల
వార కెప్పుడు సేవించువాఁడు వొందు(
బ్రవిమలానందమయమోక్షపదము మఱియు. 1229

వ. సత్తైనప్రకృతివలన నుత్పన్నం బైన యీజగత్తు సత్తు గావలయు నది యె ట్లనినం గనకోత్పన్నంబు లైన భూషణంబులు కనకమయంబు లయి కానంబడు చందం బున నని సాంఖ్యుండు పలికిన విని యద్వైతవాది యి ట్లను నెయ్యది యుత్ప న్నంబు గా దది సత్తును గా దను వ్యతిరేకవ్యాప్తినియమంబు నిత్యసత్యం బైన బ్రహ్మంబునందు(దర్కహతం బగు(గావునం బ్రపంచంబు మిథ్య యని నిరూపిం చిన నాప్రపంచంబు బ్రహ్మవిశేషణం బై కార్యకారణావస్థలు గలిగియున్న యంతమాత్రంబున మిథ్య గా నేర దాప్రపంచంబునకు(గార్యకారణావస్థలు నిత్యంబులు గావున నవస్థాద్వయయుక్తం బయిన ప్రపంచంబు నిత్యం బనిన వెండియు నద్వైతి యి ట్లను బహుగ్రంథప్రతిపాదితం బయిన జగన్మిథ్యా త్వంబు లేమి యె ట్లనిన నదియునుం గర్మవశు లైన జనుల నవిద్యాప్రతిపాదకం

బైన కుతర్కసమేతం బైన భారతి యంధపరంపరావ్యవహారంబునం జేసి భ్రమి
యించు గారణావస్థయందును బ్రహ్మవిశేషణం బైన సూక్ష్మరూపంబునం బ్రపం
చంబు సత్తై యుండు సత్యంబు బాధాయోగ్యంబు గావున నీకు శేషం బయి
యుండుఁ గావున నీవు దేహగతుం డైన దేహియందు నంతర్యామి వయ్యుం
గర్మఫలంబులం బొరయక గర్మఫలభోక్త యైన జీవునకు సాక్షిభూతంబ వై యుందు
వట్టి నిన్ను నజ్ఞు లైన మానవులు నిజకంఠలగ్నం బయిన కంఠికామణి నిత్యసన్ని
హితం బై వెలుంగుచుండినను గానక వర్తించు తెఱంగున హృదయపద్మమధ్యం
బున ననంతతేజోవిరాజమానుండ వై ప్రకాశించు నిన్నుం దెలియలేరు సకల
బ్రహ్మాండనాయకుండ వైన నీయందు శ్రుతులు ముఖ్యవృత్తిం బ్రవర్తించు నని
శ్రుత్యధిదేవతలు నారాయణు నభినందించిన తెఱంగున సనందనుండు మహర్షుల
కెఱింగించినప్రకారం బని నారాయణర్షి నారదునకుం జెప్పిన నమ్మహాత్ముండు
మజ్జనకుం డైన వేదవ్యాసమునీంద్రునకు నుపన్యసించె నయ్యర్థంబు నతండు
నాకుం జెప్పినవిధంబున నీకుం జెప్పితి నీయుపాఖ్యానంబు సకలవేదశాస్త్రపురాణేతి
హాససారం బుపనిషత్తుల్యంబు దీనిఁ బఠించువారును వినువారును విగతకల్మషు లై
యిహపరసౌఖ్యంబుల నొంది వర్తింతు రని చెప్పిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం
డి ట్లనియె. 1230

పరీక్షిత్తునకు శుకయోగి విష్ణుసేవాప్రాశస్త్యంబు సెప్పుట

మ. మునినాథోత్తమ దేవమానవులలో ముక్కంటి సేవించువా
రనయంబుం బహువస్తుసంపదల సౌఖ్యానందు లై యుండ న
వ్వనజాతాక్షు రమామనోవిభుని శశ్వద్భక్తి సేవించు స
న్మునివర్యుల్ గడుఁ బేద లౌటకుఁ గతంబుం నా కెఱింగింపవే. 1231

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాథుఁ గనుఁగొని విను మెఱింగింతుఁ దద్విధము దెలియ
ఘనశక్తిసహితుండు కాలకంధరుఁడు దా వినుతగుణత్రయాన్వితుఁడు గాన
రాగాదియుక్త మై రాజిల్లుసంపద లాతనిఁ గొలుచువారందు చుందు
రచ్యుతుఁ బరము ననంతు గుణాతీతుఁ బురుషోత్తముని నాదిపురుషు ననఘు

తే. నర్థి భజించువారు రాగావిరహితు, లగుచు దీపింతు రెంతయు ననఘచరిత
ధర్మనందనుఁ డశ్వమేధంబు సేసి, పిదప సాత్వికకథనముల్ ప్రీతితోడ. 1232

ఉ. నారదసంయమీంద్రువలనన్ వినుచుండి యనంతరంబ పం
కేరుహనాభుఁ జూచి యడిగెం దగ నిప్పుడు నీవు నన్ను నిం
డారినభక్తిమై నడిగినట్ల యతండును మందహాసవి
స్ఫారకపోలుఁ డై పలికెఁ బాండుతనూభవుతోడఁ జెచ్చెరన్. 1233

సీ. వసుమతీనాథ యెవ్వనిమీఁద నా కనుగ్రహబుద్ధి వొడము నాఘనునివిత్త
మంతయుఁ గ్రమమున నపహరించిన వాఁడు ధనహీనుఁ డగుచు సంతాప మంద

విడుతురు బంధు లవ్విధమున నొందిలి రై చేయునది లేక యఖిలకార్య
భారంబు లుడిగి మద్భక్తులతో మైత్రి నెఱపుచు విజ్ఞాననిరతుఁ డగుచుఁ

తే. బిదప వాఁ డవ్యయానందపదమయాత్ముఁ, బరఁగ శ్రీవిష్ణులోకసంప్రాప్తి నొందుఁ
గాన మత్సేవ మిగులదుష్కర మటంచు, వదలి భజియింతు రితరదేవతల నెపుడు.

క. సేవింప వారు దమకుం, గావించినశోభనములు గని నిజములుగా
భావించి వారి మఱతురు, భావములఁ గృతఘ్నవృత్తిపని తమపనిగన్. 1235

క. మెలఁగుచు నుందురు దీనికిఁ, గల దొకయితిహాస మిపుడు గైకొని నీకుం
దెలియఁగఁ జెప్పెద దానన, యలవడు నీ వడుగుప్రశ్న కగు నుత్తరమున్. 1236

శివద్రోహంబు సేయం బూనిన వృకాసురుండు విష్ణుమాయచే మడియుట

క. శకుఁ డనుదైత్యునితనయుఁడు, వృకుఁ డనువాఁ డొకఁడు దుర్వివేకుఁడు సుజన
ప్రకరముల నలఁపఁ దెరువున, నొకనాఁ డొదిగుండి దివ్యయోగిం గడఁకన్.

వ. కనుంగొని. 1238

క. కరములు ముకుళించి మునీశ్వర నారద లలితధీవిశారద నన్నుం
గరుణించి యాన తీ శుభ, కరు లగుహరిహరహిరణ్యగర్భులలోనన్. 1239

ఆ. కడఁగి కొలువ శీఘ్రకాలంబులోనన, యిష్ట మైనవరము లిచ్చునట్టి
దైవ మెవ్వఁ డనిన దానవుఁ గనుఁగొని, మునివరుండు పలికె ముదముతోడ.

వ. వినుము దుర్గుణసుగుణంబులలో నొక్కటి యెచ్చటం గలుగు నచ్చట నాక్ష
ణంబ కోపప్రసారఫలంబులు సూపువాఁ డమ్మువ్వురయందు ఫాలలోచనుం డివ్వి
ధంబుఁ దెలిసినవా రై బాణాసురదశకంధరులు సమగ్రభక్తియుక్తు లై సేవించి
యసమానసామ్రాజ్యవైభవంబుల నొంది ప్రసిద్ధు లై రట్టు గాన నీవు నమ్మ
హాత్ముని సేవింపు మతనివలన నభిమతఫలంబులు వేగంబ ప్రాప్తం బయ్యెడి నని
చెప్పిన నతం డాక్షణంబ. 1241

సీ. దీపించు కేదారతీర్థంబునకు నేఁగి యతిసాహసాత్మకుం డగుచు నియతి
లోకముల్ వెఱఁగంద నాకాలకంధరు వరదుని నంబికావరునిఁ గూర్చి
తనమేనికండ లుద్దండుఁ డై ఖండించి యగ్ని కాహుతులుగా నలర వేల్చి
దర్పకారాతి ప్రత్యక్షంబు గా కున్న జడియక సప్తవాసరమునందుఁ

తే. బూని తత్తీర్థమునఁ గృతస్నానుఁ డగుచు, వెడలి మృత్యువుకోఱనావెలయునట్టి
గండ్రగొడ్డంటఁ దనమస్తకంబు దునుము, కొనఁగఁ బూనిన నయ్యగ్నికుండమునను.

క. అరుదుగ వెలువడి రుద్రుఁడు, గరుణ దలిర్పంగ వానికర మాత్మకరాం
బురుహమునఁ బట్టి తెగువకుఁ, జొర వలవదు మెచ్చు వచ్చె సుమహితచరితా.

క. నీమదిఁ బొడమినకోరిక, లే మైనను వేఁడు మిపుడ యిచ్చెద ననినం
దా మనమున సంతసపడి, యామనుజాశనుఁడు హరుపదాంబుజములకున్. 1244

తే. వందనం బాచరించి యోయిందుమకుట, ఫాలలోచన వరద మత్ప్రాణితలము

నేను నెవ్వనితలమీఁద నిడినవాఁడు, మస్తకము నూఱువ్రయ్యలై మఱియ నీవె.

క. అని వేఁడిన నమ్మాటలు, విని మదనారాతి నవ్వి విబుధాహితుకో
రినవరముఁ దడయ కిచ్చిన, దనుజుఁడు తద్వరపరీక్షఁ దాఁ జేయుటకున్. 1246

వ. ఆక్షణంబ వరదానగర్వంబున నువ్వృత్తుం డై కడంగి. 1247

క. ఆహరుమస్తకమునఁ గడు, సాహసమునఁ జేయి వెట్ట జడియక కదియ
న్నోహో తనమెచ్చులు దన, కాహా పై వచ్చె ననుచు నభవుఁడు భీతిన్. 1248

క. దనుజుఁడు దనవెనువెంటం, జనుదే మ్ముల్లోకములును సంత్రాసముఁ గై
కొని పాఱ సురలు మనములఁ, దనికిరి దానికిని బ్రతివిధానము లేమిన్. 1249

వ. అట్లు చని చని. 1250

సీ. నిరుపమానంద మై నిఖిలలోకములకు నవల నై యమృతపదాఖ్యఁ దనరి
దినకరచంద్రదీధితులకుఁ జొర రాక సలలితసహజతేజమున వెలుఁగు
సమధికం బగుశుద్ధసత్త్వగరిష్ఠ మై కరమొప్ప యోగీంద్రగమ్య మగుచు
హరిపదధ్యానపరాయణు లై నతద్దాసుల కలరునివాస మగుచుఁ

తే. బ్రవిమలానంతతేజోవిరాజమాన, దివ్యమణిహేమకలితసందీప్తభవ్య
సౌధమండపతోరణస్తంభవిపుల, గోపురాదిభాసురము వైకుంఠపురము. 1251

వ. కనుంగొని యమ్మహాస్థానంబు డాయం జనుటయు నప్పుండరీకాక్షుం డఖండ వైభవంబునం గుండలీశ్వరభోగతల్పంబునం బరమానందకందళిత హృదయార విందుం డై యిందిరానయనచకోరకంబుల నిజమందహాససాంద్రచంద్రికావితతిం దేల్పుచు నార్తభక్తజనరక్షణంబు పనిగా మెలంగుచు వివిధవినోదంబులం దగిలి యుండియు ఫాలలోచనుం డద్దనుజపాలునకుం దలంపక యిచ్చిన వరంబు దన తలమీఁద వచ్చినం గలంగి చనుదెంచుట తన దివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యక్కాలకంధరుని యవస్థ విచారింపఁ దలంచి యయ్యిందిరాదేవితోడి వినోదంబు సాలించి యప్పుడు. 1252

సీ. తాపింఛరుచితోడఁ ద్రస్తరించెడుమేనుఁ బసిఁడిముండియుఁ దగుపట్టుగోఁడుగు
ధవళాంశురుచిజన్నిదంబును దిన్ననిదండంబుఁ జేతఁ గమండలువును
బసుపుగోఁచియుఁ జిన్నిపట్టెవర్ధనమును రాజితం బైనమృగాజినంబుఁ
దూలాడుసిగయును వ్రేలు మాఱటగోఁచి వేలిమిబొట్టును వ్రేళ్ల దర్భ

తే. దనర సందీప్తహవ్యవాహనసమాన, కాంతిఁ జెలువొంది యద్భుతక్రమమెలర
జతురగతి నప్పు వటుకవేషంబు దాల్చి, వచ్చి యానీచదానవవరునిఁ జేరి. 1253

వ. కైతవంబున నతనికి నమస్కరించి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించుచు నయ్యసురవరున కి ట్లను నివ్విధంబున మార్గపరిశ్రాంతుండ వై యింతదూరం బేల చనుదెంచితి సకలసౌఖ్యకారణం బైన యీశరీరంబు నిరర్థకంబు నేసి వృథాయాసంబున దుఃఖపఱుపం దగునే యియ్యెడం గొంతదడవు విశ్రమింపు

మీ ప్రయాసంబునకుఁ గతం బెయ్యది కపటహృదయుండవు గాక నీయధ్యవ
సాయం బెఱింగింపం దగునేని నెఱింగింపు మని మృదుమధురంబుగాఁ బలికిన
నమ్మహాత్ముని సుధారసతుల్యంబు లయిన వాక్యంబులు విని సంతసిల్లి యప్పిశితా
శనుండు దన పూనినకార్యం బతని కెఱింగించిన. 1254

చ. హరి దరహాస మొప్పఁ బిశితాశనుఁ గన్గొని పల్కె దానవే
శ్వర మును దక్షుశాపమునఁ జాలఁ బిశాచిప తోట సూనృత
స్ఫురణము మాలి సంతతము బొంకుచు నుండుపురారిమాట నీ
వరయక వెంట నేఁగఁ దగ దాతనిచేతలు మాకు వింతలే. 1255

ఆ. నిజము పలికెనేని నెఱిఁ దనతలమీఁద, నీకరంబు మోప నీక తలఁగి
వచ్చునోటు నితనివలనఁ బ్రత్యయమునఁ దగుల నేమి గలదు దనుజవర్య. 1256

ఆ. అశుచి యగుచు నతని నంటఁగఁ బని గాదు, కాలుఁ జేయిఁ గడిగి కడఁక వార్చి
యతనివెంటవేడ్క నరుగుదువే నీవు, నవల నంటఁ దగును నసురనాథ. 1257

మ. అతిదుశ్శంకలు మాని పొమ్మనిన దైత్యారాతి మాయావిమో
హితుఁ డై విస్మృతి నొంది తామసముచే నేపారి వాఁ డాత్మపా
ణితలంబుల్ దననెత్తి మోపికొని తా నేలన్ వెసం గూలె వి
శ్రుతదంభోళిహతిన్ వడిం బడుమహాక్షోణీధరంబో యనన్. 1258

వ. అట్లు దన తల నూఱువ్రయ్య లై నేలం గూలిన యసురం గని యప్పుడు. 1259

క. సుర లసురాంతకుమీఁదన్, వరమందారప్రసూనవర్షము లోలిం
గురిసిరి తుములం బై దివి, మొరసెన్ సురదుందుభిప్రముఖతూర్యంబుల్. 1260

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి దివి నప్సరసలు నన్యోన్యము లై
కూడిరి గ్రహములు భయముల, వీడిరి మునికోటు లంత విమలచరిత్రా. 1261

క. మురహరుఁ డెలనవ్వొలయఁగ, బురహరుఁ దగఁ జూచి పలికె భూతేశ్వర యీ
నరభోజనుండు నీ కిత్తఱి నెగ్గొనరింపఁ దలంచి తానే పొలిసెన్. 1262

వ. అది యట్టిద కాదె యజ్జగంబున నధికుం డయినవానికి నపకారంబు గావించిన
మానవునకు శుభంబు గలుగునే యదియునుం గాక జగద్గురుండ వగు నీ కవజ్ఞ
దలంచు కష్టాత్ముండు వొలియుటం జెప్పనేల యిట్టిదుష్టచిత్తుల కిట్టివరంబు లిచ్చుట
గర్జంబు గా దని యప్పురాంతకు వీడ్కొలిపిన నతండు మురాంతకుని ననేకవిధం
బుల నభినందించి నిజమందిరంబునకుం జనియె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 1263

క. మానవనాయక యీయా, ఖ్యానంబుం జదువ వినిన ఘనపుణ్యులు ని
త్యానందసౌఖ్యములను బెం, పూనుదు రటమీఁద ముక్తి నొందుదు రెలమిన్.

వ. అని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 1265

క. జననాయక యింకఁ బురా, తనవృత్తం బొకటి నీకుఁ దగ నెఱిఁగింతున్
వినుము తపోమహిమలఁ జెం, దినమునిజనములు సరస్వతీనదిపొంతన్. 1266

భృగుమహర్షి త్రిమూర్తుల ప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకుఁ బోవుట

క. వితతక్రియ లొప్పఁగ స, త్క్రతువుల నొనరించు చదటఁ గైకొని లక్ష్మీ
పతిభవపితామహులలో, నతులితముగ నెవ్వ రధికు లని తమలోనన్. 1267

వ. ఇట్లు దలపోసి తన్మహత్త్వం బంతయుం దెలిసి రమ్మని భృగుమహాముని నమ్ము
వ్వరు వేల్పులకడకుం బంపిన నత్తాపసోత్తముండు సని చని ముందట. 1268

క. జలరుహాసంజాతసభా, స్థలమున కొగి నేఁగి యతనిసత్త్వగుణంబుం
దెలియుటకై నుతివందన,ములు సేయక యున్న నజుఁడు ముస ముస యనుచున్.

క. మనమునఁ గలఁగుచు భృగుఁ దన, తనుజాతుం డనుచు బుద్ధిఁ దలఁచినవాఁడై
ఘనరోషస్ఫురితాగ్ని, న్ననయము శాంతోదకముల నల్లన యార్చెన్. 1270

చ. మహితతపోధనుండు మునిమండనుఁ డయ్యెడఁ బాసి వెండియు
న్నహిపతిభూషుఁ గాన రజతాద్రికి నేఁగిన నగ్గిరీంద్రుపైఁ
దుహినమయూఖశేఖరుఁడు దుర్గయుఁ దానును విశ్రమించుచున్
ద్రుహిణతనూభవుండు సనుదెంచుట కాత్మఁ బ్రమోద మందుచున్. 1271

క. కనుఁగొని భ్రాతృస్నేహం,బునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు ననుచు ముక్కంటి రయం
బున నెదురేఁగిన ముని రు,ద్రునియందులసత్త్వగుణ మెఱుంగుటకొఱకై. 1272

వ. అతనిం గైకొనక యూర కుండిన. 1273

ఉ. ఆనిటలాంబకుండు గమలాసననందనుఁ జూచి భూరికా
లానలరోషవేగభయదాకృతిఁ దాల్చి పటుస్ఫులింగసం
తానము లొల్క శూలమునఁ దాపసముఖ్యునురంబు వ్రేయఁగాఁ
బూనినఁ బార్వతీరమణి బోరన నడ్డము వచ్చి చెచ్చెరన్. 1274

క. తనవిభుపాదములకు వం,దనముం గావించి సముచితప్రియముల న
య్యనలాక్షునికోపము మా,న్చిన నమ్మునినాథుఁ డచట నిలువక చనియెన్. 1275

సీ. పొలుపొందు వైకుంఠపురమున కర్థితోఁ జని యందు సమధికైశ్వర్య మొప్పఁ
గమలాంకపర్యంకగతుఁడై సుఖించుచునక్కౌస్తుభభూషువక్షస్థలంబుఁ
దనపాదమున బిట్టు దన్నెఁ దన్నినఁ బాన్పు డిగి వచ్చి మునిఁ జూచి నగధరుండు
పదముల కెరఁగి యోపరమతపోధన యీగతి నీవచ్చు టెఱుఁగ లేక

తే. నున్న నాతప్పు మన్నించి నన్నుఁ గరుణఁ
జూచి యీదివ్యమణిమయస్ఫూర్తిఁ దనరు
రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండు దివ్య
తాపసోత్తమ యభయప్రదాననిపుణ. 1276

క. అలఘుపవిత్ర భవత్పద, జలములు నను నస్మదీయజఠరస్థజగం
బుల లోకపాలురను బొలు, పలరఁగఁ బుణ్యులను జేయు ననఘచరిత్రా. 1277

వ. మునీంద్రా భవదీయపాదాబ్జహతిఁ మద్భుజాంతరంబునకు భూషణం బయ్యె భవ

దాగమనంబు మాఁబోఁటివారికి శుభావహం బగుంగాదె యేను ధన్యుండ నైతి నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మునివరుండు లక్ష్మీనాథుసంభాషణంబులకుఁ జిత్తంబునం బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుందు ననంతకల్యాణగుణనిధి నభినందించి యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుం డగుచుఁ దద్భక్తిపారవశ్యంబున నొండు వలుక నేరక యతనిచేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి సరస్వతీతీరంబున నున్న మునులసన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ దనపోయివచ్చినతెఱఁగును దనమది దృష్టమైన
మూఁడుమూర్తులవిధంబును నెఱిఁగించిన విని వారు మనముల విస్మయంబు
నంది చిత్తంబున సందేహమును బాసి చిన్మయాకారుఁడు శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ డఖిలకల్యాణగుణాకరుఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁ

తే. డై తనర్చినపుండరీకాక్షుఁ డొకఁడ
కాక గణుతింప దైవ మొక్కరుఁడు వేఱ
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞానకలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు నర్థిఁ గొలిచి. 1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బయిన వైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి వెండియు ని ట్లనియె. 1280

శ్రీకృష్ణుండు మృతు లయిన విప్రసుతులఁ దెచ్చుట

సీ. నరనాథ యొకనాఁడు నలినాయతాక్షుండు వొలుచుకుశస్థలీపురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూసురవర్యుభార్యకుఁ బుత్త్రుండు జన్మించి పుట్టినపుడ
మృతుఁ డైన ఘనశోకవితతిచేఁ గ్రాఁగుచు నాడింభకునిఁ గొంచు నవనిసురుఁడు
సనుదెంచి వెలుచ రాజద్వారమునఁ బెట్టి కన్నులబాష్పాంబుకణము లొలుక

తే. బాపురే విధి నను దుఃఖపఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుఁ దిట్టికొనుచు వగల
డెంద మందంద యెరియ నాక్రందనంబు
సేయుచును వచ్చి యావిప్రశేఖరుండు. 1281

సీ. అధికశోకంబున నలమటఁ బొందుచు నచ్చటిజనులతో ననియెఁ బెలుచ
బ్రాహ్మణవిద్వేషపరుఁ డయి తగ శాస్త్రపద్ధతి నడపక పాపవర్తి
యై క్షత్త్రబంధువు నగువానిదురితంబుచేత మత్పుత్త్రుండు జాత మైన
యప్పుడ మృతుఁ డయ్యె నక్కట హింసకు రోయక యెప్పు డన్యాయకారి

తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ డైనయట్టి
రాజుదేశంబుప్రజలు నిరాశు లగుచు
దుఃఖములఁ జాల వనటఁ బొందుదు రటంచు
నేడ్చుచును నట నిల్వక యేఁగె నపుడు. 1282

వ. ఇవ్విధంబున మఱియును దన సుతులు మృతు లయిన వారలం గొనివచ్చి యవ్వి
ప్రుండు రాజుమొగసాలం బెట్టి రోదనంబు సేయుచు నెప్పటియట్ల కొన్ని గాథలు
సదివి పోవుచుండె నవ్విధంబున నెనమండ్రు సుతులు మృతు లైన పిదపం దొమ్మి
దవసుతుండును మృతుం డైన వాని నెత్తికొని వచ్చి యెప్పటివిధంబునఁ బలవ
రించు చున్న యాబ్రాహ్మణునిం గని యర్జునుం డి ట్లనియె. 1283

క. ఈపగిది నీవు వగలఁ, బాపోవఁగఁ జూచి యకట వారింపంగా
నోపినవిలుకాఁ డొక్కఁడుఁ, డీపురి లేఁ డయ్యె నయ్య యిది పాప మగున్. 1284

సీ. పుత్త్రులఁ గోల్పోయి భూరిశోకంబున వనటఁ బొందుచు విప్రవరులు సాల
నేరాజు రాజ్యమం దేని వసింతురు నారాజుఁ దలపోయ నవనిమీఁద
నటునిఁగా నాత్మ నెన్నం దగు నీపుత్త్రు నే బ్రదికించెద నిపుడు పూని
యటు సేయ నైతినే ననలంబు సొచ్చెద నని భూసురుఁడు వెఱఁగందఁ బలుక

తే. నతఁడు విని యీవెడఁగుమాట లాడఁ దగునె
భూరివిక్రమశాలి రాముండు మేటి
బలుఁడు హరియును శౌర్యసంపన్ను లనఁగఁ
దనరు ప్రద్యుమ్నుఁ డతనినందనుఁడు మఱియు. 1285

తే. వినుతబలు లైన యాదవవీరవరులుఁ, గలుగ వారలచేఁ గానికార్య మీవు
సక్కఁ బెట్టుట యెట్లు నీచనెడు త్రోవఁ, బొమ్ము నావుడు నయ్యింద్రపుత్త్రుఁ డపుడు.

క. మనమున దురహంకారము, ఘనముగఁ బొడముటయు నపుడు కవ్వడి విప్రుం
గనుఁగొని యచ్చటిజనములు, వినఁగా ని ట్లనియె రోషవిహ్వలమతి యై. 1287

మ. బలుఁడం గాను మురాసురాంతకుఁడఁ గాఁ బ్రద్యుమ్నుఁడం గాను నేఁ
దెలియం దత్తనయుండఁ గా నని విరోధివ్రాతముల్ భీషణో
జ్జ్వలగాండీవధనుర్విముక్తనిశితాస్త్రశ్రేణిచేఁ బీనుఁగుపెం
టలు గావించుపరాక్రమప్రకటచండస్ఫూర్తి నేఁ బార్థుఁడన్. 1288

వ. అదియునుం గాక. 1289

చ. బలిమి పురాంతకుం దొడరి బాహువిజృంభణ మొప్ప నెక్కటిం
దలపడి పోరినట్టి రణధైర్యుని నన్ను నెఱుంగ వక్కటా
వెలుకుఱ మృత్యుదేవతను బింక మడంచి భవత్తనూజుల
న్నలవుఁ జలంబుఁ జూపి కొనియాడఁగ నిప్పుడ తెచ్చి యిచ్చెదన్. 1290

వ. అని నమ్మం బలికిన యర్జునుప్రతిజ్ఞకు భూసురుండు మనంబున నూఱడిల్లి యతని
నభినందించుచు నిజమందిరంబునకుం జని కొన్ని దినంబు లుండునంత భార్యకుం
బ్రసూతివేదనాసమయం బయినం జనుదెంచి వివ్వచ్చుం గని తద్విధం బెఱిం
గించిన నయ్యింద్రనందనుం డప్పుడు. 1291

చ. లలితవిశిష్టసంచితజలంబుల నాచమనంబు సేసి సు
స్థలమున నిల్చి రుద్రునకు సమ్మతి మ్రొక్కి మహాస్త్రవేది ని
ర్మలశుభమంత్రదేవతల మానసమందుఁ దలంచి గాండివం
బలవడ నెక్కుఁద్రోచి బిగియం గదియించి నిషంగయుగ్మమున్. 1292

సీ. భూసురువెంట నిమ్ముల నేఁగి సూతికాభవనంబుచుట్టును బాణవితతి
నరికట్టి దిక్కులు నాకాశపథము ధరాతలంబెల్ల నీరంధ్రముగను
శరపంజరముఁ గట్టి శౌర్యంబు దీపింపఁ గడు నప్రమత్తుఁడై కాచియున్న
యెడ నమ్మహీసురునింతికిఁ బుత్త్రుండు జనియించె నప్పు డచ్చటిజనంబు

తే. పోయెఁ బోయెఁ గదే యని బొబ్బ లిడఁగ
బొందితోడన యాకాశమునకు మాయఁ
జెందె నప్పుడ దుఃఖంబు నొంది భూమి
సురుఁడు విలపించుచును మురహరునికడకు. 1293

వ. అప్పుడు సని. 1294

క. ముందఱ నిల్చి ముకుంద స, నందనమునివినుత నందనందన పరమా
నంద శరదిందుచందన, కుందయశస్సాంద్ర కృష్ణ గోవింద హరే. 1295

వ. అవధరింపుము దేవా యర్జునుం డనెడి పౌరుషవిహీనుం డాడిన వృథాజల్పంబులు నమ్మి పుత్త్రుం గోలుపడి బేల నైన నన్ను నే మందు నిఖిలవిశ్వోత్పత్తిస్థితిలయంబులకుఁ బ్రధాన హేతుభూతుండ వయిన నీవు సమర్థుండవయ్యు వారింపం జాలక చూచుచుండ నొక్క మనుష్యమాత్త్రుండు దీర్పం జాలెడువాఁడు గలఁడే యని వెండియు. 1296

క. ఎక్కడిపాండుతనూభవుఁ, డెక్కడివిలుకాఁడు వీని కెక్కడిసత్త్వం
బెక్కడిగాండీవము దన, కెక్కడిదివ్యాస్త్రసమితి యే మనవచ్చున్. 1297

క. అని తను నోడక నిందిం,చిన విని యయ్యర్జునుండు చిడిముడిపడుచుం
దనవిద్యమహిమ పెంపునఁ, జనియెఁ వెస దండపాణిసదనంబునకున్. 1298

క. చని యందు ధారుణీసుర, తనయులు లే కుంటఁ దెలిసి తడయక నింద్రా
గ్నినిరృతివరుణసమీరణ, ధనదేశానాలయములు దగఁ బరికించెన్. 1299

వ. వెండియు. 1300

చ. నరసురయక్షకింపురుషనాగనిశాచరసిద్ధసాధ్యఖే
చరవిహగేంద్రగుహ్యకపిశాచనివాసములందు రోసి భూ
సురసుతు లేఁగినట్టిగతి సొప్పడకుండుటఁ జూచి క్రమ్మఱన్
ధరణికి నేఁగుదెంచి బెడిదంబుగ నగ్ని సొరంగఁ బూనినన్. 1301

వ. అవ్విధం బంతయు నెఱింగి యమ్మురాంతకుండు విప్రనందనుల నీకుం జూపెద నని యనలంబు సొర కుండ నివారించి యప్పుడు. 1302

ఉ. సుందరదివ్యరత్నరుచి శోభిత మై తనరారుకాంచన
స్యందన మంబుజాప్తుఁ డుదయాచల మెక్కువిధంబు దోఁపఁ బా
రందరి దాను నెక్కి తనురశ్ములు దిగ్వితతిన్ వెలుంగ గో
విందుఁ డుదారలీలఁ జనె విప్రతనూజగవేషణార్థి యై. 1303

చ. చని పురగోష్ఠదుర్గవనజానపదాచలపక్కణప్రభూ
తనవనవీసరోవరయుతక్షితి నంతయు దాఁటి సప్తవా
రినిధుల దీవులం గులగిరిప్రకరంబుల నుత్తరించి మే
రునగము నాక్రమించుచు మరుద్గతితో రథ మేఁగె నత్తఱిన్. 1304

చ. మసలక భూరిసంతమసమండలముం దరియంగఁ జొచ్చి సా
హసమునఁ బోవఁ బోవఁగ భయంకర మై మది గోచరింపమిన్
వస మఱి మోఁకరిల్లి రథవాజులు మార్గము దప్పి నిల్చినన్
బిసరుహపత్త్రలోచనుఁ డభేద్యతమఃపటలంబు వాపఁగన్. 1305

సీ. బాలభానుప్రభాభాసమానద్యుతిఁ గర మొప్పునిజరథాంగంబుఁ బనుప
నమ్మహాస్త్రం బేఁగి చిమ్మచీఁకటి నెల్ల నఱిముఱి నందంద నఱికి వైచి
యగ్రభాగంబున నతులితగతి నేఁగ నామార్గమున నిజస్యందనంబు
గడువడిఁ దోలి యాకడిఁదితమోభూమిఁ గడవ ముందఱికడఁ గాన రాక

తే. మిక్కుటంబుగ దృష్టి మిర్మిట్లు గొనఁగఁ
జదల వెలుఁగొందుదివ్యతేజంబుఁ జూచి
మొనసి గాండీవి కన్నులు మూసికొనుచు
నాత్మ భయ మంది కొంతద వ్వరిగి యరిగి. 1306

తే. కడఁగి దుర్వారమారుతోత్కటవిధూత, చటులసర్వంకషోర్మిభీషణగభీర
వారిపూరంబు సొచ్చి తన్నీరమధ్య, భాగమునఁ గోటిసూర్యప్రభలు వెలుంగ.

వ. మఱియుం జారుదివ్యమణిసహస్ర స్తంభాభిరామంబును నాలంబితకమనీయ
నూత్నరత్నమాలికాలంకృతంబును భానుశశిమయూఖాగమ్యంబును ననంత
తేజోవిరాజితంబును బునరావృత్తిరహితమార్గంబును నిత్యైశ్వర్యదాయకంబును
నవ్యయంబును నత్యున్నతంబును ననూనవిభవంబును బరమయోగీంద్ర గమ్యం
బును బరమభాగవతనివాసంబును నై యొప్పు దివ్యధామంబునందు. 1308

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాకర్పూరనీహారహారాభ దేహ మమర
నిందిందిరేందీవరేంద్రనీలద్యుతిఁ గర మొప్పు మేచకకంఠసమితి
యరుణాంశుబింబభాసురపద్మరాగవిన్యస్తసహస్రోరుమస్తకములు
వివృతాననోద్గతవిషధూమరేఖల లీలఁ జూపట్టిననాలుకలును

తే. గలితసాయంతనజ్వాలజ్వలనకుండ, ముల విడంబించు వేఁడిచూపులును గలిగి
భూరికలధౌతగిరినిభాకార మమరఁ, బరఁగుభోగీంద్రభోగతల్పంబునందు. 1309

వ. సుఖాసీనుం డై యున్నవాని డాయం జని యప్పుడు. 1310

సీ. సజలనీలాంబుదశ్యామాయమానాంగు నాశ్రితావనముదితాంతరంగు
సనకాదియోగిహృద్వనజమధూళీంద్రు ముఖపద్మరుచిజితపూర్ణచంద్రుఁ
గమనీయనిఖిలజగద్ధితచారిత్రుఁ బ్రత్యూషసంఫుల్లపద్మనేత్రు
నిందిరాహృదయారవిందారుణోల్లాసు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
తే. హారకుండలకటకకేయూరమకుట, కంకణాంగదమణిముద్రికావినూత్న
రత్ననూపురకాంచీవిరాజమాను, భవమహార్ణవశోషు సద్భక్తపోషు. 1311

వ. మఱియు సునందాదిపరిజనసంతతసేవితు నానందకందళితహృదయారవిందు నరవిందవాసినీవసుంధరాసుందరీసమేతు నారదయోగీంద్రసంకీర్తనానందితు నవ్యయు ననఘు ననంతు నప్రమేయు నజితు నవికారు నాదిమధ్యాంతరహితు భవవిలయాతీతుఁ గరుణాసుధాసముద్రు నచ్యుతు మహానుభావుఁ బరమపురుషుఁ బురుషోత్తము నిఖిలజగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుఁ జిదచిదీశ్వరు నష్టభుజుఁ గౌస్తుభశ్రీవత్సవక్షు శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గాదిదివ్యసాధను సర్వశక్తిసేవితుఁ బరమేష్ఠిజనకు నారాయణుం గనుంగొని దండప్రణామంబులు సేసి కరకమలంబులు మొగిచి భక్తిపూర్వకంబుగా నభినందించిన నయ్యాదిదేవుండును వారలం గరుణావలోకనంబు నిగుడ నవలోకించి దరహాసపూరంబు దోరంబుగా సాదరంబుగ నిట్లనియె.

క. ధరణికి వ్రేఁగగు దైత్యులఁ బోరిబోరి వధియించి ధర్మముఁ నిలుపుటకై
ధర జనియించితి రిరువురు, నరనారాయణు లనంగ నాయంశమునన్. 1313

క. ఆరాధనియతితోఁ బెం,పారినమిము నిమ్మునీంద్రు లర్థిం జూడం
గోరిన మీవచ్చుట కై, ధారుణిసురసుతుల నిటకుఁ దగఁ దే వలసెన్. 1314

క. అని యాడింభకులను దోఁ,కొని పొం డని యిచ్చి వీడుకొలిపిన వారల్
వినతు లయి పెక్కువిధముల, వినుతించుచు నచటు వాసి విప్రునిసుతులన్. 1315

వ. తోడ్కొని సంప్రాప్తమనోరథు లయి యబ్బాలకులఁ దత్తద్వయోరూపంబుల తోడఁ దెచ్చి యాబ్రాహ్మణునకు సమర్పించిన నతండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 1316

చ. అనిమిషనాథనందనుఁ డహర్పతితేజుఁడు గృష్ణుతోడఁ దాఁ
జని యచటం గనుంగొనిన సర్వశరణ్యుని బుండరీకనే
త్రుని నిజధామవైభవసమృద్ధికిఁ దన్మహనీయమూర్తికిన్
మనమున మోద మంది పలుమాఱును సన్నుతిఁ జేసె భూవరా. 1317

తే. వారిజాక్షుని భక్తమందారు ననఘుఁ, గృష్ణు నిఖిలేశుఁ గేశవు జిష్ణుఁ బరము
వినుతి సేయుచుఁ దత్పాదవనజములకు, వందనము లాచరించి యానంద మొందె.

వ. అంత. 1319

మ. హరి సర్వేశుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ డభవుం డామ్నాయసంవేది భూ
సురముఖ్యప్రజలన్ సమస్తధనవస్తుశ్రేణి నొప్పారఁగాఁ
బరిరక్షించుచు ధర్మమున్ నిలుపుచుం బాపాత్ములం ద్రుంచుచుం
బరమోత్సాహ మెలర్ప భూరిశుభవిభ్రాజిష్ణుఁ డై ద్వారకన్. 1320

క. జనవినుతముగాఁ బెక్కుసవనములు దనుఁదాన కూర్చి వైదికయుక్తిం
బొనరించుచు ననురాగము, మనమునఁ దళుకొత్త దైత్యమర్దనుఁ డెలమిన్. 1321

వ. అట్లు కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబున బూజ్యం బగు రాజ్యంబు సేయుచుఁ బురందర విభవంబున నిరవొంది కనక మణిమయ విమాన మండప గోపుర ప్రాసాదసౌధ చంద్రశాలాంగణాది వివిధభవనంబులందు రంగదుత్తుంగ తరంగ డోలావిలోల కలహంస చక్రవాక కారండవసారస క్రౌంచముఖజలవిహంగ విలసదుచ్ఛలిత గరుద నిలదళదమల కమల కుముదకహ్లార సందోహ నిష్యంద మకరందరసపాన మదవ దిందిందిరకులగాయక ఝంకారనినదంబులును నిరంతరవసంతసమయ సముచితపల్ల వితకోరకిత బాలరసాలజాలలాలిత కిసలయ విసరఖాదనజాత కుతూహలాయమాన కషాయకంఠకలకంఠకలరవ మృదంగ ఘోషంబులును నిశితనిజచంచూపుటనిర్దళిత సకలజన నయనానందసుందరనందిత మాకందపరిపక్వ ఫలరంధ్రవిగళిత మధురరసా స్వాదనముదిత రాజకీరశారికానికర మృదుమధుర వచనరచనావశకృత్యంబులును నమరఁ బురపురంధ్రీజనపీనపయోధరమండల విలిప్తలలితకుంకుమపంకసంకుల సౌగంధ్యానుబంధబంధుర గంధానుమోదితుండును జందనాచలసానుదేశసంజాత మంజులమాధవీలతానికుంజ పుంజమంజులకింజల్కరంజితనివాసవిసర విహారమాణ శబరికాక బరికాపరిపూర్ణ సురభి కుసుమమాలికా పరిమళ వహుండును గళింద కన్యకాకల్లోలసందోహ పరిస్పందకందళి మందగమనుండును నగు మందానిల విదూషకునిచేఁ బోషితాభ్యాసితలాలిత లగు నేలాలతానటీవితాన నటనంబులచే విరాజితంబు లగు కాసారతీరభాసురోద్యానంబులందును జారుఘనసారపటీర బాల రసాలసాల నీప తాపింఛ జంబూజంబీర నింబకదంబ ప్రముఖముఖ్యశాఖి శాఖాకీర్ణ శీతలచ్ఛాయావిరచితవిమల చంద్రకాంతోపల వేదికాస్థలంబులందును నుదంచితపింఛ విభాసితబాలనీలకంఠ కేకారవాకలితకృతక మహీధరంబులందును లలితమణివాలుకానేక పులినతలంబులందును గప్పురంపుఁ దిప్పలను గురువేరు చప్పరంబులును విరచితదారుయంత్రనిబద్ధకలశ నిర్యత్పయోధారాశీకరపరంపరా సంపాదితనిరంతర హేమంతసమయప్రదేశంబులందును నిందిరారమణుండు షోడశ సహస్రవధూయుక్తుం డై యందఱ కన్నిరూపు లై లలితసౌదామినీలతాసమేత నీలనీరదంబుల విడంబించుచుఁ గరేణుకాకలితదిగ్గజంబు నోజ రాజిల్లుచు సలిల కేళీవిహారంబులు మొదలుగా ననేకలీలావినోదంబులు సలుపుచు నంతఃపురంబునఁ గొలువున్న యవసరంబున వివిధవేణువీణాది వాద్యంబులను మంజుల గానంబులను గవి గాయక సూత వంది మాగధ జన సంకీర్తనంబులను నట నటీ జననాట్యం

బును విదూషకపరిహాసోక్తులను సరససల్లాపమృదుమధురభాషణంబులను బ్రొద్దు
పుచ్చుచు నానందరసాబ్ధి నోలలాడు చుండె నంత. 1322

మ. అరవిందాక్షపదాంబుజాతయుగళీధ్యానానురాగక్రియా
సరసాలాపవిలోకనానుగతచంచత్సౌఖ్యకేళీరతిం
దరుణుల్ నూఱుబదాఱువేలు మహితోత్సాహంబునం జొక్కి త
త్పర లై యొండు దలంప కుండిరి సవిభ్రాంతాత్మ లై భూవరా. 1323

వ. అదియునుం గాక. 1324

మ. హరినామాంకిత మైనగీత మొకమా టాలించి మూఢాత్ములున్
విరతిం బొందఁగ జాలి యుండు రట యావిశ్వాత్ము నీక్షించుచుం
బరిరంభించుచు నంటుచున్ నగుచు సంభాషించుచు న్నుండుసుం
దరు లానందనిమగ్న లౌట కిలఁ జోద్యం బేమి భూవల్లభా. 1325

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1326

ఉ. వారక కృష్ణుఁ డిప్పగిది వైదికయుక్తి గృహస్థధర్మ మే
పారఁగఁ బూని ధర్మమును నర్థముఁ గామము నందుఁ జూపుచుం
గోరిక మీఱ సజ్జనులకుం గతి దాన యనంగ నొప్పి సం
సారిగతిన్ మెలంగె నృపసత్తమ లోకవిడంబనార్థ మై. 1327

సీ. హరి యిట్లు గృహమేధి యగుచు శతోత్తరషోడశసాహస్రసుందరులను
మును నీకు నెఱుఁగ జెప్పినరీతి నందఱ కన్నిరూపములు దా నర్థిఁ దాల్చి
కైకొని యొక్కొక్క కామినీమణియందు రమణ నమోఘవీర్యమునఁ జేసి
పదురేసి కొడుకులఁ బడసె రుక్మిణ్యాదిపట్టమహిషులకు సంభవము లైన

తే. నందనులలోన ధరణి నెన్నంగ బాహు
బలపరాక్రమవిజయసంపద్విశేష
మానితాత్ములు పదునెనమండ్రు వారి
నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము రాజేంద్రచంద్ర. 1328

వ. అని మఱియు ని ట్లను వారలు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధదీప్తిమద్భాను సాంబ బృహ
ద్భాను మిత్రవింద వృకారుణ పుష్కరదేవబాహు శ్రుతదేవ సునందన చిత్ర
బాహు వరూథ కవిన్యగ్రోధనామంబులం బ్రసిద్ధు లైరి వెండియు ద్రివక్రయందు
సంభవించిన యుపశ్లోకుం డనువాఁడు దన జనకుం డైన కృష్ణు పాదారవిందసేవా
రతుం డగుచు నారదయోగీంద్రునకు శిష్యుం డై యఖండిత దివ్యజ్ఞానబోధా
త్మకుం డగుచు స్త్రీశూద్రదాసజన సంస్కారకం బై స్మరణమాత్రంబున ముక్తి
సంభవించునట్టి సాత్వతతంత్రం బను వైష్ణవస్మృతిఁ గల్పించె నిట్లు మధుసూదన
నందనులు బహుప్రజలును నధికాయురున్నతులును ననల్పవీర్యవంతులు నబ్రహ్మ
ణ్యులు నై విఖ్యాతిం బొందిరి వారిని లెక్క వెట్టఁ బదివేలవత్సరంబులకైనం

దీఱదు మున్ను నీ కెఱింగించినట్లు తత్కుమారులకు విద్యావిశేషంబుల నియమించు గురుజనంబులు మూఁడుకోట్లు నెనుబదెనిమిదివేలనూర్గురనం గలిగియుండు నక్కుమారుల లెక్కింప నెవ్వరికి శక్యంబదియునుం గాక యొక్క విశేషంబు సెప్పెద విను మని యిట్లనియె. 1329

క. నరవర దేవాసురసం, గరమున మును నిహతులైన క్రవ్యాదసము
త్కరము నరేశ్వరులై ద్వా, పరమున జనియించి ప్రజల బాధలఁ బఱుపన్. 1330

క. హరి తద్వధార్థమై నిర్జరులను యదుకులమునందు జనియింపింపం
ధర నూటొక్కకులంబై, పరఁగిరి వారిని గణింప బ్రహ్మకు వశమే. 1331

వ. అట్టి యన్వయంబునందు మాధవునకు రుక్మిణీదేవియందుఁ బితృసముండును సమగ్రభుజావిజృంభణుండును నై ప్రద్యుమ్నుఁడు జనియించె నతనికి రుక్మికూఁతురు శుభాంగివలన ననిరుద్ధుం డుదయించె నతనికి మౌసలావశిష్టుం డైన ప్రజుఁడు సంభవించె నతనికిఁ బ్రతిబాహుండు పుట్టె వానికి సుబాహుండు జన్మించె నతనికి నుగ్రసేనుఁడు ప్రభవించె నతనికి శ్రుతసేనుఁడు గలిగె నిట్లు యదువృష్ణి భోజాంధక వంశంబులు పరమపవిత్రంబులై పుండరీకాక్షు నిరీక్షణశయ్యాసనానుగత సరసాలాపస్నానాశన క్రీడావినోదంబుల ననిశంబుం జెందుచు సర్వదేవతార్థంబు సమస్తంబైన క్రతువు లొనరించుచుఁ బరమానందకందళితచిత్తులై యుండి రని చెప్పి వెండియు. 1332

మ. పరమోత్సాహముతోడ మాధవుఁడు శుంభల్లీలఁ బూరించున
మ్మురళీగానము వీనులం జిలికినన్ మోదించి గోపాలసుం
దరు లేతెంతు రరణ్యభూములకుఁ దద్దాస్యంబు గామించి య
క్కరుణావార్ధి భజింప కుందురె బుధుల్ కౌరవ్యవంశాగ్రణీ. 1333

మ. మతి నెవ్వానియమంగళఘ్న మగునామం బర్థిఁ జింతించి స
న్నుతి గావించిన విన్నమానవులు ధన్యుల్ భూరిసంసారదు
ష్కృతులం ద్రోతురు కాలచక్రమహితాస్త్రం బట్టియాకృష్ణుఁ డీ
క్షితిభారం బుడుగంగఁ జేయు టిది యేచిత్రంబు భూవల్లభా. 1334

వ. ఇవ్విధంబున గోపికాజనమనోజాతుం డైన కృష్ణుండు లీలామానుషవిగ్రహుం డై నిజరాజధాని యైన ద్వారకాపురంబున నమానుషవిభవంబు లగు సౌఖ్యంబులం బొదలుచుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 1335

మ. మనుజేంద్రోత్తమ యేను నీకుఁ ద్రిజగన్మాంగల్యమై యొప్పఁ జె
ప్పినయీకృష్ణకథాసుధారసము సంప్రీతాత్ములై భక్తిఁ గ్రో
లినపుణ్యాత్ములు గాంతు రిందు సుఖముల్ నిర్ధూతసర్వాఘులై
యనయంబుం దుదిఁ గాంతు రచ్యుతపదం బైనట్టికైవల్యమున్. 1336

క. అని యిట్లు బాదరాయణి, మనమున రాగిల్ల నాభిమన్యునకుం జె

ప్పినవిధమున సూతుఁడు ముని, జనుల కెఱింగింప వారు సమ్మతితోడన్. 1337

క. సూతుని బహువిధముల సం, ప్రీతునిఁ గావించి మహిమఁ బెంపారుచు వి
ఖ్యాతికి నెక్కినకృష్ణక, థాతత్పరు లైరి బుద్ధి దలఁగనిభక్తిన్. 1333

చ. సరసిజపత్రనేత్ర రఘుసత్తమ దుష్టమదాసురేంద్రసం
హరణ దయాపయోధి జనకాత్మభవానపద్మమిత్ర భా
స్కరకులవార్ధిచంద్ర మిహికావసుధాధరసూతిసన్నుత
స్ఫురితచరిత్ర భక్తజనపోషణభూషణ పాపశోషణా. 1339

క. మారీచభూరిమాయా, నీరంధ్రమహాంధకారనీరేజహితా
క్ష్మారమణవినుతపాదాం, భోరుహ మహితావతార పుణ్యవిచారా. 1340

మాలిని. శరధిమదవిరామా సర్వలోకాభిరామా
సురరిపువిషభీమా సుందరీలోకకామా
ధరణివరలలామా తాపసస్తోత్రసీమా
సురుచిరగుణధామా సూర్యవంశాబ్ధిసోమా. 1341

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజ పాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభాగవతం బను మహాపురాణంబు నందుఁ బ్రద్యుమ్నజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును సత్రాజిత్తునకు సూర్యుండు స్యమంతకమణి నిచ్చుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునఁ బ్రసేనుని సింహంబు వధి యించుటయు దాని జాంబవంతుండు దునిమి మాణిక్యంబు గొనిపోవుటయు గోవిందుండు ప్రసేనునిఁ దునిమి మణిఁ గొనిపోయె నని సత్రాజిత్తు కృష్ణునందు నింద నారోపించుటయుఁ గృష్ణుండు దన్నిమిత్తంబున జాంబవంతునిం దొడరి మణియుక్తంబుగా జాంబవతిం గొనివచ్చి వివాహం బగుటయు సత్రా జిత్తునకు మణి నిచ్చుటయు సత్యభామా పరిణయంబును బాండవులు లాక్షా గృహంబున దగ్ధు లై రని విని వాసుదేవుండు బలభద్రసహితుం డయి హస్తినా పురంబున కరుగుటయు నక్రూరకృతవర్మల యనుమతంబున శతధన్వుండు సత్రా జిత్తుం జంపి మణిఁ గొనిపోవుటయుఁ దదర్థం బాసత్యభామ కరినగరంబున కేఁగి కృష్ణునకు విన్నవించిన నతండు మరలి చనుదెంచి శతధన్వుం ద్రుంచుటయు బలభద్రుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుటయు నందు దుర్యోధనుండు రాముని వలన గదావిద్య నభ్యసించుటయుఁ గృష్ణుండు సత్రాజిత్తునకుం బరలోక క్రియలు నడపుటయు స్యమంతకమణిం దాఁచినవాఁ డయి యక్రూరుండు భయం బున ద్వారకానగరంబు విడిచి పోయిన నతని లేమి ననావృష్టి యైనం గృష్ణుం డక్రూరుని మరల రప్పించుటయు దామోదరుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుటయు నం దర్జునసమేతుం డయి మృగయావినోదార్థం బరణ్యంబునకుం జని కాళిందిం గొనివచ్చుటయు ఖాండవదహనంబును నగ్నిపురుషుం డర్జునునకు నక్షయతూణీర

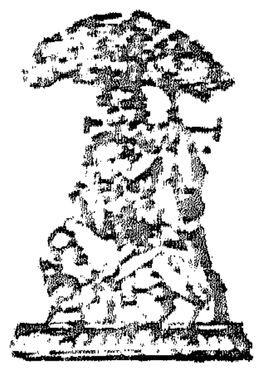
గాండీవకవచరథ రథ్యంబుల నిచ్చుటయు మయుండు ధర్మరాజునకు సభ గావించి యిచ్చుటయు నగధరుండు మరలి నిజనగరంబున కరుగుదెంచి కాళిందిని వివాహం బగుటయు మిత్రవిందానగ్నజితీ భద్రామద్రరాజకన్యలం గ్రమంబునఁ గరగ్రహణం బగుటయు నరకాసురయుద్ధంబును దద్గృహంబున నున్న రాజకన్యకలం బదాఱువేలం దెచ్చుటయు స్వర్గగమనంబును నదితికిం గుండలంబు లిచ్చుటయు బారిజాతాపహరణంబును బదాఱువేలరాజకన్యలం బరిణయం బగుటయు రుక్మిణీదేవివిప్రలంభంబును రుక్మిణీస్తోత్రంబును గృష్ణకుమారోత్పత్తియుఁ దద్గురుజనసంఖ్యయుఁ బ్రద్యుమ్న వివాహంబును ననిరుద్ధజన్మంబును దద్వివాహార్థంబు కుండిననగరంబునకుం జనుటయు రుక్మిబలభద్రుల జూదంబును రుక్మివధయు నుషాకన్య యనిరుద్ధుని స్వప్నంబునం గని మోహించుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునఁ జిత్రరేఖ సకలదేశరాజులఁ బటంబున లిఖించి చూపి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుటయు బాణాసురయుద్ధంబును నృగోపాఖ్యానంబును బలభద్రుని ఘోషయాత్రయుఁ గాళిందీభేదనంబును గృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవ కాశీరాజుల వధియించుటయుఁ గాశీరాజపుత్రుం డయిన సుదక్షిణుం డభిచార హోమంబు గావించి కృత్యం బడసి కృష్ణుపాలికిం బుత్తెంచిన సుదర్శనంబుచేతఁ గృత్యను సుదక్షిణసహితంబుగాఁ గాశీపురంబును భస్మంబుసేయుటయు బలరాముండు రైవతనగరంబునందు ద్వివిదుం డను వనచరుని వధియించుటయు సాంబుండు దుర్యోధనుకూతు రగు లక్షణ నెత్తికొనివచ్చినఁ గౌరవు లతనిం గొనిపోయి చెఱఁబెట్టుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నారదువలన విని బలుండు నాగనగరంబునకుఁ జనుటయుఁ గౌరవు లాడిన యగౌరవవచనంబులకు బలరాముండు కోపించి హస్తినాపురంబును గంగం బడఁ ద్రోయ గమకించుటయుఁ గౌరవులు భయంబున నంగనాయుక్తంబుగా సాంబునిం దెచ్చి యిచ్చుటయుఁ బలభద్రుండు ద్వారకానగరంబునకు వచ్చుటయు నారదుండు హరి పదాఱువేలకన్యకల నొక ముహూర్తంబున నందఱ కన్నిరూపు లై వివాహం బయ్యె నని విని తత్ప్రభావంబు దెలియం గోరి యరుగుదెంచుటయుఁ దన్మాహాత్మ్యంబు సూచి మరలి చనుటయు జరాసంధునిచేత బద్ధు లైన రాజులు కృష్ణుపాలికి దూతం బుత్తెంచుటయు నారదాగమనంబును ధర్మరాజు రాజసూయారంభంబును దిగ్విజయంబును జరాసంధ వధయును రాజబంధమోక్షణంబును రాజసూయంబు నెఱవేర్చుటయును శిశుపాలవధయు నవభృథంబును రాజసూయవైభవదర్శనాసహమానమానసుం డయి సుయోధనుండు మయనిర్మితసభామధ్యంబునఁ గట్టిన పుట్టంబులు దడియం ద్రెళ్ళుటయుఁ దన్నిమిత్తపరిభవంబు నొంది రారాజు నిజపురి కరుగుటయుఁ గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రార్థితుం డయి యాదవుల నిలిపి కొన్ని నెలలు ఖాండవప్రస్థంబున వసియించుటయు సాల్వుండు దపంబుసేసి హరుని

మెప్పించి సౌభకాఖ్యం బగు విమానంబు వడసి నిజసైన్యసమేతుం డై ద్వారకా నగరంబు నిరోధించుటయు యాదవసాల్వయుద్ధంబును గృష్ణుండు మరలి చను దెంచి సాల్వుం బరిమార్చుటయును దంతవక్త్రవధయును విదూరథ మరణంబును గృష్ణుండు యాదవబలసమేతుం డై క్రమ్మఱ నిజపురంబునకుం జనుటయుఁ గౌరవ పాండవులకు యుద్ధం బగు నని బలదేవుండు తీర్థయాత్ర సనుటయు నందు జాహ్నవీప్రముఖనదులం గృతస్నానుం డయి నైమిశారణ్యంబునకుం జనుటయు నచ్చటిమునులు పూజింపం బూజితుం డయి తత్సమీపంబున నున్నతాసనంబున నుండి సూతుండు దన్నుం గని లేవ కున్న నలిగి రాముండు గుశాగ్రంబున నతని వధించుటయు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు గలిగె నని మునులు పలికిన సూతుం బునర్జీవితుం జేయుటయు నమ్మునులకుం బ్రియంబుగాఁ గామపాలుం డిల్వల సుతుం డగు పల్వలుం బరిమార్చుటయు వారిచేత ననుమతుం డయి హాలధ రుండు దత్సమీపతీర్థంబుల స్నాతుం డయి గంగాసాగరసంగమంబునకుం జను టయు మహేంద్రనగరప్రవేశంబును బరశురామ దర్శనంబును సప్తగోదావరిం గ్రుంకుటయు మఱియు మధ్యదేశంబునం గల తీర్థంబు లాడి శ్రీశైలవేంకటాచలం బులు దర్శించుటయు సముద్రకన్యాదుర్గాదేవుల నుపాసించుటయు నందు బ్రాహ్మణజనంబువలనం బాండవధార్తరాష్ట్రభండనంబున సకలరాజలోకంబును మృతి నొంది రని వినుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధు లగుట విని వారిని వారించుటకై రౌహిణేయుఁ డందుల కరుగుటయు నచట వారిచేఁ బూజితుం డయి వారి నివారింప లేక మగిడి ద్వారక కరుగుటయుఁ గొన్ని వాసరంబులకు మరల నైమిశారణ్యంబునకుఁ బోయి యచట యజ్ఞంబు నేసి రేవతియుం దానును నవభృథం బాడి నిజపురంబున కేతెంచుటయుఁ గుచే లోపాఖ్యానంబును సూర్యోపరాగంబునం గృష్ణుండు రామునితోఁ జేరి పుర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నాదికుమారుల నిలిపి షోడశసహస్రాంగనా పరివృతుం డయి యక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాది యాదవవీరులు దోడ రా స్యమంతపంచక తీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుం డయి వసియించి యుండుటయుఁ బాండవకౌరవాది సకలరాజలోకంబును దత్తీర్థంబునకు వచ్చుటయుఁ గుంతీదేవి దుఃఖంబును నంద యశోదాసహితు లైన గోపగోపికాజనంబులు చనుదెంచుటయుఁ గుశలప్రశ్నాది సంభాషణంబులును మద్రకన్యాద్రౌపదీ సంభాషణంబును సకలరాజలోకం బును స్యమంతపంచకతీర్థంబున స్నాతు లై రామకృష్ణాదియాదవవీరుల నామంత్ర ణంబుచేసి నిజనగరంబులకుఁ బోవుటయుఁ గృష్ణుని దర్శించుటకు మునీంద్రు లేతెంచుటయు వారియనుమతిని వసుదేవుండు యాగంబు నెఱవేర్చుటయు నందయశోదాది గోపికానివహంబుల నిజపురంబున కనిచి యుగ్రసేనాదియాదవ వీరులుం దానును మాధవుండు పురప్రవేశంబు సేయుటయుఁ దొల్లి కంసుని

చేత హతులై బలిపురంబున నున్న దేవకీదేవిసుతుల రామకృష్ణులు యోగమాయాబలంబునఁ దెచ్చి యామె కిచ్చుటయు నర్జునుండు సుభద్రను వివాహంబగుటయుఁ గృష్ణుండు మిథిలానగరంబున కరుగుటయు శ్రుతదేవజనకుల చరిత్రంబును వారలతో బ్రాహ్మణప్రశంస నేయుటయుఁ గృష్ణుండు మరలి తన పురంబున కరుగుదెంచుటయు శ్రుతిగీతలును హరిహరబ్రహ్మల దారతమ్యచరిత్రంబును గుశస్థలి నుండు బ్రాహ్మణునిచరిత్రంబును నతనితనయులు పరలోకంబునకుం బోయినఁ గృష్ణార్జునులు దమ యోగబలంబున వారిం దెచ్చి యవ్విప్రున కిచ్చుటయుఁ గృష్ణుం డర్జునుని వీడ్కొని ద్వారక కరుగుటయు నందు మాధవుం డయ్యైప్రదేశంబుల సకలభార్యాపరివృతుం డయి విహరించుటయు యాదవ వృష్ణిభోజాంధక వంశచరిత్రంబును నను కథలు గల దశమస్కంధంబునందు నుత్తరభాగము. 1342

శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

ఏకాదశస్కంధము

శ్రీసీతాపతి లంకే
శాసురసంహారచతుర శాశ్వతనుతవా
ణీసత్యధిభూధవవృ
త్రాసురరిపుదేవజాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరి సమేతుం డైన సూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైన పరీక్షిన్నరేంద్రుం గని శుకయోగీంద్రుం డయ్యా జన్మకర్మవ్యాధివిమోచనంబునకుఁ గారణం బగు దివ్యౌషధంబు గావున శ్రీమన్నారాయణ కథామృతంబు గ్రోలు మని యి ట్లనియె. 2

మ. బలవత్సైన్యముతోడఁ గృష్ణుఁడు మహాబాహాబలోపేతుఁ డై
కలనన్ రాక్షసవీరవర్యుల వడిన్ ఖండించి భూభార ము
జ్జ్వల మై యుండఁగ ద్యూతకేళికతనం జావంగఁ గౌరవ్యస
ద్బలముం బాండవసైన్యము న్నడఁచె భూభాగంబు గంపింపఁగన్. 3

వ. అంత. 4

క. మునివరులు సంతసిల్లిరి, యనయము నందాదులకును హర్షం బయ్యెం
దనినిజభక్తులు యాదవ, ఘనవీరసమూహ మపుడు గడు నొప్పెసఁగన్. 5

మ. విదితుం డై సకలామరుల్ గొలువ నుర్వీభారమున్ మాన్పి దు
ర్మదసంయుక్తవసుంధరాధిపతులన్ మర్దించి కంసాదులం
దుదిముట్టన్ వధియించి కృష్ణుఁ డతిసంతుష్టాత్ముఁ డై యున్నచో
యదుసైన్యంబులు భూమి మోవఁగ నసహ్యం బయ్యె నత్యుగ్ర మై. 6

సీ. ఈరీతి శ్రీకృష్ణుఁ డేపారఁ బూతనా శకట తృణావర్త సాల్వ వత్స
చాణూర ముష్టిక ధేను ప్రలంబక దైత్యాఘశిశుపాల దంతవక్త్ర

కంసపౌండ్రాదికఖండనం బొనరించి యటమీఁదఁ గురుబలం బణఁచి మఱియు
ధర్మజు నభిషిక్తుఁ దనరఁగాఁ జేసిన నతఁడు భూపాలనం బమరఁ జేసె

తే. భక్తు లగుయాదవేంద్రులఁ బరఁగఁ జూచి
యన్యపరిభవ మెఱుఁగ రీయదువు లనుచు
వీరిఁ బరిమార్ప నేఁ దక్క వే ఱొకండు
దైవ మిఁక లేదు త్రిభువనాంతరమునందు 7

వ. అని వితర్కించి జగదీశ్వరుం డత్యున్నతవేణుకాననంబు వాయువశంబున నొరసి కొన ననలం బుద్భవం బయి దహించు చందంబున యదుబలంబుల కన్యోన్య వైరానుబంధంబులు గల్పించి హతం బొనర్చెద నని విప్రశాపంబు మూలకారణంబుగాఁ దలంచి యదుబలంబుల నడంచె నని పలికిన మునివరునకు రాజేంద్రుం డి ట్లనియె. 8

క. హరిపాదకమలసేవా, పరు లగుయాదవుల కెట్లు బ్రాహ్మణశాప
స్ఫురణంబు సంభవించెనొ, యరయఁగ సంయమివరేణ్య యానతి యీవే. 9

క. అనిన జనపాలునకు ని, ట్లని సంయమికులవరేణ్యుఁ డతిమోదముతో
విను మని చెప్పఁగఁ దొడఁగెను, ఘనతరగంభీరవాక్ప్రకాశస్ఫురణన్. 10

విశ్వామిత్రవసిష్ఠ నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబునకు వచ్చుట

వ. నిరుపమసుందరం బయిన శరీరంబు ధరియించి సమస్తకర్మతత్పరుం డై పరమేశ్వరుండు యదువుల నడంగింపఁ దలఁచు సమయంబున జటావల్కల కమండలుధారులును రుద్రాక్షభూతిభూషణ ముద్రాముద్రితులును గృష్ణాజినాంబరులును నగు విశ్వామిత్రాసిత దుర్వాసోభృగ్వంగిరగకశ్యపవామదేవ వాలఖిల్యాత్రివసిష్ఠ నారదాదిమునివరులు స్వేచ్ఛావిహారంబున ద్వారకానగరంబున కరుదెంచి యందు.

సీ. ఘనుని శ్రీకృష్ణునిఁ గౌస్తుభాభరణునిఁ గర్ణకుండలయుగ్మఘనకపోలుఁ
బుండరీకాక్షు నంభోధరశ్యామునిఁ గలితనానారత్నఘనకిరీటు
నాజానుబాహు నిసర్గళాయుధహస్తు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
రుక్మిణీనయనసరోజదివాకరు బ్రహ్మాదిసురసేవ్యపాదపద్ము

తే. దుష్టనిగ్రహశిష్టసంతోషకరణుఁ, గోటిమన్మథలావణ్యకోమలాంగు
నార్తజనరక్షణైకవిఖ్యాతచరితుఁ, గనిరి కరుణాసముద్రుని ఘనులు మునులు. 12

క. వచ్చినమునిసంఘములకు, విచ్చలవిడి నర్ఘ్యపాద్యవిధు లొనరింపన్
మెచ్చుగ కనకాసనముల, నచ్చుగఁ గూర్చుండి వనరుహాక్షునితోడన్. 13

క. జనములు నిను సేవింపని, దినములు వ్యర్థంబు లగుచుఁ దిరుగుచు నుండుం
దనువులు నిలుకడ గావఁట, వనములలో నున్న నైన వనరుహనాభా. 14

క. తరణంబులు భవజలధికి, హరణంబులు దురితలతల కాగమముల కా
భరణంబు లార్తజనులకు, శరణంబులు నీదుదివ్యచరణంబు లిలన్. 15

మత్తకోకిలము. ఒక్కవేళను సూక్ష్మరూపము నొందు దీ వణుమాత్రమై
యొక్కవేళను స్థూలరూపము నొందు దంతయు నీవ యై
పెక్కురూపులు దాల్తు నీ దగు పెంపు మాకు నుతింపఁగా
నక్కజం బగుచున్న దే మన నంబుజాక్ష రమాపతీ. 16

క. శ్రీనాయక నీనామము, నానాభవరోగకర్మనాశమునకు వి
న్నాణం బగునౌషధ మిది, కానరు దుష్టాత్ము లకట కంజదళాక్షా. 17

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించిన మునివరులం గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నిరీక్షించి పుండరీకాక్షుం డి ట్లనియె మదీయధ్యాననామస్మరణంబులు భవరోగ హరణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిక శరణంబులును మంగళకరణంబులును నగు నని యును నారూపంబు లైన మేదినీసురులపరితాపంబులఁ బరిహరించు పురుషుల నైశ్వర్యసమేతులంగాఁ జేయుదు ననియును యోగీశ్వరేశ్వరుం డయిన యీశ్వరుం డానతిచ్చి యనంతరంబ మీర లిచ్చటికి వచ్చిన ప్రయోజనం బేమి యనిన వారలు భవదీయపాదారవింద సందర్శనార్థంబుకంటె మిక్కిలివిశేషం బొం డెద్ది యని వాసుదేవ వదనచంద్రామృతంబు నిజనేత్రచకోరంబులం గ్రోలి యథే చ్ఛావిహారు లై ద్వారకానగరంబున కనతిదూరంబున నుండు పిండారకం బను నొక్క పుణ్యతీర్థంబున కరిగి రంత. 18

క. దర్పించి యాదవులు తమ, నేర్పునఁ గొమరారుసాంబు నెలఁతుకరూపం
బేర్పడ శృంగారించియుఁ, గర్పూరసుగంధిపోల్కిఁ గావించి యొగిన్. 19

ఉ. మూఁకలు గూడి యాదవులు ముందటఁ బెట్టుక యార్చి నవ్వుచుం
బోకలఁ బోవుచున్ మునిసమూహము కొయ్యన సాఁగి మ్రొక్కుచుం
బ్రాకట మైనయీసుదతిభారపుగర్భమునందుఁ బుత్త్రుఁడో
యేకతమందు బాలికయొ యేర్పడఁ జెప్పుఁ డ టన్న నుగ్ర లై. 20

క. యదుడింభకులను గనుఁగొని, మదయుతు లై వచ్చి రనుచు మదిలో రోషం
బొదవఁ గనుఁగొనల నిప్పులు, సెదరఁగ హాస్యంబు సనునె చేయఁగ ననుచున్. 21

క. వాలాయము యదుకులని, ర్మూలకరం బైనయట్టిముసలంబొక టీ
బాలిక కుదయించును బొం, డాలస్యము లే దటంచు నటఁ బల్కుటయున్. 22

వ. మదోద్రేకు లైన యాదవబాలకులు మునిశాపభీతు లై వడవడ వడంకుచు సాంబకుక్షినిబద్ధచేలగ్రంథివిమోచనంబు సేయు సమయంబున ముసలం బొక్కటి భూతలపతితం బయిన విస్మయంబు నొంది దానిం గొని చని దేవకీనందను సన్నిధానంబునం బెట్టి యెఱింగించిన నతం డాత్మకల్పితమాయారూపం బగుట యెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున వారలం జూచి యి ట్లనియె. 23

క. మది సెడి కన్నులు గానక, మదయుతు లై మునులఁ గల్లమాటలఁ జెనయం
గదిసి కులక్షయకారణ, విదితం బనుశాప మొందు వెట్టులుఁ గలరే. 24

క. ధరణీసురశాపమునకు, హరిహరబ్రహ్మాదులైన నడ్డము గలరే
నరు లనఁగ నెంత వారలు, గర మరుదుగఁ బూర్వజన్మకర్మముఁ ద్రోవన్. 25

వ. అది గావున యతినిందాపరత్వంబున యదువంశనాశం బగు సందియంబు లే దని పరమేశ్వరుండు వారలం జూచి సముద్రతీరంబున నొక్క మహాపర్వతం బున్నది యందు నుండు నత్యుచ్ఛ్రియవిశాలభీషణం బగు పాషాణంబున మీభుజాబలంబుచేత నీముసలంబు దివిచి దీనిచూర్ణంబు సింధుకబంధంబులఁ గలపి రం డుపోం డని జగద్విభుం డైన కృష్ణుం డాన తిచ్చిన వారు నట్ల చేసి తత్కీలితం బయిన లోహఖండంబును సరకుగొనక సాగరంబునఁ బడవైచిన నొక్క ఝషంబు గ్రసించిన దాని నొక్క లుబ్ధకుండు జాలమార్గంబునఁ బట్టికొని తదుదరగతం బయిన లోహఖండంబు దెచ్చి బాణాగ్రంబున ములికిగా నొనర్చె నని తత్కథావృత్తాంతంబు సెప్పిన బాదరాయణిఁ గనుంగొని రాజేంద్రుం డి ట్లనియె. 26

క. చిత్తం బేక్రియ నిలుచుం, జిత్తజగురుపాదపద్మసేవ సదాయ
త్యుత్తమ మని వసుదేవుఁడు, చిత్తముఁ దగ నిల్పి యెట్లు సెందె మునీంద్రా. 27

వ. అని యడిగిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 28

వసుదేవునకు నారదుండు పురాతనం బగు విదేహర్షభసంవాదంబుఁ దెలుపుట

క. వినుము నృపాలక సెప్పెద, ఘనమై విలసిల్లుపూర్వకథ గల దదియుఁ
మును ద్వారకకేతెంచియు, నొనరఁగ నారదుఁడు గృష్ణు నొయ్యనఁగాంచెన్. 29

వ. అట్లు దేవముని కృష్ణసందర్శనార్థం బరుగుదెంచి తద్గృహాభ్యంతరమున కరిగిన వసుదేవుం డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనాసీనుం గావించి యుచితకథావినోదంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచు ని ట్లనియె యేనరుండు నారాయణచరణ సరసీరుహభజనపరాయణత్వంబు నిరంతరంబు నొందం డట్టి వానికి మృత్యువు సన్నిహితం బై యుండు నీదర్శనంబునం గృతార్థుండ నైతి నచ్యుతానంత గోవిందాది నామస్మరణైకాగ్రచిత్తు లైన మీవంటిపుణ్యపురుషుల సమాగమంబున లోకులు సుఖాశ్రయు లయి యుండుదురు దేవతాభజనంబు సేయువారిని గీర్వాణులు ననుగ్రహింతు రట్లు సజ్జనులును దీనవత్సలులు నగు వారలు పూజనాదిక్రియలచే నాదేవతలను భక్తి సేయుదురు కావున శ్రీమహాభాగవతకథా సమూహంబులఁ గలధర్మంబు లడిగెద నేయేధర్మంబులు శ్రవణ సుఖంబులుగా విని దండధరకింకరతాడనంబులం బడక ముకుందచరణారవింద వందనాభిలాషు లయి పరమపదప్రాప్తు లగుదు రాధర్మంబు లానతిమ్ము తొల్లి గోవిందునిం బుత్త్రుఁగాఁ గోరి ముక్తిమార్గం బెఱుంగ లేక దేవతామాయం జేసి చిక్కి చిత్తవ్యసనాంధకారం బగు సంసారంబునం దగులువడి యున్నవాఁడ హరికథామృతంబు వెల్లిగొల్పు మట్లయిన సుఖంబు గలుగు ననిన వసుదేవ

కృతప్రశ్నుం డైన నారదుండు వాసుదేవకథాప్రసంగ సల్లాపహర్ష సమేతుం డై
సంతసం బంద ని ట్లనియె. 30

క. నను నీవు సేయు ప్రశ్నము, జనసన్నుత వేదశాస్త్రసారాంశం బై
ఘన మగుహరిగుణకథనము, విను మని వినిపింపఁ దొడఁగె వేడ్కఁ దలిర్పన్. 31

క. అతిపాపకర్ము లైనను, సతతము నారాయణాఖ్యశబ్దము మదిలో
వితతంబుగ వరియించిన, చతురులఁ గొనియాడఁ గమలసంభవువశమే. 32

వ. అట్లు గావునఁ బరమేశ్వరభక్తిజనకం బై కైవల్యపదప్రాప్తికరం బయి యొప్పుచున్న విదేహర్షభసంవాదంబు నాఁ బరఁగు నొక్కపురాతనపుణ్యకథావిశేషం బెఱింగించెద సావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 33

తే. వినుము స్వాయంభువుం డనుమనువునకును
రమణ నుదయించె నఁట ప్రియవ్రతుఁ డనంగఁ
దనయుఁ డాతని కాగ్నీధ్రుఁ డనఁగ సుతుఁడు
జాతుఁ డయ్యెను భువనవిఖ్యాతుఁ డగుచు. 34

వ. ఆయాగ్నీధ్రునకు నాభి యను ప్రాజ్ఞుం డగు తనూభవుం డుదయించి బలిచక్రవర్తితో మైత్రింజేసి ధారుణీభారంబు పూని యాజ్ఞాపరిపాలనంబున నహితరాజన్యరాజ్యంబులు స్వవశంబులు గావించుకొని యుండె నంతట నాభికి సత్పుత్రుం డయిన ఋషభుండు పుట్టె నతఁడు హరిదాసుం డై సుతశతకంబుఁ బడసె నం దగ్రజుం డయిన భరతుం డను మహానుభావుండు నారాయణ పరాయణుం డై యిహలోకసుఖంబులం బరిహరించి ఘోరతపం బాచరించి జన్మత్రితయంబున నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబున సకలబంధవిముక్తుం డై వాసుదేవపదంబు నొందె నాతనిపేర నతం డేలిన భూఖండంబు భారతవర్షం బను వ్యవహారంబున నెగడి జగంబులఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె మఱియు నందుఁ దొమ్మండ్రు కుమారులు బలపరాక్రమప్రభావరూపసంపన్ను లయి నవఖండంబులకు నధిష్ఠాత లైరి వెండియు వారలలో నెనుబదియొక్కండ్రు కుమారులు నిత్యకర్మానుష్ఠానపరతంత్రు లై విప్రత్వం బంగీకరించి రందుఁ గొందఱు శేషించినవారలు కవిహర్యంతరిక్ష ప్రబుద్ధపిప్పలాయనావిర్హోత్ర ద్రమిళచమసకరభాజను లనం బరఁగు తొమ్మం డూర్ధ్వరేతస్కు లయి బ్రహ్మవిద్యావిశారదు లగుచు జగత్త్రయంబును బరమాత్మస్వరూపంబుగాఁ దెలియుచు ముక్తు లై యవ్యాహతగమను లగుచు సురసిద్ధసాధ్యయక్షగంధర్వకిన్నరకింపురుష నాగలోకంబులందు స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయుచు నొక్కనాఁడు. 35

క. జగదేకనాథుగుణములు, మిగులఁగ సంస్మరణతోడ మీఱినభక్తిం
బగలును రాత్రియు సంధ్యలుఁ, దగిలి జితేంద్రియులు నైనతపసులు ధాత్రిన్. 36

క. ఊహింపఁ బుణ్యుఁ డైనవి, దేహునియజ్ఞాంతమందు నేతెంచినచో

గేహము వెడలి యెదుర్కొని, మోహవివర్జితులఁ బుణ్యమునిసంఘములన్. 37

తే. అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులను నర్థితోడఁ
బూజ గావించి వారలఁ బొలుపు మిగుల
నుచితపీఠంబులందును నునిచి యెలమి
నవమునిశ్రేష్ఠులను భూమినాయకుండు. 38

క. వారల కిట్లను మీరలు, గారవమున విష్ణుమూర్తిఁ గైకొనినమహా
భూరితపోధనవర్యులు, సారవిహీనంబు లైనసంసారములన్. 39

క. ఏరీతిఁ గడప నేర్తురు, క్రూరులు బహుదుఃఖరోగకుత్సితబుద్ధుల్
నీరసులు నరులు గావున, నారయ సుజ్ఞానబుద్ధి నానతి యీరే. 40

వ. మఱియు సకలజంతుసంతానంబుకంటె మానుషాకారంబు నొందుట దుర్లభం
బంతకంటె నారాయణ చరణయుగళ స్మరణ పరాయణు లగుట దుష్కరంబు
గావున నాత్యంతికం బగు క్షేమం బడుగ వలసెఁ బరమేశ్వరుండు ప్రపత్తి
నిష్ఠులకు సారూప్యం బెట్లొసంగు నత్తెఱం గానతిం డనిన విని విదేహభూపాలు
నకు హరికథామృతపానాతిపరవశు లైన మునిసమాజంబునందుఁ గవి యను
మహానుభావుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నరిషడ్వర్గంబునందు నీషణత్రయంబు
చేతం దగులువడి మాత్సర్యయుక్తచిత్తుం డగునట్టివాని కెవ్విధంబున నచ్యుత
పాదారవిందభజనంబు సంభవించు విశ్వంబును నాత్మయు వేఱుగా భావించు
వానికి భీరుత్వం బెట్లు లే దవిద్యాంధకారమగ్నులకు హరి చింతనం బెట్లు
సిద్ధించు నట్టి నరుండు దొంటికళేబరంబు విడిచి పరతత్త్వం బెబ్భంగిం జేరు ముకుళీ
కృతనేత్రుం డయిన నరుండు మార్గభ్రమణంబునఁ దొట్రుపాటు వడి చను
చందంబున విజ్ఞానవిమలహృదయ భక్తిభావనావశంబు లేకున్నఁ బరమపదంబు
వీరి కెవ్విధంబునం గలుగు నని యడిగితివి గావునఁ జెప్పెద సావధానుండ వై
యాకర్ణింపుము. 41

క. కరణత్రయంబుచేతను, నరుఁ డేకర్మంబు సేయు నయ్యైవేళన్
హరి కర్పణ మని పలుకుట, పరువడి సుజ్ఞానమండ్రు పరమమునీంద్రుల్. 42

వ. జ్ఞానాజ్ఞానంబులందు సంకలితుం డైన స్మృతి విపర్యయంబు నొందు నట్లుగావున
గురుదేవతాత్మకుం డయి బుద్ధిమంతుం డైన మర్త్యుండు శ్రీవల్లభు నుత్తమోత్త
మునిఁ గాఁ జిత్తంబునఁ జేర్చి సేవింపవలయు స్వప్నమనోరథేచ్ఛాద్యవస్థలయందు
సర్వసంకల్పనాశం బగుటం జేసి వానిఁ గుదియం బట్టి నిరంతరహరిధ్యాన పరుం
డైనవానికిఁ గైవల్యంబు సులభంబుగఁ గరతలామలకం బై యుండు. 43

సీ. సంతతంబును గృష్ణసంకీర్తనంబులు వీనుల కింపుగా వినఁగ వలయు
హర్షంబుతోడుత హరినామకథనంబు పాటల నాటలఁ బరఁగ వలయు
నారాయణునిదివ్యనామాక్షరంబులు హృద్వీథి సతతంబు నిలుప వలయుఁ
గంజాక్షులీలలు కాంతారముల నైన భక్తియుక్తంబుగాఁ బాడ వలయు

తే. వెఱ్ఱిమాడ్కి నిలీలతో విశ్వమయుని, నొడువుచును లోకబాహ్యత నొందవలయు
నింతయును విష్ణుమయ మని యెఱుఁగవలయు, భేద మొనరింపవలవదు మేదినీశ.

వ. అనిన విదేహభూపాలుండు భాగవతధర్మం బెద్ది యేప్రకారంబునం బ్రవర్తించు వారల చిహ్నంబు లెవ్వి యంతయు నెఱింగింప నీవ యర్హుఁడ వనిన నందు హరి యను మహాత్ముం డి ట్లనియె. 45

తే. సర్వభూతమయుం డైనసరసిజాక్షుఁ
డతఁడె తనయాత్మయం దుండు ననెడువాఁడు
శంఖచక్రధరుం డంచుఁ జనెడువాఁడు
భక్తిభావాభిరతుఁడు వో భాగవతుఁడు. 46

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబుల, నిర్ణయకర్మములఁ జెడక నిఖిలజగత్సం
పూర్ణుఁడు హరి యనునాతఁడె, వర్ణింపఁగ భాగవతుఁడు వసుధాధీశా. 47

వ. ఇట్లు సర్వసంగపరిత్యక్తుం డై నిఖిలాంతరాత్ముం డైన పరమేశ్వరుం డరుణగభస్తి కిరణసహస్రంబుల లోకత్రయంబుం బావనంబు సేయుచందంబునం దన చరణారవిందరజఃపుంజంబుచేతం బవిత్రంబు సేయుచు సురాసురజేగీయమానసేవ్యం బైన జనార్దనపాదారవిందంబులకు వందనాభిలాషుం డై భక్తియు లవమాత్రంబునుం జలింప నీక సుధాకరోదయంబున దివాకరజనిత తాపనివారణంబయిన భంగి నారాయణాంఘ్రినఖమణిచంద్రికా నిరస్తహృదయతాపుం డై యాత్మీయభక్తిరశనానుబంధబంధురం బైన వాసుదేవచరణసరోరుహధ్యానానందపరవశుం డగు నతండు భాగవతప్రధానుం డని యెఱింగించిన విని విదేహుం డి ట్లనియె. 48

క. గజరాజవరదుగుణములు, త్రిజగత్పావనము లగుటఁ దేటపడంగా
సుజనమనోరంజకముఁగ, విజితేంద్రియ వినఁగ నాకు వేడుక పుట్టెన్. 49

వ. అనిన విని యంతరిక్షుం డను ఋషిశ్రేష్ఠుం డి ట్లనియె. 50

క. పరమబ్రహ్మ మనంగాఁ, బరతత్త్వ మనంగఁ బరమపద మనఁగను నీ
శ్వరుఁ డనఁ గృష్ణుఁ డన జగ, ద్భరితుఁడు నారాయణుండు దా వెలుఁగొందున్.

వ. అవ్యక్తనిర్గుణపరబ్రహ్మంబునందుఁ దనకు విపర్యయంబుగా జననం బయిన జ్ఞానంబె విష్ణుమాయ యనంబడుఁ బరమేశ్వరుం డట్టిమాయచేత జగంబు నిర్మించి నిశ్చింతుం డై యుండు నింద్రియార్థభ్రమణంబు సేసెడు దుర్మతులకు సుషుప్త్యాద్యవస్థలు వరుసన కలుగుటం జేసి పరమేశ్వరునిం బొంద రామి యను నాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు స్వప్నంబునందు గ్రాహ్యగ్రాహకగ్రహణంబు లను త్రివిధభేదంబులుం గలిగి యుండు నీచందంబున నవిద్యాంధకారసంవృతం బై మూఁడువిధంబులఁ బర్యవసించు మనోరథంబు స్వప్నావస్థయం దణంగిన క్రియం ద్రివిధం బగు మాయయు నాత్మయందు లీనంబగుఁ బరమేశ్వరుండు మొదలం

బృథివ్యాదిమహాభూతమయం బయిన సృష్టిని గలుగఁజేసి యందుఁ బంచ భూతాత్మకం బయిన యాత్మ కేకాదశేంద్రియంబులచేత భేదంబు వుట్టించుచు గుణంబులచేత గుణంబు లంగీకరించుచు నాత్మయందుఁ బ్రద్యోతితగుణంబుల వలన గుణానుభవంబుఁ జేయుచు నున్నవాఁ డై సృష్టి నాత్మీయంబుగా భావించు దేహి కర్మమూలంబున నైమిత్తికకర్మంబుల నాచరించుచుఁ దత్ఫలం బంగీకరించి దుఃఖైకవశుం డై వర్తించుఁ బెక్కుదుఃఖంబులం బడిన యాదేహి కర్మఫలప్రాప్తుం డగుచు భూతసంప్లవపర్యంతంబు పరవశుం డై జన్మమరణంబులం బొరలు చుండు నంత్యకాలం బాసన్నం బయిన ద్రవ్యగుణస్వరూపం బగు జగంబు ననాదినిధనం బగు కాలంబు ప్రకృతిం బొందించు నటమీఁద శతవర్షం బులు వర్షంబు లేమిచేత నత్యుగ్రలోకలోచనుతేజంబున సకలలోకంబులు దహింపఁబడు నంత నధోలోకంబున నుండి సంకర్షణముఖజనితానలం బూర్ధ్వ శిఖాజాలంబుల వాయుసహాయం బై దిక్కులయందెల్ల బ్రవర్తించు నటమీఁద సంవర్తకవలాహకగణంబులు నూఱు హాయనంబులు సలిలధారాపాతంబుగా వర్షంబు గురియు నందు విరాడ్రూపంబు లీనం బగు నంత నీశ్వరుం డింధనాగ్ని చందంబున నవ్యక్తంబుఁ బ్రవేశించుఁ దదనంతరంబ ధరణిమండలంబు వాయు హృతగంధం బై కబంధరూపంబుఁ దాల్చు నాజలంబు హృతరసం బై తేజోరూ పంబు నొందు నాతేజంబు తమోనిరస్తం బై వాయునం దడంగు నాగంధవహుండు స్పర్శవిరహితుం డయి యాకాశంబునందు సంక్రమించు నావిష్ణుపదంబును విగతశబ్దగుణంబు గలది యై యాత్మయం దడంగు నింద్రియంబులును మనం బును బుద్ధియు వికారంబులతోడ నహంకారంబుఁ బ్రవేశించు నాయహంకారం బును స్వగుణయుక్తం బై పరమాత్మునిం జేరు నిట్లు త్రివర్ణాత్మక యై స్వర్గస్థితి లయకారిణి యగు మాయ యిట్టిది యని తత్స్వరూపమాహాత్మ్యంబులు వివ రించిన నరపాలుం డి ట్లనియె. 52

ఉ. జ్ఞానవిహీను లైననరసంఘముఁ గానఁగ రానిమాయఁ దా
లోన నడంచి యెట్లు హరిలోకముఁ జెందుదు రంతయుం దగన్
భూనుత సత్యవాక్యగుణభూషణ యిక్కథ వేడ్కతోడుతన్
బూనికఁ జెప్పు మన్నను బ్రబుద్ధుఁడు ని ట్లను గారవంబునన్. 53

వ. సూర్యోదయాస్తమయంబులం బ్రతిదినంబు నాయువు క్షీణంబు నొంద దేహకళత్రమిత్రభ్రాతృమమత్వపాశబద్ధు లై విడివడు నుపాయంబు గానక సంసారాంధకారమగ్ను లయి గతాగతకాలంబుల నెఱుంగక దివాంధంబు లగు జంతుజాలంబులభంగి జన్మజరారోగవిపత్తిమరణంబు లందియు శరీరంబ మే లనుచుఁ బ్రమోదమోహమదిరాపానమత్తు లై విషయాసక్తతం జిక్కి తమ్ముఁ దా రెఱుంగక యుండి విరక్తిమార్గంబు దెలియక వర్తించుమూఢు లగు జనంబుల

షాంతలం బోవక కేవల నారాయణభక్తిభావంబు గల సద్గురుం బ్రతిదినంబును
భజియించి సాత్త్వికంబు భూతదయయును హరికథామృతపానంబును బ్రహ్మ
చర్యవ్రతంబును విషయంబుల మనంబు నేర కుండుటయు సాధుసంగమంబును
సజ్జనమైత్రియు వినయసంపత్తియు శుచిత్వంబును క్షమయు మౌనవ్రతంబును
వేదశాస్త్రాధ్యయన తదర్థానుష్ఠానంబులును నహింసయు సుఖదుఃఖాదిద్వంద్వ
సహిష్ణుతయు నీశ్వరుని సర్వగతునిం గా భావించుటయు ముముక్షుత్వంబును జన
సంగవర్జనంబును వల్కలాదిధారణంబును యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టియు వేదాంత
శాస్త్రార్థజిజ్ఞాసయును దేవతాంతరనిందావర్జనంబును కరణత్రయశిక్షణంబును
సత్యవాక్యతయు శమదమాదిగుణ విశిష్టత్వంబును గృహారామక్షేత్రకళత్ర
పుత్రవిత్తాదుల హరి కర్పణంబు సేయుటయు నితరదర్శనవర్జనంబు సేయుట
యును భాగవతోత్తమధర్మంబు లని చెప్పి యి ట్లనియె. 54

క. హరిదాసులమిత్రత్వము, మురరిపుకథ లెన్నికొనుచు మోదముతోడన్
భరితాశ్రుపులకితుం డై, పురుషుఁడు హరిమాయ గెల్చు భూపవరేణ్యా. 55

వ. అనిన రాజేంద్రుండు వారల కి ట్లనియె భాగవతులారా సకలలోకనాయకుం
డగు నారాయణుం డనం బరఁగిన పరమాత్ముని ప్రభావంబు విన వలతు నానతిం
డనినఁ బిప్పలాయనుం డి ట్లనియె. 56

సీ. నరవర విను జగన్నాథునిచారిత్ర మెఱిఁగింతు నీమది కింపు మిగుల
లసదుద్భవస్థితిలయకారణం బైనదేహేంద్రియాదులఁ దిరము గాఁగఁ
జొనుపు నెప్పుడు పరంజ్యోతిస్స్వరూపంబు జ్వాలల ననలుండుఁ జననిపగిది
నింద్రియంబులు నాత్మ నెనయవు శబ్దంబు చొరకయ సుషిరంబుఁ బొందు సత్య

తే. మనఁగ సత్త్వరజస్తమోమయగుణంబు
మహదహంకారరూప మై మహిమ వెలయు
చేతనత్వంబు గలదేని జీవ మందు
రిదియ సదసత్స్వరూప మై యెన్నఁబడును. 57

వ. దీనికిం బెక్కైనది పరమాత్మగా నెఱింగి కమలసంభవాదులు నుతియింతు
రిట్టి పరమాత్మ స్థావరజంగమంబుల నధిష్ఠించి వృద్ధిక్షయంబులం బొందక
నిమిత్తమాత్రంబునం దరులతాదులందు జీవంబు లేక తదంతరస్థుం డై వర్తించు
నంత సర్వేంద్రియావృతం బైన యాకారంబు నష్టం బైన మనంబునుం బాసి
శ్రుతివిరహితుం డై తిరుగు చుండు నిర్మలజ్ఞానదృష్టి గలవానికి భానుప్రభా
జాలంబు దోఁచినక్రియను సుజ్ఞానవంతుండు హరిభక్తిచేత గుణకర్మార్థంబు లైన
చిత్తదోషంబులు భంజించి భగవత్సదనంబు సేరు ననిన విని రా జి ట్లనియె. 58

క. పురుషుం డేయేకర్మము, పరువడిఁ గావించి పుణ్యపరుఁ డై మనుఁ దా
దురితములఁ దొరఁగి మురరిపు, చరణయుగం బెట్లు సేరు సన్మునివర్యా. 59

వ. అనిన విని యం దావిర్హోత్రుం డి ట్లనియెఁ గర్మాకర్మవికర్మప్రతిపాదకంబు లగు
శ్రుతివాదంబులు లౌకికవర్ణితంబు లట్టి యామ్నాయంబులు సర్వేశ్వరస్వరూపం
బులు గాన విద్వాంసులు నెఱుంగ లే రవి కర్మాచారంబు లనంబడు మోక్షంబు
కొఱకు నారాయణభజనంబు పరమపావనంబు వేదోక్తంబుల నాచరింపక
ఫలంబులకు వాంఛ సేయువార లనేక జన్మాంతరంబులం బడయుదురు మోక్షంబు
నపేక్షించువాఁడు విధిచోదితమార్గంబున హరిం బూజించ వలయు నట్టిపూజా
ప్రకారం బె ట్లనినఁ బవిత్రగాత్రుం డయి జనార్దనుసన్నిధిం బూతచిత్తుం డై
షోడశోపచారంబులఁ జక్రధరు నారాధించి గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యంబులు
సమర్పించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి భక్తిభావనావిశేషుం డగు
నతండు హరిం జేరు నని చెప్పిన విని విదేహుం డి ట్లనియె నీశ్వరుం డేయే
కర్మంబుల నాచరించె నంతయు నెఱింగింపు మనిన ద్రమిళుం డి ట్లనియె. 60

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్కవెట్టఁ బోలును ధాత్రిన్
నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింపలేరు హరబ్రహ్మాదుల్. 61

వ. అట్లు గావున నాత్మసృష్టం బైన పంచభూతనికరంబును పురం బొనరించి యందు
నిజాంశంబునం బ్రవేశించి సగుణనిష్ఠుం డై నారాయణాభిధానంబు గల ఋషీ
శ్వరుం డగు పరమేశ్వరుండు వెలుఁగొందె నతని దశేంద్రియంబులచేఁ బాలి
తంబు లైన దేహంబులు ధరించి జగద్రక్షకత్వసంహారకత్వాది గుణంబులు
గలుగుటం జేసి గుణనిష్ఠుం డయి రజస్సత్త్వతమోగుణంబుల బ్రహ్మవిష్ణురుద్ర
మూర్తు లనం బరఁగి త్రిగుణాత్మకుం డనంబడు నారాయణాఖ్యునిచరిత్రం బెఱిం
గించెద నాకర్ణింపుము. 62

క. ధర్ముండు దక్షపుత్రిక, నిర్మలమతిఁ బెండ్లియాడి నెఱిఁ బుత్రుని స
త్కర్ముని నారాయణఋషి, నర్మిలిఁ గనె నమలు బదరికాశ్రమమందున్. 63

తే. అట్టినారాయణాహ్వయుం డైనమౌని, బదరికాశ్రమమందు నపారనిష్ఠఁ
దపముఁ గావింప బలభేది దలఁకి మదిని, మీనకేతను దివిజకామినులఁ బనిచె. 64

వ. వారు నారాయణాశ్రమంబునకు నతని తపోవిఘ్నంబు సేయ వచ్చునప్పు
డవ్వనంబు సాలరసాలబిల్వకదళీఖర్జూర జంబూజంబీరచందనపున్నాగ మందారాది
వివిధవృక్షనిబిడంబును పుష్పఫలభరిత శాఖావనమ్ర తరులతాబృందంబును
మాధవీకుంజమంజీరపుంజ మకరందపానమత్తమధుకరనికర ఝుంకారరవ ముఖరిత
హరిదంతరంబును గనకకమలకహ్లార విలసత్సరోవిహరమాణ చక్రవాకబక క్రౌంచ
మరాళదంపతీమండల మండితంబును మృణాళభోజనాసక్త సారసచయ చంచూ
పుట విపాటితకమలముకుళకేసర విసరవితతప్రశస్తసరోవరంబును నై వెలయు
నవ్వనంబున నిందువదన లందంద మందగమనంబులం జెందు ఘర్మజలబిందుబృందం
బులు నఖాంతంబుల నోసరించుచు డాయం జనునప్పుడు. 65

చ. మదనునిబాణజాలముల మగ్నతఁ బొందక ధైర్యవంతుఁడై
ముదితలవాఁడిచూపులకు మోహముఁ బొందక నిశ్చలాత్ముఁడై
హృదయమునందు నచ్యుతు రమేశు ననంతు జగన్నివాసునిన్
వదలక భక్తి నిల్పుకొని వారికి నిట్లను మాని పెంపునన్. 66

క. జంభారిపంపునను మీ, రంభోరుహవదనలార యరుదెంచితి రా
శుంభద్విహారవాంఛా, రంభంబునఁ దిరుగఁ జనిన లజ్జించి వెసన్. 67

సీ. దేవమునీంద్ర నీదివ్యచారిత్రంబు నెఱిఁగి సన్నుతిసేయ నెవ్వఁ డోపుఁ
బుత్రమిత్రకళత్రభోగాదులను మాని తపము కావించుసద్ధర్మలకును
విఘ్నముల్ సెందునే విశ్వేశుఁ గొల్చిన యతనికి నంతరాయంబు గలదె
కామంబుఁ గ్రోధంబుఁ గలతపస్వితపంబు పల్వలోదకములభంగిఁ గాదె

తే. నిన్ను వర్ణింప నలవియే నిర్మలాత్మ
రమణ తోఁగొను మాయపరాధ మనుచు
సన్నుతించిన నతఁడు ప్రసన్నుఁ డగుచుఁ
దనదుసామర్థ్య మెఱిఁగింపఁ దలఁచి యపుడు. 68

వ. అమ్మునీశ్వరుండు పరమాశ్చర్యనిధానంబుగా నిజతనూరుహంబులవలనం ద్రికోటి కన్యకానివహంబుల నుద్భవింపంజేసిన గంధర్వవిబుధకామినీ సముదయంబులు పరమాద్భుతభయంబులు మనంబులం బొడమ సన్నుతించి యన్నీలాసీసీసమూహంబులో నూర్వశి యనుదానిం గొని చని పాకశాసనుసభాసదనంబునంబునం బెట్టి తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన నాశ్చర్యయుక్తహృదయుం డయి సునాసీరుం డూర కుండె నట్టి నారాయణమునీశ్వరుచరిత్రంబు వినువారలు పరమ కల్యాణగుణవంతు లగుదు రని చెప్పిన. 69

తే. ఋషభునకు నాత్మయోగ మీరీతిఁ జెప్పె
నచ్యుతుఁడు భూమిభారము నడఁప నంత
నొరిది నవతారములు దాల్చి నొంపు మీఱ
రాత్రిచరులను జంపె నీరసముతోడ. 70

వ. అట్టి పరమేశ్వరుని లీలాగృహీతంబు లగు మత్స్యకూర్మవరాహ నారసింహవామన రామ రఘురామబుద్ధకల్క్యాద్యవతారంబు లనేకంబులు గలవు వాని నెఱింగి నుతియింప శేషభాషాపతుల కైన నలవి గాదు మఱియును. 71

సర్వలఘుసీసము

నవవికచసరసిరుహనయనయుగనిజచరణ గగనచరనదిజనిత నిగమవినుత
జలధిసుతకుచకలశలలితమృగమదరుచిరపరిమళితనిజహృదయ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికరవిహితనుతికలితగుణకటిఘటితరుచిరతరకనకవసన
భుజగరిపువరగమన రజతగిరిపతివినుత సతతజపరత నియమసరణిచరిత

తే. తిమికమఠకిటినృహరిముదితబలినిహి, తపదపరశుధరదశవదనవిదళన
మురదమనకలికలుషసుముదపహరణ, కరివరదమునినరసురగరుడవినుత. 72

వ. ఇవ్విధంబున బ్రవర్తిల్లిన శ్రీమన్నారాయణమూర్తి లీలావిలాసంబు లనంతం
బులు గలవు మనోవాక్కాయకర్మంబుల హరి బూజనంబు సేయక విపరీతగతులం
దిరుగుచుండుజడుల కెవ్విధంబున గతి గలుగు ననిన నప్పు డప్పుడమితేఁ డప్పరమ
పురుషునిం జూచి యట్టిజడుల ముక్తినొందు నుపాయం బెట్టు లంతయు నెఱిం
గింపుఁ డనినఁ జమసుం డి ట్లనియె. 73

సీ. హరిముఖబాహూరువరపదాబ్జములందు వరుసఁ జతుర్వర్ణవర్గసమితి
జనియించె నందులో సతులును శూద్రులు హరిఁ దలంతురు కలిహాయనముల
వేదశాస్త్ర పురాణవిఖ్యాతులై కర్మకర్తలై విప్రులు గర్వ మెసఁగి
హరిభక్తిపరులను హాస్యంబు సేయుచు నిరయంబు నొందుట నిజము గాదె

తే. మృదులపక్వాన్నభోజనములను మాని
జీవహింసకుఁ జనువానిఁ జెందు నఘము
హరి నుతింపక స్త్రీలోలుఁ డైనవాఁడు
నరక వాసుండు నగుచుండు ననవరతము. 74

వ. అట్లు గావున గృహక్షేత్రపుత్రకళత్ర ధనధాన్యాదులందు మోహితుం డయి
ముక్తిమార్గంబు లప్రత్యక్షంబు లని నిందించువాఁడును హరిభక్తివిరహితుండును
దుర్గతిం గూలుదు రని మునివరుం డానతిచ్చిన విదేహుం డి ట్లనియె. 75

ఆ. ఏయుగంబునందు నేరీతి వర్తించు, నెట్టిరూపువాఁడు నెవ్విధమున
మును నుతింపఁబడెను మునిదేవగణముచే, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన విని యందుఁ గరభాజనుం డి ట్లనియె ననేకావతారంబులు నానారూ
పంబులును బహువిధవర్ణంబులునుం గలిగి రాక్షసులను సంహరించి దుష్టజన
నిగ్రహంబును శిష్టజనపరిపాలనంబునుం జేయుచుఁ గృతయుగంబున శుక్లవర్ణుం డై
చతుర్బాహుం డై జటావల్కలకృష్ణాజినోత్తరీయ జపమాలికాదండకమండలు
ధరుం డయి హరినిర్మలతపోధ్యానానుష్ఠానగరిష్ఠు లైన పురుషశ్రేష్ఠులచేత
హంసుండు సువర్ణుండు వైకుంఠుండు ధర్ముం డమలుండు యోగీశ్వరుం డీశ్వ
రుండు పురుషుం డవ్యక్తుండు పరమాత్ముం డను దివ్యనామంబులం బ్రసిద్ధివహించి
గణుతింపంబడుఁ ద్రేతాయుగంబునం రక్తవర్ణుం డయి బాహుచతుష్క మేఖ
లాత్రయవిశిష్టుం డయి హిరణ్యకేశుండును వేదత్రయస్వరూపుండును స్రుక్
స్రువాద్యుపలక్షణశోభితుండు నయి విష్ణుయజ్ఞపృశ్నిగర్భ సర్వదేవోరుక్రమ
వృషాకపి జయంతోరుగాయాఖ్యల బ్రహ్మవాదులచేత నుతియింపఁబడు ద్వాపరం
బున శ్యామలదేహుండును పీతాంబరధరుండును బాహుద్వయోపశోభితుం
డును దివ్యాయుధధరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికా విరాజమానుండును

మహారాజోపలక్షణుండును నై జనార్దనవాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ నారాయణవిశ్వరూప సర్వభూతాత్మ కాదినామంబుల వెలసి మూర్ధాభిషిక్తులచేత సన్నుతింపంబడుఁ గలియుగంబునఁ గృష్ణవర్ణుండును గృష్ణనాముకుండును నై భక్తసంరక్షణార్థంబు పుండరీకాక్షుండు యజ్ఞ సంకీర్తనంబులచేతం బ్రస్తుతింపం బడు హరిరామనారాయణ నృసింహకంసారినలినోదరాది బహువిధనామంబులచే బ్రహ్మవాదు లైన మునీంద్రులు నుతియింపుదురు మఱియును. 77

తే. ద్రవిడదేశంబునందులఁ దామ్రపర్ణి
సహ్యజాకృతమాలాదిసకలనదుల
కెవ్వఁ డేనిని భక్తితో నేఁగి యచట
బొదలి తర్పణ మొగిఁ జేయఁ బుణ్య మొదవు. 78

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రశంసింపం దగిన కావేర్యాదిమహానదీపావన జలస్నానపానదానంబులను విష్ణుధ్యానకథా సుధారసానుభవంబుల నిరూఢు లగు భాగవతోత్తములు గలిగి రేనిం జెడనిపదంబునుం బొందుదు రని ఋషభకుమారులు భగవత్ప్రతిబింబంబు లయిన పరమపురుషులుం బోలి విదేహజనపాలునకు నిశ్శ్రేయసపదప్రాప్తికరంబు లైన భగవద్భక్తిధర్మంబు లుపదేశించి యంతర్ధానంబు నొందిరి మిథిలేశ్వరుండును జ్ఞానయోగం బంగీకరించి నిర్వాణపదంబు నొందె నీయుపాఖ్యానంబు వ్రాసినఁ జదివిన వినిన నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి పుత్రపౌత్రవంతులై సకలకలికల్మషరహితు లై విష్ణులోకనివాసు లగుదు రని నారదుండు వసుదేవునకుం జెప్పి మఱియును. 79

సీ. కమలాక్షుపదభక్తికథనముల్ వసుదేవ విని యఘంబులఁ బాసి వెలసి తీవు
భువనప్రసిద్ధిగాఁ బొలుపొందుసత్కీర్తి కైవల్యలక్ష్మియుఁ గలుగు మీఁద
నారాయణుండు నీనందనుం డనుమోహ మెడలించి విష్ణుఁగా నెఱిఁగి కొలువు
మతఁడు నీతనయుఁ డై యవతరించుటఁజేసి సిద్ధించె దేహసంశుద్ధి నీకు

తే. సరససల్లాపసౌహార్దసౌష్ఠవమునఁ, బావనం బైతి శిశుపాలపౌండ్రనరక
మురజరాసంధయవనులు ముదముతోడ, వాసుదేవునిఁ జెందిరి వైరు లయ్యు.

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు సేయఁగ హరి దా
సృష్టి నవతార మొందెను, స్రష్ట్రముఖానేకదివిజసంఘము వొగడన్. 81

వ. అట్లు గావున లోకరక్షణార్థంబు కృష్ణుం డవతారంబు నొందె నని హరిభక్తిపరంబు లగు నుపాఖ్యానంబులు నారదుం డుపన్యసించిన విని విస్మితచిత్తు లై దేవకీవసుదేవులు గృష్ణునిం బరమాత్మునిఁగా విచారించి రని శుకుండు రాజునకుం జెప్పిన నతండు మునీంద్రా యదువుల నేప్రకారంబున హరి హరియించె నపరివారు లగు బ్రహ్మరుద్రేంద్రదిక్పాలక మునీంద్రులు ద్వారకానగరప్రవేశం బెట్లు నేసిరి యేమయ్యె మఱియుం బరమేశ్వరకథామృతంబు వీను లలరం జవిగొనియు

నింకం దనివి సనదు భక్తరక్షకుం డగు హరిచారిత్రం బేరీతిం జాగెఁ దర్వాతి వృత్తాంతం బంతయు నెఱిఁగింపు మనిన శుకుం డి ట్లనియె. 82

బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకుఁ బిలువ వచ్చుట

క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరహరపరమేష్ఠిముఖసుధాశనులు మునుల్
సరసిజనయనునిఁ గనుఁగొన, నరుదెంచిరి ద్వారవతికి నతిమోదమునన్. 83

క. కని పరమేశుని యాదవ, వనశోభితపారిజాతు వనరుహనేత్రున్
జనకామితఫలదాయకు, వినుతించిరి దివిజు లపుడు వేదోక్తములన్. 84

తే. అఖిలలోకేశ సర్వేశ యభవ నీవు, నుదయ మందుట భూభార ముడుపుకొఱకు
బంచవింశోత్తరశతాబ్దపరిమితంబు, నయ్యె విచ్చేయు వైకుంఠహర్మ్యమునకు. 85

వ. అనినఁ గమలభవభవముఖ నిఖిలసురగణంబులవచనంబు లియ్యకొని కృష్ణుండు వారలతోడ యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబులు గల్పించి వారల హతంబు గావించి భూభారం బడంచి యిదె వచ్చెదం బొం డని చెప్పి వీడ్కొలిపినఁ గమలాసనాది బృందారకులు నిజస్థానంబులకుఁ జని రంత. 86

కృష్ణుండు దుర్నిమిత్తంబులం గని యాదవులనెల్ల ద్వారకనుండి ప్రభాసతీర్థమునకుఁ బంపుట

సీ. కాకఘూకంబులు గనకసౌధములలోఁ బగలు వాపోయెడి బహువిధముల
నశ్వవాలములందు ననల ముద్భవ మయ్యె నన్నంబు మొలిచె మహాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి సొగసె విస్వరముల జంతువు వేఱొక్క జంతువుఁ గనె
నొగిఁ బౌరగృహముల నుత్పల లుదయించె బెరసెఁ గావిరి రవిబింబ మపుడు

తే. గాన నుత్పాతములు సాలఁ గానఁబడియె
నరయ నిం దుండ వలవదు యదువులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీర్థమున కరుగుఁ
డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయు నాన తిచ్చె. 87

క. నారాయణువచనముల క, పారం బగుసమ్మదమున బలములతోడన్
దారసుతమిత్రయుతు లై, వారణహయసమితితోడ వడి నేఁగి రొగిన్. 88

వ. అంత. 89

క. జ్ఞానమున నుద్ధవుఁడు దన, మానసమున నెఱిఁగి శ్రీరమాధిప హరి యో
దీనజనకల్పభూజ సు, ధీనాయక మాకు నీవె దిక్కని పొగడెన్. 90

కృష్ణుం డుద్ధవునకు బరమార్థోపదేశము సేయుట

వ. ఇట్లు నుతియించి దేవా నీవు యదుక్షయంబు గావించి చనిన నే మేవిధంబున నిర్వహింతుము నీసహచరుల మై జరపిన మజ్జనభోజనశయనాసనాది కృత్యంబులు మఱవ వచ్చునే యని యుద్ధవుం డాడిన వాసుదేవుఁ డి ట్లనియె బ్రహ్మాదిదేవతా ప్రార్థనంబునం జేసి ధాత్రీభారంబు నివారించితి నింక ద్వారకానగరంబు నేఁటికి సప్తమదివసంబున సముద్రుండు ముంపం గలవాఁడు యదుక్షయంబునుం గాఁగల

యది యంతటం గలియుగంబునుం బ్రాప్తం బయ్యెడి నందు మానవులు ధర్మవిరహితులు నాచారహీనులు నన్యాయపరులును నతిరోషులు మందమతులు నల్పతరాయువులు బహురోగపీడితులు నిష్ఫలారంభులు నాస్తికులు నై యొండొరుల మెచ్చక యుందురు గావున నీవు సుహృద్బాంధవస్నేహంబు వర్జించి యింద్రియ సౌఖ్యంబులం బొరయక క్షోణితలంబునం గల పుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేయుచు మానసవాగక్షిశ్రోత్రఘ్రాణేంద్రియ గృహ్యమాణం బగు వస్తుజాతం బెల్ల నశ్వరంబుగా నెఱుంగుము పురుషుండు నానార్థకామంబుల నంగీకరించి నిజగుణదోషంబుల మోహితుం డై యుండుం గావున హస్తిపకుండు గంధనాగంబుల బంధించుచందంబున నింద్రియంబులను మనోవికారంబులను నిగ్రహించి యేషణత్రయంబును వర్జించి మోదఖేదంబుల సముండవు గా వర్తించుచు నీజగం బంతయు నాత్మాధిష్ఠితంబుగా నెఱింగి మాయాదు లాత్మతత్త్వాధీనంబులుగాఁ దెలియుచు జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుండ వై యాత్మానుభవ సంతుష్టుండ వై విశ్వంబును నన్నుఁగా భావించి వర్తింప వలయు నని వాసుదేవుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు భక్తిభయవినయంబులం గరంబులు మొగిడ్చి మహాత్మా సన్న్యస్తలక్షణంబు దుష్కరంబు పామరు లగువార లాచరింప లేరు నీమాయ చేత భ్రాంతు లైన సాంసారికులు భవాబ్ధిం గడచి యెట్లు ముక్తి వడయుదురు భృత్యుండ నైన నామీఁది యనుగ్రహంబునం జేసి యానతిమ్ము బ్రహ్మాదిదేవతా సముదయంబును బాహ్యవస్తువులభ్రాంతు లై పర్యటనంబు సేయుదురు నీభక్తు లైన పరమభాగవతు లమ్మాయానిరసనంబు సేయుదురు గృహిణీగృహస్థుల కైన యతుల కైన నిత్యంబును నీనామస్మరణంబు మోక్షసామ్రాజ్యప్రదంబు గావునఁ బరమేశ్వరా నీదుచరణంబుల శరణంబు నొందెదఁ గృపారసంబు నాపై నిగిడింపు మని ప్రియసేవకుం డైన యుద్ధవుండు వలికిన నతనికిఁ గంసమర్దనుం డిట్లనియెఁ బురుషున కాత్మకు నాత్మయె గురు వని యెఱుంగుము కుపథంబులం జనక సన్మార్గవర్తి వై పరమం బైన మన్నివాసంబునకుం జనుము సర్వమూల శక్తిసంపన్నుండ నైన నన్ను సాంఖ్యయోగపరులు నిరంతరభావంబులందుఁ బురుషభావంబు గావించి తలంచు చుందురు మఱియు నేకద్విత్రిచతుష్పాదబహుపాదాపాదంబులు నై యుండు జీవజాలంబులలోన ద్విపాదంబులు గల మనుష్యులు మేలు వారలలోన నిరంతరధ్యానగరిష్ఠు లైన యోగీంద్రు లుత్తములు వారలలో సందేహపరులచే నగ్రాహ్యుం డగు నన్ను సత్త్వగుణగ్రాహ్యునిఁగా నెఱింగి నిజచేతఃపంకజంబునందు జీవాత్మపరమాత్మల నేకంబుగాఁ జేసి శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గ కౌమోదకీ కౌస్తుభాభరణయుక్తుం గా నెఱుంగుచు నుండువారలు పరమ యోగీంద్రు లనియును బరమజ్ఞాను లనియునుం జెప్పి మఱియు నవధూతయదు సంవాదం బను పురాతనేతిహాసంబు గలదు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 91

అవధూత యదుసంవాదము

ఉ. పంకజనాభుఁ డుద్ధవునిపైఁ గలకూర్మి ని జెప్పె నొప్ప నెం
దంకిలి లేక యన్నిదిశలందుఁ జరించుచు నిత్యతృప్తుఁ డై
శంకరవేషధారి యొకసంయమి యాయదురాజుఁ జేర నే
వంకను నుండి వచ్చి తన వానికి ని ట్లనె నర్థి నేర్పడన్. 92

క. అవధూతుం డనె నంతటఁ, బ్రవిమలవిజ్ఞాననిపుణభవ్యులు గురువుల్
దవిలిన నిరువదినలువురు, నవనిఁ విజ్ఞాని నైతి నని పల్కుటయున్. 93

వ. అంత యదుప్రవరుండు దేహి లోభమోహాదుల వర్జించి జనార్దనుని నేవిధంబునం జేర వచ్చు నెఱింగింపు మనిన నతం డి ట్లనియె. 94

సీ. పరధనపరదారపరదూషణాదులఁ బరవస్తుచింత దాఁ బరిహరించి
ముదిమిచే రోగము లుదయింప కటమున్న తనువు చంచలతను దగుల కుండ
బుద్ధిసంచలతచేఁ బొదలక యటమున్న శ్లేష్మంబు గళమునఁ జేర కుండ
శక్తియుక్తుల మది సన్నగిల్లకమున్న భక్తిభావనచేతఁ బ్రౌఢుఁ డగుచు

తే. దైత్యభంజనుదివ్యపాదారవింద
భజన నిజభక్తిభావనఁ బ్రాజ్ఞుఁ డగుచు
నవ్యయానందమును బొందు ననుదినంబు
నతఁడు కర్మవిముక్తుఁ డౌ ననఘచరిత. 95

ఉ. దారలయందుఁ బుత్రధనధాన్యములందు ననేకభంగులం
గూరిమి సేయుమర్త్యుఁ డతిఘోరవియోగజదుఃఖమగ్నుఁ డై
నెరుపు దక్కి చిక్కువడి నీతివివేకవిహీనుఁ డై మనో
భారముతోఁ గపోతపతిభంగి నిజంబుగఁ బోవు నష్ట మై. 96

వ. ఇందుల కొక్క యితిహాసంబు గలదు మహారణ్యంబున నొక్క కపోతంబు దారసమేతంబుగా నొక్క నికేతనంబు నిర్మించి యన్యోన్యమోహాతిరేకంబునఁ గొంత కాలంబునకు సంతానసమృద్ధిగలది యై యపరిమితంబు లయిన పిల్లలు దిరుగాడుచుండఁ గొన్నిమాసంబులు భోగానుభవంబునం బొరలు చుండఁ గాలవశంబున నొక్క లుబ్ధకుం డురు లొడ్డిన నందు దారాపత్యంబులు దగులువడిన ధైర్యంబు వదలి మోహాతిరేకంబునం గపోతంబు కళత్రపుత్రస్నేహంబునం దాను నందుఁ జొచ్చి యధికచింతాభరంబునం గృశీభూతం బయ్యెఁ గావున నతితీవ్రం బయిన మోహంబు గొఱగా దట్లుగాన నిరంతర హరిధ్యానపరుం డై భూమిపవనగగన జలకృపీట భవసోమసూర్య కపోతతిలిప్సుజలధిశలభ మధుకృద్గజ మధుమక్షికా హారిణ పాఠీనపింగళా కురర డింభక కుమారికా శరకృత్సర్పలూతాసుపేశకృత్సముదయంబులు మొదలుగాఁ గలవానిగుణంబు లెఱింగికొని యోగీంద్రులు మెలంగుదు రనిన. 97

క. ఇవి తెలియవలయు నాకును, బ్రవిమలమతి వీనిఁ దెలియఁ బలుకు మనంగాఁ
గ్రమమున విను మని కృష్ణుఁడు, సవినయుఁ డగునుద్ధవునికిఁ జయ్యనఁ జెప్పెన్.

వ. ఇవ్విధంబున భూమివలన నైరంతర్యము గంధవహునివలన బంధురం బగు పరోపకారంబును విష్ణుపదంబువలనఁ గాలసృష్టగుణసాంగత్యంబు లేమియు నుదకంబువలన నిత్యశుచిత్వంబును నసితపథునివలన నిర్మలత్వంబును నిశాకరప్రభాకరులవలన నధికాల్పసమత్వ జీవగ్రహణమోక్షణంబులును గపోతంబువలనఁ గళత్రపుత్రస్నేహంబును నజగరంబువలన స్వేచ్ఛావిహారసమాగతాహారంబును వననిధివలన నుత్సాహరోషంబులును శలభంబువలన శక్త్యనుకూలకర్మాచరణంబును భృంగంబువలన సారమాత్రగ్రహణవిశేషంబును స్తంబేరమంబువలనం గాంతావైముఖ్యంబును సరఘువలన సంగ్రహగుణంబును హరిణంబువలనం జింతాపరత్వంబును జలచరంబువలన జిహ్వాచాపల్యంబును బింగళవలన యథాలాభసంతుష్టియుఁ గురరంబువలన మోహపరిత్యాగంబును డింభకువలన విచారపరిత్యాగంబును గుమారికవలన సంగత్యాగంబును శరకారునివలనం దదేకనిష్ఠయు దందశూకంబువలనం బరగృహవాసంబును నూర్ణనాభివలన సంసారపరిత్యాగంబును గణుందురువలన లక్ష్యగతజ్ఞానంబు విడువ కుండుటయు ననం గల వీనిగణంబు లెఱింగి మఱియుఁ గామక్రోధలోభమోహ మదమాత్సర్యంబు లను నరిషడ్వర్గంబుల జయించి జరామరణవిరహితంబుగా వాయువశంబు సేసి గాత్రపవిత్రత్వంబుకొఱకు షట్కర్మనిరతుం డయి పురనగరగ్రామంబులు పరిత్యజించి పర్వతారణ్యంబుల సంచరించుచు శరీరధారణార్థంబు నియతస్వల్పభోజనుం డై ఖేదమోదంబులు సరియకా భావించి లోభమోహంబులు వర్జించి నిర్జితేంద్రియుం డయి నన్నె కాని యొం డెఱుంగక యాత్మనిష్ఠచేఁ బవిత్రాంతఃకరణుం డైన యోగి నాయందుఁ గలయుం గావున. 99

క. మోహితుఁ డై వసుకాంక్షా, వాహినిలోఁ జిక్కి క్రూరవశుఁ డౌ మనుజుం
డూహాపోహ లెఱుంగక, దేహము నలఁగంగఁ జేయు దీనత నెపుడున్. 100

వ. ఇందులకుఁ బురాతనవృత్తాంతంబు గలదు సావధానచిత్తుండ వై వినుము మిథిలానగరంబునఁ బింగళ యను గణికారత్నంబు గలదు దానివలనం గొంత పరిజ్ఞానంబుఁ గంటి న దెట్లనిన నమ్మానిని ధనకాంక్షంజేసి యాత్మసఖుని మొఱంగి ధనం బిచ్చువానిం జేకొని నిజనికేతనాభ్యంతరంబునకుం గొని చని రాత్రి నిద్ర లేకుండుచుఁ బుటభేదనవిపణిమార్గంబులం బర్యటనంబు సలుపుచు నిద్రాలస్యభావంబున జడనుపడి యర్థాపేక్షం దగిలి తిరిగి యలసి యాత్మసుఖంబు సేయు నతండె భర్త యని చింతించి నారాయణు నిట్లు చింతింప నతని కైవల్యంబు సేరవచ్చు నని విచారించి నిజశయనస్థానాదికంబు వర్జించి వేగిరంబ వాసుదేవచరణారవింద వందనాభిలాషిణి యై దేహంబు విద్యుత్ప్రకారం బని చింతించి పరమ

తత్త్వంబునందుఁ జిత్తంబుఁ గీలుకొలిపి ముక్తురా లయ్యె నని యెఱింగించి. 101

క. దేహము నిత్యము గాదని, మోహముఁ దెగఁ గోసి సిద్ధమునివర్తనుఁడై
గేహము వెలువడి నరుఁ డుత్సాహమునం జెందు ముక్తిసంపద ననఘా. 102

వ. మఱియు నొక్కవిశేషం బయిన పురాతనపుణ్యకథ వినుము కనకావతీపురంబున నొక్క ధరామరునికన్యకారత్నంబు గల దవ్వధూతిలకంబు రత్నసమేతంబు లగు కంకణంబులు ధరియించి బంధుజనంబులకుఁ బరమాహ్లాదంబుగా నన్నంబు గావించుటకొఱకు శాలితండులంబులు దంచునప్పుడు ముసలగ్రహణభారంబునఁ గంకణంబు లతిరావంబుగా మ్రోయుచుండ నప్పరమపతివ్రత యందులకు నసహ్యపడి యన్నియుఁ దులిచి యొక్కటి నిలిపె నట్లు గావునఁ దత్తఱపడక భగవదాయత్తం బైన యేకచిత్తంబునం బ్రసన్నచిత్తు లై నరులు ముక్తు లగుదురు గావున నవిద్యావిద్యలు నామాయగా విచారించి కేవలపశుమార్గులు గాక షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్ను లైన యోగీశ్వరులపగిది సుఖంబు గోరక యుండువారలు ముక్తు లగుదురు సర్వంబును విష్ణుమాయగాఁ దెలియు మని యుద్ధవునికిం జెప్పిన నతండు దేవా నీరూపం బెలాగునం గానవచ్చునని నతం డిట్లనియె భక్తిభావనపరాయణుం డై కృపారసతత్పరుం డై మితభాషణుం డై బొంకక కర్మంబులు మదర్పణంబుగాఁ జేసిన యతండు భాగవతుం డనం బరఁగు మత్కథలును మజ్జన్మకర్మంబులును వినుచు మత్సేవకు లైన భాగవతులం జూచి తన గృహంబునకుం గొనిపోయి మజ్జనపూజనభోజన శయనాసనాదికంబులం బరితుష్టులం జేసినయతం డైనను భాగవతుం డనఁబడు ని ట్లెంతకాలంబు జీవించు నంతకాలంబును నడపునతండు మద్రూపంబున వైకుంఠనిలయంబు నొందు నదియునుం గాక గంధపుష్పధూపదీప నైవేద్యలక్ష్మీసమేతుండ నై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గాది యుక్తుండ నైన నన్ను శుకసనకాది యోగీంద్రులును నంబరీషవిభీషణరుక్మాంగదులు మొదలుగాఁగల భాగవతులును శాస్త్రాచారచోదితులుగాక భక్తిభావనావిశేషంబున నేమఱక నిత్యంబును జింతనాయత్తు లై యెఱింగిరి మథురాపురంబునకు హలాయుధసమేతుండ నై యే నరుగుచో గోపక లోపికలు లేక భక్తియోగంబునఁ జింతించి ముక్త లై రిది భక్తియోగప్రకారం బని యుద్ధవునికిం జెప్పిన.

క. ధ్యానం బేక్రియ నిలుచును, ధ్యానం బేరీతిఁ దగు నుదాత్తచరిత్రా
ధ్యానప్రకార మంత య,నూనంబుగఁ జెప్పుమయ్య యుర్వీరమణా. 104

వ. అని యడిగిన నయ్యాదవేంద్రుం డిట్లని పలుకం దొడంగె దారుమధ్యభాగంబున ననలంబు సూక్ష్మరూపంబున వర్తించుచందంబున నందం బై సకలశరీరులయందు నచ్ఛేద్యుండు నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నైన జీవుండు వసించి యుండు ననిన వారికి నుద్ధవుం డిట్లనియె సనకసనందనాది యోగీంద్రులకు యోగమార్గం బేరీతి నానతిచ్చితి వది యేవిధం బానతీయవే యని యభ్యర్థించిన నతం డిట్లనియె.

వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు నేనును దెలియనేర ననిన వారలు విస్మయం
బందు చుండ నే నాసమయంబున హంసస్వరూపుండ నై వారల కెఱింగించిన
తెఱంగు వినుము పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బయిన పదార్థం బనిత్యంబు నిత్య
దృష్టి బ్రహ్మం బని తెలియవలయు దేహి కర్మార్జితదేహుం డై సంసారమమతలు
నిరసించి నిశ్చలజ్ఞానయుక్తుం డై మత్పదప్రాప్తుం డగు స్వప్నలబ్ధపదార్థంబు నిజంబు
గాని క్రియం గర్మానుభవపర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించు నని సాంఖ్యాయో
గంబున సనకాదుల కెఱింగించిన విని బ్రహ్మ మొదలైనదేవత లెఱింగిరి వారివలన
భూలోకంబునఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె నది గావున నీవు నెఱింగికొని పుణ్యాశ్రమం
బులకుం జను మస్మదీయభక్తియుక్తుండును హరిపరాయణుండు నైన యతనిచరణ
రజఃపుంజంబు దన శరీరంబు సోఁకఁ జేయునతండును ముద్రాధారణపరులకును
హరిదివ్యనామంబులు ధరియించువారలకు నన్నోదకంబుల నిడునతండును
వాసుదేవభక్తులం గని హర్షించునతండును భాగవతు లని చెప్పి మఱియు
సర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసి యొం డెఱుంగక నన్నే తలంచుమానవునకు
భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండ నై యుండుదు నని యాన తిచ్చిన నుద్ధవుండు ధ్యాన
మార్గం బెరీతి యానతీయవలయు ననిన హరి యి ట్లనియె నేకాంతమానసు లై
హస్తాబ్జంబు లూరుద్వయంబున సంధించి నాసాగ్రంబున నీక్షణంబు నిలిపి ప్రాణా
యామంబున నన్ను హృదయగతుంగాఁ దలంచి యష్టాదశధారణాయోగ
సిద్ధు లెఱింగి యం దణిమాదులు ప్రధానసిద్ధులుగాఁ దెలిసి యింద్రియంబుల
బంధించి మనం బాత్మయందుం జేర్చి యాత్మ నాత్మతోఁ గీలించిన బ్రహ్మపదంబుఁ
బొందు భాగవతశ్రేష్ఠు లితరధర్మంబులు మాని నన్నుం గాంతురు తొల్లి పాండు
నందనుఁ డగు నర్జునుండు యుద్ధరంగంబున విషాదంబు నొంది యిట్లు యడిగిన
నతనికి నేఁ జెప్పినతెఱం గెఱింగించెదఁ జరాచరభూతం బయిన జగం బంతయు
మదాకారంబుగా భావించి భూతలంబులందు నాధారభూతంబును సూక్ష్మంబు
లందు జీవుండును దుర్జయంబులందు మనంబును దేవతలందు పద్మగర్భుండును
వసువులందు హవ్యవాహుఁడును నాదిత్యులందు విష్ణువును రుద్రులందు నీల
లోహితుండు బ్రహ్మలందు భృగువును ఋషులందు నారదుండును ధేనువు
లందుఁ గామధేనువును సిద్ధులయందుఁ గపిలుండును దైత్యులయందుఁ బ్రహ్లా
దుండును గ్రహంబులందుఁ గళానిధియును గజంబులయం దైరావతంబును
హయంబులయం దుచ్చైశ్శ్రవంబును నాగంబులందు వాసుకియు మృగంబు
లందుఁ గేసరియు నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబును వర్ణంబులయం
దోంకారంబును నదులందు గంగయు సాగరంబులయందు దుగ్ధసాగరంబును
నాయుధంబులందుఁ గార్ముకంబును గిరులందు మేరువును వృక్షంబులయం దశ్వ
త్థంబును నోషధులయందు యవలును యజ్ఞంబులయందు బ్రహ్మయజ్ఞంబును

వ్రతంబులం దహింసయు యోగంబులం దాత్మయోగంబును స్త్రీలయందు శతరూపయు భాషణంబులయందు సత్యభాషణంబును ఋతువులందు వసంతాగమంబును మాసంబులలో మార్గశీర్షంబును నక్షత్రంబులలో నభిజిత్తును యుగంబులందుఁ గృతయుగంబును భగవదాకారంబులందు వాసుదేవుండును యక్షులలోఁ గుబేరుండును వానరులం దాంజనేయుండును రత్నంబులందుఁ బద్మరాగంబును దానంబులలో నన్నదానంబును దిథులయం దేకాదశియు నరులయందు వైష్ణవుం డై భాగవతప్రవర్తనం బ్రవర్తించువాఁడును నివి యన్నియు మద్విభూతులుగా నెఱుంగు మని కృష్ణుం డుద్ధవునకు నుపన్యసించిన వెండియు నతం డి ట్లనియె. 105

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయముగ నాన తిమ్ము నీరజనాభా
కర్ణరసాయనముగ నవి, వర్ణింపుము వినెద నేఁడు వనరుహనేత్రా. 106

వ. అనినం గృష్ణుండు నాలుగువర్ణంబుల యుత్పత్తియు నాలుగాశ్రమంబుల కిట్టిట్టి వర్తనంబు లన్నియును నాలుగువేదంబులం జెప్పిన ధర్మంబులును బ్రవృత్తినివృత్తి హేతువు లగు పురాణేతిహాసశాస్త్రంబులును వైరాగ్యవిజ్ఞానంబులును నివి మొదలుగాఁగల వన్నియు నెఱింగించి, "శ్లో. సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ" యను నుపనిషత్తుల్యం బగు గీతావచనప్రకారంబున నెవ్వఁడేని నాయందు మతి గలిగి వర్తించువాఁడు నే నని పలుకంబడుఁ బెక్కువిధంబుల వాదంబు లేల యని యెందును దగులువడక నామీఁదఁ దలంపు గలిగి వర్తింపు మనిన నుద్ధవుం డి ట్లనియె. 107

క. తెలియనివి గొన్ని సెప్పితి, తెలియంగల వెల్ల నింకఁ దెలుపుము కృష్ణా
వల నెఱిఁగి మెలఁగ వలయును, నలినాసనజనక భక్తనతపదయుగళా. 108

వ. అని యుద్ధవుం డడిగినం బ్రబుద్ధమనస్కుం డయిన పుండరీకాక్షుండు నీప్రశ్నంబులు దుర్లభంబు లయినను వినుము నియమశమదమాదులు దపంబును సుఖదుఃఖంబులు స్వర్గనరకంబులు ననం బరఁగినవి యెవ్వి దరిద్రుం డెట్టివాఁ డీశ్వరుం డెవ్వం డని నీవు నన్నడిగిన యర్థంబు లెల్ల వేఱువేఱ వివరించెద మౌనవ్రతబ్రహ్మచర్యక్షమాజపతపంబులును నతిథిసత్కారంబులు బరహితంబును జౌర్యాదిరహితత్వంబును నను నివి మొదలైనవి నియమంబు లనం దగు నింద్రియనిగ్రహంబును శత్రుమిత్రసమత్వంబును శమం బనం బరఁగు మూఢజనులకు జ్ఞానోపదేశంబును గామ్యత్యాగంబును సమదర్శనంబును వైష్ణవసమూహంబులతోడి భక్తియుఁ బ్రాణాయామంబును జిత్తశుద్ధియు నను నివి కలిమి విద్య యనంబడు శమదమాది గుణరహితుండును మద్భక్తివిరహితుండును నగుట యవిద్య యనం దగుఁ జిత్తశుద్ధిగలిగి నిత్యతృప్తుండౌట దమం బిట్టి నియమాదిగుణసహితత్వంబును మద్భక్తియు క్తియు నను నదియె సుఖంబు నన్నెఱుంగ లేక తమోగుణంబునం

బరఁగుటయె దుఃఖం బనంబడు బంధుగురుజనంబులయెడ భేదబుద్ధి నొంది శరీ
రంబు నిజగృహంబుగా భావించినవాఁడె దరిద్రుం డింద్రియనిరసనుండును గుణ
సంగవిరక్తుండు నైనవాఁడె యీశ్వరుండు నాయందుఁ దలంపు నిలిపి కర్మ
యోగంబునందును భక్తియోగంబునందును వాత్సల్యంబు గలిగి జనకాదులు
కైవల్యంబుఁ జెందిరి భక్తియోగంబునం జేసి బలి ప్రహ్లాదముచుకుందాదులు పరమ
పదప్రాప్తు లై రది గావున నిది యెఱింగి నిరంతరభక్తియోగం బధికంబుగా నీమనం
బున నిలుపుము మృణ్మయం బైన ఘటంబున జలంబులు జాలుగొను తెఱంగున
దినదినంబునకు నాయువు క్షయం బై మృత్యువు సన్నిహితం బై వచ్చుఁ గావున నిది
యెఱింగి నిరంతరంబును న న్నేమఱక తలంచుచుండు నతండు నాకుం బ్రియుండు.

క. గర్భమునఁ బరిజ్ఞానము, నిర్భర మై యుండు జీవునికిఁ దుది నతఁ డా
విర్భూతుఁ డైనఁ జెడు నం,తర్భావం బైనబోధ మంతయు ననఘా. 110

వ. అట్లు గావున జనుండు బాల్యకైశోరకౌమార వయోవిశేషంబుల వెనుకనైనను
బెద్ద యైన వెనుకనైనను న న్నెఱింగెనేనిఁ గృతకృత్యుం డగు సంపద్గర్వాంధుం
డైన నంధకారకూపంబునం బడువానిం దరిద్రునింగాఁ జేసిన జ్ఞానినై యస్మ
త్పాదారవింద వందనాభిలాషి యై ముక్తుం డగు నట్లు గావున దేహాభిమానంబు
వర్జించి యైహికాముష్మికసుఖంబులఁ గోరక మనంబు గుదియించి యేప్రొద్దు నన్ను
దలంచువాఁడు వైకుంఠపదప్రాప్తుం డగు నేను నతని విడువంజాలక వెనువెంట
నరుగుదు నారదాదిమునులు భక్తిభావంబునం జేసి నారూపం బై రని యుద్ధవు
నకుం జెప్పిన నతండు మఱియు ని ట్లనియె. 111

క. అయ్యా దేవ జనార్దన, నెయ్యంబున సృష్టికర్త నేర్పరి యై తా
నొయ్యన నడపును నెవ్వఁడు, సయ్యన నెఱిఁగింపవయ్య సర్వజ్ఞనిధీ. 112

వ. అనుటయు హరి యుద్ధవునకుం జెప్పె నట్లు మత్ప్రేరితంబు లై మహదాదిగుణం
బులు గూడి యండం బై యుద్భవించె నాయండంబువలన నే నుద్భవించితి
నంత నానాభివివరంబున బ్రహ్మ యుదయించె సాగరారణ్యనదీనద సంఘంబులు
మొదలుగాఁ గల జగన్నిర్మాణంబు లతనివలనం గల్పించితి నంత శతానందునకు
శతాబ్దంబులు పరిపూర్ణం బైన ధాత్రి గంధంబునం దడఁగు నాగంధం బుదకం
బునం గలయు నాయుదకంబు రసంబున లీనం బగు నారసంబు తేజోరూపం బగు
నాతేజంబు రూపంబున సంక్రమించు నారూపంబు వాయువందుం గలయు
వాయువు స్పర్శగుణసంగ్రాహ్యం బైన నాస్పర్శగుణం బాకాశంబున లయం
బగు నాయాకాశంబు శబ్దతన్మాత్రచే గ్రసియింపఁబడిన నింద్రియంబులు మనో
వైకారికగుణంబులం గూడి యీశ్వరునిం బొంది యీశ్వరరూపంబు దాల్చు
నేను రజస్సత్త్వతమోగుణసమేతుండ నై త్రిమూర్తులు వహించి జగదుత్పత్తి
స్థితిలయకారణుండ నై వర్తిల్లుదుఁ గావున నీరహస్యంబు నీకు నుపదేశించినఁ
బరమపావనుండవుఁ బరమభక్తియుక్తుండవుఁ గ మ్మని చెప్పె నంత. 113

ఆ. రూపు లేనినీకు రూఢిగా యోగులు, రూపు నిల్పి నిన్ను రుచిరభక్తిఁ
గొల్చి యుంద్రు వారికోర్కుల నిచ్చెద, వేమిలాగు నాకు నెఱుఁగఁ బలుకు.

వ. అని యుద్ధవుం డడిగిన నారాయణుం డిట్లనియె నేను సర్వవర్ణంబులకు సమం
బైన పూజాప్రకారం బెఱింగించెద నాచారంబునం జేసి యొకటిఁ బాషాణ
మృణ్మయదారువులం గల్పించి నామరూపంబుగా నిల్పికొని కొందఱు పూజింతురు
కాంస్యత్రపురజతకాంచన ప్రతిమావిశేషంబు లుత్తమంబు లిట్లు నా ప్రతిమా
రూపంబులందు మద్భావం బుంచి కొల్చినవారికి నేఁ బ్రసన్నుండ నగుదు నీలోకం
బున మనుష్యులకు ధ్యానంబు నిలువ నేరదు గావునం బ్రతిమావిశేషంబు
లనేకంబులు గలవు వానియందు సౌందర్యసారంబులు మనోహరంబులు నైన
రూపంబుల మనఃప్రసన్నుండ నై నే నుండుదుఁ గావున దుగ్ధార్ణవశాయిఁగా
భావించి ధౌతాంబరాభరణ మాల్యానులేపనంబులను దివ్యాన్నపానంబులను
షోడశోక్తప్రకారంబుల రాజోపచారంబుల బాహ్యపూజావిధానంబుల నాచ
రించి మనస్సంకల్పితంబు లైన పదార్థంబులు సమర్పించి నిత్యంబును నాభ్యంతర
పూజావిధానంబులం బరితుష్టునిం జేసి దివ్యాంబరాభరణ మాల్యశోభితుండును
శంఖచక్రకిరీటాద్యలంకార భూషితుండును దివ్యమంగళవిగ్రహుండును గాఁ
దలంచి ధ్యానపరవశుం డైన యతండు నాయందు గలయు నుద్ధవా నీ వీ
ప్రకారంబు గరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబున యోగనిష్ఠుండ వై బదరికాశ్రమంబు సేరి
మత్కథితం బైన సాంఖ్యయోగం బంతరంగంబున నిల్పుకొని కలియుగావసాన
పర్యంతంబు వర్తింపు మని యప్పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు నానంద
భరితాంతరంగుం డై తత్పాదారవిందంబులు హృదయంబునం జేర్చుకొని
పావనం బైన బదరికాశ్రమంబునకు నరిగె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం
జెప్పుటయు. 115

క. చెప్పిన విని రాజేంద్రుఁడు, సొప్పడ శ్రీకృష్ణుకథలు చోద్యము గాఁగం
జెప్పినఁ దనియదు చిత్తం, బొప్పఁగ మునిచంద్ర నాకు యోగులు మెచ్చన్.

తే. అంతటను గృష్ణుఁ డేమయ్యె నరసిచూడ, యదువు లెట్టులు వర్తించి రేర్పడంగ
ద్వారకాపట్టణం బెవ్విధమున నుండె, మునివరశ్రేష్ఠ యానతీ ముదముతోడ.

శ్రీకృష్ణబలరాములు వైకుంఠమున కరుగుట

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె నట్లు వాసుదేవుం డన్యాయప్రవర్తకు లగు
దుష్టుల సంహరించి న్యాయప్రవర్తకు లగు శిష్టులఁ బరిపాలనంబు సేసి బలరామ
సమేతంబుగా ద్వారకానగరంబు వెడలినం గని యాదవులు దమలోఁ దాము
మదిరాపానమత్తు లై మత్సరంబున నుత్సాహకలహంబునకుఁ గమకించి కరి
తురగరథపదాతిబలంబులతో ననర్గళంబుగా యుద్ధసన్నద్ధు లై యుద్ధంబునకుం

జొచ్చి మునిశాపకారణంబున నుత్తుంగంబు లయిన తురంగసమూహంబుల బడలు
పడంగఁ బొడుచుచు వ్రేయుచుం దాఁకునప్పుడు వజ్రాయుధసమానంబు లైన
యాయుధంబుల నొండొరులం దాఁకి ఖండనంబునం బడి ఖండంబు లై
యొఱలు కబంధంబులును వికలంబు లైన శరీరంబులును విభ్రష్టంబు లైన రథంబు
లును వికటంబు లైన శకటంబులును వ్రాలెడు నశ్వంబులును మొగ్గెడి
గజంబులు నై యయ్యాయోధనంబున నందఱుం బొలియుటకు నగి నగధరుండును
రాముండునుం జని చని యంత నీలాంబరుం డొక్క త్రోవం బోయి యోగ
మార్గంబున ననంతునిం గలసె నప్పరమేశ్వరుండు మఱియొకమార్గంబునం జని
యొక్క నికుంజపుంజంబుచాటున విశ్రమించుటం జేసి చరణంబు వేఱొకచరణంబు
మీఁద సంఘటించి చంచలంబుగా వినోదంబు సలుపు సమయంబున నొక్క లుబ్ధ
కుండు మృగయార్థంబుగా వచ్చి దిక్కులు నిక్కి నిరీక్షించు చుండ వృక్షంబు
చాటున నప్పరమపురుషుని చరణకమలంబు హరి కర్ణంబు గాఁబోలు నని దానిం
గని శరంబు శరాసనంబునందు సంధానంబు సేసి యేసిన నతం డాహారవంబునం
గదలు చుండ నప్పరమేశ్వరుని సన్నిధానంబునకు వచ్చి జగన్నాథుంగాఁ దెలిసి
భయంబున మహాపరాధుండను బాపచిత్తుండను గుటిలప్రచారుండ నని యనేక
విధ దీనాలాపంబులం బలుకుచు బాష్పజలధారాసిక్తవదనుం డైన సరోజ
నేత్రుండు వానిం గరుణించి యిట్లనియె నీ వేల జాలింబడెదు పూర్వజన్మ
కర్మంబు లెంతవారి కైన ననుభావ్యంబు లగుం గాని యూరకపోవ నేరవు నీవు
నిమిత్తమాత్రుండ వింతియ కాని యని వానికిం దెలిపిన వాఁడును మహాపరాధు
లైనవా రూరక పోవరు దేవగురువైష్ణవ ద్రోహులకు నిలువ నె ట్లగు నని పవి
త్రాంతఃకరణుం డై ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు వర్జించి వైకుంఠపద
ప్రాప్తుం డయ్యె నప్పుడు. 118

క. దారుకుఁడు గనియె నంతటఁ, జారునిరూఢావధాను సర్వజ్ఞు హరిన్
మేరునగధీరు దనుజవి,దారుని నేకాంతపరునిఁ దద్దయు నెమ్మిన్. 119

వ. కని యత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ముకుళితకరకమలుం డై యి ట్లనియె. 120

తే. నిన్నుఁ జూడనికన్నులు నిష్ఫలములు, నిన్ను నొడువనిజిహ్వ దా నీరసంబు
నిన్నుఁ గాననిదినములు నింద్యములగుఁ, గన్నులను జూచి మమ్మును గారవింపు. 121

వ. అనుచు నాదారుకుండు నిర్వేదనపరుం డై యి ట్లని విన్నవించె యాదవసముద్రం
బడంగె బంధుగురుమిత్రజనంబు లక్కడక్కడం బోయిరి ద్వారకకుం బోయి
సుహృజ్జనంబులతోడ నే మందు నని పలుకు నవసరంబున దివ్యాయుధంబు
లును దివ్యరథరథ్యంబులు నంతర్ధానంబు నొందె నారాయణుండు వానితో
నక్రూరవిదురులకు నీవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పుము సవ్యసాచిం గని స్త్రీబాల
గురువృద్ధజనంబులఁ గరిపురంబునకుం గొని చను మనుము పొమ్మనిన వాఁడును

మరలి చని కృష్ణుని వాక్యంబులు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పె నట్లు సేయు నాలోన ద్వారకానగరంబు పరిపూర్ణజలం బై మునింగె నంత నెవ్వరికిం జన రాక యుండె నప్పరమేశ్వరుండును శతకోటిసూర్యదివ్యతేజోవిభాసితుం డై వెడలి నారదాది మునిగణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును జయజయశబ్దంబులతోడం గదలి రా నిజపదంబున కరిగె నన్నారాయణ విగ్రహంబు జలధిప్రాంతంబున జగన్నాథ స్వరూపం బై యుండె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పెనని చెప్పి. 122

క. ఈకథ విన్నను వ్రాసినఁ, బ్రాకటముగ లక్ష్మి యశము భాగ్యము గలుగుం
జేకొని యాయువు ఘనుఁడై, లోకములో నుండు నరుఁడు లోకులు వొగడన్. 123

చ. నగు మొగముం సుమధ్యమును నల్లని మేనును లచ్చి కాటప
ట్టగు నురముం మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపుఁగాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్. 124

క. రాజీవసదృశనయనవి, రాజితసుగుణా విదేహరాజవినుత వి
భ్రాజితకీర్తిసుధావృత, రాజీవభవాండభాండ రఘుకులతిలకా. 125

మాలిని. ధరణిదుహితృకంతా ధర్మమార్గానుగంతా
నిరుపమనయవంతా నిర్జరారాతిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా కోసలక్షోణిభర్తా
సురభయపరిహర్తా సూరిచేతోవిహర్తా. 126

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్యప్రియశిష్య వెలిగందలనారయ నామధేయప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బను మహాపురాణంబునందుఁ గృష్ణుండు భూభారంబు వాపి యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబు గల్పించి వారల హతంబు గావించుటయు విదేహర్షభసంవాదంబును నారాయణమునిచారిత్రంబును నాలుగు యుగంబుల హరి నాలుగువర్ణంబు లై వర్తించుటయు బ్రహ్మాదిదేవతలు ద్వారకానగరంబు నకుం జని కృష్ణుం బ్రార్థించి నిజపదంబునకు రమ్మనుటయు నవధూతయదుసంవా దంబును నుద్ధవునకుఁ గృష్ణుం డనేకవిధంబు లైనయుపాఖ్యానంబు లెఱింగించు టయు నారాయణప్రకారం బంతయు దారుకుం డెఱింగి వచ్చి ద్వారకానివాసు లకుం జెప్పుటయుఁ గృష్ణుండు దన దివ్యతేజంబుతోఁ బరమాత్మం గూడుటయు నను కథలు గల యేకాదశస్కంధము. 127

శ్రీ ర స్తు

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

ద్వాదశస్కంధము

మరుదశనపతిశయన
కామితమునిరాజయోగికల్పద్రుమ యు
ద్దామ ఘనజనకరవనృప
మాతృవరేశ రామచంద్రమహీశా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డైన సూతుం డి ట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు వాసుదేవనిర్యాణ పర్యంతంబుఁ దజ్జన్మకర్మంబులు సెప్పిన విని సంతసం బంది యన్నరపాలపుంగవుండు మహాత్మా నారాయణకథాప్రపంచం బును దద్గుణంబులును నాచారవిధియును జీవాత్మభేదంబును హరిపూజావిధా నంబును జ్ఞానయోగప్రకారంబు ననునివి మొదలైనవి యెఱింగించి విజ్ఞాన వంతుంగాఁ జేసి మన్నించితి వింక భావికార్యంబు లన్నియు నెఱింగింపు మనిన శుకుండు రాజున కి ట్లనియె. 2

శుకయోగి పరీక్షిత్తునకు భావికాలగతులఁ జెప్పుట

క. నరవర యీప్రశ్నమునకు, సరి సెప్పఁగ రాదు నేను సామర్థ్యముచేఁ
బరికించి నీకుఁ జెప్పెదఁ, గర మొప్పఁగ భావికాలగతులన్ వరుసన్. 3

వ. అందు రాజులప్రకారం బెఱింగించెద బృహద్రథునకుం బురంజయుండు వుట్టు వానికి శునకుం డనెడివాఁడు మంత్రి యై పురంజయునిం జంపి తా రాజ్యం బేలు చుండు నంతఁ గొంతకాలంబునఁ గతనికిం గుమారుం డుదయించిన వానికిఁ బ్రద్యోతననామం బిడి పట్టంబు గట్టు నాభూభుజునకు విశాఖరూపుం డుదయింపంగలం డాతనికి నందివర్ధనుండు జన్మించు నీయేవురు నూటముప్పది యెనిమిది సంవత్సరములు వసుంధరాపరిపాలనంబునం బెంపు వడయుదురు తద నంతరంబ శిశునాగుం డను పార్థివుం డుదయించు నామూర్ధాభిషిక్తునకుఁ గాక వర్ణుండు జనియించు నారాజన్యునకు క్షేమవర్ముఁ డుదయింపఁగలం డాపృథ్వీ

పతికి క్షేత్రజ్ఞుం డతనికి విధిసారుండును విధిసారున కజాతశత్రుండు నాభూపాలు
నకు దర్భకుండును దర్భకునికి నజయుండు నతనికి నందివర్ధనుండు నతనికి
మహానందియు ననంగల శైశునాగులు పదుండ్రు నరపాలకు లుద్భవించి షష్ట్యు
త్తరత్రిశతిహాయనంబులు గలికాలంబున ధరాతలం బేలెద రంతట మహానందికి
శూద్రస్త్రీగర్భంబున నతిబలశాలి యయిన మహాపద్మవతి యను నందనుం డుద
యించు నతనితో క్షత్త్రియవంశం బడంగి పోఁగల దాసమయంబున నరప
తులు శూద్రప్రాయు లై ధర్మవిరహితు లై తిరుగు చుండ మహాపద్మునకు
సుమాల్యుం డాదిగాఁ గల యెనమండ్రు కుమారు లుదయించెదరు వారు నూఱు
సంవత్సరంబులు క్షోణితలం బేలెద రంతటఁ గాస్మకుండు మొదలుగా రాజనవ
కంబు నందాఖ్యలం జనియించు నానవనందుల నొక భూసురోత్తముం డున్మూల
నంబు సేయు నప్పుడు వారు లేమిని మౌర్యులు గొంతకాలం బీజగతీతలంబు
నేలుదు రత్తఱి నాభూదేవుండు చంద్రగుప్తుం డనువానిం దన రాజ్యంబందు
నభిషిక్తుంగాఁ జేయంగలం డంత నాచంద్రగుప్తునకు వారిసారుండును వానికి
నశోకవర్ధనుండు నతనికి సుయశస్సును వానికి సంయుతుఁ డమ్మహానీయునకు శాలి
శూకుం డతనికి సోమశర్మండు వానికి శతధన్వుండు నవ్వీరునకు బృహద్రథుండు
నుదయించెదరు మౌర్యులతోఁ జేరిన యీపదుగురును సప్తత్రింశదుత్తరశతాబ్దం
బులు నిష్కంటకంబుగా భూపరిపాలనంబు సేసెద రాసమయంబున బృహద్ర
థునిసేనాపతి యగు శుంగుం డతని వధించి రాజ్యంబు గైకొను నతనికి నగ్ని
మిత్రుం డను నరపతి బుట్టఁ గలవాఁ డాతనికి సుజ్యేష్ఠుండు సుజ్యేష్ఠునకు వసు
మిత్రుండు నతనికి భద్రకుండును భద్రకునకుఁ బుళిందుండును నాశూరునకు
ఘోషుండును వానికి వజ్రమిత్రుండును నతనికి భాగవతుండును వానికి దేవ
భూతియు నుద్భవించెద రీశుంగులు పదుండ్రును ద్వాదశోత్తర శతహాయనంబు
లుర్వీపతు లయ్యెద రంతమీఁదట శుంగకులసంజాతుం డైన దేవభూతిని గణ్వా
మాత్యుం డగు వసుదేవుం డనువాఁడు వధియించి రాజ్యం బేలు వానికి భూ
మిత్రుండు నమ్మహానుభావునకు నారాయణుండును గలిగెదరు కణ్వవంశజు లైన
వీరలు మున్నూటనలువదేనబ్దంబులు మేదినీతలం బేలుదురు మఱియును. 4

క. చతురత నీక్షితి నేలియు, మతిమోహము విడువలేక మానవనాథుల్
సతతముఁ దమ కీకాలం, బతిచంచల మగుట నెఱుఁగరయ్య మహాత్మా. 5

క. నరపతులమహిమ నంతయు, సురగాధిపుఁ డైన నొడువ నోపఁడు ధాత్రిం
జిరకాల మేలి యుండే, పరువడి నడఁగుదురు వారు భ్రాంతులు నగుచున్. 6

క. గజతురగాదిశ్రీలను, నిజ మని నమ్మంగ రాదు నిత్యమును హరిన్
గజిబిజి లేక తలంచిన, సుజనులకును నతనియందుఁ జొరఁగా వచ్చున్. 7

వ. మఱియుఁ గణ్వవంశజుం డగు సుశర్మం డనురా జుదయించిన వాని హింసించి

తద్భృత్యుం డంధ్రజాతీయుం డయిన వృషలుం డధర్మమార్గవర్తి యై వసుమతీ
చక్రం బవక్రుం డై యేలు నంత వానియనుజుండు కృష్ణుం డనువాఁడు రాజై
నిలుచు నామహామూర్తికి శాంతకర్ణుండును వానికిఁ బౌర్ణమాసుండును వానికి
లంబోదరుండును వానికిఁ జిబిలకుండు నతనికి మేఘస్వాతియు వానికి దండ
మానుండును వానికి హాలేయుం డగు నరిష్టకర్మయు నతనికిఁ దిలకుండు నతనికి
బురీషసేతుండును వానికి సునందనుండును నారాజశేఖరునకు వృకుండును
వృకునకు జటాపుండును జటాపునకు శివస్వాతియు వానికి నరిందముండు
నాభూమీశునకు గోమతియును వానికిఁ బురీమంతుండు నతనికి దేవశీర్షుండును
వానికి శివస్కందుండును నతనికి యజ్ఞశీలుండు నాభవ్యునకు శ్రుతస్కంధుండు
వానికి యజ్ఞశత్రుండు వానికి విజయుం డవ్విజయునికిఁ జంద్రబీజుం డతనికి సులో
మధియు నిట్లు పెక్కండ్రుదయించి నన్నూటయేఁబదియాఱు హాయనంబులు
ధాత్రిం బాలించెద రంత నాభీరు లేడ్వురు గర్దభులు పదుండ్రుఁ గంకవంశజులు
పదాఱుగురు మేదినీభరంబు దాల్చి యుండెద రటమీఁద యవను లెనమండ్రు
బర్బరులు పదునాల్గురు దేశాధీశు లై యేలెదరు మఱియుం బదుమువ్వురు గురుం
డులును బదునొకండ్రు మౌనులును వేయుం దొమ్మన్నూటతొమ్మిది హాయనంబులు
గర్వాంధు లయి యేలెద రటమీఁద నామౌనవంశజు లగు పదునొకండ్రు త్రిశత
యుతం బైన వత్సరంబులు మత్సరంబున నేలెద రాసమయంబునఁ గైలికిలు లను
యవనులు భూపతులగుదు రంత భూతనందుండు నవభంగిరుండు శిశునందుండుఁ
దద్భ్రాత యగు యశోనందుండుఁ బ్రవీరకుండు వీరలు వీరు లై షడుత్తరశతహాయ
నంబు లేలెద రంత నారాజులకుఁ బదుమువ్వురుకుమారు లుదయించి యందు
నాగ్గురు బాహ్లికదేశాధిపతు లయ్యెదరు కడమ యేడ్వురును గోసలాధిపతులయ్యెద
రంత వైడూర్యపతులు నిషధాధిపతు లై యుండెదరు పురంజయుండు మగధ
దేశాధిపతి యై పుట్టి పుళిందయదుమద్రదేశవాసు లగు హీనజాతిజనులు బ్రహ్మ
జ్ఞానహీను లై హరిభక్తివిరహితు లై యుండ వారికి ధర్మోపదేశంబు సేసి నారా
యణభక్తి నిత్యంబు నుండునట్లుగాఁ జేసి బలపరాక్రమవంతు లైన క్షత్త్రియ
వంశంబు లడంచి పద్మావతీనగరపరిపాలకుం డై యాగంగాప్రయాగపర్యంతం బగు
భూమి నేలంగలండు శూద్రప్రాయు లగు రాజులును వ్రాత్యులును బాపండులు
నగువిప్రులును గలిగి సౌరాష్ట్రావంత్యాభీరార్బుద మాళవదేశాధిపతు లయ్యెదరు
సింధుతీరంబులఁ జంద్రభాగాప్రాంతంబులఁ గాశ్మీరమండలంబునను మేధా
హీను లై మ్లేచ్ఛాకారు లగు రాజులు భూభాగం బేలుచు ధర్మసత్యదయాహీను
లై క్రోధమాత్సర్యంబుల స్త్రీబాలగోద్విజాతుల వధియింప రోయక పరధనపర
స్త్రీపరు లై రజస్తమోగుణారతు లై యల్పజీవు లై యల్పబలు లై హరిచరణార
విందమకరంద రసాస్వాదులు గాక తమలో నన్యోన్యవైరానుబంధు లై సంగ్రామ

రంగంబుల హాతు లయ్యెద రాసమయంబున బ్రజలు తచ్ఛీలవేషభాషాదుల ననుసరించి యుండెదరు కావున. 8

క. దినదినమును ధర్మంబులు, ననయము ధర నడఁగి పోవునాశ్చర్యముగా
వినుు వర్ణ చతుష్కములో, నెనయఁగ ధనవంతుఁ డైన నేలు ధరిత్రిన్. 9

క. బలవంతుఁ డైనవాఁడే, కులహీనుం డైన దొడ్డగుణవంతుఁ డగుం
గలిమియు బలిమియుఁ గలిగిన, నిలలోపల రా జతండె యే మన వచ్చున్. 10

వ. అట్లుగాన జనంబులు లోభు లై జారత్వచోరత్వాదులచేత ద్రవ్యహీను లై వన్య శాకమూలఫలంబుల భుజించుచు వనగిరిదుర్గంబులం గృశీభూతు లై దుర్భిక్ష శీత వాతాతప క్షుధా తాపంబులచేత భయంపడి ధనహీను లై యల్పాయుష్కు లల్పతరశరీరులు నై యుండ రాజులు చోరు లై సంచరించుచు నధర్మ ప్రవర్తను లై వర్ణాశ్రమధర్మంబులు విడనాడి శూద్రప్రాయు లై యుండెద రంత నోషధు లల్పఫలదంబులు మేఘంబులు జలశూన్యంబులు సస్యంబులు నిస్సారంబులు నగు నిట్లు ధర్మమార్గంబు దక్కి యున్నయెడ ముకుందుండు దుష్ట నిగ్రహ శిష్టపరిపాలనంబులకొఱకు శంబల గ్రామంబున విష్ణుయశుం డనువిప్రునకుఁ గల్క్యవతారుం డై దేవతాబృందంబులు నిరీక్షింప దేవదత్తఘోటకారూఢుం డై దుష్టమ్లేచ్ఛజనంబులం దన మండలాగ్రంబున ఖండీభూతులం జేయు నప్పుడు ధాత్రీమండలంబు విగతక్రూరజనమండలం బై తేజరిల్లు నంత నరులు విష్ణుధ్యాన వందన పూజాదివిధానాసక్తు లై నారాయణపరాయణు లయి వర్తిల్లెద రిట్లు కల్క్యవతారంబున నిఖిలజనులు ధన్యు లయ్యెద రంతటఁ గృతయుగధర్మం బయి నడచు చుండు జంద్రభాస్కర శుక్రగురువు లేక రాశిగతు లయినం గృతయుగం బయి తోఁచు రాజేంద్రా గతవర్తమానభావికాలంబులు భవజ్జన్మంబు మొదలు నందాభిషేకపర్యంతంబుఁ బంచదశాధికశతోత్తర సహస్రహాయనంబు లయి యుండు నంతట నారాయణుం డఖిలదుష్టరాజధ్వంసంబు గావించి ధర్మంబు నిలిపి వైకుంఠనిలయుం డగు నని చెప్పిన. 11

క. మునినాథ యేవిధంబున, ఘనతరముగఁ జంద్రసూర్యగ్రహములజాడల్
సనుఁ గాలవర్తనక్రమ, మొనరఁగ నెఱిఁగింపవయ్య ముదము దలిర్పన్. 12

వ. అనిన నట్లకాక యని చెప్పందొడంగె వినుము సప్తర్షిమండలాంతర్గతంబు లయిన పూర్వభుక్షద్వయ సమమధ్యంబునందు నిశాసమయంబున నొక్క నక్షత్రంబు గానిపించినకాలంబు మనుష్యమానంబున శతవత్సరపరిమితం బయ్యెనే నాసమయంబున జనార్దనుండు నిజపదంబునం బొదలె నావేళనె ధాత్రీమండలంబు గలిసమాక్రాంతం బయ్యెఁ గృష్ణుం డెంతకాలంబు భూమియందుఁ బ్రవర్తించె నంతకాలంబును గలి సమాక్రాంతంబు గాదు మఘానక్షత్రం బందు సప్తర్షులు నేఘస్రంబునఁ జరియింతు రాఘస్రంబునఁ గలి ప్రవేశించి వేయు

నిమ్నాలు అవర్ణంబు లయి యుండు నాఋషిసంఘంబు పూర్వాషాఢ కరిగినం గలి ప్రవృద్ధంబు నొందు నేదివసంబున హరి పరమపదప్రాప్తుం డయ్యె నాదివసంబునంద కలి ప్రవేశించి దివ్యాబ్దసహస్రంబులు సనిన యనంతరంబ నాలవపాదంబునఁ గృతయుగధర్మంబు ప్రాప్తం బగు. 13

చ. నరవర తొంటిభూపతుల నామగుణంబులు వృత్తచిహ్నముల్
సిరియును రూపసంపదలుఁ జెన్నగురాజ్యము లాత్మ చిత్తముల్
వరుస నడంగెఁ గాని యట వారలకీర్తులు నిర్మలంబు లై
యురవడి భూమిలో నిలిచి యున్నవి నేఁడును రాజశేఖరా. 14

వ. శంతనుని యనుజుం డగు దేవాపియు నిక్ష్వాకువంశజుం డగు మరుత్తును యోగయుక్తు లై కలాపగ్రామనిలయు లై కలియుగాంతంబున వాసుదేవప్రేరితు లై ప్రజల నాశ్రమాచారంబులు దప్పకుండ నడపుచు నారాయణస్మరణంబు నిత్యం బొనర్చి కైవల్యపదప్రాప్తు లగుదు రిక్కారణి నాలుగు యుగంబుల రాజులును నే నెఱింగించిన పూర్వరాజన్యులును వీ రంద ఱును సమస్తవస్తు సందోహంబుల యందు మమత నొంది యుత్సాహవంతు లై యుండి పిదప నీభూతలంబు వదలి నిధనంబు నొందిరి కావునఁ గాలంబుఁజాడ యెవ్వరికిం గానరాదు మత్పూర్వులు హరిధ్యానపరవశు లై దయాసత్యశౌచశమదమాది ప్రశస్త గుణంబులం బ్రసిద్ధు లై నడచి రట్లు గావున. 15

క. ధర్మము సత్యముఁ గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి నిరుపమఘనస
త్కర్మ మహింసావ్రతమును, నర్మిలి గలవారె పుణ్యు లవనీనాథా. 16

తే. ఈజగం బేలుతొల్లిటిరాజవరులు, గాలవశమున నాయువుల్ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టు లైనారు గాన, చెప్ప వలవదు మమత నెచ్చట నృపాల. 17

వ. గర్వాంధు లయిన నరపతులం జూచి భూదేవి హాస్యంబు నేయు శత్రుక్షయంబు నేసి యెవ్వరికి నీక తామ యేలు చుండెద మనియెడి మోహంబునం బితృపుత్త్ర భ్రాతలకు భ్రాంతి గల్పించి యన్యోన్యవైరానుబంధంబులం గలహంబు నేసి రణరంగంబులఁ దృణప్రాయంబులుగా దేహాదులు వర్జించి నిర్జరలోకప్రాప్తు లైన పృథు యయాతి గాధి నహుష భరతార్జునమాంధాతృ సగర రామఖట్వాంగధుంధుమారరఘుతృణబిందు పురూరవశ్శంతనుగయభగీరథ కువలయాశ్వకకుత్స్థనిషధ హిరణ్యకశిపువృత్త్ర రావణ నముచిశంబరభౌమహిరణ్యాక్షతారకాదు లైన రాజులును దైత్యులును ధరణికి మమత్వంబుఁ జేసిక దా కాలవశంబున నాశంబునొంది రది యంతయు మిథ్య గాన సర్వంబునుం బరిత్యజించి జనార్దన వైకుంఠ వాసుదేవ నృసింహా యని నిరంతర హరికథామృతపానంబు నేసి జరారోగవికృతులం బాసి హరిపదంబు నొందు మని చెప్పి. 18

తే. ఉత్తమశ్లోకుఁ డన నెవ్వఁ డున్నవాఁడు, సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు సకలదిశల

నట్టిపరమేశ్వరునిఁ జిత్తమందు నిలిపి, తద్గుణంబులు వర్ణింపు ధరణినాథ. 19

యుగధర్మప్రాకృతాది ప్రళయచతుష్టయవివేచనము

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియెఁ గలియుగం బతిపాపసమ్మిళితంబు గాన దురితంబు లేలాగున నరులు రాకుండఁ జేయుదురు కాలం బేక్రమంబున నడచుఁ గాలస్వరూపకుం డైన హరిప్రభావం బేలాగునం గానఁబడు నీజగజ్జాలం బెవ్విధంబున నిలుచు నని యడిగిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియెఁ గృతత్రేతాద్వాపర కలియుగంబు లను యుగచతుష్టయంబును గ్రమంబుగాఁ బ్రవర్తించు ధర్మంబునకు సత్యదయాతపోదానంబులు నాలుగుపాదంబు లై నడచు శాంతిదాంతాత్మజ్ఞాన వర్ణాశ్రమాచారంబులు మొదలగునవి గలిగి ధర్మంబు మొదటియుగంబున నాలుగుపాదంబులం బరిపూర్ణం బై ప్రవర్తిల్లు శాంతిదాంతికర్మాచరణాదిరూపం బగు ధర్మంబు మూఁడు పాదంబుల రెండవయుగంబునం బ్రవర్తిల్లు విప్రార్చనాహింసావ్రత జపానుష్ఠానాదిలక్షణంబులు గలిగి ధర్మంబు రెండుపాదంబుల మూఁడవయుగంబునం దేజరిల్లు మఱియు జనులు గలియుగంబున ధర్మరహితులు నన్యాయకారులు క్రోధమాత్సర్యలోభమోహాది దుర్గుణవిశిష్టులు వర్ణాశ్రమాచారరహితులు దురాచారులు దురన్నభక్షకులు శూద్రసేవారతులు నిర్దయులు నిష్కారణవైరులు దయాసత్యశౌచాదివిహీనులు ననృతవాదులు మాయోపాయులు ధనవిహీనులు దోషైకదృక్కులు నై పాపచరితు లగురాజుల సేవించి జననీజనకసుతసోదర బంధుదాయాదసుహృజ్జనులం బరిత్యజించి సురతాపేక్షు లై కులంబులం జెఱచు చుండెదరు మఱియు క్షామడామరంబులం బ్రజాక్షయం బగు బ్రాహ్మణులు దుష్ప్రతిగ్రహావిహారు లై యజ్ఞాది కర్మంబులు పరార్థపరు లై చేయుచు హీను లై నశించెద రట్లుగాన యీకలియుగంబున నొక్క ముహూర్తమాత్రం బయిన నారాయణస్మరణపరాయణు లై మనంబున శ్రీనృసింహవాసుదేవ సంకర్షణాదినామంబుల నచంచలభక్తిం దలంచువారలకుఁ గ్రతుశతఫలంబు గలుగు నట్లు గావున రాజశేఖరా నీమది ననవరతంబు హరిం దలంపుము కలి యనేకదురితాలయంబు గాన యొక్క నిమిషమాత్రంబు ధ్యానంబు సేసినం బరమపావనత్వంబు నొంది కృతార్థుండ వగుదు వని పలికి మఱియును. 20

క. మూఁడవయుగమున నెంతయు, వేడుక హరికీర్తనంబు వెలయఁగ ధృతిచేఁ
బాడుచుఁ గృష్ణా యనుచుం, గ్రీడింతురు కలిని దలఁచి కృతమతు లగుచున్. 21

వ. అనినఁ గల్పప్రళయప్రకారం బెట్లనిన నతం డిట్లనియెఁ జతుర్యుగసహస్రంబు లనిన నది బ్రహ్మకు నొక్క పగ లగు నాక్రమంబున రాత్రియు వర్తిల్లు నంత బ్రహ్మకు నొక్క దినం బగుటవలన నది నైమిత్తికప్రళయం బనంబడు నందు విధాత సమస్తలోకంబులం దన యాత్మయందు నిలిపి శయనింపం బ్రకృతివినష్టం

బయిన నది ప్రాకృతప్రళయం బని చెప్పంబడు నాప్రళయప్రకారంబు విను మిట్లు పవలు నైమిత్తికప్రళయంబును రాత్రి ప్రాకృతప్రళయంబు నగుట గలిగిన నది యజునకు దినప్రమాణం బిట్టి దినప్రమాణంబున మున్నూటయఱువదిదినంబు లయిన నలువకు నొక్క సంవత్సరంబు పరిపూర్ణం బగుఁ దద్వత్సరంబులు శత పరిమితంబు లయిన. 22

సీ. అంత లోకేశున కవసానకాలంబు వచ్చిన నూతేండ్లు వసుధలోన
వర్షంబు లుడిగిన వడిఁ దప్పి మానవుల్ దప్పి నాఁకటఁ జిక్కి నొప్పి నొంది
యన్యోన్యభక్షకు లై యాకాలవశమున నాశ మొందెద రంత నలినసఖుఁడు
సాముద్రదైహికక్ష్మాజాతరసములఁ జాతురిఁ గిరణాళిచేతఁ గాల్ప

తే. నంతఁ గాలాగ్ని సంకర్షణాఖ్య మగుచు, నఖిలదిక్కులు గలయంగ నాక్రమించు
నట్టియెడ నూఱువర్షంబు లాదుకొనఁగ, వీఁకతోడుత వాయువుల్ వీచు నపుడు.

వ. శతహాయనంబులు ధారాధరంబులు మహాఘోషంబుతోడం గరికరోపమానంబు లయిన నీరధారల నిఖిలజగంబును శంబరమయంబు చేసిన బ్రహ్మాండం బెల్ల జలమయం బగుటంజేసి భూమి హృతగంధగుణం బయి కబంధంబున లీనం బగు నన్నీరంబు జీర్ణరసగుణం బై తేజంబున నడంగు నాతేజంబు వాయువందు నష్ట రూపం బయి కలయు నాపవనుండు గతస్పర్శగుణుం డై నభంబున సంక్రమించు నాయాకాశంబు విగతశబ్దంబయి భూతాదిం బ్రవేశించుఁ దైజసం బైనమహాద్రూపం బనహంకారం బై వైకారికగుణసమేతం బై యింద్రియంబుల లయించు నహం కారంబును సత్త్వాదిగుణంబులు గ్రసియించు నవి కాలచోదితం బైన ప్రకృతి యం దడంగు నా ప్రకృతి యనాదియు నిత్యంబు నవ్యయంబు నవాఙ్మానసగోచ రంబు నై సత్త్వరజస్తమోగుణరహితం బయి మహదాదిసన్నివేశంబు లేక స్వప్నాద్యవస్థారహితం బయి పృథివ్యాదిహీనం బై యప్రతర్క్యం బగు దానిని మూలభూతం బయిన పదం బని చెప్పుచుందురు కాలవిపర్యయం బయి పురుషా వ్యక్తులు విలీనం బగు నది ప్రాకృతప్రళయం బనంబడు నని చెప్పి మఱియు నొక విశేషంబు వినుము బుద్ధీంద్రియార్థరూపంబులచే జ్ఞానంబు తదాశ్రయం బయి వెలుంగు దృశ్యత్వావ్యతిరేకంబులచే నది యాద్యంతంబులు గల దై యుండుఁ దేజంబునకు దీపచక్షూరూపంబులు వేఱు గానియట్లు బుద్ధీంద్రియార్థంబులు పరార్థమూర్తికి నన్యంబులు గా నేరవు బుద్ధిసంభవంబు ప్రధానంబు జాగ్ర త్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాభేదం బాత్మమయం బై బుద్ధియుక్తం బైన యోగంబునం బరిణమించుఁ బ్రాణిజాతం బీశ్వరునందు లయోదయంబులు వొందుచుండు సర్వంబు నన్యోన్యాపాశ్రయం బై యాద్యంతవంతం బగుట నవస్తు వై వర్తించు నొక్క తేజంబు బహురంధ్రంబులం గానంబడువడువున నొక్క పరమాత్మ పెక్కు విధంబుల భావింపంబడు హాటకంబు పెక్కురూపంబులం గల దైన నేకం బయిన

తెలియుగునఁ బరమాత్మ నేకంబుగా భావింప వలయు నేత్రంబులకు మేఘావరణంబు దలంగినప్పుడు భాస్కరమండలంబు గనిపించుకరణి బంధహేతు వైన యహంకారం బాత్మజ్ఞానంబునం దిరస్కృతం బైన యప్పుడె పరమాత్మ నిర్మలం బయి తోఁచు నాపరమాత్మను నిరంతరంబును దలంచుచు యోగులు తదేకాయత్తచిత్తు లై యుందురు కాలవేగంబున సర్వప్రపంచంబునకు నవస్థాంతరంబులు గల్గుచుండుఁ బరమేశ్వరమూర్తి యైన కాలంబున నభంబునం బగలు తారకంబులు గానరాని కరణిం గానంబడక కల్పావస్థలు చరించు నిత్యనైమిత్తిక ప్రాకృతికాత్యంతికంబు లని ప్రళయంబులు చతుర్విధంబు లై పరఁగు నందులం గలుగు నారాయణుని లీలావతారంబులఁ గమలభవభవాదు లయిన వచింప నోపరు నే నెఱింగినంతయుం జెప్పితి సంసారసాగరంబు దాఁట హరికథ యనెడునావయ సహాయంబు గాని వేఱొకటి లే దని చెప్పి. 24

ఉ. ఏను మృతుండ నౌదు నని యింత భయంబు మనంబులోపలన్
మానుము సంభవంబు గలమానవకోట్లకుఁ జావు నిత్యమౌ
గాన హరిం దలంపు మిఁకఁ గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ పొందెదవు మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్. 25

పరీక్షిత్తు తక్షకునిచే దష్టుం డై మృతి నొంద నతని పుత్త్రుఁడు సర్పయాగము సేయుట

వ. రాజేంద్రా జరామరణ హేతుకం బయిన శరీరంబున నుండు జీవుండు ఘటంబులోఁ గనంబడు నాకాశంబు ఘటనాశం బయిన మహాకాశంబునం జేరుతెఱంగున శరీర పతనం బగుడు నీశ్వరుం గలయుఁ దైలనాశపర్యంతంబు వర్తి తేజంబుతోడ వర్తిం చుకరణి దేహకృతం బగు భవంబు రజస్సత్త్వతమోగుణంబులచేతం బ్రవర్తించు నాత్మ నభంబుమాడ్కి ధ్రువం బై యనంతం బై వ్యక్తావ్యక్తంబులకుఁ బరం బై యుండు నిట్లాత్మ నాత్మస్థునిఁగా జేసి హరినిజాకారంబు భావించు చుండుట విశేషంబు నిన్నుఁ దక్షకుండు గఱవ సమర్థుండు గాఁడు హరిం దలంపుము ధనగృహదారాపత్య క్షేత్రపశుప్రకరంబుల వర్జించి సమస్తంబును నారాయ ణార్పణంబు సేసి విగతశోకుండ వై నిత్యంబును హరిధ్యానంబు సేయు మని వినిపించిన రాజేంద్రుండును గుశాసనాసీనుం డై జనార్దనుం జింతించుచుండె నంత శుకుండును యథేచ్ఛావిహారుం డయి చనియె నిటఁ గ్రుద్ధుం డైన బ్రాహ్మ ణోత్తమునిచేఁ బ్రేరితుం డైన తక్షకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్వధా ర్థంబుగా నేతెంచు చుండి మార్గమధ్యంబునఁ గాశ్యపుం డను సర్పవిషహరణ సమర్థుం డగు నొక్క విప్రునిం గని యతని నపరిమితధనప్రదానంబునఁ దృప్తుం గావించి పరీక్షిన్నికటంబునకు రాకుండు నట్లొనర్చి యంతటఁ బరీక్షిన్మహారాజు చెంత నున్న వారలచేతి కొక్కఫలం బిచ్చి చనిన వా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన నతం డాఫలంబు నాస్వాదించినం గ్రిమిరూపంబున నందుండి వెడలి మహాభయం

కరరూపంబునం గాకోదరం బై రాజుం గఱచిన నతండు నాక్షణంబ విషాగ్నిచే భస్మీభూతుం డయ్యె నట్టి యవసరంబున భూమ్యంతరిక్షంబుల నుండు నిఖిలప్రాణు లాశ్చర్యకరం బగు తన్మరణంబు గని హాహారవంబులు సేసి రంత నీయర్థంబు నతని తనయుం డైన జనమేజయుండు విని క్రోధావేశంబున సర్పప్రళయం బగునట్లు యజ్ఞంబు సేయు చుండ సహస్రసంఖ్యలు గల సర్పంబులు హతంబు లయ్యె నా సమయంబునఁ దక్షకుండు రాక వాసవాలయంబున నుండుట యెఱింగి "సహేంద్ర తక్షకాయానుబ్రూహి" అను ప్రైషవాక్యంబు నొడువు నంతఁ దక్షకసహితుం డయి విమానముతో నింద్రుండు స్థానభ్రంశంబు నొంది పడు చుండ నత్తఱి నాంగిరసుం డేతెంచి పరీక్షిత్తనయుని బహుభంగులం గీర్తించి. 26

చ. మృతియును జీవనంబు నివి మేదినిలోపల జీవకోటికిన్
సతతము సంభవించు సహజం బిది చోరహుతాశసర్పసం
హతులను దప్పి నాఁకటను బంచత నొందెడునట్టిజీవుఁ డా
పదలను గుంది పూర్వ మగు పాపఫలంబు భుజించు నెప్పుడున్. 27

వ. అట్లు గావున నసంఖ్యంబు లైన దందశూకంబులు హతంబు లయ్యె శాంతమాన సుండ వై క్రోధంబు వర్జింపు మనిన గురూపదిష్టప్రకారంబున సర్పయాగంబు మాని యుండె నంత దేవతలు గుసుమవృష్టి గురియించి రారాజన్యుండు మంత్రిసమేతుం డై నగరప్రవేశంబు సేసె బాధ్యబాధకలక్షణంబులు గల విష్ణు మాయాచోదిత గుణవ్యాపారంబుల నాత్మ మోహపడుం గావున నట్టిమాయా వికారంబులం బరిత్యజించి తదాశ్రయాకృతమానసుం డై వర్తించుచు పరనింద సేయక వైరంబు వర్జించి భగవత్పదాంభోజ భక్తిసంయుక్తుం డై తిరుగునతండు హరిపదంబుఁ జేరు నని చెప్పి వెండియు సూతుండు పరమహర్షసమేతుం డై శౌనకున కి ట్లనియె. 28

శ్రీవేదవ్యాసుండు వేదములను బురాణములను లోకమందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయుట

క. ధారుణిఁ బారాశర్యున, కార్యులు పైలుఁడు సుమంతు జైమినిమునులున్
ధీరుఁడు వైశంపాయనుఁ, డారయ నలువురును శిష్యు లై యుండి రొగిన్. 29

వ. వారలు ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లనియెడు నాలుగువేదంబుల వ్యాసోపదిష్ట క్రమంబున లోకంబులం బ్రవర్తింపఁ జేసి రని చెప్పిన నాక్రమం బె ట్లని శౌనకుం డడిగిన సూతుండు సెప్పందొడంగె నాదియందుఁ జతుర్ముఖునిహృదయం బున నొక నాదం బుద్భవించె నది వృత్తినిరోధంబువలన మూర్తీభవించి వ్యక్తం బుగాఁ గనుపట్టె నట్టి నాదోపాసనవలన యోగిజనంబులు నిష్పాపు లై ముక్తి నొందుదు రందు నోంకారంబు జనియించె నదియె సర్వమంత్రోపనిషన్మూల భూత యగు వేదమాత యని చెప్పంబడు నాయోంకారంబు త్రిగుణాత్మకం బై యకారోకారమకారంబు లనెడు త్రివర్ణరూపం బై ప్రకాశించు చుండె నంత

భగవంతుం డగు నజుం డా ప్రణవంబువలన స్వరస్పర్శాంతస్థోష్మాది లక్షణలక్షితం బగు నక్షరసమామ్నాయంబు గల్పించి తత్సాహాయ్యంబునం దన వదనచతుష్టయంబువలన వేదచతుష్టయంబు గలుగం జేసె నంత నతనిపుత్త్రు లగు బ్రహ్మవాదు లావేదంబులం దదుపదిష్టప్రకారంబుగా నభ్యసించి యాక్రమంబున వారలు దమ శిష్యపరంపరకు నుపదేశించి రిట్లు వేదంబులు సమగ్రంబులుగాఁ బ్రతియుగంబున మహర్షులచే నభ్యసింపంబడియె నట్టివేదంబులు సమగ్రంబుగ బఠియింప నశక్తు లగు వారలకు సాహాయ్యంబు సేయుటకై ద్వాపరయుగాదియందు భగవంతుండు సత్యవతీదేవియందుఁ బరాశరమహర్షికి సుతుం డై యవతరించి యావేదరాశిం గ్రమమ్మున ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లన నాలుగు విధంబులుగ విభజించి పైలవైశంపాయన జైమినిసుమంతు లనియెడు శిష్యవరులకుఁ గ్రమంబుగ నావేదంబుల నుపదేశించె నందుఁ బైలమహర్షి సేకొన్నఋగ్వేదం బనంతంబు లగు ఋక్కులతోఁ జేరియుండుటంజేసి బహ్వృచశాఖ యని చెప్పంబడు నంత నాపైలుం డింద్రప్రమితికి బాష్కలునకు నుపదేశించె బాష్కలుం డా సంహితం జతుర్విధంబులు గావించి శిష్యు లగు బోధ్యుండు యాజ్ఞవల్క్యుండుఁ బరాశరుండు నగ్నిమిత్త్రుండు ననువారికి నుపదేశించె నింద్రప్రమితి దనసంహిత మాండూకేయున కుపదేశించె మాండూకేయుండు దేవమిత్త్రుం డనువానికిం జెప్పె నతనికి సౌభర్యాదిశిష్యు లనేకు లై ప్రవర్తిల్లి రందు సౌభరిసుతుండు శాకల్యుండు దానభ్యసించినశాఖ నైదువిధంబులుగ విభజించి వాత్స్యుండు మౌద్గల్యుండు శాలీయుండు గోముఖుండు శిశిరుం డనెడు శిష్యుల కుపదేశించె నంత జాతుకర్ణి యనువానికి వారుపదేశింప నతండు బలాకుండు పైంగుండు వైతాళుండు విరజుం డనువారి కుపదేశించె నదియునుంగాక మున్ను వినిపించిన బాష్కలుని కుమారుం డైన బాష్కలి వాలఖిల్యాఖ్యసంహితను బాలాయని గార్గ్యుండు కాసారుం డనువారలకుఁ జెప్పె నిత్తెఱంగున బహ్వృచసంహిత లనేకప్రకారంబులం బూర్వోక్తబ్రహ్మర్షులచే ధరియింపంబడె యజుర్వేదధరుం డగు వైశంపాయనుని శిష్యసంఘంబు నిఖిలక్రతువుల నాధ్వర్యవకృత్యంబుచేఁ దేజరిల్లిరి మఱియు నతనిశిష్యుఁ డగు యాజ్ఞవల్క్యుండు గుర్వపరాధంబు సేసిన నాగురువు గుపితుం డై యధీతవేదంబుల మరలం దన కిచ్చి పొమ్మనిన నతండు దాను జదివిన యజుర్గణంబును దదుక్తక్రమంబునఁ గ్రక్కినవి రుధిరాక్తం బగు రూపంబుఁ దాల్చిన యజుర్గణాధిష్ఠిత శాఖాధిదేవతలు తిత్తిరిపక్షు లై వానిని భుజియించిరి దానంజేసి యాశాఖలు తైత్తిరీయంబు లయ్యె నంత నిర్వేది యగు నాయాజ్ఞవల్క్యుం డపరిమితనిర్వేదంబు నొంది యుగ్రతపంబున సూర్యుని సంతుష్టుం గావింప నతండు సంతసిల్లి హయరూపంబుఁ దాల్చి యజుర్గణంబు నతని కుపదేశించెఁ గావున నది వాజసనేయశాఖ యని వాక్రువ్వం బడె నంత నాయజుర్గణంబు

కాణ్వమాధ్యందినాదులచే నభ్యసింపంబడె నిట్లు యజుర్వేదంబు లోకంబునఁ
బ్రవర్తిల్లె సామవేదాధ్యేత యగు జైమినిమహర్షి దన సుతుం డగు సుమంతునికి
నుపదేశించె నతఁడు సుకర్ముం డను తన సుతునకుఁ దెలిపె నతం డావేదమును
సహస్రశాఖలుగా విభజించి కోసలునికుమారుం డైన హిరణ్యనాభునికిని దన
కుమారుం డగు పౌష్పంజి యనువానికి నుపదేశించె నంత వారిరువురు బ్రహ్మ
వేత్త లగు నావంత్యులు నుదీచ్యు లను నేనూర్గురికి నుపదేశింప వారిని సామ
వేదపారగులంగాఁ జేసి రిట్లు సామవేదంబు లోకంబున వినుతి నొందె మఱియు
నథర్వవేత్త యగు సుమంతుమహర్షి దానిం దన శిష్యున కుపదేశింప నతండు వేద
దర్శుండు పథ్యుం డను శిష్యుల కుపదేశించె నందు వేదదర్శుం డనువాఁడు
శౌల్కాయని బ్రహ్మబలి నిర్దోషుండు పిప్పలాయనుం డను వారలకును బథ్యుం
డనువాఁడు కుముదుండు శునకుండు జాబాలి బభ్రు వంగిరసుండు సైంధ
వాయనుం డనువారలకు నుపదేశించి ప్రకాశంబు నొందించె నిత్తెఱంగున నథర్వ
వేదంబు వృద్ధి నొందె ని ట్లఖిలవేదంబుల యుత్పత్తిప్రచారక్రమం బెఱింగించితి
నింకం బురాణక్రమం బెట్టు లనిన వినిపింతు వినుము లోకంబునఁ బురాణప్రవ
ర్తకు లనం బ్రసిద్ధు లగు త్రయ్యారుణి కశ్యపుండు సావర్ణి యకృతవ్రణుండు
వైశంపాయనుండు హారీతుం డను నార్గురు వానిని మజ్జనకుండును వ్యాసశిష్యుండు
నగు రోమహర్షణునివలన గ్రహించి రట్టిపురాణంబు సర్గాదిలక్షణలక్షితంబుగా
నుండు మఱియుం గొంద ఱాపురాణంబు పంచలక్షణలక్షితం బనియుఁ బలుకుదు
రట్టి పురాణనామానుక్రమంబుఁ బురావిదు లగు ఋషులు సెప్పెడు తెఱంగున
నెఱింగింతు వినుము బ్రాహ్మంబు పాద్మంబు వైష్ణవంబు శైవంబు భాగవతంబు
భవిష్యోత్తరంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబు బ్రహ్మకై
వర్తంబు లైంగంబు వారాహంబు స్కాందంబు వామనంబు కౌర్మంబు
మాత్స్యంబు బ్రహ్మాండంబు గారుడంబు నని పదునెనిమిది మహాపురాణంబులు
మఱియు నుపపురాణంబులుం గలవు వీని లిఖించినం జదివిన వినిన దురితంబు
లడంగు నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారు నారాయణ గుణవర్ణనం
బును దత్కథలను జెప్పితి వింక దోషకారులుఁ బాపమతులు నెవ్విధంబున
భవాబ్ధిం దరింతు రాక్రమంబు వక్కాణింపవే యని యడిగిన నెఱింగింపం
దలంచి యి ట్లనియె. 30

మార్కండేయోపాఖ్యానము

క. తొల్లిటియుగమునఁ దపములఁ, బల్లిదు లగుఋషులమహిమ భాషింపఁగ రం
జిల్లెడుమార్కండేయుం, డుల్లంబున హరిని నిలిపి యుడుగక ప్రదికెన్. 31

వ. లోకంబులు గల్పాంతసమయంబునం గబంధమయంబు లయి యంధకారబంధు
రంబు లయి యున్నయెడ నేకాకి యయి చరించుచు బాలార్కకోటితేజుం

డయిన బాలునిహృదయంబునం బ్రవేశించి యనేక సహస్రవత్సరంబులు దిరిగి వటపత్రశాయి యయిన యబ్బాలునిఁ గ్రమ్మఱం గనియె నని చెప్పిన శౌనకాదులు సూతునిఁ గనుంగొని యామునీంద్రునకు నీప్రభావం బెట్టు గలిగె నని యడిగిన నతం డి ట్లనియె. 32

క. భూవినుత బ్రహ్మచర్యము, దా వదలక నిష్ఠచేతఁ దథ్యము గాఁగన్
భావించి హరిఁ దలంచుచుఁ, గోవిదనుతుఁ డై మృకండు గుణముల వెలసెన్. 33

వ. ఇట్లు దపంబు సేయ నతనికి హరిహరులు ప్రత్యక్షం బయి వరం బడుగు మనిన గుణగణాఢ్యుం డయిన కుమారు నడిగిన నట్ల కాక యని యతండు గోరిన వరం బిచ్చి యంతర్ధానంబు నొంది రనంతరంబ యమ్మునికి మార్కండేయుం డుదయించి నియమనిష్ఠాగరిష్ఠుం డయి యుండ మృత్యువు వానిం బాశబద్ధుం జేసిన నెదిర్చి యమ్మిత్తిని ధిక్కరించి పదివేలహాయనంబులు తపంబు సలుప నింద్రుండు భయంపడి యమ్మునివరుని యుగ్రతపంబు భంగపఱచుటకు దేవతాంగనలం బంప వా రేతెంచునెడఁ బుష్పఫలభరితంబును మత్తమధుకర శుకపికాదిశకుంతారవ నిరంతరదిగంతరంబును జాతివైరరహితమృగపక్షి కులసంకులంబును సారసచక్రవాక బకక్రౌంచకారండవ కోయష్టికాదిజలవిహంగమాకులిత సరోవరసహస్ర సందర్శనీయంబును నగు నాతపోవనంబున జటావల్కలధారి యై హవ్యవాహనుండునుంబోలెఁ దపంబు సేయు మునీంద్రునిం గని యయ్యంగనలు వీణావేణువినోదగానంబుల నలవరింప మెచ్చక ధీరోదాత్తుం డగు నమ్మునీంద్రుని గెల్వనోపక యింద్రునికడకుం జని రంత హరి యతని తపంబునకుఁ బ్రసన్నుం డై యావిర్భవించినం గనుంగొని దేవా నీదివ్యనామస్మరణంబునం జేసి యీశరీరంబుతోడన యనేక యుగంబులు బ్రదుకునట్లుగాఁ జేయవే యనినం గరుణించి యిచ్చుటయును. 34

తే. జగము రక్షింప జీవులఁ జంప మనుపఁ, గర్త వై సర్వమయుఁడ వై కానిపింతు
వెచట నీమాయఁ దెలియంగ నెవ్వఁ డోపు, విశ్వసన్నుత విశ్వేశ వేదరూప. 35

మ. బలభిన్ముఖ్యదిశాధినాథవరులున్ ఫాలాక్షబ్రహ్మాదులున్
జలజాతాక్షపురందరాదిసురులుం జర్చించి నీమాయలం
దెలియన్ లే రట నావశంబె తెలియన్ దీనార్తినిర్మూల యు
జ్జ్వలపంకేరుహపత్రలోచన గదాచక్రాంబుజాద్యంకితా. 36

వ. అని వినుతించి దేవా నీమాయం జేసి జగంబు భ్రాంతం బై యున్నయది యిది దెలియ నానతీయ వలయు నని యడిగిన నతండు నెఱింగించి చనియె మునియును శివపూజ సేయుచు హరిస్మరణంబు సేయ మఱచి శతవర్షంబులు ధారాధరంబులు ధారావర్షంబుచే ధరాతలంబు నింప జలమయం బై యంధకారబంధురం బైన నంత నాతిమిరంబునం గను గానక భయంపడి యున్న

యెడ నాజలమధ్యంబున నొక వటపత్త్రంబునం బద్మరాగకిరణపుంజంబుల రంజిల్లు పాదపద్మంబులు గల బాలునిం గని మ్రొక్కి యతని శరీరంబు ప్రవేశించి యనేక కాలం బనంతం బగు జఠరాంతరంబునం దిరిగి యతని చరణారవింద సంస్మరణంబు నేసి వెలువడి కౌఁగిలింపం బోయిన మాయఁ గైకొని యంతర్ధానంబు నొంద మునియు నెప్పటియట్ల స్వాశ్రమంబు సేరి తపంబు సేయుచున్న సమయంబున. 37

చ. నిలిచినశంకరుం గనియు నిత్యసుఖంబుల నిచ్చుగౌరి యి
మ్ముల హార భూతిభూషణసముజ్జ్వలగాత్రునిఁ గంటె యొంతయుఁ
వలనుగ వానితోడ నొకవాటపుమాటను బల్కఁగాఁ దగుఁ
సలలిత మైనయీతపసిజాడ వినం గడువేడ్క యయ్యెడిన్. 38

వ. అనిన శంకరుండును శాంకరీసమేతుం డయి నభంబున నుండి ధరణీతలంబునకు నేతెంచి యితరంబు గానక యేకాగ్రచిత్తుం డగు నమ్మునిం గని తన దివ్యయోగ మాయాప్రభావంబుచే నతని హృదయంబునం బ్రవేశించి చతుర్బాహుండును విభూతిరుద్రాక్షమాలికాధరుండును త్రిశూలడమరుకాదిదివ్యసాధనసమేతుండును వృషభవాహనారూఢుండును నుమాసమేతుండు నై తన స్వరూపంబు గనం బఱచిన విస్మయంబు నొంది యమ్ముని యాపరమేశ్వరుని ననేకప్రకారంబుల స్తుతియించిన నప్పు డమ్ముని తపఃప్రభావంబునకు మెచ్చి మహాత్మా పరమశైవుండ వని పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన మార్కండేయుండును శంకరు నిరీక్షించి దేవా హరిమాయాప్రభావంబు దుర్లభం బయ్యెడి భవత్సందర్శనంబునం గంటి నింతియ చాలు నైన నొక్కవరంబు గోరెద నారాయణ చరణాంబుజ ధ్యానంబును మృత్యుజయంబునుం గలుగునట్లుగాఁ గృప సేయవే యని ప్రార్థించినఁ గృపా సముద్రుం డై యట్ల కాక యని జరారోగవికృతులు లేక కల్పకోటిపర్యంతంబు నాయువుం బురుషోత్తముని యనుగ్రహంబుఁ గలుగు నని యానతిచ్చి యమ్మహా దేవుం డంతర్ధానంబు నొందె నని చెప్పి యీమార్కండేయోపాఖ్యానంబు వ్రాసిన వినినం జదివినను మృత్యువు దొలంగు నని మఱియు నిట్లనియె హరిపరా యణుం డగు భాగవతుండు దేవతాంతరమంత్రాంతర సాధనాంతరంబులు వర్జించి దుర్జనులం గూడక నిరంతరంబు నారాయణ గోవిందాది నామస్మరణంబు సేయుచు నుండెనేని నట్టి పుణ్యపురుషుండు వైకుంఠంబున వసియించు మఱియు హరి విశ్వరూపంబును జతుర్విధవ్యూహభేదంబులును జతుర్మూర్తులును లీలావతారం బులు జెప్ప నగోచరంబు లనిన శౌనకుం డిట్లనియె. 39

క. హరికథలు హరిచరిత్రము, హరిలీలావర్తనములు నంచితరీతిం
బరువడి నెఱిఁగితి మంతయు, సురనుత యనుమాన మొకటి సొప్పడెడి మదిన్. 40

చైత్రాదిమాసంబుల సంచరించెడు ద్వాదశాదిత్యుల క్రమంబును దెలుపుట

వ. అది యెయ్యది యనిన లోకచక్షువు చైత్రమాసంబు మొదలుగా నేయేమాసం

బున నేయేనామంబునం బ్రవర్తించుం జెప్పవే యని యడిగినఁ జైత్రంబుననుండి చైత్రాదిద్వాదశమాసంబుల సౌరగణసప్తకం బీశ్వరనియుక్తం బై నానా ప్రకారంబుల సంచరించు నాక్రమంబు దొల్లి శుకుండు విష్ణురాతునికిఁ దెలిపిన చందంబునం జెప్పెద నని సూతుం డి ట్లనియె శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుం డగు మార్తాండుం డేకస్వరూపుం డైన నతనిం గాలదేశక్రియాదిభేదములంబట్టి ఋషు లనేక క్రమంబుల నభివర్ణించి భావించు చున్నవా రా ప్రకారం బె ట్లనినఁ జైత్రంబున సూర్యుండు ధాత యను నామంబు దాల్చి కృతస్థలి హేతి వాసుకి రథకృత్తు పులస్త్యుండు తుంబురుండు ననెడు పరిజనులతోఁ జేరికొని సంచరించు వైశాఖంబున నర్యముం డనుపేరు వహించి పులహుం డోజుండు ప్రహేతి పుంజికస్థలి నారదుండు కంజనీరుం డను ననుచరసహితుం డై కాలంబు గడుపు చుండు జ్యేష్ఠంబున మిత్రాభిధానంబున నత్రి పౌరుషేయుండు తక్షకుండు మేనక హాహా రథస్వనుం డను పరిజనులతోడం జేరి వర్తించు చుండు నాషాఢంబున వరుణుం డను నాహ్వయంబు నొంది వసిష్ఠుండు రంభ సహజన్యుండు హూహువు శుక్రుండు చిత్రస్వనుం డను సహచరసహితుం డై కాలక్షేపణంబు సేయుచుండు శ్రావణంబున నింద్రుం డను నామంబుచే వ్యవహృతుం డై విశ్వావసువు శ్రోత యేలాపుత్రుం డంగిరసుండు ప్రమ్లోచ చర్యుం డను సభ్యులతోఁ జేరి కాలంబు గడుపు చుండు భాద్రపదంబున వివస్వంతుం డను నామంబు దాల్చి యుగ్రసేనుండు వ్యాఘ్రుం డాసారణుండు భృగు వనుమ్లోచ శంఖపాలుండు లోను గాఁ గల పరిజనులచే నావృతుం డై కాలయాపనంబు సేయుచు నుండు. 41

క. ధరలోఁ ద్వష్ట్రాహ్వయమును, నిరవుర ధరియించి ధాత్రి కింపు దలిర్పం
జరియించుచు నభమందున్, సరసిజహితుఁ డాశ్వయుజము సయ్యనఁ గడపున్. 42

వ. ఈమాసంబున ఋచీకతనయుండు కంబళాశ్వుండు తిలోత్తమ బ్రహ్మాపేతుండు శతజిత్తు ధృతరాష్ట్రుం డిషంభరు లను సభ్యులతోడం గూడి కాలంబు గడపు చుండుఁ గార్తికమాసంబున విష్ణు వని వ్యవహరింపఁబడి యశ్వతరుండు రంభ సూర్యవర్చసుఁడు సత్యజిత్తు విశ్వామిత్రుండు మఘాపేతుఁ డను పరిజనవర్గంబుతోఁ గూడి కాలంబు నడపు చుండు మార్గశిరంబునం దర్యమనామవ్యవహృతుం డై కశ్యపుండు తార్క్ష్యుండు ఋతసేనుం డూర్వశి విద్యుచ్ఛత్రువు మహాశంఖుం డనెడు ననుచరులం గూడి చరించుచుండుఁ బుష్యమాసంబున భగుం డను నామంబు దాల్చి స్ఫూర్జుం డరిష్టనేమి యూర్ణుం డాయువు కర్కోటకుండు పూర్వచిత్తి యనెడు సభ్యజనపరివృతుం డై కాలక్షేపంబు సేయుచు నుండు మాఘమాసంబునఁ బూషాహ్వయంబు వహించి ధనంజయుండు వాతుండు

సుషేణుండు సురుచి ఘృతాచి గౌతముం డను పరిజనపరివృతుం డై చరియిం
చుచు నుండు. 43

క. క్రతునామంబు ధరించియుఁ, జతురతఁ బాలించు చుండు జాతుర్య కళా
రతుఁడై సహస్రకిరణుఁడు, మఱియుఁతు లౌననఁ దపస్యమాసము లీలన్. 44

వ. అందు వర్చసుండు భరద్వాజుండు పర్జన్యుండు సేనజిత్తు విశ్వుం డైరా
వతుం డను వారలతోఁ నెనసి కాలయాపనంబు సేయు చుండు నిట్లు ద్వాదశ
మాసంబుల నపరిమేయవిభూతులచేఁ దేజరిల్లుచు నుభయసంధ్యల నుపాసించు
జనుల పాపసంఘంబుల నున్మూలనంబు సేయుచుఁ బ్రతిమాసంబును బూర్వోక్త
పరిజనషట్కంబు వెంట నంట నుభయలోకనివాసు లగు జనంబుల కైహికాము
ష్మికఫలంబుల నొసంగుచు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ మంత్రంబులఁ బఠియించుచు
ఋషిసంఘంబులు స్తుతియింపఁ బురోభాగంబున నప్సరస లాడ గంధర్వులు
పాడ బ్రహ్మవేత్త లగు నఱువదివేవురు వాలఖిల్యమహర్షు లభిముఖు లై
నుతించుచు నరుగ నధికబలవేగ విరాజమానంబు లగు నాగరాజంబులు రథో
న్నయనంబు సలుప బాహాబలప్రతిష్ఠాగరిష్ఠు లగు నైరృతశ్రేష్ఠులు రథపృష
భాగంబు మోచి త్రోయు చుండు ననాదినిధనుం డగు నాదిత్యుండు ప్రతికల్పం
బును నిట్లు కాలయాపనంబు సేయుచుఁ దేజరిల్లు చుండు నట్లుగావున నివి
యన్నియు వాసుదేవమయంబులుగాఁ దెలియు మని పౌరాణికోత్తముం డగు
సూతుండు శుకయోగీంద్రుండు ప్రాయోపవిష్టుం డగు పరీక్షిన్నరపాలున కుప
దేశించినతెఱంగున నైమిశారణ్యవాసు లగు శౌనకాదిఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దెలిపె
మఱియు నిట్టిపురాణరత్నం బగు భాగవతంబు వినువారును బఠియించువారును
లిఖియించువారును నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి విష్ణుసాయుజ్యంబు
నొందుదు రదియునుం గాక. 45

తే. పుష్కరంబందు ద్వారకాపురమునందు, మథురయందును రవిదినమందు నెవఁడు
పఠన సేయును రమణతో భాగవతము, వాఁడు తరియించు సంసారవార్ధి నపుడ.

క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును బఠికిఁ బరీక్షి
ద్భూరమణున కెఱిఁగించెను, సారమతిన్ శుకుఁడు ద్వాదశస్కంధములన్. 47

వ. మఱియు నష్టాదశపురాణంబు లందలి గ్రంథసంఖ్య లెట్లనిన బ్రాహ్మపురా
ణంబు దశసహస్రగ్రంథంబు పాద్మం బేఁబదియైదువేలు విష్ణుపురాణం బిరు
వదిమూఁడుసహస్రంబులు శైవంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు శ్రీభాగ
వతం బష్టాదశసహస్రంబులు నారదంబు పంచవింశతిసహస్రంబులు మార్కం
డేయంబు నవసహస్రంబు లాగ్నేయంబు పదియేనువేలనన్నూఱు భవిష్యోత్త
రంబు పంచశతాధికచతుర్దశసహస్రంబులు బ్రహ్మకైవర్తం బష్టాదశసహ
స్రంబులు లైంగం బేకాదశసహస్రంబులు వారాహంబు చతుర్వింశతిసహ

స్రంబులు స్కాందం బెనుబదియొక్కవేలనూఱు వామనంబు దశసహస్రంబులు కౌర్మంబు సప్తదశసహస్రంబులు మాత్స్యంబు చతుర్దశసహస్రంబులు గారుడంబు పందొమ్మిదిసహస్రంబులు బ్రహ్మాండంబు ద్వాదశసహస్రంబు లిట్లు చతుర్లక్ష గ్రంథసంఖ్యాప్రమాణంబులు బ్రవర్తిల్లు నీపదునెనిమిది పురాణంబులమధ్యం బున నదులయందు భాగీరథివిధంబున దేవతలయందుఁ బద్మగర్భునిమాడ్కిఁ దారకలందుఁ గళానిధిగరిమ సాగరంబులందు దుగ్ధార్ణవంబుచందంబున నగం బులను హేమనగంబుభాతి గ్రహంబుల విభావసుకరణి దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుని భంగి మణులయందుఁ బద్మరాగంబురేఖ వృక్షంబులందు హరిచందనతరువు రీతి ఋషులందు నారదుమాడ్కి ధేనువులందుఁ గామధేనువుపోల్కి సూక్ష్మంబు లందు జీవుని తెఱంగున దుర్జయంబులందు మనంబుచొప్పున వసువులందు హవ్యవాహనునిపోఁడిమి నాదిత్యులందు విష్ణువుకరణి రుద్రులయందు నీలలో హితునిరీతిని బ్రహ్మలయందు భృగువుసొబగున సిద్ధులయందుఁ గపిలునిలీల నశ్వంబులందు నుచ్చైశ్శ్రవంబులాగున దర్వీకరంబులందు వాసుకిరూపమున మృగములందుఁ గేసరిచెలువున నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబుక్రియ వర్ణంబులలో నోంకారంబునిరవున నాయుధంబులఁ గార్ముకంబు సోయగంబున యజ్ఞంబుల జపయజ్ఞంబుచాడ్పున వ్రతంబులం దహింసకరణి యోగంబులం దాత్మయోగంబురమణ నోషధులయందు యవలసొబగున భాషణంబులందు సత్యంబుఠేవ ఋతువులందు వసంతంబుప్రౌఢి మాసంబులందు మార్గశీర్షంబు మహిమ యుగంబులందుఁ గృతయుగంబునోజఁ దేజరిల్లు నిట్టిభాగవతపురా ణంబు పఠియించి విష్ణుసాయుజ్యంబు జెందుదు రని మఱియు ని ట్లనియె. 48

క. సకలాగమార్థపారగుఁ, డకలంకగుణాభిరాముఁ డంచితబృందా
రకవంద్యపాదయుగుఁ డగు, శుకయోగికి వందనంబు సొరిది నొనర్తున్. 49

సీ. సకలగుణాతీతు సర్వజ్ఞు సర్వేశు నఖిలలోకాధారు నాదిదేవుఁ
బరమదయారసోద్భాసితుఁ ద్రిదశాభివందితపాదాబ్జు వనధిశయను
నాశ్రితమందారు నాద్యంతశూన్యుని వేదాంతవేద్యుని విశ్వమయునిఁ
గౌస్తుభశ్రీవత్సకమనీయవక్షుని శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గధరుని

తే. శోభనాకారుఁ బీతాంబరాభిరాము
రత్నరాజితమకుటవిభ్రాజమానుఁ
బుండరీకాక్షు మహనీయపుణ్యదేహుఁ
దలఁతు నుతియింతు దేవకీతనయు నెపుడు. 50

మ. అని యీరీతి నుతించి భాగవత మాద్యంతంబు సూతుండు సె
ప్పిన సంతుష్టమనస్కులై విని మునుల్ ప్రేమంబునం బద్మనా

భునిఁ జిత్తంబున నిల్పి తద్గుణములన్ భూషించుచున్ ధన్యులై
చని రాత్మీయనికేతనంబులకు నుత్సాహంబు వర్ధిల్లఁగన్. 51

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జననాదికనిత్యదుఃఖచయసంహారా. 52

మాలిని.—

జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవర్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 53

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రియశిష్య వెలిగందల నారాయణనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బను మహాపురాణంబునందు రాజుల యుత్పత్తియు వాసుదేవ లీలావతారప్రకారంబును గలియుగ ధర్మప్రకారంబును బ్రహ్మప్రళయప్రకారంబును బ్రళయవిశేషంబులును దక్షకునిచే దష్టుండై పరీక్షిన్మహారాజు మృతి నొందుటయు సర్పయాగంబును వేదవిభాగక్రమంబును బురాణానుక్రమణికయు మార్కండేయోపాఖ్యానంబును సూర్యుండు ప్రతిమాసంబును వేర్వేఱు నామంబుల వేర్వేఱు పరిజనంబులతోఁ జేరుకొని సంచరించుక్రమంబును దత్తత్పురాణ గ్రంథసంఖ్యలు నను కథలు గల ద్వాదశస్కంధము. 54

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము సమాప్తము.

ఓం తత్సత్.

శ్రీ గోపాలకృష్ణార్పణమస్తు.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము—1963

పద్యకావ్యములు

తెనుఁగు పద్యకావ్యములు

	రూ.	అ.
అచ్చ తెనుఁగు రామాయణము	2	8
అనంతుని ఛందము, (ఛందోదర్పణము)	2	0
అనిరుద్ధచరిత్రము, అబ్బయామాత్యునిది	1	0
అనుభవసారము, పాలకురికి సోమనాథ ప్రణీతము	1	0
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	0	8
ఆంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	0	4
అన్యవాదకోలాహలము, ద్విపద, లఘుటీక	0	12
ఆంధ్రమహాభారతము:—		
ఆదిపర్వము	అచ్చు	
,, టీక (పాతది)	8	0
ఆదిపంచకము	13	0
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము	9	0
శాంతిసప్తకము	8	8
ఆది సభాపర్వములు గలసంపుటము	5	0
ఆరణ్యపర్వము	5	0
విరాటోద్యోగపర్వములు	5	0
భీష్మద్రోణపర్వములు	5	0
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు	5	0
శాంతిపర్వము	5	0
ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములు	5	0
ఆనందరంగరాట్ఛందము	1	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, మూలము	0	4

	రూ.	అ.
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, టీకతో	0	12
ఆంధ్రభాషాభూషణము, విమర్శతో	0	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు (నిఘంటుత్రయము) కాలికో	2	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక	1	8
ఉత్తరరామాయణము, చక్కని కూర్పు	7	0
కవికంఠోక్తి	0	4
కవిజనాశ్రయము	1	4
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవి	1	4
కవిరాజమనోరంజనము	1	4
కవిజనరంజనము	0	12
కళాపూర్ణోదయము, సూరనార్యునిది	5	0
డిటో టీకతో	6	8
కృష్ణదండకము	0	2
కవిగజాంకుశము	0	4
కృష్ణరాయవిజయము	1	0
కాశీఖండము, శ్రీనాథునిది	4	8
క్రీడాభిరామము, శ్రీవల్లభరాయ ప్రణీతము	1	8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక (భాగవతము)	0	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక	0	12
గద్యపద్యసంగ్రహము, విద్వాన్ జ. వే. సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారిది	1	0
గయోపాఖ్యానము, రామనామాత్యకవి	1	0

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

పోస్టుబాక్సు 1372, 292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి-1.